V. ALECSANDRI

O P E R E

VII

T E A T R U

Text ales și stabilit,
note și comentarii de
G E O R G E T A
RĂDULESCU-DULGHERU
Indice și glosar de
GHEORGHE CHIVU

BCU Cluj-Napoca
RBCFG 2010 03031

SCRIITORI ROMÂNI
EDITURA MINERVA
București, 1981

751855
BIBLIO
CENTRA
UNIVERSITARĂ
CLUJ-NAPOCA

NOTĂ

Aşa cum am anunţat în *Nota asupra ediţiei* din volumul al cincilea al ediţiei noastre (p. 7—9), tomul de faţă, care încheie prezentarea bogatei creaţii dramatice a lui Alecsandri, cuprinde, într-o primă secţiune, dramele istorice antice incluse în ediţia de *Opere complete* publicată de Socec, şi anume: *Fîntîna Blanduziei (Opere complete*, vol. X. *Teatru*, vol. V. *Fîntîna Blanduziei. Varia*, 1884) şi *Ovidiu (Opere complete*, vol. XI. *Teatru*, vol. IV [de fapt VI], 1890).

Cea de-a doua secţiune a volumului înmănunchează piesele pe care scriitorul nu le-a publicat decît în broşuri separate sau în periodice, cărora li se adaugă, la sfîrşit, „cînticelul comic" *La Bucureşti*, reprezentat de multe ori pe scenă în timpul vieţii autorului, dar rămas în manuscris (un fragment a fost publicat postum în *Convorbiri literare*, XXV, nr. 11 şi 12, 1 martie 1892, p. 899—900). În această secţiune am inclus, în mod excepţional, şi scena în versuri *La Turnu Măgurele*, scriere ocazională, pe care Alecsandri a publicat-o mai întîi în revista *Albina Carpaţilor* (1878), apoi în toate ediţiile ciclului de poezii *Ostaşii noştri* (1878 şi 1880), precum şi în vol. IX al *Operelor complete*, 1880, alcătuit din ciclurile de poezii *Legende nouă* şi *Ostaşii noştri*.

În fine, considerînd că din această ediţie nu pot lipsi nici încercările rămase în manuscris, acestea au fost grupate într-o *Addenda*, împreună cu versurile în limba franceză făcute de poet după piesele *Ovidiu* (ms. B.A.R. nr. 1674, f. 75^{r}—208^{v}) şi *Sînziana şi Pepelea* (ms. fr. B.A.R. nr. 179, f. 1—21). În ce priveşte acel curios „fragment dintr-o comedie perdută", intitulat *Serdarul de Orhei*, publicat de Alecsandri în *Convorbiri*

literare, IX, nr. 7, 1 oct. 1875, p. 274—279 *(Trei curiozități)*, evocare a unor stări de lucruri trăite de generația care o precedase pe aceea a scriitorului, și-a găsit și el locul în aparatul critic.

În transcrierea textelor s-au respectat, ca și pînă acum, principiile stabilite la început pentru întreaga ediție (vezi vol. I al ed. de față, 1966— *Notă asupra ediției*).

Textele cuprinse în volum sînt însoțite de aparatul critic corespunzător, alcătuit pe aceleași baze ca și cel al volumelor anterioare.

Acest ultim volum de teatru din ediția noastră se încheie cu un indice general de nume proprii, de personaje, precum și un glosar de termeni învechiți și regionali întîlniți în creația dramatică a lui Alecsandri. Indicele și glosarul sînt alcătuite de Gheorghe Chivu.

Greșelile de tipar din textul de bază au fost îndreptate atît pe baza eratelor publicate de autor la finele volumelor, cît și pe baza redactărilor anterioare, de fiecare dată făcîndu-se mențiunea corespunzătoare în aparatul critic. Intervențiile noastre au fost marcate prin [ ]. Notele lui Alecsandri au fost păstrate în subsolul paginilor, cu mențiunea [V.A.], care le deosebește de ale noastre.

Încheiem aceste scurte lămuriri, exprimîndu-ne încă o dată recunoștința pentru sprijinul permanent pe care l-am primit din partea competentului colectiv redacțional al Editurii Minerva. Mulțumirile noastre se adresează în mod deosebit tovarășei Cătălina Poleacov, care se alătură de mulți ani, cu nobilă dăruire, efortului nostru pentru realizarea acestei ediții.

GEORGETA RĂDULESCU-DULGHERU

FÎNTÎNA BLANDUZIEI

PIESĂ ÎN 3 ACTURI ȘI ÎN VERSURI

Iubitului meu frate
locotenent-colonel
IANCU ALECSANDRI,
fost agent diplomatic al României
la Paris, dedic această piesă[1]

FÎNTÎNA BLANDUZIEI,

compusă la Mircești în anul 1883
și reprezentată la București în
22 martie 1884

V. Alecsandri

HORAȚIU

NOTIȚĂ BIOGRAFICĂ

Quintus Horatius Flaccus s-a născut la Venusia, un oraș în țara Apuliei, la anul 689 dupe clădirea Romei, în a 6-a zi a idelor lui decembre (8 decembre, 65 de ani înainte de Iisus Christos). Tatăl său, libert (sclav liberat) și client (om de casă) al Gintei Horatia, era proprietar al unei moșioare împrejurul Venusiei, pe care o părăsi spre a veni la Roma, cînd fiul său unic împlini 10 ani, pentru a-l da la învățătură. Astfel, pe cînd tatăl lucra pe lîngă agenții vînzărilor publice, fiul avea cei mai eminenți învățători, bucurîndu-se de avantagiele celor mai bogați fii de familie. Orbilius Pupillus, marele gramatic de pe atunci, fu primul profesor al tînărului Horațiu și cu dînsul ceti cei mai vechi și mai buni poeți ai Romei.

La vîrsta de 20 de ani, Horațiu fu trimis la Atena, pentru a-și desăvîrși învățătura. El avu de condiscipuli pe fiul lui Cicerone, pe Varus și pe Messala. Cu toate că, dupe cum o spuse mai tîrziu, nu fu înclinat cu dinadinsul către nici un sistem de filosofie, totuși școala epicuriană și preceptele scepticismului rafinat a lui Carneades și Arcesilas fură cele ce avură mai multă apropiere pentru dînsul. Înclinările epicuriane și simțimîntul scepticismului se descoperă în scrierile lui, deși pare pretutindenea mai dispus a rîde de nebuniele tuturor sectelor, decît de a se face apărătorul vreuneia dintr-însele.

În timpul ședерei lui Horațiu la Atena, multe și însemnate evenimente se petrecuse la Roma: Cesar fusese asasinat, Antoniu cerca să întemeieze pe sfărămăturele puterei dictatorului un și mai aprig despotism, pe cînd Brutus și Cassius, cei din urmă sprijinitori ai Republicei, fugise la Atena spre a strînge, dintre tinerii romani, apărători devotați ai cauzei lor. Horațiu fu unul dintre cei dintăi

care alergă sub steagul lor. Mai mult de doi ani servi sub ordinele lui Brutus, însoțindu-l în Macedonia și luînd parte, cu gradul de tribun militar, la nenorocita bătălie de la Philippe.

Dupe proclamarea amnistiei, Horațiu, părăsind rîndurile republicanilor, se întoarse la Roma. Aci îl așteptau nenumăratele greutăți și încercări ale vieței. Tată-său murise, mica lui moștenire era confiscată sau perdută. Orizonul politic nu se arăta nicidecum prielnic tînărului venusian. Leneș din fire și puțin încrezător în puterile sale, el stătu cîtva timp la îndoială înainte de a se apuca de lucru. În fine, intră ca simplu scriitor pe lîngă chestorii publici. „Sărăcia, strigă el, sărăcia m-a împins a face versuri!" Dupe cîteva încercări lirice, el dete la lumină o serie de satire care-l făcu cunoscut într-un cerc de amici iubitori de frumuseți literare. Virgiliu și Varrus fură încîntați cu deosebire de talentul lui poetic; îl încuragiară, îl susținură, recomandîndu-l în cele din urmă cu multă căldură lui Mecena, consiliarul și ministrul atotputernic al lui August. Horațiu avea atunci 27 de ani. Timp de nouă luni Mecena, fără de a se ocupa de-a dreptul de dînsul, îi puse caracterul și talentul la încercare, și dupe acest termen îl luă pe lîngă sine, îl tractă și-l iubi ca pe un adevărat amic.

Norocul prefăcînd soarta poetului, viața lui, ca și mult iubita-i fîntînă a Blanduziei, fu pacinică și senină. Mecena îi dărui o vilă frumoasă lîngă Tibur, pe malurile rîului Anio, și o moșie în Valea Sabină. August, devenit imperator, îl luă sub înalta lui ocrotire și-l onoră cu încrederea și cu iubirea lui.

În mijlocul atîtor prosperități, poetul nu-și schimbă însă aspirațiunile lui sufletești. Avînd mijloace de a se îmbogăți foarte ușor, între August protector și Mecena amic, el preferi modesta-i locuință de pe muntele Esquilin la Roma, aerul cald și îmbălsămat de la Praeneste (Palestrina), *villa* de la Tibur și colțul lui mănos din Țara Sabinilor. Nici pompa curței, nici triumfurile literare, nici popularitatea cea mare ce avea la Roma, nici onorurile ce ar fi putut căpăta de ar fi priimit propunerea făcută de August să-i fie secretar intim, nici influența ce avea pe lîngă Mecena nu-l ameți vreodată, așa că el rămase neclintit același om cu gusturi mărginite și cu aspirațiuni numai către veselie, iubire și poezie!

Horațiu era scurt de stat, bine legat la trup, cu chipul plăcut și ras pe față. Iubitor de muzică, de femei frumoase, de vin bun, de petreceri și de mîncări alese, el își petrecea îndeobște ziua cetind, scriind, luînd baie și jucînd popice.

Dintre toate actele vieței lui, prietenia cu Mecena fu un adevărat cult de iubire, de devotament și de sufletească mîngîiere. Așa, cînd Mecena muri, recomandînd cu dinadinsul pe poet înaltei protecțiuni a lui August, Horațiu, lovit în tot ce avea mai scump pe lume, nu trăi decît puține zile dupe dînsul și hotărîrea esprimată față cu mai mulți comeseni și prieteni de a nu supraviețui protectorului său dete multora bănuială că și-a fost pus singur capăt sufe-rințelor și desperării sale. În adevăr, Horațiu muri la trei săptămîni dupe Mecena, în a 5-a zi a calendelor lui decembre, la anul Romei 746 (27 noiembre, 8 ani a. J.Chr.), în vîrstă de 57 de ani, și fu îngropat pe muntele Esquilin, alături de mormîntul nedespărțitului său prieten.

Operile lui Horațiu sunt: patru cărți de *ode*, o carte de *epode* (coprinzînd una sută nouăsprezece bucăți de poezie lirică). Pintre acestea se află faimoasa *Cantare seculară (Carmen Saeculare)*, un himn în onorul lui Apolon, a Dianei și a zeilor protectori ai Romei, întocmit de dînsul din ordinul lui August la anul R. 736, cu ocaziunea jocurilor saeculare.

Două cărți de *satire* (18 bucăți), două cărți de *scrisori* (douăzeci și două de bucăți) și faimoasa scrisoare *ad Pisones*, cunoscută sub numele de *Arta poetică*.

Lucrările poetice ale lui Horațiu sunt pline de adevăr, sincere, fără de nici o prefăcătorie de simțire și de o simplicitate de formă care farmecă mintea și inima cetitorului. Plin de încredere într-însul și desprețuitor de afectațiuni minciunoase, el cîntă plăcerea, veselia, generozitatea, iubirea, spiritul și înțelepciunea cu o deopotrivă putere și cu inimă bună, căci toate au asupra lui aceeași înrîurire. De aceea, tînăr în toți timpii și înțeles de-a pururea, el, poetul antic, este cîntărețul de azi, căci ceea ce simțește e adevărat, e omenesc și omenirea va avea întotdauna aceeași inimă și sufletul îi va fi vecinic simțitor la bucurie și la durere. E drept a zice însă că înclinările sale amoroase prea fără de măsură au pus de multe ori cearcăn negru împrejurul senînelor lui inspirațiuni și l-au făcut să treacă în ochii celor aspri judecători de un desfrînat și un periculos tovarăș. Nu trebuie să se uite însă, cu toate aceste imputări, că Horațiu voluptuosul, cinicul și scepticul este poetul veseliei și al avînturilor tinereței din epoca decadenței morale a Romei și că nimeni mai mult decît dînsul nu s-a apropiat de caracterul, de viața practică și de amărunțimele năravurilor epocei, care l-au făcut tocmai să fie o credincioasă călăuză a celor iubitori de anticitatea romană.

Măsura versului său este parcă înadins inegală, deşi forma lui e totdauna corectă. Dealtfel, în poezia lirică, unde geniul său s-a desfăşurat pe deplin, calităţile versului răsar pe nesimţite, trecînd cu cea mai mare uşurinţă de la gingăşie la putere, de la înfăţişarea măreaţă a simţimentelor la asprimea ori la amărăciunea unei cugetări. Eleganţa şi nimerita alegere a ideilor, varietatea şi versatilitatea lor fac din Horaţiu poate cel mai desăvîrşit poet liric al anticităţei. Fie morale ori filosofice, odele sale eroice, descriptive sau amoroase, uşurele ori vesele, izvoresc curate şi adevărate dintr-o inimă duioasă şi entuziastă şi dintr-o minte inspirată şi plină de nobile avînturi! În scrisorile cîte le-a lăsat el dovedeşte o adîncă cunoştinţă a slăbiciunei inimei omeneşti; iar satirele lui sunt o icoană vie a patimelor şi a nebunielor contimporanilor săi, care din fatalitate au rămas — pare că moştenire — acelora ce au de fală să le fie urmaşi.

Este interesant a însemna aici, sfîrşind această notiţă biografică, numele femeilor cîntate de Horaţiu, precum şi acela al bunilor săi prieteni. În fruntea frumoaselor lui iubite stă de-a pururea neuitata Lydia, apoi Glycera cea nestatornică, amăgitoarea Barină, Galathea, iubitoarea de călătorii, Pyrrha cu piciorul rotund şi drăgălaş, Neobula cea drăgăstoasă, Inachia înfocată la dragoste, feciorelnica Cinară, Tyndaris cu glasul dulce şi meşteşugit la cîntec, Neera mult adorata, zglobia Lyce, Asteria duioasa şi plină de şiretenii, Lyde cea iubitoare de petreceri, mult vioaia Phillis, Leuconoe înţeleapta şi Lalage cea tînără şi nevinovată.

Mecena, Virgiliu, Varius Pompeius sunt cei trei mari am i ai lui Horaţiu, cari, împreună cu poetul Albius Tibullus, cu Murena Augurul, cu Thaliarchum, Telephus, Sestius Pomponius, Munatius Plancus, Elius Lamia, Licinius, Pompeius Grosphus, Caius Postumus, Livius Censorinus, Torquatus şi Pettius erau comesenii şi tovarăşi de aproape ai poetului ce cu o căldură de vecinică tinereţe a dovedit lumei că a spus adevărul cînd a scris cu mîndrie în fruntea operilor sale:

„Exegi monumentum aere perennius!"

DUMITRU CONSTANTIN OLLĂNESCU

1884, mai.

PERSONAGE

HORAŢIU	57	de ani
MECENA	60	„ „
POSTUMUS, pretor	65	„ „
SCAUR, libert	50	„ „
ZOIL, parazit	40	„ „
GLUTTO, idem	40	„ „
HEBRO, vilic	40	„ „
GALLUS, notari a lui Horaţiu	25	„ „
GETTA, sclava lui Scaur	20	„ „
NEERA, celebră cîntăreaţă	30	„ „
CEBAL	—	
STROBIL	—	
MENAS	—	
COERAX	—	

SCLAVI, SCLAVE

Acţiunea se petrece în timpul împărăţiei lui August — 10 ani înainte de Hristos.

FÎNTÎNA BLANDUZIEI

ACTUL I

Un frumos tablou cîmpenesc în vecinătatea oraşului Tibur. În fund, colnice cu livezi, printre care se zăresc cîteva case de ţară. O cărare se coboară de pe colnice în mijlocul scenei. În dreapta, planul I, fîntîna Blanduziei, în umbra unui mare stejar. Faptul zilei.

SCENA I

GETTA

(purtînd o cunună de flori pe cap, se pogoară pe cărare şi culege ierburi pe împrejurul fîntînei)

A! iaca mintă creaţă, şi cimbru, şi sulcină,
Şi ierburi de cîmpie, şi plante de grădină...
Ce de mai flori în cale-mi răsar jur împrejur
Pe locurile-aceste, aproape de Tibur[1]!
S-ar crede că în grabă frumoasa zee Flora
A părăsit culcuşu-i, surprinsă de Aurora,
Şi-a mers ca să se scalde în Anio[2] cu ea,
Avînd de marturi numai pe mine şi o stea.
(Vine lîngă fîntînă şi aşează plantele într-un paner.)

[1] Tibur, oraş din Latium, pe malurile lui Anio, nu departe de Roma. Împrejurimile lui erau încîntătoare. Horaţiu poseda în vecinătate o *villă* dăruită lui de Mecena, amicul său. Tibur poartă astăzi numele de Tivoli [V.A.].

[2] Anio sau Anien, astăzi numit Teverone, rîu mic din Latium ce se aruncă în Tibru [V.A.].

Eu am cules pe urmă-i comoara parfumată
Ş-am împletit pe frunte-mi cunună rourată,
Şi mi-am împlut, voioasă, cămeşa de la sîn
Ca să-mi alin simţirea şi gîndul să-mi alin.
(Scoate cîteva flori din sîn, le priveşte cu drag şi le sărută.)
Hai, scumpe sorioare, uitîndu-ne sclavia,
Să ne-oglindim în apa fîntînei Blanduzia [1].
Pe faţa ei se zice că dup-al nostru dor
Apare-n faptul zilei un scump liberator.
(Se pleacă pe fîntînă şi priveşte în fund.)

SCENA II

GETTA, GALLUS (vine repede din stînga, grăind în cantonadă; el ţine în mînă un papirus şi o spadă)

GALLUS

Să duc oda Lydiei [2], şi spada de rugină
S-o şterg? Bine. *(Se opreşte.)* A? Cine pe apă se înclină?
Stăpînul meu, Horaţiu, cu mintea cam în zbor,
Ar zice că-i naiada [3] acestui mic izvor.
Ce face? *(Se apropie pe după stejar.)*

GETTA

O! fîntînă cu apa limpezie,
Arată-mi pe ursitul, dar, vezi, plăcut să fie...

GALLUS

(plecîndu-se pe deasupra Gettii)
Eu sînt.

[1] Horaţiu a cîntat în *Oda XIII* această fîntînă din care izvorea părîul ce curgea pe moşia lui din Latium [V.A.].

[2] Lydia pare să fi fost cea mai iubită de Horaţiu dintre toate frumuseţile Romei cîntate de el. Poetul i-a adresat mai multe ode. Cea mai mişcătoare poartă titlul de: *Horatii et Lydiae dialogus* [V.A.].

[3] În clasa dumnezeirelor inferioare, *semones*, erau cuprinse nimfele care prezidau în toate locurile de pre pămînt: pe munţi, oreadele; în păduri, driadele, hamadriadele, napeele; la rîuri şi fîntîni, naiadele; pe mări, nereidele, oceanitidele etc. [V.A.].

GETTA

(speriată)

A!...

GALLUS

Ce te sperii?... doar nu-s de speriat.
Tu eşti frumoasă fată şi eu frumos băiat.
Priveşte.

GETTA

Dar de unde ai răsărit?

GALLUS

(arătînd în stînga)
De-acasă,
De-aice, vezi? Horaţiu invită mîni la masă
Pe gingaşa Lydia... Mergeam... dar te-am zărit
Şi iată-mă prin farmec deodată-n loc oprit.

GETTA

(observîndu-l)
Eşti sclavul lui Horaţiu?

GALLUS

(cu mîndrie)
Sînt Gallus! al meu tată
A fost un brenn puternic în Gallia comată [1].
El s-a luptat cu Cesar, neîmpăcat, aprins,
Şi s-a ucis el însuşi cînd s-a văzut învins.
Eram copil atunce; dar tu ce eşti?

GETTA

(cu sfială)
Eu?

[1] Cuvîntul *brennus* sau *brenn* pare să fi avut în Gallia înţelesul de rege sau de cap de armată. În timpul cucerirei Galliei de către Cesar (59 ani înainte de Hristos), această ţară era împărţită în două mari provincii: *Gallia braccata* şi *Gallia comata*, aşa numită de pe coamele lungi ce purtau locuitorii [V.A.].

GALLUS

Cine?

GETTA

(tristă)

Sînt Getta, o victimă a Romei.

GALLUS

O! destine,
Aceeaşi umilire ne-ai dat la amîndoi,
Sclavia!... dar ce-mi pasă cînd Venus e cu noi,
Cînd zeea de la Pafos [1] te-a scos în a mea cale
Să prind a mele lanţuri de lanţurile tale
Şi-n veci legat de tine să fiu un semizeu!...
Precum ar spune-n versuri, cîntînd, stăpînul meu.

GETTA

Bun este el cu tine?

GALLUS

O! bun de pus pe rană,
Încît eu lîngă dînsul uit soarta mea duşmană.
Poet, el cu gîndirea se primblă tot prin nori,
În braţe amoroase căzînd adeseori,
Şi, pentr-un vers ce saltă pe sprintene dactile,
În loc să guste somnul, preface nopţi în zile
Şi uită pe Mecena [2], pe-August, amicii săi,
Pe Roma-mpărăteasa şi chiar pe dumnezei.
El vine cîteodată aici, lîngă fîntînă,
De muza-i drăgălaşă condus cu drag de mînă,

[1] Pafos, numele unui oraş din insula Cypro, unde zeea Venus sau Venere avea un templu în care se făceau oracole [V.A.].

[2] C. Cilnius Mecenas, favoritul împăratului August, coborîtor din anticii regi ai Etruriei, a fost însarcinat în multe rînduri cu administrarea imperiului în lipsa lui August. Om înzestrat cu mare bun-simţ şi cu fineţă politică, el a fost amicul devotat al lui Horaţiu şi protectorul celor mai celebri poeţi din timpul lui August [V.A.].

Şi pe tăbliţi de ceară scriind c-un stileţel [1]
A muzei blînde şoapte ce-aude numai el.

GETTA

Aici?

GALLUS

Dar, căci fîntîna îndeamnă la răcoare
Frumoasele vecine de versuri iubitoare,
Dorite ca să vadă pe-al lor poet visînd
Şi sub stejar, la umbră, minuni improvizînd.

GETTA

Lydia... şi ea vine? Lydia cine este?

GALLUS

Bachantă-ntre vestale, vestală-ntre neveste! [2]
Atît de bine ştie cu chip amăgitor
Să tulbure simţirea oricărui muritor.
A fost ea multă vreme în strînsă legătură
Cu dragul ei Horaţiu.

GETTA

Şi...

[1] Romanii se serveau, pentru a scrie, de tăbliţi coperite cu o pătură subţire de ceară şi numite: *pugillaria*. Condeiul întrebuinţat era un *stylus*, cu unul din capete ascuţit şi cu celalalt turtit în formă de daltă. Aceasta ştergea cuvintele scrise cînd era nevoie de îndreptări... Pentru compuneri, autorii preferau tăbliţele de ceară, fiind ele înlesnitoare corecturelor; iar cînd opera se găsea desăvîrşită, ei o prescriau pe hîrtie sau pe pergament. Tăbliţele erau de ivoriu, sau de lemn de lămie sau de pele groasă [V.A.].

[2] *Bachantele* erau femei frenetice, închinate zeului Bachus; ele purtau numirile de *Bacchae, Tryades, Menades* şi personificau toate desfrînările orgiilor. Statuele antice le înfăţişează goale şi coronate cu frunzi de vie.

Vestalele, din contra, erau fecioare consacrate cultului Vestăi, dumnezeirei focului. Funcţiunele lor consistau în păstrarea focului sacru vecinic aprins în templul Vestăi şi se bucurau de mari onoare şi de mari privilegiuri. Dacă o vestală îşi perdea virginitatea, ea era osîndită a fi înmormîntată de vie, şi înşălătorul ei era bătut cu vergi pînă la moarte [V.A.].

GALLUS

Bate-m-aș pe gură!...
Destainuiesc secrete intime de poet
Ce nu sînt ale mele. *(În taină.)* Și eu am un secret...
Dorești să-l afli?

GETTA

Care?

GALLUS

Aș vrea pe vecinicie
Să fiu al tău Horațiu și tu a mea Lydie.

GETTA

(cătînd cu groază împrejur)

O! taci... De-ar duce vîntul cuvintele ce spui
Lui Scaur sau lui Hebro, calău cumplit al lui,
La mari și grele chinuri aș fi pe loc espusă.

GALLUS

Hebro?

GETTA

El! iazmă oarbă de furie condusă.

GALLUS

Cum?... pe cerescul Joe[1]! stăpînul tău barbar
E-n stare?...

GETTA

Dar, e-n stare a mă lega de-un par,

[1] Joe sau Jupiter, părintele zeilor și al oamenilor, este reprezentat pe un tron de ivoriu, ținînd în mîna stîngă un sceptru și în mîna dreaptă fulgerul. O acvilă stă lîngă el. Joe era adorat sub diversele numiri de: *Stator Capitolinus et Tonans; Tarpeius, Latialis, Diespiter (diei et lucis pater), Optimus, Maximus, Olympicus, Summus..*, etc. [V.A.].

A mă sfășia cu biciul sau... mintea-mi se-nfioară,
Întocmai ca pe-o vită a mă-nhăma la moară[1],
Căci a decis în gîndu-i să-mi deie de bărbat
Pe Hebro, haldeeanul, un *villic* nempăcat[2]
Urît, viclean și lacom, ce pe stăpînu-i pradă
Și vecinic schinjuiește a sclavilor grămadă.

GALLUS

O! nu mai spune, Getta... m-apucă reci sudori!...
De este așa însă, cum te găsesc în ziori
Pe-aice singurică, de casa lui departe?
N-ai teamă de pedeapsa de care-o să ai parte
Cînd te-i întoarce-acasă?

GETTA

N-am grijă-n acest rînd...
Stăpînu-mi, Scaur, însuși mi-a poroncit, oftînd,
S-adun în faptul zilei și flori și buruiene:
Navalnic, odoleană, sulcină, sînziene
Și altele, pe Valea Sabină, să le scald
În apa Blanduziei cît soarele nu-i cald.

GALLUS

Și ce vrea el să facă din ele?

GETTA

(zîmbind)

Scăldătoare!
Bătrîna Canidie, vestita vrăjitoare[3],
I-a spus ca să se ude în șepte nopți pe trup
Cu sînge de năpîrcă, de buhnă și de lup

[1] Pintre numeroasele pedepsi la care sclavii erau supuși, una din cele mai aspre consista a fi înhămați la moară ca să macine grîul [V.A.].

[2] Sclavul însărcinat cu supravegherea de vatav a celorlalți sclavi de la țară purta numele de *villicus* [V.A.].

[3] Canidia Veia și Sagana erau vrăjitoare cunoscute pe timpul lui Horațiu; ele pregăteau farmeci noaptea, pe dealul Esquilinus, una din acele șepte culme pe care se găsește clădită Roma. Ca și

Pe cînd ea-i va tot face descînteci fioroase
În dealul Esquilinus, topind la foc de oase
O galbenă păpușă de ceară.

GALLUS

(rîzînd)

E nebun?
Vide-mi-l-aș călare pe-o creangă de alun,
Luat vîrtej în goana harpiilor grozave[1]!
Și pentru ce se spurcă în farmeci și-n otrave?

GETTA

În taină șoptesc sclavii că el e-namorat.

GALLUS

De tine?

GETTA

(oțerindu-se)

Ba, departe de mine acest păcat!

GALLUS

De cine dar?

GETTA

Să zice, de una din vecine
Ce-și bate joc de dînsul, lăsîndu-l în suspine.

GALLUS

(arată în stînga)

A fi Neera, poate? Ea șede colo, vezi?
În *villa* cea clădită pe-o culme-ntre livezi.

---

acum, în țările noastre, vrăjitoarele romane aveau obicei a face în păpuși de ceară chipurile persoanelor supuse descîntecilor lor. Vezi *Epoda V* a lui Horațiu: *In Canidiam Veneficam* și *Satira VIII (Libr. I)* [V.A.].

[1] Monștri fabuloși cu chipuri de femei bătrîne și urîte; aveau corp de vulturi cu cîngi ascuțite. Fiicele lui Neptun și a Marei. Ele reprezentau vînturile rele [V.A.].

GETTA

(arătînd asemine în stînga)

Și colo, mai departe, se-nalță-a noastră casă
Cu albă colonadă deasupra, pe terasă.

GALLUS

O văd; sîntem aproape și poate chiar meniți,
Scurtîndu-ne cărarea, să fim nedespărțiți...
Ce zici?... de-o întîlnire mai pot avea sperare?...
Cînd?...

GETTA

(coborînd ochii și zîmbind)

Cînd i-a fi lui Scaur nevoie de scăldare.

GALLUS

Ascultă: pintre ierburi aruncă la un loc
Urzici, și mătrăgună, și scai, și siminoc.
Cînd s-a uda, hurezul, să-l usture la pele,
Să te trimită iară la strîns de floricele.

(Cătînd în stînga.)

A!... vine-aici Horațiu... Te las, odor iubit.
Mă duc... și nu m-aș duce... dar vine și-s grăbit.

(Iese, alergînd în dreapta.)

SCENA III

GETTA

(pe gînduri)

Să ne scurtăm cărarea... amor... nedespărțire...
Să fie oare-n lume atîta fericire?...
De cîte mi-a spus Gallus mi-e cugetul uimit,
Dar el s-a dus!... cu mine el numai a glumit.

(Cade mîhnită pe o laiță lîngă fîntînă.)

Ah! sclavă osîndită durerei pîn' la moarte
Și fără vină-n viață victima crudei soarte!...

Ce-am fost în a mea țară ș-aici, acum, ce sînt?
Aveam palat!... aice, nici parte de mormînt.
Aveam părinți puternici, și nume, și mărire...
Tot am perdut!... speranța mă lasă-n părăsire.

(Mică pauză.)

Nu știu ce simt; îmi vine adeseori să plîng...
Cînd văd o păsărică oprită noaptea-n crîng,
Aș vrea să zbor la dînsa, rugînd-o: Sorioară,
Mă du, mă du cu tine pe unde-aripa-ți zboară!...
Ș-ades mi-aduc aminte ca pintr-un vis duios
De-un viers cîntat de mama cu glas armonios.

(Își reazămă capul pe mînă, țintind ochii în spațiu.)

SCENA IV

GETTA, HORAȚIU (intră din stînga, inspirat și scriind pe tăbliță de ceară)

HORAȚIU

(declamînd)

„Fîntînă Blanduzie! vei deveni tu încă
Celebră-ntre izvoare cînd voi cînta stejarul
Ce-nfige rădăcina-i adînc în alba stîncă
Din care ieși vioaie și dulce ca nectarul.
Fîntîna mea iubită..." *(Se oprește, auzind glasul Gettii.)*

GETTA

(cîntă sotto voce*)*

„În ai Daciei munți mari
Cresc stejari lîngă stejari
Și viteji cu brațe tari..."

HORAȚIU

(cu mirare, în parte)

Ce glas pătrunzător
Aud lîngă fîntînă? *(Zărind pe Getta.)* Tablou încîntător!
Poetică ivire!... Romană-i sau străină?
Ea cîntă-un viers sălbatic din Dacia Transalpină.

GETTA

(în parte, sculîndu-se)

Destule-atîte visuri; să plec acum e timp.

HORAȚIU

(în parte)

Frumoasă-i ca junia, ca Hébé din Olimp[1]!

(Se întîlnesc amîndoi în mijlocul scenii.)

Copilă dragalașă...

GETTA

(în parte)

Horațiu!

HORAȚIU

Fii ferice
Ca gîndul ce spre tine m-a îndreptat aice!

GETTA

(în parte)

El!

HORAȚIU

Spune-mi adevărul: din care lume ești
Și cine sînt părinții pe care-nveselești
Cu scumpa ta privire?

GETTA

Părinții mei, sărmanii,
Perit-au lîngă Istru, în luptă cu romanii.

HORAȚIU

(cu milă)

Orfană-așa de june?

---

[1] Hébé, zeea tinereții, fiica Junonei și a lui Jupiter. Ea vărsa nectarul în cupele dumnezeilor, la prăznuirile lor în Olimp [V.A.].

GETTA

(plecînd capul)

Și sclavă!

HORAȚIU

Tu? tu?...

GETTA

Dar!
Răpitu-m-au de-acasă un crîncen mercenar
Și-n Roma *sub corona*[1] de el am fost vîndută...
De-atunci în înjosire și-n umbră sînt perdută.

HORAȚIU

Și cine azi dispune de tine pre pămînt?

GETTA

Ah!... Scaur.

HORAȚIU

Acel libert[2] ce n-are nimic sfînt?...
Căci n-am avut eu parte să te plătesc cu aur,
Răpindu-te sclaviei și ghearelor lui Scaur!

GETTA

N-au vrut cu mine zeii să fie-ndurători.

HORAȚIU

Goneam din ceriu-ți aspru oricare negri nori
Și-atîta îngrijire aveam de-a ta junie
Că neștiai durerea, uitînd a ta moșie.

GETTA

Ești bun precît ești mare; tu poți dintr-un cuvînt
Să mîngăi osîndiții ce-n desperare sînt,

[1] Dușmanii prinși pe cîmpul de război sau în urma asaltului unui oraș erau vînduți *sub corona* pentru că purtau corone cînd erau scoși în vînzare, ca un semn de onor [V.A.].

[2] Sclavul dezrobit purta numele de *libert* [V.A.].

Dar, ca să merit raiul ascuns în a ta milă,
Ce sînt eu pentru tine?

HORAȚIU

Ce ești, dragă copilă?
Ești nobila odraslă acelui brav popor
Ce știe ca să moară cînd nu-i învingător
Și meriți cu tot dreptul, de este-n cer dreptate,
Respect în omenire și-n Roma libertate.

GETTA

(exaltîndu-se)

Ah! aste mari cuvinte în veci nu le-oi uita.
Cu ele soarta-mi aspră de-acum voi înfrunta.
Prin ele al meu suflet renaște la mîndrie,
Căci ele de Horațiu au fost rostite mie!

HORAȚIU

Tu mă cunoști?... de unde?

GETTA

De-aici, din depărtări,
Și din al lumei splendid concert de admirări.
Dar cine te cunoaște cu-a ta marinimie
Se pleacă în uimire și se robește ție.
Horațiu, sînt o sclavă, nu am nimic al meu;
Priimește-astă cunună, o-nchin numelui tău.

(Scoate cununa de pe frunte, îngenuchează și o prezintă lui Horațiu.)

HORAȚIU

(se pleacă să o ridice)

Copilă, suflet nobil...

(Getta îi apucă mîna și o sărută.)

Ce faci, ce faci?... ai minte?

GETTA

Sărut pe a ta mînă duioasele-ți cuvinte.

(Fuge tulburată prin fund, în stînga.)

SCENA V

HORAȚIU

(pătruns)

Ce stranie ființă!... aș crede c-am visat
De n-aș vedea în mînă-mi cununa ce mi-a dat,
Cunună împletită cu flori de primavară
Ca dînsa... De ce însă grăbit-a să dispară?
Era pătrunsă, lacrimi jucau în ochii săi...
Nu îndrăznea să cate fățiș în ochii mei...
Și glasu-i în suspinuri... și peptu-i în mișcare...
Și fața-i luminoasă... și juna-i exaltare...
Să fie?... l-a mea vîrstă!... Să poate?... Sînt uimit...
Ce simt acum în mine de mult nu am simțit,
De mult!... de cînd voioasa și falnica-mi junie
Împlea tot universul de-amor și poezie.

(Privind cununa.)

Cununa astă simplă, neprețuit odor,
Privind-o, are-un farmec mult mai atrăgător
Decît acele toate coroane strălucite
În Capitolul Romei[1] cu fală dobîndite...
Avut-am mari triumfuri, dar jur pe dumnezei!
Nu e triumf mai mare în Cîmpii Elizei[2]
Pentr-un poet ce-aspiră la gloria divină
Ca sacra-ngenunchere de gingașă verginâ.

(Stă puțin pe gînduri.)

Cuvintele-i din urmă cuprind în sînul lor
O taină izvorîtă din inimă cu dor.
„Ah! cine te cunoaște cu-a ta marinimie
Se pleacă în uimire și se robește ție..."

(Cu îndoială.)

Dar cine are parte de-al ei duios amor?...

[1] Acest edificiu conținea trei templuri consacrate lui Jupiter, Minervii și Junonei. El era clădit pe culmea Tarpeiană sau Capitolină, locul cel mai nalt din Roma. Istoricii asigură că întregul edificiu era înaurit și că poliala lui costase 12.000 talanț, adică 55.800.000 franci... De aceea se și numea *Aurea* [V.A.].

[2] Cîmpii Elizei reprezentau la romani raiul unde se întîlneau sufletele oamenilor mari care ilustrase viața lor cu fapte bune și glorioase [V.A.].

Poetul ce nu moare, sau omul muritor?
Poetu-n veci e tînăr cînd omu-mbătrînește.
Și geniul, nu fruntea încîntă și răpește.

(Cu tristețe.)

Amară cugetare!... fior de-al iernii vînt!
Voi puneți amorțire pe-al inimei avînt,
Și umbra îndoielii pe orice nălucire,
Căci ziorile cu-amurgul nu pot avea-ntîlnire!

(Se plimbă tulburat.)

Ce-ar zice Roma-ntreagă cînd s-ar vesti prin ea
Că o copilă, sclavă, ocupă mintea mea?
Ar zice cu un hohot ce-ar răsuna în spațiu:
„Satir[1] acum ajuns-au satiricul Horațiu!..."
Hei! zică!... Sucul vieții tot ferbe-n al meu sîn,
Corona e căzută, dar fruntea nu-o înclin.

(Tare.)

Nebun acel ce vede trecînd o fericire
Și nu-i aține calea s-o prindă cu grăbire!

SCENA VI

HORAȚIU, NEERA (urmată de două servitoare, se coboară pe cărare și se apropie de Horațiu. Servitoarele rămîn în fund.)

NEERA

Și mai nebun e omul acel nepăsător
Ce scapă dintre brațe-i norocul fugător.
Nu este-așa, Horațiu?

HORAȚIU

Neera?... Ce minune!
Tu, steua Romei, zeea plăcerilor nebune,
Maiastra cîntăreață pe cîmp, în acest loc?
Cum?

[1] Satirii, semizei care locuiau pădurile și se alungau după nimfe. Ei aveau coarne mici pe frunte și picioare de țap [V.A.].

NEERA

(veselă)

Cine știe? poate c-alerg după noroc.

HORAȚIU

(zîmbind)

E lesne pentru tine să-l întîlnești, Neeră,
Cînd tu reverși lumină pe-a Romei naltă sferă
Și-ai înhamat junimea romană l-al tău car.

NEERA

Sub dulcele-ți cuvinte s-ascunde-un gînd amar,
Horațiu; al tău zîmbet acopere-o mustrare,
Dar oare-am meritat-o?... și vina mea e mare
Că sînt prea adorată, că-mi place a videa
Un lung cortegi de oameni rapiți pe urma mea,
Senatori și proconsuli ce poartă laticlave
Și țin în a lor poale destinul lumei sclave?

HORAȚIU

O știu; e mare gloata de tineri și caduci
Pe care, după placu-ți, c-un deget îi conduci.
Origo și Cynthia, puternice rivale,
Rîvnesc cu gelozie triumfurile tale.

NEERA

Așa-i, dar sînt geloasă și eu... precum mă vezi.

HORAȚIU

(ironic)

De cine? de Minerva?

NEERA

Nu rîde... Ce? nu crezi?

HORAȚIU

Neero, filomela cunoaște gelozia?

NEERA

Horațiu, sînt geloasă de-Origo și Cynthia.

HORAȚIU

(rîzînd)

Tu?

NEERA

Eu.

HORAȚIU

A te pricepe nu pot, nu sînt augur.

NEERA

Ascultă: de o lună aici, lîngă Tibur,
Neera, steua Romei, de tine-așa numită,
Trăiește-acum retrasă din Roma, părăsită.
Neera... filomela... e chiar vecina ta
Și tu n-ai venit încă...

HORAȚIU

(confuz)

Te rog a mă ierta.
Am fost... și sînt...

NEERA

N-am dreptul eu să te iert pe tine.
Ce este o Neeră pe lîngă...

HORAȚIU

(luînd-o de mînă)

— O știi prea bine.
Tu ești inspiratoarea poeților, tu ești
Frumsețea, tinerețea, puteri dumnezeiești!

NEERA

Dar aste scumpe daruri ce sînt?... o vanitate
Cînd nu-s de a ta liră în lume celebrate.

Ce-ar fi fără luceferi cortegiul înstelat?
Al meu făr-un Horațiu e gol și-ntunecat...
Cunoști acum secretul amărăciunei mele.
Origo și Cynthia, ferice, ah! de ele,
Au partea glorioasă, căci au... și e destul,
Cynthia pe Virgiliu, Origo pe Tibul.

HORAȚIU

Și tu?

NEERA

Eu?... Eu?... admiră a inimei pornire.
E stranie-ncercarea-mi, dar are-a sa mărire.
Eu am decis în gîndu-mi să fac întâiul pas
Spre cel mai viu luceafăr din falnicul Parnas
Și-ți zic: Vrei tu, Horațiu, să fiu a ta iubită,
Eu care sînt de-o lume urmată și dorită?...

(Horațiu dă semne de mirare.)

O!... pasul meu, știu bine, e mult cutezător,
Dar astfel mi-e natura sub boldul unui dor.
Neera și Horațiu au dreptul de a face
În sfera lor înaltă oricare pas le place.
Eu dintre toți poeții pe tine te-am distins.
Aș vrea să zic: Venit-am, văzut-am ș-am învins!

HORAȚIU

(în parte, cu amărîre)

Și ea, și ea în mine numai poetul vede!...

(Tare.)

Neero, ale tale destăinuiri, mă crede,
Ar îmblînzi pe Cerber[1] ș-ar face pe-un mort viu,
Dar...

NEERA

(răpide)

Spune.

[1] Cerber, cîne colosal cu trei capete, păzitorul porții infernului (iadului). Oricine vroia să treacă pragul trebuia să-i arunce în gură turte făcute din grîu cu miere (coliva) [V.A.].

HORAȚIU

În auzu-mi răsună-acum tîrziu.

NEERA

Tîrziu?... iubești pe alta?

HORAȚIU

(îngăimat)

O! nu...

NEERA

Iubești pe cine?

HORAȚIU

Pe nime... l-a mea vrîstă crezi tu că să cuvine?...

NEERA

Un geniu vrîstă n-are.

HORAȚIU

Dar omul e mâhnit
Cînd în amurgul vieții pășește neoprit...
În tainele naturei e lege ca să zboare
Amurgul către noapte, aurora către soare.

NEERA

(în parte)

Să-l cred?

HORAȚIU

(în parte)

Oare crezut-au?

NEERA

(observîndu-l, în parte)

Poet și ipocrit!
El cată să-mi ascundă secretul său... gîcit.

HORAȚIU

(luînd-o de mînă)

Te-am ofensat, Neeră?...

NEERA

(tristă)

Pe mine?... Nu.

HORAȚIU

Mă iartă.
Cu trista-nțelepciune aprinsu-mi dor se ceartă.

NEERA

Mâhnire, nu ofensă în inimă simțesc
De visul cel mai dulce, ah! să mă despărțesc.
Păcat!... *(oftînd)* așa vrea soarta cu noi, Horațiu; fie!
Amorul stins, rămîne frățească amicie.

(Întinde mîna lui Horațiu.)

HORAȚIU

Și ea nu se va stinge, mă jur pe Apolon[1]!

NEERA

(veselă)

Acum, poete-amice, din naltul Helicon[2]
De-ți va permite muza să te cobori în vale,
La *villa*-mi te-i abate din visurile tale?

HORAȚIU

O! dar, și chiar acuma de vrei?

---

[1] Apolon, fiul lui Jupiter și a Latonei, născut în insula Delos; zeul poeziei, a muzicei, a medicinei, ai augurilor și ai arcașilor. Se numea și Phaebus (Febus) și Sol (soare). Era reprezentat sub chipul unui frumos tînăr cu plete lungi *(intonsus, crinitus)*, purtînd un arc și săgeți în mîna dreaptă, iar în stînga o liră sau o harpă. Era coronat cu laur, acest copac fiind consacrat lui. Apolon mîna carul soarelui înhămat cu patru cai cerești; în povestele române acel car este tras de nouă cai [V.A.].

[2] Munte din Focida, consacrat muzelor [V.A.].

NEERA

Mă-ntrebi de vreu?
Îmi place-a videa vulturi zburînd la cuibul meu.
Hai; o să fac cu tine primblare triumfală...

(În parte.)

De ne-ar zări-mpreună urîta mea rivală...

SCENA VII

NEERA, HORAȚIU, MECENA și POSTUM (venind din dreapta)

MECENA

Horațiu cu Neera!

HORAȚIU

Mecena cu Postum!
De unde?

MECENA

De la Roma.

NEERA

(rîzînd)

Pe jos?

POSTUM

Ba nicidecum.
Ni s-a stricat *carucca*[1], dar nu sîntem de jale
Cînd Iuno se arată cu grațiile sale.

NEERA

Postum e tot zburdalnic?

---

[1] Romanii aveau diferite trăsuri cu două sau patru roți, numite: *pilentum, carpentum, thensa, cisium, rheda* sau *carruca*, trăsurică ușoară cu două roți pentru călătorit la țară, mai aveau încă *essedum, carrus*... etc. [V.A.].

MECENA

Tot flutur.

POSTUM

Hei! ce vreți?
Mă arde vecinic focul nebunei tinereți.

HORAȚIU

(încet, Neerii)

Tăciune care scoate mult fum, puțină pară.

POSTUM

(încet, Neerii)

Cu mine nici vulcanul Vezuv nu se compară.

NEERA

(zîmbind)

Te cred.

POSTUM

(încîntat)

Zău?... A!

NEERA

Horațiu, te las cu-amicii tăi.
Cînd îți vroi, acasă v-aștept pe cîte trei.

POSTUM

Ah! te-om urma oriunde, dar să ne faci plăcere
De-a ne cînta trei imnuri.

NEERA

Oricare le veți cere.
Veniți, concertu-mi astăzi va fi înveselit.
Prin comica-ngîmfare a unui barbar scit.

POSTUM

A! cine?

NEERA

Scaur.

HORAȚIU

(tresărind)

Scaur?

NEERA

Cel putred de-avuție
Ce-n pele-i se îngrașă de-amor...

POSTUM

... și lăcomie.
Am auzit de dînsul... Un sclav înfumurat,
De Scaurus Emiliu din lanțuri liberat.[1]

NEERA

(rîzînd)

Ar vrea să mă coboare la el pe punți de aur.
Eu rîd; veniți să rîdem.

POSTUM

(declamînd)

Venim... *Delendus* Scaur!

(Neera se îndreaptă spre fund și apucă pe cararea de pe coline, urmată de servitoare. Iese în stînga.)

SCENA VIII

HORAȚIU, MECENA, POSTUM

MECENA

Acum, că sîntem singuri, Horațiu, scump amic,
Răspunde: stai pe gînduri, ești trist, ce ai?

[1] Sclavii purtau adeseori prenumele stăpînilor [V.A.].

HORAȚIU

Nimic.

MECENA

De patru luni, amice, din Roma zgomotoasă
Ai dispărut, și lumea surprinsă, curioasă,
Chiar însuși împăratul, cu tine-obicinuit,
Se-ntreabă ce devine poetu-i favorit?

POSTUM

Zoil, pizmaș, pretinde cu zîmbetul pe buze
Că te-ai retras deoparte, cam părăsit de muze [1],
Pe-o stîncă din Ciclade [2], plîngîndu-te mereu
Și-nchipuindu-ți falnic că ești un Prometeu [3].

HORAȚIU

(cu dispreț)

Zoil se crede vultur ce-ațintă ochii-n soare
Și-i oaspe-a-ntunecimei, o buhnă cobitoare.
El vecinic distilează veninu-i mînjitor
Cu gînd ca să păteze tot ce-i strălucitor.
Nu, n-am fugit din Roma, nu m-am retras pe-o stîncă,
Dar am avut o sete de liniște adîncă
Ș-am alergat aice, la cîmpul înflorit,
Întocmai ca ostașul de lupte ostenit.

MECENA

Cum? tu, adoratorul frumseților romane,
Distins de patriciane, iubit de curtizane,

[1] Muzele, nouă surori, fiice ale lui Jupiter și Mnemozinei, locuiau munții Pierus, Helicon și Parnas și se răcoreau la fîntînele Castalia, Aganippa și Hipocrena, de unde li se trage numirile de Heliconide, Parnaside, Pieride, Castalide, Thespiade etc. [V.A.].

[2] Insule din Archipel dispuse în formă de cerc [V.A.].

[3] Prometeu, unul din titanizi, răpi focul din soare și-l dete oamenilor. Pentru pedeapsa lui, el fu legat, din porunca lui Jupiter, pe vîrful Caucazului, unde un vultur îi rodea ficații. Poetul Eschil, autorul unei trilogii intitulată *Prometeu*, desemnă pe acest personagiu sub chipul unui civilizator [V.A.].

La Forum, sub Portice [1], cu drag încungiurat,
La băile sonore simpatic ascultat.
Tu, fiiul scump al Romei, deprins cu-a Romei viață,
Om pizmuit la spate și admirat în față,
Ai părăsit deodată și circul lui Tarquin,
Și templul lui Apolon pe dealul Palatin
În care ceteai versuri cu-amicul tău Virgiliu,
Și marele teatru lui Scaurus Emiliu!
Horațiu, orice-ai spune, nu făr-un grav motiv
Te-ai izolat aice ca un tablou votiv [2],
Desprețuind a Romei petreceri numeroase,
Cuvinte elocuente, triumfuri glorioase
Și cursele de *carre* cu-a lor agitatori,
Și luptele barbare de sclavi gladiatori.
Un om ca tine, oaspe lui Cesar și Mecena,
Cînd lumea îl aclamă, nu părăsește scena.

POSTUM

Secretul lui Horațiu e lesne de gîcit:
Neera, cîntăreața, cu care l-am găsit.
Ea-l ține-ascuns la sînu-i ca pe un scump tezaur
Legat în mii de noduri c-un fir de păr de aur.
Ferice de Horațiu! ah! eu îl înțeleg,
Eu care-așa de lesne mă leg și mă dezleg!

HORAȚIU

Postum, ești încă tînăr și inima-ți tot zburdă.
La glasul Afroditei a mea acum e surdă.

[1] Forum era o piață oblungă și mare între dealurile Capitolin și Palatin. Acolo se țineau adunările poporului, se administra justiția și se tratau afacerile publice. Era încunjurat cu portice în forme de arcade. Roma poseda mai multe piețe care purtau numele de Forum, dar cel mai splendid forum era a lui Traian.

Porticele formau unul din cele mai frumoase ornamente ale Romei și serveau de loc de primblare. Citeodată ostașii așezau corturile sub bolțile lor. Autorii recitau scrierile lor și filosofii discutau la umbra Porticelor, pintre coloanele de marmoră [V.A.].

[2] Romanii aveau obicei a depune *ex-voturi* în templuri sau în locuri ascunse cînd se aflau în nevoie sau cînd sperau a se îndeplini dorința lor. Acei care se obligau a desăvîrși un act religios se numeau *voti damnati* [V.A.].

Tu ești de-abia în floare, eu sînt cu capul sur.
Retras din tinerețe sub cortu-mi, la Tibur.
Am fost și eu pe marea iubirei furtunoase
Ș-abie din ea scăpat-am... udat pînă la oase!...
E timp să las la alții de soiul lui Postum
Să schimbe în tămîie a patimilor fum
Și pe altarul Gnidei[1] la Venus s-o închine,
În dor ca să atragă zîmbirele-i divine.
Cît pentru mine ziua-mi o văd spre asfințit,
Sub valul vieții focul se stinge potolit.

POSTUM

Ce? nu mai ești ca mine?... în fața frumuseții
Nu să mai bate peptu-ți ca-n timpul tinereții?
A ta închipuire nu saltă sprintior
Prin lumea drăgălașă de visuri de amor?

HORAȚIU

Dar; însă n-am curagiul s-ascult a lor șoptire
Temîndu-mă de-a lumei sardonică zîmbire,
Căci gîndul de izbîndă sub frunte veștejită
E chiar o spadă știrbă în teacă ruginită.
Pe cînd dar tinerețea cu pas triumfător
De mine se desparte lasîndu-mă în dor;
Pe cînd Zoilii latră în umbra mea, departe,
Cu gînd, pentru a-i scoate din umbră, să mă-ntarte;
Pe cînd Postumii zilei la cîmpii olimpii
Se-ntrec în zbor de *carre* cu patru cai libii,
Eu împlu a mea cupă cu vinul din amforă
Ș-o-nchin, făcînd libații, la vesela Aurora,
Culcat pe iarba verde, aproape de-un izvor
Ce-mi fură ochii, gîndul în cursul său ușor.
Atunce, la răcoare, gustînd o pace dulce,
Chem muza drăgălașă pe brațe-mi să se culce
Și-ncoronat pe frunte cu foi de trandafiri,
Văd hore vii de nimfe, de fauni, de satiri

[1] Gnida sau Cnida, oraș din Caria, la intrarea Golfului Ceramic; el era consacrat Venerei. Acolo se găsea vestita Venus sculptată de Praxitel [V.A.].

Și uit senatul Romei cu vorbele-i pompoase,
Și uit chiar omenirea cu poftele-i hidoase.
Amici! iată secretul...

POSTUM

(rîzînd)

Dar, îl cunosc acum.
Vezi nimfe ca Neera.

HORAȚIU

(rîzînd)

Și fauni ca Postum.

MECENA

Horațiu, nu-i acesta motivul ce te face
În viață cîmpenească a te retrage-n pace
Și a brăzda cu plugul ogorul părintesc
Departe de-al lui Cesar palat împărătesc.
Amice, porți jignire în suflet și în minte
Că Cesar se opune la blînda-ți rugăminte
Să ierte pe Ovidiu ce moare exilat[1].

HORAȚIU

(amărît)

Și oare n-am dreptate să fiu chiar revoltat?
Ovidiu e victimă, ș-August Cesarul mare
Nu vrea să se mărească mai mult prin îndurare.

MECENA

Ei bine, tot mai este un chip a te-ncerca
Pe Cesar la clemență de a-l îndupleca.

[1] P. Ovidius Naso, celebru poet latin născut la Sulmone, 43 ani înainte de Hristos. Fu în legătură cu notabilitățile literare din timpul său, cu Virgiliu, Horațiu, Tibullus, Propertius, și considerat de împăratul August. Însă, la anul 9 după Hristos, el fu exilat la Tomis, pe malurile Mării Negre, unde muri după opt ani de suferință. Cauza acelui exil nu e bine cunoscută; să crede că împăratul a depărtat din Roma pe Ovidiu fiindcă el era dat în dragoste cu Iulia, fiica lui August [V.A.].

HORAȚIU

Ah! spune-l.

MECENA

Se vorbește că nimfa Blanduziei
Ți-ar fi dictat un codex de arta poeziei [1].
August vrea să te-audă cetind acel poem.
Supune-te în grabă la ordinu-i suprem
Și muza ta, sînt sigur, prin nobila-i cîntare
Va scoate pe Ovidiu din trista-i exilare.

HORAȚIU

(desperat)

Ah! ce fatalitate pe mine a căzut!

MECENA

Cum? ce zici?

HORAȚIU

Manuscrisul, Mecena, l-am perdut!

MECENA

Perdut? Cînd?

POSTUM

Unde?

HORAȚIU

Unde?... N-am cea mai mică știre.

MECENA

Ce perdere fatală!

[1] Celebra epistolă *Ad Pisones*, cunoscută sub titlul de *Arta poetică*, imitată de autorul francez Boileau [V.A.].

HORAȚIU

Și ce nenorocire!
În el îmi concentrasem întregul meu talent.
Speram posterității să las un monument.
Dar! bine zici, Mecena, e perdere fatală,
Căci ea pentru Ovidiu va deveni mortală!

POSTUM

Destul! deveniți tragici ca niște corifei [1].
O carte e perdută, vei scrie alte trei.
Acum să mergem sprinteni, ca tineri cu-nfocare,
Conduși de a Neerii plăcută invitare.

MECENA

Să mergem.

POSTUM

Fii, Horațiu, al nostru călăuz.

HORAȚIU

De-a tale grații însă, Postum, nu face-abuz.
Pe scara bătrîneții te urci tot spre junie
(încet, lui Mecena) Și de pe vîrful scării cade-n copilărie.

POSTUM

Mă urc spre fericire semeț, învingător!...
Femeia-n veci respinge cu braț atrăgător.

(Pleacă și se suie încet pe cărarea din fund, conversînd și apucînd în stînga.)

SCENA IX

SCAUR, ZOIL, GLUTTO

(Scaur, în haine scumpe, este adus dintre culisele din stînga într-o sellă purtată de patru sclavi. Doi alți sclavi urmează cu apărători și-i fac vînt.)

[1] Corifeii erau capii corurilor din tragediile antice [V.A.].

SCAUR

Încet, ba nu, mai iute... ba mai încet, zic, vite!
Mă urducați... Zoile[1], hei!... Glutto! parazite!

(Zoil și Glutto se apropie grabnic de sellă.)

Departe-i cea fîntînă a Blanduziei?

ZOIL

(posomorît)

Nu.

GLUTTO

(cu glas blînd)

Colea, umane Scaur.

SCAUR

(către sclavi)

Colea? Stați! stați acu.

(Sclavii, ajunși în mijlocul scenii, se opresc și depun sella jos.)

SCAUR

(pogorîndu-se)

Ați meritat în parte cincizeci și cinci de bețe.
Gătiți-vă spinarea.

UN SCLAV

Stăpîne...

SCAUR

Taci, sumețe.

(Către Zoil și Glutto, arătînd în fund pe Horațiu, Mecena și Postum.)

Văd colo niște oameni pe jos mergînd încet.
Îi știți?

[1] Zoilus, critic grec cunoscut prin invidioasele sale cenzuri în contra lui Omer. Să zice că a fost ucis cu petre de compatrioții lui. Numele de Zoil a rămas sinonim de critic pizmaș, părtinitor, veninos și ridicol.

Paraziții, foarte numeroși la Roma, trăiau în lenevire din pomana bogaților și din belșugul mesii lor [V.A.].

ZOIL

Unu-i Horațiu ce trece de poet.

SCAUR

Horațiu? care-i? care?... Cel slab și slut ca tine?

ZOIL

Ba celalalt, în stînga... Macar de-ar fi ca mine!

SCAUR

Horațiu! el, Horațiu!... Acest nume pocit
Mă-nghimpă ca o vespe cu acu-i otrăvit.

ZOIL

D-apoi pe mine!...

GLUTTO

(rîzînd)

-Așa e.

SCAUR

Cum?

ZOIL

Ah! el e de vină
Că din întunecime nu pot ieși-n lumină.
El nămolește drumul ce duce la Parnas,
Încît de culmea-i naltă departe am rămas.

GLUTTO

(oftînd)

Așa-i.

ZOIL

Zoil, rar geniu, sublim, fără pereche,
Nu află să-l asculte o singură ureche

Cînd el, oriunde merge, de toți e ascultat
Și-n laude pompoase la ceruri înălțat.

(Cu amărăciune.)

Și însă ce-i Horațiu?... Un om fără simțire,
Iar nu, ca mine, suflet hrănit cu amărîre,
Nu zbuciumat ca mine de al furorei spasm,
Nu un poet de frunte cu turbă și sarcasm...
El, om de lume, vesel, încununat cu roze
Asistă chiar în viață l-a sale-apoteoze,
Și eu, o! strîmbătate!... infern!... destin amar!...

GLUTTO

Stropești cu fiere neagră al gloriei altar.

ZOIL

Peri, limbă rea, de-aice!...

SCAUR

Cu tine împreună...
Ce mă interesează invidia-ți nebună?
Ce-mi pasă mie, Scaur, de-un versificator
Schimbat prin turba urei în cîne lătrător?
Eu sînt cel mai de jale, eu am un drept de ură
În contra lui Horațiu, acelui hoț ce-mi fură
Simțirele Neerii.

GLUTTO

(tînguitor)

Așa e!...

SCAUR

Taci, tu.

GLUTTO

Tac.

SCAUR

De-o lună și mai bine eu nu trăiesc, ci zac!
Căci e o lună plină și alta jumatate
De cînd, sosit din Persis, cu-averi nenumărate,

Zărit-am pe Neera cu peptu-i voluptuos
Ce pare-o plăsmuire în peatră de Paros.
De atunci sîngele-mi ferbe și noaptea mă muncește.
Aș vrea... i-aș da tezauri... dar ea nu mă vroiește!
Puteți voi înțelege să nu vroiască ea
Pe-un om cu-a mea figură, un om cu starea mea?

GLUTTO

A!... nu-i de crezut.

SCAUR

Glutto, trimisu-i-am odoare
Mulțime: stofe grele de Tyr, mîndre covoare,
Parfume de la Indus în vas de chilimbar,
Onixuri, juvaere, tot ce-i mai scump, mai rar,
Și-un papagal vorbareț, și-o albă cățelușă.
Apoi, cînd la Neera m-am dus, chiar de la ușă
Dihania cea verde în capu-mi a zburat
Și totodată haita de pulpă m-a mușcat.

GLUTTO

Dar cred că spre răsplată zburdalnica Neeră
Te-a fi priimit cu brațe deschise?

SCAUR

Hmm, viperă!
Cînd de-ale mele daruri am vrut să fiu plătit,
Măcar cu o zîmbire, ea m-a disprețuit,
Zicînd că pentru dînsa au mult mai scumpe haruri
Trei versuri de Horațiu decît a mele daruri.

ZOIL

(în parte, cu dispreț)

Trei versuri de Horațiu!

GLUTTO

Atunci ce-ai mai făcut?

BIBLIOTECA
— CENTRALĂ —
UNIVERSITARĂ
CLUJ-NAPOCA

SCAUR

(furios)

Era... dar la picioare-i, rugînd-o, am căzut.

GLUTTO

Şi ea?...

SCAUR

M-a lăsat, Glutto, în trista mea postură
Şi a ieşit din casă cu hohotul în gură.

GLUTTO

Cum? Zău, fără sperare?...

SCAUR

Ba, mi-a adăogit:
„Fă-mi ode ca Horaţiu, de vrei să fii iubit".
Pe Plutus[1]!... ode, ode, cînd nu ştiu nici a scrie!
Să fac eu ode-n versuri, eu, om cu avuţie?...
Nu-i treaba mea.

GLUTTO

Nu, Scaur; cu drept eşti supărat.

SCAUR

E treaba unor trîntori ce nu au de mîncat
Cum sînteţi voi... Eu cumpăr tot şi poeţi de-mi place...
Nu mă-njosesc la versuri, nici nu pot a le face.

GLUTTO

(aprobînd)

Aşa-i...

[1] Zeul bogăţiilor şi a băilor de metaluri preţioase. Unul din zeii Iadului. Era reprezentat orb şi ţinînd o pungă în mînă [V.A.].

ZOIL

(în parte)

Ce vită proastă! Şi el, ca toţi ceilalţi.
O vită nencălţată zadarnic vrei s-o-ncalţi.

SCAUR

(apropiindu-se de fîntînă, în parte)

Mai bine-oi urma sfatul ce-mi dete Canidia
S-arunc bănuţi de aur colea, în Blanduzia[1],
Şi astfel, cu-ajutorul de vrăji ce mi-a făcut,
S-ajung a fi Neerii şi altora plăcut.

(Aruncă monezi de aur în fîntînă.)

ZOIL

(în parte)

Ce văd?

GLUTTO

(în parte)

Ce văd? azvîrle în apă o comoară!

SCAUR

Acuma la Neera ferice, Scaur, zboară.
Ea te-a poftit la dînsa, şi cine ştie?... Zău,
Cînd te-a vedea mai bine, vai de rivalul tău!...
Hai, Glutto, hai, Zoile, sărmanilor, veniţi,
Pe muza armoniei cîntînd s-o auziţi.

(Merge de se urcă în sellă[2].)

GLUTTO

A?... unde?

[1] Izvoarele fîntînilor şi ale rîurilor erau consacrate dumnezeirilor şi întreţinute cu religiozitate. Spre a dobîndi favoarea acelor divinităţi romanii aveau obicei de a arunca monezi în sînul izvoarelor [V.A.].

[2] Romanii aveau scaune portative numite *sella*, *gestatoria*, *portatoria*, *fertoria*; altele, numite *lectica*, în care şedeau culcaţi pe perne. Acele erau purtate de sclavi pentru a circula în oraşe şi chiar în călătorii [V.A.].

SCAUR

La Neera! Voi, sclavi, în legănare,
Încet să-mi duceți *sella*, c-apoi vai de spinare!

(Sclavii ridică sella și încep a urca pe cărarea din fund.)

GLUTTO

(alergînd la fîntînă)

Zoile, lăsăm banii?

ZOIL

(asemine)

Ba-i scoatem.

GLUTTO

Și-mpărțim?

(Se pleacă amîndoi pe fîntînă și bagă mînele în apă.)

SCENA X

ZOIL, GLUTTO, GALLUS

GALLUS

Ce faceți voi aice?

ZOIL

(surprins)

Noi?

GLUTTO

Noi?... ne răcorim.

GALLUS

Profanatori nemernici! spurcați cu-a voastră mînă
A divului Horațiu poetică fîntînă[1].
În laturi!

[1] Era oprit de a se scălda în izvoarele fîntînelor consacrate, pentru a nu se spurca limpezimea apei lor... (Tacit, *Annale*) [V.A.].

ZOIL

(indignat)

Noi?

GALLUS

(ridică spada)

În laturi, vă zic, de nu...

ZOIL

(răstit)

Ș-apoi?

GALLUS

Din doi mișei fac patru, lovind cu spada-n voi.

GLUTTO

(supus)

M-am dus...

ZOIL

(mîndru)

Mă duc.

(Ies amîndoi pin fund, alergînd după Scaur.)

GALLUS

(apropiindu-se de fîntînă)

Sînt singur? O! nimfă Blanduzie,
Sub chipul scump al Gettii arată-te-acum mie.

(Cade în genunchi.)

Fii zeea noastră blîndă și fă pe gîndul meu,
În schimb de-a mea iubire să-mi deie-amorul său!

(Cortina cade.)

ACTUL II

O terasă largă, cu o colonadă în fund, de-a lungul scenii. În stînga, o parte din fațada palatului lui Scaur, cu un peron de trei scări de marmoră pe care se deschide ușa principală.

Deasupra uşei, bustul poleit al lui Scaur; de-a laturele ei, statuele lui Plutus şi Mercur. Pintre coloane se vede o grădină frumoasă. Pe terasă, cam în stînga, o masă încunjurată cu trei jilţuri acoperite cu pei de tigru. Altă masă mai mică, rotundă, alături, cu două scaune de bronz. În dreapta, faţă cu palatul, coloane scurte de porfir, purtînd vasuri de bronz pline cu flori etc.

SCENA I

CEBAL, STROBIL, MENAS, COERAX

(Cei doi dintăi, în picioare, rezemaţi de coloane. Ceilalţi, la pămînt, jucînd Murra.)

CEBAL

Te ustură spinarea, Strobil?

STROBIL

(posomorît)

Rău, dar pe tine,
Cebal?

CEBAL

Nu simt durerea pe lîng-a mea ruşine.

STROBIL

Stăpînul nostru, Scaur, n-a vrut a se-ndura
Pe cînd ne bătea Hebro. El sta şi număra
Lovirile de beţe, sorbind în liniştire
O duşcă de Falernum la fiece lovire.
Cincizeci şi cinci în capăt sorbit-au partea mea!

CEBAL

Ah! înghiţi-l-ar moartea!

STROBIL

Nu vezi tu că şi ea
Fuge de dînsul?

CEBAL

Poate, dar sfînta răzbunare
Nu pere niciodată din lume.

STROBIL

Nu... răbdare!...

(Menas şi Coerax, stînd faţă-n faţă jos, deschid delaolaltă mînele lor drepte şi strigă cîte un număr de la unu pînă la zece. Numărînd apoi degetile deschise, acela cîştigă care a pronunţat un număr egal cu ele.)

MENAS } : { Trei!
COERAX } : { Cinci!

MENAS } : { Patru!
COERAX } : { Şase!

(Se opresc de se răfuiesc. Menas, perzînd, scoate o portocală din sîn şi o dă lui Coerax.)

CEBAL

Ian priveşte cum joacă amîndoi
La Murra[1]-n nepăsare deşi bătuţi ca noi.

STROBIL

Sărmanii! din pruncie sînt a sclaviei pradă.
Şi omul pe brînci cade sub lanţul ce-l degradă.

(Iese amîndoi printre coloane.)

MENAS } : { Doi!
COERAX } : { Opt!

MENAS } : { Patru!
COERAX } : { Şase!

MENAS } : { Nulla!
COERAX } : { Şepte!

MENAS } : { Zece!
COERAX } : { Nulla!

[1] Jocul favorit al poporului italian, mai cu seamă napolitan, ce se numeşte *Morra*, era cunoscut de romani sub numele de *Murra* [V.A.].

MENAS

Oprește, m-ai furat.

COERAX

Minciuni...

MENAS

Acum, la urmă, ce număr ai strigat?

COERAX

Eu? șepte.

MENAS

Ba nu, zece... A! hoț! Na! *(Îi dă un pumn.)*

COERAX

(dînd în Menas)

Na și ție!

MENAS

Mai na!

COERAX

Și na!

MENAS

Corb!

COERAX

Șerpe!

MENAS

Guzgan de căsăpie.

SCENA II

MENAS, COERAX, HEBRO (iese din stînga, purtînd un bici la brîu; el are părul roș și față arămie)

HEBRO

Ce vuiet e pe-aice?

MENAS

(spăriat)

Vai!

COERAX

(îngrozit)

Hebro!

(Se scoală răpide amîndoi și fug, dispărînd în grădină.)

HEBRO

(răpezindu-se după ei, se oprește între coloane)

Au fugit.
Se vede că le-i poftă de biciul împătrit[1]...
Tălharii! ticăloșii!... *(Revenind în scenă.)* Un sclav
fără bătaie,
Ca moara fără apă, ca vita fără paie...
Stăpînul meu aseară voios mi-a poroncit
Să pregătesc pe astăzi un prînz nepomenit,
Căci au să-i vie oaspeți de frunte, mai cu seamă
Neera pentru care sărmanu-și face samă...
Atît l-a scos din minte și mi l-a prins de nas
Vicleana cîntăreață cu dulcele său glas,
Cît el, fiind la dînsa cu tidva tulburată,
I-a zis: „Cea-ntăi ființă de casa mea legată
Ce-ți va ieși-nainte cu flori pe pragul meu
De-a fi un sclav, om liber l-oi face-n dorul tău".
Frumos! și prin urmare eu, ca un om cu minte,
Cînd a sosi Neera îi voi ieși-nainte
Ș-așa, de-o neghiobie de-amor m-oi folosi,
Și Scaur, fără voie, chiar azi m-a dezrobi.
Apoi, ieșind la lume din a sclaviei haină,
Cu-averea grăsulie ce-am adunat în taină...
Dar cine vine? Getta? A! Getta, vin'colea.

[1] Bici cu patru curele împletite, numit *flagellus* [V.A.].

SCENA III

HEBRO, GETTA (venind din grădină)

GETTA

Ce vrei?

HEBRO

(în parte)

E frumușică... *(Tare.)* Privește-n fața mea,
Cum crezi tu că m-ar prinde fudula libertate?

GETTA

(vrînd să iasă)

Nu știu.

HEBRO

(oprind-o)

Ba nu, răspunde, dînd frica după spate,
Cum crezi tu că m-ar prinde?

GETTA

Adevărat să spun?

HEBRO

Dar, spune.

GETTA

Ca pe-o buhnă cu pene de păun.

HEBRO

(atins)

Ce-ai zis?... Te-aș crede-o proastă de nu te-aș ști
glumeață;
Dar te găsesc cu mine destul de îndrăzneață
Cînd port și zi și noapte ăst bici la brîul meu.

GETTA

O! nu mă sparii lesne cît ești de slut și rău.

HEBRO

Nu te-ndîrzi, sărmană, nu-aprinde-a mea mănie
Cînd știi că-n scurtă vreme tu ai să-mi fii soție.

GETTA

Eu?... mai degrabă, Hebro, în lume s-a videa
Un șerpe din Libia unit cu-o rîndunea.

HEBRO

Cum îndrăznești în față-mi s-arăți împrotivire
La ordinul lui Scaur?... dar știi ce pedepsire
Te-așteaptă?... închisoare în beci întunecos
Cu furca-n gît!... flagelul cumplit și nodoros [1]
Ce lasă vîrci pe spate!... în frunte înferarea
C-un fer aprins!...

GETTA

(în parte)

Ah! tremur.

HEBRO

Auzi? stigmatizarea
Și moartea, moartea!

GETTA

Fie! voioasă eu prefer
Să sufer schinjuirea, rușinea, și să per.

HEBRO

Dar pentru ce în contra-mi atîta dușmănie?

GETTA

Și mă întrebi, tu Hebro? tu, fiară de urgie,
Hienă îmbrăcată în pele de om!

[1] La romani, stăpînii aveau un drept nemărginit asupra sclavilor, putînd să-i osîndească chiar la moarte. Biciul era pedeapsa cea mai ordinară. Pentru oarecare fapte criminale, sclavii erau însemnați pe frunte cu un fer aprins și purtau la gît o bucată de lemn numită *furca*. Ei erau astfel *stigmatizați* [V.A.].

HEBRO

(indignat)

Eu?

GETTA

Călău ce pe-a ta urmă atragi blăstemul greu!
Crud, aprig cu-ai tăi semeni și care-n lașitate
Săruți cu lingoșire chiar biciul ce te bate!

HEBRO

(furios)

Taci!

GETTA

(cu dezgust)

Verme!

HEBRO

(turbat)

Tu chemi moartea cu glasul tău semeț.

GETTA

Stăpîn ești pe-a mea viață, iar nu pe-al meu dispreț.

HEBRO

Nebuno!.. *(stăpînindu-se)* dar ce-mi pasă de vorbele ce-ai spus?
Atît de jos te tîrii și eu atît de sus...
Nu-mi pun mintea cu-o fată ce în curînd smerită
De a mă strînge-n brațe-i va fi prea fericită.

GETTA

Infame!

HEBRO

(ridicînd biciul)

Iar?

GETTA

(demnă)

În mine?

HEBRO

Taci.

(Se aude înlăuntrul casii glasul lui Scaur.)

SCAUR

Hebro...

HEBRO

Ai noroc
Că sînt chemat de Scaur. *(Pe pragul ușei.)* Am să te pun pe foc! *(Iese.)*

SCENA IV

GETTA

Ce-o să mă fac?... pedeapsa barbară,-ngrozitoare
M-amenință aice și sprijin n-am sub soare!
Sînt singură, espusă la crîncenul destin
De a trăi cu Hebro sau de-a peri sub chin!...
Ce-o să mă fac?... în lume să fug... Să fug? dar unde?
În care bizunie putea-voi a m-ascunde
Să scap de al lui Scaur braț lung, răzbunător...
Ah! nime, nime-n lume nu-mi vine-n ajutor!...
El singur... Gallus, Gallus!... el singur ar vrea poate...
La el se duc și doru-mi și gîndurile-mi toate
De cînd la Blanduzia cu el m-am întîlnit;
Dar unde-i?... de atunce, vai! nu l-am mai zărit!

(Plînge.)

SCENA V

GETTA, GALLUS (se ivește printre coloane)

GALLUS

(cu sfială)

Pst... Getta.

GETTA

Gallus? Gallus!

GALLUS

Am alergat aice
Să-ți dau o veste bună.

GETTA

Ah! cît sînt de ferice
De-a te videa!... Crezusem că tu m-ai fi uitat.

GALLUS

Eu să te uit? doar moartea să mă fi înghețat!
O! nu; din alba ziuă de cînd lîngă fîntînă
Mi te-am zărit, pe frunte cu flori, cu flori în mînă,
Gîndirea mea răpită de-un vis îndelungat
La tine, tot la tine se-ndreaptă nencetat,
Căci din acea zi blîndă eu nu mai simt durerea,
Ci numai bucuria și numai renvierea.

GETTA

Adevărat să fie?... o! dar, adevărat.
În cuget ceva-mi spune că nu m-ai înșelat.
Ah! mai grăiește, Gallus, și încă mai grăiește.
Duiosu-ți glas de frate mâhnirea-mi risipește...
Vai! sînt nenorocită, amice-ndurător,
Cum n-am fost niciodată, încît aș vrea să mor.

GALLUS

Ei bine, Getta scumpă, alungă-ți tu mâhnirea
Și-n față cu ochi veseli privește fericirea.

GETTA

(cu o tristă îndoială)

Eu?... s-o privesc în față?...

GALLUS

Ascultă: am aflat
Că vine azi Neera la prînz în ast palat,

Și Scaur, prins de dînsa în mreji măgulitoare,
Vroind a recunoaște cu fală-a ei favoare,
Decis-au să libere chiar azi din sclavii săi
Pe-acela care-n drumu-i ieși-va mai întâi.

GETTA

De unde ai aflat-o?

GALLUS

Din vorbele rostite
Ieri seara de Horațiu și-n treacăt auzite.
Ah! Getta, într-un suflet aici am alergat
Să-ți dau de știre ție... Pîndește nencetat
Momentul de sosire a veselei Neere
Și-n tainică sperare undește mîngăiere.
Dorita libertate s-apropie din cer.

GETTA

(uimită)

Eu liberă? prin tine? și tu? tu?

GALLUS

Eu nu sper
Nimic pe astă lume... Din ea gonit afară
Sînt gemine cu soarta nedreaptă și amară.
Un sclav nu are parte în viață de-adăpost.
Rămîn pînă la moarte tot sclav precum am fost;
Dar facă ce-a vrea cerul!... Tu liberă fii, dragă,
Și-alt om n-a fi ca mine ferice-n lumea-ntreagă.

GETTA

(cu adîncă înduioșire)

Tu mă iubești!

GALLUS

(confuz)

Ah! Getta...

GETTA

Dar, văd cît mă iubești.
Dorindu-mi libertatea, amorul tău jertfești,
Căci libertatea sacră de care-aș avea parte
Mai mult decît sclavia de tine m-ar desparte.
O știi?

GALLUS

(plecînd capul)

O știu.

GETTA

Și spune: tot încă mai dorești
Să nu mai fie Getta ce este?... tot vroiești?

GALLUS

Ah! cruță-a mea simțire, nu-mi face întrebare.
Vai! inima-mi slăbește sub crunta-i încercare.
Devin neom!... și poate în stare n-aș mai fi,
Dorindu-ți libertatea, amoru-mi a jertfi.
Tu ești pentru-al meu suflet ca raza de la soare
Ce luce și mîngîie pe om la închisoare,
Căci din copilărie zi bună n-am avut
Ca ziua neuitată în care te-am văzut.
Copilă, fii ferice, dar lasă-mă a-ți spune
În ora de-a te perde gîndirele-mi nebune:
Ce faci, mai bun îmi pare de tot ce s-a făcut.
Ce zici, mai mult îmi place de tot ce-i mai plăcut.
Vorbirea-ți începută se schimbă în zîmbire
Ca mugurul de floare deschis în înflorire...
Va frînge despărțirea în pept inima mea,
Dar nu va putea stinge amorul meu din ea.

GETTA

Tu mă iubești, amice!... și poți tu crede, frate,
Că între-a ta iubire și între libertate
M-aș cumpăni eu, Getta? O! nu.

GALLUS

Getta...

GETTA

Nu vreu
Să fiu din lanț afară și-n lanț iubitul meu,
Ce-mi face libertatea cînd inima-i robită?
Mai fi-va cu putință să fiu eu fericită?
Zadarnic pintre oameni m-aș arăta zîmbind
Ca soarele de toamnă prin neguri strălucind;
Zîmbirea de pe buze-mi ar fi în veci legată
Cu-amărăciunea vie în suflet încuibată...
Cum mă iubești tu, Gallus, așa eu te iubesc.
Uitîndu-mă pe mine, la tine mă gîndesc.
Renunț pe astă lume de-a fi ce-am fost odată.
Sînt sclavă, rămîn sclavă, dar sclavă adorată!...

GALLUS

Gîndește: libertatea e viitorul tău.

GETTA

(exaltată)

Ea-i o dumnezeire, amoru-i Dumnezeu!

GALLUS

Dar Scaur? el e-n stare, în oarba lui furoare...

GETTA

O știu, să mă flagele și chiar să mă omoare?
Nu-mi pasă; mi-e scump chinul plătit cu-al tău amor.
E splendidă furtuna cînd soarele-i în nor.

GALLUS

Ah! Getta, ne-a dat cerul o inimă ș-o soartă.
Viu cît îi fi în viață și mort cînd îi fi moartă,
M-arunc în lupta lumei.

GETTA

Lupta-vom amîndoi.

GALLUS

(întinzînd brațele)

O! Getta...

GETTA

(aruncîndu-se în brațele lui)

Gallus!...

GALLUS

Cerul se va-ndura de noi!

(Rămîn îmbrățișați în dulce estaz.)

SCENA VI

GETTA, GALLUS, HEBRO (ieșind din palat)

HEBRO

(în parte)

E timp să-nchid toți sclavii... Acuș Neera vine.
(Văzînd pe Getta cu Gallus.) Ce văd? infern! A!

GALLUS

Getta, te-ncrezi deplin în mine?
Hai să fugim la Istru.

HEBRO

(în parte)

Să fugă? *(Apropiindu-se.)* Să fugiți?
Dar unde sînt eu?

GALLUS

(cu mînie)

Hebro!

HEBRO

(strigă)

Cebal, Strobil, săriți!

(Sclavii răpede vin în scenă din grădină.)

SCENA VII

GETTA, GALLUS, HEBRO, CEBAL, STROBIL, MENAS, COERAX

HEBRO

Pe dînșii, apucați-i, legați-i iute-n silă,
Și-aduceți bice triple și-i bateți fără milă.

GETTA

(cu ton poruncitor, arătînd pe Hebro)

Strobil, Cebal, pe dînsul!

HEBRO

Hein? Ce?

GETTA

Îl cetluiți
Și-l aruncați în beciuri de vreți liberi să fiți.

CEBAL

Noi, liberi?

STROBIL

Cum?

HEBRO

Ei? liberi?

GETTA

Aici are să vie
Neera... Voi, toți sclavii, ieșiți cu veselie
În cale-i și chiar astăzi vă dezrobiți cu toți.

HEBRO

De unde-o știi? *(Sclavilor.)* Pe dînșii!

GETTA

Pe dînsul!

CEBAL şi STROBIL
(apucînd pe Hebro)

Pe el!

HEBRO
(luptînd)

Hoţi!
Voi îndrăzniţi?... pe mine?

STROBIL
(astupîndu-i gura)

Taci.

CEBAL

Taci, fiară!

HEBRO
(tremurînd)

Iertare...

CEBAL

Acum ne-a sunat ora de veche răzbunare.
(Îl apucă pe Hebro şi-l scot prin grădină.)

GALLUS

Şi noi acum, la fugă; timp n-avem de perdut.
În mine ai un frate şi-n peptul meu un scut.
Hai... *(Vrau să plece.)*

SCENA VIII

GETTA, GALLUS, SCAUR, ZOIL, GLUTTO (ieşind din palat)

SCAUR
(pe prag)

Getta!

GETTA
(cu oţerire, în parte)

Scaur!

GALLUS
(în parte)

Scitul!

SCAUR
(arătînd pe Gallus)

Acel străin ce cată?

GETTA

E sclavul lui Horaţiu...

GALLUS

Vestesc că el îndată
Cu-amicii săi aice la masă va sosi.

SCAUR

Prea bucuros de oaspeţi cu toţii m-or găsi.
(Gallus iese prin fund.)
Tu, Getta, adă cupe de aur.

GLUTTO
(cu lăcomie)

Colosale!

SCAUR

Şi flori de pus pe frunte...

GLUTTO
(cu rugăminte comică)

Şi cópte cu migdale[1].
(Getta intră în casă.)

[1] **Mîncările de la sfîrşitul** mesii se numeau *bellaria*. Erau compuse de fructe şi de prăjituri: mere, pere, nuci, smochine, măsline,

SCENA IX

SCAUR, ZOIL, GLUTTO

SCAUR

A! bună-i bogăția! Mă simt azi mulțămit
Și darnic.

ZOIL și GLUTTO
(în parte)

Darnic?

SCAUR

Baia de azi m-a răcorit
De-a pelei usturime pe care-o căpătasem
Acum o săptămînă, cînd trupul îmi frecasem
Cu sînge de lup vînăt.

GLUTTO

Cum? sîngele de lup
Mînjit-a pelea fină a divului tău trup?
Și pentru ce, stăpîne? Ah! pentru ce?

SCAUR

Nu-ți pasă.
(Cu emfaz.) O mare strălucire azi plană pe-a mea casă!
Mecena vrea să vie, amicul lui August,
Aice!... cu pretorul Postum, un om de gust
Ce mi-a făcut mulțime de fine complimente
Privind a mea persoană și-a mele ornamente.
(Arată brațele și colierii ce poartă.)
Postum și cu Mecena vor fi, cred, în estaz
Cînd mi-or videa tot luxul conform cu-al meu obraz,
Tablouri, mozaice, coloane porfirine
Ce-mi fac un mare cadru, precum mi se cuvine,

struguri, fistici, migdale, strafide, curmale, ciuperci; **dulcețuri** *(dulciaria)*; aluaturi: *crustula*, *liba*, *placentae*, *turte* *(scriblitae)* și *coptae* cu migdale etc. [V.A.].

Și negreșit Mecena, uimit, se va grăbi
De mine și de fastu-mi cu Cesar a vorbi,
Și-August, fără-ndoială, va arăta dorință
Cu Scaurus a face de-aproape cunoștință;
Iar cînd prin amicie ne vom lega noi doi...

GLUTTO
(cu rugăminte comică)

Să te gîndești atunce, stăpîne, și la noi.

SCAUR
(cu protecție)

Dar, Glutto; voi, ca umbre,[1] veți fi tot după spate.

ZOIL
(în parte)

Ce cap lipsit de crieri și plin de vanitate!

SCAUR

D-apoi ce vor mai zice cînd vor gusta în plus
Luxosul prînz?

GLUTTO

Vor zice că ești un Lucullus[2]!

SCAUR
(așezîndu-se lîngă masă)

Ce vom avea la masă? rostește, Glutto, spune.

GLUTTO
(cu lăcomie)

De toate cele rare și scumpe... de minune!
Fazani umpluți cu trufe, și stridii de Lucrin[3],

[1] Parazitii care întovărășeau pe protectorii lor la mese străine purtau numele de *umbrae* [V.A.].

[2] Lucullus, consul, celebru prin luxul său și prin talentele sale militare. Fastul în care a trăit, după ce obținu în Roma onoarele triumfului, a rămas legendar [V.A.].

[3] Lacul Lucrinus, în Campania, aproape de Napoli, comunicînd cu marea. Era celebru prin parcurile sale de stridii. La 30 sept.

Cucoare împănate și marinate-n vin,
Privighetori în șiruri pe frigarele-nfipte,
Cegi grase din Tanais, trei ferte și trei fripte
În untdelemn de Lesbos și... ce este mai bun,
Un blid de limbi gustoase...

SCAUR

De care?

GLUTTO

(înghițind)

De păun!

SCAUR

Prea bine, și ce vinuri?

GLUTTO

(răpide)

Falernum, Surrentinum,
Coecubum și Albanum, Massicum și Setinum
Și Chium și Lesbium!... Vechi, galbin, roș, de toate!
(Își șterge gura.)
Amforele sabine ce zac de mult pe coate
Stau gata ca să verse plăcutul lor nectar
În cupe mari de aur, de jasp, de chilimbar.

SCAUR

Prea bine, și ce fructe?

GLUTTO

De toate! Pere, prune
Și mere dulci culese la lună... și alune!...

SCAUR

Îți plac?

1538, un cutremur de pămînt a secat lacul și l-a înlocuit prin un munte [V.A.].

GLUTTO

Ah!...

SCAUR

Astă masă mi-a fi bun ajutor
Să-mpingă pe Neera în laţu-mi prinzător.
Stomahu-i văr primare cu inima vecină.
Cînd el e plin și dînsa dorește a fi plină.

GLUTTO

Așa-i!

ZOIL

(tresărind, în parte)

Cum? iar începe s-aprobe? Ce neghiob!

SCAUR

Și cît pentru Horaţiu...

GLUTTO

Așa e...

SCAUR

Ce?

GLUTTO

(închinîndu-se)

Aprob.

SCAUR

Nu te grăbi... Ascultă, și cînd ţi-a veni rîndul...

GLUTTO

E de prisos, stăpîne; eu îţi aprob și gîndul.

SCAUR

Aprobă în tăcere cum să cuvine.

GLUTTO
(umil)

Dar.

SCAUR

Taci... Cît pentru Horaţiu, Neera în zadar
Se-ncearcă să aprindă în mine gelozie,
Zicînd că-i amoroasă de-un fleac de poezie.
Sper s-o convingă Bachus[1], al vinurilor zeu,
Că e mai mult un Scaur decît un biet Orfeu.

ZOIL
(indignat)

Orfeu!... cine?... Horaţiu!... Orfeu?... o! profanare!
Orfeu!... îmi trec prin vine fiori ce-mi dau turbare.
Un egoist de frunte, interesat, venal,
Un curtizan nemernic de tron imperial,
Împărţitor de ode în veci linguşitoare,
Nesăţios de lauri, de bani şi de onoare!
Ascultă, Scaur: lumea se-nşală prea de mult
Asupra lui Horaţiu în straniul ei cult;
Chiar scumpa ta Neeră de dînsul e orbită
Şi astfel ea de tine nu poate fi-mblînzită.
E timp să smulgem masca acestui scamator
Ce prinde rînjitorii de ochi.

SCAUR

Eu?... rînjitor?

[1] Bachus, fiiu al lui Jupiter; era supranumit Liber sau Lyaeus, pentru că vinul are darul de a scăpa pe om de orice grijă. Este reprezentat sub chipul unui tînăr încununat cu frunze de vie şi cîteodată cu coarne pe frunte, de unde i se trage porecla de Corniger (Ovidie, *Ep. XIII*). El ţine în mînă un *thyrs*. Carul său e înhămat cu tigri, cu lei sau cu linxi şi urmărit de Silen institutorul său, de bachante şi de satiri.

Orfeu, după mitologie, era fiiul lui Apolon şi a muzei Clio, şi a trăit cu un secul înainte de războiul Troadei. Cîntările lui erau atît de armonioase că fiarele sălbatice veneau să le asculte şi crengile copacilor se mişcau în cadenţă [V.A.].

GLUTTO
(distras)

Aşa-i.

SCAUR

Ce-ai zis?

ZOIL

Aşa e! Repet şi eu ca dînsul.
Horaţiu nu posedă nici un talent într-însul.

SCAUR

Dar unde?

ZOIL

Vrei s-o afli?

SCAUR

Cum nu?

ZOIL

Vrei? eşti decis
În ochii tuturora să-l facem noi de rîs?
Eu singur ştiu secretul prin care într-o clipă
Renumele-i de fală să cadă în risipă.

SCAUR
(răpide)

Secretul, dă-mi-l, dă-mi-l, Zoile... zi curînd.

ZOIL

Pe-o mie de sesterţii[1] sînt gata să ţi-l vînd.
Îi dai?

[1] *Sestertius*, monedă de argint de o valoare de 20 centime. Iară *sesterţiul mare*, monedă de cont, valora una mie de sesterţii ordinari, adică 200 franci [V.A.].

SCAUR

Cu bucurie.

ZOIL

Ascultă dar; rivalul
Ce te oprește-n pace de a-ți juca tu calul...

SCAUR

(buimăcit)

Eu? care cal?

ZOIL

Horațiu, acel poet... vestit,
Posedă-un sclav de merit cu dînsu-mbătrînit,
Anume Hirsus mutul.

SCAUR

Ei, și?...

ZOIL

El cîntă-n liră
Și proștii pe Horațiu l-ascultă și admiră.

SCAUR

Pricep... ba nu, grăiește mai simplu.

ZOIL

Vreu să zic
Că sclavul face totul, stăpînul lui nimic.
El scrie-acele ode ce amețesc o lume
Și hoțul de Horațiu cu ele-și face nume.

SCAUR

Așa să fie, Glutto?

GLUTTO

Mi-ai zis să tac, eu tac.

SCAUR

Apoi astfel de versuri și eu știu ca să fac,
A!... scamator!... Chiar astăzi te-oi da, zău, de rușine.
Să-nșele el pe Cesar!... ba încă și pe mine!...
În față cu Neera, Zoile,-am să-l desfid
Să cînte, să-mprovize... ha, ha! mult am să rîd...

GLUTTO

(lingușitor)

Să rîzi; te prinde rîsul.

ZOIL

Dar să nu uiți cea mie
De sesterții, promisă.

SCAUR

Promisă? cînd? cui?

ZOIL

Mie.

GLUTTO

(încet, lui Zoil)

Zoile, parte dreaptă, ori spun că ai mințit.
Cinci sute-mi dai?

ZOIL

Dau, Glutto. *(În parte.)* Ce hoț!

GLUTTO

(în parte, rîzînd)

L-am păcălit!

SCENA X

SCAUR, ZOIL, GLUTTO, HORAȚIU, POSTUM (vin amîndoi prin grădină)

SCAUR

A! iaca și-ai mei oaspeți!... dar nu-l văd pe Mecena?

POSTUM

El s-a întors la Roma s-asculte *Adriena*[1].

SCAUR

(supărat)

Așa?

ZOIL

(în parte, rîzînd încet)

Adio visuri și planuri de trufie!
Adio legătură cu Cesar!

SCAUR

S-a dus? fie.
Postum, ilustre! *salve!*

POSTUM

(ironic)

Bogate Scaur, cred
Că văd pe însuși Plutus de-aproape cînd te văd.
Grădina ta e demnă de nimfe hesperide[2].

SCAUR

La personagi de frunte ea porțile-și deschide
Voios... Horațiu, *salve!* Ce fericit om ești!
Tu, frate cu Apolon, în locul lui domnești.

HORAȚIU

(satiric)

Ai parte prea frumoasă pe lume și tu, Scaur.
Pe brațe de Danae[3] căzînd în ploi de aur.
Glykira te-ar distinge de-ai fi un Calais.
Chiar Venus ți-ar surîde de-ai fi un Adonis.

[1] Cea mai celebră comedie a lui Terențiu [V.A.].

[2] Hesperide, adică occidentale, erau trei surori: Egle, Arethuza și Hyperethuza. Ele posedau o minunată grădină cu mere de aur și păzită de un balaur cu una sută capete [V.A.].

[3] Fiica regelui de Argos, Acrisius, fu închisă de tatăl ei într-un turn de aramă. Jupiter pătrunsă în el sub formă de o ploaie de aur și sedusă pe Danae [V.A.].

SCAUR

(malicios)

Și chiar Neera?

HORAȚIU

Poate, de-ar vrea blonda Neeră
Să se coboare...

SCAUR

(triumfal)

Sigur... și asta te desperă.

(Zgomot în grădină.)

Dar ce-i?

GLUTTO

(privind afară)

Neera!

SCAUR

Vine? *(Aleargă înaintea Neerii.)*

POSTUM

(frecîndu-și mînele cu mulțămire)

A și venit?... he, he!...

SCLAVII

(afară)

Neera!... *salve, salve!*... Neera, Evohé[1]!

SCENA XI

Cei dinainte, NEERA (urmată de toți sclavii lui Scaur care aruncă flori sub pașii săi)

SCAUR

(alergînd înaintea Neerii)

Neeră, sînt ferice, uimit, nebun... Ah! vină.

[1] Romanii se abordau cu formula de *salve!* și se despărțeau zicîndu-și: *vale!* Iar modul lor de aclamare se esprima prin cuvîntul *Evohé!* [V.A.].

NEERA

Îmi faci, bogate Scaur, priimire de regină
Scoţîndu-mi înainte cu flori pe-ai tăi iloţi[1]
Şi astfel liberîndu-i pe toţi.

SCAUR

(cu mirare)

Pe toţi?

NEERA

Pe toţi.

SCAUR

Dar cum? de unde-aflat-au a mea făgăduinţă?

NEERA

Nu ştiu... ţi-ai dat cuvîntul... De ai cumva căinţă?...

(Face un pas ca să iasă.)

SCAUR

(oprind-o)

O! nicidecum, Neeră... sînt liberi toţi, căci vreu
Să nu găseşti aice decît un sclav, pe-al tău,
Pe Scaur.

NEERA

Bravo, Scaur... Eşti demn de o favoare,
Sărută-mi mîna... Iat-o. *(Întinde mîna.)*

SCAUR

(sărutînd-o)

Eşti mîndră ca un soare
Şi dulce ca o lună!...

[1] Iloţii erau sclavii lacedemoniani. Aşa se numeau la început locuitorii oraşului Helos, nimicit în anul 1059 înainte de Hristos. În urmă, terminul de iloţi s-au aplicat la toţi sclavii fără osebire [V.A.].

NEERA

(arătînd sclavii în fund)

Acum, în faţa lor,
Declară-a ta voinţă şi... junele pretor
Postum să consacreze a ta marinimie,
Lovindu-i cu vindicta pe cap[1].

POSTUM

E uzul.

SCAUR

(oftînd)

Fie!

NEERA

(către sclavi)

Îngenunchеţi aproape de-al vostru suveran.

(Sclavii se înaintează şi cad în genunchi.)

SCAUR

(sclavilor)

Fiţi liberi după uzul poporului roman.

POSTUM

(atingîndu-i cu bățul lui pe cap)

Declar că sînteţi liberi conform cu uzul nostru.
De astăzi viaţă, suflet şi trup, tot e al vostru.
Vă duceţi şi vă tundeţi în templul Feronin[2].

[1] Existau mai multe moduri de a dezrobi sclavii: *censu*, *vindicta* şi *testamentum* etc.

Dezrobirea *per vindictam* se făcea în chipul următor: stăpînul se prezenta cu sclavul său dinaintea pretorului sau a consulului şi-i zicea: „Doresc ca acest om să fie liber după uzul romanilor". Dacă pretorul consimţea, el lovea cu o vargă capul sclavului, zicînd: „Declar că acest om e liber după uzul poporului roman"; apoi lictorul sau stăpînul îi da încet o palmă şi îi făcea semn cu mîna că putea să meargă unde-i place. Varga cu care sclavul era lovit se numea *vindicta* [V.A.].

[2] După dezrobirea lor, sclavii mergeau să-şi taie părul în templul dumnezeirei pădurelor, Feronia; acolo ei priimeau o pălărie ca semn de libertate [V.A.].

SCLAVII

(sculîndu-se, strigă)

Evohé! Evohé!

CEBAL

Sîntem scăpați de chin!

(Sclavii ies cu zgomot, nebuni de bucurie.)

SCENA XII

PRECEDENȚII (afară de sclavi)

POSTUM

Acum spre celebrarea acestei mîndre zile
Să bem în sănătatea lui Scaur.

TOȚI

Dar.

SCAUR

Zoile,
S-aducă vin din timpul lui Bibul și massic,
Să facem trei libații în modul cel antic
Neerei grațioase a cărei sorioare,
Trei grații, sînt modeste...

POSTUM

(zîmbind)

Și fără cingătoare.

(Zoil intră în casă și revine îndată, urmat de șase june sclave de diverse naționalități, îmbrăcate în costumuri bogate din țările lor. Ele aduc tablale cu fructe, cupe de preț, cununi de flori, paste zaharite etc. și le depun pe masă; apoi se retrag în fund și în dreapta, formînd grupe grațioase.)

NEERA

Devii poetic, Scaur.

SCAUR

Și cum să nu devin
În față cu-Afrodita la care mă închin
Și-n față cu Horațiu ce-l văd în nerăbdare
Spre Olimp să ne urce cu dulcea sa cîntare.

HORAȚIU

Eu?

POSTUM

Să te văd, amice; recheamă-acum din cer
Pe muza ta.

NEERA

Horațiu, dă-mi voie ca să cer
Și eu astă favoare.

HORAȚIU

Favoarea-i pentru mine,
Dar nici o inspirare în minte-acum nu-mi vine.

NEERA

Cu greu să poate-admite că nu ai fi dispus
Să cînți.

HORAȚIU

Nu; a mea liră e mută.

ZOIL

(încet, lui Scaur)

Ce ți-am spus?

SCAUR

(cu sarcasm)

Adeseori să-ntîmplă să-ți fie lira mută
Sau numai cînd nu-i Hirsus ce-n taină te ajută?

HORAȚIU

(rîzînd)

Hirsus?... mutul?

SCAUR

Horaţiu, plăteşti tu cu mari sume
Pe sclavul tău să scrie ca tu să-ţi faci renume?

NEERA

(lui Postum)

Ce spune?

POSTUM

Bate cîmpii, sărmanul; e gelos...
Cum să vorbească altfel cînd e Zoil în dos?

NEERA

Horaţiu, nu te aperi?

HORAȚIU

Eu? orice apărare
M-ar pune deopotrivă cu joasa-i acuzare.

SCAUR

Aşa? să fiţi dar marturi... Desfid nu în zadar
Pe falnicul Horaţiu de-a face-un vers măcar.
Şi jur pe însuşi Joe să-i dau orice va cere
Pe-un cîntic în onorul olimpicei Neere.

HORAȚIU

Mă faci să rîd.

SCAUR

Hei, rîde cît vrei, dar cînt-acum
De poţi.

ZOIL

(tare)

Nu poate!

SCENA XIII

PRECEDENȚII, GETTA (vine din palat, aducînd o amforă de aur)

HORAȚIU

(tresărind, în parte)

Getta! *(Tare.)* Îmi dai ce-oi vrea?... Postum,
Neera, sclavi şi oaspeţi! Voi toţi, şi mic şi mare,
Sînteţi aice marturi de oarba-i desfidare.
(Lui Scaur.) A! tu pretinzi în faţă-mi că a cînta nu pot?...
Cînd te-a cioplit natura nu te-a sfîrşit de tot.
Aduceţi-mi verbină şi mirtul Ioniei
Să mă-ncunun pe frunte la glasul armoniei,
Şi voi, amici, pe perne voioşi vă rezemaţi,
Vă-ncoronaţi cu roze şi beţi şi m-ascultaţi.[1]

(Neera merge de se aşează pe jilţul de lîngă masă, în fund. Postum se pune pe jilţul din dreapta mesii şi Scaur pe cel din stînga. Zoil şi Glutto iau loc din dosul lui Scaur, la mesuţa apropiată. Toţi se încununează cu roze. Horaţiu îşi pune o cunună de mirt şi rămîne în picioare. Getta, după ce a umplut cupa lui Horaţiu, se retrage deoparte, cu amfora în mînă, spre uşă, în faţă cu Horaţiu. Două sclave nubiane umple celelalte cupe.)

HORAȚIU

(inspirat, declamă, privind la Getta)

I

Hébé, tu a lui Joe iubită fiică! Zînă
Ce torni nectarul vesel în cupele cereşti;
Tu care cu-o zîmbire în inimi verşi lumină
Şi dalba ta junie în doruri sufleteşti;
Priveşte-n a mea cupă să se-ndulcească vinul,
În ochii mei priveşte de-mi îndulceşte chinul!

[1] La mesele şi la petrecerile lor romanii aveau obicei a se încununa cu flori de mirt, de trandafiri, de verbină etc. şi a presăra foi perfumate în cupele pline de vin [V.A.].

SCAUR

(mirat, se întoarce spre Zoil)

El cîntă?

ZOIL

(cu dispreț)

Prost.

NEERA

(observînd pe Horațiu, în parte)

La cine Horațiu se tot uită?

(În tot timpul declamării acestei ode, Neera caută să surprindă privirile lui Horațiu și dă semne de tulburare cu cît se convinge că Getta e inspiratoarea versurilor lui.)

HORAȚIU

(declamă)

II

Mîhnirea, tristă umbră, sub pașii tăi dispare.
Tu porți o cingătoare de splendid curcubeu.
Tovarășă de cale ai vesela sperare,
Tovarăș de iubire ai tot sufletul meu.
Și eu, în aiurire, devin cînd te privesc
Culegător de stele pe spațiul ceresc.

SCAUR

(lui Zoil)

Tot cîntă?

ZOIL

Prost.

NEERA

(în parte, indignată)

La Getta privește și mă uită?

HORAȚIU

(declamă)

III

Amici, a noastre zile sînt paseri trecătoare.
N-avem în scurtul vieții nici timpul de sperat.
Ferice care cîntă cu inima la soare
Și dă chiar nemurirea pe-un dulce sărutat!
Hébé! săgeata scumpă de care vreu să mor
E-n ochii tăi, în tolba divinului amor!

(Toți se scoală cuprinși de entuziasm și aplaudă, afară de Zoil.)

POSTUM

(lui Horațiu, golindu-și cupa)

Evghe[1]!...

NEERA

(încet, lui Horațiu)

Cunosc, Horațiu, ascunsa ta gîndire.
Ți-am urmărit ochirea.

HORAȚIU

(zîmbind)

Ai darul de ghicire?

SCAUR

(lui Zoil)

Tu, ieși!

ZOIL

(confuz)

Dar...

SCAUR

Ieși!

(Zoil iese, furișîndu-se pe după coloane.)

---

[1] Cuvînt grecesc, sinonim de *vivat* și de bravo! întrebuințat de romani drept aclamare de felicitare și de entuziasm [V.A.].

SCAUR

Horaţiu, declar că-s încîntat
De odă ce din parte-mi tu ai improvizat
Şi, drept răsplată, darnic, ţin mîna mea deschisă.
Alege dar, poete, averea cea promisă.
Vrei aur, vrei palate, vrei statue? Ce vrei.

(Toţi stau în nemişcare. Horaţiu, după o mică pauză, se apropie de Getta, îi pune mîna pe umăr şi zice tare: „Vroiesc pe Getta" !)

TOŢI

Getta?

GETTA

(transportată)

Pe mine? — o! Dumnezei!

(Fiecare din personagi îşi exprimă simţirea prin jesturi şi jocul fizionomiei: Neera, aruncînd Gettii o ochire de mînie; Scaur, rîzînd de Horaţiu şi arătîndu-l cu degetul lui Glutto încremenit; Postum, aprobînd alegerea amicului său; Getta, închinîndu-se cu recunoştinţă dinaintea poetului.)

(Cortina cade.)[1]

ACTUL III

Cabinetul de lucru al lui Horaţiu în stil pompeian. În fund, două biblioteci cu manuscripte; ele sînt despărţite prin o uşă închisă cu o portieră de covor oriental. În stînga, o fereastră şi o uşă, între care o panoplie cu arme diverse antice. În dreapta, pe planul I, o mare fereastă ce are privire în cîmp, asupra fîntînei Blanduziei, şi uşa principală a casei. Lîngă biblioteca din dreapta actorului, masa de lucru a lui Horaţiu, încărcată cu statuete de bronz, pergamente, tăbliţi de ceară şi un stiletel pentru scris. Spre fereasta din stînga, o altă masă, rotundă, mai mică, pe care se găseşte o spadă goală. Mobile de bronz. Statuele lui August şi Mecena în colţuri, în fund. La ridicarea cortinei să aude între culisele din stînga preludele unei lire.

[1] *(Vezi varianta la finele piesii.)* [V.A.]. Vezi aici, p. 967 şi urm.

SCENA I

GETTA, GALLUS (lîngă fereasta din stînga, privind afară)

GETTA

Stăpînul nostru, vesel, la umbră, în grădină
Cu oaspeţii lui Scaur rîd, cîntă şi fac cină[1].

GALLUS

Dar Scaur nu-i cu dînşii.

GETTA

Nu, el e supărat,
Căci sclavii lui cei liberţi azi prînzul i-au furat
Şi au fugit în lume nebuni, plini de beţie,
Lăsîndu-i masa goală şi casa lui pustie,
Iar oaspeţii atunce rîzînd l-au părăsit
Ş-aice cu Horaţiu la cină au venit.

GALLUS

A! bună feste!... Scitul de ciudă-a să turbeze
Ş-a se ivi prin Roma nici c-a să mai cuteze.

(Prelud mai accentuat de liră.)

Ascultă,-acum Neera preludă-armonios
Să cînte-un himn lui Bachus.

NEERA

(cîntă între culise)

Io Bachus! fală ţie,
Cel mai vesel dintre zei.

[1] La început, pe la mijlocul zilei, romanii făceau un prînz *(prandium)*, numit *coena* (cina). După ce întinseră domnirea lor pe lume şi se introduse luxul între ei, romanii luară obicei a dejuna *(jentaculum)* şi a face supeu mîncînd mezelicuri *(comissatio)*. Unele persoane luau încă ceva hrană între dejun şi masă *(merenda)* [V.A.].

Fă din viaţă-mi o beţie
Dulce ca şi ochii tăi!

MESENII ÎN HOR

Io Bachus!

GETTA

(lui Gallus)

Ce glas melodios!

NEERA

Io Bachus! numai ţie
Mă închin... fă dar să mor
Între doi butuci de vie
Sub un soare-mbătător.

MESENII

Io Bachus!

GETTA

Mă simt pătrunsă, Gallus, de-o veselă uimire.
Ce văd, ce-aud aice îmi dă rensufleţire
Şi cred că visez încă... Din al restriştei val
Ieşind, respir ca omul ajuns înot la mal.
Şi mă întreb cu spaimă de este cu putinţă?...
Cum? am scăpat de Hebro, de chin, de suferinţă?
Şi nu mai sînt eu sclava lui Scaur? nu mai sînt
Cea mai nenorocită fiinţă pre pămînt?
Horaţiu este astăzi arbitru pe-a mea viaţă?
Ah! am ieşit la soare din cea mai neagră ceaţă!...
A fost destul Horaţiu să cînte, şi-al său glas
Schimbat-au într-o clipă al soartei mele pas,
Şi-atît este de mare cerească-mi bucurie
Că simt chiar libertate în noua mea sclavie...
Ah! spune-mi, spune-mi, Gallus: e oare-adevărat?
Nu-s prada nălucirei? de lanţuri am scăpat?

GALLUS

Alungă orice grijă, iubită Getta... Crede
În tot ce la lumină acuma ochiu-ţi vede.

Nu este-o nălucire... Al tău şi-al meu noroc
Ne-au adunat din lume, ferice, la un loc.
De-acum pînă la moarte vom fi tot împreună,
Purtînd a fericirei nevestedă cunună.
Priveşte împrejuru-ţi: Aice ne aflăm
În sanctuarul tainic în care noi lucrăm,
Horaţiu recitîndu-mi a muzei dulci accente
Prescrise-n zbor de mine pe-aceste pergamente[1].

GETTA

Ce norocit eşti, Gallus!

GALLUS

O! dar, sînt norocit
De cînd pe calea vieţii zîmbind mi-ai răsărit!
De-atunci toată durerea de mine se fereşte
Şi toată bucuria în sufletu-mi sporeşte.

GETTA

Să mă deprinzi, amice, pe *vellum*[2] să prescriu
Ca tine, lîngă tine, lucrînd, în veci să fiu,
Şi să-mi citeşti comoara de scrieri geniale
Ce sînt încredinţate supravegherii tale.
Văd două biblioteci bogate, colo-n fund.
Ah! lasă-mă în ele cu mintea să pătrund.

(Se apropie amîndoi de bibliotece.)

GALLUS

Ce zile-o să petrecem plăcute, încîntate,
Cu toţi poeţii Romei şi-ai Greciei bogate.
Cu Plaut, cu Virgiliu, cu Omer înzeit
Şi mai ales cu-al nostru Horaţiu mult iubit!

(Deschide o bibliotecă.)

---

[1] Sclavii întrebuinţaţi la prescrierea operilor se numeau ***notarii***. Unii scriau cu semne de prescurtări, ca în stenografia modernă [V.A.].

[2] Afară de tăbliţele de ceară pe care scriau romanii, ei întrebuinţau un soi de hîrtie groasă, sau *papyrus*, sau pergamentul, numit *palimpsestus*, şi pelea de viţel pregătită: *vellum* [V.A.].

Admiră-a lui Horațiu poetice volume.
Purtînd fiește care în frunte-i al său nume.

(Scoate cîteva cilindre și le trece Gettii.)

GETTA

(cetind)

Epistole și *Ode — Epode — Satiri...* Tot
A fost compus de dînsul?... A mă opri nu pot
Să le sărut, uimită. *(Le sărută.)* Toate-au fost scrise-n ceară
Cu-acest stilet, menite în veci ca să nu peară?

(Ridică stiletul de pe masă și-l privește cu admirare.)

GALLUS

Așa-i, dar ne lipsește acel mai glorios
Din autografe.

GETTA

Care?

GALLUS

Poemul prețios
Ce l-a compus Horațiu în zilele trecute.
El l-a perdut!

GETTA

Ce? toate foițele-s perdute?

GALLUS

Dar, toate l-erau legate cu artă-nfășurînd
Un mic și scump cilindru[1].

GETTA

Dar spune-mi: unde? cînd?

[1] Romanii scriau numai pe o față a hîrtiei sau a pergamentului; apoi foile le lipeau unele cu altele de-a lungul și înfășurau cu ele un cilindru. Acesta atunci se numea *volumen*. Iar cînd scrierea era compusă de mai multe foi așezate una peste alta, în formă de carte, ca în timpii moderni, ea lua numirea de *codex* [V.A.].

GALLUS

Nu pot răspunde alta decît că-i de mirare
Cum un poet nu-și perde și capul în visare.

GETTA

(aducîndu-și aminte)

Așteaptă...

GALLUS

Ce?

GETTA

Horațiu mi-ai spus că merge-ades
La Blanduzia, unde un loc el și-au ales
Sub un stejar, la umbră, în pace să lucreze!

GALLUS

Adevărat, acolo îi place să viseze.

GETTA

Ah! ce speranță! Gallus, poemul nu-i perdut.

GALLUS

Ești sigură?

GETTA

Cilindrul... îmi pare... l-am văzut
Aproape de fîntînă... în iarba ce-am călcat-o.

GALLUS

În iarbă? hai degrabă să-l căutăm.

GETTA

Hai.

SCENA II

GETTA, GALLUS, POSTUM (vine din stînga, vesel, cu ochii steclind și purtînd cunună de roze)

POSTUM

Iat-o!
Suavisimă copilă, ești singură?

GETTA

(în parte)

Ce vrea?

GALLUS

(în parte)

Postum! ce gînduri are? *(Se pune la masă și se face că prescrie manuscripte.)*

POSTUM

(în parte)

A! Gallus e cu ea?
Nu-mi pasă de prezență-i. Un sclav nu-i om. *(Gettii.)*
Copilă,
Îmi placi, ești frumușică și tînără... Mi-e milă
De tine, căci am suflet duios... și m-am decis
Ca sclavă să te cumpăr.

GETTA

(ironic)

Făcut-ai acest vis?

POSTUM

Mai mult; eu lui Horațiu făcut-am după masă
Propuneri...

GETTA

Și?

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ CLUJ-NAPOCA

Vasile Alecsandri, către 1862—65 (reprodus după G. Călinescu, *Istoria literaturii române*, București, 1941, p. 267).

РЕПЕРТОРІѸЛ

ТЕАТРѸЛѸЇ НАЦІОНАЛ

din Іаші.

№ 1.

ФАРМАZОНѸЛ DIN ХЪРЛЕѸ

Komedie ѫн трії акте, прелѹкратъ de A*** B***

= V. Alecsandri

Ѫнфъцошатъ пентрѹ ънтеіашї датъ ла деснідереа театрѹлѹї національ дін Іашї, лѹнї ѫн 18 Ноемвріе 1840.

Прецѹл 5 леї.

Іашії.

Ла Кантора Фоаіеї Сътещї.

1840.

Foaia de titlu broșura *Farmazonul din Hîrlău*, Iași, 1840.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ CLUJ-NAPOCA

Театру національ

I. ZI DE AKONAMENT.

ФАРМАZОНѸ DIN ХЪРЛЕѸ.

Персоане.

Le Franc-Maçon de Herlow.

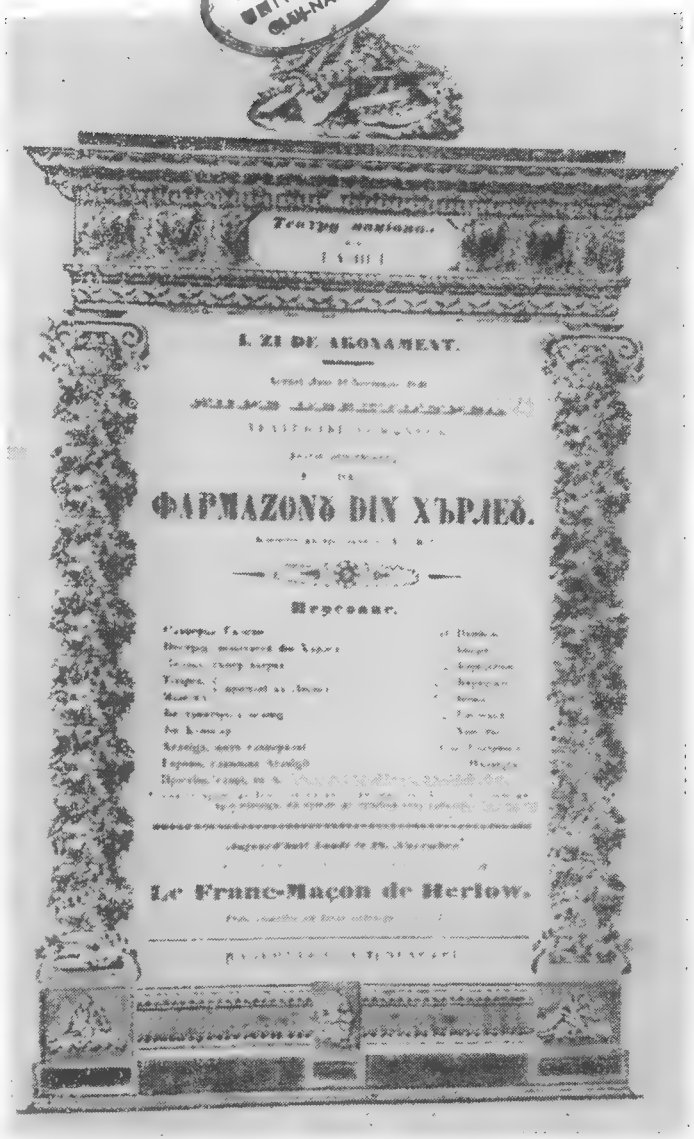

Afișul primei reprezentații a piesei *Farmazonul din Hîrlău* la Iași, 14 noiembrie 1840.

РЕПЕРТОРІЎЛ

ТЕАТРȢЛȢІ NАЦІОNАЛ

din Іаші.

№ 7.

МОDІСТА ШІ ЧІNОВNІКȢЛ.

[Ко]medie ꙟntр'ȣn акт прелȣкратъ de А*** В***

[ꙟ]фъцошатъ пентрȣ ꙟnтеіаші датъ пе театрȣл національ dін Іаші, съмбътъ ꙟn Іанȣаріе 1841.

Прецȣл 3 леї.

Іашіі.

Ла Кантора Фоаіеї Сътеш[ті]

1841.

Foaia de titlu: broșura *Modista și cinovnicul*, Iași, 1841.

POSTUM

Horațiu mi-a spus că el te lasă
În voie de-a decide cum îi vroi.

GETTA

Eu?

POSTUM
(dismierdător)

Tu.
Îmi place dar a crede că priimești...

GETTA
(răpide)

Ba nu.

POSTUM
(surprins)

Nu? cum să poate?-Ascultă: fii blîndă și-nțeleaptă.
O soartă strălucită la mine te așteaptă.

GALLUS
(în parte)

Ce spune gîrbovitul?

POSTUM

Tu nu știi cine sînt?
Pretor, puternic, mare, bogat și cu avînt
De verde tinerețe!... Am fost prin lumea-ntreagă
Cuceritor de inimi!... dar ca să mă-nțeleagă
Nu am găsit nici una... o crezi? nu crezi... Te cred.
Noi însă ne pricepem... în ochii tăi o văd.
Ai grații tinerele, guriță zîmbitoare,
Ochire ce promite plăceri îmbătătoare.

GETTA
(în parte)

Nebun e sau glumește?

POSTUM

(încet, Gettii)

Eros îţi este drag?
Laşi uşa ta deschisă amorului pribag?

GALLUS

(făcîndu-se că citeşte tare versurile cele scrise)

„Ai măsurat tu marea, ai măsurat pămîntul,
Acum îţi mai rămîne ca să-ţi măsori mormîntul."

POSTUM

(tresărind)

Ce-ai spus?

GALLUS

N-am spus nimică... Prescriu ici pe curat
Epoda lui Horaţiu cătră...

POSTUM

Aşa? *(În parte.)* Ciudat!
Hmm! *(Gettii.)* Ca să-mi urmez şirul ideei, Getta, zic:
Păcat de a fi jună, frumoasă ş-alt nimic.
Femeia-n lume are o nobilă menire:
Să fie admirată, să deie fericire
Cu nurii săi, cu chipu-i de minţi farmecător
Şi mai presus de toate cu-ardentul ei amor.
(Sentenţios.) De stai fără iubire în primavara dulce,
Trimete-ţi tinereţa în groapă să se culce...
(Graţios.) Deci eu fiind pe placu-ţi şi tu, fiindcă-mi placi,
Propun...

GETTA

Ce?

POSTUM

O pereche cu mine tu să faci.
Consimţi?... aud?... răspunde.

GALLUS

(declamînd)

„Oiţele şi lupii
Mai lesne-or ţinea casă şi trîntorii cu stupii."

POSTUM

(surprins)

Oiţi? Ce-a zis?

GETTA

(zîmbind)

Prescrie.

POSTUM

A? *(În parte.)* Pare că-nadins
O face... pe-a lui faţă un zîmbet am surprins.
(Gettii.) Ascultă: Vreu să-ţi cumpăr o casă cu grădină
La Roma.

GETTA

Mie?

POSTUM

Unde în glorie deplină,
Măreţ încunjurată de-un fast persienesc,
Vei duce-n lenevire un trai împărătesc.
Cînd te-i trezi, pe-ameazi, din somnul liniştit,
Eu însumi, în tunică brodată investit,
Pe palme-ţi voi aduce smochine rourate
Şi pe-o tăblie cupe de-onix, frumos săpate,
Cu vin spirtos de Setia ce-n sînge varsă foc
Şi mintea predispune la visuri de noroc.
Apoi, văpsindu-ţi părul, sau brună, sau bălaie,
În cadă argintie-notînd vei lua baie,
Şi te-i orna cu benghiuri, cu roş de crocodil,
Şi mînele-ţi vei şterge în coame de copil
Sau de pitic... Hein?...

GALLUS

(declamînd)

„Nu e mai tristă nebunie
Ca strechea bătrîneții!..."

POSTUM

(tresare ofensat)

Ce? streche?... eu?

GETTA

(liniștindu-l)

Prescrie.

POSTUM

A? Hmm!... Unde rămas-am?

GETTA

În baie.

POSTUM

Cum?

GETTA

Pitic.

POSTUM

Prea bine; între prînzuri vei mesteca mastic[1]
De Hio, și ți-i pune la mîni și la picioare
Inele și brațele cu petre lucitoare,
La gît o amuletă pentru diochi[2] și-n sîn,
Pentru răcoare,-un șerpe cu ochii de rubin;

[1] Obicei asiatic ce s-a păstrat pînă astăzi în Orient și care a existat chiar în țările noastre, introdus de fanarioți [V.A.].

[2] Credința în puterea diochiului e antică; el s-a transmis la italieni, care îl numesc *Gettatura*, și la noi, care îl combatem prin descîntice și prin panglice roșii aninate la cap. Romanii purtau la gît obiecte mici de petre scumpe sau de metal săpate cu inscripții cabalistice și care se numeau *amulete* [V.A.].

Apoi în plumetită[1] pe șolduri bine strînsă,
Și de-un colan, sub peplum, pe talie încinsă,
Purtînd cercei de aur cu alb mărgăritar,
Umbrela într-o mînă, oglindă-n buzunar
Și sprintene sandale de purpură subțire,
Te-i arăta la lume ca lumea să te-admire...
Ieși-vei la primblare purtată-n baldachin
De siriani octofori[2] pe dealul Palatin.
Și falnic precedată de negri-n haine albe,
Împodobiți cu place de-argint pe lîngă salbe.
Iar eu, de tine mîndru, te voi urma supus...

GALLUS

(declamă)

„Lihnit, fără suflare și gîrbov..."

POSTUM

(furios)

He?... ce-ai spus?

GETTA

(îngrijită)

Prescrie.

POSTUM

Ce?... prescrie?... *(Lui Gallus.)* Lipsești!...

GALLUS

(sculîndu-se)

Dar...

POSTUM

Ieși afară,
Cutezător obraznic!... Auzi? așa ocară?

[1] Toate versurile rostite de Postum în această scenă cuprind detaiuri exacte de obiceiurile damelor romane, de luxul viețuirei lor și al tualetelor... *Plumetita* era o stofă subțire și prevezie întrebuințată în zilele verii [V.A.].

[2] Damele erau purtate pe *lectice* în formă de baldachini; iar purtătorii, aleși mai cu seamă pintre sclavii din Siria, se numeau *octofori* [V.A.].

GALLUS

(încet, Gettii)

Te-aştept la Blanduzia. *(Iese pin dreapta.)*

POSTUM

(apucîndu-l tusa)

De ciudă, na, tuşesc.

GETTA

Vroieşti un pic de apă?

POSTUM

Ce? să mă-mbolnăvesc?
Falernum adă-mi.

GETTA

Bine. *(În parte.)* Mă duc la Blanduzia.
Prin tusa-i bătrînească i-a trece nebunia. *(Iese în dreapta.)*

POSTUM

(singur)

M-a întrerupt, calăul, în cel mai bun moment,
Cînd tocmai începusem a fi chiar elocuent,
În soiul lui Ciceron, şi gingaş şi poetic,
În soiul lui Horaţiu... Acum mă simt besmetic,
În soiul unui... unui... na! iar m-a apucat. *(Tuşeşte.)*
Amorul ofticeşte cînd peptu-i zbuciumat...
Am să mă plîng de Gallus şi sper că-n a lui pele
Amicul meu va-nscrie lungi versuri... cu nuiele...

(Cade pe un scaun.)

SCENA III

POSTUM, SCAUR, GETTA, GLUTTO

SCAUR

(afară)

A! vespe, a! năpîrcă!

GETTA

(afară)

În lături!

SCAUR

A! te-am prins.

POSTUM

Ce este? parcă-i Scaur de furie aprins?

SCAUR

(intră pin dreapta, trăgînd pe Getta de mînă)

Nu vrei să vii? Ian vină, c-avem o socoteală
În faţă cu pretorul.

POSTUM

Ce? ai vro bănuială
Pe Getta?

SCAUR

Dar.

GETTA

Pe mine?

SCAUR

Tu azi ai îndemnat
Pe sclavii mei să-nchidă în beciu întunecat
Pe Hebro şi să iasă cu toţii înaintea
Neerii... aşa este?

GETTA

Aşa.

POSTUM

Nu-ţi pune mintea
Cu o copilă, Scaur.

SCAUR

Copilă?... pe Caron!
Zi iazmă infernală din negrul Acheron[1].
Ea mi-a furat toți sclavii, ea mi-a mîncat festinul,

GLUTTO

(cu jale)

Trei ferte și trei fripte!

SCAUR

Ea mi-a beut tot vinul,
Și eu în ochii voștri rămas-am rușinat.

GLUTTO

(în parte)

Și eu de foame lînced!... Ceva nu-i de mîncat?
(Cercetează prin biblioteci, apoi iese pe furiș în stînga.)

POSTUM

Dar ce vrei de la dînsa? de ce astă turbare?

SCAUR

Vroiesc să o răscumpăr cu preț oricît de mare
Ca să o dau lui Hebro. El o va pedepsi
Cum merită.

GETTA

(apropiindu-se de masă, pune mîna pe stilet)

Barbare! tu moartă mă-i găsi
Cînd îi cerca...

[1] Caron *(Portitor)* era vîslașul infernului. El conducea în barca lui sufletele morților, trecînd cu ele rîurile infernale Styxul și Acheronul, și lua drept plată cîte o obolă de fiecare suflet. Obiceiul de a pune un bănuț în mîna morților, care există încă la noi, este o tradiție antică [V.A.].

POSTUM

Drăguță, nu este caz de moarte.
El vrea cu lanțuri grele de fer ca să te poarte,
Eu vreu cu vii ghirlande de flori să te încing.
Alege.

SCAUR

(repezindu-se spre Getta)

Ah! îmi vine de gît pe loc s-o strîng,
Șerpoaică-nveninată!

GETTA

(amenințîndu-l cu stiletul)

Un pas mai înainte
De-i face, mori!

POSTUM

(lui Scaur, rîzînd)

Ie seama, șerpoaica are dinte.
(Scaur rămîne încremenit de spaimă.)

SCENA IV

PRECEDENȚII, HORAȚIU, NEERA (intră din stînga)

HORAȚIU

Ce este?

NEERA

(veselă)

Ce văd? Scaur de viu înmărmurit?

HORAȚIU

Și Getta ține-n mînă stiletu-mi ascuțit?
Postum, ce să întîmplă?

SCAUR

Horaţiu, răzbunare!
Ea, sclavă, îndrăznit-au a-mi face-ameninţare
De moarte! O clipă numai eram chiar înjunghiat.

HORAŢIU
(Gettii)

Dar pentru ce?

GETTA
(confuză)

Stăpîne...

NEERA
(lui Scaur, rîzînd)

Şi tu te-ai speriat?

HORAŢIU
(lui Scaur)

Oricare-ar fi motivul ameninţării sale,
Eu nu-s unealta urei ş-a răzbunării tale.

SCAUR

Aşa? atunci mi-o vinde...

HORAŢIU

Pe ea?... cine ţi-a spus
Că a-ţi complace ţie Horaţiu e dispus?

SCAUR

Oricare preţ ai cere, sînt gata să...

POSTUM

Aşteaptă.
Tu vrei să o răscumperi în ura ta nedreaptă.
Eu încă vreu s-o cumpăr în dragostea ce-i port
De cînd cu trei cuvinte ţi-a dat aspect de mort.

SCAUR

Ce? vrei tu concurenţă aice să-mi faci mie?
E mare nebunia-ţi.

POSTUM

Cît ş-a ta mojicie.

SCAUR
(furios)

Mojic?

POSTUM

Dar, mojicie de libert îngîmfat.

SCAUR

A! ciung pîrlit!... a! flutur iernatic, degerat!

POSTUM
(cu dispreţ)

Sclav bun de streang!

HORAŢIU
(lui Postum, vrînd să-l liniştească)

Amice...

SCAUR

A! vulpe deşelată!
Strigoi din lumea moartă, cu faţa ta zvîntată
Faci graţii lîngă fete, dai ochii peste cap,
Zbierînd amoru-ţi veşted cu glas dogit de ţap?

POSTUM

Profiţi ca-n Saturnale de limba ta cea lată[1]
Ca să-ţi probezi, mişele, sclavia de-altădată!

[1] În timpul sărbătorilor numite Saturnale, care aveau loc în luna lui decemvrie, un obicei antic învoia sclavilor de a adresa mustrări cît de aspre stăpînilor *(vezi Satira VII, Libr. II: Libertate Decembri usus, herum suum Davus acriter objurgat)* [V.A.].

SCAUR

Profit de-a mea avere să fac pe placul meu.
(Lui Horațiu.) Sesterții nouă sute îți dau pe Getta...

HORAȚIU

Zău?
Găsesc că peste margini a voastră glumă trece.

POSTUM

O mie.

SCAUR

Două.

POSTUM

Patru.

SCAUR

Cinci.

POSTUM

Șase.

SCAUR

Nouă.

POSTUM

Zece!

(Emoțiunea Gettii merge crescînd, în vreme ce această scenă continuă.)

NEERA

E tîrguire-n formă aice, precît văz.
Stăți dar, l-acest spectacol pe scaun să m-așez.
Horațiu, vin' să rîdem... Acum, urmați cu prețul.
(Neera se pune pe un scaun lîngă mesuța din stînga. Horațiu, îngrijit, urmărește cu ochii pe Getta care dă semne de uimire și de indignare.)

GETTA

(în parte, cu durere)

N-a fost destul sclavia, vai! îmi lipsea disprețul!

NEERA

Adjudecat o dată.

SCAUR

Ofer treizeci de mii!

NEERA

Adjudecat de două!... așa îmi placi să fii...
Postum, nu-ți perde rîndul; privește, marfa-i bună.

HORAȚIU

(vrînd să oprească pe Neera de a urma)

Neeră...

NEERA

(urmînd)

Junâ, albă, rotundă ca o lună.

GETTA

(acoperindu-și obrazul cu mînele)

O!

HORAȚIU

Taci, te rog, Neeră.

NEERA

Ce păr! ce ochi! ce dinți!
Nu vă opriți.

GETTA

(plîngînd)

Ah!

HORAȚIU

Plînge!

GETTA

(desperată)

... Sărmanii mei părinți!
Priviți din lumea voastră cumplita-mi umilire!
Priviți, voi umbre sacre, la cîtă înjosire
Ajuns-a fiica voastră de cînd ea v-a perdut!
Eu, viță de neam mare! destinul crunt a vrut
Să fiu, ca o bachantă, batjocura vînzărei
(arătînd pe Scaur și pe Postum)
Și prețul urei crude sau prețul desfrînărei!

HORAȚIU

(apropiindu-se de Getta)

Getta!

GETTA

(exaltată)

Nu, sînt sătulă de-atît grozav amar.
E trist a fi victima războiului barbar,
Dar cînd nenorocirea legată de sclavie
Devine prin cruzime stigmat de infamie,
Un sînge nobil încă zbucnește revoltat,
Căci viața-i o rușine, onorul de-i pătat.
O! moarte, strig la tine, ah! vină de mă scapă.

(Ridică stiletul și vrea să se lovească. Horațiu îi oprește brațul.)

HORAȚIU

Getta!

GETTA

(leșinînd în brațele lui Horațiu)

A!

NEERA

(alergînd lîngă Getta)

E rănită?

HORAȚIU

Apă!... aduceți apă.

(Postum aduce un jilț pe care Horațiu așează pe Getta.)

NEERA

(îmbrățișînd pe Getta)

Lăsați-mă cu dînsa... Ieșiți.

SCAUR

Eu?

HORAȚIU

(cu autoritate)

Dar. Ieșiți!
Sînteți nedemni pe Getta în față s-o priviți.

(Horațiu și Scaur iese în stînga.)

SCENA V

GETTA, NEERA

(Getta leșinată pe scaun. Neera îi deschide puțin tunica, îi varsă în sîn esență dintr-un șipușor de aur; o face să aspire acea esență și o îngrijește cu multă compătimire.)

NEERA

Copilă scumpă... Getta! Se mișcă? Ea revine?

GETTA

(deschide ochii)

A!... unde-s?... ce se-ntîmplă?

NEERA

Nimic; ești lîngă mine

GETTA

Mi-e capul greu... sînt slabă... ce-i? oare am visat?
Eram scoasă-n vînzare?

NEERA

Nu...

GETTA

(veselă)

Nu-i adevărat?

NEERA

A fost o glumă numai, să rîdem de o ceartă
Între Postum și Scaur.

GETTA

(cu amărăciune)

Vai! crudă glumă!

NEERA

Iartă.
Nu ne-a trecut prin minte că tu ai fi crezut
În casa lui Horațiu s-ajungi iar de vîndut.

GETTA

(șoaptă în du-se)

Așa-i? am fost nebună?

NEERA

(observînd-o)

Horațiu... te iubește,
O știi... chiar tu din parte-ți... *(În parte.)* Nicicum
nu se uimește...

GETTA

Știu cît e bun și nobil, măreț, îndurător.

NEERA

(cu intențiune)

Și, mai presus de toate, cuprins de-al tău amor,
Căci îl iubești... în taină... cum trebuie să fie?...

GETTA

O! dar, simt pentru dînsul recunoștință vie...

NEERA

Recunoștință?... numai?

GETTA

(cu inocență)

Ce alta?

NEERA

(în parte)

Mă înșel?
Ori Getta ne înșală pe mine și pe el?

GETTA

Mă duc să respir aer... sînt încă tulburată.
(În parte.) Aș vrea să văd pe Gallus.

NEERA

Cu mine vină-ndată
În *atrium*[1], iubită, puțin să ne-odihnim.

GETTA

Ești bună, generoasă.

NEERA

(susținînd-o de talie și sărutînd-o)

Aș vrea surori să fim...

(Iese amîndouă pe ușa dintre biblioteci.)

[1] Ușa principală a caselor, *janua*, da intrare în *atrium* sau *aula*, curte sau sală. Curtea era un cuadrat încunjurat de galerii acoperite și susținute cu coloane de marmoră, precum să vede la Pompeia [V.A.].

SCENA VI

HORAȚIU

(intră preocupat)

Nu-i nime? Unde-i... Poate s-au dus ca să respire
Al cîmpului viu aer, s-aline-a ei mâhnire.

(Se apropie de fereasta din dreapta.)

La Blanduzia, poate?... Ba nu, nu le zăresc.

(Vine în scenă.)

Ce mare neastîmpăr în cugetu-mi simțesc!...
Era să se ucidă în oarba-i desperare
Crezînd că-i umilită, ea, fiică de neam mare!...
Ea! cine-i?... își ascunde familia, nevrînd
Să vadă al său nume ca dînsa jos căzînd.
Sublimă abnegare și nobilă mîndrie
Ce pun aureolă pe trista ei sclavie!...
O! ce transfigurare pe chipu-i a lucit
Cînd au atins de sînu-i pumnarul răpezit!
Din inima-i fecioară pe fruntea ei senină
Se răspîndise tainic o stranie lumină.
Îmi pare c-o văd încă... și tremur cînd gîndesc...
De-abie avut-am timpul de moarte s-o feresc.

SCENA VII

HORAȚIU, GETTA

HORAȚIU

(tresărind)

Ea-i! *(Tare.)* Scumpă Getta, spune, ești bine?... Cer iertare
De scena, fără știre-mi, ce te-au adus în stare
Să pierzi mintea.

GETTA

Stăpîne... fii blînd, fii iertător...
Căci mințile-mi furase nazaru-ngrozitor...

Ființa osîndită ce sufere și geme
Prepune lesne răul... de-o umbră chiar se teme.

HORAȚIU

Dar nu ți-au spus nici gîndul și... nici inima ta
Că-n veci de lîngă mine eu nu te-aș depărta?
N-ai înțeles, copilă, din prima întîlnire
Atragerea-mi spre tine ș-a mea... compătimire.

GETTA

(confuză)

Stăpîne...

HORAȚIU

Cum vroit-ai tu, junâ, tu să mori?
Lumina dulce-a zilei apune oare-n ziori?

GETTA

Mă iartă... n-aveam dreptul ca să dispun de mine.
Vai! sclavul n-are suflet și nici se aparține.

HORAȚIU

Dar tu nu mai ești sclavă aici în casa mea.
Regină ești menită să fii... dacă ai vrea.

GETTA

Regina lui Horațiu, e soartă triumfală!...
Nu Getta, ci Neera e demnă de-așa fală.

HORAȚIU

Nu vrei a mă-nțelege... sau nu știu să grăiesc...
Nu vrei...

GETTA

A te pricepe, stăpîne, nu-ndrăznesc.

HORAȚIU

(luptîndu-se cu sine)

Ah! sînt un om în luptă cu sine, care tace
Ș-ar vrea, n-ar vrea să facă ce-i nevoit a face.
Dar nu mai pot învinge simțirea ce m-a-nvins...
Iubesc... de-a mea iubire sînt însumi eu surprins,

(Getta, înfiorată, se depărtează.)

Și sufer!... Eu, Horațiu, alesul Asteriei,
A Chloei, a Glykirei, a Pyrrhăi, a Lydiei,
Ce-au înflorit cărarea întregii mele vieți
Cu-a lor nemuritoare și vesele frumseți;
Eu, ce acum ajuns-am pe culmea de pe care
Tot omul cată-n urmă-i cu-o lungă suspinare,
Resimt un foc în sînu-mi mai splendid, mai curat,
Ca soarele-n apusu-i măreț, înflăcărat,
Și văd în orizonuri o lume încă vie
De dulci simțiri, înalte, necunoscute mie...
Tu singură, tu, Getta, avut-ai sacrul dar
Să mă-ngenunchi, ferice, l-al dragostei altar.
Schimbat-ai pe Horațiu, din omul nepăsărei,
În omul suferinței, în omul adorărei.

GETTA

(în parte)

Ce-aud?

HORAȚIU

Copilă scumpă, surprinsă văd că ești
De-a mea destăinuire ș-avînturi sufletești.
Te-ntrebi în tine, poate, de-i numai o părere
A-nchipuirei mele dorită de plăcere?
Niei eu nu m-aș încrede în doru-mi răpitor
De ar călca hotarul impus de-al tău onor
Și dacă-n mine, Getta, cu dorul meu n-ar crește
Durerea nempăcată ce nopțile lungește!

(Ie pe Getta de mînă.)

Poet sînt, și poetul nu e scutit de chin.
De tot ce-i omenire nimic nu-i e străin.

Mai gingaș în durere, mai viu în fericire,
Din patima ce moare el face-o nemurire...
Dar tremuri?... cobori ochii?... O! dulce, scump odor,
În glasu-mi de uimire nu simți al meu amor?
Ah! lasă al tău suflet să vie cătră mine
Cum sufletul meu, Getta, se suie cătră tine.
Ca vulturul spre ceruri izbit în falnic salt,
O inimă înaltă aspiră la ce-i nalt!

GETTA

(cu desperare)

Fatalitate crudă!

HORAȚIU

Ce ai?... ce simți?... răspunde.

GETTA

Aș vrea în sînul morței de tine-a mă ascunde.

HORAȚIU

Tu?

GETTA

Ochii mei spre tine nu-s demnă să-i ridic.
Sînt o nenorocită, căci nu găsesc nimic
În trista omenire mai trist, respingător
Ca omul fără cuget, nerecunoscător...
Ai înfrînat urgia grozavei mele soarte.
Tu m-ai răpit lui Scaur, tu m-ai scăpat de moarte.
Datoare-ți sînt cu toate comorile lumești,
Onorul, libertate!... mai mult, tu mă iubești,
Și eu sînt osîndită a pare o ființă
Lipsită de-ndurare și de recunoștință.
Ah! martur îmi e cerul, Horațiu, te ador
Ca pe un zeu de pace, blînd, binefăcător,
Ca pe corona mîndră din fruntea omenirei
Și nu pot adorărei să pun masca iubirei...

(Cade-n genunchi.)

Stăpîne, fie-ți milă... Mi-e sufletul robit...

HORAȚIU

(cu dureroasă uimire)

Iubești pe altul? spune, un altul e iubit?
(În parte.) O! ceruri! *(Tare.)* Ș-acel altul plecarea
ta o știe?

GETTA

Dar.

HORAȚIU

Și e demn cu tine alături să fie?

GETTA

(sculîndu-se)

E fiiu de brenn puternic, de căpitan viteaz!

HORAȚIU

Destul!... mergi și mă lasă.

GETTA

(rugătoare)

Stăpîne...

HORAȚIU

(arătînd ușa)

Mergi...

(Getta iese pin dreapta.)

HORAȚIU

(singur)

Sînt treaz?
O! lume-nșelătoare! adînc-amărăciune!
Noroc, plăcere, viață, amor... deșertăciune!...
Mă simt trăsnit de-un fulger și-n țărnă răsturnat
Pe pragul unui templu spre care m-am urcat...
Sfîrșit cumplit!... Horațiu, ca om te-ai stins cu-ncetul
Și n-au rămas din tine decît numai poetul!...

(Cade pe scaun.)

SCENA VIII

HORAȚIU, NEERA

NEERA

Ești amărît, Horațiu?

HORAȚIU

Eu?

NEERA

Dar; știu tot.

HORAȚIU

(sculîndu-se)

Ce știi?

NEERA

Că Getta te domină și tu nu poți să fii
Alesul ei.

HORAȚIU

(cercînd să se arate vesel)

Oricine ți-a dat această veste
Te-a înșălat... Horațiu nu e nebun.

NEERA

Ba este!
Vorbirea ta cu Getta de-aici am auzit.
Ești adorat de dînsa, nu însă și iubit.

HORAȚIU

(plecînd capul)

Așa-i!... mi-a declarat-o în fața-mi cu măhnire,
Și eu...

NEERA

Tu ești victimă de-a ta închipuire.

HORAȚIU

O! nu; pornirei mele cercat-am să rezist.
Ea m-a învins... poți rîde, Neeră, dar sînt trist,
Ș-acuma lumea-mi pare deșartă...

NEERA

Nu... eroare.

HORAȚIU

Perdut-am judecată de minți conducătoare
Și ce-am rămas pe lume? Nimic, nici cît eram.
Sînt om ce nu fac umbră, căci soare nu mai am!

NEERA

(cu sarcasm)

Tu ești acel Horațiu, filosof de renume,
Tu ce vorbeai de patimi ca de-ale mărei spume?...
Mi-ai zis, îți adă-aminte, că omul e mâhnit
„Cînd în amurgul vieții pășește neoprit;
Că-n tainele Naturei e lege ca să zboare
Amurgul către noapte, aurora către soare".

HORAȚIU

Ești crudă.

NEERA

Pe Neera, Horațiu, ai respins
Cînd, inima-i pe mînă, ea mîna ți-a întins.
I-ai zis, vrînd în amaru-i să verși o îndulcire,
Că ziorile cu-apusul nu pot avea-ntîlnire.

HORAȚIU

Ba nu... ascundeam rana din sînul meu lovit.

NEERA

Lovit? rănit? de cine? de-o sclavă, de-o copilă
Menită să inspire nu dragoste, ci milă,

Și tu,-n adimenirea de-un vis amăgitor,
Schimbat-ai sclava-n zee și mila în amor.

HORAȚIU

A! nu vorbi de Getta cu-atîta ușurință,
Neeră; cînd Horațiu distinge o ființă,
Ea, dacă nu răspunde la viul său îndemn,
Rivalul ce-i preferă de dînsul nu-i nedemn.

NEERA

(privind pe fereastă, începe a rîde cu hohot)

Rivalul tău?... privește colo, la Blanduzia.

HORAȚIU

(privind)

Ce? Gallus?... A!

NEERA

(ironică)

Cunoaște și tu ce-i gelozia.

HORAȚIU

Infamul sclav!

NEERA

(luînd de mînă pe Horațiu și apropiindu-l de fereastă)

Privește rivalul tău de soi
Cum ține pe-a ta zee de mînă... ș-amîndoi
Cu fruntele plecate cum stau cetind pe-o carte...
Lățimea unei umbre abia îi mai desparte.
Ce zic?... nu, nu; privește-i... perduți într-un estaz
Obrazul lui atinge frumosul ei obraz.
În ochii unui altui se-neacă-a lor privire
Și vezi?... o sărutare consacră-a lor iubire.

HORAȚIU

A! moarte lor! *(Se repede și ie spada de pe masă.)*

NEERA

(îngrozită)

Oprește! mă sparie-al tău gînd...

(Privind pe fereastă, scoate un răcnet de groază.)

A! iată-i! împreună vin vesel alergînd.

SCENA IX

HORAȚIU, NEERA (în mijlocul scenii), GETTA și GALLUS (intră pe ușa din dreapta), SCAUR, GLUTTO și POSTUM (apar în stînga)

GALLUS

(cu bucurie)

Stăpîne...

HORAȚIU

Moarte vouă! m-ați înșelat.

GALLUS

(punîndu-se dinaintea Gettii)

Lovește!

(Cu mîndrie.) Sînt brenn!... iubesc pe Getta și Getta mă iubește.

GETTA

Tu ne-osîndești la moarte? în pace-o așteptăm.
Cu gloria ta-n mînă murind te salutăm.

(Arată manuscrisul.)

HORAȚIU

(în parte)

Găsit e manuscrisul!! Ovidie, sperare!...
(Tare.) Voi, în genunchi! v-așteaptă cumplita-mi răzbunare.

(Getta și Gallus îngenunchează.)

POSTUM

(vrînd să reție pe Horațiu)

Horațiu, de-al tău nume fii demn.

NEERA

(asemine)

Ah! fii uman.

(Horațiu îi respinge, se apropie posomorît de junii sclavi, ridică spada ca să-i lovească și apoi, zîmbind, îi atinge ușor cu spada pe cap.)

HORAȚIU

Fiți liberi după uzul poporului roman. *(Azvîrle spadu.)*
De-acum a voastră-i lumea...

GETTA

(dîndu-i manuscrisul)

Și tu al ei.

HORAȚIU

(în parte)

O! carte,
Mă redeștepți din visuri tîrzie și deșarte...
Din bunurile vieții cu tine mă aleg.
O! glorie, Horațiu nu va peri întreg!

(Postum și Neera strîng mînele lui Horațiu, felicitîndu-l: Getta și Gallus, mai în fund, dau semne de fericirea ce i-a cuprins; Scaur și Glutto, în stînga, esprimă o adîncă mirare.)

(Cortina cade.)

OVIDIU

DRAMĂ ÎN 5 ACTURI ŞI ÎN VERSURI

PERSONAGI:

AUGUST OCTAVIU CESAR
OVIDIU
MECENA
ALCIDIU PINAX, histrion
IBIS
HILLARIUS, augur
TIGELLIUS, COTTA, CLEVETIUS, BARRUS — patricieni
RUTUBA, gladiator
MUSS, ștrengar din Roma
SARMIS, locuitor din Tomis
GETTOR, oștean sarmat
UN LICTOR
MARCIANUS
AMBASADORUL REGELUI COTISON
IULIA, nepoata lui August
CORINA
ACTEA, TYNDARIS, CHLOE, GLYCE — curtizane
SARMIZA, tînără fată din Tomis
DAVA

SAGA, precupeață
[PYRRHA, precupeață]
Popor roman, popor sarmat, patriciani, lictori,
octofori, sclavi, sclave.

Acțiunea se petrece în [al] 17-lea an după Christos. Primele patru acturi la Roma, cel după urmă la Tomis, în Sarmația.

OVIDIU

ACTUL I

Grădina palatului împărătesc în Roma. Rediuri despărțite prin straturi de flori. În stînga actorului, fațada palatului cu peron de marmură și ușă de bronz. În dreapta, o stîncă acoperită cu lierî, purtînd statua lui Julius Caesar. Noapte cu nori, printre care luna se ivește din cînd în cînd. O fereastră luminată la rîndul de sus al palatului.

SCENA I

IBIS și HILLARIUS (venind din fund)

IBIS

Hillarius, augure, doresc să te consult.
Tu ești talmaci de visuri și mi-ai prezis de mult
O tristă catastrofă, o șotie ciudată.

HILLARIUS

Așa-i, Ibis; grăiește, tu ești om bun de plată,
Eu, bun de sfaturi. Spune, ai iar vrun neajuns?

IBIS

Ah! de-o amărăciune cumplită sînt pătruns!

HILLARIUS

Ți s-a-necat flotila cu sclave lesbiane,
Frumoase, investite în stofe diafane?

IBIS

Nu; sînt muncit în crieri de-un gînd mult mai amar!

HILLARIUS

Tu, cartagen, tu, rudă cu însuși Amilcar,
Tu, împlântat în aur din cap pănă-n picioare,
Cum? Ce? Nu te mai bucuri de-a zeilor favoare?

IBIS

(posomorît)

Amice, pretutindeni, vai! sînt întîmpinat
De semne-ngrozitoare ce m-au înspaimîntat.
Ducîndu-mă la țară ieri să prînzesc, o cioară
A cîrîit în stînga.

HILLARIUS

Semn rău! fire-ar să moară!

IBIS

Apoi trei iepuri sprinteni, vînați de doi ogari,
Tăiatu-mi-au cararea ieșind de prin tufari.

HILLARIUS

Semn și mai rău!

IBIS

Augure, crezi tu că în zadar
Ieri, stărnutînd la masă, stricat-am un pahar?

HILLARIUS

Grozav!

IBIS

Vezi?... prevestirea de tine, an, făcută
S-a împlinit!

HILLARIUS

Corina?!...

IBIS

Corina e perdută!

HILLARIUS

Și ea?

IBIS

Dar; astă-noapte de-acasă a ieșit
Și-n taină cu Ovidiu la el s-a întîlnit.

HILLARIUS

Ovidiu?

IBIS

O! pe lume nu e nici-o făptură
Să poată ca s-aprindă în mine-atîta ură
Precît acest Ovidiu corupt, corumpător,
Pescuitor de-amoruri prin versuri de amor.
De cînd el mai cu samă a scris *Arta iubirei*,
Femeile, perdute pe cîmpul rătăcirei,
În brațe-i se aruncă orbiș, într-un noroc,
Ca fluturii de noapte ce dau, zburînd, în foc.

HILLARIUS

(rîzînd)

Ce vrei?... berbantul are un farmec de plăcere
Ce-n veci adimenește o minte de muiere,
Căci ea se-ngînă lesne cu-nșelătorul gînd
De-a preschimba în erou pe un mișel de rînd.

IBIS

Corina, înzestrată de calități înalte,
Căzut-a și ea-n cursă ca toate celelalte,
Și-a ei deșertăciune pe-un vers măgulitor
Jertfit-a lui Ovidiu și cuget și onor,

Uitînd fără mustrare geloasa mea iubire
Și răspunzîndu-i numai cu-a sa dispreţuire.

HILLARIUS

Te mîngăie; chiar Venus pe Vulcan a-nșelat.

IBIS

Și însă orice visuri i le-am realizat.
Orice dorință, fie nebună chiar, ei bine,
A fost un ordin sacru, o lege pentru mine.
A vrut prin lux de stofe aduse de la Tir,
De sclavi, de giuvaeruri, de *villa* în porfir,
Să-ntreacă pe-ale Romei bogate patriciane?
Ea le-a-ntrecut pe toate, păn' și pe curtizane,
Căci mă simțeam ferice și mîndru de-a vedea
Ca stea în fruntea Romei lucind Corina mea.
Și,-n adevăr, Hillariu, cînd ea pleca de-acasă
În lectică, lasată pe perne de matasă,
Frumsețea ei superbă năștea un viu fior
Prin gloata îmbulzită de simț admirător.
Toți o doreau... zadarnic...

HILLARIUS

O crezi?

IBIS

Căci neputința
De-a fi iubit de dînsa descuraja dorința.
Eu, orb! mă credeam singur pe lume-alesul ei.
Ah! nu eu, dar Ovidiu era... infern!

HILLARIUS

Ce vrei?
Mulerea-i ca o rază ce luce cînd pe-o floare,
Cînd pe un scai de toamnă și-n veci e schimbătoare.

IBIS

Ah! ce mi se întîmplă îmi pare că-i un vis.
O rană sîngerîndă în sînu-mi s-a deschis
Și mintea-mi se frămîntă în dor de răzbunare.

HILLARIUS

Te cred.

IBIS

(în taină)

Augure, spune-mi, la via mea turbare
Poți tu să-mi faci complice infernul?

HILLARIUS

Poți: plătit.

IBIS

Întreaga mea avere stă gata de jertfit!

HILLARIUS

Averea ta întreagă?

IBIS

Și știi cît e de multă!
Aș da-o să dispară Ovidiu...

HILLARIUS

Dai?... Ascultă:
Cunosc în pleava Romei un brav gladiator
Ce are meseria de crunt omorîtor.
El pentru-o sumă bună e gata să ucidă
Pe cine vrei, și-n urmă e-n stare ca să rîdă,
Murind în aspre chinuri, făr-a destăinui
Secretul tău!

IBIS

Ah! unde-i?... Voios l-oi dărui
Cu mii de mii sesterții, dar vreu a mă ascunde.
Grăiește tu cu dînsul.

HILLARIUS

Eu? fie, însă unde
Să-l afle pe Ovidiu?

IBIS

Aice, sub palat.

HILLARIUS

În parc?

IBIS

Dar; de cînd Cesar din Roma a plecat
La insula Caprea, Ovidiu ca o fiară
După vînat aice în fiecare seară
Se furişă prin arbori şi are întîlniri
Cu-o fată ameţită de-a lui adimeniri.

(Arată uşa de bronz.)

Ea vine tremurîndă pe uşa ceea-n taină,
Purtînd un văl pe frunte şi o bogată haină.
A fi vro fiică jună de nobil scapătat,
Crescută cu nepoata lui divul împărat.
De-ar fi ucis aice mişelul, noi vom spune
C-a fost surprins de gardă.

HILLARIUS

Dar; planu-i de minune.
Nu crezi tu însă, Ibis, că dacă mîni în ziori,
Şi el şi ea ar zace morţi colea, pintre flori,
Cu mult mai drept în Roma uşor s-ar presupune
Că însuşi tatul fetii a vrut să se răzbune,
Sau poate că custozii în sînge au spalat
Onorul locuinţei lui Cesar?

IBIS

Minunat!
Dar!... amîndoi odată ş-alături să peară!...
Prinzîndu-i moartea crudă pe amîndoi în gheară,
Eu recîştig amorul Corinei şi-s ferit
De-orice prepus de crimă... aşa-i mai nimerit.
Mergi, scumpul meu Hillariu, mergi de te înţelege
Cu ucigaşul...

HILLARIUS

Bine, dar eu ce voi culege
Din rolul de complice?...

IBIS

Tot ce-i dori.

HILLARIUS

Ce-oi vrea?
Mă duc, tu ne aşteaptă. *(Iese. În parte.)* Îl ţin în mîna mea.

SCENA II

IBIS

În fine,-o să văd smulsă o plăntă otrăvită
Din calea vieţii mele, prin ea nenorocită.
Am să dizbar eu Roma de-un trîndav desfrînat
Care-n onorul casnic loveşte nencetat,
Pe fete şi neveste scoţîndu-le din minte
Şi pe bărbaţi insultă, soţ fie sau părinte.
O! scumpă răzbunare, al furiilor dar!
Mi-oi potoli eu setea din acrul tău nectar,
Cînd voi videa pe Ovidiu zăcînd fără suflare,
Precum un şerpe putred lungit pe o cărare.

SCENA III

IBIS, CORINA (vine agitată din stînga).

CORINA

(în parte)

Aici să fie oare?

IBIS

(în parte)

Corina? Negreşit,
Ea cată pe Ovidiu.

CORINA

(în parte)

Mi-e sufletul uimit
De-o crudă tulburare... Nu-l văd aici.

IBIS

(tare)

Corină...

CORINA

(tresărind)

Ibis?

IBIS

Pe cine cauți acuma prin gradină?

CORINA

(îngăimată)

Pe... tine!

IBIS

(cu sarcasm)

Cum? Auzul nu mă înșală?... Eu
Recîștigat-am astfel un loc în gîndul tău,
Ca tu, nepasătoare de frică și rușine,
Prin Roma,-n sînul nopței, s-alergi tu după mine?
Mă-ntreb, uimit, la care zeu bun și-ndurător
Să mulțămesc de pasul ce faci în al meu dor?
Cui să închin prinoase că ți-ai adus aminte
De-a tale numeroase și sacre juraminte?

CORINA

Sarcasmul nu te prinde nicicum; mai bine taci
Și-ndreaptă cătră însuți mustrările ce-mi faci.
Tu crezi că o femeie preschimbă cu placere
Averea-i sufletească pe-a sculelor avere?
Crezi tu că sub povara de aur mînjitor
Se stinge într-un suflet tot simțul iubitor?

Și că, sorbind în treacăt a luxului otravă,
Femeia-i destinată a deveni o sclavă?
Nemernice!... N-ai dreptul, grăind precum grăiești,
Să stai cu mine față.

IBIS

Tu mă disprețuiești!
Ovidiu te deprinde cu-atîta sumeție,
De mă înfrunți pe mine, Ibis?

CORINA

Ovidiu?... fie!

IBIS

Pe dînsul cați?

CORINA

Pe dînsul... Mi-ai spus, și te-am crezut,
Că el în toată seara aice, nevăzut,
Prin umbră se strecoară și vine, se-ntîlnește
Cu o necunoscută cu care se iubește.
Ai vrut să-mi pui un ghimpe în inimă, ai vrut
Să-l depărtezi de mine, om prost și prefăcut,
Ș-ai răspîndit asupră-i o neagră calomnie.

IBIS

El nu a venit încă și speri că n-a să vie?
Cap sec!... și tu, la rîndu-ți, acum te măgulești
Că pe a lui simțire tu singură domnești,
Ș-atît e de-ntețită a ta mîndrie oarbă
Că toată judecata din crieri ți-o absoarbă.
Cum? Tu, Corina junǎ, frumoasă, ce privești
De sus la omenire cu ochi împărătești,
Tu, care vezi în juru-ți o vastă-ngenunchiere
De adorări sfioase și fără mîngăiere,
Mai lesne ai admite chiar cerul răsturnat
Decît a ta cădere din visu-ți adorat.
Ei bine, azi, Corina, cu toată mîndra-i fală,
Pe sînul lui Ovidiu posedă o rivală.

CORINA

(indignată)

Ibis!

IBIS

Ş-acea rivală superbă, fără preţ,
La rîndul ei spre tine priveşte cu dispreţ.

CORINA

Ibis!... *(Stăpînindu-se.)* Dar a ta gură zadarnic mă insultă.
Invidia, cînd latră, Corina n-o ascultă.
Cuprins eşti de mănie că sufletu-mi trezit
Din umbră spre lumină voios s-a repezit
Şi, despărţit de tine, scăpînd de-a ta robire,
Găsit-a în Ovidiu o nouă-nsufleţire.

IBIS

(furios)

Ovidiu?

CORINA

Dar, Ovidiu; în el, numai în el
Mă-ncred, căci el nu minte cu vorbe de mişel.

IBIS

Eu mint... cu mişelie? Eu mint?... Dar ce ai zice
Cînd l-ai vedea tu însăţi cu ochii tăi aice,
Ţinînd pe-a sale braţe un fraged, nou odor,
Jurîndu-i, ca şi ţie, tot veşnicu-i amor?

CORINA

A! taci, e clevetire.

IBIS

Ce-ai zice?... Spune, spune
Ce-ai face?

CORINA

Cu-a mea mînă eu viaţa le-aş răpune!

IBIS

Aşa?... Deci ai răbdare; curînd o să te-ncrezi
De minte sau nu Ibis, văzînd ce ai să vezi.
Şi de-a fi adevărul?

CORINA

O ceruri!

IBIS

Vrei să moară?

CORINA

Vreu, vreu, şi el şi dînsa... O! turba mă-nfioară!

IBIS

Mergi dar şi stai ascunsă cu ochiul pînditor.
Te-oi răzbuna eu însumi de-al tău înşelător
Ş-atunce vei pricepe cît eşti tu de nedreaptă
Cu mine.

CORINA

(cată-n jur)

Dar nu vine... nici a veni.

IBIS

Aşteaptă
Colo, după copacii din fund, şi-l vei zări.
Dar..., de-a muri Ovidiu?...

CORINA

(depărtîndu-se)

Eu încă voi muri.

SCENA IV

IBIS

(privind după dînsa)

Ba nu-i muri; amorul ce încă mă cuprinde
Pe capul tău cu milă aripile-și întinde.
El, prin a lui putere, va deveni un scut
Ce te-a feri de moarte... deși, vai! te-am perdut.
Ah! cine știe?... poate că jalnica-mi ființă
Va deștepta în sînu-ți a ta recunoștință.
Și...

SCENA V

IBIS, HILLARIUS, RUTUBA

HILLARIUS

Ibiș, iată omul.

IBIS

(observă pe Rutuba; în parte)

Cioplit e din topor.
(Lui Rutuba.) Ești om cu hotărîre?

RUTUBA

Eu?... sînt gladiator
Și mă numesc Rutuba; în față mă privește.
Un om nici cît o gîză în ochii-mi nu plătește.

IBIS

Așa-mi convii, Rutuba, viteaz, neomenos.

RUTUBA

O știu; n-am preț; întreabă pe oricare gelos.
Eu îi feresc onorul de orișice ispită,
Căci am o meserie de mulți aprețuită
În Roma... Nu mă laud, dar în glas mare-o zic:
Morala-i susținută de brațul meu voinic.

IBIS

Te-admir!

RUTUBA

Și ai dreptate;... zdrobesc de porunceală,
Ucid sau rănesc numai, cu vrei, după tocmeală.
Atît pentru-o bătaie și pentru-o rană-atît,
Iar pentru-o înjunghiere sau strîngere de gît
Ceva mai mult.

IBIS

Prea bine; deci spune cît mi-i cere
Pe-o moarte de om?

RUTUBA

Tînăr?

IBIS

Dar, tînăr.

RUTUBA

Și-n putere?

IBIS

Și.

RUTUBA

Prețul se socoate pe neamuri și pe ani,
Pentru străini mai ieftin, mai scump pentru romani.
Pentr-un bătrîn cinci sute sesterții, pentr-un june
Cinci mii, căci el posedă mai multe zile bune,
Un mai bogat tezaur de fapte și iubiri.
Fac pagubă, prin moarte-i, sărmanei omeniri.

IBIS

Nu cinci, dar chiar și zece îți dau pe a lui moarte.

RUTUBA

Om generos! Se vede că nu ți-e drag prea foarte.
Primesc, însă Rutuba e un artist de soi.
Aș vrea să știu pe cine dorești ca să-l despoi
De zile, să-l trimitem prinos pe ceea lume?

IBIS

Pe un infam netrebnic.

RUTUBA

Și care-i al său nume?

IBIS

Ovidiu!

RUTUBA

Ce? Ovidiu? poetul glorios?
Ovidiu, fala Romei, ce cîntă-armonios?
Amicul lui Mecena? el, floarea tinerimei,
Nalțat de însuși Cesar pe treptele nălțimei?
Ho! Ho! se schimbă treaba... voiești ca să dizbar
Prezentul, viitorul de-un geniu așa rar?
E faptă făr' de lege ce mintea-mi oțerește...
Cincizeci de mii sesterții nu-i scump cine-o plătește.

HILLARIUS

Cincizeci de mii!... Rutuba, e prea...

RUTUBA

Pentr-un augur
Să poate.

IBIS

Te juri însă că-l vei ucide?

RUTUBA

Jur!

IBIS

Ți-i dau fără tocmeală, dar vreu ca totodată
Alături cu-Ovidiu să mai ucizi și-o fată.

RUTUBA

O fată? O ființă plăpîndă? Un odor
Ce lumea-nveselește cu chipu-i zîmbitor?
O fată ce-i menită ca să devie mumă,
Să nască poate-un erou, un Cesar?... Nu e glumă.
Ah! Îmi slăbește brațul și tremur cînd gîndesc
Să-mplînt pumnarul rece în sînu-i fecioresc...
Cît dai?

IBIS

Cît vrei în totul?

HILLARIUS

Dar, cîte mii?... O sută?

RUTUBA

Să ne-nțelegem bine... De-a fi copila slută,
Cincizeci de mii pe dînsa, cu alți cincizeci pe el,
Iar de-o fi patriciană cu chipul frumușel,
Nu pot pentru-acea sumă să curm a sale zile.
Eu sînt milos, îmi place privirea de copile.
Deci, ca să-ncheiem tîrgul ce facem între noi,
Cer numai două sute de mii pe amîndoi.
Nu-i mult.

IBIS

(dînd mîna lui Rutuba)

Nu! adă mîna... Hillariu, vin de taie.

HILLARIUS

(atingînd mînile lor)

Să-l rupă-n bucățele a cînilor potaie
Și să-l încolăcească toți șerpii din pămînt
Pe-acel ce s-ar desface de sacru-i jurămînt!

SCENA VI

IBIS, HILLARIUS, RUTUBA, CORINA

CORINA

(alergînd)

Sosește, iată-l!

RUTUBA

(scoțînd pumnarul)

Unde-i?... e mort!

IBIS

(oprindu-l)

Așteaptă încă.
Nu a sosit momentul... Aice, lîngă stîncă,
Curînd are să vie odoru-i așteptat.
Cînd amîndoi vor face un grup îmbrățișat,
Cu-o singură lovire, ca fulgerul de iute,
Îi vei schimba, Rutuba, în două leșuri mute.

CORINA

(revenind)

S-apropie... și-i singur.

IBIS

Mult singur nu va fi.
Veniți să stăm la pîndă și gata de-a-i jertfi.

CORINA

(în parte)

O ceruri!

IBIS

Haide!

HILLARIUS ȘI RUTUBA

Haide!

(Ieșe cu toți în dreapta.)

SCENA VII

OVIDIU și apoi IULIA

O! noapte-ndurătoare,
Întinde a ta umbră dorită, protectoare
Pe cel mai viu, mai dulce, mai dragalaș odor,
Pe-al Iuliei și-Ovidiu misterios amor.
Și tu, o Venus, zee născută-n marea lină,
Tu cărei al meu suflet în veci cu drag se-nchină,
Pe Iulia-mi iubită îndeamn-o cu-al tău glas
Aice, lîngă mine să-ndrepte al ei pas!

(Privește la fereastra luminată.)

Ah! iată sus fereastra cu tainică lumină
La care se arată precum o stea divină.
Văd umbra-i în mișcare... Ea pleacă, a plecat.
Lumina de fereastră acum s-a departat.
Ah! inima uimită saltă-n bataie deasă
Și pare că din sînu-mi vroiește-acum să iasă.
(Ascultă.) Dar, vine. *(Exaltat.)* Fericire, puteri
dumnezeiești!...

(Iulia deschide ușa.)

(Ovidiu aleargă spre ea.)

Ah! Iulie-adorată!

IULIA

(coboară scările)

Ovidie!... Tu ești?
Nu-i nime în grădină? Nu-i nime să ne vadă?

OVIDIU

Nu, nu, privește, norii s-au adunat gramadă
Ca să ne-ascundă lumei și zeilor din cer.
Privește, ceru-i negru și stelele de pier
Cu toate-ale lor raze s-au concentrat în tine,
Ca numai a ta față în ochii-mi să lumine.

(Se apropie amîndoi de bancă, lîngă stîncă.)

IULIA

La glasul tău, amice, simt grija că s-a dus.
Tu mă iubești?

OVIDIU

Amorul mă-nalță-atît de sus
Cît uit în fericire-mi, eu, om perdut în gloată,
Că ești în culmea Romei, a lui August nepoată,
Și mintea-mi nebunită mă face să-ndrăznesc
Ca să apropiu doru-mi de-un crin împăratesc.

IULIA

Ai inimă cu aripi ce-n sus la cer aspiră.
Semeața nebunie îmi place și-mi inspiră
O dulce-nduioșire ce gîndul mi-a furat
Și-l duce tot la tine, amice, nencetat.
Un geniu are drepturi ce nime nu le are,
Căci geniul posedă și tronuri și altare.

OVIDIU

Semeț sînt, dar amorul ar fi zeul Amor
De-ar măsura distanța cînd el s-avîntă-n zbor?
Dar inima ce bate în toată-a ei simțire
La scumpa-i aspirare cunoaște-mprotivire?
Am fost nebun, să poate, că ochii n-am închis
Cînd Iulia părut-a în ceru-mi ca un vis,
Dar este cu putință de-a-nchide-n zi senină
Și sînul la iubire și ochii la lumină?

IULIA

O! nu! nu îi închide cînd e ca să privești
Cît te iubește-n lume ființa ce iubești
Și cîtă fericire necunoscută încă
Renvie și mîngăie simțirea sa adîncă...
Pe culmea înalțată pe care m-am născut
Nu poate să s-oprească nici dorul cel tăcut.
A lui August odraslă de soartă e menită
Să-apară ca o zee de-abia întrezărită

Și să inspire teamă în loc de dulce dor.
Dar zeea, cînd tresare de-al dragostei fior,
Spre omul ce-o slăvește din culme se coboară
Și-i pare, la tot pasul, că tot mai sus ea zboară.
Așa voit-a Joe ca Olimpul ceresc
Să-l lege prin iubire cu raiul pămîntesc,
Să șteargă dintre inimi oricare departare.
Iubirea-i cea mai dulce și sacră nobilare!
Regina Cnidei, Venus, iubit-a un păstor,
Eu te iubesc pe tine, poete-ncîntător!

OVIDIU

Ești dulce și augustă!... mărire ai și milă,
Mărire de regină și farmec de copilă,
Încît ades îmi pare un vis norocul meu
De-a fi iubit de tine făr-a fi Dumnezeu,
Și-atîta maiestate în jurul tău domnește
Că de-a-ți atinge mîna dorința-mi se sfiește
Și mintea mea în luptă cu sufletu-mi robit
Mă pleacă la picioare-ți îngenunchiet, uimit.

(Cade-n genunchi.)

CORINA

(lîngă stîncă, în parte)

Infamul!

IULIA

(ridicînd pe Ovidiu)

Iată mîna-mi... Amorul cînd ne-adună,
Eu uit că sînt princesă și mi-amintesc că-s june.
Întîia oară Eros mă duce-n Empireu,
Și sînt a ta, Ovidiu, precum tu ești al meu.

(Șed amîndoi pe bancă.)

Eu te iubesc, amice, chiar din copilărie.
Amorul meu cu mine crescut-a în frăție,
Căci te-am văzut adese la bunul meu venind
Cu toți poeții Romei, în Roma strălucind,
Cu-amicii tăi, Mecena, Virgiliu și Horațiu,
Al căror geniu falnic străbat al lumei spațiu.

Stimați, iubiți de Cesar, v-am auzit ades
Cetind a voastre imnuri și-n taină te-am ales
Pe tine ca poetul închipuirei mele.
Ador a tale versuri și am undit în ele
O gingașă comoară de visuri cu fiori
Ce ziua mă încîntă și noaptea pănă-n ziori...
Ah! spune-mi în ce plaiuri culegi a tale cînturi?
Ce muză îți inspiră poeticile-avînturi?
Corina? Ce-i Corina?... Există? Cine-i ea?

OVIDIU
(îngăimat)

Tu, Iulio, tu numai ești, dragă, muza mea.
Corina e un nume... poetic... ce de lume
Ferește-a noastră taină și dulcele tău nume.
Simțirea iubitoare ne vine de la cer,
Ea fuge de lumină ca cel mai sfînt mister,
Și sacră e ființa cu suflet generos
Ce face din iubitu-i un rege glorios.
(Se scoală.)
Ah! Iulie-adorată, de-aș asculta mîndria
Ce simt gîndind la tine, aș face nebunia
Să strig în lumea-ntreagă cu glas triumfător:
A mea, a mea e fiica lui Jupiter Stator.
Dar nu, al tău Ovidiu în nime nu se-ncrede.
Sub soare și sub stele necontenit te vede
Și-i place-n tăinuire, redevenind poet,
Să spuie numai nopței mult scumpul lui secret.
Atunci cînd pacea umbrei, domnind peste cîmpie,
Îndeamnă la iubire, la vis, la poezie,
Cînd mii de șoapte blînde, sub cer trecînd în zbor,
Deșteaptă-n al meu suflet răsunete de dor,
Atunci cu-nvăpăiere eu le descriu pe toate,
Sperînd c-a mele versuri te vor pătrunde poate.

IULIA

O! dar, ca dulce fulger în sînu-mi au pătruns,
Și, vezi, amoru-mi gingaș eu nu ți l-am ascuns.
(Pleacă capul pe sînul lui Ovidiu.)

OVIDIU
(o strînge în brațe)

Ah! Iulie!

IULIA
(cu glasul slab)

Ovidiu!

OVIDIU
(arătînd luna plină)

Iubita mea, privește,
Regina albă-a nopței din ceruri ne zîmbește.

SCENA VIII

OVIDIU, IULIA, CORINA, IBIS, HILLARIUS, RUTUBA

CORINA
(cu durere, în parte)

Ah! inima-mi se rumpe.

IBIS
(lui Rutuba, venind de după stîncă)

Ucide-i... Moarte lor!

(Ibis, Hillarius și Rutuba se înaintează repede, cu fețele ascunse sub mantale.)

CORINA
(voind să-i oprească, desperată)

O! nu, nu, nu pe dînsul...

IBIS
(se apropie de Ovidiu)

Infame trădător!

OVIDIU

Ce vreți voi, mizerabili?...

IBIS

Acum mi-ai căzut pradă.
(Lui Rutuba.)
Ucide-o-ntăi pe dînsa... El moartă să și-o vadă.

OVIDIU

(vînd să apere pe Iulia)

În lături, hoți!...

(Ibis și Hillarius îl apucă de braț și-l țin în loc. Rutuba ridică pumnarul asupra Iuliei.)

IULIA

(ridicîndu-și vălul și arătîndu-se)

În lături! Priviți în fața mea.
Sînt Iulia, nepoata lui Cesar!

IBIS

(lăsînd pe Ovidiu)

Cum?

CORINA

Ea?

RUTUBA

(scăpînd pumnarul)

Ea?

(Toți rămîn încremeniți. Ovidiu și Iulia se apropie unul de altul.)

IULIA

Ovidiu, vin' cu mine... Iar voi...

(Face un semn poruncitor către ucigași ca să se depărteze; Ovidiu și Iulia pleacă repede și intră în palat.)

CORINA

O, durere!
Rivala mea-i princesa!

HILLARIUS

Sîntem perduți!

IBIS

Tăcere.
Ovidiu dispărut-a cu Iulia-n palat...
Triumf!... de însuși Cesar voi fi eu răzbunat!

(Cortina cade.)

ACTUL II

Forum al lui Cesar. În dreapta și în stînga, de-a lungul culiselor, galerii cu coloane de marmoră *(portice)*, începînd de la al doilea plan și întinzîndu-se pînă în fund; ele sînt ridicate de la pămînt pe două trepte. Fundul scenei e ocupat cu templul zeței *Venus Genitrice*, precedat de o largă scară ce se coboară în piață. Pe laturile lui se deschid două strade ducînd spre Capitol ce se vede în fund. Patriciani și matroane se primblă sub portice unde sînt espuse tot soiul de mărfuri. Mișcare animată de popor în piață. Trecătorii intră prin culisele libere atît în dreapta, cît și în stînga. Unii intră în templu, alții se opresc pe treptele porticelor și formează grupe variate.

SCENA I

RUTUBA, MUSS, PYRRHA, SAGA, HISTRIONI, POPOR (mai mulți precupeți intră din toate părțile, strigînd mărfurile lor)

PRECUPEȚUL I

(purtînd o cutie)

Paste!

BIBLIOTECA
— CENTRALĂ —
UNIVERSITARĂ
CLUJ-NAPOCA

PRECUPEȚUL II

(purtînd două ulcioare)

Apă de Virgo!

PRECUPEȚUL III

(purtînd dinți de elefant)

Ivoriu de Libia.

PYRRHA

(cu un paner pe cap)

Naramze de la Chius!

SAGA

(cu un paner pe braț e)

Lămîi de Mesenia!

MUSS

(luînd o lămîie)

Dulce-s?

SAGA

Nu pune laba.

MUSS

Zbîrcite sînt de ger.
Priviți, numai mătușa lipsește din paner.

(Fuge spre fund.)

SAGA

Ce-ai zis, piciler obraznic?

(Aleargă după Muss. Poporul rîde cu hohot.)

RUTUBA

(apropiindu-se de Pyrrha)

De unde vii, zvîrlugă?

PYRRHA

La Forum Cupedinis am dat numai o fugă
Ca să v-aduc naramze... Uf! cît m-am ostenit!

MUSS

(revenind în scenă)

Cum, Pyrrha, la Ovidiu azi nu te-ai odihnit?

PYRRHA

Ce vrei să zici, gîndace?

RUTUBA

(împingînd pe Muss)

Fugi, Muss, lipsești de-aice.

MUSS

(răstit)

Nu-mpinge, că, pe Hercul...

RUTUBA

Pieri, șoarec de portice.

MUSS

Gladiator de crîșmă, zăvod flămînd, năuc.

RUTUBA

(amenințîndu-l)

Măi piciule...

MUSS

(cu o demnitate comică)

Gios pumnii; te-am priceput, mă duc.

PYRRHA

(strigă, plecînd spre fund)

Naramze de la Chius!

RUTUBA

(oprind-o)

Frumoasă Pyrrha,-mi spune:
De ce, cînd vinzi naramze, naramzele-s mai bune?

PYRRHA

(rîzînd)

Știu eu?

MAI MULȚI TRECĂTORI

Dă-mi mie una.

PYRRHA

(împărțindu-le portocale)

Na, na.

RUTUBA

Și mie opt.

SAGA

(revenită în scenă)

Ce vra să zică pofta de fruct încă necopt!
Ea vinde poame crude, ar vinde porumbele
Și proștii, zău, ar crede că cumpără mărgele,
Cînd eu, ca vai de mine! pe strade strig mereu
(Strigă:) Lămîi de Mesenia!... dar le mănînc tot eu.

(Merge de se amestecă între poporul retras în fund.)

SCENA II

IBIS, HILLARIUS

(intrînd din dreapta și primblîndu-se în fața scenii)

IBIS

Augure, n-am odihnă de-acum o săptămînă,
Ovidiu tot trăiește!...

HILLARIUS

El ne-a scapat din mînă
Ca apa.

IBIS

Și Corina, deși chiar l-a surprins
Cu Iulia, amoru-i nu scade, nu s-a stins!
Din contra!...

HILLARIUS

Cum?

IBIS

Se luptă cu gîndurile sale
Și singură pe sine tot cată să se-nșale.

HILLARIUS

Iar tu?

IBIS

Îi sînt, ai crede? tot mai nesuferit.

HILLARIUS

Așa ți se cuvine; de ce n-ai reușit?
Succesul încunună oricare faptă, fie
Sau rea sau bună... Lumea-i o vastă neghiobie.

IBIS

O știu, însă crezut-ai că Iulia din tron
Să cadă-n înjosire, iubind un... histrion
Ce mințile-amețește cu șiruri de cuvinte?

HILLARIUS

Ea are foc în sînge... Ce vrei?... Îți adă-aminte
De mama sa ce-n Roma, prin lubrice purtări,
Atras-a pe-al ei nume blastemuri și ocări.
Pe unde-a sărit capra mai sus căprița sare.

IBIS

Ce-ar zice împăratul de-a Iuliei purtare?

HILLARIUS

Grozav ar pedepsi-o, sînt sigur.

IBIS

Dar pe el,
Pe-Ovidiu?

HILLARIUS

L-ar ucide cu moarte de mișel.

IBIS

A! de-am putea a-l face să afle adevărul!...

HILLARIUS

Dar cine să-ndrăznească a-nfige-n peptu-i ferul,
Și inima-i de tată să o străpungă?

IBIS

Eu.

HILLARIUS

Tu?... Speri că el te-ar crede?

IBIS

O sper, însă e greu.
La un grozav pericol cunosc că m-aș expune.

HILLARIUS

August cîteodată are furori nebune.

IBIS

Așa-i.

HILLARIUS

A lui mănie, în primul său avînt,
Îi dă porniri de fiară ce urlă pe-un mormînt.

IBIS

Cum dar, feriți departe de crîncena lui gheară,
Să facem pe Ovidiu în cangea ei să pearâ?
Ascultă: Un custode de la palat mi-a spus
Că l-al Iunonei templu azi Iulia s-a dus,
Pe-altarul zeității ofrande ca să facă.
Cortejul ei pe-aice, prin Forum, a să treacă...
Eu am urzit îndată un infernal complot.

HILLARIUS

Cum?

IBIS

S-o insulte plebea... Pe bani ea face tot.

HILLARIUS

Tot, însă...

IBIS

Noi, în piață, hai să-mparțim mari sume
Din partea lui Ovidiu, lucrînd în al său nume,
Și astfel împăratul, gelos de-al său onor,
Va crede pe Ovidiu un laș insultător,
Ș-atunci nici chiar Apolon nu-l scapă de osîndă.

HILLARIUS

Complotu-i bun, dar cere bani mulți pentru izbîndă.

IBIS

(dînd trei pungi lui Hillarius)

Na bani; mergi de-i împarte la cine crezi, mergi, zbori.

HILLARIUS

Privește, piața-i plină de bravi răzvrătitori.

IBIS

(arătînd pe Rutuba în fund)

Rutuba e cu dînșii, mă duc la el; tu caută
Să ne cîștigi pe Pinax, el are limba lată
Și multă influență în clasele de jos.

HILLARIUS

Ca dînsul în batjocuri nu-i nime generos.

IBIS

Găsește-l și-i vorbește, dar fii cu chibzuință.

(Merge în fund de se sfătuiește cu Rutuba.)

HILLARIUS

(singur)

Întîi gîndesc la mine, ca om de conștiință.

(Cîntărind pungile.)

Trei pungi rotunde, pline și scumpe la privit...
Ca să-mi rămîie mie ce-ar fi de chibzuit?

(Pleacă spre stînga și se întîlnește cu Pinax care intră.)

SCENA III

HILLARIUS, PINAX

(Pinax histrionul, cărunt, slab și îmbrăcat în haine sarace, intră posomorît prin stînga și se întîlnește cu Hillarius. Ei se privesc lung cu un aer de sarcasm.)

HILLARIUS

(în parte)

Ha! iacă tocmai Pinax... E istovit la față.

PINAX

(în parte, trist)

Nu am mîncat nimică de astăzi dimineață.

(Oftează greu.)

HILLARIUS

Tot slab?

PINAX

Și tu tot gras?

HILLARIUS

Privește, în pele nu-mi încap.

PINAX

Dar; seamenî cu Silenus.

HILLARIUS

Și tu cu un proțap.
Pe două căi contrare ne-am apucat noi drumul,
Eu, îmbucînd coliva, tu, mirosind parfumul.
Eu, speculînd prostia, cîmp lat, bogat, cu rod,
Tu, mila omenească, pomana... o! nerod!

PINAX

Dar; ești dibaci, Hillariu, o recunosc aice.
Tu ești augur de piață; știința ta prezice
Tot ce dorește omul supus la slăbiciuni
Și rîzi de el, șirete, purtîndu-l cu minciuni.
Te-ai înrudit cu Plutus prin falșa-ți meserie.

HILLARIUS

(rîzînd)

Și tu rămas-ai rudă cu trista sărăcie.

PINAX

Decît bogat ca tine, prefer sărac să fiu.

HILLARIUS

Dar; histrion și leneș.

PINAX

(mîndru)

Așa, din tată-n fiu.
Străbunii mei în Roma, toți filosofi ca mine,
Avut-au mare faimă în gloatele latine,
Lăsîndu-mi o maximă ce-am practicat mereu:
„Mănîncă de la alții iar nicicum dintr-al tău."

HILLARIUS

Maximă înțeleaptă! Ea te-a adus în stare
Prin pelea ta uscată să te prevezi în zare.
Stomahul tău se-ntinde păn' la calende greci,
Căci, bute danaidă, el nu se umple-n veci,
Și însă prin mulțime de chipuri... rușinoase
Cercat-ai să prinzi carne pe șirul tău de oase.

PINAX

(cu amărire)

Așa-i! Ah! pentru-o pîne cît geniu cheltuiesc!
Minciună cu minciună neîncetat cîrpesc,
Dar, vai! din toată-această maiastră cîrpitură
Nu mă cîrpesc adese cu nici o-mbucatură.
Zadarnic dimineața patronilor dau zor,
Ei mistuit-au lacom chiar inimele lor,
Și numai la-mpăratul găsesc cîte-o pomană,
Cînd sînt cu istovire lihnit, lipsit de hrană.

HILLARIUS

Și însă-ai fost odată un acrobat ușor...

PINAX

Dar; ce entuziasmuri nașteam eu în popor
Cînd alergam pe-odgonul întins lung peste Tibru,
Saltînd, facînd chiar tumbe cu meșter echilibru...
(Arătîndu-și genunchii.) Dar aste balamale acum s-au ruginit...
(Cu emfaz.) Sînt soare fără raze ajuns la asfințit!...

HILLARIUS

Și ai mai fost, îmi pare, poet chiar în junie.

PINAX

Dar; ș-am comis atunce o vastă tragedie
Sperînd că voi întrece pe însuși Euripid.

HILLARIUS

Tu?... care?

PINAX

Cleopatra!

HILLARIUS

A? spune-mi-o, să rîd.

PINAX

Antoniu în Egipet triumfător sosește...
Să vezi cum Cleopatra de-amor îl nebunește.
Pontifii, l-al ei ordin plecînd vroința lor,
Închină lui Antoniu un lung și lat covor.
Ei îl aduc pe umeri cu alte scumpe-odoare
Și-l dau de-a tăvălucul în fața-i, la picioare,
Iar cînd întreg covorul pe scenă s-a destins,
Ce văd în el eroul și publicul surprins?

HILLARIUS

Un leu, sau boul Apis fript gata în frigare?

PINAX

Ba, Cleopatra-n Venus cînd s-a născut din mare!

HILLARIUS

(rîzînd)

Sublimă tragedie! aș fi vroit s-o văd.

PINAX

(cu amărire)

Și însă-au șuierat-o rivalii mei.

HILLARIUS

Te cred...
Ş-acum ce faci, sărmane?

PINAX

Politică de strade.
Cu pleba care-n Roma stă gata ca s-o prade.

HILLARIUS

Aş plînge a ta soartă dac-aş putea să plîng.
Tot ce pot face, Pinax, dă-mi mîna...

(Pinax întinde mîna deschisă ca pentru pomană.)

Să ţi-o strîng.

PINAX

O! suflet bun şi nobil!... Ce? mîna ta-i deşartă?

HILLARIUS

S-a deşertat şi-i goală de mult ce a fost spartă.

PINAX

(cu dispreţ)

Eşti grec.

HILLARIUS

Ca tine, Pinax, sînt grec şi mă fălesc.

PINAX

Dar; însă n-aduci daruri.

HILLARIUS

(rîzînd)

Din contra, le primesc.

PINAX

Om scump! cînd îi fi bolnav, mă cată-aici în piaţă.

HILLARIUS

Eşti medic?

PINAX

Nu, dar veselă te-aş vindeca de viaţă.

(Hillarius rîde cu hohot. Pinax, furios.)

Mîncău de şase prînzuri pe fiecare zi.
Gras egoist! de mine tu pari a te păzi,
Crezînd că foamea tristă e boală lipicioasă.
Hei! căci nu am avere şi masă-n veci mănoasă,
Ţi-aş arăta eu, Pinax, ce este-un om fudul
Şi ce e mai cu seamă un egoist sătul.

(Pleacă spre fund.)

HILLARIUS

(arată o pungă)

Pinax, priveşte...

PINAX

(întorcîndu-se grabnic)

O pungă?... om infernal!... şi-i plină?
Tantal renaşte-n mine; fugi, aprigă jivină,
Că, pe Mercur...

HILLARIUS

Ascultă şi nu te agita.
Această pungă plină vrei tu să fie-a ta?

PINAX

Mă-ntrebi?... Degrabă spune-mi ce vrei tu de la mine?
O crimă?... căci degeaba nu cred s-o dai...

HILLARIUS

Vezi bine.
Vreu o manifestare în piaţă, cu ocări,
Cu huiduiri, cu zgomot, cu zvon de fluierări.

PINAX

Ceva complet? E lesne, dar trebuie bună plată,
Căci o să am nevoie de-o plebă îmbătată,
De marinari, de leneşi, de histrioni, de hoţi.

HILLARIUS

Gătește-ți tu amicii și-ți dau toți banii.

PINAX

Toți?

Toți? spune-mi cui să facem așa ovațiune?

HILLARIUS

Te prinzi s-o faci, răspunde.

PINAX

Cum nu, amice; spune.

HILLARIUS

Pe-aici, prin Forum, Pinax, o să vedeți trecînd
A lui August nepoată...

PINAX

Ce? Iulia? și cînd?

HILLARIUS

Chiar astăzi pe l-ameazi.

PINAX

Ea! ruda maiestoasă
A lui Octaviu Cesar!... Știi tu că gluma-i groasă?

HILLARIUS

Știu, dar și punga-i grasă... Privește-o, hei? ce nuri!

PINAX

(lăcom)

Ah! dă-mi-o și sînt gata să fluier, să...

HILLARIUS

Te juri?

PINAX

Jur! fapta-i îndrăzneață, e demnă de Alcidiu.
Dar cine o plătește?

HILLARIUS

(dîndu-i punga)

S-o spui la toți... Ovidiu!

PINAX

(mirosind punga)

Hmm! Bine zic evreii: monezele nu put.
(În parte.) Cu ele de la Roma mă fac azi nevăzut.

(Iese pe furiș din piață.)

HILLARIUS

(singur, cîntărind pungile)

Mi-au rămas două!

SCENA IV

HILLARIUS, IBIS, (revine din fund)

HILLARIUS

Ibis, ți-ai pregătit răsplata?
Rutuba?

IBIS

Se aține; dar Pinax?

HILLARIUS

Este gata.

(Să aude rîsete multe în dreapta. Ibis se uită între culise.)

IBIS

Ovidiu vine-aice; că să nu-i dăm prepus,
Hai noi să stăm la pîndă în templu, colo sus.

(Pleacă amîndoi spre fund.)

SCENA V

OVIDIU, COTTA, CLEVETIUS, TIGELLIUS, IBIS, HILLARIUS

(Mai mulți tineri patriciani intră cu Ovidiu veseli și eleganți.)

OVIDIU

(zărind pe Ibis)

Pe Bachus Corniferul!... e Ibis!... Salve ție,
Om ghiftuit de toate, de-amor, de avuție.
Cum? mai consulți augurii? Ce vrei, ce mai pretinzi,
Cînd ai tu pe Corina și-n ochi-i te oglinzi?

IBIS

(posomorît)

Rîzi tu, Ovidiu, astăzi, dar poate mîini vei plînge.
Cînd nu s-așteaptă omul, atunce capu-și frînge...

(Se suie scările templului cu Hillarius și intră în el.)

COTTA

Vorbește-n aforisme ca un filosof grec.

TIGELLIUS

Și are miez la vorbă.

CLEVETIUS

Cît are fructul sec!

COTTA

Hei, voi glumiți, dar Ibis, îl știu, e rău de gură.
Să mă ferească Joe de-a lui ascunsă ură!

OVIDIU

Eu nu cunosc ce-i ura cu infernalu-i chin.
Am numai oaspeți veseli și blînzi în al meu sîn:
Amor, prietinie, senin, compătimire,
Tovarăși scumpi de cale ce duc la fericire;
Ei îmi arată lumea prin văl trandafiriu
Făcîndu-mă-al iubirei poet iubit să fiu,

Și-mi spun că nu-i ființă mai tristă, mai muncită
Ca omul ros de ură și-nvidie urîtă.

COTTA

Tu ești un om în viață condus de năluciri
Și aerul din Olimp în Roma îl respiri.

OVIDIU

E dulce acel aer cînd trece-n răsuflare
Prin buze alipite cu dulce sărutare.

COTTA

Cum să cunoaște omul de-amoruri îmbătat!
Corina ta, amice, deplin te-a fărmecat.
Zîmbirea-i te conduce pe-o cale înflorită
În care-nțelepciunea se perde rătăcită.

CLEVETIUS

Corina și-alte multe zburdalnice frumseți
Ce-l țin legat de pragul nebunei tinereți...
Să spune chiar în taină că falnicu-i avînt
Vînează dulci amoruri nu numai pre pămînt,
Da-i mai presus mult încă, în regiuni înalte
Spre care numai vulturi au dreptul ca să salte.

OVIDIU

(îngrijit)

Ce vrei să zici, Clevețiu?

CLEVETIUS

O veste din senin
S-a răspîndit în Roma că-n parcul Palatin
Îndurătoarea lună și stelele mișcate
Zărit-au două umbre cu drag intrulocate
Și că din ele una erai tu însuși.

OVIDIU

Eu?

CLEVETIUS

Iar cealaltă-o fiică de neam de semizeu.

OVIDIU

Clevetius, prin gură-ți bîrfește-n veci minciuna.
Tu minți, făcînd să mintă și stelele și luna,
Căci n-ai nimică sacru în gîndu-ți uricios.
Ești un Zoil de strade, un rău invidios
Și nu permit ca limba-ți în fața-mi să profane
Divina inocență a fiicei suverane.

COTTA

(lui Clevetius)

Dac-ar afla-mpăratul ce vorbe-n lume porți
El te-ar trimite-n Tartar, să minți pintre cei morți.

CLEVETIUS

N-am grijă, căci lui Cesar eu am făcut pomană.

COTTA

Tu?

OVIDIU

Lui?

CLEVETIUS

Eu.

TIGELLIUS

Unde?

CLEVETIUS

Lîngă Colona Pompeană,
Augur mi-a întins mîna și datu-i-am un as.

COTTA

Și, negreșit, cu gura căscată ai rămas.
(Toți rîd.)

OVIDIU

Nu rîdeți... Într-o noapte, August din înălțare
Văzutu-s-a prin visuri căzut în cruda stare
De cerșetor... De-atuncea, în fiecare an,
Cerșește-o zi întreagă sub haine de sărman.
Așa vroit-au zeii ca-n culme de putere
Să știe ce-nsemnează nălțare și cădere.

CLEVETIUS

Ba e zgîrcit și lacom... El însuși a dat foc
Căsuței sale proaste, vrînd un palat în loc.
Apoi prin mii de chipuri tirane sau viclene
Și-a căptușit cuibarul cu ale țării pene.
Schimba-s-ar toate-n spinuri mortale!

OVIDIU

Limbă rea!
August, optzeci de statui de-argint ce le avea
În Roma ridicate, a pus de le-a topit
Și la poporul mizer în bani le-a împărțit.

CLEVETIUS

Dar, el a vrut ca-n Roma să aibă fiecare
O mică părticică de Cesar spre gustare,
Și astfel să cîștige renume în popor
De om cu dărnicie, de binefăcător.
L-a sale fapte însă, de lume lăudate,
Nu gloria-l îndeamnă, ci seaca vanitate.
În minte-i tot e calcul profund de ipocrit.
Simplicitatea-i?... mască de mîndru parvenit,
Clemența-i aparentă?... cruzime-ndestulată,
Mărirea-i?... pe nisipuri o statuie-nălțată.

OVIDIU

(cu dispreț)

Orb!

CLEVETIUS

Tu ești în orbire de nu vezi sub August
Cum s-a cuprins junimea de-al vieții chiar dezgust.

OVIDIU

O! știu că voi, junimea romană... Ce junime!
Nimic nu vă mai place și nici iubiți pe nime.
A voastre inimi stoarse în nesimțire zac.
Sărmani! nici chiar lumina, nici Venus nu vă plac.
Vă sinucideți zilnic în modul cel mai jalnic,
Vrînd să ucideți timpul... *(Aprinzîndu-se.)* În secolul ist falnic,
Cînd artele frumoase, ajunse-n culmea lor,
Schimbat-au Roma-n splendid muzeu neperitor,
Cînd geniul pășește la templul nemurirei,
Încunjurat cu fală de stelele-omenirei,
Horațiu și Virgiliu, Tit-Liviu și Tibul,
Nu e permis în Roma de viață-a fi sătul.
Nu! cînd acest imperiu domnirea lui întinde
În patru părți a lumei și-n mînă-i le cuprinde,
Tot omul, tot romanul, privindu-l, e dator
Să aibă-un suflet mare, ca el predomnitor,
Să simte vieți o sută în nobila sa viață
Ș-un foc care topește a nesimțirei gheață.
A fi *Civis Romanus* este-a fi om de fer!
Așa ziceau strămunii și nu-ncăpeau sub cer.
Noi ne-am schimbat credința căzînd din înălțime.
Priviți, iată-un specimen de-a Romei tinerime.

(Arată pe Barrus.)

SCENA VI

PRECEDENȚII, BARRUS (istovit și grotesc, intră prin stînga, întovărășit de doi negri, servitorii lui)

CLEVETIUS

He! bun sosit, o! Barrus!... tot încă pintre vii?
Noi te credeam *ad patres.*

BARRUS

Bufon!...

COTTA

De unde vii?

BARRUS

(cu glas femeiesc)

Amici, vin de la baie și am ieșit la soare...
Am căpătat o tusă și... *(Tușește.)*

OVIDIU

Barrus, pun prinsoare
Că iar ți-ai smuls în baie tot părul de pe trup.

BARRUS

Ai zice că-s Diana; îmi vine să mă pup.
Am mușchi vînjoși ca dînsa... Priviți, așa-i?
(Își golește brațele.)

TOȚI

(pipăindu-le)

Așa e.

CLEVETIUS

Dar ai perdut, îmi pare, cîțiva din ei în baie.

BARRUS

Nu, căci mai dinioare zvîrlit-am ușurel
Vro zece javaline și discul de oțel
Pe cîmpul lui Mart.

TOȚI

Bravo!

BARRUS

Apoi la Capenea
Am întîlnit pe Chloe, pe Glyce și Actea.
Mi s-au jurat tustrele că port pe cap un nimb
Ș-ar vrea a lor figură cu-a mea să facă schimb.
Tuspatru mă urmează în stofă diafană,
Mergînd ca să se primble pe Calea Apiană.

Acolo mă așteaptă, zburdînd, catîrii mei.
Mă duc să-i mîn, cu caru-mi să alergăm tustrei.
(Privind în culise.) A! iată-le tuspatru.

CLEVETIUS

Catîrii?

BARRUS

Ba nu, ele.

CLEVETIUS

Acuma zici tuspatru, acuma zici tustrele.
Încalte zi tusșepte, să fie-un cont deplin.

BARRUS

(supărat)

Cum de mai ești cu viață, avînd atît venin?

(Toți rîd.)

SCENA VII

PRECEDENȚII, ACTEA, TYNDARIS, CHLOE, GLYCE
(intră din dreapta, în tualete elegante și urmărite de tineri patriciani)

BARRUS

Ha! iaca ș-ale mele frumoase-admiratoare.

ACTEA

Ovidiu, salve.

CELELALTE

Salve.

OVIDIU

(dîndu-le mîna)

Fragmente vii din soare,
Ce zeu propice nouă aice v-a-ndreptat?

CLEVETIUS

E negreșit Manasiu, zaraful cel bogat
Ce vinde sub portice parfume indiane,
Și scumpe sulimanuri, și coame lungi germane,
Tot ce frumseții poate s-adaoge un spor.

ACTEA

Seca-ți-ar limba-n gură, obraznic lătrător.

TYNDARIS

Năpîrcă de lagumuri...

CHLOE

Paingăn mînjitor.

OVIDIU

Nu vă-njosiți, iubite, a sta la convorbire
C-un om ce face pată în toata omenire;
Mai bine sub portice veniți să vă primblați
Și cu-ale voastre grații pe noi să ne-ncîntați.

ACTEA

Unde-i vroi să mergem, noi mergem bucuroase,
Ovidiu, de-a ta lîră sîntem prea amoroase.

COTTA

Învingător ferice! Priviți, toate-l iubesc!

CLEVETIUS

(cu sarcasm)

Pîn' și ființi înalte de sînge-mpărătesc.

OVIDIU

De-i mai rosti, nebune, acest cuvînt o dată,
Ești mort!

(Se înaintează spre Clevetius amenințător. Amicii lui îl opresc.)

CLEVETIUS

(depărtîndu-se)

Mă face-a rîde mănia-ți îngîmfată.
(Lui Barrus.) Pe Calea Apiană vin', Barrus, să te-admir...

(Iese.)

ACTEA

Ba vină cu noi, Barrus, și fugi de-acest satir.

(Curtizanele, întovărășite de toți junii patriciani, se suie pe treptele porticelor și se primblă pintre colonade, admirînd stofele, obiectele de artă etc. espuse de vînzători greci, indiani etc.)

SCENA VIII

OVIDIU (rămas în urmă, este abordat de Corina, care vine din dreapta)

CORINA

(foarte agitată)

Ovidiu, stăi.

OVIDIU

Corina?

CORINA

De astăzi dimineață
Te caut... Un pericol te-amenință în piață.

OVIDIU

Cum?

CORINA

Un complot sub mînă în contra-ți e urzit
De-un om ce te urăște, un dușman nemblînzit.

OVIDIU

Ibis?

CORINA

Oricine fie... pe-ascuns, din a ta parte,
La pleba de pe strade mari sume se împarte
Ca să insulte astăzi pe Iulia în drum
Și-astfel să-nfurieze pe-August asupra-ți.

OVIDIU

Cum?
Și tu, Corină, însăși atîta ești de bună
Cît aperi pe Ovidiu cu Iulia-mpreună?
Eu sînt nedemn de mila ce încă îmi păstrezi.

CORINA

O! nu, prea generoasă ori simplă tu mă crezi.
Mi-ai dat lovire crudă prin crudă ofensare,
Corina, ca și Ibis, dorește răzbunare.
El vrea a ta peire, căci eu te-am adorat,
Eu vreau de-o infamie să nu fii acuzat...
Te-am prevestit... Adio! de-acum îți sînt streină.
E moartă pentru tine de-acum a ta Corină...
(Cu înduioșire.) Corina ta... O! ceruri, am fost, dar nu mai sînt...
Ovidiu, fii ferice, Corina e-n mormînt.
(Cu lacrimi.) Adio!

OVIDIU

Ah! Corină, întoarce încă-o dată
Asupra lui Ovidiu privirea-ți împăcată,
Căci dacă-a fi să peară poetu-ți favorit
Și care pe Corina cîntînd a nemurit,
Să aibă mîngăierea de-o moarte liniștită
Gîndind că-și perde viața iertat de-a lui iubită.

CORINA

Dar nu vrei a pricepe că nu vreu ca să mori?
Nu vezi că sînt cuprinsă de-a groazei reci fiori,
Căci întrevăd ce soartă cumplită și fatală
Te-așteaptă!... Ah! acuma uit chiar pe-a mea rivală,

Și mă gîndesc la tine, și simt că nebunesc
Și vreu să scapi de moarte, căci încă te iubesc.

OVIDIU

Corina mea...

CORINA

Ovidiu, la luptă, fii om verde.
Mergi, apără-mi rivala de-un scandal ce te perde.
Tu o iubești, iubește-o ferice, cu onor.
Corina se răzbună jertfind al ei amor...
Adio... *(Se depărtează răpede și iese din scenă.)*

OVIDIU
(singur)

Suflet nobil!... s-a dus, o! umilire!
Cît mă simt mic față cu nobila-i jertfire!
(Iese pe gînduri, trist, și se duce sub porticul unde sînt amicii lui.)

SCENA IX

RUTUBA, MUSS, POPOR, IULIA, un LICTOR

(Poporul înșirat pe piață, de-a lungul porticelor, avînd pe Rutuba în frunte. Cortegiul împărătesc intră prin fund, precedat de patru lictori și urmat de alți patru, toți înarmați cu scuturi și spade. Opt sirieni duc pe umerii lor o lectică aurită în care Iulia stă întinsă și rezemată pe perne de purpură. Două sclave pe lîngă lectică poartă una un cortel, înfipt într-o trestie de India, și alta o dărătoare de pene de păun cu care face vînt și răcorește pe Iulia. Doi sclavi în urma lor duc două scări poleite pentru coborîrea din lectică. Cortegiul înaintează încet. Ibis și Hillarius se arată la ușa templului.)

MUSS
(ieșind din fund)

Cortegiul vine, iată-l.

RUTUBA
(la un grup de oameni)

Colea voi vă grupați,
(la alții) și voi în ceea parte fiți gata să strigați:
„Jos lectica! la Tibru!", cînd vi s-a da semnalul.
(Cortegiul intră.)

RUTUBA

Muss, piciule, începe.

MUSS
(scoțînd un fluier din sîn)

Stăi să-mi gătesc cavalul. *(Fluieră.)*

CAPUL LICTORILOR

Ce? *(Alte șuieraturi se aud în grupuri.)*

RUTUBA

Dați gură.

PLEBA

La oarba!

LICTORUL

Hoți buni de spînzurat!

PLEBA

La Tibru!

MUSS
(arătînd pe lictor)

Ce-mi văd ochii? Un morcov degerat!
(Rîsete în grupuri.)

RUTUBA

Taci, Muss; el e lictorul Mănîncă-foc.

MUSS

Ba paie.
Grozav e! cu-a lui spadă chiar vîntu-n două-l taie.

RUTUBA

(apostrofînd pe lictor)

Ce duceți voi pe umeri? e marfă de vîndut?
E proaspătă? cît cereți în preț de tot scăzut?

MUSS

Cît poate ca să ceară? Un as, atîta face.

(Pleba se-ndeasă împrejurul lecticei.)

LICTORUL

(scoțînd spada)

În lături, plebă sclavă.

MUSS

În lături tu, măi dace.

RUTUBA

(înaintînd)

Jos lectica în fața poporului roman!
La Forum și la circuri el este suveran.

(Lectica a sosit în mijlocul scenii. Sub portice, curtizanele și patriciani privesc. Zgomot.)

IULIA

(ridicîndu-se pe coate)

Sus lectica; octofori, sus, pleba să mă vadă
Cît de mai sus pe dînsa disprețul meu să cadă.

PLEBA

La Tibru!

SCENA X

PRECEDENȚII, OVIDIU și AMICII LUI

OVIDIU

(se arată sub porticul din stînga; indignat, cu glas tare)

Mizerabili!

IULIA

(zărindu-l, în parte)

Ovidiu!

OVIDIU

Sacrilej!
Voi atacați în Forum al Iuliei cortej?
Amici! pe dînșii! Moarte acelor ce-o insultă...

(Coboară grabnic treptele porticului cu patricieni; se lipesc asupra grupului ce au înconjurat lectica și-l resping.)

POPORUL

A! a! a! moarte vouă!

(Lupta crîncenă. Ovidiu se apropie de lectică.)

IULIA

Ovidiu, pleba-i multă.
Voi n-aveți arme.

OVIDIU

Arme, cu-acești bețivi mișei?
Privește și ascultă ce trebuie cu ei.
(Către plebă.) Popor măreț, eroic, al Romei scump tezaur!
Cunoști moneda nouă, moneda cea de aur,
Ce poartă a lui Cesar augustă efigie?

GLASURI DIN GRUPE

Ba nu — nu încă — unde-i? Arat-o — să ne vie.

OVIDIU

(aruncînd în aer un pumn de monede)

Iat-o!

PLEBA

(vesel și lacom)

He!

OVIDIU

(aruncînd iar bani)

Na, în țărnă căderi și adunați.
Ș-apoi pentru Ovidiu cinstiți și vă-mbătați.

(Pleba se depărtează de lectică, căutînd bani pe jos.)

IULIA

(coborîtă din lectică)

Ovidiu, ți-oi fi vecinic mult recunoscătoare. *(Îi întinde mîna.)*

OVIDIU

(sărutîndu-i mîna)

Nu cer decît o rază ferbinte de la soare
(încet) Și soarele meu dulce s-aprinde-n ochii tăi.
(Către amicii săi.) Acum să mergem grabnic. Voi toți, amicii mei,
Și voi, lictori, octofori, toți în cohortă deasă
Să ducem la palatu-i pe-a noastră împărătească.

(Cortejul pleacă și iese prin dreapta, patricianii înconjurînd pe Iulia. Hillarius și Ibis au coborît scările templului și s-au amestecat cu plebă fără a fi zăriți de Ovidiu.)

IBIS

(lui Rutuba)

Pe urmă-i.

HILLARIUS

(plebei)

După dînșii.

OVIDIU

(rămînînd în urma cortegiului)

Eroi, acum strigați
În cor: Evohé Cesar și Iulia!

PLEBA

Bani dați?

OVIDIU

(azvîrlind iar monede)

Na, na!

PLEBA

(strigă)

Evohé Cesar și Iulia!

OVIDIU

Prea bine. *(Iese.)*

IBIS

(în fața scenii)

N-a reușit complotul; o! plebă, o! rușine!

HILLARIUS

Întîi de toate banii, virtutea după bani.
Aceasta e deviza modernilor romani!

(Cortina cade.)

ACTUL III

Sala de primire în palatul lui August, cu statui între coloane și ferestri ce dau pe grădină. În stînga, ușa care duce în apartamentul împăratului. În dreapta, altă ușă, pe planul întîi, și tronul. Galerie cu colonadă în fund.

SCENA I

MARCIANUS, IBIS și PINAX (intră în galerie unul din stînga, altul din dreapta și vin în scenă)

PINAX

Marciane, favorite al lui August slăvit.

MARCIANUS

Ce este?

PINAX

(închinîndu-se)

Salve!

IBIS

(asemine)

Salve!

MARCIANUS

(lui Ibis)

Ce cauți?

IBIS

Am venit
Ca să salut pe Cesar în casa palatină. *(Vrea să înainteze.)*

MARCIANUS

(oprindu-l)

Nu-i voie.

IBIS

Cum?

PINAX

Iubite, la fața lui divină
Vreu să mă-nchin.

MARCIANUS

Nu-i voie.

PINAX

Ce spui? Acest palat
Deschis e ca și mîna lui Cesar, nencetat.
Oricînd, oricine poate să vie-aice, frate,
Să ceară de la Cesar sau milă, sau dreptate.

MARCIANUS

Așa-i, dar astă-noapte abia s-a înturnat
Din insula Caprea în care el a stat
O lună-ntreagă bolnav, și-acum se odihnește!

PINAX

Odihna fie-i dulce!

MARCIANUS

El astăzi nu primește.
Mergeți.

IBIS

(dîndu-i un papirus)

Aș avea însă a-i spune tăinuit
Ceva care-l privește: te rog dar umilit
Să-i dai papirul ăsta chiar astăzi dimineață.

PINAX

(asemine, dînd un papirus)

Și-al meu mai-nainte.

IBIS

Voi aștepta în piață
Răspunsul.

PINAX

Și eu.

MARCIANUS

Mergeți la poartă amîndoi.

(Intră în apartamentul lui August.)

PINAX

(lui Ibis)

Și păn-atunce, vere, ce crezi să facem noi?

IBIS

(cu dispreț)

Cum?... Vere?... Îmi zici vere, așa, deopotrivă?
Tu mă compari cu tine?

PINAX

Cu mine?... dimprotivă,
Nu se compară prostul cu omul învățat.

IBIS

Nici cel pe brînci ca tine cu omul înălțat.

PINAX

Te-ai înălțat? Această izbîndă e prea mică.
Și fumul din gunoaie în aer se ridică.
Te crezi și tu o gîscă din vechiul Capitol,
Și ești un pui de curcă, fără tiuleie, gol.

MARCIANUS

(revenind)

Ce? tot sînteți aice?

IBIS

(lui Pinax)

Tu ai noroc, sărmane,
Că ne găsim în templul puterei suverane...

PINAX

(cu emfaz)

Nu se uimește-un vultur de-un bîzet de țînțar.

MARCIANUS

Ieșiți, vine-mpăratul, fugiți...

IBIS

Mă duc.

PINAX

Dispar. *(Iese cu Ibis prin fund.)*

SCENA II

AUGUST

(ieșind din stînga, se dirige spre fereastră, pe gînduri)

Căzut-a rouă noaptea?... *(Privind în grădină.)* Dar, vesela natură
Pe tot firul de iarbă a pus o picătură.
Semn bun!... Ajute-mi zeii și-acest prielnic semn
Prin fapte bune astăzi de mine să fiu demn...
Opt lustri de domnire aproape sînt la număr
De cînd acest imperiu îl port pe al meu umăr
Și, cît mai multă lume s-adună-n mîna mea,
Povara-mpărătească devine tot mai grea.
Sub jugul Romei pus-am mulțime de popoare:
Sciți, lupi flămînzi de iarnă, indiani striviți de soare,
Cantabri, suevi, iliri, egipțiani, dalmați.
Respins-am în trei rînduri pe dacii nempăcați...
Ferice, pus-am capăt războaielor civile
Ce spintecau moșia și o scurtau de zile,
Și-am răzbunat în sînge pe Cesar, tatăl meu...
Azi Roma-i capul lumei, și-al Romei cap sînt eu.
Sînt tot: August și Cesar... Pontif cu daruri sfinte,
Imperator cu nume de-al patriei părinte.
Am tot: putere, faimă, a lumei avuții,
Și însă n-am nimică, căci nu mai am copii!...
A morței și-a rușinei familia mea toată
A fost și e victimă!... O singură nepoată
Îmi mai rămîne-n casă, și pentru ea mă tem,
Căci maică-sa atras-a eternul meu blestem

Prin desfrînări hidoase și sîngele corupt
Ades din sînul mamei cu laptele e supt...
Dar nu... Iulia-i albă în suflet și pe frunte
Întocmai ca zăpada lucind pe vîrf de munte.
În inima-i verginâ, mult limpede izvor,
Nu-i încă nici o umbră lasată de vreun nor...
Ea-i dulce ca lumina frumoasei dimineți
Și-n ochi are văpaia fecioarei tinereți. *(Privește pe fereastră.)*
Iat-o!... Colo-n grădină se primblă și citește,
Ea m-a zărit, se-nchină la mine și-mi zîmbește.
O! farmec al prunciei, putere, blînd mister!
Cînd ne zîmbesc copiii, fug norii de pe cer.
Un prunc în fașe este precît un zeu de mare,
Cu cît el e mai fraged, cu-atît el e mai tare.

SCENA III

AUGUST, IULIA (vine alergînd din dreapta)

IULIA

A! Scumpul meu părinte! *(S-aruncă-n brațele lui.)*

AUGUST

Copila mea...

IULIA

(mustrîndu-l) Frumos!...
Te duci din Roma singur, fugar, misterios,
Petreci o lună-ntreagă departe,-n tăinuire,
Și-apoi revii cu noaptea și tu nu-mi dai de știre.

AUGUST

(zîmbind)
Mă iartă; să-ți cer voie, drăguță, am uitat.

IULIA

Nu rîde... n-ai dreptate... Ești mare, împărat,
La tine universul cu fală se închină.
Nici o profană mînă de toga-ți cezarină
Nu poate să s-atingă... Ești zeu și fiu de zeu!
Și însă vezi ce splendid e privilejul meu.
Eu vin oricînd îmi place și Cesar se-mblînzește,
Și ochiul său de vultur pe loc se limpezește.
Îl cert... cu dismierdare, mă joc cu sceptrul său
Și-mi pare că-s un flutur pe coama unui leu.
Deci care-i mai puternic și cine pasul are?
Eu?

AUGUST

Tu.

IULIA

Cui se cuvine să deie ascultare
Stăpînul lumei?

AUGUST

(cu dragoste)
Ție.

IULIA

Așa m-ai împăcat.

AUGUST

Mă ierți?

IULIA

Ca totdeauna, c-un dulce sărutat. *(Îl sărută.)*

AUGUST

Ce-ai mai făcut în lipsă-mi?

IULIA

(confuză)
Nimică.

AUGUST

Cum? nimică?

IULIA

Ba, ți-am cusut o togă, nici largă, nici prea mică,
Precum îți place ție... s-o porți la zile mari.

AUGUST

Ce mîndru-oi fi la circuri în loja de Cesari!
Dar, spune-mi, în grădină primblîndu-te, citeai
O carte și cu dînsa dulci ore petreceai. *(Îi ia manuscrisul.)*
Unde-i? care-i?... Ovidiu!... Ce văd? ***Arta iubirei!***
(În parte.)
Cum de-a ajuns sub ochi-i?... *(Iuliei.)* A! te-ai dedat citirei?
Îți place poezia?... Și, spune-mi, cum găsești
Acest nămol de versuri... ușoare?

IULIA

(cu entuziasm)

O! cerești!

AUGUST

Cerești? *(În parte.)* Ea le declară cerești!... Și ea-i cuprinsă
În mreaja lui Ovidiu, cu mintea sa aprinsă!...
(Iuliei.) Ș-ai înțeles subiectul poemei... lămurit?

IULIA

Ba!... n-am priceput totul, dar multe am ghicit
Din el.

AUGUST

Ghicit? *(În parte.)* Ovidiu corumpe Roma-ntreagă.
Veninul de pe buze-i în miere se descheagă

Și curge dulce-n inimi... *(Iuliei.)* Spune-mi, te-ai întîlnit
Cu el în a mea lipsă?

IULIA

Cu cine?

AUGUST

Ai vorbit
Cu dînsul vreodată?

IULIA

Cu cine?

AUGUST

Cu poetul
Ovidiu!

IULIA

(confuză)

Nu!

AUGUST

(în parte)

Cum oare să aflu tot secretul?
O văd că e confuză... Ce se petrece-n ea?
Enigmă e femeia...

IULIA

(în parte)

Ce are?

AUGUST

Draga mea,
Purtarea ta-i corectă, precum ți se cuvine.
Distanța e prea mare între-un poet și tine.

IULIA

Cuvîntu-mi pare aspru ieșit din gura ta,
Cînd știu că-n tinerețe cercat-ai a cînta
În versuri hexametre Sicilia stîncoasă.
Un geniu poartă bine corona maiestoasă;
O văd, privind la tine, poet și împărat!
E rudă cu Apolon poetul inspirat!
Și dar nici o distanță n-o pot eu înțelege
Între-a lui Cesar fiică și-al poeziei rege.
A zis chiar Iuliu Cesar: „E mult mai glorios
De-a-ntinde-n ochii lumei hotarul spațios
Al geniului sacru cu-avînt de înălțare,
Decît a lărgi cercul romanelor hotare".

AUGUST

Pentru poeții noștri ce viu entuziasm!
Faci versuri poate?

IULIA

Cesar, mă mir de-al tău sarcasm.
Tu care cu poeții trăiești în confrăție...
Horațiu și Virgiliu posedă-o-mpărăție
Ca tine; al lor geniu, cu-al tău în zbor unit,
Clădesc din timpul nostru un secol strălucit.
Ovidiu...

AUGUST

Taci, Ovidiu, profanator de muze,
Nu vreau prin al său nume să spurce-a tale buze.

IULIA

Profanator de muze, Ovidiu care-a scris
Metamorfoze, Arta iubirei!

AUGUST

Taci, am zis.
Tu ești copilă încă, nu știi ce otrăvire
Ascund unele plante sub mîndră înflorire.

Și nu poți înțelege și nu vreau să-nțelegi
Cît rău Ovidiu face Italiei întregi.

(Azvîrle manuscrisul pe fereastră.)

Azvîrle-această carte ce mînele-ți pătează
Și-n sîn pe nesimțite otrava infiltrează.

IULIA

(în parte)

Ce sacrilej!

AUGUST

(îmblînzindu-se)

Ascultă, tu știi cît te iubesc.
Mai mult decît la tronu-mi la tine mă gîndesc,
Și vreau să calci ferice în cursul vieței tale
Pe treptele virtuței străbune și regale.
Ajunsă ești acuma pe al juniei plai,
Cînd inima se mișcă de-un dor venit din rai,
Și eu, privind la tine, visez de-o însoțire
C-un rege supus Romei și demn de-a ta mărire.

IULIA

Un rege? care? cine? Vrun part, vrun get turbat
Ce vrei prin înrudire să-l faci un aliat?
Nu mă simt demnă, Cesar, de-a ta marinimie.
Jertfirea-i prea antică, nu sînt Ifigenie.
N-am sînge grec în mine.

AUGUST

O! nu te revolta...
Ți-ai liniști pornirea de-ai vrea a m-asculta.
Alesul meu e rege al țărilor daciane,
E Cotizon cel tînăr. Fruntarele romane
Adeseori supuse la crunte năvăliri,
Imperiul meu simte grozave zguduiri.
E timp să pui tu capăt la luptele barbare
Și-a m-ajuta cu fală l-a Romei apărare.

IULIA

Ce vis! Cum? Sînt chemată a salva Roma, eu?
Să-i fac de-a lung pe Istru un zid cu brațul meu?
(Devine din ce în ce mai nervoasă.)
Al tău imperiu, Cesar, e putred, e de milă,
De-și cată astăzi reazem un umăr de copilă?
A tale legioane intrate-s în pămînt
Și singura putere a Romei azi eu sînt?
O! dacă-au decis zeii ca Roma să dispară
Și tu din cartea lumei să fii respins afară,
Ei bine, peară Roma cu toți bărbații săi
Decît a fi datoare cu zile-unei femei!

AUGUST

Gîndește-te la rangul ce îl ocupi... Tu ești
A Romei fiică; trebui cu drag să te jertfești.
Mărirea ne impune îndatoriri măreție,
Și lauru-nflorește în suflete-ndrăznețe.
Ești Iulia! Domniță de neam împărătesc...
Și nu uita că-s Cesar... Să faci ce-ți poruncesc.

IULIA

(demnă)

Cesar Augustul poate în oarba-i părtinire
Să înfrîneze-o lume, iar nu a mea simțire.
Voința ta-i deprinsă să plece tot sub ea,
Dar se găsește față azi cu voința mea
Ce-mi spune: de o crimă să te scutesc pe tine,
Pe mine de-o jertfire, pe Roma de-o rușine! *(Iese în dreapta.)*

AUGUST

(singur)

Copilă!... Am deprins-o a-și face tot pe plac...
Cunoaște slăbiciunea-mi... Mi-e dragă... Cum să fac?
(Cu mîndrie.) Ce foc! Ce exaltare! Ce splendidă mînie!
E maică-sa-n picioare, și-mi seamănă și mie.

SCENA IV

AUGUST, MARCIANUS

AUGUST

Ce este?

MARCIANUS

(dîndu-i papirii lui Pinax și Ibis)

Pănă-n ziuă doi oameni au venit
Cu-acești libeli.

AUGUST

(deschizînd unul)

Iar Pinax? bufonul flămînzit? *(Citește:)*
„Cînd între lingușire și tine închizi ușa,
Nu-ntoarce de tot cheia păn'ce ne-om umplea gușa.
Ești tare,-ntinde mîna sărmanului slăbit.
Ești mare, te coboară spre cel mai mic, smerit,
Și nu uita pe Pinax ce n-are drept avere
Decît o foame vastă și-o mînă care cere."
Marciane, unde-i Pinax?

MARCIANUS

În piață el s-a dus.

AUGUST

Să-i dai ce se cuvine!

(Deschide al doilea papirus și citește:)

„August, cel mai supus,
Cel mai cu umilință, cel mai cu devotare,
Voiește ție grabnic să spuie-o taină mare."
— O taină mare? *(Lui Marcianus.)* Unde-i străinul ce ți-a dat
Acest libel?

MARCIANUS

Așteaptă aicî lîngă palat.

AUGUST

Să vie. *(Marcianus iese.)* Taină mare?... A fi, ca totdeuna,
Vreun basm țesut maestru de muma sa, minciuna.

SCENA V

AUGUST, IBIS (vine prin fund)

AUGUST

Tu scris-ai aste rînduri?

IBIS

Eu, Cesar.

AUGUST

Ești străin?
Și cum te cheamă?

IBIS

Ibis, rob ție și hain
Acelor ce au gînduri în contra ta țesute.

AUGUST

Un fapt ai să-mi descoperi? Ce lucru?... Spune iute.

IBIS

(oftînd)

Un lucru fără seamăn, un fapt atît de rău,
Cît nu se poate spune făr-a ofta din greu.
Tu știi, acum o lună, scandalul fără cale,
Insulta cea făcută...

AUGUST

Cui?

IBIS

Chiar nepoatei tale
De pleba Romei.

AUGUST

(sculîndu-se)

Pleba, zici tu, a insultat
Pe Iulia? Cînd? Unde?

IBIS

Cum? încă n-ai aflat?...
Pe cînd lipseai din Roma, augusta ta nepoată,
Trecînd în Forum, fost-a oprită-n loc de gloată
Și, sacrilej de moarte! infam! nepomenit!
Expusă fluierării poporului plătit.

AUGUST

Plătit?... plătit de cine?

IBIS

De-un om la gînd subțire
Ca vîrful unui ghimpe otrăvitor din fire.

AUGUST

Dar cine-i el?

IBIS

Ovidiu!...

AUGUST

Ovidiu?

IBIS

L-am văzut
Zvîrlind cu pumnii banii poporului căzut
În turbă de beție; apoi, cînd pleba strînsă
De el fu de lictorii cortejului respinsă,

Ovidiu, luînd masca de falnic salvator,
A aruncat o ploaie de aur în popor
Și l-a făcut să schimbe insulta în urare.

AUGUST

Dar cu ce gînd Ovidiu?... De ce astă purtare?

IBIS

Cu gînd de-a naște-n sînul domniței dulci simțiri,
Recunoștință vie, plăpînde-adimeniri.

AUGUST

(indignat)

Ce îndrăznești a zice, mișel defăimător?

IBIS

De nu spun adevărul, sînt gata ca să mor!
Pe Iulia văzut-am, uimită, mîna dîndu-i,
Și-n ochii tuturora el mîna sărutîndu-i.

AUGUST

(se repede furios și-l apucă de gît)

Minciună!... Calomnie!... Infame, o hulești!

IBIS

(cade-n genunchi)

Iau martor Roma-ntreagă... Tu poți să mă turtești
Ca pe un fir de iarbă... A lui Ovidiu gînduri
Le știu... dar n-am curajul...

AUGUST

Grăiește.

IBIS

-n multe rînduri
Ca umbră nevăzută pe urmă-i lunecînd,
În casa palatină surprinsu-l-am intrînd.
Colo, jos, în grădină, l-a stelelor clipire,
Cu Iulia avut-a ascunsă întîlnire.

AUGUST

El? Ea?... Mintea-mi s-afundă în hău întunecos...

IBIS

Stăpîne...

AUGUST

Destul, du-te... mergi și așteaptă jos.

SCENA VI

AUGUST

Ce?... adevăr să fie? Cum? Ea, nevinovată
Ca frunza încă-n mugur de vînt nesărutată?
Ea! o copilă încă!... născută pe un tron!
Ea! limpede-aurora din vastu-mi orizon,
Să-și fi perdut mîndria, onorul, rușinia,
Să fi căzut!... Ce este dar nevinovăția?
Un putregai, un vierme, în fruct atrăgător?
Sub mască de virtute un vițiu zîmbitor?...
În ce să cred de-acuma cînd mă-ndoiesc de dînsa,
Cînd roua dimineții ascunde glod într-însa?
O! de-a fi adevărul, amar va fi de ea!
Amar va fi de dînsul expus la ura mea!

SCENA VII

AUGUST, MECENA, OVIDIU (vin din fund)

AUGUST

Adevărat, Mecena, că Iulia pe stradă
A fost victima plebei și-a hoților grămadă,
În Forum, ziua mare?

MECENA

Dar, este-adevărat.

AUGUST

Și cum de-această crimă n-am fost eu informat
În insula Caprea?

MECENA

Avut-am îngrijirea
De orice supărare să-ți apăr liniștirea.
Culpabilii de-atunce au fost ca niște hoți
Supuși pedepsii aspre, executați...

AUGUST

Nu toți.
Cel mai culpabil, șeful acelei oarbe gloate
Trăiește încă.

MECENA

Cine-i?

AUGUST

(arătînd pe Ovidiu)

Iată-l.

OVIDIU

Eu?

MECENA

Nu să poate.
August, ești în eroare!

OVIDIU

Oricine ți-ar fi spus
Aceasta minte.

MECENA

Cesar, respinge-orice prepus.
De tot ce se înalță invidia-i legată.
În urma strălucirei stă umbra tupilată.

Ovidiu a fost vecinic leal și cumpănit.
Lealitatea are un suflet liniștit.

AUGUST

A! Crezi tu pe Ovidiu leal?

MECENA

(zîmbind)

Ovidiu este
Un vînător ferice de versuri și neveste.
Poeții și amanții, de visuri îngînați,
N-au timp pentru comploturi, ei sînt prea ocupați.

AUGUST

Orb ești de-l judeci astfel... A! tu nu-l cunoști încă.
Cinismul fără margini, brutal cît și o stîncă,
Nebuna cutezare și viținl abject
În mintea lui secat-au tot simțul de respect.
Corumpător de inimi, poet de saturnale,
El ofensează cerul cu scrierile sale,
Încît, după opt lustri de lupte, de ani grei,
Văd Roma-n decădere zăcînd sub ochii mei.
Am vrut să fac din Roma regină suverană,
El cată ca să facă din ea o curtizană.

OVIDIU

Precît ești just în toate, cu mine ești nejust.
Prin glasul tău grăiește mănia, nu August.
Mănia, umbră deasă, întunecă gîndirea...
Alină al tău suflet, chemînd nepărtinirea,
Și-i recunoaște, Cesar, c-al tău admirator
Nu poate să devie un laș insultător.
Tu m-ai primit aice, în casa palatină,
Cu toți poeții Romei ce ție se închină,
Căci însuți, fiind geniu pe tron imperial,
Protegi în orice spirit avîntul genial.
Comis-am poate versuri de tine rău văzute,
Dar jur pe mîna-ți dreaptă, pe sacra ta virtute,

Că n-am avut în viață-mi alt țel și alt îndemn
Decît, stimat de Cesar, să fiu de dînsul demn.
Un pom produce fructe și bune ș-ades rele,
Nu se condamnă pomul securei pentru ele.
Cu timpul tot ce-i putred se scutură perind
Și fructele frumoase rămîn pe crengi lucind.

AUGUST

Știi bine-a te preface... În nerecunoștință,
Uitînd însă prea lesne a mea bunăvoință,
Uitînd că-n a mea casă ai fost oaspe iubit,
Prin neagră lașitate iubirea mi-ai plătit.

OVIDIU

Care mi-e crima?

AUGUST

(indignat)

Crima? zi crime, și de-acele
Ce merită asprimea întregei uri a mele.

MECENA

August, te rog, alină furtuna de amar
Ce-ți tulbură simțirea.

AUGUST

Mecena, în zadar...

OVIDIU

Dar ce-am făcut?

AUGUST

Întreabă mîrșava-ți conștiință.
Pe cînd eu la Caprea zăceam în suferință,
Pe Iulia în Forum cu scop ai insultat,
Cutezător infame!

OVIDIU

Eu?

SCENA VIII

AUGUST, MECENA, OVIDIU, IULIA (care ascultase la ușa din fund)

IULIA

(intră răpide)

Nu-i adevărat!
E neagră calomnie asupră-i aruncată.
La Forum prin Ovidiu de plebă-am fost scapată.
El a-nfrînat-o singur, făcîndu-mi el un scut
Cu brațul său, ș-aice, luptînd, m-a petrecut.
Acesta-i adevărul; iau martor însuși cerul.

AUGUST

Taci, nu cerca, semeață, a mă orbi... Misterul
Ce între voi există îl știu.

OVIDIU

(în parte, oțerit)

O! Cer!

IULIA

Știi?

AUGUST

Tot.

IULIA

Îl știi?... Decidă soarta!... În sînu-mi nu mai pot
Să-l țin ascuns... Natura-mi cu taina nu se-mpacă
Și inima-mi trezită nu poate să mai tacă.
Amor pentru Ovidiu în sufletu-mi simțesc,
Fă tot ce-i vrea cu mine, o! Cesar, îl iubesc.

AUGUST

(revoltat)

Ce zici acum, Mecena, de-atîta îndrăzneală?
Ce zici de-al tău Ovidiu, de inima-i leală?

MECENA

La dreapta-ți tulburare cu tine mă unesc,
Dar și l-a ta mărire permite-mi să gîndesc.
Nu te-nteți-n asprime cînd poți să dai iertare,
Și fie-ți mîna blîndă cît simți că e mai tare.
Nu întreba: el cine-i? Întreabă: cine ești?
Iertarea-i o podoabă în gurile domnești.

AUGUST

Nu-s Cesar, ci părinte, atunci cînd dezonorul
S-apropie de mine mai crunt decît omorul,
Și vine de-nferează pe frunte-ai mei copii.

MECENA

Ba Cesar ești! și Cesar voiesc în veci să fii,
Căci sceptrul nu dă roade cînd e stropit cu sînge,
Și cerul nu zîmbește cînd omenirea plînge.

AUGUST

(cu durere)

Ah! N-ai copii, Mecena.

MECENA

Dar am mai mult, căci vreu
Să poarte acest secol măreț numele tău.

AUGUST

(încet lui Mecena)

Ah!... de ce simț în mine, Mecena, nu-ți dai seamă.
De furia-mi aprinsă chiar mie mi-este teamă.
(Lui Ovidiu.) Ce meriți?

OVIDIU

(plecînd capul)

Merit moarte!... Culpabil,
o aștept,
N-am dreptul, nici speranța în ochii-ți să mă-ndrept.
Cuvintele rostite de Iulia sublimă
Dictează-a mea osîndă... Lovește!... de- o crimă

A ne iubi-mpreună ș-a spune-o-n fața ta,
Pe mine numai, Cesar, e just de-a nu ierta.
Am fost atras spre ceruri de-a Iuliei splendoare.
Distruge-n mine-atomul ce zboară către soare.

IULIA

(îngenunchează)

Ai fost și tu-n junie ca mine simțitor.
Ah! fii, o! scump părinte, cu noi îndurător.

AUGUST

Destul! Lipsiți din ochii-mi, perfid și tu vicleană...
(Amenințător.) Aproape-i Capitolul de stînca
Tarpeeană.

(Face semn lui Ovidiu, care iese abătut.)

IULIA

A!... Nu vrei să te-ndupleci la ruga mea?... Nu vrei?
Gîndește l-a mea mamă, am tot sîngele ei.
M-oi compromite astfel ș-așa departe-oi merge
Cît lustrul de coronă pe frunte-mi se va șterge.

AUGUST

Un pas greșit de-i face, pedeapsa cea mai grea
Te va lovi, nebuno!

IULIA

(amenințătoare)

Ei bine, vei vedea. *(Vrea să iasă.)*

AUGUST

(apucînd-o de braț)

Stăi! Stăi pe loc.

IULIA

(furioasă)

A!

(Se aud fanfare în curte. Clienții încep a intra prin galerie.)

MECENA

Cesar, devii stăpîn pe tine;
Fanfarele răsună, al Daciei sol vine.
E ora salutării, clienții au intrat.
În fața lor te-arată nu om, dar împărat. *(Iese prin fund.)*

SCENA IX

AUGUST, IULIA, COTTA, TIGELLIUS, CLEVETIUS, BARRUS și alți patriciani intră și se așează în rînd în fața tronului. IBIS, mai de-o parte, în stînga.

COTTA

Noroc, Auguste Cesar! a ta reînturnare
În Roma, peste Roma ca soarele apare.

(Clienții se închină.)

AUGUST

Prea bine!... Salve vouă!

CLEVETIUS

(cu umilitate)

Ani mulți, în toate buni!

AUGUST

Amici, clienți! Cunoașteți o vorbă din străbuni:
Destinul ne aduce în timpurile grele
O mînă cu vești bune și alta cu vești rele.
Azi el e favorabil... Viteazul Cotizon
S-apropie în pace de-al Romei splendid tron.

(Fanfare mai apropiate.)

SCENA X

Cei dinainte, MECENA, apoi SOLUL intră prin fund cu cortejul său

MECENA

(anunțînd)

Solul!

SOLUL

(înaintează și vine în fața lui August)

Salut pe Cesar și Roma glorioasă!
Venit-am sol de pace din Dacia muntoasă
Și zic tot ce-al meu rege mi-a poruncit să zic:
Poporul vostru-i mare, poporul nostru-i mic,
Dar ei sînt deopotrivă ca două vii șioaie
Ce vin clocotitoare, umflate după ploaie,
Și se-ntîlnesc în cale și-n frunte se lovesc
Păn' ce cu înfrățire ei apele-și unesc.
Voi tari! Noi tari!... și ura mai mult ne întărește.
E timp să ne dăm mîna cu toți prietinește...
În numele și-n dorul lui Cotizon deci viu
Să cer pe-a ta nepoată, August, pentru-al său fiu,
Sau luptă necurmată, sau pace... Hotărăște.

AUGUST

(indignat de atîta îndrăzneală, face un semn de mînie; apoi, privind la Iulia, se stăpînește)

Primesc!

SOLUL

Însă domnița?...

IULIA

(demnă)

Domnița... nu primește!
Lui Cotizon îi spune tu, sol, din partea mea,
Că înrudiri cu barbari nici eu, nici Roma vrea.

Nepoată sînt de Cesar! mai mult, eu sînt romană!
Și nu dau astă mînă pe-o pace de pomană!

(Iese maiestoasă-n dreapta. Ambasadorul se-nchină și iese prin fund. Tablou.)

IBIS

(apropiindu-se de Cesar, coborît de pe tron)

Ți-am spus tot adevărul?

AUGUST

(posomorît)

Așa-i!... Grăiește-ncet,
Dar te-a împins păcatul să afli un secret
Ce pune deopotrivă în ochii-mi ș-osîndește
Pe cel pîrît de-o crimă cu cel care pîrăște.

IBIS

Stăpîne,-aste cuvinte mă umplu de fiori...
Sînt criminal în ochii-ți?

(August face un semn afirmativ.)

Și ce-mi ordoni?

AUGUST

Să mori!

(August pleacă în dreapta. Toți rămîn consternați. Tablou.)

ACTUL IV

La *villa* lui Ovidiu. Salon de lux despărțit de triclinium prin o cortină de purpură. Masă mare în triclinium, în fund, așezată pe o estradă. Candelabre, mobile de bronz, panere cu flori. În salon, statuele zeițelor Venus și Hebe. Ușă în stînga și altă ușă în dreapta. Din dosul cortinei din fund ce este închisă se aud instrumente executînd un himn și următoarele toasturi: „La Chloe! — la Actea! — la Tyndaris! — la Glyce!"

SCENA I

OVIDIU (intră pe ușa din stînga, urmat de un sclav)

OVIDIU

Zici tu că o străină mă caută aice?
Să vie... *(Sclavul se-nchină și iese pe ușa din dreapta.)*

OVIDIU

(singur)

Însă de-amoruri simt un profund dezgust.

SCENA II

OVIDIU, IULIA (intrînd răpide pe ușa din dreapta)

IULIA

Ovidiu, fugi, te-ajunge urgia lui August...

OVIDIU

Tu, Iulio?

IULIA

În grabă, nebună, îngrozită,
Am alergat...

OVIDIU

(luînd-o de mînă)

Tu însaşi, copilă mult iubită,
Ai îndrăznit prin Roma?...

IULIA

Ovidiu, ești espus
La trăsnetul de moarte ce fulgeră pe sus.
N-am teamă pentru mine de orișice-ntîmplare,
Căci n-am altă gîndire decît a ta scăpare.
Fugi!

OVIDIU

(coprinzînd-o în braţe)

Iulie...

IULIA

Fugi grabnic, amice, eşti perdut...

OVIDIU

O ştiu.

IULIA

Octaviu Cesar de tine-i cunoscut.
E blînd ca primăvara cînd e în amicie
Dar aspru cît şi iarna cînd e în duşmănie.
În contra ta, iubite, grozav el e pornit.
Cercat-am să-l înduplec, dar nu am reuşit.
Amorul nostru sacru în ochii lui e crimă,
Lui Cesar nempăcatul îi trebuie-o victimă.

OVIDIU

(cu amărire)

Îi trebuie-o victimă, zici tu, pentru că-n sîn
Port flacăra ş-avîntul amorului divin?

(Se aude, după cortina din fund, toasturi.)

„La Venus, zeea blondă! la brună Asterie!"

IULIA

(tresărind)

Ce?... *villa* ta răsună de glasuri de orgie?
Cînd eu de grijă tremur, şi plîng, şi simt că mor,
În valul desfrînării arunci al tău amor? *(Se depărtează de el.)*

OVIDIU

Ah! nu vezi tu în astă nebună desfrînare
Cea mai vădită probă de crunta-mi desperare?...
Din casa Palatină ieşit-am azi nebun.
Am vrut pe pragul vieţii amicii să-mi adun

Şi ultima mea noapte s-o fac ca să devie
O epohă sinistră de falşă veselie...
De stînca Tarpeeană August mi-a pomenit.
E un decret de moarte, o ştiu, sînt pregătit.
Fie!... a mea cenuşă de-acum pe vînturi zboare,
Rămîn a mele versuri a Patriei odoare.

IULIA

O! taci, şi te ascunde o zi, o zi macar.
Dă vreme lui Mecena să cerce...

OVIDIU

(uimit şi trist)

În zadar!
De-acum grăbita moarte oriunde mă aşteaptă.
Octaviu, triumvirul, sub Cesar se deşteaptă
Ca să răzbune tronul ce-l crede ofensat.
August la bătrîneţe, de nori întunecat,
Nu sufere privirea juneţei arzătoare.
Nimic mai plin de jale ca un apus de soare!
Nimic mai plin de umbră ca un apus de tron!
Octaviu vede golul de jur în orizon,
Şi-n ceruri pretutindeni o deasă, neagră ceaţă.
El simte şi răspînde fiori mortali de gheaţă.
Acei fiori din sînu-i în sînu-mi au intrat.
Vae victis! fie Cesar de mine salutat!

IULIA

Trezeşte-te, Ovidiu... raţiunea ta declină.
Alungă desperarea, urmează-mă.

OVIDIU

Nu.

IULIA

Vină!

OVIDIU

(desperat)

Dar viața pentru mine ce-a devenit? Nimic,
Cînd Iulia-i perdută din viață-mi.

IULIA

(apucîndu-l de braț și trăgîndu-l spre ușă)

Vină,-ți zic.
Nu vrei să perzi din ochii-ți pe Iulia? Ei bine,
Oriînce parte-a lumei ea va fugi cu tine.

OVIDIU

(pătruns)

Tu să împarți exilul c-un biet nenorocit?
Vai! nu-i destul, iubito, că te-am adimenit
A nimici distanța ce-n lume ne desparte,
Din razele coronii făcîndu-mi mie parte?
Ah! du-te, fugi de mine, căci sînt un om fatal.
Respiri în a mea casă un aer infernal.
Mergi, lasă-mă în umbră, și tu, cu-a ta splendoare,
Tu, rază virginală, te-ntoarce iar în soare.

IULIA

Eu să te las aice de Cesar prigonit?
Renunț la tot, la Roma, la tronul strălucit,
Și te urmez oriunde păn' și-n pustietate.
Nenorocirea crudă te face al meu frate
Precum amorul nostru în zeu te-a prefăcut.
Vin', ah! iubite, vină; timp nu e de perdut.
Îmi pare c-aud pasuri în Atrium; ai milă
De-a mea durere, vină...

OVIDIU

Sublimă ești, copilă,
Dar glasul conștiinței...

IULIA

O! nu, nu-l asculta.
Ascultă-mă pe mine, Ovidiu, sînt a ta.

Avem același suflet, avem aceleași soarte,
E drept aceeași viață s-avem și-aceeași moarte.

(Strigăte în fund, după cortină.)

Ovidiu, hei, Ovidiu!...

OVIDIU

Auzi amicii mei?
Te rog, nu te espune a te-ntîlni cu ei.

IULIA

Nu-mi pasă; desperarea ce inima-mi zdrobește
Stă față cu rușinea și o nesocotește.

OVIDIU

(rugător)

O! nobilă princesă; o! suflet înzeit,
Ascultă rugămintea acelui osîndit.

IULIA

(decisă)

Nu.

OVIDIU

Mintea mi se perde sub crîncena mustrare.
În numele iubirei implor a ta-ndurare.
Fugi.

IULIA

Nu.

(Glasuri după cortină mai apropiate.)

Ovidiu.

OVIDIU

(desperat)

Iată-i!... Nu vrei? Deci, îți ordon.
Nici pată pe-a ta frunte, nici pe al Romei tron.

(Iulia, surprinsă de tonul poruncitor al lui Ovidiu, pleacă capul. Ovidiu o apucă de mînă cu violență și iese cu dînsa pe

ușa din dreapta. Îndată după plecarea lor, cortina din fund se deschide, lăsînd a se vedea masa din triclinium și oaspeții ce vin în salon.)

SCENA III

ACTEA, CHLOE, TYNDARIS, GLYCE, în splendide costumuri. COTTA, CLEVETIUS, TIGELLIUS și alți patricieni veseli și puțin amețiți

ACTEA

A dispărut Ovidiu, s-a dus leul orgiei
Și ne-a lăsat aice cu drojdia beției. *(Arată pe bărbați cu dispreț.)*
Priviți-i, sorioare, cum șovăiesc mergînd.

TYNDARIS
(rîzînd)

Să juri că-i bate vîntul.

TIGELLIUS

Știți voi ce-mi trece-n gînd?

TOȚI

Ce? ce?

TIGELLIUS

Să dăm foc Romei.

COTTA

Ba nu, alta mai bună.
În circ să facem praznic cu fiarele-mpreună.

CLEVETIUS

Ba, să le dăm pe Cesar hrană...

TOȚI
(rîzînd)

Și mai bun plan.

ACTEA

Dispare zilnic faima stomahului roman!
O singură amforă de vin mai generos
Învinge azi pe-un tînăr și îl răstoarnă jos.
O! tinerime tristă, bastardă,-n decădere! *(Curtezanele rîd.)*

COTTA

Cum vreți pănă la urmă să mai păstrăm putere
Cînd vinul și frumsețea ne varsă foc în sîn?

ACTEA

Se stinge lesne focul movilelor de fîn...
De voi e numai vorba și lauda pompoasă.
Sînteți uscate plante nevrednice de coasă.
Aveți în vine lapte, nu sînge de străbuni.
În lături, pitici vestezi, născuți în șepte luni.

COTTA

Ce mîndră ești, Actea, în juna ta pornire,
Cînd ea pe noi revarsă a sa desprețuire!
Îmi plac în gură dulce accente de furori.
Pe fruntea mea cad ele ca frunzele de flori.

TYNDARIS

A! șerpi de lingușire, cum știți pe nesimțite
Din noi să faceți lesne victime... fericite!

COTTA

Ah! scumpe-nșelătoare, cum rîdeți de bărbați!

CHLOE
(rîzînd)

Bărbaților le place să fie... înșelați.

COTTA

Femeilor le place să rupă-n nepăsare
Și inima ce crește și floarea ce răsare.

Dar dacă-ai vrea, Actea, să nu rîzi cînd îți spun
Că te iubesc, aș trece-n Empireu.

ACTEA

(întorcîndu-i spatele)

Drum bun...

CLEVETIUS

(rîzînd)

Ha, ha, ian admirați, ha, ha, ce parodie
A scenii lui Horațiu cu gingașa Lydie.

SCENA IV

PRECEDENȚII, BARRUS (sculîndu-se de la masă, vine în scenă șovăind)

BARRUS

Trăit-am ieri? să poate;... trăi-voi mîini? nu știu.
Dar azi am trăit bine; mă simt parcă mai viu.

ACTEA

Ha, iaca Barrus!

TYNDARIS

Hercul.

CLEVETIUS

Cu mușchii săi de ață.

CHLOE

Apollon.

GLYCE

Eros.

CLEVETIUS

Vultur clocit în ou de rață.

BARRUS

Destul! de-a voastre daruri nu vreu să vă dispoi.
Eu sînt pontif! în sînu-mi port zeul cel de soi,
Pe Bachus drăgălașul!... Golit-am o amforă
Ce-a pus pe fruntea nopții lucire de-auroră
Și-acum mă cred în Olimp, văzînd cu ochii mei
Pe Iuno, pe Minerva, pe Venus... cu ai săi.

(Arată curtizanele.)

Ce grup! ce scump tezaur de forme-a tinereții!
Sînteți cu toate demne de premiul frumseții.
Cui să dau mărul oare? *(Scoate un măr din buzunar.)*

(Curtizanele întind mînile ca să priimească mărul.)

Stați să gîndesc adînc.
(Oferă mărul Acteii.) Cui?... Ție.
(Oferă mărul Chloei.) Ție.
(Oferă mărul lui Tyndaris.) Ție... Ba mie,
și-l mănînc.

(Mușcă din măr. Patricianii rîd.)

CURTIZANELE

(indignate, se depărtează de el)

A!

BARRUS

E cam acru mărul... Voi Aspazii de frunte
Ce faceți peste inimi și pungi o largă punte,
Priviți: sînt june, tare, isteț, jigăt, frumos,
Chiar Paris în ființă. *(Tragic.)* Și însă cc folos!
Aș vrea să mor, o credeți? căci viața-mi pare seacă.
Puah! ghiftuit de toate, dezgustul mă înecă.

ACTEA

Cum? să ne lași în lacrimi?

BARRUS

O! dar, căci mi-e destul
De lume.

CLEVETIUS

Mistuieşte cam greu cînd e sătul.

BARRUS

Clevetius, răspunde, aşa-i că am dreptate?
Stomahul şi averea ne sînt azi ruinate.
Eu nu mai am nimică; tu ai ceva?... dar rîd,
Căci mîini în ziori de ziuă am gînd să mă ucid.

CLEVETIUS

Ucide-te, iubite; îi face, zău, prea bine.
Şi tu să scapi de lume şi ea, Barrus, de tine.

BARRUS

A! mulţămesc, amice, de sfatul ce mi-ai dat,
Deci lasă-mă,-n extremis, să-ţi dau şi eu un sfat.
Eşti lacom; pune capăt acestei pofte slute
Ce te-a-ngrăşat, priveşte, de seameni cu o bute.

CLEVETIUS

Beţie fericită! Mă vede împătrit.

BARRUS

Dar bute care-o umple veninul otrăvit.

(Toţi rîd. Clevetius începe a se supăra.)

Eşti trîndav, cuib de vîţiuri, bătrîn, cam smuls de pene,
Şi, cine-ar putea crede? Alergi după sirene!
Mai bine fă odgoane de vînt sau de nisip
Decît să-ţi cerci norocul cu ele... Tu ai chip
Nurliu, plinuţ şi rumen ca persica gustoasă,
Ai nuri chiar de bachantă, nebună, voluptoasă.
Rotund eşti ca bobiţa ce s-a umflat de must
Şi peliţa-i plesneşte la ploi... Ai cap îngust
Şi o guriţă largă ca o ciupercă veche.
Cînd rîzi, te mueşti cu dînsa de nas şi de ureche.
Amice, te păstrează ca un specimen rar
De tot ce-i în natură mai estraordinar.

(Toţi rîd.)

ACTEA

Portretu-i de minune.

CLEVETIUS

(lui Barrus)

Obraznică dîrdală!

BARRUS

(atins)

Ce? uiţi că-s Hercul?

CLEVETIUS

Hercul? Vai de a ta Omfală!
Lămîie stoarsă, grier zvîntat, sarbed moroi.

BARRUS

(suflecîndu-şi mînicele)

Vezi tu aceste braţe?... De-aş vrea... însă nu vroi.
Mănia mă sluţeşte şi gîtiţa mi-o uscă.
(Măreţ.) Nu se răstoarnă-un munte ca să turteascâ-o muscă.
Te las încă pe lume să tîrii trupul tău.
Eu mîini, gîndind la tine, otravă am să beu
Sau poate-mi voi deschide în baie patru vine.
(Cu înduioşire.) De m-ai iubi, Clevetiu...

CLEVETIUS

Ce?

BARRUS

(strîngînd la piept pe Clevetius)

Ai muri cu mine.

ACTEA

Clevetiu, n-ai ce face, mergi să mori.

CLEVETIUS

(respingînd pe Barrus)

Eşti nebun?

BARRUS

(cu dispreț)

Adio dar; ești numai de viață demn și bun.

ACTEA

(cu o jale prefăcută)

Adio deci!

CHLOE

(asemine)

Adio!

GLYCE

Adio, scump tezaur!

TYNDARIS

Adio! Noi te-om pune în sarcofagi de aur.

BARRUS

(plîngînd)

Adio, merg în haos! *(Se duce până la ușă.)* Ba nu, decît să mor,
M-am răzgîndit, mai bine mă fac gladiator. *(Se întoarce.)*

(Rîs cu hohot.)

SCENA V

PRECEDENȚII, OVIDIU (revine din dreapta)

OVIDIU

(palid)

Amici!

ACTEA

Ovidiu, vină s-azvîrli un snop de raze
Pe-acești lihniți de istov cu sarbede obraze.

Dar ce văd?... ca și dînșii ești palid, aiurit.
Ce ai?

OVIDIU

(nervos)

Eu?... ți se pare... Sînt vesel, fericit
Și vin să rîd de moarte cu rîsul nebuniei.
Veniți pe lîngă mine, regini a veseliei,
Să beu pe-a voastre buze nectarul plin de foc.

ACTEA

Venim cu fericire. *(Curtizanele încunjură pe Ovidiu.)*

COTTA

Ce om plin de noroc!

OVIDIU

Așa-i! din tinerețe mă bucur de-a fi-n lume
Scriind pe sînuri albe a lui Ovidiu nume,
Amici! a noastre zile se sting ades în ziori.
E drept să le așternem un lung covor de fiori.
Și să gustăm ostazul avînd pe cer un soare
Și pre pămînt femeia de-amor inspiratoare.

CLEVETIUS

Femeia?... rătăcire...

OVIDIU

Îmi place-a rătăci
În lumea cea menită pe om a-l ferici
Și unde la tot pasul cu farmec scînteiază
Zîmbirea de femeie ce viața luminează.

COTTA

Pygmalion, ca tine înamorat, artist,
Nebun de Galatea...

OVIDIU

Și cum vreți să-i rezist
Cînd darnica natură i-a dat ca la o soră
O formă-atragătoare și albă de amforă,
Un glas care pătrunde și varsă, dulce dar!
Urechei armonie și inimei nectar,
Un sîn cu două cupe rotunde, adorate,
Din care sorbi și viața și dulcea voluptate.

ACTEA

Poete, peste inimi tu cum să nu domnești
Cînd știi atît de bine să ne adimenești.

CLEVETIUS

Sărman poet! Ajuns-ai în tristă nebunie!

OVIDIU

Voi rîdeți? Rîsul vostru e rîs de comedie.
Toți voi sînteți ca mine supuși femeiei, sclavi,
Dar faceți ca fricoșii ce vreu să pară bravi.
Eu le iubesc pe toate și-aș vrea pe toate ele
Să le confund într-una, să fie toate-a mele!
Păn' la sfîrșitul lumei, lungind al vieții fir,
Aș vrea, cîte s-or naște, cu drag să le admir,
Căci eu iubesc în ele acea divinitate
Ce viața ne-o urzește cu zile încîntate
Și leagă faptul vieții cu apusul ei măhnit
Prin lanț în înfiorire de-amor fără sfîrșit.

CLEVETIUS

(sarcastic)

Dar timpul nu-ți șoptește, trecînd de bătrînețe?

OVIDIU

Cît am simțire-n suflet, am parte de junețe.
Iubesc, căci am menire în veci ca să iubesc.
De sînt poet, talentu-mi femeiei datoresc.

COTTA

Oricare-ar fi făptura-i, femeia pentru tine
Posedă săvîrșirea făpturilor divine?

OVIDIU

Dar!... tot ce altor oameni le pare un defect
În ochii mei lucește plăcut, vioi, perfect.
De-i mică, nu e mică, ci astfel nimerită
Cît poate să încapă în inima-mi răpită.
E-naltă? Văd pe Iuno cu mersul măiestos,
Chemîndu-mi adorarea prin chipul ei frumos.
E gingașă? în minte-mi ea-i gingaș comparată
Cu trestia mlădie de zefiri legănată.
E brună? vălul nopții, pe fruntea sa întins,
Ascunde-nflăcărarea amorului nestins.
E blondă? Coama-i lungă în vînt fîlfîitoare
Maestru se-mpletește cu razele din soare.
E simplă? un ce tainic mă face să doresc
Natura-i adormită în brațe-mi s-o trezesc.
E vie? mă-nviază; isteață? îmi promite
Un drag și scump tezaur de zile-nveselite.
Și astfel eu, Ovidiu, neprețuind nimic
Mai sus decît femeia, mă-nchin la ea și zic:
Mai dulce-i răsuflarea din buzele copilei
Decît aromul nopței sorbit de faptul zilei!
Ferice dar de omul setos de sărutări
Ce soarbe fragezimea verginei răsuflări!
Ferice de acela ce-n farmecul ei crede
Și rai, dumnezeire în ea numai le vede,
Căci soarele undește lumina-n ochii ei,
Și ea de n-ar fi-n lume, n-am crede-n dumnezei.
Deci, adă-mi tu, Actea, o cupă nencepută
Și-ntăi cu-a tale buze fierbinte o sărută
Ca s-o deșert în fala zburdalnicei juneți
Și-n dragostea eternă a veselei frumseți.

ACTEA

(prezentîndu-i o cupă)

Ovidiu, iată cupa.

OVIDIU

Lasat-ai tu să cadă
În ea a ta iubire?

ACTEA

O! dar, Ovidiu.

OVIDIU

(luînd cupa)

Adă.
Acum, amici, ca mine durerile uitați
Și pănă-n ora morței beți vesel și strigați:
(declamă) Toarnă-n cupa mea de aur
Vinul roș ce-mbărbătează,
Și aprinde, și turbează
Ca și sîngele pe taur.
Io Bachus! cînd oi zice
Că-s sătul de vin ș-amor,
Pe-al meu cap din cer[ur]i pice
Trăsnetul fulgerător!

TOȚI

(bînd)

Io Bachus și Venus!

SCENA VI

PRECEDENȚII, IULIA (apare în fund pe estradă din triclinium)

IULIA

(cu glas tare)

Noroc și veselie!

OVIDIU

(scăpînd cupa din mînă)

A! Iulia!

IULIA

Ovidiu, fă-mi parte la orgie.
Nepoata lui Octaviu ie loc azi pintre voi,
Frumoase curtizane a Romei!

ACTEA

Pintre noi?

IULIA

Și ea-nvocînd pe Venus, sub ochii zeității,
Își schimbă tronul splendid pe-altarul voluptății.
(Se coboară în scenă.)

OVIDIU

(apropiindu-se de Iulia, tulburat)

O! ceruri! știi tu bine ce faci? știi unde ești?

IULIA

Aice îmi e locul, aice te găsești.

OVIDIU

Dar tu te perzi, copilă, desfizi aspra furtună.

IULIA

O știu, mă perd, nu-mi pasă; ne perdem împreună.
Nu ne iubim?

ACTEA

(către amicele ei)

Ce spune?

IULIA

Și dacă-al tău destin
Te duce la peire, eu lîngă tine vin.
Vreu Roma să mă vadă, vreu Cesar să mă știe
Tronînd lîngă Ovidiu în ultima-i orgie
Și, astfel, dobîndindu-mi în lume dreptul meu
De a dispune liber de mine precum vreu.

(Către curtizane.) Deschideți-vă rîndul, în cor să se
-ntrunească
Cu voi, Lais a Romei, odrasla împărătească,
Și-mi dați o cupă largă de vin îmbătător,
Cu voi să fac libațiile nebunului amor!

ACTEA

(către curtizane)

Strigați cu toate: Evghe rivalei suverane
Ce se proclamă soră cu-a Romei curtizane.

CURTIZANELE

Evghe!

OVIDIU

(atrăgînd pe Iulia deoparte)

Ah! pintre ele, iubito, nu ședea.
Gîndește-te la Cesar, din ceruri nu cădea.

IULIA

(depărtîndu-se)

Prefer azi chiar infernul, n-am teamă de nimică.
Rămîn.

OVIDIU

(apucînd-o de mînă cu violență)

Nenorocito! perzi mintea.

IULIA

(privindu-l drept în față)

Ce? ai frică
De moarte?

OVIDIU

Frică? mie?... A! dacă ai decis
Să-nfrunți orice osîndă pășind peste abis,

Să intri-n gura lumei mai neagră, mai grozavă
Decît a unui șerpe cu limba de otravă,
Vină-n orgia nopței voioși să ne-aruncăm
Și-n cupele de aur norocul să-necăm.

(Esaltat, cu desperare.)

Amicilor! dați zborul nebunelor avînturi!
Întunece-se mintea și ducă-se pe vînturi!
Și valurile mării înalțe-se-n zenit
Și cadă, pe noi cadă tot cerul prăbușit.
Noi, imitînd satirii și datina cea veche,
Să ne-narmăm ferice cu-o gingașă pereche
Și fiecare facă-și un scut apărător
Din două brațe albe și-un sîn încîntător.
A mea pereche iat-o, din cele mai alese,
Frumoasă, iubitoare, coronă-ntre princese.
Desfid cu dînsa-n brațe pe Cesar și pe zei.
Plecați-vă toți capul și toate-n fața ei,
Și tu, a mea iubită, tu dulcea mea soție,
Închină-te la Venus. De-acum ce-a fi să fie!

IULIA

(merge în fața statuei lui Venus și, ridicînd cupa, declamă:)

Venus! Zeea voluptății,
Varsă-n mine focul tău,
Ca să las eternității
Falnic suvenirul meu.
Viața noastră e divină,
Cerul nostru e senin
Cînd de spume-i cupa plină
Și de-amor sufletul plin!

(Se aude un zgomot de pasuri afară.)

OVIDIU

Ce zgomot se aude?... Mergi, Cotta, și vezi, cine?

COTTA

(se suie pe estradă și privește în dreapta, speriat)

E însuși Cesar! Cesar!

TOȚI

(îngroziți)

August? A!

COTTA

Iată-l, vine!...

OVIDIU

Ah! Iulie, fugi grabnic; amicilor, fugiți,
Lăsați-mă-aici singur.

IULIA

(cu glas poroncitor)

Nu, stați, nu vă clintiți.

(În fund apar lictorii care precedă pe August.)

SCENA VII

PRECEDENȚII, AUGUST, MECENA, LICTORI

AUGUST

(pe estradă)

Aice-i! iat-o!... fiica Cesarilor căzută,
În lupanar la rîndu-i, și-n veci de-acum perdută!
O! lume,-nchide-ți ochii, o! cer, te-ascunde-n nori,
Să nu vezi tu ca mine...

IULIA

(îndrăzneață)

Ce?

AUGUST

Cum mă dezonori!
Cum Roma devenit-a lagum de putrezime
Ce-nfectă și altarul și-a tronului nalțime.
Rușine! degradare! mizerie! gunoi!
Vai! acvila romană e roasă în noroi

De vermi! Ea către ceruri, murind, ochii țintește,
Spunîndu-le că Roma ca dînsa putrezește.
Grozavă decădere!... a fi romani, nepoți
De cei mai falnici eroi și-a deveni iloți!
A fi de-același sînge cu-nvingători de-o lume
Și-a geme sub povara mărețului lor nume!
Ce ziceți, umbre sacre, gigantici luptători,
Tu, Romulus, tu, Remus, ai Romei fondatori,
Privind acești nemernici ce zac în infamie,
Nedemni de libertate și copți pentru sclavie!
A căror braț, în țara bătrînului Tarquin,
Nu poate să ridice decît un teas de vin,
Pe cînd străbuna spadă de regi umilitoare
Le stă cu umilire călcată sub picioare!
Dar nu, nu se va zice că judele suprem,
August, permis-a Crimei să poarte diadem
Și-n Roma lui virtutea să fie nimicită.
(Către Ovidiu.) Tu, coruptor infame. *(Iuliei.)* Și tu, nenorocită,
Exilul vecinic fie al voștru crunt martir!

MECENA

August, iertare!

TOȚI

(umili și rugători, afară de Ovidiu și Iulia)

Cesar!

AUGUST

(arătînd pe Ovidiu, ca să-l aresteze)

Lictori!

OVIDIU

(față cu August)

Crunt triumvir!
Tu ți-ai proscris amicii, copiii tăi chiar... fie!
La rîndu-i viitorul pe tine te-a proscrie.

AUGUST
(lictorilor)

La Tomis între barbari să moară neiertat.

IULIA
(îmbrățișînd pe Ovidiu)

Trimite-ne-mpreună pe țărmul depărtat.
Nu mă despart de dînsul.

OVIDIU
(strîngînd-o la piept)

O! scumpa mea iubită!

IULIA

O! scumpul meu Ovidiu!

AUGUST

Lictori!! *(Face un semn.)*

(Lictorii apucă pe Ovidiu și-l trag deoparte. Iulia vrea să-l urmeze.)

AUGUST
(smunceşte pe Iulia din brațele lui Ovidiu)

Prostituită!...

(Iulia scoate un răcnet dureros și cade în brațele lui Mecena; toți rămîn încremeniți. Tablou.)

(Cortina cade.)

ACTUL V

La Tomis. O cameră cu mobile simple. În dreapta, planul întăi, un horn cu vatră în care arde focul. Dincolo de vatră un pat roman, lîngă el o masă mică cu manuscrise și tăbliță de ceară. În stînga, o fereastră largă, prin care se vede portul, și în depărtare dealuri acoperite cu zăpadă. În fund, ușă.

SCENA I

SARMIZA, DAVA, CÎTEVA FEMEI SARMATE
(vînt mare afară)

SARMIZA
(pe un scăunaș lîngă vatră, ațîță focul)

Ce crivăț! Ce furtună! cum vîjie prin horn!

DAVA

Bătrîna iarnă albă mereu suflă din corn,
De șepte nopți și zile, ca lupii din răstoace
În Tomis să s-adune pe gheață și să joace
La nunta ei cu gerul.

O FEMEIE

Au nun viscolul orb.

ALTA

De frig, în cuiburi crapă și ouăle de corb.

DAVA

Grozav timp!... Nu țin minte să fi văzut vrodată
Așa cumplită iarnă, furtună-așa turbată.
Să crezi sfîrșitul lumei!... Și bieții de bărbați
Se luptă-acum sub ziduri cu geții nempăcați,
Care-au trecut calare pe Istrul prins de gheață,
Și-nconjură orașul. *(S-apropie de fereastră.)* Ei se zăresc prin ceață
Precum un cîrd de vulturi la prada lor zburînd
Și zidurilor noastre cu toți navală dînd.
S-aude-n cîmp, departe, nechezuri sunătoare
Și larmă, raget, vuiet de roți scîrțiitoare
Și-n aer vîjiitul de malduri de săgeți;
Dar nu ne pasă nouă de fiarele de geți,
Cînd astăzi chiar Ovidiu s-a dus, chiar el, romanul,
Ca să comande gloata tomiților.

SARMIZA

Sărmanul!

DAVA

De ce oftezi, Sarmiză? La Gettor te gîndești?
N-ai grijă, el e tînăr, viteaz și tu-l iubești.
N-are ce face moartea cu el.

SARMIZA

Așa e, mamă.
Dar oaspele Ovidiu... Oh! pentru el mi-e teamă.
Slab, suferind și gingaș, el încă nu-i deprins
Cu-a noastră climă aspră. La față pare stins,
De-abea stă pe picioare, cu greu se mai răsuflă,
Și-acum el e-n zăpadă sub crivățul ce suflă.
S-a fi sleit într-însul și măduva din os...
Mă duc să-i dau să bee vin fiert și călduros.

(Ia un ulcior de la foc.)

DAVA

Drăguța! l-îngrijește întocmai ca pe-un tată
Și el o adorează ca pe-a lui însași fată,
Căci seamănă aievea cu-a sa copilă.

SARMIZA

Dar,
Și astă-asemănare cuprinde scumpul dar
De-a alina în treacăt cumplita lui mâhnire.
E rar cînd pe-a lui față lucește o zîmbire,
Și-oricine-l întîlnește își pleacă fruntea jos,
Căci sub durerea-naltă e chipul maiestos.

DAVA

Așa-i, el te uimește, și graiu-i cu plăcere
L-asculți curgînd din buze-i ca cea mai dulce miere.

SARMIZA

Îl roade dorul țării de cînd el a plecat
Din Roma... Vai de omul pe lume-nstrăinat!

El este zi și noapte muncit de-a lui gîndire
Ce-n lumi de întuneric pătrunde-n rătăcire.
Cînd vine primăvara și cîmpul e-nverzit,
Atuncea mai cu seamă Ovidiu e mâhnit,
Căci urmărește jalnic cu lunga lui cătare
Pe valurile mării corăbiile-n zare,
Și nori și păsările ce vin din țara lui...
O credeți?... recunoaște suflarea vîntului!
Atunci el pleacă ochii, suspină greu și plînge.
I-e dor, i-e dor de țară și inima-i se frînge.

(Vuiet de glasuri afară.)

Dar ce s-aude-afară? *(Ascultă.)* E zvon îngrozitor.

(Iese.)

DAVA

Puternice Zamolxis, ne vină-n ajutor. *(Sarmiza revine iute.)*

FEMEILE

(speriate)

Ce-i?

SARMIZA

Veste bună! Ovidiu cu-ai noștri într-o clipă
Respins-au năvălirea și-au pus-o în risipă.
Toți sciții fug, toți geții luați de goană fug,
Și Gettor cu tomiții din fugă îi distrug.
Acum a noastre cete revin triumfătoare.
Furtuna trece, Tomis e azi în sărbătoare!

SCENA II

PRECEDENȚII, OVIDIU, SARMIS, LOCUITORII DIN TOMIS

(Ovidiu apare slab, ostenit, înghețat, cu părul sur și înaintează încet, cuprins de fiori)

POPORUL

Ura! Ura! trăiască romanu-nvingător!

OVIDIU

(în parte, obosit)

Zadarnică urare!...

SARMIS

(lui Ovidiu)

Măreţe luptător!
Poporu-ţi hărăzeşte onorul cel mai mare,
Coroane de verzi lauri...

OVIDIU

(în parte)

Coroane funerare!
(Către popor.) Amici! Voi lui Zamolxis ofranda o-nchinaţi,
Depuneţi-o-n altaru-i, la templu-i alergaţi.
El ne-a condus la luptă, el e triumfătorul,
Lui se cuvine ruga, mărirea şi onorul!

POPORUL

La templu!

SARMIS

Fală ţie, Ovidiu, şi noroc!...

(Ieşe cu toţii prin fund, afară de Sarmiza.)

SCENA III

OVIDIU, SARMIZA

(Ovidiu, cuprins de fiori, cearcă a se apropia de vatră)

OVIDIU

Noroc şi fală mie?... Mai bine-un pic de foc...
Din tălpi şi până-n creştet îmi trec fiori de moarte,
Picioarele-nghemate nu pot să mă mai poarte.
Sarmiză, vină, dragă... dă-mi sprijin braţul tău.

(Sarmiza îl susţine ca să s-apropie de vatră şi trage un jilţ în partea focului.)

SARMIZA

Aşează-te pe scaun... Aşa... Cum te simţi?

OVIDIU

Rău.

(Îşi întinde mîinile tremurînd spre vatră.)

A! bun e focul!... dulce pătrunde el în vine
Ca glasul mîngăierei în peptul cu suspine.
Amic răpit din ceruri de divul Prometeu,
Eşti cel mai scump tezaur plătit cu chinul său.
Tu ne dai tot: lumină şi veselă căldură,
Şi el, legat pe-o stîncă de Joe-n a sa ură,
Sub cîngi de vultur rabdă martirul cel deplin.
(Trist.) Aşa-i decretul aprig al orbului destin...
Tot omul ce se-nalţă supus e la cădere...
Învingător? mărire!... Învins?... îngenunchere!...

SARMIZA

(în parte)

În gîndurile-i negre el iar s-a adîncit...
Cum tremură!... la faţă cît e de istovit!...

(Îi prezintă un teas de vin fert.)

Bea vinul ist ferbinte cu miere-n jumătate,
Din pept-alungă frigul şi-aduce sănătate.

OVIDIU

(luînd teasul şi bînd)

A! mă simţesc mai bine! Ades tu te-ai espus
Săgeţilor duşmane în cîmp, şi mi-ai adus
O caldă băutură pe cînd, alb de zapadă,
Luptam sub asprul crivăţ cu-a geţilor gramadă.
O! lume nenţeleasă!... Din Roma alungat,
Nici o înduioşire în urmă n-am lasat
Şi-aice, pe-aste ţărmuri sălbatice, mortale,
O gingaşă străină de mine-i este jale!...
Ah! vină lîngă sînu-mi, de-aproape să-mi vorbeşti,
Să te privesc de-aproape cu ochii părinteşti,
Tu, care pentru mine înlocuieşti, copilă,
Pe fiica mea iubită, pe gingaşa Perillă.

Sărmana!-nstrăinată departe, lîngă Nil,
Ea mi-a lipsit din braţe în ora de exil.
Şi, vai! n-am avut parte în cruda-mi desperare
De-a ei mîngăietoare şi dulce sărutare.

(Sarmiza plînge. Ovidiu o dismiardă pe obraz cu mîna.)

Tu plîngi, Sarmiză dragă, tu plîngi?... Perilla mea,
Ca tine, cu durere mult ar fi plîns şi ea
În noaptea cea fatală de jalişte adîncă,
Pe care-n orice noapte o văd ş-o revăd încă.

SARMIZA

(duios)

Stăpîne!...

OVIDIU

(scoţînd un vaiet de durere)

Ah!

SARMIZA

Ce este?

OVIDIU

În piept, ici, am simţit
Trecînd ca o săgeată cu vîrful otrăvit... *(Mică pauză.)*
Lictorii de acasă veniră să mă ieie
Şi ca pe-un om de crime osîndei să mă deie.
Sub trista rază-a lunii plîngînd şi suferind,
Plecai cu moartea-n suflet prin lume pribegind.
Trecui şi cîmpi, şi dealuri, şi mări, tîmpit de minte,
Mergînd tot înainte,-nainte, tot-nainte.
Pănă ce-am pus piciorul pe-acest pămînt pustiu
Îmi care-mi pregătise exilul un sicriu...
Şi iată-mă aproape de pragul veciniciei!
Pe dînsul numai piere amarul nostalgiei.

SARMIZA

(în parte)

Cum sufere!

OVIDIU

Ştii, dragă, ce ţară-i ţara mea?
Tu meritai, Sarmiză, ca să te naşti în ea,
Atît e de frumoasă şi de-nveselitoare
Cu sînu-i dulce, verde şi poleit de soare,
Cu proaspătul său aer de viaţă dătător,
Cu-a sale vii izvoare pe cîmpul roditor,
Cu florile-i deschise, cu fructele-i de aur,
Cu al naturei blînde în veci mănos tezaur!
În dulcea Ausonie cu nume-armonios,
Lin curge rîul vieţii sub soare luminos,
Cu drag el se strecoară prin rediuri vuietoare
De cîntice voioase, de şoapte uimitoare,
Şi pe mişcarea lină a mării de smarald
În care la lumină copilele se scald...
(Înfiorîndu-se.) Aice-i întuneric, tristeţă necurmată!
În loc de flori, zăpadă... şi marea-i înghetată!

(Arată fereastra.)

Priveşte prin furtuna ce viscolă sub cer,
Să pare că văzduhul chiar tremură de ger!
În nori se suie corbii să vadă alba iarnă
Cum vine pe cîmpie troiene să aştearnă,
Şi luptă greu cu vîntul cumplit, vîjiitor
Ce ca pe frunzi uscate îi spulberă din zbor...
Dar ce văd?... două vase cu pînzele latine
În port, colo... De unde-s?

SCENA IV

OVIDIU, SARMIZA, GETTOR şi, mai pe urmă, IBIS

(intră prin fund)

GETTOR

Sarmiză!

OVIDIU

Cine-i? Cine?

GETTOR

Eu, Gettor; de la goană acum am revenit
Ş-aduc un rob.

SARMIZA

(s-apropie de Gettor)

A! Gettor, pe frunte eşti rănit?

GETTOR

(vesel)

M-a îndrăgit în luptă o sabie duşmană
Şi-n semn de-a ei favoare m-a dăruit c-o rană.

SARMIZA

Te doare rău?

GETTOR

Nu.

OVIDIU

(privind la Gettor)

Gettor, mi-e drag cum te rosteşti.
Unde ţi-e robul?

GETTOR

Iată-l! *(Aduce pe Ibis.)*

OVIDIU

Ce? Ibis! Rob tu eşti?

IBIS

(posomorît)

Eu.

OVIDIU

Tu aici? tu-n viaţă?

IBIS

August mă urgisise
Şi, fără nici o vină, să mor îmi poruncise.
La ordinu-i năpraznic n-am vrut să mă supun,
Căci mai întăi de toate aveam să mă răzbun.

OVIDIU

De cine?

IBIS

Chiar de tine, căci ura mea tot creşte...

OVIDIU

Cum? duşmănia-n tine şi astăzi mai trăieşte?

IBIS

Dar? Şi va fi tot vie cît fi-vom amîndoi
Pe lume... Ura umple văzduhul dintre noi.

OVIDIU

Nu, Ibis; exilatul cînd vede-un om din ţară,
Chiar duşman fie, ura-i o lasă ca să piară,
Şi-ntinde cu drag mîna, zicînd cu glas uimit:
Fii, în aceste locuri, o! frate, bun venit!

IBIS

Nu vin din Roma; frate nu vreu să fiu cu tine,
Tu nu-mi inspiri, Ovidiu, decît simţiri haine.

GETTOR

(făcînd un pas)

Mişel!

OVIDIU

(lui Gettor)

Tăcere, Gettor! *(Lui Ibis.)* De unde vii acum?
cum tu rob ajuns-ai? Răspunde-n pace.

IBIS

Cum?
Ascultă... Deși Gettor un semn numai așteaptă
Ca unui rob din luptă să-mi taie mîna dreaptă,
Deși a mele vorbe au să aprindă-n zbor
Furoarea ta cumplită, setoasă de omor,
Voiesc, rîzînd de viață în ultima-i clipire,
Să-ți spun c-am fost unealtă l-a ta nenorocire.

OVIDIU

Tu?

IBIS

Îți aduci aminte de timpul depărtat
Cînd plebea zgomotoasă în strade-a insultat
Pe Iulia, nepoata lui Cesar?... Eu plătisem
Insulta, și complotul cu bani îl pregătisem
Din parte-ți.

GETTOR

Infamie!

(Vrea să s-arunce pe el, Ovidiu îl oprește c-un gest.)

IBIS

Așteaptă încă... Eu
Am întărtat pe Cesar, pîrînd amorul tău
Cu Iulia, și astfel, avîndu-l de complice,
Din culmea fericirei te-am aruncat aice.
Ți-am otrăvit nectarul din cupă, dar am vrut,
Perzînd eu pe Corina, să fii și tu perdut.

OVIDIU

Din inima-ți vrășmașă ai stors, zîmbind, amărul
Și fără de mustrare tu mi-ai umplut paharul,
Om rău și fără suflet!

IBIS

Dar tu fost-ai mustrat
Cînd dragostea Corinei din sînu-i mi-ai furat?

Ascultă tot: În urmă, cu-o dreaptă așteptare
Dorind ca să mă bucur de mizera ta stare,
În Dacia fugit-am pe-ascuns, la Cotizon,
Ca să te am aproape sub ochi, în orizon,
Și prin a urii mele dibace uneltire
Pe geți condus-am însumi la-a Tomii năvălire,
Sperînd să fac din tine, fiind învingător,
Un sclav, pe brînci, în țărnă călcat d-al meu picior
Ș-ajuns în cea mai tristă ș-adîncă degradare...

OVIDIU

Ș-ai dat o viață-ntreagă pe-un dor de răzbunare?...
Orb! în mormînt de ură tu însuși te-ai închis. *(Rîde.)*
A!... Sub a mea povară sînt ani de cînd n-am rîs.
Sărmane!... Conștiința-ți, de întuneric plină,
Precum o neagră buhnă fugit-a de lumină...
Și vezi cum a vrut soarta, rîzînd de planul tău,
Să fim, nu sclav eu ție, dar tu, tu sclavul meu!

IBIS

Sclav, însă a ta soartă e-n mîna mea cuprinsă.
Nu crezi?... Tu știi că luptă de mult este aprinsă
Între romani cu dacii. August, pe-al morții pat,
N-a vrut să lase-n urmă-i un dușman nempăcat,
Ș-al dacilor nou rege, condus de-a mea povață,
Cerut-a de la Cesar ca să te ierte-n viață.
Iertat ești tu, Ovidiu.

OVIDIU

Iertat?

IBIS

Ș-acuma poți
Să te rentorci la Roma; ești așteptat de toți.
Cu brațele deschise, și-n semn de sărbătoare
Ausonia-nflorită te-așteaptă cu-al ei soare.

OVIDIU

(palpitînd)

Eu să mă-ntorc?... O! ceruri!... Ce zic? mă-nșeli amar.

IBIS

Sigilul lui Octaviu tu îl cunoști?

OVIDIU

O! dar.

(Ibis desfășură un pergament sub ochii lui Ovidiu.)

IBIS

Privește, iată-l! iată-l pe-acest papir... Cetește.

OVIDIU

(cetind)

„Iertare lui Ovidiu!" A! mintea-mi aiurește.
Sînt liber, liber!... dă-mi-l decretu-mpărătesc.
Vroiesc să plec îndată.

IBIS

(cu zîmbet infernal)

Vroiești?... eu nu vroiesc.
Ți-am spus că astă mînă cuprinde a ta soartă.
Corina-i moartă! Pie și libertatea-ți moartă!

(Aruncă papirul în sobă.)

OVIDIU

(desperat)

Ah! barbar, ce lovire în inimă mi-ai dat!

GETTOR

A! fiară-nveninată!

IBIS

Acum m-am răzbunat
Cu mine fă ce-ți place; aștept a ta lovire.

OVIDIU

Te-ai coborît prin faptă-ți mai jos de omenire.
Nu meriți nici osîndă, nici milă chiar, nimic,
Om crunt, pentru-o lovire din parte-mi ești prea mic.
Purta-vei pe-al tău nume eterna înferare.
Mergi... fugi!

GETTOR

Îl lași?

OVIDIU

Cînd omul pogoară pe mormînt
Cuvîntul de iertare e ultimu-i cuvînt.

(Ibis iese cu fruntea plecată.)

Acum, Sarmiza, Gettor, veniți ici lîngă mine.
Privirea voastră-mi face plăcere și mult bine.
Voi vă iubiți în floarea juniei și zîmbiți
Cu veseli ochi la ceruri... Copii, fiți fericiți!
Și, cînd în calea voastră veți întîlni morminte,
De cainicul Ovidiu aduceți-vă-aminte.

(Sarmiza și Gettor se apropie de Ovidiu și îi sărută mîinile.)

Sînt ostenit... Vă duceți în port și cercetați
De la străinii astăzi în Tomis desbarcați,
Din care parte a lumei vin vasele ușoare
Și dacă pentru mine nu au vreo scrisoare?

(Sarmiza și Gettor, oprindu-se la ușă.)

GETTOR

Mergi tu la port, Sarmiză, eu după robul meu.

SARMIZA

Cum? L-a iertat Ovidiu...

GETTOR

(scoțînd un pumnar)

Dar nu l-am iertat eu.

SCENA V

OVIDIU

Sînt singur... e mai bine; pe marginea de viață,
Cu moartea voiesc singur să mă găsesc în față.
S-apropie sfîrșitul... cu ochi păingenit
Să mai admir cerescul abis nemărginit.

(S-apropie șovăind de fereastră, se reazemă de ea și privește în departe.)

În orizonul tainic, prin a zăpadei valuri,
Văd Roma ce se-ntinde pe șepte-nalte dealuri,
Cu templuri mari, cu circuri, cu forumi spațioși
Și pretutindeni statui de oameni glorioși.
Tot ce-a fost mare, nobil, model în omenire
De-amor pentru virtute, de-a patriei iubire,
Sub chipuri făurite în bronz neperitor
Domină-n nemișcare poporul mișcător,
Și gloria-i aclamă cu voce triumfală.
Poeții sînt cu dînșii... Iar eu?... Soartă fatală!

(Se apropie încet de masă.)

Te naști, te crezi un geniu; în zborul tău înalt
Aspiri să iei, pigmee, Olimpul cu asalt.
Dai lumei ce te-admiră o singură clipită
Întreaga ta comoară din inimă-ți undită,
Și care e răsplata mărețului tău dar?
Amara nepăsare! Exilul mult amar!

(Luînd manuscrisele de pe masă.)

Copiii mei, voi, *Tristii*, și voi, *Metamorfoze*,
Și tu, *Arta iubirei*... Ce mîndre-apoteoze,
Ce lauri vă așteaptă în timpii viitori?
Paingănul urzi-va pe voi învălitori.
Și eu, căzînd în haos ca grindina în marea,
Avea-voi două giulgiuri, și moartea și uitarea!

(Se pune pe jilț, obosit, și ia de pe masă o tăbliță de ceară.)

Fie ce-a fi de-acum ... om sînt... un pai în vînt...
Să cerc încă o dată pe lira mea să cînt.

(Scrie pe tăbliță cu stiletul, declamînd:)

„O! Soare, veselie, izvor de-ntinerire,
A lumilor podoabă, a cerului zîmbire,
Ochi splendid care-n tine oglinzi tot universul,
Tu Iuliei și Romei pe raza ta du-mi versul. *(Slăbind.)*
Pe raza ta... du-mi versul... pe raza..."

(Adoarme cu capul rezemat pe braț.)

SCENA VI

OVIDIU, IULIA, SARMIZA (intră prin fund)

IULIA

Tu mi-ai spus
Că-i aice?

SARMIZA

Dar...

IULIA

Unde-i?

SARMIZA

Colo pe jelț s-a pus,
Să caute odihnă.

IULIA

(în parte)
Mi-s mințile perdute
Și tremur de uimire. *(Sarmizei.)* Ce face?

SARMIZA

Doarme.

IULIA

Du-te.

(Sarmiza iese.)

SCENA VII

IULIA, OVIDIU

IULIA

(se apropie de Ovidiu şi-l priveşte, oţerindu-se)

El e? Cum? El? Ovidiu? Acesta-i? Nu mă înşel?
O! Ceruri! un cadavru apare-n ochii-mi... El,
Pe care-odinioară, cu-o tainică ardoare,
Văzutu-l-am la Roma în toată-a lui splendoare?
Crunt destin! Cum sperasem aici să-l întîlnesc
Şi cum... durere cruntă!... în ce stare-l găsesc!
Nu pe al meu Ovidiu din timpul strălucirei,
Dar spectrul său!... un spectru în ghearele peirei,
Slab, palid, pe-a lui frunte purtînd asprul sigil
Înfipt cu nendurare de crîncenul exil. *(Cu furie.)*
O! Cesar August, fiară odată-ncoronată,
Nu poate chiar infernul să-ţi deie o răsplată
Mai lungă, mai grozavă decît a fi silit
Să vezi pe-Ovidiu astfel, de tine prigonit. *(Înduioşîndu-se.)*
Ovidiu, fala Romei, Ovidiu, a mea fală,
Îl strînge-n braţe moartea, cumplita mea rivală.
(Plîngînd.)
Şi eu?... Vai, pe ce lume fiinţa-i rătăceşte
Cînd Iulia-i aproape şi el nu o simţeşte... *(Chemîndu-l.)*
Ovidiu!

OVIDIU

Ce glas? Cine-i?... sînt prada unui vis?

IULIA

Nu, Iulia-i cu tine.

OVIDIU

(privind lung la ea)

Tu, Iulia, mi-ai zis?
Dar, tu eşti umbră sacră... văd forma ta divină.
Venit-ai să mă mîngîi cînd soarele declină,

Venit-ai mult departe, vai! după ani de dor...
Te-ntoarce iar la Roma şi lasă-mă să mor.

IULIA

Să mori tu?... Nu se poate, cît sînt eu lîngă tine...
Nu-s umbră... mă priveşte, simte-a mea mînă... ţine.

(Îi apucă mîna.)

OVIDIU

(tresărind)

O! Ceruri! dar, tu însăţi, tu, viaţa mea, tu eşti.

(Atrăgînd-o în braţe.)

La Tomis!... lîngă mine!... Puteri dumnezeieşti!
Mi-aţi învoit cu milă, în ora de plecare,
Să strîng în braţe viaţa-mi pe-a zilelor hotare.

(Desmierdînd-o plîngînd.)

Ah! dulce, neuitată, stea vie, scump odor,
Tu, patrie, tu, Roma, tu, glorie, amor,
Tu eşti!... tu eşti!... O! Venus, îndurătoare zee,
Aprinde-mi focul vieţii din ultima-i scînteie...
Dar ce zic? Însuşi zeii sînt surzi la al meu glas.
Ce-mi mai rămîne încă pe lume?... Abia un pas.

IULIA

Un pas numai, amice? De ce aste cuvinte,
Cînd viitorul vesel ne luce înainte
Cu-a sale dulci promiteri de scumpe desfătări?
Amorul nimiceşte a morţei încercări.

OVIDIU

Amorul poate-n braţe-i tot cerul să cuprindă,
Dar nu cenuşa rece din nou să o aprindă.
Din cale-i al meu suflet pe buze-mi s-a oprit
Să se-ntîlnească-o clipă cu sufletu-ţi iubit.
Grăieşte-mi, ah! grăieşte, de nu vrei să-şi ia zborul,
Şi pune moartea crudă în luptă cu amorul.

Abia, abia răsuflu... *(Arată inima.)* Mă doare-aici cumplit.
Ah! Inima-mi slăbește.

IULIA

O! Nu, căci am venit!
Din recea nepăsare în fine deșteptat-am
Pe-amicii tăi din Roma și grabnic alergat-am
La Tomis, lîngă tine, de aicea să fugim
Și restul vieții noastre iubind să-l mai trăim.

OVIDIU

Speranță goală, oarbă!... sînt gata de intrare
În lumea unde-i umbră și mic Cesarul mare...
Ani mulți cu umilire la el m-am prosternat,
Rugîndu-l să mă ierte... și el nu m-a iertat.
Curînd, ca dînsul umbră, voi zice umbrei sale:
Octaviu, a mea moarte e pata vieții tale.

IULIA

Așa-i! Octaviu Cesar a fost nenduplecat,
Dar Roma te dorește, cu fală aclamat.
Exilul lui Ovidiu va fi celebru-n lume,
Legînd numele Romei cu a lui Tomis nume.
Ai suferit, destinul cu tine-a fost barbar,
Dar pentru mine fost-a el mai puțin amar?
Opt ani eu, lepădată în lacrimi pe o stîncă
C-un singur trist tovarăș, durerea mea adîncă,
Trăit-am cum trăiește un val rătăcitor,
Cînd fărămat de maluri, cînd preschimbat în nor.
În ziori, în miezul zilei, în orele de noapte,
Am așteptat din ceruri ale-ndurării șoapte
Să-mi spuie că urgia lui Cesar va cădea,
Că Iulia cu-Ovidiu iar, iar s-or revedea,
Și iată-mă acuma, o! lucru necrezut,
Aproape de Ovidiu!... Trecutul e trecut!...
Avut-am zile negre? s-au șters ca o părere.
Uit tot ca prin minune, exil, lacrimi, durere,
Și-mi pare că-s ieșită dintr-un grozav mister.
Te văd?... renviu ferice; te simt, mă nalț la cer.

Privește, în extazu-mi de gingașă răpire,
Iau o transfigurare de îndumnezeire,
Și-mi vine să strig lumei: iubesc, iubesc, iubesc!
Ovidiu e cu mine, nimic nu mai doresc.

OVIDIU

Dar ești dumnezeire sub chipu-ți de femeie
Și farmecul tău poate iluzii dulci să-mi deie.
Ah! mai vorbește, spune-mi de timpul neuitat
Cînd pe-amîndoi amorul la sîn ne-a adunat.

IULIA

(în parte)

O! Crud e de-a ascunde în ora de jălire
Amarul trist din suflet sub buze cu zîmbire,
Și de-a grăi ca mine de timpul fericit
Cînd glasu-i plin de lacrimi și sufletul zdrobit.

OVIDIU

Îți mai aduci aminte de prima întîlnire
La Bajes, într-o noapte?

(Ascultă cu uimire, cînd reînviind, cînd slăbind.)

IULIA

O! scumpe suvenire!
Era o noapte lină, cu cerul înstelat,
Duios îndemnătoare de vis îndelungat.
Febe, regina lumei, din fața ei bălaie
Lăsa, zîmbind, să cadă o ploaie de văpaie
Pe undele mișcate alene de zefiri
Și-n larg acoperite cu foi de trandafiri.
Deodată-o barcă mică trecu în repejune
Și-un glas uimit îmi zise: „Olimpică minune!
Acel ce-ar avea parte de tot amorul tău
Ar fi, mă jur pe Venus, rîvnit în Empireu!"
Surprinsă, ofensată de-atîta sumeție...
Ovidiu, într-o clipă mi-am dat inima ție.

OVIDIU

(palpitînd)

Dar... parcă te văd încă în barcă lunecînd...
Măreai cu-a ta frumseță al nopței farmec blînd...
Mai spune... Ah! mai spune...

IULIA

(emoționată, ștergîndu-și ochii pe ascuns)

De-atunci, în exaltare,
Gîndind la tine numai, la tine, poet mare,
Mi-am îmbătat simțirea cu-a tale poezii
Ce pot să redeștepte pe morți între cei vii.
O seară prin frunzișul grădinei, fără știre,
Te-am întîlnit... O! Ceruri!... cuprinsă de uimire,
Era să cad... *(Cu dragoste.)* Căzut-am, iubite, pe al
tău sîn,
Destăinuind amoru-mi într-un duios suspin.
Mi-ai zis atunci, Ovidiu, îți mai aduci aminte?
Mi-ai zis: „Amorul nostru, cît soarele ferbinte,
Prea mare pentru spațiul acestui mic pămînt,
Din templul nemurirei ne-a face un mormînt!"

OVIDIU

(căzînd treptat în aiurări)

Mormînt și nemurire!... Cuvinte mari, deșarte...
Absurdă antiteză, fără-nțeles... De-o parte
O urnă ce așteaptă ca să înghită-n ea
O mînă de cenușă răcită... A cui? A mea!
De alta, o speranță ce naște închipuirea...
Mormînt și nemurirea... mormînt și nemurirea...

IULIA

Ovidiu! *(În parte.)* A lui minte se perde, e-n delir.

OVIDIU

(cu o zîmbire amară)

Și nemurirea... Viața atîrnă de un fir...

Un liliac în zboru-i îl rupe de-l atinge...
Și iarba crește grabnic pe omul ce se stinge...

(Cu un țipăt de durere.)

Ah! iar săgeata cruntă!

IULIA

Ce ai? Spune-mi ce ai...

OVIDIU

Mi-e inima-ncolțită de-un dinte crîncen... Vai!...
(Perdut.) Ce plaiuri încîntate colo mi se arată?
E patria-nflorită... Sulmone regretată.
Un vultur plană, plană sub ceruri sus, mai sus,
Îmi face semn din aripi... mă cheamă... dar s-a dus...
M-afund în oceanul de noapte și tăcere.
Ah! Iulio... dă-mi mîna... mă doare... Ce durere!
Aici! Aici! *(Leșină.)*

IULIA

Espiră!... Năprasnici dumnezei!...
Cum de-l răpiți voi mie, acum, sub ochii mei?
Ajungă-vă blestemul ce vi-l arunc în față!

(Privind la el.)

Ovidiu!... Nu m-aude. *(Îl ia de mînă.)* E mîna lui
de gheață.
Vai! Iată-l în a morței cumplite-mbrățișări...
De-abia se mișcă sînu-i în slabe răsuflări.

(Aleargă la ușă, înebunită.)

Săriți în ajutoru-mi, bărbați, femei, voi care
Nu rîdeți cum rîd zeii de cruda-mi disperare.

(Ușa din fund se deschide. Sarmiza intră repede, urmată de Sarmis și de poporul din Tomis, aducînd o cunună de lauri. După dînșii intră amicii lui Ovidiu, purtînd coroane cu frunze de aur.)

SCENA VIII

IULIA, OVIDIU, SARMIZA, SARMIS, POPOR, apoi GETTOR

TOȚI

(intrînd grabnic prin fund)

Ce este?

IULIA

(desperată)

El espiră.

SARMIZA

(alergînd lîngă pat)

Sărmanul!

GETTOR

(intrînd)

Vă vestesc
Mai mulți străini din Roma ce-n urma mea sosesc.

SCENA IX

PRECEDENȚII, COTTA și AMICII LUI OVIDIU

COTTA

Ovidiu unde-i?

SARMIZA

(arătîndu-l)

Iată-l în ultimele-i ore.

IULIA

(în parte)

Amicii lui în Tomis! *(Se pleacă pe mort și strigă:)*
Ovidiu, în picioare!
Roma lui Iuliu Cesar, privește, a venit
Să te salute.

OVIDIU

(tresărind)

Roma?

IULIA

(în parte)

Din moarte l-a trezit
Al patriei scump nume.

(Ovidiu se reazimă pe braț și-și privește amicii.)

COTTA

Ilustre, tu, romane,
Ovidiu, fala Romei și-a gintei suverane,
Victimă neferice al cruntului destin,
Azi Roma te recheamă cu drag lîng-al ei sîn.
Primește-aste coroane; prin noi ți le trimite...
Salut și onor ție, poete strălucite!

OVIDIU

(se scoală-n picioare, rezemîndu-se de pat)

Din morți, la glasul Romei, pe lume iar reviu.
Sînt rechemat la Roma, îmi spuneți voi?... Tîrziu!
Opt ani de exilare, opt ani de lungă jale
M-au dus pe-a veciniciei nemărginită cale...
Pe mine-a vieții poartă, amicilor, s-a-nchis,
Și ce mai văd în fața-mi îl văd ca printr-un vis.
Ah! văd, și mă cutremur, cum timpul aprig vine
Mărirea sacră-a Romei s-o schimbe-n mari ruine,
Și cum, din depărtare, potopul cel barbar
Se-ntinde să distrugă al zeilor altar...
Văd Roma cum expiră... Vai! Roma nu mai este!
Puterea ei? legendă!... Istoria-i? poveste!
A fost, s-a șters cu nume, cu glorie, cu tot...
Văd multe, multe, multe, dar a grăi nu pot...
Fiorul mă cuprinde... și glasul mi se curmă.

(Mică pauză.)

Stați!... Norul greu dispare... lumina crește-n urmă...

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ CLUJ-NAPOCA

Trec secoli... o! minune... Aici, în răsărit,
Vlăstarul, fiu al Romei, stejar a devenit,
Şi Istrul moşteneşte al Tibrului renume...
Se-nalţă-o nouă Romă, renaşte o nouă lume.
Mormîntu-mi se deschide... din el în viitor
Un lung torent de viaţă se-ntinde roditor.

(Cu entuziasm.)

Dumnezeiri!... Nu, ginta latină-n veci nu moare!

(Şovăie şi cade pe pat.)

Ah! iată... noaptea... noaptea... ah! mor... ah!...
soare! soare!

(Expiră.)

IULIA

(cu un strigăt desperat)

Mort! Mort!

(Cade-n genunchi şi-i sărută mîna plîngînd.)

(Toţi cad în genunchi.)

COTTA

(întinzînd coroana spre Ovidiu)

Adio, geniu în veci neperitor!

IULIA

(cu lacrimi)

Adio, suflet nobil, iubit şi iubitor!

(Cortina cade. Sfîrşit.)

DIN BROŞURI, PERIODICE, MANUSCRISE

FARMAZONUL DIN HÎRLĂU

COMEDIE ÎN TRII ACTE, PRELUCRATĂ DE A ***. B ***.

Înfăţoşată pentru întâiaşi dată la deschiderea
Teatrului Naţional din Iaşi, luni în 18 noiemvrie 1840.

PERSOANE

SLUGERUL GÎNGANU
PESTRIŢ, nepotu-său din Hîrlău
LEONIL, tînăr zugrav
TITIREZ } prietini cu Leonil
MILESCU }
UN TRACTIRGIU NEAMŢ
UN COMISAR
AGLAIŢA, fata slugerului
GAROFA, slujnica Aglaiţii
Prietini a lui Leonil, slugi.

Scena se trece în Iaşi.

Notă. Actorii sînt înscriși în capul fieștecărei scene cum trebuie să fie pe teatru; cel dintăi ocupă totdeauna dreapta actorului.

FARMAZONUL DIN HÎRLĂU

ACTUL ÎNTĂI

Teatrul înfăţoşează un atelier de zugrăvie; portreturi, statuie ş.a.

SCENA I

LEONIL, AGLAIŢA, GAROFA
(Leonil face portretul Aglaiţii)

LEONIL: Dacă te-i tot mişca aşa, duducă, n-om mai sfîrşi niciodată portretul d-tale.

AGLAIŢA: Puţin îmi pasă; şi crede că, dacă n-ar fi vrut tată-meu numaidecît, nici că l-aş fi început.

LEONIL: Curios lucru... ce de mai complimenturi îmi faci astăzi.

AGLAIŢA: Ce vrei?... Eu îs aşa... şi fii sigur că pentru gustul mătăluţii nu mi-oi schimba caracterul.

LEONIL: Eşti slobodă să faci ce vrei cu el... Nu-ţi cer altă, decît să şezi în linişte numai două minute.

AGLAIŢA: Ei... grăbeşte-te, mă rog... că n-am chef să mă supui la toate capriţiile d-tale.

GAROFA *(mirîndu-se şi uitîndu-se la portret)*: Bra!.. duducă... da tare îţi samănă... sărăcuţa de mine... numai cît nu vorbeşte.

AGLAIŢA: Cît îmi pasă...

GAROFA: Dec!... Şuguieşti... cum să nu-ţi paie bine să ai o icoană ca asta... cînd te uiţi la ea, parcă te uiţi într-o oglindă...

LEONIL: Pentru numele lui Dumnezeu, uită-te la mine, duducă...

AGLAIŢA: Uf... pare că şăd pe ace... *(Uitîndu-se la Leonil.)* Iată mă uit... Îţi place?

LEONIL: Aşa se mai poate... *(Lucrează.)*

GAROFA: Nu ştiu de ce te mînii, duducă, că te zugrăveşte... Eu cînd aş fi în locul d-tale, aş sări păr' în pod de bucurie... Îmi aduc aminte că la noi, la Podu-Leloaiei, era un zugrav de dughene, care vroia numaidecît să-mi facă portretul... El zugrăvise pe moşu Ion crîşmariu cu cealma turcească pe cap, zicîndu-i că samănă cu un Ali-Paşa... Nu ştiu dacă-l cunoaşteţi... Eu nu l-am văzut niciodată.

AGLAIŢA: Taci, mă rog, toanto, nu mă mai asurzi...

GAROFA: Toantă..., se poate... că doară nu-s ce procopsită... Ia şi eu, cum m-o făcut mama, ca de la Podu-Leloaiei.

AGLAIŢA *(sculîndu-se)*: Îi de nesuferit. De o parte dobitoacă asta cu prostiile ei... de altă parte dumnealui, care ca cînd face înadins de tot prelungeşte lucru...

LEONIL *(apropiindu-se de ea)*: Ce nedreptate, Aglaiţo; se poate să-mi faci tocmai mie astfel de mustrare...

GAROFA *(în parte)*: Tocmai lui... S-o cucuiet treaba.

LEONIL: Nu vrei să-mi răspunzi?

AGLAIŢA: N-am nemic de răspuns, domnule. *(Garofii.)* Dă-mi şalu şi haide.

GAROFA: Cum, duducă?... N-aştepţi pe cuconu băbaca d-tale, ca să vie să te ieie?

AGLAIŢA *(către Leonil)*: Dumnealui va ave bunătate să-i spuie că ne-am dus; doară n-om face cea mare greşală că ne-om porni singure, după ce şădem tot într-o ogradă... Haide.

LEONIL *(oprind-o)*: Ba nu, Aglaiţo... nu te-i duce pără nu mi-i spune pricina măniei ce ai asupra mea... Dacă-s vinovat în ceva, spune-mi care mi-i vina.

AGLAIŢA: Încă mă mai întrebi?

LEONIL: Te rog.

AGLAIŢA: Ei bine, ascultă... Te plîngi de manierile mele, îmi zici că sînt mînioasă. Da oare n-am dreptate? după ce din pricina d-tale oi să mă mărit cu un om care nici nu l-am văzut. Apoi pune-ţi în gînd de-l iubesc.

LEONIL: Cum se poate?

AGLAIŢA: Dar, dar..., fă-te acu că nu ştii nemică.

LEONIL: Să mă trăsnească fulgeru de ştiu ceva... Da omul acela cine-i?

AGLAIŢA: Ştiu eu? Da macar orşicine să fie, îl urăsc de pe acu.

GAROFA: Îl urîm din fundul inimei, şi pun rămăşag dinainte că-i..., deşi nu dobitoc de tot, da cel puţin prost.

LEONIL: Ei bine... Ce lucru te-au putut face să crezi?...

AGLAIŢA: Toate... Aeru cu care tată-meu se uită la mine. Şi apoi trebuie să-ţi spun c-asară m-au ocărît că nu fac destul tualetă şi mi-au recomenduit ca să pun astăzi ce am mai frumos, pentru că o să priimim o vizită...

LEONIL: Nu mai rămîne îndoială, slugeriu vre să te mărite. Da n-ai frică, nu l-oi lăsa.

AGLAIŢA: Şi ce-i să faci? De ce ai aşteptat păr-acu şi nu m-ai cerut?

LEONIL: Ah! pentru numele lui Dumnezeu! nu mă mustra! nu ştiu ce-oi să fac, ce-oi să zic, dar îţi jur că niciodată nu-i fi soţia altuia.

GAROFA: Ha! Bravo, aşa îmi placi! Vra să zică v-aţi împăcat. De-acum ne putem duce! aud?...

AGLAIŢA: Nu ne alungă turcii... putem şede.

LEONIL: Slugeriul trebuie să vie acum. Lăsaţi-mă singur cu dînsul, vă rog; am să-i vorbesc numaidecît.

GAROFA: Adecă, cum s-ar zice, ne dai afară.

AGLAIŢA: Leonil, nădăjduiesc că ţi-i ţine parola.

LEONIL: Te poți îndoi, iubită Aglaiță... cînd norocirea me îi în primejdie? *(Sărută mîna Aglaiței, care iesă pe ușa din față.)*

GAROFA: Da să nu te dai, cuconașule... Vorbește-i ţapăn moșneagului. *(Închinîndu-se.)* Sărut mînele...

SCENA II

LEONIL

LEONIL: Dragă Aglaiță... Mînia ei se trăgea din dragostea ce are pentru mine. Da avea și dreptate... De atîta vreme de cînd ne iubim și încă n-am cerut-o la tată-său... Ha... Iată-l tocmai că vine...

SCENA III

LEONIL, SLUGERIUL GÎNGANU

SLUG[ERUL]: Am cam întîrziet, da nu-i vina me, pune-ți în gînd că mă apucasăm de cetit *Estela*[1]... și m-am adormit c-o plăcere nespusă... Dec!... Unde-i Aglaița?

LEONIL: Au apucat-o o durere de cap de cele strașnice... Și s-au dus acasă.

SLUG[ERUL]: Curioz lucru, frate, cu durerile de cap... Cînd o apucă... lasă tot... Ar fi în stare să-și lasă și bărbatul din pricina lor... Da Garofa unde-i? Socot că pe dînsa n-o apucat-o durerea de cap...

LEONIL: Nu, *arhon* sluger... Da fiindcă nu putea să șadă în locu stăpînă-sa... s-au dus și ea.

SLUG[ERUL]: Bine, foarte bine... Însă putea să șadă, socot, pentru dînsa.

LEONIL: Nu te înțăleg, *arhon* sluger.

SLUG[ERUL]: Dar, dar... Vreu să-i faci și ei portretul... Păr-acum mi l-ai făcut pe al meu, a cățălului meu și a surorî-mea... În minutul acesta... zugrăvești pe fiică-mea... Trebuie dar numaidecît să-mi faci și portretul Garofei... Am gînd să-l pui în sofragerie.

LEONIL: Oi face ce-i poronci... Dar cît pentru acum am să-ți cer ceva.

SLUG[ERUL]: Ce poftești?

LEONIL *(în parte)*: Curaj, Leonil... Acu-i vremea... *(Tare.)* Știi, *arhon* sluger, că, slavă Domnului, am o stăricică destul de bună... și un meșteșug în care am cîștigat ceva reputație. Familia me o cunoști... Și socot că toți care mă știu or mărturisi că aș putea face norocirea unei fete.

SLUG[ERUL]: Nici vorbă nu-i... Dacă ai stare.

LEONIL: Tocmai pentru acea, ieu îndrăzneală de a-ți cere pe duduca Aglaița.

SLUG[ERUL]: Așa!!... Fără șagă?

LEONIL: O iubesc ca pe un înger.

SLUG[ERUL]: Înger pămîntesc... Ba nu, zău... Cu tot denadinsul?

LEONIL: Cu tot denadinsu.

SLUG[ERUL]: Propoziția d-tale mă bucură foarte mult.

LEONIL: Cît sînt de fericit.

SLUG[ERUL]: Ș-am aflat de undeva că nici Aglaița nu te prea urăște.

LEONIL: Vra să zică nimic nu se împotrivește cerirei mele... Și priimești?

SLUG[ERUL]: Ba te înșăli foarte mult... Nu primesc nicicum.

LEONIL: Ce zici?... *Arhon* sluger... Da pentru ce?

SLUG[ERUL]: Pentru c-am făgăduit altuia...

LEONIL: Cunosc un chip de a-ți întoarce făgăduința.

SLUG[ERUL]: Care?

LEONIL: Să-i tai urechile — să vedem dacă a îndrăzni să se înfățoșeze denaintea duducăi Aglaițe cu urechile tăiete.

SLUG[ERUL]: Na-ț-o!... Ca cînd s-a lăsa el să-i tai urechile... Da cum dracu? că doară nu-i tocmai măgari.

[1] E vorba, desigur, de pastorala lui Florian cu acest titlu, „din franțuzie adusă pe românie de Constantin Strat, Ieșii, La Institutul Albinei, 1839".

LEONIL: Se vede că cam apropie... Deşi nu-i avidoma... Ia spune-mi, mă rog, cine-i acel rival grozav?

SLUG[ERUL]: Un tînăr de la Hîrlău!... Un nepot de departe a unui văr al patrule ce am la Hîrlău.

LEONIL: Şi cum îl cheamă?

SLUG[ERUL]: Pestriţ.

LEONIL: Pestriţ... Aşteaptă, pare că-l cunosc... Dar, am învăţat cu el la Trisfetitele... Se poate? un nătărău ca dînsu...

SLUG[ERUL]: Te-oi ruga să-mi faci portretul lui... Am de gînd să-l pui...

LEONIL: În grajdi... Acolo-i locul lui.

SLUG[ERUL]: În sfîrşit, cu toate c-am făgăduit vărului meu... nu pierde toată nădejdea.

LEONIL: Ce-aud? Cum?

SLUG[ERUL]: Pestriţ nu-i prea iute, ba încă pot să zic că-i molatic ca un culbec. Moşu-său, gîndind că poate s-a mai deschide dacă l-a căsători, l-au trimes păr-acu de trei ori în căruţă de poştă, ca să facă cunoştinţă cu logodnica lui, şi de trei ori au rămas pe drum păr-acu.

LEONIL: Ha! ha! ha! se vede că n-are oase într-însu.

SLUG[ERUL]: Aşa se vede; în sfîrşit, am hotărît cu moşu-său că dacă Pestriţ n-a sosi astăzi în Iaşi, păr' la trei ceasuri nemţeşti şi nu s-a înfăţoşa la mine păr' la ace vreme, apoi oi fi slobod să-mi dau fata cui oi vre.

LEONIL: Şi dacă nu l-ei vede păr-atunce, mi-o dai mie?

SLUG[ERUL]: Din toată inima. Da îs numai zăce ceasuri şi mă tem să nu ajungă; mai are vreme încă.

LEONIL: Nu-ţi pasă, las' pe mine.

SLUG[ERUL] *(în parte)*: De-a lua Leonil pe Aglaiţa, n-oi fi silit să-i plătesc portreturile care mi-au făcut; ştii că am cap? Am cap, ce-i drept nu-i păcat. *(Tare.)* Rămîi sănătos, fătul meu. *(Iasă.)*

LEONIL: Cu multă plecăciune, *arhon* socru.

SCENA IV

LEONIL: Cum să fac ca să-l opresc de a se înfăţoşa? Zău nu ştiu... Cu toate aceste, *kir* Pestriţ, te-oi face eu de nu-i mai vroi să te însori... Da cum dracu să fac?... Ha, iată Titirez, elevul meu de zugrăvie, poate că el a găsi vrun chip.

SCENA V

LEONIL, TITIREZ (intră cîntînd: „Haideţi, fraţi, să trăim bine" ş.c.)

TITIREZ: Sluga, Leonil... Ce mai faci... *(Întinde mîna şi ia pe a lui Leonil.)*

LEONIL: Da ce dracu ai pe mînă?

TITIREZ *(rîzînd)*: Ha... ha... ha... Clei am cumpărat de vro două parale cu gînd ca să mă apuc de mînă cu toţi care i-oi întîlni. Mai dinioară am găsit pe un doftor... Cum l-am văzut, m-am apropiet de el... Ia uită-te, domnule doftor, ce fierbinţeală am la mînă... Oare de ce pricină?... Doftorul meu vre să-mi pipăie mîna... şi se umple... ha! ha! ha! să-l fi auzit cum ocărea nemţeşte... *kleiner Spitzbub... Dummer Kerl.* Da acu, pe cinstea me, să fi ştiut că eşti tu...

LEONIL: N-ai fi făcut-o, sînt sigur.

TITIREZ: Ba, dimpotrivă... Aş fi cumpărat de zăce parale clei. Ştii că în puterea prieteşugului...

LEONIL: Cu toată puterea prieteşugului... Ai nişte şăgi foarte scîrnave...

TITIREZ: Vrei să zici cleioase.

LEONIL: Cum îi vre... da ştiu că-s proaste.

TITIREZ: Găseşti că-s proaste, pentru că ţi le-am făcut ţie... da ian să le fi făcut altuie... ai găsi că-s cu duh... Bre... da frumos pantalon ai... numai cît îi cam lung... Ţ-ar merge mai bine dac-ar veni numai păr-aice?... *(Însemnează cu ciobota scîrnavă două linii mari pe pantalon.)*

LEONIL: Ești de nesuferit... ce dracu, n-ai respect nici pentru prietinii tăi?

TITIREZ: Bre... respect... *(scoțîndu-și șapca și închinîndu-se păr' la pămînt)* cu toată supunerea, mă închin ecțelenției-voastre... Ha! apropo... cum merge portretu... Bravo... minunat... samănă ca nuca în părete — numai sprinceana îi cam jos... și gura-i prea mică. *(În vreme ce zice aceste, feștelește cu un pămătuf portretul.)*

LEONIL *(mănios)*: Ian să-ți spun, te-ai prea obrăznicit... caută să nu te dau pe ușă afară.

TITIREZ: Ca cînd nu poci întra pe fereastră... Da cît ești prost să te mănii... cînd, dimpotrivă, ar trebui să-ți paie bine că-ți dau prilej să te găsești mai multă vreme în compania modelului.

LEONIL: Ian lasă-mă... dă-mi pace.

TITIREZ: Să-ți dau pace? Îi cam greu, pentru că nu știu ce dracu am de nu pot șede locului... trebuie numaidecît să fac ceva, vrun cabazlîc... așa mi-i firea, se vede... cînd mă-ntreabă cineva vro adresă în uliță... îl trimet pe malu Bahluiului... Dacă văd vro droșcă stînd locului... Îndată mă fac că-s grăbit și vreu să mă sui în ea... Droșcariul ie hățurile în mînă... îl las de se gătește cum se cade și pe urmă îi zic: „Droșcar, droșcar, slobod ești?..." „Da, cocnaș, da... slobod, slobod..." „Mă bucur din suflet că nu ești rob... adecă țigan, zău mă bucur..." Lipovanu meu se mănie, mormorisește și eu rîd de nu mai pot...

LEONIL: Ian ascultă-mă, Titirez... am să te rog să-mi faci o slujbă... astăzi îmi pari cu chef.

TITIREZ: Știu și eu... întreabă-ți mîna, pantalonii... și portretul, ei ți-or răspunde mai bine.

LEONIL: Trebuie să găsăști în capul tău... vrun șiriclic nou... necunoscut.

TITIREZ: Înțăleg... cum s-ar zice, esența vicleniei. Pentru ce?

LEONIL: Pentru că să oprești să nu între la slugeriu Gînganu, pănă după trei ceasuri... un rival al meu care îmi pică pe spate tocmai de la Hîrlău...

TITIREZ: De la Hîrlău?... și cum se numește?

LEONIL: Pestriț.

TITIREZ: Pestriț!! Ha! ha! ha! Trebuie să fie departe acu, bietu prost...

LEONIL: Ce zici?

TITIREZ: Ascultă... trecînd mai dinioară pe lîngă dughenile Pașcanului, văd un soi de om că aleargă spre mine cu o scrisoare în mînă, adresuită către slugeriu Gînganu, în Sărărie... Pestriț nostru mă întreabă încotro-i Sărăria? Vroind să-i joc festa îi răspund: „De vrei să găsești, domnule, pe slugeriu Gînganu, trebuie să iei o droșcă și să te duci la schitu lui Tărîță... Vezi... colo, pe deal... ceva alb... aceea-i toată sare scoasă din munte. Slugeriu s-au dus să cumpere vro cîteva sute de ocă de sare, fiindcă face negustorie de sare..." „Poate că de aceea și șede în Sărărie?", îmi zice Pestriț... „Tocmai, dragă, ai nemerit..." După asta, Pestriț s-au pornit... au luat o droșcă... și acum, fără îndoială că se plimbă prin chetrăria de la schitu lui Tărîță.

LEONIL: Da dacă a afla că l-ai înșălat... s-a întoarce degrabă înapoi. Cum oare să-l oprim?

TITIREZ: Îmbracă-te în straie de comisari, și, cum a veni, pune mîna pe dînsul... și îl du la Urzică.

LEONIL: Numai asta nu se poate.

TITIREZ: De ce nu... chipu-i destul de curioz.

LEONIL: Nu-mi place mie.

TITIREZ: Hai dar să căutăm altu... Știi ce?... Așteaptă-l jos la poartă, pănă cînd s-a scoborî din droșcă... și atunci îl calci pe picioare... el se mănie că i-ai zdrobit bătăturile... Tu îi răspunzi că-i un provințial... El se mănie și mai tare... și amîndoi vă duceți afară de rohatcă să vă bateți în duel... Prin chipul acesta îi pute să-l întîrzii cît îi vroi.

LEONIL: Am gîndit de mult la acest chip... dar Pestriț îi un om care nu se mănie niciodată.

TITIREZ: Ei, apoi, caută tu altu care ți-a plăce.

LEONIL: Socot că cel mai bun este să așteptăm provințialu nostru... și să lăsăm să vie lucrurile cum a vre soarta.

TITIREZ: Bravo... ai dreptate... soarta, cîteodată, face niște lucruri...

PESTRIȚ *(afară)*: Da ce vra să zică asta, domnilor?

TITIREZ: Ce huiești?... *(Uitîndu-se pe fereastră.)* Săracul de mine... Iaca Pestriț...

LEONIL: Îs pierdut... are să se suie la slugeriul.

TITIREZ: Nu te teme... îi încungiurat de prietinii noștri... care nu par să aibă de gînd să-l lasă... ce cap... ce cap... pare că-i bostan... uitați-vă.

SCENA VI

Cei dinainte, MILESCU, PESTRIȚ, prietini a lui Leonil (Milescu și prietinii lui aduc pe Pestriț în triumf)

PESTRIȚ: Cum v-am mai spus... Priimirea dumilorvoastre mă bucură pănă la inimă... Nu știu însă prin care faptă am putut meritarisi...

MILESCU: Domnule, nu se zice meritarisi...

PESTRIȚ: Da cum?

MILESCU: Terimarisi.

PESTRIȚ: Ha... bine... Nu știu prin care faptă am putut terimarisi cinstea cu care...

MILESCU: Cînd are cineva un cap ca a dumitale... poate pretinde tot soiul de cinstiri din partea unor artiști ca noi...

PESTRIȚ: Cum ai zis, mă rog... Ar... ar...

MILESCU: Artiști... căci sîntem artiști, domnule, și dorim ca să-ți facem portretul... fiind siguri că va înfățoșa una din cele mai curioaze caricaturi a veacului nostru...

PESTRIȚ: Nu-ți uita vorba... cum ai zis: carcaturi?...

MILESCU: Caricaturi; vroiam să zic că ești o caricatură fără preț.

PESTRIȚ *(în parte)*: De vreme ce zici că-s fără preț... puțin îmi pasă... *(Tare.)* Așa înțăleg și eu...

da cînd ați sărit pe mine nitam-nisam, ca la om fără băț... ziceam în mine... ce, Doamne iartă-mă... Ii vreu să-și bată joc... și cît pe ce era să mă mănii, pe crucea me... De vreme ce îmi ziceți că sînt o caricatură fără preț...

MILESCU: Bună de pus la cabinet...

PESTRIȚ: Cabinet? Dar... dar... Așa se mai poate... *(Văzînd pe Leonil.)* Dec... dec... dec... Iată o figură, care, Doamne iartă-mă, nu-mi este necunoscută.

LEONIL: Îmi pare bine, domnule Pestriț, că nu m-ai uitat.

PESTRIȚ: Da cum dracu să uit... pumnii ce mîncam de la tine cînd învățam împreună la Trisfetitile... Trebuie să știi că-mi aduc aminte de toți școlerii... Drept aceea vină să te sărut. *(Îmbrățoșază pe Leonil.)*

TITIREZ: Apoi, dacă-i așa... îmbrățoșază-ne și pe noi, căci sîntem toți frați de pe Adam și Eva.

TOȚI: Dar, dar... bine zice Titirez.

(Toți s-aruncă asupra lui Pestriț... îl trec unu de la altu strîngîndu-l cu putere.)

PESTRIȚ: Încet... încet... că mă înădușiți... Ei... Destul, fraților, vă foarte mulțămesc... Bre... bre... bre... Da ce dragoste... *(Văzînd pe Titirez.)* N-auzi, vere, te poftesc altă dată să nu mă mai trimiți pe la schitu lui Tărîță după slugeriu Gînganu... c-apoi...

TITIREZ: Așa!!! Se poate să te mănii? Eu am făcut-o asta pentru sănătatea dumitale... Cînd te-am văzut... mi-ai părut cam zaif... și îndată am socotit că o mică primblare ți-ar face mult bine.

PESTRIȚ: Auzi, mică primblare pin deal la chetrărie... Ba încă mă face să cred... că bolovanii era de sare.

TITIREZ: Nădăjduiesc că n-ai pică asupra mea.

PESTRIȚ: Eu, pică... nici chic.

TITIREZ: Mai ales că mă înșălase și pe mine altu, nu știu care... Însă acu știu cu siguranță că slugeriu Gînganu se află tocmai la Rădiu, unde s-au dus

ca să cumpere un loc de vie... Şi, dacă doreşti să mergi... ca să-l găseşti...

PESTRIŢ: Foarte mulţămesc... Mai bine l-oi aştepta aice... Ha... Ei... Ce mai zic oamenii de mine în Iaşi?

TITIREZ: Ce să mai zică bieţii oameni... De atîta vreme de cînd tot vorbesc de mirele de la Hîrlău... Au sfîrşit mai tot de zis... Ştii ce... Unii zic că eşti un crai şi jumătate.

PESTRIŢ: Nu-i vina me... zău nu-i vina me... clima noastră de la Hîrlău ne-au făcut pe toţi nişte crai...

TITIREZ: Şi jumătate...

PESTRIŢ: Tocmai... mi-ai furat vorba...

TITIREZ: Mă rog, mă iartă.

PESTRIŢ: Dumnezeu să te ierte... Da de-acu s-au sfîrşit, mă las de crăii...

TITIREZ: Adecă te faci om de treabă.

PESTRIŢ: A... a... iar mi-ai furat vorba.

TITIREZ: Pardon...

PESTRIŢ: Dumnezeu să te par... să te ierte, vreu să zic... De-acum am luat hotărîre să nu mai fac curte, nici să mai răpesc la inimi de fete... Am venit la Iaşi să mă însor.

LEONIL: Ce jertfă!

PESTRIŢ: Aşa-i? A, uitasăm; frăţiorilor, auzit-aţi vrodată vorbind de farmazonie?

TITIREZ: Pentru ce?

PESTRIŢ: Ştiţi c-aş da tot ce am pe mine... adecă douăzeci şi cinci de lei şi şesă parale... atîta am în pungă — ca să pot fi priimit în corposul farmazonilor? Puneţi-vă în gînd că încă n-am văzut nici un farmazon... Şi că aş da în jumătate de ceea ce am asupra me... cu toate că-i cam sărat... ca să mă pot găsi faţă în faţă cu un farmazon...

TITIREZ *(în parte)*: Ce idee luminată. *(Tare.)* Vere Pestriţ, uită-te bine la mine... *(Pestriţ se uită la el.)* Acum uită-te şi la dumnealor. *(Pestriţ urmează întocma.)* Ne-ai văzut bine?

PESTRIŢ: Pentru ce?

TITIREZ: Fă cum îţi spun...

PESTRIŢ: Da bine, pentru ce? Şuguieşti pisemne...

TITIREZ: Ba nu... nu... fără şagă... mai uită-te o dată. *(Pestriţ se uită iarăşi.)*

PESTRIŢ: Ei bine, v-am văzut!

TITIREZ *(grosîndu-şi glasul)*: Toţi cîţi sîntem aici sîntem farmazoni.

PESTRIŢ *(sărind doi paşi înapoi)*: Aud?... *(Scoţîndu-şi căciula.)* Sărut mînuşuţile dumilor-voastre... Domnilor farmazoni... Vă heretisesc din tot sufletul că aveţi cinste şi norocire... de a fi... aceea ce sînteţi... *(În parte.)* Trebuie să mărturisesc că hîrlăoanii au noroc. Eu care doream atîta să văd un farm... Deodată mă trezesc între o mulţime de farmaz... *(Tare.)* Ah... frăţiorilor, credeţi că aş da îndoit din ceea ce am pe mine ca să mă pot şi eu numi...

TITIREZ: N-ai trebuinţă să faci nici o cheltuială... Te priimim cu toţii în societatea noastră.

PESTRIŢ: Aud?... Aud?... Zău, aţi ave atîta bunătate... Ah! Ce fericire... *(În parte.)* Şi-apoi cînd zic că hîrlăoanii au noroc... *(Tare.)* Aşteptaţi-mă oleacă..., c-oi să mă duc la moşu-meu să-i dau de ştire c-am sosit, şi îndată vin să mă folosesc de bunătatea dumilor-voastră.

TITIREZ: N-ai trebuinţă să te mai duci... ţi-am spus c-au ieşit... Şi-apoi îţi făgăduiesc că ţerimonia s-a sfîrşi înainte de trei ceasuri.

PESTRIŢ: Sigur? Vezi că n-aş vroi să mă înfăţoşez mai tîrziu moşu-meu... pentru că după trei ceasuri îmi pierd driturile de mire.

TITIREZ: Nu-ţi fie frică, după ce ţi-am făgăduit... Acu deodată du-te mai deoparte... că am să vorbesc ceva cu dumnealor.

PESTRIŢ: Poftim... poftim...

TITIREZ *(către ceilalţi)*: Ian să vă spun... socot c-aţi înţăles cabazlîcu. Aşadar, n-am trebuinţă să vă mai tălmăcesc că gîndul nostru este ca să ne batem joc de Pestriţ şi să-l oprim ca să nu se

însoare cu amoreza lui Leonil. Unde să-l ducem acu?...

LEONIL: În pivniță.

TITIREZ: Bine. Stați locului și rîdeți. *(Lui Pestriț, serios.)* Îți vestesc că hotărîrea societății este ca să te priimască în sînul ei... Însă păn-a nu face un pas ca acesta, cinstita companie farmazonească vroiește să te cerce de ai curaj.

PESTRIȚ: Curaj... Am cu ghiotura, cît vrei... Tatămeu... era să-l taie turcii în bejănie.

TITIREZ: Ai să te găsești în primejdii grozave.

PESTRIȚ: Puțin îmi pasă... *(În parte.)* Primejdii grozave... nu-mi prea place.

TITIREZ: Focurile iadului au să te împregiure.

PESTRIȚ: Puțin îmi pasă... *(În parte.)* Numai de nu m-ar atinge.

TITIREZ: Și, după această cercare fierbinte, ai să treci în întunericul mormînturilor.

PESTRIȚ: Pentru a tria oară îți spun că nu-mi pasă, numai cît să-mi dați o lumînare... Pentru că la Hîrlău niciodată nu m-am culcat fără lumină.

TITIREZ: Foarte bine... Așteaptă-ne aici... Da să nu faci nici o împrotivire, c-apoi dai pielea popii.

PESTRIȚ: Fiți siguri că m-oi supune la toate. *(Se uită la ceasornic.)*

TITIREZ: Apropo... Țeremoniile de priimire în compania noastră nu iartă să aibi ceasornic... *(În parte.)* Îi de interesul nostru să nu poată ști ceasul. *(Tare.)* Nici bani.

PESTRIȚ *(dîndu-și ceasornicul și punga)*: Ia sama că sînt în pungă 25 lei, 6 parale; tocmai vîrsta mea.

TITIREZ: Cum? ești vîrstnic de 25 de lei și 6 parale?

PESTRIȚ: Așa nu-nțălegi alagoria, frate... Am tocmai atîța ani cîți lei în pungă, și atîte zile cîte parale.

TITIREZ: A... *(În parte.)* Tare-i prostuț.

PESTRIȚ: Să iei, mă rog, sama și ceasornicului... că se smintește tare degrabă... Cum îl clatini ceva, ceva... merge cu 12 ceasuri înainte într-o zi... Și nu mai departe... ieri la 12 ceasuri la amează-zi... arăta 12 ceasuri de noapte.

TITIREZ *(în parte)*: Da-i dobitoc de tot biet băiet... *(Tare.)* Haideți... Și tu, o Pestrițe! gătește-ți curajul. *(Iesă.)*

SCENA VII

PESTRIȚ *(singur)*: În sfîrșit... Slavă Domnului, o să fac parte din cinstita societate a farmazonilor. Pare că mi-au uns inima cu miere... Așa-s de bucuros! Numai un lucru mă cam supără... întunericul mormînturilor... Cine dracu le-o spus să se amestece în astfel de fleacuri... Eu care nici ziua mare nu sînt prea curajliu... Cînd să mă facă să văd morți! Valeu... Cînd m-ar face să mă întîlnesc cu răposata mătușă-mea, cucoana Balașa... Brrrr... Mi se oțăresc crierii. Mătușa Balașa... Să mă ferească Dumnezeu... Da ce zic? Se poate să-mi fie frică mie, care peste un ceas am să fiu farmazon... Dă, dă, măi Pestrițe, nu mă rușina... fii om de treabă. Nu fi cum te-arată chipu... Vădește tuturor că ești fecioru tătînitău, care cît pe ce era să-l taie turcii în bejănie...

SCENA VIII

PESTRIȚ, LEONIL, TITIREZ și ceilalți (intră încet și îl apucă pe dinapoi, puindu-i o basma pe ochi)

PESTRIȚ: Văleu... văleu... nu mă lăsați!

TOȚI *(grosîndu-și glasul)*: N-ai frică... că te ținem bine.

PESTRIȚ: Domnilor... fiți oameni buni, nu mă schinjuiți.

TOȚI *(asămine)*: Noi nu sîntem oameni.

PESTRIȚ *(spăriet)*: Da... da... ce... ce... sîn... sînteți?

TOȚI *(asămine)*: Draci.

PESTRIȚ: Draci... Of... de-acu m-o luat dracu.

(Îl îmflă pe sus... Tablou.)

Sfîrșitul actului I.

ACTUL AL DOILE

(Teatrul înfățoșează o pivniță. Vro cîteva buți.)

SCENA I

TITIREZ, MILESCU, PRIETENI

(La rădicarea perdelii sînt cu toții întrebuințați a așăza lucrurile pe la locul lor.)

TITIREZ: Hai, degrabă, așăzați toate... în chip de mormînturi... Pestriț o să se socoată într-un țintirim.

MILESCU: Dac-ar fi toate țințirimurile plăcute ca aista, mulți ar vroi să moară.

TITIREZ: Te cred, și mai ales tu... ai fi cel întăi.

MILESCU: Nu zic ba... da socot că nici tu n-ai întîrzia să mă urmezi.

TITIREZ: Păn-atunci vă recomenduez o tăcere întreagă... să nu uitați și instrucțiile ce v-am dat.

TOȚI: Bine... bine.

TITIREZ: Lăsați-mă singur un pic.

(Iesă toți, afară de Titirez.)

SCENA II

TITIREZ: Ian să vedem dacă toate lucrurile sînt așăzate după placul meu... aici am pus vro cîteva artifiții care trebuie să imiteze cu iconomie o ploaie de foc... cît pentru balercele este... înfățoșează mormînturile de care am vorbit lui Pestriț... Acu totu-i să ne jucăm bine rolele... cît pentru mine, nu-mi pasă... într-aceste îs tare și mare... Dar pare c-am zărit o lumină... Cine să fie oare? *(Uitîndu-se.)* Garofa... Garofa... fata din casă a slugeriului... Ce caută pe aici?... O, ce idee minunată îmi vine... încă o festă de jucat... tot nu vre ea să mă lasă să

gust ciorba slugeriului... nici nu-mi dă voie s-o sărut... eu care sînt numai foc pentru dînsa... las' c-oi drege-o eu... *(Stinge lumînarea ce are.)*

SCENA III

TITIREZ, GAROFA (cu o garafă și-o lumînare)

GAROFA: Dec! Cine dracu au deschis ușa pivniții? pui rămășag că diavolul cel de Titirez s-au apucat iară de vro poznă... încă așa plod n-am văzut... pune-ți în gînd că nici că ne-ar da pace... vre numaidecît să mă sărute de cîte ori mă vede... noroc că am niște palme cam late... c-apoi cine știe ce s-ar întîmpla. *(Titirez îi stinge lumînarea.)* Cine o suflat în lumînare?

TITIREZ *(în parte)*: Ia s-o spariiu... *(Tare. Gros.)* Eu sînt sufletul papucă-tău.

GAROFA: Ian să nu-mi scot papucu să ți-l trîntesc peste cap... auzi tu?...

TITIREZ *(gros)*: Garofo... nu te obrăznici cu stahia pivniții.

GAROFA: Mi se pare că-i cunosc glasu stahiei...

TITIREZ: Am aflat că n-ai nici o îndurare pentru dorințele unui făt-logofăt cu păru de aur... și frumos ca soarele, ce se numește Titirez... pentru aceea am lăsat vecinica mea lăcuință, înadins, ca să vin să-ți poruncesc ca cînd drăgălașul Titirez va avea poftă să te sărute... să nu-i arăți palmele, ce, dimprotivă, să-i împlinești toate dorințele.

GAROFA *(în parte)*: Titirez... el îi... să ne batem joc un chic de dînsul... *(Tare.)* Bravo, papucule, da frumoase sfătuiri îmi dai... nu ți-i rușine... și socoți că te-oi asculta... nădăjduiești c-oi face vrodată ochi blînzi unui lacom... unui crai ca Titirezu dumitale... niciodată, papucule, mai degrabă mi-i călca în picioare decît să mă supui poroncii dumitale... mănie-te... fă ce vrei...

puțin îmi pasă, da niciodată nu m-oi lăsa să mă sărute un mucos ca Titirez. *(În parte.)* O luat-o bună.

TITIREZ *(sărind de pe poloboc jos)*: Mucos... eu mucos... Garofo... șuguiești, socot... nu pot crede că mă pui în catigoria țîncilor... Eu care simțesc pentru tine o pară mai fierbinte decît jaraticu bucătăriei slugeriului... O, Garofo, floare care răspîndești un miros... *(În parte.)* Da fie-ți milă de Titirez... nu-l lăsa să nebunească... căci crierii lui... sărmanu... au început a se învîrti ca un titirez... Garofo... vină să te sărut.

GAROFA: Să mă săruți!! Ai nebunit ori nu ți-i mult...

TITIREZ: Nu mi-i mult, Garofo, pre legea me... *(Vre să o sărute.)*

GAROFA *(în parte)*: Pe-ntuneric, dacă se poate. *(Tare.)* Ian sfîrșește, că te lipesc...

TITIREZ: Dar... dar... lipește-ți buzele tale cele în floarea garofii... pe buzele mele...

GAROFA *(dîndu-i o palmă)*: Poftim, îți place?

TITIREZ: Valeu!... *(În parte.)* M-o ars... *(Tare.)* Cu toate aceste, trebuie să te sărut. *(O sărută.)*

GAROFA: Dă-mi pace, domnule Titirez... că mă mănii...

TITIREZ: Dacă destul de mănioasă ai fost păn-acum; îi vreme să te îmblînzești.

GAROFA: Încalte aprinde lumînarea.

TITIREZ: Iaca... îndată... am tot ce trebuie; o cutie de chibrit... *(Aprinde lumînarea.)* Ești mulțămită?

GAROFA: Dar... pentru că te-ai făcut cuminte.

TITIREZ: Ei, dacă-i așa... dă-mi o guriță.

GAROFA: Acu... se poate... că-i aprinsă lumînarea... da pe-ntuneric... *(Uitîndu-se în fund.)* Pare că vine cineva...

TITIREZ: Tocmai prietinii noștri... ascultă... *(Îi șoptește la ureche.)*

GAROFA: Așa... zău... ha! ha! ha!... bietu Pestriț.

TITIREZ: Da să nu uiți ce ți-am spus...

GAROFA: Las' pe mine, oi face cum ai zis.

TITIREZ: Du-te de-acu, du-te degrabă.

(Garofa iesă pin stînga.)

SCENA IV

TITIREZ, LEONIL, MILESCU, PRIETINI

TITIREZ: Ha, bine c-ați venit; vă înștiințăz că cercările au să înceapă.

LEONIL: Da mucenicu unde-i?

TITIREZ: O să vi-l slobod acum. *(Bătînd în palme de trei ori.)* Uitați-vă în sus. *(Pestriț, cu ochii legați, se coboară într-un paneri.)*

LEONIL și CEILALȚI *(rîzînd)*: Ce voiaj!

TITIREZ: Am vrut să vă dau o idee de călătoriile prin văzduh... *(Toți rîd.)* Țist... tăceți.

PESTRIȚ *(în văzduh)*: Bre... bre... bre... da a dracului călătorie fac... de un ceas de cînd mă tot cobor fără a mai da de uscat...

SCENA V

Cei dinainte, PESTRIȚ

PESTRIȚ *(tot în văzduh, cu ochii legați, strigînd)*: Măi... oameni buni... rămîneți sănătoși, că eu mă... duc... *(Paneriul se atinge de pămînt.)* Slavă Domnului c-am dat de vîrtos.

TITIREZ *(schimbîndu-și glasul)*: Ai sosit în cele mai adînci măruntaie a pămîntului... poți să ieși din trăsura ta.

PESTRIȚ: Mă rog, ian spune-mi, de cîte poște sînt depărtat de fața pămîntului... auzi... domnule... ian ascultă, domnule... Cutare.

TITIREZ: Nu mă chem domnu... Cutare.

PESTRIȚ: Mă iartă... Domnule... Cut... n-am vrut să te ating... da, mă rog, ian spune, n-aș pute să-mi scot de pe ochi basmaua asta?

TITIREZ: Nu... pentru că prin farmecul acestei legături ai să vezi o mulțime de lucruri.

PESTRIȚ: A!... prin farmecu... Curioz lucru... pînacum nu văd nimică.

TITIREZ: Taci, nu vorbi... căci o să începem ceremoniile de priimire... Pune-te pe scaun... și adu-ți aminte că în vremea cît ți se vor face întrebările cuvenite... n-ai voie... nici să tușești... nici să te miști... nici să strănuți, nici să te răsufli.

(Leonil dă un scaun lui Pestriț care se așază în mijlocul teatrului.)

PESTRIȚ: De m-oi răsufla să mă bați la talpe.

TITIREZ: Candidatul... Spune-ți numele, țara și vîrsta ta.

PESTRIȚ *(în parte)*: Încep a cam ameți de frică. *(Tare.)* Mă numesc Hîrlău... vîrsta me îi Pestriț, țara me-i de 22 ani... Ba nu, mă înșăl, mă chem Pestriț... țara...

TITIREZ: Bine... bine... Pentru ca să poți întra în societate, trebuie să n-ai nici un narav... și, după cum am auzit, dumneta ai o mulțime...

PESTRIȚ: Ba, pe crucea me...

TITIREZ: Ești minciunos... lacom...

PESTRIȚ: Lacom... se poate. Ce-i drept nu-i păcat, îmi place turta dulce de mă prăpădesc. *(Se scoală.)*

TITIREZ: Șezi locului... nu te mișca.

(Pestriț vre să se puie pe scaun și pică jos.)

TITIREZ: Scoală-te!

PESTRIȚ *(sculîndu-se)*: Dacă și fără să-mi zici... valeu, coastele...

TITIREZ: Acu hai să începem cercările... Suiți-l în vîrful turnului... ca să se arunce de sus cu capu în jos...

PESTRIȚ: Cum, frate, să m-arunc... șuguiești... da pot să-mi stric ciolanele.

TITIREZ: Așa!! Turnu n-are mai mult decît o sută de stînjini.

PESTRIȚ: M-am dus de pe fața pămîntului. *(Îl suie pe o scară care, cu cît Pestriț se înalță, ea intră în pămînt.)*

TITIREZ *(vorbind în pumni, ca să-l facă să creadă că-i tare jos)*: Aruncă-te în fundul pămîntului.

PESTRIȚ *(strigînd foarte tare)*: Ei, domnilor, ia mă rog...

TITIREZ *(asemene)*: Nu ne trebuie observații... dacă nu te-i supune pravililor noastre, nu te priimim.

PESTRIȚ: De vreme ce-i așa... *(Sare.)* Dec... degrabă am ajuns.

TITIREZ *(încet, către Leonil)*: Acu-i rîndu tău. *(Se ascund toți denapoie poloboacelor... ascunzînd luminarea.)*

PESTRIȚ: Parcă nu-i nimene împregiurul meu. *(Scoate basmaua de pe ochi.)* Bre... bre..., da ce curaj am arătat.

(Se aud gemete; vuiete de lanțuri.)

PESTRIȚ *(spăriet)*: Săracul de mine, ce am auzit? Or să vie morții să mă vizitarisască... N-auziți, domnilor răposați... nu-s acasă... vă puteți întoarce de unde ați venit... n-am nici chef să vă văd... *(În parte.)* Simt oarecare sudori răci ca gheața...

TITIREZ *(schimbîndu-și glasul)*: Ah!... ah!... fie-ți milă.

PESTRIȚ *(în parte)*: Oare cine dracu să fie?

TITIREZ: Of, nu mai pot... mori de foame și de sete.

PESTRIȚ: Slavă Domnului că nu-i mătușa Balașa... dacă de cînd au murit nu i-au dat nimică de mîncat... biata babă trebuie să fi murit de vro sută de ori cel puțin.

TITIREZ: Da tu care stai în preajmă-mi... ce cauți în lăcașul ticăloșiei?

PESTRIȚ: A!... aici îi lăcașul ticăloșiei... am venit să mă fac farmazon.

TITIREZ: Farmazon... nenorocitule... și eu am venit să mă fac farmazon, ș-acum de cincisprezece zile sufăr în beciul acesta.

PESTRIȚ *(în parte)*: Mi se pleacă genunchii.

TITIREZ: M-am hrănit numai cu niște coji de pîne ce am găsit într-un ungheri.

PESTRIȚ: Sărăcuțul de mine... coji... d-apoi ce-oi să fac eu, care nu pot mînca decît pîne proaspătă?

TITIREZ: Proviziile mele se sfîrșisă... era să mori de foame... cînd din întîmplare, se înfățoșă ochilor mei...

PESTRIȚ: Ce lucru?...

TITIREZ: Un guzgan... cu care m-am putut hrăni păn-acum.

PESTRIȚ: Un guzgan!!... n-oi pute niciodată să trăiesc cu astfel de dobitoace.

TITIREZ: Țîst... Pestrițe, acum au venit vremea să chemi trăsnetul pe capul tău.

PESTRIȚ: Să chem trăsnetu... da pentru ce?

TITIREZ: Pentru ca sufletele farmazonilor să vie să-ți facă vizită.

PESTRIȚ: Nu s-ar putea pe altă dată...

TITIREZ: Nu mai lungi vorba degeaba... gîndește că hotărîrea noastră este nepărtinitoare.

PESTRIȚ: De vreme ce îmi dați rezoane atît de lămurite... mă supun... Da cum să-l chem... nu știu cum să-i vorbesc.

TITIREZ: Vorbește-i cu toată politeța cuvenită unei persoane însemnate.

PESTRIȚ *(uitîndu-se în sus)*: Domnule trăsnet... poftesc pe ecselența-voastră să binevoiți a vă coborî din ceri... numai tare te-aș ruga să nu faci mult huiet... vă voi rămîne mult îndatorit... al ecselenției-voastre pre supus șerb... și plecat...

(Titirez dă foc artifițiilor.)

PESTRIȚ: Valeu... valeu... am murit. *(Pică cu fața în jos. În vremea asta se luminează pivnița.)*

TOȚI: Vivat... Pestrițe... ești priimit.

PESTRIȚ *(sculîndu-se)*: Îs priimit... zău?

TITIREZ: Dar... dar... Pestrițe... Pune-te-n genunchi... nostimule fiu al Hîrlăului... curajul tău... și haracterul ce ai arătat te fac vrednic de a întra în societatea noastră. *(Îi întinde mîna s-o sărute și-i dă două palme. În parte.)* Tare-i

prost. *(Tare.)* Și de acum înainte, printr-un semn care am să-ți comunichez, toate pungile au să ți se deschidă... și toate tractirurile au să te hrănească degeaba.

PESTRIȚ: Ce economie... pentru mine care voiem să mănînc la Regensburg.

TITIREZ: Iată semnul de care ți-am vorbit... nimică nu-i mai lesne... pui degetul cel gros pe vîrful nasului... așa... deschizi mîna și miști degetele... Vezi. *(Face semnu.)*

PESTRIȚ: Am înțăles... *(Face și el sămn.)* Și cu sămnu aista ai tot ce-ți trebuie?

TITIREZ: Tot.

PESTRIȚ: Zău, niciodată n-aș fi putut gîci că am o comoară pe vîrful nasului.

TITIREZ: Și cînd cel întăi sămn nu va dobîndi ceea ce dorești... mai adaoge și ceelaltă mînă... și atunci ești sigur că nimic nu-ți va lipsi.

PESTRIȚ: Ah!... fraților, nu puteți crede cît sînt de fericit...

TITIREZ: Te cred.

PESTRIȚ: Nu știu cum să vă mulțămesc...

TITIREZ: Mă rog... între noi știi că-i *san fason*... Hai... domnilor, veniți să-l ducem pe domnul Pestriț în triumf.

PESTRIȚ: D-apoi... prea multă cinste... Mă rog, nu mă faceți să mă rușinez.

TITIREZ: Asta-i cea de pe urmă ceremonie.

(Leonil și Milescu rădică în brațele lor pe Pestriț.)

SCENA VI

Cei dinainte, GAROFA

GAROFA *(alergînd)*: Ascundeți-vă... fugiți degrabă.

TOȚI: Da ce-i?

GAROFA: Toți căzacii de la Agie... au venit să vă arestuiască.

TOȚI: Cum se poate?

LEONIL *(lăsînd pe Pestriț să pice jos și rădicînd mînile către ceriuri)*: Ah! Dumnezeule!

PESTRIȚ *(de jos)*: Valeu... n-auzi, vere... da știi... că m-ai trecut cu șaga.

TITIREZ *(încet, către prieteni)*: Nu vă temeți, îi minciună... eu am iscodit-o asta, ca să-l prelungim mai mult.

PESTRIȚ: Mă rog, ian tălmăciți-mi și mie... ce vra să zică arestuirea asta?

GAROFA: Nu știu cine le-au spus că v-ați închis aice, ca să faceți blăstămății.

TITIREZ: Hai degrabă să ieșim de aice... pe ceea ușă... veniți să vă duc într-un tractir unde ne-om putea ascunde.

(Iesă cu toții.)

Sfîrșitul actului al doile.

ACTUL AL TREILE

Teatrul înfățoșază o grădină de tractiri. Copaci în dreapta și în stînga, supt care sînt mese. Pe poartă este scris: *Tractiriul lui Franț Macson.*

SCENA I

TRACTIRGIUL, SLUGI (așezînd mesele)

TRACTIRGIUL: Degrabă, degrabă... puneți toate pe la locul lor... *saperment...*

SLUGILE: Îndată, domnule Franț.

SCENA II

TRACTIRGIUL: Mai leneșe lighioaie decît slugile de aici... nici că se poate... cînd le poroncești ceva... îți răspund: îndată, *domnule*... Și te fac de aștepți ceasuri întregi. *Saperment noh ain mal*... Dacă n-aș fi peste tot locu eu singur, ar merge urît trebile... astăzi avem duminecă... trebuie să vie mulți mușterei... Ha!... pare că văd... vro trei persoane întrînd... bravo... bravo, *Herr* Franț... ziua se începe bine... îi de-abia douăsprezece ceasuri... *(Își freacă mînele de bucurie.)*

SCENA III

FRANȚ, SLUG[ERUL] GÎNGANU, AGLAIȚA, GAROFA

SLUG[ERUL]: N-am face bine, Aglaițo, să mîncăm în grădină?

AGLAIȚA: Da ce idee ț-o venit, babacă... să mîncăm în tîrg... dumneta care, de cînd ești... ai mîncat tot acasă?

SLUG[ERUL]: Să-ți spun, fata me, vremile s-au schimbat... în ziua de astăzi toate se prefac... trebuie deci să urmăm și noi... propășirile veacului... după cum zice domnul Leonil, c-apoi ne-or rîde oamenii.

GAROFA: Ai dreptate, cucoane... și, zău, ar trebui să mănînci totdeauna la tractir.

SLUG[ERUL]: Ba, zău... nu-mi spui că ți-ar plăce și ție? Da trebuie să știi, puișorule, că n-am luat bucătăriță în casă pentru ca să mănînc la tractiriuri. Ian spune-mi, domnule *Șonț*, ai vro odaie slobodă?

FRANȚ: Dar, domnule... cum nu... mai ales pentru dumneta.

SLUG[ERUL]: Gătește-ne o masă bună... c-apoi eu nu știu multe... te înștiințez că de nu oi fi mulțămit... *(Face sămn de bătaie.)*

FRANȚ: Nu te îngriji, domnule... De nu-i fi mulțămit, să-mi plătești îndoit... *(Iesă.)*

SCENA IV

SLUGERIU, AGLAIȚA, GAROFA

SLUG[ERUL]: Auzi... auzi... să-i dau îndoit... măi, că obraznici sînt șonții iști de nemți.

GAROFA: Da cum? ai vroi să se priimească ca să-l bați?

AGLAIȚA: Cîte ceasuri sînt, babacă?

SLUG[ERUL]: Două și giumătate nemțești...

AGLAIȚA *(în parte)*: Cînd gîndesc că Pestriț poate să vie!

SLUG[ERUL]: Numai o jumătate de ceas mai avem pănă la sosirea lui Pestriț...

AGLAIȚA: Mă mier de ce ai mai zis lui Ion ficiorul ca să-i spuie, dac-a veni, că sîntem aice...

SLUG[ERUL]: Trebuia să-l aștept acasă pănă la trei ceasuri, dar, fiindcă am ieșit înaintea vremei hotărîte, socot că-i destul de drept ca să-l înștiințăz unde sînt.

AGLAIȚA: De-ar da Dumnezeu numai... să nu vie.

GAROFA *(încet)*: Nu te teme, duducă, că-i în mînele domnului Titirez.

AGLAIȚA: Să te-audă Dumnezeu.

SCENA V

Cei dinainte; FRANȚ

FRANȚ: Dommule, masa-i gata... șărvete curate... argintăriile de la Viena... ș-un vin... un vin de cel pecetluit.

SLUG[ERUL]: Cum pecetluit?... l-ai amestecat cu ceară tare?

FRANȚ: Vreu să zic că butelca-i pecetluită.

SLUG[ERUL]: Ha! ha!... înțăleg... hai la masă.

FRANȚ: Veniți pe aice... *(Iesă.)*

SCENA VI

FRANȚ, și, pe urmă, TITIREZ

FRANȚ: Slavă Domnului... păn-acum am trei persoane de jupit...

TITIREZ

(intră cîntînd)

Haideți, frați, să trăim bine,
Să trăim noi între noi...

Cu toată supunerea mă închin domnului Franț Macson... Ce mai faci? sănătos?... Și eu, cum vezi... foarte mulțămesc... *(Îl bate peste pîntece.)*

FRANȚ: Sluga dumitale, domnule. *(În parte.)* Niciodată nu l-am văzut, da se pare a fi de treabă.

TITIREZ *(în parte)*: Iată un zămari, care nu-mi pare înzăstrat cu mult duh... *(Tare.)* Domnule Franț, îți vestesc că peste vro două minunte are să-ți pice o societate, care a să-ți aducă o foame de lup, ș-o somă de douăzeci lei... Spune-mi de este chip ca să o mulțămești?

FRANȚ: Cîte doi lei de om... îi cam greu... mai ales dacă ar cere șampanie... Bordo...

TITIREZ: Dac-ar cere, nu le da.

FRANȚ: Așa se poate.

TITIREZ: Unde-i cartea?

FRANȚ: Iat-o pe masă.

TITIREZ *(puindu-se la masă și scriind)*: Da ian spune, ce ai de gînd să ne dai?

FRANȚ: Un borș cu iepure.

TITIREZ: Iepure la un neamț... foarte mulțămesc, nu-mi plac iepurii care miorlăiesc.

FRANȚ: Domnule, te rog să crezi...

TITIREZ: Măcar să mi-l arăți viu, nu te-oi crede... *(Scriind.)* Iaca ce trebuie să ne dai, ascultă... o rață sălbatică cu curechi... numai să nu fie din ogradă... niște prepelițe, fripte în slănină...

FRANȚ: E... e... domnule, pentru douăzeci lei vrei să-ți dau prepelițe?

TITIREZ: Dacă-i așa... apoi schimbă treaba... fă-ne ce-i ști...

FRANȚ: Las' pe mine... Unde vroiți să mîncați?

TITIREZ: Aici... în grădină... la răcoare... și pe iarbă verde... dacă nu s-a fi uscat... da... grăbește-te, că prietinii mei au să vie îndată.

FRANȚ: Nu te teme... ia acum... numai două minunte...

TITIREZ: A, apropo, uitam să-ți spui un lucru... avem cu noi un soi de prost, numai uitîndu-te la el l-ei cunoaște că-i de la Hîrlău... să nu-l lași să se ducă pănă cînd nu ți-a plăti... vrem să-i facem un cabazlîc.

FRANȚ: D-apoi... nu s-a mănie?

TITIREZ: Iaca neamțu... *(În parte.)* Dacă-i neamț, tot neamț. *(Tare.)* Nu te teme... după ce îți spun că-i de la Hîrlău.

FRANȚ: Mă duc îndată la bucătărie să dau poronci. *(Iesă.)*

SCENA VII

TITIREZ: Ce dracu de nu mai vine Pestriț... ar ave haz să i se fi întîmplat vro poznă în drum... Bietu Pestriț! da înc-așa aluat de gogoman n-am văzut... pare că-i aud viind...

SCENA VIII

TITIREZ, FRANȚ, PESTRIȚ, LEONIL, MILESCU, PRIETINI

FRANȚ *(afară)*: Prietinul dumilor-voastre vă așteaptă în grădină... Poftim, domnilor... poftim. *(Îi introduce pe scenă.)*

PESTRIȚ *(făcînd semnul lui Titirez)*: Sluga, vere... *(Către ceelalți.)* Vra să zică aice sîntem în siguranție... nu ne mai temem că ne-a găsi Urzică.

LEONIL: Nu.

PESTRIȚ: Putem deci mînca în ticnă.

LEONIL: Dar... n-ai nici o grijă.

PESTRIȚ: Gata sînt bucatele, domnule tractirgiu?

FRANȚ: Îs pe foc, domnule. *(În parte.)* Aista trebuie să fie prostu... *(Tare.)* În două minunte vor fi gata... *(Iesă.)*

PESTRIȚ: Două minunte ș-un ceas... *(Rîzînd.)* Ha! ha! ha! două minunte ș-un ceas... Cum vă place?... Da bine, că de cînd m-ați priimit în societatea dumilor-voastre... m-am făcut așa cu duh... încît nici eu nu mă cunosc...

LEONIL: Duhu se află ades în fundu butelcii...

PESTRIȚ: Ai dreptate, vere Leonil... și, spre dovadă, mă arăt eu însuș... Ce eram?... un prost... viu la Iași... întru cu dumnealor la berărie... și cînd ies afară... mă trezesc plin de duh... A... apropo, frățiorilor, sînteți siguri că ne găsim într-un tractir de farmazoni?

LEONIL: Fără îndoială... iată, dacă nu mă crezi, cetește însuși numele tractirului.

PESTRIȚ *(cetind)*: Franț Macson... se cam apropie... da pare că nu-i tocma...

TITIREZ: Aice-i scris nemțește... Franț Macson nemțește vre să zică farmazon moldovenește...

PESTRIȚ: Se poate... Ce vrei? eu nu știu multe limbi... pe la Hîrlău nu se prea învață...

TITIREZ: N-ai trebuință să mi-o spui...

PESTRIȚ: Adecă întrebam și eu... vezi... că n-am nici o para cu mine.

TITIREZ: Nici eu... Farmazonii nu poartă niciodată bani cu dînșii.

PESTRIȚ: Bravo... așa îmi placeți... ducă-se dracului moneda... numai gogomanii au bani... eu aveam totdeauna păn-a nu fi priimit în corposul farmazonilor... însă acu... acest metal îi în stare să-mi deie istericale... cu toate aceste... nu văd bucatele... poate a fi trebuit să plătim dinainte. *(Face semnul.)*

TITIREZ: Dinainte? aș!... asta nu se face niciodată... sînt unii care nu plătesc nici pe urmă.

PESTRIȚ: Hei... Domnule Franț...

FRANȚ: Iaca, domnule,... *(Aduce bucate. Toți se pun la masă.)*

SCENA IX

Cei dinainte; FRANȚ, UN COMISARI, CONSOMATORI, SLUGI

COMISARUL *(puindu-se la o masă)*: N-auzi, *Herr* Franț, ia să-mi dai...

FRANȚ: Iaca dau. *(Aleargă de la o masă la alta.)*

COMISARIUL: Ascultă-mă dintru-ntăi... ș-apoi mi-i răspunde...

PESTRIȚ *(mîncînd cu lăcomie)*: Cînd ați ști, frățiorilor, ce mulțămire simțesc în mine că mă aflu în compania dumilor-voastre... că, zău... pre crucea me, sînteți niște persoane de tot plăcute... pentru că, cum v-am mai spus... de cînd am întrat în corposul farmazonilor, sînt...

COMISARIUL *(către Franț, cu care șoptește. Tare)*: Un răsol...

PESTRIȚ *(în parte)*: Îs răsol. *(Tare și serios.)*: Sînt de tot vesăl, cu toate aceste, nu lăsați să treacă ceasul... cînd ați ști... pare că șed pe cărbuni... mă tot tem să n-aud sunînd trei ceasuri... nu pot sta locului de nerăbdare... îs ca...

COMISARIUL *(către Franț cu care samănă că se sfădește... Strigă tare)*: O gușă de curcan umplută.

PESTRIȚ *(în parte)*: Ca o gușă de curcan umplută?... ca cînd o face înadins... oare să mă mănii... macar... lasă-l dracului, că-i comisari. *(Tare.)* Mă rog, cîte ceasuri sînt... vere Titirez... ia caută la ceasornicu meu.

TITIREZ: L-am uitat acasă.

LEONIL: Nu poate să fie mai mult decît două ceasuri.

PESTRIȚ *(către Franț)*: N-auzi, domnule, cîte ceasuri sînt?

(Titirez face semn lui Franț.)

FRANȚ: S-au oprit ceasornicu.

LEONIL: Dar nu-ți fie frică... ai vreme...

PESTRIȚ: Frățiorilor... mă iertați... dacă nu pot să șăd mai mult... trebuie numaidecît să mă duc...

LEONIL: Nu se poate!

TITIREZ: Cînd îți spun că încă n-au bătut trei ceasuri... *(În parte.)* Oare cum dracu să-l opresc... a... o idee. *(Către Pestriț.)* N-auzi, vere Pestriț... Vezi comisariu cela?...

PESTRIȚ: Îl văd... da ce-i?

TITIREZ: Îi un farmazon.

PESTRIȚ: Ba zău, îl cunoști?

TITIREZ: De nume... *(În parte.)* Nu l-am văzut niciodată... *(Tare.)* El îi un polcovnic schimbat în straie de comisari.

PESTRIȚ: Ce spui, frate?... Tare îmi vine să-i fac semnul cela.

COMISARIUL: *Herr* Franț, adu-mi mușțari. *(Se scarchină la nas.)*

TITIREZ: Cearcă.

PESTRIȚ: Zău c-oi să cerc.

TITIREZ: Nu vezi cum se scarchină pe nas... cînd îți spun că-i farmazon...

PESTRIȚ: Socoți că-mi face semn?... Apoi, dacă-i așa, trebuie să-i răspund. *(Face semn comisariului care se uită la el cu mirare.)* Dec... Nu-mi răspunde... pst... pst... Domnule. *(Îi face iară semnul.)*

COMISARIUL *(în parte)*: Ce dracu de să tot strîmbă la mine.

PESTRIȚ: Nici că s-ar mișca... Ian să-i fac și celalalt semn. *(Îl face cu amîndouă mînele.)*

COMISARIUL *(sculîndu-se)*: Socot, domnule, că vrei să-ți bați joc de mine.

PESTRIȚ: Cine, eu?... dimpotrivă, după ce îți fac semnul ista... *(Îl face iară.)*

COMISARIUL: Ei! te-ai obrăznicit peste măsură... domnule, ești un om fără ispravă... trebuie să-mi dai îndată rezon.

PESTRIȚ: Ce feli să-ți dau rezon? Da nu ești farmazon?

COMISARIUL: Nu-i vorba de farmazonie...

PESTRIȚ: Cum nu-i vorba... apoi dar nu ești farmazon?

COMISARIUL: M-ai ensiultarisit... trebuie să-mi dai satisfacție... dumnealor vor fi martorii noștri... am de gînd să le fac prezent urechile dumitale... mă duc să aduc arme.

(Iesă. În vremea acestii sfezi, toți prietenii iesă, afară de Titirez.)

PESTRIȚ: Dacă-i așa vorba... apoi p-aici mi-i drumu. *(Vre să fugă.)*

FRANȚ *(oprindu-l)*: Ian așteaptă, domnule, trebuie să-mi plătești.

PESTRIȚ: Dă mai degrabă... ce-ți sînt datori?

FRANȚ: Douăzeci de lei...

PESTRIȚ: Douăzeci de lei... bine... întinde-ți mîna... *(Face semnul.)* Poftim... *(Vre să iasă.)*

FRANȚ *(oprindu-l)*: Șuguiești, domnule? socoți că m-oi mulțămi cu atîta?

PESTRIȚ: Ai dreptate... nu-i destul... întinde-ți amîndouă mînele. *(Face semn cu amîndouă mînele.)*

FRANȚ: Ian să-ți spun, domnișorule... eu n-am chef de rîs...

TITIREZ *(încet, lui Franț)*: Zi că l-ei închide... *(Iesă.)*

FRANȚ: Ai de gînd să plătești, ori ba?...

COMISARIUL *(întrînd cu arme)*: Ian sfîrșăște mai degrabă... n-am vreme s-aștept.

PESTRIȚ: Unde dracu m-am vîrît? *(Trei ceasuri sună.)* Trei ceasuri, săracul de mine... și vară-mea mă așteaptă... domnilor, trebuie să mă duc...

FRANȚ: După ce mi-i plăti.

COMISARIUL: După ce te-i bate.

FRANȚ: Trimet s-aducă straja.

COMISARIUL: Ba nu, mă rog... lasă să-l omor dintru-ntăi.

PESTRIȚ: Straja?... Să mă omori? sărăcuțul de mine și de mine... domnișorilor, pentru numele lui Dumnezeu...

FRANȚ *(trăgîndu-l deoparte)*: N-ascult nimică... plătește-mi.

COMISARIUL *(trăgîndu-l în partea lui)*: Vin de te bate.

SCENA X

Cei dinainte, TOATE PERSOANELE PIESII

SLUG[ERUL]: Ce huiet îi aice?... nu mă înșel... îi Pestriț... gogomanu meu de nepot.

LEONIL: *Arhon* sluger... nădăjduiesc că nu este trebuință să-ți aduc aminte de făgăduința dumitale.

SLUG[ERUL]: Cu toate că-s sluger... da cînd îmi dau parola o țin... Aglaița-i a ta.

PESTRIȚ: D-apoi eu, moșule?...

SLUG[ERUL]: Tu... prea tîrziu te-ai trezit.

PESTRIȚ: Vra să zică că v-ați bătut joc de mine... *(Lui Leonil.)* Domnule Leonil, te rog să crezi că nu-i frumos lucru să sufli femeile oamenilor.

LEONIL: Se poate... dar fiindcă ți-am suflat-o păn-a nu te însura... socot că n-am făcut mare supărare...

PESTRIȚ: Ce-i drept nu-i păcat... ar fi fost mai urît să mi-o fi suflat după ce m-aș fi însurat.

LEONIL: Așteaptă... nemaiavînd trebuință ca domnul Pestriț să fie farmazon, îi scot titlu ce i-am dat, și-l sfătuiesc să se întoarcă la Hîrlău ca să-și împlinească pofta... pentru că, cît pentru mine, nu-mi este cu putință ca să-l fac să între într-o societate pe care nu o cunosc decît din auz și care nici nu se află pe la noi.

PESTRIȚ: Ce feli... nu-s nici farmazon?

TITIREZ: Nu... asta au fost numai o festă care am vrut să-ți joc... Cum o găsești?

PESTRIȚ *(cu dispreț)*: Proastă... ești norocit că încă amiroși a lapte... c-apoi ți-aș arăta eu... cum

se joacă festile... ți-aș da niște feste pe spinare, de nu le-ai putea duce...

COMISARIUL: Păn-atunce... noi avem vreme să ne batem.

LEONIL *(către comisari)*: Domnule... vezi însuși că am vrut să rîdem oleacă de domnul Pestriț... te rog dar să lași mănia ce ai către dumnealui.

COMISARIUL: Dacă-i așa... uit tot...

FRANȚ: Da vezi că eu nu uit masa.

TITIREZ: Eu sînt însărcinat să plătesc... fiindcă eu am poroncit bucatele.

(Plătește cu banii lui Pestriț.)

PESTRIȚ: Tronc... numai atîta îmi mai lipsea; să plătești cu banii mei... ei, domnilor, vă întreceți cu șaga... dacă aș fi știut așa... aș fi șăzut la Hîrlău... că, zău, mă mier ce dracu am venit să fac la Iași?...

TITIREZ: Nu te-ai făcut farmazon, frate?

PESTRIȚ: Ian du-te de aici, că te lipesc... *(Către public, oftînd.)* Hei... hei... bine zicea mătușa Balașa... Dumnezeu s-o ierte; că cine sare multe garduri... își sparge nădragii...

MODISTA ȘI CINOVNICUL

COMEDIE ÎNTR-UN ACT, PRELUCRATĂ DE A *** V ***

Înfățoșată pentru întăiași dată pe Teatrul Național din Iași, sîmbătă în ianuarie 1841.

PERSOANE

NECULAI CERNELESCU
MATACHE
NASTASI CÎRCEI
O SLUGĂ DE CONFETĂRIE
SLUGA LUI CÎRCEI
CLARA
PROFIRIŢA

Scena se trece la Copou, în grădina publică.

MODISTA ŞI CINOVNICUL

(Teatrul înfăţoşează o parte a grădinei publice. O masă şi două scaune în stînga. Între copaci.)

SCENA I

CLARA *(făcîndu-şi vînt cu batista)*: Uf! ce înăduşală... pare că eşti într-un cuptori... îi frumos timp vara... numai păcat că-i soare... Slavă Domnului că nu-i multă lume aice... încale mai poţi fi în odihnă... da încolo, unde cîntă muzica, să te izbăvască Dumnezeu... ca cînd ai fi într-un furnicari... Vai de biata grădină publică, dac-a fi tot aşa... cîţi trec la Copou se abat aice... ba încă te întîlneşti cîteodată pănă şi cu jupînese din case... eu nu-s nicicum fudulă... d-apoi ş-aşa... ce dracu!... Cu toate că nu-s mai mult decît o modistă... pare că nu ştiu cum mi-i să mă găsesc lîngă jupîneasa Balaşa... sau lîngă lelea Ştefana... Cînd ar fi în mîna mea, aş da poroncă ca numai boierimea... modistile... şi cinovnicii să aibă drit de a întra în grădina publică... încalea cinovnicii ştiu să se poarte cu noi... îs cavaleri plăcuţi... cu haz... ş-au maniere frumoase... Da Cîrcei cela... vai, lua-l-ar dracu, ghiuj bătrîn; de trei luni de cînd mă

prigonește cu amoriul său, și nu se vede că-i c-un picior în mormînt... *(Ducîndu-se în fugă și uitîndu-se.)* Da nici c-ar mai veni Profirița... s-a fi întîmplat ceva... Biata copilă... Înc-așa fată nevinovată n-am văzut... norocire că m-am însărcinat eu de educația ei. *(Sluga de confetărie trece pin fund.)* Da parcă văd sluga confetariului... N-auzi, domnișorule...

SCENA II

CLARA, SLUGA (viind dinaintea scenei)

SLUGA: Aud... ce poroncești?
CLARA: Adu două limonăzi...
SLUGA: Două? se vede că aștepți pe cineva.
CLARA: Așa se vede... că doară n-oi să le beu pe amîndouă odată... Tare-s proști cofetărașii ăștii!
SLUGA: Le-oi pune pe masa care este lîngă fîntîna iasta... *(Sluga iesă.)*

SCENA III

CLARA: Pare c-aud un vuiet... poate că-i Profirița, ia să vedem... *(Se duce în fund și se uită.)* Vai de mine... domnu Cîrcei!!

SCENA IV

CLARA, CÎRCEI (cu un cortel subtsuoară)

CÎRCEI: Dar, eu sînt... gingașo Clară... eu sînt... Nastasi Cîrcei, reghistrator de 25 de ani... care mă usuc de amori pentru mata... crudo Clară... eu care mă vestejesc din creștet păn-în talpă de dragoste... Nemiloaso Clară... eu care de cînd te-am văzut mă trezesc adeseori scriindu-ți numele pe reghistru în loc să însămnez otnoșeniile și docladurile; eu, în sfîrșit, care, în focul ce mă frige, am făcut pănă și stihuri pentru ochii matale...
CLARA *(rîzînd)*: Zău... ian să le văd?...
CÎRCEI: Ascultă, Clărițo...

Ah! frunză verde de tei, De amori,
Mă usuc ca un maslin. Răcesc,
Ș-al meu stomah este plin Plesnesc,
De-al amoriului cîrcei. Dragă copilă,
Claro, șerpe-nveninat, Fie-ți... of... milă...
Ah, nu mă lăsa să pei, Căci mori,
Ca un maslin m-am uscat. De-amori,
Fie-ți milă de Cîrcei, Ca un ciof,
Ah, mori Of!...

(Aice rămîne într-o poziție comică, cu un picior în aer și cu mînele întinse spre Clara.)

CLARA *(rîzînd)*: Pun rămășag că le-ai furat din *Estela*..
CÎRCEI: Eu?... Ba să n-am parte de tinerețea mea și de ochișorii matale, dacă le-am furat din *Stelă*... ha! ha! ha! din stele... că doară nu-s așa de mare om ca să poci ajunge pănă la ele. Da lasă stelile la o parte pentru că am să-ți grăiesc de amoriul meu... ah, Claro, îndură-te de mine, pentru numele lui Dumnezeu... fie-ți milă de reghistru încale... nu mă face să mă stric cu șeful... Claro, uită-te la mine...
CLARA: Iaca mă uit.
CÎRCEI: Nu vezi pe față-mi brazdele ce au lăsat focul amoriului?... Uită-te bine, Clărițo...
CLARA: Nu văd alta decît niște zbîrcituri...
CÎRCEI: Vrei să zici nuri... ah, serafimule, cînd ai cunoaște fundul inimei mele... îngerașule...
CLARA: Da nu-s nici un înger... dă-mi pace.
CÎRCEI: Cum nu ești înger?... ei, apoi dar ești un dimon... un dimon îngeresc... Știi că n-au rămas nici un ungheri în grădină necălcat de mine; cu gîndul ca să te găsăsc... știi că eu mori... puiule, mori... cînd nu te văd... *(În parte.)* Trebuie numaidecît s-o subjug astăzi... *(Tare.)*

Dar, în sfîrșit, te-am găsit... după multe alergături și sudori... în sfîrșit, te văd dinaintea mea, frumoasă ca o Mardonă talienească a lui Răfăilă Zugravul, după cum zice șeful... veselă ca un pahar plin de vin de la Cotnar... și rumănă ca o lăcrămioară sau ca o friptură de curcan... Ah! Claro, dă-mi voie să depun o sărutare la picioarele tale...

(Se pune în genunchi.)

CLARA: Păn-aici, *kir* Cîrcei, nu mai departe.

CÎRCEI: Nu-mi curma vorba... știi, draga me... că sînt reghistrator... ostenelele mele și slujba ce fac Patriei; primesc o răsplătire de 80 lei pe lună... toată lumea mă cinstește... și, slavă Domnului, trupul mi-i verde încă.

CLARA: Da cum?... de atîta vreme de cînd îi pe lume, s-a fi uscat... ș-acum cred c-a fi numai bun de pus pe foc.

CÎRCEI: Dă-mi voie să mă rădic, că m-au apucat cîrcei la genunchi.

CLARA: Cîrcei pe Cîrcei.

CÎRCEI *(sculîndu-se)*: În sfîrșit, vorba multă, sărăcia omului... Vrei să te măriți cu mine?... spune, Claro... dar... spune că vrei... și, de azi într-o săptămînă, cîntăm Isaiia dănțuiește... *(În parte.)* Să-i ung ochii cu făgăduințe... ș-apoi îi a mea.

CLARA: *Arhon* Cîrcei... propunerea dumitale mă cinstește foarte mult... însă păn-a nu face un pas ca acesta... să-mi dai vreme să gîndesc...

CÎRCEI: Gîndește, Clărițo... gîndește cît ți-a plăce, numai să te arunci pe urmă în brațele mele.

CLARA *(în parte)*: Oare să vorbească înadins ghiuju? Ian să-l cercăm... *(Tare.)* Dintăi trebuie să-ți mărturisesc, *arhon* Cîrcei, că-s cam zburdatecă.

CÎRCEI: Cu atîta mai bine, că și eu sînt zburdatec.

CLARA *(zîmbind)*: Cînd nu te apucă cîrceile, poate.

CÎRCEI: Ba nu! de cîte ori te văd... și vreu să fac tot ca să-ți plac.

CLARA: Tot? adă-ți aminte de cuvîntul ista.

CÎRCEI: Tot... tot... tot...

CLARA: Vezi că nu știu încă dacă caracterele noastre se cuvin unu altuia. Nu ești prea... prea tînăr, *arhon* Cîrcei.

CÎRCEI: Prea... prea... nu... ce-i drept îi drept... Da, cu toate aceste... o vrîstă de 50 de ani, ca a mea, nu-i de lepădat, mai ales că nu trag tabac... adaoge pe lîngă aceasta, Clărițo, că cetesc fără ochelari... că nu port perucă... că n-am dinți minciunoși...

CLARA: Dacă nici adevărați n-ai pre mulți.

CÎRCEI: Se poate... da, în sfîrșit, n-am minciunoși... asta-i tot... Ei... ian să vedem ce mai am încă bun?... *(Gîndește.)* Ha... nu port mătănii cu mine...

CLARA: Toate aceste-s bune... însă parcă nu știu cum mi-i să-mi lepăd slobozenia!... Pentru ca să mă mărit cu un om, trebuie să-l iubesc tare mult... și, zău...

CÎRCEI: Ian las... îi lesne...

CLARA: Lesne... lesne... nu prea...

CÎRCEI: Zău îi lesne.

CLARA: Ce fel?

CÎRCEI: Iată cum... în toate zilele... sara și dimineața... da mai ales sara cînd te-i culca... zi așa: „Bietu Cîrcei... ce de treabă om!... Știi, zău, că are niște maniere tare plăcute... *arhon* Cîrcei... și cînd ai căuta bine... nu-i urît domnu Cîrcei... zău, nu... ba încă..."

CLARA: Încă ce?...

CÎRCEI: Nimică... După ce-i tot zice așa vro 15 zile... te trezești într-o dimineață cu un tăciune pe inimă... simți că te arde... te arde... și cine-i pricina acestui tăciune?... Cîrcei.

CLARA *(rîzînd)*: Ești sigur?...

CÎRCEI: Ba încă și încredințat... Drept aceea, pentru ca să începem... te rog să ai bunătate de a primi desară o masă la Regensburg.

CLARA *(în parte)*: O masă înaintea nunții... văzut-ai ghiuju... vroia să mă-nșele.

CÎRCEI: Om fi numai noi singuri... ca doi porumbaşi... eu oi fi porumbu şi dumneta porumbiţa... om mînca icre moi de la Galaţi. *(În parte.)* Cîtu-i cucu...

CLARA: Icre moi? *(În parte.)* Ca cînd au ştiut că-mi plac. *(Tare, cu sfială.)* Da, zău, nu ştiu de trebuie să primesc...

CÎRCEI: Pentru ce, porumbiţo?

CLARA: Mi-a fi frică să mă găsesc singură cu dumneta... *(În parte.)* Ş-apoi îi prea urît... ce dracu...

CÎRCEI *(desmerdîndu şi bărbia şi uitîndu-se la Clara cu coada ochiului)*: Ţi-a fi frică?... măcar că-s de 50 ani?... am înţăles... *(În parte.)* Am înţăles... am prins-o în laţuri... *(Tare.)* Vra să zică îmi făgăduieşti?...

CLARA: Nu făgăduiesc nimică... Să vedem mai tîrziu...

SCENA V

CÎRCEI, CLARA, PROFIRIŢA şi SLUGA

SLUGA: Pe-aici... duduco... pe-aici... *(Pune limonăzile pe o masă.)*

PROFIRIŢA: Ha... iată Clara...

CLARA: Da vină astăzi, soro dragă...

CÎRCEI: Modisto fără preţ... te las cu prietina dumitale, dar voi veni peste o jumătate de ceas. *(În parte.)* Mă duc să spui ficiorului meu, ca să aştepte la Regensburg să-i deie de ştire să gătească o odaie deosăbită. *(Tare.)* Vă sărut picioarele...

SLUGA *(lui Cîrcei)*: Doi sorocoveţi, domnule...

CÎRCEL: Ce zici?

CLARA: Dar... pentru două limonăzi ce am luat eu...

CÎRCEI: Dacă-i pentru gurita matale... din tot sufletul... *(Plăteşte slugăi. Clarei.)* Gîndeşte la făgăduinţa ce mi-ai dat.

CLARA: Nu ţi-am făgăduit nimică, *arhon* Cîrcei... să vedem mai pe urmă...

CÎRCEI: Păn-atunci... voi gîndi neîncetat la ochişorii matale... şi mă voi hrăni de nădejde...

Căci mori.
De amori
Ca un foc.
Of...

(Să închină şi iesă.)

SCENA VI

CLARA, PROFIRIŢA

CLARA: Slavă Domnului că s-au dus.

PROF[IRIŢA]: Da ce-ţi mai spune?...

CLARA: Ia... nişte dobitocii... Mă ruga să-l ieu de bărbat.

PROF[IRIŢA] *(rîzînd)*: Un bărbat de 50 de ani...

CLARA: Mi-ar plăce mai bine doi cîte de 25 de ani. Cu toate aceste... dacă propunerile lui ar fi adevărate... Ghiuju n-ar fi de lepădat. Da de ce-ai venit aşa de tîrziu?

PROF[IRIŢA]: Nu-i vina mea... Pune-ţi în gînd că madama m-au ţînut păn-acum, ca să gătesc o rochie îmflată, pentru o demuazelă cam slabă ce se mărită mîni...

CLARA: Uf... Să te ferească Dumnezeu de demuazele cînd se mărită... *(Se pun amîndouă la masă şi beu limonadă.)*

PROF[IRIŢA]: Ş-apoi... Ştii grosu cela care şade în faţă cu noi... Şi care cîntă toată ziua în flaut?...

CLARA: Trebuia să-l trimeţi să se plimbe cu flaut cu tot...

PROF[IRIŢA]: Dacă tocma aceea am şi făcut-o... i-am dat randevu la Socola.

CLARA: Bravo...

PROF[IRIŢA]: Mi-au zis că şi-a lua flautul cu el ca să cînte în droşcă.

CLARA: Lasă-l, c-a avea vreme să cînte pănă cînd te-a găsi.

PROF[IRIȚA]: Ei... nu știi, Claro... or să vie aici doi tineri.

CLARA: Doi?... Doi amorezați... Care și care?...

PROF[IRIȚA]: Cunoști pe unul... Știi, cela care bate în toate sările la fereastra noastră.

CLARA: A! domnul Neculai Cernelescu... Îl cunosc... un *bonjur* cu plete lungi... Socoteam înainte că complimentele lui se adresa mie... Însă se vede că mă-nșălam... Da celalalt cine-i?...

PROF[IRIȚA]: Celalalt se numește Matache... Da îi așa de rușinos, că vine tare rar la dugheană la noi... Și nici nu îndrăznește să-mi vorbească.

CLARA: Asta nu vra să zică nimică... Sînt oameni tare vorbareți în adunări, care, cînd te găsești sîngură cu dînșii, nu știu să spuie nici două vorbe... Da pe care-l iubești tu mai mult?

PROF[IRIȚA]: Zău nu știu... Încă nu m-am hotărît...

CLARA: Ești sigură c-or veni amîndoi?

PROF[IRIȚA]: Mai sigură nu se mai poate... După ce domnul Cernelescu mi-au spus ieri că a veni în toate duminicile aice... Și eu asară, ieșind din dugheană, am zis cam tare Marghioliței... c-oi să viu astăzi la grădina publică... Matachi era aproape de ușă... și fiindcă m-am uitat la el zicînd vorbele ieste...

CLARA: Bravo... Da nu-mi spui că te-ai deschis?...

PROF[IRIȚA]: Ce mă supără îi că trebuie astăzi să mă hotărăsc și nu știu pe care să-l aleg?

CLARA: Ie-le sama bine... Vezi care are mai bună poziție în lume... Care-i înzăstrat cu mai multe calități morale și fizicești... și îl alege pe acela...

PROF[IRIȚA]: Dacă-s amîndoi tare de treabă... Unu-i oacheș... Și îi în slujbă...

CLARA: Da celalalt?

PROF[IRIȚA]: Îi balan.

CLARA: Ce meșteșug are?

PROF[IRIȚA]: Îi de la Academie.

CLARA: De la Academie?... Trebuie să fie băiet de treabă... Eu cînd aș fi în locul tău nu l-aș lăsa să-mi scape... Zău nu... Am o slăbăciune pentru academicieni...

PROF[IRIȚA]: Să vedem...

CLARA: Parc-aud contradanțu cel nou... hai degrabă lîngă muzică să-l ascultăm...

PROF[IRIȚA]: Haide... *(Iesă pin dreapta.)*

SCENA VII

CERNELESCU, MATACHE

CERN[ELESCU] *(întră rîzînd)*: Ha! ha! ha!... Bietul băiet... se poate să tremure dinaintea unei fete... Ha! ha! ha!...

MAT[ACHE] *(strîmbîndu-l)*: Ha! ha! ha! Frumos îți șade să te casti așa degeaba!!...

CERN[ELESCU]: Cum dracu n-oi rîde... după ce te roșești cînd se uită o femeie la tine?...

MAT[ACHE]: Ei! apoi ce-oi să fac?... Dacă am prea mult sînge?...

CERN[ELESCU]: Vrei să zici că n-ai destul...

MAT[ACHE]: Mai ales cînd se uită o damă de două ori la mine una după alta...

CERN[ELESCU]: Asta dovedește că i-ai plăcut la cea întăie oară... d-apoi, sarmane Matache, cu chipul acesta nu-i fi făcînd multe biruinți.

MAT[ACHE]: Cum multe?... Nici una, vere Neculai... nici una...

CERN[ELESCU]: Cum se poate? la vrîsta ta? Zău, n-ai nici o cunoștință femeiască?...

MAT[ACHE]: Nici o fărămătură.

CERN[ELESCU] *(mierîndu-se)*: E! pesemne n-ai făcut niciodată curte unei femei?

MAT[ACHE]: Cine?... Eu?... Dimprotivă, vere... De cînd mă știu, tot curte fac... Însă prin nenorocire am avut totdeauna cîte un rival mai obraznic decît mine; și, zău, nu-mi pot închipui cum se făcea... Da nici n-am putut ieși din articolul

ocărilor... și, zău, aș dori să aflu prin care chip?...

CERN[ELESCU]: Chipul îi ușor de tot... Iaca ce trebuie să faci... ascultă...

MAT[ACHE]: Ascult... ascult... vorbește degrabă că-s cu nerăbdare...

CERN[ELESCU]: Dintru-ntăi arunci damei o ochire însemnată care o pătrunde păn-în fundul inimii...

MAT[ACHE]: Pe urmă?...

CERN[ELESCU]: După ochirea acea drăcească... te apropii de ea și-i sufli în ureche un cuvînt și mai înveninat, pe care îl împreuni cu un suspin grozav...

MAT[ACHE]: Care cuvînt?...

CERN[ELESCU] *(strigîndu-i tare la ureche)*: Te iubesc...

MAT[ACHE]: Dă, frate, că mă sparii...

CERN[ELESCU]: Dac-așa și trebuie...

MAT[ACHE]: Ei, dup-asta?...

CERN[ELESCU]: Dup-asta te arunci la genunchii-i ca la teatru, și-i spui cîte și mai multe... pănă cînd o vezi că începe a se îmblînzi.

MAT[ACHE]: Ei... Și după ce s-au îmblînzit?...

CERN[ELESCU]: După ce... da, ce dracu... nu pot să ți le spun toate aice...

MAT[ACHE]: Tronc... tocmai ce voiam să aflu...

CERN[ELESCU]: Ei bine... mă înduplec și am de gînd să te formez...

MAT[ACHE]: Ba, zău... fără șagă?...

CERN[ELESCU]: După cum știi, am o mare cunoștință de inima femeiască... Vezi tu, măi Matachi... inima femeiască îi ca o bucată de slănină.

MAT[ACHE]: Ce feli de slănină?

CERN[ELESCU]: Cu cît o ții mai mult și mai aproape de foc, cu atîta se topește mai bine... așa-i și inima, cu cît o învălătucești mai tare în focul amoriului... cu atîta se moaie...

MAT[ACHE] *(rîzînd)*: Bravo... ha! ha! ha! Bravo... vere Neculai... mare-a dracului ne-ai mai fost.

CERN[ELESCU]: Cui o spui, frate?... Nu știi că eu îs mai a dracului decît Scaraoțchi... de aceea și

femeile, cînd mă văd... li să duc ochii după mine...

MAT[ACHE]: Cît ești de norocit!!...

CERN[ELESCU]: Și nu socoti că doară întrebuințăz vrun farmec... altul decît farmecul cu care m-au înzăstrat firea... Nu, vere... las aceste copilării babelor... și mai ales unor babe cunoscute pe la noi... Eu, frate, nu întrebuințăz nici ulcică, nici descîntece... și, curioz lucru... tot sexul drăgălaș aleargă la mine...

MAT[ACHE]: Calare pe prăjină, poate?...

CERN[ELESCU]: Tocmai... numai cu astă deosebire, că n-am trebuință să înfig cuțitul în pămînt pentru ca să se coboare în brațele mele.

MAT[ACHE] *(oftînd)*: Ah!... vere Cernelescule! Ce de mai noroc ai tu!... Oare cum să fac și eu ca să pot fărmăca pe o modistă care o iubesc mai mult decît ochii din cap?...

CERN[ELESCU]: O modistă... unde șede?...

MAT[ACHE]: În Ulița Mare...

CERN[ELESCU]: În Ulița Mare?... și cum o cheamă?...

MAT[ACHE]: Profirița.

CERN[ELESCU]: Profirița? O fată ca de vro 17 ani, cu ochii albaștri?...

MAT[ACHE]: Tocmai.

CERN[ELESCU]: Ah!... nenorocitule Matache!!...

MAT[ACHE]: Ce te-au apucat?...

CERN[ELESCU]: Sărmane băiete... nu știi că de vro bucată de vreme îi fac curte?... Că ea îi nebună după mine... și că, în sfîrșit, am venit în astă-sară aice numai și numai pentru dînsa... fiindcă mi-au dat a înțălege că are să vie?...

MAT[ACHE]: Așa!!... Nu mă nebuni!!! *(Cu desnădăjduire.)* Mînca-m-ar puricii să mă mănînce... de ce am fost atît de prost de n-am îndrăznit să-i zic măcar două vorbe!!! *(Bătîndu-se cu pumnii peste cap.)* Vită... vită... fără nici o fărămică de suflet... să nu-i spui eu de atîta vreme că o iubesc... parcă era să mă mănînce... ședeam ceasuri întregi cu ochii boldiți la dînsa,

ca un broscoi la soare, și în vremea asta... alții mă lăsa în urmă... Mare frumos îmi șede... ia așa... *(Se uită boldit la public.)* Cap blestemat... vaca Domnului... Vere Cernelescu, dă-mi un pumn peste fălci.

CERN[ELESCU]: Ian las', frate, șuguiești?

MAT[ACHE]: Ba... nu... nu... fără șagă... îs vrednic de toate... Nu vrei?... Bine... da de-acum îți făgăduiesc că cum oi vede-o... am să-i zic... nici una, nici două: „Profirițo, te iubesc... iubește-mă... hai să ne iubim..."

CERN[ELESCU]: Ai nebunit... ori nu ți-i mult! Uitat-ai că nu ți-i cu putință să te lupți împrotiva me...

MAT[ACHE]: Pentru ce, mă rog?...

CERN[ELESCU]: Dec! ce fel de întrebare? da nu mă cunoști... nu știi cine sînt?... și că toate femeile oftează după mine?... Ian să-ți spui... mai bine lasă-te de Profiriţa.

MAT[ACHE]: Cum să mă las?

CERN[ELESCU]: Dar... și-ți făgăduiesc să-ți descopăr secretul care am, de a subjuga orice damă vreu?...

MAT[ACHE] *(cu îndoială)*: Sigur?...

CERN[ELESCU]: Sigur... gîndul meu, cum ți-am mai spus, este de a-ți dezvăli secretele curtei și de a te aduce în stare să săceri inimile femeiești, mai lesne decît sacara...

MAT[ACHE]: Mai lesne decît sacara?... Vere Neculai... dă mîna încoace... Noroc să deie Dumnezeu...

CERN[ELESCU]: Amin... dar să-ți spui... cînd a veni Profiriţa... să-i vorbești cu răceală...

MAT[ACHE]: Las' pe mine... am să-i vorbesc cu ger...

CERN[ELESCU]: Bravo... așa-mi placi... țîst, că vine.

SCENA VIII

MATACHE, CERNELESCU, PROFIRIŢA

PROF[IRIŢA] *(întrînd, vorbește spre culise)*: Așteaptă-mă acolo, Claro, că viu acuși... A... domnilor... *(Se închină.)*

MAT[ACHE] *(către Cernelescu)*: Ne-au văzut...

CERN[ELESCU] *(lui Matache, încet)*: Taci... și ie sama bine... Ochii mei se învîrtesc... pare că văd o minune... mademuazelă Profiriţo, mă închin cu plecăciune...

Rugîndu-vă totodată să crezi c-a voastră venire
Au trîntit în al meu suflet cinci ocă de fericire.

Dar spune-mi, mă rog, cărie pricini sîntem datori cu această întîmplare scumpă, care, după cum am spus, au trîntit în al meu suflet șese ocă de fericire.

MAT[ACHE] *(în parte)*: Vezi, dacă-i șiret, cum știe să vorbească...

PROF[IRIŢA]: Crede, domnule, că mă găsesc aice numai din întîmplare.

CERN[ELESCU]

Întîmplare mult iubită a cărie prilejire...
Îndeasă în al meu suflet opt ocă...

MAT[ACHE] *(curmîndu-l, încet lui Cernelescu)*: Destul, vere, cu ocile, că te-a lua de vrun bacal...

CERN[ELESCU]: Mai ales cînd este cineva ca dumneta frumoasă, ca o otnoșenie scrisă pe hîrtie galanschi... poate fi sigură...

Că-a sa buză zîmbitoare...; ș-a sa dulce ochire
Varsă-n sufletel-aprinse zece ocă de...

(Matache, trăgîndu-l de poala surtucului, îl oprește de a sfîrși versul.)

PROF[IRIŢA] *(în parte)*: Pesemne tare-i place oca?

CERN[ELESCU]: Și crede, scumpo duduță, că în minutul acesta inima mea înfocată de para ce steclește în ochii matale nu se poate opri de a face deplin vechil pe glasul meu...

Ca să-ți docladarisesc în scurt și fără zăbavă
C-ai stropit-o fără milă d-al amoriului otravă.

Drept acea... Și în urmarea celor mai sus pomenite, biata jăluitoare, inima me, cu tot respectul și cu toată umilința

Aşteaptă pentru a sa soartă, a ta naltă hotărîre,
Cunoscînd a ta evghenie ş-a ta milostivire.

Acu mata, duduco, zi: spre întocmai urmare şi eu picînd la genunchi îţi dau ruşfet o buclă din părul meu şi te proclamarisesc pe la toate isprăvniciile cel mai iscusit şi mai drăgălaş vel nacealnic al amoriului. *(Se aruncă în genunchi.)*

PROF[IRIŢA] *(trecînd pe denaintea lui fără a lua sama de el)*: Da nu mă înşăl... pare că-i domnul Matache.

CERN[ELESCU] *(sculîndu-se, în parte)*: Se vede că cercarea asta dintăi n-au prins... Da să vedem cînd oi împinge şi eu păn-în *ut*, ca la teatru...

MAT[ACHE]: Dar... mademuazelă, eu sînt... domnul Matache... am venit aice cu prietenul meu care avea un *rendez-vous*... un *rendez-vous*... *(În parte.)* Nici că s-ar roşi. *(Tare.)* Prietinul meu dasă *rendez-vous* unei persoane care trebuie să se găsească aice prin întîmplare numai...

PROF[IRIŢA]: Da... ce ai, domnule Matache... îmi pari... nu ştiu cum...

MAT[ACHE]: Zău, îţi par nu ştiu cum?

CERN[ELESCU]: Ba că zău... figura ta îi cam ciudată..

MAT[ACHE]: Asta vine din bucuria ce sîmt că văd pe mademuazela... şi eu sînt fericit de a o întîlni, cu toate că n-au venit pentru mine...

PROF[IRIŢA]: D-apoi n-am venit pentru nime...

MAT[ACHE]: Ho! ho!... Nime... nime...

CERN[ELESCU] *(încet)*: Bravo... bravo... tare bine...

MAT[ACHE]: În sfîrşit, eşti slobodă, mademuazelă, să dai *rendez-vous* cui ţi-a plăce.

CERN[ELESCU] *(încet)*: Aşa... dai bani pe miere...

PROF[IRIŢA]: *Rendez-vous?*... Ce vrei să zici, domnule? cui am dat păn-acum?...

MAT[ACHE]: Ştiu că mie nu mi-ai dat... ce-i drept.

PROF[IRIŢA]: Ei, apoi, cu ce drit?...

CERN[ELESCU]: Dacă bine zice dumneaei, cu ce drit îi spui acest feli de vorbe?...

MAT[ACHE]: Cu ce drit?... A... cu ce drit?... *(În parte.)* N-am nici unu...

CERN[ELESCU] *(încet, lui Matache)*: Nu te lăsa...

MAT[ACHE] *(tare)*: Nu-ţi pasă ţie.

CERN[ELESCU]: Ce fel nu-mi pasă?... Da oare nu sînt dator să protectuez o damă batjocorită tocmai în cinstea sa...

MAT[ACHE]: Aceste-s fleacuri, frate...

CERN[ELESCU]: Cum fleacuri... cinstea o numeşti fleac?... Ştii că eşti fără ispravă...

MAT[ACHE]: Eu fără de ispravă?... şi tu eşti un intrigant.

CERN[ELESCU]: Şi tu un prost... da ian aşteaptă să te învăţ cum să trăieşti în lume! *(Îi dă o palmă. Mică tăcere.)*

MAT[ACHE] *(furios)*: O palmă!!!...

CERN[ELESCU]: Dar, domnule... o palmă... şi, dacă nu-ţi place, ţi-oi mai da şi alta.

MAT[ACHE] *(turbat de mănie)*: Să-mi dai satisfacţie...

CERN[ELESCU]: Îndată...

PROF[IRIŢA]: Domnule Cernelescu... astîmpără-te, mă rog.

CERN[ELESCU]: Lasă, mademuazelă... te-au insultat. Trebuie să moară.

MAT[ACHE]: Dar... unul din noi trebuie să moară.

SCENA IX

PROFIRIŢA, CERNELESCU, CLARA, MATACHE

CLARA: Ce sfadă-i aice?...

CERN[ELESCU]: Domnule, cînd îi pofti... sînt gata...

MAT[ACHE]: Acum... în minutul acesta.

CERN[ELESCU]: Haideţi dar...

MAT[ACHE]: Hai... *(Vreu să iasă.)*

PROF[IRIŢA]: Şi, zău, vă duceţi să vă bateţi?...

CLARA *(oprindu-i)*: Să se bată... Ce nebunie... Domnilor, pentru numele lui Dumnezeu... nu şuguiţi cu dracu... să vă bateţi! Da gîndiţi, mă rog... că viaţa-i scurtă... şi că, dacă veţi muri!... nu-i să mai trăiţi...

MAT[ACHE]: Mademuazelă, nu-i vreme acu... să ne faci curs de moral.

CLARA: Cine-ți vorbește de cursă și de morari? *(Luînd pe amîndoi de mînă.)* Stați... am gîcit pricina sfezii dumilor-voastre... Jelozia..., așa-i? Doi cavaleri pentru o damă... Ei bine... tinerilor fără minte... treaba se poate drege... dar, s-a drege... căci sînt gata să jărtfesc tot pentru ca să opresc curgerea sîngelui...

CERN[ELESCU]: Nu se poate... dumnealui au ocărît cinstea sexului dumitale și trebuie să-l omor numaidecît, ca să-l învăț altă dată a ști cum se purta.

CLARA: Să vă omorîți numai pentru atîta?

CERN[ELESCU]: Dar! Eu îs tare rău cînd mă mîniu... să te ferească Dumnezeu.

CLARA *(lui Matache)*: Dumneta ești mai tînăr! fii mai cu minte...

MAT[ACHE]: Da nu știi că mi-au dat o palmă?

CLARA: O palmă!... Asta te mănîncă?... dă-i-o înapoi... să se sfîrșească comedia. *(Lui Cernelescu.)* Domnule, stăi să-ți deie o palmă...

CERN[ELESCU]: Că doară n-am căpchiet... hai să ne batem.

MAT[ACHE]: Hai... *(Vreu să iasă.)*

PROF[IRIȚA]: Săraca de mine... iată-i că se duc...

CLARA *(luîndu-i de mînă)*: Ei... nu vă veți bate... de-oi ști că mi-ți arunca și pe mine în fîntînă, ca femeia ceea care zicea că tăietura de foarfeci îi forficătură... bărbatu zicea că-i tăietură... femeia forficătură; pănă cînd o aruncat-o bărbatu în fîntînă; și ea, măcar că se îneca, dar tot rădicasă mîna deasupra apei, și făcea sămn cu degetile... ia așa *(face cu degetele sămnul tăierei de foarfeci)*: adecă că-i forficătură. *(Toți rîd.)* Așa îmi placeți. Vă șede mai bine cînd rîdeți decît cu figurile posomorîte... Vra să zică s-au sfîrșit tot, v-ați împăcat... hei!!... cînd își pune în cap femeia ceva...

MAT[ACHE]: Ba nu... nicidecum... eu trebuie să-mi șterg batjocura de pe obraz...

CLARA *(dîndu-i batista)*: Poftim, frate, șterge-te... numai fii liniștit.

(Matache face sămn lui Cernelescu să iasă.)

PROF[IRIȚA]: Iacătă-i că iar se duc... Claro... mi-i frică de nu mai pot.

CLARA: Se poate... da cu frica nu facem nimică... hai mai bine să căutăm ajutori. *(În parte.)* Of! of! ce lighioaie-i bărbatul... bată-l-ar norocu... să-l bată...

(Iesă amîndouă. Matache și Cernelescu se fac că vreu să iasă prin altă parte și, cum au ieșit femeile, Cernelescu aduce pe Matache în scenă).

SCENA X

CERNELESCU, MATACHE

CERN[ELESCU]: Bravo... vere Matache, ți-ai jucat bine rolul...

MAT[ACHE]: Dar, am primit palma destul de firește... da n-ai frică, n-oi aștepta să mi se desroșască obrazul pentru ca să mă răzbunez...

CERN[ELESCU]: Ce te-au apucat, măi omule... fă-ți cruce... ai uitat că șuguiem?

MAT[ACHE]: Da eu nu șuguiesc..., avem să ne batem.

CERN[ELESCU] *(rîzînd)*: Ha! ha! ha!... minunat... ha! ha! știi că ai haz?... ai luat-o înadins... ha! ha! ha!...

MAT[ACHE]: Cum înadins? nu te-nțăleg.

CERN[ELESCU]: Se poate să nu-mi înțălegi viclenia?... Nu te-ai putut pricepe că aceasta au fost începutul lecției ce vreu să-ți dau în chipul de a face amoreze?

MAT[ACHE]: Aș!... vra să zică mănia ta...

CERN[ELESCU]: Lecția, frate...

MAT[ACHE]: Ocările cele?...

CERN[ELESCU]: Lecția.

MAT[ACHE]: Foarte bine... da palma?

CERN[ELESCU]: Lecția... tot lecția... cît ești de copil! Nu vezi că toate aceste sînt numai un cabazlîc...

MAT[ACHE]: Dec!...

CERN[ELESCU]: Știută... toate cîte am făcut au fost ca să înșăl pe Profirița... M-am făcut că mă mănii, m-am făcut că te ocărăsc... avem să ne facem c-o să ne batem...

MAT[ACHE]: Dacă-i așa... să te și fi făcut că-mi dai palma.

CERN[ELESCU]: Ei... Doamne ferește... o palmă mai mult sau mai puțin... sînt unii care primesc cu duzinile și tot nu zic nimică... cine știe? pănă în sară poate voi fi silit a întrebuința niște mijloace și mai tari încă.

MAT[ACHE]: Ba foarte mulțămesc... sistema ta de educație nu-i de suferit... mai ales că păn-acum nu pot înțălege ce folos a să iasă...

CERN[ELESCU]: Nu înțălegi? da gîndește ce efect am să produc asupra Profiriței... cînd a să creadă că m-am bătut pentru ea!...

MAT[ACHE]: Ce idee minunată!!!...

CERN[ELESCU]: Că m-am rănit... pentru că tu mi-i fi și rănit.

MAT[ACHE]: Bravo...

CERN[ELESCU]: Pute-o-ar oare să nu se intereseze de tînărul plin de curaj, care ar fi apărat cinstea sa, atacată de un blăstămat?... blăstămatul ești tu...

MAT[ACHE]: Eu sînt blăstămatul?... bravisimo.

CERN[ELESCU]: Acum ochii tăi s-au deschis la lumina adevărului... ai priceput... vezi ce pas groznic ai făcut în chipul de a subjuga o femeie!... Da încă n-ai văzut nimică... mai așteaptă... da mă duc să gătesc toate... stai aice... că viu într-un minunt.

SCENA XI

MATACHE *(singur)*: Slavă Domnului, am făcut un pas de urieș, cu toate că *(pipăindu și obrazul)* pănacum n-am dobîndit mult bine... da ce-mi pasă dacă toate femeile or să fie a mele... toate!... numai Profirița nu... și tocmai pe dînsa aș dori-o mai mult... cum să fac ca să nu mai gîndesc la ea... Fata ceea mi-au sucit mintea... nu știu ce are, dar cînd o văd îmi vine să mă îngenunchez dinaintea ei... așa-i de frumușică... și de nevinovată, că-ți vine să întri într-un păcat.

SCENA XII

MATACHE, CLARA, CÎRCEI

CLARA *(întrînd)*: Da vină astăzi, *kir* Cîrcei... parcă nu ești teafăr... ce, Doamne iartă-mă, de-abie te poți mișca... Ha... iată-i... ce zic?... fi numai unul...

CÎRCEI: Ce tot îi dai... duducă, că nu mă pot mișca... a! văd că încă nu mă cunoști.

CLARA: Domnule Cîrcei, vrei să-mi placi?

CÎRCEI: Ce întrebare?... duducă, nici vorbă nu-i... eu care aș fi în stare să mă dau tumba prin urzici...

CLARA: Dacă-i așa... ședzi aice... și oprește-l de a se duce să găsească pe rivalul său.

MAT[ACHE]: Iată modista ceelaltă... nu știu ce are de să ține una și bună de noi.

CLARA *(cu un aer blînd)*: Tînărule academician... *(Lui Cîrcei.)* Îl numesc tînăr academician pentru că aista-i meșteșugul lui.

CÎRCEI: Tînărule academician, ascultă...

MAT[ACHE]: Ce poftești, mademuazelă?

CLARA: Răspunde... lăsatu-te-ai de duelu cela... uitatu-ți-ai mănia?

MAT[ACHE]: Ba nicidecum...

CLARA: D-apoi, dragă, faci abuz de tinereța dumitale... nu s-aruncă așa pe fereastră o viață fragedă.

MAT[ACHE]: Ce-ți pasă dumitale? dacă-mi place mie s-o arunc pe fereastră... îs slobod socot...

CÎRCEI: Are dreptate băietu... îi slobod... ce ne pasă nouă?

CLARA: Îmi pasă mult... un om mai puțin... mi se pare că nu-i șagă?...

MAT[ACHE] *(în parte)*: Uf!... cînd aș putea să mă dizbar de ei. *(Vrea să iasă.)*

CLARA *(ținîndu-l)*: Ian ascultă... ciuda te orbește... Profirița n-au știut să te prețuiască... da nu mai sînt alte femei? slavă Domnului... sînt mai multe decît bărbați... caută că-i găsi vrouna...

CÎRCEI: Duducă... dialogul acesta au luat oarecare formă, care nu-i nicidecum potrivită cu simțirile ce mi-ai înreghistrat în suflet.

CLARA: Domnule Cîrcei... vrei să-mi placi? *(Îi șoptește la ureche.)*

MAT[ACHE] *(în parte)*: Acu-i vremea de scăpat... l-oi găsi mai pe urmă pe vărul meu. *(Iesă încet, pe furiș.)*

CLARA *(sfădindu-se cu Cîrcei)*: N-ai nici un grăunte în cap... n-ai nemerit...

CÎRCEI: Ba am nemerit tare bine...

CLARA *(întorcîndu-se)*: Da ce s-au făcut... unde-i?... l-ai lăsat să scape.

CÎRCEI: Nu-i vina me, duducă... după ce te-ai pus dinaintea mea... nu-l puteam vede.

CLARA: Nu ești bun de nimică.

CÎRCEI: Așa!!... văd că încă nu mă cunoști.

SCENA XIII

Cii dinainte; PROFIRIȚA

PROF[IRIȚA] *(întrînd iute)*: Sfîrșitu-s-au sfada... Claro... spune-mi, mă rog, degrabă... să mă liniștesc... Ce s-au făcut?

CLARA: Întreabă pe dumnealui ce s-au făcut... pune-ți în gînd că mai dinioare Matache era aice... începusăm a-l îndupleca...

CÎRCEI: Foarte mulțămesc de acest feli de înduplecare.

CLARA: Celalalt se dusăse să aducă armele.

CÎRCEI: Da de unde știi...

CLARA: Știu tare bine... după ce hotărîse să se bată...

CÎRCEI: Ian las, duducă... în ziua de astăzi, și mai ales pe la noi, duelurile se fac numai din gură...

CLARA: *Kir* Cîrcei... pune-ți cîrcei limbei, te poftesc... și vină cu mine mai bine să-i găsim... Tu, Profirițo, stăi aice și, dac-or veni... nu-i lăsa...

CÎRCEI: Mă mier ce vă amestecați unde nu vă fierbe oala...

CLARA: Hai, frate... și nu mai hodorogi. *(Iesă.)*

SCENA XIV

PROFIRIȚA *(singură)*: Doamne! cît tremur pentru sfada lor... poate c-acum s-au și omorît!!... Da Matache... văzutu-l-ai cît era de furios... își pierduse cu totul firea... parcă nu era tot acel tînăr... of! Doamne... cum să-i fac să nu se bată?

SCENA XV

MATACHE, PROFIRIȚA

MAT[ACHE] *(întrînd iute, fără a vede pe Profirița)*: Modista ceelaltă s-au dus, acum pot să aștept pe Cernelescu.

PROF[IRIȚA] *(văzîndu-l)*: A!... el îi... încă nu s-au bătut.

MAT[ACHE] *(în parte)*: Ce văd!!... Profirița...

PROF[IRIȚA] *(în parte)*: Îi singur... cu atîta mai bine...

MAT[ACHE] *(asemine)*: Îi singură... cu atîta mai rău... Nu știu ce să-i zic...

PROF[IRIȚA] *(tare)*: De aș fi știut, domnule, că te-oi vede aice... n-aș fi șezut...

MAT[ACHE] *(cu naivitate)*: Dacă-i așa... mă duc, mademuazelă.

PROF[IRIȚA] *(iute)*: N-am zis asta... ca să te duci!

MAT[ACHE]: Vroiești dar să șed?...

PROF[IRIȚA]: Ba nu... vreu să-mi spui pentru ce te-ai purtat așa de rău cătră mine... și care-i pricina nedelicateții dumitale?

MAT[ACHE] *(cu depit)*: Care?

PROF[IRIȚA]: Dar.

MAT[ACHE]: Pricina o cunoști mai bine decît mine.

PROF[IRIȚA]: Ba, zău, nu.

MAT[ACHE]: Pentru că nu vrei.

PROF[IRIȚA]: N-am fost totdeauna politicoasă cu dumneta?

MAT[ACHE]: Nu zic... asta...

PROF[IRIȚA]: Cînd vineai să mă vezi pintre ferestrile dughenii, m-am uitat vrodată rău la dumneta?

MAT[ACHE]: Nu, mademuazelă. *(În parte.)* Nu! Ce-i drept... nu se uita niciodată la mine fără să rîdă.

PROF[IRIȚA]: Cînd mi-ai vorbit pentru întăiești dată... zisu-ți-am oare să-mi dai pace?

MAT[ACHE]: Ba nu. *(În parte.)* Nu mi-au zis să-i dau pace.

PROF[IRIȚA]: Apoi dar spune-mi, domnule, ce ți-am făcut?

MAT[ACHE] *(cu foc)*: Ce mi-ai făcut!... Te-ai uitat cu ochi dulci la Cernelescu... i-ai dat randevu aice... iaca ce mi-ai făcut.

PROF[IRIȚA]: Ba, te pot încredința că nici n-am gîndit să fac ochi dulci lui Cernelescu... cu cît mai puțin să-i dau randevu.

MAT[ACHE]: Pe cinste?

PROF[IRIȚA]: Pe cinste... și tocmai dumneta să mă faci de rîs mai dinioare aici; n-aș fi crezut-o niciodată de la dumneta, în care aveam atîta încredere.

MAT[ACHE] *(cu foc)*: Ah, ce-am auzit!...

PROF[IRIȚA]: Dar, domnule... am fost destul de proastă să te cred blînd, delicat... îmi ziceam: „Tînărul aista are o inimă curată... și-i cam rușinos, pentru că nu-i deprins cu lumea."

MAT[ACHE] *(iute)*: Pre legea me, numai asta-mi lipsește.

PROF[IRIȚA]: „Decît... încurajîndu-l oleacă, a putea cîștiga ca și altul siguranție... și, în sfîrșit, s-a face și dumnealui om ca toți oamenii."

MAT[ACHE]: Nici vorbă nu-i... știută.

PROF[IRIȚA]: „Ș-apoi... cine știe?... mai tîrziu... poate... ne-om face prietini."

MAT[ACHE] *(cu transport)*: Prietinul dumitale!... eu... prietinul dumitale... ah... ce fericire...

PROF[IRIȚA]: D-apoi... ce să-ți fac... dumneta n-ai vrut-o... și purtarea dumitale...

MAT[ACHE]: Purtarea me... drept... au fost mîrșavă... dar nădăjduiesc că mi-i ierta... îți jur că de-acum oi fi mai blînd decît un mel.

PROF[IRIȚA]: Da duelu cela?...

MAT[ACHE]: Cu văru-meu... bine zici...

PROF[IRIȚA] *(cu foc)*: Dacă vrei să-mi dai dovadă de supunerea ce mi-ai făgăduit... să nu te bați!...

MAT[ACHE]: Să nu mă bat?...

PROF[IRIȚA]: Cînd ai ști cît mi-i de frică să nu ți se-ntîmple vro nenorocire...

MAT[ACHE]: Cum?... Ai tremura pentru mine... Matache... ah... nebunesc de bucurie... *(În parte.)* Se vede că m-am făcut mai berbant decît vărumeu... *(Tare.)* Dar... mademuazelă... m-oi bate... însă acu m-oi bate cu tot dinadinsul.

PROF[IRIȚA]: Cum?...

MAT[ACHE]: Dar... Nu cum o socoate Cernelescu... a... nu știi nimică, mademuazelo... blăstămatul acela m-au silit să te ocărăsc.

PROF[IRIȚA]: Te-au silit?

MAT[ACHE] *(cu foc)*: Dar, mademuazelă... dar... da las' că a vede el... m-am hotărît la toate... puțin îmi pasă... ori eu, ori el... *(Face un pas spre fund și vede pe Cernelescu în culise.)* Ha...

iată-l... mademuazelă; mă rog... lasă-ne singuri...

PROF[IRIȚA]: Da spune-mi și mie...

MAT[ACHE]: Îi ști mai pe urmă... însă acu du-te, du-te, pentru numele lui Dumnezeu! *(Profirița se face că iesă pin fund și îndată vine înapoi pe furiș, ascunzîndu-se între copacii din stînga, și ascultă.)*

SCENA XVI

MAT[ACHE] *(singur se plimbă pe scenă cu pasuri mari)*: Ha, ha! Jupîne Cernelescule... Așteaptă că te-oi drege eu... ceea ce mi-au spus Profirița îmi clocotește în cap... aș fi în stare în furia unde mă aflu să alerg tot într-o fugă păn' la Botoșeni... Profirița... mă iubește... a!!... parc-am crescut de-o palmă... iaca *kir* Cernelescu... l-oi învăța eu cum se face curte...

SCENA XVII

MATACHE, CERNELESCU

CERN[ELESCU] *(galbăn la față, cu brațu drept legat și cu două floreturi ascunse supt surtuc)*: Matache...

MAT[ACHE] *(iute)*: Ha... bine c-ai venit.

CERN[ELESCU]: Vezi... că n-am întîrziet... ei... da cum mă găsești... Așa-i că m-am dres bine?...

MAT[ACHE]: Tare bine!...

CERN[ELESCU]: Bravo... pune-ți în gînd c-am găsit la un prietin al meu, care șede aici aproape de poștă... două floreturi ruginite... pe care le întrebuința ca să-și frigă puii de găină... da ian spune-mi... cum îți place brațul ist legat... ai jura că-s rănit... dar părul ist zburlit...

MAT[ACHE]: Parcă au jucat mîțele contradans în capul tău.

CERN[ELESCU]: Ha... cum a să se-nșăle biata fată...

MAT[ACHE] *(luîndu-l de braț)*: Ba... nu s-a înșăla...

CERN[ELESCU]: Aud?...

MAT[ACHE]: Ce-ți spun eu, vere... nu s-a înșăla...

CERN[ELESCU]: Oare nu te-au mușcat vrun cîne turbat?... Ce vorbe sînt aceste?...

MAT[ACHE]: Îți spun, măi... că nu mai este trebuință de răni minciunoase... pentru că Profirița mă iubește...

CERN[ELESCU]: Ai nebunit?...

MAT[ACHE] *(cu energie)*: Cernelescule... m-ai silit s-o ocărăsc mai dinioare... m-ai luat de un prost ca tine... însă te-ai înșelat, dragul meu... acum o să ne batem cu tot înadinsul.

(Smuncește un floret de la Cernelescul și îl lovește de vro două ori.)

CERN[ELESCU]: Stăi, vere... ce dracu... hai să ne tălmăcim.

MAT[ACHE]: Las' că ne-om tălmăci după ce ne-om omorî.

CERN[ELESCU] *(strigînd tare)*: Da stăi, măi omule... măi, că nătîng ești. *(Ie floretele și le pune deoparte.)*

MAT[ACHE]: Ei... dă... vorbește degrabă... ce vrei să-mi spui?...

CERN[ELESCU]: Vreu să-ți spun... că te înșăli strașnic... că Profirița nu te iubește... și nici nu te mai poate iubi, devreme ce m-au văzut.

MAT[ACHE]: Măi... măi... măi... da pesemne tare te socoți... care-ți sînt dovezile?...

CERN[ELESCU]: Dovezile?... iată-le... dacă pănă peste un ceas nu-i fi bine-ncredințat de orbirea ta, apoi primesc să-mi tai gîtu cu tine... *(În parte.)* Măi, că iute-i băietul...

MAT[ACHE] *(în parte)*: Să fie oare adevărat... el, care atît de sigur... *(Tare și începînd a se îndoi.)* Cernelescule, te înșăli... zău, te înșeli...

CERN[ELESCU]: Eu... Ei bine... Profirița trebuie să vie... am să-i vorbesc... și, de vrei... pot să-ți spun dinainte toate răspunsurile sale.

MAT[ACHE]: Numai asta n-o cred!...

CERN[ELESCU]: Ce!... te mieri... ascultă dar... şi-i vede dacă mă laud degeaba... dintru-ntăi, cînd m-a vede...

MAT[ACHE] *(scoţîndu-şi portfoliul)*: Stăi un chic... să nu uit nimică.

CERN[ELESCU]: Ce vrei să faci?

MAT[ACHE]: Să scriu răspunsurile.

CERN[ELESCU]: Scrie... cînd m-a vede... a să zică: „Ah! Dumnezeule, eşti rănit... domnule Cernelescu... pentru mine... ce! mă iubeai?..."

MAT[ACHE] *(scriind)*: ...beai...

CERN[ELESCU]: Înţălegi... că nu i-oi răspunde ba nu... ce dimprotivă... oi fi elocvent... oi ruga-o să-mi spuie... de trebuie să am oarecare dulce nădejde pentru pătimirile mele... ea mi-a răspunde, roşindu-se puţintel pe obraz: „Zău nu ştiu ce răspunde..."

MAT[ACHE] *(scriind)*: ...punde...

CERN[ELESCU]: Numai un cuvînt, mademuazelă... un cuvînt, nu mai mult... spune-mi dacă inima matale este robită de cineva? A! zău mă tem că-i cam aşa...

MAT[ACHE]: Socoţi c-a zice-o şi asta?...

CERN[ELESCU]: Ah! dragă Profiriţă... spune-mi numele acelui tînăr fericit pe care-l iubeşti... te rog în genunchi... fie-ţi milă de mine... „Dar, în sfîrşit, inima me va spune adevărul..."

MAT[ACHE] *(scriind)*: ...vărul...

CERN[ELESCU]: Îs zuliar de acel nume... şi-l voi descoperi fără siială dinaintea tuturor... căci numai gîndind la el îmi simt sufletul fericit.

MAT[ACHE] *(scriind)*: ...cit...

CERN[ELESCU]: „Iubesc pe domnul..." şi buzele-i trandafirie vor murmura poeticul nume a lui Neculai Cernelescu... dar taci că iacătă-o. *(În parte.)* Mi se pare c-am întrat în danţ; ce-mi pasă! Hai să joc încale. *(Tare.)* Ie sama bine.

MAT[ACHE]: Începe, că te urmez din cuvînt în cuvînt.

SCENA XVIII

MATACHE, CERNELESCU, PROFIRIŢA

PROF[IRIŢA]: A! slavă Domnului că vă găsesc, domnilor... „Ah! Dumnezeule... eşti rănit... domnule Cernelescu!!..."

CERN[ELESCU] *(încet, lui Matache)*: Cum îţi pare?... Aşa-i că să-ncepe bine?...

MAT[ACHE] *(deschizîndu-şi portfoliul)*: Întocmai.

CERN[ELESCU]: Dar, mademuazelă... sînt rănit... însă crede că această rană mă face să sufăr mai puţin decît aceea ce mi-ai făcut dumneta...

PROF[IRIŢA]: „Să te răneşti pentru mine... ce!... mă iubeai"?

MAT[ACHE] *(încet)*: ...beai...

CERN[ELESCU] *(în parte)*: Am mare noroc... *(Tare.)* Dar, mademuazelă, te iubesc de multă vreme... însă n-am îndrăznit să ţi-o mărturisesc... Ah! spune-mi de trebuie să aib vro dulce nădejde pentru crudele mele pătimiri... spune-mi, pentru numele lui Dumnezeu, nu mă lăsa să mori...

PROF[IRIŢA]: „Zău nu ştiu ce răspunde."

MAT[ACHE] *(plîngînd)*: ...punde... îi întocmai... cuvînt după cuvînt.

CERN[ELESCU]: Încă un cuvînt, mademuazelă... un cuvînt, nu mai mult... spune-mi dacă inimioara matale este robită de cineva...

PROF[IRIŢA]: „Zău... mă tem că-i cam aşa..."

MAT[ACHE] *(dîndu-şi un pumn peste căp)*: Cît sînt de nenorocit... nici că s-ar greşi.

CERN[ELESCU]: Ah! dragă Profiriţă, spune-mi numele acelui tînăr fericit pe care-l iubeşti... te rog în genunchi... fie-ţi milă de mine...

PROF[IRIŢA]: „Dar!!... în sfîrşit, inima me va spune adevărul... îs fudulă de acel nume... pentru că numai gîndind la el îmi simt sufletul fericit..."

MAT[ACHE] *(trăgîndu-se de păr, cetind)*: ...vărul... cit... Nimic nu lipseşte.

PROF[IRIȚA]: „Iubesc pe domnul...“
CERN[ELESCU]: Pe domnul?...

SCENA XIX

Cei dinainte, CÎRCEI, CLARA

CLARA: Pe-aici... pe-aici... iacătă-i... stau gata a se gîtui, ca doi zăvozi.

CÎRCEI *(alergînd)*: Fraților... să mă bateți la talpe de v-oi lăsa... *(Apucă în brațe pe Matache.)* Stăi, că te țin...

MAT[ACHE] *(scăpînd din brațele lui Cîrcei)*: Du-te la dracu, ofticosule...

CÎRCEI *(aruncîndu-se iarăși spre el)*: Nu vreu să te bați...

MAT[ACHE]: Nu te apropie, c-atîta-ți...

CERN[ELESCU]: Nu vă mai spărieți, că s-au sfîrșit.

CLARA *(văzînd brațul lui Cernelescu legat)*: Ah!... Dumnezeule... au săvîrșit duelu... *(Se sprijină pe Cîrcei care de-abia o ține.)* Kir Cîrcei, nu mă lăsa... că cad...

CÎRCEI: Fac ce pot ca să nu te las.

CLARA: Se poate, domnule, să te rănești...

CERN[ELESCU]: Vezi că s-au putut.

MAT[ACHE] *(în parte)*: Ce obrăznicie!!...

CERN[ELESCU]: Dragă Profiriță... n-ai numit pre norocitul muritori care ți-au înundat inimioara d-al amoriului otravă?

PROF[IRIȚA]: Vrei numaidecît, domnule Cernelescu?

CERN[ELESCU]: Dar... frumoasă Profiriță.

Curmă prin o vorbă dulce a mea crudă nerăbdare,
Căci în piept inima-mi fierbe ca un rac într-o caldare.

PROF[IRIȚA]: Dacă-i așa... iubesc pe domnul...

CERN[ELESCU]: Pe domnul?...

MAT[ACHE] *(în parte)*: Mi se pare c-oi s-amețesc.

PROF[IRIȚA]: Iubesc pre domnul Matache.

MAT[ACHE] *(ca cînd s-ar trezi)*: Matache! cine au zis Matache?...

PROF[IRIȚA] *(zîmbind și întinzîndu-i mîna)*: Eu!

MAT[ACHE] *(sărutîndu-i mîna, cu transport)*: Ah! oi să nebunesc...

CERN[ELESCU] *(în parte)*: Am luat-o bună.

MAT[ACHE] *(lui Cernelescu)*: Ah! vere... fericirea mă-nădușă... du-te de-mi adă o limonadă.

CERN[ELESCU] *(în parte)*: Trebuie să mă trag de aice cu obraz curat. *(Își scoate legătura de pe mînă. Tare.)* Ei... Matache... Nu ți-am spus... c-oi să te aduc la bună ispravă.

MAT[ACHE]: Ce feli?

CERN[ELESCU]: Ingratule... nu gîcești?!... cînd gîndul meu au fost să unesc două inimi făcute ca să se iubească.

MAT[ACHE]: Mări... ce spui?

CERN[ELESCU]: Am vrut să te învăț chipul de a face o amoreză și... slavă Domnului, văd că ai profitat bine de sfaturile mele.

CLARA: Cum se poate, domnule Cernelescu? Nu o iubeai pe Profiriță?

CERN[ELESCU]: Dumneta mă întrebi?... nemiloaso... care cunoști dragostea ce mi-ai însuflat?

CLARA: Dragostea ce ți-am însuflat?...

CÎRCEI: Îmi pare tare rău, vere!... Zău, crede că din suflet sînt mîhnit... dar prea tîrziu te-ai trezit... căci duduca Clăriță mă iubește pe mine.

CLARA *(lui Cîrcei)*: Iah taci!... *(Lui Cernelescu.)* Domnule Cernelescu, îmi pari un tînăr detreabă, drept aceea mă încred în dumneta...

CERN[ELESCU]: Această încredere mă cinstește... mademuazelă... și crede că voi fi al dumitale...

Supus și ascultător
Ș-al Cîrceilor odor.

CÎRCEI: Caută să nu-ți zic și eu ceva... vezi că și eu fac stihuri.

CLARA: Dar, îmi aduc aminte... ha! ha! ha!

Ca un ciof,
Of.

(Toți rîd. S-aude ploaie.)

CÎRCEI: Rîdeți... rîdeți... c-oi rîde și eu acum cînd a da ploaia... iaca... parc-au și început... ha! ha! *(Întinzîndu-și cortelu.)* Mie îmi place ploaia tare mult... Nu știu ce are... așa!... pare că te răcorește. *(Rîzînd.)* Ha! ha! ha! Dumnevoastră nu vă pasă... că sînteți acoperiți de aripile amoriului... îs cam ude aripile amoriului... ha! ha! ha! *(Rîde de nu mai poate. În vremea cît rîde, Cernelescul îi smuncește cortelul.)*

CERN[ELESCU]: Mă iartă, că-i pentru dame.

CÎRCEI: Nu șugui... dă-mi cortelul.

(Cernelescul, Matache, Clara și Profiriță se pun subt cortel.)

CLARA: Mie îmi place tare mult ploaia... ta răcorește pare că la suflet și la spate...

CÎRCEI: Ian dați-mi cortelu... și nu mai umblați cu fleacuri... n-are nici un haz.

CLARA: *Kir* Cîrcei... dacă vrei să-mi placi... nu-ți curma rîsul... cînd ai ști cît ești de nostim cînd rîzi... pare că s-ar bate cîrceii în gură-ți. *(Rîd cu toți.)*

SLUGA LUI CÎRCEI *(intrînd)*: Cucoane Nastasi... am fost la han la Regensturc... și am spus să gătească masa și odaia ce-ai poroncit... o zis că-ntr-un cifert de ceas a fi gata... însă au vrut să-i plătesc jumătate-nainte și, fiindcă n-am avut bani... mi-au luat mantaua dumitale amanet.

CÎRCEI: Ducă-se dracului cu masă-i cu tot... am intrat în cheltuieli degeaba... ba încă nici manta n-am acu să mă acopăr... *(Către public.)* Domnilor! vedeți că toate mă prigonesc... alerg subt protecția dumilor-voastre, nădăjduind că în privirea slujbelor mele de 25 de ani; dacă nu mă credeți, puteți vede reghistrurile..., în privire, zic, celor pomenite... așa precum se poate dovedi prin mai-sus-

zisele reghistruri... jăluitoriul se recomenduiește cu tot respectul, cunoscutului vostru patriotism... pentru care așteaptă răspuns cu mare nerăbdare, fiindcă plouă.

Al domniilor voastre preaplecat și supus șerb — stil nou —, dorindu-vă totodată o noapte bună... împreunată cu visuri aurite și fără cîrcei.

CUCOANA CHIRIȚA ÎN BALON

FARSĂ DE CARNAVAL

PERSOANE:

CUCOANA CHIRIȚA
GRIGORI BÎRZOI, soțul ei
ELLIEN MOGHIOR, aeronaut ungur
NAE NĂUCESCU
DESPA, soția lui
COSTICĂ HAZLIUL
LICĂ PANGLICĂ
UN COMISAR
UN VÎNZĂTOR DE ALUNE PRĂJITE
PUBLIC

(Scenele se petrec din dosul Mitropoliei, pe piața destinată pentru ascendarea baloanelor, 1874.)

Notă. La deschiderea cortinei, cîțiva soldați, în mijlocul scenii, țin frînghiile ce sînt legate de năvodul balonului. Ellien Moghior e în naselă, ocupat a-și face pregătirile de plecare. Balonul, purtînd cu litere mari numele de *Ciubăr-Vodă*, este înalțat astfel ca să fie văzut de publicul din sală. Nasela e ornată cu steaguri tricoloare. Lume multă în fund. În dreapta, o estradă. Pe laița din față, Năucescu și Despa. Hazliu și Panglică se primblă pe sub estrade lornietînd damele. Vînzătorul se poartă pintre public, strigînd din timp în timp:

Alune prăjite! șeapte de-o para!

CUCOANA CHIRIŢA ÎN BALON

SCENA I

PUBLICUL, MOGHIOR, NĂUCESCU, DESPA, HĂZLĂU, PANGLICĂ, VÎNZĂTORUL, [CHIRIŢA]

CORUL

Ce minune! ce drăcie!
Parcă-i din poveste, zău!
A agiuns omul să fie
Mai uşor decît un zmeu.
Nu-i destul că el pe lume
Bate cîmpii deseori,
Acum el vroieşte-anume
Ca să zboare chiar prin nori!

NĂUCESCU *(într-o mirare necurmată)*: Aoleo! maică!... Ce-a fost să mai fie!

DESPA: Taci, frate, nu te mai mira aşa cu gura căscată, că te-or crede bucureştenii scăpat din tufe.

NĂUCESCU: Ce tufe? Ce tufe, Despo?... Dar n-ai cetit ziarul de astăzi?

DESPA: Care? că-s multe de toate ca semînţa de ardei.

NĂUCESCU: Ziarul cel cu...

VÎNZĂTORUL *(strigă)*: Alune prăjite! şeapte de o para.

NĂUCESCU: Cel cu alune... asta... cel cu anonţuri prăjite...

DESPA: Și ce mai spune el în limba lui?

NĂUCESCU: Spune că astăzi *Ciubăr-Vodă* a să se urce în naltul cerului.

DESPA: Care *Ciubăr-Vodă*, cel din basme?

NĂUCESCU: Ba... nu... Balonul ăsta... Așa-i e numele, dar pentru ce și cum? Nu e treaba noastră.

DESPA: Apoi de... s-a urca el dacă i-a fost scris.

NĂUCESCU: Tronc!

MOGHIOR *(la soldați)*: Apucați de frînghii și țineți zdreavăn.

NĂUCESCU: Aoleo! maică!... se mișcă balonul.

HAZLIU *(oprindu-se)*: Ce te-a apucat, boierule? Te dor ficații de țipi așa?

NĂUCESCU *(închinîndu-se)*: Plecăciune... D-ta ești doftor de ficați?

HAZLIU: Ba... sînt doftor de năuci.

NĂUCESCU: Să mă fericesc cu numele d-tale?

HAZLIU: Tachi Hazliul, lincenciat în mofturie și domiciliat la Rașca.

NĂUCESCU: Hazliu nume... să-l porți sănătos... și d-lui? *(Arată pe Panglică.)*

PANGLICĂ: Lică Panglică, candidat de paraponisire, domiciliat în Cuibul-cu-Barza.

NĂUCESCU: Tocmai acolo, sus?... Bine ți-a fi mergînd... cînd suflă viforul.

PANGLICĂ *(păunindu-se)*: Precum vezi... numai într-un picior.

NĂUCESCU: Panglică!... După nume te-aș fi crezut din Lipțcani.

PANGLICĂ: Și nu te-ai fi înșelat... sînt din Brăila.

NĂUCESCU: Nu mă nebuni... și eu de la Gorgiu...

HAZLIU: Sînteți vecini... Numele d-tale?

NĂUCESCU: Nae Năucescu, proprietar... cu nevastă... Dumneaei *(arată pe Despa)*, Despa Calcănstrachini, fiica răposatului Pitar Moș, zis Cioclu.

HAZLIU: Și ați venit în București ca să vedeți balonul?

NĂUCESCU: Să văd?... adică să vezi: am venit la Curtea de apel pentru un proces cu statul... și am să-l cîștig.

HAZLIU: Nici vorbă nu-i... Statul n-are noroc la procesuri.

NĂUCESCU: Ce-i pasă? Are de unde plăti.

HAZLIU: Negreșit... e bute de bani.

PANGLICĂ: Nu mai încap în el... îi crapă pelea.

NĂUCESCU: Asta o să zicem cu toții și... ca patrioți... cătăm să-l mai ușurăm.

HAZLIU: Ce bun suflet de om! Mă rog, sînt mulți ca d-ta prin provincie?

NĂUCESCU *(mîndru)*: Mulți!... și tot oameni... nu glumă!...

VÎNZĂTORUL *(strigă)*: Șeapte de-o para!

NĂUCESCU: Domnule Hazliu, să te întreb un lucru, dar, mă rog, să mă pliroforisești ritos... Ce să fie balonul ăsta?

HAZLIU: Ți-oi spune bucuros... dar în taină... E o beșică de chit.

NĂUCESCU: De chit!... așa de mare!... Auzi, Despo? Cică *Ciubăr-Vodă* e o beșică de chit!

DESPA: O fi, dacă așa i-a fost scris.

NĂUCESCU: Tronc!... Și cu ce-i umflată, Hazliule?

HAZLIU: Iar între noi să rămîie...

(Arie)

Acest balon e umflat,
Ca să aibă ușurință,
Cu profesii de credință
De patriot răsuflat;
Cu fumuri de nerozie
Parveniților de azi;
Vorbe mari, șarlatanie
La un loc cu nițel gaz,
Și de-aceea, ușurel,
Sus, sus, sus se urcă el.

COR

Și de-aceea, ușurel,
Sus, sus, sus se urcă el.

NĂUCESCU: O fi! Materia nu lipsește... dar cine-l poartă pe sus?... Cine-i aeronaftul?

HAZLIU: Un ungur... Magnatul Ellien Moghior, cel din naselă.

NĂUCESCU: Care?... Cel din paneri... colo?

HAZFIU: Tocmai.

NĂUCESCU: Și nu-i e teamă că s-a lovi de bolta ceriului și și-a face un cucui?

HAZLIU: Nu! el cearcă să facă joncțiune între cer și pămînt... Deprindere... ce să zici?

NĂUCESCU: A prins gust la joncțiuni, moghiarul... Vrea multe și ieftine...

VÎNZĂTORUL *(strigă)*: Șeapte de-o para!

HAZLIU: Ha, ha, ha, ha! Parc-o face înadins mitocanul.

PANGLICĂ: Iaca, nene... Unguru-i gata de plecare... Hai să ne apropiem.

HAZLIU: Bine zici, Lică.., Vii cu noi, cucoane Nae?

NĂUCESCU: Ba, ferească Pronia!... N-ar avea decît să mă umfle șontul fără veste... și, hait! m-am dus la dracul praznic... Nu-i așa, Afrodito?

DESPA: O fi, dacă ți-a fi fost scris.

NĂUCESCU: Trone! *(În parte.)* Tot din Scriptură grăiește Cioacla.

(Se produce o mișcare pe scenă. Publicul din fund se apropie de naselă și dă semne de nerăbdare.)

HAZLIU: Ei! Domnule Moghior, ai de gînd să plec astăzi sau te-ai pus pe clocit ouă?

MOGHIOR: No, plec, domnule, plec... sînt gata numaidecît... *(Tare, către public.)* Domnilor, doamnelor, înaltă noblețe și onorabil public... Marele balon, *Ciubăr-Vodă*, aice pornit, are să aibă onoare a face ascensiune... Glorie României... Viitorul patriei române...

HAZLIU: Ian lasă România-n pace, domnule... și pleacă fără să ne mai faci cuvînt...

MOGHIOR: Ei! dar... cu vînt sau fără vînt... Cine vroiește să facă ascensiune cu mine?

NĂUCESCU: Eu nu vreau, domnule, nici Despa... așa ș-o știi...

MOGHIOR: Nime nu are curagiul?... Nime?... O dată, de două ori, de...

CHIRIȚA *(dintr-o tribună)*: Stai că eu vin.

TOȚI: Cine? Cine?

CHIRIȚA *(viind în scenă)*: Eu, cucoana Chirița! baroneasa! din Paris și din Viena!

SCENA II

Cei dinainte, CHIRIȚA (purtînd un coc exagerat)

COR

Chirița, Chirița, Birzoaie,
Se urcă, se urcă-n balon!

CHIRIȚA

De ce nu? Chiriță-i leoaie,
Hailaifă, model de bonton.

COR

Viva! bravo mii de ori,
Chirița se duce-n nori!
Ea, din mîndră baroneasă,
Vrea s-agiungă baloneasă!

CHIRIȚA: D-apoi cum? și de ce nu?... Doară una-i Chirița pe lume, deși multe au ambiție ca să-i samene... Cîte am pățit eu! prin cîte am trecut de cînd ne cunoaștem și, slavă Domnului! iată-mă-s tot grasă și frumoasă... *(Se păunește.)* Dar mi-ți zice, poate, că balonu-i altă gîscă... mi-ți pomeni de trăsnete, de fulgere, de pericole *etcetera* și cele multe... Habar n-am!... Dacă nu mi-au venit de hac nici balonul meu cel galbin, știți, cel troienit în Păcurari... apoi de balonul ista o să mă sparii?... Tocmai *Ciubăr-Vodă* o să-mi facă șotia?... Nu vă îngrijiți, sufleților... Eu sînt o persoană ca vestitul *Baiardi, sans peur et sans reprocher*. Am îmblat pe apă și pe uscat, ș-acum vreau să îmblu și prin văzduh ca o ciocîrlie gingașă, ciripitoare...

PANGLICĂ *(ascuns între public)*: Cam grea ciocîrlie!

CHIRIȚA: Aud? Cine-a spus că-i grea?... Te înșeli, domnule. M-am cîntărit la spoziția de la Viena și am tras cît o peană... de... lișiță... Ș-apoi dacă ai fi un om umblat și cetit, dacă mi-ai fi călătorit ca mine pe unde și-au înțărcat dracul copiii, dacă mi-ai fi văzut Parisul și Viena, dacă ai face parte din lumea cea mare, din hailaiful Bucureștilor, ai ști că sexul nostru, fie cît de gras, e tot gracios și ușurel. Așa spunea Alkibiad, palicarul din vremea grecilor vechi, după cum ne-a încredințat mosiu Șarlă, profesorul lui Guliță... dar fiindcă d-ta nu ești nici Alkibiad, nici palicar, plecăciune! *(În parte.)* Auzi, tontu! Parcă m-am îngrășat la casa lui.

NĂUCESCU: Aoleo, sfinte, că strechiată-i!

CHIRIȚA *(furioasă)*: Cine-i strâchiată, năucule?

NĂUCESCU: Nu d-ta, cocoană... Despa... Despa. *(Despa se supără.)* Taci, soro, că-i în stare să ne sară-n cap. *(Tare.)* Cocoană Chirițo, ce-a zice soțul d-tale cînd a afla?...

CHIRIȚA: Zică ce-a vrea; am otărît să mai văd și alte lumi, nu tot asta de la noi, și m-oi *ascensiunearisi* chiar de-a fi să-ți cad pe cap din naltul ceriului.

NĂUCESCU: Ferească Pronia! *(În parte.)* Să-mi cadă coșcogea bute pe scăfîrlie... m-am topit!

CHIRIȚA *(exaltat)*: Dar! o să mă înalț pe unde nu s-au înălțat nici zmeii, ca să meargă vestea Chiriței peste nouă mări și nouă țări; o să mă sui în lună și în stele, ca să văd de-oi găsi și pe acolo bazaconiile ce le-am văzut pe pămînt.

(Arie din „Chirița la Paris")

CHIRIȚA

Am văzut amoruri multe
Ș-amorași cu pene smulte,
Smulte, smulte, smulte, smulte etc.
Și caractere-njosite,
Nu de mult la noi ivite,
Vite, vite, vite, vite, vite, vite, vite.
N-are cine cumpăra.

VÎNZĂTORUL

Șeapte de-o para!

CHIRIȚA

Ei, parol, n-ar zice ba.

VÎNZĂTORUL

Șeapte de-o para!

COR

N-are cine cumpăra
Șeapte de-o para.
Ei, parol, n-ar zice ba,
Șeapte de-o para.

CHIRIȚA

Deci, Chirița exaltată
Vrea în ceruri să răzbată,
Bată, bată, bată, bată, bată, bată, bată,
Chiar de-a fi din a lor poală
(coborînd ochii.) Ca să cadă rostogoală,
Goală, goală, goală, goală, goală, goală, goală.
Sper că toți m-or admira.

VÎNZĂTORUL

Șeapte de-o para!

CHIRIȚA

Ș-or striga voios: Ura!

VÎNZĂTORUL

Șeapte de-o para!

COR

Dar! cu toți te-om admira,
Șeapte de-o para,
Și cu toții om striga:
Șeapte de-o para!

(Moghior se coboară din naselă și se apropie de Chirița.)

MOGHIOR: Cucoană Chirița,... cînd v-a fi cu plăcere, balonul e gata.

CHIRIȚA *(întorcîndu-se și zărind pe Moghior)*: Piei drace!... D-ta ești balonistul?

MOGHIOR: Eu... mă recunoașteți?

CHIRIȚA: Da cum, tătarii, să nu te recunosc?...

(Scena următoare e aparte.)

MOGHIOR *(cu sentiment)*: Ah!

CHIRIȚA: D-ta m-ai scăpat de belea la Viena, plătindu-mi datoriile, și ai venit cu mine la București, pentru ca să capeți concesiuni și jocțiuni... Ba încă am și giucat ceardașul împreună în sala lui Bosel. Da bine, grăfușorule, cum de-ai ajuns balonist din jocționist?... măcar că bine bătînd: Tot ca una, fata mea.

MOGHIOR *(în taină)*: Amoriul!... El m-a metamorfozat.

CHIRIȚA: El te-a metaformozat? Bată-l norocu, amoraș! Îi cunosc și eu drăciile și renghiurile *etcetera* și cele multe! Dar ce are a face cu balonul?

MOGHIOR: Ascultă-mă: Neputînd să am parte de d-ta pe pămînt, mi-am pus în gînd să te răpesc în văzduh, ca să fii a mea!

CHIRIȚA: Eu? pe mine... în văzduh?... ba să-ți cați de treabă, că-ți găsești pîrțagul cu Chirița.

MOGHIOR: Pîrțag, nepîrțag... nu-mi pasă! Vreau să facem jocțiune de inimi împreună.

CHIRIȚA *(în parte)*: Mititelul! *(Tare.)* Dar nu se poate una ca asta, măgnățelule. Eu sînt măritată cu Bîrzoi; am fete mari cu copii și un flăcău de băiat la Senat. *(În parte.)* Cenușer... *(Tare.)* Ș-apoi, nu știi? Sînt o persoană vertuoasă... vertuoasă, de nu-mi încap în piele... sînt jurată să păzesc credință...

MOGHIOR: A! nu face nimic... Cînd îi fi sus în aer, te-oi dezlega eu de toate jurămintele.

CHIRIȚA: Ba să nu te-mpingă păcatul, că, pre legea mea, te azvîrl din naselă ca pe-o minge.

MOGHIOR *(răsucindu-și musteața)*: Om videa... Cucoană Chirița, publicul așteaptă... Poftim.

(Dă brațul Chiriței și face giurul scenei, închinîndu-se la public; apoi se apropie de naselă.)

CHIRIȚA: Hai! *(În parte.)* Ar avea haz să pat vro șotie tocmai în nori... dar las' pe mine!

COR

Chirița, Chirița, Bîrzoaie,
Se urcă, se urcă-n balon!

CHIRIȚA

Adio! Chirița-i leoaie,
Hailaifă, model de bonton.

COR

Vivat! bravo mii de ori!
Chirița se duce-n nori!
Ea, din mîndră baroneasă,
Vrea s-agiungă baloneasă.

SCENA III

Cei dinainte, BÎRZOI, UN COMISAR

BÎRZOI *(intră în sala teatrului pe la finele corului, se apropie de orhestră și strigă deodată)*: Nu lăsați... N-o lăsați să se suie în năsăle cu ungurul... Chirițo!

TOȚI: Ce este, ce este?

BÎRZOI: Chirițo... fugi de lîngă naselă.

CHIRIȚA: Vai de mine! bărbatu-meu?

BÎRZOI: Eu, dar!... și nu-ți dau voie să bați lela prin văzduh cu balonistul.

CHIRIȚA: Da bine, frățioare, gîndește că onorabilul public și înalta nobleță...

BÎRZOI: Nu știu eu de astea... Chiriță, să mă vezi mort dacă-i face asfințiune cu balonul.

CHIRIȚA: Măcar să te și îngrop, sufletele, nu mă iartă filotimia să te ascult.

BÎRZOI: Așa ți-e povestea, jupîneaso?... Apoi vin eu să te-nhaț... Nu te iartă filotimia? Ian să-ți arăt eu filotimie... *(Vrea să sară pe scenă, peste orhestră.)*

CHIRIȚA: Opriți-l, legați-l, duceți-l la Mărcuța, c-a turbat.

COMISARUL *(lui Bîrzoi)*: Stai, domnule, unde te duci?

BÎRZOI: Ce-ți pasă dumitale?

COMISARUL: Domnule, sînt comisar.

BÎRZOI: Nici nu vreau să te știu.

COMISARUL: Domnule, nu face scandal, c-oi fi silit să te arestez.

BÎRZOI: Scandal! Eu fac scandal? Iaca cine face scandal. Arestuiește-i pe dînșii.

COMISARUL: Ei! nu mai lungi vorba și șezi liniștit.

BÎRZOI: Cum? să tac molcu cînd îmi fură de la ochi pe Chirițușca mea? Mări, fugi încolo! *(Dă brînci comisarului.)*

COMISARUL: Așa?... dar ieși afară. *(Îl apucă de guler.)*

BÎRZOI: Ba n-oi ieși.

COMISARUL: Nu-i ieși? dacă doar știu să te duc și pe sus. *(Îl apucă-n brațe și-l scoate afară din sală.)*

BÎRZOI *(zbătîndu-se)*: Protestarisesc în numele *hristoitiei!* Domnule, ești vîndut ungurului.

CHIRIȚA: L-au umflat? *Aferim.* D-le Moghior, hai degrabă în balon.

MOGHIOR *(luînd-o de mînă)*: No, hai! *(Cu foc.)* De-acum ești a mea.

CHIRIȚA: Pune-ți pofta-n cui!

(Se suie amîndoi în naselă.)

CHIRIȚA: Strimtă naselă! dar, încalte, solidă-i?

MOGHIOR: Cît podul de la Pesta... N-ai nici o grijă. *(La soldații care sînt împregiurul naselii.)* Acum, d-lor, luați seama bine să dați drumul frînghiilor cînd oi striga: *Ellien Moghior!...* Ați înțeles? Cucoană Chiriță, ține-te bine... plecăm... *(Scoate pălăria și o învîrtește-n aer strigînd.)* *Ellien Moghior!*

CHIRIȚA *(la soldați)*: *Lachez tout!*

PUBLICUL: Ura!

(Soldații lasă frînghiile și se retrag în fund. Balonul se urcă puțin, apoi se oprește.)

NĂUCESCU: Aoleo! maică... se duce, iaca... privește, Despo... se duce, ba... se oprește... s-a oprit!

HAZLIU: Nasela e cam grea... Chirița are prea mulți nuri!

VÎNZĂTORUL: Șeapte de-o para!

MOGHIOR *(în văzduh)*: Ah! Chirițo... de-acum n-ai încotro face... Trebuie să mă iubești.

CHIRIȚA: Ian nu te obrăznici.

MOGHIOR: Ah! dă-mi un cioc, Chirițo.

CHIRIȚA: Iaca moțpanu... *(Se apără.)* Da, du-te-ncolo, nerușinatule, că te văd oamenii! Vai de mine!... mi-am găsit beleaua!... Mai bine aruncă lest ca să ne putem sui, căci s-au oprit balonul.

MOGHIOR: Bine zici!... să nu ne vadă nime de pe pămînt.

(Rădică un săculeț de năsip.)

NĂUCESCU *(viind în scenă și cătînd în sus)*: Ian privește, maică!... se drăgostesc prin văzduh ca cărăbușii.

MOGHIOR *(de sus)*: Feriți! *(Deșartă sacul.)*

NĂUCESCU: Aoleo! m-a chiorît! *(Se întoarce la locul lui, frecîndu-și ochii. Publicul rîde. Nasela se ridică încet. Un nour se coboară puțin din frize pentru efectul perspectivei.)*

MOGHIOR: Ne suim, Chiriță! ne suim!... Dă-mi un cioc unguresc.

CHIRIȚA: Ce să-ți dau? un cioc?... du-te cioarelor.

MOGHIOR: Adică un sărutat. *(Vrea să o sărute.)*

CHIRIȚA: Ian ascultă... astîmpără-te, că te dau jos din trăsură.

MOGHIOR *(cu foc)*: Numai un cioc, și apoi să mor.

CHIRIȚA *(luptîndu-se)*: Vai!... Umfla-te-ar rusaliile!

(Nasela dispare după nour.)

CHIRIȚA *(după nor)*: Săriți! agiutor!... Pompierii!

(Publicul se uită în sus.)

HAZLIUL: Ce s-aude?... Chiriţa cere agiutor, oare ce i se-ntîmplă?

PANGLICĂ: Priveşte... Parcă se luptă cu ungurul... Iaca, l-au apucat de gît... l-au plecat pe marginea naselei!... Aoleo!... feriţi!... Cade ungurul!... Cade!...

TOŢI: Cade!... feriţi!

(Deodată cade în mijlocul publicului un manechin, ce seamănă cu Moghior.)

PUBLICUL *(încungiurînd manechinul)*: A! sărmanul!... a murit! s-a turtit ca o plăcintă!... Un doctor!... un doctor!... să-l ducă la spital!... degrabă! *(Soldatul ridică manechinul şi iese.)*

NĂUCESCU: Bre! ce grozăvenie!... mi s-a încreţit pelea!... Aî văzut, Despo, cum a căzut de rău?

DESPA: Apoi dă... aşa i-a fost scris!... se vede...

COR

Ce fapt grozav şi trist!
Ce fapt neaşteptat!
Sărmanul balonist
De-a tumba a picat!

HAZLIUL: Dar oare unde-i balonul?... Îl vezi, Lică?

PANGLICĂ: Ba nu... a dispărut... s-a dus în naltul cerului, cu Chiriţă, cu tot.

HAZLIUL: Sărmana!... e perdută!... Cum a să se coboare?...

TOŢI: Sărmana!...

HAZLIUL: Staţi... iaca balonul!... colo, sus, ca o rîndunică.

PANGLICĂ: Pare că se coboară...

HAZLIUL: Ba cade... cade cu o rapegiune spăimîntătoare...

PANGLICĂ: Bine zici!... Primejdie... De s-a lovi de pămînt, nu s-a alege nici ţandără de biata Chiriţa.

NĂUCESCU: Aoleo! De nu mi-ar cădea pe scăfîrlie! *(Îşi deschide cortelul.)*

HAZLIUL: Iaca şi Chiriţa... O vezi în naselă?

PANGLICĂ: O văz... face semne de desperare... se dezbracă... îşi aruncă mantila...

HAZLIUL: Şi cortelul.

PANGLICĂ: Şi cocul. *(Toate aceste obiecte cad pe scenă una după alta.)*

HAZLIUL: Şi tunica!... şi... ba nu... balonul a început a se coborî mai încet... Chiriţa l-a uşurat azvîrlind cocul... Ştii una, Lică? Hai să improvizăm o oraţiune cucoanei Chiriţe... Mergi de pregăteşte cele trebuincioase.

PANGLICĂ: Bună idee... mă duc... *(Iese.)*

(O frînghie lungă începe a spînzura de sus.)

TOŢI: Balonul! Balonul!... s-a apropiat!

CHIRIŢA *(strigă de după nor)*: Prindeţi capătul frînghiei... prindeţi frînghia...

(Publicul apucă de frînghie, trage, şi nasela se iveşte, coborîndu-se.)

PUBLICUL: Ura! să trăiască cucoana Chiriţa!

CHIRIŢA: Încet, încet... Să nu mă izbiţi de pămînt... Aşa... dămol... frumos... bine... bravo!

(Nasela ajunge pe scenă.)

COR

Bine-ai venit înapoi!
Bine-ai sosit între noi,
Chiriţuşca lui Bîrzoi,
Eroină-ntre eroi!

CHIRIŢA *(fără coc, în corset, cu braţele şi umerile goale)*: Bine v-am găsit, oameni pămînteni! *(Sare din naselă.)* Uff! slavă Tatălui şi Fiului că m-am văzut iar pe uscat!

HAZLIUL: Cît ne pare de bine la toţi, cucoană! că, zău! te-am crezut perdută pentru totdeauna.

CHIRIŢA: Aş! nu pere Chiriţa cu una, cu două.

HAZLIUL: Dar, vă rog, spune-ne ce vi s-a întîmplat! V-aţi perdut hainele pe drum şi vă întoarceţi... într-o toaletă cam...

CHIRIŢA: Cam... neglige?... Adevărat, monsiu Muţunachi, că-s cam... desfrunzită, dar apoi ce era

să fac pentru ca să-mi scap viaţa?... M-am despoiat... însă, apropo, nu mi-aţi găsit bulendrele?... Le-aţi cules?... Mersi... Acum ascultaţi tragedia mea:

(Arie din „Domino noir": „Ah! quelle nuit!")

CHIRIŢA

I

Cum am plecat,
Moghiorul, bat,
De mine s-a legat,
Cerînd cu mare foc
Să-i dau un cioc.
Eu îl refuz,
Şi-l rog cinstit să nu facă abuz,
Iar el, numaidecît,
Îmi sare-n gît!
Zadarnic cat să-l potolesc,
Onoarea să-mi diafendefsesc;
Moghiorul meu turbat
M-apucă la pupat!
Atunci mănia m-a umflat,
Şi din naselă l-am zburat.
Ca pe-un flaimuc
Ce s-a tot dus de-a tumba, huştiuliuc...
Privindu-l, am rămas,
Zău, fără glas
Ş-am zis în gîndul meu:
„Ah! te rog, sfinte Dumnezeu,
Apără-l de mai rău!"

Dar, apropo... unde-i moghiorul?... Cred că s-a fi metaformozat în paprică... şi s-a fi săturat de amor.

COMISARUL: Ba nu, cocoană... a înviat şi s-a dus cu banii adunaţi la casă.

CHIRIŢA: Cum?... N-au rămas lat?... tare de oţel, ungurul!... a fi căzut pe slănină... dar să nu-mi uit vorba:

II

Deodată-n sus,
Balonul dus
De duhul necurat
În aer a zburat,
S-a înălţat!
Mi se părea
Că-n ochii mei lumea perea
Şi ameţeam, lulea...
Altă belea!
Ce să mă fac? şi cum să scap?
M-acaţ în grabă de supap
Şi trag mereu cît pot
Să iasă gazul tot.
Însă deodat-am început
A coborî precum n-am vrut,
Întocmai chiar
Şi mai dihai decît bietul moghiar.
Atunce am rămas
Iar fără glas
Ş-am zis în gîndul meu:
„Ah! te rog, sfinte Dumnezeu,
Scapă-ne de mai rău!".

Şi nici una, nici două, pentru ca să se uşure balonul, zvîrl mantila de pe umeri, zvîrl de pe cap părul meu de başca, cocul cel de patru oca şi trei litre, zvîrl cortelul, zvîrl tunica... Puţin a lipsit să-mi azvîrl şi turniura, dar noroc că balonul şi-a moderat repegiunea.

HAZLIUL *(aducînd obiectele)*: Ce inspiraţie minunată aţi avut! Iată obiectele d-voastră.

CHIRIŢA: Mersi, Muţunachi... să-mi pun tunica... aşa... mersi... cu toate că nu mi-e ruşine să mă vadă soarele cum sînt!...

III

Și cum cădeam,
Pe gios vedeam
Acest oraș frumos,
Luxos, politicos,
Și . . . noroios.
Iar pe aici
Oamenii mari, oamenii mici
Mi se păreau pitici,
Pitici, pitici.
Cîți dintr-acei fuduli măreți
Aveau aspectul de bureți!
Cîți zmei, lei-paralei,
De sus, păreau pigmei!
Atunci, gîndind că gioacă rol
Păn' ce se dau frumos de gol,
De-a rostogol,
Și iar dispar, perzîndu-se-n nămol,
Un rîs neașteptat
M-a apucat
Ș-am zis în gîndul meu:
„Ah! te rog, sfinte Dumnezeu,
Apără-ne de mai rău!"

TOȚI: Bravo!... cucoană Chiriță... să trăiască cucoana Chiriță!

CHIRIȚA: Sărut ochișorii... *(Își așează cocul.)*

(Se aude zgomot în culise.)

SCENA IV

Cei dinainte, BÎRZOI, COMISARUL

COMISARUL: Prindeți-l... prindeți-l... nu-l lăsați să intre.

BÎRZOI: În lături, gulerașilor!... *(Intră.)* Aice? Aice-i?... Unde-i Chiriță?

CHIRIȚA: Vai de mine!... Bîrzoi!... bărbatu-meu... am sfeclit-o.

BÎRZOI: A!... iată-te, jupîneaso!... Așteaptă să-ți dau eu balonuri și nasele... *(Se repede.)*

CHIRIȚA: La sănătoasa, Chiriță!... că-i slut la Prut...

(Fuge pe-mpregiurul balonului; apoi sare peste laviță pe care ședea Năucescu, îl răstoarnă jos și dispare în culise.)

NĂUCESCU: Aoleo! maică!... m-a ucis!

COMISARUL *(prinzînd pe Bîrzoi)*: Stai, nebunule... Unde te socoți? la Mărcuța?

BÎRZOI: Ce vrei tu cu mine?... Zapciule... N-am eu dreptul să-mi păzesc nevasta?... Chirița e a mea... Nu-i averea statului... M-am cununat cu dînsa înainte de resmiriță... Fugi încolo!

COMISARUL *(zice soldaților)*: Umflați-l pe sus... și la poliție!

(Soldații ridică pe Bîrzoi care se luptă.)

BÎRZOI: Anaftema să fiți... cu tot neamul vostru! *(Iese furios.)*

(Îndată se aude între culise fanfara din marșul operei Profetul *și începe a defila pe scenă un cortegiu format de principalele roluri create de Millo. În frunte merge* Panglică, *purtînd un stindard cu inscripția:* Vivat Chiriță, *apoi* Baba Hîrca, Barbu Lăutarul, Plăcintarul, Moisi, Paracliserul *... etc., avînd fiecare cîte un steag cu numele său pe dînsul. Chirița, culcată într-un baldachin împodobit, este adusă în triumf, pe sunetul marșului. Cortegiul face giurul scenei pe dinaintea estradelor din care sînt aruncate bucheturi Chiriței, apoi se oprește în mijlocul scenii.)*

PUBLICUL: Ce s-aude? ce s-aude? *(Vrea să iasă.)*

HAZLIUL *(oprindu-i)*: Stați pe loc. Vine cucoana Chiriță în triumf!!

PUBLICUL: Uraa!

(După fanfară, corul cîntă versurile următoare, pe partea întîi a marșului:)

COR

Glorie și onori,
Mîndră Chiriță,
Bravo zmeiță,

Care-a zburat prin nori
Ca o porumbiță!
Hai să strigăm în cor:
Mîndră Chiriță!
Acum și în viitor,
Glorie și onor!

(Cortegiul, oprindu-se în mijlocul scenei, Chirița se coboară din baldachin, salută și cîntă pe partea muzicei marșului ce vine în urma corului.)

CHIRIȚA

(cu sentiment)

Români! sufletu-mi este uimit!
Și de m-aș asculta,
Pe toți v-aș săruta.
Cu foc, cu foc nepotolit
Buluc la sînul meu
V-aș strînge, zău!

(Apoi ea se suie iar în baldachin și cortegiul pleacă, cîntînd.)

COR

Glorie și onori,
Mîndră Chiriță!
etc... etc...

(Cortina cade în strigătul de „ura" al publicului de pe scenă.)

LA TURNU-MĂGURELE

BIBLIOTECA
— CENTRALĂ —
UNIVERSITARĂ
CLUJ-NAPOCA

PERSONAGI:

ADELA, tînără văduvă
HORCEA, sergent de Dorobanți
DOCTORUL

LA TURNU-MĂGURELE

SCENĂ ÎN VERSURI

(Reprezentată în ajutorul ostaşilor răniţi.)

Teatrul reprezentă o cameră mică şi simplă mobilată. Uşă în fund, altă uşă în stînga şi o fereastă în dreapta. În faţa scenii, mai în dreapta, o masă şi un scaun de lemn alb.

SCENA I

ADELA

(sfîrşind de scris un răvaş, îl subsemnează, zicînd):

„Amica ta, Adela... în Turnu-Măgurele..."

Trei pagine ticsite!... Ce am mai scris în ele?

(Citeşte:)

„Scumpa mea Nataliţă!... ar fi un spectacol curios pentru tine de a mă vedea pe mine, o elegantă deprinsă a trăi în saloane luxoase, locuind acum într-o odăiţă goală şi purtînd costumul ambulanţei... Cu toată această schimbare însă, nu poţi crede, iubita mea, cît sînt de mulţămită!... Eu, o tînără văduvă, încongiurată de adoratorii patentaţi din Bucureşti şi din Iaşi, şi espusă a auzi în toate zilele aceleaşi declaraţii monotone de amor, mă simt astăzi mai demnă de poziţia mea înaltă în societatea română sub nobila haină de soră de caritate. În capitalele noastre eram asurzită de falşele suspine ale comediei lumeşti; aice sînt uimită de adevăratele suspine ale suferinţei, şi, pe cît acolo

inima mea era nesimțitoare, pe atît aice ea bate și crește animată de un nobil devotament... Am sub vegherea mea un june căpitan rănit, foarte interesant... La asediul Plevnii, sărmanul a priimit un glonț în brațul drept și mult ne e teamă că va fi nevoie de o amputare... Ferească-l Dumnezeu de o așa nenorocire! Sergentul lui, un viteaz din al 13-lea regiment de Dorobanți, bun, simplu, cam original și cu numele de Horcea, plînge ca un copil cînd se gîndește că o să rămîie căpitanul lui ciunt... Eu însami mă înfior la această idee, căci încep a avea pentru scumpul meu rănit o afecțiune de soră... Te văd însă zîmbind și clătinînd din cap, dar te poftesc să nu fii nebună și să-ți închipuiești romanuri... etc.... etc."

(Ușa din fund se deschide. Adela strînge scrisoarea, o pune sub plic și scrie adresa pe ea.)

A! se deschide ușa... sergentul Horcea vine...
Să pun în plic scrisoarea... acum, adresa... bine!

SCENA II

ADELA, HORCEA (intră pin fund, se oprește lîngă ușă, face salutul militar și tușește)

HORCEA

Hmm!

(Adela se scoală și se întoarce spre Horcea.)

HORCEA

Doresc sănătate.

ADELA

Ce face căpitanul?

HORCEA

Te-ntreabă duducuță, ș-oftează greu, sărmanul.

ADELA

Se simte mai rău astăzi?

(Horcea tace și-și mușcă musteața.)

ADELA

(îngrijită)
Răspunde...

HORCEA

Așa-mi pare.

ADELA

Cum?

HORCEA

Apoi, cum s-ar zice, îl arde-un pojar mare...

ADELA

La rană?

HORCEA

Și sub coastă, colea, la inimioară...
Știi... inima tînjește cînd n-are sorioară,
Și, zău... să nu te superi... dar eu încep a crede,
Că mult mai rău e bolnav, cînd bietul nu te vede...

ADELA

Crezi?

HORCEA

Cred... ades mă-ntreabă pe mine,-n aiurire,
De ești ca în poveste, o zînă de iubire...
Un... heruvim, un înger... mai știu eu cîte-mi spune?
Ești înger, duducuță?

ADELA

(zîmbind)
Nu cred.

HORCEA

Mare minune!
Apoi de ce înșiră tot astfel de cuvinte?

ADELA

El... are ferbințeală și-i... amețit de minte.

HORCEA

Oare?... așa să fie?... Eu unul dam cu gîndul
Că poate, fiind tînăr, și lui i-au venit rîndul
Să cază-n slăbiciunea de fire omenească,
Să... cum fac toți flăcăii din lume... să iubească.

ADELA

(repede)

Pe cine?

HORCEA

(în parte)

Măi, că iute a întrebat pe cine!
(Tare.) Pe cine, el o știe; eu știu că nu pe mine.
(Adela cade pe gînduri.)

HORCEA

(în parte, privind-o)

Na! au căzut pe gînduri acum și puiculița...
Cu miere, cum se vede, îi atinsei gurița.

ADELA

Ian spune-mi: fost-au astăzi chirurgu-n ambulanță?

HORCEA

(posomorîndu-se)

Au fost.

ADELA

Au văzut rana?... și are el speranță
Că ea se va închide prin simplă vindecare?
Și n-a fi trebuință de-o crudă operare?

HORCEA

Chirurgul cam pe gînduri ieșit-au astă-dată,
Căci i-au părut lui rana mult mai înflăcărată.
L-am întrebat ce crede?... Nu mi-au răspuns nimică,
Dar clătina din capu-i... și, zău, mi-e tare frică.
(Înduioșîndu-se.) Sărmanul căpitanul, un bujorel în floare,
S-ajungă ciunt, drăguțul!... de-a ști, să știi că moare!

ADELA

(în parte)

Să moară — o! Doamne sfinte!

HORCEA

A! bată-i-ar să-i bată
Chirurgi! ei nu știu alta decît să taie-ndată
Și brațe și picioare cu arma ascuțită...
Doar brațul nu e creangă și omul nu-i răchită...
Eu îl cunosc, duducă, pe căpitan... mai bine
S-ar împăca cu moartea decît cu-așa rușine.

ADELA

Dar dac-ar fi nevoie numaidecît... Ce-ai face
În locul lui chiar însuși?

HORCEA

Eu? zău, mai bine-mi place
Să merg pe ceea lume întreg, cu cap, cu toate,
Decît o viață lungă să fiu un trunchi cu cioate.

ADELA

O știu; așa-i românul, nepăsător de viață;
Dar lîngă-amărăciune mai este și dulceață;
Dar dacă-i crud de-a perde un braț, acea durere
Nu poate să găsească pe lume-o mîngîiere?
Rănitul nostru-i june; din pragul tinereții
El poate să privească la bunurile vieții;
Plăceri, considerare, familie, iubire...
La toate are dreptul viteazul să aspire.

HORCEA

O fi, însă stejarul amar se oțerește
Cînd apriga secure de crengi îl despărțește,
Și, crede-mă, duducă, românul e de milă
Cînd n-are cu ce strînge la sînu-i o copilă.
Atunci nu-i mai rămîne decît să se sfîrșească,
Sau... alte două brațe pe lume să găsească...
Hei! cînd ai vrea, duducă, să-ți faci cu el pomană...

ADELA

Eu? Cum?

HORCEA

Ești bună, bună de pus, zău, chiar pe rană.
Ai două brațe... dă-le în dar lui căpitanul,
Și astfel, numai astfel, i-ai îndulci aleanul...
Le dai?... Aud?... Duducă, ascultă-mă pe mine,
În locul dumitale le-aș da eu ca mai bine.

ADELA

Dar cum vrei cu-a mea milă să-i cad eu lui năpaste?

HORCEA

Năpaste! Deie-mi Domnul și mie tot de aste!
Auzi? năpaste — o floare frumos îmbobocită...
Dar unde se mai află mai veselă ursită?
Năpaste! *(O privește cu admirare.)* Căpitanul și eu
am fi în stare
De brațele-amîndouă să cerem o scurtare
De-am ști că ne așteaptă o astfel de răsplată.

ADELA

Dar bine, Horce dragă, gîndește încă-o dată,
Cuvine-se chiar însămi să cerc de a-i propune?...

HORCEA

Ba nu, ferească Sfîntul!... Eu, de-nvoiești, i-oi spune
Că, dacă-a perde brațul și n-a vrea ca să moară,
I-a da brațele sale, în schimb, o zînișoară.

ADELA

Și ar primi?

HORCEA

N-ai grijă... hait, cu nepusă masă;
Ba ș-a juca drăgaica, rănit cum e, prin casă.
Ce vrei? Așa-i românul cînd strechia-l lovește;
Cînd inima dă mugur și muguru-nflorește.

ADELA

(rîzînd)

Glumeț ești.

HORCEA

Glumeț, însă... cum găsești gluma?

ADELA

Bună.
Dar... ian să schimbăm vorba.

HORCEA

S-o dăm pe-o altă strună?
(În parte.) Se vede c-am sclintit-o cu-a mea avocăție.
De! nu m-a făcut mama mehenchi în limbuție.
Păcat!

ADELA

Știu că-mpreună ați fost răniți odată;
Iar cum, și cînd, și unde nu mi-ai spus încă...

HORCEA

Iată
Cum s-a-ntîmplat, duducă: Trecuse-o săptămînă
De cînd eram în harță cu litfa cea păgînă,
Alături cu Plevna, în față cu-o redută
Ce-ntocmai ca ariciul, ghem toată prefăcută,
Părea că e pustie și ne poftea aproape,
În șanțurile-i dese de vii să ne îngroape.

Noi tot țineam privirea, doar om zări dușmanul,
Și tot trăgeam la tunuri, doar i-om strica redanul,
Dar, după parapete ascuns, el, cu urgie,
Pe cînd noi dam în bobot, trăgea în carne vie.
Era iar, mai cu seamă, era-ntr-o pădurice,
O baterie, care cu noi juca-n popice.
Și sămăna cu bombe, scurtîndu-ne de zile,
Cum samănă românii cu grîu la Sîn-Vasile.
O noapte, căpitanul vro zece inși ne cheamă
Și zice: Măi, de moarte vă este sau nu teamă?
— Nu, domnule! răspundem. — Nu? — Nicidecum.
— Prea bine;
Eu merg la baterie s-o iau... Veniți cu mine?
— Venim! cu toți răcnit-am și ne-am pornit pe dată,
Ne-am furișat prin umbră ca vulpea cea șireată,
Și cînd să dea foc turcii la tun, pe neașteptate,
Ei se trezesc cu spaima și cu românii-n spate.
Pe loc și dăm navală în ei, mînca-i-ar corbii!
Și ne-ncleștăm la luptă grămadă, chiar ca orbii.
Ce groaznică trînteală! ce răcnete de ura!
Ce lovituri cu stratul! ce mușcături cu gura!
Pîn' ce din turci, hapsînii, nu au rămas nici unul,
Pîn' ce le-am stricat cuibul, pîn' ce le-am luat tunul!
Pe tun pusese mîna el însuși, căpitanul,
Luptînd cum luptă zmeul cu Badea Năzdrăvanul;
Iar cînd în faptul zilei ne-am cercetat dobînda,
Cu-o rană fiecare își măsura izbînda.
La brat căpitănașul avea o-mpușcătură
Și eu, colea pe frunte, această lovitură;
Dar fie! eram mîndri ca leul-paraleul
Cînd am adus în lagăr cel tun... ce-i zic trofeul!

ADELA
(entuziastă)

A! bravo, bravo, bravo, români de vitejie!
(Uimindu-se.) Ah! inima mea crește în veselă
mîndrie...
Și simt... și simt... *(Plînge.)*

HORCEA

Duducă... ce plîngi?... Da nu mai plînge...
(În parte.) Cînd văd plîns de femeie, un nod colea
mă strînge.
(Uimit.) Tot plîngi?...

ADELA

Nu e nimică și nu băga de seamă.
(Dîndu-i batista ei:) Voinice, de la mine primește-astă
năframă.
Și-mi spune, cine astfel te-au încrestat în frunte?

HORCEA

Un turc urît și negru, nalt, țeapăn cît un munte.
Vroia să-mi taie capul lovind cu iataganul...

ADELA

Și cum scăpași?

HORCEA

Văzut-ai cum crapă-n cinci bostanul
Cînd îl izbești d-o peatră?... Așa i-au crăpat capul
Cînd l-am pocnit cu stratul în tidvă pe arapul.
S-a dus pe ceea lume în rai să facă jafuri
Prin munți de baclavale și dealuri de pilafuri...
Dar ce stau eu la vorbă și dîrdîi ca o babă?
La doftorul cel mare alerg cît mai în grabă
Să vie-aice însuși, pe căpitan să-l vadă,
Căci cel chirurg la vorbă-i nu are deloc nadă.

ADELA

Aleargă... și la poștă să dai astă scrisoare,
Te rog.

HORCEA

Prea bine, adă; mă duc într-o-ntinsoare.
(Se oprește la ușa din stînga.)

Duducă... *(Arată spre ușa din fund.)* El te-așteaptă...
Fă azi o faptă bună...
Și Cel-de-Sus pe frunte ți-a pune o cunună.
(Iese prin stînga.)

SCENA III

ADELA

Ce oameni! Ce natură frumoasă și bogată!
Ce inimă viteză, și simplă, și curată
Se bate-n aste sînuri, cînd e nevoia-n țară!
O! nu, nu, România nu poate-n veci să piară
Cît are pentru pază o verde semințe
Cu suflet așa mare, cu minte-atît de vie!
Nu! în zadar pe față-i invidia străină
Cercat-au s-o mînjească cu-otravă și cu tină;
Infami clevetitorii, vrăjmași ai României,
Sînt înferați de-acuma cu ferul infamiei,
Căci le-au răspuns românul cu-a sa dispreţuire
Prin fapte glorioase ce merg la nemurire!
Aice, lîngă mine, un tînăr erou zace
În ghearele durerei... sărmanul!... dar ce face?
(Deschide puțin ușa din fund.)
Doarme!... cît e de palid!... Ce tainică tristeță
Pe fruntea lui e-ntinsă!... Ce aer de nobleță,
Ce aer de mărire cîștigă o ființă
Căzută pentru țară în crudă suferință!...
Ah! trista lui privire adînc mă-nduioșează...
Ce-aud?... suspină?... poate că el acum visează
La mine... mă iubește!... și eu... oare-n iubire
Putut-au să se schimbe a mea compătimire?
(Cade pe gînduri.)

SCENA IV

ADELA, HORCEA (intră tulburat)

HORCEA

Duducă, duducuță...

ADELA

Ce este?

HORCEA

Nu e bine.
Am întîlnit chirurgul... *(Oțerindu-se.)* Vai! simt fiori
prin vine.

ADELA

Chirurgul?

HORCEA

Dar, chirurgul, casapul, ciocîrtașul.
Mi-au spus că amputează chiar astăzi pătimașul,
Că-i teamă de cangrenă.

ADELA
(spăriată)

Cangrenă! Vai de mine!
Cangrena-i moarte!

HORCEA
(perdut)

Moartea!... să moară!... Cine? Cine?
Eu?... iată-mă... sunt gata... dar el?... O! Doamne
sfinte!
Ce fac eu făr' de dînsul? Ce spun l-al său părinte?...

ADELA

Dar ce să facem, frate?

HORCEA

Ascultă... ești creștină...
De nu vrei s-ai mustrare c-ai fost cumva de vină,
Aleargă lîngă dînsul și-i spune ce-i ști spune,
Ca să-l îndupleci soartei amare-a se supune.

Vorbește-i românește, grăiește-i franțuzește,
Cum ți-a veni mai bine, dar mi-l adimenește
Rugîndu-l și zicîndu-i că-l vei iubi mai tare
De-a vrea ca să asculte pe doftorul cel mare.

ADELA

Dar... Horcea...

HORCEA

Duducuță... lumină... floare vie...
Mergi, scapă-l de la moarte și mă dau rob...

ADELA

Ei!... fie!... *(Intră în fund.)*

SCENA V

HORCEA

(cătînd prin ușa din fund)

Iat-o!... puicuța... merge... cînd pasă, cînd s-oprește...
S-apropie de patu-i... El s-au trezit, zîmbește,
Au și uitat durerea... O! farmec de muiere!...
Femeia-i, cică, floare de leac pentru durere...
Ce spun ei oare? *(Ascultă.)* N-aud... de-aproape îi șoptește...
Ea pare că îl roagă... dar el se-mprotivește...
Ea plînge! Na! chirurgul de-acum poate să vie...
În lacrimi de femeie chiar ferul se mlădie...
Viteazul, leul, zmeul e-nvins de-o păpușică...
El îi sărută mîna... Ce mînă mititică!...
Și iaca!... Ce-mi văd ochii... și ea... ea îl sărută
Pe frunte?... Hait, acuma logodna-i și făcută.
Dar... iată și chirurgul!... pei, drace!... El sosește
Ca norul pe soare cînd cerul strălucește.

SCENA VI

HORCEA, ADELA (intră tulburată)

ADELA

Ah! Horce, mergi degrabă... Te cheamă, el te cheamă...
Chirurgul este gata... Eu nu pot sta, mi-e teamă.

HORCEA

Dar bietul căpitanul primește să-l...

ADELA

Primește.

HORCEA

Mă duc... ah! duducuță, mult el te mai iubește!
(Iese.)

SCENA VII

ADELA

(cade pe scaun)

O! Doamne!... ce durere, ce groază pentru dînsul
Să simtă ferul rece tăind un os într-însul!...
Fiori îmi trec prin crieri... mi-e inima de gheață...
A!... ce s-aude?... geme?... aș da chiar a mea viață
Ca să-l scutesc, sărmanul, de chinuri... ah! iar geme?...

(Ascultă.)

Ba nu, mă-nșeală spaima... El rabdă... nu se teme.
Cum aș voi să întru... *(s-apropie încet de ușă)*, să-i șterg ușor pe frunte,
Sudoarea înghețată a suferinței crunte,
Să-i țin pe brațe capul, s-ațint a mea privire
În ochii lui, iubitul, cu toată-a mea iubire...
Dar nu pot... n-am curajul... d-abia stau pe picioare.

(Vine șovăind de se reazămă de masă.)

SCENA VIII

ADELA, DOCTORUL (intră prin stînga)

ADELA

A! Domnul doctor...

DOCTORUL

(închinîndu-se)

Doamnă, sergentul dinioare
Mi-au spus c-aţi vrut îndată ca să alerg aice.

ADELA

Eu?

DOCTORUL

De-am putut pricepe ce au voit a-mi zice,
Chirurgul vrea să facă o amputare?

ADELA

Aşa e.
Vă rog să treceţi iute alături-n odaie.

DOCTORUL

Mă duc... dar mai nainte primiţi astă hîrtie
Şi astă cutioară... *(Intră în camera din fund.)*

ADELA

(deschide scrisoarea)

Maiorul!... Ce îmi scrie?

(Citeşte răpide:)

„Iubită cumnăţică! Măria-sa domnitorul au acordat căpitanului şi sergentului încredinţaţi îngrijirei d-tale decoraţia Steaua României şi medalia Virtutea Militară, pentru eroica lor purtare. Ţi le trimit d-tale, iubită cumnăţică, pentru ca să ai mulţămirea de a-ţi decora însaşi protegeaţii etc."

A! cîtă mulţămire pe dînşii!... dar ce-i oare?

(Să aude alături un glas răcnind.)

GLASUL

A!

ADELA

(ţipînd)

A! îi taie braţul! *(Cade pe scaun.)* Sărmanul! cum îl doare!

SCENA IX

ADELA, HORCEA (dînd bustna pe scenă)

HORCEA

Ura!... Nu mi-l mai taie... Nu este trebuinţă.

ADELA

Cum! ce zici?

HORCEA

Iaca doftor cu cap şi cu ştiinţă!
El, cît au văzut rana, au început a rîde
Şi-au spus că de la sine curînd se va închide.
Atunci căpitanaşul, precum o fată mare,
Închis-au ochişorii în dulce leşinare.

ADELA

(veselă)

Mă duc să-i deschid vesel cu Steaua României...
(Scoate decoraţiile.)
I-au acordat-o Vodă ca semnul vitejiei.

HORCEA

I! Sfinte şi Părinte! Ce bine a să-i pară!
Ura!

ADELA

(prezentîndu-i medalia)

Şi d-tale: Virtutea Militară.

HORCEA

(ameţit)

Eu?... Na!... se-ntoarce casa... m-apucă
nebunia...
Eu, decorat! *(Primeşte medalia şi o sărută.)* Drăguţa!
Trăiască România!

(Amîndoi se îndreaptă spre uşa din fund.)

Mirceşti, noiemvrie 1877.

SFREDELUL DRACULUI

FARSĂ DE CARNAVAL,
imitată din franţuzeşte

PERSOANELE:

MUSTOCSIDIS, fost inspector de tutunuri
ȘLOIMESCU, sergent veterinar
IMERGOLD, zaraf
GOLDIMER, nepotul lui
COȚOFĂNESCU, poet tragic
STAN FUNDUC, bucătar
MADAM RUHALA
GAFIA, fată-n casă

Scena se petrece în provincie la Otelul Uniunii.

NOTĂ

RUHALA, 30 de ani, tualetă de modă esagerată
IMERGOLD, 54 de ani, surtuc lung, lanț de aur, evreu din Galiția
ȘLOIMESCU, 40 de ani, puțin accent evreiesc, uniformă militară
COȚOFĂNESCU, 25 de ani, pretențios, cn părul vîlvoi
MUSTOCSIDIS, 50 de ani, perucă sură, îmbrăcat comic, cu surtuc, cu jiletcă și pantaloni de nanchin.

(Teatrul reprezintă o sală de han. La planul al 2-lea, în stînga, o tablă de bucătărie, cu tingiri pe dînsa; ușă la dreapta ce duce în sofragerie; ușă în stînga, la planul I, ce duce în camera Ruhălei... ușă în fund ce duce-afară; alăturea, scara ce duce la odăile de sus, masă și mai multe scaune.)

SFREDELUL DRACULUI

SCENA I

COȚOFĂNESCU, GAFIA și STAN

COȚOFĂNESCU *(stă pe scaun dinaintea ferestrei, compune versuri și face gesturi tragice, scriind pe un album)*:

„O da, te voi ucide,
Infamă adulteră..."

(Vorbind.) Cu ce să rimeze adulteră?... îmi trebuie rimă bogată... să vedem... Panteră, arteră, atmosferă... *(Stă gînditor.)*

GAFIA *(care stă lîngă tablă, pregătind bucate, observă pe Coțofănescu și-i zice încet lui Stan)*: Iar l-au apucat năbădăile pe d-nul Coțofănescu.

STAN *(care asemenea pregătește bucate la tablă, observîndu-l)*: Face versuri, Gafio... semn de foame, s-apropie vremea de masă.

GAFIA: Cică-i poet tragic!... Ce-o fi meseria aia?... Știi tu, Stane?

STAN: Nu-i meserie... dar mizerie.

GAFIA: Rea boală!

STAN: Da; cînd îl apucă, el se leagă de toți morții cei vechi, de domni, de împărați, de hatmani... și-i ucide din nou pe teatru... acum s-a legat de doamna lui Pîrlea-Vodă... Ian ascultă!

COȚOFĂNESCU: Am găsit... *(Declamă:)*

„O dar, te voi ucide,
Infamă adulteră,
Și-ți voi tăia cu briciul
A gîtului arteră."

(Încîntat.) Bravo! *(Iar scrie.)*

STAN: Hait! a pus-o la cale și pe ea.

GAFIA: Sărmana! dar bine, Stane, cum de-l lasă poliția și procurorul să facă morți de om?

STAN: Procurorul e om vesel și-i plac cabazlîcurile.

GAFIA: Se poate... dar eu una, dac-aș fi-n locul madamei Ruhala, stăpîna otelului, n-aș găzdui un ucigaș de meserie.

STAN: Jupînesei îi plac versurile și Coțofănescu îi plătește cheltuiala hanului cu mofturi rimate și nerimate.

GAFIA: Pare-mi-se că și ea-i cam...

STAN: Ba bine că nu... a fost actriță la Brăila, pînă a nu se mărita cu jupîn Bercu, care a murit de scîrbă și s-a exaltat jucînd roluri de amoreză; am jucat și eu cu dînsa la Dorohoi.

GAFIA *(speriată)*: Cum, Doamne iartă-mă, ai fost aftor?

STAN: Am fost, da, actor și jurnalist, însă cît p-aci să mor de foame, și de-atunci m-am întors iar la breasla mea — la arta bucătăriei! Artă pentru artă. Cariera de bucătar e mai hrănitoare.

GAFIA: Norocul meu, Stănică, căci altminterea nu te cunoșteam și nu ne-am cununa împreună peste 8 zile.

STAN: Tot într-o zi cu jupînesa Ruhala... Taci, ascultă!

COȚOFĂNESCU *(lovindu-se cu palma peste frunte)*: O!...

GAFIA: Ce-l doare?...

STAN: Suferă de facere.

COȚOFĂNESCU: Sublim, sublim!... *(Declamă:)*

„O, dar, te voi ucide, infamă adulteră,
Să nu mai fii părtașă de-a noastră atmosferă
Și-ți voi tăia cu briciul a gîtului arteră."

Sublim!... Sublim!... *(În exaltarea lui se razemă prea mult de scaun și cade pe spate.)* Aoleo!...

STAN: Alivanta plăcinta!...

COȚOFĂNESCU *(furios)*: Ce-ai zis?

STAN: Am zis că trebuie să fac plăcinte pentru masă. *(Rîde aparte cu Gafia.)*

COȚOFĂNESCU: Am crezut că face aluziune... Pegazul mi-a dat o sfîntă de trînteală. *(Se scutură.)*

SCENA II

Cei dinainte, RUHALA (intră din dreapta, în tualetă încărcată)

RUHALA *(dintre culise)*: Gafia!... *(Accent evreiesc.)*

GAFIA: Vine madama.

RUHALA *(intrînd)*: Gafio! drege-mi turnura. *(Se întoarce cu dosul la public. Gafia-i drege rochia.)* Merge bine?...

GAFIA: Cît se poate de bine.

RUHALA: Stane!

STAN: Aud, jupînească.

RUHALA *(atinsă)*: Iar jupînească?...

STAN: Ba nu!... Madamă vreau să zic.

RUHALA: Eram jupînească pînă a nu mi se da drepturi de la Berlin, acum sîntem toate madame și jupînii noștri toți *mosie*...

STAN *(aparte)*: Frumos vă șede.

RUHALA: Stane, gata-s bucatele de *tablo*? Știi că deligența sosește peste un ceas și că voiajorii sînt totdeauna flămînzi.

STAN: Gata, jupînească... Madamă... am să le dau pui cu smîntînă și o budincă de cabinet... acum pregătesc masa pentru logodna dumitale de astăzi.

RUHALA: Ah!... caută, mă rog, Stane, să fie bucatele fain, căci logodnicului meu, d-nul Șloim Veterinaru, îi plac bucatele gustoase.

COȚOFĂNESCU *(grațios)*: De aceea te-a ales pe d-ta de logodnică?...

RUHALA: A!... Domnule Coțofană... *Bun-jur;* Stane, nu uita să-i faci și-o știucă umplută cu ceapă multă. *(Lui Coțofănescu.)* Cum ai spus?... că m-a ales pe mine?

COȚOFĂNESCU: Pentru că-i mîncău.

RUHALA *(cochetînd)*: Și poate că n-are gust bun, mă rog?

COȚOFĂNESCU: Din contra. Veterinarul e și om de gust, și om fericit. *(Oftînd.)* Căci nu sînt eu în locul lui!

RUHALA *(coborînd ochii)*: Taci, mă rog, domnule Coțofană, nu se cuvine să-mi faci curte în ziua logodnei; lasă mai pe urmă!... Gafio! ai dus peșchire în odaia voiajorilor?

GAFIA: Iaca, le duc... *(Ia un pachet de șervețe de pe masă și se suie pe scara din fund, ieșind spre dreapta.)*

COȚOFĂNESCU: Să-mi duci și mie unul, Gafio! De zece zile mă șterg cu cearșaful pe ochi... *(Ruhalei.)* Ș-așa, madam Ruhala, te măriți și ne lași cu buza umflată?

RUHALA: Apoi ce era să fac, d-nule Coțofană? Șloim mă iubește, Șloim e sergent veterinar, Șloim a luat Plevna, Șloim e român nou și se numește acum Șloimescu, Șloim e frumos, voinic, și eu m-am săturat de văduvie.

COȚOFĂNESCU: Înțeleg.

RUHALA: Eu sînt o persoană cu sentiment, nu pot trăi fără sentiment, și răposatul Bercu n-avea sentiment. El știa numai să facă gheșefturi, dar amor nici de trei bani!... Bine c-am scăpat de el.

COȚOFĂNESCU: Dar, s-a dus pe ceea lume cu cerga-n cap, lăsîndu-ți o avere bunicică, Otelul Uniunii, și bani, și amaneturi.

RUHALA: Atîta calitate a avut și el... Dar Șloim... Șloim... *(Pune mîna pe inimă.)* Oh! taci, îi aud pasul, inima mea face tichi! tichi!... El vine... iată-l!

SCENA III

ACEIAȘI, ȘLOIM

ȘLOIM *(viind din fund)*: Doresc sănătate!

RUHALA *(cu bucurie)*: Șloim, *main leiber logodner!*

ȘLOIM *(trăgînd-o la piept)*: Ruhala, *main șoț*, parcă ești un trandafir de lună.

RUHALA *(uimită)*: Ah! amorul îmbobocește inimile și obrajii.

ȘLOIM: Înger cu păr galben și cu ochi verzi!...

RUHALA: Taci, Șloim, că mă nebunești, zic zău.

ȘLOIM: Iaca tac.

RUHALA: Dar spune-mi cum ai petrecut astă-noapte la cazarmă?

ȘLOIM: Am visat la Ruhala mea și am doftorit iapa colonelului.

COȚOFĂNESCU *(aparte)*: Ce coincidență!

RUHALA: Șloim, după ce ne-om cununa, sper că nu te-i ocupa decît cu mine; ia sama, sînt jaluză ca Desdemona care a ucis pe Otelo!

ȘLOIM: Lasă pe mine, Ruhala, de nu-i fi mulțamită de Șloimescu, să-mi zici jupîn; păn-atunci însă trebuie să-mi îndeplinesc datoria de veterinar al regimentului; de aceea te și las și mă duc să pun un zbanț maiorului, care a făcut dalac.

COȚOFĂNESCU: Maiorul a prins dalac?

ȘLOIM: Ba calul maiorului... Ești glumeț, d-nule Coțofănescu?... te poftesc dar la nunta mea. Ș-acum vă las... La stînga-mprejur.

RUHALA: Cum?... Așa degrabă?... De-abia ai venit!

ȘLOIM: Disciplina mă obligă.

RUHALA: Disciplina?... brună sau blondă e, berbantule?...

ȘLOIM: Samănă cu Ruhalița mea. *(O sărută.)*

RUHALA: Șloim, te juri să-mi fii fidel pănă la moarte?

ȘLOIM: Ba chiar și pănă dincolo. *(Se țin de mînă și se uită cu dragoste unul la altul.)*

COȚOFĂNESCU *(aparte)*: Ce scenă admirabilă de amor!... Am s-o pun în tragedia mea. *(Se duce deoparte de scrie.)*

SCENA IV

Aceiași, IMERGOLD și GOLDIMER vin din fund, apoi GAFIA

IMERGOLD: *Ghit morghin.*

RUHALA: A! iaca și d-nul Imergold, bancherul și vecinul meu... *Ghisund?*

IMERGOLD: *Danken*, trebile merg bine.

RUHALA *(în taină)*: Ai mai făcut vrun *gheșeft?*

IMERGOLD: *Ia vol!* am trecut toate rublele cele scăzute cu preț bun. *(Tare.)* Ș-acuma umblu să fac un *gheșeft* și mai bun; vreau să-nsor pe nepotu-meu cu fata lui Solomonichi spițerul, zestre de o mie de galbeni blanc.

ȘLOIM: Bravo, și unde-i nepotul d-tale? în oaste?

IMERGOLD: Ferească Dumnezeu! iată-l, am venit să-l prezentez d-nei Ruhala; a sosit ieri de la Iași. *(Îl prezintă.)* Buiumes Goldimer, jurnalist, care face gazetă.

COȚOFĂNESCU *(aparte)*: Goldimer, criticul meu? *(Se uită la el cu mânie.)*

GOLDIMER *(pretențios)*: Combat cu condeiul pentru drepturile semitismului.

COȚOFĂNESCU *(cu dispreț)*: Adică ale iudaismului.

GOLDIMER: Cum ai zis, mă rog?...

COȚOFĂNESCU *(mîndru)*: Am zis ș-adaug că bine ai face să nu te mai amesteci în trebile românilor, să nu mai îndrăznești a critica fără știință operele lor intelectuale.

GOLDIMER: Am criticat vreo operă a d-tale, d-nule?

COȚOFĂNESCU: Dar, d-le, ai scărmănat cu multă obrăznicie pe *Alexandru Machedon*, tragedia mea de predilecțiune.

GOLDIMER: A! D-ta ești domnul Coțofănescu, autorul?

COȚOFĂNESCU: Eu, domnule!

GOLDIMER: Îmi pare bine că te cunosc, pentru ca să-ți dau și eu un sfat la rîndul meu. Decît ți-ai pierde timpul cu tragedii, mai bine ai crește iepuri de mosc.

COȚOFĂNESCU: D-nule, ești un impertinent.

GOLDIMER: Și d-ta un insolent.

COȚOFĂNESCU *(răstit)*: Măi tîrtane!...

GOLDIMER *(asemenea)*: Măi cenușerule!

RUHALA: *Main Got!* nu-i lăsați, nu, sînt în stare să se înghită.

IMERGOLD: Parcă sînt doi chichirichi.

ȘLOIM: Ha! ho!... domnilor, respect stăpînei casei!

COȚOFĂNESCU: Prea bine, ne-om întîlni aiurea, jupîne Goldimer.

GOLDIMER: Unde-ți va plăcea, domnule poet tragic.

ȘLOIM: V-ați domolit, acuma mă pot duce la cazarmă, Ruhala, a revedere.

RUHALA: Nu-ntîrzia, că mor, Șloimescule. *(Șloim iese prin fund răpede și împinge pe Mustocsidis, care tocmai atunci intră.)*

SCENA V

Aceiași, MUSTOCSIDIS (vine din fund, purtînd o valiză, un carton de pălărie și un cortel, cît p-aci să cadă la intrare, scăpînd toate din mînă)

MUSTOCSIDIS: *Skasmos? (Se întoarce la ușa din fund.)* Mergi la diavolo, *anoite.*

IMERGOLD: *Ei vei!...* Ești rănit poate undeva, chicoane?

MUSTOCSIDIS: *Ohi!* ranito; ma stilcito!... ma calcato pe bataturia. *(Sare-ntr-un picior.) Kakohrononaki!...*

RUHALA: Puneți-vă pe scaun, d-nule!

MUSTOCSIDIS *(șade pe scaun la dreapta)*: *Efharisto. (Se ține de picior.)* Mi-a turtito bunătate de bataturia... Si dore, si dore, de-mi vine să plingo, ca de doru lu chir Agammemnon, papucu meu.

IMERGOLD: Papuchis?

MUSTOCSIDIS: *Neski...* babaca la babaca mea.

IMERGOLD: A! a murit?... rău îmi pare.

MUSTOCSIDIS: Îți pare rău... *(Aparte.)* Politicoso ipochimenu... Sluto *ma* politicoso. *(Către Gafia care a adunat lucrurile lui și le-a pus lîngă masă.)* Mulțumesco, *psihi mu, ma* unde mi-e cortelul?

GAFIA: Iată-l, domnule.

MUSTOCSIDIS: *Pola kala. (Luîndu-l.)* Ce-i în mîna nu-i minciuna.

GAFIA *(depărtîndu-se, aparte)*: Și ăsta pare hai-hui!

RUHALA: Dorești o odaie, d-nule?

MUSTOCSIDIS *(se scoală)*: E de prisos, *Kera mu!* sînt trecător ca o rîndunică... Deligența se oprește aici peste un ceas... *oriste?*

RUHALA: Da!

MUSTOCSIDIS: *Aksiologo!...* tocmai timpul ce-mi trebuie ca să me rado cu perdaf și să maninco un costrași fripto... Închipuiți-vă că vin de la Herța; cu un harabazio ovreo... țe drumo blestemato!... țe hurducarismos!... Noroc că eram vreo 20 ticsiți in haraba ca sardelele intr-un putina... țea țe fățea ca daca te clatinai in dreapta sau in stinga, și te găseai între două jupînese, te trezeai sărutînd cînd pe una, cînd pe alta... Eu aveam un barbat in dreapta și nevasta lui in stinga, din partea inimii; barbatul slut ca un zbîrciog, nevasta frumușică ca un garofalo... și nu știu cum se intîmpla că, la orice hurducatura, cădeam tot in stinga... o singură dată am căzut in dreapta și am făcuto carambolo cu bărbato... pe loc i-a crescut un corn in frunte... Ha! ha! ha! *(Toți rîd.)*

MUSTOCSIDIS: Altminterea... *Sinanastrofia* era foarte simandicoasă... Era o nuntă jidovească care se ducea la Dorohoi și care s-a certat tot drumul din pricina unor glume ale mele. Ha! ha! ha! Cît p-aci să se facă moarte de perciuni. Mult am mai ris, deși nu eram dispus a ride.

RUHALA: Cum?

MUSTOCSIDIS: Eram inspector la tutunuri și făceam trebușoare bune, afară de leafă, cînd deodată, nitam, nisam, m-am trezit destituit... Pentru

ce? vă-ntreb... *Oriste?* Nu știți pentru ce? nici eu... de aceea mă duco tocmai la București să reclam. *(Lui Imergold.)* Închipuiește-ți, d-nule! D-nul este barbatul *(arată pe Ruhala)* madamei..

IMERGOLD: Nicidecum, mă rog.

(În timpul acestei scene, Coțofenescu și cu Goldimer se măsoară cu ochii, cu un aer de provocație.)

MUSTOCSIDIS: A! am crezut... *(Aparte.)* Judecînd după mutră... *(Tare.)* Aș fi hiritisit pe dumneta, nu pe dumneaei.

IMERGOLD: *Vuăs? (Aparte.)*

MUSTOCSIDIS: Închipuiți-vă, zic, că sînt acuzat de-a fi cauza unei certe între cocoana subprefectului și cocoana procurorului... Eu care niciodată nu mă amesteco in trebile altora!... Subprefectorița-i cam smolită, bate in negru; procurorița-i cam roșcovană, bate in stacojiu și amîndouă-s inamorisite de prefect, care se zice că joacă rolina cu ele și cîștigă hojma și cu roșia și cu neagra.

TOȚI *(rîd)*: Ha! ha! ha! ha!

MUSTOCSIDIS: *Telos Pandon...* iată pentru ce am fost destituit... *Ehi hazi?* Eram inspector de tutunuri și am ajuns — inspector de frunză verde, pentru că doi funcționari ai statului sînt... trecuți la războiu... *ma* ce-mi pasă? sînt liber și independent... am cu ce trăi și fără slujbă; pot chiar să fac opoziție guvernului... *ma* filotimia nu mă iartă să fiu victimă; simt că-mi vine *epanastasis* la creieri, cînd mă gîndesc că sînt mazilit. *(Lui Coțofănescu, care s-a apropiat de el.)* *Telos Pandon, Kirie. (Ruhalei.)* Madama-i cocona d-sale? *(Arată pe Coțof[ănescu].)*

COȚOFĂNESCU: Nu am această fericire...

MUSTOCSIDIS *(grațios)*: *Aparalakton*, fericire... in sfîrșito, sînteți sigur că deligența trece peste un ceas?

RUHALA: Ea se oprește aici pentru dejun... nu puteai să cazi mai apropo.

MUCTOCSIDIS *(rîzînd)*: Să mă iertați, *Kera mu*, puteam, cînd am intrat, să cad cu fața in jos și să-mi

strico bunatate de nas, nasul lui Agammemnon! *(Vine lîngă fereastră.)*

IMERGOLD *(Ruhalei)*: Precum ţi-am spus, logodna nepotu-meu se face astăzi şi am venit să te rog ca să facă bucătarul dumitale un turn de migdale pentru masă, turnul Ierusalimului.

RUHALA: Prea bine... Stane... *(Se apropie de Stan cu Imergold şi-i dă poruncă încet.)*

MUSTOCSIDIS *(lui Coţof[ănescu])*: Se vede c-aveţi nuntă aicea...! Cine se-nsoară? *(Arată pe Goldimer.)* D-şorul ăla nostimo?

RUHALA: Ai auzit, Stane?... să fie frumos turnul şi bun.

STAN: Las' pe mine, jupîneasă... Madam... *(Aparte.)* De l-or putea mînca să fiu Cuţu.

MUSTOCSIDIS *(aparte)*: Acela-i bucătarul?

IMERGOLD *(Ruhalei)*: Cred că-i veni la logodna lui Goldimer?

RUHALA: Şi d-ta la a mea, *Herr* Imergold? Prezenţa unui bancher e de bun augur.

IMERGOLD: *Ia vol.*

MUSTOCSIDIS *(aparte)*: Bancheri?... ipochimeno cel politicos şi slut e bancheri?... seamănă.

RUHALA: A revedere, *Herr* Imergold.

IMERGOLD: *Kis di hand. (Iese cu Gold[imer] prin fund.)*

RUHALA: Stane, mergi de cumpără migdale pentru turn... Gafio... nu s-a deranjat turnura?

GAFIA: Nu, madamă.

RUHALA: Bine... poartă de grijă de d-nii voiajori. Eu merg să mă odihnesc. *(Aparte.)* Am avut emoţiuni! *(Iese-n dreapta, Stan iese prin fund.)*

SCENA VI

MUSTOCSIDIS, COŢOFĂNESCU, GAFIA

MUSTOCSIDIS: He! he! *ma*, cum văd, toată lumea se-nsoară aici... i-a lovit strechea. *(Lui Coţof[ănescu].)* D-nul nu se-nsoară?

COŢOFĂNESCU: Nu, d-nule, avem numai două nunţi.

GAFIA *(care se ocupă la tablă)*: Ba trei, domnule, trei... nu uita şi pe-a mea.

MUSTOCSIDIS: Te măriţi şi d-ta, *luludi?* Bună părticică are *hondrokefalo* care are să te ia.

GAFIA: Bunicică, dar... de nu ţi-ar fi cu supărare.

MUSTOCSIDIS: E nostima, nostima de tot. Are nuri de la virfo nasului pînă la glezne... Ce zici?

COŢOFĂNESCU: În adevăr, e frumuşică!

MUSTOCSIDIS: D-nul e de aici?... Vreun funcţionar?...

COŢOFĂNESCU: Ba nu, d-le, sînt poet. *(Cu emfas.)* Tragic.

MUSTOCSIDIS: *Piitis?* faci stihurele cu amori?

COŢOFĂNESCU: Fac tragodii, d-le, nu stihurele.

MUSTOCSIDIS: *Neski*, tragodii apelpisite şi zburlite şi regusite... priicep!... mi plac mult *stihurgosi;* sint toţi *eksadelfi* cu Evripidis şi cu Sofoclis... *(Aparte.)* Cam nebuni... *(Lui Coţof[ănescu].)* D-nealui este cetăţean de aici, din Tîrgul-Frumos? Numai numele de el, altminterea-i cam murdar şi tîrgoveţii frumoşi cam cîrni şi pitici.

GAFIA: Frumos ne zugrăveşti, d-nule! foarte-ţi mulţumesc!

MUSTOCSIDIS: Nu grăiesc de mataluţa, *matia mu*, d-ta eşti o afroditâ, fată-n casă, pentru fericirea călătorilor. *(Lui Coţof[ănescu], încet.)* Nu-i aşa, *file?*

COŢOFĂNESCU: Nu te-nţeleg!...

MUSTOCSIDIS *(aparte)*: E cam *budalaş*. *(Tare.)* Precum spuneam, Tîrgul-Frumos e patrida d-tale!...

COŢOFĂNESCU: Tîrgul-Frumos, dacă nu are avantăjele unui oraş civilizat, are-ncalte locuitori buni, uniţi între ei.

MUSTOCSIDIS: *E ţi na zisis?*... un oraş de provincie cu locuitori uniţi, mi pare bine să aflu aşa minune!... unirea, buna-nţelegere... iată ce iubesc eu, iată ce preţuiesc... d-aceea n-am putut sta nicăieri, si la Dorohoi încă mai puţin.

COŢOFĂNESCU: Te cred... am trecut p-acolo, or fi acum vreo zece zile, şi tot oraşul era turburat.

MUSTOCSIDIS: *Neski*-alandala... ştiu.

COȚOFĂNESCU: Din cauza unui intrigant, un soi de sfredelul dracului.

MUSTOCSIDIS: Zău!... Cine să fi fost?

GAFIA: O! la noi nu se prind intrigile și minciunile, ca p-aiurea.

MUSTOCSIDIS: *Ohi? (Aparte.)* Hazlie fetița! *(Gafiei.)* Ești maritata, *psihi mu?*

GAFIA: Nu de tot... dar în curînd...

MUSTOCSIDIS: Nu de tot?... *(Lui Coțof[ănescu].)* Ghidi, berbanto țe esti...

COȚOFĂNESCU: Eu? Ce vrei să zici, d-nule?

MUSTOCSIDIS: Lasa, lasa, nu te face că nu priicepi, *kateramene!* ai vrea să cred că te găsești aici in han, cu o *coriṭaki*, tinerica, efmorfuțica..., degeaba, degeaba... de flori de cuc.

COȚOFĂNESCU: Da-ți jur, d-nule!...

MUSTOCSIDIS: Nu jura, că-ți crește pușchia pe limbă, ghidi, pasvantoglu!... un palicar tiner, zdravăn... și *trago-piitis* ca d-ta, să stai ca un mucenic sfinto, in față cu o rațusca de fată... palavre, *eksadelfe!... Ma* eu, Leonida, aș manca douăzeci și patru de rațuște ca dînsa, pe săptămînă.

COȚOFĂNESCU: Douăzeci și patru?...

MUSTOCSIDIS: *Neski... File...* am intîlnit una la Burdujani..., in anul de la Cristos 1870, care tocmai era să se mărite de tot... ca dimiaei... *(Coțofănescu se-ndreaptă spre fund, nevăzut de Mustocsidis.)* Și să vezi cabazlichi... *(Negăsind pe Coțof[ănescu] lîngă el.) Ma* unde esti, fraṭico?

COȚOFĂNESCU: Pardon că te las, domnul meu... Sînt obligat să mă absentez.

MUSTOCSIDIS: Mergi, mergi degrabă... Nu te opresc. *(Aparte.)* L-a apucat ceva... aleargă dupe muza.

GAFIA: D-le Coțofănescu, te întorci în curînd? Nu uita masa.

COȚOFĂNESCU *(păn-a nu ieși)*: N-ai grijă, puiculiță. *(Iese prin fund.)*

MUSTOCSIDIS *(aparte)*: Puiculița?... Hait... nu m-am inselato... ghidi pușchi, ghidi berbanto!...

GAFIA *(lui Mustoc[sidis])*: D-nule, odaia d-tale e la no. 7, odaie cam întunecoasă, dar fiindcă ai să pleci chiar astăzi...

MUSTOCSIDIS: *Neski... ma* cum să mă rad cu perdaf, daca nu se vede?

GAFIA: Las' că te-or rade cu perdaf la București, unde ai spus că mergi.

MUSTOCSIDIS: Ha! ha! m-ai pacalito. *(Vrea s-o sărute.)* Trebuie să te sărut, că m-ai pacalito, diavole.

GAFIA *(intrînd în sofragerie)*: Ia sama să nu te-nfrupți, că sîntem în post. *(Iese-n stînga.)*

MUSTOCSIDIS: E nostima coz și zvarlugă... de m-a innebunito... Aș vrea să văd mutra *hondrokefalului* care are să fie barbat.

SCENA VII

MUSTOCSIDIS, RUHALA

RUHALA *(aparte)*: Nu pot gusta repaos de cînd e să mă mărit. *(Tare.)* Cum, d-nule, nu ți-au dat încă odaie? A-nebunit Gafia. *(Strigă.)* Gafia!...

MUSTOCSIDIS: Lasa, lasa, *chera mu*, nu o ocărî, nu-ți posomorî fața... că nu te prinde și in ajunul căsătoriei mînia-i ca mușṭaru-nainte de masă.

RUHALA: A! domnul știe că am să mă mărit?

MUSTOCSIDIS: A mers vestea-n lume despre cununia d-tale.

RUHALA: În lume?

MUSTOCSIDIS: Ți pare *parakseno?* O *kera* frumoasa ca d-ta? *(Ruhala face o mișcare de surpriză.)* Si mi ertasi, ești prea frumoasă... o *kera*, zic, ca d-ta nu trebuie să ducă lipsa de amorezi.

RUHALA *(măgulită)*: Mersi... în adevăr m-am hotărît să scap de văduvie.

MUSTOCSIDIS: Prosto lucru văduvia.

RUHALA: Avînd o staricică rotundă, vreau să-mi iau un bărbat rotund.

MUSTOCSIDIS: *Neski...* si in curindo te-i rotunzi si d-ta! he! he!... se mi iertasi că sinto glumeț.

Cînd aud vorbind de Isaia... Iaca eu, *paradigmatos harin... Kera mu,* am fost să mă-nsor de trei ori.

RUHALA: Şi cum s-a-ntîmplat?

MUSTOCSIDIS: C-am rămas tot burlac?... Să-mi cada gusteru daca ştiu... Am tot ce trebuie pentru casatoria, am talie subţire ca o trestie de balta; piţioare sprintene, chipu placuto, ochi mari si plini de foco, gura tot asemene si pelita trandafirie precum vezi... Fetele şi nevestele se uitau la mine să mă mînînce... *ma,* ţe vrei? intrigile, ştii ce vrea să zică tîrgusoarele, si eu care m-am jurat-o se nu m-amesteco in trebile altora am fost victima calomniei si a *lehaismosului.*

RUHALA: Asta se-ntîmplă ades.

MUSTOCSIDIS: Şi femeile sînt cîteodată aşa de zuliare... Ah!... *(Oftează, apoi schimbă tonul.)* Nu te-ntreb dacă ipochimenul care l-ai ales pentru ca să-l ghiftuieşti de fericire este simandicos; îmi place a crede.

RUHALA: Simandicos tocmai nu, dar un om vesel, care n-are dorul politicei şi e veterinar.

MUSTOCSIDIS: Veterinarios?

RUHALA: În oaste!

MUSTOCSIDIS: Veterinarios!... A! păcat... D-ta aşa de hazlia, aşa de tinerica.

RUHALA: Ce vrei să zici?

MUSTOCSIDIS: Si mi ertasi, eşti prea tinerica... un veterinarios!... *ma,* precum a spus Socrates, gustul *filonichie* n-are!... Cu toate aceste, îmi pare nu ştiu cum, deşanţat şi *paraksin* de a gîndi că un giuvaero ca d-ta se intre pe mîna unui grosolan, unui mozic.

RUHALA: Te-nşeli, d-nule, el mă iubeşte.

MUSTOCSIDIS: *Ma* astepta... nu cumva-i armasarul cela care mi-a turtito bataturiile cînd am intrat aicea?

RUHALA: Tocmai el!

MUSTOCSIDIS: A!... A!... piii! ţe *anoisia!* o *kera* afrodita ca d-ta şi el un veterinarios!... ţe *prokosamen!* nu l-am văzut la mutra... *ma* pun ramasago ca trage tabac şi miroase a grajdi. Nu, nu, nu, nu se poate să te veterineşti la vîrsta d-tale... îţi trebuie alt bărbat... ţi-o spun ritos, deşi n-am obiceio se me amesteco in trebile altora... cu starea d-tale rotunda şi cu figura d-tale tij, ai putea găsi o partidă mai simandicoasă, *paradigmatos-harin,* un advocat cu limba dulce, un bancher, un om care să cîntăreasca...

RUHALA: Aşa este, m-am gîndit şi eu la asta, pănă a nu cunoaşte pe Şloimescu.

MUSTOCSIDIS: Şloim... Şloimescu?... Aşa-l cheamă? *Ama!* Madam Şloimescu, frumos te-ar prinde!

RUHALA: Dar un om cum zici d-ta, care să cîntăreasca... e lucru rar, e numai unul în tîrguşorul nostru... *Herr* Imergold bancherul.

MUSTOCSIDIS: Un bancher? *Aferim!...* Iaca ce ţi se cuvine... Madam Imergold, adică poleita cu aur... Unde-i?

RUHALA: Aici aproape; sîntem vecini, poartă-n poartă.

MUSTOCSIDIS: Vezi? n-aveţi decît să vă intindeţi mîna peste uliţă.

RUHALA: Şi ne-am trezit văduvi amîndoi în acelaşi an.

MUSTOCSIDIS: Ce simpatie! Nu se mai încape vorbă... Trebuie să fii bancheriţă. De ce nu-l iei pe Imergold?

RUHALA: Ştii că eşti chirios? El nu m-a cerut.

MUSTOCSIDIS: N-a fi îndrăznit, căci nu poate să te vadă de atîta vreme fără să nu te iubească.

RUHALA: Dar nu mi-a dat a-nţelege niciodată.

MUSTOCSIDIS: Dar d-ta, spune drept... cu mîna pe inimă, nu te-ai gîndit niciodată la el?... hei?

RUHALA: Eu?... ce să-ţi spun? L-am privit totdeauna ca pe-un bun vecin şi un om cumsecade.

MUSTOCSIDIS: Vezi! Vezi! A! şerpoaica!

RUHALA: Domnule!

MUSTOCSIDIS: Poţi să roşeşti, ţi dau voie; roşaţa e semn de sufleto *pastrico!...*

RUHALA: Adevărul este c-am crezut într-o vreme că-mi făcea curte... se uita la mine cu așa lingoare...

MUSTOCSIDIS: S-a uitat cu lungoare?... *Kaimeno!* era bagat in boala, in boala amorului... dar nu a indraznit... așa sînt unii oameni care pătimesc... tac și inghit noduri; *ma* sînt ș-alții care sint mai indrăzneți, mai palicari și fără a perde timpul cu ahturi... haț... *(O ia de talie.)*

RUHALA: Ce faci, d-nule?...

MUSTOCSIDIS: Am alungato o musca... ș-așa zici că-l iubești pe Imergold.

RUHALA: Eu n-am spus... *(Vede pe Gafia.)* Ssst...

MUSTOCSIDIS: N-ai grijă. *(Cîntă încet:)*

„Ah! *kera* Marghioala
Iete-o andras-tu."

GAFIA *(care coboară scara din stînga)*: Madamă, am gătit masa pentru diligență, numai șervete curate lipsesc.

RUHALA: Vin' cu mine să ți le dau. *(Încet, lui Must[ocsidis].)* Iată-l!... tocmai vine.

MUSTOCSIDIS: Cine? Imergold?...

RUHALA: Bancherul!

MUSTOCSIDIS: Aferim!... cînd vorbești de lup...

RUHALA: Să nu-i pomenești nici un cuvînt de conversația noastră.

MUSTOCSIDIS: Ferească sfîntul Aftanasie!

RUHALA *(lui Imergold care intră prin fund)*: D-nule Imergold, așteaptă-mă aici; mă întorc îndată. *(Aparte.)* Curios! cum m-a turburat d-nul ista. *(Iese cu Gafia în stînga.)*

SCENA VIII

MUSTOCSIDIS, IMERGOLD

IMERGOLD: *Zer vol! zer vol!*

MUSTOCSIDIS *(aparte)*: Nu știu de mă-nșel, mi pare că l-am mai vezuto pe ast Imergold... Unde? Ha! la Iași, pe Ulița Mare... făcea zur-zur cu

gologani în palmă... Era zaraf. *(Tare.)* *Kir* Imergold, bine c-ai venit; vorbeam mai adinioarea de d-ta cu stăpîna casei.

IMERGOLD: Cum, mă rog, madam Ruhala a grait de mine?

MUSTOCSIDIS: A! Ruhala se cheamă. Frumos nume biblic!... si este si un chinteco.

Ruhala s-a botezat,
Cu capu-n tulpan legat.

Ma știi d-ta că-i o *nekokera* foarte nurlia și durdulia?

IMERGOLD: Cui o spui, d-nule?... Cine o știe mai bine decît mine?

MUSTOCSIDIS: Zău! mă bucur... dimiei te lăuda foarte mult adineauri.

IMERGOLD: *Vuăs?*

MUSTOCSIDIS: He! He! dacă nu mi-ar fi teamă să-ți jignesc modestia, ți-aș spune nește lucruri... Ascultă, *kir* Imergold, ai fi un ingrat daca n-ai recunoaște meritele Ruhalei... ea-ți păstrează un *sevas*, și cînd zic *sevas*, o zic numai de formă, știi d-ta, pentru dimialor de la *sevas* pănă la amori distanța-i numai de-o șchioapă.

IMERGOLD: Schioapă? Ce spui, mă rog?

MUSTOCSIDIS: Spun că dac-ai vrea să mă consideri ca pe un rabin...

IMERGOLD: Rabin d-ta!...

MUSTOCSIDIS: Mi-ai mărturisi că nu ești *adiafor* în priivirea Ruhaliței.

IMERGOLD: He! He! ți marturisesc că în adevăr. He! he!

MUSTOCSIDIS: He!... he!... Vezi d-ta?... ghidi, sprențari!

IMERGOLD: Șed față-n față cu otelul și cu nurii Ruhalei... și înțelegi. Ha! ha! ha!

MUSTOCSIDIS: Ha! ha! ha! și nuri, și otelul ți fac cu ochiul!

IMERGOLD: Otelul face parale multe, cel puțin 3 000 de galbeni.

MUSTOCSIDIS: Dar nurii?

IMERGOLD: Un milion, zic zeu...

MUSTOCSIDIS *(aparte)*: Începe a lua foc chibritul.

IMERGOLD: Chind ne-am găsit veduvoi amîndoi într-o zi, chiar în ziua aceea m-am gîndit la un *gheșeft* bun...

MUSTOCSIDIS: *Neski,* înțeleg... cum ai ingropat pe reposata... te-ai gîndit la Ruhala și mai cu samă la otelul de 3 000 de galbeni.

IMERGOLD: De unde-o știi, mă rog?

MUSTOCSIDIS: Eu știu tot! și toaca-n ceri...

IMERGOLD: Daca știi tot, nu mai am nimic de spus... iaca tac... ai ghicit... hi! hi! hi!

MUSTOCSIDIS *(aparte)*: E cam pogan..., cînd rîde. *(Tare.)* Cum te-am văzut, jupîne, mi-am zis în mine, dacă bancherul ista n-ar simți ceva colea... *(Arată inima.)*

IMERGOLD: În buzunar?

MUSTOCSIDIS: Ba-n inimă... bancherul ista n-ar fi un om ca toți oamenii, ar fi un muhalibiu! o mostochină.

IMERGOLD: Muhalistochină, eu?

MUSTOCSIDIS: *Neski?* de ce nu te insori cu ea?

IMERGOLD: Cu mostochină?...

MUSTOCSIDIS: Ba cu Ruhala.

IMERGOLD: Eu?... la vîrsta mea? văduvoi?

MUSTOCSIDIS: Ce vrîstă, ce vrîstă?... pentru că ești in doi peri?... ș-apoi... cîți ani poți să ai?... 60, cel mult.

IMERGOLD: Prea mult... n-am nici 55.

MUSTOCSIDIS: Ce-ți spuneam eu?... ești chiar în floare. Ruhala trebuie să aibă 30. Sînteți cît se poate de potriviți... d-ta frumos nu ești, ce-i drept, *ma* cîți alții sînt și mai sluți?

IMERGOLD: Așa m-a făcut tată și mamă.

MUSTOCSIDIS: Știau ei ce fac... cît pentru Ruhala, nu trebuie să-ți ascund că te găsește maiestos și bine păstrat.

IMERGOLD: *Vuăs!* mă găsește bine păstrat pe mine?

MUSTOCSIDIS: Doar o fi cunoscînd ea bărbați... o văduvă... înțelegi?

IMERGOLD: *Abăr,* se mărită cu Șloim...

MUSTOCSIDIS: Cine?... Veterinarul?... Șteargă-se pe bot... Vrei să-ți spun una in taină, să rămîie între noi? Ruhala nu poate să-l sufere.

IMERGOLD: *Main Got!*... ce spui, mă rog?

MUSTOCSIDIS: Cît pentru d-ta... altă gîscă.

IMERGOLD: Ghischi!...

MUSTOCSIDIS: Te pot incredința că ea te iubește de mult in fundul inimii, tocmai in fund.

IMERGOLD: *Ai vei!* mamu nieu! *(Vesel.)*

MUSTOCSIDIS: Înțelege, omule, că o femeie care are inimă și știe la ce slujește inima nu poate să petreacă toată viața ei în față cu un palicari ca d-ta, fără a-i trece prin cap mulțime de bazaconii, ca d-tale!

IMERGOLD: Nu mă-nșeli?

MUSTOCSIDIS: Ascultă, fă ce-i vrea, eu n-am sfaturi de dat, nu mă privește și nu-mi place să m-amesteco in trebile altora, dar îmi place să-ndatoresc pe *ipochimeni*... *Telos Pandon*... cred că ești obligat să dai zor Ruhalei.

IMERGOLD: Zor!...

MUSTOCSIDIS: Altminterea ea ar crede că ești o mostochină uscată.

IMERGOLD: Eu mostochines!... dacă-i așa... lasă... are să vadă ea cine-i Buruh Imergold.

MUSTOCSIDIS: Taci; vine afrodita... Fă-te că nu ți-am spus nimic.

IMERGOLD: N-ai frichi!... *(Aparte.) Main Got!* mă iubește Ruhala!... Ce *gheșeft!*

SCENA IX

Aceiași, RUHALA și GAFIA

RUHALA: Degrabă... Degrabă, Gafia!... pune șervete pe masă! Deligența trebuie să sosească în curînd.

GAFIA *(intrînd în dreapta)*: Numaidecît, madamo.

RUHALA: Iată-mă, d-nule Imergold, ce dorești?

IMERGOLD: Am venit să rog pe Șloim să-mi aleagă un cal de trăsură pentru nepotul meu; vreau să-i fac un prezent de nuntă.

RUHALA: Cum s-a-ntoarce de la cazarmă îi voi spune.

MUSTOCSIDIS: Cum? nu s-a-ntors încă la logodnica d-sale? ama logodnic!... îi place mai mult *sinanastrofia* cailor decît compania afroditei.

RUHALA *(cam supărată)*: Așa se vede!...

MUSTOCSIDIS *(încet, lui Imergold)*: Ce ți-am spus eu?... îl desprețuiește.

RUHALA: Mi-a promis c-a veni-ndată, și eu l-aștept...

MUSTOCSIDIS: Cu buza umflată... bree!... faco și eu stihuri, ca Coțofănescu:

„El mi-a promis c-a veni-ndată,
Și eu l-aștept cu buza umflată".

Aksiologo... m-am trezit nitam-nisam *piitis* în față cu afrodita din Tîrgul-Frumos...

RUHALA: Ești foarte amabil, d-nule!

MUSTOCSIDIS: *Neski... ma* asculta, *kera mu*, cît m-am gasito cu bancherul aicea, dimilui mi-a grait hojma de d-ta ca un năuc... năucit de amori... *Kaimenos!...* de cîte ori pomenea numele d-tale, juca pe loc ca un curcan inamorato.

IMERGOLD *(aparte)*: Eu n-am jucat.

MUSTOCSIDIS: *Ma* nu-i lucru *paraksino...* cu ochii d-tale, ai face să joace și dracu *to* piperi.

RUHALA *(făcînd ochi galeși)*: Crezi?

MUSTOCSIDIS: Cred... *Lipon* Imergold imi spunea că ați prosperat amîndoi in parte, agonisind averi grăsuțe, și eu m-am gîndit așa, că, dacă ați aduna la un loc acele două proprietăți, ați nimeri de minune... d-ta ești văduvă... el este holtei...

IMERGOLD: Ba și eu sînt văduvoi!

MUSTOCSIDIS: Tocmai!... aveți copii?...

RUHALA: Soarta m-a privat de această favoare.

MUSTOCSIDIS: Mititica!... *ți amartia!...*

IMERGOLD: Și eu am tras nădejde odată de a fi tată... dar în zadar, a ieșit abraș...

MUSTOCSIDIS: *Kaimeno* Imergold!... *Lipon* n-aveți copilași... sinteți orfani... păcat să se peardă două tipuri așa de nostime.

IMERGOLD: Dar am pe nepotul meu, Goldimer, pe care am să-l las clironom și pe care-l înșor.

MUSTOCSIDIS: Nu-i totuna... ce fericire de-a avea copilași ai săi, cu mutrele părinților lor! Mușunachi nespălați care strigă toată ziua: dă-mi papă — nu vreau... a!... eram născut ca să fiu tată... mă nebunesc dupe țincari. *(Încet, Ruhalei.)* Te pot incredința că Imergold e încă verde... deși sur. *(Lui Imergold.)* Priivește ce bine incalată-i Ruhala; e in stare să-ți facă o jumătate duzină de tîrtanași... fericit berbanti! *(Tare.)* Dar eu stau de vorbesc alandala... Faceți ce vreți, nu mă amesteco in trebile altora... mă duco să me rado; mă-nchin cu plecăciune, afrodită. *(Încet, Ruhalei.)* Dai un pic curaj lui bietul Imergold, vezi că se usucă pe picioare. *(Dînd mîna cu Imergold.)* A revedere, d-nule bancher. *(Încet.)* Dă-i zor! nu vezi c-așteaptă? *(Aparte.)* Dacă nu mă-nșel, am dat foc șandramalelor... *Stavrovoi thise. (Iese la dreapta, planul al 2-le.)*

SCENA X

RUHALA, IMERGOLD

(stau un moment amîndoi jenați, fără a vorbi, ci numai privindu-se pe furiș)

IMERGOLD *(aparte)*: Mamu nieu!... m-a prins frichi! Și mi s-a legat limbi!... niciodată Ruhala nu mi-a părut așa de frumușichi, zic zeu.

RUHALA *(aparte)*: Bietul Imergold!... ce păcat că-i așa de sfiicios.

IMERGOLD *(tare)*: Madama Ruhala!...

RUHALA *(uimită)*: *Herr* Imergold!

IMERGOLD: Ciudat om pare a fi acel domn!... Are un ochi care pătrunde pănă în pungă și pănă în inimă.

RUHALA *(cochetînd)*: Cum? a putut pătrunde în inima d-tale?... Eu o credeam o cetate așa de bine încuiată...

IMERGOLD: Păn-acum a fost încuiată ca o ladă de fer... dar acum...

RUHALA: S-a descuiat?... singură, de la sine?

IMERGOLD: Ba prin meșteșugul unui scamator.

RUHALA: Un scamator?

IMERGOLD: Adică scamatoare...

RUHALA: Și cum a izbutit, mă rog, să o deschidă?

IMERGOLD: N-a avut decît a privi la dînsa cu ochii d-tale...

RUHALA: Și ce-a găsit în ea, mă rog?

IMERGOLD: A găsit un capital cu procente de 100 la una, un capital de amor, care sta ascuns și sterp.

RUHALA: Frumos capital!... erau și bancnote în el?

IMERGOLD: Multe și cu gir...

RUHALA: Care gir, mă rog?...

IMERGOLD: Cu girul d-tale, dacă nu te superi?

RUHALA: Cu al meu? Ce-aud? Mă iubești?

IMERGOLD: De zece ani și trei zile și-un sfert.

RUHALA: Și nu mi-ai spus-o pănă azi?

IMERGOLD: N-am îndrăznit, dar acuma nu mai pot să tac, mă mănîncă peste limbă, ești frumoasă ca o liră nouă, ești drăgălașă ca un galben holandez, aurul cel mai bun; ești, după cum spunea voiajorul cela, o adevărată Frofodită, și eu să nu crezi că-s muhalibiu, nici mostochină, ca să te văd, fără a-ți cere dobîndă.

RUHALA: Cum?

IMERGOLD: Adică fără a cerca de-a te dobîndi. *(Mustocsidis apare în dreapta.)*

RUHALA *(punînd mîna pe inimă, aparte, cu sentiment)*: *Main Got!...*

IMERGOLD: Și iaca cerc. *(Se pune-n genunchi.)* Ruhala!

RUHALA: Imergold!

IMERGOLD: N-am făcut niciodată *gheșeft* împreună... hai să facem tovărășie de amor și de specula... Eu aduc partea mea 30 000 de galbeni și o inimă cu zimți.

MUSTOCSIDIS *(de sus)*: *Aferim*, Glodachi... Zor, bre, zor... *(Coboară-n scenă.)*

SCENA XI

RUHALA, IMERGOLD, MUSTOCSIDIS

RUHALA *(speriată)*: Ah! vei!

IMERGOLD *(sculîndu-se)*: *Ghirai Șfarț!*

MUSTOCSIDIS: *Ma ohi!..., ohi...* nu vă sinhisiți... faceți-vă trebușoarele, mă duc.

RUHALA: Nu, d-nule! poftim... Imergold îmi cerea bucatarul, pentru nunta nepotu-său.

MUSTOCSIDIS: În genunchi, ca dinaintea sfintei Varvara?

RUHALA: Stan trebuie să fie la camară... mă duc să-i poruncesc. *(Imergold voind s-o urmeze.)* Nu veni după mine, e de prisos. *(Intră în dreapta. Mustocsidis face un semn lui Imergold s-o urmeze.)*

MUSTOCSIDIS: Iurus, Glodachi... după dînsa!

IMERGOLD: Iaca mă duc. *(Intră după Ruhala, la dreapta.)*

MUSTOCSIDIS *(viind în scenă)*: Ha! Ha! Ha! Parcă sînt o pisică și un cotoi... acuș o să miorlăiască... el are să zică *(imitează glasul de cotoi)*: Ruhalița, dă-mi gurița, și ea o să răspundă *(cu glas de pisică)*: Nu vrrreau, nu vrrreau... Ha! Ha! Ha!

SCENA XII

MUSTOCSIDIS, ȘLOIMESCU (din fund)

ȘLOIM[ESCU]: Iată-mă și eu...

MUSTOCSIDIS: Ha! Ha! Ha! Și cînd gîndesc că făr' de mine nu s-ar fi ajuns cu tîrgul în vecii vecilor.

ȘLOIM[ESCU]: Ești vesel, d-nule, de rîzi singur?...

MUSTOCSIDIS: Am de ce, pre legea mea... pune-ţi în gînd, d-nule... d-nul e un voiajor ca mine?... Mă bucur... Pune-ţi în gînd... Ha! Ha! ce are să mai clămpănească limbile din Tîrgul-Frumos!... pune-ţi în gînd cabazlico cel mai nostim, o căsătorie sigură... o logodnă mai încheiată... cu plecăciune mă-nchin... s-a desfacuto ca o plaţinta cu cucunari... şi altă căsătorie se zemisleşte-n loc.

ŞLOIM[ESCU]: Ce căsătorie?... nu te înţeleg.

MUSTOCSIDIS: Cum?... nu ştii?... stăpîna hanului... afrodita Ruhala.

ŞLOIM[ESCU]: Ce-a făcut?

MUSTOCSIDIS: N-a facut-o inca... *ma* să marita cu bancherul din faţă, cu Imergold!...

ŞLOIM[ESCU]: Nu se poate.

MUSTOCSIDIS: Ba si poate ca mai bine... te miri?... a!... priicep... d-ta ştiai poate că se mărită cu veterinarul? Aş! veterinarul e dat după grajd. D-nialui să fie sănătos!... *ma* un lucru care m-ar *efglendisi* ar fi să văd mutra veterinarului, zău aş da 25 parale s-o văd.

ŞLOIM[ESCU]: Cum veterinarul? da veterinarul sînt eu.

MUSTOCSIDIS: D-ta!... *sto diavolo!* *(Aparte.)* Îi văd mutra degeaba. *(Tare.)* Si mi ertasi, d-nule... Dacă ştiam... Sînt desperat că am ris de d-ta în faţa d-tale... *ma* înţelegi, intîmplarea e aşa de caraghioaza.

ŞLOIM[ESCU]: D-ta eşti un caraghioz, d-le, auzitu-m-ai?

MUSTOCSIDIS: *Neski... Neski*, nu-i caraghioză, din contra, e foarte supăracioasă pentru *ipochimena* d-tale.

ŞLOIM[ESCU]: Cine ţi-a spus o minciună aşa de gogonată?... Ruhala se cunună cu Imergold?... minciuni!

MUSTOCSIDIS: L-am văzut chiar eu mai adineoare in genunchi dinaintea ei.

ŞLOIM[ESCU]: Pe cine?

MUSTOCSIDIS: Pe Imergold.

ŞLOIM[ESCU]: În genunchi?... Ce căuta?

MUSTOCSIDIS: Căuta un bucatar.

ŞLOIM[ESCU]: Căuta un bucătar la picioarele Ruhalei? Ai înnebunit, ori eşti beat?

MUSTOCSIDIS: E! *pas to diavolo...* Ţe-mi pasa mie?... Eu n-am obiţeio să m-amesteco in trebile altora, bre?... daca le place bancherului şi Ruhalei să se impărecheze impreună, ce mă priiveşte pe mine, *oriste?...*

SCENA XIII

Aceiaşi, GOLDIMER (din fund)

GOLDIMER: Aici e moşu-meu?

ŞLOIM[ESCU]: Poftim, d-nule Goldimer, să auzi ştrengăriile moşului d-tale.

GOLDIMER: Ce ştrengării?

MUSTOCSIDIS *(aparte)*: A!... acesta e nepotu lui Glodachi.

ŞLOIM[ESCU]: Moşul d-tale l-a muşcat strechia însuratului.

GOLDIMER: Cum?... vrea să se-nsoare el?

ŞLOIM[ESCU]: Iată-l.

MUSTOCSIDIS: Cu mireasa d-sale!

GOLDIMER: Cu Ruhala?

SCENA XIV

Aceiaşi, RUHALA şi IMERGOLD (din dreapta)

RUHALA: Imergold, fii cuminte...

IMERGOLD: Nu se poate, că m-ai nebunit, zic zeu. *(Vrea s-o sărute.)*

ŞLOIM[ESCU]: Frumos!... Bravo!...

MUSTOCSIDIS: Na! l-a prinso cu oca mică... primezdia!...

RUHALA: A! d-ta eşti, d-nule Şloimescu?

ŞLOIM[ESCU]: Eu, şi vin la vreme ca s-aud frumoase veşti... se vede că te-a scos din minte zaraful ista de bancher.

IMERGOLD: Eu bancher de zaraf?

MUSTOCSIDIS: Lasa, frăţico, nu te supăra, au mai păţit-o şi alţii.

ŞLOIM[ESCU] *(respingîndu-l)*: Du-te naibii cu mîngăierile d-tale.

RUHALA: Şloimescu, nu te mai recunosc; de unde te credeam blînd, cu educaţie...

ŞLOIM[ESCU]: Cum? pretinzi încă să fiu blînd cînd îmi joacă ochiul maimuţoiul ista de zaraf?

MUSTOCSIDIS *(încet, lui Imergold)*: Maimuţoi? te face de mascara?...

IMERGOLD: Tu eşti maimuţoi.

ŞLOIM[ESCU]: Nu deschide gura că te stropşesc. *(Ridică palma.)*

IMERGOLD *(ascunzîndu-se după Mustoc[sidis])*: *Ghevalt!*

RUHALA: Şloimescule, te-a muşcat cucoana chifteriţa de faci o scenă atît de scandaloasă?

ŞLOIM[ESCU]; Spune... ce caută zaraful ista la picioarele d-tale, madamo?

RUHALA: De unde o ştii?

ŞLOIM[ESCU]: Mi-a spus-o d-nialui care s-a găsit de faţă.

RUHALA: } D-nialui?
IMERGOLD: }

MUSTOCSIDIS: Eu! *Neski?* era un secret? atunci zic şi eu că ovrei... nu ştiu, n-am văzut.

ŞLOIM[ESCU]: Ai auzit?... îndrăzneşti acuma a mai susţinea din contra?...

RUHALA: Şi chiar aşa să fie... ştii d-ta că tonul şi manierele d-tale viziteieşti îmi displac cu desăvîrşire?

ŞLOIM[ESCU]: Aşa?... Ai vrea poate să zîmbesc, cînd vrei să-mi pui flori la ureche?... Eu nu-s de-acei ce-nfloresc.

RUHALA: D-nule, devii din ce în ce mai grobiant; adă-ţi aminte că încă nu sînt soţia d-tale, nu-mi eşti încă stăpîn, slavă D-lui.

MUSTOCSIDIS: *Aferim!...* bine ai respuns.

ŞLOIM[ESCU]: Eşti mulţămită dar să scapi de mine?... eşti o cochetă, dar dacă-ţi închipuieşti că ţi-oi duce dorul?... te-nşeli... Femei nu lipsesc... una pierdută, zece găsite pe loc.

MUSTOCSIDIS *(încet lui Şloim[escu])*: Nu te da, *palicari.*

RUHALA: Aşa ţi-e povestea?... Ei bine, crezi c-afară de d-ta nu mai sînt alţi bărbaţi care să se înamoreze de mine?... Ha! Ha! Ha! n-am decît să-ntind mîna ca să găsesc cîţi mi-ar plăcea.

ŞLOIM[ESCU]: Dar ai găsit pe lîncedu ista de Imergold.

IMERGOLD: Lînced?

RUHALA: Lînced, nelînced! îmi place, mă iubeşte... îmi cere mîna... şi primesc... de-oi şti că-i turba.

IMERGOLD *(lui Şloim[escu])*: Da! d-nule; lînced, nelînced, îi iubesc mîna... aşa să ştii...

ŞLOIM[ESCU]: Aveţi parte unul de altul!

GOLDIMER *(lui Imergold)*: Cum, moşule!... Vrei să te-nsori?... adevărat? vrea să zică mă dezmoşteneşti?

IMERGOLD: Ş-apoi?... ce ai tu cu mine?...

ŞLOIM[ESCU]: Lasă-l să se-nsoare, Goldimer, fi moşteni mai degrabă, nu-l vezi cît e de batojit?...

MUSTOCSIDIS: Batojit bine... însă-i ajuns în legiuita vîrstă şi are dreptul să se însoare omul!

GOLDIMER: Cine spune că nu? Moşul meu e liber să devie ridicul, făcînd nebunii la vîrsta lui... poate să se însoare şi cu baba Dochia, dacă vrea... dar eu cum rămîn?... cînd a auzi Solomonică de-o poznă ca asta, n-ar mai primi să-mi dea fata!... înţelegeţi d-voastră.

MUSTOCSIDIS: *Neski...* Ţi vine *parakseno.*

IMERGOLD *(mănios)*: *Vuăs!...* un mucos ca dînsul ar avea pretenţie să mă ducă de nas?

MUSTOCSIDIS: Se teme să nu ai copii... atunci clironomia...

GOLDIMER: A! îmi vine să nebunesc de ciudă!... cînd gîndeam şi eu să mă însor, să mă cuprind... şi deodată văd planurile mele răsturnate, pentru că un bătrîn gîrbov este ameţit de o intrigantă.

RUHALA *(răpezindu-se la Goldimer)*: Eu, intrigantă!... Na!... *(Îi dă o palmă.)* Ah! îmi vine leşin. *(Iese în stînga.)* Apă de colon... apă...

MUSTOCSIDIS: Pil!...

IMERGOLD: *Vuăs!...* intri... intri!... *(Îl apucă tusa.)*

MUSTOCSIDIS: Na! crepa, crepa... l-a apucato astmo..., e ofticoso!

ŞLOIM[ESCU]: Crape, eu mă duc şi nu mai vin în casa asta.

IMERGOLD *(tuşind)*: Ah!... *vei! ghevalt!...* mă duc la speţerie să beau salep.

MUSTOCSIDIS: Piii!... S-a-mprastiato ca potîrnichile. Bree cristiani... veniţi-vă-n fire.

(Şloim iese prin fund furios. Imergold şi Goldimer îl urmează.)

SCENA XV

MUSTOCSIDIS, COŢOFĂNESCU, STAN, GAFIA

(Coţofănescu şi Stan au intrat prin fund şi Gafia din dreapta.)

COŢOFĂNESCU: Dar ce s-a-ntîmplat aici?

GAFIA: Parc-a dat turba în toţi.

STAN: Se vede c-a intrat ducă-se pe pustia în lipsa mea.

MUSTOCSIDIS: A!... *sto diavolo...* am făcut tot ca să-i impac, n-a fost chip... au prins turbaţiune la creieri. *(Lui Coţofăn[escu].)* Ian spune, frăţico... imi pare că eşti un palavrazi... m-ai incredinţato că in oraşul ista toţi sînt uniţi şi liniştiţi... *ama* unire!... să manîncă intre dînşii ca cîinii la zaplazi.

COŢOFĂNESCU: Cum se poate?... o nenţelegere aici?

GAFIA: În Otelul Uniunii?

MUSTOCSIDIS: Otelo Uniunii?... se potriveşte ca nuca-n parete... zi-i mai bine Otelo Resmiriţii.

COŢOFĂNESCU: Da bine, păreau cu toţii a se iubi aşa de mult, că voiau să se cunune cu toţii... încît chiar mie îmi venise apa la gură.

MUSTOCSIDIS: Zeu?

COŢOFĂNESCU: Şi, pre legea mea, dacă aş fi găsit o partidă convenabilă... mai că... mai că...

MUSTOCSIDIS *(încet, lui Coţ[ofănescu])*: *Ma* daca-ţi cere inima, frăţico, acu-i prilejul.

COŢOFĂNESCU: Ce prilej, d-nule?

MUSTOCSIDIS: Ascultă: imi placi... mă interesezi: ai o alunică pe nas care-i de ogur... altmintere nu m-aş ocupa de d-ta, pentru că eu n-am obicei să mă amestec în trebile altora... ascultă: Goldimer, nepotul lui Imergold, nu se mai insoară cu fata lui Solomonichi spiţerul... şi dacă-ţi place fata?...

COŢOFĂNESCU: Rifca! cum să nu-mi placă?... E frumoasă, bine crescută...

MUSTOCSIDIS: Şi are zestre bună... galbeni... afion, china, talion, ipeca şi alte prafuri şi hapuri.

COŢOFĂNESCU: Cred şi eu... tată-său e spiţer şi bogat.

MUSTOCSIDIS: Spiţer! o partidă simandicoasă şi sigură!... Solomonichi nu-i om să-şi inghiţă fondul!... Ocazia joacă drăgaica pe dinaintea d-tale. Haţ pe dînsa, *palicari.*

COŢOFĂNESCU: Bucuros, dar Solomonichi e evreu; n-a vrea niciodată să fie socrul unui creştin.

MUSTOCSIDIS: Atunci fură fata... ovreicele iubesc pe români.

COŢOFĂNESCU: Dar cum s-o fur, aşa, nitam-nisam, de-abia mă cunoaşte!...

MUSTOCSIDIS: Bree... *budalas* eşti, frăţico, scrie-i un ravaselo di amori cu *apelpisia.*

COŢOFĂNESCU: Bine zici..., cînd a citi literatura mea, a sări chiar pe fereastră.

MUSTOCSIDIS: În braţele d-tale, berbanti, şi amîndoi spalati putinica... che haida, haida ha, pănă la Isaiia *Horeve.*

COȚOFĂNESCU: Gafio... du în odaia mea hîrtie albă, cerneală și tot ce trebuie de scris, eu vin îndată după tine.

GAFIA: Numaidecît, domnule Coțofănescu, *(Suie scara în dreapta, ducînd hîrtie etc.)*

MUSTOCSIDIS *(aparte, imitînd pe Gafia)*: Numaidecît... îi place rățuștei să se suie în odaie la Coțofănescu.. *Kosmos!... Kosmos!... (Stă pe gînduri.)*

COȚOFĂNESCU *(oprindu-se în capătul scării, aparte)*: Hîrtia de la han e proastă... mă duc să cumpăr alta mai espresivă, cu porumbași zugrăviți, și să scriu răvașul în grădină. *(Iese prin fund.)*

SCENA XVI

MUSTOCSIDIS și STAN

STAN *(apropiindu-se de tablă, depune deoparte două pacheturi de hîrtie)*: Domnul Șloimescu mi-a zis să-i cumpăr de la spițerie un pachet de peatră acră și altul de făină de car. Iată-le; acum să-mi caut de bucate. *(Întoarce tingirile pe foc.)*

MUSTOCSIDIS: Bre, bucatar!...

STAN: Aud, domnule!

MUSTOCSIDIS: Ție bucate fați?... ceva cataif și baclava?

STAN: Ba nu, d-nule, varză cu cîrnați...

MUSTOCSIDIS: Varză! Ptiu, bucate mojicești, ceva cu maslinia n-ai în tingiria?

STAN: Nu, dar dacă vrei ihnea cu ceapă.

MUSTOCSIDIS: Țapa?... s-o dai lui *kir* Coțofănescu, să o mănînce împreună cu fata din casă, cu Gafița.

STAN: Cu Gafia! Pentru ce cu Gafia?...

MUSTOCSIDIS: *Ma* n-ai insemnat-o cum se zoacă de-a puia-gaia amîndoi?... cînd ea se suie pe scară, el după dînsa, și chiar acuma se găsesc impreună ca doi hulubași in hulbărie... colo sus!...

STAN: Ce spui, d-nule?... nu te atinge de cinstea fetei.

MUSTOCSIDIS: Ce cinste, bre?... n-ai insemnat-o că fata și cu d-l Coțofănescu...

STAN: D-nule, nu glumi, că mă bagi în ispită.

MUSTOCSIDIS: *Ma* ce-ți pasa ție daca se iubesco?

STAN: Ce-mi pasă?... Îi vedea ce-mi pasă! *(Ia un cuțit de pe tablă.)* De i-oi prinde împreună, îl spintec ca pe-un nagîț. *(Vrea să se îndrepte spre fund.)*

MUSTOCSIDIS: *More*, Stane, nu face moarte de Coțofană... *Steka*... ce te amesteci unde nu-ți ferbe oala?

STAN: Cum nu-mi ferbe oala?... Gafia-i logodnica mea. *(Suie scara la dreapta.)*

MUSTOCSIDIS: *Sto diavolo!*... na alta! *(Singur.)* Bree!... ce casă afurisita!... toți sînt loviți cu leuca... pănă și bucătarul... s-a răpezit ca un ienicer, cu iartaganu in mînă... un ienicer zuliar!... are să se-ntîmple primezdia... nu că-mi pasă, ucidă-se, facă-se harcea-parcea, eu nu mă amesteco in trebile altora... Ia privește: bucătarul s-a dus la război și tingirile au rămas de capul lor... *ama* bucate!... halal de voiajori. *(Se apropie de tingiri.)* Să vedem ce lături le pregătește? *(Descoperé o tingire.)* Bree!... pui cu smîntînă. *(Gustă.)* Pfii, nesărat... mai trebuie cel puțin o lingură de sare. *(Ia pachetul cu peatră acră.)* Iaca sare... *(presoară în tingire)* să-l dregem nițel... așa... de-acum are să fie bun de mîncat. *(Descopere altă tingire.)* Ce văd?... o budincă de cabinet?... bree!... bucate cu cheltuială... imi pare că-i trebuie un pic de făină... ca să fie mai legat sosul... unde să găsesc făină? *(Ia pachetul cu făină de car.) Nato?* e cam galbenă, *ma* nu fațe nimic. *(Presară făină de car în tingire.)* Așa are să fie *aksiologo?*... Halal de voiajori!... or să mă pomenească! *(Se depărtează de tablă.)* E bine să știe cineva bucătăria... eu nu sînt tocmai meșter... *ma* me pritepo la gospodaria... te vedo? d-nul veterinarios?

SCENA XVII

MUSTOCSIDIS, ŞLOIMESCU

ŞLOIM[ESCU]: Eu!... am venit să-mi iau lucrurile de la han şi să mă mut la cazarmă... Gafio!...

MUSTOCSIDIS: Cum? tot eşti inciudat?

ŞLOIM[ESCU]: Ba bine că nu... Gafio!...

GAFIA *(de sus)*: Aud.

ŞLOIM[ESCU]: Gătește-mi geamandanul, că mă pornesc.

GAFIA: Numaidecît.

MUSTOCSIDIS: Da bine, *kir* veterinario, ce-a zice *kera* Ruhala?...

ŞLOIM[ESCU]: Zică ce i-a plăcea... nu mai vreau să am a face cu o cochetă.

MUSTOCSIDIS: Cochetă?... *Neski*... *ma* ţi-i dragă, măr-turisește.

ŞLOIM[ESCU]: Da, îmi era dragă... şi totul era gata pentru cununia noastră... deodată, hodoronc-tronc... totul s-a răsturnat cu...

MUSTOCSIDIS: Cu faţa-n jos... trebuie să fie vreo intrigă.

ŞLOIM[ESCU]: Negreşit... Hei! de-aş cunoaşte intri-gantul, ce trînteală i-aş trage!

MUSTOCSIDIS *(îngrijit)*: Cred şi eu... cu mînile d-tale care sînt cît nişte lopeţi... *(Caută la ceas.)* Si mi iertasi... diligenţa trebuie să sosească... merg in sofragerie, să meninco un costrasi.

SCENA XVIII

MUSTOCSIDIS, ŞLOIM[ESCU], COŢOFĂNESCU (intră cu părul muiat)

COŢOFĂNESCU *(furios)*: Aşa mi se cade, dacă mă potri-vesc unui zevzec.

MUSTOCSIDIS: *More!* Coţofanescu, ce ai paţit-o? Eşti cam plouat?

COŢOFĂNESCU: Am păţit-o bună din pricina d-tale!

MUSTOCSIDIS: A mea?

COŢOFĂNESCU: Da, am scris ravaşul, l-am trimis fetei spiţerului şi, cînd m-am apropiat de fereastra ei, mi-a deşertat o cofă de apă în cap.

MUSTOCSIDIS: Cofa să fi fost? Ha! ha! ha! ha! l-a botezat ovreica.

SCENA XIX

Aceiaşi, RUHALA (din stînga)

RUHALA: Ce am auzit, Şloimescule, vrei să părăseşti otelul, să te depărtezi de mine?

ŞLOIM[ESCU]: Ce-ţi pasă?... nu-ţi rămîne Imergold?

RUHALA: Şi ai crezut tu, Şloimescule, că eu, Ruhala ta, ţi-aş fi infidelă?... Ai!...

ŞLOIM[ESCU]: A cui e vina?

RUHALA: Ştiu că a mea nu-i.

ŞLOIM[ESCU]: Apoi a cui? spune, să-l sfărîm bucăţele, ca pe un pesmet uscat.

(Vorbesc încet deoparte.)

MUSTOCSIDIS *(aparte)*: Pesmeto!... *Orakali!... (Se în-dreaptă spre fund cu geamandanul, cortelul şi car-tonul în mînă şi subţioară. În acest moment intră Stan pe scara din dreapta şi-l opreşte.)*

SCENA XX

RUHALA, ŞLOIM[ESCU], MUSTOCSIDIS, STAN, GAFIA, COŢOFĂNESCU

STAN: A! Lehăule, ţi-ai bătut joc de mine?... Stăi, c-avem o socoteală de încheiat.

MUSTOCSIDIS *(scapă lucrurile din mînă)*: *More!* Zama lunga, cum îndraznesti?...

RUHALA *(trece)*: Ce este, ce este?

STAN: D-nialui, sfrijitul ista, mi-a umflat capul de gărgăuni mai adineoare.

RUHALA: Ce gărgăuni?...

STAN: M-a încredințat că Gafia era dată în dragoste cu d-nul Coțofănescu, și că s-au ascuns amîndoi sus, într-o odaie.

GAFIA: Eu?... *(Se apropie de Mustocsidis.)* Ai spus una ca asta?... îți scot ochii, mangositule.

MUSTOCSIDIS: Țe?... esti nevinovată?... esti credincioasa lui Zama-lunga?... cu atît mai bine pentru d-ta și pentru bucătari, nu-mi pasă... eu nu m-amesteco in trebile altora.

(Se aude un vuiet de trăsură afară.)

RUHALA: Iaca deligența, a sosit, degrabă, Stane... dă bucate... Gafio... fugi în sofragerie.

STAN: } Numaidecît!...
GAFIA: }

(Stan s-apropie de tablă și așază bucate în blidele pe care le duce cu Gafia în sofragerie.)

(Mustocsidis își adună lucrurile împrăștiate.)

SCENA XXI

Aceiași, IMERGOLD și GOLDIMER (intră rîzînd)

RUHALA: Ce v-au apucat de rîdeți așa?

IMERGOLD: Ha! Ha! Ha! mă doare splina de rîs, zic zeu.

GOLDIMER: Cum n-om rîde?... ascultați un răvaș de amor, o declarație făcută de un poet tragic d-șoarei Rifca, fata spițerului Solomonichi.

COȚOFĂNESCU *(aparte)*: Răvașul meu?

TOȚI: Citește-l, citește-l.

MUSTOCSIDIS: *Neski;* țeteste să ridem și noi.

COȚOFĂNESCU *(lui Goldimer)*: D-le, nu-ți dau voie...

MUSTOCSIDIS: Zi-i pe slova.

GOLDIMER *(cetind)*:

„Regretabilă d-ră Rifcă,

Precum iarna se arată cu înfocată verdeață, astfel apari în ochii mei d-ta care ești cea mai sansitivă zarnacadea din tot globul Europei...; te am

nu înzecit, nu însutit, nu înmiit, dar înmilionit, și mă nutresc cu speranța că veți fi de acord și echivalentă la cele scrise de mine... te-am zărit în costum de inocență, angele, și nemaiputînd de a-ți vorbi, te rog să ieși pe fereastră, spre a mă consola, fugind cu mine, și a mă degaja de viceversa!..."

TOȚI: Ha! Ha! Ha!

MUSTOCSIDIS: Bree!... Omer a scris?...

COȚOFĂNESCU *(se răpede, smuncind scrisoarea de la Goldimer)*: D-nule, ești un impertinent și mi-i da satisfacție.

IMERGOLD: *Vuăs?* duel?... să ucizi pe nepotul meu? *Ghevalt!...* Fugi acasă, Goldimer, și cere indemnitate de 50.000 de franci...

COȚOFĂNESCU *(lui Mustoc[sidis])*: Și cît pentru d-ta, d-le, cum te cheamă?

MUSTOCSIDIS *(mîndru)*: Leonida Mustocsidis.

ȘLOIM[ESCU]: Mustocsidis?... stăi; d-ta ai învrăjbit tot orașul Herței, ș-acum ai venit s-aduci zîzanie în Tîrgul-Frumos?

MUSTOCSIDIS: Eu?... Vina mea-i daca sînteți scoși din țițînia?

ȘLOIM[ESCU]: D-ta nu mi-ai spus că Ruhala vrea să se mărite cu Imergold?

MUSTOCSIDIS: Am spus.

RUHALA: Și pe mine n-ai căutat să mă dezguști de Șloimescu?

MUSTOCSIDIS: Gusto *filonichie* n-are, a spus Epaminondas.

IMERGOLD: Și pe mine nu m-ai făcut să cred că mă iubește madam Ruhala, ba încă că o iubesc și eu?

MUSTOCSIDIS: Cum?... nu vă iubiți?... *lipon* cfit... mergeți cu Dumnezeu!

ȘLOIM[ESCU]: D-nule, am să te ucid ca pe un șerpe!

COȚOFĂNESCU: Și eu ca pe-o năpîrcă...

IMERGOLD: Și eu ca pe-un șopîrle, zic zeu... *(Fuge-ndărăt.)*

MUSTOCSIDIS *(respingîndu-i)*: *Ma,* la diavolo *anoiti, budalas,* stropsiti, *kakohrononaki!...* Cum vreți voi

să fi adus eu zizania aicea, cînd eu m-am jurat să nu m-amestec niciodată in trebile altora? Auzi-tu-m-ați?... niciodată in trebile altora.

(În sofragerie s-aude-o zvoană și vuiete de farfurii stricate.)

RUHALA: Ce-i? Farfuriile mele stricate?

GAFIA *(din stînga)*: Madamo, madamo... primejdie mare!... revoluție!

RUHALA: Cum?

MUSTOCSIDIS: *Epanastasis?*

GAFIA: Voiajorii sînt furioși... bucatele nu-s de mîncat, nu știu cine a vărsat peatră acră în puiul cu smîntînă. Voiajorii vreau să bată pe Stan.

TOȚI: Peatră acră?

MUSTOCSIDIS *(aparte)*: Pe-aci mi-i drumul... *(Se îndreaptă spre fund răpede.)*

STAN *(vine din sofragerie scărmănat)*: Peatră acră!... în bucatele mele?... ian stăi, haihuiule! *(Îl oprește.)*

MUSTOCSIDIS: Ce mai vrei, măi Zama-lunga?

STAN: Sînt sigur că tu te-ai amestecat în tingirile mele, în vreme ce m-am dus în odaia de sus!...

MUSTOCSIDIS: *Ohi! ma* fiindcă bucatele a d-tale erau fără gust si sosurile nelegate, am puso puțintica faina din pachetul cela.

STAN *(arătînd pachetul)*: De-aici?... ai vărsat făină de car în budinca de cabinet?

TOȚI: Făină de car?

MUSTOCSIDIS: Faina de car? *To prokopsamen! Kaimeni* voiajori!... *(Rîde.)* Au pățit-o!

STAN: Otrăvitorule!

RUHALA: Străchietule!...

COȚOFĂNESCU: Șarpe-nveninat!

IMERGOLD: Ban calpăș...

ȘLOIM[ESCU]: Sfredelul dracului!

MUSTOCSIDIS *(apărîndu-se)*: *Skasmos* la voi, la toți!... am vruto să vă indatoresco si mi-am gasito beleaua... *sto diavolo*... me duco... să vă mai vedo cînd mi-oi vedea ceafa... mă duc in deligența să fugo de niste nebuni care trăiesc tot

in certe și in zizanii... Remîneți și va mîncați ca zavozi la Salhana. Cs-cs-cs-cs-cs! cs! *(Iese.)*

TOȚI: Uf! bine că s-a dus!

ȘLOIM[ESCU]: Bine c-am scăpat de el!

RUHALA: A perit vrajba dintre noi... Șloimescule, tot ești mănios pe mine?

ȘLOIM[ESCU]: Ba nu!... și, dacă vrei, facem nunta pănă în trei zile.

GAFIA: Și noi asemenea, Stane.

IMERGOLD: Și nepotul meu cu Rifchi tot așa!

RUHALA: Bravo!... parcă s-a mai luminat casa de cînd a plecat Sfredelul dracului.

SCENA XXII

Aceiași, MUSTOCSIDIS

(vine furios, cu peruca pe-o ureche și cu straiele în dezordine, amenințînd în fund cu cortelul)

MUSTOCSIDIS: Ești un mozico obraznico.

TOȚI: Iar el?

RUHALA: Ce mai poftești, d-nule, ce mai cauți pe-aici?

MUSTOCSIDIS: Nimic... mozico cel de conductor. *(Strigă iar la ușa din fund.)* Am să te pun, *budalas*, in disponibili-bili-bili-talipa... *(Vine în scenă.)* Auzi, mă rog, lipsa de *sevas?*... am vrut să mă sui in deligență, și, cînd să fac țupa, conductorul mi da *blendis*, zicînd că-i plin... cred și eu că era plin... bețivo!... beuse patru oca de vin... părea un fedeleș...

RUHALA: Vra să zică ai rămas pe jos?

MUSTOCSIDIS: Mai bine pentru mine, pentru că *kaimeni* voiazori erau galbeni la mutra și se zvîrcoleau ca in vremea holerii... li dorea, se vede, la stomac și aiurea... măncase prea mult, *(Aparte.)* Făină de car.

RUHALA: Ș-acuma te-ai întors ca să te oprești aici?

MUSTOCSIDIS: *Neski* pănă in sară... cînd a trece alta deligența.

RUHALA: Până-n sară?

MUSTOCSIDIS: Numai.

RUHALA: Nu se poate, d-nule!... nu-i loc aicea pentru d-ta... cată-ţi alt han...

MUSTOCSIDIS: *Ma* pentru ţe... eu sînt om de pace... şi, unde trec, las concordia, unirea.

RUHALA: Ba că chiar... Hait, cară-te aiurea.

MUSTOCSIDIS: *Ma, afrodita... psihi mu...*

TOŢI *(împingîndu-l spre uşa din fund)*: Hai!... cară-te... mătrăşeşte-te.

MUSTOCSIDIS: Breee!... *agalia... agalia...* ma matraşesco... staţi puţin... am ţeva de spus la d-nialor. *(Arată publicul.)*

RUHALA: Iar ai să faci vreo intrigă?

MUSTOCSIDIS: *Ohi!...* lasă-mă in pace, cer cuvîntul ca la dealo Mitropoliii. *(Se închină publicului.)* Domnilor!... *(Cîntă:)*

„Neneca, *kera* Marghiola,
Mi-a spus să nu mestec eu
Unde nu mi ferbe ola,
Ca să nu paţesco rău.
Pe nenec-am ascultat-o,
M-am ferit de mestecală,
Lipon cred c-am meritato
Recompensa naţională."

(Face semnul bătăii în palme.)

TOŢI *(împingîndu-l spre fund)*: Hai!... Hai!... nu mai lungi vorba.

MUSTOCSIDIS *(la uşa din fund)*: *Skasmos!*

(Cortina cade.)

LES BONNETS DE LA COMTESSE

COMÉDIE EN UN ACTE, EN VERS

Au lieutenant-colonel JEAN ALECSANDRI

Mon cher frère,

Je te dédie cette bluette écrite il y a une vingtaine d'années. Puisse-t-elle te rajeunir de vingt ans pendant sa lecture. Ce sera son meilleur succès.

V. Alecsandri

Mircești, 1882.

PERSONNAGES

La COMTESSE ALICE D'IRMONT, jeune veuve
ARMAND DE BRÊME, son cousin, officier de marine
Le PRINCE BÉREZNINE
Le BARON DE GRAENZFELD
JULIETTE, femme de chambre, sœur de lait de la comtesse
UN LAQUAIS

La scène se passe à Paris. Un riche salon. Porte au fond. Portes laterales. Cheminée à droite. Sur le premier plan à gauche, un guéridon, journaux, albums etc.

LES BONNETS DE LA COMTESSE

SCÈNE I

JULIETTE

Madame dort toujours!... deux heures ont sonné.
Quel sommeil!... C'est qu'au bal elle s'en est donné
Jusqu'au matin... horreur!... aussi j'ai dans l'idée
Qu'elle avait, en retrant, bien peur d'être grondée
Par moi, car j'ai l'honneur d'être sa sœur de lait
Et je puis librement dire ce qui me plaît.
Je l'aime tant d'ailleurs! Elle est pour moi si bonne
Que si j'étais un prince, elle aurait ma couronne.
Mais que dis-je! Une veuve, une femme d'esprit
Se laisser retomber en pouvoir de mari?
Que néni... et pourtant plus d'un malheureux sire
Tendrement, longuement et vainement soupire.
Le prince Bérezmine a beau s'évertuer
A l'assurer qu'il l'aime au point de se tuer,
Et qu'un russe, après tout, n'est pas un bloc de glace...
Madame, en plaisantant, le fait fondre sur place.
Le baron de Graënzfeld, un autre soupirant
Qu'à son nom gracieux on devine allemand,
A beau, de son côté, chanter la métaphysique
Et montrer dans la nue un amour germanique,
Madame, en souriant au bel autrichien,
Lève les yeux et dit: Baron, je ne vois rien.
Et cependant elle a des yeux qui semblent dire
Amour!... et de l'amour elle ne fait que rire.
En aurait-elle peur?... Ah! Dieu, peur de l'amour!
Un enfant si mignon et vêtu... presque à jour,

Un gros petit joufflu si plein de gentillesses,
Qu'on le dévorerait à force de caresses.
Non, je le vois, Madame avec son air mutin
Cherche à donner le change à quelque noir chagrin,
Car pour être comtesse, elle n'est pas moins femme
Et doit, bon gré, mal gré, gémir au fond de l'âme.
C'est dans l'ordre, on l'a dit: Aimer, pleurer, gémir,
C'est notre sort à nous, hélas, et puis mourir!
Mourir... cela s'est vu, la chose n'est pas neuve,
Mais il est fort malsain de mourir jeune et veuve;
Aussi, pour marier la comtesse au plus tôt,
J'irais jusqu'à trouver de l'esprit dans un sot.

(Un laquais entre par la porte du fond. Il apporte un carton qu'il dépose sur une chaise près du guéridon.)

SCÈNE II

JULIETTE, UN LAQUAIS

LE LAQUAIS

Mademoiselle...

JULIETTE

Quoi?

LE LAQUAIS

Ce carton qu'on apporte.

JULIETTE

Bien; sortez en fermant tout doucement la porte.
Ah! Louis, prenez soin que le thé soit bien chaud,
Quant aux petits pâtés...

LE LAQUAIS

Ils sont sur le réchaud.

JULIETTE

Sont-ils frais?

LE LAQUAIS

Oui.

JULIETTE

Tant mieux, Madame en est friande
Mais pas autant que moi.

LE LAQUAIS

(à part)

Je le crois bien, gourmande.

JULIETTE

Allez! que tout soit prêt!

LE LAQUAIS

Bien, je cours... mais, pardon,
Puisque c'est jour des Rois, ne serait-il pas bon
D'ajouter un gâteau... là... bien grand?

JULIETTE

(à part)

Il me tente.

LE LAQUAIS

Faut-il?

JULIETTE

Oui, pour ma part j'en serai fort contente.

(Le laquais sort. Juliette ouvre le carton.)

SCÈNE III

JULIETTE

Voyons; ah! les amours de bonnets! Un, deux, trois.
On voudrait les porter tous les trois à la fois.
Tant ils sont fins, coquets et de mine avenante,
L'un rose, l'autre bleu, le troisième amarante.

Trois couleurs de grand deuil, et que l'on doit subir
Pour bien aimer, pour bien pleurer, pour bien gémir!
(Tragiquément.) O! ciel, voilà pourtant les tristes bandelettes
Que le sort, ce grand prêtre, attache sur nos têtes.
Mais il faut avouer franchement qu'après tout,
Ce grand prêtre modiste a, d'honneur, fort bon goût!

SCÈNE IV

JULIETTE, LE PRINCE (un bouquet à la main)

LE PRINCE

Juliette!

JULIETTE

(à part)

C'est le prince!

LE PRINCE

Est-on d'humeur animable
Ce matin?

JULIETTE

Qui?... Moi?

LE PRINCE

Non, ta maîtresse adorable.

JULIETTE

Je n'en sais rien, mon prince; elle sommeille encore;

LE PRINCE

Comment?... l'astre n'est pas levé?

JULIETTE

Non, l'astre dort.

LE PRINCE

Tant mieux; dans son album j'aurai le temps d'écrire
Quelques vers bien sentis que ce bouquet m'inspire.
Toi, pendant ce temps là, fais œuvre de tes doigts
Pour étaler mes fleurs dans ce vase chinois.

(Le prince se place devant le guéridon. Juliette va arranger les fleurs dans l'un des deux vases placés sur la cheminée.)

LE PRINCE

(à Juliette)

J'improvise... *(à part)* quoi donc?... la romance nouvelle
Du bouquet... oui... pourvu que je me la rappelle!

JULIETTE

(à part)

Chères petites fleurs, que je plains votre sort!
Plus on vous aime et plus on vous condamne à mort.

LE PRINCE

(écrivant)

„Tenir un bouquet ce n'est pas grand chose,
Mais quand il est frais et quand il est rose..."

JULIETTE

(à part)

Pauvre prince! Il fait mal à voir se démener
Et prendre ainsi des airs penchés pour griffoner.

LE PRINCE

C'est fait; quand je m'y mets, j'écrirais des volumes!

JULIETTE

Tout autant?... on voit bien que l'amour a des plumes.

LE PRINCE

(se levant)

À merveille! Julie, approche ici... D'abord
Je désire avec toi me mettre bien d'accord...

JULIETTE

Sur quoi?

LE PRINCE

Sur tout. Je veux, pour servir mon audace,
Me faire de ta langue un ami dans la place.
J'ai besoin d'un babil qui parle en ma faveur.
Et qui de la comtesse étourdisse le cœur.
Tu me parais adroite autant qu'insinuante,
Mais as-tu le babil exigé?

JULIETTE

Je m'en vante.

LE PRINCE

Bravo, nous sommes faits pour nous donner la main.

(Il prend la main de Juliette.)

JULIETTE

Bah!

LE PRINCE

Oui, j'aime à frayer avec l'esprit malin.
Nous sommes alliés, permets en conséquence
Que je passe à ton doigt cet anneau... d'alliance.

JULIETTE

Une bague en rubis?... il s'agit de gros jeu.
Vous voulez me corrompre.

LE PRINCE

Oh! non!

JULIETTE

Oh! si!

LE PRINCE

Bien peu,
Un tout petit peu.

JULIETTE

Vrai?

LE PRINCE

Bien vrai.

JULIETTE

Pas davantage?
Soit, je vous servirai de tout mon verbiage.

LE PRINCE

J'adore la comtesse, oh! je l'aime à l'excès,
Comme un vrai parisien, pour le moins.

JULIETTE

Je le sais.

LE PRINCE

J'en perds la tête, hélas!

JULIETTE

Hé quoi! rien que la tête?

LE PRINCE

Je perds l'esprit avec, c'est ce qui m'inquiètte.
Hier au bal, crois-tu que ce démon coquet
M'a fait monter la garde auprès de son bouquet,
Planté comme un soldat pendant une heure entière,
L'œil fixe, l'armé au bras et l'épaule en arrière!
Un monsieur près de moi fit l'observation
Que c'est un beau spectacle un prince en faction.
Mauvais plaisant! J'allais par un coup de riposte
Le... mais j'ai du rester impassible à mon poste.

JULIETTE

Enfin que puis-je auprès de ma maîtresse?

LE PRINCE

Tout !

JULIETTE

C'est trop !

LE PRINCE

Non, je t'assure...

JULIETTE

Oh, du moins, c'est beaucoup.

LE PRINCE

Parle lui constamment du désir qui m'enflamme,
Enveloppe-la bien des rayons de mon âme,
Et comme l'eau qui tombe et perce le granit,
Creuse moi dans son cœur un coin, un petit nid.
Dis lui que je suis jeune, et noble, et riche, et prince,
Que je possède au loin, au fond de ma province,
Des châteaux, des forêts, des lacs, des mines d'or,
Tout un peuple de serfs...

JULIETTE

Des moujiks? quel trésor !

LE PRINCE

Enfin pour attendrir l'implacable comtesse,
Parle lui de mon cœur, ma meilleure richesse.
Je mets tout à ses pieds, rang, nom, fortune et cœur...
Est-ce assez, réponds moi, pour payer mon bonheur?

JULIETTE

Mais si c'est un marché, je le trouve assez... tendre,
Et vraiment à ce prix on peut se laisser vendre,
Surtout si l'acquéreur promet pour complément
Sous le titre d'époux de cacher un amant.

LE PRINCE

Hé bien, si par les soins de ta fine éloquence,
La comtesse, quittant son air d'indifférence,
Voulait, par charité, me laisser entrevoir...
Comment, sans me tromper, dis, comment le savoir?

JULIETTE

On le devine.

LE PRINCE

A quoi?

JULIETTE

Mais à moindre chose.
L'amour est devin.

LE PRINCE

Non... Ah ! tiens, ce bonnet rose
Pourrait pour me guider tenir lieu...

JULIETTE

De fanal?
Le moyen est naïf autant qu'original.
Ce bonnet, vous voulez que Madame le mette
Comme un aveu flagrant au sommet de sa tête?

LE PRINCE

Oui.

JULIETTE

Bien, nous essaierons, mais soyez ponctuel.
Dans une demie-heure accourez vite.

LE PRINCE

O ! ciel,
Je serai donc heureux dans une demie-heure?

JULIETTE

Mais...

LE PRINCE

(montrant son portefeuille)

Ah! si mon espoir ne devient pas un leurre,
Tiens, vois, ta fortune est ici...

JULIETTE

Dans ce carnet?

LE PRINCE

Mais pense que ma vie est là...

JULIETTE

Dans ce bonnet?

(Le prince sort; Juliette éclate de rire.)

SCÈNE V

JULIETTE

Le pauvre amoureux!... mais ne soyons pas ingrate,
Je dois creuser un roc, mission delicate!
Comment faire?... pour moi, le rôle est tout nouveau.
Je ne puis me changer pourtant en goutte d'eau
Pour tomber sur le cœur de ma chère maîtresse.
Réfléchisons un peu.

(Le baron entre par le fond; il apporte un bouquet.)

SCÈNE VI

JULIETTE, LE BARON

LE BARON

Madame la comtesse
Est visible?

JULIETTE

Hein?

LE BARON

Plaît-il, mademoiselle?

JULIETTE

(à part)

Bon!
A l'autre maintenant, l'immuable baron,
La sosie éternel de tous les faits et gestes
Du prince.

LE BARON

(à part)

J'ai cueilli ces fleurettes agrestes
Pou celle qu'à l'instar du prince, mon rival,
J'adore d'un amour... hélas, trop idéal!

(Haut.)

Elle est visibile?

JULIETTE

Non, ma maîtresse sommeille
Pour se bien reposer des travaux de la veille.

LE BARON

Quels travaux?

JULIETTE

Deux lanciers, cinq valses, huit polkas,
Un cotillon sans fin et quatre mazurkas.

LE BARON

Ah!... dites-moi, le prince a-t-il fait sa visite
Ce matin?

JULIETTE

Oui.

LE BARON

Déjà?... Qu'a-t-il dit?... parlez vite.

JULIETTE

(à part)

Attends! *(Haut.)* Il m'a donné l'emploi de jardinier
Pour placer dans ce vase un bouquet printanier.
(À part.) Le voilà tout penaud.

LE BARON

(montrant son bouquet)

Fort bien, veuillez, ma chère,
Faire aussi pour mes fleurs l'emploi de jardinière.

JULIETTE

(à part)

Il en avait!...

LE BARON

Et puis le prince?

JULIETTE

(à part)

Ah! pour le coup...
(Haut.) Il a dans cet album improvisé beaucoup
De vers. *(À part.)* Il rage.

(Elle va placer le bouquet dans un second vase.)

LE BARON

(ouvrant l'album)

Tiens, mais cette roucoulade
Est faite par un jeune attaché d'ambassade
De mes amis et non par le prince... Ainsi, lui
Se pare effrontément de la plume d'autrui?
Ah! l'on ose employer un pareil stratagème?...
A mon tour, écrivons: *l'Oiseau bleu*, par la même.
Oui... lorsque mes amours viendront dans ce salon,
L'oiseau bleu chantera sa petite chanson.

(Il se place à la table et écrit.)

JULIETTE

Que vois-je?... Le baron aussi?... C'est fort étrange.
Encore un qui barbouille une prière à l'ange.

LE BARON

(écrivant)

„L'oiseau viendra
Et jamais ne s'envolera."
Là... Juliette.

JULIETTE

Monsieur?

LE BARON

Qu'a fait le prince ensuite?

JULIETTE

Il a... mais qu'avez-vous à marcher à sa suite?

LE BARON

J'ai l'esprit un peu lent...

JULIETTE

Ah?

LE BARON

Pour l'invention,
Mais je me sens très fort...

JULIETTE

Pour l'imitation?
Parfait.

LE BARON

Ainsi le prince?...

JULIETTE

Il offre une corbeille
De mariage.

LE BARON

Bien; j'en offre une pareille
Et j'y mets un palais de Venise.

JULIETTE

Sur l'eau?

LE BARON

Et puis de la guipure, un balot.

JULIETTE

Un balot?
(À part.) Il a du bon. *(Haut.)* Hé bien, apprenez
une chose,
Si Madame aujourd'hui mettait ce bonnet rose,
Le prince aurait le droit d'y voir un doux aveu.

LE BARON

Bien; vous remplacerez le rose par le bleu,
C'est ma couleur... Enfin le prince?

JULIETTE

A pris la porte.

LE BARON

Je vais en faire autant, mais dans quel but?...
n'importe,
Je m'attache à ses pas; s'il revient, je reviens
Pour le démolir.

JULIETTE

Lui, votre ami?

LE BARON

J'en conviens,
C'est mal, je lui dois tout... mais j'ai pour habitude
D'étonner l'univers par mon ingratitude.
À tantôt...

SCÈNE VII

JULIETTE

Vive Dieu! Ce jour est le grand jour
De la triple alliance en faveur de l'amour.
Ma maîtresse aujourd'hui doit céder avec grâce
Et d'ailleurs contre trois que veut-on qu'elle fasse?
Mais voyons, qu'inventer pour être à la hauteur
De mon rôle imposé de jeune ambassadeur?
Feu le comte d'Irmont disait qu'en politique
Il fallait déployer un talent stratégique,
Préparer le terrain, s'avancer prudemment
Et mentir au besoin imperturbablement.
C'est là tout le secret de la diplomatie...
Ah! ne pas oublier l'art de la prophétie
Sur les événements accomplis... le grand art!
Et pour ne pas faillir, se fier au hasard.
Mais chut, on vient; voici notre belle dormeuse.

(La comtesse entre par la porte de gauche et va s'asseoir dans un fauteuil près du guéridon.)

SCÈNE VIII

LA COMTESSE, JULIETTE

LA COMTESSE

Juliette, il est bien tard? J'ai fait la paresseuse
Et je sens mon front lourd... Comment me trouves-tu?
Bien pâle n'est-ce pas?

JULIETTE

Oui, l'air bien abattu.
Ces deux pauvres bouquets vous voyant si défaite,
En sèchent de dépit.

LA COMTESSE

Flatteuse!

JULIETTE

Vrai.

LA COMTESSE

Juliette,
Ne te semble-t-il pas que ces arbustes verts
Ont l'air de se lorgner tous les deux de travers?

JULIETTE

(à part)

Parbleu!

LA COMTESSE

D'où viennent-ils?

JULIETTE

Madame le devine:
Le baron de Graenzfeld, le prince Béreznine!
Deux nobles étrangers, deux papillons joyeux
Attirés follement par l'éclat de vos yeux
Et brulés vifs.

LA COMTESSE

Vraiment?... Ont-ils encore leurs ailes?

JULIETTE

J'en doute.

LA COMTESSE

Alors, fais leur en pousser de nouvelles.

JULIETTE

Ah! c'est cruel!... pourquoi me les traiter ainsi?
Ne sont-ils pas d'ailleurs tout à votre merci,
Madame?

LA COMTESSE

Hé non, c'est moi qui me trouve au contraire...
Tes nobles protégés, sous prétexte de plaire
Et de prouver leur culte à leur divinité,
Font ombre sur ma vie et sur ma liberté.
Ah! que j'aimais bien, mieux cent fois les brusqueries
De mon cousin, que leurs mielleuses flatteries!
Il jurait parfois car c'était un vrai démon,
Une mauvaise tête, oui, mais le cœur si bon!
Hélas! pauvre cousin!... depuis mon mariage
Il est, voilà quatre ans, constamment en voyage,
Au bout de l'univers, dans un pays maudit...
Grand Dieu!... s'il était... Non, mon cœur me l'aurait dit.

(Elle reste pensive.)

JULIETTE

(à part)

Méfions-nous, on rêve... Or, tout rêve de femme
Travaille inocemment à la perte d'une âme,
Et j'ai grand lieu de craindre, en ce moment chanceux,
Pour celle du baron, ou du prince, ou des deux.
Reveillons la... Comment? Ah! l'album... c'est un aide.
Servons la poésie en guise de rémède.

(Juliette fait tomber l'album à terre, en voulant ranger sur la table.)

LA COMTESSE

Qu'est ce donc?

JULIETTE

Ah! pardon, Madame, c'est l'album
Que j'ai laissé tomber. *(Elle le ramasse.)* Mais,
grand Dieu, quel parfum
Il exale!... on dirait de la pure ambroisie.

LA COMTESSE

(souriant)

Folle!

JULIETTE

C'est qu'il contient des fleurs de poésie.
Voyez, Madame, là, ces strophes...

LA COMTESSE

En effet.
Le bouquet?... Béreznine?... Ah!... lui?

JULIETTE

(à part)

Le tour est fait.

LA COMTESSE

(parcourant la page)

Joli!... des vers de prince.

JULIETTE

Oui, n'est-ce pas, Madame?

LA COMTESSE

De l'inspiration, de l'esprit!...

JULIETTE

Et de l'âme...
Être riche, être prince et passer troubadour;
L'amour seul peut jouer un aussi joli tour.

LA COMTESSE

Oui, certes, il est beau d'allier sur sa tête
La couronne de prince à celle du poète.

JULIETTE

C'est ce que je disais tout à l'heure au baron.

LA COMTESSE

(tournant la page)

Le baron aussi?

JULIETTE

Mais... il fréquente Apollon.

LA COMTESSE

(lisant)

„Il est un bel oiseau volage
Qui rarement reste en sa cage,
C'est le bonheur,
Hôte joieux de notre cœur.

Chacun de nous voudrait le prendre,
Mais lui, dit-on, ne veut se rendre
Qu'au doux appel
Des cœurs aimants, des voix du ciel.

Chantez, aimez et, sur mon âme,
Auprès de vous soudain, Madame,
L'oiseau viendra
Et jamais ne s'envolera."

LA COMTESSE

Bravo, petit oiseau!... charmante fantaisie.

JULIETTE

(à part)

Tiens, ces vers sont gentils pour des vers de sosie.

LA COMTESSE

Ainsi donc à mon char j'avais, sans m'en douter,
Deux cygnes amoureux en état de chanter?
L'apparence est souvent trompeuse...

JULIETTE

Elle est indigne.
Tel qui parait oison est quelquefois un cygne.

LA COMTESSE

Il est vrai que, par contre, avec plus de raison
Tel qui parait un cygne est souvent un oison.
C'est un effet d'optique,

JULIETTE

Une erreur de plumage.
Mais si l'on doit juger l'oiseau par son ramage,
Le prince est un génie, un esprit colossal,
Et seul, le baron seul, peut être son égal.
Il a pour héberger sa muse poétique
Un palais à Venise, en marbre, magnifique,
En plein mer.

LA COMTESSE

La prince?

JULIETTE

Oui, Madame... Ah! pardon,
Je me trompe de titre... Il possède au fin fond
De la Russie un lac silloné de gondoles,
Des forêts, des châteaux pleins de richesses folles,
Et puis des mines d'or et des moujiks nombreux.
Des moujiks!... Ah! Madame... Enfin, c'est fabuleux!

LA COMTESSE

Le baron?

JULIETTE

Non, le prince; et puis de la guipure
Vénitienne, en balots, à couvrir la toiture
De mon... de son palais.

LA COMTESSE

Mais qui donc?

JULIETTE

Le baron,
Non, le prince... à moins que... mais oui, c'est le...
... mais non,
C'est l'autre... Ah! pour le coup, mai foi...

LA COMTESSE

Tu perds la tête.

JULIETTE

Il est vrai, je m'embrouille à faire la navette
Entre les deux Crésus... Bref, de tout leur trésor
Ils veulent à vos pieds tous deux faire un pont d'or
Pour conduire à l'autel votre jeune veuvage.

LA COMTESSE

Tous les deux?

JULIETTE

Tous les deux.

LA COMTESSE

C'est trop de mariage.
Tu m'amuses... hé! bien, je veux pour cette fois
Éprouver ton esprit et consulter ton choix.
Lequel faut-il laisser et lequel faut-il prendre?

JULIETTE

Le prince est si charmant! le baron est si tendre!
L'un a tant de guipure et l'autre tant de serfs!

LA COMTESSE

Ainsi tu penches?...

JULIETTE

Oui, vers le... non, plutôt vers...

LA COMTESSE

Ton hésitation...

JULIETTE

Je l'avoue, elle est grande,
Enfin...

SCÈNE IX

LA COMTESSE, JULIETTE, UN LAQUAIS

LE LAQUAIS

Un officer marin demande
S'il peut être reçu?

LA COMTESSE

Comment? répétez donc.
Un officier de marine?

LA LAQUAIS

Oui, Madame.

LA COMTESSE

Son nom?

LA LAQUAIS

Voici sa carte.

LA COMTESSE

Quoi!... de retour de la Chine?
Mon cousin est ici, dans la chambre voisine?

Ah! je sens dans mon cœur passer un doux frisson...
Priez-le, mon enfant, de m'attendre au salon.

(La comtesse agitée sort à gauche.)

JULIETTE

(à part, après avoir lu la carte)

Hum! un cousin!... ma foi, monsieur Armand de Brême,
Vous arrivez chez nous comme Mars en carême,
Louis, faites entrer le noble marinier.

(Le laquais ouvre la porte à Armand, et sort.)

SCÈNE X

JULIETTE, ARMAND

ARMAND

(au fond)

Ah! la fine corvette!

JULIETTE

(à part)

Oh! le bel officier!

ARMAND

La charmante voilière!... Ohé, là, du navire...

JULIETTE

Il me hêle?... *(Elle éclate de rire.)*

ARMAND

Echangeons ta cargaison de rire
Contre un baiser, veux-tu?

JULIETTE

Non.

ARMAND

Je t'en offre dix
Si tu vas m'annoncer.

JULIETTE

Volontiers, mais gratis.

(Elle avance un fauteuil.)

Veuillez attendre un peu, là... dans cette cabine.
(À part.) Pour un cousin chinois, il a fort bonne mine.

(Elle sort à gauche.)

SCÈNE XI

ARMAND

Je suis chez elle ! après quatre ans ! presque chez moi !
Je retrouve un ami dans tout ce que je vois.
Mon enfance blottie en ces lieux me regarde
Avec des yeux touchants... Mais, nom d'une bombarde !
Ne vais-je pas pleurer ?... Secouons-nous... c'est fait.
J'ai failli m'attendrir, l'honneur est satisfait.
Alice va d'ailleurs à l'instant m'apparaître
Avec un front riant... ou sévère peut-être,
Car elle aurait le droit de me gronder bien fort
Pour avoir bêtement si longtemps fait le mort.
Je vais donc la revoir et peut-être avec elle
Recommencer encore... oh ! non, plus de querelle !
Quel ordre en tout depuis que je ne suis plus là !
Et que c'est frais le nid d'une femme !... Voilà
Ses livres, ses bouquets, son cher journal de modes,
Son album ! *(Il l'ouvre.)* Tiens ! des vers, des romances, des odes !
Le rêve, le soupir, le bouquet, l'oiseau bleu...
Mais c'est tout un essaim de mirlitons... Grand Dieu !
Quel déluge effrayant !... il en est de vrais types,
Des vers de quinze pieds... fi ! l'horreur !... des polypes !

Ah ! je me sens crispé, je sens venir un grain,
Et je bouillonne au point de commettre un quatrain.
Vite, vite un crayon... tant pis, je cède au vice.

(Il écrit à la hâte sur une page de l'album.)

SCÈNE XII

ARMAND, LA COMTESSE

LA COMTESSE

Te voilà donc enfin, mechant garçon ?

ARMAND

Alice !
Cher trésor !

LA COMTESSE

Cher Armand !

ARMAND

Que je suis donc heureux !

(La regardant avec admiration.)

Mon Alice !... Ah ! je n'ai pas assez de mes yeux
Pour te voir, t'admirer... Toujours fraîche et jolie !...

LA COMTESSE

Tu trouves ?

ARMAND

Mais pourtant légèrement pâlie.

LA COMTESSE

C'est de l'émotion, vois-tu, c'est du bonheur.
La joie inattendue est presque une douleur.

ARMAND

Oh ! c'est vrai.

LA COMTESSE

Mais toi-même, Armand, ton front est pâle.

ARMAND

C'est le soleil, la joie ou peut-être le hâle...
Je n'en sais rien, je ne sais plus ce que je dis.
Dansons comme autrefois, veux-tu?

LA COMTESSE

Cher étourdi,
Mais raconte-moi donc tes dangers, tes voyages.

ARMAND

Oh! c'est tout un roman de guerre et de naufrages
Où j'ai failli périr...

LA COMTESSE

Et tu n'as pas eu peur?

ARMAND

Si, la première fois.

LA COMTESSE

Peur, toi, vrai?

ARMAND

Sur l'honneur!

LA COMTESSE

Où? Comment?

ARMAND

À l'assaut de Pékin. La muraille
Battue en brèche offrait une assez belle entaille.
Nous faisions l'avant-garde... Une voix de stentor
Crie: Enfants, à l'assaut!... je crois l'entendre encore.

Je me sentis pâlir à ce moment d'épreuve,
Mais j'avais devant moi, Black, mon beau Terre-Neuve
Qui me regardait fixe... En avant, bataillons!
Plus de peur... je m'élance à la voix des clairons.
La mort siffle en passant, l'air gronde, le sol tremble.
Black courrait près de moi; nous arrivons ensemble.
Il grimpe sur la brèche et je grimpe avec lui.
Nous étions les premiers, tout le monde nous suit.
On se bouscule, on tombe, on crie, on jure, on monte,
Victoire!... l'ennemi se sauve, mais la honte
Le ramène bientôt sur nous avec fureur.
Choc terrible!... On s'égorge, on lutte, on est vainqueur!
Black se couvre de gloire et moi dans la tourmente
J'enlève un grand drapeau de couleur amarante.

LA COMTESSE

Ah! pour toi quel beau jour!

ARMAND

Tout à coup j'aperçois
Black luttant bravement contre un soldat chinois.
Je l'appelle, il frémit de joie, il me regarde
Et tombe sous les coups d'un bras qui le poignarde.
J'accours, mon pauvre ami se traîne à mes genoux
Et meurt en me donnant son regard le plus doux.

LA COMTESSE

Il est mort!

ARMAND

Hélas! mort sur le champ de bataille.
Ah! je l'ai bien pleuré!... Si l'on veut qu'on me raille,
Quant à son meurtrier, démons d'enfer!...

LA COMTESSE

Eh bien?

ARMAND

Je l'ai tué.

LA COMTESSE

Tué? pauvre homme!

ARMAND

Pauvre chien!
Mais parlons d'autre chose... au diable la tristesse.
Soyons gais, soyons fous et vive la jeunesse!
Il me semble qu'ici je redeviens enfant
Comme à ces temps heureux où tu me grondais tant!

LA COMTESSE

Oui, lorsque tu faisais le tourment de la mère...

ARMAND

Pauvre mère!

LA COMTESSE

Elle fut mon ange tutélaire.
Orpheline au berceau, quand mes yeux en s'ouvrant
Cherchèrent dans le monde un regard bienveillant,
J'aperçus tout d'abord auprès de moi reluire
Ses doux yeux caressants et son divin sourire!
Chers astres maternels qui brillent triomphants,
Étoiles de bonheur dans le ciel des enfants!

ARMAND

(tendant la main à Alice)

Alice!... m'en veux-tu de ma trop longue absence?

LA COMTESSE

Non, car tout mon passé renait en ta présence.

ARMAND

Oh! le passé charmant, oh! le joyeux passé,
Lorsque tu m'appelais ton petit fiancé!

LA COMTESSE

(souriant)

Mon fiancé taquin et jaloux et colère?

ARMAND

Nous avions l'un et l'autre un affreux caractère
Car tous deux, ou pleurant ou riant tout à tour,
Nous nous donnions des coups bravement, chaque jour...
Mais depuis tu devins une grande personne
Entourée, adulée et presque une lionne.

LA COMTESSE

Que veux-tu?... l'on ne peut comme un bébé mignon
Danser toujours en rond sur le pont d'Avignon,
On grandit; les bébés deviennent demoiselles,
Leur front atteint un jour aux lèvres maternelles.
Et...

ARMAND

L'on rêve d'amour, et puis enfin...

LA COMTESSE

Armand...

ARMAND

L'on va se marier sans mon consentement.

LA COMTESSE

(éclatant de rire)

Ton consentement?

ARMAND

Ah! ce mot vous fait donc rire?

LA COMTESSE

Mais tu n'étais alors... hé! que puis-je te dire?
A l'époque où le comte a recherché ma main
Armand, quoique l'ainé, tu n'étais qu'un... gamin.

ARMAND

Un gamin?...

LA COMTESSE

Un gamin.

ARMAND

Au fait, moi dans le monde
Que suis-je?... tout au plus un cousin que l'on gronde.

LA COMTESSE

Mais non, c'est absurde.

ARMAND

Ah!

LA COMTESSE

C'est vouloir me chercher
Querelle.

ARMAND

Moi?... je n'ai rien à vous reprocher,
Vous prites un mari pour changer de poupée.

LA COMTESSE

Et tu fis à ton tour une belle équipée.

ARMAND

Je partis pour la Chine, emportant pour tout bien
Ma rage au fond du cœur et Black, mon pauvre chien.

LA COMTESSE

(railleuse)

Malborough s'en va-t-en guerre.

ARMAND

J'allais sur les chinois décharger ma colère
Attendant que le comte eut le cœur de mourir.

Cucoana Chirița

în

Balon

Farsă de Carnaval

Compusă de Dlu V. Alecsandri

Ms. copie: *Cucoana Chirița în balon* (ms. B.A.R. 5855, f. 56r).

BIBLIOTECA
— CENTRALĂ —
UNIVERSITARĂ
CLUJ-NAPOCA

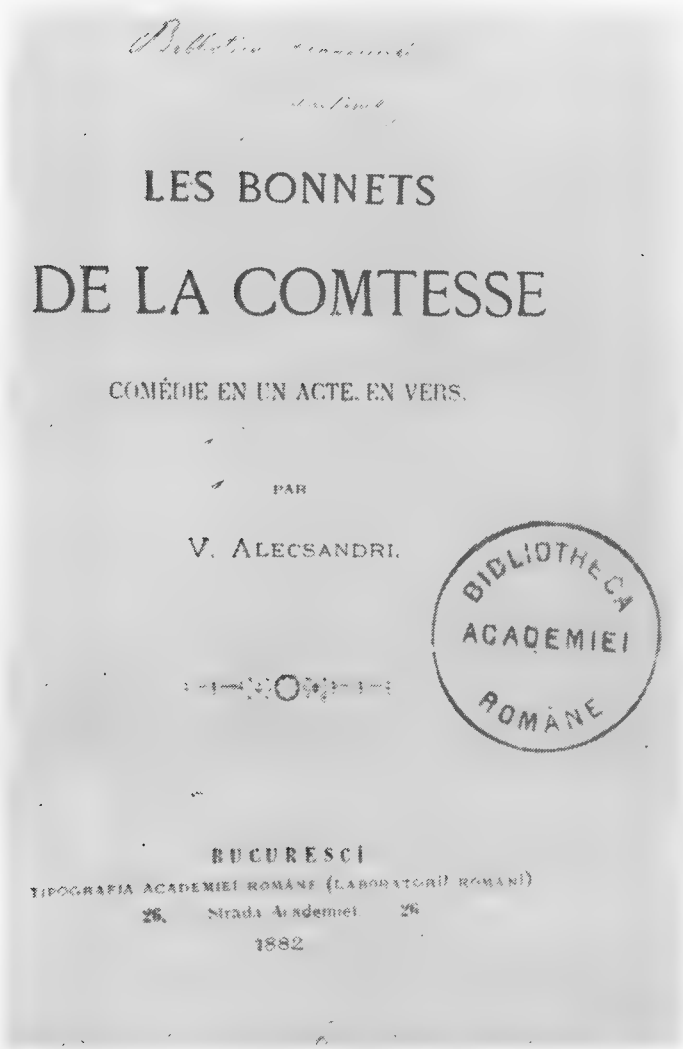

LES BONNETS

DE LA COMTESSE

COMÉDIE EN UN ACTE, EN VERS.

PAR

V. ALECSANDRI.

BIBLIOTHECA ACADEMIEI ROMÂNE

BUCURESCI
TIPOGRAFIA ACADEMIEI ROMÂNE (LABORATORII ROMÂNI)
26, Strada Academiei 26
1882

Foaia de titlu: *Les bonnets de la comtesse*, București, 1882.

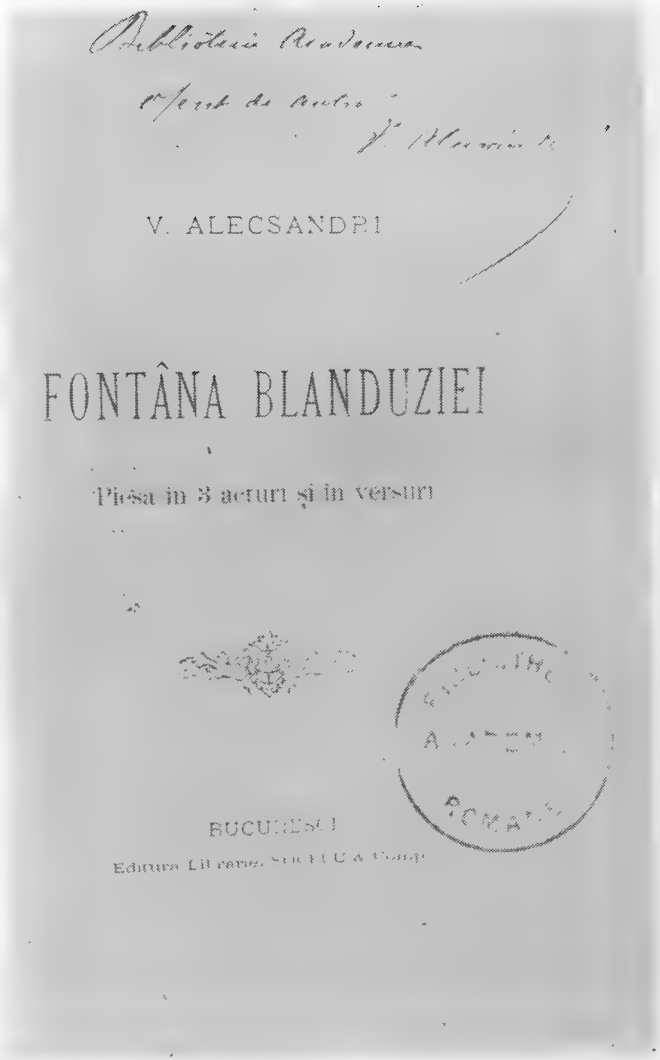

V. ALECSANDRI

FONTÂNA BLANDUZIEI

Piesa in 3 acturi și in versuri

BUCURESCI
Editura Librariei Sticlei & Comp.

BIBLIOTHECA ACADEMIEI ROMÂNE

Foaia de titlu: *Fîntîna Blanduziei*, București, 1884.

BIBLIOTECA — CENTRALĂ — UNIVERSITARĂ CLUJ-NAPOCA

THEATRUL NAȚIONAL

SOCIETATEA DRAMATICA

Sambaia la 29 Septembre 1884

DESCHIDEREA STAGIUNEI

SE VA REPREZENTA PENTRU A 11 ORA PIESA

FONTANA BLANDUZIEI

V. ALEXANDRI

DISTRIBUTIUNEA

ACTIUNEA SE PETRECE IN TIMPUL IMPARAȚIEI AUGUST

PREȚURILE LOCURILOR:

Inceputul la 8 ore nira precis

MARTI CA 1 OCTOMVRIE

HAMLET

IN CURÂND:

COPILA din FLORI

Afiș: a 15-a reprezentație a *Fîntînii Blanduziei* la Teatrul Național din București, în 29 septembrie 1884 (reprodus după *Istoria teatrului în România*, vol. II, București, 1971, p. 150).

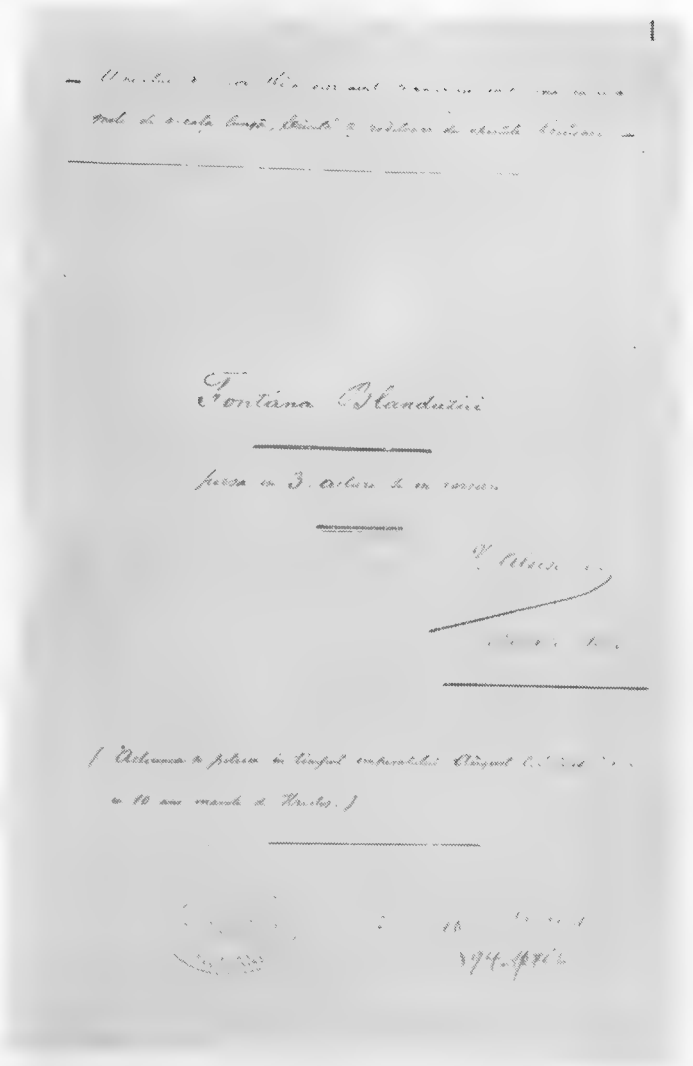

Fontâna Blanduziei

Ms. autograf: *Fîntîna Blanduziei* (ms. B.A.R. 812, f. 1r).

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ CLUJ-NAPOCA

Fontana Blanduzia

comedie în 3 acturi și în versuri

Personagii.

	Horatiu	
	Mecena	30
	Postumus frater	65
	Scaurus Sextul	50
	Zoilus	40
	Glicella	40
	Lucrina Rubra	35
Cassius	*Gallus*	25
	Neera	25
	Gilla	17
Neera	*Cebal*	*rolurĭ.*
	Strobil	
	Sanctilius	
	Silvanus	

Ms. autograf: *Fîntîna Blanduziei* (ms. B.A.R. 813, f. 1r).

Fontana Blanduziei

Actul I

Un frumos tablou câmpenesc, în vecinătatea orașului Tibur. În fund colinele cu boschețuri de arbuși pe unde sare și țâșnesc cătră cer isvoare cristaline. O cascadă de stâncă se vede în mijlocul locului. La stânga, șirul fontana Blanduziei înșiruită cu mare artă. Soarele apune.

Scena I

Galla, purtând o cunună de flori pe cap, culege arbuși pe malul jocul fântânei.

O! casa mândă creată ț. umbru ț. fulcină
ț. arbuși de câmpie ț. plântă de grădină.
C de mai flori ți cole'mi rămâi fără emfazie
În bucuria-aceste, aproape de Tibur!
S'ar crede că o grabă primăvara Zee Flora
a părăsit câmpiile, suspinând de dăruire
D'a mers ca ț. în roiuri în Anio în ea
Când de Martius cunună pe munte ț. o stea
(Vine lângă fântână ț. aprinde plantele mici în focuri)
Și am culeș pe urmă cununa parfumată
D'am împletit de frunte mi cununa creată
ț. mă am împlut, voioasă, cămeșa de la brâu
Cu cele'mi albe bucăți ț. gândul de-mi alin
(ț. roate cetina flori de hiș ț. hiș ț. de foaie)
Hai, nimfe dulcețe, cântăreață plăcută,
Să ne-oglindim în apa fântânei Blanduziei.
Să fugă ei, de dragi, ei dup'ol acestor doi
apare'n fapt[illegible]

(de plăcere pe fântână ț. floarea în fund)

ACADEMIA RSSC Romînă

Ms. autograf: *Fîntîna Blanduziei* (ms. B.A.R. 2230, f. 6r).

BIBLIOTECA — CENTRALĂ — UNIVERSITARĂ CLUJ-NAPOCA

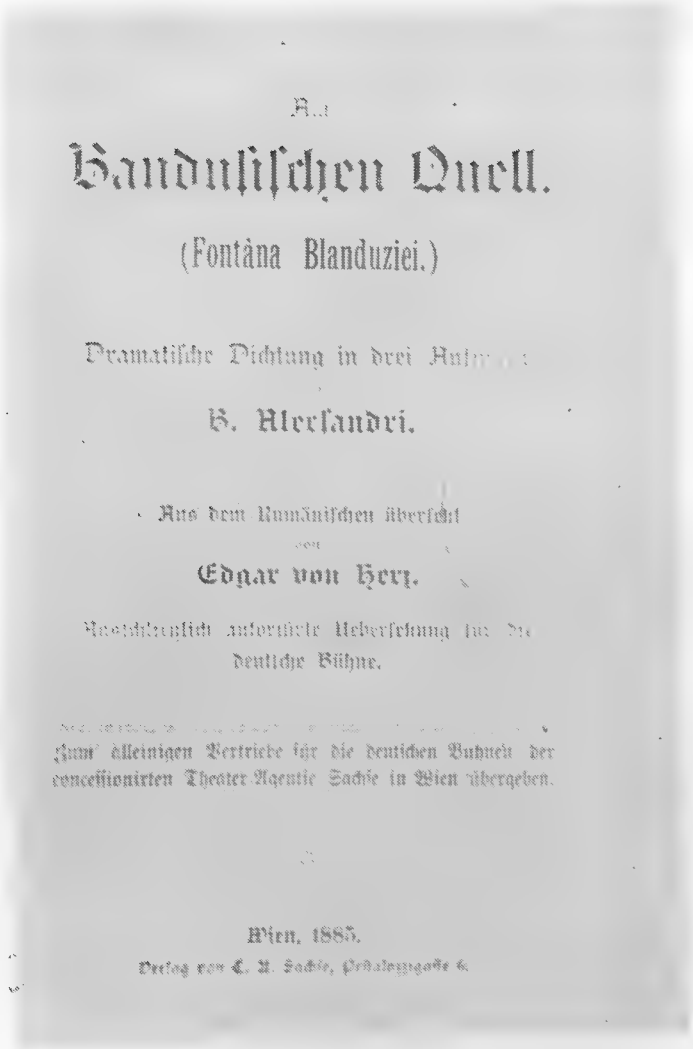

Am

Bandusischen Quell.

(Fontâna Blanduziei.)

Dramatische Dichtung in drei Aufzügen

B. Alecsandri.

Aus dem Rumänischen übersetzt

von

Edgar von Herz.

Ausschließlich autorisirte Uebersetzung für die deutsche Bühne.

Zum alleinigen Vertriebe für die deutschen Bühnen der concessionirten Theater-Agentie Sachse in Wien übergeben.

Wien, 1885.

Verlag von C. A. Sachse, Pestalozzigasse 6.

Foaia de titlu: *Fîntîna Blanduziei*, trad. în limba germană de Edgar von Herz, Viena, 1885.

LA COMTESSE

C'est affreux!

ARMAND

Il mourut, ça me fit bien plaisir.

LA COMTESSE

Ah! c'est d'un méchant cœur... Une telle pensée...

ARMAND

Mais je ne trouve pas qu'elle soit insensée.

LA COMTESSE

Ah! tenez, je le vois, vous n'avez point changé
Et votre esprit mauvais ne s'est point corrigé.
Toujours frondeur, taquin, volontaire à l'extrême.

ARMAND

Et vous, je vous retrouve exatement la même.

LA COMTESSE

Manquant de tact ainsi que de bonnes façons.

ARMAND

Soit, je viendrai chez vous en prendre des leçons.

LA COMTESSE

Toujours grognon, moqueur.

ARMAND

Et vous toujours moqueuse.

LA COMTESSE

Et surtout querelleur.

ARMAND

Et sourtout querelleuse.

LA COMTESSE

Vous jurez même!...

ARMAND

Et vous?... non, vous ne pouvez pas.
Je jure... et bien, après?... quand au feu des combats
Dix fois, cent fois par jour on voit la mort en face,
Ce n'est qu'en jurant fort qu'on en obtient sa grâce.
D'ailleurs, vous le savez, j'ai toujours détesté
Le jargon doucereux et le genre affécté,
Et jamais, non jamais, ce dont je me fais gloire,
Je n'ai pêché de rime au fond d'une écritoire
Pour lui faire vagir des complaintes d'amour
Comme ces rimailleurs qui forment votre cour.
(Il montre l'album.)

LA COMTESSE

N'allez pas le jurer au moins sur votre tête.
On est plus aisément matelot que poète;
Je vous crois donc sans peine.

ARMAND

Ah! vraiment, c'est ainsi?
Hé bien! lisez! *(Il apporte l'album.)*

LA COMTESSE

Quoi donc?

ARMAND

Veuillez lire ceci.

LA COMTESSE

(indignée)

Qui donc s'est permis?

ARMAND

Moi.

LA COMTESSE

Vous? c'est une infâmie!

ARMAND

Une infâmie en vers. Vous voyez, chère amie,
Que je puis en commettre aussi quand je le veux.

LA COMTESSE

Je vous croyais un fou, vous n'êtes qu'envieux!
Et de tous les défauts c'est le plus détestable,
C'est un vice.

ARMAND

Merci, cousine, trop aimable.
Ainsi donc, pour vous plaire, il faut à deux genoux
Se poser une lyre à la main devant vous.
Pour être homme de bien et parfait gentilhomme
Il faut être phraseur... un métier qui m'assomme.
Plutôt mourir cent fois que d'avoir ce travers.

LA COMTESSE

Ah! tenez, laissez-moi, vous m'agacez les nerfs.

ARMAND

C'est bien, je pars, adieu; restez avec vos bardes.
Vous ne me verrez plus.

LA COMTESSE

Armand...

ARMAND

(sortant)

Mille bombardes!

SCÈNE XIII

LA COMTESSE

Encore brouillés! C'est donc une vocation?
Brouillés à mort peut-être et sand rémission!

BIBLIOTECA — CENTRALĂ — UNIVERSITARĂ CLUJ-NAPOCA

Il est aussi trop vif et d'humeur trop rétive...
Mais moi, ne suis-je pas un tant soit peu trop vive?
Hé! non c'est lui, toujours lui qui vient comme un fou
Me faire une querelle à propos de... de tout
Le vilain caractère!... Ah! je suis furieuse...
Venir, après quatre ans, me rendre malheureuse
Par son dépit... aussi tardif que puéril...
Méchant cousin!... je l'ai chassé... reviendra-t-il?
Hé! qu'il revienne ou non, qu'il parte ou bien qu'il reste,
Je ne veux plus le voir, oh! non, je le déteste!

(Elle s'assied et reste pensive.)

SCÈNE XIV

LA COMTESSE, JULIETTE, puis LE PRINCE et LE BARON

JULIETTE

(à part)

L'heure approche où le prince ici doit revenir
Suivi par le baron. Il est temps d'accomplir
Ma promesse. *(Haut.)* Madame!... *(À part.)* Elle semble agitée.
Le cousin contre lui l'aurait-il irritée?
Tant mieux. *(Haut.)* Madame!

LA COMTESSE

Quoi?

JULIETTE

J'ai là trois objets d'art
Qui réclament de vous la faveur d'un regard.

LA COMTESSE

Ah! qu'est-ce donc?

JULIETTE

Voyez: trois coiffures mignonnes.
Dignes de votre front et valant trois couronnes.

LA COMTESSE

C'est possible... on verra plus tard... En ce moment
Je ne puis essayer...

JULIETTE

(d'une voix plaintive)

Pourquoi?

LA COMTESSE

J'ai tu tourment.

JULIETTE

Ah! n'est ce que cela, Madame?

LA COMTESSE

(souriant)

Comment, folle,
Que cela?

JULIETTE

Sans doute, oui... D'un pôle à l'autre pôle
Toute femme jolie et qui possède un cœur
Dans un cadre élégant renferme sa douleur.
C'est un devoir sacré!... sans même être coquette
On peut manquer à tout, mais pas à sa toilette.

LA COMTESSE

Un devoir?

JULIETTE

Croyez en ma parole d'honneur.

LA COMTESSE

Puisqu'il en est ainsi...

JULIETTE

(à part)

Bravo l'ambassadeur!

(Elle apporte le carton et l'ouvre.)

Ouvrons sans plus tarder la boîte de Pandore.
Qu'ils sont beaux! Commençons par celui que j'adore,
L'amarante... Madame, approuvez-vous mon choix?

LA COMTESSE

Non, il me donnerait l'air d'un drapeau chinois.

JULIETTE

(montrant le bonnet rose, à part)

Parfait. *(Haut.)* Aimez-vous mieux ce petit fripon rose?

LA COMTESSE

Donne... *(Elle essaie le bonnet rose.)*

JULIETTE

(apportant une petite glace)

Madame en est contente je suppose?

LA COMTESSE

Il est fort gracieux.

JULIETTE

Il vous coiffe à ravir.

(À part.)

C'est l'heure, l'amoureux tarde bien à venir.

LA COMTESSE

Le rose est attrayant.

JULIETTE

Puis il a le mérite
D'être aussi, grâce à vous, la couleur favorite
Du prince... qui vous aime.

LA COMTESSE

Oh! le prince... tu crois?

JULIETTE

Il me l'a dit. *(À part.)* Mais où donc est-il?

(La porte du fond s'ouvre, le prince paraît.)

LE PRINCE

(à part)

Ah!

JULIETTE

(apercevant le prince)

Ah!

LA COMTESSE

Quoi?

JULIETTE

Rien.

LA COMTESSE

Tu n'as pas fait: Ah?

JULIETTE

Non.

LA COMTESSE

J'avais cru l'entendre.
Passe-moi le bonnet bleu.

JULIETTE

(présentant le bonnet bleu)

C'est la couleur tendre
Du baron. *(À part.)* C'est son tour.

LA COMTESSE

(essayant le bonnet)

Il a bon goût.

(Le baron se montre à la porte du fond et disparaît.)

LE BARON

(à part)

Oh!

JULIETTE

(apercevant le baron)

Oh!

LA COMTESSE

Encore? Ah! cette fois j'ai surpris un écho.

JULIETTE

(troublée)

Un écho?

LA COMTESSE

(se levant)

Va chercher derrière cette porte
Puis sers mon déjeuner.

(Elle sort à gauche.)

JULIETTE

(seule)

Il est temps qu'on l'apporte.

SCÈNE XV

JULIETTE, LE PRINCE, LE BARON

LE PRINCE

(joyeux)

Ah! Juliette!

LE BARON

Ah! Juliette!

JULIETTE

Hein? qu'avez-vous, grands dieux!

LE PRINCE

Je suis heureux!

LE BARON

Je suis heureux!

JULIETTE

Allons, tant mieux.

LE PRINCE

Elle a mis le bonnet rose... quelle espérance!

LE BARON

Elle a mis le bonnet bleu... pour moi quelle chance!

LE PRINCE

Pardon, vous vous trompez, cher baron, de couleur.

LE BARON

Du tout, prince, c'est vous, vous êtes dans l'erreur.

LE PRINCE

Mais je vous garantis...

LE BARON

Mais je vous certifie...

LE PRINCE

Je l'ai vu.

LE BARON

Moi de même.

LE PRINCE
(à Juliette)

Alors que signifie?

JULIETTE
(bas au prince)

Vous avez raison.

LE PRINCE
(avec satisfaction)

Ah!

JULIETTE
(bas au baron)

Le prince a tort.

LE BARON

Parbleu!

JULIETTE
(à part)

Chacun a sa couleur mais n'y voit que du feu.
(Elle sort.)

SCÈNE XVI

LE PRINCE, LE BARON, puis ARMAND et LA COMTESSE (Le baron se promène en fredonnant. Le prince l'observe.)

LE PRINCE

Vous paraissez content, baron?

LE BARON
(avec fatuité)

Oui, je dois l'être.
L'avenir me sourit complaisamment.

LE PRINCE

Peut-être...

LE BARON

Pourquoi peut-être?

LE PRINCE

Mais...

LE BARON

Mais?

LE PRINCE

Parce qu'à mon tour,
L'avenir me sourit à travers mon amour.

LE BARON

C'est une illusion.

LE PRINCE

Pour vous, baron.

LE BARON

La cause?

LE PRINCE

Vous voyez tout en bleu.

LE BARON

Vous voyez tout en rose.

LE PRINCE

Baron, expliquons nous.
(Armand entre et s'arrête au fond.)

LE BARON

Je veux bien, parlons net.

LE PRINCE

Nous nous trouvons coiffés...

LE BARON

Oui.

LE PRINCE

Du même bonnet.
Mais j'aime la comtesse.

LE BARON

Et comme vous je l'aime.

LE PRINCE

Et je veux l'épouser.

LE BARON

Et je le veux de même.

ARMAND

(à part)

Qu'entends-je?

LE PRINCE

Alors, baron, l'un de nous est de trop.

LE BARON

Je suis de votre avis.

LE PRINCE

(d'un ton provocateur)

À quand donc?

LE BARON

Au plus tôt.

ARMAND

(s'avançant au milieu)

Pardon, messieurs, un mot...

LE PRINCE

Un marin?

ARMAND

Il me semble
Inutile pour vous de ferailler ensemble.

LE BARON

Parceque?

ARMAND

J'ai fait vœu de défendre envers tous
La main, la blanche main de la comtesse.

LE PRINCE

Vous?

LE BARON

Vous?

ARMAND

Moi!

LE BARON

C'est fort!

(La comtesse entr'ouvre la porte du gauche et s'arrête en voyant Armand.)

LA COMTESSE

(à part)

J'ai cru dans le salon entendre...
Ah!

LE PRINCE

De quel droit, monsieur, osez-vous la défendre?

ARMAND

Du droit que je m'accorde.

LE PRINCE

Il est original.

LE BARON

Ce langage est d'un fou.

ARMAND

Monsieur!

LE PRINCE

Ou d'un rival.

ARMAND

Je suis Armand de Brême, ami de la comtesse
Et son cousin.

LE BARON

Ah, bah!

LE PRINCE

Alors mon doute cesse,
Et c'est un vrai plaisir d'engager le combat
Avec un ennemi gentilhomme...

LE BARON

Ou soldat.

ARMAND

Soyez donc satisfaits car je suis l'un et l'autre.
Vos armes?

LE PRINCE

Il n'importe.

ARMAND

Et votre heure?

LE BARON

La vôtre.

LA COMTESSE

(à part)

Un duel, grand Dieu! *(Elle ferme brusquement la porte.)*

ARMAND

Chut!

LE PRINCE

Qu'est-ce donc?

ARMAND

J'ai cru voir
S'agiter cette porte. Entrons dans ce budoir,
Messieurs, pour arrêter les clauses de l'affaire.
Veuillez passer devant...

LE PRINCE

Oh! je n'en veux rien faire.
Après vous.

LE BARON

Après vous, aimable chevalier.

ARMAND

Vous êtes tous les deux polis...

LE BARON

(d'un air sombre)

Comme l'acier.

(Ils entrent à droite.)

SCÈNE XVII

LA COMTESSE

Se battre! Ah! ce combat je veux y mettre obstacle:
Mais comment l'empêcher?... il faudrait un miracle
Ou bien... un peu d'amour, faible espoir!... Mon cousin
Est un fou furieux... le prier... c'est en vain.
Et d'ailleurs il me hait après la scène violente
De tantôt... Me haïr!... je suis bien repentante...
Que faire?... Ce duel je n'en veux pas, non, non,
Et dussé-je épouser le prince ou le baron...

SCÈNE XVIII

LA COMTESSE, LE PRINCE, LE BARON

LE PRINCE

(à la cantonnade)

Dans une heure.

LA COMTESSE

(à part)

Qu'entends-je?

LE PRINCE

(apercevant la comtesse)

Enfin au sein du temple
Apparaît la déesse!

LE BARON

Enfin on la contemple!

LE PRINCE

Quel honneur!

LE BARON

Quel bonheur!

LA COMTESSE

Hé, Messieurs, par pitié,
Epargnez-moi, de grâce, ayez de l'amitié...

LE PRINCE

De l'amitié? Non.

LE BARON

Non.

LE PRINCE

Un sentiment plus tendre
De ma part...

LE BARON

De ma part ne doit pas vous surprendre.

LE PRINCE

Et si j'ose aujourd'hui en parler devant vous,
C'est au nom du bonnet...

LE BARON

Non, de l'autre.

LA COMTESSE

(à part)

Ils sont fous?
Je ne saisis pas bien, Messieurs, votre langage.
C'est sans doute, je crois, quelque nouvelle image
Poétique?

LE PRINCE

Pourtant...

LE BARON

Cependant...

LA COMTESSE

À propos,
J'ai lu, prince, vos vers... ce sont de vrais joyaux.
(À part.)
Gagnons du temps...

LE BARON

(à part)
Joyaux?

LE PRINCE

Vous êtes indulgente.

LE BARON

(bas à la comtesse)
Certes vous pourriez être un peu plus exigeante,
Ils ne sont pas de lui.

LA COMTESSE

Comment, ils seraient faux?
Et les vôtres, baron, ils m'ont paru fort beaux.
L'oiseau bleu chante bien.

LE PRINCE

(à part)
L'oiseau bleu?

LE BARON

Chère dame,
Son chant n'est que l'écho de celui de mon âme.

LE PRINCE

(bas à la comtesse)
N'en croyez rien.

LA COMTESSE

Pourquoi?

LE PRINCE

L'oiseleur que voilà
Dans la cage d'un autre a pris cet oiseau là.

LA COMTESSE

(à part)
Hein?... Dois-je les en croire et suspecter leur muse?
Mais non, ils sont rivaux, c'est sans doute une ruse.

LE PRINCE

Enfin, Madame, il est juste de compatir
A mes tourments.

LE BARON

Hélas! c'est trop longtemps souffrir.

LE PRINCE

De grâce...

LE BARON

Un mot...

LA COMTESSE

Messieurs...

LE PRINCE

L'amour...

LE BARON

Qui me transporte...
(Juliette apporte un plateau qu'elle place sur le guéridon.)

JULIETTE

Madame, c'est le thé.

LE BARON

(à part)

Que le diable l'emporte.

(La comtesse va s'asseoir pour prendre son déjeuner.)

SCÈNE XIX

LA COMTESSE, LE PRINCE, LE BARON, JULIETTE, ARMAND

LA COMTESSE

(à part).

C'est lui !... *(Haut.)* Vous, mon cousin? En croirais-je mes yeux?

ARMAND

Moi-même, et je venais vous faire mes adieux.

LA COMTESSE

Vous partez?

ARMAND

Il le faut !

LA COMTESSE

Cousin, je le déplore.
Et pour longtemps?... pour loin?

ARMAND

Pour le... Japon.

LA COMTESSE

Encore?
On y retourne donc alors qu'on en revient?
Et rien ne peut ici vous retenir?

ARMAND

(avec effort)

Non.

LA COMTESSE

Rien?

(À part.)

Il part, il veut se battre, il m'aime donc?... *(Haut.)*
Je pense
Que vous avez déjà, Messieurs, fait connaissance?

LE PRINCE et LE BARON

Oui.

ARMAND

Qui ne connaîtrait le prince et le baron,
Ces deux rois de l'album, admirés, en renom?
J'ai lu leurs vers coquets et, d'honneur, je m'incline
Devant leur beau talent.

LE BARON

(à part)

Ce Monsieur me... taquine.

ARMAND

Je ne plaisante pas...

LE BARON

Monsieur...

ARMAND

Non, grâce à vous,
La poésie enfin redescend parmi nous.
On la disait, hélas ! brouillée avec la France.

LA COMTESSE

(inquiète)

Cousin...

ARMAND

Nous vous devons de la reconnaissance.

LE PRINCE

Être acclamé par vous, Monsieur, en vérité
C'est un brévet de gloire et d'immortalité.
Merci pour le brévet.

LE BARON

Merci pour la réclame.

ARMAND

Bravo!... L'on sait chez vous manier l'épigramme?

LE PRINCE

Mais chez nous, comme ailleurs, on est du genre humain
Et l'on a du plaisir à mordre son prochain.

LA COMTESSE

L'homme est-il donc partout le même?

LE BARON

(d'une voix lugubre)

Et pire encore!

LA COMTESSE

Pour un rien il s'irrite et devient fratri...

LE BARON

Vore!

JULIETTE

(à part)

Bon! Voilà le baron qui fait des mots français!

LA COMTESSE

(à part)

Ils me font peur...

ARMAND

Comme on se trompe! Je croyais
Que dans certains climats, sous l'hiver qui l'accable,
L'humanité souffrante était plus charitable.
La souffrance, dit-on, épure et rend meilleur.

LE BARON

Mais, pour avoir plus froid, a-t-on plus douce humeur?

ARMAND

Oh! non, la médisance est une plante en gerbe
Qui pousse dans la neige aussi bien que dans l'herbe.
Puis, pour justifier sa présence chez vous,
Vous avez quelquefois un hiver assez doux,
Vingt degrés Réaumur.

LA COMTESSE

Ah! mon cousin, de grâce!

ARMAND

Un hiver printanier...

JULIETTE

(à part)

Un printemps à la glace.

LE PRINCE

Vous l'avez dit, Monsieur; cette rude saison
Qui mêle à votre rire un pénible frisson,
Nous savons la changer en un printemps magique
Quand l'amour le commande.

ARMAND

Ah, Dieu, c'est magnifique!
L'hiver est donc chez vous un vrai magicien?

LE PRINCE

Mieux, c'est un grand seigneur.

ARMAND

Oui, fort grand, j'en conviens.
Il flatte la fortune et la meut tout en joie,
Mais pour la pauvreté c'est un seigneur de... proie.
Il donne à l'une un teint de rose, à l'autre, hélas!
Des yeux éteints, un corps qui tremble à chaque pas.
Ah! sous le pôle nord, quand la nature est morte,
Que l'on ne mettrait pas même un ours à la porte,
Ja plains fort, pour ma part, ceux qui sont condamnés
Au froid syberien ainsi que des damnés.

LE PRINCE

Monsieur redoute fort le froid et ses piqures?

ARMAND

Je préfère, il est vrai, de plus franches blessures,
Et vous?

LE PRINCE

(avec hauteur)

En doutez-vous?

LA CONTESSE

Messieurs, par charité...
Vous nous faites geler; ramenez-nous l'été.
Qu'en dites-vous, baron?

LE BARON

Hé, bon Dieu! que dirai-je?
Grâce à ces deux messieurs j'enfonce dans la neige.
Moi, le Nord me fait peur car il ne laisse voir
Que des nez violets réduits au désespoir.
Ah! vive l'Italie et Venise la belle
Où l'on ne perd jamais sa chaleur naturelle.
La mer a tant d'attraits! Le climat est si sain!
Et puis la gondole, ah!...

JULIETTE

(à part)

Il prêche pour son Saint.

ARMAND

Venise? Oui, parlons en.

LE BARON

(d'un ton sentimental)

Ah! par un clair de lune
Qu'il fait bon de voguer sur la verte lagune
Et d'oublier le monde en se sentant bercé
Au murmure des flots mollement cadencé!
Il semble entendre alors les harpes angéliques
Méler leur harmonie...

ARMAND

À celle des moustiques.

LE BARON

(s'exaltant)

Un souffle divin passe, on tressaille éperdu.

ARMAND

Car on se sent partout horriblement mordu.

LE BARON

(impatienté)

Notre âme, ainsi qu'un aigle, ouvre l'aile et s'élance
À la suite d'un rêve attrayant...

ARMAND

À distance.

LE BARON

(en colère)

Un rêve qui nous montre un si bel avenir
Qu'au risque de sa vie...

ARMAND

Ah ! laissez-moi finir.
Sur terre, sur les flots, dans les cieux tout est fête !
On assiste au concert de Dieu, le grand poète,
Et, le cœur ébloui des merveilles du ciel,
On s'éxalte, on s'écrie : Ah ! je suis immortel !

LA COMTESSE

(à part)

Quelle chaleur !

LE BARON

(au prince, avec satisfaction)

Bien dit !

ARMAND

Hélas ! erreur profonde !
On dit, non sans raison, perfide comme l'onde.
Soudain la mer se gonfle, on chavire et soudain
Rêve et rêveur tout tombe et plonge et prend un bain,
Mais en revanche on cueille, à force de lyrisme,
D'aimables souvenirs... doublés d'un rhumatisme !

JULIETTE

(à part)

Donc restons à Paris.

(Elle va au fond et apporte le gâteau des rois.)

LE BARON

(désappointé)

Hé ! mais, c'est du nouveau.
Pour un marin, Monsieur, vous semblez craindre
l'eau.

ARMAND

Non, mais je crains pour vous, s'il faut que je le dise,
Les flots italiens qui dorment dans Venise.

LE BARON

Est-ce une allusion ? je ne les aime pas,
Il est l'heure, sortons !

LE PRINCE

(bas à Armand)

Oui, sortons de ce pas !

(Ils se consultent à part tous les trois.)

JULIETTE

(bas à la comtesse)

Madame, ils vont se battre.

LA COMTESSE

(éperdue)

Ah ! mon Dieu !... Comment faire ?...

JULIETTE

Voyez, ils sont hargneux autant que feu Cerbère.
Offrez leur ce gâteau des rois comme un régal.

LA COMTESSE

(avec inspiration)

C'est peut-être un moyen...

JULIETTE

Un moyen infernal.

LE PRINCE

Madame, excusez-nous, une affaire importante...

LA COMTESSE

Quoi ! déjà ma quitter ? Avant que j'y consente
Vous voudrez bien, Messieurs, partager avec moi
Ce gâteau... qui contient la couronne d'un roi,
Pensez-y...

LE PRINCE

Trop heureux.

LE BARON

Trop heureux...

JULIETTE

(à part)

Sur ma tête,
Le bel écho !

LA COMTESSE

Hé bien ! procédons à la fête.

LE PRINCE et LE BARON

(à part)

Oh ! quel espoir !

LA COMTESSE

(découpant le gâteau)

Messieurs, l'instant est solennel.
Voici l'urne-gâteau du vote universel.
Un roi doit en sortir, ou peut-être une reine.
Soyons grands citoyens, oublions toute haine
Et jourons d'être unis, quoiqu'il puisse advenir,
Dans l'intérêt du trône.

JULIETTE

(à part)

Ah ! je la vois venir.

LE BARON

(à part)

Embrasser mes rivaux !

LE PRINCE

(à part)

Oublier une offense !

ARMAND

(à part)

Retirer mes cartels !

LA COMTESSE

Vous gardez le silence ?
(À Juliette.) Servez !

(Juliette présente à chacun des personnages une part du gâteau.)

JULIETTE

(bas à la comtesse)

La fêve est là ; j'ai triché le destin.

(Le prince, Armand et le baron mangent en se regardant de travers.)

JULIETTE

(à part)

Ils se mangent des yeux... Quel horrible festin !

(Après un silence.)

Chacun en ce moment dévore un trône en rêve.

LE PRINCE

(cherchant dans sa part de gâteau)

Je n'ai rien.

LE BARON

(même jeu)

Moi non plus.

ARMAND

(même jeu)

Ni moi.

LA COMTESSE

Moi, j'ai la fêve !
Je suis reine ! et j'ordonne à tout sujet loyal
De faire ici la paix même avec son rival.

LE PRINCE

Bien dit, mais vous devez choisir à l'instant même
Un roi pour vos sujets, qui les aime... et vous aime.
(À part.) Je la tiens!

LE BARON

(à part)

Elle est prise!

LA COMTESSE

(à part)

Adieu ma liberté!
(Haut.) Hé bien, soit!... Mais je veux pour cette royauté
Un cœur dont la noblesse en toutes circonstances
Pratique le pardon et l'oubli des offenses.
Acceptez-vous?

LE PRINCE

J'accepte.

LE BARON

Oh oui! j'accepte.

LA COMTESSE

(se tournant vers Armand)

Hé! mais,
Monsieur nous ferait-il faux bond?

ARMAND

Je me soumets.

LA COMTESSE

(avec joie, à part)

Plus de duel, enfin! *(Haut.)* Puisqu'il faut que je donne
À l'un de mes sujets et ma main et mon trône,
Reconnaissez l'élu, le maître, à la couleur
De mon diadème.

LE PRINCE et LE BARON

Ah!

LA COMTESSE

Juliette...

JULIETTE

(à part)

Tiens, j'ai peur.

LA COMTESSE

Donne le bonnet...

LE BARON

Bleu?

LE PRINCE

Rose?

LA COMTESSE

(regardant Armand)

Non, amarante!

ARMAND

Amarante!

LE PRINCE et LE BARON

Quoi!

JULIETTE

Bah!

ARMAND

O, surprise enivrante!
Mille bomb...

LA COMTESSE

Ah! cousin...

ARMAND

Pardon, le cœur fait feu!
Je ne le dirai plus. *(Chancelant.)* Mais qu'ai-je donc?
Grand Dieu!
Je suis trop brusquement repris à la souffrance.
Ça m'étouffe!... *(À la comtesse.)* Oh! je t'aime!...
Oh! je... vive la France!

(Il baise les mains de la comtesse avec transport.)

LE BARON

(au prince)

Hé bien!

LE PRINCE

Hé bien, cessons des regrets superflus.
La comtesse n'est pas à vous.

LE BARON

(avec satisfaction)

À vous non plus.

(Ils se donnent la main.)

JULIETTE

(à part)

Allons, ils sont gentils, ils ont bon caractère,
Ils se pressent la main de toute leur... colère.

(La comtesse prend l'album et s'avance entre le prince et le baron.)

LA COMTESSE

Messieurs, pour couronner le talent à son tour,
Je vous nomme tous deux poètes de ma cour.

LE PRINCE

(regardant le baron)

Hum!

LE BARON

(regardant le prince)

Hum!

LE PRINCE

(à la comtesse)

Un tel honneur...

LE BARON

Nous n'en sommes pas dignes.

(Le prince et le baron saluent la comtesse et vont pour sortir.)

LA COMTESSE

(les saluant, à part)

Mon char est dételé!

JULIETTE

(à part, montrant le prince et le baron)

Ce n'etaient pas des cygnes!

(Fin.)

SÎNZIANA ŞI PEPELEA

FEERIE NAŢIONALĂ ÎN 5 ACTE

PERSOANELE:

PAPURĂ-ÎMPĂRAT
SÎNZIANA, fata lui
PÎRLEA-VODĂ
LĂCUSTĂ-VODĂ
PĂCALĂ
TÎNDALĂ
BABA RADA
ZÎNA-LACULUI
ZÎNA-CODRULUI
STATU-PALMĂ-BARBĂ-COT
IARNA
CRIVĂŢUL
ZORILĂ
MURGILĂ
DASCĂLUL MACOVEI
TOMA
MĂRICA
SAFTA
CRAINICUL LUI PAPURĂ
STOLNICUL LUI LĂCUSTĂ
PAHARNICUL LUI PÎRLEA
UN GENIU
AL DOILEA GENIU
UN URS ALB
O PASERE MĂIASTRĂ

POPOR, OSTAŞI, ŢĂRANI, ŢĂRANCE

SÎNZIANA ŞI PEPELEA

ACTUL I

(Teatrul reprezintă o cîmpie arsă de soare, în fund o pădure, în stînga o căsuţă între copaci uscaţi, în dreapta, spre fund, un lac.)

SCENA I

DASCĂLUL MACOVEI, TOMA, MĂRICA, SAFTA, ŢĂRANI, ŢĂRANCE, PEPELEA (doarme sub copaci, lîngă căsuţă)

COR

Ce secetă, ce foc!
Amar şi vai de noi!
Avem lipsă de ploi,
Şi lipsă de noroc. *(bis)*

SAFTA

(arătînd pe Toma)

Ce-a fost verde s-a uscat,
Ca şi bietul meu bărbat!

TOMA

(arătînd pe Safta)

Ce-a-nflorit s-a scuturat,
Ca nevasta mea din sat.

COR

Ce secetă, ce foc!
Amar și vai de noi!
Avem lipsă de ploi,
Și lipsă de noroc.

MACOVEI: Uff!... de cînd trăiesc eu, dascălul Macovei, și, slavă Domnului!... trăiesc de cînd cînii purtau colaci în coadă... încă așa arșiță n-am apucat; să juri că ne găsim în țara lui Pîrlea-Vodă.

TOMA: Dar cum e țara aceea, jupîne dascăle?...

MACOVEI: O țară unde-i așa de cald tot anul, că găinile fac ouă răscoapte.

TOMA: He! he! gogonată o mai spuseși, jupîne.

MACOVEI: Tomo!... ești necredincios, o știe lumea-ntreagă... dar prost, de cînd?

TOMA: Apoi dă, jupîne, eu nu-s cărturar ca d-neta, care știi *Alexandria* pe derost, și care ai umblat pe unde ș-a-nțărcat dracul copiii.

MĂRICA: Așa-i; jupînul Macovei, bărbatul meu, cunoaște și-*Afgatanghelescu*.

MACOVEI: Tronc, Mărico!... ai sclintit-o, fata mea, vrei să zici *Afgatanghelul!*... Da, oameni buni, știu multe, de toate... nu că mă laud... căci am fost prin țara căpcăunilor și prin țara năucilor... unde oamenii pătimesc de boala politicei.

TOMA: Dar ce boală o mai fi ș-aceea?

MACOVEI: Boală de balamuc, care seacă toate simțirile și-nvrăjbește frați cu frați.

TOMA: Fie lor acolo!...

MACOVEI: Ș-am mai fost, oameni buni, pe la Sfînta Vineri, pe la Sfînta Joi, pe la Sf. Mercuri, unde m-am întîlnit cu Statu-Palmă-Barbă-Cot, cel care fuge călare pe un iepure șchiop și doarme într-un vîrf de plop.

TOMA: He! He! asta e și mai gogonată, și mare, cît... cît...

MACOVEI: Cît prostia ta.

TOȚI: Ha! ha! ha! te-a păcălit, Tomo!

MĂRICA *(rîzînd)*: Cred și eu că l-a păcălit, dacă jupîn Macovei, bărbatul meu, știe și ceriul din toacă... asta, toaca din cer.

MACOVEI: Tronc, Mărico, iar ai sclintit-o, sufletele. Ș-am mai fost, oameni buni, pe la curtea lui Lăcustă-Vodă.

TOȚI: Lăcustă-Vodă?

MACOVEI: Da! Ce? n-ați auzit de el?... un domn mare, cu oaste mare... și cu stomac și mai mare... El mănîncă, mănîncă, de cum se trezește păn' ce adoarme, și tot nu se mai satură, vecinic flămînd și slab.

TOMA: Ș-o fi mîncînd și comîndul; dar poporul lui?...

MACOVEI: Sărmanul! e și mai slab și mai flămînd decît dînsul.

TOMA: Halal de el!... Vrea să zică, tot mai bine la noi, în țara lui Papură-Împărat; deși se spune că împăratul nostru e cam șovăi, șovăi... ca numele lui.

MACOVEI: Tacă-ți gura, lehăule!... nu te-atinge de mai-marele tău; împăratul nostru e om cu chibzuială și are doi sfetnici mari, pe Păcală și pe Tîndală. Unul îl sfătuiește într-un fel, altul într-alt fel, și augustatea sa se tot clatină între-amîndoi.

TOMA: Ca papura după vînt.

MACOVEI: Ei! Ș-apoi!... Clatine-se papura, broaștele să hălăduiască... nu-i așa?...

TOȚI: Așa, așa, jupîne.

MĂRICA: Cică, pe cînd trăia împărăteasa, ea cînta cucurigu-n casă?

MACOVEI: Ce-ai spus?

MĂRICA: Ș-acum, se zice că-l poartă de nas fata lui, domnița Sînziana?

MĂCOVEI: O fi!... că-i bună și frumoasă.

MĂRICA: Frumoasă, ce-i drept, pe dînsa poți căta, dar pe soare ba, asta... pe soare...

MACOVEI: Destul; iar ai sclintit-o, Mărico dragă; dar noi stăm de vorbă și ziua trece.

TOMA: Și soarele ne prăjește.

ŢĂRANII: Şi sămănăturile pier.

ŢĂRANCELE *(văitîndu-se)*: Pier, pier, păcatele noastre! Ce-o să devenim?... O să ne moară copiii de foame!

MACOVEI: Tacă-vă ciocul, gaiţelor!... decît aţi urla, mai bine v-aţi apuca să faceţi descîntece de ploaie.

MĂRICA: Că doar noi nu sîntem vrăjitoare ca Baba Rada, din căsuţa aceea... Numai ea ştie să facă vrăji şi să tragă-n bobi, şi să descînte de dragoste cu ulcica, şi să dezlege norii...

MACOVEI: Da de unde ştii, jupîneasă, că Baba Rada descîntă de dragoste cu ulcica? Nu cumva...

MĂRICA: Ferească Dumnezeu, bărbate, nu se află! dar toată lumea ştie că Baba Rada ceteşte şi-n stele... şi-i carte de tobă, asta... tobă de carte.

MACOVEI: Tronc, Mărică!... Oameni buni; hai să ne mai sfătuim cu părintele Pricochi şi să-l rugăm să mai iasă cu icoanele.

TOŢI: Hai, hai! *(Repetă corul şi iese prin dreapta.)*

PEPELEA *(trezindu-se)*: A!... bun somn am tras!... şi frumos vis am făcut!... Eu, Pepelea, băiat sărac, fără tată, fără mamă, venit în locurile acestea din Ţara Românească, părea că mă-nsurasem cu fata împăratului, după ce o scăpasem din ghiarăle unui zmeu, care-o răpise din palatul tătîne-său. Greu m-am luptat prin somn... dar i-am venit eu de hac zmeului.

ARIE

Frumoasă Sînziană,
Copiliţă Cosînzeană,
Răpită-era d-un zmeu!
Am dat pe el năvală
Şi, cu viteaza-mi pală,
Ucisu-l-am chiar eu.
Iar fata, în uimire,
Mi-a dat a sa iubire,
În schimb pe dorul meu.

Aş! vorbă să fie... împăratul a trimis crainici în tuspatru părţi ale lumii, ca să dea ştire crailor şi împăraţilor că acel din ei care va plăcea Sînzianei îl va lua de ginere; şi-i va da zestre jumătate de-mpărăţie... Ce mai trebuie zestre?... Eu m-aş mulţămi numai cu fata, pre legea mea.

SCENA II

PEPELEA, BABA RADA

(ea stă pe pragul uşei, sprijinită pe o cîrjă, îi gîrbovită şi zdrenţuroasă, cu plete albe)

BABA RADA *(auzindu-l, în parte)*: Auzi puşchiul, pe unde-i bat gîndurile... chelului îi trebuie chitie de mărgăritar. *(Tare.)* Pepeleo...

PEPELEA: E!... Iaca şi Baba Rada... vino colea, mătuşică, am să-ţi spun un vis d-ale poznaşe.

BABA RADA: Nu pot, dragul mătuşei; că-s oloagă de-o cîrjă.

PEPELEA: Oloagă de-o cîrjă?...

BABA RADA: De-abia-mi port tinereţele, cu ajutorul cîrjelor... şi mi s-a frînt una astă-noapte.

PEPELEA: Se vede că încălecaseşi pe ea, ca să mergi la nunta lui Statu-Palmă.

BABA RADA: Ba, am alungat o pisică neagră care se băgase pe coş la oala cu smîntînă.

PEPELEA: O fi fost duhul necurat?

BABA RADA: Ucigă-l toaca!... Cînd am lovit-o cu cîrja, a scos foc pe ochi; şi cîrja s-a făcut numai ţanduri în mîna mea... bunătate de cîrjă... mi-o dedese chiar Strîmbă-Lemne, acu o sută de ani.

PEPELEA: Strîmbă-Lemne?... Alei!... dar de cînd eşti pe lume, mătuşică?...

BABA RADA: Eu?... Ascultă:

ARIE

I

Eu sînt de cînd în astă lume
Românul încă n-avea nume;
De cînd Carpaţii cei măreţi
Erau ca nişte bureţi;
De cînd lupii la noi
Erau păstori de oi
Şi urşii cu cimpoi
Mînau cirezi de boi.

II

Eu sînt de cînd pe mîndrul soare
Nu erau pete arzătoare;
De cînd un purice uşor
Purta potcoavă la picior
Potcoavă grea de fer
Cu care sărea-n cer,
Ş-apoi din cer venea
Şi barba mi-o ciupea.

Pe atunci eram tînără, frumoasă... eram zînă... dar m-a scos din minte Făt-Frumos... şi mi-am perdut darul.

PEPELEA: În adevăr, că eşti cam schimbată la faţă.

BABA RADA: He! He!... Vremea vremuieşte, feţele se zbîrcesc, bălămalele slăbesc şi în locul puricilor sprinteni au ieşit pe lume alte jigănii, care sar din gunoi... şi cu-o săritură ajung... sus... sus... sus.

PEPELEA: Hei!... că nu sînt şi eu o jiganie din soiul lor.

BABA RADA: Şi ce-ai face, măi băiete?...

PEPELEA: Aş zbura tocmai lîngă fata împăratului.

BABA RADA *(îl trage de urechi)*: Ţi-e dragă!... Hai?...

PEPELEA: Ca ochii din cap.

BABA RADA: Dar tu ei?...

PEPELEA: Şi ea mie, vorba ţiganului.

BABA RADA: Ei, ştii una?... Pepeleo, hai cu mine în pădure, să-mi durezi o cîrjă nouă de alun...

Şi eu voi culege flori de navalnic, ca să-ţi fac o scăldătoare de dragoste.

PEPELEA: Şi crezi că Sînziana m-a îndrăgi, dacă m-oi scălda?...

BABA RADA: De ce nu?

PEPELEA: Oare?... Hai la pădure, mătuşică... Hai la pădure... *(O ia de braţ şi pleacă în fugă.)*

BABA RADA: Încet, încet... vai de mine... parcă te-au umflat rusaliile.

PEPELEA: M-au umflat... hai... nu pot sta pe loc... mi s-au aprins călcăiele...

BABA RADA *(sare-ntr-un picior)*: Încet, încet, nebunule, cad, ţine-mă, încet, vai de mine! *(Iese amîndoi şi intră în pădure.)*

SCENA III

LĂCUSTĂ-VODĂ, STOLNICUL, SERVITORI şi OSTAŞI
(sub costum de lăcuste)

STOLNICUL *(vine alergînd şi purtînd un steag pe care e brodată o lăcustă)*: Plecaţi-vă, închinaţi-vă, că vine măria-sa Lăcustă-Vodă... iaca, nu-i nimeni? nu face nimica, eu să-mi fac meseria mea. *(Strigînd.)* Plecaţi-vă, închinaţi-vă...

(Stolnicul intră cu servitori care poartă merinde.)

COR
(de lăcuste)

Trece-aci Lăcustă-Vodă,
Dintre domni cel mai flămînd.
Să-i întindem masă mare,
Chiar în drum, cît mai curînd.

(Aşază merindele pe-o masă în dreapta, blide cu mîncări, garafe şi potire.)

STOLNICUL: Grăbiţi, copii, grăbiţi... Măria-sa ne calcă pe urme... Aşa... aşezaţi fripturile-n rînd... unde-s piftiile? Puneţi-le la iveală, colea, bine.

(În sunetul unui marş bizar, intră Lăcustă-Vodă, răzemat pe doi curteni.)

LĂCUSTĂ: Mîncare, mîncare, mor de foame! Unde-i ministrul meu secretar de stat la departamentul bucătăriei?

STOLNICUL *(închinîndu-se)*: Aici, măria-ta!

LĂCUSTĂ: Masa gata-i?...

STOLNICUL: Gata, priviţi...

LĂCUSTĂ: Stolnice, ai binemeritat de la Patrie, te decorez cu ordinul „Frigării de aur".

STOLNICUL: Să trăieşti, măria-ta.

LĂCUSTĂ *(şede la masă)*: Bune bucate!... îmi fac cu ochiul... de unde să-ncep... A!... de la curcan *(mănîncă)*, minunat!... am un ţigan, bucătar meşter, cinci zloţi pe lună, leafă... *(La suita lui.)* Vouă vă e foame?

TOŢI: Foame, măria-ta.

LĂCUSTĂ: Bine: priviţi la mine cum mănînc şi vă-ndestulaţi.

TOŢI: Poftă bună, milostive stăpîne!

LĂCUSTĂ: Vă place poate friptura de curcan?

TOŢI: Place, place.

LĂCUSTĂ *(lacom, mîncînd)*: D-apoi mie!...

TOŢI: Mănîncă-l sănătos, măria-ta.

LĂCUSTĂ: Acum să zic două vorbe astor piftii... Ce miros, ce parfum, *(mirosindu-le)* ce arom! *(Suitei.)* Dar piftiile vă plac?

TOŢI: Plac, plac.

LĂCUSTĂ: Cu vanilie, sau... sadea.

TOŢI: Ba cu usturoi.

LĂCUSTĂ: Mă bucur... dar ce s-aude?... *(Afară, trîmbiţe.)*

STOLNICUL: Se-naintează o oaste mare!

LĂCUSTĂ *(înecîndu-se)*: O! oa... o oa, oaste..., or fi duşmani!... Unde mi-e paloşul? Na, l-am uitat acasă... Cu ce să mă apăr?... Ha! cu furculiţa astă mare. Vie de-acum chiar Pîrlea-Vodă...

Vitejilor, adunaţi-vă împrejurul meu şi să muriţi cu toţii, apărîndu-mi viaţa şi masa.

(Toţi se grupează lîngă Lăcustă, care se înarmează cu o furculiţă lungă.)

SCENA IV

Aceiaşi, PÎRLEA-VODĂ, PAHARNICUL, CRAINICUL, SERVITORI şi OSTAŞI (toţi sînt îmbrăcaţi în roş)

CRAINICUL *(viind răpede în scenă)*: Închinaţi-vă, plecaţi-vă, că sosește măria-sa Pîrlea-Vodă.

LĂCUSTĂ: Pîrlea-Vodă... Sînt platcă...

(Intră paharnicul, urmat de servitori, care poartă balerce în spinare.)

COR

Iată vine Pîrlea-Vodă
Înfocat şi-mbujorat;
Dintre toţi domnii din lume,
Cel mai roş, mai însetat!

PÎRLEA

(Intră răpede. El e gras şi aprins la faţă.)

ARIE

Eu sînt Pîrlea cel aprins,
Care ard în foc nestins
Şi dau foc şi mistuiesc
Inimile ce-ntîlnesc.
Uf! uf! uf! în sînul meu
Curge lavă de vulcan,
Daţi-mi apă ca să beu,
Să tot beu cît un borcan.

PÎRLEA: Apă, apă, mor de sete.

PAHARNICUL: Măria-ta, balercele sînt deşerte; ai băut tot.

PÎRLEA: Nu-i apă?... m-am stins!... Paharnice, te osîndesc să-ţi tai capul tu singur, cu mîna stîngă. *(Vede masa.)* A!... iaca chileală. *(Se răpede la masă.)*

LĂCUSTĂ

Semeţe! un pas numai de-i face către masă,
Cazi mort, de astă armă străpuns...
(Îl ameninţă cu furculiţa.)

PÎRLEA

Străpuns?... Nu-mi pasă!
Mai bine mort de paloş, ca un viteaz, decît
De sete, mişeleşte, cu iască-aprinsă-n gît.
(Apucă o garafă şi o deşartă.)

LĂCUSTĂ: Iaca minune... grăim amîndoi în stihuri, ca nişte apelipisiţi?... *Aferim*, vere.

PÎRLEA: Vere?... Cine eşti tu, de îndrăzneşti a mă vărui?

LĂCUSTĂ: Eu sînt domn, ca şi tine.

PÎRLEA: Domn... *(Amabil.)* Să mă fericesc cu numele?...

LĂCUSTĂ: Lăcustă-Vodă!

PÎRLEA *(furios)*: Lăcustă?... duşmanul meu de moarte?

LĂCUSTĂ: Tocmai.

PÎRLEA *(graţios)*: Sînt prea fericit de cunoştinţă. *(Dă mîna.)*

LĂCUSTĂ: Şi eu tij, vere... poftim la masă.

PÎRLEA: Mulţămesc; sînteţi prea amabil.

LĂCUSTĂ: Da, mă rog, nu te mai fasoli.

PÎRLEA *(şede)*: N-aş vrea să fiu indiscret.

LĂCUSTĂ: Să mă vezi pe năsălnic.

PÎRLEA: Ba mai bine pe braţe, vere.

LĂCUSTĂ *(vesel, ghiontind pe Pîrlea)*: Pe braţe, berbantule? Pe braţele Sînzianei?

PÎRLEA *(posomorît)*: Ba cît despre fata lui Papură-Împărat, pune-ţi pofta-n cui.

LĂCUSTĂ: Şi pentru ce, mă rog...

PÎRLEA: Pentru că mă duc s-o-mpeţesc.

LĂCUSTĂ *(ironic)*: Ş-ai s-o păţeşti, în adevăr, vere.

PÎRLEA: Ver-vere?... Şi cum asta?

LĂCUSTĂ: Fiindcă şi eu mă duc la curtea Sînzianei, cu gînd de-a-i face curte.

PÎRLEA *(se scoală)*: Sîntem rivali!... unul din noi dar e de prisos pe lume; trebuie să piară.

LĂCUSTĂ *(liniştit)*: Ai dreptate; peri tu.

PÎRLEA: Ba tu... Scoală şi vin la luptă, să ne ciocîrtim cu paloşele.

LĂCUSTĂ: Ce face?... Să ne batem împreună?... cată-ţi de treabă, omule; avem oşti pentru certele noastre, ucigă-se între ele... şi noi să petrecem cu voie bună... Aşa-i rîndul crailor ş-al împăraţilor. *(Strigă.)* Stolnice!... pune-te în capul armatei mele... şi taie bucăţi oastea lui Pîrlea-Vodă; de-i scăpa teafăr... de te-i arăta leu... te-oi face „ban".

PÎRLEA *(asemenea)*: Paharnice!... ai auzit?... Să te văd; harcea-parcea în oamenii lui Lăcustă-Vodă; de-i fi învingător... te schimb din particular în general.

STOLNICUL *(cu glas slab)*: Nu putem, măria-ta, că sîntem morţi de foame.

PAHARNICUL *(asemenea)*: N-avem vlagă, măria-ta; sîntem morţi de sete.

LĂCUSTĂ: Ei, dar fie pe altă dată... *(Lui Pîrlea.)* Primeşti, verişorule... să ne ucidem altă dată?

PÎRLEA: Bucuros... acum să plecăm la curtea lui Papură-Împărat.

LĂCUSTĂ: Să plecăm; cunoşti drumul?

PÎRLEA: Ba nu!... m-am rătăcit de vreo şepte ori, de cînd am pornit de-acasă.

LĂCUSTĂ: Ai umblat în bobote ca şi mine; ne trebuie dar un călăuz. Stolnice, un călăuz cît oi bate-n palme.

STOLNICUL *(nemişcîndu-se)*: Numaidecît, măria-ta.

PÎRLEA: Paharnice, un călăuz.

PAHARNICUL *(stă pe loc)*: Numaidecît.

(Pepelea se iveşte între copaci:)

SCENA V

Aceiași, PEPELEA

PEPELEA *(aparte)*: Am lăsat pe mătușa-n pădure să caute buruieni.

PÎRLEA: Găsitu-l-ați?...

STOLNICUL *(zărind pe Pepelea)*: Iaca unul, pe dînsul, voinici. *(Toți se răped și-l apucă.)*

PEPELEA: Ho! țară!... ce este?... ce v-au apucat?

STOLNICUL *(trăgîndu-l)*: Te cheamă Lăcustă-Vodă.

PAHARNICUL *(asemenea)*: Te cheamă Pîrlea-Vodă.

PEPELEA: Minciuni... nu mă cheamă nici Pîrlea, nici Lăcustă... mă cheamă Pepelea.

LĂCUSTĂ: Pepelea!... Ha! Ha! Ha! poznaș nume!

PÎRLEA *(rîzînd)*: Nu-i nume de calendar.

LĂCUSTĂ: Ca ale noastre. *(Tare.)* Pepeleo, răspunde, poți să ne duci la curtea lui Papură-Împărat?

PEPELEA *(aparte)*: Or fi pețitori de-ai Sînzianei.

LĂCUSTĂ: Ai auzit?

PÎRLEA *(tare)*: Poți, mă?

PEPELEA: Pot!... vă duc și pănă la „mărul roș", dacă vreți, și pănă la calea-ntoarsă.

LĂCUSTĂ: Nu, că-i prea departe.

PEPELEA: Și pănă la dracu-n praznic.

PÎRLEA: Praznic? hai dar cu noi... pleacă-nainte.

PEPELEA: Bine... *(Aparte.)* Am să-i rătăcesc în pădurea cea deasă, din ea să nu mai iasă. *(Servii fură merindele de pe masă.)*

LĂCUSTĂ: Mergem?... Poftim, vere.

PÎRLEA: Ce se potrivește... apucă d-ta înainte, vere, ești mai cărunt.

LĂCUSTĂ: Cărunt eu?... știi că te găsesc nostim?

PÎRLEA: Mă-i fi găsind... dă-mi brațul ș-aidem împreună.

(Pîrlea și Lăcustă își dau brațul și cearcă a pleca odată cu piciorul stîng, dar nu nimeresc. Iese cu toții prin fund și dispar în pădure cîntînd.)

COR

Haideți cu toți la curtea
Lui Papură-mpărat,
Atrași de Sînziana
Cu nume lăudat.

SCENA VI

DASCĂLUL MACOVEI, TOMA, MĂRICA, ȚĂRANI, ȚĂRANCE
(care vin prin dreapta)

TOMA: Așa o fi, jupîne dascăle... sfîntă să-ți fie vorba, mare adevăr ai rostit... nu plouă pentru că-i secetă.

MACOVEI: Și-i secetă, pentru că nu plouă.

TOMA: Dar fă bine de ne spune, pentru ce-i și secetă și lipsă de ploaie?

MACOVEI: O fi trecut prin văzduh un zmeu cu limbă de foc.

TOȚI *(speriați)*: Un zmeu?

MACOVEI: Sau poate că zidarii și cărămidarii or fi legat norii.

TOMA: Dar nu cunoști d-ta vreun chip de-a-i dezlega?

MĂRICA: Bărbatul meu să nu cunoască... ai pripit de te-ai vorbit; asta... ai vorbit de te-ai pripit.

MACOVEI: Tronc, Mărico!... Oameni buni, este un leac de secetă care nu dă greș.

TOȚI: Care, care?...

MACOVEI: Să-necați o babă.

TOȚI: Ș-a ploua?

MACOVEI: Cu cofa.

TOȚI: Hai, măi, să găsim o babă. *(Arătînd femeile.)* Pe care din ele s-o alegem?

FEMEILE *(arătîndu-se una pe alta)*: Pe Catrina, pe Safta, pe Tudora, pe Tofana, pe jupîneasa dăscălița...

MĂRICA: Pe mine?... Eu babă?... *(Lui Macovei.)* Babă-s, jupîne dascăle? babă?

MACOVEI: Ba! ba...

BĂRBAȚII: Pe dînsele, măi! *(Se luptă bărbații cu femeile; ele dau țipete.)*

BĂRBAȚII

Degrabă, degrabă
Să prindem o babă
Și-n apă s-o dăm.
Degrabă printr-însa
De foc și de dînsa
Acum să scăpăm.

FEMEILE

Hoților! periți de-aici,
Că v-om bate cu urzici,
V-om zgîria ca pisici
De-ți fi toți numai bești.

SCENA VII

Aceiași, BABA RADA (se ivește-n fund)

BABA RADA: Să trăiască Pepelea!... bună cîrjă mi-a durat... am să-i descînt de dor.

FEMEILE: Iaca o babă, iaca o babă!

TOȚI: Baba Rada, vrăjitoarea!

MACOVEI: Ea o fi legat norii... pe dînsa, oameni buni... și uștiuluc! în baltă. *(Bărbații se răped de apucă pe babă, luînd-o-n sus.)*

BĂRBAȚII: În baltă!

BABA RADA: Ce-i? ce-i?

FEMEILE: În baltă!

BABA RADA: În baltă? Vai de mine... dar ce v-am greșit eu, oameni buni?...

MACOVEI: În baltă, talpa iadului!

BABA RADA: Ajutor! ajutor! Pepeleo!

SCENA VIII

Aceiași, PEPELEA (aleargă prin fund)

PEPELEA: Cine mă cheamă?... Mama Rada?...

BABA RADA: Nu mă lăsa, Pepelaș dragă, vreau hoții să mă-nece.

PEPELEA: Să te-nece, pentru ce? Stați, oameni buni... nu faceți păcatul.

TOȚI: În lături, mă sfrijitule.

PEPELEA: Nu mă las de voi chiar de m-ați ucide... Mama Rada-i nevinovată.

MACOVEI: Cum îndrăznești, măi țingăule, să te împotrivești voinței poporului?... Nu știi ce spuneau strămoșii noștri: „Box, pipili, Box...“

PEPELEA: Ce box, mă, na box!... *(Trage un pumn în ghigilicul lui Macovei.)*

MACOVEI: Aoleo! m-a necinstit.

TOMA: Iii!... a ridicat mîna asupra lui jupîn Macovei.

MĂRICA: I-a turtit nasul pe ghigilic? asta...

MACOVEI: Legați-l, măi, să-l ducem la procuror. Cît pentru babă, uștiuluc în baltă. *(Țăranii leagă mînile lui Pepelea.)*

PEPELEA *(luptînd)*: Hoților, ticăloșilor!... vă puneți o sută pe un om, ca corbii și ca judanii. *(Țăranii lasă pe Pepelea legat și se-ntorc la Baba Rada.)*

BABA RADA: Pepeleo, Pepeleo... *(Țăranii ridică pe babă și se îndrept spre lac cu ea.)*

PEPELEA: Ticăloșii... ucid pe biata babă, fără vină, și pe mine m-au legat, ca să mă ducă la închisoare... s-au dus cu toții... nu-i nime, p-aici mi-e drumul. *(Fuge-n căsuță.)*

ȚĂRANII *(pe malul lacului)*: Una!

BABA RADA: Pepeleo!

ȚĂRANII: Două, trei... hup, uștiuluc. *(O aruncă pe babă și deodată s-aude un tunet depărtat, ceriul s-acopere de nouri negri.)*

MACOVEI: *Parapanghelos!* De-acum umflați pe Pepelea și hai la procurorul.

ȚĂRANII *(revenind în scenă)*: Dar unde-i?

ȚĂRANII: A perit!

MACOVEI: Perit să fie! *(Începe furtună mare, tunete prelungite.)* Iaca, măi!... vedeţi? cum aţi înecat vrăjitoarea, a şi-nceput a ploua.

TOMA: Plouă cu fulgere, jupîne dascăle, dar apă—tufă.

FEMEILE: Vai de noi! o să ne trăsnească.

MĂRICA: Hai s-aprindem Paşti de la lumînare... asta... luumînare de la Paşti.

MACOVEI: Tronc, Mărico!

TOŢI: Hai pe-acasă, la sănătoasa, voinici. *(Un fulger cade-n lac, toţi fug în dreapta spărieţi.)*

SCENA IX

PEPELEA *(ieşind din căsuţă)*: Să se fi înecat biata mătuşă?... de-aş şti că aş găsi-o, m-aş arunca înot. Ia să vedem. *(Vine în scenă şi găseşte o cîrjă.)* Iaca una din cîrjele ei... poate să-mi fie de ajutor... *(La mal.)* A!... pare că zăresc ceva... ea-i... pluteşte... dă, Doamne, s-o scap. *(Întinde cîrja-n apă şi scoate sumanul babei.)* Nu-i ea. Sărmana, e numai sumanul ei, a murit! S-a dus pe ceea lume, şi eu am rămas iar singur. *(Plînge.)* Rău mă doare inima după ea... dar ce aud!... ce văd!

(Furtuna trece, norii dispar şi luna se înalţă de după copaci, în fund... pe suprafaţa lacului răsar mai multe flori mari de nufăr şi în fiecare din ele stă închisă cîte-o zînă; în cea mai frumoasă se găseşte Baba Rada, metamorfozată în Regina Zînelor; razele lunei luminează tainic tabloul.)

SCENA X

PEPELEA, ZÎNE, BABA RADA (schimbată în zînă)

COR DE ZÎNE

Frumoasă zînă cu dulce nume
Din sînul apei iesă la lume.
Ferice omul care pre ea
La foc de stele o va vedea.

(Florile de nufăr se deschid, zînele iese de formează împreună un grup artistic în lumina electrică. În floarea din mijloc apare Baba Rada sub figura şi sub costumul unei zîne tinere şi frumoase şi încununată cu plante acvatice.)

ZÎNA

Pepeleo, blînd suflet, tu singur cu-ndurare,
Ai vrut să-mi aperi viaţa de-a proştilor turbare.
Pe tine eu din umbră te-oi scoate la lumină,
Căci foasta Baba Rada, de-acum e a ta zînă.

(Zîna, ieşind din floare, păşeşte pe faţa apei şi vine în scenă.)

PEPELEA *(cade-n genunchi)*: O!... ce minune cerească.

ZÎNA: Pepeleo!... de azi începe o viaţă plină de lupte pentru tine... dar să n-ai grijă, vei fi pretutindeni apărat şi susţinut de mine. Ţine acest fluieraş de trestie, el te va ajuta la orice nevoie... cînd îi cînta din el... ţine ş-acest inel de logodnă cu Sînziana.

PEPELEA: Ah!... zînă frumoasă şi milostivă, mă logodeşti cu norocul.

ZÎNA: Norocul să te însoţească în calea vieţii. Acum te las, Pepeleo... rămîi cu bine, eu mă-ntorc în împărăţia zînelor.

(Zîna se-ntoarce în floarea ei, toate florile s-afundă încet, în sunetul simfonic al orchestrei. Corul repetă refrenul de la început.)

(Sfîrşitul actului I.)

ACTUL II

(Teatrul reprezintă sala tronului lui Papură-Împărat... Vasuri mari cu plante acvatice sînt aşezate în colţuri... un tron mare de aur în stînga, alt tron mai mic alături, spre public... o uşă în stînga, ce duce în apartamentul împără-

tesei... în dreapta, uși mari... în fund, arcade largi și înalte, ce se deschid pe terasă, deasupra grădinei.)

SCENA I

PEPELEA *(se ivește cu sfială pe terasă, apoi intră în scenă)*: Nu mă vede nime? M-am furișat prin grădina împărătească, doar oi zări pe Sînziana... dar toate ferestrele palatului sînt închise... Ce bogății... Ce locaș fărmecător!... Bine m-aș deprinde a trăi aice... alături cu fata împăratului. Dacă m-ar ajuta Zîna-Lacului să mi se împlinească dorul... Ian să-mi încerc norocul, sunînd din fluierul ăsta!... Să vedem ce poate el!... *(Privind fluierul, cîntă.)*

ARIE

I

Fluieraș frumos,
Mult zici tu duios.
Scumpe fluieraș,
Mult zici drăgălaș,
Zi cu glasul tău,
Zi pe gîndul meu,
Versul cel cu foc,
Ce-aduce noroc.

II

Fluieraș de fag,
Al spune cu drag,
Spune de-al meu dor
Scumpului odor,
Că inima mea
Vecinic pentru ea
Bate nencetat
D-un amor curat.

(El vrea să cînte din fluier, dar se oprește, zărind în dreapta pe Tîndală.) Dar vine cineva... mă

închin cu cîntecul și, la fugă... să mă ascund în grădină. *(Dispare după arcade.)*

SCENA II

TÎNDALĂ, pe urmă PĂCALĂ

(amîndoi în haine brodate cu fir și-acoperite cu decorații pe piept și pe spate)

TÎNDALĂ *(viind din dreapta)*: Stăpînul meu, augustatea-sa marele împărat Papură doarme... Doarmă sănătos și fără grijă, cît mă are pe mine, Tîndală, prim-ministru... Toată sarcina statului e pe spinarea mea... Sarcină grea!... *(Cu emfas.)* Însă mă simt mîndru de-a o purta pentru gloria, prosperitatea, propășirea și moralitatea poporului ce se adăpostește la umbra sceptrului împărătesc al augustății-sale... *(Zărind pe Păcală.)* Dar pare că zăresc pe Păcală, colegul meu de cabinet... un șiret de frunte, care ades mă păcălește!... Cum să mă dezbar de el?... Am căutat să-l trimit departe, peste nouă mări și nouă țări, într-o ambasadă... dar n-a primit... Ce tertip să mai iscodesc?... *(Stă pe gînduri.)*

PĂCALĂ *(intră pe sub arcade)*: Doarme augustul nostru, și soarele-i sus... Însă are și dreptate să-și odihnească bătrînețele. *(Zărind pe Tîndală.)* A!... iaca Tîndală, părechea mea de la carul statului... cum să-l dau peste cap?...

TÎNDALĂ: Ce văd? Escelența-voastră la curte așa de dimineață?

PĂCALĂ: Datoria-mi fac, urmînd pildei escelenței-voastre.

TÎNDALĂ: Datorie sacră... cînd stăpînul trage la aghioase... Sluga credincioasă veghează, pentru gloria...

PĂCALĂ: Propășirea...

TÎNDALĂ: Prosperitatea...

PĂCALĂ: Și moralitatea poporului, ce s-adăpostește...

TÎNDALĂ: La umbra sceptrului părintesc.

AMÎNDOI *(înclinați)*: Al augustății-sale...

PĂCALĂ: Bine, acuma ad-o colea jumătatea milionului ce-ai cîștigat astă-noapte.

TÎNDALĂ: Ce milion? Care milion? de unde milion?

PĂCALĂ: Care? *(Îi șoptește la ureche.)* Cel care ai cîștigat rușfet de la concesionarii baloanelor.

TÎNDALĂ *(cu mirare)*: De unde o știi?

PĂCALĂ: E scris pe nasul escelenței-voastre, ad-o...

TÎNDALĂ: Ei, știi una? Lasă-mi mie milionul ăsta, și eu îți făgăduiesc alt milion la anul.

PĂCALĂ: Cum?

TÎNDALĂ *(îi vorbește la ureche)*: Din răscumpărarea concesiunii baloanelor.

PĂCALĂ: Parol?

TÎNDALĂ: Parol!

PĂCALĂ: Ba, ba, ba, mai bine azi un ou, decît la anul un bou; adă!

TÎNDALĂ: Bine, om regula socotelile mai pe urmă, acum să ne ocupăm de afacerile politice... Știi că domnița Sînziana e fată mare?...

PĂCALĂ: O fi; și, prin urmare, i-a abătut să se mărite numaidecît.

TÎNDALĂ: Fată mare nu-i? Trebuie să-i credem.

PĂCALĂ: Și împăratul, care se supune la toate voințele ei, a trimis crainici pe la toate împărățiile ca să le ducă această veste.

TÎNDALĂ: O știu.

PĂCALĂ: Și chiar au început a sosi în oraș mai mulți din acei ce-au auzit de frumusețea domniței.

TÎNDALĂ: Care și care?...

PĂCALĂ: Zorilă, craiul Răsăritului; Murgilă, craiul Apusului... și Pîrlea-Vodă, și Lăcustă-Vodă, și alți mulți din toate părțile lumii.

TÎNDALĂ: Minunat; și unde au tras la gazdă?

PĂCALĂ: La „Grand Hotel", la „Trei sarmale".

TÎNDALĂ: Cred c-om căpăta ceva decorații de la ei... decorații cu briliante prinprejur... iar nu ca potcoavele astea, care cîntăresc zece oca... de aramă... Privește: ordinul Hipopotamului!...

ordinul Urangutanului!... ordinul Bivolului... ordinul Bibilicului... etc...

PĂCALĂ: Acestea sînt decorații zoologice... dar unde le-om mai anina și pe celelalte?...

TÎNDALĂ: Pe dinăuntrul livrelei... ca căptușală.

(S-aude-n stînga un căscat lung.)

PĂCALĂ: Taci... s-anunță împăratul.

(Papură-Împărat vine în halat și papuci galbeni... și cu coroana peste scufă.)

SCENA III

Aceiași, PAPURĂ

PAPURĂ: A... a... a!... Bine am dormit.

AMÎNDOI: Să vă fie de bine, augustate.

PAPURĂ: Aici sînteți, miniștrii mei isteți!

TÎNDALĂ: La ușa augustă a ietacului împărătesc...

PĂCALĂ: Precum se cuvine...

PAPURĂ: Vine... bine vreau să zic, ne place să vă vedem aproape de tron, pentru că sînteți ageri.

AMÎNDOI *(închinîndu-se)*: Măria-ta...

PAPURĂ: Credincioși!

AMÎNDOI: Augustate...

PAPURĂ: Integri.

AMÎNDOI: Luminate împărate...

PAPURĂ: Deși nu prea frumoși...

AMÎNDOI: Milostive stăpîne...

PAPURĂ: Destul, nu vă mai frîngeți șalele... cîte ceasuri sînt?...

TÎNDALĂ: Cîte poruncește augustatea-voastră să fie.

PAPURĂ: M-am trezit destul de dimineață, nu-i așa?

TÎNDALĂ: Așa! v-ați trezit odată cu zorile.

PAPURĂ: Oare?... Ce crezi și tu, Păcală... îmi pare că soarele-i sus.

PĂCALĂ: Zorile au mai întîrziat astăzi, pentru plăcerea augustății-voastre.

PAPURĂ: Bine-au făcut, pentru că eram foarte obosit... trebile statului...

TÎNDALĂ: Vă prea osteniți, augustate; și nu se cade să compromitați augusta voastră sănătate. Nouă, servitorilor tronului, ne incumbă truda; pentru gloria...

PĂCALĂ: Propășirea...

TÎNDALĂ: Prosperitatea!

PĂCALĂ: Și moralitatea poporului ce s-adăpostește...

TÎNDALĂ: La umbra sceptrului părintesc...

AMÎNDOI: Al augustății-voastre!

PAPURĂ: Frumoasă imagină!... umbra sceptrului... mi-o repetați în toate zilele... e cam monotonă, însă plăcută... și ce mai face poporul?... nu l-am văzut de mult...

TÎNDALĂ: Nu-și încape-n piele de fericire.

PAPURĂ: Așa să fie, Păcală, își încape sau nu-și încape?

PĂCALĂ: Nu-și încape... e burduf...

PAPURĂ: Burduf!... A!... mulțămirea mea este deplină... adică tocmai deplină nu... pentru că tarafurile politice se-nmulțesc pe toată ziua... Cîte avem păn-acum?

PĂCALĂ: 57, augustate.

PAPURĂ: Numai atîtea?... le credeam mai plodoase... care au mai ieșit la măidan?...

PĂCALĂ *(desfășurînd o hîrtie lungă)*: Iată lista.

PAPURĂ: Breee!... ce pomelnic!... citește-l, Păcală.

PĂCALĂ: Categoria-ntăi.

PAPURĂ: Cum?... Sînt pe categorii?

PAPURĂ: Dar, categorisiți.

PAPURĂ: Zi-nainte.

PĂCALĂ: Categoria-ntăia! Tarafuri colorate.

PAPURĂ: Colorate?...

PĂCALĂ: Da!... pentru ca să bată mai bine la ochi. *(Citind.)* Taraful verde.

PAPURĂ: Verde? Pentru ce verde?

PĂCALĂ: Pentru că-i spanac. *(Citind.)* Taraful galbăn.

PAPURĂ: Galbăn?... O fi taraf de dovleci?...

PĂCALĂ: Tocmai... e un taraf care a prins gălbeață. *(Citind.)* Taraful alb.

PAPURĂ: Alb?... Se vede că-i mai spălat?

PĂCALĂ: Și pătimește de albeață pe ochi. *(Citind.)* Taraful stacojiu.

PAPURĂ: Stacojiu?... pentru ce?

PĂCALĂ: Pentru că cu cît e mai fiert, cu atît e mai roș.

PAPURĂ: Ca racii.

PĂCALĂ: Raci progresiști etc. Categoria a doua... Taraful național-liberal, taraful liberal-național, taraful liberal-național-moderat, taraful moderat-național-liberal.

PAPURĂ: Treci la altă categorie, asta-i cam într-același păr.

PĂCALĂ: A treia categorie... Taraful aristocrat, democrat, burtocrat, pungocrat, postocrat...

PAPURĂ: Destul... m-am amețit și simt că devin prostocrat ca dînșii... Și care-i deviza politică a tuturor?

PĂCALĂ: Una ș-aceeași... „Scoală-te de la locul tău, să mă pun eu."

PAPURĂ: Adică, cu alte cuvinte... Să vă dau afară pe voi și să-i iau pe dînșii în loc?

PĂCALĂ: Cam așa!

PAPURĂ: Ș-așa se poate... să vă dau afară... să nu vă dau?... Ba să vă dau.

AMÎNDOI: Ferească Dumnezeu, auguste.

PAPURĂ: Dar dacă vă voi păstra... Cum să salvăm situațiunea?...

TÎNDALĂ: Trîntind tarafurile la pușcărie.

PAPURĂ: Bună idee, să le trîntim... oare să le trîntim?... și pentru ce să nu le trîntim?... Ce zici și tu, Păcală?...

PĂCALĂ: Zic să nu le trîntim, maiestate... pentru că o asemenea trîntă ar fi o măsură în incompatibilitate cu abilitatea guvernamentală.

PAPURĂ *(aiurit)*: Așa... *(Aparte.)* N-am prea înțeles. *(Tare.)* Apoi dar să-i lăsăm în pace, mai cu

samă că am altă belea pe capul meu... Sînziana mi-a declarat că vrea să se mărite pe placul ei... iar nu după convenienţele politicei statului... Eu chibzuisem să fac alianţă cu vecinul meu, cu Piperuş-Craiul... dar fata-l găseşte prea iute... şi nu-l vrea.

TÎNDALĂ: Asta poate să nască mari complicaţiuni.

PĂCALĂ: Poate chiar şi războaie.

PAPURĂ: Ş-apoi?... nu mi-e teamă de-un Piperuş. Cîţi pipăruşi am mîncat eu, de cînd împărătesc!... Au început să curgă peţitori pentru Sînziana?

TÎNDALĂ: Început... Hotelul „La trei sarmale" e plin de crai, domni şi împăraţi, care aşteaptă să fie invitaţi a se prezenta la Curte.

PAPURĂ: Bine, făceţi-le cunoscut că-i voi primi chiar astăzi... Gătit-aţi tot pentru ceremonialul primirii lor?

PĂCALĂ: Totul e gata.

PAPURĂ: Mergeţi dar să-i aduceţi în prezenţa noastră, hai, marş!

AMÎNDOI: Numaidecît, auguste... *(Ies închinîndu-se.)*

PAPURĂ *(singur)*: Un cap încoronat trebuie să aibă caracter ferm şi voinţă nestrămutată... altminterea se-ncurcă rău ţiele politice... Eu am hotărît să fac pe voia Sînzianei... şi nu mă schimb odată cu capul *(o pauză)*, şi însă prudent e de-a espune împărăţia la cine ştie ce calamităţi, pentru capriciul unei copile alintate... Ce-ar fi, adică, dacă n-aş mărita-o acum?... ar plînge ş-atîta tot... dar de ce s-o fac să plîngă, drăguţa?... Vrea să se mărite, lucru natural. *(Schimbă tonul.)* Vrea, vrea... multe vrea omul.. de m-aş potrivi... ea are voinţa ei... dar şi eu am pe-a mea... şi, în sfîrşit, cine-i împăratul? Eu!... cine are dreptul de a porunci?... Eu! prin urmare s-o mărit... alta n-am ce face. *(Stă pe gînduri, numărînd pe degete.)* S-o mărit?... să n-o mărit?...

SCENA IV

PAPURĂ, SÎNZIANA (iese din apartamentul ei)

SÎNZIANA: Tătucă. *(Vine de-l sărută.)*

PAPURĂ: Copila mea, te-ai trezit?...

SÎNZIANA: Ce fel? trezit?... Soarele-i ameazi, şi d-ta tot în halat şi cu scufa de noapte?...

PAPURĂ: Am avut multe de pus la cale cu miniştrii.

SÎNZIANA *(zîmbind)*: Înţeleg... aţi organizat ceremonialul de astăzi... Scumpul meu părinte, cît mă doare să mă despart de d-ta.

PAPURĂ: Apoi dacă te doare aşa de mult, pentru ce vrei numaidecît să ieşi din casa părintească?

SÎNZIANA: Pentru ca să mă duc şi eu la casa... aşa a făcut şi mama.

PAPURĂ: Dumnezeu s-o ierte... însă, pe vremea ei, fetele se măritau după placul părinţilor.

SÎNZIANA: S-au schimbat lucrurile de-atuncea, tătucă. Astăzi sîntem libere şi independente.

PAPURĂ: Formaţi şi voi un taraf?...

SÎNZIANA: Dar, găsim că e drept să ne alegem noi înşine tovarăşii vieţii noastre.

PAPURĂ: De aceea s-au înmulţit despărţeniile... Ascultă, Sînziană... n-ai pute să mai răbzi vreo doi-trei ani?...

SÎNZIANA: De ce nu zece?... să-mpletesc coadă albă.

PAPURĂ: Păn' la coadă albă mai ai mult, fata mea.

SÎNZIANA: Tătucă, vrei să afli adevărul?... mi-a prezis o vrăjitoare că, de nu m-oi mărita în anul acesta, am să mă găsesc într-o primejdie de moarte.

PAPURĂ: De moarte!... să mori?... ferească Dumnezeu! să nu faci una ca asta... mai bine te mărit de 17 ori, cu cine ţi-a cere inima... chiar c-un zmeu, dacă ai poftă de zmei.

SÎNZIANA: Bunul meu părinte!... Tocmai de zmei mi-e teamă, pentru că ei fură fete de-mpăraţi... şi mi-a spus vrăjitoarea că sînt ameninţată...

PAPURĂ *(spăriet)*: Ce?... să te răpească o dihanie de pe ceea lume?... Merg să dau porunci ca să pună

străji împrejurul palatului... *(Strigă:)* Păcală, Tîndală... iaca, uitasem că ei sînt duși la „Trei sarmale!"

SÎNZIANA: Nu te turbura, tătucă, mai bine mergi de te gătește, ca să primim oaspeții veniți la noi de prin fundul lumii.

PAPURĂ: Ai dreptate; mă duc să-mi lepăd halatul și să-mi pun hlamida... Pupă-mă frumos... Pupă-mă încă o dată. *(După ce-o sărută, iese zicînd:)* E frumoasă... ruptă din soare! Și-mi samănă mie, bucățică tăiată. *(Iese-n stînga.)*

SCENA V

SÎNZIANA *(singură)*: Azi trebuie să-mi aleg un mire!... pe care?... pe cel mai viteaz, mai tînăr și mai frumos.

RECITATIV

De multe nopți mi-e somnul agitat
Și pănă-n zori ades nu pot dormi.
Un glas ascuns îmi zice nencetat
Că am ajuns în timpul de-a iubi.

ARIE

I

Fără dor, fără iubire,
Nu e-n lume fericire,
Spune doica mea.
Ea-i bătrînă, ispitită;
Ca să fiu dar norocită,
S-o ascult pe ea.

II

Făt-Frumos, o dulce mire,
Te aștept, vin' cu grăbire,
Vino de mă ia,
Ca să ducem împreună
Viață dulce, viață bună
Cum inima vrea.

Ah!... cînd ar veni Făt-Frumos... *(Stă gîndind. Un zmeu trece călare prin văzduh.)* Cînd ar apărea deodată-n ochii mei...

(Zmeul apare între arcade.)

SCENA VI

SÎNZIANA, ZMEUL

ZMEUL *(în fund)*: Sînziană!

SÎNZIANA *(tresărind)*: Cine mă cheamă? *(Vede pe zmeu.)* A!... *(Vrea să fugă.)*

ZMEUL: Nu fugi, dulce minune; vestea frumuseței tale a trecut peste nouă mări și nouă țări și ca să te văd, am venit în zbor nouă zile și nouă nopți.

SÎNZIANA: Dar cine ești tu, care îndrăznești?...

ZMEUL: Eu sînt împăratul zmeilor.

SÎNZIANA *(cu groază)*: Ești zmeu?...

ZMEUL: Ș-am jurat să te fac soția mea.

SÎNZIANA: Eu?...

ZMEUL: Vino cu mine.

SÎNZIANA: Mai bine să mor.

ZMEUL: Vino!... *(Face un pas, întinzînd mîna spre ea.)*

SCENA VII

Aceiași, PEPELEA (se arată sub arcade)

PEPELEA: Stăi, fiară de pe ceea lume!... un pas mai mult, ești mort.

ZMEUL: Ce?... tu, piticule, îmi poruncești mie?

PEPELEA: Pieri, pieri îți zic.

ZMEUL *(ridică buzduganul)*: Se vede că vrei să legi frăție de moarte cu buzduganul meu?

PEPELEA: Și tu cu fluierașul meu. *(Sună din fluier.)*

ZMEUL *(rămîne încremenit, vra să-nainteze, dar nu poate; vra să ridice buzduganul, și-i cade brațul fără putere)*: Păcătosule!... așteaptă... Ce-am pățit?... nu pot face un pas înainte... nu pot

purta buzduganul, sînt fărmecat... fluierul acesta mă-nvinge... *(Se tot retrage îndărăt, împins de-o putere misterioasă, în sunetul fluierului Pepelea-l urmăreşte, amîndoi dispar în grădină.)*

SÎNZIANA *(trezindu-se din buimăceală)*: Am visat?... Era să mă răpească un zmeu?... Şi m-a scăpat de el?... Cine m-a scăpat?... Poate că era Făt-Frumos.

Făt-Frumos, o dulce mire,
Te aştept, vin' cu grăbire,
Vino de mă ia... etc.

(Iese prin stînga cîntînd sotto voce.)

SCENA VIII

PĂCALĂ, TÎNDALĂ, PÎRLEA-VODĂ, LĂCUSTĂ-VODĂ, ZORILĂ, MURGILĂ

(mai multe persoane din toate părţile lumii, în diverse costiume fantastice)

(S-aude fanfare-n curte, uşile-n dreapta se deschid; doi uşieri vin de se aşază la intrare. Intră cortejul de crai, domni şi împăraţi, precedaţi de Tîndală şi Păcală şi urmaţi de steaguri cu emblemele lor. Se pun în semicerc, în faţa tronului.)

COR

Azi e ziua mult dorită,
Cînd, uimiţi, o să vedem
O minune strălucită,
Un crin alb cu diadem.

TÎNDALĂ: Poftim, vestiţi şi de bun neam domni, crai şi împăraţi! În curînd va sosi marele, gloriosul, mărinimosul, augustul Papură-Împărat, împreună cu frumoasa, încîntătoarea, augusta sa copilă, domniţa Sînziana.

(În sunetul unui marş triumfal, intră Papură cu hlamidă şi cu coroană aurită, ţinînd pe Sînziana de mînă, urmaţi de mai multe dame şi magnaţi de Curte... ei fac giurul salei, salutînd pe oaspeţi, şi-apoi merg de se suie pe tronuri. Steagurile se înclină în faţa lor şi toţi oaspeţii rămîn extaziaţi, privind la Sînziana... Pîrlea-Vodă dă semne de admiraţie grotească. Tîndală stă lîngă tron.)

COR

Iată împăratul,
Iată luminatul
Cu Sînziana,
Mîndra Cosînzeana,
Orişicine-o vede
Jură şi crede
Că e un juvaer,
Căzut aci din cer.

SCENA IX

Aceiaşi, PAPURĂ cu SÎNZIANA

PAPURĂ *(pe tron)*: Bine-aţi venit la curtea noastră, oaspeţi de soi şi de tot soiul!... Crainicii noştri v-au dus vestea despre copilă şi zestrea ei... jumătate de împărăţie, fără ipotecă... Care din voi va ave noroc să placă fetei va ave parte de amîndouă... Haide, arătaţi-vă talentele şi nurii, concursul e deschis; am zis!...

TOŢI: Trăiască Papură-Împărat!

PAPURĂ: Acum şi pururea şi-n vecii vecilor...

TOŢI: Amin!

PAPURĂ: Păcală, te numesc mareşal de ocazie, fără leafă. Prezentează-ne concurenţii cu *tropos*.

PĂCALĂ: Ascult. *(Prezentînd pe Zorilă.)* Măria-sa Zorilă, craiul Răsăritului.

PAPURĂ: Zorilă?... Am cunoscut în tinereţe pe babacu-tău; pătimea, sărmanul, de căscat, altminterea era deştept şi cam... berbant. *(Rîzînd.)* Îmi aduc aminte că odată ne-am întîrziat împreună pănă-n faptul zilei, într-o mahala!... ha! ha! ha! Stîrnisem toţi cînii şi comisarii... ha, ha, ha!

TÎNDALĂ *(încet, cu dezaprobare)*: Auguste...

PAPURĂ *(serios)*: Ai dreptate, Tîndală, nu iartă ighemoniconul. *(Arată pe Sînziana.)* Şi e sărbătoare-n casă; iacă tac, tac.

ZORILĂ *(îngenunche dinaintea tronului Sînzianei şi declamă)*:

Princesă! Răsăritul e raiul pămîntesc;
Din el răsare luna şi soarele ceresc!
Primeşte-a fi regină acelui dulce plai,
Ca să privească lumea-n mirare rai în rai.

(Se scoală şi se retrage.)

PAPURĂ *(lui Tîndală)*: Rarerarerai în rai? parcă aud broaştele, Tîndală.

TÎNDALĂ: Poezie imitativă, auguste.

PAPURĂ: O fi!...

PĂCALĂ *(prezentînd pe Murgilă)*: Măria-sa Murgilă, craiul Apusului.

PAPURĂ: Murgilă?... Stăi... am cunoscut şi pe babacu-tău; era cam posomorît de firea lui. Ce mai face?...

MURGILĂ *(posomorît)*: A apus...

PAPURĂ: A apus!... Ce spui? A dat pielea popii? Hei!... lume, lume!... toţi sîntem mai mult sau mai puţin muritori. *(Îşi suflă nasul tare.)* Ca mîne îi apune şi tu.

MURGILĂ *(asemenea şi el îngenunche înaintea Sînzianei şi declamă)*:

Princesă, în Apusul profund, mistuitor,
Apune soare, lună, tot ce-i strălucitor,
Dar jur pe-a ta frumseţă, de lume admirată,
Că tu nu vei apune din ochii-mi niciodată.

(Se retrage.)

PAPURĂ: Frumos!... *(Lui Tîndală.)* Ce au, Tîndală, de grăiesc toţi în stihuri?... e vreo boală nouă?

TÎNDALĂ: Da... o boală ce se numeşte stiho-morbus.

PAPURĂ: O fi!...

PĂCALĂ *(prezentînd pe Lăcustă)*: Măria-sa Lăcustă-Vodă.

PAPURĂ: Lăcustă? Te ştiu de mult... mi-ai potopit ogoarele într-o vreme... la anul o mie şi ceva!

LĂCUSTĂ: Era foamete, augustate... şi eram pe-atunci un copil fără judecată, zburdalnic.

PAPURĂ: Aşa!... Şi-acum văd cu mulţămire că, deşi eşti flăcău tomnatic, te ţii bine; tot verde!

LĂCUSTĂ: Am stomac bun!

PAPURĂ *(lui Tîndală)*: Stomac de-Lăcustă.

LĂCUSTĂ *(îngenunchează dinaintea Sînzianei şi declamă)*:

Frunză verde de mohor
Mor de dor... zău... de dor mor,
Mor... mor... mor...

(Aparte.) Ce dracu!... am uitat restul şi mi-am pierdut rostul.

PAPURĂ *(lui Tîndală)*: Ian ascultă, Tîndală... ăsta mormoroseşte ca un urs.

LĂCUSTĂ *(cată a continua)*:

Frunză verde de mohor
Mor, mor, mor...

PAPURĂ: Lăcustă... dragă Lăcustă, lasă, nu mai muri acum, fătul meu, pe altădată, pe altădată, aşa să trăieşti.

LĂCUSTĂ *(retrăgîndu-se)*: Curios!... mi-am uitat improvizaţia.

PĂCALĂ *(prezentînd pe Pîrlea)*: Măria-sa, Pîrlea-Vodă.

PAPURĂ: Pîrlea?... pîrlit eşti de soare!

PÎRLEA: Ba din născare, augustate. *(Declamă:)*

Princesă, a ta frumseţă-nfocată şi bălaie
În vulcanul meu de suflet a aprins o palalaie.
Ard, ard, ard, mă fac cenuşă, căci amorul mă înfinge.
A! precum ai aprins focul, fă bine de mi-l şi stinge.

PAPURĂ: Pompieri!... chemaţi pompierii... e-n stare să-mi dea foc palatului. *(S-aude afară fluierul lui Pepelea.)*

PÎRLEA *(indignat)*: Cine mă fluieră?

PAPURĂ: Ce s-aude, un fluier?

SÎNZIANA *(uimită, aparte)*: Parcă-i fluierul care m-a scăpat de zmeu.

(Apare Pepelea pe pragul uşei din dreapta.)

SCENA X

Aceiași, PEPELEA

PAPURĂ: Cine ești tu, semețule, de îndrăznești s-ai îndrăzneala de a te prezenta dinaintea noastră?

PEPELEA: Luminate împărate, sînt solul Zînei-Lacului!... Acea zînă năzdrăvană a auzit de preaputernicul, preaînțeleptul, preamărinimosul Papură-Împărat, precum și de cerească frumuseță a fiicei sale, care-i samănă...

PAPURĂ *(îmblînzit)*: Așa mai vii de-acasă... urmează.

PEPELEA: Și, vrînd să vă arăte admirarea ce i-ați inspirat, vă trimite prin mine, pentru serbarea de astăzi, două prezenturi, cum nu s-a mai văzut pe lume.

PAPURĂ: Care? unde-s?...

PEPELEA *(face un semn afară; un paj intră, aducînd o colivie mică de aur, în care este închisă o pasere albastră, și alți doi servitori aduc o oglindă mare, pusă pe două picioare aurite)*: Iată-le!... o pasere măiastră, pentru frumoasa și încîntătoarea prințesă. *(Ia colivia ș-o prezintă Sînzianei.)* Ș-această oglindă, pentru augustatea-voastră... Paserea are grai omenesc și răspunde la toate întrebările... Oglinda arată adevărul... Zîna vă roagă să le primiți bucuroși, din parte-i.

(Servitorii așază oglinda între ambele arcade, față cu publicul.)

PAPURĂ: Primim, cum nu?... și-i trimitem asigurarea înaltei noastre considerațiuni.

SÎNZIANA: Ce frumoasă pasere!

PAPURĂ: O fi dumbrăveancă? *(Lui Pepelea.)* Și zici că astă pasere grăiește?

PEPELEA: E pasere măiastră... adresați-i orice întrebare, ea va răspunde.

PAPURĂ: Ce s-o-ntreb? Ha! am găsit... Păsărică dragă... spune-mi: sînt coțcari în împărăția mea?

PASEREA: Da! da! da! da!

PAPURĂ: Nu mă-ndoiam de asta... care sînt cei mai mari gheșeftari?

PASEREA: Păcală... Tîndală...

PAPURĂ: Ce-a zis?

PĂCALĂ: A zis Tîndală.

TÎNDALĂ: Ba Păcală.

PĂCALĂ: Ba Tîndală.

TÎNDALĂ: Ba Păcală.

PASEREA: Păcală-Tîndală, Tîndală-Păcală.

PAPURĂ: Cum se poate?... Și eu credeam...

TÎNDALĂ-PĂCALĂ: Minciuni, minciuni, gaiță nerușinată!... Nu o credeți, augustate.

PAPURĂ *(sever)*: Tăcere!... Mîne voi fi supremul vostru judecător, astăzi n-am vreme să fiu decît părinte... Sînziană, ai văzut ș-ai ascultat pe onorabilii preopinanți... asta... aspiranți... răspunde, care din d-nialor îl socoți mai demn de a-mi fi ginere mie și, prin urmare, bărbat ție?

SÎNZIANA *(sculîndu-se)*: Sire, sînt confuză în momentul acesta... și nu mă pot pronunța îndată... atît de mari sînt meritele d-nealor.

PAPURĂ: Prea bine, fata mea... Vom suspenda ședința pe zece minute; pentru ca să ai tot timpul necesar de-a lua o rezoluție. *(Tare.)* Ședința e suspendată pe zece minute. Poftiți la bufet, dacă vă place. *(Se scoală.)*

SÎNZIANA *(aparte)*: Am să consult paserea despre ursitul meu. *(Către pasere.)* Păsărică dragă, cum se numește ursitul meu?...

PASEREA: Pepelea! Pepelea.

SÎNZIANA: Pepelea. *(Iese printre arcade împreună cu damele.)*

PAPURĂ: Acum mă pot coborî de pe tron, să-mi mai dezmorțesc șalele... *(Se coboară.)* Unde-i cel ce-a adus paserea și oglinda?

PEPELEA: Eu sînt.

PAPURĂ: Cum te cheamă?

PEPELEA: Pepelea.

PAPURĂ: Din botez sau de-aiurea?

PEPELEA: Ba de-aiurea.

PAPURĂ: Așa am chitit și eu... acum spune-mi ce meșterie are oglinda asta?... Pănă azi eu n-am văzut oglinzi?

PEPELEA: Ea arată chipul și totdeodată caracterul fiecăruia om ce se uită în ea.

PAPURĂ: Minunat. *(Aparte.)* Prin ea am să cunosc firea mosafirilor mei. *(Tare.)* Păcală, Tîndală... ian priviți-vă mutrele în oglinda asta... ca să vedeți cît sînteți de frumoși.

PĂCALĂ-TÎNDALĂ *(cu sfială)*: Auguste...

PAPURĂ: Am poruncit... marș.

(Păcală și Tîndală se duc în față la oglindă, care reflectează doi lupi cu gurile căscate, trăgînd de-o pungă.)

PĂCALĂ-TÎNDALĂ: Doi lupi!... piei, drace!... sîntem lupi?

PAPURĂ: Lupi! Miniștrii mei, secretari de stat, sînt lupi! și eu i-am rînduit păstori la oi?... *(Sever.)* Am să vă hăituiesc cu copoi, pungivorilor!

PĂCALĂ-TÎNDALĂ *(abătuți)*: Ne-am dat de gol! Am pățit-o.

TOȚI *(cu mirare)*: O!

PAPURĂ *(aparte)*: Acum să trecem la musafiri. *(Tare.)* Lăcustă-Vodă... ai idee de nurii cu care te-a înzestrat natura?

LĂCUSTĂ: Aproximativ, augustate, după cît m-au încredințat sexul frumos.

PAPURĂ: Treci la oglindă, treci ca să te aproximativești cu ochii.

LĂCUSTĂ: Bucuros... *(Se pune în fața oglinzii. Oglinda reflectează o lăcustă slabă.)*

TOȚI *(rîzînd)*: A!... o lăcustă?

LĂCUSTĂ: Eu! Lăcustă?...

PAPURĂ: Aidoma.

PÎRLEA *(rîde cu hohot)*: A pățit-o vărul.

PAPURĂ: Pîrlea-Vodă, e rîndul dumitale.

PÎRLEA: Eu n-am grijă... sînt frumos. *(Cată în oglindă. Oglinda reflectează un curcan.)* Un curcan!

(Toți rîd.)

PAPURĂ: Numai bun de pus în frigare.

PÎRLEA *(furios)*: Asta-i o insultă..., cere răzbunare. *(Scoate sabia ca să lovească oglinda.)*

PAPURĂ *(oprindu-l)*: Ba te poftesc să-mi lași mobilele în pace; nu poți lupta cu adevărul... Am să mă uit și eu... priviți și admirați. *(Se pune majestos înaintea oglinzii. Oglinda reflectează o broască purtînd scufă.)* Ce?... un buhai de baltă?... Eu?... Asta-i broscărie... boscărie vreau să zic; sfărîmați oglinda asta obraznică în 40 de mii de bucăți. Buhai de baltă?... Pepelea, unde-i Pepelea?

PEPELEA *(ieșind de după oglindă)*: Aici.

PAPURĂ: La spînzurătoare... duceți-l la ștreang.

TÎNDALĂ-PĂCALĂ: Pe dînsul cu toții!

(Toți se răpăd asupra lui Pepelea, care scoate fluierul de la brîu.)

PEPELEA *(aparte)*: Am să te văd, fluierașule, ce poți.

(Fuge spre ușa din dreapta.)

PAPURĂ: Nu-l lăsați să scape.

PEPELEA: Sună, fluierașule, să-i faci a juca de streche.

(Sună din fluier ca la ușa cortului. Toți se opresc din goană și încep a juca în loc, sărind în sus, strîmbîndu-se și neputîndu-se opri; Pepelea iese, fluierul încetează, dansul se oprește.)

TOȚI: După el! *(Se răped spre ușă, fluierul se aude mai departe, dansul iar începe și continuă mai strechiat, păn' ce fluierul tace.)* Uf! am obosit, nu mai pot, îmi dau sufletul. *(Unii cad pe scaune, alții se razimă-mpreună, spate de spate.)*

PAPURĂ *(căzînd pe treptele tronului)*: Uf! am jucat fără voie ca la ușa cortului, la bătrînețe. Sîntem vrăjiți.

SCENA XI

Aceiași, DAMELE CURȚII, MACOVEI, TOMA, ȚĂRANI, ȚĂRANCE

DAMELE *(dau țipet afară)*: A!

TOȚI *(tresărind)*: Ce este?

DAMELE *(pe terasă)*: Zmeul! Zmeul!... Săriți... a răpit pe domnița!

(Zmeul trece călare prin aer, cu Sînziana în brațe.)

TOȚI: Zmeul!...

DAMELE *(vin, alergînd spăriete, în scenă)*: Zmeul! *(Se ascund după tronuri.)*

PAPURĂ: Ce zmeu? unde-i zmeul?... ce-ați pățit?

O DAMĂ *(răpede)*: În vreme ce domnița sta departe pe terasă, grăind cu paserea cea măiastră, soarele s-a-ntunecat ca de un nor și deodată a apărut prin văzduh un zmeu călare; el au trecut pe lîngă domnița, a luat-o în brațe și s-a dus, s-a dus...

PAPURĂ *(buimăcit)*: S-a dus, s-a dus, unde s-a dus?

DAMA: Și s-a făcut în curînd nevăzut.

PAPURĂ *(tare)*: Unde?

DAMA: În fundul orizonului.

TOȚI: A!

PAPURĂ: Tocmai în fund?

DAMA: Tocmai.

TOȚI: A!... A!...

PAPURĂ: Ce a... a... a?... ce ați căscat gurile?... La goană după el! *(Scoate paloșul și umblă pe scenă ca un nebun, strigînd:)* După el, voi toți... Domni, crai, împărați, Păcală, Tîndală, Macovei. Oștile, să iasă oștile... Poporul!... Să sară poporul! Cum?... să-mi fure bunătate de fată pe sub nas? După hoț, la goană; înarmați-vă cu buzdugane, cu ciomege, cu ce-ți găsi — încălecați pe cai, pe măgari, pe prăjini, și după zmeu, la goană. Eu plec înainte... Hai, nu mă lăsați singur.

TOȚI: Hai! Hai!

COR

La goană, la goană, la goană,
În grabă, la fugă, mereu!
Să-l prindem, să-l facem tocană,
Pe hoțul, pe hîtrul de zmeu!

(Toți iese, alergînd pe ușă și pe sub arcade.)

(Sfîrșitul actului II)

ACTUL III

(Teatrul reprezintă o pădure deasă, prin care se deschide o alee ce duce din fața scenei pănă-n fund; în dreapta, un tufar, sub care stă ghemuit Statu-Palmă.)

SCENA I

STATU-PALMĂ, apoi ZÎNA-CODRULUI

COR

(în pădure)

În pădurea fărmecată
Stăm închiși, vai! fără vină.
O! tu, zînă adorată,
Scoate-ne iar la lumină.

STATU-PALMĂ: Ian auzi cum se bocesc toți nenorociții prinși în codru de Mama-Pădurei!... Ce dihanie răutăcioasă!.. Pe cine-l întîlnește rătăcit peaice, îl închide într-un copac... Chiar pe mine, uncheșul Statu-Palmă-Barba-Cot, m-a osîndit să stau în tufarul ista .. și mi-a luat amanet iepurașul meu cel șchiop... De nu l-ar fi mîncat ostropăț, sărmanul Dar iată că vine... La tufar, moșule.. *(Se ascunde după tufar.)*

ZÎNA *(care vine prin alee)*: Frate-meu, zmeul, a răpit pe Sînziana și de-atunci nu l-am mai văzut... l-a fi fărmecat, și-l ține legat de poalele ei... Ce proastă beție e beția amorului!... Cum ea schimbă pe om în neom... Eu disprețuiesc această slăbiciune omenească... n-am iubit, nici voi iubi vreodată, deși mulți s-au înamorat de mine și s-au rătăcit prin codru, căutîndu-mă. Năucii! le-am arătat eu cine-i Mama-pădurei... i-am atras aci în desime și i-am închis în trunchii copacilor. În stejarul cel mare am pe Făt-Frumos; în salcia cea pletoasă, pe un poet bocitor; în tufa ceea de spini înveninați, pe un invidios jurnalist în putregaiul cel de ulm, un

fost ministru putred la inimă; în strîmbătura cea de lemnul-cînelui, un fals patriot; în tufarul cela am închis pe Statu-Palmă-Barbă-Cot și i-am luat zălog iepurașul lui cel șchiop, ha! ha! ha! *(Corul iar se repetă.)* Ei plîng, și eu rîd de bocetele lor... Dar ce zăresc? Iaca frate-meu, zmeul... posomorît e!... efectul amorului!

SCENA II

ZÎNA, ZMEUL (vine prin alee trist, palid și abătut)

ZÎNA: Bine-ai venit, frate!... Ce-ai pățit de ești așa trist?

ZMEUL *(oftează)*: Ha!

ZÎNA: Ești bolnav?

ZMEUL *(dă din cap)*: Ha!

ZÎNA: Nu?... ai perdut poate pe Sînziana?

ZMEUL *(tragic)*: Ah!... n-am perdut-o, soro... ea m-a prăpădit pe mine.

ZÎNA: Cum?

ZMEUL: Nu vrea!

ZÎNA: Ce nu vrea?

ZMEUL: Să mă iubească.

ZÎNA: Cum se poate?... tu, zmeul zmeilor!

ZMEUL: Eu, zmeul zmeilor!

ZÎNA: Care va să zică, nu te-ai îndulcit cu nimica pînă acum?

ZMEUL: Îndulcit?... Zi amărît, căci numai amar am înghițit... privește-mă în față, și-apoi mă-ntreabă de viață.

ZÎNA: Într-adevăr, ești cam tras la față.

ZMEUL: Și tras pe sfoară... Sînt galben ca nufărul, căci nici mănînc, nici beau, nici dorm; sînt năuc.

ZÎNA: Adică înamorat?

ZMEUL: Înamorat lulea.

ZÎNA: Lulea?

ZMEUL *(tragic)*: Lulea, ascultă: După ce am răpit-o de la curtea lui Papură... am adus-o prin văzduh la palatul meu din insula cea nevăzută... Sărmana!... era leșinată de spaimă... cînd s-a trezit și a dat cu ochii de mine... în loc să-mi zîmbească, ca celelalte fete bine crescute, știi ce-a făcut?

ZÎNA: Ce?

ZMEUL: S-a-nfuriat ca o pisică sălbatică, și cît pe-aci să mă chiorască cu unghiile sale trandafirii... Eu am început, după obicei, a-i înșira vorbe drăgălașe... aș!... ca și cînd aș fi grăit politică.

ZÎNA *(rîzînd)*: Așa efect deșantat ai produs?

ZMEUL: Așa!... i-am spus că o iubesc, că vreau s-o fac împărătească zmeilor, că i-oi aduce toate comorile din lume, botine cu tocuri de-o șchioapă, corsete, chirase, degeaba!... în sfîrșit, i-am căzut la genunchi... Am plîns chiar, crezi tu, Pădureanco?

ZÎNA: Și ea?

ZMEUL: Ea s-a uitat la mine cu dispreț și mi-a zis: Slut ești cînd te scîncești.

ZÎNA: Și tu?

ZMEUL: Eu m-am supărat și am răspuns: Slut, neslut, ai să fii a mea, de voie, de nevoie; și m-am răpezit s-o apuc în brațe.

ZÎNA: Și ea?

ZMEUL: Ea mi-a tras o palmă... dar știi ce palmă? de mi-au scăpărat ochii... *(Duios.)* Cine ar crede că o mînușiță atît de fragedă ar putea... Mi-e umflată falca?

ZÎNA: Umflată bine... și tu?

ZMEUL: Eu m-am făcut că n-am mîncat palma și am dat asalt înainte...

ZÎNA: Atunci?

ZMEUL: Ea a scos, de nu știu unde, un pumnar și mi-a declarat că se ucide de-oi face un pas mai mult.

ZÎNA: Și tu ai crezut-o?

ZMEUL: Era în stare să se străpungă, diavoloaica, pentru ca să-și apere... onoarea.

O copiliță cu mîna-i albă
Pe mine, soro, m-a prins de nas.
Și lîngă-această minune dalbă
N-am nici putere, nu am nici glas.
Credeam odată că cel mai tare
Și cel mai mare pe lume-s eu.
Ce nerozie! ... o fată mare
E mai zmeoaică decît un zmeu!

ZÎNA: De este așa, te jălesc, frățioare... După cîte mi-ai spus, Sînziana are mîndrie și energie?

ZMEUL: Prea multă energie... *(Își pipăie falca.)* Și eu nu mai am vlagă în mine de cînd mă mănîncă dorul... puterile mi-au secat, încît sînt foarte îngrijit, căci am aflat de venirea lui Papură-Împărat asupra mea cu oaste mare!

ZÎNA: Cine ți-a adus astă veste?

ZMEUL: Un șoim cu cap de cuc.

ZÎNA: Vro pasere măiastră?

ZMEUL: Nicidecum!... Un simplu cuc, care și-a schimbat numele, ca să se cotofănească.

ZÎNA: Și ce-ai de gînd să faci?

ZMEUL: De-aș fi în apele mele, nu mi-ar păsa de oastea lui Papură..., dar mă simt fără curaj... de cînd m-a muiat amorul... și mă tem...

ZÎNA: Nu te teme, cît sînt eu în calea lor... alt drum decît acest din codru nu duce spre insula ta. De-or intra în el, îi prind în mrejele mele.

ZMEUL: Prinde-i, sorioară! mai cu samă pe împăratul... Sînziana va face tot ce voi vrea eu pentru ca să scape pe tată-său... ș-atunci voi redeveni iar zmeul zmeilor, cu-o falcă-n cer și cu alta pe pămînt... dar ce s-aude? *(În stînga e un zgomot de oameni.)*

ZÎNA: Zăresc o oaste mare... o fi Papură.

ZMEUL: O oaste?... fug...

ZÎNA: Mergi degrabă de te închide în cetatea ta.

ZMEUL: M-am dus! *(Iese fuga prin fund.)*

ZÎNA: Sărmanul frățior, cine-ar zice c-a fost spaima lumii... privește, din zmeu, s-a schimbat în iepure. Efectul amorului! *(Intră în pădure.)*

SCENA III

PAPURĂ, PĂCALĂ, TÎNDALĂ, MACOVEI, ȚĂRANI, OSTAȘI

(toți sînt înarmați cu feliurimi de arme; intră din stînga, obosiți de drum)

COR

Aoleo! nu mai pot,
Ostenit sînt de tot,
Am să mor!
Ce necaz! păn-acum,
De un an sînt pe drum
Umblător, mor, zău, mor.

PAPURĂ: Unde sîntem, Tîndală?

TÎNDALĂ: La marginea unui codru, auguste.

PAPURĂ: Ai vorbit de te-ai pripit... te întreb, în ce țară am ajuns?

TÎNDALĂ: Cine poate ști... de un veac de om umblăm lela pe fața pămîntului, fără a-i da de capăt... Ne-am perdut și drumul și cărarea.

PAPURĂ: Așa este, mi-am lăsat tronul, masa și odihna, ca să-mi găsesc fata... în ce hal oi găsi-o!

PĂCALĂ: Dacă-i găsi-o?...

PAPURĂ: Dac-oi găsi-o, precum zici... Dar adică de ce n-aș găsi-o? Cu toate că se poate prea bine să n-o găsesc, dar se poate s-o și găsesc... însă în ce hal?... în ce hal?... asta-i întrebarea?

PĂCALĂ: Asta.

PAPURĂ: În sfîrșit, unde ne aflăm?... Am trecut, ca Alexandru Machedon, prin țara furnicilor, prin țara căpcăunilor, și abia am scăpat teaferi, deși am perdut jumătate de oaste... așa vom scăpa și de-acum nainte... nu vă temeți. Dascăle Macovei... tu, care ești membru Societății Geografice din Podul Iloaiei, trebuie să cunoști partea asta de lume?

MACOVEI: Măria-ta... de nu cumva am intrat în împărăția urieșilor sau în crăia piticilor, sau în dom-

nia tricolicilor, apoi trebuie să nu fim departe de ţara zmeilor.

TOŢI *(cu frică)*: Oare?

PAPURĂ: Cum?... să fie oare zmeul aşa aproape de noi?

TOŢI *(dînd îndărăt)*: În codrul ăsta?

PAPURĂ *(se dă după ostaşi)*: Ce v-aţi spăriet, voinicilor?... au nu vă gîndiţi la strămoşii voştri?! la acei eroi care sînt meniţi a fi esploataţi de strănepoţii lor?... Păcală-Tîndală, unde sînteţi?

PĂCALĂ-TÎNDALĂ *(ieşind dintre ostaşi)*: Prezenţi.

PAPURĂ: Intraţi în codru şi trageţi cu ochiul, nu cumva îţi zări zmei pe după copaci.

AMÎNDOI *(uimiţi)*: Noi?

PAPURĂ: Voi, d-apoi cine?... eu?... Hai, marş... de-ţi scăpa din ghearăle lor, voi fi marinimos cu voi, iertîndu-vă păcatele... marş...

AMÎNDOI: Ne-am topit...

PAPURĂ: Pornit-aţi azi?...

AMÎNDOI: Pornit, auguste.

PAPURĂ *(ostaşilor)*: Pănă se vor întoarce din misiunea lor extraordinară, de se vor mai întoarce... voi întindeţi-mi cortul sub pădureţul cel stufos, ca să mă odihnesc... *(Arată în dreapta, înspre culise.)* Unde-s Pîrlea şi Lăcustă?

MACOVEI: Au rămas pe urmă, după obicei.

PAPURĂ: Pare-mi-se că bat lăturile... Hai! *(Iese pe gînduri.)* În ce hal oi găsi-o? *(Iese-n dreapta, cîntînd corul de la începutul scenei.)*

SCENA IV

PĂCALĂ, TÎNDALĂ

TÎNDALĂ: Păcală?

PĂCALĂ: Ce-i, Tîndală?

TÎNDALĂ: Te-ai spovăduit păn-a nu pleca de-acasă?

PĂCALĂ: Ba nici am gîndit; dar tu te-ai împărtăşit?

TÎNDALĂ: Nici atît.

PĂCALĂ: Apoi halal de noi!

TÎNDALĂ: Halal!... Păcală, ştii una?

PĂCALĂ: Ce?...

TÎNDALĂ: Dacă am spăla putina?

PĂCALĂ: M-am gîndit de mult la asta... dar unde să mergem?... încotro s-apucăm singuri-singurei?.. să ne rătăcim?... să ne mănînce fiarăle?... asta vrei?...

TÎNDALĂ: Ferească Sfîntul... hai dar în codru... de-om întîlni vreun zmeu... i-om da decoraţiile noastre, ca să-l îmblînzim... Cine ştie?... poate că şi zmeii să aibă slăbiciune pentru decoraţii...

PĂCALĂ: Bună idee... Tîndală... nu eşti prost de tot... Hai!...

(Intră amîndoi în alee şi se îndreaptă cu sfială spre fund. Deodată mulţime de ţînţari iese dintre copaci, bîziind prin văzduh, şi-i atacă.)

TÎNDALĂ: Păcală, vezi ceva?

PĂCALĂ: Nimic alt, decît un soi de ţînţari morţi de foame... să juri că-s postulanţi.

TÎNDALĂ *(apărîndu-se)*: Hîş, dihanie... na!... m-a pişcat de mînă... *(Îşi trage o palmă peste mînă.)*

PĂCALĂ: L-ai ucis?...

TÎNDALĂ: Ba!... ia sama, se pune unul pe obrazul tău.

PĂCALĂ: Îl aud bîziind şi-l pîndesc.

TÎNDALĂ: Dă-i!

PĂCALĂ: Na! *(Îşi trage o palmă peste obraz.)*

TÎNDALĂ: L-ai ucis?

PĂCALĂ: Ba nu, ucigă-l crucea. *(Înaintînd.)* Vezi ceva printre copaci, Tîndală?

TÎNDALĂ: Tufă!... Stăi...

PĂCALĂ: Ce-i?

TÎNDALĂ: Un ţînţar cît un bivol... Iaca vine... bîzie... se pune pe vîrful nasului... na!... aoleo!...

(Îşi trage un pumn peste nas.)

PĂCALĂ: L-ai turtit?...

TÎNDALĂ: Ba, mi-am turtit nasul!

PĂCALĂ: Să-i fie de bine!...

(Tot apărîndu-se de ţînţari şi esaminînd desimea codrului, ajung în fund.)

TÎNDALĂ: Păcală... apucă tu în dreapta și eu în stînga... de-acum ce-o vrea Dumnezeu cu noi.
PĂCALĂ: Poate să perim... Tîndală, să ne îmbrățișăm, pentru întăia și ultima oară... Să ne iertăm...
TÎNDALĂ *(luîndu-l în brațe)*: Multe ți-am greșit, frate.
PĂCALĂ: Și eu ție...
TÎNDALĂ: Am căutat să te dau peste cap din minister.
PĂCALĂ: Și eu pe tine.
TÎNDALĂ: Știi că asta nu-i delicat?... Dar sîntem chit... adio... să ne vedem sănătoși.
PĂCALĂ: Da! pe ceea lume.
(Se despart, apucînd unul în dreapta și celalalt în stînga... ei dispar... Tremolo.*)*
TÎNDALĂ *(cu glas spăriet, între culise)*: Păcală!...
PĂCALĂ *(asemenea)*: Tîndală!...
(Vin amîndoi în scenă, plini de groază și cu nasurile bășicate.)
TÎNDALĂ: Ce este? Zmeul? ai văzut zmeul?...
PĂCALĂ: Ba nu... dar tu?...
TÎNDALĂ: Nici eu.
PĂCALĂ: Apoi de ce m-ai chemat?...
TÎNDALĂ: Mi-a fost dor de tine!...
PĂCALĂ: Zi mai bine că ți-a fost frică.
TÎNDALĂ: Frică?... nicidecum!... groază!...
PĂCALĂ: Iaca!... Da ce-ai pățit, Tîndală? Ți-e nasul roș și umflat ca o sfeclă.
TÎNDALĂ: Ș-al tău ca un morcov.
PĂCALĂ: Sîntem decorați amîndoi cu ordinul legumilor.
TÎNDALĂ: Taci!... S-aude ceva... la sănătoasa, frate.
PĂCALĂ: Stăi, nu te teme... vine împăratul.

SCENA V

TÎNDALĂ, PĂCALĂ, PAPURĂ (cu suita)

PAPURĂ: Ha! ha! v-ați întors din codru?... ați cercetat bine?... ați văzut ceva?...
PĂCALĂ: Am văzut numai niște țînțari.
TÎNDALĂ: Cît niște zmei!

PAPURĂ: Și v-ați războit cu dînșii... judecînd după halul nasurilor voastre... Ha! ha! ha! ce frumoși sînteți!... începeți a da mugur. *(Toți rîd.)*

COR

Ce nas roșcovan,
Să juri că-i curat
Morcov degerat
Sau muc de curcan.
Ha, ha, ha, ha, ha!
Ha, ha, ha, ha, ha!

TÎNDALĂ: Ce rîdeți?...
PAPURĂ: Dar, în sfîrșit, v-ați convins că nu-i nici o primejdie de trecut prin codru... Hai dar, copii, adunați-vă-mprejurul meu. Și cruce-ajută... Hai...
(Vor să plece spre alee.)

SCENA VI

Aceiași, ZÎNA-CODRULUI

ZÎNA: Cale bună, împărate!
PAPURĂ: Sărut ochii, drăguliță.
ZÎNA: Unde mergi cu așa oaste mare?... Vrei să cotropești lumea?...
PAPURĂ: Ba, deocamdată, merg să-mi găsesc fata.
ZÎNA: Pe Sînziana, care a răpit-o zmeul?
PAPURĂ: Tocmai!... dar nu prea cunoaștem drumul; n-ai putea d-ta să ne îndrepți spre țara zmeului?
ZÎNA: Cum nu, dar ce-mi dai?...
PAPURĂ: Îți dau un bărbățel, gigăt și frumușel, într-ales... Vrei pe Tîndală?
ZÎNA: Unde-i, să-l văd?
PAPURĂ: Iată-l.
ZÎNA *(rîzînd)*: Borcănosul ăsta?
TÎNDALĂ *(supărat)*: Și ea rîde? apoi n-are haz!...
PAPURĂ: Nu căta că-i cam beteag la nas... l-au pișcat țînțarii, altminterea-i nostim.

ZÎNA *(rîzînd)*: Mai bine vă duc degeaba... Hai!

PAPURĂ: Dar nu ne-a mînca ţînţarii?

ZÎNA: N-aveţi grijă... i-au săturat nasul d-sale! *(Arată pe Tîndală.)*

PĂCALĂ *(aparte)*: Pe mine nu m-a văzut? *(Se ascunde la faţă.)*

ZÎNA: Şi al d-tale. *(Arată pe Păcală.)*

PĂCALĂ: Na.

ZÎNA *(aparte)*: Au încăput pe mîna mea? am să-i schimb în dobitoace.

(Ieşe cu toţii în codru, cîntînd: „Ce nas roşcovan" etc.)

SCENA VII

STATU-PALMĂ-BARBĂ-COT, LĂCUSTĂ-VODĂ

STATU-PALMĂ *(ieşind din tufar)*: S-a dus Mama-Pădurei, ca să facă iar vreo răutate... Cînd aş pute să fug de-aici... cînd aş găsi un om să mă poarte în spinare!... bătrîneţele m-au făcut olog de picioare... şi iepuraşul meu a perit, sărmanul... dar pare că vine cineva... samănă a fi un besmetic, iată-l. *(Se pune sub tufă.)*

LĂCUSTĂ *(intră din stînga, îngrijit)*: Ce s-a făcut oastea?... încotro a apucat?... m-am răzleţit de ea, ca să mănînc ceva... şi m-am rătăcit. Unde mă aflu? de cine să întreb? nu văd ţipenie de om... ba parcă zăresc ceva colo, sub tufă. *(Se apropie de tufar.)* Un moşneguţ! Moşule, uncheaşule... n-ai văzut trecînd o oaste pe-aici?

STATU-PALMĂ *(surd)*: Ha!

LĂCUSTĂ: O oaste?

STATU-PALMĂ: Ha!

LĂCUSTĂ *(mai tare)*: Oameni mulţi.

STATU-PALMĂ: Ha!

LĂCUSTĂ: E surd, sărmanul... să strig mai tare. *(Strigă.)* Moşule, n-ai văzut pe Papură-Împărat?

STATU-PALMĂ: Ai mîncat păpară?

LĂCUSTĂ: Bree, astupate-i sînt urechile. *(Tare, cît poate.)* Papură.

STATU-PALMĂ: Papară?

LĂCUSTĂ: Oi să mă culc lîngă el, ca să-i chiui la ceafă. *(Pus pe brînci lîngă el, răcneşte.)* Papură, Papură-Împărat.

STATU-PALMĂ *(sărind călare pe umerii lui Lăcustă)*: Am auzit... ce strigi aşa?...

LĂCUSTĂ *(surprins)*: Iaca, ce-ai păţit, unchiaşule, de încaleci pe mine?

STATU-PALMĂ: Te-am încălecat pentru ca să mă porţi în spinare pe lume.

LĂCUSTĂ *(sculîndu-se)*: Eu să-ţi fiu cal?... Nu-mi spui că eşti ghiduş? Coboară de pe umeri.

STATU-PALMĂ: Nici gîndesc... mi-e bine aici.

LĂCUSTĂ: Ţi-o fi, dar mie nu... dă-te jos.

STATU-PALMĂ: Ha!

LĂCUSTĂ: Nu te mai face că eşti surd... Hai, destulă glumă!

STATU-PALMĂ: Ha!

LĂCUSTĂ: Ei, apoi nu te întrece, ghiujule, că-ţi trag o trînteală s-o pomeneşti...

STATU-PALMĂ *(îl bate cu călcăiele)*: Hi! hi... jărpane!

LĂCUSTĂ: Jărpane?... aşteaptă, să te hurduc pînă ţi-a ieşi sufletul... să-ţi arăt eu jarpan. *(Sare-n loc, se zbuciumă în toate părţile.)*

STATU-PALMĂ: Degeaba te trudeşti... m-am făcut una cu trupul tău.

LĂCUSTĂ: Una?... dar cine eşti tu, afurisitule?

STATU-PALMĂ: Statu-Palmă-Barbă-Cot!

LĂCUSTĂ *(îngrozit)*: Statu-Palmă? Aoleo!... aoleo!... ajutor!... ajutor! oameni buni! *(Aleargă nebun.)*

STATU-PALMĂ *(rîzînd)*: Hi! hi! hi! hi!... nu te-aude nime... doar numai Mama-Pădurei.

LĂCUSTĂ: Mama-Pădurei!... săriţi, nu mă lăsaţi, s-a legat năpastea de mine ca boala de om sănătos.

STATU-PALMĂ: Ha! ha! ha! *(Rîde.)*

LĂCUSTĂ: Mă duc să mă arunc într-o fîntînă, ca să-l înec... *(Fuge-n dreapta.)* Aoleo!...

STATU-PALMĂ: Hi... mîrţoagă... Ha! ha! ha!...

SCENA VIII

PÎRLEA-VODĂ (vine alergînd de la stînga)

PÎRLEA: Parc-am auzit zbierînd pe Lăcustă. Ce i s-a întîmplat? Să-l fi mîncat vreun balaur?... Prost dejun, dar eu, cu toate acestea, nici n-am ospătat, nici n-am băut... ci am rămas în urmă de oamenii mei... ce să mă fac? încotro să-mi îndrept pașii? drum nu-i, doar s-apuc prin cel codru... Hei!... ce-mi văzură ochii!

SCENA IX

PÎRLEA-VODĂ, PAPURĂ-ÎMPĂRAT (cu cap de buhai de baltă), TÎNDALĂ — PĂCALĂ (cu capete de lup), MACOVEI (cu cap de măgar), CEILALȚI (cu capete de buratici și de alte vietăți. Ies cu toții dintre copaci și încunjoară pe Pîrlea-Vodă, imitînd cu toții broaștele.)

COR

Ua ca, ua ca, ua ca, ua ca!
Am pățit-o iaca-așa...
Ua ca, ua ca, ua ca, ua ca!

PÎRLEA: Ce vreau buraticii ăștia?... îmi dau de știre că are să ploaie... Bine, bine, vă mulțămesc că-mi anunțați ploaie, doar mi s-a mai stinge setea din pept.

PAPURĂ *(cu ton plîngător)*: Ua ca, ua, ua ca!

PÎRLEA: Curios lucru... cum samănă broscoiul ăsta cu Papură. *(Tîndală și Păcală se apropie de Pîrlea și urlă ca lupii.)* Tio, dihănii!... la stînă... să juri că-s Păcală și Tîndală. *(Macovei rage ca măgarii la urechile lui Pîrlea.)* Ha! urechiatule... ăsta e Macovei învățatul în picioare.

ZÎNA *(se arată)*: În codru, dihăniilor!

(Papură cu ai lui dispar în pădure, reîncepînd corul de buratici.)

SCENA X

PÎRLEA, ZÎNA-CODRULUI

PÎRLEA: O nevăstuică?

ZÎNA *(aparte)*: Cine să fie ardeiul ăsta?

PÎRLEA *(aparte)*: Frumușică... ochi plini de foc... talie plinuță... brațe de caș... îmi dau poftă de mîncare... Dacă mi-aș cerca norocul?... *(Grațios.)* Puiculiță, de-aici ești?

ZÎNA: De aici.

PÎRLEA: Și cum te cheamă, maică?

ZÎNA: Pădureanca mă cheamă, taică.

PÎRLEA: Pădureanca!... se vede că ești născută în codru?

ZÎNA: Ai gîcit.

PÎRLEA: Dar... nu ești sălbatică?...

ZÎNA: Nu cred.

PÎRLEA: Bujorașule, așa te vreau.

ZÎNA: Dar de ce mă vrei așa?...

PÎRLEA: De ce?... Hm!... ascultă, măiculiță, ce ai zice dacă ți-aș face o propunere...

ZÎNA: Ce propunere?

PÎRLEA: Foarte nevinovată... adică să ne primblăm împreună, a la brațetă, prin cea desime.

ZÎNA: A la brațetă?...

PÎRLEA: Dar; hai să culegem cimbrișor.

ZÎNA: Nu te pricep.

PÎRLEA: Vorbă să fie... parcă n-ai mai cules cimbrișor de cînd ești.

ZÎNA: De unde să culeg, dacă nu-i?

PÎRLEA *(aparte)*: E cam prostuță, dar frumoasă coz. *(Tare și-apropiat.)* Cum se poate?... un juvaer ca mata, cu o guriță așa de îmbobocită, cu niște sprincene așa de îmbinate... cu o talie așa de rotunjoară. *(Vrea să o apuce de mijloc.)*

ZÎNA *(lovindu-l peste mînă)*: Nu pune laba.

PÎRLEA *(încîntat)*: Labă?... e nostimă de tot Pădureanca! vorbă multă, sărăcie... Știi una?

ZÎNA: Spune.

PÎRLEA: Îmi placi, nevoie mare; m-ai fărmecat, m-ai scos din țîțîni... și, de vrei să-ți găsești norocul, n-ai decît să te dai în dragoste cu mine, pre legea mea.

ZÎNA: Oare? dar cine ești d-ta?

PÎRLEA *(cu emfaz)*: Pîrlea-Vodă.

ZÎNA: Pîrlea-Vodă cel vestit?

PÎRLEA *(mîndru)*: Eu!

ZÎNA: Cel frumos?

PÎRLEA: Eu!

ZÎNA: Cel drăgălaș?

PÎRLEA: Eu!...

ZÎNA: Cel șuchet?...

PÎRLEA: Tot eu! văd că mă cunoști, ca și cînd m-ai fi făcut.

ZÎNA *(oftînd)*: Ah!

PÎRLEA: Oftezi?... oftezi după mine... găinușa tatei?... mă așteptai?...

ZÎNA *(coborînd ochii)*: Ah!

PÎRLEA: Ei! nu mai suspina, cănărașule, că nu-s doar nemilostiv... știu să compătimesc la amorurile ce aprind. Pe cît sînt de plăcut, sînt și marinimos.

ZÎNA: Ce bun ești!

PÎRLEA: Așa mi-i crasisul. *(Deschide brațele.)* Și de vreme ce m-ai îndrăgit nitam-nisam... vino-n brațele mele... eu să te schimb pe tine în zîna fericirii și tu să mă schimbi pe mine în...

ZÎNA *(înaintează și-l atinge cu o vărguță)*: În curcan...

(Pîrlea se preface în curcan.)

PÎRLEA: Aoleo!

ZÎNA: Ha! ha! ha! încă unul!... la coteață. *(Îl alungă.)*

PÎRLEA: Glu! glu! glu! glu!

(Pîrlea fuge-n pădure. Deodată s-aude-n depărtare fluierul lui Pepelea.)

ZÎNA *(singură)*: Un fluier?... îl cunosc?... e fluierul lui Pepelea, dat lui de Zîna-Lacului, dușmana mea de moarte... El fură mințile și pătrunde inimile. *(Ascultă.)* Ce armonie încîntătoare!... Cu el, Pepelea poate realiza tot ce dorește în astă

lume. Pepelea se duce să scape pe Sînziana din insula fratelui meu... Cum să-l opresc de-a merge înainte?... Cum să-i smulg arma din mînă, fluierul cel vrăjit?... A!... bună idee!... să iau chipul și glasul Sînzianei, să-i ies în cale, să-l amețesc, să-l orbesc... minunat! *(Fluierul încetează.)* Are să cadă și el în mrejele mele. *(Intră în pădure.)*

SCENA XI

PEPELEA, și, mai pe urmă, ZÎNA-CODRULUI

ARIE

PEPELEA

În zadar alerg pămîntul,
În zadar mă ostenesc
Pe iubita-mi Sînziană
De la zmeu să o răpesc.
Calea-i lungă, fără margini,
Cum e și iubirea mea,
Zi și noapte alerg cîmpii,
Făr-a mă-ntîlni cu ea.

Sărmana copilă!... o văd pretutindeni, în flori, în stele, în zori, în umbră, dar nu e decît o nălucă ce dispare și eu rămîn tot singur și nemîngăiat. *(Se pune pe o rădăcină. În pădure se aude glasul Sînzianei.)*

GLASUL

În zadar plîng zi și noapte
Cerînd lumii ajutor.
Nu găsesc, vai! nici un suflet
De-a mea soartă-ndurător.

PEPELEA *(tresărind)*: Ce-aud?... e glasul Sînzianei. *(Se scoală, turburat.)*

GLASUL SÎNZIANEI

Viața mea se ofilește
Ca un fir de iarbă-n vînt,
Și eu, trista Sînziană,
Mă apropii de mormînt.

(Zîna-Codrului vine în scenă sub figura Sînzianei.)

PEPELEA: Sînziană-Sînziană!

ZÎNA: Cine mă cheamă?

PEPELEA: Eu, Sînziană!

ZÎNA: Cine ești tu?

PEPELEA: Nu mă recunoști?... Eu sînt Pepelea, care te-am scăpat de zmeu în palatul tău împărătesc... și ți-am adus o pasere măiastră.

ZÎNA: Cînd?... a!... mi-aduc aminte... e mult de-atunci, judecînd după chinurile ce-am suferit, cît am fost în puterea zmeului.

PEPELEA: Dar acuma nu mai ești în puterea lui?

ZÎNA: Nu; am fugit din palatul lui, și de-atunci umblu rătăcind noaptea și stau ascunsă cît e ziua... dorul și speranța mea sînt de-a mă întoarce acasă la tatăl meu.

PEPELEA: Te-oi duce eu, Sînziană, eu care venisem ca să ucid zmeul, să te scap de el.

ZÎNA: Să-l ucizi?... A! ferește-te de dînsul, căci el are un buzdugan pe care-l aruncă în depărtare de șepte poște, și tu n-ai nici o armă.

PEPELEA: Te înșeli, Sînziană, am două arme neînvinse, cu care pot face minuni.

ZÎNA: Două?... ce arme?...

PEPELEA: Amorul ce mi-ai inspirat și care mă face a disprețui toate primejdiile, toate piedecile.

ZÎNA: Cum? Mă iubești?

PEPELEA: Aș fi venit să lupt de moarte cu zmeul, dacă nu te-aș iubi?

ZÎNA: Ah! Pepeleo! dacă în adevăr simți compătimire pentru mine, nu-ți expune zilele în zadar; mai bine fugi de aceste locuri și mă părăsește soartei mele nenorocite.

PEPELEA: Eu să te părăsesc, după ce te-am regăsit?... Mai bucuros să mor.

ZÎNA: Ah! Pepeleo! ce mi-ar folosi un rest de viață dacă ai muri tu? N-ai înțeles că și eu, din parte-mi... te iubesc?

PEPELEA *(fericit)*: Tu pe mine? O, de-acum sînt împăratul lumii!... Vie zmei, balauri, pajuri năzdrăvane, le voi combate, le voi învinge.

ZÎNA: Dar cu ce?

PEPELEA: Cu fluierașul ăsta pe care mi l-a dat Zîna-Lacului.

ZÎNA: Ți-ai perdut mințile, Pepeleo?... cu o biată trestie crezi tu să sfărami buzduganul zmeului?

PEPELEA: Dar tu nu cunoști puterea acestei trestioare, prin farmecul ei am scăpat de toate nevoile; Zîna-Lacului, care mă ocrotește, mi-a zis să nu mă despart niciodată de fluierașul ăsta, să nu-l dau nimărui, căci pe loc m-ar cuprinde moartea.

ZÎNA *(cu glas desmerdător)*: Nici mie măcar?

PEPELEA: O! ție-ți dau tot, tu ești viața mea și fericirea vieței mele.

ZÎNA: Adevărat? adă fluierul ca să suflu în el, și el să-mi spuie de este adevărat amorul tău?

PEPELEA *(dîndu-i fluierul)*: Ține.

ZÎNA *(luînd fluierul și schimbînd tonul)*: A! te-am dezarmat, nemernicule, și te-am redus iar la nimicirea ta omenească.

PEPELEA: Ce zici?

ZÎNA: Ai crezut că sînt Sînziana?... privește... *(Își scoate vălul.)* Sînt sora zmeului, Pădureanca, Mama-Pădurei, și te osîndesc să intri de viu în pămînt... Peri!...

PEPELEA *(desperat)*: A! *(Încet intră în pămînt.)*

ZÎNA: Peri de la lumina soarelui și te afundă în noaptea morților.

PEPELEA: O, Zîna-Lacului, Zîna-Lacului!

(S-aude un tunet. Zîna-Lacului apare în văzduh, purtată pe aripele unei pajuri.)

SCENA XII

Aceiași, ZÎNA-LACULUI

ZÎNA-LACULUI: Stăi!

ZÎNA-CODRULUI *(înfiorîndu-se)*: Zîna-Lacului, sînt pierdută! *(Scapă fluierul din mînă.)*

ZÎNA-LACULUI: Pepeleo, ieși din pămînt. *(Pepelea iese încet pe fața pămîntului.)* Iar tu, Pădureanco, Zîna-Codrului, tu care nu cunoști pe lume nici mila, nici iubirea, dispari.

ZÎNA-CODRULUI *(retrăgîndu-se spăriată, se apropie cu spatele de un stejar, care se deschide ș-o înghite. Dispărînd)*: A!

PEPELEA *(îngenunchind)*: O! Zînă binefăcătoare, cum să plătesc binele ce mi-ai făcut?

ZÎNA-LACULUI: Făcînd și tu bine altora; sună din fluier, ca să dezlegi de farmecele Pădurencei pe toți nenorociții care gem închiși în codrul acest blăstemat.

Adio, rămîi cu bine,
Împlinește-ți soarta ta.
Și gîndește-n veci la mine,
Eu voiesc a te-ajuta.
Într-o oară de urgie
Tu mi-ai fost apărător,
Eu voi fi cu bucurie
Al tău înger păzitor. *(Dispare.)*

(Pepelea, luînd fluieraşul de jos, sună în el; deodată copacii se deschid, lăsînd să iasă din trunchiurile lor mai mulți oameni fărmecați de Pădureanca: Papură, Pîrlea-Vodă, Macovei, Tîndală, Păcală etc. Reapar toți sub figurile lor. Muzică la orchestră. Pepelea iese.)

SCENA XIII

PAPURĂ, PÎRLEA, TÎNDALĂ, PĂCALĂ, MACOVEI, apoi LĂCUSTĂ și STATU-PALMĂ etc.

COR

Din pădurea fărmecată,
Unde gemeam făr' de vină,
O! minune,— iată-ne, iată
C-am ieșit iar la lumină!

PAPURĂ: Uf! am scăpat!... mă întorc acasă... Cine vine cu mine?...

TOȚI: Eu! Eu! Eu!

PAPURĂ: Hai!... de-acum aibă parte Sînziana de zmeul ei; m-am săturat de vînturat lumea.

PĂCALĂ: D-apoi eu!...

TÎNDALĂ: D-apoi eu!...

(Lăcustă intră alergînd cu Statu-Palmă în spinare.)

LĂCUSTĂ *(între culise)*: Ajutor! Ajutor!...

PAPURĂ: Ce mai este?...

LĂCUSTĂ *(intrînd)*: Scăpați-mă!... nu mă lăsați.

PAPURĂ: Iaca Lăcustă-Vodă, ce-ai pățit, ce ți-a crescut în spinare?...

LĂCUSTĂ: Mi-a crescut un unchiaș, Statu-Palmă-Barbă-Cot!... Am obosit. Sînt mort! *(Cade pe pămînt lîngă tufari.)*

STATU-PALMĂ *(zărind un iepure lîngă tufari, sare din spinarea lui Lăcustă și încalecă pe iepure)*: Iaca iepurașul meu cel șchiop. Te las, Lăcustă; nu mai am nevoie de tine.

LĂCUSTĂ *(sculîndu-se)*: Uf! greu e de-a fi vită.

PAPURĂ: Tu o spui, Lăcustă? mă mir, mă mir!... Vii cu mine acasă. Și tu, Pîrleo?

PÎRLEA: Ba, mergem să găsim pe Sînziana.

STATU-PALMĂ: Voi fi eu călăuzul.

PAPURĂ: Călătorie sprincenată.

COR

Cale bună, cale bună,
Hai acasă împreună... etc.

(Papură cu ai lui apucă în stînga; Statu-Palmă, Pîrlea și Lăcustă, în dreapta.)

(Sfîrșitul actului III.)

ACTUL IV

(Teatrul reprezintă insula zmeului... în stînga, un palat văzut în profil și terminat în fața publicului prin un turn cu două caturi. Turnul are cîte-o fereastră cu gratii de fer la fiecare cat. Dincolo de turn, poarta palatului. În fund, o stîncă, după stîncă, marea. În dreapta, un capăt de pădure... în mijlocul scenei, un puț cu ciutură; lîngă puț, două poloboace mari, un hîrleț și un butuc de stejar.)

SCENA I

PÎRLEA-VODĂ, LĂCUSTĂ-VODĂ

(La ridicarea cortinei, unul scoate apă cu ciutura din puț, celalalt o deșartă în poloboc.)

LĂCUSTĂ: În ce hal am ajuns, vere Pîrle!... noi, odinioară domni stăpînitori, iată-ne acum argați la blăstematul cel de zmeu, care ne-a prins robi.

PÎRLEA: Păcatul omului, Lăcustă, vere!... mai cuminte făceam de urmam pe Papură, să ne întoarcem la domniile noastre, decît să alergăm nebuni după Sînziana.

LĂCUSTĂ: Așa este, dar tatăl ei știi că făgăduise jumătate de împărăție aceluia care i-a deveni ginere. Și mărturisesc că zestrea asta îmi făcea cu ochiul.

PÎRLEA: Și mie... și-apoi eu mai am un păcat, mi-s dragi fetele și nevestele... Pentru ele sînt în stare să alerg pănă-n ceea lume... natură blăstemată, ce vrei? *(Scoate o ciutură.)*

LĂCUSTĂ *(vărsînd ciutura în poloboc)*: Și iată la ce capăt ne-a adus patimile tinereței!... ah! ah!...

PÎRLEA: Taci, vere, nu mai scîrții din gît, că mă înduioșezi.

LĂCUSTĂ: Buturuga cea de Statu-Palmă ne-a jucat chiulul... El ne-a scos la malul mării și ne-a dat pe mîna zmeului... bun călăuz, mînca-l-ar guzganii!

PÎRLEA: Și zmeul, fără nici o considerațiune pentru niște persoane simandicoase ca noi, ne-a pus sub aripă și ne-a adus porto-franco în insula asta, perdută-n fundul mărilor.

LĂCUSTĂ: Ș-aicea zmeul, tot fără acea lipsă de considerațiune, ne-a condemnat la muncile publice, ziua-ntreagă trebuie să scoatem apă, pentru bucătăria lui. El mănîncă cît un casier și noi... postește robul lui Dumnezeu... Ian privește, mi s-au lungit urechile de foame.

PÎRLEA: De ce nu le mănînci pe ele, vere? ai avea cu ce să te-ndestulezi!

LĂCUSTĂ: Ție ți-e a glumi, dar nu-i de glumit. Pîrleo, zmeul are gînd rău cu noi, ziua ne pune la muncă și noaptea ne închide în turnul ăsta plin de șoareci... Viață-i asta?... te întreb?... și mult o să mai ție?...

PÎRLEA: Întreabă-l pe zmeu!

LĂCUSTĂ: Încaltea de-am fi avut... mîngăierea de-a vede pe Sînziana, dar unde-i?

PÎRLEA: O fi închisă și ea într-un beci, sărmana, jertfa geloziei și a bărbăriei zmeului.

LĂCUSTĂ: Se poate și asta, dar, oricum, ea ca ea; însă noi ce ne facem? Vere, crezi tu că vom scăpa vreodată de-aicea?

PÎRLEA: Cum nu, să n-ai îndoială, vom ieși pe ceea lume.

LĂCUSTĂ: Pușchea pe limbă-ți...

DUO

LĂCUSTĂ ŞI PÎRLEA

Fost-am domn încoronat,
Ş-acum iată-mă argat,
Părăsit de-al meu noroc,
Şi legat de-un poloboc!

LĂCUSTĂ

De nu lăsam şi casă şi domnie
Ca să alerg după căsătorie...

PÎRLEA

De nu lăsam şi tron şi bună masă
Ca să alerg hai-hui după mireasă...

LĂCUSTĂ

Eu nu păţeam aşa ruşine mare,
S-ajung un prost în desconsiderare.

PÎRLEA

Nici eu, nici eu păţeam aşa ruşine,
Din domn măreţ s-ajung un prost ca tine.

ÎMPREUNĂ

Fost-am domn încoronat etc.

PÎRLEA: Taci, vine dihania... la lucru, Lăcustă!

SCENA II

Aceiaşi, ZMEUL

ZMEUL *(ieşind din palat)*: Umplut-aţi poloboacele?

LĂCUSTĂ: Umplut. *(Aparte.)* Plesni-le-ar doagele, şi ţie capul.

ZMEUL: Bine; acum le luaţi în spinare şi le duceţi în bucătărie.

LĂCUSTĂ: În spinare?... poloboace de cîte 60 vedre unul?... să ne deşălăm?...

ZMEUL: Ce-mi pasă?... doi deşălaţi mai mult pe lume... mare pagubă?

PÎRLEA *(demn)*: Nici nouă nu ne-ar păsa dac-ar fi pe spinarea altora, dar umerile noastre nu-s deprinse cu asemenea greutăţi... Ele au purtat numai sarcinele statului...

ZMEUL: Ş-acum vor purta poloboace... Hai la bucătărie, curînd.

PÎRLEA: *Non possumus.*

ZMEUL: Ce-ai zis?

PÎRLEA: Am zis catoliceşte... *non possumus,* adică: mă-nchin cu plecăciune.

ZMEUL: Îndrăzniţi a vă împotrivi mie?

PÎRLEA: Îndrăznim... da!... fă cu noi ce-i voi. Eşti mai tare şi ne ai la mînă, dar după ce ne-am înjosit a scoate apă cu ciutura, ca nişte argaţi... să ne mai înjosim a căra poloboace, ca nişte hamali? Niciodată, demnitatea şi *filotimia* nu ne iartă.

ZMEUL *(ridicînd palma)*: Vă mănîncă fălca, se vede.

LĂCUSTĂ: Să nu dai, că mă mănii...

PÎRLEA *(dîrz)*: Loveşte... fii brutal, cum te arată chipul. Arată-ţi arama, ca să te vază Sînziana cine eşti.

ZMEUL *(aparte)*: Sînziana?... are dreptate!... să mă stăpînesc, pănă mi-oi săvîrşi cununia.

LĂCUSTĂ *(lui Pîrlea)*: Ce stă pe gînduri?

PÎRLEA: L-am făcut mart cu elocvenţa mea.

ZMEUL: Sumeţia voastră merită o pedeapsă, dar fiindcă mă-nsor mîne cu Sînziana, vă iert; şi fiindcă o să-mi fiţi necesari pentru ospăţul cununiei, vă scutesc de căratul poloboacelor pe astăzi... Mergeţi în pădure, ca să daţi la pămînt zece stejari de cei mai groşi... Hai!

PÎRLEA *(lui Lăcustă)*: Hai să tragem un somn la umbră. *(Iese în dreapta.)*

LĂCUSTĂ: Bine. *(Ieşind.)* Poftim!... argat... hamal... şi pădurar!... Ce cumul!... of!... of!...

(Sînziana iese pe furiş şi dispare după stînca din fund.)

ZMEUL: Mișeii, nu pot să ridice măcar un poloboc plin, lucrul cel mai lesne; ce-i un poloboc? o cofă mai măricică, ș-atîta tot... Să-l duc dar eu însumi în casă pe umăr... *(Îl ridică.)* E ușor-ușurel, ca o pană. *(Iese.)*

SCENA III

SÎNZIANA (vine-n scenă cu colivia-n mînă)

SÎNZIANA: M-am furișat din palat, ca să merg la malul mării... nenorocita de mine! n-am zărit nici o corabie!... nici un ajutor nu-mi vine! Sînt uitată și de Dumnezeu și de oameni!... numai păsărica asta mă mai mîngăie.

Spune-mi, pasăre iubită,
Cu grai dulce omenesc,
Veni-va ziua dorită,
Acest loc să părăsesc?

PASEREA: Da! da! da! da! da! da!

SÎNZIANA

Peste munți și peste ape
Veni-va ursitul meu,
Într-o noapte, să mă scape
De-nchisoare și de zmeu?

PASEREA: Da! da! da! da! da! da! Vine... vine...
SÎNZIANA: Vine Pepelea?...
PASEREA: Vine... vine... vine...
(Pe mare, în fund, se arată o barcă, cu pînzele umflate, și în barcă Pepelea. Barca dispare după stîncă.)
SÎNZIANA *(zărind barca)*: Iată-l... iată-l... el e, vine!!!

SCENA IV

SÎNZIANA, ZMEUL

ZMEUL *(cu mirare)*: Sînziana afară?
SÎNZIANA *(aparte)*: O! Doamne, ce fericire! *(Vrea să alerge.)*

ZMEUL *(sever)*: Sînziană, unde alergi?
SÎNZIANA: Zmeul?!
ZMEUL: Cum ai ieșit din palat? Pe unde?
SÎNZIANA: Pe ușă.
ZMEUL: Mă cătai pe mine?
SÎNZIANA: Ba nici am gîndit.
ZMEUL: Sînziană, tot supărată ești pe mine, care mă usuc de dragoste?
SÎNZIANA *(îi întoarce spatele)*: Iar începi cu ahturile. Dă-mi pace, nu mă mai ameți.
ZMEUL: Mă urăști?...
SÎNZIANA: Din toată inima.
ZMEUL: Dar ce ți-am greșit de nu mă poți suferi?
SÎNZIANA: Încă mă întrebi?... m-ai răpit din casa părintească... m-ai depărtat de lume, ai făcut nenorocirea mea... ș-apoi te miri că-mi ești urît de moarte?
ZMEUL: Urît de moarte?... cînd vreau să te iau de soție?
SÎNZIANA: Eu, soția ta? Niciodată!
ZMEUL *(mîniat)*: Așa? Ei bine, află că nu mai tîrziu decît mîne avem să ne cununăm... toate sînt gata... am poftit pe toți amicii și pe toate rudele mele.
SÎNZIANA: Frumoasă adunătură trebuie să fie, dacă-ți samănă... Ha! ha! ha!...
ZMEUL: Rîzi?... ai vreun gînd ascuns... vrei să fugi?
SÎNZIANA: Vreau să scap de tine prin toate mijloacele, chiar de-a fi să mă arunc în mare.
ZMEUL: Ba te-i arunca în brațele mele, nu în valuri, și, pentru mai bună siguranță, mergi în casă... am să te închid în turnul ăsta, de unde n-ai puțe să-ți iei zborul.
SÎNZIANA: Așa crezi tu? *(Aparte.)* Bine c-a venit Pepelea.
ZMEUL: Așa... hai! *(Vrea s-o apuce de braț.)*
SÎNZIANA *(respingîndu-l)*: Nu te atinge de mine. *(Intră în palat. Zmeul închide poarta c-o cheie mare.)*
ZMEUL *(singur)*: Se face că-i mănioasă?... dar cine o crede?... Cînd a vede mîne rochia de nuntă și

beteala o să zburde. Cu toate acestea *(arată cheia)*, paza bună nu strică... Acum hai în pădure să cărăm lemne pentru ospățul cununiei. Ha! ha! ha! Bieții Pîrlea și Lăcustă doboară la copaci, fără a ști că pe unul am să-l pun în frigare și pe celalalt am să-l fierb în caldare. Ce chef!... ce chef! *(Pleacă spre dreapta.)*

SCENA V

ZMEUL, PEPELEA (vine de după stîncă)

PEPELEA: Bine am găsit, zmeule!
ZMEUL: Ce? un pămîntean aicea? de unde?
PEPELEA: Din lume.
ZMEUL: Cum ai intrat în împărăția mea?
PEPELEA: Cum se intră.
ZMEUL: Și cine ești tu?
PEPELEA: Fecioru tătîne-meu.
ZMEUL: Și ce cați aicea?
PEPELEA: Te cat pe tine, ca să ne prindem împreună frați de cruce... cum e datina vitejilor.
ZMEUL: Tu cu mine? pretenția ți-e gogonată... dar ești tu în stare să-ți măsori puterile cu ale mele?
PEPELEA: Vom cerca... nu căta că-s mic; te-am mai învins o dată.
ZMEUL: Unde? cînd? minciuni!...
PEPELEA: Adă-ți aminte... eu te-am alungat din palatul lui Papură-Împărat.
ZMEUL: Tu?... bine că te-am prins în mînile mele, să mă răzbun... vino la luptă.
PEPELEA: Bucuros... care a dovedi va fi stăpîn pe viața celuilalt.
ZMEUL: Se înțelege... am să te strîng în brațe, pînă ți-a ieși sufletul.
PEPELEA: Și eu pe tine, pînă ți-a ieși limba de-un cot.
ZMEUL: Mare ți-e lauda. Vină!
PEPELEA: Ține-te bine, zmeule.

(Se apucă brățiș la trîntă, se opintesc și caută să se răstoarne unul pe altul.)

ZMEUL *(strîngîndu-l)*: Îți place așa?
PEPELEA *(aparte)*: Bată-l crucea, că rău mă strînge!
ZMEUL: Ce-ai holbat ochii la cer?
PEPELEA: Cat să văd în care nor să te azvîrl.
ZMEUL: Să mă azvîrli în nori? *(Aparte.)* Asta-i dracul.
PEPELEA: Nu te da, zmeule, acu-i acu, una, două...
ZMEUL: Stăi! ești viteaz cît și mine... mă prind frate cu tine... și te poftesc la nunta mea.
PEPELEA: Pe cînd?
ZMEUL: Pe mîne.
PEPELEA: Cu cine?
ZMEUL: Cu Sînziana! O să facem prînz mare, o să avem și doi domni la masă.
PEPELEA: Care și care?
ZMEUL: Pîrlea-Vodă și Lăcustă-Vodă... mi i-a adus peșcheș Statu-Palmă.
PEPELEA: Peșcheș?
ZMEUL: Dar; aș fi preferat căprioare... dar cred c-or fi buni cu tarhon și cu ardei.
PEPELEA: Vrei să-i mănînci? Încalte destul de grași sînt?
ZMEUL: Unu-i plinuț, celălalt slăbuț, dar împănîndu-i cu slănină...
PEPELEA: Vor fi de minune?
ZMEUL: Acum, fiindcă ești oaspele meu... spune-mi cum te cheamă?
PEPELEA *(răpede)*: Tot am zis c-am zis c-oi zice, dac-oi zice, tot oi zice, ca să zic c-am zis, c-oi zice!
ZMEUL: Ciudat nume... cine ți l-a dat?
PEPELEA: Nașul meu, care se cheamă: Rotofei de tei pe miriște de mei.
ZMEUL: O fi fost de neam mare?
PEPELEA: Se rudea cu Capra calcă-n peatră, peatra crapă-n patru.
ZMEUL: Destul... ziua trece și noi o perdem cu vorba; cred că mi-i ajuta la pregătirile nunții.
PEPELEA: Bucuros, ce-i de făcut?
ZMEUL: Deocamdată, cară polobocul ăsta după casă, la gătnărie.

PEPELEA: Cu ce să-l car?

ZMEUL: Cu spinarea, cum fac eu.

PEPELEA: Bine; numai unul?... aș vrea să duc două odată.

ZMEUL *(aparte)*: Zdravăn e! *(Tare.)* Mîine îi cara zece, acum, la treabă... Eu mă duc în pădure să aduc lemne... te las, îți pregătește fălcile, pe mîne... o să facem guleai. *(Iese în dreapta.)* Ce chef! Ce chef!

PEPELEA *(singur)*: S-a dus; cum să întîlnesc pe Sînziana?... Unde să fie?... În palat?... *(Merge la ușa palatului.)* Ușa-i închisă cu 7 broaște... să-i dau de știre cu fluierul. *(Sună din el. Sînziana apare la fereastra de sus a turnului.)*

SCENA VI

PEPELEA și SÎNZIANA

SÎNZIANA: Pepeleo... Pepeleo!...

PEPELEA *(văzînd-o)*: Iat-o! Iat-o... ea-i! Sînziană! Tu ești? Tu ești?

SÎNZIANA: Eu, Pepeleo, roabă și foarte nenorocită!... vrea zmeul să mă silească a mă cununa cu dînsul... Să nu mă lași, Pepeleo!

PEPELEA: N-ai grijă, iubito... am venit înadins ca să te scap... Poți ieși la noapte din palat?

SÎNZIANA: Ba nu, zmeul mă închide în turn... dacă ai ave iarba ferului, ai pute să sfărmi broaștele.

PEPELEA: N-am nevoie de iarba ferului... dar spune-mi ce face zmeul după ce te-nchide?

SÎNZIANA: Mănîncă, bea, se-mbată și doarme dus.

PEPELEA: Minunat!... Să fii deșteaptă astă noapte.

SÎNZIANA: Ah! Pepeleo!... de m-ai scăpa de-aice, te-oi iubi toată viața mea... ia sama, vine zmeul. *(Dispare.)*

PEPELEA *(singur, ia hîrletul de lîngă fîntînă și începe a săpa împrejurul ei, cîntînd)*:

Cine sapă
Dă de apă
Și s-adapă
Păn' ce crapă.

SCENA VII

PEPELEA, ZMEUL, PÎRLEA, LĂCUSTĂ

(Pîrlea și Lăcustă intră purtînd pe umeri un stejar lung și gros. Ei cad de brînci sub greutatea copacului.)

ZMEUL: Hai, leneșilor, mai iute, mai cu inimă; duceți stejarul în lemnărie.

LĂCUSTĂ: Aoleo... aoleo, nu mai pot.

PÎRLEA: Nici eu, sînt turtit.

LĂCUSTĂ: Sînt spetit.

PÎRLEA: Sînt șoldit!

LĂCUSTĂ: Sînt murit!

ZMEUL: Ian privește, mișeii, nu-s în stare să ducă un stejar în spate, ei doi.

PÎRLEA *(sculîndu-se)*: Ducă-l cine-i zmeu sau vită... noi sîntem de-o altă făptură.

ZMEUL: Ba de-o altă friptură.

PÎRLEA: Ce friptură... cum friptură? eu, friptură?

ZMEUL: Tu!... Stejarul ăsta are să te rumenească pe tine-n frigare... și pe Lăcustă să-l fearbă-n căldare.

LĂCUSTĂ: Ce căldare, cum căldare... eu, în căldare?

ZMEUL: Așa; nu vreți să duceți copacii în bucătărie?

PÎRLEA: Ți-am declarat-o catolicește: *non possumus*.

ZMEUL: Bine, vă veți căi în curînd de înțetarea voastră. *(Se apropie de copac.)*

PÎRLEA: Ce zici tu, Lăcustă, te-ai căi?

LĂCUSTĂ: Ba nici gîndesc; bine c-am scăpat nestricați și frumoși.

ZMEUL: Poftim... o surcea de lemn, și ei nu au curajul să o care, mișeii!

LĂCUSTĂ: Auzi, vere, cică-i surcea gojgogea stejar!...

BIBLIOTECA — CENTRALĂ — UNIVERSITARĂ CLUJ-NAPOCA

PÎRLEA: Nu te potrivi, vere, lasă-l să bodogănească.
ZMEUL: Să-l duc tot eu în bucătărie... Haide. *(Ridică copacul subțioară și pleacă.)*
PÎRLEA: Bre... ian privește, a ridicat copacul subțioară... zdravăn e, bată-l codru!
LĂCUSTĂ: Să juri că merge la Șosea cu bețișorul în mînă, ca un coșcodan.
PÎRLEA: Ducă-se călare pe el, pănă s-o lovi de toarta pămîntului.
ZMEUL *(ieșind)*: Răbdare, răbdare pănă mîne.
PÎRLEA *(înaintînd)*: Ce-a spus?
LĂCUSTĂ: Ce-a zis?
PEPELEA *(ieșind după fîntînă)*: A zis că a să vă facă bucate.
LĂCUSTĂ: Ce văd? Pepelea?
PEPELEA: Eu... Zmeul m-a poftit la masă.
PÎRLEA: Cum, și tu ai să mănînci din noi?
ZMEUL *(revenind)*: Hei! Tot voi zice, umplut-ai poloboacele?... Ce faci acolo cu hîrletul?
PEPELEA: Sap puțul primprejur.
ZMEUL: Pentru ce?
PEPELEA: Să vezi, frate zmeule; am chitit așa, decît să cărăm apă cu poloboacele, mai nemerit ar fi să iau puțul în spinare... și să-l duc în bucătărie, o dată pentru totdeauna.
ZMEUL *(uimit, aparte)*: Bree!... adineoarea căta să mă azvîrle-n nori, ș-acum vrea să-mi care puțul?... Grozav om și primejdios!... Trebuie numaidecît să mă dezbar de el. *(Stă pe gînduri.)*
LĂCUSTĂ *(lui Pîrlea)*: Gogonată-i.
PÎRLEA: Nu încape pe ușă.
PEPELEA: Hei, puneți mîna cu toții să scoatem puțul din pămînt și mi-l așezați pe spate; dar, luați bine sama, nu cu gura-n jos; odată — una, două!
ZMEUL: Nu!... Pepeleo dragă, nu te osteni, lasă puțul la locul lui, e deprins din copilărie a sta aici.
PEPELEA *(azvîrle hîrletul)*: Fie cum vrei, eu cătam să te îndatorez.
ZMEUL *(strîngîndu-i mîna)*: Mulțămesc, frățioare. *(Pepelea dă un răcnet de durere.)*

ZMEUL: Ce este?
PEPELEA: Am crezut că ți-am frînt mîna, strîngînd-o într-a mea.
ZMEUL *(aparte)*: E primejdios! *(Tare.)* Dar începe a înnopta. *(Lui Pîrlea și Lăcustă.)* Intrați la culcuș în turn, voi doi; cît pentru tine, frate Pepeleo... n-am unde să te adăpostesc; culcă-te colea, lîngă fîntînă, la răcoare; și dormi într-una pănă dimineață.
PEPELEA: Las' pe mine.
ZMEUL: Deci, noapte bună.
PEPELEA: Visuri cornorate!...
ZMEUL *(urmînd pe Pîrlea și Lăcustă, care intră în palat, zice aparte)*: Cum o adormi, am să vin să-l ciomăgesc, pănă l-oi ucide. *(Iese.)*
PEPELEA: Zmeul are vrun gînd rău cu mine; să mă prefac că dorm... Unde să mă culc? Ha! pe trunchiul ăsta, dar să-mi pun fluierul pe pept, ca un scut.
(Se întinde pe trunchiul de lîngă puț, se acopere cu mantaua și-și afundă pălăria pe cap, încît nu se mai cunoaște.)

SCENA VIII

PEPELEA și SÎNZIANA (ea se ivește la fereastra de sus a turnului)

SÎNZIANA: Pepeleo!
PEPELEA: Sînziană!
SÎNZIANA: Fugim?... Zmeul a intrat în casă, sînt cu nerăbdare să ies din turn.
PEPELEA: Fii liniștită și fă-te că dormi... Ți-oi da de știre cînd a veni momentul.

SCENA IX

PEPELEA, SÎNZIANA, PÎRLEA, LĂCUSTĂ

LĂCUSTĂ *(la fereastra de jos a turnului)*: Iată-ne iar în pușcărie.

PÎRLEA: Mai bine aici, decît în frigare și în căldare.
LĂCUSTĂ *(otărîndu-se)*: Brrr... Pîrleo, nu zărești pe Pepelea?
PÎRLEA: Pare-mi-se că doarme, colo, lîngă puț.
LĂCUSTĂ: N-ar pute el să ne scape?
PÎRLEA: Taci, aud zmeul.
LĂCUSTĂ: Vine să ne taie de pe-acum. Brrr...
PÎRLEA: Taci!... nu tot bîrii, că bîrii și eu.

SCENA X

Aceiași, ZMEUL

ZMEUL *(iese încet din palat, armat cu buzduganul tainic)*: Doarme! *(Încet.)* Frate, frățioare... Nu răspunde... a adormit... acu-i vremea să-i turtesc tidva cu buzduganul. *(Se apropie de Pepelea pe vîrful picioarelor și lovește în trunchi cu buzduganul.)* Na, una; l-am amețit... să-i mai dau vreo cîteva *(lovește)*, două, trei, patru; tare căpățînă!...
LĂCUSTĂ: Ce face zmeul dracului?... În cine bate cu buzduganul?
PÎRLEA: În bietul Pepelea.
LĂCUSTĂ: L-a fi ucis hoțul.
PÎRLEA: Cel puțin i-a făcut scăfîrlia numai țănduri.
ZMEUL: De-acum cred că-i ajunge... nu mișcă... L-am ucis!... m-am dezbărat de el. *(Pleacă și iar se întoarce.)* Dar tot să-i mai trag una, drept adalmaș. *(Mai lovește încă o dată; buzduganul se sfărîmă.)* Na! mi-am frînt buzduganul, arma mea cea mai puternică!... ce fac eu acum fără ea, dar fie! încalte l-am ucis... Ce chef, ce chef!... Hai de-acum la culcare. *(Intră în palat.)*
LĂCUSTĂ: Sărmanul Pepelea!
PÎRLEA: *Parapanghelos* de-acum.
LĂCUSTĂ: Ba iaca învie, învie!... mare minune!

(Pepelea se mișcă și se ridică.)

LĂCUSTĂ: Pepeleo...
PEPELEA: Cine mă cheamă?...

LĂCUSTĂ: N-ai perit?...
PEPELEA: Nu cred... am dormit dus.
LĂCUSTĂ: Dar n-ai simțit nimic prin somn?
PEPELEA: Ba, parcă m-au pișcat niște țînțari.
LĂCUSTĂ-PÎRLEA: Breee! breee! breee! breee!

(Au înnoptat; cer cu stele.)

PEPELEA *(sculîndu-se)*: Groaznic m-o ciomăgit fratele meu de cruce! noroc c-au lovit în fluier... dar încalte și-au frînt buzduganul... minunat!... o armă mai puțin în mînile lui... Oare ce face el acum?... s-a culcat?... a adormit?... *(Se apropie de poarta palatului și ascultă. Se aude un horăit grozav înăuntru.)* Doarme butuc... și horăiește ca o moară stricată... acu-i vremea de scăpat pe Sînziana și pe bieții voievozi, să le dau semn.

(Cuartet)

PEPELEA

Sînziană, te deșteaptă,
Eu te chem la sînul meu.
Al tău mire te așteaptă
Să te scape-acum de zmeu.

SÎNZIANA
(ivindu-se la fereastră)

Ah! Pepeleo, sînt deșteaptă
Ca și viul dor al meu.
A mea inimă așteaptă
Ca să zbor la sînul tău.

PÎRLEA și LĂCUSTĂ
(la fereastra de jos)

Groază-n mine se deșteaptă,
Mă frămînt-amar și greu.
Moartea crudă ne așteaptă
În căldarea celui zmeu.

PEPELEA

Am călcat, venind la tine,
Peste nouă țări și mări,

SÎNZIANA

Am răbdat, gîndind la tine,
Mii și mii de supărări.

PEPELEA

Dar acum soarta surîde,
Raiul dulce se deschide.

SÎNZIANA

Orișiunde-oi fi cu tine
Va fi raiul pentru mine.

(Împreună.)

PEPELEA

Sînziană, mă așteaptă
Să te scap de crudul zmeu...

SÎNZIANA

A mea inimă așteaptă
Ca să zbor la sînul tău.

PÎRLEA și LĂCUSTĂ

Moartea crudă ne așteaptă
La ospățul celui zmeu.

PEPELEA: Zmeul e beat de somn... sînteți gata?

SÎNZIANA: Gata.

LĂCUSTĂ: Dar cum ieșim din turn?

PEPELEA: Feriți-vă, c-am să deschid turnul prin farmecul fluierului meu. *(Pepelea sună din fluier; fațada turnului se prăbușește, formînd o scară. Sînziana se coboară, Pîrlea și Lăcustă iese pe sub scară.)*

SÎNZIANA *(sus, în capul scării)*: Pepeleo!

PEPELEA *(coborînd-o)*: Sînziană, cobori iute.

SÎNZIANA *(coborînd, se aruncă în brațele lui Pepelea)*: A! scumpul meu mire!

PEPELEA: Scumpa mea mireasă!

LĂCUSTĂ *(îmbrățișînd pe Pepelea)*: A! scumpul nostru liberator!

PEPELEA: Nu-i vreme de perdut... la fugă, barca ne așteaptă după stîncă... Hai!

PÎRLEA: Hai!... și tu, locaș afurisit, să cadă trăsnetele pe tine, să te macini ca mălaiul... să te...

LĂCUSTĂ: Lasă blăstemurile pe altă dată... acum, la sănătoasa.

(Fug toți patru și dispar după stîncă.)

SCENA XI

ZMEUL (iese somnoros)

ZMEUL: Pare c-am auzit un vuiet neobicinuit? am simțit ca un cutremur, care m-a trezit... s-a fi prăbușit vreo stîncă în mare? ce văd?... turnul e deschis?... o scară?... Sînziana a fugit?... cum?... și Pîrlea, și Lăcustă?... încotro au apucat? spre pădure, negreșit... o! de i-aș prinde, am să-i mănînc de vii. *(Aleargă spre pădure.)*

(O aurora borealã se aratã pe cer. La lumina ei se zărește o barcă lunecînd pe mare; în ea se află Pepelea, Sînziana, Pîrlea și Lăcustă.)

TUSPATRU

(cîntă)

Pe-ale mării blînde valuri,
Barcă mică, zbori departe.

ZMEUL *(oprindu-se)*: Ce aud?

Și de-aceste crunte maluri
Cu grăbire ne desparte.

(Barca se depărtează spre orizon.)

ZMEUL: Ce văd?... Sînziana cu ucisul meu? unde-i buzduganul, să-l azvîrl în ei? *(Se împedecă de el, rupt jos.)* Iată-l, e frînt! *(Turbat de mănie.)* A!... Cum să-i prind, aripile, aripile... cu ele să-i ajung din zbor. *(Intră răpede în palat și iese în curînd cu aripi aninate de umeri.)*

Arie pe mare

Am scăpat, o! veselie,
Și de zmeu, și de robie!

ZMEUL: Ba n-ăți scăpat, oi să mă răped ca un vultur de sus de pe stîncă. *(Pleacă spre stîncă.)*

(Stînca se deschide și Zîna-Lacului apare sub o arcadă luminoasă.)

SCENA XII

ZMEUL, ZÎNA-LACULUI

ZÎNA: Stăi pe loc, iasmă infernală!... Tu care ți-ai frînt buzduganul; cadă și aripile tale!

(Aripile zmeului cad de pe umerii lui.)

ZMEUL *(c-un răcnet de desperare)*: A lui Zîna-Lacului! sînt perdut!... *(Cade leșinat.)*

(Sfîrșitul actului IV.)

ACTUL V

(Teatrul reprezintă imperiul Iernii... munți de gheață, brazi încărcați de chindie.)

SCENA I

GENII DE IARNĂ

(Toți sînt albi și-naripați; se joacă pe gheață, patinînd.)

COR

Ce dulce viață!
În acest loc
Nu e verdeață,
Nu e nici foc;
Ci numai gheață
Și numai ceață;
Viscol și ger;
Pe cîmp și-n cer.
Toată suflarea
Piere sub vînt,
Chiar însași marea
Pare-un mormînt;
Dar noi ferice
Trăim aice,
Jucăm, cîntăm,
Ne desfătăm.

SCENA II

GENII, CRIVĂȚUL

CRIVĂȚUL: Genii nemernici, voi jucați, și imperiul Iernii se află în pericol de topire!

UN GENIU: Cum? Ce? Cum, d-nule Crivăț?

CRIVĂȚUL: Iarna, grațioasa noastră împărătească, care avea să fie încoronată chiar astăzi...

GENIUL: A pățit ceva?

CRIVĂȚUL: Iarna, frumoasa copilă a Nordului, care avea să-și aleagă chiar astăzi un mire...

GENII: Ce-a pățit?

CRIVĂȚUL: Iarna, care, pre cît era de încîntătoare, părea a fi răce și nesimțitoare...

GENII: Ei!... Ce i s-a-ntîmplat?

CRIVĂȚUL: S-a dat în dragoste cu Prier, domnul Verdeței, și astă-noapte a spălat putina din palat cu el.

GENII: A fugit?

CRIVĂȚUL: Fugit! *(În taină.)* Dar să rămîie între noi... să nu afle poporul,

GENII: O!...

CRIVĂȚUL: A abandonat tronul, bunătate de tron, durat numai din sloiuri de gheață!... Ce nebunie!... unde a găsi o climă mai plăcută decît aice... o țară mai drăgălașă decît a noastră, unde foiesc urșii cei albi?

GENIUL II: Ei bine, ce ne facem?

CRIVĂȚUL: Să ne căutăm o altă împărătească, căci în imperiul Iernii nu pot domni decît femeile; și, după datinile strămoșești, împărăteasa trebuie să fie frumoasă, albă și, mai cu samă, răce ca gheața... Dar unde să o găsim?

TOȚI: Unde... unde?

CRIVĂȚUL: Voi, care-ați cutrierat lumea, n-ați întîlnit vreo fată cu inima de gheață?

GENIUL I: Să vezi, d-nule Crivăț... am fost mai an la București...

CRIVĂȚUL: Și...?

GENIUL: Și am găsit una, numai una, însă...

CRIVĂȚUL: Însă...

GENIUL: Cum a dat cu ochii de-un roșior, s-a topit...

CRIVĂȚUL: Nu mă îndoiesc... Roșiorii sînt para focului... dar ce s-aude? Ian priviți... prin văzduh trece un zmeu călare.

(Zmeul trece prin văzduh.)

SCENA III

Aceiași, ZMEUL

TOȚI *(cu grijă)*: Zmeul!

CRIVĂȚUL: Întîia dată el calcă pe locurile acestea. Oare ce caută el pe la noi?

ZMEUL *(intrînd)*: Caut ajutor și răzbunare!

CRIVĂȚUL: Ajutor?

ZMEUL: Da! ați auzit de șotiile ce-am pățit?

GENII: Ai pățit șotii? Spune-le, să rîdem și noi.

ZMEUL *(posomorît)*: Să rîdeți?

GENII *(speriați)*: Ba-ba-ba-ba, să-să-să plîngem.

ZMEUL: Ascultați dar... am răpit pe Sînziana, fata lui Papură-Împărat și, cînd să mă bucur de prada mea, vine un hoț și mi-o fură ca din palmă. *(Furios.)* Pricepeți așa obrăznicie?

GENII *(tremurînd)*: Prii-prii-pri... pri-ce-ce-cepem.

ZMEUL: Sînziana cu hoțul ei și cu alți doi pămînteni, doi năuci, anume Pîrlea-Vodă și Lăcustă-Vodă, care-i întovărășesc, umblă acum rătăciți pe fața

pămîntului, fără a pute nimeri la împărăția lui Papură... ei au ajuns pănă aicea și i-am zărit călcînd peste hotar... mergeți de le ieșiți înainte, îi prindeți și-i schimbați în sloiuri de gheață.

CRIVĂȚUL: Pe toți, și chiar pe Sînziana?

ZMEUL: Ba pe dînsa nu... ea-i frumoasă și albă cît și împărăteasa voastră, păcat numai că-i așa de răce în privirea mea. *(Stă gînditor.)*

CRIVĂȚUL *(către genii, încet)*: Ați auzit?... frumoasă, albă și răce... tocmai ce ne trebuie nouă; poate că... cine știe? ne vine o împărătească nouă!...

ZMEUL: Vreți să-mi dați ajutorul ce vă cer?

CRIVĂȚUL: Vrem.

ZMEUL: Hai dar să le ieșim în cale și să-i robim, dar trebuie să vă dau de știre că hoțul are un fluier fărmecat, prin care învinge tot... Voi, cu suflarea voastră, faceți să înghețe aerul din el, ca să nu mai poată scoate nici un sunet... astfel vom căpăta izbînda.

CRIVĂȚUL: Prea bine; însă ai uitat să ne spui numele hoțului.

ZMEUL: El se cheamă... Tot oi zice, c-am zis, c-oi zice...

CRIVĂȚUL: Ce-ai zis?

ZMEUL: Ducă-se dracului, l-am uitat... Hai.

(Ies cu toții prin dreapta, cîntînd repriza corului.)

SCENA IV

LĂCUSTĂ-VODĂ

LĂCUSTĂ *(intră prin stînga, tremurînd de frig, sărind și alunecînd la tot pasul)*: Brrr... frig e!... rău mă strînge-n spete. *(Alunecă.)* Na! cît pe-aci să cad alivanta... prin ce locuri afurisite m-a adus naiba. Brrr!... aici o fi-nghețînd și ouăle corbului... să nu stau în loc, să mă sleiesc... *(Sare și lunecă.)* Ține bine... măi, da ghețuș e!... de cînd am scăpat din ghearele și din căldarea zmeului, am umblat hai-hui prin toate

colțurile lumii, împreună cu Sînziana, cu Pepelea și cu vărul meu Pîrlea, fără a da de împărăția lui Papură... Brrrr... Am ajuns, în sfîrșit, la marea înghețată. Brrr, simt că îngheț ca dînsa. *(Sare.)* Am lăsat în urmă pe tovarășii mei și am rupt-o de-a fuga înainte, doar m-oi încălzi cu mișcarea... aș... *(Tremură.)* Iaca, mă schimb în sloi... mă prefac în înghețată de Lăcustă... la fugă... *(Vrea să alerge, dar alunecă și cade.)* Aoleo! *(Un urs alb se coboară de pe deal în scenă.)* Vai de mine!... ce se coboară spre mine?... un urs alb?... aoleo!... să mă fac că-s mort, ca să nu mă mănînce. *(Stă neclintit jos. Ursul se apropie de el și-l miroasă, îl întoarce cu labele, apoi se pune cu șezutul pe el, mormăind.)* S-a pus turcește pe burta mea... greu e, mînca-l-ar cîinii, dar încaltea mă încălzește cu blana lui. *(Ursul se uită la dînsul. Lăcustă închide ochii și se face mort.)* Hei!... de-aș pute să-i spintec cojocul... am cuțitul la brîu... Ian să-ncerc... *(Scoate cuțitul și, cînd vrea să lovească, ursul se uită la el, el se oprește, apoi zice:)* Și-a-ntors spatele; acu-i vremea. *(Înfige cuțitul în șalele ursului, care sare mugind și se depărtează.)* Pare-mi-se că l-am înțepat, dar nu l-am ucis... *(Spăriet.)* Nu, nu... iaca, dihania fuge... am scăpat! *(Sare în picioare și fuge lunecînd în dreapta.)* Am scăpat!... am scăpat! *(Joacă de bucurie. În acest moment intră Pîrlea, alungînd furios cîțiva genii care traversează scena, spărieți.)*

SCENA V

PÎRLEA, LĂCUSTĂ

PÎRLEA *(dînd cu sabia în dreapta și-n stînga prin văzduh)*: Na! na! na și ție, na și ție, na și ție! Luptă cu Pîrlea vă trebuie?... Na, na, na!

LĂCUSTĂ: Ho! vere Pîrleo, oprește, pune piedică.

PÎRLEA: Cîți am ucis?... Pe toți?

LĂCUSTĂ: N-au rămas nici de sămînță... dar ce-ai pățit, ce te-a apucat?

PÎRLEA: După ce-ai fugit și ne-ai lăsat, ne-au atacat o ceată de dihănii albe, care voiau să răpească pe Sînziana... M-am făcut foc și le-am luat la goană păn-aici, precum ai văzut.

LĂCUSTĂ: Dar Sînziana ce-a devenit?

PÎRLEA: Ea o știe!

LĂCUSTĂ: Cum? Ai abandonat pe Sînziana? A! vere, nu-i galant din partea ta.

PÎRLEA: Dec!... Dar tu ce-ai făcut?... Nu ne-ai abandonat pe toți?

LĂCUSTĂ: Nu-i vorba de mine... mie mi-era frig, am fugit ca să mă încălzesc.

PÎRLEA *(începînd a tremura de frig)*: Și te-ai încălzit?

LĂCUSTĂ *(tremurînd)*: Ba! Ba! Ba!... am devenit gazda fiorului și a guturaiului. *(Strănută.)*

PÎRLEA: Și eu tij... *(Strănută.)*

AMÎNDOI: Să vă fie de bine.

LĂCUSTĂ: Pîrleo!

PÎRLEA: Lăcustă!

LĂCUSTĂ: Stai, iaca-ți îngheață nasul.

PÎRLEA: Și ție o ureche.

LĂCUSTĂ: Să ne frecăm iute cu zăpadă... asta-i leacul. *(Iau zăpada și se freacă unul pe altul.)*

AMÎNDOI: Vîrtos... vîrtos...

PÎRLEA: S-a roșit?...

LĂCUSTĂ: Cît un patriot... dar urechea mea?

PÎRLEA: Cît alt patriot... le-am scăpat de degerat.

LĂCUSTĂ: Ian privește... ba nu... iar se-nălbește, încă o frecătură.

PÎRLEA: Destul, vere, că l-ai jupuit de piele.

LĂCUSTĂ: Ah! Ah!... vere, viață-i asta?

PÎRLEA: Viață, dar proastă... începe a-mi fi somn.

LĂCUSTĂ: Și mie, dar să nu adormi că mori.

PÎRLEA: Apoi ce să facem?

LĂCUSTĂ: Să ne dăm pe gheață, ca să ne întreținem circulațiunea sîngelui.

PÎRLEA: Fie și așa.

(Se dau pe gheață.)

SCENA VI

Aceiași, CRIVĂȚUL (se oprește pe-o movilă de omăt)

CRIVĂȚUL: *Vivat!...* Am prins pe Sînziana... am dus-o la palatul Iernii și, prin vrăjirea soției mele, Promoroaca, am schimbat-o la față de samănă acum întocmai cu împărăteasa noastră cea fugară... În curînd are să vie aicea Sînziana, pentru ca să fie încoronată... iaca, cortejul se înaintează.

(Marș la orchestră, cortejul intră.)

PÎRLEA *(oprindu-se)*: Ce s-aude?

LĂCUSTĂ: O fi vreo nuntă de urși albi.

PÎRLEA: Vin colea, să o privim.

LĂCUSTĂ: Și să fim gata de fugă... Te-ai mai încălzit?

PÎRLEA: M-am!...

(În sunetul unui marș fantastic, intră din dreapta dignitarii imperiului Iernii, în haine albe blănite și cu mitre de gheață. După dînșii, un car de argint, tras de doi urși albi. Pe car se găsește Sînziana, purtînd o mantie albă de stofă argintie și un văl subțire pe obraz. Genii mulți încunjură carul. Poporul urmează în zojoace... Carul se oprește în mijlocul scenii.)

SCENA VII

PÎRLEA, LĂCUSTĂ, SÎNZIANA, CRIVĂȚUL, GENII, CORTEJ

COR

Vivat falnica regină,
Dulce ca o zi senină,
Mîndră ca o lună plină
Și cu inima virgină.

PÎRLEA

O! ce minune încîntătoare!

LĂCUSTĂ

N-am văzut alta ca ea sub soare.

AMÎNDOI

Simt pentru dînsa amor ș-amoare.

SÎNZIANA

(în parte)

Bietul Pepelea, unde-a fi oare?

CORUL

Vivat falnica regină etc.

CRIVĂȚUL

(prezentînd o coronă de briliant)

Regină strălucită! Poporu-n fericire
Ți-oferă azi corona, rugîndu-te uimit
Ca să-ți alegi un mire
Viteaz, frumos, iubit.

SÎNZIANA

(încoronîndu-se)

Corona pe-a mea frunte o pun azi fericită.
(Aparte.) Dar ce simt? sub coronă un frig cumplit m-a prins.
În inima-mi răcită
Tot focul, vai! s-a stins!

CORUL

Vivat falnica regină,
Dulce ca o zi senină,
Mîndră ca o lună plina
Și cu inima virgină.

POPORUL: Ura!... trăiască împărăteasa noastră!

PÎRLEA: Frumoasă-i, Lăcustă... încep a mă înfierbînta.

LĂCUSTĂ: Noroc de tine!

CRIVĂȚUL: Locuitori din împărăția Iernii, se face vouă știut că astăzi împărăteasa noastră, urmînd datinilor strămoșești, are să-și aleagă un mire... Acel care sărutînd-o pe frunte nu va fi cuprins de frigul morții va ocupa tronul alăturea cu frumoasa lui soție.

PÎRLEA: Ce-au spus, vere, ai auzit?
LĂCUSTĂ: Auzit; taci.
CRIVĂȚUL: Care dintre voi aspiră la această fericire să se prezinte. Am zis.
PÎRLEA-LĂCUSTĂ: Eu!
PÎRLEA: Cum?... și tu, vere Lăcustă?
LĂCUSTĂ: Iaca, ba nu, că mi-a fi rușine.
SÎNZIANA *(în parte)*: Ce văd? Pîrlea și Lăcustă!
PÎRLEA: Ce voluptate mă așteaptă!
LĂCUSTĂ: Ah! am s-o strîng în brațe, ca să mă-ncălzesc.
(Pîrlea și Lăcustă pleacă cu brațele deschise, dar cu cît s-apropie de carul Iernii, ei se cuprind de fiori, picioarele li se înțepenesc, limba li se leagă.)

PÎRLEA
Mult o doresc.

LĂCUSTĂ
Mult îmi e dragă...

ÎMPREUNĂ
Dar ce simțesc?
Limba-mi se leagă.

CORUL
Ei simt în pept
Fiori de gheață,
Nu calcă drept,
Rău o s-o pață.

PÎRLEA ȘI LĂCUSTĂ
Ah! simt în pept
Fiori de gheață,
Sînt eu deștept?
Sînt oare-n viață?

PÎRLEA ȘI LĂCUSTĂ
(lîngă car, tremurînd)
Plini de... de... foc
Mă-nchin ți... ție...

No... no... noroc
De-acum mi... mie!
(Unul de o parte și altul de altă parte întind buzele ca să sărute obrazul Sînzianei, dar pe loc rămîn încremeniți, strigînd:) Aoleo... îngheț!

CORUL
Au înghețat!
Iată-i zăpadă!
Sînt buni de dat
Urșilor pradă.
(Sînt amîndoi luați pe sus și rezemați de avanscene.)

SCENA VIII

Aceiași, PEPELEA (intră alergînd)

PEPELEA: Sînziană... Sînziană...
SÎNZIANA *(în parte)*: Glasul lui Pepelea!
PEPELEA: Unde ești?... ah! iată-te. *(Vrea să se apropie, poporul îl oprește.)*
SÎNZIANA *(aparte)*: Sărmanul!... de cînd port corona asta de gheață... parcă nu mai simt nimic pentru el!
PEPELEA: Sînziană, nu-mi răspunzi?... O! în zadar, ești schimbată la față... eu te văd cu ochii sufletului... te recunosc.
SÎNZIANA *(aparte)*: O Doamne! am ajuns răce ca iarna, inima mea nu mai bate!
PEPELEA: Sînziană! ești vrăjită... Eu sînt Pepelea, răspunde! *(Se răpede pintre oameni.)*
CRIVĂȚUL: Nenorocite!... uiți respectul ce datorești împărătesei și tulburi ceremonia cununiei?
PEPELEA: Cine se cunună, Sînziana?... cu cine?...
CRIVĂȚUL: Cu acel care o va săruta pe frunte și va ave noroc de-a nu muri înghețat pe loc.
PEPELEA: Eu vreu să-mi cerc norocul, chiar de-a fi să mor... tot mort sînt fără dînsa.

(Duo)

PEPELEA

Dulce-mpărătească,
Scumpa mea mireasă,
Eu sînt al tău mire
Cuprins de iubire.
Ah! îți adă-aminte
Că prin jurăminte
Legat sînt de tine,
Ca și tu de mine.

SÎNZIANA

(în parte)

Sărmanul Pepele! de el rău îmi pare!
Că poate să moară dintr-o sărutare.

PEPELEA

N-am frică de moarte,
Nici de răle soarte,
Cînd inima-mi cere
Dulce mîngăiere.

(Sînziana se coboară de pe car. Pepelea continuă.)

Dă-mi o sărutare
Plină de-nfocare,
Eu cu-a mea iubire
Zbor la nemurire.

(Strînge în brațe pe Sînziana și o sărută pe frunte. Coroană ei cade: atunci ea-și scoate vălul și apare sub figura ei.)

SÎNZIANA

Ah! în al meu suflet simt un dulce foc.
Iubesc, iubesc iară, iubesc... o! noroc!

TOȚI

(cu mirare)

N-a înghețat! n-a murit!
El e mirele iubit!

SÎNZIANA și PEPELEA

(îmbrățoșați)

Zi de fericire plină!
Împreună, cu uimire,
După-o viață mult senină,
Vom zbura la nemurire!

CORUL

Vivat falnică regină!
Vivat falnicul ei mire!
Aibă viața mult senină
Și domnie-n strălucire!

SCENA IX

Aceiași, ZMEUL

ZMEUL *(vine răpede și respinge pe Pepelea)*: În lături!

TOȚI: Zmeul!

ZMEUL: Sînziana-i a mea!... Și cine îndrăznește să vie să o smulgă din brațele mele. *(Ridică pe Sînziana în brațe.)*

SÎNZIANA: Pepeleo!

PEPELEA *(scoțînd fluierul)*: O! fluieraș, acum să-ți văd puterea. *(Suflă din fluier, dar nu scoate nici un glas.)* O! fluierașul e mut!

ZMEUL: Ha! ha! ha!... ți-a înghețat suflarea, Pepeleo!

PEPELEA: Ah! sînt pierdut!... Zînă! Zînă binefăcătoare, ajutor, ajutor!...

SCENA X

Aceiași, ZÎNA-LACULUI (apare pe movilă)

ZÎNA: Iată-mă, Pepeleo!

TOȚI: Zîna-Lacului!

ZÎNA: Zmeule, a sunat ora sfîrșitului tău de pe lumea asta!

ZMEUL: Nu-mi pasă de tine... Sînziana-i talismanul meu... şi calul ne aşteaptă.

ZÎNA: Calul tău? priveşte! *(Face un semn, calul trece prin aer.)*

ZMEUL: Am rămas pe jos, dar fie!... rămîn cu Sînziana pe pămînt.

ZÎNA: Sînziana pe pămînt... iar tu, zmeule, sub pămînt... dispari!

ZMEUL *(afundîndu-se)*: A! *(Din locul unde dispare iese o pară de foc.)*

TOŢI: A!...

CORUL

A dispărut,
Arzînd în pară,
Zmeul cumplit,
Cumplita fiară!

SÎNZIANA ŞI PEPELEA

Ah! am scăpat
De cruda fiară,
În dulce trai
Reintru iară.

ZÎNA

Veţi fi de-acum
Ferice iară,
Hai să vă duc
L-a voastră ţară.

TOŢI

Haideţi cu toţi
În altă ţară,
Unde-i cer blînd
Şi primăvară.

ZÎNA: La palatul lui Papură-Împărat! *(Face un semn, toţi pleacă, un nour se coboară de ascunde scena.)*

SCENA XI

LĂCUSTĂ, PÎRLEA

LĂCUSTĂ *(trezindu-se, strănută)*: A!... m-am dezgheţat, unde mă aflu?... în nori?... m-am înălţat în nori?... dar ce zăresc colo?... om să fie?... nu se mişcă... *(Se apropie de Pîrlea.)* Ciung să fie? Ba-i om!... e vărul Pîrlea... Vere Pîrleo! *(Îl împinge.)* Bocnă... sloi... a căzut sub zero! Vere Pîrleo!... *(îl trage de nas)* trezeşte-te.

PÎRLEA *(strănută)*: Ce-i?... cine mă cheamă? tu, vere Lăcustă?

LĂCUSTĂ: Eu şi cu mine.

PÎRLEA *(încă buimăcit)*: Sînteţi doi? unde-i celalalt?

LĂCUSTĂ *(căutînd împrejur)*: Care?

PÎRLEA: Ai zis eu şi cu mine... Tu şi cu tine fac doi.

LĂCUSTĂ: Sărmanul! l-a balamucit gerul, aiurează.

PÎRLEA: Dar unde ne găsim, vere Lăcustă?

LĂCUSTĂ: Priveşte!... în nori!... hăt sus!...

PÎRLEA: În nori?... hăt sus? dar ce facem acum? unde-s ceilalţi?

LĂCUSTĂ: Să te-ngrop, dacă ştiu.

PÎRLEA: Hai după dînşii, vere Lăcustă.

LĂCUSTĂ: Unde şi pe unde?

PÎRLEA: Prin nori.

LĂCUSTĂ: Prin nori!... atîta ne mai trebuia!... Breee! Prin multe am trecut... dar prin nori... încă nu... N-am deprindere... mă umflă groaza, mă pătrunde umezeala.

PÎRLEA: Ştii, una vere Lăcustă?

LĂCUSTĂ: Ba, zău, nici două.

PÎRLEA: Ai plămîni.

LĂCUSTĂ: Ştiu eu... nu mi-am făcut încă vizită domiciliară.

PÎRLEA: Hai să suflăm, vere, să-i risipim.

LĂCUSTĂ: Bucuros, numai de nu ne-or risipi ei pe noi.

PÎRLEA: Suflă vîrtos.

LĂCUSTĂ: Iaca.

(Suflă amîndoi peste nori, norii se risipesc, continuă să ridică.)

PÎRLEA: A!... i-am risipit.
LĂCUSTĂ: D-apoi ș-așa pepturi, parcă-ș foi de ferar.

SCENA XII

Tot personalul piesei, afară de ZMEU și de ZÎNA-LACULUI

(Schimbare. Cînd norul se împrăștie, teatrul reprezintă un parc plin de frumusețele primăverei. În fund, fațada palatului lui Papură; dinaintea palatului o largă terasă cu scări de marmură. Papură, înconjurat de curtea lui, stă pe terasă. Poporul, răspîndit pintre copaci, în mai multe grupuri. În sunetul unei simfonii, Zîna-Lacului ține pe Sînziana de mînă, intră pe scenă din dreapta. Pepelea se găsește la stînga ei, în urma lor vin Pîrlea și Lăcustă-Vodă, Păcală, Tîndală, Crivățul, genii schimbați în haine de vară și purtînd buchete cu flori; ei toți se-nainteză spre terasă.)

PAPURĂ: Precum v-am spus, curtenilor și voi curtezanilor, de mai multe zile îmi țiuie urechea dreaptă.. semn de veste bună!... și astă-noapte am visat pe Sînziana, sub forma unui bob sositor. Trebuie să vie... Dar ce văd?... Iat-o! iat-o!...
TOȚI: Iat-o!

(Sînziana și Pepelea, împreună cu Zîna-Lacului, se apropie de tron.)

PAPURĂ: Sînziana, copila mea, tu ești?
SÎNZIANA: Scumpul meu părinte! *(Se aruncă în brațele lui Papură.)*
PAPURĂ: Cine te-a scăpat de Zmeu? Cine te-a readus în brațele mele?
SÎNZIANA: Mirele meu, Pepelea.
PEPELEA: Cu ajutorul generos al Zînei-Lacului,
PAPURĂ: Ce de treabă zînă!... îmi vine ș-o sărut... mai vîrtos că-i frumoasă coz.
ZÎNA: Maiestatea-ta... binecuvîntează-ți copiii, căci binecuvîntarea părinților face fericirea copiilor.

(Pepelea și Sînziana îngenunchează înaintea lui Papură.)

PAPURĂ *(întinzînd mînile asupra capului lor)*: Norocul să fie vecinic cu voi, copiii mei!
TOȚI: Ura!...

CORUL FINAL

Trăiască Sînziana,
Minunea-mpărătească,
Cu dragul ei Pepelea
Ferice să domnească.

(Sfîrșitul piesei.)

LA BUCUREȘTI

CÎNTICEL COMIC

(Teatrul înfățișează piața teatrului. Un împricinat de la Moldova vine trăgînd un geamandan după el.)

Măi, măi, măi! Mare coclaură de oraș e Bucureștiul ista!... De azi-dimineață, de cînd m-au adus pacatele-n el, bat lela pe uliți ca să-mi găsesc gazdă... Toate hanurile ce poartă nume de oteluri sînt pline de arendași și de deputați. Numai unul îmi mai rămîne de cercat, *Concordia!* Dar ce folos! Nu pot da de dînsul:

În zadar îmblu fără-încetare
De-a lung pe poduri, în sus și-n gios,
Nu aflu gazdă și, zău! îmi pare
Că-s într-un haos foarte glodos.

Despre *Concordie* întrebi pe-oricine,
Dar nu e mijloc să o găsești,
Încît, la urmă, a crede-ți vine
Că nu-i concordie-n București.

Am fost s-o caut pe la mașină
Ce soarbe apa prin guri de foc,
La Cișmegiul, mîndră grădină,
Care-ți cîrnește nasul din loc.

Prin tot orașul, la dișanțata,
Am îmblat numai de flori de cuc.
Am fost chiar pînă pe la Caimata . . .
Și de atunce parcă-s năuc.

Cătînd tot hojma cameră bună,
Am agiuns pînă la Dealul Sfînt
Ș-am găsit una . . . da-n ea s-adună
Prea mulți de oaspeți ce cer cuvînt.

În sfîrșit, nu știu; ori în ce parte
După *Concordie*-am alergat[1],
Trudele mele au fost deșarte,
Căci peste dînsa încă n-am dat!

Am obosit, dar încalte am rămas pătruns de mulțămire, văzînd cît de mult e prețuit aice românismul. La noi în Iași nu întîlnești decît dughene jidovești: *Leiba croitor bărbătesc; Moisi ciobotar femeiesc; Itic paletar milităresc;* dar aice, în București, vezi tot nume românești, de pildă: *Romanovici, Romanoglou, Românopulos, Romanemberg, cafenea română, magazin român giurnal român, pasagiu român.* Încalte ești sigur că te găsești în România, iár nu în China. Apropo de pasagiul român, îmi aduc aminte de un cînticel francez care sună așa:

Dans cette ville où le pavage
Fait le bonheur du genre humain,
Il est un célèbre passage
Appelé passage roumain.

On y voit un grand étalage
D'opinions et de couleurs
On y rencontre des frondeurs
Et des principes de passage.

Parfois un tel, bouillant de rage,
Y promène son front rêveur.
C'est un Brutus, c'est un sauveur,
C'est un grand homme . . . de passage.

[1] Inițial în ms.: „tot îmblat".

Parfois aussi, fille peu sage
Y vient vers le déclin du jour
Chercher un éternel amour,
Et trouve un amour . . . de passage.

Enfin dans cette immense cage
Ouverte au vent des passions
Tout passe, amours, opinions,
Comme des oiseaux de passage.

De vreme ce pomenii de paseri trecătoare, trebuie să vă mărturisesc că m-am oprit în treacăt pe la mai multe cafinele vestite din București ca să mă odihnesc[1] și-n fiecare din ele să beu apă de cea dulce de-a Dîmboviței... Știți, ceea care, cînd o bei o dată, nu te mai duci... s-o bei de-a doua oară. Am zărit cîte o masă încungiurată de oameni politici care puneau țara la cale, și alta... încungiurată de paraponisiți... Pretutindene am găsit public numeros, amploiați publici și alte lucruri publice și prin urmare m-am încredințat că în București există ceea ce se numește *viața publică*:

Unii dintr-înșii cereau reforme
Reforme-n toate ca din topor,
În procedură, în legi, în forme . . .
Chiar în regimul . . . reformator.

Alții, cu fața posomorîtă,
Oftînd mult jalnic, le răspundea
Că-n țara noastră nepregătită
Orice reformă e formă rea.

Zicînd că-n lume totul se schimbă,
Unii cu hapca cereau schimbări
În instituții, în școli, în limbă,
În starea țării și-n . . . alte stări.

Alții atunce, cu-nfiorare
Schimbîndu-și fața, strigau mereu,
Că din schimbare tot în schimbare
Binele-adese se schimbă-n rău.

[1] Urmarea anulată în ms.: „și să mă răcoresc".

Unii contr-alții porniți de moarte,
Vrînd să s-arăte buni patrioți,
Cu vorbe groase se luptau foarte
Și-și dau poreclă de patrihoți.

Dar unii ș-alții se acordară
Într-o unire și într-un rost
Că toate-ar merge bine în țară...
Dacă ar prinde cîte un post!

Curioz lucru! La Moldova, cei mai mulți fug de slujbe ca de dracul, și aice dimprotivă!! Dovadă că aice fiecare cetățean are ambiția de a servi patria! de a aduce un concurs activ la păsirea neamului românesc pe calea progresului!... fiecare vroiește să fie o roată la carul statului!... Un car cu mii de roți!... Cum să nu meargă răpide?... Făcînd aceste reflexii, am ieșit din cafinea și, întrebînd de un trecător unde se găsește *Concordia*, el m-au dus prin o mulțime de uliți paveluite cu glod și de medanuri împodobite cu bivoli[1], la o casă mare, poftindu-mă să intru în ea. Intru... și ce să văd?... Sînt deodată încungiurat de o mulțime [de][2] oaspeți care încep pe rînd a mi se recomenda și a-mi face profesii de credință.

Unul îmi spune că-i tabachere
Plină, ticsită de un tabac
Ce multor nasuri de nalte sfere
Poate să vie curînd de hac.

Altul în mînă-i avînd o teacă[3]
Strigă că-i singur brav pe pămînt,
Căci este gata război să facă
Cu lumea-ntreagă, cu... mori de vînt.

Altul pretinde că-n Românie
Soarele-Unirei el l-au aprins!
Și, cînd i-abate să nu mai fie...
Suflă și-ndată soarele-i stins!

[1] Inițial în ms.: „și de rătăcănii."
[2] Inițial în ms.: „vro zece."
[3] Inițial în ms.: „cu-o pană seacă."

Altul se plînge că țara pere,
Că tot progresul pe loc a stat[1]
De cînd el nu mai e la putere,
El! om de geniu și om de stat.

Alții, în visuri de înalțare,
Se plîng de-o parte cu ah! și vah!
Că mor și sufer de-o boală mare...
Că tronul țărei le stă-n stomah!

De-atîte vorbe cam... destrămate[2]
Mă spăimîntasem, eram năuc.
Nebuni în față, nebuni la spate...
Unde intrasem?... la balamuc!

N.B. (La sfîrșitul cupletului, înserează. Un păzitor de noapte strigă: „Cine-i acolo?")

Om bun! Moldovan din țara de sus, de cei cu Unirea! Am cîntat și am giucat hora Unirei și acum mă îndulcesc de rodurile ei... Vă rog să giudecați însuși, fără părtinire: Pentru o reclamație în contra prefectului nostru și pentru un proces de nimică la Casație, am cheltuit cu drumul sumetenie de bani; m-am sprăvălit de trei ori; mi-am frînt o coastă la o costișă; m-am înecat pe giumătate în Buzău și, în sfîrșit, agiungînd după șepte zile la București ca să-mi cer dreptatea, iată-mă-s încă pe pave, fără adăpost și silit de a petrece noaptea pe piață... *(Se pune gios pe geamandan.)* Ce să fac?... Am intrat în horă? Trebuie să gioc.

Unirea-i sfîntă, nu am ce spune,
Dar cînd e treaba să te pornești
Pentru-o nimică la București?...
Mă-nchin, măi vere, cu plecăciune.

Unirea-i bună, nu am ce spune,
Dar cînd e drumul greu și glodos
Și te sprăvale de-ți rumpe-un os?...
Mă-nchin, măi vere, cu plecăciune.

[1] Inițial în ms.: „Că-n loc, în tină carul a stat".
[2] Inițial în ms.: „dișanțate".

Unirea-i dulce, nu am ce spune,
Dar cînd Buzăul trebui să-l treci
Și chiar la malu-i să te înec? ...
Mă-nchin, măi vere, cu plecăciune.

Unirea-i scumpă, nu am ce spune,
Dar zece zile, pe-un ger cumplit,
Cînd alergi cîmpii neodihnit? ...
Mă-nchin, măi vere, cu plecăciune.

Cu toate însă cîte le-aș spune,
Unirea-i bună și o slăvesc
Ca pe un lucru dumnezeiesc ...
Și-i voi da veșnic închinăciune. [1]

(Își ie geamandanul și se duce. Perdeaua cade.)

[1] Inițial în ms.: „Deci mă-nchin iară cu plecăciune".

ADDENDA

BECRI-MUSTAFA

MURAD GAZI, sultanul
BECRI-MUSTAFA
FERINGHIS, fiica lui Becri
TABANI-BUIUC, vizir, arnăut, compatriot a lui Vasile Lupu
MUSTAFA-KIZIAR, aga
VASILI LUPUL, domn Moldovei
MATEI BASARAB, domn Valahiei

ACTUL I

Întîlnirea sultanului cu Becri-Mustafa.

[ACTUL] II

Becri se deșteaptă în palat.

[ACTUL] III

Moartea lui Murad Gazi și a lui Becri.

LEGENDA LUI JOLDE
SAU TREI DOMNI SUB O CORONĂ

ILIEȘ RAREȘ, domn Moldovii
RUXANDRA, sora lui
JOLDE
STOLNICUL PETRE
MOȚOC
VEVERIȚĂ
SPANCIOC
ILIE TURMAN
TROTUȘAN
FULGA
STROICI
ȘERPE
O VRĂJITOARE
PĂUNA, fata ei

SCENA I

STOLNICUL PETRE (în salonul domnesc; se aud glasuri de benchetuire în stînga)

Orgia desfrînată urlînd mereu sporește!...
Bea, bea, Ilieș-Vodă, mereu benchetuiește!
În cupa ta de aur bea toate la un loc:
Junețe, demnitate, și zile, și noroc.
Bea lacrimele țării, a căror amărime
S-amestecă în gura-ți cu-a vinului dulcime!...

BALDUIN

PERSONAGI:

BALDUIN, primul împărat latin de Constantinopol (anul 1204), fost comite de Flandra și de Hainault
IONIȚĂ ASAN, rege romano-bulgar
COMANA, soția lui Asan
JEANE, fiica lui Balduin
VILLE-HARDOUIN, mareșal de Romania
MARCHESUL de MONTFERRAT, șeful cruciaților
COMTESA MARIE, soția lui Balduin

Notes.

Ville-Hardouin dit dans son ouvrage intitulé *Conquête de l'Empire de Constantinople par les francs*, que la 4e Cruciade eut lieu en 1197 après I.C., au temps du pape Innocent, de Philippe, roi de France, et de Richard, roi d'Angleterre. Cette Cruciade fut prechée par Foukes, curé de Neulli. (Philippe August et Richard, Cœur de Lion.)

INVIDIOȘII

COMEDIE ÎN VERSURI

ZOILĂ *(a făcut o dramă șuierată de public; în urmă a devenit critic dramatic)*
CÎRTESCU *(a mîncat pîinea amară a exilului)*
VESPIANU
VESPIANCA
ELIZA *(tînără, elegantă, spirituală)*
VARVARA *(pizmuiește tinerețea și frumusețea Elizei)*
GÎLCEVEANU, *avocat (devine ministru)*
GHIMPESCU
NOUREANU *(vede tot în negru pe orizonul politic)*
(Noureanu, caracter posomorît. Se plînge de toate, necontenit; el întîlnește numai contraste în cale-i; o înmormîntare, cînd se duce să asiste la vreo nuntă; gazetari veninoși, cînd merge la vreo masă; își face socoteala de toate boalele ce a avut... Pizmuiește sănătatea altora.)

TURNUL BALAMUCULUI
asmodie în 1 act

PERSONAGIURI:

MOȘ PÎCALĂ, român vesel și înțelept
DOMNICA, tînără orfană
ȘOIMU, oștean
[anulat în ms.: BARBUȘCĂ-MOARĂ DE VÎNT, fruntaș]
BABEBIBOBUFTE, moșnean bogat
PLATONAȘ PĂUN, *idem*
ION MĂGURĂ, mojic bogat
TINGERICĂ-RUMENICĂ, țigan, membru giudețului
CURCULETS ISTETS
FĂROCOASTĂ, scriitor de sat și vechil
TEL-LINCĂ, vacari
TACHI-TĂCUTUL, paracliser, fost seminarist
FIRFIRIG, clopotari
OCHI DE BROASCĂ, poreclit românul, crîșmar
LILIAC PINTEN, om de banat
TURNUVITEI
MARGHIOLU-MANE
VALENTINATĂ, poreclit Falcă-bătută
BALAMUCEA-PERCEA, nebunul satului
ȚĂRANI

Teatrul înfățișează piața satului numit *Turnul Balamucului;* în mijloc o fîntînă încungiurată de copaci, în dreapta casa Domnicăi; în stînga, crîșma, cu tabla următoare:

La Românul Ischiuzar
crîşmă politică, comercială, socialistă, patriotică şi literară.
Vin roş.

SCENA I

PÎCALĂ (culcat pe-o laiţă între copaci), DOMNICA (iese din casă-i cu o cofă şi merge la fîntînă)

DOMNICA
(cîntă)

Frunză verde sălcioară,
Păsărica zboară, zboară,
Şi prin lume, după ea
Zboară inimioara mea... etc.

PÎCALĂ *(trezindu-se din somn)*: Oare ce păsărică cîntă aşa de dimineaţă? Domnica? Floarea satului!

DOMNICA: Buna ziua, moş Pîcală.

PÎCALĂ: Săruta-ţi-aş ochişorii, viorica moşului. De dimineaţă ai apucat...

DOMNICA: Am de spălat pînza cea nouă, ştii, ceea din care am să-ţi fac o cameşă.

PÎCALĂ: Harnica tatii! Halal de care te-a lua! Aşa nevastă mi-ar fi trebuit mie, cînd eram tînăr. Ea să facă tot şi eu nimică, povestea românului! E! căci nu mai sînt ceea ce-am fost. *(Cască.)* Cu toate că şi acu... nu mă dau eu pe cei flăcăuandri din ziua de astăzi, că mare huchiţi sînt, Doamne!... Pare că i-au bătut peatra de mici. *(Se culcă iar.)*

DEZROBIREA ŢIGANILOR

DRAMĂ ÎN 4 ACTURI

CHIOSA, jude bătrîn
DIDICĂ [*inițial:* NEDELCU], lăutar
COȚOFANĂ, cobzar
Stolnicul BRUSTUR
Caminarul COCIURLĂ
ȘTEFAN LEONESCU
Baba RADA

Giupîneasa TOFANA
Cucoana NASTASIICA, văduvă
CREȚUL, slujitor
LUNGUL, id.
ISPRAVNICUL
AGLAE [*inițial:* ZOE], fiica lui
ZAMFIRA, fata lui Chiosa

ACTUL I

SCENA I — CREȚU — LUNGU
II — CREȚU — LUNGU — Baba RADA
III — Precedenții — ISPRAVNICUL — ZOE — LEONESCU
IV — Precedenții — BRUSTUR — COCIURLĂ
V — CREȚU — LUNGU — RADA — Țigănci
VI — ISPRAVNICUL — LEONESCU — BRUSTUR — COCIURLĂ — Țigănci (mezat)

ACTUL II

SCENA I — Jupîneasa TOFANA — ZAMFIRA

DEZROBIREA ŢIGANILOR

ACTUL I

Ograda unei prefecturi. Zid în fund cu poartă mare. În stînga, casa prefecturei, cu peronul şi cu ferești pe scenă.

SCENA I

CREŢUL, LUNGUL (unul de pază la poartă, altul la uşa prefecturei)

LUNGUL: Creţule...

CREŢUL: Ce-i, Lungule?

LUNGUL: Tîrziu o fi oare?

CREŢUL: Tîrziu, cred. Soarele-i sus.

LUNGUL: Încă n-au venit nime la isprăvnicie.

CREŢUL: Se vede că n-au de lucru cenuşerii.

LUNGUL: Dar cum să nu aibă?... Azi e ziua mezatului de ţigani.

CREŢUL: Care ţigani, Lungule?

LUNGUL: Robii unui boier care au mofluzit în cărţi.

CREŢUL: Şi de-aceea îşi vinde sufletele?

LUNGUL: Vinde ce are, creştinul. Ţiganul nu-i marfă?

CREŢUL: Marfă ţigănească. *(Rîde.)*

LUNGUL: Hei, Creţule[1], tu rîzi? Dar ştii ce zicea bietul răposatu, tatăl meu?

CREŢUL: Ce?

[1] Greşeală în ms.: „Lungule".

LUNGUL: Zicea aşa: că cine vinde suflete îşi perde sufletul.

CREŢUL: Dar ce era tată-tău de teapa lui?

LUNGUL: Popă.

CREŢUL: Vorbea din scriptură... însă, vezi tu, măi Lungule? Unii boieri au două suflete, unul pentru dracul şi celalalt pentru tată-său.

LUNGUL: Aşa-i stolnicul Brustur de la Brustureni.

CREŢUL: Şi căminarul Cociurlă de la Cociurleni, prietinul lui.

LUNGUL: Îi cunoşti şi tu? Aprigi stăpîni! Brustur, cînd poroncește să bată la scară vreun român, îşi aprinde ciubucul şi soarbe cafe, în vreme ce bietul român strigă: „Iartă-mă, cucoane!" Dar el nu iartă, nu, ci răcneşte cu chef: „Dă-i, mă, dă-i!"

CREŢUL: D-apoi Cociurlă! A bătut mai dăunăzi pe bucatarul lui păn' ce l-a lasat mort.

LUNGUL: Dar ce-i făcuse ţiganul?

CREŢUL: Îi greşise ostropelul.

LUNGUL: Hrăni-l-ar dracii pe ceea lume cu smoală clocotită!

CREŢUL: Crudă lighioaie de om!... Nu zic... dă... Se bate ţiganul, pentru că, vorba ceea: Ţiganul nebătut, ca moara neferecată... d-apoi ş-aşa... să-i ucigă?... Prea, prea... S-a întrecut cu gluma... [1]

LUNGUL: Şi nu i-a făcut nimic stăpînirea lui Cociurlă?.. Nime nu i-a dat jalbă?

CREŢUL: Cine era să se jăluiască? Mortul?

LUNGUL: Da bine, Creţule, boierul ispravnic n-au aflat de omorul bucatarului?

CREŢUL: Ispravnicul nostru e om blajîn... Lasă-mă să te las... Nu-i plac dandanalele.

LUNGUL: Îi plac mai bine peşcheşurile?

CREŢUL: Dar... Cociurlă i-a trimis o caprioară şi vro zece harzoabe cu păstrăvi tocmai de ziua lui vodă, şi ispravnicul le-a trimis la Curte. Le-am

[1] Fraza următare anulată: „Şi nu i-a făcut nimic stă pînire lui Cociurlă?", dar reluată în replica ce urmează.

dus chiar eu... Vodă a rămas foarte mulțămit și a făgăduit că l-a înainta în boierie; l-a face în curînd comis, i-a da caftan.

LUNGUL: De sufletul țiganului.

CREȚUL: Tocmai! Vorba ceea: Corb la corb nu scoate ochii, ș-apoi un țigan mai mult sau mai puțin... nu piere lumea.

SCENA II

CREȚUL, LUNGUL, BABA STANA [inițial: RADA]

(intră pe poarta din fund)

STANA: Capitane, miluiește-mă cu-o frîntă de paraluță.

CREȚUL *(tresărind)*: Piei, stafie baltată...

STANA: Să-ți traiască armasarii!... Mare mîndru te-a făcut cine te-a făcut!... Chiar Făt-Frumos!

LUNGUL: Auzi, Cloanță! *(Rîde.)*

CREȚUL: Dă-o pe poartă, Lungule, să nu-ți arunce farmece.

STANA: Da ce să mă alunge, frumușelule? Doar nu stric nimărui... Ian și eu o biată țigancă bătrînă, care trăiesc cum dă Dumnezeu, din mila creștinilor.

CREȚUL: Și cu potlogării?

STANA: Nu se află... Eu sînt baba Stana... Mă știe o lume întreagă... Trag cu bobii, fac descîntice de dragoste, culeg buruiene de leac, dar să fur eu, ferească Sfîntul!...

LUNGUL: N-auzi, babo?

STANA: Aud, căpitane.

LUNGUL: Nu mi-ai spune și mie sorții?

STANA: Ba ți-oi spune, dragu mătușii... Adă mîna-n-coa... *(Cată-n palma lui Lungu.)*

CREȚUL: Ce cetești în palmă-i, talpa iadului?

STANA: Văd c-a s-ajungă ghinarari, cu paspaleturi pe umere cît o tipsie de plăcinte.

CREȚUL: Dar eu? *(Întinde palma.)*

STANA: D-ta? Ai să te faci boier mare, cu avere, cu moșii, cu robi... *(în parte)* și cu știreangu-n gît.

CREȚUL: Ha, ha, ha!... Știi una, Lungule? De vreme ce o să ne năltăm ca ciocîrlia, hai să cumpărăm noi țiganii ce au a se vinde azi la mezat.

STANA *(tresărind)*: Da ce, azi e mezatul?

CREȚUL: Acușica, peste un ceas.

STANA: Azi? Aoleo! saracii de noi!

CREȚUL: Și ce-ți pasă ție, cotoroanțo?

STANA *(ștergîndu-și ochii)*: Mă doare inima de pe copilașii mei.

LUNGUL: Cum, sărmano? Și ai tăi sînt de vîndut?

STANA: Și, și... păcatele mele.

LUNGUL: Dacă-i așa, băbușcă, mergi de-i mai vezi păn-a nu te despărți de dînșii.

STANA: Unde?

LUNGUL: Colo, sub șură, unde-s închiși de trei zile, pentru ca să nu fugă.

STANA: Dumnezeu să-ți lungească zilele, ghenarariule.

CREȚUL: Dar mie nu, coțofană?

STANA: Și d-tale. *(În parte.)* Urechile. *(Iese în stînga, zicînd:)* Sărmanii copilașii mamii!

LUNGUL: La loc, Crețule! Vine ispravnicul de la biserică, împreună cu duduca.

CREȚUL: Ce bujoraș de cuconiță... Nu seamănă tătîni-său... Doamne iartă-mă, dar mai c-aș jura că răposata isprăvniceasa...

LUNGUL: Taci, spurcatule... Nu huli morții!

SCENA III

ISPRAVNICUL, AGLAE, LEONESCU, CREȚUL, LUNGUL

OVIDE

[versiunile în limba franceză]

OVIDE

PIÈCE ROUMAINE EN 5 ACTES ET EN VERS

PERSONNAGES

L'EMPEREUR AUGUSTE
OVIDE
MÉCÈNE
IBIS
HILLARIUS, augure
ALCIDE PINAX
RUTUBA, gladiateur
TIGELLIUS, CLEVETIUS, COTTA, jeunes patriciens
BARRUS, jeune élégant
MUSS, gamin de Rome
SARMIS, habitant de Tomi
GETTOR, guerrier sarmate
L'AMBASSADEUR du roi dace Cotison
UN LICTEUR
TROIS VENDEURS
ACTÉA, TYNDARIS, CHLOÉ, GLYCÈ, courtisanes
SAGA, PYRRHA, vendeuses de citrons et d'oranges
DAVA, vieille femme gette
PEUPLE ROMAIN, PEUPLESARMATE, PATRICIENS, LICTEURS, ESCLAVES, HISTRIONS

OVIDE

ACTE I

Jardin du palais d'Auguste à Rome. Massifs d'arbres exotiques au fond. Plates bandes de fleurs. Statues. Bassins. A gauche, la façade du palais avec un

perron en marbre et une porte en bronze. A droite, premier plan, un rocher couvert de lierre et surmonté de la statue de César. Ciel nuageux. La lune apparaît de temps en temps. Une fenêtre du palais éclairée au 1er étage.

SCÈNE I

IBIS, HILLARIUS (ils arrivent par le fond)

IBIS: Hillarius, mon cher augure, je voudrais te consulter.— Tu sais expliquer les songes, et tu m'as prédit même — une catastrophe terrible, une aventure étrange.

HILLARIUS: Je le sais, Ibis, parle; tu es un homme solvable.— Moi je suis un homme de bons conseils. — Dis, as-tu quelque nouveau sujet d'ennui?

IBIS: Hélas! je suis en proie à une profonde amertume.

HILLARIUS: Aurais-tu appris le naufrage de ta flotille — chargée d'esclaves lybiennes, belles et couvertes d'étoffes de Tyr?

IBIS: Non, ma cervelle est troublée par des pensers plus tristes.

HILLARIUS: Toi, fils de Carthage, proche parent du grand Amilcar, — toi plongé dans l'or des pieds à la tête!... comment? quoi? — ne jouirais-tu plus de la faveur des dieux?

IBIS *(sombre)*: Ami, je suis poursuivi partout de présages effrayants.— Hier, en allant dîner à la campagne, un corbeau a croassé à ma gauche! —

HILLARIUS: Mauvais signe!... Puisse périr le sinistre oiseau!

IBIS: Ensuite trois lièvres efflanqués, chassés par deux chiens courants,— ont traversé mon chemin en sortant des broussailles.—

HILLARIUS: Signe plus fatal encore!

IBIS: Augure, crois-tu que ce soit par un simple hasard — que hier, en éternuant, j'ai brisé mon verre? —

HILLARIUS: C'est à frémir!

IBIS: Tu le vois? Ta prédiction de l'année passée — s'est accomplie!

HILLARIUS: Corine?...

IBIS: Corine est perdue pour moi! —

HILLARIUS: Elle aussi?

IBIS: Oui, la dernière nuit, Corine a quitté sa maison — et elle est allée trouver Ovide chez lui.

HILLARIUS: Encore Ovide? —

IBIS: Oh! il n'existe pas d'être au monde — qui allume en moi les fureurs de la haine — autant que cet Ovide corrompu, corrupteur,— qui attire à lui les amours par des vers amoureux.— Depuis surtout qu'il a écrit l'*Art d'aimer* — les femmes prises d'un vertige irrésistible,— se précipitent éperdument dans ses bras — comme ces mouches folles qui se jettent dans la flamme, en volant.—

HILLARIUS *(riant)*: Que veux-tu? les mauvais ont un attrait séduissant — qui trouble l'esprit de la femme — car elle se flatte de l'espoir trompeur — de changer en héros le dernier goujat.—

IBIS: Corine, si richement dotée de qualités exquises, — est tombée, comme les autres dans cette sotte erreur.— Et sa vanité excitée par quelques vers d'Ovide — l'a poussée à lui sacrifier son cœur et son honneur.— Depuis, elle se rit, sans remords, de mon affection jalouse — et n'y répond plus que par du mépris.—

HILLARIUS: Console-toi; Vénus elle-même a sacrifié Vulcain, son mari.—

IBIS: Et pourtant n'ai-je point réalisé tous ses rêves? — Chacun de ses désirs, quelque insensé qu'il fut,— a été pour moi un ordre, une loi sacrée. — Elle a voulu par le lux d'étoffes brodées d'or, par le nombre de ses esclaves,— par ses riches bijoux, par ses villa bâties en porphyre,— dépasser les premières patriciennes de Rome? — Elle les a toutes dépassées, jusqu'aux plus célèbres courtisanes,— car je me sentais heureux et fier de voir briller ma Corine,— comme une étoile au front de la Ville des Césars.— *(S'attendrissant.)* En effet, Hillarius, quand elle partait de

son palais,— mollement étendue sur les coussins soyeux de sa lectica,— sa beauté superbe éveillait un frissonnement dans la foule frappée d'admiration.— Tous la désiraient... quoiqu'en vain.

HILLARIUS *(souriant)*: Tu crois?

IBIS: Car l'impossibilité — d'être aimé d'elle décourageait le désir.— Moi, pauvre aveugle! je me croyais seul l'homme de son choix.— Enfer! ce n'était pas moi, mais Ovide.— *(Il reste accablé.)*

HILLARIUS: Que veu*-tu?... La femme est coome un rayon de soleil,— qui caresse tantôt une fleur, — tantôt un buisson desséché au vent de l'hiver. — Femme et rayon sont également inconstants.

IBIS *(au désespoir)*: Ce qui m'arrive, Hillarius, me semble un cauchemar lugubre.— Une plaie sanglante s'est ouverte dans mon sein,— et mon esprit est hanté nuit et jour de pensers de vengeance.—

HILLARIUS: Je te crois.

IBIS *(prenant Hillarius, par le bras)*: Augure, dis-moi: peut rendre l'Enfer complice de ma fureur?

HILLARIUS: Certes... en payant cher.—

IBIS: Je suis prêt à sacrifier ma fortune toute entière.—

HILLARIUS: Toute entière?... ta fortune?

IBIS: Et tu sais, si elle est grande.— Hé bien, je la donnerais volontiers pour voir disparaître Ovide.—

HILLARIUS: Tu la donnerais? Écoute: je connais dans la tourbe de Rome — un brave gladiateur qui fait metier d'assassin.— Pour une somme respectable, il est prêt à tuer n'importe qui, — et, de plus, il est homme à subir les plus cruels supplices sans dévoiler ton secret.

IBIS: Où est cet homme?... je le couvrirai d'or,— je lui donnerai des milliers et des milliers de sesterces. — Mais, je ne voudrais pas m'exposer, tu comprends?... Parle-lui toi-même.—

HILLARIUS: Soit, mais en quel lieu trouver Ovide?

IBIS: Ici, près du palais.—

HILLARIUS: Dans ce parc?

IBIS: Oui; depuis que Auguste a quitté Rome,— pour aller à l'île de Caprée, Ovide, pareil à une bête fauve en chasse,— se glisse chaque soir à travers les arbres — et vient ici rencontrer une jeune fille, victime de ses séductions. — Elle arrive au rendez-vous par cette porte, en secret —, couverte d'un voile et enveloppée dans un riche peplum. — Ce doit-être la fille de quelque noble ruiné,— élevée avec Julie, la petite fille du divin Empereur.— Si le misérable était tué à cette place, nous dirions en ville — qu'il aura [*initial*: aurait] été surpris par la garde... —

HILLARIUS: Le plan est parfait, mais ne penses-tu pas que, si demain, à l'aurore,— lui et elle étaient trouvés gisant là parmi ces fleurs,— on supposerait dans Rome, avec bien plus de rasion,— que le père de la jeune fille aura voulu punir les coupables,— ou bien que les gardiens du palais auront lavé dans leur sang — l'honneur de la maison impériale?

IBIS: Encore mieux! — Oui, qu'ils périssent tous les deux à la fois.— La mort, en les prenant ensemble dans sa large griffe,— mettra sans doute un terme à la folie de Corine,— et de plus, moi je serai à l'abri de tout soupçon. — Oui, c'est mieux ainsi, qu'ils périssent tous les deux! — Va, cher Hillarius, va t'entendre avec l'assassin. —

HILLARIUS: C'est bien, mais que gagnerai-je, moi, à ce rôle de complice?

IBIS: Tout ce que tu désireras.

HILLARIUS: Tout ce que je voudrais? — Je vais de suite, attends-moi ici. *(Il sort par la droite en disant à part:)* Je les tiens, lui et sa fortune.

SCÈNE II

IBIS: Enfin, je vais arracher une plante vénéneuse — du sentier de ma vie, empoisonnée par elle! — Je vais débarrasser Rome d'un vicieux inutile,

— qui se rit de l'honneur des familles,— en entraînant dans la débauche les femmes et les jeunes filles,— et en couvrant d'opprobre les citoyens, fussent-ils [*initial:* fut-il] pères, fussent-ils époux.— O ! Vengeance, chère Vengeance, présent de l'Enfer ! — Je vais donc étrancher ma soif dans ton acre nectar ! — Quand je verrai Ovide gisant, inanimé, — ainsi qu'un serpent pourri, dans un sentier désert ! — O ! terribles Eumenides, je vous appelle à mon aide.— Jettez au Néant mon implacable ennemi,— et je jure de vous élever un temple en marbre noir,— afin que vos divinités soient honnorées dans la Ville Éternelle !

SCÈNE III

IBIS, CORINE (agitée, arrive par le fond)

CORINE *(à part)* : Serait-il ici?

IBIS *(à part)* : Corine?... Elle cherche Ovide, sans doute.—

CORINE *(à part)* : Mon âme est agitée d'un noir pressentiment.

IBIS *(s'avançant)* : Corine ! —

CORINE *(tressaillant)* : Ibis !

IBIS : Qui cherches-tu à cette heure dans ce jardin? —

CORINE : Toi... même.

IBIS : Comment?... Ai-je bien entendu? Quoi? — Aurais-je reconquis une telle place dans ta pensée — que toi, sans nul souci de la peur et de la honte,— la nuit, à travers Rome, tu courres, toi, après moi? — Je me demande, ému, quel dieu bon et miséricordieux — je dois remercier de la demarche que tu fais à mon intention? — Sur quel autel dois-je déposer des offrandes pour que tu te sois resouvenu — de tes serments si nombreux?

CORINE : Mes serments? —

IBIS : Oui, tu as juré d'aimer Ibis non seulement sur la terre — mais que ta cendre même l'aimera

dans la tombe — et lui, le misérable aveugle, a couvert ton front d'un nimbe éblouissant — afin de t'adorer comme une divinité !

CORINE : Le sarcasme te sied mal, Ibis ; mais vaut te taire — ou du moins t'adresser à toi-même les reproches que tu oses me faire.— Tu crois donc qu'une femme échange volontiers les trésors de son âme contre ceux de la fortune? — Tu as cru que sous le poids étouffant de l'or qui laisse des taches — tout sentiment d'amour s'éteint dans son cœur? — Tu t'es imaginé que pour avoir goûté, en passant, au poison du luxe — la femme est destinée à devenir une esclave? — Présomptueux ! tu n'as pas le droit, en parlant comme tu me parles — de me regarder en face.

IBIS : Tu me méprises donc? — C'est sans doute Ovide qui t'as habituée à tant d'audace — pour oser affronter ma colère? —

CORINE : Ovide?... Soit.

IBIS : C'est lui que tu cherches?

CORINE : Oui, lui-même.— Tu m'as dit, et je t'ai cru, que chaque soir, ici, en secret,— glissant dans l'ombre, il venait retrouver — une belle inconnue dont il était épris? — Tu as voulu ainsi m'enfoncer une épine dans le cœur? — Tu as essayé, d'une voix hypocrite, de m'éloigner de lui, — et tu t'es servi à son égard de l'arme de la calomnie, — car tu vois, le jardin est désert.

IBIS : Ovide n'y est pas encore arrivé et tu espères qu'il n'y viendra pas? — Tête sans cervelle !... À ton tour maintenant tu te flattes — de regner seule et sans partage sur son cœur — et ton orgueil est si aveugle, si tenace — qu'il a complettement absorbé ta raison.— Comment? toi, être délaissée à ton tour? — Toi, Corine, jeune belle, qui regardes le reste de l'humanité avec des yeux de Reine — toi qui vois autour de ta personne un vaste agenouillement d'adorations timides et sans espoir, — tu admettrais plus faci-

lement l'effondrement de la voûte célèste — que ta chute du trône où je t'ai élevée. — Hé bien, aujourd'hui, Corine, malgré sa fierté, malgré sa gloire,— possède une rivale sur le sein d'Ovide.—

CORINE *(indignée)*: Ibis!...

IBIS: Et cette rivale superbe, hors de prix,— te regarde à son tour du haut de son dédain.—

CORINE: Ibis!.., *(Se maîtrissant.)* Mais ta voix m'insulte vainement.— Corine ne prête plus l'oreille aux aboiements de l'envie.— Tu es pris de rage par ce que mon âme reveillée — aspire à la lumière du fond de l'ombre étouffante; — parce qu'en s'éloignant de toi, échappant à ton despotisme, — elle a trouvé auprès d'Ovide une nouvelle résurrection.—

IBIS *(furieux)*: Auprès d'Ovide?

CORINE: Oui, auprès d'Ovide! Lui seul existe pour moi — et il ne ment pas, lui, comme un lâche.—

IBIS: C'est donc moi qui suis un lâche et un menteur? — Mais que dirais-tu si tu le voyais, ton Ovide, de tes propres yeux, ici — tenant dans ses bras sa nouvelle et fragile conquête — si tu l'entendais lui parlant comme à toi de son amour toujours éternel? —

CORINE: Ah! tais-toi, c'est une calomnie.

IBIS: Que dirais-tu? que ferais-tu?

CORINE: Je leur arracherai la vie à tous les deux de ma propre main.

IBIS: C'est bien; aie patience; bientôt tu te convaincras — en voyant ce que tu verras, si Ibis en a menti.— Mais s'il a dit vrai?...

CORINE *(à part)*: O! Cieux!

IBIS: Tu veux qu'il meure?... tu le veux? —

CORINE: Oui, lui et elle aussi... Ah! je tremble de colère.

IBIS: C'est convenu; vas te cacher derrière ces arbres, l'œil aux aguets.— Je te vengerai moi-même de ton infâme séducteur — et tu comprendras alors combien tu as été injuste envers moi.

CORINE *(regardant au fond)*: Mais il ne vient pas, il ne viendra pas.

IBIS: Attends là, dans l'ombre, et tu le verras bientôt. — Et... si Ovide meurt?...

CORINE: Je mourrai moi-même.— *(Elle sort, à droite.)*

SCÈNE IV

IBIS: Non, tu ne mourras pas! L'amour qui s'est emparé de tout mon être — couvrira ta tête de ses ailes protectrices — et par sa toute puissance il deviendra le bouclier — qui te préservera de la mort.— Oui, je te sauverai, Corine, quoique, hélas! je t'ai perdue à jamais.—

SCÈNE V

IBIS, HILLARIUS, RUTUBA

HILLARIUS: Ibis, voici l'homme.

IBIS *(observant Rutuba)*: Il est construit à coups de hache. *(-À Rutuba.)* Es-tu un homme résolu?

RUTUBA: Je suis gladiateur — et je me nomme Rutuba; regarde-moi bien en face.— Un mortel n'a pas plus de valeur qu'un insecte à mes yeux.—

IBIS: Tu me conviens ainsi; brave, fort et inhumain.—

RUTUBA: Je le sais, je suis sans prix... Demande à n'importe quel jaloux.— C'est moi qui protège l'honneur conjugal contre toute malchance,— car je possède un métier fort apprécié dans Rome. — Non, je ne fais pas mon éloge, mais je déclare à haute voix — que la morale n'a pas de meilleur soutien que ce bras vigoureux.—

IBIS: Je t'admire!

RUTUBA: Et tu as raison: je frappe à volonté; — je tue ou je blesse seulement, comme on veut, selon l'arrangement.— Tant pour une rossade, et tant pour une simple blessure, — mais pour un coup mortel de poignard ou pour une strangulation quelque chose de plus...

IBIS: Parfait... que me demanderais-tu — pour une mort d'homme?

RUTUBA: Jeune?

IBIS: Jeune.

RUTUBA: Et dans toute sa force? —

IBIS: Oui.

RUTUBA: Le prix varie d'après les races et les âges, — moins cher pour les étrangers, plus cher pour les Romains. Un vieillard ne coûte que 500 sesterces, un jeune, 5000,— car il possède un stock plus considérable de jours heureux,— un capital plus riche de faits, d'illusions et d'accouplements. — Sa mort est une perte réélle pour la pauvre humanité.—

IBIS: Non cinq milles, mais dix milles, je te les offre pour sa mort.—

RUTUBA: Coeur généreux!... on voit bien que tu ne l'aimes pas avec passion.— J'accepte... Mais Rutuba n'est point un artiste de bas étage. — Je voudrais savoir d'abord qui je devrai dépouiller de ses jours,— et l'envoyer en offrande dans un monde meilleur? —

IBIS: Un infâme indigne de vivre.

RUTUBA: Son nom?

IBIS: Ovide.—

RUTUBA: Quoi? Ovide, notre poète glorieux? — Ovide, l'orgueil de Rome? Celui qui chante si harmonieusement? — L'ami de Mécène, la fleur de notre jeunesse? — Élevé par César lui-même sur les plus hautes marches de la grandeur? — Ho, ho! ça change l'affaire, ça la change considérablement.— Tu veux que je prive le présent et l'avenir d'un aussi rare génie? — C'est une action horrible qui effraie mes esprits; — elle vaut au moins 50 000 sesterces. —

IBIS: 50 000! Rutuba, c'est trop cher.

RUTUBA: Pour un simple augure, peut-être.—

IBIS: Tu jures de le tuer?

RUTUBA: J'en fait le serment.—

IBIS: Je te les accorde, mais à condition qu'en même temps — tu assassines aussi une jeune fille.—

RUTUBA: Une jeune fille, dis-tu?... Un être fragile, une merveille, — qui égaie l'Univers [*initial*: le monde] avec son sourire virginal? — Une jeune fille destinée à devenir mère? — À mettre au monde un héros, un César peut-être? — La chose est grave!... Ah! je me sens faiblir et trembler à l'idée — de plonger un poignard froid dans son sein palpitant! — Combien donnes-tu?

IBIS: Combien demandes-tu en tout?

HILLARIUS: Oui, combien de milles? Une centaine? —

RUTUBA: Entendons-nous bien: si la jeune fille est laide — 50 000 pour elle et autant pour lui; — mais si elle est patricienne et jolie,— je ne saurai pour cette somme lui ravir l'existence.— Je suis, moi, un homme tendre, la vue des jeunes filles me plaît.— Donc, pour terminer notre marché à l'amiable — je demande 200 000 sesterces pour les deux.— Ce n'est pas trop.

IBIS: Non; donnes-moi la main.— Hillarius, viens consacrer notre entente.—

(Hillarius s'avance gravement et touche leurs mains unies.)

HILLARIUS: Qu'il soit déchiré en mille morceaux par la meute des chiens! — Qu'il soit enserré dans les nœuds de tous les serpents — celui qui sera infidèle à son serment!... J'ai dit.—

SCÈNE VI

IBIS, HILLARIUS, RUTUBA, CORINE

CORINE *(accourant)*: Il vient, le voici.

RUTUBA *(ôtant son poignard)*: Où est-il?... Il est mort.—

IBIS *(le retenant)*: Attends encore; le moment n'est pas venu. — Ici, près de ce rocher, bientôt arrivera la personne qu'il vient chercher. — Quand ils feront tous deux un groupe entrelacé gracieusement, — d'un seul coup prompt comme la foudre, tu les changeras en deux cadavres hideux.—

CORINE *(qui était retournée vers le fond, revient)*: Il approche, il est seul!

IBIS: Il ne le sera pas longtemps. — Venez là, derrière, ces arbres, et tenons-nous prêts à les immoler.—

CORINE *(à part)*: O! Dieux!

IBIS: Allons.

HILLARIUS et RUTUBA: Allons.

(Ils sortent à droite, en entraînant Corine.)

SCÈNE VII

OVIDE *(arrive avec précaution)*: O! nuit chère aux amants, étends tes ombres protectrices — sur le plus doux, le plus précieux, le plus sacré trésor — sur l'amour mystérieux de Julie et d'Ovide! — Et toi, Vénus, déesse née au sein des ondes marines, — toi qui possèdes le culte ardent de mon âme, — engage avec ta douce voix ma Julie bien-aimée, de hâter ses pas pour accourir près de moi. — *(Regardant la fenêtre éclairée.)* Voici la fenêtre éclairée du temple — qui renferme sa divinité. — J'apperçois les mouvements de son ombre; — elle part... elle est partie, la lampe s'est éloignée de la fenêtre... — Ah! mon cœur, agité de nombreux battements — semble vouloir quitter ma poitrine pour voler au devant d'elle.

(La porte de bronze s'ouvre. Julie paraît.)

La voici!... O! bonheur, Puissances du Ciel!

SCÈNE VIII

OVIDE, JULIE

OVIDE *(courant au devant)*: Oh! Julie adorable!

JULIE *(descendant les marches du perron)*: Ovide, c'est toi? — N'y a-t-il personne dans le jardin, personne qui nous voie?

OVIDE: Non, regarde; les nuages se sont amoncellés — comme pour nous dérober [*initial:* cacher] aux yeux du monde et aux regards des dieux.—

JULIE *(tressaillant et regardant à droite)*: Il m'a semblé...

OVIDE: Non, la nuit est noire, et les étoiles disparues — ont concentré tous leurs rayons en toi — afin que ta figure seule brille à mes yeux de tout son éclat.

JULIE: À ta voix, ami, je sens se dissiper mon inquiétude. — Tu m'aimes?

OVIDE: L'amour m'a élevé à une telle hauteur — que je n'ai plus conscience de moi-même, — Homme de la foule, j'oublie dans mon bonheur — que, placée au sommet de Rome, tu es la petite-fille d'Auguste, — et mon esprit affolé me donne l'audace étrange — d'approcher mes désirs d'un lys impérial.

JULIE: Ton cœur est haut placé, il aspire aux altitudes, — ta folie téméraire me plaît, elle m'inspire — une indicible tendresse qui dirige tous mes pensées — vers toi, mon Ovide, toujours vers toi. — Le poète a des droits que n'a pas un autre homme — car le génie possède et des trônes et des autels.—

OVIDE: Je suis un téméraire, il est vrai, mais l'amour serait-il le dieu Amour — s'il mesurait la distance alors qu'il s'élance dans son vol? — Mais le cœur qui palpite dans toute la force de sa jeunesse — connaît-il d'obstacles à ses aspirations? — J'ai été un fou, c'est possible, de n'avoir pas fermé les yeux — alors que Julie m'est apparue comme un rêve resplendissant — mais est-il en notre pouvoir de fermer, par une journée limpide — et le cœur à l'amour et les yeux à la lumière?

JULIE: Oh! non, ne les ferme pas tant que tu peux voir et sentir — combien tu es aimé de ta Julie

qui t'aime — et combien de bonheur non encore connu d'elle — console et ranime sa passion profonde.—Hélas ! le sommet est si haut sur lequel j'ai vu le jour — que nul désir humain n'ose y atteindre. — La parente d'Auguste est condamnée par sa destinée — au rôle de déesse à peine entrevue — et d'inspirer plutôt la crainte qu'un sentiment plus tendre — mais quand la déesse tressaille au frisson de l'amour, — elle descend de son piedestal vers l'homme qui l'adore — et il lui semble à chaque pas qu'elle monte toujours, toujours plus haut. — Jupiter a voulu qu'ainsi l'Olympe céleste — fut lié par l'amour au paradis terrestre — et que toute distance disparût d'entre les âmes. — L'amour este le plus doux et le plus sacré des anoblissements. — La reine de Gnide, Vénus, a aimé un simple berger; — plus heureuse qu'elle, je t'aime toi, o ! poète enchanteur.

OVIDE : Tu es auguste et douce, tu as la grandeur et la pitié, — la grandeur d'une reine et le charme d'une enfant. — Il me semble un rêve inexplicable — le bonheur d'être aimé de toi sans être un dieu, — et tant de majesté rayonne autour de ta personne — que je tremble et j'hésite de toucher ta main — et mes esprits en lutte avec mon âme ardente — me forcent de m'incliner et de m'agenouiller devant toi. —

(Il tombe à genoux ; Julie le relève.)

(Corine apparaît un instant de l'autre côté du rocher.)

CORINE *(à part)* : L'infâme ! *(Elle s'éloigne désespérée.)*

JULIE : Voici ma main, Ovide ; quand l'amour nous assemble — j'oublie que je suis princesse et me souviens que je suis jeune. — C'est la première fois qu'Eros me ravit dans l'Empyrée — et je

suis toute à toi, mon Ovide, comme tu es tout à moi.

(Ils prennent place sur le banc.)

Ami, je t'aime depuis que j'étais enfant ; — mon amour a grandi avec moi dans une douce fraternité — car je t'ai vu souvent venir chez mon grand-père — avec tous les poètes de Rome, qui font son orgueil et sa gloire, — avec tes amis Mécène, Virgile, Horace — dont le fier génie dépasse les bornes de la terre. — Estimés, aimés d'Auguste, je vous ai entendus souvent — réciter vos hymnes — et parmi tous c'est toi que j'ai choisi pour le poète de mon imagination. — J'adore tes vers, et j'ai puisé en eux — un précieux trésor de rêves pleins de frissons — qui me ravissent le jour et la nuit jusqu'à l'aurore. — Ah ! dis-moi, dans quelles régions tu cueilles tes beaux chants ? — Quelle est la Muse qui inspire tes élans poétiques ? — Corine ?... Qu'est-ce que Corine ? Existe-t-elle ? Qui est-elle ? —

OVIDE *(embarrassé)* : Toi seule, o ! Julie, toi seule es ma muse. — Corine..., n'est qu'un nom... de fantaisie qui cache ton nom et notre secret. — Le sentiment d'aimer nous vient du ciel, — il fuit la lumière comme le plus sacré des mystères. — Tout aussi sacrée doit être la personne — qui fait un roi glorieux de son bien-aimé. — Ah ! Ma Julie adorée, si j'écoutais l'orgueil que j'éprouve en pensant à toi — je ferais la folie de crier au monde entier d'une voix triomphale — : „Elle à moi, elle est à moi seul la fille de Jupiter Stator !“ Mais non, ton Ovide ne se fie à personne, — il ne voit que toi en plein soleil et dans les étoiles, — et souvent, mystérieusement, en langage poétique — il confie son secret aux astres de la nuit. — À l'heure où la paix de l'ombre regne dans les

campagnes — et prédispose l'âme aux rêves, à la poésie, à l'amour ; — que mille doux chuchottements, traversant l'air,— éveillent dans mon cœur des échos attendris,— j'essaie de les décrire d'inspiration,— espérant que mes vers te toucheront peut-être.

JULIE : Oh ! Oui, ils ont tous pénétré dans mon sein ainsi qu'un doux éclair,— et tu le vois, Ovide, je ne t'ai pas caché mon amour.—

(Elle penche son front sur l'épaule d'Ovide. Corine reapparaît près du rocher.)

OVIDE *(la pressant sur son coeur)* : O ! Julie !

JULIE *(d'une voix faible)* : Ovide...

OVIDE : Regarde, ma bien-aimée, — la blonde reine des nuits nous sourit du haut des cieux !

(La lune se montre entre les nuages.)

SCÈNE IX

OVIDE, JULIE, IBIS, HILLARIUS, RUTUBA, CORINE[1]

CORINE *(jette un grand cri)* : Ah ! Mon cœur se brise !

(Ibis montre à Rutuba les deux amants.)

IBIS : Tue-les ! Mort à eux !

CORINE *(courant au devant d'Ibis)* : Oh ! Non, non, non, pas lui ! —

IBIS *(à Ovide)* : Traître infâme ! *(Il met la main sur Ovide.)*

OVIDE *(repoussant Ibis et Hillarius)* : Que me voulez-vous, misérables ? —

IBIS : Enfin je te tiens, tu es enfin ma proie. *(À Rutuba.)* Tue-la, elle d'abord, afin qu'il la voie morte.—

OVIDE *(luttant avec ses ennemis)* : Arrière, assassins !

(Rutuba lève le poignard sur Julie.)

JULIE *(se découvrant)* : Arrière !... regardez-moi.— Je suis Julie, la parente de l'empereur !

(Stupéfaction des assassins.)

[1] Ibis, Hillarius et Rutuba cachent leurs figures sous les plis de leurs manteaux. Corine a rabaissé son voile [V.A.].

IBIS *(lachant le bras d'Ovide)* : Comment ?

CORINE : Elle !

RUTUBA *(laissant tomber son arme)* : Elle !

JULIE : Ovide, suis-moi... et vous... *(Elle fait un geste de commandement qui fait reculer les assassins, — puis elle entraîne Ovide et rentre dans le palais avec lui.)*

CORINE : O ! désespoir affreux !... Ma rivale c'est la princesse elle-même ! —

HILLARIUS : Nous sommes perdus !

IBIS : Silence !... Ovide avec Julie ont disparu dans le palais.— Triomphe ! César lui-même nous vengera de lui ! —

(La toile tombe.)

ACTE II

Le Forum — au fond un temple avec gradins de marbre. — A droite et à gauche, tout le long des coulisses, portiques à colonnes, où se tiennent des marchands qui vendent des étoffes de Tyr, des objets d'art, des bijoux etc. — Une rue débouche à gauche de l'acteur, entre la première et la seconde coulisse. — Une autre rue se prolonge au fonds, à côté du temple. — Une belle fontaine vers le milieu de la scène. —

SCÈNE I

PEUPLE (au fond, des histrions font des tours qui amusent la foule), RUTUBA, MUSS et, puis, PYRRHA et SAGA

UN VENDEUR *(entre par la gauche, portant un plateau de gâteaux et crie en allant vers le fond)* : Gâteaux de blé et de miel !

UN AUTRE *(idem)* : Eau fraîche de Virgo ! *(Il porte deux cruches.)*

UN TROISIÈME *(idem)* : Ivoire d'Etrurie ! —

PIRRHA: Oranges de Chio!
SAGA: Citrons de Messenie!
MUSS *(à Saga)*: Sont-elles douces? *(Il prend un citron.)*
SAGA: À bas les pattes...
MUSS: Elles sont toutes gercées par l'hiver.— Voyez, il ne manque dans le panier, que la vieille Saga. *(Il se sauve en riant.)*
SAGA *(le poursuivant)*: Qu'as-tu dit, méchant môme?
RUTUBA *(arrêtant Pyrrha)*: D'où viens-tu, petite murenne?
PYRRHA: J'ai couru à la Fora Cupedinis — pour vous apporter des oranges; ouf! je tombe de fatigue.—
MUSS *(s'approchant)*: Tu ne t'es donc pas reposée aujourd'hui chez Ovide? —
PYRRHA: Que veux-tu dire, vilain insecte?
RUTUBA *(repoussant Muss)*: Va-t-en, Muss.—
MUSS: Ne pousse pas, car par Hercule...
RUTUBA: Veux-tu t'en aller, rat de portique? —
MUSS: Gladiateur de cabaret, chien affamé, brute!
RUTUBA: Môme insolent! *(Il veut le frapper.)*
MUSS: À bas les butoirs; je t'ai compris, je m'en vais.—
SAGA *(criant)*: Citrons de Messenie!
RUTUBA: Charmante Pyrrha, dis pourquoi — les oranges que tu vends ont plus de saveur? —
PYRRHA *(gaiment)*: Sais-je moi?
PLUSIEURS GENS DU PEUPLE: Donne-moi une.
PYRRHA *(leur distribuant des oranges)*: Tiens, tiens.—
RUTUBA: Moi, il m'en faut huit.—

(Ils se retirent au fond et entourent les histrions).

SAGA *(seule sur le devant de la scène)*: Voyez l'attrai des fruits non encore mûrs! — Elle vend de oranges vertes; elle vendrait des [*loc liber in ms.* — et tout ce tas de sots croiraient acheter des perles, — tandis que moi, hélas! je crie toute la journée dans les rues: Citrons de Messenie! — et c'est moi seule qui toujours les consomme. *(Elle sort à gauche.)*

SCÈNE II

IBIS, HILLARIUS (entrent par la gauche)

IBIS: Hillarius, je n'ai plus de repos depuis une semaine. — Ovide est encore en vie.
HILLARIUS: Il nous a glissé entre les doigts comme l'eau.—
IBIS: Et Corine, malgré qu'elle l'ait surpris avec Julie — sa passion n'a point diminué, au contraire.—
HILLAR.: Vraiment?
IBIS: Elle lutte avec ses propres pensées — et cherche à se tromper elle-même.—
HILL.: Et toi?
IBIS: Hélas! je lui suis devenu encore plus insupportable.—
HILL.: C'est dans l'ordre; pourquoi n'as-tu pas réussi? — Le succès couronne toute action, fut-elle bonne ou mauvaise.— Le monde est un vaste champs d'imbécilité.—
IBIS: Qui, mais aurais-tu jamais pensé que Julie — tomberait de si haut dans les bras d'un histrion — qui éblouit les yeux et amuse les esprits par des jeux de mots? —
HILL.: Elle a du feu dans le sang, que veux-tu? — Rappelle-toi sa mère qui par sa lubricité scandaleuse — s'est attiré le blâme de Rome et les rigueurs d'Auguste.— Le petit chevreau saute plus haut que la chèvre.
IBIS: Que dirait l'Empereur s'il apprenait sa conduite?
HILL.: Il la punirait cruellement, j'en suis sûr.
IBIS: Mais lui? Ovide?
HILL.: César le ferait mettre à mort comme un vil coquin [*initial:* voleur].—
IBIS: Ah! Si l'on parvenait à lui dévoiler la vérité! —
HILL.: Mais qui oserait planter un fer aigu — dans son cœur paternel?
IBIS: Qui? Moi! —

HILL.: Et tu espères qu'il ajouterait foi à tes délations? — Moi, j'en doute.

IBIS *(pensif)*: Oui, c'est scabreux.

HILL.: Tu t'exposerais à un terrible danger, pauvre ami.— Auguste est parfois enclin à des accès de fureur folle.—

IBIS: Je le sais.

HILL.: Sa colère, dans le premier transport — lui imprime des élans de bête fauve qui tue.—

IBIS: Comment alors, à l'abri de sa griffe homicide — y pousser Ovide, mon ennemi? Écoute:— Un gardien du palais m'a dit ce matin — que Julie devait se rendre aujourd'hui au temple de Vénus — pour déposer des offrandes sur l'autel.— Son cortège passera au retour par ici.— J'ai ourdi en moi-même un complot infernal.— C'est de la faire insulter par la plèbe sur cette place.— Pour de l'argent on obtient tout d'elle.

HILL.: Oui; mais...

IBIS: Alors distribuer de l'argent par les rues — de la part d'Ovide, en son propre nom — et, l'insulte faite, César, furieux de ce scandale,— dirigera toute sa colère contre Ovide.—

HILL.: Bien; pendant ce temps nous resterons cachés dans ce temple.—

IBIS: Tiens, voilà de l'or... Va le distribuer toi-même. — *(Il lui donne trois bourses.)*

HILL.: À qui?

IBIS: Regarde, le Forum est rempli de braves insulteurs.—

HILL.: Bien.

IBIS: Moi, de mon côté, je vais retrouver Rutuba.— Toi, cherches à gagner Pinax, l'homme à tout faire.— Sa langue est bien pendue, il a une grande influence sur les foules.—

HILL.: Nul n'est plus généreux que lui en diffamations.—

IBIS: Trouves-le et parles lui, mais sois circonspect et habile.— *(Il va au fond trouver Rutuba.)*

HILL. *(seul)*: Certes, je le serai, en homme consciencieux.— *(Pésant les bourses.)* Trois bourses pleines, rondes et attrayantes!— L'habileté consisterait à me les adjuger toutes les trois.— Mais soyons grand: Mettons en une ici à gauche —et une autre ici à droite — au grand étonnement de mes poches vides.—

SCÈNE III

HILLARIUS, PINAX (venant de la gauche; ils se rencontrent au milieu de la scène et se mesurent de yeux)

HILL.: Hé, voilà justement Pinax! *(Haut.)* Toujours maigre?

PINAX: Et toi toujours de plus en plus gras? —

HILL.: Admire; je n'entre plus dans ma peau.— Que veux-tu? Nous avons pris tous deux des voies contraires,— moi, avalant le gâteau, et toi, les flairant seulement de loin; — moi, cultivant la sottise humaine, un champs vaste et productif, — toi, comptant sur la pitié des hommes, sur l'aumône.— Pauvre sire!

PINAX: Oui, tu es habile, Hillarius, je le reconnais. — Augure de place publique, ta science prédit — tout ce que désire un imbécile, superstitieux — et tu te moques de lui à sa barbe.— Grâce à tes mensonges te voici cousin avec Plutus.—

HILL.: Et toi, frère cadet de la misère.—

PINAX: Je préfère ma pauvreté à ta richesse. —

HILL.: Qu'entends-je? Mendiant et fier!... C'est beau!—

PINAX: Tel est mon sentiment! Mes ayeux, philosophes comme moi — ont joui d'un grand renom parmi la foule de la Grèce et de Rome.— Ils m'ont laissé pour toute fortune une maxime empruntée aux Juifs: — Mange le bien d'autrui et ne touche pas au tien.—

HILLARIUS: Maxime sage et profonde! Elle a contribué — à te rendre transparent à travers ta peau desséchée.—

PINAX: C'est vrai! Mon estomac habitué aux calendes grecques — est un tonneau des Danaïdes qui jamais ne s'emplit!... — Et pourtant j'ai essayé de mille métiers ingénieux — pour mettre un peu de chair sur le chapelet de mes os. —

HILLARIUS: Tu as été même un peu Zoïle en ta jeunesse, il me semble.—

PINAX: J'ai été poète satirique et même tragique au besoin. — J'ai même commis une vaste tragédie — me promettant de dépasser le grand Euripide.—

HILLARIUS: Laquelle?

PINAX: Celle de Cléopatre.

HILLARIUS: Ah! raconte-la moi, je veux rire.—

PINAX: Voici le sujet: Antoine entre triomphant en Egypte. — Tu vas voir comment Cléopatre le rend fou d'amour. — Les pontifs, soumis à ses ordres suprêmes, — offrent au vainqueur un long et large tapis; — ils l'apportent sur leurs épaules avec d'autres objets de grand prix, — et le déroulent au pieds d'Antoine. — Soudain, quand le tapis est déroulé sur la scène, — que voient le héros et le public surpris? — Devine.

HILLARIUS: Un serpent, un tigre, un bœuf Apis cuit dans une marmite? —

PINAUX: Non, il voit Cléopatre elle-même, la belle Cléopatre — vêtue en Vénus sortant de l'onde.—

HILLARIUS *(riant)*: Sublime tragédie!... J'aurais voulu assister à ce spectacle.

PINAX: Et pourtant mes rivaux envieux l'ont sifflée.—

HILLARIUS: C'est incroyable... et maintenant que fais-tu? —

PINAX: Je danse en équilibre, en faisant des sauts mortels — sur une corde tendue par-dessus le Tibre. — *(Il soupire.)*

HILLARIUS: Pauvre Pinax! Je pleurerais sut ton sort si je pouvais pleurer. — Tout ce que je puis faire pour toi, tiens — tends-moi la main... que je

(Pinax tend la main, espérant recevoir nne aumône.)

la presse.

PINAX *(désappointé)*: Hé quoi? la main est vide?

HILLARIUS: Elle s'est vidée à force d'avoir été percée. —

PINAX: Gros égoïste!... Mangeur de six dîner par jour! — Rien ne saurait toucher ton avarice — et tu fuis, les yeux fermés, toute action généreuse. — Ha! que n'ai-je une fortune et une table toujours bien garnie, — je te montrerai moi, Pinax, ce que c'est qu'un orgueileux — et surtout un égoïste saturé. —

HILLARIUS *(montrant une bourse)*: Regarde ici.

PINAX: Une bourse!... Homme infernal!... et elle est pleine? — Tantal s'éveille en moi... Va-t'en, abominable serpent... — Tu cherches à me tenter, va-t'en. —

HILLARIUS: Écoute sans faire semblant de te révolter. — Cette bourse rondelette, la veux-tu? —

PINAX: Si je la veux?... Dis vite ce que tu vas me demander en échange: — un crime, sans doute, car tu n'es pas homme à m'en faire cadeau. —

HILLARIUS: Non, certes; je veux une simple manifestation en plein Forum — mêlée de sifflets, de bruit, d'injures grossières. —

PINAX: Quelque chose de complet? C'est facile, mais il faut payer gros — car on aura besoin d'une foule avinée — de marins de Tibre, de voleurs, d'histrions, d'affranchis. —

HILLARIUS: Trouve les hommes nécessaires et tout cet or est à toi.

PINAX: Tout? tout? — Dis-moi à qui devons nous servir cette ovation. —

HILARIUS T'engages-tu de la faire?

PINAX: Sur l'honneur!

HILLARIUS: C'est trop... enfin va pour l'honneur. — Écoute, vous verrez passer par le Forum à son retour du temple, Julie...

PINAX: Quelle Julie?

HILLARIUS: La petite-fille de l'Empereur —

PINAX: Elle?... et quand?
HILLARIUS: Aujourd'hui même.
PINAX: C'est une grosse affaire; le sais-tu?
HILLARIUS: Oui. Mais vois la bourse... est-elle attrayante? —
PINAX *(avide)*: Donne, je suis prêt à tout.
HILLARIUS: Faut-il te croire? —
PINAX: Le coup est audacieux, mais je me nomme Alcide Pinax. — Alcide, le téméraire, Pinax l'affamé. — Le coup est digne de moi; donne.
HILLARIUS: Tiens. *(Il lui donne la bourse.)*
PINAX: Mais qui paie? —
HILLARIUS: C'est Ovide, dis-le à tout le monde, Ovide, entends-tu? — Allons, vas et sois à la hauteur de ta réputation. —
PINAX: Je cours. *(À part, flairant la bourse.)* Les Juifs ont raison, l'or ne sent jamais mauvais. — *(Il sort.)*
HILLARIUS: C'est fait; il me semble avoir été assez habile; il me restent deux bourses. —

SCÈNE IV

IBIS (revenant du fond), HILLARIUS

HILLARIUS: Hé bien, as-tu préparé ta vengeance?... Rutuba?...
IBIS: Il se tient prêt... et Pinax?
HILLARIUS: Il est à nous. —

(On entend des rires à gauche.)

IBIS *(regardant)*: C'est Ovide avec ses amis, ils viennent par ici. — Allons contempler le spectacle du haut de ce temple.

SCÈNE V

Les précédents, OVIDE, COTTA, CLEVETIUS, TIGELLIUS et autres (entrent gaiement par la gauche de l'acteur)

OVIDE *(entrant et appercevant Ibis)*: Hé! par Vulcain [*initial:* Hercule], porteur de cornes, c'est Ibis! —

Salut à toi, mortel saturé d'amour et de richesses! — Que vois-je? tu consultes l'augure? Que désires-tu encore? — Quand tu possèdes la belle Corine dont les yeux te servent de miroir? —
IBIS: Tu es bien gai, ce matin, Ovide, mais prends garde, — demain tu pleureras peut-être des larmes amères. — Alors qu'il s'y attend le moins, l'homme — est souvent exposé à se rompre le cou. —

(Ibis et Hillarius sortent par le fond, ils entrent dans le temple.)

CLEVETIUS: Il s'exprime par aphorismes comme un sage de la Grèce. —
TIGELLIUS: Et ses paroles ont de la substance.
CLEVETIUS: Autant qu'une amande sèche. —
COTTA: Vous plaisantez vous autres, mais Ibis — je le connais, a eu langue de vipère. — Que les dieux me préservent de sa haine carthaginoise!
OVIDE: Il est plutôt à plaindre qu'à craindre — si les Enfers l'ont doué d'une âme haineuse. — Moi je ne connais pas ce sentiment plein de tourments — car je ne porte dans mon sein que des hôtes joyeux et bienfaisants: — l'amour, l'amitié, la sérénité, la compassion, — chers compagnons de voyage qui me guident vers le bonheur; — ils me montrent le monde à travers un voile rosé — et font de moi le poète de l'amour heureux. —
COTTA: Tu es un être privilégié, aux brillantes illusions — et tu respires dans Rome l'air vivifiant de l'Olympe. —
OVIDE: Il est doux à respirer l'air qui passe par les lèvres unies dans un baiser. —
COTTA: Comme on reconnaît en toi l'homme enivré de bonheur! — Ta Corine s'est complètement emparé de tes esprits; — son sourire te conduit à travers les sentiers fleuris — dans lesquels ta raison s'égare de plus en plus.
CLEVETIUS: Corine et bien d'autres jeunes beautés friandes — qui l'ont attaché au seuil de leur folle jeunesse. — On dit même, tout bas [*initial:* en secret], que ses élans passionnés — font la

chasse aux amours non seulement sur la terre — mais bien plus haut encore, dans ces régions élevées — où il n'ait pas donné à tous les éperviers d'atteindre —

OVIDE: Que veux-tu dire, Clevetius?

CLEVETIUS: Un bruit étrange, un bruit incroyable s'est répandu soudainement — que dans les bosquets mystérieux du jardin impérial — la lune indiscrète et les étoiles émues — auraient apperçu deux ombres, tendrement entrelacées. — Ce bruit ajoute que l'une de ces ombres, c'était Ovide.

OVIDE: Moi?

CLEVETIUS: Et l'autre une jeune fille de race presque divine. —

OVIDE: Clevetius, le mensonge habite sur tes lèvres — accoutumées à déblatérer sans pudeur et sans remords — car il n'y a rien de sacré pour ton esprit méchant. — Tu n'es qu'un Zoïle de bas étage, un abject envieux. — Or, je te défends, entends-tu, de profaner en ma présence — la divine innocence d'une jeune fille souveraine. —

COTTA: Si l'Empereur apprenait quelles nouvelles infâmes tu colportes, — il t'enverrait dans le Tartare déblatérer avec les morts. —

CLEVETIUS: L'Empereur est mon obligé, je ne le redoute pas. —

COTTA: Ton obligé?... César? *(Il rit.)*

CLEVETIUS: Oui, je lui ai fait l'aumône, il y a un mois. —

COTTA: Toi, à lui?

CLEVETIUS: Moi-même à lui-même.

COTTA: Où donc?

CLEVETIUS: Près de la colonne de Pompée. — Auguste m'a tendu la main et j'y ai laissé tomber un as. —

OTTA: Et sans nul doute, tu es resté la bouche béante.

(Rires.)

OVIDE: Ne riez pas, c'est possible. — Une nuit, Auguste du haut de sa splendeur — s'est vu en rêve tombé au rang des mendiants. — Depuis, chaque année, il consacre un jour pour demander l'aumône — déguisé en mendiant sous des haillons sordides. — Les dieux ont voulu sans doute que César dans sa toute puissance — connût cette grande vérité: — tout sommet a son précipice à côté.

CLEVETIUS: Non; Auguste est tout simplement un avare insatiable. — Il a mis feu à sa maison paternelle pour obtenir du sénat un palais; — puis, par mille moyens rusés ou tyraniques — il a capitonné son nid des plumes arrachées au pays. — Puissent-elles se changer en épines mortelles.

OVIDE: Langue infernale! — Auguste possédait dans Rome 80 statues en argent; — il a donné l'ordre de les fondre pour en faire de la monnaie — q'il a distribué aux pauvres de la Cité.

CLEVETIUS: Oui, il a voulu que chacun eut dans Rome — une petite parcelle de César à goûter — afin de gagner ainsi dans l'esprit des foules, le renom d'homme généreux et bienfaisant. — Quoique tu en dises pourtant, ses actes glorifiés par les poètes de ton espèce — ne sont inspirés que par la vanité et nullement par l'amour pur de la gloire. — Chez lui tout est calcul de profond hypocrite; — sa simplicité? N'est qu'un masque de fier parvenu. — Sa clémence apparente? De la cruauté repue. — Sa grandeur? Une statue élevée sur du sable.

OVIDE: Infâme aveugle! —

CLEVETIUS: C'est toi qui es frappé de cécité puisque tu ne vois pas — sous le regne calamiteux de ton idole, Auguste — à quel point nous sommes tous dominés du dégoût de la vie. —

OVIDE: Oui, je sais que vous autres, les jeunes romains... quelle jeunesse! — Rien ne vous plaît, rien ne vous ranime, rien ne vous enthousiasme. — Vos cœurs vides gissent dans l'indifférence comme des cadavres. — Malheureux! Vous n'aimez pas même la lumière, âme du monde, — vous n'avez pas même le culte de la beauté, âme de nos âmes. — Vous vous suicidez sottement sous prétexte

de tuer le temps, et quand cela? — *(S'animant.)* Dans ce siècle glorieux où les beaux arts à leur apogée ont transformé Rome — en un musée splendide et impérissable; — où le génie marche fièrement vers le temple de l'immortalité, — entouré des astres brillants de notre époque; — Virgile, Horace — Tite-Live — Tibule, — il n'est point permis d'être affecté du dégoût de la Vie! — Non, quand cet empire étend sa domination — sur les quatre parties du monde et qu'elles les englobe [*initial:* tient] dans sa large main, — tout homme, tout Romain, est tenu pour l'admirer — d'avoir une âme capable [*initial:* digne] de se placer au niveau de notre siècle — de sentir en soi les éléments d'une existence centuple, — et un feu qui fasse fondre la glace de l'indifférence. — Être *civis romanus* c'est être un homme de fer! — Telle était la foi de nos ancêtres, et ils n'avaient pas assez d'espace sous le ciel. — Hélas! nous avons changé cette croyance nous autres — épigones chancellants sur les pentes de la décadence. — Voyez, voici un spécimen de la jeunesse romaine. —

SCÈNE VI

Les précédents, BARRUS (efféminé, richement vêtu, couvert de bijoux, portant des mouches sur la figure, entre par la gauche)

COTTA: Hé! Barrus... quoi? tu es encore de ce monde? Nous te croyons *ad patres*. —

BARRUS: Puisses-tu avaler ta langue.

TIGELLIUS: D'où viens-tu?

BARRUS: Je sors du bain et je me grille au soleil, — j'ai attrapé une toux au cirque... *(Il tousse.)*

OVIDE: Parions, Barrus, que tu t'es encore — fait épiler le corps comme à l'ordinaire. —

BARRUS: On dirait à me voir que je suis Diane. — J'ai presque envie de m'embrasser moi-même.

Voyez, j'ai comme elle des muscles [*initial:* biceps] vigoureux... N'est-ce pas?

TOUS: C'est vrai. —

CLEVETIUS *(le tatant)*: Mais on dirait que tu en as perdu quelques uns dans le bain. —

BARRUS: Non, au contraire... Ce matin, au Champs de Mars — j'ai lancé avec aisance une douzaine de javelines — et jusqu'au disque d'acier à une grande distance. —

TOUS: Bravo!

BARRUS: Et à mon retour j'ai rencontré près la porte Capenea — Actéa, Glycé et Tyndaris — nos belles courtisanes — qui toutes m'ont assuré que j'avais l'air d'un véritable Apolon — et qu'elles seraient heureuses d'échanger leur figure contre la mienne. — Toutes les quatre me suivent en habit d'étoffe diaphane, — elles vont faire leur promenade sur la Voie Apienne. — Là m'attendaient en piaffant mes deux mulets de Sicile, attelés au char; — je vais les guider et courir tous trois à travers champs; — mais les voici toutes les quatre. —

CLEVETIUS: Qui? Les mulets?

BARRUS: Non, elles, les courtisanes. —

CLEVETIUS: Tantôt tu dis les trois, tantôt tu dis les quatre. — Dis donc tous les sept pour faire un compte rond. —

BARRUS: Railleur!... Comment vis-tu encore, ayant tant de venin?

SCÈNE VII

Les précédents, ACTÉA, TYNDARIS, CHLOÉ, GLYCÉ et autres (arrivent de la gauche en grandes toilettes)

OVIDE: Salut aux colombes de Vénus.

CLEVETIUS: Salut aux oiseaux de proie. —

ACTÉA *(à Ovide)*: Salut au favori des Muses. *(À Clevetius.)* Salut au favori des Harpies. —

COTTA [*initial:* BARRUS]: Empoche cela, Clevetius; tu l'as bien gagné.—

(Rires.)

OVIDE: Quel dieu propice à nos vœux a dirigé vos pas de notre côté? —

CLEVETIUS: C'est sans doute Mercure, le dieu des marchands — qui vendent des fards et des cheveux blonds de la Germanie.—

ACTÉA: Es-tu en état d'en payer seulement une tresse à ta femme? — Non?... Arrière donc, vil mendiant, insulteur public.—

OVIDE: Belle Actéa, dédaignez les aboiements de ce Cerbère édenté — et venez avec nous sous les portiques pour faire choix de parfums des Indes. — On dit que l'ambassadeur du roi de la Dacie — va faire aujourd'hui son entrée dans Rome — et que son cortège de barbares va traverser le Forum. — Ce sera un spectacle curieux, car sauf le grotesque Clevetius,— rien n'est plus ahurri comme un barbare égaré dans Rome.—

LES COURTISANES: Allons. Ovide, nous te suivrons où tu voudras nous conduire.— *(Elles partent.)*

COTTA: Quel conquérant que cet Ovide! Toutes les femmes rafollent de lui! —

CLEVETIUS: Oui, jusqu'aux princesses de sang impérial.—

OVIDE: Infâme bavard!... Si tu répètes encore cette phrase, tu es mort! —

CLEVETIUS: Allons donc; est-ce que tu es capable de tuer — et moi suis-je homme à mourir de ta main? — Qui dit poète, dit menteur... *(Il sort en courant [initial: riant].)*

OVIDE *(voulant courir après lui)*: je te ratrapperai, insolent [*initial:* lâche].

SCÈNE VIII

OVIDE, CORINE (arrivant rapidement)

CORINE: Ovide, arrête.

OVIDE: Corine? —

CORINE: Je te cherche partout pour t'avertir d'un complot ourdi contre toi.—

OVIDE: Un complot?

CORINE: Oui... tu as un ennemi implacable qui a juré ta perte.—

OVIDE: Ibis?

CORINE: Quelqu'il soit... Il répand l'or en secret — — dans les masses les plus abjectes de la Cité — pour qu'elles insultent la petite-fille d'Auguste à son passage par le Forum.—

OVIDE: Insulter Julie? dans quel but?

CORINE: Dans celui d'attirer sur toi les foudres de César — car les insulteurs sont achetés en ton nom.—

OVIDE: Et quoi? C'est toi-même, noble Corine, qui prends soin — de défendre Ovide en même temps que Julie? —

CORINE: Oh! non; tu me crois trop généreuse ou trop simple.— Tu m'as porté au cœur un coup mortel par une cruelle offense.— Corine, autant qu'Ibis, est dévorée du [*initial:* par]le désir de la vengeance.— Lui veut ta perte, parceque je t'aime, — moi je veux te mettre à couvert de tout soupçon d'action infâme.— Tu es averti, adieu, désormais je suis une étrangère pour toi,— ta Corine n'est plus de ce monde... ta Corine!... — O! Ciel, je l'ai été, je ne la suis plus! — Ovide, sois heureux, Corine descend dans la tombe, adieu.—

OVIDE: Ah! Corine, je suis coupable envers toi, indigne de ta pitié,— mais le châtiment est proche, ma mort est prochaine.— Jette un dernier regard apaisé sur ton poète préféré,— sur cet Ovide qui t'a rendue immortelle par ses chants.— Donne-lui la suprême consolation de ton pardon — pour lui épargner les tourments du remord à ses derniers moments.—

CORINE: Mais ne comprends-tu donc pas que je ne veux pas que tu meures? — Tu ne vois que je suis en proie à la terreur — en présence du sort fatal qui t'attend? — Ah! j'oublie tout, j'oublie jusqu'à

ma rivale — et je ne pense qu'à toi, et je me sens devenir folle — et je veux te sauver, car,o ! malheureuse, je t'aime toujours.—

OVIDE *(voulant la presser sur son coeur)* : Ma Corine...

CORINE *(se dégageant)* : Ovide, l'heure de la lutte approche, sois ferme, sois digne de Corine — en défendant ma rivale d'un scandale qui serait ta perte.— Tu l'aimes? Aimes-la, en homme d'honneur.— Sois heureux, Ovide !... Corine se venge en sacrifiant son amour à ton bonheur... — Adieu.

(Elle se sauve.)

OVIDE : Corine... *(Seul.)* Elle est partie !... Âme noble et généreuse ! — Qu'elle [*initial:* Hélas !] est grande dans sa vengeance, et moi... — Ce complot, s'il réussit, je suis perdu... que faire? — Allons trouver mes amis.

(Il sort par la droite.)

SCÈNE IX

PEUPLE, RUTUBA, PINAX, MUSS, JULIE

(le peuple envahit la scène et se forme en groupes à gauche)

UN VENDEUR : Eau fraîche de Virgo !

UN AUTRE : Épées de la Gaule ! — *(Il se mêle aux groupes et vend des armes.)*

RUTUBA *(à quelques hommes du peuple)* : Placez-vous là, vous autres, et préparez vos voix.—

UN HOMME : Laissez-nous, faire, tu seras content.—

PINAX *(accourant du fond)* : Le cortège s'avance ; Rutuba, donne le signal.

RUTUBA : Muss, gentil [*initial:* petit] môme, commence.—

MUSS *(montrant une clef)* : Attends que je prépare ma flûte de Pan.—

(Le cortège débouche par la rue qui longe le temple, précédé de quatre licteurs et suivi de quatre autres ; huit Syriens portent sur leurs épaules une *lectica* dorée dans laquelle Julie reste étendue, appuyant son coude sur des coussins de soie pourpre. — Deux jeunes esclaves marchent à côté, portant, l'une un grand parasol, l'autre un évantail de plumes de paon avec lequel elle évente Julie. — Deux nègres les suivent, portant des échelles dorées. — Le cortège avance lentement.)

(Muss souffle dans sa clef. D'autres sifflets rétentissent dans les divers groupes.)

UN LICTEUR : Qu'est-ce?

PINAX *(aux hommes)* : Criez fort.

RUTUBA : Au Tibre !

LE LICTEUR : Vils esclaves ! Gibier de potence !

LE PEUPLE : Au Tibre ! —

MUSS *(montrant le licteur, rouge de colère)* : Voyez donc ce singe [*initial:* cette carotte] armé d'un sabre !

(Rires.)

RUTUBA : Tais-toi, Muss, c'est le licteur qui mange du feu.—

MUSS : Non, de la paille.

PINAX : Est-il terrible ! il coupe le vent en deux.—

RUTUBA *(s'avançant)* : Que portez-vous sur vos épaules?... Est-elle à vendre? — Est-elle fraîche?... Quel prix veut-elle de sa personne? —

PINAX : Elle est sans prix, car elle dépasse les courtisanes de Rome.—

LE LICTEUR : Arrière, misérables !

RUTUBA : Arrière toi-même, méchant lépreux.— À bas la lectica, en présence du peuple romain ; — lui seul est souverain au Forum et dans les cirques.

(La lectica est parvenue au milieu de la scène.— Les courtisanes entourées de monde apparaissent sous le portique et rient.— Foule — tumulte.)

JULIE *(se redressant)* : Haut la lectica, Syriens !... que la plèbe me voie ! — et que mon mépris tombe sur elle de plus haut ! —

LE PEUPLE : Au Tibre !

SCÈNE X

Les précédents, OVIDE et ses amis (sautant sur la place par dessus les gradins du portique)

OVIDE : À moi, les amis.

JULIE : Ovide !

OVIDE: Sacrilège! — Vous attaquez le cortège impérial en plein Forum? — Amis! Sus à ces misérables!... Mort aux insulteurs! —

LE PEUPLE: Mort aux mignons!

(Lutte autour de la lectica.)

JULIE *(à Ovide qui s'est approché d'elle)*: Ovide, la foule est grande; vous n'avez pas d'armes.—

OVIDE: Des armes contre ces lâches ivrognes? — Écoute et regarde ce qu'il leur faut: — *(À la foule.)* Peuple de Rome, peuple héroïque, peuple glorieux! — Connais-tu la nouvelle monnaie en or — qui porte la divine effigie de César? —

VOIX DU PEUPLE: Non; — pas encore.— Où est-elle? — Qu'on nous la montre.—

OVIDE: La voici. *(Il montre sa main pleine de monnaies.)*

LE PEUPLE: Ha!... donne.

OVIDE *(leur jetant l'or)*: Tiens, ramasse-la dans la poussière — et buvez ensuite à la santé d'Ovide.

(La foule se bouscule pour ramasser l'or.)

JULIE *(descendue de la lectica)*: Ovide, ma reconnaissance t'est acquise à jamais.

OVIDE: Je ne demande qu'un seul rayon au soleil. *(À voix basse.)* — Et mon véritable soleil ne s'allume que dans tes yeux, tu le sais.

(Julie lui tend la main.— Ovide y dépose un baiser, pendant que Ibis et Hillarius apparaissent sur les premières marches du temple et assistent au spectacle de la place.)

OVIDE *(aux gens du cortège)*: Et maintenant partons vite.

JULIE: Partons... si tu le veux. *(Elle remonte dans la lectica.)*

OVIDE: Amis, licteurs, Syriens, entourons la lectica en cohorte serrée — et reconduissons à son palais notre jeune souveraine [*initial:* impératrice].—

(Le cortège se met en marche pour sortir par la gauche.)

RUTUBA *(à la foule)*: Arrêtez le cortège!

PINAX: Attaquez-le.

(Le peuple veut se précipiter à sa poursuite.)

OVIDE *(avant de sortir)*: Peuple héroïque! — Crie de toutes tes forces: Évohé César! Évohé Julie!

LE PEUPLE: As-tu encore de l'or?

OVIDE *(lui jetant des poignés de monnaies)*: En voilà... ramasse.

LE PEUPLE: Évohé César! Évohé Julie!

OVIDE: Très bien.— *(Il sort.)*

(Ibis et Hillarius descendent en scène.)

IBIS: Le complot a échoué! o! plèbe vile!... o! honte! — L'argent d'abord, la vertue ensuite! — Telle est la devise des modernes Romains! —

(La toile tombe.)

ACTE III

La salle du trône au palais d'Auguste à Rome. — Galéries à colonnes au fond. — Statues. — A gauche de l'acteur, porte. — A droite, vis-à-vis, seconde porte conduisant à l'appartement de Julie. — Grandes fenêtres du même côté. — A droite, deuxième plan, le trône.

[SCÈNE I]

UN LICTEUR (en sentinelle au fond), MARCIANUS

MARCIANUS: Licteur, l'Empereur est-il déjà venu dans cette salle? —

LE LICTEUR: Non, pas encore.

MARCIANUS: D'ordinaire il se lève avec le jour, et déjà l'heure est avancée.—Les clients arrivés de grand matin — attendent pour saluer César.

LE LICTEUR: Ils se sont trop hâtés aujourd'hui.— Auguste est retourné hier par une nuit orage — de l'île de Caprée où il est resté un mois.— Il est fatigué et repose encore.

(On entend à droite frapper des mains.)

MARCIANUS: Non, je l'entend frapper des mains; — il est levé; bientôt il se rendra ici.— Je cours en avertir les clients. *(Il sort.)*

LE LICTEUR: Voici l'Empereur. *(Il disparaît dans la galérie.)*

SCÈNE II

AUGUSTE *(entre pensif par la porte de droite, traverse la scène et s'arrête devant une des fenêtres)*: Est-il tombé de la rosée cette nuit?... Oui, la joyeuse nature — a suspendu une goutte limpide au bout de chaque brin d'herbe.— Heureux présage!... Puisse-t-il, ainsi que les dieux protecteurs — m'aider en ce jour à me rendre digne de moi par de bonnes actions! — Voici près de huit lustres que je porte sur mes épaules le poids de ce vaste empire — et ce poids devient chaque jour plus lourd — par l'agrandissement incessant de la domination romaine.— J'ai plié au poing de Rome une foule de peuples: — les Scytes, loups affamés des contrées hivernales, [*anulat:* les] Indiens brûlés par le soleil, — les Cantabres, les Sueves, les Illyriens, les Egyptiens, les Dalmates.— J'ai refoulé par trois fois les hordes des Daces implacables. — Heureux, j'ai fermé l'ère des guerres civiles — qui déchiraient la patrie et la conduisaient à sa perte — et j'ai vengé la mort de César, mon père, dans le sang de ses meurtriers.— [*anulat:* Aujourd'hui] Rome est aujourd'hui au sommet du monde, et moi au sommet de Rome! — Je suis tout: César auguste, pontif aux attributs sacrés, — empereur glorieux, père de la patrie! — Je possède tout: puissance, gloire, richesses de l'Univers.— Et pourtant je ne suis rien, je n'ai rien, car, hélas! je n'ai plus d'enfants! — Ma famille entière a été la proie de la mort et de la honte!... — Un seul rejeton me reste encore, Julie, ma petite-fille; — elle est l'âme de ma maison et je tremble pour elle — car sa mère a attiré

mes malédictions sur sa tête — par ses mœurs dépravées... et le sang corrompu — empoisonne toujours le lait dont la mère nourrit son enfant!... — Mais non, Julie a la même blancheur dans l'âme que sur le front; — elle est pareille à la neige qui brille sur le sommet inaccesible des montaignes.— Dans son cœur vierge comme une source limpide — nul nuage n'a laissé tomber son ombre.— Elle est pure comme la lumière de l'aurore — et dans ses yeux resplendit la flamme de la jeunesse virginale.— *(Regardant par la fenêtre.)* La voici! là dans le jardin; elle se promène, elle fait la lecture.— Elle m'a aperçu, elle me salue, elle me sourit.— O! charme attrayant de l'enfance, divin mystère! — Quand les enfants nous sourient, les nuages quittent le ciel. — Un enfant au berceau est grand comme un dieu! — Plus il est fragile, plus il est puissant et nous domine!

SCÈNE III

AUGUSTE, JULIE (entre en courant par la gauche)

JULIE: Ah! Cher grand-père! *(Elle se jette dans les bras d'Auguste.)*

AUGUSTE: Mon enfant!

JULIE: C'est joli? — Tu pars de Rome, en secret, seul, comme un fuyard, — tu passes tout un mois loin de ton enfant — et tu reviens pendant la nuit sans l'en avertir? —

AUGUSTE: Pardonne-moi d'avoir agi ainsi sans ta permission.—

JULIE: Ne ris pas, tu n'as pas raison... Tu es grand, tu es empereur,— l'Univers s'incline humblement devant toi.— Nulle main profane n'ose toucher à ta toge césaréenne.— Tu es dieu et fils de dieu! — Et pourtant tel est mon privilège envié — que je puis approcher César quand il me plaît — et que César se radoucit à ma vue.— Je le gronde

même parfois... en le caressant. — Je joue avec son scèptre comme avec un hochet — et il me semble être un frêle papillon sur la crinière d'un lion. — Qui donc est le plus puissant de nous deux?... Qui doit avoir le pas en toutes choses? Moi!

AUGUSTE: Toi.

JULIE: À qui doit obéir le maître du monde? —

AUGUSTE: À toi.

JULIE: Bien, la paix est faite entre nous.

AUGUSTE: Tu me pardonnes? —

JULIE: Oui, comme toujours, en t'embrassant. *(Elle l'embrasse.)*

AUGUSTE: Qu'as-tu fait en mon absence?

JULIE *(un peu embarrassée)*: Rien.

AUGUSTE: Comment? rien?

JULIE: C'est à dire... je t'ai brodé une tunique ni trop large ni trop courte — comme tu les aimes, pour les grands jours. —

AUGUSTE: Comme [*initial:* Que] je serai fier au cirque, dans ma loge impériale!... — Mais, dis-moi, tu lisais en promenant au jardin — un livre qui semblait t'intéresser beaucoup. — Qu'est-ce? Où est-il? *(Prenant le manuscrit des mains de Julie.)* Que vois-je? Ovide?... *L'Art d'aimer? (À part.)* Comment ce livre est-il parvenu [*initial:* se trouve-t-il] entre ses mains? *(Haut.)* Ah! tu t'es adonnée à la lecture? — la poésie te plaît? Comment as-tu trouvé cet amas de vers... légers?

JULIE *(avec élan)*: Oh! divins...

AUGUSTE: Divins? *(À part.)* Elle les déclare divins, elle aussi! — Avec son imagination ardente, serait-elle tombée sous le charme d'Ovide? *(Haut.)* Et tu as compris clairement le sens de ces poésies? —

JULIE: Non, pas tout, mais j'en ai deviné une bonne partie. —

AUGUSTE: Deviné? *(À part.)* Ovide corrompt tous les esprits dans Rome. — Le poison de ses lèvres se change en miel — qui pénètre insensiblement

dans les cœurs. — *(Haut.)* Réponds-moi, l'as-tu vu en mon absence?

JULIE: Qui? —

AUGUSTE: As-tu causé avec lui?

JULIE: Avec qui?

AUGUSTE: Avec Ovide.

JULIE *(embarrassée)*: Non. —

AUGUSTE *(agité, à part)*: Comment connaître la vérité? — Je la vois confuse... que se passe-t-il en elle? La femme est une énigme.

JULIE *(inquiète, à part)*: Qu'a-t-il?

AUGUSTE: Ta conduite, ma chérie, a été correcte, ainsi qu'elle doit l'être. — Trop grande est la distance entre toi et un simple poète.

JULIE: Ces paroles me semblent injustes dans ta bouche — quand toi-même, dans ta jeunesse, tu as essayé de chanter — en vers hexamètres la monstrueuse Scylle... — La couronne sied bien au front du génie — à en juger par toi, poète et empereur. — Le poète inspiré est fils d'Apollon, — et je ne puis admettre de distance infranchissable entre une fille des Césars et un roi de la Poésie. — Jules César, ton père, a dit: il était bien plus glorieux — d'étendre les limites spacieuses du monde intellectuel — au génie sacré qui a des aspirations sublimes — que d'élargir le cercle immense des dominations romaines. —

AUGUSTE: Quel vif enthousiasme pour nos poètes! — Composerais-tu [*initial:* Ferais-tu] aussi des vers en secret? —

JULIE: Ton sarcasme a droit de me surprendre, César, — toi qui vis dans l'intimité de nos grands écrivains. — Horace et Virgile possèdent un empire, comme toi; — leur génie s'unissant au tien en un vol sublime — font de ce siècle un siècle grand et glorieux. — Ovide...

AUGUSTE: Tais-toi... Ovide, profanateur des Muses, — je ne veux pas que son nom souille la pureté de tes lèvres. —

JULIE: Profanateur des Muses? Ovide, lui qui a écrit — les *Métamorphoses*, l'*Art d'aimer*? —

AUGUSTE: Silence, te dis-je... Tu es encore un enfant, tu ignores quel venin mortel — est parfois caché dans certaines plantes fleuries,— et tu ne peux comprendre, et je ne veux pas que tu comprennes — tout le mal que fait Ovide à l'Italie entière. *(Jetant le manuscrit par la fenêtre.)* Loin de toi ce livre qui ternit [*initial*: salit] la blancheur de tes mains — et qui infiltre lentement la corruption dans les cœurs.—

JULIE *(à part, indignée)*: O! sacrilège!

AUGUSTE: Écoute, tu sais combien tu m'es chère.— Je pense à toi plus qu'à mon trône — et je prétends que durant ta vie tu marches fièrement — dans le chemin de la vertu antique et royale. — Te voici arrivée au seuil de la jeunesse — où le cœur s'éveille et palpite de vagues désirs. — En te regardant, moi qui t'adore, je rêve de t'unir — à un roi, vasal de Rome et digne de ta grandeur.—

JULIE: Un roi?... lequel?... un Parthe sans doute ou quelque Dace barbare? — César, je ne me sens pas digne de ta munificence.— Le sacrifice que tu projettes est trop antique pour moi; — je ne suis pas une Iphigénie et n'ai point de sang grec dans les veines.—

AUGUSTE: Sois moins prompte à te révolter.— Si tu m'écoutais, tu calmerais vite ton emportement. — Le gendre de mon choix est roi de la Dacie, c'est Cotison le jeune. — La frontière de mon empire exposée aux attaques de ses ennemis — est parfois ébranlée sous de terribles secousses. — Il est tenu que toi-même, Julie, tu enraies le cours de ces hostilités — et que tu me viennes en aide pour la défense de Rome.—

JULIE: Quel rêve!... Quoi? je suis appellée, moi, à sauver Rome — et à faire de ce bras un mur infranchissable tout le long de l'Ister? — Ton empire, César, est donc lézardé, il est digne de

pitié? — Tes légions ont donc disparu sous terre — et l'unique force de la Ville Éternelle c'est moi, une simple mortelle? — Ah! si les dieux ont décidé que Rome disparaisse — et que son nom soit effacé des annales du monde,— hé bien, périsse Rome et tous ses enfants effeminés plutôt que de devoir leur existence à une femme.—

AUGUSTE: Pense au rang que tu occupes étant de ma race; — tu es le plus beau fleuron de la couronne de Rome; — tu dois être fière de te sacrifier pour elle.— La grandeur impose de grandes obligations, — le laurier fleurit dans les grands cœurs.— Tu es, Julie, princesse de sang impérial — et n'oublie pas que je suis César; fais ce que je t'ordonne.—

JULIE: César, Auguste peut dans son égoïsme — mettre un frein aux aspirations du monde, mais non à mes sentiments.— Ta volonté accoutumée à voir tout plier devant elle — se trouve aujourd'hui face à face avec ma propre volonté — et celle-ci me conseille de t'épargner à toi un crime — à moi une humiliation et à Rome la honte!

(Elle sort à gauche majestueusement.)

AUGUSTE *(seul)*: Enfant; je l'ai habituée à faire à sa guise.— Elle connaît ma faible[sse] pour elle... Que faire?... Je l'aime.— Quel feu! quelle exaltation! quelle splendide colère!... Elle ressemble à sa mère et me ressemble aussi! —

SCÈNE IV

AUGUSTE, MARCIANUS

AUGUSTE: Qu'y a-t-il?

MARCIANUS: Deux hommes ont apporté de grand matin ces roquettes.

(Il remet deux papyrus à Auguste.)

AUGUSTE *(s'asseyant et ouvrant les rouleaux)*: Encore Macedo, le bouffon affamé? *(Il lit.)* „Lorsque tu fermes ta porte entre la flatterie et toi — ne tourne

pas la clef avant de lui jeter un os à ronger. — Puissant, tends la main au malheureux épuisé par la misère. — Grand et haut placé, descends avec miséricorde vers les humbles prosternés — et n'oublie pas Macedo qui a pour toute fortune — une faim inassouvable et une main qui demande l'aumône." *(Haut.)* Marcianus, où est Macedo?

MARCIANUS: Là bas, sur la place.

AUGUSTE: Donnes-lui sa part journalière. — *(Lisant.)* „Auguste!... un homme, le plus soumis des hommes — le plus dévoué à ta personne sacrée — demande instamment à te dévoiler un grand secret..." — *(Haut.)* Où est l'étranger qui t'a remis ce papyrus?

MARCIANUS: Il attend près de la porte du palais.

AUGUSTE: Qu'il vienne. — *(Marcianus sort par le fond.)* Un grand secret? Ce sera comme toujours un conte greffé sur un mensonge. —

SCÈNE V

AUGUSTE, IBIS

AUGUSTE: C'est toi qui a écrit ces lignes?

IBIS *(s'inclinant)*: Oui, César.

AUGUSTE: Tu es étranger? quel est ton nom? —

IBIS: Ibis, ton esclave, et l'ennemi de tous ceux qui sont tes ennemis. —

AUGUSTE: Tu veux me dévoiler un secret?... parle vite. —

IBIS: Oui, César, quelque chose d'épouvantable! — Un fait si noir, si infâme — qu'on ne peut le raconter sans soupirer profondement. — Tu connais le scandale arrivé ces derniers jours? l'insulte faite... —

AUGUSTE: À qui?

IBIS: À ta propre enfant par la plèbe de Rome. —

AUGUSTE *(se levant)*: La plèbe, dis-tu, a insulté Julie? Quand? Où? —

IBIS: Comment? Tu ne l'as pas encore appris? — Pendant que tu étais à Caprée, ton auguste parente — en passant par le Forum a été arrêtée par la foule — et, sacrilège inouï, horrible, impardonnable! — elle a été exposée aux sifflets des insulteurs soudoyés.

AUGUSTE: Soudoyés? Soudoyés par qui?

IBIS: Par un homme à l'esprit blessant — comme la pointe d'une épine vénéneuse. —

AUGUSTE: Mais quel est-il?

IBIS: Ovide.

AUGUSTE: Ovide?

IBIS: Je l'ai vu distribuant de l'or en secret — au peuple excité par l'ivresse; — puis quand cette foule de misérables amassée en son nom — fut repoussée par les licteurs du cortège impérial — Ovide, prenant subitement le masque d'un défenseur, — a fait tomber une pluie d'or sur cette même foule — pour changer l'insulte en ovation triomphale. —

AUGUSTE: Mais dans quel but Ovide?... pourquoi cette conduite?...

IBIS: Dans le but d'inspirer à la princesse de l'admiration, — une vive reconnaissance, un penchant irrésistible... —

AUGUSTE: Qu'oses-tu dire, infâme calomniateur? Julie?...

IBIS: Si je déguise la vérité, je suis prêt à mourir. — J'ai vu Julie émue lui tendre la main — et je l'ai vu lui, déposant un baiser sur cette main en présence de tout le monde. —

AUGUSTE *(furieux, saisit Ibis à la gorge)*: Mensonge! infâmie! Misérable, tu oses?...

IBIS *(tombant à genoux)*: Je prends à témoin Rome toute entière. — César, tu peux m'écraser sous ton pied comme un brin d'herbe. — Je connais les passions et les agissements d'Ovide — mais le courage me manque de...

AUGUSTE: Parles.—

IBIS: À plusieurs reprises, attaché [*initial:* m'attachant] à ses pas comme son ombre — je l'ai surpris pénétrant furtivement dans ton palais. — Là bas, dans le jardin, aux scintillement des étoiles — il a eu souvent de rencontres mystérieux avec ton enfant.—

AUGUSTE *(à part)*: Lui?... elle?... Mes esprits s'abîment dans le chaos... —

IBIS: Seigneur...

AUGUSTE: Assez; va-t'en, et attends dehors... Va... —

(Ibis sort.)

SCÈNE VI

AUGUSTE: Serait-il vrai?... Elle, innocente comme la feuille dans son bourgeon — et que nul souffle de vent n'a pu encore atteindre! — Elle, encore une enfant, née sur un trône! — Elle, aurore limpide de mon vaste horizon! — avoir perdu subitement toute fierté, toute dignité, toute pudeur! — Qu'est-ce donc que l'innocence si Julie est coupable? — Un ver caché dans le frui le plus attrayant? — un vice souriant sous le masque de la vertu? — En qui croire désormais quand je doute de mon enfant? — La rosée matinale peut-elle contenir de la fange? — Oh, s'il était vrai, malheur à elle, malheur à lui!

SCÈNE VII

AUGUSTE, MÉCÈNE, OVIDE

AUGUSTE: Est-il vrai, Mécène, que Julie, la petite-fille d'Auguste — a été la victime de la tourbe ignoble des misérables — en pleines rues, en plein jour, en plein Forum?

MÉCÈNE: C'est la vérité.

AUGUSTE: Et pourquoi n'ai-je pas été informé de ce crime — pendant que j'étais à Caprée? —

MÉCÈNE: J'ai eu soin de t'épargner toute cause de chagrin.— Les coupables ont payé de leurs têtes leur infâme action.—

AUGUSTE *(regardant Ovide)*: Pas tous, à ce que je vois; le plus criminel, le chef de cette foule aveugle — vit encore!

MÉCÈNE: Et qui donc?

AUGUSTE: Le voici. *(Montrant Ovide.)*

OVIDE: Moi!

MÉCÈNE: Impossible, Auguste, tu es dans l'erreur.—

OVIDE: Quiconque t'a rapporté ce fait, en a menti.—

MÉCÈNE: César, repousse tout soupçon injuste; — l'envie, tu le sais, est attachée aux pas de tout ce qui s'élève.— Ovide a toujours été correct et loyal.— La loyauté est douée d'une âme sereine.—

AUGUSTE: Ah! tu crois Ovide un homme loyal?... L'amitié t'aveugle.

MÉCÈNE: Ovide est un heureux chasseur de strophes et de femmes.— Les poètes et les amants, absorbés dans leurs rêveries — n'ont pas de loisirs à perdre en complots; ils sont trop occupés.

AUGUSTE: Tu es un aveugle, te dis-je, à le juger ainsi. — Ah! tu ne le connais pas encore, généreux Mécène.— Le cinisme sans bornes, brutal comme un roc; — l'audace folle et le vice abject — ont tué en lui tout sentiment de respect.— Corrupteur d'imaginations, poète de Saturnales,— il offense le ciel même par ses écrits.— J'ai travaillé pendant un demi-siècle — à faire de Rome la reine universelle,— lui, cherche à en faire une vile courtisane.—

OVIDE: César, autant tu es juste en toutes circonstances — autant envers moi tu es injuste! — C'est la colère et non Auguste qui parle par ta bouche, — la colère, épais nuage qui obscurcit la raison! — Calme tes esprit, rappelle à toi le sentiment de la justice — et tu reconnaîtras, o César, que

celui qui t'admire — ne saurait devenir ton lâche insulteur.— Tu m'as reçu ici, dans ta maison palatine — avec tous les poétes de Rome qui s'inclinent devant toi,— car étant toi-même un génie assis sur le trône impérial — tu aimes à encourager [*initial:* proteger] dans chaque esprit les élans du génie.— J'ai commis peut-être de vers qui t'ont déplu,— mais je jure par ta main droite, par ta vertu sacrée,— que je n'ai pas eu dans ma vie, d'autre but, d'autre ambition — que de me rendre digne de ton éstime.— Un arbre produit à la fois et de bons et de mauvais fruits; — on ne le condamne pas à la hache pour ces derniers.— Avec le temps tout ce qui est pourri tombe de ses branches — mais les beaux fruits y restent pour briller dans toute leur splendeur.—

AUGUSTE: Tu sais bien feindre l'innocence et te défendre — mais dans ton ingratitude monstrueuse, oubliant ma bienveillance pour toi,— oubliant que tu as été un hôte affectionné dans ma maison — tu as payé mes bienfaits par la plus noire des lâchetés.—

OVIDE: Quel est mon crime?

AUGUSTE: Ton crime?... dis tes crimes! — Ils sont de ceux qui méritent toute ma rigueur.—

MÉCÈNE: Auguste, je t'en supplie, domptes l'orage — qui trouble ta raison.

AUGUSTE: Mécène, en vain tu interviens en sa faveur.—

OVIDE: Mais qu'ai-je donc fait?... de quoi suis-je accusé? —

AUGUSTE: Demande-le à ta conscience s'il t'en reste l'ombre seulement.— Pendant que j'était souffrant dans l'île de Caprée,— tu as fait insulter Julie par la lie du peuple.—

OVIDE: Moi!

SCÈNE VIII

AUGUSTE, MÉCÈNE, OVIDE, JULIE

JULIE *(entrant précipitamment)*: C'est faux!... il est victime de la plus noire calomnie! — Au Forum,

c'est Ovide qui m'a sauvée de la fureur du peuple.— C'est lui qui l'a domptée, en me faisant un bouclier de sa poitrine — et qui m'a reconduite au palais saine et sauve.— Telle est la pure vérité, j'en atteste les dieux!

AUGUSTE: Silence!... N'essaie pas de me convaincre par le mensonge.— Je connais le secret qui existe entre vous deux.—

OVIDE *(effrayé, à part)*: O! ciel!

JULIE: Tu le connais?

AUGUSTE: Je sais tout.

JULIE: Tu le connais? Hé bien, le sort en est jeté.— Je ne puis plus tenir ce secret caché dans mon sein.— Ma nature répugne aux cachotteries et mon cœur oppressé ne peut plus garder la silence. — Oui, mon âme est éprise d'amour pour Ovide. — Fais de moi ce que tu voudras, César; je l'aime! —

AUGUSTE: Mécène, que dis-tu de tant d'audace? Que dis-tu de ton Ovide, au cœur loyal? —

MÉCÈNE: Je partage le trouble douloureux qui t'agite — mais en même temps j'ai souci de ta grandeur.— Ne sois pas rebelle à la clémence alors que tu peux pardonner.— Plus ta main est forte, moins elle doit être rude.— Ne demande pas qui est Ovide, demande, toi qui tu es.— Le pardon est la grande vertu des âme royales.—

AUGUSTE: Je ne suis plus César, je suis père alors que le déshonneur — s'approche de mes enfants, plus cruel que le meurtre — et vient les marquer au front.

MÉCÈNE: Non, tu es César et je veux que tu reste César.— Le scèptre taché de sang perd son prestige et sa vertu.— Le ciel ne sourit point quand l'humanité pleure.—

AUGUSTE: Ah! Tu n'as pas d'enfants, Mécène.

MÉCÈNE: J'ai plus que des enfants; — j ai devant mes yeux ce siècle qui doit porter ton nom.

AUGUSTE *(avec douleur)*: Oh! tu ne peux te rendre compte de ce que j'éprouve.— Mécène, j'ai moi-

même peur de ma colère... *(À Ovide.)* Que mérites-tu?

OVIDE *(penchant la tête)*: La mort!... Coupable, je l'attends; frappe! — Je n'ai ni le droit ni l'espoir de me justifier.— Les paroles sublimes prononcées par Julie ont dicté ma sentence; frappe! — Si c'est un crime de nous aimer et de l'avouer en ta présence,— moi seul, o! César, je suis indigne de ton pardon.— Hélas! j'ai été attiré vers les cieux par la splendeur éblouissante de Julie.— Frappe en moi le vil atome qui s'envolait vers le soleil.—

JULIE *(à genoux)*: Tu as été jeune aussi, o! mon père. — Sois généreux, sois indulgent envers nous.

AUGUSTE: Assez! — Loin de mes yeux, téméraires et perfides! — La roche Tarpéenne est près du Capitol!

(Ovide sort désespéré.)

JULIE *(se redressant)*: Ah! tu ne veux pas te rendre à ma prière? — Tu ne le veux pas? — Auguste, pense à ta fille, à ma mère — son sang coule dans mes veines, ne l'oublie pas.— Je me compromettrai de telle sorte, et j'irai si loin dans ma chute, — que tout l'éclat de la couronne se ternira sur mon front.—

AUGUSTE: Folle! Au premier pas hasardeux, tu trouveras le supplice.—

JULIE *(menaçante)*: Hé bien, soit!... Tu verras. *(Elle veut sortir.)*

AUGUSTE *(l'arrêtant)*: Reste ici.

JULIE *(avec fureur)*: Ah! —

SCÈNE IX

Les précédents, LES CLIENTS, IBIS
(Les clients entrent par le fond et se rangent en face du trône.)

MÉCÈNE *(bas à Auguste)*: Auguste: sois maître de toi-même.— Les fanfares résonnent, l'ambassadeur dace arrive.— C'est l'heure de la salutation; les clients entrent.— Qu'ils voient tous en toi, non l'homme, mais l'empereur.—

(Fanfares au loin.)

COTTA: Salut à toi, auguste César! ton retour à Rome répand sur Rome le jour, source de joie et de bonheur.—

AUGUSTE: Salut, à vous!

COTTA: À toi longues années de gloire et de prospérité!

AUGUSTE: Amis, clients! vous connaissez l'antique adage.— Le destin vient à nous dans les temps difficiles — la main droite pleine de bonnes nouvelles — et la gauche chargée de pronostics lugubres.— Aujourd'hui c'est sa main droite qui s'ouvre! — Le vaillant Cotison approche en ami de mon trône.

(Les fanfares se rapprochent.)

SCÈNE X

Les précédents, L'AMBASSADEUR (précédé d'un cortège, apparaît dans la galérie du fond.— Auguste monte sur le trône, ayant à ses côtés Julie.— Il met sur son front la couronne apportée par Marcianus.)

MÉCÈNE *(annonçant)*: L'ambassadeur de Cotison!

L'AMBASSADEUR *(s'avance en face du trône, salut et dit)*: Salut à César et à Rome la glorieuse! — Porteur de la paix, je viens des montagnes de la Dacie — et je dis ici ce que mon Roi m'a ordonné de dire: — Votre peuple est grand, notre peuple est petit; — mais ils sont tous les deux égaux par la valeur; — ils sont pareils à deux torrents qui roulent en bouillonant, et se rencontrent son leur route et s'entre choquent avec fracas — jusqu'à ce que leurs eaux se confondent pour ne faire qu'un seul et grand fleuve.— Vous êtes forts, nous sommes forts! — et nos hains noues

fortifient encore plus! — Il est temps de nous donner la main dans une étreinte fraternelle. — Je vient dans ce but, au nom de mon Roi, le vaillant Cotison — demander pour son fils la main de ta petite-fille, César! — Décide, la paix ou la guerre à outrance sont sur tes lèvres.—

AUGUSTE *(indigné du ton arrogant de l'ambassadeur, fait un mouvement de colère, mais il regarde Julie et s'apaise)*: J'accepte.

L'AMBASSADEUR: Mais la princesse?...

JULIE *(majestueuse)*: La princesse refuse! — Vas dire à Cotison, ton maître, de ma part — que ni moi ni Rome ne voulons d'apparenté avec les barbares. — Je suis fille des Césars, bien plus, je suis Romaine! — et je ne vends pas ma main pour une paix humiliante.—

(Stupeur générale. — Julie sort à gauche en traversant la scène. — — L'ambassadeur sort par le fond. — Auguste descend du trône.)

IBIS *(bas à Auguste)*: T'ai-je dit la vérité?

AUGUSTE: Oui, parle bas,— mais ton malheur t'a fait surprendre un secret — qui place au même niveau et condamne également — le délateur et le coupable, objet de la délation.—

IBIS: César, tes paroles me remplissent de terreur.— Suis-je donc criminel à tes yeux? *(Auguste fait un signe affirmatif.)* Et... que m'ordonne César?

AUGUSTE: De mourir!...

(La toile tombe.)

ACTE IV

A la villa d'Ovide. — Un antichambre dont le fond est fermé par un grand rideau de pourpre. — Portes à droite et à gauche. *(On entend des toasts derrière le rideau, et des sons d'instruments jouant en sourdine. Voix:*

„A Chloé! — à Actéa! — à Tyndaris! — à Glycé!"

SCÈNE I

OVIDE, UN ESCLAVE (entrant par la droite)

OVIDE: Tu dis qu'une inconnue me demande? Qu'elle vienne.—

(L'esclave sort à gauche.)

(Seul.) Quoique je n'ai plus le cœur aux aventure amoureuses.—

SCÈNE II

OVIDE, JULIE (entrant rapidement par la gauche)

JULIE: Ovide, fuis devant la colère d'Auguste.

OVIDE: Toi, Julie, ici?

JULIE: J'ai couru à travers les ténèbres, folle, désespérée pour t'avertir—

OVIDE: Seule, chère enfant, tu as eu le courage de te risquer?...

JULIE: Ovide, les foudres impériales menacent ta tête. — Je méprise tout danger quand je n'ai d'autre pensée que ton salut.— Fuis.

OVIDE *(la pressant sur son coeur)*: Ma Julie...

JULIE: Sauve-toi à la hâte, ami; tu es perdu.

OVIDE: Je le sais...

JULIE: Octave, tu le connais, est un ami doux comme le printemps — mais, ennemi, il est terrible comme l'âpre hiver.— Octave en ce moment t'en veut à mort.— J'ai vainement cherché à l'apaiser... — Hélas! notre amour sacré est un crime à ses yeux.— Il faut une victime à sa fureur.

OVIDE: Il lui faut une victime — par ce que je porte en mon cœur la flamme d'un amour divin?

(Toasts derrière le rideau: „A Vénus, la blonde déesse! — A la brune Astérie!")

JULIE *(tressaillant)*: Qu'entends-je?... ta villa résonne des bruits de l'orgie? — Quand moi je tremble de terreur, que je pleure et me sens mourir,— tu jettes ton divin amour aux flots de l'infâme débauche?

OVIDE: Hélas! ne vois-tu pas dans cette folle orgie — la preuve la plus éclatante de mon profond désespoir? — Sorti, ce matin, comme un fou de la Maison Palatine,— j'ai voulu réunir mes amis sur les bords de ma tombe — et faire de ma dernière nuit l'époque lugubre de ma dernière folie.— Auguste a prononcé le nom de la roche Tarpéenne... — C'est un décret de mort pour moi, je le sais, je suis prêt... soit! — Que ma cendre s'envole aux quatre vents,— mes vers resteront un trésor pour ma patrie.

JULIE: Oh! tais-toi, et cache-toi un jour, un jour seulement — pour donner le temps à Mécène de calmer César.—

OVIDE: En vain!... Désormais la mort hâtive m'attend partout.— Octave le Triumvir se réveille sous Auguste, l'Empereur,— pour venger l'offense que j'ai faite à son trône.— Vieillard morose, enveloppé de nuages — il ne peut supporter la vue de la jeunesse ardente.— Rien n'est plus triste que le déclin du jour,— rien de plus inondé d'ombres que le déclin d'un règne! — Octave sent le vide envahir son horizon,— il voit un épais brouillard sur le ciel de sa vieillesse.— Il éprouve et répand autour de lui des frissons mortels.— Ces frissons ont passé de son sein dans le mien.— *Vae victis!* Je salue César au moment de mourir.— *(Il prononce toute cette tirade avec une profonde amertume.)*

JULIE: Reviens à toi, Ovide... ta raison s'égare.— Chasse le désespoir, écoute-moi.

OVIDE: À quoi bon?

JULIE: Viens. *(Elle lui prend la main.)*

OVIDE: Mais la vie peut-elle avoir encore des charmes pour moi — quand je perds Julie pour la vie?

JULIE: Viens, te dis-je. — Tu ne veux que Julie disparaisse à tes yeux? — Hé bien, Julie te suivra n'importe dans quel coin du monde. —

OVIDE: Toi, partager l'exil d'un malheureux comme moi? — Ah! n'est-ce point assez de t'avoir fait

franchir la distance qui nous sépare sur terre? — n'est-ce point assez que tu aies partagé avec moi les rayons de ta couronne? — Non, va-t'en, évite-moi, je suis un homme fatal! — L'air que tu respires ici est un air venu des enfers. — Vas, laisse-moi perdu dans mon obscurité — et toi, divine fleur, lumière virginale, retourne au soleil, ta patrie.

JULIE: T'abandonner ici, en proie au sort affreux qui t'attend? — Non, je renonce à tout, à Rome, aux splendeurs du trône — et te suis partout, jusqu'au fond des déserts. — Le malheur implacable te sacre mon frère — de même que notre amour t'avait sacré mon dieu. — Oh! viens mon bien-aimé, il n'y a pas de temps à perdre. — *(Tressaillant.)* Je crois entendre des pas dans l'atrium. — Ce sont eux, les licteurs de César!... Par pitié pour moi, viens! —

OVIDE: Tu es sublime, enfant, mais la voix de ma conscience...

JULIE: Oh! ne l'écoute pas... Écoute-moi, moi seule, ne suis-je pas à toi? — Nous avons la même âme, nous avons la même destinée, — il est juste que nous ayons la même existence et la même mort. —

(Voix derrière le rideau: "Ovide, hé! Ovide!")

OVIDE: Entends-tu les voix de mes amis? — Je t'en supplie, ne t'expose pas à être vue par eux dans ma maison. —

JULIE: Hé, que m'importe? La douleur qui brise mon cœur — dédaigne tout sentiment de honte.

OVIDE: Oh! noble princesse, chère âme adorée, — écoute la prière que je t'adresse du seuil de l'éternité.

JULIE: Non.

OVIDE: Je sens fuir ma raison aux accents du remords.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ CLUJ-NAPOCA

— Au nom de notre amour je t'implore, ma Julie... Fuis.

JULIE: Non.

(Voix derrière le rideau : „Ovide !")

OVIDE *(égaré)*: Eux! les voici... Tu ne veux pas?... Hé bien, je te l'ordonne. — Va-t'en, je te défends de mettre une tache sur le trône sacré de Rome.

(Julie, surprise et dominée par le regard d'Ovide, baisse la tête — Ovide l'entraîne par la porte de gauche.)

SCÈNE III

Le rideau de pourpre s'écarte et laisse voir un salon splendide et grandement illuminé. — Meubles antiques couverts de coussins de pourpre — colonnes sur lesquelles brûlent des parfums dans des vases de bronze. — Au fond, un groupe de convivee représentant le tableau de la décadence de Rome. — Une partie des personnages descendent en scène.

ACTÉA, TYNDARIS, CHLOÉ, PYRRHA, GLYCÉ est autres courtisanes en riches costumes cosmopolites — COTTA, TIGELLIUS, CLEVETIUS et d'autres patriciens, gais et légèrement chancelants

ACTÉA: Le lion de l'orgie, Ovide, a disparu — et nous a laissées avec la lie de l'ivresse. — *(Montrant les patriciens.)* Voyez-les, chères sœurs, comme ils chancellent sur leurs jambes. —

TYNDARIS: On dirait des joncs agités par le vent. —

COTTA [*initial:* TIGELLIUS]: Savez-vous, amis, ce qui me passe par l'esprit?

TOUS: Quoi?

COTTA: Si nous mettions le feu à la ville de Rome? —

TIGELLIUS: Mais encore; si nous allions au cirque partager le dîner des bêtes fauves? —

CLEVETIUS: Non; donnons leur plutôt des chrétiens en pâture. —

ACTÉA: Le renom des estomacs romains se perd chaque jour. — Une simple amphore d'un vin plus généreux — jette à terre facilement un jeune homme

de nos jours. — O! triste jeunesse! bâtards en décadence!

COTTA: Hé, comment nous resterait-il encore ombre de forces — alors que le vin et la beauté versent leurs flammes dans la moelle de nos os? —

ACTÉA: Feu de paille s'éteint promptement. — Vous êtes des plantes desséchées, indignes même du tranchant de la faux. — C'est du lait corrompu et non le sang des ayeux qui coule dans vos veines. — Arrière, nains décrépits, nés à l'âge de sept mois!

COTTA: Que tu es belle quand la colère te transporte — et qu'elle déverse sur nous ton superbe mépris! — J'aime les accents de la fureur dans une bouche gracieuse — ils tombent sur mon front ainsi que des feuilles de rose. —

PYRRHA: Ah! serpents flatteurs, comme vous savez faire de nous des victimes heureuses!

COTTA: Ah! chères infidèles, comme vous vous riez de nous!

TYNDARIS: Les hommes trouvent des charmes à nos infidélités!

COTTA: Les femmes aiment à arracher avec insouciance — et les fleurs qui s'épanouissent et les cœurs qui palpitent. — Pourtant [*initial:* Mais] si tu voulais, Actée, ne pas rire de mes paroles — quand je t'avoue que tu m'es chère, — je marcherais triomphalement vers l'Empyrée.

ACTÉA *(lui tournant le dos)*: Bon voyage!

CLEVETIUS: Ha, ha, admirez-les; quelle parodie grotesque — de la scène amoureuse d'Horace et de Lydie! —

SCÈNE IV

Les précédents, BARRUS (se lève de table et vient en scène en chancelant)

BARRUS *(à lui-même)*: Ai-je vécu hier? C'est possible... Vivrai-je demain? Je l'ignore. — Mais

aujourd'hui j'ai donné signe de vie à table; me voici ressuscité. —

ACTÉA: Hé, voici Barrus!

PYRRHA: L'Hercule!

CLEVETIUS: Aux muscles gros comme du fil. —

TYNDARIS: Apollon!

GLYCÉ: Eros!

CLEVETIUS: Aigle couvé dans un œuf de canard. —

(Rire général.)

BARRUS: Assez; je ne veux pas vous dépouiller de vos attributs. — Moi, je suis pontife! car je porte en mon ventre — un dieu majeur, Bacchus le bien-fêté. — J'ai vidé une amphore à son honneur et au mien, — et il me semble voir la chevelure de la nuit scintillant des couleurs de l'aurore. — Par Jupiter... me voici dans l'Olympe, ayant devant moi — Junon, Minerva et Vénus... avec les siens. — *(Montrant les courtisanes.)* Quel groupe! quel trésor précieux de formes attrayantes! — Vous méritez toutes le prix de la beauté! — À qui offrirais-je la pomme? Attendez que je réfléchisse. — *(Tendant une pomme à Actée et la retirant.)* À toi! — *(Même jeu à Tyndaris.)* À toi! *(Même jeu à Chloë.)* À toi! — Non, à moi et je la croque. *(Il leur tourne le dos en mordant à la pomme.)*

(Rires.)

LES COURTISANES *(indignées)*: Ah!

BARRUS *(jetant la pomme)*: Elle est trop verte! — Vous, jeunes Aspazies à haute marque, — qui bâtissez des ponts sur les cœurs et les bourses, — regardez-moi bien; je suis jeune, fort, spirituel, beau, élégant — un nouveau Paris, n'est-ce pas? *(Lugubrement.)* À quoi bon? — Je voudrais mourir, le croirez-vous?... la vie me semble vide. — Pouah! Saturé de toutes jouissances, le dégoût m'étouffe. —

ACTÉE: Hé quoi? nous abandonner dans les larmes?

BARRUS: Oui, j'en ai assez de ce monde.

CLEVETIUS: Il a la digestion lugubre. —

BARRUS: Clevetius, réponds: n'ai-je pas raison? — Nos estomacs sont ruinés comme nos fortunes. — Moi je ne possède plus un as, toi non plus? Mais je m'en ris — car j'ai le projet de me tuer demain au point du jour. —

CLEVETIUS: C'est ça... tu feras bien de te tuer, cher ami. — Le monde et toi vous échapperez en même temps l'un à l'autre. —

BARRUS *(touché)*: Ah! merci, merci du conseil, ami rare et sincère. — Laisse-moi te donner à mon tour un bon avis, *in extremis*. — Tu es gourmand, méfies-toi de ton appetit insatiable — qui t'a engraissé au point de ressembler à un gros baril. —

CLEVETIUS: Heureuse ivresse! il voit quadruple.

BARRUS: Oui, un baril, mais bondé de venin. — Tu es paresseux, bien pourvu d'instincts vicieux, très avancé en âge et fort dépenaillé — et, qui pourrait le croire? — tu as encore de velléités de courir après les syrènes. — Présomptueux! mieux vaudrait pour toi de tresser des cables avec du sable et du vent — que d'essayer le pouvoir de tes charmes auprès d'elles. — Tu as, il est vrai, une figure séduisante, ronde et rose. comme la pêche juteuse, — tu possèds les attraits irrésistibles d'une bacchante folle et voluptueuse — Ta personne est dodue comme le grain du raisin de Chio — dont la peau fine crève à la chaleur du soleil. — Ton crâne est étroit, mais ta bouche est large, ayant la forme d'un champignon; — lorsque tu ris elle te mord les bouts du nez et des oreilles. — Ami, conserve-toi avec soin comme un spécimen rare — de tout ce que la nature a produit de plus exentrique. —

ACTÉE: Le portrait me semble un peu flatté.

CLEVETIUS: Insolent hâbleur! —

BARRUS: Qu'est-ce? tu oublies que je me nomme Hercule? —

CLEVETIUS: Je plains ta pauvre Omphale, citron pressé, insecte desséché, pâle fantôme!

BARRUS *(montrant ses bras nus)*: Vois-tu ces bras?... je pourrais... mais je ne le veux pas. — la colère m'enlaidit et me serre la gorge. — La montagne d'ailleurs ne s'écroule pas pour écraser une mouche. — Je te laisse traîner encore ta charogne dans la fange; — moi je vais demain avaler du poison en pensant à toi, — ou bien m'ouvrirai-je peut-être quatre veines dans le bain. *(S'attendrissant.)* Pourtant si tu m'aimais. Clevetius...

CLEVETIUS: Hé bien?

BARRUS: Tu viendrais mourir avec moi. —

TYNDARIS: Clevetius, tu ne saurais le refuser, va mourir avec lui. —

CLEVETIUS *(à Barrus)*: Tu es fou?

BARRUS: Adieu donc, malheureux, tu n'es bon qu'à vivre. *(Il se dirige vers la porte de droite.)*

ACTÉA *(faisant semblant de pleurer)*: Adieu, Barrus!

PYRRHA: Adieu.

TYNDARIS: Adieu, nous t'enterrerons dans un sarcophage d'or. —

BARRUS *(pleurant)*: Adieu, je veux me précipiter dans le néant. — *(Il s'arrête à la porte.)* Non, décidément je me ravise — soyons gladiateur! *(Il revient en scène.)*

(Rires aux éclats.)

SCÈNE V

Les précédents, OVIDE (apparaît, pâle)

ACTÉE: Ah! voici notre Ovide! Viens jeter une poignée de rayons — sur ces spectres épuisés, aux visages fanés. — Mais que vois-je? toi-même, tu es pâle, tes yeux sont éteints.

OVIDE *(se redressant)*: Moi? tu te trompes, Actée... regarde, je suis gai, heureux. — Une chouette a poussé un cri lugubre sur la roche Tarpéenne — mais je ris de la mort et je l'attends de pied ferme. — Venez autour de moi, vous les joyeuses bacchantes — je veux boire sur vos lèvres le nectar enflammé! —

(Les courtisanes l'entourent.)

ACTÉA: Bien, Ovide, nous t'aimons toutes ainsi.

COTTA: Quel homme heureux! —

OVIDE: Qui, dès ma première jeunesse je me rejouis d'être au monde — pour inscrire le nom d'Ovide sur la blancheur des seins palpitants. — Amis, notre soleil décline souvent à son aurore; — il est sage d'étendre sous nos pas des tapis de fleurs. — Soyons tout au bonheur d'avoir au ciel un soleil vivifiant — et sur terre la femme qui nous vivifie par l'amour. —

CLEVETIUS *(avec dédain)*: La femme, source d'égarements.

OVIDE: Il me plaît de m'égarer — dans les régions où l'on trouve la félicité suprême — et où nous ravit à chaque pas — un sourire de femme qui éclaire le monde. —

COTTA: Pygmalion, artiste et comme toi enamouré de Galathée — est devenu fou.

OVIDE *(s'exaltant)*: Et comment résister à ses séductions — quand la généreuse nature lui a donné comme à sa sœur préférée, — une forme ronde et gracieuse de blanche amphore, — une voix pénétrante qui verse, doux trésors! — l'harmonie aux oreilles et le nectar au cœur, — un sein formé de deux coupes d'albâtre, pleines, adorables — auxquelles on puise la vie et la douce volupté. —

ACTÉE: Poète, comment ne régnerais-tu pas sur nos âmes, — losque tu sais les diviniser si bien par tes accents? —

CLEVETIUS: Pauvre poète! tu es la proie de la plus triste démence. —

OVIDE: Vous riez? Votre rire est un faux rire de comédie. — Tous, vous êtes soumis au pouvoir de la femme, tous ses esclaves — mais vous agissez comme des poltrons qui cherchent à passer pour braves. — Moi je les aime toutes, et voudrais

les confondre toutes en une seule, — afin qu'elles soient toutes à moi. — Jusqu'à la fin du monde, que ne puis-je prolonger ma vie — rien que pour admirer celles qui viendront embellir l'Univers! — Car j'adore en elles la divinité qui tresse notre existence de jours délicieux — et joint le matin joyeux de la vie à son crépuscule attristé — par une guirlande fleurie de sensations aimantes. —

CLEVETIUS: Mais le temps qui passe ne te dit rien de la vieillesse qu'arrive? —

OVIDE: Tant que mon âme aura le culte du beau, je ne cesserai d'être jeune. — J'aime, car ma destinée est de toujours aimer. — Si je suis poète, c'est à la femme que je dois ma couronne.

COTTA: Ainsi n'importe quelle serait la nature d'une femme, — pour toi elle est dotée des perfections divines?

OVIDE: Oui, tout ce qui peut paraître un défaut chez elle aux yeux des autres hommes — aux miens c'est une qualité, un don parfait. — Est-elle petite? je la vois faite de façon à être contenue toute entière dans mon cœur ravi. — Est-elle grande? j'admire en elle Junon au port majestueux — qui appelle mon adoration par sa superbe beauté. — Est-elle frêle? je la compare amoureusement dans ma pensée — au roseau ondoyant sous le souffle de la brise. — Est-elle brune? le voile de la nuit jété sur son front — abrite les flammes de la passion ardente. — Est-elle blonde? sa longue chevelure flottante sur ses blanches épaules — est artistement tressée de rayons du soleil. — Est-elle ingenue? un secret désir me conseille — de réveiller dans mes bras sa nature endormie. — Est-elle vive? elle me ranime. — Spirituelle? son esprit me promet un cher et riche trésor d'heures joyeuses. Et toujours ainsi, n'appréciant rien au monde autant que la femme, — je m'incline devant elle et je dis: — Plus doux est le souffle qui passe par les lèvres d'une jeune

fille — que l'arome de la nuit absorbé par le matin. Heureux donc l'homme altéré de baisers — qui réspire la fraîcheur du souffle virginal. — Heureux celui qui a foi dans la femme — et ne voit qu'en elle seule le paradis et dieu, — car le soleil a puisé ses rayons dans ses yeux — et si elle n'existait pas au monde — on douterait de l'existence de la Divinité. — Apporte-moi donc, Actéa, une coupe que personne n'a encore touchée — et d'abord que tes lèvres déposent un baiser sur ses bords. — Je veux la vider en l'honneur de nos grands ayeux — ainsi qu'à la gloire éternelle de l'éternelle beauté. —

ACTÉA: Ovide, voici la coupe.

OVIDE: Y as-tu laissé tomber un vœu d'amour ?

ACTÉA: Oui, mon cœur tout entier. —

OVIDE: Donne! et maintenant, amis, oubliant tous soucis, — buvons jusqu'à en mourir et chantons gaiement:

(Il déclame la strophe suivante, avec accompagnement de musique.)

Remplissez ma coupe d'or
De vin rouge qui fortifie
Et m'enflamme et me rend fou
Comme un taureau à la vue du sang.

Jo! Bacchus, quand je dirai
Assez de vin, assez d'amour,
Puisse éclater sur ma tête
La foudre qui extermine.

TOUS *(buvant)*: Jo, Bacchus!

SCÈNE VI

Les précédents, JULIE (apparaît au fond, sur l'estrade de la table)

JULIE *(d'une voix haute)*: Joie et bonheur à vous tous!

OVIDE *(laissant tomber sa coupe)*: Julie!

JULIE *(descendant)*: Ovide, place à moi dans l'orgie. La fille des Césars prend place aujourd'hui dans vos rangs, — belles courtisanes [*anulat:* reines de Rome].

ACTÉA: Parmi nous! —

JULIE: Elle invoque Vénus, en présence de la déesse elle-même. — *(S'inclinant devant la statue de Vénus.)* Elle veut échanger son trône impérial contre l'autel de la volupté. —

OVIDE: O! Ciel!... Mais sais-tu bien ce que tu fais? Sais-tu où te trouves? —

JULIE: Ma place est ici. Ne t'ai trouvé-je pas ici? —

OVIDE: Mais tu te perds, enfant; tu défies la fortune implacable. —

JULIE: Je le sais; je me perds... Qu'importe puisque nous nous perdons ensemble? — Ne nous aimons nous pas, Ovide?

ACTÉA: Que dit-elle? —

JULIE: Et puisque le destin t'ouvre les portes du Néant, j'accours auprès de toi. — Je veux que Rome me voie, et que César me sache — trônant à côté d'Ovide dans sa dernière orgie. — J'affirme ainsi le droit que j'ai [de] disposer de ma personne à ma guise. — Ouvrez vos rangs, vous les reines adulées de Rome — pour y admettre la petite-fille d'Auguste, — et donnez-moi une large coupe de Phalerne enivrant — afin que je fasse des libations au dieu de la folie et de l'amour!

ACTÉA: Criez: Évghé, à notre rivale souveraine — qui se proclame sœur des courtisanes romaines!

LES COURTISANES: Évghé!

OVIDE: Oh! Julie, ne reste pas ici, parmi elles. — Pense à César; ne tombe pas du haut du ciel. —

JULIE: Je préfère l'enfer avec toi et n'ai peur de rien. — Je reste.

OVIDE *(voulant l'entraîner)*: Malheureuse, je ne le veux pas. Moi. —

JULIE: As-tu peur de la mort?

OVIDE: Peur? moi! — Ah! puisque tu n'hésites pas d'affronter le péril, de franchir l'abîme — et de

te jeter vivante dans le blâme du monde — plus âpre, plus impitoyable que le venin du scorpion; — viens, lançons nous éperdument dans les flammes de cette orgie nocturne, — noyons notre bonheur dans le vin de ces coupes encore pleines! — Amis, laissons la bride à nos fantaisies effrénées. — Que notre raison soit emportée par le vent des passions. — Dussent les flots de la mer atteindre en se soulevant le Zénith! — Dût le ciel s'écrouler sur nos têtes! — Nous, à l'exemple de nos ayeux, fidèles aux coutumes antiques, — armons-nous chacun d'une compagne adorable — et que chacun se fasse un bouclier de ses bras d'albâtre et de son sein de marbre. — Ma compagne la voici: C'est une merveille complète — belle, aimante, princesse et poète! — Avec elle, appuyée sur mon cœur, je brave César, je brave jusqu'aux dieux. — Vous tous et vous toutes inclinez-vous devant elle — et toi, ma bien-aimée, toi, ma, vaillante adorée, — consacre ta vie au culte de Vénus — et désormais: *Alea jacta est!*

(Julie prend une coupe et s'approche de la statue de Vénus.)

JULIE

(déclame aux sons des instruments)

Vénus, déesse de la volupté,
Répands en moi ta vive flamme
Pour que je laisse à la postérité
Mon souvenir immortel.
Notre existence est divine,
Notre ciel est sans nuages
Tant que la coupe déborde d'écume,
Et que le cœur déborde d'amour.

(On entend des bruits de pas au dehors.)

OVIDE: Quel est ce bruit? Cotta, vaq dans l'atrium. —

(Attente anxieuse.)

COTTA *(revenant effrayé)*: C'est l'Empereur!

OVIDE: Auguste!
TOUS: Ah!
COTTA: Il vient, le voici. —
OVIDE: Oh! Julie, disparais; amis, fuyez, laissez-moi seul.
JULIE: Non, restez tous, ne bougez pas.

SCÈNE VII

Les précédents, AUGUSTE, MÉCÈNE, LICTEURS
(Auguste entre par le fond s'arrête sur l'estrade et jette un regard foudroyant autour de lui)

AUGUSTE: Elle est ici!... la voilà, la fille des Césars — tombée à son tour au lupanar et perdue à tout jamais! — Oh! Monde, ferme tes yeux, o! cieux, couvrez-vous de nuages — pour ne pas voir comme moi...
JULIE: Quoi?
AUGUSTE: À quel point tu me déshonores! — Honte! dégradation! misère! pourriture! — Rome est changée en un égoût sordide — dont les miasmes atteignent jusqu'à la hauteur de trône et de l'autel. — Hélas! l'aigle romaine est rongée de vers sur un fumier! — Mourante elle fixe le ciel de ses yeux éteints — et leur dit que Rome se meurt avec elle. — Horrible décadence! Être des Romains, être les enfants — des plus grands héros de la terre et devenir ilotes! — être du même sang que les conquérants de l'Univers — et gémir sous le poids de leur nom gigantesque! Que dites-vous, ombres sacrées, lutteurs immenses — toi Romulus, toi Remus, fondateurs de la Ville Éternelle, — en voyant ces spectres vautrés dans l'infâmie, — indignes de la liberté et mûrs pour l'esclavage! — dont le bras, au pays du vieux Tarquin — ne peut soulever lourdement qu'une coupe vidée — pendant que l'épée des ancêtres, accoutumée à humilier les rois — gît humblement à leurs pieds chancelants? —

Mais il ne sera pas dit que le juge suprême — Auguste, souffrira que le Crime porte un diadême — et que la vertu soit bouffonnée sous son règne. *(À Ovide.)* Toi, corrupteur infâme — *(à Julie)* et toi, malheureuse — je vous condamne au martyre de l'éternel exil.
MÉCÈNE: Auguste, sois clément.
TOUS *(exceptés Ovide et Julie)*: César, grâces.
AUGUSTE *(montrant Ovide)*: Licteurs!

(Les licteurs s'approchent d'Ovide pour l'arrêter.)

OVIDE: Implacable triumvir! tu as proscris tes amis — tu as proscris jusqu'à tes enfants, soit! — l'avenir à son tour te proscrira toi-même.
AUGUSTE *(aux licteurs)*: À Tomi, parmi les barbares, qu'il meure sans pardon!
JULIE *(suppliante)*: Exilez-nous ensemble dans ce coin perdu où la mort nous attend. — Je ne me sépare pas de lui. — *(Elle entoure Ovide de ses bras.)*
OVIDE: Oh! Chère bien-aimée!...
JULIE: Mon bien-aimé Ovide!...
AUGUSTE *(ordonnant)*: Licteurs! *(À Julie, en l'arrachant des bras d'Ovide.)* Prostituée!

(Les licteurs entraînent Ovide. Julie pousse un grand cri et tombe évanouie sur les bras d'Auguste.)

(La toile tombe.)

ACTE V

À Tomi, sur les bords du Pont Euxin. — Une grande pièce nue, dont les murs sont crépis à la chaux. — Meubles grossiers en bois blanc. — À gauche de l'acteur, au premier plan, un poêle rustique où le feu brûle. — À droite, un lit simple. — Une table, près du lit, chargée de manuscrits et ce qu'il faut pour écrire. — Un fauteuil à côté. — Au fond, grande fenêtre à travers laquelle on voit la mer, et un paysage d'hiver. — Porte. — Petite fenêtre à gauche. —

SCÈNE I

SARMIZA, DAVA, FEMMES SARMATES (vent d'orage)

SARMIZA *(attisant le feu)*: Quel tempête!... entendez-vous le Vent du Nord siffler dans la cheminée? —

DAVA: L'hiver souffle dans sa conque de glace — depuis sept jours et sept nuits — pour appeler les loups à Tomi, — comme témoins de son mariage avec la mort. —

UNE FEMME: Il fait si froid que les œufs des corbeaux crèvent dans les nids. —

DAVA: Horrible temps!... je ne me rappelle d'hiver aussi rigoureux, — de tempête aussi affreuse; on dirait la fin du monde, — et nos pauvres maris et nos enfants — sont en lutte par ce temps avec les Gètes sauvages — qui ont traversé à cheval l'Ister sur la glace — et assiègent la ville de Tomi. *(Regardant par la fenêtre de gauche.)* Voyez, on les apperçoit à travers le brouillard — s'élançant vers leur proie comme des vautours — et donnant l'assaut à nos murailles. — On entend, au loin, des hennissements sonores, — des cris d'alarme, des mugissements, des grincements de roues — et le sifflement des flèches dans l'air. — Mais nous n'avons rien à craindre de ces bêtes fauves — car aujourd'hui Ovide lui-même, le grand Romain — est allé commander les défenseurs de Tomi. —

SARMIZA: Hélas!

DAVA: Pourquoi soupires-tu, Sarmiza? Tu penses à ton Gettor? — Sois sans crainte, il est jeune, vaillant et tu l'aimes. — La mort ne peut avoir de prise sur lui.

SARMIZA: Oui, mère. — Mais Ovide, notre hôte?... Oh, c'est pour lui que je tremble. — Faible et souffrant, il n'est pas habitué à notre dur climat. — Il est pâle, épuisé; ses pieds le portent à peine, — et il combat, le malheureux, dans la neige sous le souffle de l'aquilon. — Pauvre

homme! la moelle de ses os doit être figée depuis ce matin, — je cours lui porter du vin chaud pour lui donner des forces. —

(Elle retire du poêle un cruchon.)

DAVA: Brave cœur!... elle a soin de lui comme d'un père — et lui, l'adore en revanche comme sa propre enfant [*initial:* fille], — car il paraît, Sarmiza, que tu ressembles à la fille d'Ovide? —

SARMIZA: Oui, et cette ressemblance contribue à l'adoucissement de son exil. — Hélas! bien rarement un sourire vient effleurer ses lèvres — et quiconque le rencontre, s'incline devant lui, car la douleur a sa majesté imposante. —

DAVA: C'est vrai! Son aspect nous émeut et son langage nous pénètre — car on dirait que sa bouche est une ruche de miel. —

SARMIZA: Le regret du pays est un ver rongeur qui le tue — depuis qu'il a quitté Rome et qu'il a mis les pieds sur notre rivage. — Malheur à l'homme condamné à vivre sur la terre étrangère! — Ovide est jour et nuit en proie à des pensers amers — qui font la nuit et creusent le chaos autour de lui. — C'est surtout au printemps, quand les champs reverdissent — que la tristesse de l'exilé augmente! — Il poursuit de ses yeux en larmes — le passage des navires sur la surface de la mer — et les nuages et les oiseaux qui viennent du côté de sa patrie. — Le croiriez-vous, il semble reconnaître jusqu'au souffle du vent de l'Ausonie! — Alors, le malheureux, penche la tête, soupire profondement et pleure! — Il regrette son pays natale, et la nostalgie brise son cœur. —

(Bruit de voix tumultueuses au loin.)

Mais quel est ce bruit? *(Elle écoute.)* Ce sont des cris d'alarme. *(Elle sort.)*

DAVA: Nos ennemis peut-être? O! Zamolxis, viens à notre aide. —

(Sarmiza rentre.)

LES FEMMES: Qu'y a-t-il?

SARMIZA: Bonne nouvelle! Ovide avec les notres — ont repoussé l'ennemi, et l'ont mis en déroute [*initial:* fuite]. — Les Scytes et les Gètes se sauvent poursuivis par Gettor et ses compagnons d'armes. — Les combattants reviennent triomphants. — La tempête a passé et Tomi est en fête. — Les voici.

SCÈNE II

Les précédents, OVIDE, SARMIS, GUERRIERS DE TOMI (Ovide apparaît faible, gelé, épuisé, les cheveux gris; il avance lentement)

LES GUERRIERS: Houra! houra! Vive le Romain vainqueur! —

OVIDE *(à part)*: Vœux superflus, hélas!

SARMIZA *(à Ovide)*: Glorieux compagnon d'armes! — Le peuple de Tomi reconnaissant te décèrne — les insignes que tu mérites, la couronne de lauriers verts.

OVIDE *(à part)*: Couronne funéraire! *(Haut.)* Amis, offrez-la au dieu Zamolxis, — et courez la déposer sur l'autel de son temple. — C'est lui qui nous a soutenus dans la lutte, lui est le vrai triomphateur. — C'est à lui que revient toute action de grâce, toute honneur!

LES GUERRIERS: Au temple!

SARMIZA: Gloire et bonheur à toi, Ovide.

(Les guerriers sortent.)

SCÈNE III

OVIDE, SARMIZA (Ovide, se traînant à peine, cherche à s'approcher du feu)

OVIDE: Gloire et bonheur à moi!... Plutôt un peu de chaleur! — Des frissons glacés me parcourent de la tête au pieds. — Mes pieds endoloris ne peuvent plus me servir. — Sarmiza, chère enfant, laisse-moi m'appuyer sur ton bras.

(Sarmiza le soutient et l'approche du feu.)

SARMIZA: Place-toi [*initial:* Placez-vous] sur cette chaise... Là... Comment te sens-tu?

OVIDE *(d'une voix faible)*: Mal! — Ah! que le feu est bon!... il pénètre doucement dans notre sang — comme la voix de la consolation dans nos cœurs. — *(S'adressant au feu.)* Ami, ravi au ciel par le divin Prométhée! — tu es le trésor le plus précieux de l'humanité — un trésor payé de son supplice éternel. — Tu nous donnes tout: lumière, joie, chaleur — et lui, Prométhée, attaché sur un rocher par la haine de Jupiter — est chaque jour la proie d'un vautour qui ronge ses entrailles. — Tel est le décret du destin aveugle! — Tout être qui s'élève est près de sa chute. — Victorieux?... la gloire!... Vaincu?... la misère!

SARMIZA *(à part)*: Le voici de nouveau perdu dans ses idées noires. — Comme il tremble! comme ses yeux sont éteints! — *(Elle lui présente une coupe.)* Bois ce vin chaud mêlé de miel; — il chasse les frissons et raméne la Santé.

OVIDE *(boit)*: Ah! je me sens mieux. Tu t'es souvent exposée, chère enfant, aux flèches des ennemis pour m'apporter dans le camp — une boisson réconfortante pendant que couvert de neige — je combattais sous le Vent du Nord contre les Gètes. — O! Monde étrange! Chassé de Rome comme un malfaiteur — mon souvenir semble avoir disparu comme moi-même, — et ici, sur les rivages sauvages du Pont Euxin — j'ai trouvé une âme compatissante dans une jeune étrangère. — Ah! viens là près de moi, que je te parle de près — et que je te regarde de près avec des yeux paternels — toi [*initial:* toi, qui remplaces], douce enfant, qui remplaces ma famille — et me rappelle ma fille bien-aimée, la tendre Perilla. — Tu pleures, Sarmiza, tu pleures? Comme toi, ma Perilla — aurait versé des larmes amères si elle

s'était trouvée près de moi — dans cette nuit fatale et de désespoir profond — que je revois chaque nuit, que je revois sans cesse. — *(Il cache sa figure dans ses mains et sanglote.)*

SARMIZA *(avec tendresse)*: Mon père...

OVIDE *(jetant un cri de douleur)*: Ah!

SARMIZA: Qu'as-tu?

OVIDE: J'ai senti passer dans ma poitrine — une flèche à la pointe empoisonnée. — *(Après une pause, parlant à lui-même.)* Les licteurs d'Auguste vinrent me prendre — et me livrer au châtiment comme un vil criminel. — Sous la triste lueur de la lune qui couvrait les monuments de Rome — je partis, la mort dans l'âme, — je traversai des campagnes, des montagnes, des mers, — ahuri, brisé par le malheur — allant toujours en avant, en avant, au loin — jusqu'à ce que mes pieds touchèrent à ces rivages déserts — où l'exil avait préparé mon cercueil. — Et me voici sur la limite de l'éternité. — C'est là seulement que l'on sent décroître les souffrances de la nostalgie! —

SARMIZA *(à part)*: Comme il souffre!

OVIDE: Sais-tu, Sarmiza, ce que c'est que ma patrie? — Tu méritais d'y naître, tant elle este belle et attrayante — tant elle est douce, fleurie et dorée par le soleil! — Dans la verte Ausonie, au nom harmonieux — la vie s'écoule comme une rivière limpide — à travers des feuillages qui résonnent — de chants mélodieux et de chuchotements d'amour. — La mer toujours calme la caresse de ses flots d'émeraude — et engage les jeunes filles à se baigner dans son sein. — Ici, tout est désolation, ténèbres, tristesse. — Au lieu de fleurs, la neige, au lieu de vagues limpides, des flots glacés. — Regarde, à travers la chasse-neige qui obscurcit le ciel — on croît voir trembler l'atmosphère elle-même. — Les corbeaux sinistres s'élèvent jusqu'aux nuages — pour saluer de leurs croassements le règne absolu de l'hiver.

— Ils luttent avec le Vent du Nord qui mugit — et les disperse ainsi que des feuilles sèches. — Mais qu'apperçois-je? deux navires aux voiles latines? — Elles entrent dans le port? — D'où viennent-elles? — De Rome peut-être... Viendraient-elles me chercher? — *(Il regarde par la fenêtre du fond.)*

SCÈNE IV

OVIDE, SARMIZA, GETTOR et, après, IBIS

GETTOR *(entrant par le fond)*: Ovide!

OVIDE: C'est toi, Gettor?

GETTOR: Je reviens du combat et je t'amène un prisonnier. —

SARMIZA: Ah! Gettor, tu as une blessure au front?

GETTOR: Une épée ennemie s'est éprise de moi — et m'a fait cadeau de cette estafilade. —

SARMIZA: Te fait-elle souffrir?

GETTOR: Peu.

OVIDE: J'aime à t'entendre parler ainsi... Où est le prisonnier? —

GETTOR *(ouvrant la porte)*: Le voici.

(Ibis entre.)

OVIDE: Quoi?... Ibis?... le prisonnier c'est toi?

IBIS *(sombre)*: Moi-même.

OVIDE: Je ne te savais pas encore en vie.

IBIS: Auguste, m'avait condamné à mourir — mais je me suis soustrait à ses ordres — car avant tout j'avais à me venger... —

OVIDE: De qui?

IBIS: De toi-même, Ovide; ma haine n'a pas diminué... —

OVIDE: Quoi? Après huit ans, ton inimitié dure encore? —

IBIS: Oui, elle durera [*initial:* sera] toujours tant que nous serons au monde, tous deux. — La haine que tu m'as inspirée emplit l'air que nous respirons. —

OVIDE: Non, Ibis; l'exilé à la vue d'un homme de son pays — laisse tomber toute sa colère — pour tendre la main à son ennemi, et lui dire avec affection: Sois le bienvenu, frère, dans ces parages! *(Il tend sa main à Ibis.)*

IBIS *(repousse la main d'Ovide)*: Je n'arrive pas de Rome, et ne veux pas être ton frère. — Ta vue me transporte de fureur et de haine. —

GETTOR *(menaçant)*: Misérable!

OVIDE: Silence, Gettor. — *(À Ibis.)* D'où viens-tu maintenant? — et comment es-tu prisonnier de guerre? Réponds avec calme. —

IBIS: Comment? Écoute: Quoique Gettor se tienne prêt — à couper ma main droite, selon l'usage des barbares; — quoique mes paroles, je le sais, vont te mettre — dans une colère [*initial:* fureur] terrible et meurtrière, — je veux, insouciant de la mort qui m'attend, — te dire enfin que j'ai été l'instrument de ton malheur. —

OVIDE: Toi?

IBIS: Te souviens-tu de cette journée lointaine — où la plèbe excitée a insulté Julie, la petite-fille de César? — C'est moi qui ai payé cette insulte — en finançant [?] le complot en ton nom. —

GETTOR: Infâmie! *(Il fait un pas vers Ibis.)*

IBIS: Attends encore. C'est moi qui ai dévoilé à Auguste tes amours avec Julie — et me servant de sa colère comme d'un complice, — c'est moi qui t'ai précipité dans la misère du haut de ta prospérité. — J'ai mêlé du poison [?] au nectar de ta coupe, — car ayant perdu Corine par toi, il était juste que je travaille à ta perte. —

OVIDE: Tu as donc pressé sur mes lèvres l'âcre amertume de ton cœur, — homme cruel et sans miséricorde?

IBIS: Mais toi-même as-tu senti des remords — quand tu m'as volé l'amour de Corine? — Écoute jusqu'à la fin... Plus tard, dans ma juste impatience — de me réjouir à la vue de tes misères — je me suis retiré en Dacie, à la cour du roi Cotison — afin de t'avoir sous mes yeux, dans un horizon plus rapproché, — et par les agissements incessants de ma haine — j'ai poussé les barbares à la conquête de la ville de Tomi. — J'ai espéré, étant vainqueur, faire de toi — un prisonnier écrasé sous mon pied dans la poussière — et réduit à la plus complète dégradation.

OVIDE: Et tu as donné une existence entière pour un moment de vengeance? — Aveugle! tu t'es enfermé vivant dans le sépulcre de ta haine? — *(Il rit.)* Ah!... sous le poids du malheur qui m'accable — il y a bien des années que je n'ai ri. — Bête fauve! ta conscience noire comme la nuit — fuit, ainsi que la chouette, la clarté du jour; — et vois pourtant quel est l'arrêt du sort? — il a fait que nous soyons non moi ton esclave, mais toi le mien.

IBIS: Esclave? oui, mais je tiens toujours ta destinée dans ma main. — Tu en doutes?... Écoute encore: Tu n'ignores pas — les luttes incessantes des Daces contre les Romains? — Auguste, à son lit de mort a exprimé le désir — de ne pas laisser, en quittant le monde — un ennemi implacable en face de Rome. — Il a fait la paix avec les barbares — et Cotizon, d'après mes conseils, y a mis entr'autres conditions celle de ta liberté. — Tu es pardonné, Ovide.

OVIDE: Pardonné?

IBIS: Et maintenant — tu peux retourner à Rome où tu es attendu par le peuple qui t'admire — et te prépare des ovations dignes de ton nom. — Ovide, la douce Ausonie, ta patrie, s'est ornée pour toi de son plus beau soleil. —

OVIDE: Moi, retourner là-bas?... O! cieux!... Mais que dis-je, malheureux? — Tu me trompes sans doute...

IBIS: Tu connais la signature d'Auguste? —

OVIDE: Oui.

IBIS *(lui montrant un parchemin)*: Regarde ce parchemin... elle est ici... écrite de sa main... lis. —

OVIDE *(lisant)*: „Pardon à Ovide!" ... C'est donc vrai? Mes esprits se troublent... — Je suis libre... libre!... Moi!... donne, donne-moi ce parchemin. — Je veux partir de suite.

IBIS: Tu le veux?... mais pas moi... Je t'ai dis que je tenais ta destinée dans ma main? — Corine est morte!... Meure aussi ta liberté! *(Il jette au feu le parchemin.)*

OVIDE *(jetant un grand cri)*: Ah! barbare, tu m'as porté un coup mortel! —

GETTOR: Hyène abjecte!

IBIS: Je suis vengé!... Je ris de la mort... Frappe maintenant. —

OVIDE: Par tes lâches actions, tu as descendu plus bas que l'humanité, — et ne mérites ni pitié, ni châtiment, rien. — Infâme créature, scorpion vénéneux; ver de fange! — Tu es trop petit pour ma vengeance. — Tu sais ne faire que du mal, moi je sais pardonner. — Va-t'en, fuis, disparais à mes yeux. —

GETTOR: Tu lui pardonnes?

OVIDE: Quand l'homme touche à la tombe, — sa dernière parole c'est le pardon. —

(Ibis sort.)

OVIDE: Vous deux, mes enfants, allez vite vous informer — d'où viennent les deux navires entrés dans le port? — et voyez s'ils n'ont pas apporté quelque lettre pour moi?

GETTOR *(à Sarmiza sur le seuil de la porte)*: Cours au port, Sarmiza; moi je cours après mon prisonnier. —

SARMIZA: Pourquoi? Ovide l'a pardonné!

GETTOR *(tirant son épée)*: Mais moi je ne l'ai pas pardonné!

(Il s'élance après Ibis.)

SCÈNE V

OVIDE: Me voici donc seul, abandonné sur le seuil de la vie — en proie à mon profond désespoir!... — César m'a pardonné?... l'ai-je entendu, ou ai-je rêvé? — Hélas! le ciel à peine entr'ouvert un instant s'est de nouveau fermé! *(Il regarde par la fenêtre.)* Au fond de l'horizon, à travers la rafale de neige — j'entrevois Rome qui s'élève sur sept collines — avec ses temples, ses cirques, ses spacieux forums — et portant des statues de citoyens glorieux. — Tout homme qui a été grand, noble, héroïque, — épris de la vertu, animé de l'amour de la patrie — revit dans l'immobilité du bronze ou du marbre — par-dessus la foule qui s'agite à leurs pieds. — La gloire les acclame de sa voix triomphale. — Les grands poètes sont parmi eux... et moi... O! destinée amère! — *(Il s'approche de la table.)* Tu nais, tu te crois un génie, tu aspires — à atteindre l'Olympe en ton vol téméraire. — Tu livres en pâture à la curiosité du monde [*initial:* donnes au monde en échange de son admiration fictive] — tous les trésors enfermés dans ton âme — et quelle est la récompense de ton sacrifice? — l'indifférence cruelle, le cruel exil! — *(Touchant à ses manuscrits.)* Enfants de mon génie, vous les *Tristes*, vous les *Métamorphoses* — et toi l'*Art d'aimer*... quelles magnifiques apothéoses, [*anulat:* quels lauriers] vous attendent dans les temps avenir? — L'araignée tissera sa toile sur vos pages — et moi, tombant dans le néant comme la grêle dans la mer — j'aurai un double linceul: la mort et l'oubli, hélas! — *(Il s'assied sur le fauteuil près de la table.)* Soit! je ne suis qu'un mortel, un brin de paille emporté par le vent. — Essayons un dernier chant sur ma lyre brisée. — *(Il écrit sur une tablette de cire.)* O! Soleil, joie, source de jeunesse — ornement des mondes, sourire du ciel — œil splendide qui reflètes l'univers entier — porte à Julie et à Rome [*anulat:* sur tes rayons] mes derniers vers... sur tes rayons... *(Il faiblit.)* Sur tes rayons... porte mes vers... — sur tes rayons... *(Il s'assoupit, la tablette tombe de ses mains.)*

SCÈNE VI

OVIDE, JULIE, SARMIZA

JULIE *(au fond)*: Tu m'as dit qu'il était ici?

SARMIZA: Oui.

JULIE: Où est-il?

SARMIZA: Là, sur son fauteuil; regardez [*anulat:* il repose]. —

JULIE: Ma raison défaille; je tremble... Que fait-il?

SARMIZA: Il dort...

JULIE: Vas. —

(Sarmiza sort.)

SCÈNE VII

OVIDE, JULIE

JULIE *(s'approche d'Ovide et le regarde en frissonnant)*: C'est lui? Quoi? Est-ce lui, Ovide? Mes yeux ne me trompent-ils pas? — O! cieux! je vois un cadavre!... Lui! que j'ai admiré à Rome — dans toute la splendeur de la gloire et de la jeunesse! — Hélas! Comment j'espérais le revoir? — et comment, douleur cruelle! dans quel état je le retrouve! — Ce n'est point mon Ovide, du temps de notre bonheur — mais son spectre aux prises avec la mort, — pâle, éteint, portant sur ses traits le cachet [*initial:* son front les traces] — que l'exil imprime inexorablement aux fronts des exilés. — O! César, Auguste, tigre jadis couronné, — non, l'enfer lui-même ne saurait trouver pour toi un [*anulat:* plus] châtiment — plus cruel plus long, plus implacable — que celui de voir Ovide dans cet état, victime de ta persécution. — Ovide, orgueil de Rome, Ovide mon orgueil — le voici dans les bras [de] la mort, ma rivale! — Et moi?... qui suis accourue de si loin!... hélas!... dans quelles régions son âme est-elle égarée — — pour être inconsciente de la présence de Julie! *(Appelant.)* Ovide!

OVIDE *(balbutiant)*: Quelle est cette voix?... Qui m'appelle?... Je rêve?

JULIE: Non... Julie est près de toi.

OVIDE *(ouvre les yeux et la regarde fixement)*: Julie... dis-tu? — Oui, c'est toi, ombre sacrée... C'est ta forme divine. — Tu es venue de loin me consoler, au déclin de ma vie, — après bien des années, bien des années de larmes! — Maintenant retourne à Rome et laisse-moi mourir...

JULIE: Mourir toi... Non [*initial:* C'est impossible], tant que je suis près de toi. — Regarde, je ne suis pas une ombre, tiens, sens ma main. — *(Il lui prend la main.)*

OVIDE *(tressaillant)*: Ciel!... oui, c'est toi-même... toi, ma Julie [*initial:* ma vie], — près de moi, ici à Tomi!... Puissances divines, vous avez enfin pitié d'Ovide. — Il m'est permis enfin au moment de quitter la terre — de presser sur mon cœur Julie, ma vie — sur le seuil de la mort. — *(Il embrasse Julie en pleurant.)* Oh! Chère inoubliée, vive étoile, trésor sacré! — toi, patrie, gloire, amour!... — C'est toi?... C'est toi?... O! Vénus, déesse consolatrice — rallume la flamme de ma vie au feu de sa dernière étincelle! — Mais que dis-je? Les dieux sont sourds à ma prière. — Il ne me reste [*initial:* Que me reste-t-il] qu'un pas à faire pour choir dans la tombe. —

JULIE: Un pas seulement, ami?... Pourquoi ces tristes paroles — quand l'avenir joyeux s'éclaire [devant nous — et nous promet tant de doux enchantements? — L'amour saura vaincre la mort pour éterniser notre bonheur. —

OVIDE: L'amour peut étreindre l'Univers entier dans ses bras, — mais non réchauffer la cendre une fois refroidie. — Mon âme qui s'envolait s'est arrêtée sur mes lèvres — pour se rencontrer un instant avec la tienne, o! ma Julie. — Parle-moi, parles si tu ne veux qu'elle me quitte. — Dis à l'amour de lutter contre la mort et de la vaincre, —

vois, je respire à peine... *(Montrant son coeur.)* Je souffre cruellement ici... Ah! mon cœur faiblit... — Il cesse de battre...

JULIE: Non, tu vivras puisque je suis venue.— J'ai secoué la torpeur de tes anciens amis dans Rome — et suis hâtivement accouru à Tomi pour t'enlever — et passer à t'aimer le reste de mes jours.—

OVIDE: Vaine espérance! je suis prêt à entrer dans le monde — où le César tout puissant n'est plus qu'une ombre perdue parmi les ombres.— Ah! bien des années je me suis humilié, prosterné devant lui — le suppliant de me pardonner, il ne m'a point (voulu) entendu (ma voix).— Bientôt, ombre comme lui, je dirai à son ombre: — Octave, ma mort fait tache sur ta vie.—

JULIE: Oui, il a été impitoyable [*initial:* implacable] envers nous! — Mais Rome te désire, te rappelle, t'acclame.— L'exil d'Ovide deviendra célèbre dans les âges futurs — ayant uni par toi le nom de Rome à celui de Tomi.— Tu as bien souffert, ami, le sort a été barbare pour toi, — mais a-t-il été moins brutal à mon égard? — Pendant huit ans, jetée en larmes sur un rocher, — n'ayant pour toute compagne que ma douleur profonde — j'ai vécu pareille à un flot amer — tantôt brisé contre les rivages, tantôt changé en nuage.— Aux rayons de l'aurore, au milieu du jour, aux heures de la nuit — j'ai attendu qu'une voix céleste — m'annonçat la fin de mes tourments, la clémence de César — et l'instant ardemment désiré de revoir Ovide... — Et me voici enfin auprès de lui!... Ah! tout le passé est effacé! — Ai-je eu des jours sombres?... leur souvenir a disparu.— J'oublie tout, comme par miracle, exil, larmes, souffrances — et il me semble sortir du sein d'un affreux mystère.— Je te vois? je redeviens heureuse! je te sens? je m'élève au ciel.— Regarde,

dans l'extase du délire qui m'envahit — je me transfigure en divinité — et j'éprouve le besoin de crier au monde: j'aime, j'aime, j'aime! — Ovide est avec moi sur le trône des dieux! —

OVIDE: Oui, tu es une divinité sous ta figure de femme — et ton charme vivifiant peut encore me donner des illusions.— Oh! parle encore, dis-moi ce temps inoubliable — où l'amour nous a unis tous les deux dans ses bras.

JULIE *(à part)*: Ah! qu'il est douloureux de cacher l'amertume du cœur — sous un sourire qui se refuse aux lèvres! — et de parler de jours de bonheur — avec une voix pleine de larmes et une âme déchirée.—

OVIDE: Te souviens-tu de notre premier rencontre — à Bajes, une nuit?...

(Il écoute avec une émotion croissante, tantôt faillissant, tantôt se ranimant.)

JULIE: Cher et doux souvenir! — C'était par une nuit sereine au ciel étoilé — une de ces nuits qui portent à la rêverie langoureuse.— Phébé, la reine de la douce lumière, laissait en souriant,— tomber de ses blonds cheveux une pluie d'étincelles d'or — sur les ondes du lac au molles ondulations — et couvertes au loin de feuilles de roses.— Tout-à-coup une petite barque passa rapidement près de la mienne — et une voix émue s'écria: Merveille olympienne! — Celui qui aura la part entière de ton amour — rendra [*initial:* sera, j'en jure par Vénus] jaloux tous les dieux de l'Empyrée, j'en jure par Vénus [*initial:* Vénus, elle-même].— Surprise, offensée de tant d'audace... Ovide, je t'ai donné mon cœur à l'instant même.

OVIDE *(haletant)*: Oui, je criai te voir dans ta barque glissante. — Ta beauté ajoutait un nouveau charme à celle de cette nuit.— Oh, dis, dis encore...

JULIE *(émotionnée, essuyant ses yeux furtivement)*: Depuis, dans mon exaltation — pensant à toi, à toi seul, o! grand poète — j'ai subi l'influence

enivrante de tes poésies — qui ont le pouvoir de rappeler les morts à la vie. — Un soir, sans m'y attendre, dans un des massifs de notre jardin — je t'ai rencontré... O ! Ciel ! Saisie d'émotion — j'allais tomber... *(avec tendresse)* et je tombai dans tes bras — en trahissant mon amour dans un soupir. — Tu m'as dit alors, Ovide... t'en souviens-tu? — tu m'as dit: Notre amour plus brûlant que le soleil, — trop vaste pour les limites de cette [*initial:* la] terre — nous ferra un tombeau du temple de l'immortalité ! —

OVIDE: Tombeau, immortalité... Grands mots vides de sens ! — Antithèse absurde, incompréhensible ! D'un côté l'urne qui attend pour l'engloutir — une poignée de cendre froide. — A qui?... la mienne; — de l'autre, l'espérance née d'une illusion ! — Tombeau... immortalité... immortalité, tombeau... —

JULIE: Ovide ! *(À part.)* Son esprit s'égare... le délire le prend. —

OVIDE *(avec un sourire amer)*: Immortalité... La vie est suspendue à un fil. — Le vol d'une chauve-souris le brise en le touchant, — et l'herbe croit rapidement sur l'homme qui n'est plus [*initial:* disparu]. — *(Avec un cri de douleur.)* Ah ! encore cette flèche glacée...

JULIE: Qu'éprouves-tu?

OVIDE: Mon cœur se sent mordu par des dents aigus... Ah ! — *(Pause, puis d'un air égaré).* Quelles régions enchantées se montrent à moi au loin [*initial:* là-haut]. — C'est ma patrie en fleurs, Sulmone la trop regrettée. — Un vautour plane, plane sous les cieux là-haut, là-haut, — il agite ses ailes... il me fait signe de le suivre... Oui... je... mais il a disparu... — Je sombre dans un océan de ténèbres et de silence... — Ah ! Julie... ta main... je souffre... je souffre ici... ici... — *(Il s'évanouit.)*

JULIE: Il expire ! Dieux impitoyables ! — Pouvez-vous me le ravir sous mes propres yeux? — Puisse

vous atteindre la malédiction que je vous jette à la face [*initial:* dans mon désespoir]. — Ovide... il ne m'entend pas. *(Elle lui prend la main.)* Sa main est glacée... — Ah ! le voici dans les étreints de la mort. — Sa poitrine se soulève à peine... sa respiration faiblit... — *(Courant comme une folle et appelant.)* Au secours !... Venez, accourez, hommes, femmes, vous qui ne riez pas de ma douleur — comme rient les dieux sourds à ma prière.

(La porte du fond s'ouvre. Sarmiza et Gettor entrent rapidement, suivis de Sarmis et de guerriers sarmates qui apportent des couronnes de lauriers. — Après eux arrivent les amis d'Ovide: Cotta, Tigellius et autres, tenant dans leurs mains des couronnes de feuilles d'or.)

SCÈNE VIII

OVIDE, JULIE, SARMIZA, GETTOR, SARMIS, PEUPLE, puis LES PATRICIENS

TOUS: Qu'y a-t-il?

JULIE: Il expire !

SARMIZA *(s'agenouillant près du lit)*: Mon pauvre maître ! —

SARMIS: Pourquoi la mort ne me prend-t-elle pas à sa place ! —

(Les amis d'Ovide entrent.)

COTTA: Où est Ovide?

SARMIZA: Le voici à ses derniers moments. —

JULIE *(à part)*: Les amis d'Ovide? [*initial:* Ses amis à Tomi?] *(Elle se penche sur Ovide et crie:)* Ovide, debout ! — La Rome de Jules César est venue te saluer... Regarde... —

OVIDE *(tressaillant)*: Rome !

JULIE: Le nom de sa patrie l'arrache à la tombe... —

(Ovide s'appuie sur son coude et regarde fixement ses amis.)

COTTA: Illustre Romain, Ovide, orgueil de Rome et du peuple souverain. — Victime infortunée du destin aveugle ! — Rome te rappelle avec amour aujourd'hui auprès d'elle. — Reçois ces insignes

de gloire qu'elle t'envoie sur la terre d'exil. — Salut et honneur à toi, poète immortel! —

OVIDE *(se lève debout, soutenu par Sarmiza et Julie)*: À l'appel de Rome, je reviens de parmi les morts. — Rome me réclame, dites-vous?... Trop tard! — Huit années d'exil, huit années de souffrances — m'ont conduit sur la voie du voyage éternel — Les portes de la vie se sont refermées sur moi — et tout ce que je vois devant moi m'apparaît comme à travers un rêve. — Ah! je vois avec terreur venir le temps qui fait une vaste ruine de la grandeur de Rome. — Je vois arriver le déluge des barbares — qui s'étend et détruit les autels de nos dieux. — Je vois Rome expirer... Hélas! elle n'est plus! — Sa puissance? est au néant! Son histoire n'est qu'une légende. — Elle a été; elle a disparu avec son nom, avec sa gloire, avec tout! — Je vois un avenir de décadence et de ténèbres [*initial:* misères], mais je ne puis parler: — les frissons de la mort me pénètrent, ma voix s'éteint. — *(Après une pause.)* Attendez, le noir nuage se déchire; un nouveau jour [*initial:* la lumière] le remplace. — Des siècles s'écoulent, o! merveille... Mon tombeau s'ouvre... et de son sein surgit — un long torrent de lumière qui va retremper le monde. — *Excelsior!* . . Rome et la race du Latium [*initial:* latine] renaissent de leurs cendres, elles sont impérissables! — *(Il chancelle et tombe sur le lit.)* Ah!... voici la nuit... l'obscurité... je meurs... Soleil! Soleil! *(Il meurt.)*

JULIE *(avec désespoir)*: Mort! Mort! *(Elle tombe à genoux, prend la main d'Ovide et l'embrasse.)*

(Tous s'agenouillent.)

COTTA *(déposant une couronne aux pieds d'Ovide)*: Adieu, grand génie à jamais immortel!

JULIE: Adieu, âme d'élite, toi qui m'as adorée [*initial:* Adieu, toi que j'ai tant aimé], toi que j'ai tant aimée!

(La toile tombe.)

FIN

OVIDE

opéra en 5 actes

ACTE I

Jardin du palais d'Auguste à Rome. Façade du palais à gauche de l'acteur, avec perron et porte en bronze. À droite, un rocher couvert de lierre et surmonté de la statue dorée de Jules César. Au milieu de la scène, bassin en marbre avec fontaine. Massifs d'arbres au fond. Ciel nuageux. La lune apparaît de temps à autre.

SCÈNE I

IBIS, HILLARIUS (arrivant par le fond)

HILLARIUS

Pourquoi cet air lugubre, Ibis?

IBIS

Écoute, augure:
Tu m'as jadis prédit une étrange aventure,
Elle s'est accomplie et mon cœur saigne.

HILLARIUS

Quoi?

Ta Corine à son tour...

IBIS

Elle a trahi sa foi!
Cette nuit ma Corine, autrefois si timide,
Seule, à travers l'orage, a couru chez Ovide,

Ce poète insolent, corrompu, corrupteur,
Des matrones de Rome infâme suborneur.
Je l'exècre! Sa vie au monde est importune
Et je le voudrais mort au prix de ma fortune.
Ma vengeance a besoin du secours de l'Enfer.
Peux-tu me le donner?

HILLARIUS

Certes... en payant cher.

IBIS

Palais, joyaux, trésors, tout ce que je possède
Je veux les consacrer au penser qui m'obsède,
À la vengeance!

HILLARIUS

Bien, tu seras satisfait.
Le fer trempé dans l'or punit mieux un forfait.
Dans les quartiers de Rome
Je connais plus d'un homme
Tout prêt à te servir,
Mais le plus émérite
C'est Rutuba le Scyte
Qui ne sait pas faillir.

IBIS

Amène-le sur l'heure.
Il faut qu'Ovide meure
À l'instant, sous mes yeux.
Dans l'ombre ici le traître
Va bientôt apparaître.
Mort à lui, je le veux.

IBIS

O! Vengeance que j'implore
Verse ton bras fatal
Sur le feu qui me dévore
Tout le sang de mon rival.

HILLARIUS

O! Vengeance qu'il implore
Verse avec ton bras fatal
Sur le feu qui le dévore
Tout le sang de son rival.

Qu'il meure l'infâme,
Qu'il souffre mes maux
Et rende son âme
Aux dieux infernaux!

Qu'il meure l'infâme!
Qu'il souffre ses maux.
Et rende son âme
Aux dieux infernaux!

HILLARIUS

Sois tranquille, à ta voix répondront les Furies.
Tes souffrances, ami, seront bientôt guéries
Par l'habile poignard du docteur Rutuba.

IBIS

Vas le chercher, voici de l'or pour toi.

HILLARIUS

Bien...

IBIS

Va.

(Hillarius sort à drcite.)

SCÈNE II

IBIS

Je vais donc écarter du sentier de mai vie
Un serpent vénéneux! et ma haine assouvie
Fera place à la joie, au bonheur qui m'a fui.
Mon destin malheureux va changer aujourd'hui.

[Două versuri următoare sînt anulate:]

Ovide disparu, Corine, répentante,
Me reviendra peut-être... o! pensée enivrante!]

I

Corine, hélas, oui, je l'adore
Malgré le manque de sa foi.
Elle pourrait d'un mot encore

Me soumettre à sa douce loi.
Pour satisfaire une infidèle
J'ai tout souffert, j'ai tout donné.
Elle est infâme et criminelle
Et pourtant c'est moi qui par elle
Voudrais être encore pardonné.

II

Corine, à ses nombreux caprices
j'aurais plié le monde entier.
Par mes trésors, mes sacrifices
J'ai couronné son front altier.
Peine perdue! hélas, par elle
Je fus soudain abandonné.
Elle est infâme et criminelle,
Et c'est moi que de l'infidèle
Voudrais être encore pardonné.

SCÈNE III

IBIS, CORINE (arrive inquiète)

CORINE
(à part)

Est-il ici?

IBIS

Que vois-je? C'est Corine!
Qui cherche-t-elle ainsi... je le devine:
C'est Ovide, toujours Ovide.

CORINE
(avec joie)

Il n'est point là.
Ibis en a menti, le traître!

IBIS

Halte-là.
Quelle affaire importante en ce jardin t'amène?
Que cherches-tu?

CORINE
(hésitante)

C'est toi...

IBIS
(railleur)

Moi, charmante inhumaine!
Tu me gardes encore une place en ton cœur?
O! Miracle, à qui dois-je une telle faveur?
Quel dieu remercier d'avoir en ta pensée
Reveillé mon image à jamais effacée?
Tu te souviens d'Ibis, de tes serments d'amour
Payés par des écus et des pleurs tour à tour,
Et tu cours après lui, la nuit, seule, dans Rome?
Je me croirais un dieu si je n'étais un homme.

CORINE

Le sarcasme insolent te sied mal, entre nous
Pas de reproche et de courroux.
Glorieux parvenu, tu crois donc qu'une femme
Échange volontiers les trésors de son âme
Contre l'or qui ternit sa beauté, son honneur?
Tu crois donc qu'il suffit d'étaler à sa vue
L'appât éblouissant d'un luxe tentateur
Pour en faire une esclave à tes plaisirs vendue?

En me parlant ainsi sans crainte ni pudeur,
En révoltant en moi tout l'orgueil de ma race,
Barbare, oses-tu bien me regarder en face?

IBIS

Et toi pour me traiter avec tant de hauteur
Où donc as-tu puisé ta morgue et ton audace,
Est-ce au contact d'Ovide, à son esprit moqueur?

CORINE

Ovide! tu l'as dit toi-même, c'est Ovide!
Il est mon Roi, mon Dieu, mon poète splendide.
Il regne sur mon cœur, son esprit me séduit,
Il est tendre, il est noble, et je n'aime que lui!

[*Versurile următoare sînt anulate:*

IBIS

O! supplice horrible!
Rage inextinguible!
Tourment sans égal!
L'entendre elle-même
Avouer qu'elle aime
Ovide, un rival!

CORINE

Douceur indicible!
Flamme inextinguible!
Bonheur sans égal!
Je l'aime, je l'aime
D'un amour extrême,
Ardent, idéal.]

CORINE

Tu m'as dit ce matin, et j'ai cru ton mensonge,
Qu'au sein de la débauche chaque jour il se plonge
Et que perfide et déloyal
Il accourt chaque nuit, dans ce jardin royal,
Trouver une dame inconnue.

IBIS

Oui, par trois fois je l'ai vue.
C'est une dame d'honneur
De la nièce de l'Empereur.
Au rendez-vous elle vient sans escorte,
Et sort de ce palais par là, par cette porte.

CORINE

Mensonge, calomnie!

IBIS

Ah! tu ne me crois pas?
Hé bien, attends ici; bientôt tu la verras.

CORINE

Mensonge! Va, je te méprise.

IBIS

Soit, je vais rire à grands éclats
De ta fureur, de ta surprise
Au spectacle de leurs ébats.

CORINE

Ah! plus un mot, Ovide m'aime.
Mais il en aime une autre aussi,
Qui laisse choir son diadème
Aux pieds de ton amant, ici.

(Il montre le banc.)

[*Urmează două replici concomitente anulate:*

IBIS

CORINE

Dans mon cœur sensible
Un soupçon horrible
Pénètre soudain.
Ovide infidèle,
C'est la mort cruelle,
Car c'est le dédain.

IBIS

Bonheur indicible,
Son cœur trop sensible
S'indigne soudain.
Ovide infidèle,
C'est la mort pour elle,
Car c'est le dédain.]

CORINE

C'est donc vrai?

IBIS

Par les dieux!

CORINE

Je n'ose y croire encore.

IBIS

Mais si tu les voyais là de tes propres yeux
Enlacés tendrement, heureux, jusqu'à l'aurore,
Que ferais-tu? Réponds.

CORINE

Je les tuerais tous deux
Et me tuerai moi-même après.

IBIS

Tu veux qu'il meure?

CORINE

Oui, s'il m'est inconstant.

IBIS

C'est bien, à tout-à-l'heure.
Va te cacher dans ces massifs obscurs,

Et tu verras glisser le long des murs
Ton bel amant au rendez-vous fidèle
Pour chanter un duo d'amour avec sa belle.
Va.

CORINE

Juste ciel, je rêve!... Ai-je bien entendu,
Ovide me trahit!... Mon bonheur est perdu!

(Elle va désespérée se cacher dans les massifs du fond.)

IBIS

(seul)

Tu pleures à ton tour, pauvre femme insensée.
Tu souffres comme moi de te voir délaissée,
Mais je te vengerai,
Et si tu veux mourir, avec toi je mourrai!

SCÈNE IV

IBIS, HILLARIUS, RUTUBA

HILLARIUS

Ibis, voici notre homme.

IBIS

(observant Rutuba)

Il est de belle allure.
(À Rutuba.) As-tu le cœur vaillant, le bras fort,
la main sûre?

RUTUBA

Je suis gladiateur,
Sans remords et sans peur,
De l'honneur des maris généreux défenseur.
On me connaît dans Rome,
Mon bras selon la somme
Blesse ou tue à loisir vil coquin ou brave homme.

Un vieillard coûte peu,
Le tuer c'est un jeu.
Mais un jeune Romain exige un fort enjeu

Car au printemps de l'âge
Il possède en partage
Un plus grand capital d'amours et de courage.

IBIS

Bien, tu me plais ainsi, sans pitié ni remords.
Que demanderais-tu, Rutuba, pour deux morts?

RUTUBA

Cela dépend, je suis un noble artiste en crimes
Et veux savoir d'abord le nom de mes victimes.

IBIS

L'un c'est Ovide!

RUTUBA

Quoi! le poète enchanteur!
Ce génie inspiré qui sait parler au cœur!
Le favori d'Auguste et l'ami de Mécène!
Lui, la gloire et l'orgueil de la Cité Romaine!
Le tuer, quelle horreur!... Sa mort
Vaut pour le moins dix talents d'or.

HILLARIUS

Hé! dix talents.... pour un parjure!
Pourquoi donc pas un million?

RUTUBA

Ce serait trop pour un augure,
Mais non pour un fils d'Apollon.

IBIS

Tu peux compter sur ma largesse
En tuant aussi sa maîtresse.

RUTUBA

Belle?

IBIS

Oui.

RUTUBA

Tendre?

IBIS

Oui.

RUTUBA

Jeune?

IBIS

Oui.

RUTUBA

Noble?

IBIS

Oui.

RUTUBA

La tuer! o! forfait inouï!
Plonger un froid poignard dans un sein qui vous tente,
C'est affreux! Moi je suis une nature aimante,
J'estime la beauté qui pourrait tôt ou tard
Mettre au monde un héros et peut-être un César...
Or priver l'Univers d'un objet plein de charmes
Et rester insensible à ses cris, à ses larmes
Horreur, horreur, horreur!... Sa mort
Vaut pour le moins vingt talents d'or.

HILLARIUS

Vingt talents d'or pour une impure!
C'est dix fois trop, c'est un abus.

RUTUBA

Ce serait trop pour un augure
Mais fort peu pour une Vénus.

IBIS

Soit, touche-là, je te les donne,
Mais tu feras ce que j'ordonne.
Augure, viens ici, consacrer ce marché.

(Ibis et Rutuba se donnent la main ; Hillarius vient y ajouter la sienne.)

HILLARIUS

Qu'il périsse écorché
Par les ongles d'acier des horribles Harpies,
Qu'il expire attaché
À des barres de fer par la flamme rougies
Celui qui lâchement
Trahira son serment.

ENSEMBLE

Qu'il périsse écorché... etc.

SCÈNE V

LES PRÉCÉDENTS, CORINE (accourant du fond)

CORINE

Il vient! Dieux! le voici.

RUTUBA

(tirant son poignard)

Mort à lui!

IBIS

Pas encore.
Il faut que le parjure et celle qui l'adore
Meurent du même coup... Retirons-nous sans bruit
Et guettons le moment dans l'ombre de la nuit...
Allons.

CORINE

(suppliante)

Ibis... [*initial:* Je meurs d'effroi.]

IBIS

Pas de faiblesse.
Soyez tous prêts à mon signal.
Pour moi c'est l'heure d'allegresse,
Pour lui c'est le moment fatal.

[*Replicile următoare sînt anulate:*

IBIS, HILLARIUS, RUTUBA — CORINE

Qu'il meure l'infâme,
L'auteur de mes maux,
Qu'il rende son âme,
Aux dieux infernaux!]

(Ils se retirent derrière le rocher.)

SCÈNE VI

OVIDE

(arrive par le fond)

O! nuit chère aux amants que ton ombre protège,
Cache à tout regard sacrilège
Les amours de Julie et d'Ovide en ces lieux,
Leurs amours enviés des dieux.
Et toi, blonde Cypris à la voix caressante,
Engage ma divine amante
À courir près de moi qui l'appelle en tremblant,
Ému, charmé, le cœur brûlant.

Voici dans ce palais le royal sanctuaire
Qui cache ma divinité.
L'encens brûle autour d'elle, une lampe l'éclaire,
Et fait un nimbe à sa beauté.
Son ombre m'apparaît à travers la fenêtre...
D'un frisson précurseur a frémi tout mon être...
La lampe s'est éteinte, o! signal de bonheur,
Un soleil printanier s'est levé dans mon cœur.

Julie, étoile bien-aimée,
Répands des hautes régions
Dans mon âme par ta charmée
L'éclat divin de tes rayons.

La porte s'est ouverte... une ombre en est sortie...
Dieux immortels! C'est elle, c'est Julie!

(Julie apparaît au haut du perron. Ovide s'élance au devant d'elle.)

SCÈNE VII

OVIDE, JULIE

OVIDE

O! ma Julie!

JULIE

(descendant le perron)

Ovide!.. ah! je tremble, est-ce toi?
Personne ne t'a vu, personne ne nous voit?

OVIDE

Non, la nuit à ma prière
A concentré ses foyers de lumière
Dans tes regards pleins de douceur.
Tes yeux seuls brillent dans l'ombre
Et dans mon âme et dans cette nuit sombre
Jettent leur douce splendeur.

JULIE

À ta voix je me rassure
Et je me sens envahie
Par l'extase le plus pure
Dont une âme peut jouir.
Tu m'aimes, o! cher poète,
Tu m'aimes, oui, je le sens.
Tout devient et joie et fête
À tes amoureux accents.

OVIDE

Mon amour est comme un rêve
Dans un éblouissement.
Sur ses ailes il m'élève
Par delà le firmament.
Est-ce un rêve de poète?
Quoi! la fille des Césars
Daigne couronner ma tête
De l'éclat de ses regards!

Au fait vertigineux où tu vis en déesse
Nul désir téméraire, hélas ! n'ose aspirer.
T'aimer c'est outrager ta divine noblesse.
On ne peut, en secret, de loin que t'adorer.

JULIE

Oui, je suis condamnée à l'encens, aux couronnes,
Mais le génie est dieu, créateur, immortel,
Il possède à bons droits des autels et des trônes.
En descendant vers lui je monte vers le ciel.

(Ils s'approchent du banc et y prennent place.)

Dès ma plus tendre jeunesse,
O ! mon poète favori,
Tes vers par une douce ivresse
Ont troublé mon cœur attendri.
Dis-moi quelle muse divine
Inspire avec amour tes chants harmonieux?
Est-ce Corine?
Corine existe-t-elle? Ah ! Sois franc, je le veux.

OVIDE

Non c'est un nom de fantaisie
Qui garde mon secret et cache ma Julie.
C'est toi seule, c'est toi
La muse qui m'inspire,
Bonheur, gloire et délire
Mon âme te les doit.
Les astres de la nuit, l'aurore aux doigts de rose,
Le soleil et la fleur à ses rayons éclose,
Tout ce qui s'harmonise avec mes doux penchants
Me parlent de Julie et je transcris leurs chants.
Je t'aime avec respect et quand je te contemple
Je tombe à deux genoux ainsi que dans un temple.

(Il s'agenouille.)

CORINE

(apparaissant derrière le rocher)

L'infâme ! Ah ! Je me sens mourir,
Lui m'outrager, lui me trahir !

JULIE

(attirant Ovide auprès d'elle)

Ovide, à toi ma vie entière,
À tous les rois je te préfère.

OVIDE

L'Olympe s'ouvre à notre appel
Et je deviens un immortel !

ENSEMBLE

Félicité divine !
Les cieux sont entrouverts.
L'amour qui me domine
Emplit tout l'Univers !

(Ils sont en extase.)

CORINE

Malheureuse Corine !
Les cieux leur sont ouverts
Et moi dans ma poitrine
Je sens tous les enfers.

SCÈNE VIII

OVIDE, JULIE, IBIS, HILLARIUS, RUTUBA, CORINE

IBIS

(à Rutuba)

Il est temps, frappe-les.

CORINE

(arrêtant Rutuba)

Non, pas lui.

IBIS

(montrant Julie)

D'abord elle.

Pour qu'il voie expirer sa conquête nouvelle
Et souffre mille morts avant que de mourir.

(Hillarius et Ibis prennent les bras d'Ovide.)

OVIDE

(se débattant)

Misérable assassin!

IBIS

Attends, tu vas gémir.
(À Rutuba.) Tue-la.

(Rutuba lève le poignard sur Julie.)

OVIDE

Non, grâce...

JULIE

(se découvrant à la clarté de la lune)

Arrière,
Infâme téméraire!
Regardez et tremblez!... À terre vos poignards!
Je suis la fille des Césars,
Je suis Julie!

(Stupéfaction générale.)

CORINE

(à part)

O! Ciel, ma rivale c'est elle!

HILLARIUS

Je tremble...

IBIS

Je frémis...

CORINE

J'expire...

RUTUBA

(laissant tomber son arme)

Je chancelle!...

JULIE

(prenant Ovide par la main)

Ovide, suis-moi, viens... *(Aux assassins.)* Et vous disparaissez!

(Elle entraîne Ovide dans le palais.)

RUTUBA

Par son geste royal nous voici terrassés.

HILLARIUS

Et nous sommes perdus!

IBIS

Silence!
Je tiens encore mieux ma vengeance.
Aux bras de sa Julie Ovide est entré là.
C'est bien; César me vengera!

(La toile tombe.)

ACTE III

Salle du trône dans le palais d'Auguste. Au fond, galerie à colonnes. Statues. À droite, grandes fenêtres. En face, à gauche, le trône. Deux portes, premier plan, à droite et à gauche.

SCÈNE I

CLIENTS, MARCIANUS

CLIENTS

Nous venons saluer Auguste à son retour
De l'île de Caprée.

MARCIANUS

Il est trop tôt, silence
L'Empereur est rentré dans Rome au point du jour
Après un moi d'absence.
Il se repose encore.

CLIENTS

Respectons son sommeil.
Tu nous avertiras à l'heure du reveil.
Partons, silence.

MARCIANUS

Partez, silence...

(Les clients et Marcianus sortent par la galérie du fond.)

SCÈNE II

AUGUSTE

(entre par la droite de l'acteur, traverse la scène et s'approche des fenêtres)

J'ai fait un triste rêve!... Est-il pendant la nuit
Tombé de la rosée?... Oui, le gazon reluit.
Heureux présage! O! Dieux, faites que ma journée
Soit d'actions d'éclat dignement couronnée.

(Pensif.)

Huit lustres de pouvoir, de règne et de combats
Sous leur poids écrasant ont fatigué mon bras
Et plié mon épaule.
Mon empire s'étand d'un pôle à l'autre pôle.
Cent peuples devant Rome inclinés, à genoux
Admirent sa splendeur, redoutent son courroux.
Je suis dieu, fils de dieu! Ma gloire est sans seconde.
Je dispose à mon gré de tous les biens du monde.
Les monts courbent leurs fronts sous mes pas
triomphants...
J'ai tout... non, rien, hélas, car je n'ai plus
d'enfants!
La mort avec la honte ont fauché ma famille.
Il ne m'en reste plus que ma petite-fille,

Julie, astre charmant de mon ciel orageux
Dont l'âme est pure encore ainsi que ses beaux yeux.

(Appercevant Julie au jardin.)

La voici!... doux trésor de fraîcheur virginale
Aspirant du jardin la fraîcheur matinale.
Elle marche à pas lents et lit un manuscrit.
Elle a levé les yeux, sa bouche m'a souri.
O! Mystère, o, puissance,
Royauté de l'enfance
Qu'on subit même au ciel.
Son doux et frais sourire
Est plus que mon empire
Un empire éternel.

Il chasse les nuages,
Il calme les orages
En tout temps, en tout lieu.
L'enfant nous illumine,
Nous charme, nous domine.
Il est grand comme un dieu!

(Il revient vers le milieu de la scène. Julie entre rapidement.)

SCÈNE III

AUGUSTE, JULIE

JULIE

Mon père...

AUGUSTE

(la recevant dans ses bras)

Chère enfant...

JULIE

C'est donc une conduite?
Comme un simple mortel quitter Rome sans suite,
T'absenter un grand mois et revenir sans bruit
En voyageant la nuit?

AUGUSTE

Il est vrai, j'aurais dû t'en faire la demande.
Ma conduite est légère et ma faute bien grande.

JULIE

Tu me nargues en vain.
Je domine en riant ton pouvoir souverain.
Pendant que l'Univers à tes pieds se prosterne
Et parfois ose à peine élever un œil terne
Vers ton imposante grandeur,
Moi seule j'ai le droit d'approcher l'Empereur
Et du lion royal braver le front austère
Ainsi qu'un papillon jouant dans sa crinière.

AUGUSTE

C'est vrai.

JULIE

Qui donc ici dicte la loi?

AUGUSTE

C'est toi.

JULIE

Ici qui donc est le vrai maître?

AUGUSTE

C'est toi.

JULIE

Lequel de nous doit se soumettre?

AUGUSTE

C'est moi.

JULIE

Fort bien, César, tu viens de m'apaiser
Et le débat finit par un baiser.

(Elle embrasse son grand père.)

AUGUSTE

Quel est ce manuscrit dont l'aimable lecture
Absorbait et charmait ton âme noble et pure?

(Il prend le manuscrit des mains de Julie.)

Quoi! *L'Art d'aimer* d'Ovide?... En croirai-je mes yeux?
Tu te plais au récit de ces vers... amoureux?

JULIE

Ils sont divins!

AUGUSTE

(à part)

Qu'entends-je? Elle aussi les encense?
Et subit à son tour leur fatale influence?
J'en frémis jusqu'au fond du cœur.

JULIE

(à part)

Son front s'est assombri; j'ai peur.

AUGUSTE

(jetant le manuscrit par la fenêtre)

Loin de toi ces indignes pages
Qui troublent les esprits par leurs sales images.

JULIE

(à part)

Sacrilège!

AUGUSTE

Réponds, dis-moi la vérité.
L'as-tu vu parfois?

JULIE

Qui?

AUGUSTE

Cet Ovide éhonté,
Ce poète sans mœurs dont la muse impudique
Se plaît à se vautrer dans la honte publique.

JULIE

(indignée)

Lui?

AUGUSTE

L'as tu vu? réponds.

JULIE

(hésitant)

Non.

AUGUSTE

Non?... bien, je te crois.
La distance est trop grande entre un poète et toi.

JULIE

Est-ce bien ta voix qui renie
L'immortalité du génie
Et sa rayonnante splendeur?
Lorsque tu portes sur ta tête
Et la couronne du poète
Et celle de grand empereur?

La gloire a des ailes rapides
Qui touchent aux cîmes splendides
De l'Olympe et de l'Hélicon.
Je ne vois donc pas de distance
Entre un royale naissance
Et celle d'un fils d'Apollon.

AUGUSTE

Tes yeux sont éblouis par l'éclat illusoire
Des poètes vautards qui s'adjugent la gloire,
Mais ton regard plus fier, ton esprit plus hautain
Se doivent au salut de l'Empire Romain.

JULIE

Il est donc en danger ton glorieux empire?

AUGUSTE

Un roi dace, ennemi, contre Rome conspire.
Je veux le voir à nos genoux
S'inclinant en vassal, t'adorant en époux.

JULIE

Hé quoi! tes légions ont disparu sous terre
Que tu crains un barbare et flattes sa chimère?
Quoi! Rome est à ce point déchue et sans espoir
Que ma main frêle puisse étayer son pouvoir?
Ah! puisque entre vous tous il n'est plus un seul homme
Qui de son cœur vaillant fasse un égide à Rome
Périsse à tout jamais ton empire croulant
Que de devoir la vie à la main d'une enfant.

AUGUSTE

Pense à ton rang suprême,
À ton pays qui t'aime,
À ton devoir sacré.
Ce noble sacrifice
À ta gloire propice
Sera du monde entier pour toujours admiré.

JULIE

Aussi bien que toi-même
Je pense au rang suprême,
À mon devoir sacré,
Mais ce devoir exige
De veiller au prestige
Qui brille au front de Rome en tous lieux vénéré.

(Elle sort.)

AUGUSTE

(seul)

Enfant! elle connaît mon amour, ma faiblesse,
Elle en abuse, mais quel grand air de noblesse!
Quelle noble fierté
En m'imposant sa volonté!
C'est tout le portrait de sa mère...
Que faire, hélas! je l'aime. *(Avec orgueil.)*
Elle a mon caractère.

SCÈNE IV

AUGUSTE, MARCIANUS

MARCIANUS

César, un étranger est venu ce matin.
Apporter ce velin.

AUGUSTE

(il prend le velin [anulat; et lit])

Donne. *(Il lit.)* „Empereur Auguste,
Le plus grand, le plus juste
Et le plus respecté
Et le plus redouté
Daigne me recevoir et permettre à ma bouche
De dévoiler un secret qui te touche."

(Il fait un signe d'assentiment, Marcianus sort.)

AUGUSTE

(seul)

C'est sans doute un nouveau quémandeur
Qui prétend sauver Rome ainsi que l'Empereur.

SCÈNE V

AUGUSTE, IBIS

IBIS

(s'inclinant)

César...

AUGUSTE

Ton nom?

IBIS

Ibis.

AUGUSTE

Et ton pays?

IBIS

Carthage.

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ CLUJ-NAPOCA

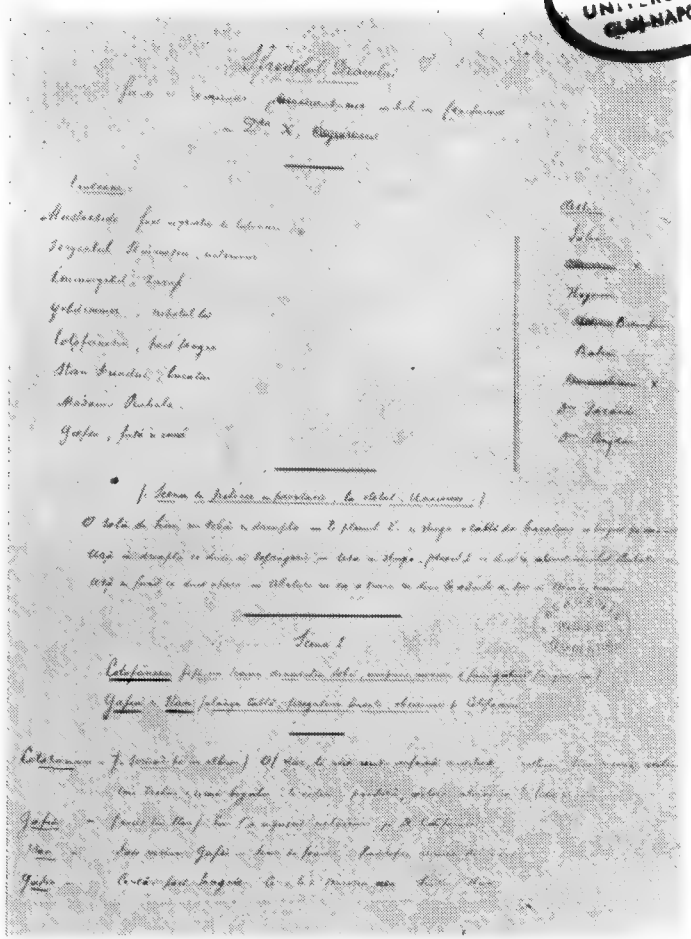

Ms. autograf: *Sfredelul dracului* (ms. B.A.R. 809, f. 144r).

Sinziana și Pepelea

poveste națională în 5 acturi

de V. A.

1840.

Donată de Jon Ghica
1894 Aprilie 29

Ms. autograf: *Sînziana și Pepelea* (ms. B.A.R. 815, f. 1r).

Sinziana și Pepelea.

Actul 1iii

(Theatrul represintă un câmpie arsă de soare – în fund o pădure, – în stânga o căsuță în ... copaci uscați, – în dreapta, spre fund, un lac.)

Scena 1iii

Dascălul Macoveiu – Toma Mârica
Sufla, Țărani – Țărănce, Pepelea.

Horă. „Ce secetă, ce foc!
„Amar și vai de noi!
„Avem lipsă de ploi,
„Și lipsă de noroc. bis

Sînziana și Pepelea (copie revăzută de V. Alecsandri — ms. B.A.R. 4911, f. 4r).

BIBLIOTECA – CENTRALĂ – UNIVERSITARĂ CLUJ-NAPOCA

V. ALECSANDRI

OVIDIŬ

Dramă in 5 acturi și in versuri

Vol. XI al Operelor complete si IV al teatrului.

Foaia de titlu: *Ovidiu*, vol. XI, *Opere complete*, și IV [VI] al *Teatrului*, București, 1890.

Grigore Manolescu, în *Ovidiu* (Muzeul Teatrului Național din București).

BIBLIOTECA
— CENTRALĂ —
UNIVERSITARĂ
CLUJ-NAPOCA

OVID.

SCHAUSPIEL IN VIER AUFZÜGEN

VON

V. ALEXANDRI.

AUS DEM ROMANISCHEN

VON

Dr ADOLF STERN

(BUCAREST)

HERMANNSTADT.

DRUCK DER TYPOGRAPHISCHEN ANSTALT

1886.

BIBLIOTECA ACADEMIEI

Foaia de titlu: *Ovidiu*, trad. în limba germană de Adolf Stern, Sibiu, 1886.

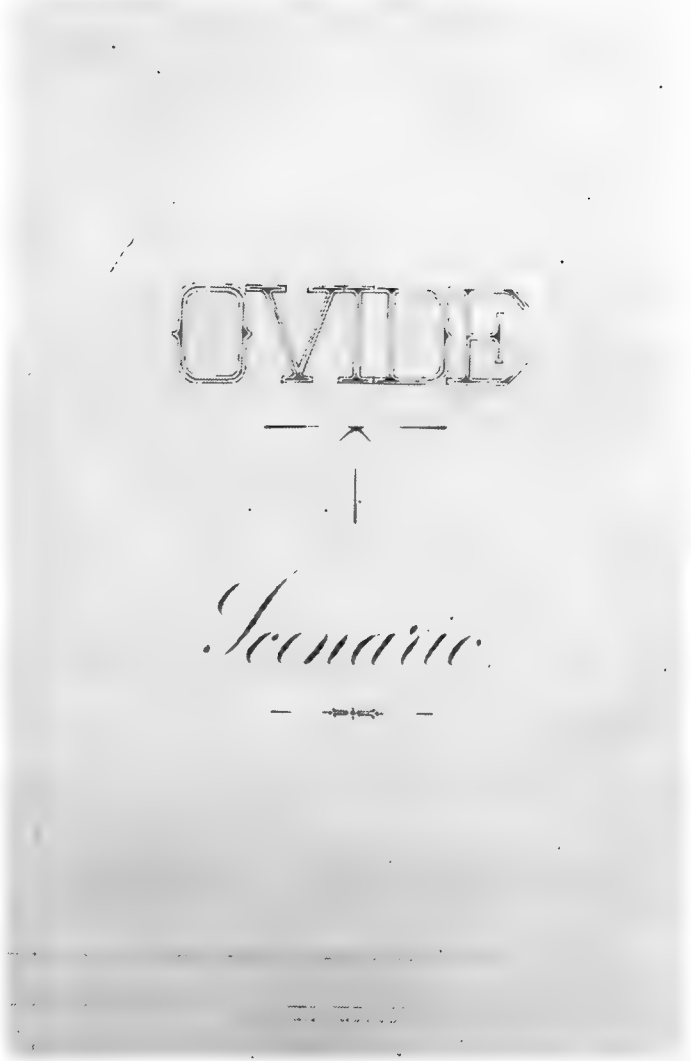

Ms. autograf: *Ovidiu* (ms. B.A.R. 1674, f. 1r).

BIBLIOTECA — CENTRALĂ — UNIVERSITARĂ CLUJ-NAPOCA

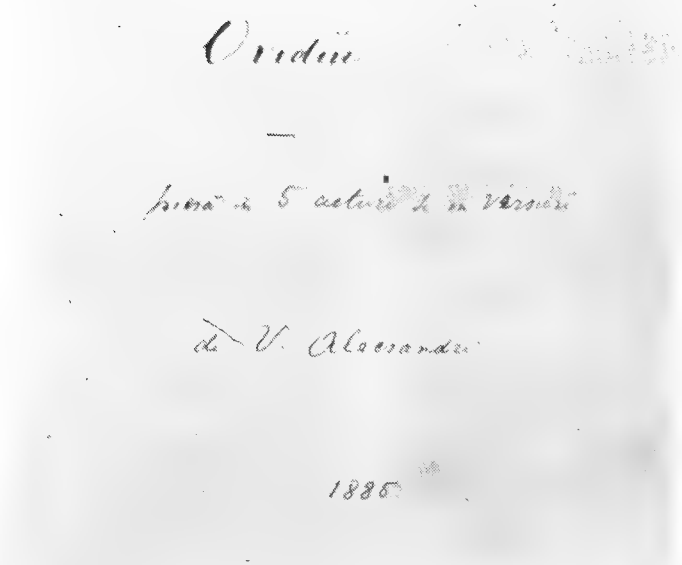

Ms. copie: *Ovide*. Scenario (ms. B.A.R. 1674, f. 175r).

AUGUSTE

Parle, et sois vrai.

IBIS

Je crains...

AUGUSTE

Va.

IBIS

Tu connais l'outrage
Fait à ton sang royal, fait à ton sceptre d'or?

AUGUSTE

Que veux-tu dire?

IBIS

Quoi! tu ne sais pas encore
Que de la plèbe immonde, encitée, en tumulte
Ta Julie a subi la plus infâme insulte?

(Auguste tressaille et se lève.)

AUGUSTE

Une insulte à Julie?

IBIS

Oui, j'ai vu de mes yeux
Se commetre en plein jour ce scandale odieux.
J'ai vu la princesse Julie
Par des gens soudoyés publiquement honnie.

AUGUSTE

Soudoyés? par qui donc?

IBIS

Par Ovide.

AUGUSTE

Tu mens.

IBIS

Au nom de tous les dieux je fais tous les serments
Que j'ai dans mes récits la vérité pour guide.

AUGUSTE

Mais dans quel but Ovide
Aurait-il sans remords outragé mon enfant?

IBIS

Afin d'en devenir le héros triomphant.

AUGUSTE

(furieux)

Misérable!

IBIS

César, tu peux comme un insecte
M'ecraser sous ton pied si ma voix t'est suspecte,
Mais je prends à témoin et la Terre et le ciel
Qu'Ovide est en secret ton ennemi mortel.
Il a payé l'insulte aux gens les plus tarrés
Qu'il avait à l'avance enrolés, enivrés.
Puis lorsque de Julie attaquant le cortège
Ils cherchaient à commetre un plus grand sacrilège,
Ovide a pris soudain le masque d'un sauveur,
Il a chassé la foule en héros défenseur,
Et depuis, l'âme en feu, ta royale princesse
Au héros comédien a voué sa tendresse.

AUGUSTE

(furieux, se précipitant sur Ibis)

Oses-tu bien, infâme, attaquer son honneur?

IBIS

Tue-moi si je te parle en calomniateur,
Mais apprends qu'au jardin, j'en jure sur ma tête,
Ovide chaque nuit vient trouver sa conquête.

AUGUSTE

O! Cieux, serait-il vrai? Non, non, ta bouche ment.

IBIS

Tu pourras par tes yeux t'en convaincre aisément.

AUGUSTE

Maudit sois-tu qui viens ternir l'image
De mon enfant, seul espoir de mon âge.
Maudit sois-tu, qui m'as brisé le cœur
En dévoilant ce nouveau deshonneur.

IBIS

Pour apaiser ma haine et ton supplice
Il faut qu'Ovide ignoblement périsse.

AUGUSTE

Il périra, mais malheur à vous deux,
Car tu connais un secret dangereux.

IBIS

Suis-je coupable et dois-je être victime
Pour t'avoir mis sur la trace d'un crime?

AUGUSTE

Oui.

IBIS

Ton regard, ta voix me font frémir.
Qu'ordonnes-tu, César?

AUGUSTE

C'est de mourir!

(Ibis, foudroyé, sort par le fond.)

SCÈNE...

LES PRÉCÉDENTS (entrée des clients et de patriciens)

CHOEUR

Gloire et bonheur
À l'Empereur!
Que l'on bénit, que l'on renomme!
Il est puissant,
Éblouissant
Comme un soleil levé sur Rome!

SCÈNE...

LES PRÉCÉDENTS, MARCIANUS, L'AMBASSADEUR DE COTISON et sa suite ; fanfares

MARCIANUS

César ! de Cotison le noble ambassadeur
Réclame l'insigne faveur
D'être admis près de toi.

AUGUSTE

Bien, qu'on lui fasse l'honneur.

(Auguste monte sur le trône. Julie veut quitter la salle. Mais sur un geste impérieux d'Auguste, elle vient se placer à côté du trône, debout. Les clients se rangent à droite. Fanfares dans la galérie.)

L'AMBASSADEUR

Salut à toi, César ! Salut à ton empire !
Voici ce que mon roi m'a chargé de te dire :
Ton peuple est grand, son peuple est fort !
Ils sont égaux par la vaillance.
Pour terminer leur guerre à mort
Et cimenter leur alliance
Je viens solliciter la main
De ton enfant, de ta Julie,
Pour Cotison, guerrier hautain,
Aigle royal de la Dacie !
J'ai dit. Veux-tu chasser les nuages épais ?
Répond, un mot de toi, c'est la guerre ou la paix.

(Auguste se redresse fièrement à ce langage altier, il lutte un instant avec lui-même, pendant que les clients indignés chantent en chœur :)

CHOEUR

Son arrogance est rare.
Quel langage insolent !
Par l'enfer ! ce barbare
Mérite un châtiment.

(Attente anxieuse. Auguste regarde Julie et n'hésite plus.)

AUGUSTE

J'accepte.

L'AMBASSADEUR

Et la princesse ?

TOUS

Écoutons.

JULIE

Je refuse !
Je repousse un arrêt que ma fierté récuse.
Va dire à Cotison, à ton maître arrogant,
Que m'allier à lui c'est abdiquer mon rang.
Je suis fille des rois, bien plus, je suis Romaine
Et ne vends pas ma main pour conjurer sa haine
Rome est là qui m'approuve et vous dit par mavoix :
Pas de pacte honteux, plutôt la mort cent fois.

(Tableau.)

CHOEUR GÉNÉRAL

L'AMBASSADEUR

Ce refus, cette offense
Nous sépare à jamais,
Guerre, guerre et vengeance
Entre nous désormais.

AUGUSTE

O ! coupable démencé !
Plus d'espoir, plus de paix.
C'est la guerre à outrance
Entre nous désormais !

JULIE

Pas d'indigne alliance !
Non, plutôt désormais
Épouser la souffrance
Mais la honte jamais !

PATRICIENS

Pas d'indigne alliance,
Plus de paix désormais.
Guerre, guerre à outrance
Mais la honte jamais !

(La toile tombe.)

ACTE IV

Riche petit salon séparé du grand salon par un vaste rideau de pourpre. Portes à droite et à gauche.

SCÈNE I

CHOEUR DERRIÈRE LE RIDEAU

Vidons l'amphore pleine
De pétillant nectar.
Je veux boir à la reine
Qui m'attelle à son char.
De tous les biens du monde
Le plus cher des trésors
C'est une coupe ronde
Et pleine jusqu'au bords.

VOIX

À Pyrrha la volage ! — À Tyndaris la blonde ! —
À Chloé dont l'amour ressuscite les morts.

SCÈNE II

OVIDE, UN ESCLAVE (entrant par la gauche)

OVIDE

Tu dis qu'une inconnue
En ces lieux est venue
Et demande à me voir? Vas, dis que je l'attends.
(L'esclave sort à droite.)
Qui peut-elle être? hélas, il n'est plus temps
Pour le plus tendre des poètes
De penser encore aux conquêtes.
La menace d'Auguste ainsi q'un spectre noir
Suit mes pas constamment du matin jusqu'au soir
Et même dans l'orgie avec ses traits funèbres
Glisse entre ma coupe et mes lèvres.
Adieu, douce espérance
De gloire et d'avenir !
Adieu, chère existence
Qui doit bientôt finir !

Mon âme est résolue;
La mort n'est qu'un départ.
César, César, César !
Mourant je te salue !

SCÈNE III

OVIDE, JULIE (entre précipitamment de la droite)

JULIE

Ovide, fuis !...

OVIDE

Julie !

JULIE

Auguste est menaçant.
Il veut venger l'honneur du trône dans ton sang.

OVIDE

Je le sais.

JULIE

Fuis, soustraits ta vie [*initial:* tête]
à sa colère.

OVIDE

À quoi bon ! ni les dieux ne pourraient m'y soustraire.
Le cruel triumvir en proie à la fourreur
Se réveille aujourd'hui sous le vieil empereur.
À ses crimes nombreux joignant un nouveau crime
Il veut faire de moi sa dernière victime.
Je le sais, je suis prêt
Et j'attends son arrêt.

JULIE

Mais moi, cruel, mais ta Julie
En ce moment ton cœur l'oublie ?
Que vais-je devenir quand tu ne seras plus ?

OVIDE

Le destin a parlé, mes jours sont révolus.

JULIE

Non, il en est temps encore,
Fuis de Rome avant l'aurore.
Ah ! Sauve-toi, sauve-nous.
Vois mes larmes, vois je tremble.
Loin d'ici fuyons ensemble.
Viens, je t'implore à genoux.

CHOEUR

(derrière le rideau)

De tous les biens du monde
Le plus cher des trésors...
etc. etc. etc.

JULIE

(tressaillant)

Qu'entends-je? un bruit d'orgie ici, dans ta maison?
Quand la douleur m'accable et trouble ma raison,
Quand seule à travers Rome, ayant la mort en face,
J'accours pour t'avertir du sort qui te menace,
Aux flots de la débauche impure tu prends part
Oubliant et Julie, et ton nom, et César?

OVIDE

Hélas ! ne vois-tu point dans cette folle orgie
Le désespoir cruel dont mon âme est saisie?
De ma dernière nuit sur le bord de ma tombe
Je veux faire un sépulcre où ma raison sucombe,
Car séparé de toi, je méprise la vie.
Le monde est désert pour moi sans ma Julie.

JULIE

Ovide, ah ! reviens à toi,
Fuyons, fuyons, écoute-moi,
Je te suivrai partout et dédaignant le trône
Je renonce à mon nom, à Rome, à ma couronne.

OVIDE

Non, je ne puis accepter
Ce grand et noble sacrifice
Sans être un lâche et mériter
Le déshonneur et le supplice.
Ah ! laisse-moi, retourne en ton palais.

JULIE

T'abandonner? jamais, jamais, jamais !

VOIX

(derrière le rideau)

Ovide, où donc est-tu?

OVIDE

Ciel ! tout mon sang se glace !
L'appel de mes amis?... Retire-toi, de grâce.

JULIE

Non, je reste.

OVIDE

Julie, à mon tour je te dis:
Éloigne-toi de cet endroit maudit.
Je ne veux pas que Julie apparaisse
Aux yeux de tous ces gens étourdis par l'ivresse.

JULIE

Hé ! qu'est-ce que la honte auprès de ma douleur?
Je reste ici.

OVIDE

Mais pense à ton honneur...

JULIE

Mon honneur me conseille
D'avoir ma destinée à la tienne pareille.

VOIX

(derrière le rideau)

Ovide,— hé ! le poète ! — Ovide, hé, l'inconstant.

OVIDE

O ! désespoir, ils approchent, va-t'en
Je t'en supplie.

JULIE

En vain.

OVIDE

(violent)

Hé bien, je te l'ordonne.
Pas de tache à ton front, pas de tache à ton trône.

(Il entraîne avec violence Julie à droite.)

SCÈNE III

Le rideau de pourpre s'écarte et laisse voir un magnifique salon resplendissant de lumières. Au fond, sur une estrade figure le tableau vivant de la décadence de Rome par Couture [*initial :* Géricault]. La pluspart des convives descendent en scène. Les hommes sont un peu chancelants. Les femmes très gaies. Des esclaves de tous pays remplissent les coupes.

ACTÉA, TYNDARIS, CHLOÉ, GLYCÉ, TIGELLIUS CLEVETIUS etc.

CHOEUR

Io Bacchus !
Io Vénus !
À vous mon cœur et ma jeunesse !
La nuit, le jour,
À nous l'amour
Et ses transports et son ivresse.

LES COURTISANES

(montrant les patriciens)

Voyez ces pauvres courtisans
Avec leurs mines de fantômes
Et leurs regards presque mourants.
Ils ont fini d'être des hommes
Ha, ha, ha, ha !

Vieux, chancelant sur leurs fuseaux,
Ivres de vin, branlant la tête,
On les dirait de vrais roseaux
Pliants, battus par la tempête.

LES PATRICIENS

Voyez ce groupe séduissant
De belles courtisanes
Au regard vif et provoquant,
Aux robes diaphanes.
Leurs pieds, leurs seins, leurs bras sont nus,
Et quand on les observe,
On trouve entr'elles des Vénus
Mais pas une Minerve.

COTTA

Amis, pour couronner cette nuit de plaisirs,
Faisons de Rome entière un immense [*initial:* vaste] incendie.

TIGELLIUS

Non, mieux ; allons au cirque amuser nos loisirs
En jetant des chrétiens aux tigres de Lybie.

CLEVETIUS

Mieux encore ; offrons leur ces trésors de bras blancs
Et de lèvres de pourpre et de seins palpitants.

ENSEMBLE

LES PATRICIENS	LES COURTISANES
C'est parfait, enlevons ces Sabines.	C'est plaisant, enlever des Sabines.
Imitons les exploits des ayeux.	Imiter [*initial:* Renouveler] les exploits des ayeux?
Gare à vous, les syrènes mutines,	Gare à vous, les syrènes mutines
Le désir se ralume en nos yeux.	Ont des doigts bien armés pour vos yeux.

(Les patriciens s'élancent vers les courtisanes et les pourchassent ; celles-ci se défendent en riant.)

SCÈNE IV

LES PRÉCÉDENTS, OVIDE (rentre par la droite)

OVIDE

Amis !

TOUS

Ovide !

ACTÉE

Ovide, accours par ta présence
Ranimer la gaité de ces morts en démence.
Mais que vois-je? à ton tour pâle, triste, abattu?
Qu'as-tu? Réponds.

TOUS

(l'entourant)

Dis-nous qu'arrive-t-il, qu'as-tu?

OVIDE

Moi? je n'ai rien, voyez, je suis gai, j'aime à vivre
Auprès de ces beautés dont la grâce m'enivre.
(Aux courtisanes.) Venez toutes à mon côté
Pour défendre mes jours contre une mort prochaine,
Car sur la roche Tarpéenne
Cette nuit à ma droite une chouette a chanté.

CHOEUR

Une chouette a chanté !
O ! sinistre présage !
À son cri rédouté
Je perds tout mon courage.
Plus d'espoir, triste sort,
Il faut plier la tête.
C'est la mort, c'est la mort
Qui s'approche et nous guette.
(Les hommes et les femmes sont consternés.)

OVIDE

Hé bien, que la mort vienne au milieu de la fête
Mêler à nos éclats son rictus de squelette.

Je veux qu'elle me trouve une coupe à la main,
Prêt à la saluer de mon vaste [*initial:* profond] dédain.
Vous, femmes dont l'aspect et m'attire et m'enflamme
Mêlez à ce nectar votre vive gaité.
Avant que de mourir je veux chanter la femme.
Sans elle on douterait de la Divinité.

La femme est la reine du monde,
Elle le charme, elle l'inonde,
De ses rayons, de sa beauté,
Soleil joyeux de notre vie
Elle est l'amour, la poésie
Et la suprême volupté.

À moi les nobles patriciennes
Et les Laïs et les syrènes
Aux yeux ardents, aux douces voix.
Je voudrais, épris de chacune
Les confondre toutes en une,
Les aimer toutes à la fois.

CHOEUR

Gloire au poète
De *l'Art d'aimer*,
Sa lyre est prête
À nous charmer.

OVIDE

Amis, faites entrer les bacchantes lascives.
Que leurs bras amoureux enlacent mes convives,
Et nous, accompagnons de nos ris, de nos chants
Le rythme cadencé de leur pars entraînants.
(Des bacchantes, couronnées de grapes de raisin et armées de thyrses d'or, entrent et exécutent la danse des Lupercales.)

CHOEUR

Dansez, troupes charmantes
De joyeuses bacchantes
Aux poses enivrantes,
Aux mouvements lascifs.

Mon désir vous réclame,
Et mon cœur plein de flamme
Rebondit et se pame
Sous vos pas convulsifs.

SCÈNE V

LES PRÉCÉDENTS, JULIE (apparaît au fond ; le ballet s'interrompt)

JULIE

Joie et bonheur à tous !

TOUS

Que vois-je ?

OVIDE

O ! Ciel, Julie !

JULIE

Je viens avec vous tous partager la folie
Qui chasse les tourments et fait qu'on les oublie.
[*anulat:*
CHOEUR
O ! Mystère profond,
Mon esprit se confond.
Je n'y puis rien comprendre.
La princesse de sang
Oser dans notre rang
De son trône descendre !]

OVIDE

Julie, un pouvoir infernal
T'entraîne à l'abîme fatal.
Sais-tu bien, malheureuse, en quel lieu tu te trouves ?
C'est un nid de démons, c'est un antre de louves.

JULIE

Ma place est près de toi, ma place est dans tes bras.
Ne nous aimons nous pas ?

TOUS

Que dit-elle ?

OVIDE

O ! démence, o ! cruel embarras !

JULIE

Ouvrez-moi donc vos rangs, superbes courtisanes
Qui tenez dans vos mains le scèptre de l'amour.
Je veux goûter enfin à vos plaisirs profanes
Et trôner dans l'orgie à mon tour.
Que le monde me voie et que César me sache
Livrée ainsi que vous au désordre enivrant.
Soit brisé pour jamais le lien qui m'attache
Au trône auguste, éblouissant.

CHOEUR GÉNÉRAL

LES COURTISANES	LES PATRICIENS
Ouvrons nos rangs à la rivale	Oh ! Sa démence est sans égale.
Qui se proclame notre sœur.	Dans cette orgie oser sans peur
Elle est de race impériale,	Braver la foudre impériale
Son choix nous plaît, nous fait honneur.	Et se livrer au déshonneur.

OVIDE	JULIE
Oh ! Ma douleur est sans égale,	Oh ! Mon ivresse est sans égale.
Et sans égale est ma terreur.	Je satisfais enfin mon cœur
Elle, princesse impériale	Bravant la ville impériale
Braver le monde et l'Empereur !	Et le courroux de L'Empereur.

OVIDE

Ainsi pour prendre [part] à cette horrible fête
Ni la peur, ni la honte, o ! Ciel, rien ne t'arrête ?

JULIE

Non, rien.

OVIDE

Mais tu te perds.

JULIE

Je me perds avec toi.

OVIDE

Mais je te le défends.

JULIE

Aurais-tu peur?

OVIDE

Peur, moi?

Oh! puisque dédaignant la cîme
Hélas! tu penches vers l'abîme
En affrontant le blâme universel,
Bravons ensemble et la terre et le ciel.
Que la mer en courroux nous couvre de ses ondes!
Que la voûte des cieux s'écroule sur les mondes,
Rions, buvons, chantons ainsi que des damnés
De roses couronnés.
Pour s'en faire un bouclier que chacun, idolâtre,
Choisisse une compagne aux seins ronds et d'albâtre!
La mienne, la voici. Vous tous inclinez-vous,
Elle est jeune, elle est belle et notre reine à tous.
Je jette aux quatre vents ma raison éphémère.
César, enfer et dieux, je nargue leur colere.
Rions, buvons, chantons!
Et si la mort approche,
Ainsi que nous vivons
Mourons dans le débauche.

CHOEUR

Buvons, rions, chantons, etc.

(Chacun choisit une courtisane; ils forment divers groupes.)

JULIE

(la coupe à main, s'adresse à la statue de Vénus)

Vénus! o! ma divinité!
Reçois mes vœux et mon délire.
Je veux à la postérité
Léguer un nom que l'on admire.
Et chaque nuit, et chaque jour
Je veux en proie à la folie
Retremper mon cœur plein d'amour
Dans ma coupe toujours remplie!

TOUS

Évohé! gloire à toi, Julie!

JULIE

Et maintenant,
Prêtresses de Bacchus, en avant.

TOUS

En avant!

(Les bacchantes reprennent leur danse avec une ardeur folle. Ovide et Julie prennent place sur des coussins de pourpre à gauche; les autres convives forment divers groupes à droite.)

CHOEUR

Dansez, troupes charmantes
De joyeuses bacchantes etc.

SCÈNE VI

LES PRÉCÉDENTS, AUGUSTE, MÉCÈNE, LICTEURS
(apparaissent au fond)
(Bruits de pas au dehors.)

OVIDE

Quel est ce bruit dehors? Qui vient?

COTTA

(accourant effrayé)

C'est l'Empereur!

TOUS

L'Empereur !
O ! terreur !

OVIDE

Fuyez, amis ! Julie, éloigne-toi de grâce.

JULIE

Non, nom, ne bougez pas, restez à votre place.
Qu'il vienne, je l'attends.

AUGUSTE

(sue l'estrade au fond)

C'est donc vrai ? la voici !
Échue au lupanar à son tour, elle aussi !
Terre et cieux, couvrez-vous des plus épais nuages
Pour ne pas voir...

JULIE

(avec effronterie)

Quoi donc ?

AUGUSTE

Tes ignobles outrages.
O ! honte, o ! décadence, o ! triste abjection !
O ! spectacle écœurant de prostitution !
La Rome de ayeux, la Cité souveraine
Pourrit sur le fumier avec l'aigle romaine !
Ces rejetons bâtards des héros glorieux,
Indignes de leur nom, débauchés, vicieux,
N'ont point dans leurs désirs de tendences plus hautes
Que de cheoir au niveau des plus tristes ilotes.
À peine peuvent-ils soulever de leur main
Un voile de Laïs, une coupe de vin
Pendant que sous leurs pieds dans une lie immonde
Gît l'épée invincible et qui soumit le monde.
Anathême sur vous, misérables bâtards
Qui traînez dans l'égoût la fille des Césars !
(À Ovide.) Et toi, vil corrupteur, *(à Julie)* et toi,
toi, malheureuse,

Qui roule ta splendeur dans la tourbe fangeuse,
Soyez pour vos forfaits à l'exil condamnés
Loin de moi, loin du trône et de Rome indignés.

MÉCÈNE

Auguste, sois clément.

TOUS

(excepté Ovide et Julie)

Auguste, grâce, grâce !

AUGUSTE

Licteurs, emmenez-le jusqu'au fond de la Thrace,
Qu'il périsse oublié dans ses déserts de glace.

OVIDE

Triumvir implacable, implacable empereur,
Ma mort dans l'avenir ternira ta grandeur.
Tu proscrivis jadis, sanglant exécuteur,
Amis, clients, famille, aux dépens de ta gloire,
Tu seras à ton tour le proscrit de l'histoire !

AUGUSTE

Licteurs ! *(Il montre du geste Ovide. Les licteurs s'avancent pour l'arrêter.)*

JULIE

Non, tu ne peux l'arracher de mes bras.
Même exil à nous deux, à nous même trépas.
(Elle entoure Ovide de ses bras.)
Je saurai le sauver, dussé-je être tuée...
Il est à moi, je suis à lui.

AUGUSTE

(l'arrachant des bras d'Ovide)

Prostituée !

(Julie jette un grand cri et tombe évanouie, pendant que les licteurs entraînent Ovide. Consternation générale.)

(La toile tombe.)

ACTE III

Salle du trône au palais d'Auguste.

SCÈNE I

CLIENT, MARCIANUS

CLIENTS

Nous venons saluer Auguste à son retour
De l'île de Caprée.

MARCIANUS

Il est trop tôt, silence.
L'Empereur est rentré dans Rome au point du jour
Après un mois d'absence.
Il dort encore.

CLIENTS

Il dort? Respectons son sommeil...
Tu nous avertiras à l'heure du reveil.
Partons, silence.

MARCIANUS

Partez, silence.

TOUS

Silence, silence!

(Les clients et Marcianus sortent par le fond.)

SCÈNE II

AUGUSTE

(entre par la gauche, traverse la scène et s'approche des fenêtres de la droite)

J'ai fait un triste rêve!... Est-il pendant la nuit
Tombé de la rosée?... Oui, le gazon reluit...

Heureux présage!... O! dieux, faites que ma journée
Soit d'actions d'éclat dignement couronée!

(Pensif.)

Huit lustres de pouvoir, de règne et de combats
Sous leur poids écrasant ont fatigué mes bras
Et plié mon épaule.
Mon empire s'étend d'un pôle à l'autre pôle.
Cent peuples devant Rome inclinés, à genoux
Admirent sa splendeur, redoutent son courroux.
Je suis dieu, fils de dieu! Ma gloire est sans seconde.
Je dispose à mon gré de tous les biens du monde.
Les monts courbent leurs fronts sous mes pas
triomphants.
J'ai tout!... hélas! non, rien [*adăugat deasupra:*
non, je n'ai rien] car je n'ai plus d'enfants!
La mort avec la honte ont fauché ma famille!
Il ne me reste plus que ma petite-fille,
Julie, astre charmant de mon ciel orageux
Dont l'âme est pure encore ainsi que ses beaux yeux.

(Appercevant Julie au jardin.)

La voici! doux trésor de fraîcheur virginale,
Aspirant du jardin la fraîcheur matinale.
Elle marche à pas lents et lit un manuscrit.
Elle a levé les yeux, sa bouche m'a souri.
O! Mystère, o! puissance,
Royauté de l'enfance
Qu'on subit même au ciel!
Son doux et frais sourire
Est plus que mon empire
Un empire éternel.

Il chasse les nuages,
Il calme les orages
En tout temps, en tout lieu.
L'enfant nous illumine,
Nous charme, nous domine.
Il est grand comme un dieu!

(Il revient vers le milieu de la scène.)

SCÈNE II

AUGUSTE, JULIE (accourant par la droite)

JULIE

Mon père!

AUGUSTE

(la pressant contre son cœur)

Cher enfant!

JULIE

C'est donc une conduite?
Comme un simple mortel quitter Rome sans suite,
T'absenter tout un mois et revenir sans bruit
[*anulat:* Selon ton habitude], en voyageant la nuit?

AUGUSTE

Il est vrai, j'aurais du t'en faire la demande.
Ma conduite est légère et ma faute bien grande;

JULIE

Tu me nargues en vain.
Je domine en riant ton pouvoir souverain.
[*anulat:* L'Univers] Pendant que l'Univers à tes
pieds se prosterne
Et parfois ose à peine élever un œil terne
Vers ta vaste splendeur.
Moi seule j'ai le droit d'approcher [*initial:* de
gronder] l'Empereur
Et du lion royal braver le front austère,
Ainsi qu'un papillon jouant dans sa crinière.

AUGUSTE

(souriant)

C'est vrai.

JULIE

Qui donc ici dicte la loi?

AUGUSTE

C'est toi!

JULIE

Ici qui donc est le vrai maître?

AUGUSTE

C'est toi.

JULIE

Lequel ici [*initial:* de nous] doit se soumettre?

AUGUSTE

C'est moi.

JULIE

Fort bien, César, tu viens de m'apaiser.
Et le débat finit par un baiser.

(Elle embrasse son grand-père.)

AUGUSTE

Quel est ce manuscrit dont l'aimable lecture
Semblait charmer ton âme noble et pure?

(Il prend le manuscrit.)

Quoi, *l'Art d'aimer* d'Ovide? en croyrai-je mes yeux?
Tu te plais au récit de ces vers dangereux?

JULIE

Ils sont divins!

AUGUSTE

(à part)

Qu'entends-je? elle aussi les encense
Et subit à son tour [*initial:* dans l'esprit] leur
ignoble influence?
J'en frémis au [*initial:* Jusqu'] au fond de mon cœur.

JULIE

(à part)

Sont front s'est assombri... j'ai peur.

AUGUSTE

(jetant le manuscrit par la fenêtre)

Loin de toi ces indignes pages [*inițial:* tes yeux
ce fatras plein d'indignes images]
Qui troublent les esprits par leurs sales images.

JULIE

(à part)

Sacrilège!

AUGUSTE

Réponds, dis-moi la verité...
L'as-tu vu parfois?

JULIE

Qui?

[AUGUSTE]

Cet Ovide [*inițial:* poète] éhonté,
Ce poète [*inițial:* Ovide], sans mœurs, dont la
muse impudique [*inițial:* profane]
Se plaît à se vautrer dans [*inițial:* Cherche à faire
de Rome une fille publique] la honte publqne.

JULIE

Lui?

AUGUSTE

L'as-tu vu? réponds.

JULIE

(hésitant)

Non.

AUGUSTE

Non? Bien, je te crois.
[*urmează câteva rînduri anulate:*

JULIE

(troublée)

Non.

AUGUSTE

Je te crois.]
La distance est trop grande entre un poète et toi.

JULIE

[*anulat:*
Est-ce bien ta voix qui renie
La royauté du génie]

JULIE

Est-ce bien ta voix qui renie
L'immortalité du génie
Et sa rayonnante splendeur
Lorsque tu portes sur ta tête
Et la couronne du poète
Et celle de grand empereur?
[*anulat:* Non / La gloire a des ailes dorées
Qui volent aux cîmes sacrées / portent /
qui vers les cîmes azurées]
La gloire a des ailes rapides [*inițial:* dorées]
Qui touchent aux cîmes splendides [*inițial:* sacrées]
De l'Olympe et de l'Hélicon.
Je ne vois donc pas de distance
Entre une royale naissance
Et celle d'un fils d'Apollon.

AUGUSTE

Tes yeux sont éblouis par l'éclat illusoire
Des poètes vautards qui s'adjugent la gloire,
Mais ton regard [*inițial:* esprit] plus fier, ton
esprit plus hautain
Se doivent à l'éclat [*inițial:* Se doivent / Sont dûs au
salut]
de l'Empire Romain.

JULIE

Il est donc en danger ce glorieux empire?

AUGUSTE

Un roi dace ennemi contre Rome conspire.
[*inițial:* Un roi dace invaincu / Un roi / Un
roi dace]

Je veux le voir à nos genoux.
[*initial:* Je veux comme allié le voir à tes genoux]
Me saluant César et [*initial:* Me respectant / M'aimant comme un vasal] t'adorant comme époux.

JULIE

Hé quoi, tes légions ont disparu sous terre
Que tu crains un barbare et flattes sa chimère?
[*initial:* Que tu crains / d'un barbare / un barbare et flattes sa colère? / que]
Quoi? [*initial:* Ah! puisque] Rome est à ce point déchue et sans espoir
Que ma main frêle [*initial:* seule] puisse étayer son pouvoir?
Ah! puisqu'il n'est plus un seul homme
[*initial:* est écrit que Rome et que son maître / qu'il n'y ait plus d'homme]
Capable de défendre [*initial:* sauver] Rome
[*initial:* Faute de mon appui dans l'ombre/sombrer et disparaître]
Périsse à tout jamais son empire croûlant
[*initial:* Périsse enfin plutôt son empire croûlant/ Hé bien, périsse Rome et ses fils / Périsse enfin plutôt]
Que de devoir la vie à la main d'un enfant!

AUGUSTE

[*anulat:* Julie, enfant que j'aime,
Pense à ton rang suprême]

AUGUSTE

Pense à ton rang suprême,
À ton pays qui t'aime,
À ton devoir sacré.
Le noble sacrifice,
À ta gloire propice,
Sera du monde entier pour toujours admiré.

JULIE

Aussi bien que toi-même
Je pense au rang suprême,
À mon devoir sacré,
Mais ce devoir exige
De veiller au prestige
Qui brille au front de Rome en tous lieux veneré!

ENSEMBLE

AUGUSTE — JULIE

Pense à ton rang suprême... — Aussi bien que toi-même...

[*anulat:* AUGUSTE
(Elle sort.)

[*anulat:* AUGUSTE

Elle a repoussé ma prière,
Mais j'aime sa fierté qui rappelle sa mère.]

AUGUSTE

[*anulat:* Enfant! elle me brave, elle a sa volonté
Elle] Enfant! elle connaît mon amour, ma faiblesse,
Elle en abuse, mais quel grand air de noblesse,
Quelle noble fierté
En m'imposant sa volonté.
C'est tout le portrait de sa mère...
Que faire, hélas! je l'aime, elle a mon caractère...

SCÈNE ...

AUGUSTE, MARCIANUS

MARCIANUS

César, un étranger est venu ce matin
Apporter ce velin.

AUGUSTE

Donne. *(Il lit.)* Empereur Auguste
Le plus grand, le plus juste

Et le plus respecté
Et le plus redouté,
Daigne me recevoir et permettre à ma bouche
De dévoiler un secret qui te touche.

(Il fait un signe d'assentiment, Marc. sort.)

[Urmează o pagină anulată cu o linie trasă pieziş cu creionul:

AUGUSTE

C'est sans doute un nouveau quémandeur
Qui prétend sauver Rome ainsi que l'Empereur.

SCÈNE ...

AUGUSTE, IBIS

IBIS

César...

AUGUSTE

Ton nom?

IBIS

Ibis.

AUGUSTE

Et ton pays?

IBIS

Carthage.

AUGUSTE

Parle et sois vrai.

IBIS

Je crains.

AUGUSTE

Va.]

SCÈNE ...

AUGUSTE, IBIS

IBIS

(s'inclinant)

César...

AUGUSTE

Ton nom?

IBIS

Ibis.

AUGUSTE

Et ton pays?

IBIS

Carthage.

AUGUSTE

Parle et sois vrai.

IBIS

Je crains...

AUGUSTE

Va.

IBIS

Tu connais l'outrage
Fait à ton sang royal, fait à ton sceptre d'or?

AUGUSTE

Que veux-tu dire?

IBIS

Quoi! tu ne sais pas encore
Que de la plèbe immonde, encitée, en tumulte,
Ta Julie a subi la plus infâme insulte?

AUGUSTE

(se levant)

Une insulte à Julie?

IBIS

Oui, j'ai vu de mes yeux
Se commettre en plein jour ce scandale odieux.
J'ai vu la princesse Julie
Par des gens soudoyés publiquement honie.

AUGUSTE

Soudoyés par qui donc?

IBIS

Par Ovide.

AUGUSTE

Tu mens.

IBIS

Au nom de tous les dieux je fais tous les serments
Que j'ai dans mes récits la vérité pour guide.

AUGUSTE

Mais dans quel but Ovide,
Aurait-il, sans remords, outragé mon enfant.

IBIS

Afin d'en devenir le héros triomphant.

AUGUSTE

Infâme, parjure,
Par ta bouche impure
Tu verses l'injure
Sur un front loyal.

IBIS

Non, pas de parjure,
La vérité pure
Surgit, je le jure,
De mon cœur loyal.

AUGUSTE

Misérable!

IBIS

César, tu peux comme un insecte
M'écraser sous ton pied si ma voix t'est suspecte,
Mais je prends à témoin et la terre et le ciel
Qu'Ovide est en secret ton ennemi mortel...
Il a payé l'insulte aux gens les plus tarrés
Qu'il avait tout d'abord enrolés, enivrés,
Puis, lorsque de Julie attaquant le cortège
Ils cherchaient à commettre un plus grand sacrilège,
Ovide a pris soudain le masque d'un sauveur.
Il a chassé la foule en héros défenseur
Et depuis, l'âme en feu, ta royale princesse
Au héros comédien a voué sa tendresse.

AUGUSTE

(se précipitant sur Ibis)

Oses-tu bien, infâme, attaquer son honneur?

IBIS

Tue-moi, si je te parle [*initial:* tu me crois]
en calomniateur,
Mais apprends qu'au jardin [*initial:* en parc],
j'en jure sur ma tête,
Ovide chaque nuit vient trouver sa conquête.

AUGUSTE

(troublé)

O! cieux, serait-il vrai?... non, non, ta bouche ment.
Tu pourras par tes yeux [*initial:* cette nuit] t'en
convaincre aisément.

AUGUSTE

C'est donc vrai... ici bas rien n'est pure... sans nuage
[*initial:* o! destinée étrange...]
Jusque dans la rosée on trouve de la fange!

Maudit sois-tu qui m'as brisé le cœur
En dévoilant ce nouveau déshonneur.

IBIS

Pour apaiser ma haine et ton supplice,
Il faut qu'Ovide ignoblement périsse.

AUGUSTE

Il périra ! mais malheur à tous deux
Car tu connais un secret dangereux.

IBIS

Suis-je un [*initial:* Est un] coupable et dois-je être victime
Pour t'avoir mis sur les traces d'un crime?

AUGUSTE

Oui.

IBIS

Ton regard, ta voix me fait frémir.
Qu'ordonnes-tu, César?

AUGUSTE

C'est de mourir.

(Ibis sort foudroyé.)

AUGUSTE

(accablé)

C'est donc vrai ! Sous les cieux rien n'est pur, rien ne change !
Jusque dans la rosée on trouve de la fange.
La vertu n'est qu'un nom ; l'innocence, une fleur
Qui cache en son calice un ver empoisonneur.
Oh ! douter de l'enfant qu'on aime
C'est être en proie à l'anathème,
Tout meurt, espoir, joie, avenir
Hélas ! et l'on devrait mourir !

SCÈNE ...

AUGUSTE, MÉCÈNE, OVIDE

AUGUSTE

Mécène, en mon absence il s'est commis un crime
Lâche, horrible, inouï
Tu connais la victime,
Connais-tu les fauteurs? Sont-ils déjà morts?

MÉCÈNE

Oui.

AUGUSTE

(regardant Ovide)

Pas tous ! leur chef infâme et téméraire
A su jusqu'à présent à ton bras se soustraire.

MÉCÈNE

Où donc est-il?

AUGUSTE

Dans Rome, en mon palais, ici.

MÉCÈNE

Et quel est-il? César, dis son nom.

AUGUSTE

(montrant Ovide)

Le voici !

OVIDE

Moi !

AUGUSTE

Toi-même.

OVIDE

Infâmie !

MÉCÈNE

Ovide?... erreur complète.
La trahison répugne à l'âme d'un poète.

AUGUSTE

Et pourtant cet ingrat pour prix de mes bienfaits
A commis sans remords le plus noir des forfaits.
[*anulat:* Il a / C'est lui

OVIDE

Moi? quel est donc mon crime]

AUGUSTE

[*anulat:* Il a dans sa folie
Par des gens soudoyés fait insulter Julie]
Au mépris de mon trône il a dans sa folie
Préparé [*initial:* Organisé], soudoyé, l'outrage de Julie.

OVIDE

Moi!

SCÈNE ...

LES PRÉCÉDENTS, JULIE

JULIE

C'est faux!

Entrée des clients

CHOEUR

Gloire et bonheur
À l'Empereur
Que l'on bannit et qu'on renomme!
[*anulat:* En ce beau jour / Par son retour

AUGUSTE]

Il est puissant,
Éblouissant
Comme un soleil levé dans Rome.

Entrée de l'ambassadeur

MÉCÈNE

[*anulat:* De Cotison / L'ambassadeur]
César!... de Cotison le noble ambassadeur

Réclame l'insigne faveur
D'être admis près de toi. [*initial:* Demande de saluer ton auguste splendeur / dans la salle d'honneur]

AUGUSTE

Bien, qu'on lui fasse l'honneur.

(Auguste fait un signe. Il monte sur le trône. Mécène sort et rentre amenant l'Ambassadeur au son de fanfares.)

L'AMBASSADEUR

Salut à toi, César, salut à ton Empire.
Voici ce que mon roi m' a chargé de te dire.
Ton peuple est grand, son peuple est fort,
Ils sont égaux par la vaillance!
Pour terminer leur guerre à mort
Et cimenter leur alliance,
Je viens solliciter la main
De ton enfant, de ta Julie
Pour Cotison, guerrier hautain,
Aigle royal de la Dace!
J'ai dit! Veux-tu chasser les nuages épais?
Réponds; un mot de toi, c'est la guerre ou la paix.

CHOEUR

Son arrogance est rare,
Quel langage insolent!
Par l'Enfer, ce barbare
Mérite un châtiment.

AUGUSTE

(après une lutte avec soi-même)

J'accepte!

L'AMBASSADEUR

Et la princesse?

TOUS

Écoutons.

JULIE

Je refuse.
L'arrêt impérial ma fierté le recuse.
(Je repousse un arrêt que ma fierté recuse.)
Va dire, à Cotison, à ton maître arrogant,
Que m'allier à lui c'est abdiquer mon rang.
Je suis fille des rois, bien plus, je suis Romaine
Et ne vends pas ma main pour conjurer sa haine.
Rome est là qui m'approuve et vous dit par ma voix:
Point de pacte honteux, plutôt la mort cent fois!

CHOEUR GÉNÉRAL

L'AMBASSADEUR

Ce refus, cette offense
Nous sépare à jamais!
Guerre, guerre et vengeance!
Entre nous désormais.
[*initial:* à jamais].

AUGUSTE *et une partie des clients*

O! coupable démence,
Plus d'espoir, plus de paix
[*initial:* Qui refuse la paix.]
C'est la guerre à outrance
Entre nous désormais.

JULIE

[*anulat:* Pas d'indigne alliance /
A ce plan d'alliance
Me soumettre? Jamais
Dussé-je à l'existence
Renoncer.]
Pas d'indigne alliance!
Non, plutôt, désormais
Épouser [*initial:*
Accepter] la souffrance,
Mais la honte, jamais.

CHOEUR

Pas d'indigne alliance!
Plus de paix désormais...
Guerre, guerre à outrance,
Mais la honte, jamais!

OVIDE

SCENARIO

PERSONNAGES

L'EMPEREUR AUGUSTE
OVIDE
MÉCÈNE
IBIS
HILLARIUS, augure
ALCIDE PINAX, parasite et histrion
RUTUBA, gladiateur
TIGELLIUS, CLEVETIUS, COTTA, BARRUS, patriciens
MARCIANUS, secrétaire d'Auguste
MUSS, gamin de Rome
SARMIS, habitant de Tomi sur le Pont Euxin
GETTOR, guerrier sarmate
L'AMBASSADEUR du Roi dace Cotison
UN LICTEUR
TROIS VENDEURS
JULIE, petite-fille d'Auguste
CORINE, dame romaine
ACTÉA, CHLOÉ, TYNDARIS, GLYCÉ, courtisanes
SAGA, PYRRHA, marchandes d'oranges et de citrons, VENDEURS
SARMIZA, jeune fille sarmate
DAVA, vieille femme dace
PEUPLE ROMAIN, PEUPLE SARMATE, GUERRIERS, PATRICIENS, LICTEURS, ESCLAVES, HISTRIONS

OVIDE

PIÈCE EN 5 ACTES

ACTE I

Jardin du palais impérial à Rome. À droite, façade de la maison palatine d'Auguste avec perron et porte de bronze. À gauche, 1er plan, un rocher couvert de lierre et surmonté de la statue de Jules César. Banc de marbre à côté. Massifs d'arbres au fond. Bassin en granit au milieu. Statues, fleurs. Nuit, la lune apparaît de temps en temps.

SCÈNE I

IBIS, HILLARIUS

Entrent Ibis et Hillarius. Ibis, jaloux d'Ovide à cause de Corine, demande l'aide de l'augure pour se débarrasser de son rival. Hillarius lui propose de traiter avec Rutuba, le gladiateur qui fait aussi métier d'assassin. Il sort pour aller le chercher.

SCÈNE II

IBIS

Ibis exprime sa douleur d'avoir été trahi par Corine et sa rage contre Ovide. Il se réjouit à l'idée de préparer la mort de celui-ci.

SCÈNE III

IBIS, CORINE

Corine arrive inquiète; elle semble chercher quelqu'un. Elle rencontre Ibis qui lui reproche sa conduite et condamne son amour pour Ovide. Indignée, elle répond par le mépris et ne cache pas qu'elle cherche Ovide auquel son amour est acquis. Ibis à accusé son amant d'infidélité en insinuant que celui-ci avait des rencontres mystérieuses avec une des demoiselles d'honneur du palais; elle est venue s'en convaincre par ses propres yeux, afin de constater le mensonge de son lâche calomniateur. Ibis, furieux, lui conseille de se cacher dans les massifs des arbres et d'attendre; elle verra bientôt Ovide arriver furtivement au rendez-vous de chaque nuit. Corine se retire et disparaît dans l'ombre des massifs.

SCÈNE IV

IBIS, HILLARIUS, RUTUBA

Hillarius arrive avec Rutuba. Ils complotent contre les jours d'Ovide et font ensemble un marché pour l'assassinat du poète et de sa nouvelle maîtresse. Ils se mettent aux aguets derrière le grand rocher en voyant arriver Ovide.

SCÈNE V

OVIDE

Monologue amoureux; il supplie Vénus de lui amener sa bien-aimée.

SCÈNE VI

OVIDE, JULIE

Julie sort du palais et vient trouver Ovide. Scène d'amour à laquelle assistent dans l'ombre Corine, brisée de douleur et les assassins prêts à se jeter sur leurs victimes.

SCÈNE VII

Ibis, Hillarius, Rutuba, armés de poignards et la figure cachée sous leurs manteaux entourent Ovide et Julie. Corine veut les empêcher de tuer son amant. Ibis donne l'ordre à Rutuba de commencer par la jeune fille afin de faire assister d'abord Ovide à l'agonie de sa maîtresse. Rutuba lève le bras sur Julie. La lune éclaire la scène. Julie se découvre et s'écrie: „Arrière, misérable! je suis la petite-fille d'Auguste!" À ces mots, Rutuba laisse tomber son poignard. Ibis et Hillarius restent pétrifiés. Julie profite de ce moment de stupeur pour emmener Ovide dans le palais. *(La toile tombe.)*

ACTE II

Le Forum. Portiques à colonnes à droite et à gauche tout le long des coulisses. Un temple au fond. Une vaste fontaine en marbre au milieu. Rue débouchant sur la place entre les premières coulisses de droite. Autre rue longeant le temple. Au lever du rideau, peuple emplissant le Forum; sur les gradins des portiques, marchands de divers denrées. Mouvement.

SCÈNE I

PEUPLE, RUTUBA, MUSS, PYRRHA, SAGA, vendeurs d'eau, de fruits, de gâteaux. Scène animée. Des histrions faisant des tours au fond.

SCÈNE II

IBIS, HILLARIUS

Ils arrivent par la droite. Ibis, furieux d'avoir laissé échapper Ovide, a trouvé un nouveau moyen de se venger. Ayant appris que Julie devait traverser la

place du Forum, en lectica, à son retour du temple de Vénus, projette de la faire insulter par la populace. Il propose à Hillarius de répandre de l'or dans la foule pour la gagner à sa vengeance, et d'insinuer que c'est Ovide qui paie. Le scandale doit se faire en son nom. Le complot réussi, tout la riguer d'Auguste tombera sur la tête de son poète favori. Il donne trois bourses pleines de monnaies à Hillarius et va de son côté s'entendre avec Rutuba.

SCÈNE III

HILLARIUS, PINAX

Hillarius commence par s'adjuger deux bourses et au moyen de la troisième il embauche le famélique Pinax et l'envoie préparer ses nombreux amis choisis dans la lie du peuple de Rome. *(Ils sortent.)*

SCÈNE IV

OVIDE, TIGELLIUS, COTTA, CLEVETIUS et autres patriciens arrivent gaiment par la droite.

Conversation animée sur l'empereur Auguste. Ovide exalte l'époque glorieuse dans laquelle le destin favorable les a fait naître, et blâme l'indifférence dont ses amis font parade pour le titre de *civis romanus*. Il déplore les symptômes de décadence qui caractérisent la nouvelle génération et leur montre le jeune Barrus comme un exemple frappant de cette dégénérescence.

SCÈNE V

LES PRÉCÉDENTS, BARRUS

Barrus est habillé à la dernière mode, la figure couverte de mouches, fardé, hâve, épuisé par les excès.

Il annonce l'arrivée de plusieurs courtisanes qu'il a rencontrées au Champ de Mars.

SCÈNE VI

LES PRÉCÉDENTS, COURTISANES en riches costumes

Conversation vive entre elles et les jeunes patriciens. Ovide les invite à se rendre sous les portiques pour assister à l'entrée d'un ambassadeur de la Dacie.

SCÈNE VII

OVIDE, CORINE

Au moment de quitter le Forum, Ovide est abordé par Corine qui l'avertit du complot d'Ibis, en lui disant: „Tu m'as trahie, tu m'as cruellement offensée, je me venge en sacrifiant mon bonheur à tes nouvelles amours: Sauve ma rivale d'un scandale qui serait ta perte. Adieu." Elle s'enfuit; Ovide, anxieux, va trouver ses amis sous les portiques.

SCÈNE VIII

Mouvement du peuple sur la place. Pinax accourt du fond pour annoncer l'arrivée du cortège de Julie. Rutuba range ses hommes en plusieurs groupes à droite et leur donne l'ordre de se tenir prêts. Le cortège débouche par la rue qui longe le temple, précédé de plusieurs licteurs. La lectica dorée de Julie apparaît portée sur les épaules de huit syriens. La jeune princesse est étendue sur des coussins de pourpre. Deux esclaves lybiennes marchent à côté de la lectica, agitant de grands éventails. Le cortège est formé par d'autres licteurs. Un coup de sifflet part du groupe Rutuba; d'autres sifflets y répondent des différents coins de la

place. Le chef des licteurs menace la foule qui crie: „Au Tibre! Au Tibre!" — Tumulte, injures, lutte. Les gens du peuple entourent le cortège. Rutuba s'avance et donne l'ordre aux Syriens de descendre la lectica à terre. Julie se relève sur son coude et s'écrie: „Haut la lectica! plus haut encore, afin que la plèbe me voie et que mon mépris tombe de plus haut sur sa tête!" Le tumulte augmente; les licteurs pressés de toutes parts ne peuvent plus résister, quand Ovide s'élance avec ses amis du haut de gradins et se jette dans la lutte en criant: „Mort aux lâches insulteurs!" La foule est repoussée, mais elle revient à la charge. Ovide s'est approché de Julie qui lui dit: „Ils sont nombreux et vous êtes sans armes". — „Des armes? réplique-t-il, avec ces misérables ivrognes?... Écoute et regarde de quelles armes on doit faire usage avec eux." — Ils s'adresse ensuite à la foule et lui demande si elle connaît la nouvelle monnaie en or frappée à l'effigie d'Auguste. La foule répond: „Non, montre nous la." Ovide lui jette une poignée de monnaies. Tous se roulent par terre pour la ramasser. Pendant ce temps Julie remonte sur la lectica et le cortège quitte le Forum, accompagné des amis d'Ovide. Celui-ci, avant de sortir, jette une nouvelle poignée de monnaies et donne l'ordre à la foule de crier: „Evohé! César! Evohé! Julie!" Elle s'empresse d'obéir en ramassant l'or dans la poussière. Sous les portiques les courtisanes et des patriciens assistent au spectacle de la place, et sur les gradins du temple Ibis et Hillarius donnent des signes de consternation.

ACTE III

Grande salle du trône; galérie à colonnes au fond; à droite et à gauche, premier plan, des portes; fenêtres à droite; trône à gauche; statues, etc.

SCÈNE I

AUGUSTE

L'empereur entre par la gauche; pensif, il approche des fenêtres et voit Julie dans le jardin. Il parle de son règne et des malheurs de sa famille. Il ne lui reste que sa petite-fille sur laquelle il a reporté toute son affection. Il a hâte de la revoir après un mois d'absence qu'il a passé à l'île de Caprée.

SCÈNE II

AUGUSTE, JULIE

Scène de tendresse suivie d'une discussion au sujet des œuvres d'Ovide que Julie admire et que son grand-père blâme et taxe d'écrits destinés à corrompre les esprits. Il a trouvé un exemplaire du poème de l'*Art d'aimer* entre les mains de Julie et l'a jeté par la fenêtre dans un mouvement de colère, comme un objet indigne du contact des mains pures d'une jeune fille. Le caractère violent de Julie se dessine à partie de cette scène. Elle soutient qu'un poète, fils d'Apollon, est l'égal d'un roi, qu'elle ne voit aucune distance entre lui et une fille des Césars. Indignation d'Auguste. Il propose à Julie d'épouser le jeune Cotison, roi de la Dacie, afin d'allier ce pays hostile à l'Empire. Julie refuse en déclarant qu'elle veut épargner à Auguste, à Rome et à elle-même une humiliation. *(Elle sort.)*

SCÈNE III

AUGUSTE

Surpris du refus de Julie, il admire néanmoins son emportement superbe, qui lui rappelle sa mère. Il est flatté de trouver en elle une énergie qu'il ne lui soupçonnait pas. Marcianus vient lui apporter un papyrus;

il le parcourt des yeux. C'est celui d'un étranger qui demande à voir l'Empereur pour lui dévoiler un grand secret. Ordre à Marcianus de l'introduire.

SCÈNE IV

AUGUSTE, IBIS

Ibis raconte la scène du Forum, l'insulte que Julie a subie, et accuse Ovide d'être l'instigateur de ce scandale. Il dévoile les amours d'Ovide et de Julie. Fureur d'Auguste qui traite Ibis de lâche calomniateur. Ibis prend Rome à témoin de la vérité de ses récits et sort content d'avoir excité la colère d'Auguste.

SCÈNE V

AUGUSTE

Douleur d'Auguste d'avoir à douter de l'innocence de sa petite-fille. Fureur contre Ovide.

SCÈNE VI

AUGUSTE, MÉCÈNE, OVIDE, puis JULIE

Auguste demande à Mécène s'il est vrai que pendant son absence la plèbe de Rome a insulté Julie? Mécène répond affirmativement et ajoute que les principaux coupables ont déjà payé de leurs têtes le sacrilège qu'ils ont commis. „Pas tous! — reprend Auguste — le plus criminel de tous vit encore." — „Lequel?" demande Mécène. — „Le voilà", s'écrie Auguste en montrant Ovide. Celui-ci proteste, Mécène, le défend, Auguste l'accable de reproches. À ce moment Julie apparaît et s'écrie: „C'est faux! Ovide est indignement calomnié. C'est lui qui m'a sauvé et m'a reconduite au palais, en luttant contre la foule révoltée." —

„Silence! dit Auguste, ne cherche pas à m'aveugler; je connais le secret qui existe entre vous deux." Effroi d'Ovide. Julie, sans plus hésiter avoue qu'elle aime Ovide Auguste devient terrible, il les menace tous les deux de la Roche Tarpéïenne. Ovide sort accablé — Julie se jette aux pieds de son grand-père pour implorer sa clémence. Auguste refuse. Alors Julie se laisse aller à toute la violence de sa nature et déclare que puisque sa prière est rejetée, elle se compromettra à tel point aux yeux de Rome, que tout l'éclat de sa couronne sera terni. „N'oublie pas, dit-elle, que le sang de ma mère coule dans mes veines!"

On entend au loin des fanfares. C'est l'ambassadeur de la Dacie qui arrive au palais; en même temps les clients et les patriciens envahissent la salle pour féliciter l'Empereur de son heureux retour. Julie veut s'éloigner; Auguste la retinent; il monte sur le trône pour recevoir l'envoyé du roi Cotison.

SCÈNE VII

LES PRÉCÉDENTS, CLIENTS, PATRICIENS

Entrée de l'ambassadeur dace.

L'ambassadeur salue l'Empereur et demande la main de Julie pour son maître, le jeune roi Cotison, afin de mettre fin aux guerres des deux peuples. Auguste accepte — Julie refuse et sort majestueusement en déclarant qu'elle est la fille des Césars et surtout Romaine et qu'elle ne vend pas sa main pour une paix humiliante. Stupeur générale. L'ambassadeur quitte la salle. L'empereur descend du trône. Ibis s'approche et lui demande: „T'ai-je dit la vérité?" — „Oui, répond Auguste; mais tu as eu le malheur de surprendre un secret aussi fatal pour toi que pour Ovide." — „Tes paroles me remplissent de terreur, réplique

Ibis; suis-je donc un criminel à tes yeux?" — „Oui." — „Et que m'ordonnes-tu?" — „Je t'ordonne de mourir!"

(Toile.)

ACTE IV

chez Ovide

Une pièce précédant le grand salon et séparée de lui par un vaste et riche rideau. Portes à droite et à gauche. On entend les bruits d'une orgie accompagnée d'une musique lointaine. Toastes. Rires.

SCÈNE I

Ovide entre suivi d'un esclave qui lui annonce la visite d'une inconnue. En effet Julie entre précipitamment pour l'engager de se soustraire par la fuite à la colère d'Auguste. Ovide refuse. Supplication de Julie et promesse de le suivre partout. Derrière le rideau plusieurs voix appellent Ovide. Celui-ci engage Julie de se retirer pour éviter la rencontre de ses amis. Julie s'attache à lui. Scène de dévoûment mutuel, interrompue par les bruits de l'orgie et par les appels plus rapprochés des convives. Enfin Ovide entraîne Julie, de force, hors de sa maison.

SCÈNE II

Le rideau s'écarte et laisse voir un grand et magnifique salon resplendissant de lumière — au fond, sur une estrade, figure le tableau vivant de la décadence de Rome par Couture. La plupart de convives descendent en scène: Ces sont les courtisanes Actea, Tyndaris, Glycé, Chloé, etc. ainsi que les patriciens Cotta, Tigellius, Clevetius et plus tard Barrus. Les

BIBLIOTECA CENTRALĂ UNIVERSITARĂ CLUJ-NAPOCA

patriciens sont très gais et un peu chancelants. Les courtisanes se moquent d'eux. Barrus descend en scène satisfait de lui-même; il devient le point de mire des plaisanteries, et après une scène comique entre lui et Clevetius, il déclare qu'il va se tuer, ayant assez de la vie. On lui dit adieu, en faisant semblant de le regretter, mais il change d'idée sur le pas de la porte et revient en déclarant qu'il veut devenir gladiateur.

SCÈNE III

LES PRÉCÉDENTS, OVIDE

Ovide rentre pâle, après avoir reconduit Julie au palais. On l'entoure, il s'anime, il s'excite lui-même pour retrouver sa gaité, il parle de son culte pour les femmes et demande à boire à leur éternelle beauté. Actéa lui apporte une coupe. En ce moment Julie réapparaît au fond dans toute la splendeur du costume impérial, et s'écrie: „Joie et bonheur à tous!" Ovide laisse tomber sa coupe et s'élance pour arracher Julie au contact des courtisanes dont il est entouré. Julie déclare qu'elle est venue exprès se mêler à elles, afin que Rome la voie et que Auguste la sache trônant au milieu de l'orgie. Elle veut se compromettre aux yeux du monde entier pour obtenir Ovide qu'elle aime. Ovide cherche à lui faire comprendre qu'elle se perd et s'expose à la rigueur d'Auguste; il la supplie et enfin lui ordonne de s'éloigner. Elle lui répond: « Va-t-en toi-même si tu as peur de la mort, moi je reste.» À ces mots, Ovide, fou d'amour et de terreur, l'entoure de ses bras et lui dit: „Puisque rien ne t'arrête, viens te noyer avec moi dans les flots de l'orgie et que notre dernière nuit soit pour nous une agonie de bonheur!" Julie prend une coupe et fait une invocation à Vénus devant la statue de la déesse. On entend en ce moment un bruit de pas au dehors. Cotta annonce avec effroi l'arrivée de l'Empereur!... Consternation!

SCÈNE IV

LES PRÉCÉDENTS, AUGUSTE, MÉCÈNE, LICTEURS

(au fond)

Auguste jette un regard foudroyant sur tout le monde et s'écrie douloureusement: „La voilà! elle aussi tombée au lupanar!... O cieux! Couvrez-vous de nuages pour ne pas voir..." — „Quoi?" — demande Julie avec effronterie. „Comme tu me déshonores!" réplique Auguste. Puis, après un discours violent contre la bassesse des descendants de Romulus, il prononce l'arrêt de l'exil contre Ovide. Les licteurs s'emparent de celui-ci. Julie demande en vain la grâce de l'accompagner, et sur le refus d'Auguste, elle jette un grand cri et s'évanouit. Tableau.

(Toile.)

ACTE V

à Tomi

Une vaste chambre crépie à la chaux. Grande fenêtre au fond qui laisse voir la mer glacée et un paysage couvert de neige. À droite un poêle rustique — à gauche un lit en bois blanc. Une table couverte de manuscrits à côté, un fauteuil.

SCÈNE I

FEMMES SARMATES, SARMIZA, DAVA

Elles s'entretiennent avec terreur du combat qui a lieu sous les murs de la ville entre les habitants de Tomi et les Gètes qui l'assiègent. Tout leur espoir est dans Ovide qui commande la troupe des défenseurs de la ville. Sarmiza, jeune fille au service d'Ovide, parle avec émotion de l'état de faiblesse de son maître, des souffrances qu'il endure en exil et se prépare à lui porter une boisson chaude sur le champ de bataille. En ce moment des acclamations bruyantes se font entendre au dehors. Les Tomiotes ont repoussé les assauts de leurs ennemis et reviennent victorieux ayant à leur tête Ovide.

SCÈNE II

LES PRÉCÉDENTS, OVIDE, GUERRIERS SARMATES

Ovide, vieilli, courbé, hâve, tremblant, entre suivi de ses compagnons d'armes. Ceux-ci proclament sa valeur et lui décernent le laurier vert en signe de reconnaissance. Il les engage d'aller remercier leur dieu Zamolxis qui les a protégés dans la lutte. Ils sortent.

SCÈNE III

OVIDE, SARMIZA

Ovide, s'approche du feu soutenu par Sarmiza et cause avec elle des beautés de sa patrie, ainsi que de la nuit fatale où il a été exilé de Rome.

SCÈNE IV

OVIDE, SARMIZA, GETTOR, puis IBIS

Gettor, jeune guerrier sarmate, fiancé à Sarmiza, entre pour annoncer à Ovide qu'il lui amène un prisonnier de guerre. Ibis est introduit. Celui-ci, dominé par sa haine, raconte comment il a ourdi le complot contre Ovide pour insulter Julie en son nom; comment il a dévoilé à Auguste ses amours avec Julie, comment, en se réfugiant auprès du roi Cotison, il l'a poussé à envahir la Sarmatie et à mettre le siège devant Tomi. Il espérait sortir vainqueur de cette expédition et prendre Ovide en esclavage afin de lui faire subir tout l'effet de sa vengeance. Gettor veut se précipiter sur Ibis pour le tuer; Ovide l'en empêche. Ibis, pour prouver sa reconnaissance, raconte la mort d'Auguste et la paix conclue par l'Empereur avant de mourir, entre l'Empire Romain et la Dacie; il ajoute que sur ses conseils, Cotison a exigé d'Auguste qu'il pardonne à Ovide et comme preuve il montre un parchemin signé

de l'Empereur. Ovide y lit ces mots: „Pardonne à Ovide!" Tremblant de joie, haletant d'émotion, Ovide tend la main pour prendre le parchemin en s'écriant: „Je suis libre! Je veux partir de suite pour Rome." — „Tu le veux? réplique Ibis. Moi, je ne le veux pas! Corine est morte, périsse aussi ta liberté!..." et il jette le parchemin au feu, en ajoutant: „Je suis vengé!" Grand cri de désespoir d'Ovide qui tombe accablé sur son fauteuil. Ibis sort, Gettor se lance après lui pour le tuer.

SCÈNE V

Ovide, resté seul, se sent faiblir, il se prépare à mourir. Il se traîne auprès de la fenêtre et croit voir à travers les tourbillons de neige Rome avec toutes ses splendeurs; il lui dit un dernier adieu et revient s'asseoir près du lit pour écrire un dernier chant. Il commence un hymne au Soleil et s'endort épuisé sans le finir.

SCÈNE VI

OVIDE, JULIE

Julie, après la mort récente de son grand-père, s'est sauvée du lieu de son exil pour venir retrouver Ovide. Arrivée à Tomi, elle trouve son ancien amant épuisé par la souffrance, vieilli, mourant. Scène douloureuse entre les deux; elle l'entretient des temps heureux où ils s'aimèrent à Rome, et console ses derniers moments par le charme des souvenirs qu'elle évoque. Ovide, brisé d'émotion, haletant à la voix de Julie, ferme les yeux et s'évanouit. Julie, désespérée, appelle au secours et la chambre est soudainement envahie par les habitants de Tomi et peux après par les amis d'Ovide chargés d'apporter au poète la bonne nouvelle de son retour a Rome. À leur vue, Julie s'approche d'Ovide et lui crie: „Debout, Ovide,

la Rome de Jules César vient te saluer!" Ovide se réveille de sa lethargie, regarde fixement le monde qui l'entoure, se lève debout en chancelant, prononce quelques phrases comme un homme illuminé en prédisant l'avenir de l'Empire Romain, puis s'affaise et meurt en s'écriant: „Voici la nuit!... du soleil!... du soleil!" Tous les assistants tombent à genoux en déposant des couronnes aux pieds d'Ovide; Julie prend la main d'Ovide et y dépose un baiser en disant: „Adieu, âme d'élite, qui m'as tant adorée et que j'ai tant aimé..."

(La toile tombe sur ce tableau et se relève sur une apothéose où l'on voit Ovide dans l'Olympe en présence des dieux, et à côté des grands poètes de sa patrie.)

FIN

ACTE I

Jardin du palais d'Auguste à Rome. Façade du palais à gauche de l'acteur, avec perron et porte en bronze. A droite, un rocher couvert de lierre et surmonté de la statue dorée de Jules César. Au milieu de la scène, bassin en marbre avec fontaine. Massifs d'arbres au fond. Ciel nuageux. La lune apparaît de temps à autre.

SCÈNE I

IBIS, HILLARIUS (arrivant par le fond)

HILLARIUS

Pourquoi cet air lugubre, Ibis?

IBIS

Écoute, augure:
Tu m'as jadis prédit une étrange aventure.
Elle s'est accomplie et mon cœur saigne.

HILLARIUS

Quoi?
Ta Corine à son tour...

IBIS

Elle a trahi sa foi!
Cette nuit ma Corine autrefois si timide
Seul, à travers l'orage, a couru chez Ovide,
Ce poète insolent, corrompu, corrupteur,

Des matrones de Rome infâme suborneur.
Je l'exècre ! Sa vie au monde est importune
Et je le voudrais mort au prix de ma fortune.
Ma vengeance a besoin du secours de l'Enfer.
Peux-tu me le donner ?

HILLARIUS

Certes... en payant cher.

IBIS

Palais, joyaux, trésors, tout ce que je possède
Je veux les consacrer au penser qui m'obsède.
A la vengeance !

HILLARIUS

Bien, tu seras satisfait.
Le fer trempé dans l'or punit mieux un forfait.
Dans les quartiers de Rome
Je connais plus d'un homme
Tout prêt à te servir,
Mais le plus émérite
C'est Rutuba le Scyte,
Lui ne sait pas faillir.

IBIS

Amène-le sur l'heure.
Il faut qu'Ovide meure
A l'instant, sous mes yeux.
Dans l'ombre ici le traître
Va bientôt apparaître.
Mort à lui, je le veux.

IBIS

O ! Vengeance, je t'implore,
Verse avec ton bras fatal,
Sur le feu qui me dévore,
Tout le sang de mon rival.
Qu'il meure l'infâme !
Qu'il souffre mes maux,
Et rende son âme
Aux dieux infernaux !

HILLARIUS

O ! Vengeance qu'il implore,
Verse avec ton bras fatal,
Sur le feu qui le dévore,
Tout le sang de son rival.
Qu'il meure l'infâme,
Qu'il souffre ses maux,
Et rende son âme
Aux dieux infernaux !

HILLARIUS

Sois tranquille, à ta voix répondront les Furies.
Tes souffrances, ami, seront bientôt guéries
Par l'habile poignard du docteur Rutuba.

IBIS

Vas le chercher, voici de l'or pour toi.

HILLARIUS

Bien..

IBIS

Va...

(Hillarius sort à drcite.)

SCÈNE II

IBIS

Je vais donc écarter du sentier de ma vie
Un serpent vénéneux ! et ma haine assouvie
Fera place à la joie, au bonheur qui m'a fuit.
Mon destin malheureux va changer aujourd'hui.
Corine, hélas, oui, je l'adore !
Malgré le manque de sa foi !
Elle pourrait d'un mot encore
Me soumettre à sa douce loi.
Pour satisfaire une infidèle,
J'ai tout souffert, j'ai tout donné.
Elle est infâme et criminelle
Et pourtant c'est moi qui par elle
Voudrais être encore pardonné.

Corine, à ses nombreux caprices
J'aurais plié le monde entier.
Par mes trésors, mes sacrifices
J'ai couronné son front altier.
Peine perdue ! hélas, par elle
Je fus soudain abandonné.
Elle est infâme et criminelle,

Et c'est moi qui de l'infidèle
Voudrais être encore pardonné.

SCÈNE III

IBIS, CORINE (arrive inquiète)

CORINE
(à part)

Est-il ici?

IBIS
(à part)

Que vois-je? C'est Corine!
Qui cherche-t-elle ainsi?... je le devine,
C'est Ovide, toujours Ovide.

CORINE
(avec joie)

Il n'est point là.
Ibis en a menti, le traître!

IBIS

Halte-là!
Quelle affaire importante en ce jardin t'amène,
Qui cherches tu?

CORINE
(hésitante)

C'est toi...

IBIS
(railleur)

Moi, charmante inhumaine!
Tu me gardes encore une place en ton cœur.
O! miracle, à qui dois-je une telle faveur?
Quel dieu remercier d'avoir en ta pensée
Réveillé mon image à jamais effacée?
Tu te souviens d'Ibis, de tes serments
d'amour

Payés par ses écus et ses pleurs tour à tour,
Et tu cours après lui, la nuit, seule, dans Rome?
Je me croirais un dieu si je n'étais un homme.

CORINE

Le sarcasme insolent te sied mal, entre nous
Pas de reproche et de courroux.
Glorieux parvenu, tu crois donc qu'une femme
Echange volontiers les trésors de son âme
Contre l'or qui ternit sa beauté, son honneur?
Tu crois donc qu'il suffit d'étaler à sa vue
L'appât éblouissant d'un luxe tentateur,
Pour en faire une esclave à tes plaisirs vendus?
En me parlant ainsi sans crainte ni pudeur,
En révoltant en moi tout l'orgueil de ma race,
Barbare, oses-tu bien me regarder en face?

IBIS

Et toi pour me traiter avec tant de hauteur,
Où donc as-tu puisé ta morgue et ton audace,
Est-ce au contact d'Ovide, à son esprit moqueur?

CORINE

Ovide? tu l'as dit toi-même, c'est Ovide!
Il est mon roi, mon dieu, mon poète splendide.
Il règne sur mon cœur, son esprit me séduit,
Il est tendre, il est noble et je n'aime que lui!

[Aici, Alecsandri anulează replicile concomitente ale lui Ibis și ale Corinei:

IBIS	CORINE
O! supplice horrible!	Douceur indicible!
Rage inextinguible!	Flamme inextinguible!
Tourment sans égal!	Bonheur sans égal!
L'entendre elle-même	Je l'aime, je l'aime
Avouer qu'elle aime	D'un amour extrême,
Ovide, un rival!	Ardent, idéal.

pe care le înlocuiește cu replica lui Ibis:

IBIS

O ! fureur !]

CORINE

Tu m'as dit [*anulat:* ce matin] et j'ai cru ton mensonge
Qu'au sein de la débauche chaque jour [*şters şi scris deasupra cu creionul:* à toute heure] il se plonge,
Et que, perfide et déloyal,
Il accourt chaque nuit dans ce jardin royal
Trouver une dame inconnue.

IBIS

Oui, par trois fois je l'ai vue,
C'est une dame d'honneur
De la nièce de l'Empereur.
Au rendez-vous [*adăugat de Alecsandri: d'amour*] elle vient sans escorte,
Et sort de ce palais par là, par cette porte.

CORINE

Mensonge, calomnie !

IBIS

Ah ! tu ne me crois pas?
Hé bien, attends ici, bientôt tu la verras.

CORINE

Mensonge ! va, je te méprise.

IBIS

Soit, je vais rire à grands éclats
De ta fureur, de ta surprise
[*Versul inițial este şters ilizibil şi înlocuit de Alecsandri cu următorul:*
Bientôt, quand tu les surprendras.]

CORINE

Ah ! plus un mot, Ovide m'aime.

IBIS

Mais il en aime une autre aussi,
Lui laisse cheoir son diadème
Aux pieds de ton amant, ici.
(Il montre le banc.)

[*Următoarele două replici concomitente sînt anulate în ms.:*

CORINE

Dans mon cœur sensible,
Un soupçon horrible
Pénètre soudain.
Ovide infidèle,
C'est la mort cruelle,
Car c'est le dédain.

IBIS

Bonheur indicible,
Son cœur trop sensible
⟨*inițial:* S'indigne — *înlocuit de Alecsandri cu:* Tresaille⟩ soudain.
Ovide infidèle,
C'est la mort pour elle,
Car c'est le dédain.]

CORINE

C'est donc vrai?

IBIS

Par les dieux !

CORINE

Je n'ose y croire encore.

IBIS

Mais si tu les voyais là de tes propres yeux
Enlacés tendrement, heureux jusqu'a l'aurore,
Que ferais-tu? Réponds.

CORINE

Je les tuerais tous deux,
Et me tuerai moi-même après.

IBIS

Tu veux qu'il meure?

CORINE

Oui, s'il m'est inconstant...

IBIS

C'est bien, à tout à l'heure.
Vas te cacher dans ces massifs obscurs,
Et tu verras glisser le long des murs
Ton bel amant au rendez-vous fidèle
[*Versul inițial șters ilizibil și înlocuit de Alecsandri cu:*
Pour faire comme à toi des serments à sa belle.]

CORINE

O! Juste ciel, je rêve!... ai-je bien entendu?
Ovide me trahit!... Mon bonheur est perdu!
(Elle va désespérée se cacher dans les massifs du fond.)

IBIS

(seul)

Tu pleures à ton tour, pauvre femme insensée,
Tu souffres comme moi de te voir délaissée;
Mais je te vengerai,
Et si tu dois mourir, avec toi je mourrai.

SCÈNE IV

IBIS, HILLARIUS, RUTUBA

HILLARIUS

Ibis, voici notre homme.

IBIS

(observant Rutuba)

Il est de belle allure.
(À Rutuba.) As-tu le cœur vaillant, le bras fort, la main sûre?

RUTUBA

Je suis gladiateur,
Sans remords et sans peur,
De l'honneur des maris généreux défenseur.
On me connaît dans Rome,
Mon bras, selon la somme,

Blesse ou tue à loisir vil coquin ou brave homme
Un vieillard coûte peu.
Le tuer, c'est un jeu.
Mais un jeune romain exige un fort enjeu;
Car au printemps de l'âge
Il possède en partage
[*Cuvintele inițiale șterse:* Un plus grand capital —
și înlocuite de Alecsandri cu: Un plus riche trésor]
d'amours et de courage.

IBIS

Bien, tu me plais ainsi, sans pitié ni remords.
Que demanderais-tu, Rutuba, pour deux morts?

RUTUBA

Cela dépend, je suis un noble artiste en crimes,
Et veux savoir d'abord le nom de mes victimes.

IBIS

L'un c'est Ovide!

RUTUBA

Quoi! le poète enchanteur!
Ce génie inspiré qui sait parler au cœur!
Le favorit d'Auguste et l'ami de Mécène!
Lui, la gloire et l'orgueil de la Cité Romaine!
Le tuer, quelle horreur!... Sa mort
Vaut pour le moins dix talents d'or.

HILLARIUS

Hé! dix talents... pour un parjure!
Pourquoi donc pas un million?

RUTUBA

Ce serait trop pour un augure
Mais non pour un fils d'Apollon.

IBIS

Tu peut compter sur ma largesse
En tuant aussi sa maîtresse.

RUTUBA

Belle?

IBIS

Oui.

RUTUBA

Tendre?

IBIS

Oui.

RUTUBA

Jeune?

IBIS

Oui.

RUTUBA

Noble?

IBIS

Oui.

RUTUBA

La tuer! forfait inouï!
Plonger un froid poignard dans un sein qui vous tente!
C'est affreux! Moi je suis d'une nature aimante.
J'estime la beauté qui pourrait tôt ou tard
Mettre au monde un héros et peut-être un César.
Or priver l'Univers d'un objet plein de charmes,
Et rester insensible à ses cris, à ses larmes,
Horreur! horreur! horreur!... sa mort
Vaut pour le moins vingt talents d'or.

HILLARIUS

Vingt talents d'or pour une impure!
C'est dix fois trop, c'est un abus.

RUTUBA

Ce serait trop pour un augure,
Mais fort peu pour une Vénus.

IBIS

Soit, touche là, je te les donne;
Mais tu feras ce que j'ordonne.
Augure, viens ici, consacrer ce marché.

(Ibis et Rutuba se donnet la main, Hillarius vient y ajouter la sienne.)

HILLARIUS

Qu'il périsse écorché
Par les ongles d'acier des horribles Herpies;
Qu'il expire attaché
A des barres de fer par la flamme rougies;
Celui qui lâchement
Trahira son serment.

ENSEMBLE

Qu'il périsse écorché... etc.

SCÈNE V

LES PRÉCÉDENTS, CORINE (accourant du fond)

CORINE

Il vient! Dieux! le voici.

RUTUBA

(ôtant son poignard)

Mort à lui!

IBIS

Pas encore.
Il faut que le parjure et celle qui l'adore
Meurent du même coup... Retirons-nous sans bruit
Et guettons le moment dans l'ombre de la nuit.
Allons.

CORINE

(suppliante)

Ibis!

IBIS

Pas de faiblesse,
Soyez tous prêts à mon signal.
Pour moi c'est l'heure d'allégresse,
Pour lui c'est le moment fatal.

IBIS, HILLARIUS, RUTUBA — CORINE

Qu'il meure l'infâme —
L'auteur de mes maux.
Qu'il rende son âme
Aux dieux infernaux.

(Ils se retirent derrière le rocher.)

SCÈNE VI

OVIDE

(arrive par le fond)

O ! Nuit chère aux amants que ton ombre protège,
Cache à tout regard sacrilège
Les amours de Julie et d'Ovide en ces lieux.
Leurs amours enviés des dieux.
Et toi, blonde Cypris à la voix caressante,
Engage ma divine amante
À courir près de moi qui l'appelle en tremblant,
Ému, charmé, le cœur brûlant.

Voici dans ce palais le royal sanctuaire
Qui cache ma divinité.
L'encens brûle autour d'elle, une lampe l'éclaire
Et fait un nimbe à sa beauté.
Son ombre m'apparaît à travers la fenêtre,
D'un frisson précurseur a frémi tout mon être...
La lampe s'est éteinte, ô ! signal de bonheur,
Un soleil printanier s'est levé dans mon cœur.

Julie, étoile bien-aimée,
Répands des hautes régions,
Dans mon âme par toi charmée
L'éclat divin de tes rayons.

La porte s'est ouverte.., une ombre en est sortie.
Dieux immortels ! C'est elle, c'est Julie.

(Julie apparaît au haut du perron, Ovide s'élance au devant d'elle.)

SCÈNE VII

OVIDE, JULIE

OVIDE

O ! ma déesse !...

JULIE

(descendant le perron)

Ovide ! ah ! je tremble, est-ce toi ?
Personne ne t'a vu, personne ne nous voit ?

OVIDE

Non, la nuit à ma prière
A concentré ses foyers de lumière
Dans tes [*cuvîntul:* regards *este anulat de Alecsandri și înlocuit cu:* yeux] pleins de douceur.
Tes yeux seuls brillent dans l'ombre
Et dans mon âme et dans cette nuit sombre
Jettent leur douce splendeur.

JULIE

À ta voix je me rassure,
Et je me sens envahie
Par l'extase la plus pure
Dont une âme peut jouir.
Tu m'aimes ô ! cher poète,
Tu m'aimes, oui, je le sens.
[*Versul inițial este șters ilizibil de V.A. și înlocuit cu următorul:*
Le ciel en moi se reflette.]
À tes amoureux accents.

OVIDE

[*Primele patru versuri sînt anulate ilizibil de V.A. și înlocuite de următoarele:*

Mon amour est comme un rêve
Dans un éblouissement.
Sur ses ailes il m'élève
Par delà le firmament.]

Est-ce un rêve de poète?
Quoi! la fille des Césars
Daigne couronner ma tête
De l'éclat de ses regards!
Au [*cuvintele inițiale:* fait vertigineux *sînt înlocuite cu creionul de:* faite éblouissante] où tu vis en déesse,
Nul désir téméraire hélas! n'ose aspirer.
T'aimer c'est outrager ta divine noblesse,
On ne peut en secret, de loin, que t'adorer.

JULIE

Oui, je suis condamnée à l'encens aux couronnes,
Mais le génie est dieu, créateur, immortel,
Il possède à bons droits des autels et des trônes;
En descendant vers lui je monte vers le ciel.

(Ils s'approchent du banc et y prennent place.)

Des ma plus tendre jeunesse,
O! mon poète favori,
Tes vers par une douce ivresse
Ont troublé mon cœur attendri.
Dis-moi quelle muse divine
Inspire avec amour tes chants harmonieux?
Est-ce Corine?
Corine existe-t-elle? Ah! sois franc, je le veux.

OVIDE

Non, c'est un nom de fantaisie
Qui garde mon secret et cache ma Julie.
C'est toi seule, c'est toi
La Muse qui m'inspire.
Bonheur, gloire et délire
Mon âme te les doit.
Les astres de la nuit, l'aurore aux doigts de rose,
Le soleil et la fleur à ses rayons éclose,
Tout ce qui s'harmonise avec mes doux penchants

Me parlent de Julie et je transcris leurs chants.
Je t'aime avec respect et quand je te contemple,
Je tombe à deux genoux ainsi que dans un temple.

(Il s'agenouille.)

CORINE

(apparaissant derrière le rocher)

L'infâme! Ah! je me sens mourir,
Lui m'outrager, lui me trahir!

JULIE

(attirant Ovide auprès d'elle [*adăugat de V.A. sur le banc*])

Ovide, à toi ma vie entière,
À tous les rois je te préfère.

OVIDE

L'Olympe s'ouvre à notre appel
Et je deviens un immortel!

ENSEMBLE

Félicité divine!
Les cieux sont entr'ouverts.
L'Amour qui me domine
Emplit tout l'Univers!

(Ils sont en extase.)

CORINE

Malheureuse Corine!
Les cieux leur sont ouverts,
Et moi dans ma poitrine
Je sens tous les Enfers.

SCÈNE VIII

OVIDE, JULIE, IBIS, HILLARIUS, RUTUBA, CORINE

IBIS

(à Rutuba)

Il est temps, frappe-les.

CORINE

(arrêtant Rutuba)

Non, pas lui...

IBIS

(montrant Julie)

D'abord elle.
Pour qu'il voie expirer sa conquête nouvelle
Et souffre mille morts avant que de mourir.

(Hillarius et Ibis prennent les bras d'Ovide.)

OVIDE

(se débattant)

Misérable assassin!

IBIS

Attends tu vas gémir.
(À Rutuba.) Tue-la.

(Rutuba lève le poignard sur Julie.)

OVIDE

Non, grâce...

JULIE

(se découvrant à la clarté de la lune)

Arrière,
Infâme téméraire!
[*Inceputul inițial al versului anulat ilizibil de V.A. și înlocuit de:* Tremblez vous tous!...] à terre vos poignards.
Je suis la fille des Césars,
Je suis Julie!

(Stupéfaction générale.)

CORINE

(à part)

O! ciel! ma rivale, c'est elle!

HILLARIUS

Je tremble.

IBIS

Je frémis.

CORINE

J'expire.

RUTUBA

(laissant tomber son arme)

Je chancelle!

JULIE

(prennant Ovide par la main)

Ovide, suis-moi, viens... *(Aux assassins.)* Et vous, disparaissez!

(Elle entraîne Ovide dans le palais.)

RUTUBA

Par son geste royal nous voici terrassés.

HILLARIUS

Et nous sommes perdus!

IBIS

Silence!
Je tiens encore mieux ma vengeance,
Aus bras de sa Julie Ovide est entré là,
C'est bien; César me vengera!

(La toile tombe.)

ACTE IV

Riche petit salon séparé du grand salon par un vaste rideau de pourpre. Portes à droite et à gauche.

SCÈNE I

CHOEUR

(derrière le rideau)

Vidons l'amphore pleine
De pétillant nectar.
Je veux boire à la reine

Qui m'attelle à son char.
De tous les biens du monde,
Le plus cher des trésors
C'est une coupe ronde,
Et pleine jusqu'aux bords.

VOIX

À Pyrrha la volage! — à Tyndaris la blonde!
À Chloé dont l'amour ressuscite les morts.

SCÈNE II

OVIDE — un esclave entrant par la gauche

OVIDE

Tu dis qu'une inconnue
En ces lieux est venue.
Et demande à me voir? Vas dis que je l'attends.
(L'esclave sort à droite.)
Qui peut-elle être? Hélas, il n'est plus temps
Pour le plus tendre des poètes,
De penser encore aux conquêtes.
La menace d'Auguste ainsi qu'un spectre noir
Suit mes pas constamment du matin jusqu'au soir.
Et même dans l'orgie avec ses traits funèbres
Glisse entre ma coupe et mes lèvres.
Adieu, douce espérance
De gloire et d'avenir!
Adieu, chère existence
Qui doit bientôt finir!
Mon âme est résolue;
La mort n'est qu'un départ.
César, César, César!
Mourant je te salue!

SCÈNE III

OVIDE, JULIE (entre précipitamment de la droite)

JULIE

Ovide, fuis!...

OVIDE

Julie!

JULIE

Auguste est menaçant.
Il veut venger l'honneur du trône dans ton sang.

OVIDE

Je le sais.

JULIE

Fuis, soustrais ta vie à sa colère.

OVIDE

À quoi bon? ni les dieux ne pourraient m'y soustraire.
Le cruel triumvir en proie à la fureur
Se réveille aujourd'hui sous le vieil Empereur.
À ses crimes nombreux joignant un nouveau crime,
Il veut faire de moi sa dernière victime.
Je le sais, je suis prêt
Et j'attends son arrêt.

JULIE

Mais moi, cruel, mais ta Julie,
En ce moment ton cœur l'oublie?
Que vais-je devenir quand tu ne seras plus?

OVIDE

Le destin a parlé, mes jours sont révolus.

JULIE

Non, il en est temps encore,
Fuis de Rome avant l'aurore.
Ah! sauve-toi, sauve nous.
Vois mes larmes, vois je tremble.
Loin d'ici fuyons ensemble.
Viens, je t'implore à genoux.

CHOEUR

(derrière le rideau)

De tous les biens du monde,
Le plus cher des trésors,
etc., etc., etc.

JULIE

(tressaillant)

Qu'etends-je? un bruit d'orgie ici dans ta maison?
Quand la douleur m'accable et trouble ma raison,
Quand seule à travers Rome, ayant la mort en face,
J'accours pour t'avertir du sort qui te menace
Aux flots de la débauche impure tu prends part,
Oubliant et Julie, et ton nom et César?

OVIDE

Hélas! ne vois-tu point dans cette folle orgie
Le désespoir cruel dont mon âme est saisie?
De ma dernière nuit, sur le bord de ma tombe,
Je veux faire un sépulcre où ma raison succombe,
Car, séparé de toi, je méprise la vie,
Le monde est un désert pour moi sans ma Julie.

JULIE

Ovide, ah! reviens à toi,
Fuyons, fuyons, écoute moi.
Je te suivrai partout et dédaignant le trône
Je renonce à mon nom, à Rome, à ma couronne.

OVIDE

Non, je ne puis accepter
Ce grand et noble sacrifice,
Sans être un lâche et mériter
Le déshonneur et le supplice.
Ah! laisse-moi, retourne en ton palais.

JULIE

T'abandonner? Jamais, jamais, jamais!

(Voix derrière le rideau: „Ovide, où donc est-tu?")

OVIDE

Ciel! tout mon sang se glace!
L'appel de mes amis?.... Retire-toi de grâce.

JULIE

Non, je reste.

OVIDE

Julie, à mon tour je te dis:
Éloigne-toi de cet endroit maudit.
Je ne veux pas que Julie apparaisse
Aux yeux de [*cele două cuvinte inițiale șterse ilizibil de V.A. și înlocuite cu:* mes amis] étourdis
par l'ivresse.

JULIE

Hé! qu'est-ce que la honte auprès de ma douleur?
Je reste ici.

OVIDE

Mais pense à ton honneur.

JULIE

Mon honneur me conseille
D'avoir ma destinée à la tienne pareille.

(Voix derrière le rideau:
„Ovide, hé! le poète — Ovide, hé! l'inconstant.")

OVIDE

O! désespoir, ils approchent, va-t'en.
Je t'en supplie.

JULIE

En vain.

OVIDE

(violent)

Hé bien, je te l'ordonne.
Pas de tache à ton front, pas de tache à ton trône.

(Il entraîne avec violence Julie à droite.)

SCÈNE IV

Le rideau de pourpre s'écarte et laisse voir un magnifique salon resplendissant de lumière. Au fond, sur une estrade figure le tableau vivant de la décadence de Rome par Couture. La plupart des convives descendent en scène. Les hommes sont un peu chancelants. Les femmes très gaies. Des esclaves de tous pays remplissent des coupes.

ACTÉA, TYNDARIS, CHLOÉ, GLYCÉ, COTTA, TIGELLIUS, CLEVETIUS etc.

CHOEUR

Io Bacchus !
Io Vénus !
À vous mon cœur et ma jeunesse !
La nuit, le jour,
À nous l'amour,
Et ses transports et son ivresse.

LES COURTISANES
(montrant les patriciens)

Voyez ces pauvres courtisans
Avec leurs mines de fantômes,
Et leurs regards presque mourants,
Ils ont fini d'être des hommes.
Ha, ha, ha, ha !
Vieux, chancelant sur leurs fuseaux,
Ivres de vin, branlant la tête,
On les dirait de vrais roseaux
Pliant, battus par la tempête.
Ha, ha, ha, ha !

LES PATRICIENS

Voyez ce groupe séduisant
De belles courtisanes,
Au regard vif et provoquant
Aux robes diaphanes.
Leurs pieds, leurs seins, leurs bras sont nus,
Et quand on les observe
On trouve entr'elle des Vénus,
Mais pas une Minerve.

COTTA

Amis, pour couronner cette nuit de plaisirs,
Faisons de Rome entière un immense incendie.

TIGELLIUS

Non, mieux ; allons au cirque amuser nos loisirs
En jetant des chrétiens aux tigres de Lybie.

CLEVETIUS

Mieux encore ; offrons leur ces trésors de bras blancs
Et de lèvres de pourpre et de seins palpitants.

ENSEMBLE

LES PATRICIENS

C'est parfait, enlevons
ces Sabines ;
Imitons les exploits
des ayeux.
Gare à vous, les syrènes
mutines,
Le désir se rallume en
nos yeux.

LES COURTISANS

C'est plaisant, enlever
des Sabines ;
[*Versul inițial șters ilizibil de V.A. și înlocuit cu:*
Quoi, ces nains imiter
leurs ayeux ?]
Gare à vous ! les syrènes
mutines
Ont des doigts bien
armés pour vos yeux.

(Les patriciens s'élancent vers les courtisanes et les pourchassent ; celles-ci se défendent en riant.)

SCÈNE V

LES PRÉCÉDENTS, OVIDE (rentre par la droite)

OVIDE

Amis !

TOUS

Ovide !

ACTÉA

Accours, par ta présence
Ranimer la gaîté de ces morts en démence.

Mais que vois-je? à ton tour, pâle, triste, abbattu?
Qu'as-tu? réponds.

TOUS

(l'entourant)

Dis-nous, qu'arrive-t-il, qu'as-tu?

OVIDE

Moi? je n'ai rien, voyez, je suis gai, j'aime à vivre
Auprès de ces beautés dont la grâce m'enivre.
(Aux courtisanes.) Venez toutes à mon côté
Pour défendre mes jours contre une mort prochaine,
Car sur la roche Tarpéienne
Cette nuit [*anulat:* à ma droite] la
chouette a chanté.

CHOEUR

[*Cele opt versuri inițiale sînt anulate ilizibil de V.A. și înlocuite cu alte patru, anulate și ele:*
La foudre est sur ta tête,
O! terreur, triste sort!
C'est la mort, c'est la mort
Qui s'approche et te guette.]

(Les hommes et les femmes sont consternés.)

OVIDE

Hé bien, que la mort vienne au milieu de la fête
Mêler à nos éclats son rictus de squelette.
Je veux qu'elle me trouve une coupe à la main,
Prêt à la saluer de mon [profond *inițial, înlocuit de V.A. cu:* vaste] dédain.
Vous, femmes dont l'aspect et m'attire et m'enflamme,
Mêlez à ce nectar votre vive gaité.
Avant que de mourir je veux chanter la femme,
Sans elle on douterait de la divinité.
La femme est la reine du monde,
Elle le charme, elle l'inonde
De ses rayons, de sa beauté.
Soleil joyeux de notre vie
Elle est l'amour, la poésie
Et la suprême volupté.

À moi, nobles patriciennes
Et vous Laïs et vous syrènes
[*inițial, în loc de:* vous — les]
Aux yeux ardents, aux douces voix;
Je voudrais, épris de chacune,
Vous [*inițial:* Les] confondre toutes en une,
Vous [*inițial:* Les] aimer toutes à la fois.

CHOEUR

Gloire au poète
De *l'Art d'aimer*,
Sa lyre est prête
À nous charmer.

OVIDE

Amis, faites entrer les bacchantes lascives.
Que leurs bras amoureux enlacent mes convives;
Et nous, accompagnons de nos ris, de nos chants
Le rythme cadencé de leurs pas entraînants.

(Des bacchantes couronnées de grappes de raisin et armées de thyrses d'or entrent et exécutent la danse des Lupercales.)

CHOEUR

Dansez, troupes charmantes
De joyeuses bacchantes.
Aux poses enivrantes,
Aux mouvements lascifs.
Mon désir vous réclame,
Et mon cœur plein de flamme
Rebondit et se pame
Sous vos pas convulsifs.

SCÈNE VI

LES PRÉCÉDENTS, JULIE (apparaît au fond; le ballet s'interrompt)

JULIE

Joie et bonheur à tous!

TOUS

Que vois-je?

OVIDE

O! ciel, Julie!

JULIE

Je viens avec vous tous partager la folie
Qui chasse les tourments et fait qu'on les oublie.
[*Cele șase versuri inițiale ale corului:*

CHOEUR

O! mystère profond,
Mon esprit se confond.
Je n'y puis riens comprendre.
La princesse du sang
Oser dans notre rang
De son trône descendre!

sînt anulate de V. A. și înlocuite cu patru, continuare a replicii Iuliei:

Oui, je viens, désormais disposant de mon sort,
Vers un Monde inconnu prendre enfin mon essor.
César veut me tenir à son trône enchaînée.
Je veux, même en tombant, changer ma destinée.]

OVIDE

Julie, un pouvoir infernal
T'entraîne à l'abîme fatal.
Sais-tu bien, malheureuse, en quel lieu tu te trouves?
C'est un nid de démons, c'est un antre de louves.

JULIE

Ma place est près de toi, ma place est dans tes bras.
Ne nous aimons-nous pas?

TOUS

Que dit-elle?

OVIDE

O! démance, ô! cruel embarras.

JULIE

Ouvrez-moi donc vos rangs, superbes courtisanes,
Qui tenez dans vos mains le sceptre de l'amour.
Je veux goûter enfin à vos plaisirs profanes
Et trôner dans l'orgie à mon tour.
Que le monde me voit et que César me sache
Livrée ainsi que vous au désordre enivrant.
Soit brisé pour jamais le lien qui m'attache
Au trône auguste, éblouissant.

CHOEUR GÉNÉRAL

LES COURTISANES	LES PATRICIENS
Ouvrons nos rangs à la rivale	Oh! sa démence est sans égale
Qui se proclame notre sœur,	Dans cette orgie oser sans peur
Elle est de race impériale;	Braver la foudre impériale
Son choix nous plaît, nous fait honneur.	Et se livrer au déshonneur.

OVIDE

Oh! ma douleur est sans égale,
Et sans égale est ma terreur.
Elle, princesse impériale
Braver le monde et l'Empereur!

JULIE

Oh! mon ivresse est sans égale,
Je satisfais enfin mon cœur.
Bravant la ville impériale
Et le courroux de l'Empereur!

OVIDE

Ainsi pour prendre part à cette horrible fête
Ni la peur, ni la honte, ô! ciel, rien ne t'arrête?

JULIE

Non, rien.

OVIDE

Mais tu te perds.

JULIE

Je me perds avec toi.

OVIDE

Mais je te le défends.

JULIE

Aurais-tu peur?

OVIDE

Peur moi?
Ah! puisque dédaignant la cîme,
Hélas! tu penches vers l'abîme,
En affrontant le blâme universel,
Bravons ensemble et la terre et le ciel.
Que la mer en courroux nous couvre de ses ondes!
Que la voûte des cieux s'écroule sur les mondes!
Rions, buvons, chantons ainsi que des damnés
De roses couronnés.
[*Începutul inițial al versului este anulat indescifrabil de V.A. și înlocuit cu:* Et pour braver
le sort], que chacun idolâtre
Choisisse une compagne aux seins ronds et d'albâtre!
La mienne, la voici. Vous tous, inclinez-vous,
Elle est jeune, elle est belle et notre reine à tous.
Je jette aux quatre vents ma raison éphémère.
César, enfer et dieux, je nargue leur colère.
Rions, buvons, chantons!
Ei si la mort approche,
Ainsi que nous vivons,
Mourons dans la débauche.

CHOEUR

Buvons, rions, chantons (etc.)

(Chacun choisit une courtisane; ils forment divers groupes.)

JULIE

(la coupe à la main, s'adresse à la statue de Vénus)

Vénus! ô ma divinité!
Reçois mes vœux et mon délire.

Je veux à la posterité
Léguer un nom que l'on admire.
Et chaque nuit et chaque jour
Je veux, en proie à la folie,
Retremper mon cœur, plein d'amour,
Dans ma coupe toujours remplie!

TOUS

Évohé! gloire à toi, Julie!

JULIE

Et maintenant,
Prêtresses de Bacchus, en avant!

TOUS

En avant!

(Les bacchantes reprennent leur danse avec une ardeur folle. Ovide et Julie prennent place sur des coussins de pourpre à gauche, les autres convives forment divers groupes à droite.)

CHOEUR

Danser troupes charmantes
De joyeuses bacchantes,
etc.

SCÈNE VII

LES PRÉCÉDENTS, AUGUSTE, MÉCÈNE, LICTEURS
(apparaissent au fond. Bruits de pas au dehors.)

OVIDE

Quel est ce bruit dehors? Qui vient?

COTTA

(accourant effrayé)

C'est l'Empereur!

TOUS

L'Empereur,
O ! Terreur !

OVIDE

Fuyez, amis, Julie, éloigne-toi de grâce.

JULIE

Non, non, [*cuvintele inițiale:* ne bougez pas — *înlocuite de V.A. cu:* pas de terreur ;] restez à votre place.
Qu'il vienne, je l'attends.

AUGUSTE

(sur l'estrade au fond)

C'est donc vrai? La voici !
Tombée au lupanar à son tour, elle aussi !
Terre et cieux, couvrez-vous des plus épais nuages,
Pour ne pas voir...

JULIE

(avec effronterie)

Quoi donc?

AUGUSTE

Tes ignobles outrages.
Ô ! honte, ô ! décandence, ô ! triste abjection !
Ô spectacle écœurant de prostitution !
La Rome des ayeux, la cité souveraine
Purrit sur le fumier avec l'aigle romaine !
Ces rejetons bâtards des héros glorieux,
Indignes de leur nom, débauchés, vicieux,
N'ont point dans leurs désirs des tendances plus hautes
Que de cheoir au niveau des plus tristes ilotes.
À peine peuvent-ils soulever de leur main
Un voile de Laïs, une coupe de vin,
Pendant que sous leurs pieds, dans une lie immonde,
Gît l'épée invincible et qui soumit le monde !

Anathème sur vous, misérables bâtards,
Qui traînez dans l'égoût la fille des Césars !
(À Ovide.) Et toi, vil corrupteur, *(à Julie)* et toi, toi malheureuse,
Qui roules ta splendeur dans la tourbe fangeuse,
Soyez pour vos forfaits à l'exil condamnés,
Loin de moi, loin du trône et de Rome indignés.

MÉCÈNE

Auguste, sois clément...
[*Adaos autograf V.A.:*

TOUS

(excepté Julie et Ovide)

Auguste, grâce, grâce !]

AUGUSTE

Licteurs, emmenez-le jusqu'au fond de la Thrace,
Qu'il périsse oublié dans ses déserts de glace.

OVIDE

Triumvir implacable, implacable Empereur,
Ma mort dans l'avenir ternira ta grandeur.
Tu proscrivis jadis, sanglant exécuteur,
Amis, clients, famille, aux dépens de ta gloire,
Tu seras à ton tour le proscrit de l'histoire !

AUGUSTE

Licteurs ! *(Il montre du geste Ovide. Les licteurs s'avancent pour l'arrêter.)*

JULIE

No, tu ne peux l'arracher de mes bras.
Même exil à nous deux, à nous même trépas.
(Elle entoure Ovide de ses bras.)
Je saurais le sauver, dusse-je être tuée...
Il est à moi, je suis à lui.

AUGUSTE

(l'arrachant des bras d'Ovide)

Prostituée !

(Julie jette un grand cri et tombe évanouie, pendant que les licteurs entraînent Ovide. Consternation générale.)

(La toile tombe.)

SÎNZIANA

[versiunea în limba franceză]

SÎNZIANA

FÉERIE EN CINQ ACTES

PERSONNAGES

L'EMPEREUR PAPOURA (King Bamboo)
SINZIANA, sa fille
PARLEA-VODA (King Fire)
LACUSTA-VODA (King Locust)

ACTE I

Paysage brûlé par le soleil. Un lac occupe la plus grande partie de la scène. A sa gauche le rivage forme colline et aboutit à une forêt aux feuilles desséchées. Toujours du même côté, 1er plan, une petite chaumière à moitié cachée dans les arbres. Au pied d'un chêne Pepelea dort étendu.

SCÈNE I

MACOVAYE, MARICA, TOMA, PAYSANS et PAYSANNES
(ils sont tous accablés par la chaleur)

CHOEUR

Quelle chaleur insupportable!
Tout se dessèche autour de nous.
La terre aride est dure en diable
Et le soleil nous grille tous.

MACOVAY

Ouff ! depuis que je suis au monde, moi Macovay, maître d'école... et j'y suis, tant qu'il m'en souvient, depuis assez longtemps... depuis... oui, c'est bien ça.— Hé bien, mes enfants, je n'ai pas ressenti une pareille chaleur... On fond comme beurre... C'est à croire que nous nous trouvons dans le royaume du King-Fire.

TOMA

Et comment est donc ce pays-là?

MAC.

Une contrée incandescente où les poules pondent des œufs durs à la coque.

TOMA

Pourquoi pas des omelettes aux truffes?

MAC.

(sévère)

Toma, tu es incrédule, c'est ta spécialité... Mais, bête, depuis quand, mon ga [*ms. rupt*].

TOMA

Hé que voulez-vous? Je ne suis pas un savant comme vous, je ne connais pas l'a, b, c par cœur; je n'ai pas voyagé comme vous dans des pays... biscornus [*ms. rupt*].

MARICA

Oh ! ça c'est vrai, mon mari, le savant Macovay, a parcouru le pays des griffons, des hommes à tête de chien, des bêtes à cornes.

MAC.

Hein !.. Serait-ce une allusion?... Espérons que non... Oui, mes enfant, j'ai été un grand coureur dans ma jeunesse.

MAR.

Un coureur, vous? Ha, ha, ha.

MAC.

Ne ris pas, Marica, tel que vous me voyez, j'ai traversé des contrées fabu [*ms. rupt*], j'ai vu des choses incroyables.

TOMA

Aussi je n'y crois pas.

MAC.

Parbleu puisque tu portes ton nom !.. Écoutez:

(couplets)

TOUS

(avec étonnement)

Oh ! C'est surprenant.

TOMA

Surtout incroyable.

MACOV.

Mais ce n'est rien encore. J'ai vu la cour du Prince Sauterelle.

TOUS

Le Prince Sauterelle?

MACOV.

Quoi?... Vous n'avez pas entendu parler de ce grand prince qui possède une armée innombrable et un estomac gigantesque?... Il mange, il dévore, il avale et ne fait que ça depuis le matin jusqu'au soir et *vice-versa*.

TOMA

Comment? il se nourrit même de *vice-versa*?

MAC.

Tais-toi, vieille buse... tu ne sais rien de rien, pas même le sanscrit.

MARICA

Mais [*initial:* Et son peuple] si ce prince est une si belle fourchette, il doit être gros à crever dans sa peau.

MAC.

Au contraire, il est maigre comme un budget turc.

MARICA

Et son peuple?

MAC.

Il mange fort peu, mais [*initial:* presque] en revanche il est encore plus maigre que son maître.

TOMA [*initial:* MARICA]

Ne l'envions pas...

MAC.

Non, soyons généreux! et félicitons-nous de vivre dans notre [*initial:* l'Empire] pays [sous] le règne de l'Empereur Papoura...

TOMA

On dit pourtant que l'Empereur plie à tous les vents comme son nom.

MAC.

Silence, méchante langue... Sa [*initial:* Notre] Majesté est tout simplement prudente... Elle a deux conseillers intimes, ses ministres Tandala et Pacala, deux fortes [*ms. rupt*]. L'un lui conseille une chose, l'autre tout le contraire, et Sa Majesté penche tantôt d'un côté, tantôt de l'autre... C'est naturel, il me semble.

TOMA

Oui, il est comme le roseau qui...

MAC.

Hé bien, après?... Les roseaux n'ont qu'a plier, pourvu que les grenouilles soient heureuses... Or, êtes-vous heureuses?

TOUS

Oui, oui, oui...

MARICA

On dit que du temps que vivait [*initial:* de feu] l'impératrice, c'est [elle] qui ferait le coq au palais?

MAC.

Comment l'entendez-vous?

MARICA

Et que maintenant c'est sa fille, la princesse Sinziana, qui le conduit par le nez?

MAC.

C'est probable... Elle est si bonne, si belle!

MARICA

Oui, belle à éblouir même les lunettes [*initial:* yeux] d'un savant [*anulat:* à lunettes] comme vous.

MAC.

Assez... Nous perdons la journée à jacasser et pendant ce temps le soleil nous cuit et brûle nos moissons.

LES FEMMES

Hélas! oui... Qu'allons-nous devenir si la récolte manque? Avec quoi nourrirons-nous nos enfants?... Quelle calamité, mon Dieu!... La famine nous menace... Nous finirons par devenir antropophages.

MAC.

Silence, tas de pies... Au lieu de vous lamenter, vous devriez plutôt faire des exorcismes pour faire arriver les nuages et tomber la pluie.

MARICA

Mais nous ne sommes pas des sorcières comme la vieille Rada qui demeure là, dans cette cabane... Elle sait faire des enchantements de toutes sortes, composer des filtres pour inspirer l'amour.

MAC.

Comment sais-tu ce dernier détail? Est-ce que par hasard tu aurais eu recourt à sa science dans quelque but peu conforme à ma dignité de maître d'école?

MAR.

Bon, voilà tes idées biscornues qui te repoussent.

MAC.

(se battant le front)

Où ça?

MAR.

Allons plutôt consulter quelque astronome ou bien mieux [*initial:* et au besoin] adresser une petition au Parlement.

MAC.

Tiens! c'est une idée ça... je te croyais incapable d'enfanter...

MAR.

Pas autant que toi, mon pauvre homme... Allons.

TOUS

Allons.

(Ils sortent en chantant le chœur.)

PEPELEA

(se réveillant)

Le bon somme que j'ai fait!... et quel rêve!... Moi, Pepelea, orphelin et pauvre comme une branche desséchée, je faisais un splendide mariage; j'épousais la princesse Sinziana, après l'avoir sauvée des griffes d'un dragon... L'ai-je assommé ce malheureux dragon... J'en suis encore tout ému...

La belle Sinziane
Au teint blanc, diaphane,
Criait comme [*initial:* Semblait une]
Diane
Aux bras d'un Actéon.
À sa voix trop sensible
Je m'élançais terrible
Et mon bras invincible
Abattît le dragon.

Alors cette princesse
Admirant [*initial:* Sensible] ma prouesse
Du prix de sa tendresse
Paya mon bel esploit.
Et sa voix douce et pure
Me dit: [*cuvînt indescifrabil; initial:* Avec
un doux] murmure:
Pepele, je le jure
[*initial:* Me dit aussi / Me dit:]
D'être toujours à toi!

Bah! rêve que tout cela... L'Empereur a envoyé des hérauts aux quatre coins du monde pour faire savoir aux princes et aux rois qu'il prendra [*initial:* mariera sa fille] pour gendre celui d'entre eux qui plaira à sa fille, et lui donnera en dot, la moitié de son empire... Moi je me passerais volontiers de dot, si l'on m'accordait la main de la belle Sinziana... Parole d'honneur!

SCÈNE III

PEPELE, RADA

(elle sort sur le pas de sa porte, appuyée sur une béquille ; elle est si vieille que sa taille est pliée en deux)

RADA

(à part)

Voyez-vous, le petit garnement... quelles idées saugrenues lui passent par la [tête — *ms. rupt*].

PEP.

Hé ! voilà la vieille Rada... Dis donc, l'ancienne, viens que je te raconte mon beau rêve.

R.

Volontiers, mon fils, mais je ne le puis... tu vois, il me manque une jambe [*initial:* je suis <*cuvînt indescifrabil*> d'une béquille].

P.

Tu veux dire une béquille?

R.

Cela revient au même... car je ne saurais faire un pas sans l'aide des béquilles... et l'une d'elles s'est rompue cette nuit.

P.

Tu l'auras enfourchée pour aller assister au sabbat.

R.

Non, j'ai frappé avec un chat noir qui s'était introduit dans ma chambre par la cheminée.

P.

C'était peut-être le diable en personne.

R.

Oui, déguisé en chat... Quand je l'ai frappé, il a miaulé de façon [*initial:* a fait un miaou] à donner le frisson, et ma béquille s'est cassée comme verre en remplissant l'air d'étincelles. Pauvre béquille !... Si Si solide !... elle me servait depuis une centaine d'années... je l'avais confectionné exprès pour aller assister aux noces du génie des orages.

P.

Vraiment? Mais quel âge pouvez-vous avoir?

R.

Moi? Écoute.

(couplets)

À cette époque-là j'étais jeune, belle, séduisante, car j'appartenais au monde des Fées... Mais j'ai eu la faiblesse d'écouter un beau jeune homme qui m'a trompée, le monstre, et j'ai perdu mes attributs divins... étant condamnée à vivre éternellement et de vieillir dans la solitude.

P.

En effet, vous êtes tant soit peu chargée...

R.

Que veux-tu?... les années passent, les beautés s'effacent, les visages se plissent [*initial:* les visages grimacent] et les charniers faiblissent... Regarde-moi... dirais-tu jamais que j'ai été aussi belle, plus belle même que Sinziane?

P.

Plus belle qu'elle?... jamais, c'est impossible... Ah ! Sinziana, que ne puis-je réaliser mon rêve?

R.

(le prenant par l'oreille)

Elle te plaît, hein?

P.

Oh ! oui !

R.

Tu l'aimes, petit coquin.

P.

Comme un fou.

R.

Hé bien, viens avec moi dans la forêt pour me tailler une nouvelle béquille bon de noisetier et pendant ce temps, moi je cueillerai des plantes pour te préparer un filtre d'amour.

P.

Et tu me le ferras boire.

R.

Certainement.

P.

Et elle m'aimera moi?

R.

Pourquoi non?... Une princesse a autant de cœur qu'une autre.

P.

Vrai?... Ah, me chère bonne vieille, allons vite dans la forêt. Allons vite.

(Il prend Rada par le bras et veut l'entraîner.)

R.

(trébuchant)

Doucement, doucement, brigand, tu vas me faire tomber...

P.

Ne crains rien, je te tiens... Allons.

R.

Mais doucement, te dis-je... On te dirait pris de folie.

P.

Oui, je suis pris, épris, surpris, tout ce que tu voudras... Viens vite.

Ils montent [initial: sortent] vers la forêt et. Y disparaissent.

ACTE V

Paysage d'hiver. Montagnes couvertes de neiges au fond. Arbres blanchis par une couche de givre. Blocs de glace parsemés au bas des collines.

SCÈNE I

Génies de l'hiver, habillés de flocons et de stalactites glacés, patinent sur la neige et glissent le long des pentes. Petit ballet de patineurs.

CHOEUR

La belle vie !
Doux passe-temps !
À faire envie
Même au Printemps.
Tout est froidure
En ce beau lieu.
Pas de verdure
Et pas de feu.
La Mer de glace
Semble un tombeau.
Le vent croasse
Comme un corbeau.
La belle vie !
Doux passe-temps... etc.

SCÈNE II

GÉNIES, LE VENT DU NORD (apparaît au haut d'un bloc de glace)

LE VENT

Malheureux génies !... vous dansez, vous patinez, vous vous livrez à des ébats folichons et l'Empire de l'hiver est en danger de fondre !

GÉNIES

Comment? Quoi? Que dites-vous, Monsieur le Vent du Nord?

LE VENT

Je dis que notre reine gracieuse qui devait aujourd'hui même placer la couronne sur sa tête...

GÉNIES

Hé bien?

LE VENT

Je dis, que notre souveraine, la blanche fille de sa Majesté le Pole Nord, qui devait aujourd'hui même se choir un époux assorti...

GÉNIES

Il lui est arrivé quelque chose... avant la lettre?

LE VENT

Je dis que cette merveille qui paraissait aussi froide et insensible qu'elle était belle et séduisante...

GÉNIES

Aurait-elle jeté [*initial:* Aurait-elle cascadé] sa couronne par-dessus les cascades?

LE VENT

Elle s'est éprise soudainement du sieur Prier, le fabricant de verdure, et cette nuit elle a fichu le camp avec lui.

GÉNIES

Fichu le camp?... Où donc?

LE VENT

Certainement quelquepart, à moins que ce ne soit ailleurs... *(Bas.)* Mais silence... Mystère et discrétion... il faut que le peuple souverain ignore cette escapade royale, car il serait capable de...

GÉNIES
(dérobés)

Est-ce possible!...

LE VENT

Oui, mes amis, elle a abandonné son trône taillé dans un bloc de glace... Quelle sottise? hein?... où trouvera-t-elle un climat plus agréable qu'ici au pole nord?... une contrée plus attrayante, ornée de stalactites et d'ours blancs?

GÉNIES

Hé bien, qu'allons nous devenir? Maintenant?... Privés de reine?

UN DES GÉNIES

Si nous profittions de cette occasion pour proclamer la République?

UN AUTRE GÉNIE

Ma foi, non... en fait des bêtes fauves, je préfère nos ours à son loup.

LE 1er GÉNIE

Pourtant, elle a du bon... des communards, des anarchistes, des casquettes à trois ponts.

LE VENT

Pas de bêtises... Parlons sérieusement car nous nous trouvons dans une mauvaise impasse.

GÉNIE

Oui, l'impasse de l'ours... je la connais...

LE VENT

Tais-toi... et vous tous, écoutez-moi. Il nous faut chercher et trouver de suite une nouvelle reine; car vous le savez, dans l'Empire de l'hiver les femmes seules peuvent regner, et cette reine, d'après les sta-

tuts de nos ayeux, doit être blonde, blanche et absolument [*inițial:* part pri] froide... Mais où la trouver?

GÉNIE

Oui, voilà le hic... où la trouver.

LE VENT

Vous qui avez parcourru le monde sur vos ailes légères, n'avez-vous rencontré par hasard quelque jeune fille au cœur de glace?

GÉNIE

Attendez, j'ai été l'année passée à Londres.

LE VENT

Et?

GÉNIE

J'en ai rencontré une, une seule... mais...

LE VENT

Quoi?

LE GÉNIE

Sitôt qu'elle eut apperçu un *Housegard*[1], son cœur a fondu.

LE VENT

Cela ne m'étonne pas; les *Housegards* sont d'un rouge de feu... Mais quel est ce bruit dans l'air? Regardez, regardez... Voici venir un dragon, à cheval... C'est la première fois que j'en vois un...

LE GÉNIE

Un dragon? Nous sommes perdus... fuyons.

(Un dragon, monté sur un cheval aérien, passe dans l'air.)

TOUS

Fuyons... par là... non... par là...

(Ils courent [?] de droite et de gauche.)

[1] Soldat din garda palatului regal de la Londra.

SCÈNE III

LES PRÉCÉDENTS, LE DRAGON (entre par la droite)

LE DRAGON

Halte!

LE VENT

(gracieux)

Seigneur Dragon... salut... Qu'est ce qui nous procure l'honneur de *astă*[1] visite inespérée?

LE VENT

N'ayez pas peur; je vais souffler sur lui, pour le chasser plus loin... *(Il souffle en l'air.)*

(On entend un sifflement de vent terrible.)

Je t'en fiche... le voilà que descend là, derrière ce bloc...

LE DRAGON

Je cours après ma vengeance et je viens demander votre aide.

LE VENT

Notre aide? C'est flatteur! Mais à propos de quoi? s'il vous plaît?

LE DRAGON

Vous connaissez sans doute [*inițial:* avez entendu parler sans doute de] mes déboires cocasses?

LES GÉNIES

Des déboires? racontez-nous cela pour rire [*inițial:* pour... pour revoir].

LE DRAGON

(furieux)

Pour rire?... de moi.

[1] Românește în ms.

LE VENT

(tremblant)

Non, non, non... au contraire, pour verser de larmes amères sur vos infortunes.

LE DRAGON

Écoutez alors le récit lamentable de ce qui m'est arrivé... [*ms. indescifrabil*] sans avoir entendu parler de la beauté de Sinziane?

LE VENT

Sinziana?... Qui ça?... Une danseuse de corde?

LE DRAGON

Non, la fille de l'Empereur Papura... Je l'ai enlevé pour en faire mon épouse, car je l'aime, oh oui, je l'aime... au point d'en devenir idiot comme son père, ou comme un autre si cela vous convient mieux.

LE VENT

Ah! bah... tant que ça?

LE DRAGON

Oui. Je l'ai ravie, l'étant moi-même par son charme appetisant, et quand je croyais être arrivé au moment psychologique... vous comprenez?...

LE VENT

Psychologique? Ah! oui... Non, nous [*inițial:* je] ne comprenons pas.

LE DRAGON

Tas de buses, je veux dire qu'a la veille de mon mariage avec elle, est arrivé un second larron qui m'a volé ma proie.

LE VENT

Ah! bah! Ce devait [*inițial:* il était] un *pick-pocket*[1] de Londres[*anulat:* ou un Robert Houdin[2]].

[1] Şarlatan (engl.).
[2] Prestidigitator francez (1805—1871).

LE DRAGON

Non, je le soupçonne d'être un ancien caissier. [*inițial:* Non, c'était tout simplement un certain drôle, *«cuvînt ilizibil»* accompagne dont j'ig]. Il a disparu avec Sinziana et deux autres drôles, comme lui, nommés Lacusta et Barza que je me réservais pour mon repas de noce... Ils se sont dirigés vers le royaume de l'Empereur Papura, le père de la jeune évadée, et ils ont perdu leur chemin... Ils sont arrivés [*inițial:* En ce moment] dans vos parages, mourant de froid et [*ms. indescifrabil, după ce se anulase:* gélés jusqu'à la moelle]. C'est le moment de les attaquer, de les surprendre et de les changer en blocs de glace... Allons... [*inițial:* J'attends ci le service de votre obligaison.]

LE VENT

Comment?... tous les trois?... Sinziana aussi?

LE DRAGON

Non... pas elle... j'y tiens... Elle est si belle!... et si froide hélas! à mon égard!

(Il soupire et reste pensif.)

LE VENT

(aux autres, bas)

Entendez-vous? belle, blanche et froide?... juste ce qu'il nous faudrait... peut-être que... qui sait? le hasard nous envoie une nouvelle reine pour remplacer notre cascadeuse.

LE DRAGON

Voulez-vous me prêter votre concours?

LE VENT

Que ne ferait-on pour vous obliger, Seigneur?

LE DRAGON

Partons donc pour aller à les rencontrer et les réduire en esclavage...

TOUS

Partons.

LE DRAGON

Mais je dois vous avertir d'abord que mon filou possède une flûte, enchantée, qui l'aide à surmonter tous les obstacles... Faites geler [*initial:* geler le souffle] les sons de cet instrument maudit et la victoire est à nous.

LE VENT

Volontiers, je n'aurai qu'a souffler dans [*initial:* dedans] son tuyau.

LE DRAGON

Vous?... À qui ai-je donc l'honneur de parler...

LE VENT

Au premier ministre de cet empire... le souffleur patenté des têtes couronnées, Mon Excellence Le Vent du Nord!

LE DRAGON

Enchanté, Excellence, de connaître un personnage aussi... ventilateur... Et comme je ne veux pas être pris pour un intrigant... Voici ma carte.

LE VENT

(lisant)

Zmeou... lisez dragon... Empereur de tous les dragons souterrains et autres.

LE DRAGON

(saluant)

Sire!... Nous sommes aux ordres de votre majesté... Marchons!

TOUS

Marchons.

Marchons, volons, glissons
Pour changer en glaçons
Les voleurs, vile engeance
Qui pourrait sa vengeance.

(Ils sortent à gauche par la colline.)

SCÈNE IV

LACUSTA

(arrivé de gauche en glissant à chaque pas)

Brrr!... quel froid!... Ma cervelle se change en gelée intellectuelle... *(Glissant.)* Oï, oï... j'allais me ficher par terre... quel verglas!... les plus forts diplomats feraient de faux pas sur ce terrain glissant... Dans quel pays diabolique suis-je donc débarqué?... Brrr!... ma respiration prend des formes bizarres... Ma moustache est ornée des stalactites... Je gèle... Ne restons pas en place... *(Il saute.)* Oï, oï... je me suis donné un entorse aux reins... Ouf!... depuis que j'ai échappé à la marmite du Dragon, j'ai égaré mes pas dans tous les coins du monde, avec mes Sinziana, Pepelea et Parlea [*initial:* mes malheureux compagnons]... Et nous voici parvenus jusqu'au Pole Nord... Hé bien, mais il n'est pas si intéressant que ça le Pole Nord... il y fait froid voilà tout... Brrr!... J'ai laissé en arrière mes malheureux compagnons et je me suis mis à fuir comme un dératé afin [de] m'empecher de geler sur place... [*anulat:* et de me changer en sa] Un peu plus je devennais une sauterelle glacée... Oï, oï... *(Il tremble.)* Hou, hou, hou... Voilà, voilà, je deviens glaçon... Fuyons... *(Il glisse et tombe.)* Paf! ça y est...

(Une ourse descend de la montagne et vient en scène.)

Oh! la, ha!... qu'est-ce que c'est ça? Un ours blanc? il se dirige de mon côté?... Je suis perdu... il va me dévorer... et je n'aime pas ça... Faisons le mort... on dit qu'ils dédaignent les charognes... [*anulat:* Moi! charogne... un en-tête couronné... O! *vanitas!...*]

(L'ours s'approche de Lacusta, le regarde, le flaire, le tourne et le retourne avec ses pâtes, puis s'assied sur lui.)

Hé bien, il ne se gêne pas... il me prend pour un siège... Cristi... qu'il est lourd... mais du moins son poids et sa fourrure me chauffent.

(L'ours le regarde avec attention.)

Qu'est-ce qu'il a me dévisager?... On dirait qu'il s'attendrit sur mon sort... Ah! si je pouvais le pourfendre avec mon stilet.

(L'ours approche son museau du visage de Lacusta.)

Tiens! est-ce qu'il voudrait m'embrasser?... lui aurais-je inspiré une passion?

(Tout à coup l'ours se lève, soulève [initial: empoigne] Lacusta dans ses bras et le serre sur sa poitrine en grognant.) Tiens?... elle me presse sur son cœur?... elle m'aime donc!...

(L'ourse grogne doucement.)

Tu m'aimes, ma pauvre vieille?... ton petit cœur fait tic-tac?... L'amour te travaille à mon endroit?... Allons... tant mieux...

(L'ourse le prend dans ses bras.)

Allons, c'est convenu, tu m'adores, mais ne serre pas si fort... tu m'étouffes... Hein? quoi? tu veux que nous chantons un Duo, comme dans les opéras?... Vas pour un duo... Ma fille... Écoute... et attention à la réplique:

AIR ITALIEN

Chère ourse de mon cœur
Au [*anulat:* langoureux] murmure grogneur,
Je voudrais, je le jure
T'enlever ta fourrure [*initial:* parure]
Pour m'en faire un manteau
Bien doux, bien gros, bien chaud.

(L'ourse grogne.)

Hein, ça te flatte, petite canaille?... Tu en veux encore?... Second couplet.

Chère ourse de mon cœur,
J'ai des frissons de peur
Lorsque [*initial:* Lor/Quand je] j'ouie ta trogne
Qui grogne, grogne, grogne.
Ah! donne [*initial:* laisse]-moi ta peau
Pour me faire un manteau.

(Grognement plus accentué auquel répond un autre dans la montagne.)

SCÈNE V

LACUSTA, L'OURSE, une trentaine d'ours débouchent sur la scène de derrière les blocs de glace, et descendent des montagnes

LACUSTA

Qu'est-ce que c'est?... Une avalanche d'ours?... Ours — que je puisse me cacher?

(Les ours s'avancent, entourent Lacusta, le flairent et s'éloignent de lui avec précipitation.)

LACUSTA

Tiens? ils [*anulat:* semblent] me flairent et ils se sauvent?... Malhonnêtes!

(Les ours vont au fond et prennent place pour danser un ballet.)

Que veulent-ils faire?... ils s'éloignent?... Voudraient-ils danser par hasard? Un ballet d'ours?... Ça va être drôle.

(L'ourse tend la pâte à Lacusta.)

Ah! vous voulez que je t'offre le bras?... *(Grognant.)* Comment donc, Madame, mais trop flatté.

(L'ourse se dirige avec Lacusta vers un bloc de glace, taille un trône; ils s'assient tous deux.)

Ah!... C'est là votre trône? Tu veux que j'y prenne place à côté de toi, ma chérie?... Soit... mais je te ferai observer avec tout le respect que je ne te dois pas que certaine portion de mon individu [*initial:* être] courant le risque de geler...

(L'ourse le pousse et le fait asseoir de force.)

C'est bien; du moment qu'on me prend par la douceur... voilà. *(Il s'assied.)*

(Les ours exécutent un ballet avec accompagne de grognements, pendant que Lacusta, pris par le froid, se lève à tout instant et se [ms indescifrabil] les membres.)

SCÈNE VII

(De grands cris éclatent dans la coulisse. Les ours effrayés se sauvent. Une foule de génies de l'hiver traversent la scène en jetant des cris d'effroi.)

PARLEA

(arrive en courant à la poursuite des génies et donnant des grands coups de sabre en l'air)

Tiens, tiens, tiens, attrape... Voilà autre pour toi... encore... encore... Ah... vous avez eu l'audace de vous attaquer à moi, tas de fanfreluches. Vous voulez la guerre? Tiens... *(Il s'avance furieux sur Lacusta.)*

LACUSTA

Hola, hé, hola, cousin, arrête, serrez les freins, tu vas dérouler.

PARLEA

Ah! C'est toi... Combien en ai-je tués?... Tous?

LACUSTA

Oui, regarde; il n'en est pas resté un seul... Mais qu'as-tu? Qu-est-ce t'a pris?

PARLEA

Ah! les [*ms. indescifrabil*]!... Figure-toi qu'après ta disparition, nous nous sommes vus attaqués par une nuée de flocons belliqueux qui cherchaient à enlever Sinziana... Alors, la moutarde m'a menti au nez; j'ai brandi mon sabre de bataille et tu sais le reste... tous morts.

LACUSTA

Et Sinziana qu'est-elle devenue?

PARLEA

Je l'ignore complétement. C'est son affaire.

LACUSTA

Comment tu as abandonné cette jeune fille... Ah! cousin, ce n'est pas chevaleresque [*initial:* délicat] de ta part.

PARLEA

Je te conseille de parler toi qui nous a abandonnés tous.

LACUSTA

Il ne s'agit pas de moi... J'avais froid et je me mis à courir pour me rechauffer.

PARLEA

(commençant à trembler)

Et ça t'a réussi?... tu as chaud?

LACUSTA

(tremblant)

Si chaud, si chaud que j'en grelotte... tiens un coriza [*initial:* rhum de cerveau]... Vlan, ça y est. *(Il éternue.)*

PARLEA

(éternuant)

Je t'en offre autant... à nos souhaits.

LACUSTA

Dieu nous bénisse. Parle.

PARLEA

Lacusta.

LACUSTA

Ne bouge pas, ton nez gèle... il est devenu blanc.

PARLEA

Ton oreille aussi.

LACUSTA

Frottons-les du neige... pour les sauver la vie.

(Ils prennent de la neige et se frottent mutuellement le nez et les (oreilles.)

TOUS LE DEUX

Fort, fort...

PARLEA

Est-il redevenu rouge?

LACUSTA

Comme un anarchiste [*initial:* républicain]... Mais mon oreille.

PARLEA

Comme un communard [*initial:* second républicain]... Ah! ils sont sauvés.

LACUSTA

Non, attends... ils recommencent à blanchir... encore une friction...

PARLEA

Assez, cela les écorcherait et nous perdrions de nos charmes.

LACUSTA

Ah... cher cousin, est-ce une existence cela?

PARLEA

Oui, cousin, pour une existence c'en est bien une, mais stupide... J'ai sommeil.

LACUSTA

Moi aussi... Mais tentons de ne pas nous endormir... ce serait la mort!

PARLEA

La mort? Brrr! *(Baillant.)* La... a... mort?... alors qu'y a-t-il à faire?

LACUSTA

(baillant)

Faisons de glissants pour tenir le sang en circulation.

PARLEA

(debout)

C'est ça, faisons des glissants.

LACUSTA

Glissons...

(Ils glissent lentement et s'en dressent [?] l'un à l'autre debout, envahis par le sommeil.)

SCÈNE VII

LES PRÉCÉDENTS, LE VENT DU NORD (entrant)

Victoire! Nous avons pris la belle Sinziana... Je l'ai conduit au palais et grâce aux filtres de mon épouse, la Gelée Blanche, elle ressemble comme deux gouttes de glace à notre reine qui s'est sauvée... Bientôt elle [*anulat:* arrivera ici] sera amenée ici pour être investie des insignes royaux. Voici le cortège qui s'avance.

(Grande marche; le cortège entre, fanfares.)

PARLEA

(se réveillant)

Quelle est cette musique?

LACUSTA

Sans doute la noce de quelque ourse... Voyons... Es-tu prêt à fuir?

PARLEA

Oui, oh... oui!... j'aime la noce, mais pas en [*anulat:* pareille] compagne à pareils noceurs.

(Au sons d'une marche bizarre, entrent les dignitaires de l'empire, en costums blancs, doublés de fourrures, et portant des mitres de glace. Derrière eux s'avance un char en argent, traîné par quatre ours. Sur le char se trouve Sinziana portant sur les épaules un manteau d'hermine et un voile blanc sur sa figure... Le char s'arrête au milieu de la scène. Peuple, génies de l'hiver groupés sur les blocs de glace et sur les montagnes. Aurore boréale.)

SCÈNE VIII

PARLEA, LACUSTA, SINZIANA, LE VENT DU NORD, GÉNIES, CORTÈGE, DAMES commandées par la GELÉE BLANCHE

CHOEUR

Vive notre reine
À l'âme sereine
[*initial:* Vive notre reine
À figure pleine
À l'âme sereine]
Au front blanc et pur.
Elle a de la grâce
Comme un bloc de glace
Sous un ciel d'azur.

LACUSTA [*initial:* PARLEA]

Quelle beauté ! quelle merveille...

P.

Elle [*anulat:* n-a point sa] est au monde sans pareille !
[*anulat:* Ensemble]
L'amour en mon cœur se réveille.
Et je n'ai plus froid à l'oreille.

CHOEUR

Vive notre reine !
etc.

LE VENT DU NORD

(présentant la couronne)

[*anulat:* Reine ! ton peuple ému ⟨*initial:* heureux⟩ t'offre cette couronne.
Puisse-toi la porter en coulant d'heureux jours
Et la loi des ayeux]
Reine, de ta grandeur voici le noble emblême !
Place-le sur ton front au céleste contour
[*initial:* contour blanc et doux].

Et parmi tes sujets chois[is] aujourd'hui même
Un époux plein d'ardeur, de respect et d'amour.

SINZIANA

Amis [*initial:* O ! Peuple] ! avec orgueil j'accepte cet emblême,
Il me fera penser à vous tous chaque jour.
(Elle place la couronne sur sa tête. À part.)
Mais quel froid m'envahir sous ce froid diadême ?
Tout s'éteint dans mon cœur, plus de feu, plus d'amour !

CHOEUR

Vive notre reine !
etc.

LE PEUPLE

Vive notre reine !... Houra — a — a.

PARLEA

Regarde, cousin : elle ressemble à Sinziana... Sa vue me rechauffe...

LACUSTA

Moi, elle m'incendie.

LE VENT DU NORD

Habitants de cet empire, eh, je porte à votre connaissance que notre reine, pour se conformer aux us et coutumes de nos ancêtres, doit faire choix d'un époux, aujourd'hui même... parmi vous... Faites des nielles pour montez en attrait.

(Tous se mettent à sourire gracieusement.)

Bien, continuez, et celui d'entre vous qui pourra la baiser au front sans éprouver les frissons de la mort, occupera le trône à côté de sa gracieuse majesté [?].

PARLEA

Qu'est-ce qu'il a dit, cousin ?... l'as-tu bien entendu ?

LACUSTA

Oui, tais-toi.

LE VENT DU NORD

Qui d'entre vous aspire à ce bonheur?

(Silence générale.)

LACUSTA et PARLEA

Moi!

SINZIANA [*initial:* L.]

(à part)

[*anulat:* Comment, toi aussi, cousin] Que vois-je? Parlea et Lacusta?

LE VENT DU NORD [*initial:* P.]

[*anulat:* Tiens... cela te surprend?] Avancez alors et tentez la fortune.

PARLEA

À moi d'abord... Quelle volupté!

LACUSTA

À moi d'abord... *Que gusto!*

(Ils s'approchent des deux côtés du char.)

PARLEA

Radieuse merveille...

LACUSTA

Étoile du Nord...

PARLEA

Au risque de geler... je viens...

LACUSTA

Dussé-je mourir [*initial:* geler].

PARLEA

Je veux déposer un bécot... un bécot... bé... cot.

LACUSTA

Moi aussi... un bé... bé... cot.... cot.

(Afin et à mesure qu'ils parlent, en se rapprochant de Sinziana ils commencent à trembler... leurs jambes [initial: pas] deviennent raides, leur langue s'embarrasse.

Ils se penchent d'un côté et d'autre, et au moment de l'embrasser Sinziana retire sa tête... et P. et L. s'embrassent, en criant: « Aux secours, je gè ... gè ... gèle ... » Ils deviennent raids.)

(On les enlève et on les appuie debout, entre les avant-scènes.)

SCÈNE IX

LES PRÉCÉDENTS, PEPELEA (arrive en courant)

PEPELEA

Sinziana... Sinziana...

SINZIANA

(à part)

La voix de Pepelea?

PEPELEA

Où es-tu?... Où es-tu... Ah! te voici?

SINZIANA

(à part)

C'est curieux... depuis que je porte cette couronne, il me semble que je n'éprouve plus rien pour lui.

PEPELEA

Sinziana... tu ne réponds pas?... tu ne me reconnais pas? C'est moi, Pepelea!

SINZIANA

(à part)

O! ciel! je me sens froide comme l'hiver... Mon cœur a cessé de battre.

PEPELEA

Sinziana... tu es sans doute sous l'influence d'un maléfice... Entends-moi, regarde-moi.

(Il veut s'approcher.)

LE VENT DU NORD

Téméraire... comment oses-tu troubler la cérémonie du mariage de la Reine?

PEPELEA

Quelle reine? Qui se marie?... et avec qui?

LE VENT

Avec celui qui en l'embrassant sur le front ne tombera pas à ses pieds mort de froid comme ces deux là... À qui le tour, mrs.? la reine attend.

PEPELEA

À moi!... je ne crains pas la mort.
Sinziana au cheveux d'or
[*initial:* Sinziana, bien-aimée / cher trésor]
Pourquoi rester insensible
Lorsqu'hélas je t'aime encore
D'un amour inextinguible?

SINZIANA

(à part)

Pauvre ami, peut-il oser [*initial:* j'hésite à penser]
Expirer dans un baiser! [*initial:* Qu'il peut mourir d'un seul baiser.]

PEPELEA

Sinziana, écoute-moi...
[*initial:* Sinziana... ah ⟨...⟩ à ma prière viens]
Dans [*initial:* Un baiser] mes bras viens, accours bien vite,
Je suis mort hélas sans toi...
Que par toi [*initial indescifrabil*] je ressuscite.

SINZIANA

(descend de son trône)

[*anulat:* Ah! ami... Ah! s'il faut mourir]
Eh bien, soit, s'il faut mourir
Mourrons pour ne plus souffrir.

(Ils s'embrassent.)

ENSEMBLE

Jour de joie et de bonheur!
À mes yeux le ciel s'entr'ouvre
Et de son bras protecteur
Notre bon ange nous couvre.

LE PEUPLE

O! miracle surprenant!
Voyez tous comme il l'embrasse
Sans mourir maintenant [?],
Sans devenir bloc de glace!

SCÈNE X

LES PRÉCÉDENTS, LE DRAGON

LE DRAGON

(arrive et repousse Pepelea)

Arrière, manant!

TOUS

Le dragon!

LE DRAGON

Sinziana m'appartient... Malheur à qui tentera de l'arracher de mes bras!

(Il élève Sinz. dans ses bras.)

SINZIANA

(appelant)

Pepele!

PEPELEA

Misérable dragon... tu veux encore éprouver le pouvoir de ma flûte?... Attends.

(Il souffle dans sa flûte; celle-ci ne rend aucun son.)

LE DRAGON

Flûte! ha! [*initial:* Ha, ha, ha] ton souffle est gelé... et tu n'as plus aucun pouvoir.

PEPELEA

Malheur! je suis perdu... Aux secours! [*initial:* O! Ma fée, ma fée bienfaisante... A moi].

SCÈNE IX

LES PRÉCÉDENTS, LA FÉE DU LAC (arrive sur un nuage argenté, dans une aurore boréale)

LA FÉE

Non, Pepelea, tu n'es pas perdu... car j'arrive.
Pepelea [*initial:* LE DRAG.]
La fée [*anulat:* du lac]? Ma bonne fée!

LE DRAGON

(furieux)

Encore elle?

LA FÉE

Affreux dragon, l'heure de ta fin a sonné...

LE DRAGON

Je me ris de tes menaces... Sinziana est mon talisman, et mon coursier est là.

LA FÉE

(fait un signe)

Ton coursier? Regarde. *(Le cheval entre-passe par l'air et disparaît.)*

LE DRAGON

(désespéré)

Me voici désarmé [*initial:* à pied]... Soit... je reste avec Sinziana sur la terre.

LA FÉE

Avec Sinziana sur la terre... et toi, dragon, sous la terre... disparais.

(A un signe de la fée, la terre s'entr'ouvre et le dragon disparaît.)

TOUS

Ah! A! A!
Qui l'eut dit, qui l'eut cru.
Le voilà disparu!
Enfoncé sous la terre
Avec son cimeterre!

LA FÉE

Et maintenant, Pepelea, Sinziana et vous tous suivez-moi... Au palais de l'Empereur Papoura!

(Tous sortent, un nuage descend de [cuvînt indescifrabil] et cache les montagnes.)

SCÈNE XI

LACUSTA, PARLEA [initial: PEPELEA]

LACUSTA

(se réveille et éternue)

Ah!... me voici dégélé!... Où suis-je?... Dans les nuages?... Comment je me suis
Lissé dans les nuages sans ballon?... Comment ai-je donc fait?... Mais que vois-je là-bas?
Un ours?... ou un homme?... il me semble que... si je ne me trompe...
Mais c'est le cousin Parlea!... oui, voilà son [*ms. indescifrabil*]... Ha... Parlea... *(Il la secoue.)*

Pauvre homme... il est raide... glacé... descend au dessous de zéro... Ha, ha, ha, cousin, es-tu mort?... Réveille-toi.

PARLEA

(éternuant)

Quoi... qu'y'a't'il... qui m'appelle?... toi, toi cousin Lacusta?

LACUSTA

Moi ou [*initial:* et] ma personne.

PARLEA

(encore troublé)

Vous êtes deux?... où est l'autre?

LACUSTA

Quel autre?

PARLEA

N'as-tu pas dit: Moi et ma personne?... Toi et ta personne, ça fait deux.

LACUSTA

Le malheureux, son intellect [*initial:* il a l'intellect] est figé... il bat la campagne...

PARLEA

Mais où nous trouvons-nous, cousin?

LACUSTA

Regarde... dans les nuages... tout là haut.

PARLEA

Tout là haut?... hé bien, nous sommes frais... et où sont les autres?

LACUSTA

Tu m'obligeras à me l'apprendre.

PARLEA

N'importe, courons après eux.

LACUSTA

Mais où et par où, vieille boutique?

PARLEA

Parbleu, à travers les nuages, puisqu'il n'y a pas d'autre chemin.

LACUSTA

Je te trouve splendide.

PARLEA

Merci... Moi aussi.

LACUSTA

Sais-tu une chose?

PARLEA

Non... Mais je t'écoute avec recueillement.

LACUSTA

As-tu des poumons?

PARLEA

Sais-je moi?... je ne me suis pas encore fait de visite domiciliaire.

LACUSTA

Allons souffler sur les nuages pour les dissiper.

PARLEA

Et tu crois que...

LACUSTA

Essayons, ça nous empechera d'attraper des bronchites.

PARLEA

Volontiers. *(Il commence à souffler.)*

LACUSTA

Plus fort, plus fort... ensemble.

(Ils soufflent jusqu'à ce qu'ils commencent à tousser.)

A ! les voilà qui se dissipent.

PARLEA

Mais aussi quels poumons... de vrais soufflet de forge.

(Le nuage s'élève et laisse voir le décor final.)

SCÈNE XIII

LACUSTA, PEPELEA, tous les personnages de la pièce, sauf LE DRAGON

NOTE ȘI COMENTARII

FÎNTÎNA BLANDUZIEI (p.9)

După vara anului 1880, cînd scrisese *Sînziana și Pepelea*, pentru Alecsandri urmează o perioadă de stagnare în activitatea sa creatoare, stagnare care, pe măsură ce se prelungea, îl exaspera, îl înspăimînta mai tare: „Condeiul meu a devenit îndărătnic într-un chip care mă disperează — se jeluia el lui Ghica — nu-mi vine nici cea mai mică idee !... Imposibil să scriu o strofă. Oare sînt sfîrșit? Asta mă neliniștește pînă a mă face să-mi pierd curajul..." (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, București, E.S.P.L.A., 1960, p. 118).

Doi ani se scurg astfel, scriitorul participînd între timp la ședințele Academiei, ale „Junimii", ba chiar și la serbările felibrilor organizate la Montpellier, Foroalquier și Gap în cursul lunii mai 1882, vizitîndu-și fratele la Paris și pe Ion Ghica la Londra. Condeiul însă se încăpățîna în neclintirea sa. Întors în țară și retras pentru iarnă la Mircești, Alecsandri, chinuit de lipsa imboldului lăuntric pentru scris, se destăinuia prietenului său Grenier: „De-aș putea lucra, închisoarea mea ar avea mult farmec" (scrisoare datată „3 noiembrie 1882" — cf. V. Alecsandri, *Scrisori inedite. Corespondența cu Edouard Grenier*, București, 1911, p. 82).

Dar iată că, o lună mai tîrziu, condeiul său se reînsuflețește și poetul se așterne iarăși harnic la lucru. La 20 decembrie îi scria mulțumit lui Ghica: „am început o comedie antică în trei acte și în versuri. Subiectul e luat din Roma lui Augustus, iar Horațiu este personajul principal. Este un studiu al moravurilor romane, pe care îl fac cu mare plăcere, ca operă literară. Am terminat la repezeală primul act și, dacă Dumnezeu îmi dă putere, sper ca lucrul să meargă repede".

În continuare, Alecsandri își informa prietenul, fostul director al Teatrului Național, de situația critică în care se afla această instituție,

părăsită pe rînd de marii ei slujitori: „Fiindcă a venit vorba de teatru, este o debandadă întreagă în al nostru, la București: Romaneasca, Popeasca și Manolescu au demisionat. Îți închipui încurcătura direcției. Săracul Grigri [Gr. Cantacuzino, directorul Teatrului Național din București în acel moment — *n.n.*]! N-aș vrea să fiu în pielea lui.

De la plecarea ta — își exprima regretul Alecsandri — nu mai merge" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 127).

În aceeași zi îl vestea și pe I. Negruzzi de noua lui îndeletnicire: „am început o comedie antică în trei acte și în versuri, intitulată *Horațiu* sau *Fîntîna Blanduzia*" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, 1904, p. 133). Se vede de aici că poetul se gîndise să dea și un titlu noii sale creații.

„De unde izvorîse această piesă și cum se explică această gîlgîire puternică a fîntînilor creatoare din adîncurile lui?" — se întreabă biograful lui Alecsandri, regretatul G. C. Nicolescu. Tot el își răspunde: „Încă mai demult, poate mai cu seamă în urma legăturilor amicale ce le înfiripase cu Ollănescu-Ascanio, traducătorul lui Horațiu [1], Alecsandri își căuta o mîngîiere în lectura operei marelui scriitor roman, cu care, cu vremea, îi păru a avea analogie printr-o serie de amănunte biografice și prin atitudinea față de viață. Un an după ce sfîrșise *Fîntîna Blanduziei*, plîngîndu-se de mîhnirile ce-i umbriseră zilele în vremea din urmă, scriitorul mărturisea într-o scrisoare: «Am încercat să lupt contra năvalei acesteia de tristețe, aruncîndu-mă nebunește în brațele acelei bune zeițe, literatura, și m-am dedat studiului lui Horațiu. Ce adorabilă filozofie am scos din scrierile lui!... Cîtă recunoștință îi datoresc!...»". Mai departe, biograful lui Alecsandri este de părere că „Horațiu este, de fapt, Alecsandri", sprijinindu-se, în acest sens, pe spusele unor autorități ca Hasdeu, Odobescu, Ollănescu. El consideră *Fîntîna Blanduziei* drept „mărturie a seninătății pe care [Alecsandri] izbutea să o cucerească deplin" și, în același timp, „una dintre cele mai subiective din piesele lui, înfățișînd și răspunsurile date diversilor Zoili ce-l pizmuiau, dar și sfîșietoarea dramă a scriitorului bătrîn, cu conștiința acestei bătrîneți, deși inima lui sensibilă continuă să vibreze cu tinerețe. Nu avem nici un element în această privință, căci în chestiunile sale intime scriitorul a fost totdeauna de o mare discreție." Aici, G. C. Nicolescu nu rezistă ispitei de a avansa și ideea unei dragoste tîrzii a poetului: „Nu e exclus însă ca, între altele — spune el — la temelia piesei să stea și o dragoste tîrzie a scriitorului pentru o femeie tînără, drama lui cînd a

[1] Traducerile lui Ollănescu apar din 1878 în *Convorbiri* și sînt strînse în volumul: *Ode, epode, Carmen saeculare*, București, 1891 [*nota G. C. Nicolescu*].

înțeles că femeia fusese o clipă atrasă, chiar fără să-și dea bine seama, mai degrabă de gloria lui decît de el." El caută confirmări ale acestei ipoteze în unele asemănări cu piesa, precum și în alte elemente care nu i se par totuși suficient de semnificative: „O serie de poezii pe această temă, cam din vremea respectivă, e dealtfel singura confirmare a acestei simple ipoteze. Ca și Alecsandri la Mircești, în *Fîntîna Blanduziei* Horațiu trăiește retras de viltoarea lumii la Tibur:

Nu, n-am fugit din Roma, nu m-am retras pe-o stîncă.
Dar am avut o sete de liniște adîncă [...].

Și poetul roman exprimă desigur perfect și alt aspect al stării de spirit pe care o încerca Alecsandri însuși cînd spune:

Cu trista-nțelepciune aprinsu-mi dor de ceartă.

Și prin Horațiu, în finalul piesei, însuși autorul piesei exprima suprema și trista consolare ce-i rămăsese:

O, carte,
Mă redeștepți din visuri tîrzie și deșarte ...
Din bunurile vieții cu tine mă aleg.
O! glorie, Horațiu nu va pieri întreg!

Fîntîna Blanduziei mărturisește totdeodată, indirect, și vechiul, profundul dezgust pe care-l simțea pentru politicianismul contemporan, cu care totuși împăcare nu afla" (cf. G. C. Nicolescu, *Viața lui Vasile Alecsandri*. Ediția a doua revăzută, București, Editura pentru literatură 1965, p. 621—623).

Supozițiile lui G. C. Nicolescu în legătură cu o dragoste tîrzie sînt infirmate însă de corespondența poetului din această perioadă, care nu atestă decît zorul, hărnicia cu care lucra la noua sa creație, și, îndeosebi, de o evocare foarte clară, lipsită de orice echivoc, a anului 1883, datorită lui Alecsandri însuși, aflată în ms. B.A.R. nr. 816, f. 36^{r} — 37^{v} (restul caietului — f. 2^{r} — 34^{v} — conține manuscrisul autograf al *Călătoriei în Africa — 1853*).

În această evocare, rămasă neterminată, poetul vorbește de boala soției sale și de „alte necazuri casnice" (care-l împiedică chiar să dea curs invitației, foarte ispititoare, de a însoți într-un voiaj prin Europa perechea regală!), precum și de momentul „întîlnirii" sale cu Horațiu. „Întîlnirea" îl impresionează atît de profund, încît determină o adevărată cotitură în viața și creația sa, scoțîndu-l din deprimarea și inactivitatea în care căzuse de mai multă vreme. Iată textul însemnării de care e vorba:

„Anul 1883

Anul 1883 mai are cîteva zile de viață și se va cufunda în noianul veciniciei, învesmîntat în mantia albă a iernii și prohodit de croncănitul corbilor. El se duce din astă lume întovărășit de blastemurile celor ce au suferit și de binecuvîntările celor ce au prosperat în cursul lui. Pe urma sa înaintează un alt an tînăr, plin de promiteri adimenitoare și de năluciri care se vor realiza poate în minciună de toată natura; dar să nu anticipăm asupra viitorului, ci să facem bilanul zilelor ce s-au strecurat de la 1 ianuar pînă la 31 dec. 1883, în cît mă privește pe mine.

Viața singuratică și liniștită la Mircești în timpul iernii, acele săptămîni și luni de închidere în casă la gura sobii, atît de plăcute mie și atît de bine întrebuințate în visuri, în planuri și în lucrări literare, au fost la început întristate prin boala grea și prelungită a soției mele. Oarele-mi păreau fără sfîrșit și se trăgănau de-a lungul zilei și mai cu seamă de-a lungul nopții ca niște oloage nesuferite. Luam pe rînd cărțile din bibliotecă, le deschideam și le aruncam fără a simți îndemnul de a le receti, cînd într-o seară am întîlnit pe Horațiu!... Alesul favorit al lui August și amic al lui Mecena, armoniosul cîntăreț al *Odelor*, filosoful amabil, satiricul model, poetul Romei imperiale a umplut deodată căsuța mea de lumină și sufletul meu de mulțumiri. El m-au mîngîiet, m-au fermecat, m-au scăpat de descurajare și m-au pus pe lucru ... Lui se cuvinea să consacru cele întîi roduri ale anului în care intrasem și dar am compus, în timp de două luni necurmate, comedia antică: *Fîntîna Blanduziei*; Horațiu figurează în acea piesă, avînd rolul principal. Nimerit-am a desina un portret asemănător? Acest succes literar ar fi realizarea celei mai mari ambiții a mele de poet. Mai multe persoane competente, precum Maiorescu, fratele meu, Ion Ghica etc., m-au asigurat că această operă dramatică este cea mai perfectă din repertoriul meu ... Așa fiind, nu aș regreta zborul tinereților și, privind manuscrisul meu, aș simți o mîndrie mîngăitoare de a intra cu el în al 63-le an al vieții mele. Copilul bătrîneților are un farmec de mii de ori mai dragalaș cînd el este binevenit pe lume și dă semne de trai îndelungat."

Acestea sînt — nu avem nici un motiv să punem la îndoială sinceritatea poetului — împrejurările în care se înfiripează *Fîntîna Blanduziei*.

În febra scrisului, Alecsandri simțea nevoia să împărtășească și altora sentimentul de mulțumire pe care-l încerca întorcîndu-se la uneltele sale părăsite de atîta vreme. Încă nu se încheiase anul 1882, cînd el îi scria iarăși lui I. Ghica despre bunul mers al piesei: „de zece zile m-am apucat să scriu o piesă *antică* în 3 acte și în versuri, intitulată *Horațiu*. Primul act e deja terminat, corectat și copiat! Celelalte două vor merge ca pe roate, dacă nu se va ivi vreo piedică neplăcută.

Dar pentru ce să ne întoarcem la romani? Poate pentru că m-am săturat de *români*[1]. De ce nu mai ești tu director de teatru, căci am monta împreună piesa mea și ea ar merge să ia loc în șirul comediilor, dramelor, feeriilor etc., atît originale cît și traduse, care au fost reprezentate în timpul tău. Orice s-ar spune, va trece mult timp pînă ce teatrul va avea o asemenea pomană" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 129).

Peste alte cîteva zile — la 3/15 ianuarie 1883 — poetul îl sfătuia pe Ollănescu- Ascanio, care tocmai scrisese o comedie în versuri, să nu abandoneze traducerea operei lui Horațiu, — „pe care ai început-o cu atîta măiestrie!" — îl lăuda el, continuînd: „Țin mult la această lucrare și, drept dovadă, îți vestesc că de vro zece zile m-am înhămat la o comedie antică, în 3 acturi și în versuri, intitulată *Horațiu* sau *Fîntîna Blanduziei*.

Actul I l-am terminat și, dacă nu oi fi întrerupt de vreo împrejurare supărătoare, sper să ajung grabnic la capătul piesei" (cf. Vasile Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, București, Editura Minerva, 1972, p. 328 — „Biblioteca pentru toți").

În aceste zile, poetul trimite planul piesei și actul deja scris fratelui său la Paris, cerîndu-i părerea asupra noului său proiect dramatic. Răspunsul lui Iancu Alecsandri nu s-a lăsat mult așteptat. Aprecierile și observațiile acestuia erau așternute pe hîrtie în misiva datată „18 ianuarie 1883, seara" constituind un îndemn pentru scriitor să-și continue lucrul:

„Pe măsură ce recitesc comedia ta — începea scrisoarea — mă simt pătruns de convingerea că, pentru a vorbi de Horațiu și, mai ales, pentru a-l face să vorbească, ai vrut să mergi la izvorul așa de bogat și așa de curat de unde ți-ai luat neîntrecutele inspirații pentru Ștefan al nostru și pentru Negri.

Sub influența acestei idei am vrut să judec proiectul tău, din car mi-ai trimis o parte, și îmi place să sper că nu îți va părea rău. Îți repet continuă cu curaj opera ta; ea poate deveni o capodoperă dacă grijile casei sau vizitatori nedoriți nu vor pune o piedică. Pe acești îndrăzneți va trebui, dragul meu, să-i îndepărtezi irevocabil, cînd ai ca oaspete pe Quintus Horatius Flaccus.

Nu cunosc deloc intriga și deznodămîntul comediei, dar aceasta este, relativ, un lucru secundar cînd cunoști eroul și, în adevăr, de erou te preocupi și de el publicul îți va cere socoteală — înțeleg publicul inteligent și literat.

Mulțumesc lui Dumnezeu, ceea ce am citit este la înălțimea imaginei sale. Este în adevăr Horațiu cel care vorbește cînd este vorba despre dra-

[1] Jocul de cuvinte din ms. francez: *romains-roumains* — este o vădită aluzie la oficiosul liberal *Românul*, în care Alecsandri fusese criticat.

goste și despre vanitățile acestei lumi, este el, Horațiu *Satirelor*, cînd disprețul său pentru cei geloși izbucnește în acest admirabil vers:

Pe cînd Zoilă latră *în umbra mea, departe.*

Marea tiradă de la sfîrșit este o adevărată piesă de literatură. Este acolo un amestec de tristețe și de grandoare care atrage admirația.

Ilustrul poet care a scris: «am ridicat un monument mai durabil decît bronzul ... nu voi muri în întregime ...» poate foarte bine să spună:

Încoronat cu mirtă sau flori de trandafiri ...

Tirada care precede este de asemenea foarte frumoasă.

Peste tot dialogul este bine condus și fizionomiile lui Mecena, Postum și curtizana Neera sînt tot atît de adevărate pe cît de interesante. Presimt, totuși, cu nerăbdare, că aceea a Getei va deveni, sub condeiul tău, figura dominantă, după figura lui Horațiu.

În mijlocul tuturor acestora nu se putea să nu scape — din fuga condeiului — și unele inegalități. Te-ar fi izbit și pe tine dacă nu ai fi găsit mai comod pentru tine să mi le lași mie să le descopăr. Am acceptat însărcinarea cu curaj și propriile tale file poartă în dreptul textului criticile neînsemnate pe care ți le trimit. De fapt criticile se reduc la simple observații asupra folosirii sau potrivirii unora dintre cuvinte care îmi par că dăunează frumuseții sau purității versului. Cred că este de prisos să revin aici asupra unor schimbări pe care le-aș crede necesare.

Singură nota șase are oarecare importanță pentru că are îndrăzneala să-ți ceară ștergerea brutală a zece versuri. Altădată nu ai șters tu treizeci în poezia *Bucovina*?

Cele zece versuri au o primă vină: aceea de a fi aproape o repetare a ceea ce precedă sau ce trebuie să urmeze și, de a nu fi la înălțimea lui Horațiu al tău, atît de mare și de poetic pretutindeni.

Mai au de asemenea și un inconvenient pe care am vrut să ți-l semnalez în mod special și care străbate puțin cam peste tot în limbajul eroului tău. *Inconvenient* este folosit aici ca eufemism, este ceva mai serios.

Mereu, în scenă și de două ori cu femei, Horațiu se găsește în conflict fie cu o dragoste născîndă, fie cu seducții apetisante. Cu Mecena și Postum ajunge de asemenea să vorbească despre dragoste. Cu toate acestea, și fără încetare, Horațiu care, dealtfel, a murit la cincizeci și șapte de ani, se ține în defensivă împotriva tuturor acelora care îl înconjoară și împotriva lui însuși. De unde vine această rezervă? Cele două versuri:

Dar cine oare aprins-au acest duios amor?
Poetul ce nu moare sau omul muritor?

Aceste două versuri, zic eu, arată oarecare ciudă a omului matur împotriva poetului. Horațiu ar fi preferat tinerețea geniului.

Iată! În această notă, neîncrederea, tristețea, izolarea marelui favorit al Romei și al romanilor ar putea da loc unor versuri minunate, asemenea celor deja comise de tine. Și, cu toate acestea, ce ar fi fost de mirare ca o tînără fată, Geta, nu curtizana, bineînțeles, să se simtă transportată de dragoste pentru un Horațiu, chiar de cincizeci și șase de ani? Nimic de mirare nici dacă ilustrul nostru strămoș ar fi fost în stare să ofere strămoașei noastre transalpine altceva decît versuri. *Apoi Horațiu era, ca să zic așa, și cam anacronic, coborîtor din Traian.*[1]"

Ei bine! Limbajul eroului tău pare să trădeze, alături de un sentiment foarte natural, pe legea mea, o stare fizică care nu este tot atît de naturală la vîrsta lui Horațiu, care, cu siguranță, nu a fost în intenția ta, dar care străbate adesea în versurile tale. Recitește pe cele pe care le-am subliniat de două ori și, punîndu-te în locul publicului, vei vedea dacă nu vei recunoaște ceea ce îmi este teamă că am descoperit.

Versuri ca acestea:

... sînt de jale
De-a nu putea culege norocu-n a mea cale.

au aerul unui suspin scos de un om epuizat. Acest om, căruia Mecena îi spune:

Adoratorul frumuseților romane,
Iubit de curtezane, distins de patriciane ...,

acest om care se va îndrăgosti, va deveni amantul Getei, Horațiu în sfîrșit, putea, la nevoie, să fie scîrbit de dragoste, nu epuizat de dragoste.

Vor fi, sînt sigur, în cursul comediei puternice și tandre izbucniri ale inimii, care vor justifica pasiunea Getei și care — pentru a da aici o notă veselă — vor consola și pe supraviețuitorii celor cincizeci de ani a poetului (dă și la dumnealui)[2], dar nu trebuie ca descoperirile semnalate cu îndrăzneală de mine să împiedice, dinainte, minunatele creații poetice pe care le prevăd și pe care le aștept cu nerăbdare.

Asta e tot. E prea mult? Sper că nu, pentru că nu te vei înșela asupra mobilului și asupra însemnătății observațiilor mele. Gelos, tot atît cît și tu însuți, de marea ta reputație, reproșez numai nebăgării tale de seamă erori, pe care, cu siguranță, le-ai fi îndreptat fără ajutorul meu, numai dacă, urmînd bunul tău obicei, lași manuscrisul să se odihnească cîtva timp.

---

[1] În original în limba română (scrisoarea este redactată în franceză).
[2] În original în limba română.

[...]

P.S. O idee.

Dacă îți este greu să găsești versuri frumoase pentru Geta, nu trebuie să te jenezi. Ia din *Philémon* al lui Haralamb Grandea [1], ca acestea:

Iar eu, o! a ma bellă
Te fur pe sub mantelă
.....
Tu tremuri vargă
Și eu îți cînt d'amor!..."

(cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*. Ediție îngrijită, prefață, note, traduceri de Marta Anineanu, București, Editura Minerva, 1978, p. 34—36).

Încurajat astfel de fratele său, Alecsandri și-a continuat lucrul, deși nici „împrejurările supărătoare" n-au lipsit. Macedonski îl va ataca iarăși (cf. *Literatorul*, III (1882), p. 591), comparîndu-l, de data aceasta, pe Alecsandri cu Voltaire, care căuta să profite de orice împrejurare, exploatîndu-și vizitatorii prin intermediul nepoatei sale Louise Mignot Denis. Despre acest atac și efectul ce a avut asupra sa îi scria lui I. Ghica la 9 ianuarie 1883: „lucrez zdravăn la comedia antică a lui Horațiu și trăiesc în plin secol al lui Augustus. Este o fericită abatere de la prostiile secolului nostru și îmi convine de minune. Actul al doilea este gata de azi-dimineață. Acum visez la al treilea și ultimul, pentru a-l termina înainte de a mă duce la București, și cînd totul va fi revăzut, îndreptat și micșorat, îți voi trimite o copie ca să-mi faci cunoscută părerea ta despre acest nou copil al vîrstei mele ... vai, prea înaintate!" După ce îl informa astfel pe vechiul său prieten despre mersul piesei, scriitorul trecea la atacul lui Macedonski, care, departe de a-i paraliza avîntul creator, îi dădea noi impulsuri: „Cînd vei avea răgazul să citești numărul din *Literatorul* care a publicat proiectul său de reformă teatrală" — stîrnea el interesul fostului director de teatru — „în același număr vei învăța să mă cunoști *pe mine* sub un nou aspect, care fără îndoială ți-a scăpat pînă astăzi. Vei vedea acolo un Alecsandri interesat, venal chiar, tot la fel dacă nu chiar mai mult decît Voltaire, cu care numitul M ...ski mă compară în părțile rele.

Este acolo o istorie cu doamna Denis, destul de caraghioasă. Unde o fi găsit-o? În biblioteca cărților clandestine, după cît se pare, căci este pentru prima oară cînd aud vorbindu-se de așa ceva.

[1] Haralamb Grandea, macedonean, se credea fiu natural al lordului Byron. Tatăl poetului Gr. H. Grandea. Poet, la rîndul său, a scris versuri foarte slabe cu toată buna apreciere a lui G. Sion care îi scrie prefața la volumul *Preludele lui Haralamb Grandea* [*nota M. Anineanu*].

În sfîrșit, acest biet M ...ski se înverșunează împotriva mea — încheie poetul, hotărît să-i dea o ripostă rafinată — cu o furie ce dovedește la el o supraabundență de fiere neagră, de care va sfîrși prin a fi sufocat, într-una din zilele acestea. Tare ar mai dori să consimt a coborî la nivelul său pentru a începe cu el o polemică în jurnale, dar nu sînt prost, îl las să latre în voie.

Dealtfel, îmi face un serviciu, fără s-o bănuiască, pozînd pentru personajul lui Zoil care joacă un rol în noua mea piesă. Va fi recunoscut din cap pînă în picioare. Aceasta îmi va fi răzbunarea" [1] (cf. scrisoarea datată „9 ianuarie 1883" și notele Martei Anineanu în V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 131—132).

La 9 ianuarie deci era gata actul al II-lea, iar peste 10 zile și ultimul act era scris pe jumătate: „... ca să uit timpul displăcut al iernii — îl informa Alecsandri pe prietenul său Lascăr Rosetti la 20 ianuarie 1883 — am găsit cu cale a vieții prin închipuire în Italia, în secolul lui August și în compania lui Horațiu, Mecena etc.

Vreau să spun că m-am apucat de scris o comedie antică, în versuri. Două acturi și jumătate sînt terminate, îmi mai rămîn cîteva scene și voi avea mulțămire de a scrie *finis!*

Această lucrare, care m-a obligat a studia epoca romană din secolul lui August, mă interesează foarte mult și îmi procură momente de o petrecere foarte plăcută.

Aș dori mult, cînd a fi gata, să ți-o cetesc, pentru ca să am opinia ta la care țin prea mult" (cf. *ibidem*, p. 210).

Peste numai o săptămînă, la 26 ianuarie, nu mai avea de scris decît o singură scenă din piesă: „...am ajuns la sfîrșitul piesei mele — îl înștiința Alecsandri pe Al. Papadopol-Callimah — și nu mai am decît o singură scenă a face" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 165).

După ce scrie și ultimul rînd al piesei, pe poet îl copleșesc iarăși necazurile acelei ierni: boala soției, a fratelui său. Deprimarea de care este cuprins îl face să se îndoiască și de valoarea ultimei sale creații dramatice, cum îi mărturisește la 10 martie lui I. Negruzzi, care se interesa de activitatea literară a sihastrului de la Mircești: „Mă întrebi dacă iarna din care începem a ieși a fost roditoare?... Ar fi fost prea mănoasă, dacă nu

[1] Nici Macedonski nu se va lăsa mai prejos, căci, după reprezentarea piesei, va publica în *Literatorul*, V(1884), p. 104, următoarea epigramă, drept răspuns:

„Coprins de-al gloriei nesațiu,
Albit de ani, dar tot copil,
E lesne să mă faci Zoil,
Cînd singur tu te faci Horațiu."

mi-ar fi adus o mulțime de supărări, boala soției mele care a durat șase luni de zile, boala primejdioasă a fratelui meu, din care abia a scăpat cu viață [...]. Cu toate acestea, am cercat să găsesc un adăpost în sînul literaturii și, cu chiu, cu vai, am scris o comedie în versuri, în trei acturi, intitulată: *Fîntîna Blanduziei*. Lucrarea s-a făcut cu destulă repejune, în 4 săptămini, dar fi-va ea nimerită sau nu? Mă tem că va face a se încreți sprîncenele asprei critice, căci biata piesă a venit pe lume în vaietul de suferinți a nevestei mele.

Mergînd la București, o voi supune-o areopagului ce se adună pe fiecare săptămînă la Maiorescu, și apoi voi vedea ce este de făcut cu manuscrisul ... Cine știe? poate că el este destinat a aținta focul din sobă" (cf. *ibidem*, p. 134—135).

Data plecării la București este fixată în curînd, căci peste cîteva zile, o altă scrisoare îl înștiințа pe Negruzzi de trecerea poetului prin Iași: „... am de gînd să vin la Iași în zilele aceste pentru 24 de ore și, fiindcă am a pleca în străinătate foarte curînd, aș dori să-ți string mîna și să-ți citesc ultima scriere: *Fîntîna Blanduziei*" (cf. *ibidem*, p. 135). Am văzut mai înainte că în februarie Alecsandri fusese invitat să însoțească pe rege și pe regină în voiajul pe care aveau să-l întreprindă în Europa începînd din martie. Cu toată atracția pe care o prezenta această invitație de a petrece o mică vacanță *„sur une côte bien exposée au soleil"* — cum îi scria regina — scriitorul nu-i va da curs decît la jumătatea lunii mai. Deși, pentru amînarea acestei călătorii, Alecsandri invoca boala soției sale („La această invitare gracioasă sînt obligat a răspunde că din nenorocire boala soției mele precum și alte necazuri casnice mă fac a renunța la orice proiect de călătorie" — cf. ms. B.A.R. nr. 816, f. 36^r—37^v), adevăratul motiv pare să fie dorința poetului de a afla mai curînd părerea altora despre noua sa scriere. Boala Paulinei și celelalte necazuri nu-l mai reținе la Mircești, data plecării este deja fixată: „Sper să vin mîine, miercuri, la Iași — îi scrie el iarăși lui Negruzzi, după două-trei zile — unde mă voi opri pînă a doua zi.

Voi veni dar seara la d-ta ca să citesc piesa mea. Aș dori să fie față d-na Negruzzi, Nicu Ganea și alte puține persoane ce vei putea aduna din fugă" — nu uită el să adauge, pentru a-și asigura un prim auditoriu competent (cf. *ibidem*, p. 143).

De la Iași, Alecsandri pleacă direct la București pentru a citi piesa în cadrul „Junimii". Abia sosit, la 16/28 martie participă la o ședință a societății, fără a citi piesa, după cum notează T. Maiorescu în *Însemnările* sale *zilnice* (vol. II, Socec, București [1940], p. 166—167): *„Soir « Junimea», beaucoup de monde: Alecsandri, Duiliu Zamfirescu, les Cretzeano, Hasdeu — au delà d'une trentaine. Lecture du bon récit sur la campagne 1877—78 par Chibici et des poésies de Zamfirescu"*. Abia a doua zi are loc lectura noii piese, dar în cerc restrîns: *„Jeudi* — notează Maiorescu în jurnal. — *Dîner avec B. Alecsandri, Nic. Hurmuzachi, M-me Bengesco, Annette et Chibici. Lecture de la charmante nouvelle comédie d'Alecsandri en 3 actes et en vers sur Horace. Jusqu'à l'heure de la nuit."*

Abia peste o săptămînă va avea loc lectura piesei într-o ședință a „Junimii", adunate în plen. „Miercuri, 23 martie 8,30 seara — notează Maiorescu — « Junimea » de vreo 40 de membri. Alecsandri a citit frumoasa comedie nouă *Fîntîna Blanduziei*. Față: d. și d-na Roman din Pesta, d. și d-na Crețeanu, d. Leon Ghica, les Rosetti, les Săvescu, les Mandrea, Episc. Melchisedek, Știrbey, Babeș, Sbiera, Marinescu, Vulcan, Portius, Exarhu etc., etc. Pînă după 12 ore" (cf. *ibidem*).

Cu acest prilej va fi dat Alecsandri lui Iosif Vulcan scena IV din actul I, care apare în *Familia*, XIX (1883), nr. 16, 17/29 apr., p. 181—182 (manuscrisul autograf se păstrează la Biblioteca „Astra"-Sibiu — fondul Iosif Vulcan). La sfîrșitul scenei, revista orădeană publica și următorul catren, expresie a prețuirii poetului de la Mircești și a artei sale, semnat de B. P. Hășdău:

"LA « FÎNTÎNA BLANDUZIEI »

Bătrînule Horațiu, a Romei vechi mîndrie
De care toți latinii în veci se vor mîndri,
Iubirea-mi pentru tine azi este și mai vie:
Iubindu-te pe tine, iubesc pe-Alecsandri!

București, 30 martie 1883."

Alecsandri va mai citi două acte din piesă la 10 aprilie 1883, la Academie, care se afla în sesiune ordinară. „Din jurnale văd cu mare mulțumire că ați cetit la Academie două acturi din comedia despre care mi-ați scris: *Fîntîna Blanduziană* — îi scria D. C. Ollănescu, aflat pe atunci la Pera. — Sînt foarte impacient a o ceti și eu carele am gustat deja din plăcerile pe care [le] împrăștie în jur!" (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, p. 366).

Curînd după aceea poetul se întoarce la Mircești, iar peste o lună, la 19 mai, pornește într-o lungă călătorie prin Europa. Itinerarul acestei călătorii este foarte bogat: după ce vizitează Neuwied, Coblenz, Segenhaus, la 8 iunie se întîlnește cu Paulina la Colonia și străbat împreună valea Rinului, Olanda, oprindu-se pentru trei săptămîni la Londra, ca oaspeți ai lui Ion Ghica. Alte două luni le petrec la Paris și la Aix-les-Bains, iar în septembrie se întorc amîndoi acasă. Aici află trista veste despre nenorocirea care îl lovise pe Eminescu. Cînd este invitat de Maiorescu să țină o conferință pentru a contribui la strîngerea de fonduri în vederea trimiterii acestuia în străinătate pentru îngrijirea sănătății, Alecsandri nu stă o clipă

pe gînduri și pornește îndată la București. Aici, „în ziua de 14 octombrie, la Ateneu, într-o sală arhiplină, se întîlniră, ca totdeauna, sentimentul publicului cu al lui Alecsandri, într-o caldă manifestare de simpatie pentru Eminescu. Se strînseră la acea singură conferință 2.000 de lei [...]. Alecsandri citise fragmente din *Fîntîna Blanduziei*. Unele dări de seamă din ziare, un biograf contemporan și scriitorul însuși spun însă că, probabil ca o introducere, «cu ocazia aceea, el arătă rolul poetului în țară și puse în relief talentul puternic al lui Eminescu» [1], text improvizat, ce, din nefericire, nu a fost consemnat integral de nici un contemporan" (cf. G. C. Nicolescu, *Viața lui Vasile Alecsandri*, *ed. cit.*, p. 625—626).

Scrisoarea pe care o trimite poetul, la 22 octombrie, lui I. Ghica, confirmă că textul conferinței nu s-a păstrat, precizînd totodată că Alecsandri se hotărăște acum să și monteze piesa.

„Îmi ceri să-ți trimit cîteva bucăți din conferința mea? Nu mai posed nici o firimitură — declară el categoric — publicul înghițind totul cu o grație încîntătoare, dar pot să-ți spun, cu o oarecare mîndrie, că am făcut o rețetă de aproape 2000 franci, pentru nefericitul Eminescu ... în ciuda lui Macedonski [2]. Bolnavul va fi în curînd transferat la Viena, într-o casă de sănătate. Să dea Dumnezeu să se vindece! [...]

În timp ce mă găseam în capitală, și mai cu seamă după conferință, o mulțime de persoane m-au rugat să montez, în iarna aceasta, noua mea piesă. A trebuit să cedez și, ca urmare, voi merge să supraveghez repetițiile în ianuarie" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 334—335).

Întors la Mircești, Alecsandri se apucă îndată de copierea piesei, a cărei reprezentare este proiectată la început pentru luna ianuarie 1884.

„Sînt la Mircești — îl anunță el pe Al. Papadopol-Callimah —, așezat pe iarnă, și copiez piesa mea *Fîntîna Blanduziei* pentru teatrul din București, fiindcă am decis să se reprezenteze în cursul lui ghenar" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 168).

Același lucru îl comunică și prietenului său I. Ghica, în misiva datată „11/23 nov. 1883", din ale cărei rînduri se strecoară însă o undă de jenă față de fostul director al Teatrului Național:

---

[1] N. Petrașcu, *Vasile Alecsandri*, București, 1894, p. 107; vezi și V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 133. Pînă acum se considera că în această ocazie scriitorul nostru nu făcuse decît să citească din *Fîntîna Blanduziei*, legînd pasajele între ele prin rezumarea subiectului. Vezi, în legătură cu această conferință, documentatul studiu al academicianului Perpessicius: *Conferința lui Alecsandri*, în volumul *Jurnal de lector*, p. 199—212 [*nota G. C. Nicolescu*].

[2] Se știe că Macedonski îl atacase pe Eminescu chiar și în aceste tragice împrejurări.

„Copiez piesa pentru a trimite manuscrisul teatrului din București. Atîta m-au rugat să las să fie montată comedia mea antică, mi s-au făcut atît de frumoase făgăduieli, încît, pe cinstea mea, am cedat.

Reprezentația va avea loc în cursul lunii ianuarie; va trebui să mă duc la București în ultima chenzină a lui decembrie pentru a supraveghea repetițiile, cu toate că această perspectivă de deplasare nu-mi surîde deloc. Ce să fac? O belea mai mult!" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 133—134).

Copierea piesei nu era însă singura îndeletnicire a lui Alecsandri în acea vreme. Deși „așezat pe iarnă" la Mircești, el se ocupa și de alte elemente determinante pentru succesul reprezentării ei pe scenă, cum era acela — deloc neglijabil — al alegerii celor mai buni interpreți. În ms. B.A.R. nr. 813 (dăruit fratelui său), care, judecînd după forma inițială și numeroasele intervenții în text, pare a fi prima redacție a piesei, sînt notate numele actorilor (f. 1^r):

Manolescu — Horațiu
P. Velescu — Mecena
Iulian — Postumus
Christescu — Scaur
Nottara — Zoil
Mateescu — Glutto
d-ra Wellner — Neera
Romaneasca — Getta.

În ms. B.A.R. nr. 812 (dăruit lui I. Ghica), redactare ulterioară, avînd în vedere scrisul foarte îngrijit, cu foarte puține modificări — lista interpreților (f. 2^r) este modificată și completată:

Nottara — Horațiu
Velescu — Mecena
Iulian — Postumus
Christescu — Scaur
Rașian — Zoil
Mateescu — Glutto
Petrescu — Hebro
Hasnaș — Gallus
Romaneasca — Getta

A. Nottara (Amalia Wellner, căsătorită cu actorul C. I. Nottara) — Neera.

Cea mai importantă schimbare este aceea a interpretului lui Horațiu. Ce anume a determinat-o? Răspunsul la această întrebare ni-l dă scrisoarea adresată de Alecsandri lui Grigore Manolescu într-o „sîmbătă" de la sfîr-

șitul lui noiembrie 1883, probabil ca răspuns la rugămintea pe care i-o adresase acesta de a încredința unul din principalele roluri feminine: Getta sau Neera, Anicuței Popescu, viitoarea soție a marelui actor. Scriitorul, iritat de condiționarea acceptării rolului lui Horațiu de angajarea Anicuței Popescu, îi dădea lui Manolescu un răspuns cît se poate de categoric, deși politicos:

„Cu mare mulțămire aș îndeplini dorința d-voastră, dacă împărțirea rolurilor din *Fîntîna Blanduziei* nu ar fi de mult făcută. Înțelegeți, dar, imposibilitatea în care mă găsesc de a retrage fără nici un motiv de la d-le Romanescu și Wellner rolurile ce le-am promis.

Pentru d-na Popescu îmi rezervez de a scrie un rol nou, într-o nouă piesă.

Binevoiți a-mi răspunde categoric dacă aceasta vă convine și dacă pot compta pe concursul d-voastră pentru reprezentarea *Fontanei Blanduziei*" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, București, Editura pentru literatură, 1964, p. 112).

E limpede însă că Manolescu nu a acceptat rolul lui Horațiu fără ca Anicuța Popescu să interpreteze rolul Gettei sau al Neerei, pentru că interpreții de la premiera piesei (consemnați și în volumul apărut în 1884) au fost cei indicați în ms. B.A.R. nr. 812, f. 2^r, rolul lui Horațiu fiind deținut de Nottara. Aceste ambiții și intrigi dintre actori îl îngrijorau pe Alecsandri. „Cum se vor comporta ei în comedia mea antică?" — se întreba el într-o scrisoare adresată lui I. Ghica la 30 nov. 1883, regretînd că nu dispune la București de artiștii și de publicul din marile capitale apusene: „De ce nu am la dispoziție marele public de la Londra sau de la Paris și artiști ca Hélène Thery..." (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 340). Cît de mare îi era îngrijorarea o trădează faptul că, a doua zi chiar, la 1 decembrie, el simțea nevoia să-i scrie iarăși vechiului său prieten, aflat atît de departe, destăinuindu-i necazurile pe care le avea cu distribuirea rolurilor: „... am cedat stăruințelor multor persoane care au asistat la conferință, pentru a da noua mea piesă direcției actuale — se disculpa el iarăși față de fostul director al scenei românești —; ei sînt pe punctul de a copia rolurile, așteptînd să mă duc la București ca să citesc artiștilor comedia mea și să le bag în cap unele instrucțiuni ad-hoc ... Reprezentația nu va avea loc decît mai tîrziu. Cînd? *That is the question.*

Aș fi fericit ca tu să asiști la premieră și în acest scop te voi ține la curent cu mersul repetițiilor. Romaneasca, Wellner au roluri frumoase și se vor achita bine de ele; Iulian, Mateesou și Velescu de asemenea, cît despre Nottara, nu știu cum va fi în stare să interpreteze rolul lui Horațiu.

Destinasem acest rol important lui Manolescu, dar acest domn, uitînd tot ceea ce am făcut pentru el (independența inimii!), mi-a pus condiția să-l fac să joace împreună cu Popeasca lui! I-am trimis să se plimbe [...].

Manuscrisul este în mîinile direcției. Îndată ce va fi copiat, ți-l voi trimite la Londra ca să iei cunoștință de el. Aceasta îți va furniza o seară de spectacol în cabinetul tău într-o noapte cețoasă, de să nu dai afară nici pe un Macedonski ... și nici chiar pe un Damé ..." (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 139).

Preocupat de reprezentarea piesei, poetul era pe punctul de a pleca la București chiar a doua zi, dar înrăutățirea bruscă a vremii îl determină să se răzgîndească: „Eram gata să fac o mică excursie la București — se destăinuie el tot lui Ghica — pentru a-mi citi piesa în versuri actorilor, dar, chiar în ajunul zilei fixate pentru plecare, iarna, cu toată asprimea sa, a debarcat în țară și, pe cinstea mea, mi-am desfăcut valiza, așteptînd zile mai bune [...].

Speri să te găsești la noi pe la sfîrșitul lui februarie? În ce mă privește, aș fi mulțumit în toate privințele și îndeosebi pentru a te vedea asistînd la premiera *Fîntînii Blanduziei*" (scrisoare datată „Mircești, 3 dec 1883" — cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 344—345).

Vestea montării piesei n-a întîrziat să se răspîndească, ajungînd pînă în cele mai îndepărtate colțuri ale românimii. *Familia*, bunăoară, saluta evenimentul, exprimîndu-și totodată părerea de rău că pregătirile mergeau prea încet: „... aflăm că în sfîrșit s-a decis a se pune în repetiție comedia antică *Fîntîna Blanduzici* de dl. V. Alecsandri. Dar nici această piesă nu se va putea juca mai de grabă decît la 15 februarie, căci «artiști n-au timp» să studieze. Acest «n-au timp», cînd e vorba de o piesă originală și încă scrisă de dl. Alecsandri, e caracteristic pentru conducerea acelui teatru. Trist, foarte trist!" (cf. notiță la rubrica *Literatură și arte* — nr. 49, 4/16 dec. 1883, p. 594).

Familia își mai exprimase, dealtfel, dezaprobarea față de indiferența cu care privea conducerea Teatrului Național din București creația dramatică națională, cu trei luni mai înainte, și tot în legătură cu piesa lui Alecsandri:

„*Fîntîna Blanduziei*, noua comedie în versuri a d-lui V. Alecsandri — din care în numărul de Paști publicărm și noi un fragment — se va traduce și în limba franceză. Așa ne spune *Funcționarul public*, care mai adauge că ilustrul autor o va trimite apoi la Comedia Franceză din Paris, spre a fi reprezintată pe scena acelui teatru. Dar pe scena Teatrului Național

din București nu se va juca?" (cf. notiță la rubrica *Literatură și arte* — nr. 38, 18/30 sept. 1883, p. 462).

E posibil ca șederea prelungită a poetului în străinătate în timpul verii să fi dat naștere la presupunerea traducerii piesei în limba franceză și a reprezentării ei la Comedia Franceză. Această presupunere nu s-a confirmat însă, singura reprezentare de care se va interesa Alecsandri abia în toamnă fiind aceea de la București. De o traducere a piesei în franceză și de reprezentarea ei la Paris va fi vorba mai tîrziu, și asupra acestor împrejurări ne vom opri mai departe.

La 3 ianuarie 1884, Alecsandri îi trimitea lui Ghica manuscrisul piesei, pe care direcția Teatrului Național i-l înapoiase: „Am trimis chiar astăzi fratelui meu manuscrisul piesei mele în versuri *Fîntîna Blanduziei* — îl informa el — cu recomandația de a ți-o trimite de îndată ce o va fi citit. Doresc să iei cunoștință de ea și să-mi spui sincer părerea ta." (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, p. 66).

Deși se gîndea mereu la montarea piesei, Alecsandri nu cutează să pornească spre București în toiul iernii. Totuși, la 1 februarie îi scria lui Al. Papadopol-Callimah: „peste două săptămîni am de gînd a pleca la București, dacă o vrea Dumnezeu, după cum avea obiceiul a spune Nastratin Hogea, de cîte ori voia să întreprindă ceva. Trebuie să merg ca să privighez repetițiile *Fîntînei Blanduziei*" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 169).

Între timp poetul primește vești despre mersul repetițiilor prin I. Negruzzi, care se dusese în acele zile la București.

„Îmi anunți că *Fîntîna Blanduziei* este în studiu — îi scria Alecsandri la 9 februarie — prin urmare, nu-mi va rămîne decît a privighea repetițiile generale și pe urmă a aștepta verdictul publicului." În continuare, scriitorul răspundea redactorului *Convorbirilor* care îi ceruse să publice piesa în revistă: „Îmi ceri pentru *Convorbiri Fîntîna Blanduziei*. Cu mari mulțumiri ți-aș da-o, însă am de gînd s-o pun sub tipar, îndată ce voi sosi a București, și cred că va ieși în broșură cel mai tîrziu pe la sfîrșitul lui martie. Socec m-a rugat să nu-l las deoparte și sînt oarecum obligat a satisface dorința editorului meu.

Piesa fiind în trei acte, ar necesita cel puțin două luni pentru publicarea ei în *Convorbiri*, iar altminteri ar ocupa un număr întreg al foaii. Și, odată cunoscută de publicul cititor, ediția lui Socec ar suferi pagubă, după cum m-a asigurat însuși" (cf. *ibidem*, p. 140).

Iacob Negruzzi însă nu se va da bătut în fața acestui refuz amabil și va face totul pentru ca *Fîntîna Blanduziei* să apară mai întîi în *Convorbiri*. După ce Alecsandri dădu lui Socec manuscrisul piesei, Negruzzi așteptă să iasă șpaltele pentru corectură și ceru lui Ollănescu, pe care poetul îl

rugase să se ocupe de tipărire în locul său, un rînd de șpalte, după care să tipărească lucrarea în revistă, fără a mai cere voie autorului. Intrigat de cererea lui Negruzzi, Ollănescu îi relatează lui Alecsandri întîmplarea și reacția editorului Socec: „Acum o chestie, după cum zice Jacques [I. Negruzzi], e vorba tocmai de el. Plecînd de aici, a venit și mi-a cerut îte una din fiecare foaie de corecturi pentru ca prin ele să poată imprima în *Convorbiri*, în lipsă de text, *Fontana Blanduziei*. Cînd am cerut lui Socec să-mi trimită două foi din fiecare corectură și i-am răspuns, la cercetarea lui, pentru ce aceasta, că este spre a se trimite la *Convorbiri*, el mi-a zis că nu ar voi un asemenea lucru și că să aștepte *Convorbirile* a publica piesa după broșura imprimată. Nu cred că aceasta să convie redactorului ei, gelos de a reproduce, mai întîi el, o lucrare a unui membru care, cu drept cuvînt, e cel mai tînăr din « Junime » și dacă puindu-vă aceasta în cunoștință aștept o soluțiune spre a mă dezlega de orice răspundere către Jacques, aprins și credincios păstrător al bunelor tradițiuni gazetărești. Manuscrisul d-stră ce se află acum la Socec îl vom păstra aici, după cum ați binevoit a-mi da voie" (cf. scrisoarea datată 25 aprilie [1884], în *Scrisori către Vasile Alecsandri*, p. 367).

Deși, la 27 aprilie 1884, poetul era de acord cu Socec ca piesa să nu apară în *Convorbiri* înaintea volumului (cf. B.A.R. ms. rom. 1786, f. 24), I. Negruzzi obține totuși învoirea autorului ca aceasta să se publice în revistă (unde vede pentru prima dată lumina tiparului în trei numere consecutive: 3—5, 1 iunie—1 august 1884, p. 92—104, 141—153, 169—184, cu o notiță explicativă: „În curînd comedia va apărea într-un volum special, în editura Socec și Comp., Buc."). Acest lucru stîrnește oarecari discuții între I. Negruzzi și Socec, discuții care se vor aplana curînd, fără ca Alecsandri să intervină. Totuși învoirea autorului pare să fi fost obținută numai pentru *publicarea* piesei în revistă, nu însă și pentru *apariția în revistă înaintea* celei în volum, cum lasă să se înțeleagă misiva pe care i-o trimite Alecsandri lui Negruzzi la 25 mai 1884, de la Mircești: „În cît privește *Fîntîna Blanduziei*, de vreme ce te-ai împăcat cu Socec, te rog să nu o publici decît după ce vor fi colile broșurii ieșite de sub tipar, cu îndreptările ce am mai făcut în manuscriptul meu" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 142).

Negruzzi am văzut că se grăbea să aibă întîietatea tipăririi, iar lui Alecsandri nu-i mai rămînea altceva de făcut decît să se bucure de apariția numărului din iunie al *Convorbirilor*, în care începea să se publice piesa, regretînd numai faptul că se strecuraseră cîteva greșeli de tipar:

„M-am bucurat — îi scrie el la 9 iunie lui Negruzzi — cînd am văzut în *Convorbiri* apărînd *Fîntîna Blanduziei* și astfel împlinindu-se dorința

d-nei Negruzzi; am descoperit însă mai multe greșeli de tipar, pe care te rog să le îndrepți prin *errata* din numărul viitor" (cf. *ibidem*, p. 143).

Alecsandri nici nu avea motive să regrete apariția piesei mai întîi în revistă, întrucît apariția volumului a întîrziat puțin.

Întorcîndu-ne însă la momentul ultimelor pregătiri pentru premiera *Fîntînei Blanduziei*, știm că Alecsandri vine la București pe la jumătatea lunii martie pentru a urmări ultimele repetiții. Poetul se simțea bolnav, obosit, copleșit de griji pentru fiica sa, care era pe punctul de a divorța a doua oară, precum și pentru boala fratelui său al cărei deznodămînt imparabil îl înspăimînta.

În iarna aceea se mai stinseseră din viață doi prieteni vechi: Baligot și A. Cantacuzino.

La 15 martie, scriitorul prezintă la Academie noul volum de scrisori ale lui I. Ghica. În ziua următoare, care era o vineri, îi scria Paulinei:

„Piesa mea să va reprezenta gioia viitoare, adică la 22 martie, peste șepte zile... Cred că îi face bine să plecî luni seara și, agiungînd aice marți dimineața, vei avea tot timpul ca să-ți alegi și să-ți cumperi o capelă de dantelă" — se arăta el grijuliu pentru completarea garderobei soției sale (cf. V. Alecsandri *Scrisori. Însemnări*, p. 7).

La 18 martie (duminică) își împărtășea nemulțumirea în altă scrisoare adresată soției sale: „Reprezentația va avea loc gioi, adică peste cinci zile. Mi-am dat multă osteneală cu actorii — se plîngea el — însă nu-s mulțămit de dînșii. Direcția actuală a Teatrului nu plătește nici două parale" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 21).

Premiera, care are loc la 22 martie 1884, înregistrează un mare succes. Ea „s-a dat în prezența regelui Carol I (care venea dealtfel foarte rar la teatru), a reginei Elisabeta, apoi a lui Ion C. Brătianu, C. A. Rosetti etc., cu o sală ticsită" (cf. Camil Petrescu, *Teatrul românesc între 1866 și 1914*, în *Revista Fundațiilor* VI, nr. 5, 1 mai 1939, p. 389). Cu alte cuvinte, premiera n-a fost numai pentru oficialități, ci și pentru marele public: sala era ticsită de lume.

Despre acest mare eveniment în lumea teatrului, Victor Eftimiu relatează cele ce i-a povestit Constantin Nottara, interpretul rolului lui Horațiu:

„Cînd s-a dat la Teatrul Național premiera acestui poem dramatic, spectacolul era necontenit întrerupt de aplauzele calde ale publicului care, la sfîrșit, în aclamații entuziaste, a chemat pe autor la rampă.

Moșneagul glorios s-a coborît din lojă în mijlocul actorilor. În fața celor opt sute de spectatori care aplaudau în picioare, Aristizza Romanescu,

interpreta Gettei, a îngenuncheat în fața lui Vasile Alecsandri și i-a sărutat mîna" (cf. *Akademos*, București, E.S.P.L.A., 1955, p. 71—72).

„Niciodată în literatura noastră un scriitor la vîrsta lui Alecsandri nu oferise o operă așa de armonioasă, plină de o așa delicată și limpede poezie, respirînd atîta tinerețe și atîta dulce împăcare totodată — subliniază G. C. Nicolescu —. Succesul nu este unul de simpatie, în cadrul unui cerc restrîns, cu abilitate regizat, ci un mare succes de public, un adevărat triumf. În 28 de zile, pînă la 20 aprilie, piesa fusese jucată de zece ori. Numai în prima săptămînă se dăduse de cinci ori — ceea ce însemna o biruință cu totul neobișnuită în vremea aceea. După al cincilea spectacol, se dă un banchet în onoarea scriitorului, la care se rostesc discursuri omagiale și la care se citesc poezii" (cf. *Viața lui Vasile Alecsandri, ed. cit.*, p. 627). E. Lovinescu consideră „ciudat" faptul că Maiorescu nu menționează nimic cu privire la reprezentație în însemnările sale zilnice, dar înregistrează „banchetul dat în cinstea poetului în ziua de joi 29 martie [1]:

« Seara, la 7, *dîner* în onoarea lui Alecsandri la Hôtel Boulevard, dat de noi „Junimea". Alecsandri, John Ghica, D. Sturdza, Exarhu, Hasdeu, Urechia, Crețeanu, T. Rosetti, Mandrea, col. Șerbănescu, col. Bengescu [-Dabija], G. Lahovari, Petroni, Laurianu, Ang. Demetriescu, Stemil, Duiliu Zamfirescu, Nica, Slavici, Gane, 2 Negruzzi, Ollănescu, A. Balș. Foarte bine. A venit încă și Carp și Ventura, la sfîrșit ».

Lovinescu reproduce, în continuare, „ca un document al timpului, darea de seamă a acestui banchet, făcută de Duiliu Zamfirescu în *Foița României libere* de la 31 martie 1884.

Banchetul dat în onorul D-lui Alecsandri pentru a cincea reprezentație a « Blanduziei ».

« Joi seara, vreo 40 de prieteni și admiratori ai poetului, între cari d-nii: Ioan Ghica, T. Maiorescu, Dem. Sturdza, P. Carp, Th. Rosetti, Mandrea, Crețeanu, Ureche, Hasdeu, I. Negruzzi, L. Negruzzi, N. Gane, Exarhu, Dem. Laurian, Dem. Ollănescu-Ascanio, Șt. C. Mihăilescu, col. Șerbănescu col. Bengescu, Ang. Demetriescu, Slavici, Nica, Petroniu, Lahovary, Balș etc., au dat un prînz în cinstea d-lui Alecsandri, pentru a cincea reprezentație a admirabilei sale piese: *Fîntîna Blanduziei.* »

La 7 ore fix, sala de mîncare din primul etaj al marelui hotel Bulevard își deschidea ușile celor 40 de fracuri, care se adunau să sărbătorească pe mai-marele lor întru ale poeziei, împrejurul unei mese à la Lucullus. Sala, împodobită cu simplitate, părea croită așa de mare, ca să adăpostească bustul celui sărbătorit, ridicat pe un baldachin de catifea, care

[1] T. Maiorescu, *op. cit.*, II, p. 239—240 [*nota E. Lovinescu*].

privea cu liniște intrarea mosafirilor săi, și, printre cei dintîi, mosafirul care semăna aidoma cu dînsul. După cuvenitele plecăciuni la cei mai mari în nume și în vîrstă, fiecare se așeză la locul ce-i era pregătit mai de-nainte, găsind alături un carton elegant, cu numele său, care cuprindea, în rezumat, manifestațiunea a trei genii deosebite: Horațiu poetul..., Göbl tipograful și Antoine birtașul. Partea cu care colaborase Horațiu era următoarea:

Nulla placere diu nec vivere carmina possunt
Quare scribuntur aquae potcritus.[1]

Și:

Quis post vina graven militiam pauperiem crepat?[2]

Partea cu care colaborase Göbl era tiparul. Pe un *à jour*, format din *u* (u scurt), se deosebea lista de bucate, *le menu*, care, cu vinurile sale de tot soiul, înneca pe sărmanul *u*, de nu l-ar mai fi putut scoate nici chiar un redactor de la *Românulu*[3]. Colaborația lui Antoine era cu totul culinară, și, dacă, pe cartonul artistic, venea al treilea la rînd, în stima celor flămînzi, era cel puțin egală cu a lui Horațiu.

*

Odată așezați la masă, priveliștea se schimbă. Văzute *à vol d'oiseau*, capetele pleșuve ocupau mijlocul mesei, și, cu cît te depărtai mai mult spre cele două extremități, cu atît părul devenea mai stufos. Explicația e foarte simplă: la mijloc stau tinerii... academici și la extremități bătrîni din zilele noastre. Ceea ce era în adevăr atingător în această adunare, erau cei doi bătrîni: d-nul Alecsandri și d-nul Ioan Ghica. Prieteni din alte vremuri, ei se găseau la aceeași masă, după ani întregi de muncă, în cari și unul și altul avuseseră de luptat contra elementelor vitrege țării acesteia și păreau a-și vorbi pe tăcute, înțelegîndu-se din privire, iubindu-se prin durerile lor, mulțumindu-se unul de fericirea celuilalt și, deși bătrîni, dîndu-și mîna cu credință spre a lucra înainte, pentru binele și ridicarea țării.

Nu știu pînă la ce punct avea dreptate d-nul Maiorescu în observațiunile ce făcea generației noastre cu ocazia toastului purtat d-lui Alecsandri: ceea ce însă nu se poate tăgădui e amorțirea ce pare că cuprinde din ce în ce mai mult orice avînt nobil, orice sacrificiu pentru o idee, orice

[1] Versurile pe care le scriu băutorii de apă nu pot nici să placă, nici să trăiască îndelung [*nota E. Lovinescu*].

[2] Cine se văicărește, după ce a băut, că sărăcia e o grea sarcină? [*nota E. Lovinescu*].

[3] Știut este că Dl. Alecsandri e dușmanul neîmpăcat al acestei litere, iar *Românulu*, bunul ei prieten [*nota E. Lovinescu*].

ridicare peste nivelul ordinar al prozei. Cel dintîi care și-a ridicat glasul spre a vorbi poetului a fost prietenul său, d-nul principe Ion Ghica. D-sa, cu voce lină și puțin cam mișcată, i-a urat viață lungă, spre a putea să producă noi opere ca *Fîntîna Blanduziei*. D-nul Alecsandri a răspuns în cîteva cuvinte, că cea mai mare mulțumire a sa este de a se găsi în mijlocul celor cari-l înconjură; că se va sili să facă o a doua *Blanduzie* și că, mai cu seamă, va fi fericit dacă se vor găsi alții să-l întreacă. Abia așezat d-nul Alecsandri, de la celălalt colț al mesei se aude tunînd o voce puternică, iar d-nul Ureche, proprietarul ei, se vede în picioare, cu ochelarii ridicați pe frunte, declamînd versurile următoare, poetului:

Lui V. Alecsandri

Ca și Horațiu cîntat-ai fîntîna Blanduziei,
Poet cu viers sonor:
Ca dînsul, nesecată fîntîn-a poeziei
Ai dat l-ai tău popor
etc...

După d-nul Alexandrescu Ureche, își înalță glasul d-nul Dem. Ollănescu, elegantul traducător al lui Horațiu, care a cîntat gloria lui Alecsandri, poftind, cu reverențe de diplomat, pe toate femeile visate și cunoscute de Horațiu spre a-i da mînă de ajutor să glorifice geniul epocii noastre.

D-lui V. Alecsandri

Qui Musas amat impares
Ternos ter cyathos attonitus petet,
Vates,!

(Cartea III, oda XIX)

Fîntîna Blanduziei

O, fons Blandusiae!...
Fies nobilium tu quoque
fontium.

(Cartea III, oda XIII)

Din trecuta nemurire unde doarme-al vostru nume,
Amintiri, podoabe scumpe, străluciri din altă lume,
Veniți! Lydio iubită, Pyrrho cu picior frumos,
Neobulă drăgălașă, Tyndaris cu glas duios,
Veniți toate! blonde visuri de iubire și de dor,
.....
Azi e mîndră sărbătoare la Fîntîna Blanduziei,
Sărbătoarea lui Horațiu, sărbătoarea Poeziei..."

(Cf. *T. Maiorescu și contemporanii lui*. Ediție îngrijită de Z. Ornea și Maria Simionescu. Prefață de Z. Ornea, Editura Minerva, București, 1974, p. 73—76).

Întors la Mircești, după agitația zilelor petrecute la București, Alecsandri se va îndeletnici cu pregătirea manuscrisului pentru tipărirea piesei în volum. El îl va ruga pe D. C. Ollănescu să scrie o notiță biografică

despre Horațiu, care va fi publicată în volum (p. 5—10). Solicitat, probabil, de Iosif Vulcan, să-i dea ceva pentru *Familia*, poetul îi oferă *Oda la Hebe*, care apare în nr. 17, din 22 apr./4 mai 1884, p. 197, al revistei. Tot acum este solicitat de Leon Negruzzi să-și dea consimțămîntul pentru reprezentarea piesei la Iași, lucru pe care Alecsandri nu-l va refuza.

„Leon Negruzzi — îi scria el la 16 apr. 1884 lui Teodor Aslan, pe atunci director al Teatrului Național din Iași — mi-a împărtășit la București proiectul său de a monta noua mea piesă pe scena teatrului din Iași și mi-a cerut autorizația în acest scop. I-am dat-o imediat, în baza vechilor amintiri care mă leagă de acest teatru.

Rămîne acum de știut dacă posedăm la Iași elementele indispensabile pentru realizarea proiectului lui Negruzzi.

Care sînt actorii care ar fi capabili să interpreteze rolurile din *Fîntîna Blanduziei?*" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, p. 9).

Întrebarea lui Alecsandri nu era lipsită de temei. *Fîntîna Blanduziei* s-a reprezentat la Iași în stagiunea 1884—1885, dar nu de trupa Teatrului din Iași, ci de aceea a Teatrului Național din București, în turneu, cu Aristizza Romanescu și ceilalți interpreți din capitală. În fondul de manuscrise al Bibliotecii „V. A. Urechia" din Galați (Ms. I.52) se păstrează scrisoarea lui V. Alecsandri adresată artistei, datată: „Paris, 31 dec. 1885", în care poetul îi mulțumește că a dat viață Teatrului din Iași, jucînd acolo *Fîntîna Blanduziei* și *Ovidiu* (cf. *Vasile Alecsandri*. Catalogul lucrărilor existente în Biblioteca „V. A. Urechia". Întocmit: C.Bădic și S. Codreanu, Galați, 1971, p. 44).

În același timp, dornic să perfecționeze piesa înainte de a o încredința tiparului, Alecsandri poartă o corespondență susținută cu vechiul său sfetnic Iancu Alecsandri, precum și cu traducătorul lui Horațiu, D. C. Ollănescu, pe care am văzut că-l rugase să se ocupe și de tipărire.

Astfel, la o scrisoare a poetului din 6 aprilie, rămasă necunoscută fratele său îi răspundea la 23 aprilie 1884:

„Nu ai uitat că posed manuscrisul *Fîntînei Blanduziei*, așa că mi-a fost ușor, de îndată ce am primit scrisoarea ta de la 6, să iau cunoștință despre scena pe care ai fost sfătuit, sau, mai curînd, pe care dorești să o scoți de la sfîrșitul actului 2 pentru a o muta, sub formă de povestire, la începutul celui de al 3-lea.

După ce am făcut aceasta, și pentru a răspunde la apelul pe care mi-l adresezi, m-am întrebat dacă scena în chestiune formează o verigă oarecare în comedia ta, cu alte cuvinte dacă este mai mult sau mai puțin necesară. Ei bine! nu. Singura sa utilitate stă în explicația deplasării reuniunii, care va fi ținută la Horațiu, din pricina ravagiilor ospățului.

Acest mic serviciu nu compensează deloc neajunsul, pe drept remarcat de tine, de a compromite într-o scenă comică efectul aproape înduioșător al mărețului tablou dinaintea sa. La urma urmelor, publicul, prin manifestările sale, trebuie să fie aici cel mai bun sfătuitor al tău; am văzut că izbucnește în aplauze după *Oda la Hebe*, care este una din capodoperele tale.

Scena comică trebuie să fie pe jumătate înecată în acest entuziasm al sălii. Deci, trebuie categoric să o suprimi și să reproduci lucrurile trebuincioase în mica povestire pe care te gîndești să o pui pe Geta să o spună.

Iată, scumpul meu poet, umilul și simplul meu sfat pe care mi l-ai cerut. Acela al lui Got [1] mi se pare de prisos, admițînd că aș fi în stare să merg să-l caut, ceea ce, din păcate, nu sînt.

Pentru Dumnezeu! nu întreba, în toate acestea, decît propriul tău sentiment, cînd a scris cineva *Fîntîna Blanduziei*, poate să și-o îngăduie.

Acum, în ce privește sfaturile, iată unul pe care cred că trebuie să ți-l dau. D-l Socec va fi probabil editorul comediei tale. Nu cunosc condițiile voastre obișnuite. Iată una pe care te îndemn să o impui în împrejurarea de față: libertatea pentru tine de a pune să se facă cînd și oriunde îți va plăcea o ediție de lux. *Fîntîna Blanduziei* poate foarte bine să aibă într-o zi onoarea unei asemenea ediții.

Pe lîngă aceasta, aș pretinde de la Socec un oarecare număr de exemplare pe care le-aș destina bibliotecilor românești din Bucovina și din Transilvania. Ar fi din partea ta o atenție care, cred, ar mișca pe compatrioții noștri de dincolo de frontiere, care au fost întotdeauna admiratorii tăi credincioși.

Duminică am avut vizita lui Ion Ghica, însoțit de prințul Mihail Ghica. Mi-a dat vești foarte bune despre tine și bineînțeles mi-a vorbit despre marele tău succes.

[...]

Notă. Afară de d. Iulian [2] și d-na Nottara [3], ceilalți n-au fost, după părerea mea, la înălțimea jocului lor!!"

---

[1] François Jules Edmond Got (1821—1901), mare artist francez, societar al Comediei Franceze, decanul casei Molière, profesor la Conservatorul din Paris.

[2] Ștefan Iulian (1853—1892), artist, societar al Teatrului Național, apreciat actor de comedie, influențat de stilul lui Matei Millo, a interpretat cu succes rolurile comice din piesele lui V. Alecsandri.

[3] Amelia Wellner, artistă, a debutat pe scena Teatrului Național din Iași în anul 1873, a jucat în special roluri comice. A fost căsătorită cu C. I. Nottara și apoi cu Vasile Hasnaș [*notele M. Anineanu*].

BIBLIOTECA — CENTRALĂ — UNIVERSITARĂ CLUJ-NAPOCA

(cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, p. 44—45).

Înainte de a primi acest răspuns, Alecsandri revenea cu alte probleme în scrisoarea datată 16 apr. 1884:

„Încă o chestiune cu privire la piesa mea înainte de a o da publicității. Ia-ți manuscrisul în mînă și urmărește indicațiile mele:

Actul I — Scena a II-a — Gallus intră ținînd o spadă în mînă; el spune, ca și cum s-ar adresa cuiva care nu este în scenă:

« Să duc la faur spada s-o șteargă de rugină?
Prea bine. *(Se oprește.)* Ce văd? Cine pe apă se înclină? »

Aceste două versuri înlocuiesc pe cele din textul primitiv:

« — Să duc astă scrisoare Lydiei? Bine-ndată,
Dar ce văd colo-n umbră? un farmec viu de fată? »

Această schimbare se explică la sfîrșitul piesei.[1]

Acest sfîrșit a fost transformat în chipul următor:

SCENA A IX-a

« GLUTTO: Zoile, lăsăm banii?
ZOIL: ... Ba-i scoatem.
GLUTTO: ... Să-mpărțim?
(Amîndoi se apleacă deasupra fîntînei și își afundă brațele.)

SCENA A X-a

ZOIL - GLUTO - GALLUS

GALLUS: Ce faceți voi aice?
ZOIL *(arogant)*: Noi?
GALLUS: ... Voi.
GLUTTO: ... Ne răcorim.
GALLUS: Profanatori nemernici! spurcați cu-a voastră mînă
A divului Horațiu poetică fontînă.
În lături!
ZOIL *(indignat)*: Noi?
GALLUS *(scoțînd spada)*: În lături zic! de nu...
ZOIL: Ș-apoi?
GALLUS: Din doi mișei fac patru lovind cu spada-n voi.
GLUTTO *(speriat)*: M-am dus...

[1] E vorba de sfîrșitul *actului*, dar în original e scris greșit *pièce* [*nota M. Anineanu*].

ZOIL *(mîndru)*: Mă duc. *(Ies repede.)*
GALLUS: La Pluton!
(Se apropie de fîntînă și îngenunchează.)
O! Nimfă Blanduzie,
Sub chipul scump a Gettii arată-te-acum mie. »
N.B. (Actul se termină după aceste două versuri.)

Or, la reprezentație am observat că publicul pare să aștepte reapariția Gettei și că se lasă prea repede cortina, după părerea lui. De aci o oarecare constrîngere, o oarecare răceală, care dăunează succesului acestui prim act. În adevăr, acesta se sfîrșește nefiind în scenă decît un singur personaj, Gallus, care nu a avut încă ocazia să se facă simpatic.

Iată deci la ce m-am gîndit. Cînd Getta, în scena cu Horațiu, se exaltează pînă într-atît încît îi cade la picioare și-i sărută mîna, ea pare că și-a pierdut capul și, în tulburarea sa, fuge, lăsînd pe Horațiu surprins și pătruns de un sentiment încă neexplicabil. Tînăra fată crede atunci că trebuie să-și ia coșul cu flori în clipa în care se depărtează; aceasta este însă o mișcare nenaturală într-o situație atît de încordată. Cred că ar fi mai potrivit cu starea spiritului său tulburat să nu se gîndească la coș și să fugă, uitîndu-l lîngă fîntînă.

Acest joc de scenă mi-ar permite să o fac să revină la sfîrșitul actului, în căutarea coșului, căci fără de asta nu s-ar putea întoarce la stăpînul său.

Iată cam cum s-ar petrece lucrurile:

SCENA a X-a

« GALLUS *(căzînd în genunchi)*: O! nimfă Blanduzie,
Sub chipul scump al Gettei arată-te-acum mie! »

SCENA a XI-a

GETTA - GALLUS

« GETTA: Uitatu-mi-am panerul cu flori aici.
(Văzînd pe Gallus:) El!
GALLUS *(văzînd pe Getta, se ridică)*: Ea! *(Cu căldură:)* Ce cați?
GETTA *(căutînd)*: Panerul.
GALLUS *(surîzînd)*: ... Numai? Nu și inima mea?
În el găsi-vei plante, în ca floarea iubirei.
O vrei? cu ea să intri în templul fericirei?
GETTA *(ascunzîndu-și emoția sub un aer de veselie șireată)*:

Și ce-ți rămîne ție?

GALLUS: Eu? Tot aș căpăta

În schimb de-ai vrea tu, Getta, să-mi dai inima ta.[1] »

La aceste cuvinte *i-ar lua mîna*, ochii lor *s-ar întîlni* cu dragoste și cortina ar cădea asupra acestui tablou.

Această mică scenă este abia schițată. Tu o găsești la locul ei? Este ea dealtfel în nota naturală? Răspunde repede.

Altă poveste.

În scena actului al II-lea, unde Horațiu improvizează o odă în onoarea Hebei, versul care încîntă cel mai mult publicul nostru e acela cu care se termină strofa a doua:

« Culegător de stele pe spațiul ceresc ».

Entuziasmul este așa de mare încît aproape dăunează întregului conținut al strofei a 3-a. Or, pentru că actul al 2-lea ar trebui să se termine după această improvizație, n-ar fi mai bine să strămut versul în chestiune a sfîrșitul odei, astfel ca publicul să rămînă sub impresia pe care o încearcă?

În acest caz, cum crezi tu că aș putea să fac această strămutare? Caută și răspunde de asemenea cît de curînd[2]" (cf. ms. B.A.R. nr. 5741 f. 94^r—97^v; V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 13—16).

Iancu îi răspunde la această scrisoare la 1 mai 1884:

„Am fost deci nevoit să amîn pe astă seară răspunsul pe care îl așteptai la scrisoarea ta de la 15/2 aprilie, acest răspuns, care nu va pleca decît mîine, iată-l; fie ca el să ți se pară tot atît de satisfăcător, cît este — te asigur dinainte — de grijuliu pentru preocupările tale de autor al *Fîntînii Blanduziei*.

Am citit cu atenție scrisoarea ta și ți-am recitit comedia și iată părerea mea asupra celor cîteva schimbări pe care ai dori să le introduci.

Aceea pe care dorești să o operezi în actul întîi în interesul sfîrșitului, prea rece, după tine, nu mi se pare că trebuie să ridice vreo obiecție. În adevăr, reîntoarcerea Getei la fîntînă ar fi ca faimoasa pălărie a lui *** din *Tiranul Padovei*, un vulgar șiretlic dacă nu ar fi provocată în modul cel mai natural de nevoia tinerei sclave de a-și regăsi coșul, așteptat cu atîta nerăbdare de stăpînul său. Cît privește plecare ei grăbită, nechibzuită, după scena a cincea, este o necesitate. O vezi pe această biată fată amintindu-și de îngrozitorul ei coș într-un asemenea moment? Atîta spirit

[1] Eu? Tot ar fi al meu,
În schimb de-ai vrea tu, Getta, să-mi dai sufletul tău *(n.a.)*.

[2] Urmează *Odă la Hebe* modificată, iar la sfîrșit poetul întreabă: *„Cela va-t-il comme ça? — ou bien préfères-tu la première facture?"*

de ordine, după un dialog atît de emoționant pentru ea, ar fi culmea ridicolului. Modificările mi se par deci foarte naturale și în avantajul scenei.

Asupra ultimei schimbări aș avea de făcut unele obiecții. Subiectul merită efortul, *Odă la Hebe* este demnă de eroul tău, este, într-o privință, bucata cea mai seducătoare din comedia ta.

Fără îndoială schimbarea ar putea fi făcută fără prea multă pagubă pentru ansamblul scenei și, vorbind pe față, publicul nu ar vedea decît înfocare; din contra, ar fi și mai transportat dacă, așa cum crezi, i-ar plăcea să rămînă sub impresia celor două încîntătoare versuri:

Hebe! o zee scumpă! devin cînd te privesc
Culegător de stele pe spațiul ceresc.

Dar într-o operă de importanța *Fîntînii Blanduziei*, aspectul literar trebuie, mi se pare, să treacă înaintea convenienței unui efect pe care l-aș numi de audiție, cu atît mai mult cu cît cele două versuri:

Hebe! săgeata scumpă de care aș vrea să mor
E-n ochii tăi, în tolba cerescului amor.

mi se pare că merită de asemenea onoruri deosebite.

Cînd spun *aspect literar*, îl înțeleg tot atît din punct de vedere al scenei, cît și din acela al lecturii operei tale. Publicul actual, mai înfocat, mai entuziast, îți va fi recunoscător de a fi urmat imboldul său, un altul, mai luminat, mai exigent, ar putea să se arate mai riguros și să obiecteze, ceea ce tocmai fac și eu aici, că fiecare dintre strofele *Odei la Hebe* se termină într-un fel natural, logic, suitor, se simte că aceasta pornește dintr-o sursă, să zicem din *Fîntîna Blanduziei*.

Privește-n a mea cupă să se-ndulcească vinul,
În ochii mei privește de-mi îndulcește chinul.
.....
Hebe! O zee scumpă, scumpă! Devin, cît te privesc,
Culegător de stele pe spațiul ceresc.
.....
Hebe! săgeata scumpă de care aș vrea să mor
E-n ochii tăi, în tolba cerescului amor.

Toate aceste versuri sînt perfect la locul lor. Ar mai fi tot așa dacă ai opera schimbarea pe care ai supus-o părerii mele? Nu o cred. Va fi, după mine, un dublu neajuns dacă această schimbare ar fi operată, nu numai

« Culegător de stele pe spațiul ceresc » nu va mai termina strofa a treia ca și pe cea de-a doua, dar ea va termina oda în chip mai puțin fericit decît o fac acum cele două versuri:

Hebe! săgeata scumpă de care aș vrea să mor
E-n ochii tăi, în tolba cerescului amor.

Aceste minunate versuri sînt cu atît mai prețioase pentru oda ta, cu cît readuc pe Horațiu spre Geta cu un mare gest de dragoste. Este cazul să spunem ca Shakespeare: *Totul este bine cînd se sfîrșește cu bine.* Deci, după mine, trebuie să lași oda ta așa cum este, fără să te mai preocupi în nici un fel de judecata nervoasă a publicului tău asupra ierarhiei versurilor tale.

Vineri dimineața. Am recitit acum ceea ce precede și, cu toată dorința mea constantă de a face mai bine cînd dorești să ții seamă de părerea mea despre cele scrise de tine, nu găsesc nimic de schimbat. De aceea, propria ta părere mi se pare a fi cel mai bun judecător în împrejurarea de față, acum că nu mai ești sub influența înfierbîntată a Bucureștiului. Sînt convins că pînă la urmă ultimul tău cuvînt va fi cel mai înțelept" (cf. *Scrisori către V. Alecsandri*, p. 51—52).

Alecsandri se grăbea să-i răspundă la această scrisoare la 24 aprilie st. v. (6 mai st. n):

„Aprecierea ta asupra schimbărilor proiectate în *Blanduzia* este foarte justă. Am să imprim deci *Oda la Hebe* așa cum a fost scrisă. Dar pentru că publicul din București este impresionat mai cu seamă de ultimul vers din strofa a doua, am să recomand artistului însărcinat cu rolul lui Horațiu să declame această a doua strofă la sfîrșitul odei.

Cît despre a adăuga o nouă scenă la sfîrșitul primului act, renunț, este inutil; dealtfel, Getta ar pierde mult din prestigiul său revenind să facă o scenă de dragoste cu Gallus, după profundul său entuziasm pentru Horațiu. Ar fi să treacă prea repede de la un sentiment la altul. Voi adăuga numai două sau patru versuri la rolul lui Gallus pentru a termina actul bine" (cf. ms. B.A.R. nr. 5741, f. 86—87; V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 16, notele Martei Anineanu).

În aceeași scrisoare, poetul îl ruga pe fratele său să-i trimită numărul din *Gazette de France* în care cronicarul dramatic Armand de Pontmartin publicase foiletonul *Une grande première à Bucarest*, foarte măgulitor pentru autor. Iancu Alecsandri satisface imediat rugămintea fratelui său:

„Chiar în ziua primirii scrisorii tale de la 20 aprilie s.v. am pus la poștă cele două exemplare cerute din *Gazette de France*.

Foiletonul d-lui de Pontmartin este tot atît de interesant, pe cît este de măgulitor. Te-ai gîndit să-i mulțumești?" (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, p. 54).

De acest foileton s-a ocupat recent Dan Mănucă, prezentînd pe larg împrejurările în care a fost scris:

„Într-adevăr, în *Gazette de France*, ziar cu o foarte veche tradiție, apare la 27 aprilie 1884 un lung comentar semnat Armand de Pontmartin și dedicat *Fîntînei Blanduziei*[1]. Prin cronica lui, Armand de Pontmartin a sporit substanțial, în epocă, prestigiul piesei lui Alecsandri, cu atît mai mult cu cît criticul vorbea despre o luorare dramatică, pentru care ziarul avea o altă rubrică, semnată de Adolphe Racot. Dealtfel, în chip de scuze paroă, Pontmartin își alcătuiește cronica sa ca pe o scrisoare către cronicarul dramatic *en titre* al ziarului. Titular timp de aproape trei decenii al rubricii literare săptămînale, Pontmartin avea un nume bun în critica epocii, dobîndit prin severitatea opiniilor și finețea stilului. Surprinzătoarea lui cronică va fi făcut asupra lui Alecsandri o adîncă impresie, chiar dacă poetul era la o vîrstă cînd toate acestea puteau să-i pară zădărnicii.

Simpatia lui Pontmartin e de căutat în altă parte decît în simpla prețuire a piesei lui Alecsandri și faptul transpare din cel dintîi paragraf la cronicii sale. Originar din Provența, Pontmartin nu ignora prețuirea lui Alecsandri în sudul Franței, prețuire pe care dealtfel o și amintește. Pentru criticul francez, Alecsandri este, între altele, « omul îndrăgostit cu pasiune de Provența și de poezia provensală », omul care, în pofida vîrstei, a înaltei poziții sociale în România și a dificultăților voiajului, nu a ezitat să fie de față la sărbătoarea Felibrigiului, la Jocurile Florale din 1882 Faptul a produs impresie și, după mai bine de un an, Portmartin nu ezită să declare, cu o curtoazie ce trece dincolo de politețea ocazională, că « salutîndu-l pe V. Alecsandri, îmi pare că aduc omagiu unui adevărat poet francez ». Turneul lui Alecsandri a lăsat urme durabile, ce au putut fi depistate și în secolul următor.[2]

Calmul senin, mîndria resemnată a lui Alecsandri, lesne de intuit printre replicile *Fîntînii Blanduziei*, l-au cîștigat de îndată pe Pontmartin care, prinzînd momentul, rupe o lance împotriva lui Hugo: « ... la *Fontaine de Blandusie*. Ce simple mot nous fait déjà l'effet d'une évocation magiqu e Nous croyons voir apparaître Horace en personne; Horace, le type le plus original et le plus exquis de la poésie latine; Horace, que l'on peut admirer

[1] Armand de Pontmartin, *Une grande première à Bucarest*, în „Gazette de France", 254e année, 27 Avril 1884 [*nota Dan Mănucă*].

[2] Cf. Maria Platon, *Vasile Alecsandri et le Felibrige*. Thèse de doctorat, Montpellier, Université Paul Valéry, 1972, p. 109 urm. [*nota Dan Mănucă*].

et aimer sans rien ôter à notre enthousiasme pour Virgile! Il murmure à notre oreille ces vers ravissants, qui nous ont si souvent reposé du grincement des grandes machines de M. Victor Hugo: *O, fons Blandusiae, splendidior vitro!...*»

Neștiind românește, Pontmartin își continuă foiletonul pe baza informațiilor pe care i le puneau la dispoziție doi cronicari cu renume în România, colaboratori de vază ai singurului ziar de la noi accesibil criticului francez — *L'Indépendance Roumaine*. Aici apăruseră atît rîndurile lui Frédéric Damé[1] — în chip de articol de fond — cît și ampla cronică a lui Grigore Ventura (semnată cu pseudonimul obișnuit — Arutnev)[2]. Ambele sînt puse la contribuție de criticul francez, spre a crea o imagine convingătoare a ceea ce a însemnat în epocă premiera lui Alecsandri.

Vivace, stăpînindu-se greu cînd era vorba să arunce o săgeată într-o direcție convenabilă, Pontmartin nu se poate abține de a nu remarca eleganța frazelor lui Damé, dar numai spre a avea pretextul de a ironiza maltratarea limbii franceze la ea acasă. Acestea fiind zise, criticul trece la prezentarea piesei lui Alecsandri, fără a-i face propriu-zis analiza și mulțumindu-se, în punctele cheie, să apeleze la întinsa cronică a lui Ventura, reușind să intuiască singur unele fapte pe baza unor informații anterioare.

«Horace! Le voici: M. Alexandri nous le rend. Dans sa pièce, la fontaine de Blandusie joue le rôle de Notre-Dame de Paris dans le roman de M. Hugo. C'est autour de son bassin, près de ses eaux limpides, que se noue et se dénoue le drame.» Observația, care îl pune pe Alecsandri într-o companie măgulitoare, este urmată de o alta, referitoare la ecoul sentimental al piesei: «D'après les analyses que j'ai sous les yeux, il est facile de deviner que le choix de son sujet a fait vibrer certaines cordes de l'amour-propre national, à peu-près comme les derniers chants d'Eneide répondaient, chez les Romains, au souvenir ou au sentiment de leur lointaines origines.»

Rezumarea subiectului *Fîntînii Blanduziei* e sumară (dealtfel, intriga piesei nici nu e prea complicată), punctată cu versuri din Horațiu, citate în original și cu o vădită delectare. Se constată lesne plăcerea lui Pontmartin în descrierea lumii romane și talentul său reconstituie fără dificultăți tabloul unei societăți a cărei înfățișare nu avea cum să o cunoască din piesa lui Alecsandri, ci numai din bogatele-i lecturi. Încît îndemînarea lui Alecsandri

[1] Fr. Damé, *Le triomphe d'Alexandri*, în *L'Indépendance Roumaine* VIII, 1884, nr. 1946, din 5 aprilie [*nota Dan Mănucă*].

[2] Arutnev, *Fîntîna Blanduziei, piesă în 3 acte și în versuri de V. Alecsandri*, în *L'Indépendance Roumaine*, VIII, 1884, nr. 1946, din 5 aprilie, nr. 1947, din 6 aprilie, nr. 1948, din 8 aprilie, nr. 1949, din 9 aprilie [*nota Dan Mănucă*].

este apreciată — și nu o dată supralicitată — din perspectivă sociologică: «Cette décadence se révèle dans le faste insolent des affranchis, qui ne se souviennent de leur esclavage que pour être de plus haïssables parvenus. Horace, le poète préféré d'Auguste, s'est retiré à Tibur. Il en veut à son Empereur qui prolonge l'exil d'Ovide. Si ce détail n'est pas historique, il est heureusement trouvé. Horace a bien dit que la race des poètes était irritable; mais il n'a pas dit qu'elle fût insensible aux disgraces de famille.»

Cînd vine vorba de Getta, Pontmartin apelează la o speculație, spre a-l face pe cititor să desprindă unul din motivele succesului piesei lui Alecsandri: «vous devinez que, si Getta a des enfants, elle pourra, sans trop d'invraissemblence, être l'ailleule des belles Roumaines qui assistaient à la pièce d'Alexandri». Dar, mai mult decît atît, apariția Gettei și a lui Gallus, precum și scenele dintre ei sînt entuziast apreciate: «Quoi de plus charmant que cette idylle, servant de prologue à une comédie?». Nu mai puțin elogios este privit și dialogul dintre Getta și Horațiu, urmînd baladei cîntate de sclavă. Despre el se susține că «a vraiment toute la grace de l'antiquité la plus pure».

Turbulent și iconoclast — ca, dealtfel, în toată cariera sa — Pontmartin nu ezită să scrie că monologul lui Horațiu de după cea dintîi întîlnire cu Getta este «preferabil» tuturor monologurilor pe care diverși autori le-au scris pentru Coquelin; aici, continuă cronicarul, «éclatent des traits d'une observation bien finie». Actul al doilea e privit — desigur, tot cu ajutorul lui Ventura — cu aceeași binevoitoare dispoziție, deși cîteva întorsături de frază lasă să răzbată urmele unei ironii la timp oprită, provocată de clișeele dramatice vizibile și la Alecsandri: «L'affranchi prie Horace d'improviser une pièce en vers. Tous les regards sont fixés sur le poète. Il balbutie, il s'excuse, il ne se sent pas en verve; le fiasco se dessine, et déjà Zoïle et Scaurus murmurent, comme les faux chevaliers de *Robert-le-Diable*: Nous le tenons!» Despre oda care urmează, elogios comentată de toți cei care au scris despre Alecsandri, se susține că «ne déparerait pas la plus exquise anthologie». Și în continuare, dovedind un surprinzător simț al limbii, Pontmartin exclamă: «Que ne puis-je vous la traduire? *Hebe, tu a lui Joe...* Supposez un grand latiniste qui sache le roumain, et qui restitue cette ode à la langue d'Horace. Vous pourrez hardiment la placer dans une édition choisie, entre le *Sic, te, Diva potens Cypri* et la *O navis, referent in mare*. C'est à peine si elle aura l'air d'une exilée, revenue dans sa patrie.»

Urmînd cu rezumarea piesei, Pontmartin prezintă actul al treilea și consideră — cu o adresă probabil foarte precisă a maliției sale, dar care azi e dificil de descifrat — că Horațiu se înșeală asupra sentimentelor

Gettei față de el, « par une erreur d'optique assez commune chez les vieillards illustres ». Dialogul dintre Horațiu și Getta pe această temă ar fi « un chef d'oeuvre de délicatesse et de grâce ».

Cîteva din concluziile criticului francez merită a fi relevate, întrucît surprind particularități reale ale *Fîntînii Blanduziei*, intuite doar prin intermediul cronicii lui Ventura. În același timp, e necesar să atragem atenția asupra faptului că piesei i se găsesc merite pe care nu totdeauna le are, dintr-un sentiment de evidentă bunăvoință și netăgăduită amicie. Alecsandri este felicitat pentru echilibrul perfect pe care l-ar fi creat între poezie și desfășurare dramatică. « C'est une tentation si naturelle, si douce et si rare, quand on possède le don de la poésie, de s'attarder sur les cîmes, pendant que le public s'impatiente des lenteurs du drame! L'auteur de la *Fontaine de Blandusie* a su éviter cet écueil.» Sînt din nou remarcate scenele considerate valoroase: mărturisirea dragostei ce și-o poartă Gallus și Getta, festinul de la Scaurus, oda recitată de Neera, sfidarea aruncată ui Horațiu și strofele improvizate de el. Alecsandri — se afirmă — a știut să susțină caracterele cu o deosebită artă: « Comme il est vrai, cet Horace, qui, s'abusant sur les sentiments de Getta, se croit aimé à force de se savoir admiré, prête à ce mirage son imagination de poète, et, lorsque l'illusion lui devient impossible, donnerait, j'en suis sûr, les trois quarts de son bagage immortel pour un de ces regards et de ces sourires que Getta prodigue à Gallus!».

Pornind de la faptul că iubitul Gettei, Gallus, un fost războinic gal, Pontmartin relevă adînca simpatie pe care Alecsandri a arătat-o totdeauna Franței, mărturisind că și acest fapt îl face să consemneze, în cea mai veche gazetă franceză, ecourile aplauzelor din București.

Curtoazia puțin obișnuită a lui Pontmartin merge încă mai departe. El propune ca piesa lui Alecsandri să fie tradusă în franceză de Xavier Marmier (« qui parle le roumain comme le français ») și de Henri de Barnier, spre a fi reprezentată la Comedia Franceză. Aprinzîndu-se cu repeziciune, imaginația criticului închipuie chiar o schiță de decor și prevede cea mai bună distribuție: » Ah! comme je vois bien, dans le principal rôle, Got transfigurant son merveilleux Arnolphe et en faisant le poète Horace! Comme je voit Monnet-Sully, superbe dans le rôle de Gallus, et Getta, la blonde fille du Danube, délicieuse sous les traits de M-lle Reichemberg!»

Încheierea trădează motivul care l-a îndemnat pe Armand de Pontmartin să-și scrie cronica: « La Roumanie, justement fière de son poète, a le droit de réclamer comme siens, l'oeuvre, la légende, le succès, la gloire d'Alexandri. Il me semble qu'il en restera un peu pour la Provence — et

pour la France »" (cf. *Argumente de istorie literară*, Iași, Editura Junimea, 1978, p. 78—82).

Deși măgulit de propunerea lui Pontmartin, Alecsandri nu-și mai făcea însă iluzii cu privire la reprezentarea pieselor sale în străinătate. După cum știm, el avusese două eșecuri mai înainte, cu încercarea de a reprezenta *Les bonnets de la comtesse* pe scena Comediei Franceze și *Sînziana și Pepelea* pe scenele teatrelor din Londra (vezi aici p. 789 și urm.). De aceea se va mulțumi să se ocupe în continuare și cu toată sîrguința de îmbunătățirea textului *Fîntînii Blanduziei* pentru scena românească și pentru tipar. În acest sens sună clar scrisoarea pe care i-o trimite la 2 mai lui I. Ghica, prin care îl anunța că a terminat manuscrisul pe care i-l destinase (e vorba de ms. B.A.R. nr. 812): „... am reluat cu un fel de zel nebunesc copia corectată a *Blanduziei* — își informa el prietenul — și chiar în dimineața aceasta am terminat-o, scoțînd un uf! de mulțumire, care a făcut să zornăie geamurile casei mele. Cred chiar că sînt și cîteva sparte.

Deci manuscrisul este aici, pe biroul meu, surîzînd ca un nou-născut care va merge în curînd să primească botezul în apele purificatoare ale Tamisei [...].

Romaneasca s-a reîntors la București, tot pe neașteptate cum a plecat, și reprezentațiile *Blanduziei* s-au reluat și mai și. Duminica viitoare, 4 mai, va avea loc a unsprezecea reprezentație, și mi s-a făcut cunoscut că la 9 ale lunii regina își propune să meargă să vadă piesa din nou... Ei bine, dar asta înseamnă un succes nesperat, care trebuie să încînte grozav pe prietenul meu Macedonski.

În numărul din *Gazeta Franței* cu data de 27 aprilie este un foileton de dl. de Pont-Martin, intitulat *O mare premieră la București*. Este o recenzie foarte elogioasă a piesei mele, încheindu-se cu un apel către directorul teatrului francez din Paris de a monta *Fîntîna Blanduziei*, tradusă de Bornier și X. Marmier. Asta ar fi grozav, dar acest apel nu va fi ascultat" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, p. 70).

Chiar a doua zi, la 3 mai, poetul îi scria iarăși lui Ghica, drept răspuns la o scrisoare a acestuia sosită atunci la Mircești. Ghica îi vorbea de propunerea compozitorului Manzocchi de a compune o operă cu subiectul piesei lui Alecsandri, dar scriitorul era foarte îndurerat și alarmat de știrile pe care le primise cu privire la starea sănătății fratelui său și nu se putea gîndi la nimic altceva: „Propunerea d-lui Manzocchi — recunoștea el — este foarte seducătoare. Voi reflecta și vom mai vorbi. Deocamdată nu mă pot angaja să scriu libretul în franțuzește, fiind foarte ocupat cu pregătirile de plecare, împreună cu Paulina, ca să-mi văd fratele, care, după spusa cumnatei mele, se simte destul de rău.

Sînt foarte chinuit, prea mult chiar, pentru a fi în stare să întreprind ceva în materie de lucru literar" (cf. *ibidem*, p. 72—73).

Fără a-și trăda îngrijorarea, poetul continuă să scrie fratelui său, ca și cînd n-ar cunoaște gravitatea situației acestuia, cerîndu-i mereu părerea cu privire la piesă, aducîndu-i la cunoștință noile sale proiecte literare: „De două zile primăvara a binevoit să-și facă apariția pe meleagurile noastre" — îl informa el mai întîi despre întîrzierea acestui anotimp mult așteptat, continuînd apoi: „De la întoarcerea mea din București m-am ocupat, pe apucate, de a-mi îndrepta piesa și de a îndepărta multe neologisme înainte de a o da la tipar. Să știi că ție îți dedic *Fîntîna Blanduziei*, pentru că este, după spusa întregii lumi, capodopera mea dramatică. Dar tocmai fiindcă veni vorba de ea, nu crezi tu că ultimul vers al lui Horațiu, la sfîrșitul actului 3: « O! glorie, Horațiu nu va pieri întreg », va cîștiga fiind pronunțat astfel: «*O! patrie, Horațiu...*» etc.?

Am scos scena de la sfîrșitul actului al doilea pentru a mă supune părerii tale și aceleia a reginei, a lui Maiorescu și a mai multor persoane. Piesa va cîștiga din punct de vedere literar, dar nu și din punctul de vedere al gustului publicului. Această scenă avea o notă veselă, care îl distra și îl menținea, în timpul antractului, într-o bună dispoziție. În sfîrșit, fie, pentru schimbarea cerută de persoane de litere!" În aceeași scrisoare, poetul își vestea fratele că are în minte un nou proiect dramatic și-i cerea ajutorul pentru a se putea documenta: „La ora aceasta combin în mintea mea planul dramei în versuri *Moartea lui Ovidiu*. Mi-ar trebui biografia lui August ca să-mi ajute la studiul epocii sale" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 347—348).

Iancu nu va mai avea răgaz să scrie fratelui său decît o ultimă dată: joi mai 1884, căci el se va stinge din viață la 27 ale acelei luni, fără ca poetul să mai apuce să-l vadă.

„Am primit chiar acum scrisoarea ta din 4 — se grăbea muribundul să confirme primirea ei — și vreau să răspund numaidecît pentru a-ți spune cît sînt de fericit de gîndurile tale pentru mine. Dedicația ta este *una din cele mai frumoase zile din viața mea*. Cum să-ți mulțumesc? Pentru moment nu am decît un singur mijloc. Nu știi, spui tu, cui să te adresezi pentru a avea bibliografia lui August [...]. Cea mai bună trebuie să fie aceea care se găsește în lucrarea în șapte volume a lui Duruy". În încheiere, Iancu revenea la *Fîntîna Blanduziei*, răspunzînd fratelui său cu privire la ultimul vers din actul III: „« O! Patrie! Horațiu nu va pieri întreg » este preferabil lui « O! Glorie!... » — este el de părere. — În *Glorie* există fără să vrei egoism, fără a mai pune la socoteală că este acolo și un pic de înfumurare, chiar în gura lui Horațiu; în *Patrie* nu este decît abnegație și devotament "(cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, p. 55—56).

Vestea morții fratelui său îl îndurerează profund pe scriitor, dar în același timp îi dă și un sentiment de împăcare cu ideea sfîrșitului inevitabil: „Dumnezeu a voit să-l scape — îi scria el lui I. Negruzzi — de crunțile lui suferinți și mi l-a luat, lăsîndu-mă cu un mare gol în inimă și cu un mare deșert în jurul meu, căci am rămas singur dintre ai mei. Mîhnirea mea e fără margini... Va veni și rîndul meu să plec și crede-mă că nu cu disperare voi vedea sosind momentul de plecare" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 142).

În cursul aceleiași luni Alecsandri mai primește un îndemn de a-și traduce în franceză piesa *Fîntîna Blanduziei*, din partea prietenului său din tinerețe Ed. Grenier: „Am primit mai de mult ziarul românesc care îmi anunța succesul dumitale — îi scria acesta cu afecțiune la 17 mai 1884. — Nu mă îndoiesem. Pentru ce nu ai traduce dumneata însuți opera dumitale? Ea este de un interes general, toată lumea iubește și cunoaște pe Horațiu. Toată lumea ar trebui de asemenea să te cunoască și să te iubească." Grenier, care trăia în singurătate la Paris, abia aflase de boala gravă a lui Iancu și căutase să-l vadă, fără succes însă. Crudă coincidență, el însuși rămăsese ultimul din familia sa, cum avea să rămînă și Alecsandri în curînd. „Nu am avut decît necazuri — își continua Grenier scrisoarea — unul mare care le reînnoia pe toate celelalte le-a pus capăt și pecetea definitivă: singurătatea absolută. Căci am rămas ultimul din familia mea [...]. Nu ai ajuns pînă acolo, dragul meu, și nu ai să fii niciodată pentru că ai știut să-ți faci o familie" (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, p. 229).

După ce îi răspunde la această scrisoare, declarînd că grija pentru starea fratelui său nu-i îngăduie să se ocupe de traducerea piesei sale în limba franceză, Alecsandri îi va scrie iarăși, înainte de a primi vreun răspuns, ca să-i dea știrea morții fratelui său (cf. Georges Gazier, *Lettres inédites*, Paris, 1911, p. 78—80).

Răspunsul vechiului prieten la această tristă veste este o adevărată mîngîiere pentru poet: „Așteptam scrisoarea dumitale — îi scrie Alecsandri la 6 iunie 1884 lui Grenier — căci nimeni mai bine decît dumneata nu putea să înțeleagă starea mea în urma morții fratelui meu. Ca și dumneata, am rămas ultimul supraviețuitor al familiei. Tată, mamă, soră, frați, toți m-au părăsit. Este rîndul meu să mă duc să-i întîlnesc. Ah! este prea crud, prea mare tristețe să vezi făcîndu-se astfel de gol în jurul tău. Îmi rămîne, ce e drept, soția mea, care este bună și afectuoasă; este cel mai bun sprijin al meu în nenorocirea care m-a lovit. Fiica mea și copiii ei aparțin noii generații" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 351).

Cum spuneam și mai înainte, în aceste luni de adîncă suferință, Alecsandri află alinare în preocuparea pentru șlefuirea și pregătirea pentru

tipar a *Fîntînii Blanduziei*. Pentru că nu se mai putea ocupa el însuși de supravegherea tipăririi, îl rugase pe Ollănescu să facă acest lucru, iar acesta acceptase cu bucurie. Ollănescu acceptase de asemenea să scrie și o notiță biografică despre Horațiu, astfel încît nu este deloc surprinzător faptul că Alecsandri îi cere și lui părerea cu privire la unele modificări ale piesei:

„Pentru că ții piesa mea în mînă — îi scria poetul, înainte de a trimite manuscrisul la tipar, într-o joi din luna aprilie — te rog să reflectezi asupra ideii exprimate de mai multe persoane de a tăia ultima scenă a actului al doilea. Acțiunea nu ar fi prea brusc trunchiată sub pretextul de a nu slăbi impresia produsă asupra spiritului publicului de oda lui Horațiu? Piesa fiind un studiu al obiceiurilor romane, o comedie, actul al doilea nu ar cîștiga dacă s-ar termina printr-o scenă comică?

Gîndește-te de asemenea și la cuvîntul *geniul*... Țin la el cu atît mai mult cu cît acela de *géniul* este foarte greoi pentru versificare.

După conferința dumitale, despre care te rog să-mi dai noutăți, îmi vei trimite îndărăt manuscrisul ca să continui munca de corectură" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 202—203).

La 20 aprilie 1884, primul act al piesei, corectat, era trimis editorului, căci poetul se grăbea, cum știm, să plece la Paris.

„Am espediut astăzi lui Socec actul I a *Blanduziei* — îl informa Alecsandri pe Ollănescu — și l-am încunoștiințat că ai binevoit a priimi să faci corecturile foilor imprimate. Cît mă voi găsi încă în țară, voi cerceta ultima corectură, păn-a nu se pune coalele sub presă.

Conform părerei d-tale și a altor persoane asupra cuvîntului *geniu*, am adoptat pronunțarea uzitată la noi: adică *géniu* și am prefăcut toate pasajele în care se găsește; în cît privește notița d-tale asupra lui Horațiu, aș dori să fie nu prea lungă. Acea publicată în *România liberă* îmi pare suficientă, căci are forma unei biografii. Singurul pasaj din ea care mă cam necăjește este portretul poetului: scurt, gras, roș la față etc.... care depoetizează grozav pe eroul meu. Nu s-ar putea lăsa la o parte această siluetă cam grotescă?

Oricum va fi, îți mulțămesc din toată inima și pentru măgulitoarea critică ce ai făcut despre piesa mea și pentru binevoitoarea îngrijire ce vei pune la publicarea ei" (cf. *ibidem*, p. 203).

Peste o zi, două fusese expediat și actul al doilea, iar ultimul nu va întîrzia nici el să ajungă la editor.

La 25 aprilie, Ollănescu îi răspundea la cea de-a șasea[1] scrisoare pe care i-o trimitea Alecsandri de la începutul lunii aprilie:

[1] Pînă la 19 iunie el va primi de la Alecsandri nu mai puțin de 15 scrisori, toate în legătură cu bunul mers al tipăririi piesei (cf. nota Martei Anineanu în *Scrisori către Vasile Alecsandri*, p. 367—368, și ms. B.A.R. nr. 1786, f. 14—39).

„Cea mai mare bucurie am, de la o vreme încoace, cînd în fiecare dimineață găsesc cîte o scrisoare de la d-ta" — își începea el misiva, dîndu-i apoi raportul: „Am vorbit cu Socec. Pînă aseară nu primise încă actul al treilea. Pe celelalte le-a și pus în lucru și pe lunea viitoare îmi va trimite primele corecturi. Îmi spunea că i-ați fi cerut 50 exemplare pe hîrtie de Olanda, că nu are asemenea hîrtie, că a scris să-i vie și că aceasta va întîrzia ceva tipărirea. I-am răspuns că poate să înceapă cu cele pe hîrtie ordinară, lăsînd ediția de lux la urmă [...].

Notița asupra vieții lui Horațiu, dezbrăcată de orice fel de inconsecvențe estetice, vă o voi trimite spre blagoslovenie mai-nainte de a o da la tipărit" (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, p. 366—367).

O lună mai tîrziu, la 30 mai, Alecsandri se plîngea lui Ollănescu de întîrzierea imprimării volumului, la care ar fi vrut să facă corectura ultimelor foi înainte de a pleca în Franța unde voia să se ducă totuși după moartea fratelui său:

„Socec nu pune destulă sîrguință pentru tipărirea *Blanduziei* — nu se sfia el să-și exprime nemulțumirea — și asta mă supără, căci aș fi dorit să fac măcar o corectură piesei întregi, păn-a nu pleca din țară. Te rog dar să ai bunătate a trece pe la librăria lui și a-l îndemna din parte-mi ca să puie sula în coaste zețarilor.

Cît pentru manuscriptul meu, sper să-ți îndeplinesc dorința, căci odată cu colile imprimate, Socec îmi trimite și partea de manusoris corespunzătoare și eu o păstrez pe aceasta tocmai cu gînd de a ți-o da. Pentru ca să pun însă mîna pe întregul manuscris ar trebui ca să mi se trimită întreaga piesă zețuită. Astfel aș putea să-ți dau totul.

Eu am de gînd să plec cît mai curînd și după cum merge lucrul nu sper să am prilejul de-a face corectura tuturor foilor. Bine ar fi să mergi însuți la tipografia lui Socec și să te înțelegi cu directorul ei pentru grăbirea publicării. Înștiințează-mă cît mai rămîne de zețuit" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 204).

Socec însă îi trimisese chiar atunci actul II zețuit, astfel că poetul îi scria la 2 iunie lui Ollănescu:

„Socec mi-a trimis actul II zețuit; l-am corectat îndată și îl înapoiesc cu poșta de astăzi. Acum mai rămîne actul III pe care aș dori mult să-l revăd păn-a nu pleca la Aix-les-Bains, adică pînă în 10 sau cel mult 12 zile.

Cum să facem ca zețuirea ultimelor coale să fie săvîrșită în acest timp?

Am scris lui Socec pentru ca să-mi exprim dorința mea, însă mă tem că tipografia lui are prea mult de lucru și, prin urmare, se va lăsa pe tînjală în privirea piesei mele.

Fiindcă am introdus oarecare mici schimbări în text, m-aș mulțămi să pot face măcar prima corectură al actului III, lasîndu-ți d-tale sarcina de a completa corecturile mai pe urmă.

Cu poșta de ieri am trimis lui Socec o sumă de note de adăogit la finele volumului; vei avea bunătate d-ta a îngriji despre tipărirea lor.

Manuscrisul primelor *două acturi* sînt la mine; dacă mi-ar trimite Socec ultimele coale a piesii, aș pune mîna și pe actul III, și ți-aș trimite întregul manuscris ca să-l păstrezi din parte-mi ca un suvenir.

Cît pentru Socec, mă voi înțelege cu el după întoarcerea mea din străinătate" (cf. ms. B.A.R. nr. 2230, f. $2^r - 3^r$; f. $4^r - 38^v$ ale caietului conțin textul autograf al piesei *Fîntîna Blanduziei*, de care e vorba în această scrisoare, inclusiv notele și variantele tipărite la finele volumului).

Peste trei săptămîni, volumul nu apăruse încă, dar nu din vina editorului, cum îl informa Alecsandri pe Gr. Ventura la 20 iunie:

„*Blanduzia* va apărea în curînd.

Am adăugat la sfîrșitul broșurii cincisprezece [de fapt: 16 — *n.n.*] bucăți în versuri, pentru a-i da măsura unui volum" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, p. 160).

La 26 iunie însă volumul se vede că apăruse, căci fusese inclus în *Bibliografia română* pe care o publica librarul-editor Alexandru Degenmann din București[1]:

„Cu poșta de astăzi — îi scria acesta la 10/26 iunie lui Alecsandri — mi-am permis a vă trimite un exempl. din *Bibliografia* mea română, reîncepută din nou, pentru a cărei viitor mi se pare a fi un semn bun c-am putut să încep cu nemuritorul d-vstră uvragiu: *Fontanei Blanduziei*" (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, p. 188).

În această vară poetul nu va mai pleca în străinătate, ci se va duce, împreună cu soția sa, la Mehadia pentru cură, unde rămîne pînă la începutul lui septembrie. În tot acest răstimp nu se gîndește decît la viitoarea lui piesă despre poetul Ovidiu. Corespondența lui din această vreme amintește mereu acest proiect. Astfel, la 28 iulie îi scria lui I. Ghica, în legătură cu venirea compozitorului Manzocchi la Mehadia, că subiectul piesei *Ovidiu* ar fi mai potrivit pentru o compoziție muzicală decît cel al *Blanduziei*.

„Îmi anunți sosirea la Mehadia a lui Manzocchi. Nu am văzut încă venind nimic și aștept pe tînărul maestru pentru a intra cu el în raporturi de colaborare. Cred că subiectul lui *Ovidiu* îi va conveni mai bine pentru

[1] Acesta a publicat, cu unele întreruperi, între 1879—1889, buletinul *Bibliografiei române*, continuat de Socec.

o compoziție muzicală decît cel al *Blanduziei*" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, p. 74).

În aceeași lună iulie o informa și pe Aristizza Romanescu că își reface forțele pentru a putea scrie piesa proiectată. El recomanda totodată ca la reluarea *Fîntînii Blanduziei* să se folosească textul publicat în volum, care conținea ultimele sale îndreptări (cf. ms. I 55 — Bibl. „V.A. Urechia", Galați).

La 1 august îi scria iarăși Aristizzei, mărturisindu-i că tot la *Ovidiu* îi este gîndul. Piesa începea să prindă contur și reintrarea lui Manolescu și prezența la București, în martie, a Agathei Bîrsescu îi dădeau speranțe pentru o interpretare mai bună. Chiar intenționa să vină la București ca să discute cu Gr. Cantacuzino despre decorul din actul doi (cf. ms. I 54— Bibl. „V.A. Urechia", Galați).

Nici *Blanduzia* — după cum vedem — nu era uitată cu totul. În scrisoarea de mai sus, bunăoară, își dădea consimțămîntul ca Manolescu să joace rolul lui Gallus.

În toamnă, întors la Mircești, trimitea volumul prietenilor: la 5 octombrie lui Papadopol-Callimah, la 17 octombrie doamnei Negruzzi (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 146, 175).

Cînd poetul terminase și chiar citise piesa *Ovidiu* în fața mai multor persoane, apărea traducerea în limba germană a *Blanduziei*, datorată lui Edgar de Herz:

„Sînt foarte mulțumit să aflu că d-l de Herz — îi scria el în ianuarie 1885 lui Gr. Ventura — a izbutit să traducă fidel *Blanduzia* și sînt foarte curios să cunosc impresia pe care o va produce lectura acestei traduceri asupra reginei, cum și asupra cercului lui Maiorescu.

După aceea va depinde numai de regină ca piesa să fie jucată la Viena. Îi voi vorbi la întoarcerea mea la București" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, p. 162).

Poetul chiar va autoriza pe traducător, în scriscarea datată 6/18 februarie 1885, să reprezinte piesa în traducerea făcută de el.

În luna februarie 1885 poetul este numit ministru plenipotențiar al țării la Paris, și tot acum, cu prilejul decernării premiului Năsturel Herescu, se discută posibilitatea acordării lui pentru *Fîntîna Blanduziei*. Alecsandri nu va mai primi însă și a doua oară premiul, în jurul căruia s-a țesut și atunci o adevărată rețea de intrigi. Iată ce scria Alecsandri lui I. Ghica:

„Se țes deja intrigi pentru premii și, mai cu seamă, pentru acela al lui Năsturel Herescu, și se pare că sînt puțin dispuși să-l ofere aceleiași persoane de două ori consecutiv. Am declarat unora dintre colegii mei că nu țineam la aceasta și că, chiar dacă mi s-ar oferi pentru *Blanduzia*, aș

fonda cu aceste 12.000 de franci un premiu anual de 2.000 de franci (timp de șase ani) pentru a răsplăti cea mai bună piesă dramatică" (cf. *ibidem*, p. 85).

Istoria acestei piese nu se sfîrșește însă aici, căci ea a intrat în patrimoniul de aur al dramaturgiei noastre naționale. Ecourile pe care le-a stîrnit — chiar și cele pronunțat critice sau răuvoitoare — dovedesc interesul suscitat în public nu numai în epocă, ci și după aceea, pînă în zilele noastre.

„În jurul bardului de la Mircești se ridică o întreagă literatură de detractori, în care se distingea, în interes propriu, Al. Macedonski, apoi C. Mille, V.G. Morțun, Delavrancea, Al. Vlahuță etc." — amintește momentul E. Lovinescu (cf. *op. cit.*, p. 81). „Față de atacurile la care începuse să fie expusă literatura lui V. Alecsandri" — continuă criticul — „T. Maiorescu se simte obligat să intervină în favoarea aceluia sub al cărui prestigiu și patronat își pornise cariera revista [*Convorbiri*], la începuturile ei contestate de atîția dușmani", arătînd ferm și cu autoritate în ce constau meritele lui Alecsandri, oprindu-se, desigur, și asupra aportului său la dezvoltarea teatrului românesc: „... cînd societatea mai cultă a putut avea un teatru în Iași și București — *el* a răspuns la această dorință, scriindu-i comedii și drame", dar subliniind totalitatea însemnătății sale:

„A lui liră multicordă a răsunat la orce adiere ce s-a putut deștepta din mișcarea poporului nostru în mijlocia lui.

În ce stă valoarea unică a lui Alecsandri?

În această *totalitate* a acțiunii sale literare" (cf. *Poeți și critici*, în *Convorbiri literare*, nr. 1, 1 apr. 1886, p. 9).

Maiorescu punea astfel la punct, cu prestigiul său, atît atacurile lui Macedonski din *Literatorul*, cît și pe cele ale lui Delavrancea, Vlahuță, Aron Densușianu îndreptate împotriva poetului și dramaturgului Alecsandri.

Barbu Delavrancea îi reproșa lui Alecsandri că nu are forța de evocare a unei epoci trecute în teatrul său și nici originalitate:

„Poate ca să fie unele talente — spune el — care să întrevază trecutul printr-o înfierbîntare a creierului și, înfrîngînd secolele care le separă de o epocă, să brodească ceva care s-ar cam potrivi cu un erou, cu un artist or cu vreun țăran din cine știe ce împărăție răposată. Dar nu d-l Alecsandri a dat dovezi despre acest miracol. Horațiu și Ovidiu vorbesc, gîndesc, trăiesc, se mișcă ca toți oamenii din ziua de azi. Patimele lor și modul d-a și le înțelege și d-a le scuza este o afacere din ziua de azi.

Cu nimic nu izbutește autorul să ne ridice măcar un colțișor din perdeaua groasă care stă între spectatori și trecutul pe care se încearcă a-l

reînvia. În locul lui Horațiu putea vorbi Alecsandri; și ar fi fost mai nemerit; că dacă Horațiu și-a pierdut un manuscris, putea și d-sa să și-l piardă; ba putea să-l și găsească la cel din urmă act, ca și Horațiu. Cu cîteva plante și farmece, cu cîteva invocații și salutări, cu nume proprii și cu o togă romană nu te poți găsi decît la începutul începutului din secolul lui August [...].

Stihăria dramatică a la d-l Alecsandri să poate turna cu cotul, cu metrul pătrat și cu prăjina cubică. Poate publicul să mă închiză pe mine, care nu fac versuri, în sala Ateneului, și să improvizez versuri dramatice asupra oricărui erou antic, medieval și modern" (cf. *„Despot-vodă". Dramă în versuri de d-l Vasile Alecsandri*, în *Epoca*, I, 11 ianuarie 1886, nr. 43 — semnat *Fra Diavolo*).

Aron Densușianu îl denigrase pe poetul Alecsandri în *Istoria limbei și literaturei române*, Iași, 1885, p. 97, 245, „în care Bolintineanu și Mureșanu îi apar ca niște uriași, pe cînd Alecsandri devine mai mititel decît răposatul Lepădatu de la Brașov" (cf. raportul lui Hasdeu de respingere a *Istoriei* de la premiul Academiei, publicat în *Convorbiri*, în anexa articolului lui T. Maiorescu, *În lături* — nr. 3, 1 iunie 1886). Doi ani mai tîrziu el își relua atacurile, de data aceasta împotriva teatrului lui Alecsandri, și îndeosebi împotriva *Fîntînii Blanduziei*.

„Teatrul român — începea el — atît de lipsit de scrieri originale a primit cu mare bucurie această piesă a d-lui Alecsandri. O parte din ziaristică, chemată a judeca nu numai piesa, dar și publicul, a tăcut, alta a primit-o cu entuziasm. Și presa care a tăcut și care a vorbit, fiecare a vorbit sau a tăcut nu din motive literare, ci cu totul de-o altă natură, cari, din nefericire, se amestecă la noi în toate cestiunile. Mai-nainte de-a intra în analiza piesei, să ne fie permis a reproduce, din dările de seamă ale unor ziare de atunci, locurile în care recenzenții își rezumă aprețierile lor.

Iată un pasagiu ce-l aflăm în recenziunea făcută de *L'indépendance roumaine* din 25 martie 1884 și pe care noi îl reproducem în traducțiune românească:

« În scurt, eu cred că *Fîntîna Blanduziei* este fără îndoială cea mai bună scriere dramatică a d-lui Alecsandri. Ea n-are aproape nici un defect din punct de vedere scenic; este o comedie clasică în toată puterea cuvîntului, și sunt sigur că tradusă bine va obține în toate celelalte limbi un foarte mare succes pe toate scenele mari ale Europei. Va să zică, succesul d-lui Alecsandri de astă-dată nu se datorește numai valoarei literare a scrierei! Caracterele personagielor se susțin de la un capăt pînă la altul al piesei. Ele sunt adevărate și omenești, păstrînd fondul istoric și clasic scos din

studiul conștiincios al datinilor romane. Ceea ce face principalul merit este profumul de clasicism ce se răspîndește peste întreagă scrierea. »

Un alt ziar, *România liberă* din 31 martie 1884, după ce face o analiză și reproduce tot ce i s-a părut mai bun în piesă, zice: « Să analizăm frumusețile literare ce am citat mai sus? Pentru ce? Ele se impun de la sine, și o laudă ori o critică mai mult ori mai puțin nu le vor face nici mai frumoase, nici mai nemuritoare. Tot ce putem spune, împreună cu cei ce în admirare au asistat la acest nou triumf al cîntărețului vecinic tînăr și ferice, al omului de inimă și de înaltă și generoasă simțire, este că în fața lui și în fața lucrării sale literare, descoperindu-ne capul, vom sta plecați și cu fericirea în suflet făcîndu-i cortegiu nesfîrșit întru onoarea și fața țării, a scenei și a literaturei române. *Evohè*! *Evohè*! *Evohè*! » etc,

Deși au trecut aproape trei ani de la apariția piesei, o critică în adevăratul înțeles al cuvîntului n-am văzut încă. Fără îndoială, recenziunile aruncate în fugă prin ziare după întîiele reprezentațiuni, și din care noi reproducem cele de sus, nu se pot pune pe această linie. Ele se nasc sub întîiele impresiuni, cari nu numai că niciodată nu pot rămîne scutite de felurite influințe, dar le lipsește, așa zicînd, chiar și timpul de coacere, o cerință neîncungiurată în aprețierile serioase.

Intrînd în materie, înainte de toate ne întrebăm: ce feli de piesă a voit să facă poetul? La punerea în scenă a fost anunțată ca *Comedie*. În volumul tipărit autorul nu zice decît *piesă*, ceea ce nu înseamnă nimic, și datori era autorul să spună ce este. Esperiențele însă ce le făcuse cu *Despot-Vodă*, dîndu-i succesiv diverse titulaturi teatrale, îl făcuse în fine mai mult decît sfiicios. Prin urmare autorul ne dă o piesă teatrală, pe care n-a cutezat s-o boteze cînd a prezentat-o nu numai publicului teatral, dar și celui literar. Aceasta însă nu ar avea nici o însemnătate, cînd piesa odată cetită, dezvălită, așa zicînd, înaintea cetitoriului, genul ei s-ar arăta de sine. Din contră, piesa nu are nici un gen pronunțat. Comedie nu-i, căci nimic comic nu se află în ea, nici ca intrigă și mai puțin ca caracter. Așa-numita dramă de caractere încă nu este, căci în faptă nu dezvoltă nici un caracter. Nu mai încape îndoială, accsta este un defect capital, care nu se poate repara prin nimic. Căci dacă orice scriere trebuie să aibă un caracter, într-o piesă de teatru, unde persoanele păsesc vii pe scenă, unde acțiunea se esecută sub ochii publicului, caracterul este viața și moartea piesei. Despre aceasta, credem, nu mai încape dezbatere. A doua întrebare este: pentru ce autorul și-a luat de subiect pe Horațiu? Înainte de-a lumina această întrebare trebuie să arătăm că punerea scriitorilor pe scenă, oricît de mari să fie ei, ba chiar cînd sunt mari, este un subiect în

general nefericit. Scriitorii reprezintă *idei*, or teatrului îi trebuie fapte, *acțiuni*.

Aut res agitur *in scenis, aut* acta *referiur.*

Numai două piese de valoare cunoaștem pîn-acum în care eroul este un celebru poet. Este *Tasso* al lui Goethe și *Sapho* de Grillparzer. [...]

Mai de curînd s-a pus undeva în scenă Camoens, celebru poet epic portughez, nu pentru că este mare poet, ci pentru că totodată multe a suferit și a murit cerșitori. Scriitoriul nostru a luat așa ceva din viața lui Horațiu? Nimic! Nimic istoric, nici o legătură între viața lui Horațiu și scenăria înșirată în piesă. [...]

Va să zică, autorul s-a acăpărat de persoana lui Horațiu numai ca de o figură interesantă prin geniul său și care, își făcea autorul socoteala, mai are favorul de a fi și un așa-zis strămoș al românilor. [...]

Să vedem dacă n-a fost mai fericit în invențiune, în desfășurarea acțiunei și a caracterelor. Mai întîi să cercetăm care este ideea fundamentală a acestei piese? Ce și-a cugetat adică autorul cînd a conceput-o? A voit să pună vreun caracter pe scenă? Fiindoă despre aceasta nu este nici o urmă în piesă, sigur, nu va susținea nici autorul. A voit să pună vreo anume idee? Nu vedem absolut nici o idee, care autorul și-ar fi propus s-o ilustreze prin vie acțiune pe scenă, decît poate ca să ne vedem strămoșii — pe scenă în colori nicidecum de dorit și mai puțin de invidiat. Poate să esiste vreo pasiune fără să-și aibă de țintă o anume idee? Nu, căci tocmai preesistența ideii este condițiunea *sine qua non* a pasiunei. Din această lipsă de idee și prin urmare de pasiune provine, că nici autorul n-a putut să imprime piesei sale nici o coloare precisă, nici o direcțiune lămurită, din care cauză n-a știut însuși ce anume, ce coloare să-i deie, ci a tors dialog pe aci încolo. [...]

Piesa nu dezvoltă nici un caracter, dar cu toate acestea persoanele cari lucră în piese trebuie să aibă moravuri, trebuie să vorbească și să se poarte cel puțin încît să nu devină în contrazicere cu poziținea lor, cu sine însuși, cu viața în care apar și cu intenținea autorului. Ne întrebăm mai întîi, dacă Horațiu este pus într-o societate demnă de poziținea ce ocupa el în faptă în Roma, ca amic și al lui August și al lui Mecena, sau cel puțin demnă de mărirea în care el tronează înaintea celor de-acum? Mecena apare și el între persoane, dar numai trecînd pe la vila lui Horațiu (act. I, scena VIII) și dispare cu totul. Persoane constante, afară de sclavi, sînt Postum, Scaur, doi paraziți, Gallus, Geta și Neera. [...] Discordanțele și contrazicerile atît de uimitoare, care le aflăm în fiecare personagiu ceva mai însemnat în piesă, probează că poetul nu poate să domine și să pătrundă cu vederea acțiunea piesei, uită numaidecît ce s-a făcut mai-nainte,

și aceeași persoană o pune în contrazicere nu numai cu celelalte, și cu ținuta generală a piesei, ci chiar cu sine însăși, și nu prin trăsături mai line, dezvoltate cu încetul și mai puțin observate, ci prin o purtare fățișă și prin declarațiuni anume, cum am văzut la Neera, Postum și Geta etc. Astfeli personagiele sunt lipsite de logică, și de consecință, nu au o evoluțiune psihică naturală, ele fac lucrurile și se poartă ca și cînd n-ar avea nici rațiune, nici inimă. Totul este că ele vorbesc, se mișcă, dar cum, pentru ce? de aceasta nu se văd a-și putea da seamă. Va să zică poetului îi lipsește puterea de a crea personagie, de-a dezvolta caractere, de-a împleti acțiunea, și de a vărsa viață în ea. Și dacă aceasta se cere unui poet în general pentru un poet dramatic este viață sau moarte.

Mai observăm, în fine, că dialogul în general este neanimat, cuvintele se par sădite, puse, iar nu răsărite; legătura dialogului se face prin necesitatea gramaticală sub simpla conducere a poetului, iar nu răsare, nu curge din impulsul, din vibrațiunea involuntară a sentimentului, a pasiunei, adevărata putere și viață a dialogului teatral. Interlocutorii vorbesc fiindcă aceasta li-i chemarea apărînd pe scenă, și această împlinire seacă a datoriei, a formei, răsare din vorbele fiecărui, fiindcă îndărăptul lor nu simți mișcîndu-se valurile sentimentului, nu auzi vuietul surd al viforului pasiunilor, care face ca cuvintele cele mai simple, chiar de toate zilele, să răsune cu o putere elementară, ce mișcă, răscoală tot ce le stă înainte, întocmai ca răsuflul ce furtuna l-aruncă departe înaintea sa, încît lumea-i simte apropiarea, deși n-o vede încă. Din lipsa fermentului pasiunei rezultă că interlocutorii pronunță cuvintele numai pentru urechi, fără să transmită curente electrice pentru inimă. Urmare firească, ca și stilul să fie moale, dulcîu, fără să irite, așa zicînd, nervii gustului, și pentru aceea împănat cu cuvinte pentru urechi, dicțiune înflată, și în gura tuturor tot într-o formă, fără avînt însă și fără căldură.

Pentru cei ce se mulțămesc cu cuvinte și sunete în loc de idei și sentimente, și care sunt dedați a vedea pe scenă păpuși iar nu oameni, și mai confundă încă scenăria și luxul cu fondul însuși al piesei, întocmai ca necunoscătorii rumenele cu frumusețea și sănătatea celei rumenite, nu încape îndoială, ei pot să se desfăteze la reprezentarea piesei, cerințele artei însă nu trebuie confundate cu inteligența și gustul acestora. Noi credem că a venit timpul [ca] gusturile să le supunem artei, iar nu arta gusturilor" (cf. *Fîntîna Blanduziei*, în vol. *Cercetări literare*, Iași, 1887, p. 219—223, 227, 230, 242—244).

Cu vremea însă atacurile vor fi din ce în ce mai puține și mai slabe. Aprecierile, în schimb, se vor înmulți și ele vor răsuna ori de cîte ori

va fi reluată pe scenă piesa sau va fi discutată creația dramatică a lui Alecsandri.

Astfel, în 1912, la reluarea *Fîntînii Blanduziei*, Liviu Rebreanu scria:

„D-l Davila a avut o idee fericită cînd a hotărît să rezerve, în fiecare săptămînă, cîte două seri teatrului clasic sau, cel puțin, consacrat. [...] Căci numai prin cultivarea teatrului clasic poate un teatru național să exercite o influență artistică, culturală, educativă și moralizatoare asupra marelui public. Iar menirea unui teatru național mai cu seamă aceasta trebuie să fie. [...]

Fîntîna Blanduziei, fără a avea valoare universală prea mare, este totuși o capodoperă națională. E poezia primăverii turnată în formă dramatică. Dintr-însa se revarsă o tinerețe veșnică, o atmosferă dulce și sănătoasă, care totdeauna va înălța sufletele.

Păcat numai că așa cum este distribuită nu are destulă tinerețe și avînt. Comoara aceasta literară merită să aibă o distribuție bună, o distribuție puternică cel puțin. Ar merita desigur și o montare nouă, stilizată, frumoasă. Dar aceasta ar costa cheltuieli. Distribuția însă n-ar costa decît puțină muncă și bunăvoință. Nu putem cere să se răstoarne tot numaidecît, mai ales știind că spectacolele acestea de-abia în stagiunea viitoare vor putea fi jucate în vederile și intențiile noului director. [...]

Fîntîna Blanduziei s-a reluat cu titularii rolurilor. Oricît de titulari ar fi, însă, unii dintr-înșii sînt cu desăvîrșire nepotriviți cu rolurile ce interpretează și schimbă toată fizionomia piesei.

Spectacolele clasice trebuie să fie o școală și pentru artiști. Întrupînd personagii bine caracterizate, artiștii învață a adînci rolurile, cîștigă sobrietate și distincție, își perfecționează dicțiunea. Și mai ales elementele tinere au nevoie de-a trece prin școala aceasta. [...].

Distribuția *Fîntînii Blanduziei* ar trebui revizuită foarte radical. Căci mulți din titularii rolurilor prea sînt obosiți și plictisiți...

Singur d-l Nottara va rămîne veșnic tînăr. Horațiu al d-sale nu poate să obosească fiindcă e tăiat în marmura cea mai scumpă, fiindcă Horațiu acesta e o creație magistrală. D-l Nottara, dacă n-ar fi fost artist mare, desigur că ar fi fost poet mare. Numai astfel se poate înțelege de ce Horațiu e atît de bine simțit, atît de sincer și de simpatic. Numai astfel putem pricepe de ce Horațiu spune versurile atît de frumos și atît de armonios. Alături de acest Horațiu minunat, Getta d-rei E. Ciucurescu pare cu totul ofilită. Getta aceasta doar că spune versurile bine, încolo nu e deloc Getta. D-ra Ciucurescu e o artistă eminentă. Are multă căldură și mult temperament. [...] Are deci multe calități pentru eroinele de dramă sau de tragedie. Dar Getta nu e o eroină tragică. Getta e o fetiță naivă,

bună, melancolică, pe care Alecsandri a făcut-o să aibă și două momente mai dramatice. E o greșeală să se facă dintr-insa tragediană. Trebuie să fie o ingenuitate. Și ca să poată susține și cele două momente dramatice, trebuie să fie o ingenuitate dramatică. D-ra Ciucurescu însă nu e ingenuitate, și, deci, nici nu poate fi Getta. Mai degrabă ar putea fi d-l Atanasescu un Gallus bun. D-l Atanasescu, însă, ar trebui să învețe a zice versuri, să învețe a-și stăpîni temperamentul și a-și stiliza gesturile. Ar fi păcat dacă n-ar face-o, fiindcă ar putea s-o facă și fiindcă are multă tinerețe și o voce cam aspră, dar totuși destul de mlădioasă.

E frumoasă Neera d-rei Filotti, dar prea e artificială. Dealtmintrelea, cusurul cel mai însemnat al d-rei Filotti este artificialitatea. Și predilecția pentru poze. Desigur că Neera trebuie să pozeze, să vorbească din vîrful limbii, dar nu trebuie să exagereze. La urma urmelor, Neera adoră sincer pe poetul Horațiu și deci trebuie să lase să întrevedem sinceritatea sa. D-ra Filotti se pierde în grații, în gesturi și mlădieri; de dragul acestora neglijează versurile. Neera însă este cîntăreață ea însăși și îi sînt mai dragi versurile decît pozele. Dacă i-ar fi mai dragi versurile, d-șoara Filotti ar fi o Neeră bună, nu numai frumoasă.

D-l Belcot, un Postumus destul de corect, deși d-sa ar putea să fie minunat. D-l Leonescu e un Scaur plictisit, deși ar putea fi bun; nu voi uita însă că acestui Scaur îi plac versurile și le zice bine. D-nii Brezeanu și Barbelian sînt o pereche bună de paraziți ai lui Scaur; d-l Brezeanu e mai tînăr însă decît d-l Barbelian. D-l I. Petrescu — *last not last* — e veșnic neobosit, veșnic viguros și veșnic bine.

Sclavii și sclavele lui Scaur merită cu prisosință biciul lui Hebro și nu mai puțin sclavele Neerei. Căci sclavii aceștia ar fi în stare să strice spectacole mai bune decît *Fîntîna Blanduziei*" (cf. „*Fîntîna Blanduziei*". *Piesă în trei acte și în versuri de V. Alecsandri*, în *Ramța*, București, II (1912), nr. 312, 3 nov., p. 2).

Nici din rîndurile scrise mai tîrziu de Ch. Drouhet nu răzbat accente critice la adresa piesei:

„*Convorbirile literare*, de soarta cărora se interesa așa de aproape, publicau tocmai traducerile în versuri după Horațiu ale unui alt prieten al poetului, D.C. Ollănescu. Lucru curios! Bucata cu care Ollănescu inaugurase seria sa de traduceri, în august 1878, e una din cele trei ode ale lui Horațiu către *Fîntîna Blanduziei*, al cărei dulce murmur va însoți intriga de iubire din comedia ce o proiectează Alecsandri.

Epicurismul zîmbitor, înțelepciunea care se lasă ademenită, nu însă și robită de plăcerile vieții, poezia fără avînturi mari dar plină de farmec, eleganta ironie ce se desfac din cîntecele amantului Lydiei, din odele morale

ale protejatului lui Mecena seduseră pe Alecsandri. Între firea celor doi poeți e o înrudire tainică și Alecsandri putea adesea găsi în versurile odelor și ale epodelor exprimate propriile sale idei și simțiri [...]. În tot cazul, în patru săptămîni din iarna anului 1882 compuse o comedie antică asupra ultimei iubiri a lui Horațiu, ajuns că și dînsul pe pragul bătrîneții.

Sîntem departe în *Fîntîna Blanduziei* de imitarea dramei romantice. Nu găsim nici o formulă romantică, nici în intrigă și nici în situațiile de o plăcută simplitate care ignorează deghizările, travestirile, loviturile de teatru și artificiile ce se întîlnesc în *Despot*. Nu ne întîmpină romantism nici în întocmirea caracterului personagiilor, care nu se opun unul altuia ca niște antiteze vii și nici nu sînt construcții mecanice de forțe morale în conflict unele cu altele. În sfîrșit, amestecul silit al grotescului cu dramaticul e cu totul străin acestei comedii. Tonul piesei nu se umflă pînă la retorica sonoră — însă și de multe ori sunînd a gol — din tiradele lui Despot, ale lui Tomșa și Moțoc; din contra, depășind de-abia pe cel al conversației, farmecă pe auditori cu accentele grațioase ale vorbirii Neerei și Gettei, sau cu cele melancolice ale căruntului Horațiu, înamorat de o tînără sclavă.

Conflictul dramatic, iubirea lui Horațiu pentru Getta și gelozia sa atițată de iubirea împărtășită a frumoasei dace pentru tînărul Gallus, e rezolvat cu acea moderațiune și cu acel bun-simț caracteristice clasicilor, care au privit amorul la un bătrîn ca o slăbiciune sau o scădere." (cf. *Vasile Alecsandri și scriitorii francezi*, București, Cultura națională, 1924, p. 289—291).

Marii critici literari ai veacului nostru și, împreună cu ei, critica literară de astăzi în general, vor considera *Fîntîna Blanduziei* drept cea mai bună realizare dramatică a lui Alecsandri, confirmîndu-i astfel valoarea. E. Lovinescu, care a și publicat teatrul de factură istorică al lui Alecsandri, scrie (în *Introducerea* la vol. V. Alecsandri, *Fîntîna Blanduziei*, București Ed. Ancora, „Biblioteca clasicilor români", f.a. p. 3—5), în contrast vădit cu spusele lui Delavrancea.:

„Scrisă la sfîrșitul anului 1882 și începutul anului 1883, numai în patru săptămîni, și reprezentată la 22 marte 1884, *Fîntîna Blanduziei* e cea mai izbutită lucrare dramatică a lui Vasile Alecsandri, întrucît din cîteva trăsături a reușit să ne proiecteze o viziune antică: iată linia dealurilo pleșuve, iată grația coloanelor unui templu desfăcut pe orizont ca niște albe degete, încolo, aproape nimic: marea albastră, cerul albastru, pămîntul calcinat, din care răsar cîțiva măslini și cîțiva sicomori; atît și de ajuns pentru a ne fixa un fragment de antichitate. În *Ovidiu*, Alecsandri va încerca să ne dea un caracter și o tragedie, fără ca tragedia să fi fost determinată de însuși caracterul eroului; lipsită de elementul tragic, *Fîn-*

tîna Blanduziei ne evocă numai un colț de viață romană cristalizat în jurul unui singur moment sufletesc, de o valoare însă umană. Nimeni nu era, dealtfel, mai indicat decît Horațiu pentru idila din jurul celebrei fîntîni, idilă curmată de grăuntele de resemnare ce i-a înfrînat întotdeauna avînturile; realitatea umană este, astfel, combinată cu realitatea istorică. Fără să fi cunoscut dealtminteri, adevărata pasiune, Horațiu a exaltat numai iubirea în optimismul ei sănătos; lipsa lui de pasiune reală n-a alunecat la vițiu. Poet al plăcerilor stricte, el a fost și exponentul unei filozofii măsurate ce înfrînează îndrăzneala și riscul fără să nimicească și bucuria acceptării necondiționate a realității. Îndrăgostindu-se, la bătrînețe, de tinerețea Gettei, dragostea poetului nu are nimic supărător, ca dragostea lui Postumus, de pildă; nu e nici libidinoasă, nici senzuală, ci reprezintă avîntul poetului rămas tînăr sub părul cărunt. Cînd tinerețea își cere drepturile ei mergînd spre tinerețe și Getta iubește pe sclavul Gallus, Horațiu, firește, sufere, dar numai o clipă. Realitatea vieții i se impune repede. Cumpătarea și înfrînarea — suportul conștiinții autentice a poetului — domină situația, fiindcă, inexorabilă ca și necesitatea morții, înaintea necesității vîrstei poetul își înclină capul cu o resemnare și melancolie plină de atîta sănătate încît momentul lui sufletesc devine momentul adînc omenesc al bătrîneții ce se înclină în fața tinereții. Fără a fi o tragedie sau chiar o piesă de teatru, întrucît resemnarea eludează conflictul dramatic, *Fîntîna Blanduziei* e un crîmpei de umanitate și, prin armonia formelor, mai ales, de antichitate: prin firea lui senină, optimistă, Alecsandri era, dealtfel, în măsură să înțeleagă pe poetul Tibrului, care cîntase atît de topic poezia mediocrității, a vieții rustice și a resemnării, și, fără a fi războinic, devenise, prin același destin ironic, ca și Alecsandri, un poet al curților, al războaielor, al imperialismului — într-un cuvînt, un poet național..."

Marele Călinescu declara, fără echivoc, că „ultimele lucrări dramatice ale poetului aduc un progres de adîncime neașteptat. Pe lîngă maturitatea tehnică, apare facultatea creației de oameni".

Fîntîna Blanduziei este considerată de el „o dramă amabilă, spectaculoasă, poetică nu în poezia exterioară, foarte superficială, cît în problema de bază. Alecsandri a crezut că scrie drama sa. Horațiu se crede un geniu și ca atare mai presus de ultragiile vîrstei. Atenția îi cade asupra unei sclave, Getta, a cărei dragoste o cere ca un tribut obligatoriu:

« Eu, Horațiu, alesul Asteriei,
A Chloei, a Glykirei, a Pyrrhăi, a Lydiei,
Ce-au înflorit cărarea întregii mele vieți
Cu-a lor nemuritoare și vesele frumseți;
Eu ce acum ajuns-am pe culmea de pe care

Tot omul cată-n urmă-i c-o lungă suspinare,
Resimt un foc în sînu-mi mai splendid, mai curat ...
Poet sînt, și poetul nu e scutit de chin,
De tot ce-i omenire nimic nu-i e străin. »

Getta nu-l iubește și Horațiu o iartă pentru că fata găsește manuscrisul *Artei poetice* pierdut la fîntîna Blanduziei (așa numește printr-o licență regretabilă Alecsandri vestita *Fons Bandusiae*!). Drama bătrîneții se complică cu aceea a pierderii prestigiului. Zoil aduce lui Horațiu învinuirile pe care generația tînără în frunte cu Macedonski le aducea lui Alecsandri:

« Orfeu!... Cine? ... Horațiu! ... Orfeu? ... O! profanare!
Orfeu!... Îmi trec prin vine fiori ce-mi dau turbare.
Un egoist de frunte, interesat, venal,
Un curtizan nemernic de tron imperial,
Împărțitor de ode în veci lingușitoare,
Nesățios de lauri, de bani și de onoare! »

Într-un cuvînt, piesa tratează lupta geniului bătrîn cu dușmanul inplacabil ce se cheamă timp. *Fîntîna Blanduziei* este o comedie melancolică, consolidată prin bune trucuri teatrale. Scena festinului, aceea a declamației lui Horațiu sînt de un humor delicat. Un specimen de mozaic scenic grațios este enumerația de bucate făcută de Glutto:

SCAUR
(așezîndu-se lîngă masă)
Ce vom avea la masă?... Rostește, Glutto, spune.

GLUTTO
(cu lăcomie)
De toate cele rare și scumpe... de minune!
Fazani umpluți cu trufe, și stridii de Lucrin,
Cucoare împănate și marinate-n vin,
Privighetori în șiruri pe frigărele-nfipte,
Cegi grase din Tanais, trei fierte și trei fripte
În untdelemn de Lesbos și... ce este mai bun,
Un blid de limbi gustoase...

SCAUR
De care?

GLUTTO
(înghițind)

De păun!»

Efectul curat stilistic e cu atît mai sigur, cu cît lăcomia lui Glutto se alimentează dintr-un prinz exotic ce pare publicului o combinație de fantezie" (cf. *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, București, Editura Fundațiilor, 1941, p. 283).

Pentru Șerban Cioculescu, *Fîntîna Blanduziei* reprezintă „triumful clasicismului asupra romantismului în opera lui Alecsandri. Pe cît e de romantică figura lui Despot, dacă prin acest epitet se înțelege inconformitatea cu legile vieții și ale istoriei, pe atît de umană și de adevărată e fizionomia lui Horațiu. Unele elemente ale piesei, prin aparentul convenționalism, pot fi într-adevăr suspectate ca romanțioase; din caracterul odios al lui Scaurus, libertul parvenit, se urmărește un efect de contrast față de bunătatea lui Horațiu; dragostea marelui poet, în pragul bătrînețe, pentru roaba Getta, care-l preferă un sclav, e desigur discutabilă. Dacă acceptăm însă intriga ca o simplă canava pentru țesătura principală, nu se poate să nu simțim accentul uman al pasiunii crepusculare, precum și al înțeleptei renunțări finale. În *Fîntîna Blanduziei*, Alecsandri n-a adus poate o suficientă înțelegere a antichității clasice; atmosfera epocei e însă mai plauzibilă decît aceea din *Despot-Vodă*, care nu e strict legată de o dată certă din istoria Moldovei; proiecțiunea subiectivă a figurii lui Horațiu, unită cu o nuanță de tonică melancolie, pe tema eternă a ireversibilei tinereți, constituie însă nota umană a piesei. *Fîntîna Blanduziei* e o meditație dramatizată asupra vîrstei critice" (cf. *Vasile Alecsandri*, în *Istoria literaturii române moderne* de Șerban Cioculescu, Vladimir Streinu, Tudor Vianu, București, Casa școalelor, 1944, p. 410).

Al Piru, care declara în 1961 că *Fîntîna Blanduziei* „este o capodoperă, poate capodopera întregii creații a lui Vasile Alecsandri" (cf. *Prefața* la V. Alecsandri, *Chirița în Iași sau Două fete și-o nevastă. Teatru*, vol. I, București, E.P.L., „Biblioteca pentru toți", 1961, p. XVIII), va fi mai rezervat în volumul (*Introducere în opera lui Vasile Alecsandri*, București, Ed. Minerva, 1978, p. 160–162, 167, 169, cînd va discuta din nou piesa:

„*Fîntîna Blanduziei* — scrie el — compusă la Mircești în 1883 și reprezentată întîia oară la București în 1884, cu C. Nottara în rolul titular, apărută în volumul X din *Opere complete* (*Teatru*, vol. V) în 1884, este opera în care poetul a pus cel mai mult din personalitatea sa artistică, atît din punct de vedere al conținutului, cît și sub raportul expresiei. Drama tratează, luînd că exponent pe Horațiu, lupta geniului cu vîrsta, incompatibilitatea ivită la sfîrșitul activității unui mare poet între prestigiul spiritual și declinul fizic, ori, în alți termeni, nepotrivirea imposibil de înlăturat între sufletul tînăr și corpul bătrîn. Aproape de 60 de ani cînd a scris piesa, Alecsandri a înțeles bine pe Horațiu, datorită desigur asemănării sale temperamentale cu poetul latin, dar și mai bine s-a înțeles psihologicește pe el însuși. Nu întîmplător tînăra sclavă care dezlănțuie pasiunea tîrzie a lui Horațiu este o getă denumită de Alecsandri, conform unui vechi procedeu al său de a stabili o corespondență între personaje și numele lor, Getta. Ajuns pe culmile gloriei, Horațiu se crede îndreptățit în chip obligatoriu la dragoste, cu atît mai mult cu cît el este capabil să trăiască mai deplin acest sentiment uman, să-l eternizeze prin creația lui:

Poet sînt și poetul nu e scutit de chin,
De tot ce-i omenire nimic nu-i e străin,
Mai gingaș în durere, mai viu în fericire,
Din patima ce moare el face-o nemurire...

Poetul va fi silit să constate că Getta îl admiră, dar iubește pe Gallus, un tînăr de vîrsta ei, de unde regretul admirabil exprimat într-un vers:

Sînt om ce nu fac umbră, căci soare nu mai am.

și amara trezire la realitate:

Sfîrșit cumplit! Horațiu, ca om te-ai stins cu-ncetul
Și n-a rămas din tine decît numai poetul.

Horațiu are o clipă impulsiunea de a ucide pe Gallus, dar renunță cînd Getta îi aduce manuscrisul *Artei poetice*, pierdut la Fintina Blanduziei (vestita Fons Bandusiae cîntată în *Carmina*, III, 13, în unele ediții, ca de pildă în cea franceză de la Garnier-frères, 1872, Fond Blandusiae), redînd tinerilor libertatea. Lor li se cuvine dragostea, pe cînd poetului, cartea care îl face nemuritor:

Din bunurile vieții cu tine mă aleg.
O! glorie, Horațiu nu va peri întreg!

«Veselul» Alecsandri, devenit generos și senin la bătrînețe, a știut să îndepărteze umbrele tristeții chiar în ultimii ani pe care-i mai trăia, profesînd, ca și Horațiu, în care s-a regăsit la etapa umanistă a creației sale, o concepție epicureică, surîzătoare, rezumată în acest *carpe diem*:

Amici, a noastre zile sînt paseri trecătoare,
N-avem în scurtul vieții nici timpul de sperat,
Ferice care cîntă cu inima la soare
Și dă chiar nemurirea pe-un dulce sărutat!
Hebé! săgeata scumpă de care vreau să mor
E-n ochii tăi, în tolba divinului amor!

Piesa a avut un ecou imediat peste hotare dacă ne gîndim că o traducea și publica la Viena în 1885 Edgar von Herz [...].

Natură optimistă, Alecsandri n-a avut decît în mică măsură sentimentul tragicului, comicul precumpănind chiar în drame. [...]

Fîntîna Blanduziei e o dramă cu deznodămînt ușor melancolic, mai degrabă fericit, o comedie a iubirii crepusculare. [...]

Fîntîna Blanduziei, capodopera teatrului lui Alecsandri, este străbătută de o concepție umanistă, clasică. Viața formează izvorul necesar al artei, dar la rîndul ei arta înnobilează viața, face pe om mai sensibil și mai bun. Artistul, chiar bătrîn, nu pierde emoțiile tinereții, el gustă și plăcerile vîrstei sale și, prin contemplarea trecutului, pe acelea juvenile. Amărăciunea renunțării la plăcerile materiale este recompensată de conștiința realizării în planul artei".

Pentru G.C. Nicolescu, *Fîntîna Blanduziei* este, „din anumite puncte de vedere, o piesă unică în literatura noastră. În versuri limpezi, de o transparență înșelătoare totuși, pentru că fixează privirea asupra nebuloasei sufletești, cu discreție și fin simț al nuanțelor, piesa pune în lumină drama bătrîneții poetului ce-și simte inima încă tînără" (cf. *Vasile Alecsandri*, în *Istoria literaturii române*, vol. II, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1968, p. 480).

Pentru George Ivașcu, piesa este „un poem dramatic grațios și emoționant, plin de poezie și spirit" (cf. *Istoria literaturii române*, vol. I, București, Editura științifică, 1969, p. 481).

Ne oprim aici cu prezentarea opiniilor cu privire la piesă, deși au mai fost exprimate multe altele care ar merita a fi menționate.

Diferitele redactări ale piesei se păstrează în fondul de manuscrise al Bibliotecii Academiei R.S.R. și anume:

— Ms. B.A.R. nr. 813 (107 f.), caiet dictando in-folio, scris de Alecsandri cu cerneală neagră, cu numeroase modificări, purtînd dedicația:

„*Iubitului meu frate*,
locotenent-colonel Iancu Alecsandri,
fost agent diplomatic a României la Paris,
dedic această piesă: *Fîntîna Blanduziei*,
compusă la Mircești, în anul 1883,
și reprezentată la 22 mart 1884
în București".

Acesta pare să fie prima redactare a piesei și un fel de exemplar de lucru, avînd în vedere forma inițială, numeroasele intervenții ulterioare în text făcute la sugestia fratelui său și a altor persoane competente, precum și notarea numelor interpreților pe care îi alesese inițial Alecsandri (de pildă, Manolescu în rolul lui Horațiu), dar pe care a trebuit să-i schimbe pînă la premieră. Dedicația a fost și ea adăugată mai tîrziu.

— Ms. B.A.R. nr. 812 (69 f.), caiet dictando in-folio, cu textul scris de poet pe 66 de file, pe ambele fețe, cu cerneală neagră, foarte îngrijit, este manuscrisul pe care îl trimitea la 2 mai 1884 lui I. Ghica. Pe f. 1^r se află dedicația scrisă de Alecsandri și titlul piesei:

„Amicului meu Ion Ghica ofer acest manuscris împreună cu urările mele de viață lungă, fericită și roditoare de epistole prețioase.

Fîntîna Blanduziei
piesă în 3 acturi și în versuri.
V. Alecsandri
Mircești — 1883.

(Acțiunea se petrece în timpul împăratului August C. Iulius Caesar, cu 10 ani înainte de Hristos.)"

În colțul din dreapta, jos, al filei se află însemnarea:

„Dăruit [Academiei] de Ion Ghica. 1894 aprilie 29".

Pe f. 2^r se menționează interpreții de la premieră, care figurează și în volumul din 1884.

— Ms. B.A.R. nr. 5741, f. 97^{r-v} conține textul *Odei la Hebe* pe care poetul îl discută în scrisoarea trimisă la 4 mai 1884 fratelui său.

— Ms. B.A.R. nr. 1557 (43 f.), caiet dictando in-folio, scris de poet pe ambele fețe ale celor 43 file, cu cerneală neagră, îngrijit, fără nici o dedicație. Pe f. 1^r se află titlul:

„*Fîntîna Blanduziei*. Comedie în 3 acturi și în versuri".

Nu se indică interpreții și, amănunt foarte ciudat, manuscrisul este datat *la sfîrșitul textului* (f. 43^r): „1882", an în care scriitorul și-a început piesa, pe care a terminat-o însă, după propria-i mărturisire, în 1883. Acest manuscris se înscrie, ca dată, între manuscrisele B.A.R. nr. 813, de a cărui primă redactare se apropie mai mult, și nr. 812. Alecsandri n-a mai introdus în el modificările ulterioare.

— Ms. B.A.R. nr. 2230 (58 f.), caiet dictando in-folio mare, cu filele scrise de poet pe ambele fețe, cu cerneală neagră, cu unele modificări. Caietul conține și manuscrisul variantelor și notelor tipărite în volum (f. 49^r—52^r: variantele; f. 53^r—58^v: notele). Este manuscrisul după care s-a tipărit piesa în volum, pe care Alecsandri l-a dăruit lui D.C. Ollănescu-Ascanio (f. 2—3 legate în caiet conțin scrisoarea adresată de poet lui Ollănescu la 2 iunie 1884).

Primul fragment tipărit din piesă a fost scena IV din actul I, în revista *Familia*, XIX (1883), nr. 16, 17/29 apr., p. 181—182. În anul următor, *Familia* publica și *Oda la Hebe* (XX (1884), nr. 17, 22 apr./4 mai, p. 197).

Deși *Convorbirile* tipăresc *Fîntîna Blanduziei* după spaltele volumului din 1884, prima parte a piesei apare în revistă (XVII (1884), nr. 3, 1 iunie, p. 92—104) înaintea volumului. Actele II și III apar după aceea, în nr. 4, 1 iulie 1884, p. 141-153 și nr. 5, 1 august 1884, p. 169 —184.

Singura tipărire în volum în timpul vieții scriitorului este aceea din seria operelor complete: *Fîntîna Blanduziei*. Piesă în 3 acturi și în versuri. *Varia* (poezii), București, Ed. Socec, 1884 (vol. X al *Operelor complete*, Vol. V al *Teatrului*), p. 11—167. În acest volum Alecsandri publică și variantele reprezentării din 1884 (p. 147—167) precum și note explicative la text. Notele le-am reprodus în ediția noastră în subsol, la locul corespunzător textului.

Volumul este însoțit și de următoarea *errata* (p. 217—219), de care am ținut seama, făcînd îndreptările corespunzătoare în text:

„ERRATA

ACTUL I

Pag. 28—Scena V

În loc de: Căci *Soarele* cu-amurgul nu pot avea-întîlnire, citește: Căci *Ziorile* cu-amurgul nu pot avea-ntîlnire.

ACTUL II

Pag. 91—Scena XIII

HORAȚIU

(tresărind în parte)

Getta!... *(Tare.)* Îmi dai ce-oi vrea?... Postum,
Neera, sclavi și oaspeți!... Voi toți, și mic, și mare,
Sînteți aice marturi de oarba-i desfidare.
(Lui Scaur.) A! tu pretinzi în față-mi că a cînta nu pot?...

Pag. 118 — în loc de:

Dar, ieșim!
Sîntem nedemni pe Getta în față s-o privim. —

citește:

Dar, ieșiți!
Sînteți nedemni pe Getta în față s-o priviți.

VARIANTĂ

Pag. 143—Scena XIV

GETTA

Sînt sclava lui Horațiu, nu te cunosc.

HEBRO

Să poate?
Îmi scapi ș-acum din gheare?

GEFTA

Dar, și m-am răzbunat.

HEBRO

(căzînd pe un scaun)

A! turb...

ERRATA

Pagina 13 — în loc de *de-Aurora*, citește: *de Aurora*.
" 18 — în loc de *fiară* oarbă, citește: *iazmă* oarbă.
" 20 — în loc de *inamort*, citește: *inamorat*.
" 29 — în loc de *earc*, citește: *care*.
" 38 — în loc de *Promoteu*, citește: *Prometeu*.
" 46 — în loc de *pe* culmea-i naltă, citește: *de* culmea-i naltă.
" 48 — în loc de *te va prîmi*, citește: *te-a fi priimit*.
" 66 — în loc de *ieși-a*, citește: *ieși-va*.
" 69 — în loc de *soarele-i nor*, citește: *soarele-l în nor*.
" 76 — în loc de *și untdelemn*, citește: *în untdelemn*.
" 77 — în loc de *Coecuburn*, citește: *Coecubum*.
" 111 — în loc de *omidă*, citește: *șerpoaică*.
" 117 — în loc de *înjosise*, citește: *înjosire*.
" 122 — în loc de *a său nume*, citește: *al său nume*.
" 141 — Glutto trebuie să zică: *chiar nimic*, în loc de simplu *nimic*".

Traducerea piesei în limba germană, autorizată de Alecsandri, apare în volum la începutul anului 1885: *Am Bandusischen Quell (Fîntîna Blanduziei)*. Dramatische Dichtung in drei Aufzügen von B. Alecsandri. Aus dem Rumänischen übersetzt von Edgar von Herz, Wien, Verlag von C.U. Sachse, 1885.

VARIANTE

Ms. 813 (A), ms. 1557 (B), ms. 5741 (C), ms. 812 (D), Familia, 1883 (E), Familia, 1884 (F), ms. 2230 (G), Convorbiri literare, 1884 (H), ed. 1884 (I)

9 — *(titlul) în A, pe coperta exterioară: Blanduzia / în A, pe f. 1r și în B: Fîntîna Blanduzia*, Comedie în 3 acturi și în versuri / *în D*: Amicului meu Ion Ghica ofer acest manuscris, împreună cu urările mele de viață lungă fericită și roditoare de epistole prețioase.

FÎNTÎNA BLANDUZIEI

piesă în 3 acturi și în versuri

V. Alecsandri

Mircești — 1883

(Acțiunea se petrece în timpul împăratului August C. Iulius Caesar, cu 10 ani înainte de Hristos.)

În colțul din dreapta, jos, mențiunea:

„Dăruit de Ion Ghica. 1894 aprilie 29." / *E: Fîntîna Blanduziei.* Comedie antică în 3 acte / *G, I: Fîntîna Blanduziei.* Piesă în 3 acturi și în versuri / *H: Fîntîna Blanduziei.* Comedie în 3 acturi și în versuri [*cu o notă a redacției la titlu*: Reprezentată pentru întâia oară pe Teatrul Național din București, în 22 martie 1884.

În curînd comedia va apărea într-un volum special, în editura Socec et Comp. București.] ‖ 11, 1—10 — *(dedicația) numai în A, G, I:* Iubitului [...] Alecsandri / *H*: Dedicată d-lui locotenent-colonel Iancu Alecsandri [8—10 — *A*: 22 mart. 1884 în București / *G, I*: București ⟨...⟩ 1884 — V. Alecsandri] ‖ 13—16 — *(notița biografică) numai în I.* ‖ 17, 1—18 — *în A*:

PERSONAGI

HORAȚIU	56 de ani	Manolescu
MECENA	60 " "	P. Velescu
POSTUMUS, pretor	65 " "	Iulian
SCAURUS, scitul	50 " "	Christescu
ZOILUS	40 " "	Notara
GLUTTO	40 " "	Mateescu
HEBRO [*inițial*: COERAX]	35 " "	
GALLUS [*inițial*: DAVUS; *apoi*: BRENNUS]	25 " "	
NEERA	25 " "	D-ra Velner
GETTA [*inițial*: GHETTA]	17 ani	Romaneasca
CEBAL STROBIL MENAS [*inițial*: PARTHUS] COERAX [*inițial indescifrabil*: *apoi*: THRACUS]	sclavi	

/ *în B*: PERSONAGI

HORAȚIU	56 de ani
MECENA	60 „ „
POSTUMUS, pretor	65 „ „
SCAURUS, scitul, libert bogat	50 „ „
ZOIL	30 „ „
GLUTTO	40 „ „
COERAX, intendentul lui Scaurus	40 „ „
GALLUS, sclavul lui Horațiu	25 „ „
NEERA, celebră curtizană	25 „ „
GETTA, sclava lui Scaurus	18 ani
CEBAL STROBIL THRACUS MENAS	sclavi

Două servitoare a Neerii / *în D*:

PERSONAGI

HORAȚIU	d-l Nottara	56 de ani
MECENA	„ Velescu	60 „ „
POSTUM, pretor	„ Iulian	65 „ „
SCAUR, libert	„ Christescu	50 „ „
ZOIL, parazit	„ Rașian	40 „ „
GLUTTO, idem	„ Mateescu	40 „ „
HEBRO	„ Petrescu	40 „ „
GALLUS, notarius, sclavul lui Horațiu	„ Hasnaș	25 „ „
GETTA, sclava lui Scaur	d-na Romaneasca	18 ani
NEERA, celebră cîntăreață	„ A. Nottara	30 de ani
CEBAL		
STROBIL		
MENAS		
COERAX		

SCLAVI, SCLAVE / *G, H, I*: PERSONAGE [...] Hristos. [2—11 — *în G, sînt notați interpreții*:

Dl. Nottara (Horațiu)
Velescu (Mecena)

Iulian (Postumus)
Christescu (Scaur)
Rașian (Zoil)
Mateescu (Glutto)
Petrescu (Hebro)
Hasnaș (Gallus)
D-na A. Romanescu (Getta)

A. Nottara (Neera) / *în H, nu se indică numele actorilor*; 9—*H*: 24 / *G, I*: 25] || **19**, 1—*A, B*: *Fîntîna Blanduzia* / *D, E, G, H, I*: *Fîntîna Blanduziei* || 3—*A*: tablou aproape de orașul / *B*: peisaj aproape de orașul / *D, G, H, I*: tablou în vecinătatea orașului [*inițial în G*: tablou aproape de orașul] || 4—5—*A*: cu arbori înfrunziți, de pe care se coboară o cărare / *B*: coperite cu case de țară și cu grădini. O cărare se coboară din stînga / *D, G, H, I*: livezi [...] colnice [4—*D, G, H, I*: livezi ⟨*inițial în G*: bucheturi de copaci⟩ / 5 — *D, G, H, I*: țară ⟨*inițial în G*: țară romane⟩] || 6—7 — *A*: Blanduzia într-un boschet. / *B*: Blanduzia sub umbra unui mare stejar. Lîngă fîntînă, stînci mari îmbrăcate cu mușchi. / *D*: Blanduzia [...] stejar. O laiță de marmură lîngă ea. Faptul zilei. / *G, H, I*: Blanduziei [...] zilei, [6 — *G, H, I*: în umbra ⟨*inițial în G*: sub crengile⟩] || 9 — *A*: GHETTA / *B, D, G, H, I*: GETTA || 10—11 — *A, B*: *(purtînd [...] cap, culege [...] fîntînei)* / *D*: *(se pogoară pe carare, culegînd flori și purtînd o cunună înflorită pe frunte)* / *G, H, I*: *(purtînd [...] fîntînei)* || 12 — *A, D, G, H, I*: mintă creață [*inițial în A*: o viorică] / *B*: viorile || 16 — *A*: iubita [*inițial indescifrabil*] / *B*: divina / *D, G, H, I*: frumoasa || 19 — *A, B, D, G, H, I*: pe mine și o stea [*inițial în A indescifrabil, apoi*: o pasere și-o stea] || 20 — *A, B*: *pune* / *D, G, H, I*: *așează* || 21—26 — *(notele) numai în G, I.* || **20**, 2 — *A, D, G, H, I*: rourată / *B și, inițial, în A*: răsfățată || 4 — *A, D, G, H, I*: alin [...] alin [*inițial în A*: alin gîndirea și inima s-alin] / *B*: alin [...] gîndu-mi să alin || 5 — *A, B*:

A florilor vioaie [*B și, inițial, în A*: iubite;
apoi, în A: voioase] frățească alipire
Trezește-n mine șoapte și visuri de iubire.
(Cată-n sîn și scoate o floare.)
A fi vreun navalnic ascuns în sînul meu?...
Dar... iată-l... mă pătrunde [*inițial în A*:
îmi insuflă] în taină focul său.
(Privește floarea și o sărută.) / *D*: *(Scoate flori [...] sărută.)* / *G, H, I*: *(Scoate [...] sărută.)* || 6 — *A*: scumpă sorioară / *B și, inițial, în A*: scumpă floricică / *D, G, H, I*: scumpe sorioare || 8 — *A, B, D, G, H, I*: că [...] dor [*inițial în A*: că, dulce la privit] || 9 — *A, D, G, H, I*: Apare

[...] un scump liberator [*inițial în A*: Se-arată chipul vesel al dulcelui ursit / *în G*: Apare ⟨...⟩ un scump liberator; *apoi*: Apare ⟨...⟩ un viu și scump odor] / *B*: Apare[...] un blînd liberator || 10 — *A*: *privește în fața apei.)* / *B*: *stă absorbită în contemplare.)* / *D, G, H, I*: *privește în fund.)* || 12—13 — *A*: *GHETTA, GALLUS* [*inițial*: *DAVUS*] *(vine repede din stînga)* / *B*: *GETTA, GALLUS (venind răpide din stînga)* / *D, G, H, I*: *GETTA* [...] *vine* [*D*: *intră*] [...] *grăind* [*inițial în G*: *zicînd*] *în cantonadă*, [*numai în G, H, I*: *el* ⟨...⟩ *spadă*)] || 14 — *A*: *DAVUS* / *B, D, G, H, I*: *GALLUS*|| || 15—17: *A*: *(intre culise)*

Să duc astă scrisoare Lydiei? bine,-ndată...
(Se oprește din fugă.)

[*Anulat continuarea*:

Dar ce văd colo-n umbră?... zăresc o jună
⟨*inițial*: parcă⟩ o fată / un bujorel de
fată / un chip frumos de fată.

Aici, în ms este un semn cu creion roșu. Drept urmare, poetul modifică acest pasaj pe verso f. 2:

⟨*anulat*: Să duc această spadă la dres?
Acum îndată.⟩
Să duc la faur spada s-o steargă de rugină?
Prea bine... *(Zărind pe Getta.)* Ce văd? Cine pe apă se
înclină?] / *B*: *(în cantonadă)*
Să duc astă scrisoare Lydiei?... Bine,-ndată.
(Se oprește din fugă.)
Dar ce văd colo-n umbră?... Zăresc parcă o fată!.../ *D*: *(ținînd în mînă o spadă)* [*forma inițială a următoarelor două versuri anulată ilizibil și înlocuită marginal cu*:

(intrînd)
Să duc oda Lydiei și spada de rugină
S-o șterg?... bine *(Zărind pe Getta.)* A?...
Cine pe apă se înclină?] / *G, H, I*: Să [...] înclină? [16—17 — *inițial în G*:

(Se oprește din fugă.)
Dar ce văd colo-n umbră? Un bujorel de fată, *apoi*: un farmec viu; *apoi*: un chip frumos de fată] || 20 — *A*: *furiș pintre copaci* / *B, D, G, H, I*: *după stejar* || 21 — *A*: GHETTA / *B, D, G, H, I*: GETTA || 23 — *A, D, G, H, I*: plăcut / *B și, inițial, în A, G*: frumos || 24 — *A*: DAVUS / *B, D, G, H, I*: GALLUS || 25 — *numai în A, D, G, H, I*: *(plecîndu-se [...] Gettii)* || 26 — *A, D, G, H, I*: sînt. / *B*: sînt... *(Se pleacă pe deasupra capului Gettii.)* || 27—36 — *(notele) numai în G, I* || **21**, 2 — *A*: *(spariată,*

se ridică) / *B, D, G, H, I*: *(speriată)* || 4 — *A*: DAVUS / *B, D, G, H, I*: GALLUS || 8 — *inițial în G*: GETTA *(uimită)* || 9 — *A și, inițial, în G*: ieșit-ai tu? / *B*: ieșit-ai? / *D, H, I*: ai răsărit? || 10 — **22**, 5 — *în A, textul inițial este anulat ilizibil și înlocuit cu altul apropiat de cel din I* [11 — *A, D, G, H, I*: *în* / *B*: *între culisele din* || 12 — *A, D, G, H, I*: De- / *B și, inițial, în A*: Chiar de- || 13 — *A*: Chiar de-aice / *B și, inițial, în A*: De colea, vezi? / *D, G, H, I*: De-aice ⟨*inițial în G*: Vezi,⟩ vezi? || 14 — *A, D, G, H, I*; gingașa / *B*: vesela || 15 — *A, D, G, H, I*: iată-mă ⟨...⟩ oprit / *B și, inițial, în A*: nu-mi pot urma drumul, deși sînt prea grăbit. || 17 — *numai în D, G, H, I*: *(observîndu-l)* ⟨*inițial în G*: *(esaminîndu-l)*⟩ || 20—*numai în D, G, H, I*: *(cu mîndrie)* || 25 — *inițial în A*: ești și cine? || 27 — *numai în G, H, I*: *(cu sfială)* || 29—33 — *(nota) numai în G, I* ⟨*redactarea inițială din G, anulată*: Numele de brenn era purtat la galli de șefii oastelor. Gallia, în timpul lui Cesar (59 ani înainte de Hristos) era împărțită în două mari provincii: *Gallia braccată* și *Gallia comată*, așa numită din cauza pletelor lungi a locuitorilor.⟩ || **22**, 4 — *numai în, A, D, G, H, I*: *(tristă)* || 5 — *A, D, G, H, I*: o ⟨...⟩ Romei ⟨*inițial în A*: sclava lui Scaur, scitul, ca și tine robită⟩ / *B*: sclava lui Scaur Scitul.] || 8 — *A, D, G, H, I*: umilire / *B și, inițial, în A*: umilință || 9 — *A*: Ce îmi / *B*: ce ne / *D, G, H, I și, inițial, în A*: dar ce-mi || 10 — *A, D, G, H, I*: de la Pafos [*inițial în A*: frumuseții] / *B*: de la Gnida || 13 — *A, B, D, G, H, I*: spune [*inițial în A*: zice] || 18 — *A, D, G, H, I*: dușmană / *B și, inițial, în A*: sărmană || 21 — *A, B, D, G, H, I*: saltă [*inițial în A*: zboară] || 22 — *A, B, G, H, I*: somnul / *D*: pace || 26 — *A*: muza-i răsfățată condus cu drag / *B și, inițial, în A*: muza lui iubită condus încet / *D, G, H, I*: muza-i drăgălașă [*inițial în G*: răsfățată] condus cu drag || 27 — 33 — *(notele) numai în G, I* || **23**, 3 — *inițial în G*: GETTA *(arătînd lația de marmură de lîngă fîntînă)* || 5—11 — *în A, textul inițial anulat ilizibil și înlocuit cu altul apropiat de cel din I* [7 —*A*: Frumoasele-i / *I*: Frumoasele || 8 — *A, I*: visînd ⟨*anterior în A*: slăvit⟩ || 9 — *A, I*: Și ⟨...⟩ improvizînd ⟨*anterior în A*: Lucrînd aici la umbră în visuri adîncit⟩ || 11 — *A, I*: Lydia ⟨...⟩ este? ⟨*anterior în A*: Lydia vine-adese?... Lydia cine este?⟩] || 7 — *B*: Frumoasele-i / *D, G, H, I*: Frumoasele || 8—9 — *B*: poetul lor slăvit

Lucrînd aici la umbră în visuri adîncit [*inițial*:
pe-al lor duios poet
Lucrînd și printre arbori primblîndu-se încet.

GETTA

Aș vrea să-l văd. În țară-mi ades am a] / *D, G, H, I*: pe-al [...] improvizînd. || 11 — *B*:

GALLUS

Vine...

GETTA

Lydia?... / *D, G, H, I*: și ea vine? Lydia || 12 — *inițial în A*: DAVUS || 14 — *A, D, G, H, I*: chip amăgitor [*inițial în A*: chip amăgitor; *apoi*: chipu-i schimbător] / *B*: chipu-i schimbător || 15 — *A, B, D, G, H, I*: simțirea oricărui [*inițial în A*: s-atragă pe-oricare] || 17 — *A, D, G, H, I*: dragul ei / *B și, inițial, în A*: gingașul || 20—37 — *(notele) numai în G, I* || **24**, 1, 8, 16, 20 — *inițial în A*: DAVUS || 3 —*A, B, H, I*: intime /*D, G*: gingașe [*inițial în G*: plăpînde; *apoi*: intime] || 4 — *A, G, H, I*: *(În taină.)* Și / *B*: Și / *D*: *(Uimit).* Și || 12 — *A, D, G, H, I*: *(cătînd* [...] *împrejur)* / *B*: *(îngrijită)* || 13 — *A, B*: lua / *D, G, H, I*: duce || 14—19 — *în B*: să le ducă și la auzul lui

Aș fi pe loc espusă pedepsilor grozave...

El e o fiară orudă cu sclavii lui și sclave. / *I*: sau [...] condusă [14 — *A*: să le ducă și la auzul lui / *D, G*: sau lui Hebro, calău cumplit ⟨inițial: cumplitul gîde⟩ / *H, I*: sau ⟨...⟩ al lui || 15 — *A*: Pedepsilor cumplite aș fi pe loc espusă.

El e o fiară oarbă cu furie condusă ⟨*redactarea inițială, anulată ilizibil*⟩ / *D* ⟨*inițial*: Pedepsilor cumplite⟩ / *G* ⟨*inițial*: Pedepsile grozăve⟩ / *D, G, H, I*: La ⟨...⟩ espusă. || 17—21 — *în A*: Cum? / *I*: Hebro ⟨...⟩ Cum? || 19 — *D, G, H, I* ⟨*tipărit*⟩: fiara ⟨errata *din I îndreaptă*: iazmă⟩] || 24 — *A, D, G, H, I*: a/ *B*: de-a mă || 25—30 — *(nota) numai în G, I* || **25**, 1 — *A, B*: Ș-a / *D, G, H, I*: A || 3 — *A, D, G, H, I*: gîndu-i / *B și, inițial, în A*: cumplitul || 4 — *A*: Coerax [*urmează trei variante anulate*: intendentul / sirianul / macedonul], calău nenduplecat / *B*: Coerax intendentul, calău neînduplecat / *D, G, H, I*: Hebro [...] nempăcat [*inițial în G*: Coerax, egipteanul, calău nenduplecat / ductor / un monstru nempăcat / villicul] || 5 — *A, D, G, H, I*: viclean [*inițial în A*: grozav / perfid] / *B*: perfid || 7, 20 — *inițial în A*: DAVUS / 7 — *A*: GALLUS *(înfiorîndu-se) B, D, G, H, I*: GALLUS || 9 — *A*: te găsești [*inițial*: de / tu te afli] în / *B*: tu te afli-n / *D, G, H, I*: te găsesc în || 12 — *A, D, G, H, I*: întoarce-acasă? / / *B*: întoarce?... || 14 — *A, D, G, H, I*: N-am grijă-n / *B și, inițial, în A*: Teamă nu am în || 15 — *A*: GALLUS [*inițial*: DAVUS

Nu ai?] Cum?

GETTA

Scaur, scitul, însuși mi-a zis cu glasul blînd / *B*:

GALLUS

Nu ai!... Cum?

GETTA

Scaur însuși mi-au zis cu glasul blînd / *D, G, H, I*: Stăpînu-mi [...] poroncit, oftînd [*inițial în G*: zis cu glasul blînd] || 18— 19 — *A*: lui Anio să le scald [*anulat*: în jur]

În apa Blanduziei [*inițial*: De sacra Blanduzie, fîntîna cu ogur] [...] cald. / *B*: lui Anio, în jur

De sacra Blanduzie, fîntînă cu ogur, / *D, G, H, I*: Sabină [...] cald. || || 23— *A, B*: *(rîzînd)* / *D, G, H, I*: *(zîmbind)* || 28—35 — *(notele) numai în G, I [nota 2 (r. 31—32) inițială, anulată în G*: ***Villicus***, vatav de moșie, mai mare peste sclavi.] || **26**, 1 — *A*: ea va tot face [*inițial*: va face dînsa] / *B, D, G, H, I*: ea [...] face || 2 — *A, B și, inițial, în G*: Pe / *D, G, H, I*: În || 4, 12, 17, 22 — *inițial în A*: DAVUS || 5 — *numai în A, D, G, H, I*: *(rîzînd)* || 8 — *A, B*: fatale / *D, G, H, I și, inițial, în A*: grozave || 9 — *A, B*: tîmpitul, se dă la farmeci? / *D, G, H, I*: se [...] și-n [*D*: și] otrave? || 11 — *A*:

În taină se șoptește că e [*inițial*: Galle
〈*anterior*: Dave〉
Ce-ai zice cînd ți-aș spune că e -] înamorat / *B*:
Galle,
În taină se șoptește că e înamorat, / *D, G, H, I*: În [...] e-namorat. || 14—21 — *redactarea inițială din A, anulată*:

GETTA
(înfiorîndu-se)
Ba, departe de mine-așa păcat!
În taină se șoptește de una din vecine
Ce-și bate joc de Scaur, lasîndu-l să suspine. || 15 — *A*: *(înfiorîndu-se)* / *B, D, G, H, I*: *(oțerindu-se)* || 18 — *A, D, G, H, I*: De cine dar / *B*: Apoi de cine oare || 20 — *A, D, G, H, I*: Să zice, de / *B*: De || 21 — *A, B, G, I*: în / *D, H*: să || 23 — *numai în D, G, H, I*: *(arată în stînga)* || 25 — *A*:

În villa cea clădită pe culme [*inițial*: casa cea frumoasă ascunsă / /perdută]-ntre livezi
(Arată în fund, în stînga.) / *B*:
În casa cea frumoasă, perdută-ntre livezi,
(Arată în fund, în stînga.) / *D, G, H, I*: În [...] livezi. || 26—32 — *(notele) numai în G, I* || **27**, 2 — *A, B*: *tot în acea parte* / *D*: *în aceeași parte* / *G, H, I*: *asemine în stînga* || 5, 13 — *inițial în A*: DAVUS || 7 — *A, B*: Scurtînd astă cărare / *D, G, H, I*: Scurtîndu-ne cărarea || 8 — *A, B, G, H, I*: Ce / *D*: *(O ia de mînă.)* Ce || 9 — *A, D, I*: Cînd?... / *B*: *(Luînd-o*

de mînă.) Cînd?... / *G*: Cînd?... *(O ie de mînă cu dragoste.)* / *H*: Cînd?... *(O ia de mînă cu dreapta.)* || 11 — *A, B*: *(zîmbind)* / *D*: *(coborînd ochii)* / / *G, H, I*: *(coborînd [...] zîmbind)* || 12 — *A*: spălare / *B, D, G, H, I și, inițial, în A*: scăldare || 14 — *A, B, D, G, H, I*: Ascultă [...] aruncă [*inițial în A*: Știi una? 〈...〉 ascunde] || 18 — *A, B, G, H, I*: *(Cătînd în [H*: la] / *D*: *(Cată în* || 20 — *A, B, D, G, H, I*: dar vine și-s grăbit [*inițial în A*: dar foarte sînt grăbit] || 21 — *A*: *alergînd pintre copaci în dreapta)* / *B*: *în dreapta, alergînd* / *D, G, H, I*: *alergînd în dreapta)* || 24 — *A*: *(rămîne pe* / *B, G, H, I*: *(pe* / *D*: *(rămasă pe* || 27 — *A*: Davus mi-e cugetul [*inițial*: sufletul] / *B*: Gallus mi-e sufletul / *D, G, H, I*: Galus mi-e cugetul || 28 — *A, B, D, G, H, I*: el numai [*inițial în A*: eu cred că] || 29 — *A*: *(Se apropie de fîntînă.)* / *B*: *(Se apropie de fîntînă și se pune pe o stîncă.)* / *D și, inițial, în G*: *(Cade mîhnită pe laița de marmoră.)* / *G, H, I*: *(Cade [...] fîntînă.)* || 30 — *A, B*; condemnată / *D, G, H, I*: osîndită [*inițial în G*: condemnată; *apoi, îndreptat cu creion chimic de altă mînă*: osîndită] || **28**, 1—5 — *în A, sînt adăugate ulterior* || 3 — *A, D, G, H, I*: și nume / *B*: onoare [*inițial*: mărire] || 5 — *lipsește din D*: *(Mică pauză.)* || 6 — *A, D, G, H, I*: Nu [...] simt / *B*: Eu sclavă!... Ah! || 7 — *A, B și, inițial, în G*: Și cînd o păsărică s-oprește / *D, G, H, I*: Cînd [...] oprită || 8 — *A, B*: să-i zic: o! / *D, G, H, I*: rugînd-o || 10 — *A, B*: Ș-ades [...] printr-un [*B*: prin 〈*anterior*: printre〉 un] vis frumos / *D, G, H, I*: Ș-ades [*inițial în G*: Atunci] [...] printr-un vis duios || 11 — *A*: glasul ei duios. / *B*: glasu-i mult duios. / *D, G, H, I*: glas armonios. || 12 — *A*: *(Se pune pe marginea fîntînii.)* [*Continuarea anulată*: *și cîntă*].

Sub al Daciei blînd soare
Crește floare lîngă floare
Și copile zîmbitoare... / *B*: *(Plînge.)* / *D, G, H, I*: *(Își [...] spațiu.)* || 13 — 15 — *A*: SCENA [...] *(vine prin stînga meditînd și scriind versuri pe o tăbliță de ceară)* / *B*: SCENA [...] *(vine din stînga, scriind pe o tăbliță)* / *D, G, H, I*: SCENA [...] ceară) / *E*:

Fîntîna Blanduziei.
Comedie antică în 3 acte

ACTUL I

SCENA IV

Întîlnirea lui HORAȚIU cu GETTA lîngă fîntîna Blanduziei.

(Horațiu intră meditînd și scriind versuri pe o tabletă de ceară. Getta stă pe gînduri lîngă fîntînă.) || **17** — **29**, 6 — *redactarea inițială din A, anulată, este indiscifrabilă* || 17 — *A*: *(intră, scriind pe tăbliță)* / *B, E* [*indicații*

lipsește D, / G, H, I: *(declamînd)* || 20 — *A, B, E:* profund / *D, G, H, I:* adînc || 22—25 — *A:* GETTA

(cîntă) / B: GETTA

(cîntă încet) / D: *(Compune.)* [...] *încet)* / *E:* *(Se* [...] *încet) / G, H, I:* *(Se* [...] sotto voce*)* || 30 — *A:* *(cu mirare) / B:* *(ascultînd) / D, E, G, H, I:* *(cu* [...] *parte)* || 33 — *A, D, G, H, I:* Poetică ivire / *B:* Ce dulce apărere / *E:* Poetică apărere || **29**, 2 — *numai în B:* *(sculîndu-se) / E:* *(în parte) / D, G, H, I:* *(în parte, sculîndu-se)* || 3 — *A, D, E, G, H, I:* visuri / *B:* lacrimi || 5 — *numai în A, D, G, H, I:* *(în parte)* || 7 — *A:* *împreună în / B:* *în / D, E, G, H, I:* *amîndoi în* || 8—19 — *A, B:*

Copilă, noroc ție! Ce vînt plăcut, ferice
Acum, întăia oară, te-a îndreptat aice?

GETTA

(tresărind [A: în parte)]

Horațiu!

HORAȚIU

Spune, dragă: din care lume ești / *E:*
Copilă, noroc ție!.. Ce vînt plăcut, ferice
Acum, întăia oară te-a îndreptat aice?

GETTA

(surprinsă, în parte)

Horațiu!

HORAȚIU

Spune, dragă: din care lume ești/*D, G, H, I:* Copilă [...] ești [8 — *D, G, I:* dragalașă/*H:* *salve* ție || 10 — *D:* *(tresărind, în/ G, H, I:* *(în* || 16 — *D:* *(parte, uimită)/G, H, I:* *parte)* || 8—1 — *inițial în G:*

Copilă, *salve* ție! Ce vînt plăcut, ferice
Acum întiia oară te-a îndreptat aice?

GETTA

(tresărind, în parte)

Horațiu!

HORAȚIU

Spune, dragă ⟨ *apoi:* lui Horațiu ⟩ din care lume ești] || 22 — *A, B, D, E, G, H, I:* GETTA [*inițial în G:* GETTA *(tristă)* || 28 —29— *(notele) numai în G, I* || 26 — *numai în A, B, E, G, H, I:* *(cu milă)* || 27 — *A, D, G, H, I:* așa/*B, E:* atît || **30**, 2— *A:* *(plecînd ochii)/B, D, G, H, I:* *(plecînd capul)/E:* *(tristă)* || 5—*A:* Tu? [*cuvîntul e scris cu creion roșu de altă mînă; forma inițială:* Sclavă?]/*B:* Sclavă?/*D, G, H, I:* Tu? tu? .../ *E:* Tu? || 7 — *A:* O! [*adăugat cu creion roșu*] Dar. /*B, D, G, H, I:* Dar!/

E: Ah!... Dar! || 10 — *A și, inițial, în G:* Acum / *B, D, E, G, H, I și, inițial, în A:* De-atunci || 12 — *A, B, D, E, G, H, I:* azi [*B, E:* acum] [...] tine pre pămînt [*inițial în A:* acum ⟨ ... ⟩ crudul tău destin] || 13 — *A, E:* GETTA *(oftînd)*/ B; GETTA *(tristă)*/ *D, G, H, I:* GETTA || 15—18— *redactarea inițială din A, anulată, este ilizibilă* || 16 — *A, B, E și, inițial, în G:* El?... libertul/*D, G, H, I:* Acel libert || 18—*A, D, E, G, H, I:* și ghearelor/ *B:* răpindu-te || 22 — *A, D și, inițial, în G:* Aș fi gonit [*inițial în A:* suflat] din ceru-ți / *B:* Aș fi suflat din ceruri / *E, G, H, I:* goneam [...] aspru || 23 — *în G, însemnare marginală făcută de altă mînă, anulată:* nu se leagă cu timpul verbului de sus = *aș fi gonit (se referă la* aveam)] || 24 — *redactarea inițială din A, anulată, este ilizibilă / B:* rușinea legată de sclavie/*D, G, H, I:* durerea [...] moșie/*E:* durerea legată de sclavie || 26 — *A, B, D, E, G, H, I:* tu poți dintr-un [*B, E:* cu un] [*inițial în A:* căci poți cu un] ||27— *A, B, D, E, G, H, I:* osîndiții [*inițial în A:* pe aceia] || 28—30—*A:* Prizonierii de război se vindeau încoronați ... *sub corona.* Tit Liviu. Liv. 5. /*B, D, H [nota lipsește]/E:* Prinsonierii de război erau vînduți ca sclavi sub o coroană./ *G, I:* Dușmanii [...] onor, [*inițial în G:* Acei robiți în lupte se vindeau încoronați, *sub corona* (Tit. Liviu)] || 31—*A:* *Libert,* lat.: desrobit—affranchi./ *B, D, E, H [nota lipsește]/G, I:* Sclavul [...] libert. [*inițial, în G, nota este anulată:* Libert, desrobit.] || **31**, 5 — *A, B, E:* fiica mult aleasă [*inițial în A:* glorioasă]/*D, G, H, I:* nobila odraslă || 8—*A, D, E, G, H, I:* și-n / *B:* în || 10 — *numai în A, D, E, G, H, I:* *(exaltîndu-se)* || 15—25—[*redactări inițiale din A anulate; se mai poate descifra textul următor:*

HORAȚIU

Tu mă cunoști?... de unde?

GETTA

Din lumea de sub cer!
Ți-a pus o stea în fruntea Tonantul Jupiter. ⟨*anterior:*
Străluce al tău nume ca divul Lucifer. ⟩
⟨ *variantă marginală:* De-aici, din depărtări.
Și / Din lumea de sub ceruri, din zvon de admirări. ⟩
Și ⟨ *anterior:* Dar ⟩ Cine te cunoaște cu-a ta marinimie,
Se pleacă-n adorare / uimire și se robește ție.
Horațiu! sînt o sclavă, nu am nimic al meu,
Primește-a mea ⟨ *anterior:* Dar iată-astă ⟩ cunună...
o-nchin numele tău.

(Scoate cununa de pe cap și o prezentă lui Horațiu îngenunchind)] || 16 — *A, B, D, E, G, I:* Tu [*inițial în G:* Cum?] || 18—20 — *A, D, G, H, I:* De-aici [...] Dar / *B și, inițial, în A:*

Din lumea de sub cer ....
Ți-a pus o stea pe frunte Tonantul Jupiter.
Dar [*B*: Și] / *E*: De-aici, din depărtări,
Din lumea de sub ceruri, din zvon de admirări.
Dar ‖ 21 — *A, inițial în B, D, E, G, H, I*: uimire / *B și, inițial, în A*: admirare ‖ 24—25 — *A, B*: *pe cap și o prezentă lui Horațiu, îngenunchind.)* / *D, G, H, I*: *pe frunte* [*D*: *frunte-i*] [. . .] *Horațiu.)* / *E*: *flori de pe cap și o prezență lui Horațiu, îngenunchind.)* ‖ 27 — *A, B, E*: *vrînd* / *D, G, H, I*: *se pleacă* ‖ 29 — 31 — *A*: *(Getta* [. . .] ce faci? [*anulat*:

GETTA

Mă iartă -]

HORAȚIU

Ai minte?

GETTA

/ *B, E*: *(Getta* [. . .] Ce faci?

GETTA

Mă iartă.

HORAȚIU

Ai minte?

GETTA

/ *D*: Ce faci? ... Ce faci?... Ai minte?

GETTA

(sărutîndu-i mîna) / *G, H, I*: *(Getta* [. . .] GETTA ‖ 33 — *A*: *(Se scoală și fuge* [. . .] *stînga.)* / *B*: *(Iese tulburată în stînga, fugînd.)* *D*: *(Se scoală și fuge tulburată pe cărarea din fund.)* / *E*: *(Se scoală și fuge tulburată prin fund.)* / *G, H, I*: *(Fuge* [. . .] *stînga.)* ‖ 32, 3 — *A*: *(o urmează cu ochii și cade pe gînduri)* / *B* [*indicația lipsește*] / *D, G, H, I*: *(pătruns)* [*inițial în G*: *(rămîne uimit)*] ‖ 4 — *A, D, G, H, I*: ființă / *B*: copilă ‖ 5 — *A*: n-aș avea de martur / *B*: n-aș avea în față [*inițial*: sub ochii-mi] / *D, G, H, I*: n-aș vedea în mînă-mi [*inițial în G*: n-aș avea de martur; *observație marginală cu creion chimic, făcută de altă mînă*: De nu aș avea martur; *îndreptat apoi de V. A.*: n-aș avea în față-mi] ‖ 6 — *A, B, D, G, H, I*: Cunună [*inițial în A*: Dar ... iat-o!] 8 — *A și, inițial, în G*: mișcată/ *B și, inițial, în A*: uimită / *D, G, H, I*: pătrunsă ‖ 9 — *A, B, D, G, H, I*: Nu îndrăznea [*inițial în A*: Ea nu-ndrăznea] ‖ 10—11 — *A*: Și glasul plin de [*inițial*: ei în] tremur, [*anulat*: taiat] de suspinare...

Și peptu-i, în furtună, saltind [*inițial*: mișcat] de palpitare /*B*:
Și glasul ei, în tremur, taiat de suspinare....
Și peptu-i, în furtună, mișcat de palpitare / *D, G, H, I*:
Și [. . .] exaltare [*inițial în G*:
Și glasu-i dulce, fraged, cuprins de tremurare ...
Și peptu-i, în furtună, saltind de palpitare ...
/ Și fața-i luminată ... și peptu-i în mișcare ...] ‖ 15 — *A, B și,*

inițial, în G: divina și falnica-mi / *D*: voioasa și falnica / *G, H*: avîntul de falnică / *I*: voioasa și falnica-mi ‖ 16 — *A, B*: de / *D, G, H, I*: și ‖ 17 — *A, G, H, I*: *(Privind cununa.)* / *B*: *(Privind cununa cu emoțiune.)* / *D* [*indicația lipsește*] ‖ 18 — *A și, inițial, în G*: odor prestigios / *B, D, G, H, I și, inițial, în A*: neprețuit odor ‖ 19 — *A și, inițial, în G*: Privind-o [. . .] victorios [*inițial în A*: În ochi-mi ⟨ . . . ⟩ atrăgător] / *B, D, G, H, I*: Privind-o [. . .] atrăgător ‖ 22 — *A, B, D, G, H, I*: dumnezei [*inițial în A*: Jupiter] ‖ 23 — *A și, inițial, în G*: Nu e triumf mai mare [*G*: în lume] și-n Cîmpii Elizei [*inițial în A*: pe-acest pămînt și-n cer] / *B, D, G, H, I*: Nu [. . .] Elizei ‖ 24—25 — *A, B*:

Ca sacra-ngenunchere, ca sacra adorare
A gingașei vergine rapită-n exaltare!

[*inițial în A*: de-admirare] / *D, G, H, I*: Pentru-un [. . .] vergină [*inițial în G., r. 24 anulat ilizibil, iar r. 25*: A gingașei vergine ⟨ *apoi*: copile ⟩ răpită-n exaltare] ‖ 26 — *A, D, G, H, I*: *(Stă pe gînduri)* / *B*: *(Mică pauză.)* ‖ 27 — *A, D, G, H, I*: cuprind în sinul lor / *B și, inițial, în A*: cu glas tremurător ‖ 28 — *A, D, G, H, I*: O [. . .] dor / *B și, inițial, în A*:

S-ar crede-a fi rostite din inimă cu dor. ‖ 30 — *A, D, G, H, I*: în uimire [*inițial în A*: în adorare] / *B*: -n admirare ‖ 31 — *A, B, G, H, I*: *(Cu* / *D*: *(Cuprins de* ‖ 32 — *A*: *(Vesel.)* Dar [. . .] amor? / *B și, inițial, în A*:

Dar! însă cine-aprins-au acest duios amor? [*reluare marginală în A*: *(Vesel.)* Dar ... *(Cu îndoială.)* Însă cine-aprins-au acest duios amor?] / *D, G, H, I*: Dar [. . .] amor?..! ‖ 33—40 — *(notele) numai în G, I* ‖ 33, 2—25 — *redactarea inițială din A, după reluări succesive, este anulată ilizibil; redactarea așternută pe verso f. 16 este apropiată de cea din ed. 1884* ‖ 3 — *A, B și, inițial, în D, G*: Nu fruntea, ci geniul / *D, G, H, I*: Și geniul, nu fruntea ‖ 4 — *A, B, G, H, I*: tristețâ [*inițial în G*: tristețâ; *apoi*: amărăciune] / *D*: amărăciune ‖ 6 — *A, B*: Ea pune / *D, G, H, I*: Voi puneți ‖ 8 — *A, B, D, G, I*: ziorile / *H*: soarele ‖ 11 — *A, B și, inițial, în G*: simplă / *D, G, H, I*: sclavă ‖ *între r. 13 — 14 — numai în B*: *(Cu nepasare.)* ‖ 14 — *A, D, G, H, I*: Sucul [. . .] ferbe-n / *B*: Focul [. . .] arde-n ‖ 16 — *numai în A, D, G, H, I*: *(Tare.)* ‖ 19 — 21 — *A*: SCENA [. . .] *cărarea din fund și zice sosind aproape de Horațiu)* / *B*: SCENA [. . .] *cărarea din fund. Servitoarele se opresc după stejar)* / *D*: *(Notă. În vreme ce Horațiu rostește sfîrșitul monologului său, Neera pogoară cărarea din fund, urmată de două sclave, și se apropie auzind ultimele două versuri.)*

SCENA VI

HORAȚIU, NEERA (sclavele rămîn lîngă stejar) / *G, H, I*: SCENA [. . .] *fund)* ‖ 23 — *A, D, G, H, I*: e omul acel nepăsător / *B și, inițial, în*

A: acela ce-odată fericit ‖ 24 — *A, D, G, H, I*: Ce [...] fugător [*inițial în A*: Își scapă dintre brațe-i norocul mult dorit; *în G*: Își scapă de la mînă ⟨ ... ⟩] / *B*: Își scapă de la mînă norocul mult dorit. ‖ 25 — *A*: Horațiu? *(Servitoarele rămîn în fund.)* / *B, D, G, H, I*: Horațiu? ‖ 28 — *A, B, D, G, H, I*: plăcerilor [*inițial în A*: iubirilor] ‖ 29 — *A*: Divina [*anterior*: Maiastra] cîntăreață [*inițial*: Ca simplă muritoare], pe cîmpi / *B*: Ca simplă muritoare pe cîmpi / *D, G, D, H, I*: Maiastra [...] cîmp [*inițial în G*: Divina ⟨ ... ⟩] ‖ 31 — 32 — *(nota) numai în în G, I* ‖ **34**, 2 — *A*: *(vesel)* / *B, D* [*indicația lipsește*] / *G, H, I*: *(veselă)* ‖ 5 — *numai în G, H, I*: *(zîmbind)* ‖ 6 — *A, B, D, G, H, I*: să-l întîlnești [*inițial în A*: ca să-l găsești] ‖ 7 — *A*: domini cu farmec [*inițial*: conduci c-un zîmbet] a / *B*: domini, slăvită [*inițial*: c-un zîmbet] a / *D, G, H, I*: reverși lumină pe a [*inițial în G*: domini cu farmec a; *apoi*: reverși splendoare pe-a] ‖ 13 — *A*: Că sînt prea adorată [...] a [*inițial*: Că-mi place-a fi slăvită] / *B*: Că-mi place-a fi slăvită [...] de-a / *D, G, H, I*: Că [...] a ‖ 15 — *A și, inițial, în G*: Proconsuli și senatori / *B, D, G, H, I*: Senatori și proconsuli ‖ *între r. 16—17 — numai în A* [*anulat*] *și în B*:

Sînt eu de vină dacă există-n ochii mei
O magică putere ce pe ai Romei lei [*inițial în A*: atrage
și pe lei]
Îi [*inițial în A*: Și-i] tupilă-mblînzindu-i sub mîna
mea fragilă
Ca niște miei în turmă păscuți de o [*inițial în A*:
ce-i paște o gingașă] copilă? ‖ 18 — *A, B, G, H, I*: gloata / *D și, inițial, în A*: turma ‖ 20 — *A, D, G, H, I*: Origo / *B și, inițial, în A*: Și-Origo ‖ 21 — *A, D, G, H, I*: cu / *B*: în ‖ 23 — *la cuvîntul* eu, *în A, nota*: Aice Horațiu face un gest de mirare. ‖ 25 — *D*: *(zîmbind)* / *G, H, I*: *(ironic)* [*indicația lipsește în A, B*] ‖ 26 — *A, B, D, G, H, I*: De cine [*inițial în B*: Geloasă] ‖ 30 — *A, D, G, H, I*: filomela / *B și, inițial, în A*: crinul mîndru [*inițial în B*: falnic] ‖ **35**, 1 — *A, B, G, H, I*: NEERA / *D*: NEERA *(serioasă)* ‖ 4 — *A, B, G, H, I*: *(rîzînd)* [*în D — indicația lipsește*] ‖ 6 — *A, B*: NEERA *(serioasă)* / *D, G, H, I*: NEERA ‖ 14 — *A, D, G, H, I*: filomela / *B și, inițial, în A*: crinul mîndru [*inițial în B*: falnic] ‖ 17 — *B*: *(îngăimat)* / *D, G, H, I*: *(confuz)* [*în A — indicația lipsește*] ‖ 19 — *A*: *(Confuz.)* Am / *B, D, G, H, I*: Am ‖ 21 — *A, D, G, H, I*: eu să te iert [*D, G, H*: cert] pe tine [*inițial în A*: o știu, nu-ți fac vreo mustrare] / *B*: să-ți fac nici o [*inițial*: o știu, să-ți fac] mustrare ‖ 24 — 25 — *A, D, G, H, I*: *(luînd-o* [...] bine. / *B*: Profanare! ‖ 26 — *A, B și, inițial, în D, G*: geniului / *D, G, H, I*: poeților ‖ 27 — *A, D, G, H, I*: puteri / *B și, inițial, în A*: comori ‖ 29 — **36**, 6 — *redactarea inițială din A este anulată și înlocuită cu*

cea definitivă (din ed. 1884), după alte cîteva mici modificări [30 — *A, D, G, H, I*: de a ta liră / *B și, anterior, în A*: de-o liră sacră ‖ **36**, 2 — *A, B, D, G, H, I*: gol ⟨ *anterior în A*: trist ⟩ ‖ 3 — *A, D, G, H, I*: Cunoști acum secretul ⟨ *anterior în A*: Acesta e misterul; *inițial în G*: misterul ⟩ / *B*: Acesta e motivul] ‖ 10—11 — *A*:

Eu? ... Eu?... admiră-a mea francheță,
E mare cutezarea-mi, dar are-a sa noblețe
[*adăugat marginal*: admiră-a sufletu-mi pornire,
E ⟨ ... ⟩ mărire.] / *B și, inițial, în G*:
Eu? ... eu, Horațiu, admiră-a mea francheță.
E mare cutezarea-mi, dar are-a sa noblețe. / *D, G, H, I*; Eu?... Eu?... [*G, H*: Eu?... Ah!] [...] inimei [*inițial în D*: sufletu-mi] [...] mărire ‖ 16 — *numai în G, H, I*: *(Horațiu [...] mirare.)* ‖ 17 — *A, D, G, H, I*: e mult cutezător / *B și, inițial, în A, G*: se pare-ndrăznitor ‖ 18 — *A*: cuprinsă de un / *B*: cînd o cuprinde-un dor / *D, G, H, I*: sub boldul unui ‖ 20 — *A, B, D, G, H, I*: oricare pas [*inițial în A*: oricare pas / orice mișcări] ‖ 23—29 — *redactarea inițială din A este stearsă ilizibil și înlocuită cu cea definitivă, după cîteva mici ezitări* [24 — *A, D, G, H, I*: cu amărîre / *B*: amărît ‖ 25 — *A*: poetul numai / *B, D, G, H, I*: și, *anterior, în A*: numai poetul ‖ 27 — *A, D, G, H, I*: Neero ⟨ ... ⟩ destăinuiri ⟨ *anterior în A*: Neero-a tale cuvinte / cu ochii tăi / ale tale cuvinte dulci; *inițial în G*: -a tale accente / cu ochii tăi ⟩ / *B*: A tale ⟨ *inițial*: Neeră ⟩ dulci accente și ochii tăi] ‖ 31 — *numai în G, H, I*: *(răpide)* ‖ 33—35 — *(nota) numai în G, I* ‖ **37**, 3 — *A, D, G, H, I*: NEERA / *NB*: NEERA *(răpide)* ‖ 6 — *numai în A, D, G, H, I*: *(îngăimat)* ‖ 12—13 — *A*: NEERA

(cu intenție malicioasă)

Geniul [*anulat*: n-are] vîrstă n-are. / *B*:
NEERA
Geniul n-are vîrstă. / *D*: NEERA
(cu intenție)
Un geniu [*inițial*: Geniul] vîrstă n-are. / *G, H, I*:
NEERA [...] n-are. [*inițial în G*:
NEERA
(cu intenție malicioasă)

Geniul vîrstă n-are ⟨ *intervenție străină cu creion chimic*: Un geniu ⟩] ‖ 17 — *A, D, G, H, I*: tainele naturei / *B*: tainica natură ‖ 21 — *A, D, G, H, I*: Să-l cred? / *B*: Îmi vine să rîd. ‖ 26 — *A, B, D*: *(în* / *G, H, I*: *(observîndu-l, în* ‖ 27 — *A, D, G, H, I*: Poet și ipocrit! / / *B*: Ipocrit! ‖ 28 — *A, B, G, H, I*: El cată [...] găcit / *B și, inițial, în A*: Cum cată [*B*: cearcă] [...] iubit. ‖ **38**, 2 — *numai în A, B, G, H, I*: *(luînd-o*

de mînă) || 5 — *numai în A: (cu mîndrie) / G, H, I: (tristă)* [*B, D indicația lipsește*] || 9 — *redactarea inițială din A este ștearsă ilizibil și înlocuită cu cea definitivă, din B, D, G, H, I:* Cu [...] e-n ceartă [*inițial în B:* O aspră judecată ⟨ *anterior:* conștiință⟩ cu dorul meu se ceartă] || 12 — *A:* meu cel splendid eu [*anterior:* ca] / *B, D:* cel mai splendid eu / *G, H, I:* cel mai dulce [*inițial în G:* splendid]l ah! || 13 — *A, B, D:* așa / *G, H, I: (oftînd)* așa || 14 — *lipsește în H:* Amorul [...] amicie, || 16 — *A, B:* HORAȚIU *(sărutîndu-i mîna)* / *D, G, H, I:* HORAȚIU || 19 — *A, B: (zîmbind)* / *D, G, H, I: (veselă)* || 21 — *A, B, G, H, I:* cobori / *D:* pogori || 22 — *A, D, G, H, I:* La [...] visurile [*A, D:* zborurile] tale / *B și, inițial, în A:* Mi-i onora [*A:* / La villa] vrodată cu vizitele tale || 24 — *A, D, G, H, I:* O! [...] vrei? [*anterior în A:* de vrei îndată; *forma inițială a versului este ștearsă ilizibil în ms.*] / *B:* O! dar, de vrei ș-acuma? || 25—33 — *(notele) numai în B, G, I* || **39**, 2 — *A, D, G, H, I:* Mă-ntrebi / *B și, inițial, în A:* Mă mai întrebi || 3 — *A:* zburînd spre [*inițial:* zburînd la / planînd pe] / *B, I:* zburînd la / *D:* venind în [*inițial:* spre] / *G:* venind în [*inițial:* intrînd la; *apoi:* planînd; *apoi:* zburînd] / *H:* venind în || *între r. 3—4, redactarea inițială din A este anulată:* HORAȚIU

(luîndu-i brațul)

Hai || 4 — *A, G, H, I:* Hai / *B:* HORAȚIU

(dîndu-i brațul)

Hai.

NEERA / *D: (pleacă împreună cu Horațiu spre fund.)*

Hai || 6 — *A, B, D, G, I:* ne-ar zări [*inițial în A, B:* ne-ar videa] || *după r. 6, în A: (Pleacă împreună spre fund.)* || 8 — *A, G, H, I: și* POSTUM / *B, D:* POSTUM || 17—18 — *A:* NEERA [*inițial:* HORAȚIU] / *B, D:* HORAȚIU / *G, H, I:* HORAȚIU *(rîzînd)* || 22 — *A, B:* fărmat [*inițial:* stricat] *carruca (notă marginală în A: carruca* — căruța] / *D, G, H, I:* stricat *carruca* || 23 — *A, B, D, G, H, I:* Iuno se arată [*inițial în A:* ni s-arată Iuno] [...] sale [*B:* sale. *(Salută pe Neera.)*] || 26—29 — *(nota) numai în B, G, I:* Romanii [...] *pilentum* [*G: pilentum, penide*] [...] etc. [*inițial în G: Carruca,* căruță de țară.] || **40**, 5 — *A, D, G, H, I:* nebunei / *B și, inițial, în A:* aprinsei || 10 — *A, G, H, I: (încet Neerii)* / *B: (Neerii, în taină)* / *D: (încet, Neerii, zîmbind)* || 13 — *A, G, H, I: (zîmbind)* / *D: (rîzînd)* || 17 — *A:* A! *(O fascinează cu ochii.)* / *B, D, G, H, I:* A! || 22—27 — *redactarea inițială din A este anulată:*

Ce fel?... te duci, Neeră?... Rămîn, vorbind poetic,
Ca purpura regală ce ar ajunge-un petic.

NEERA

(în parte [*anterior:* rîzînd]*)*

Bietul bătrîn... *(Tare.)* Adio.

HORAȚIU [*anterior:* MECENA]

A revedere.

POSTUM

Ah!

Mă lași c-un gol în suflet și altul în stomah!

NEERA

Ce-aud? Atunci în grabă mă duc, alerg acasă,
Acestor două goluri să pregătesc o masă.
Vom face împreună un prînz/
Concertul meu de astăzi va fi înveselit /
Veniți, concertu-mi astăzi va fi înveselit
Prin comica prezență al unui barbar scit. —

Această redactare este înlocuită, după cîteva ezitări, cu cea definitivă [22 — *A, D, G, H, I:* Ah! te-om urma oriunde ⟨ ... ⟩ plăcere ⟨ *anterior în A:* Venim acum îndată / ... / favoarea⟩ || 23 — *A:* De a cînta... trei imnuri⟨ *anterior:* mai dulce decît privighitoare⟩ / *D, G, H, I:* De-a ⟨ ... ⟩ imnuri || 27 — *A, H:* apărutul comic al / *D, G, I:* comica-ngîmfare a ⟨ *inițial în G:* prezență a⟩] / *B:*

Ce fel?... te duci, Neeră?... Rămîn, vorbind poetic,
Că purpură regală ce ar ajunge-un petic.

NEERA

(rîzînd)

Un petic ars... Adio.

HORAȚIU

A revedere.

POSTUM

Ah!

Mă lași c-un gol în suflet și altul în... stomah!

NEERA

Ce-aud?... Atunci în grabă mă duc, alerg acasă,
Acestor două goluri să pregătesc o masă.
Vom face împreună un prînz înveselit
Prin comica prezență a unui barbar scit. || **41**, 4 — *A, B, G, H, I: (tresărind)* / *D: (în parte, tresărind)* || 7 — *A, D, G, H, I:* -avuție / *B și, inițial, în A, G:* avere || 8 — 10 — *A, D, G, H, I:* de-amor [...] lăcomie [*inițial în A, G:* de-amor și ... de durere. — *în A:* MECENA / POSTUM / MECENA; *apoi:*

POSTUM

și lăcomie.] / *B:* de-amor și de durere.

POSTUM || 11 — *A și, inițial, în G*: înavuțit / *B și, inițial, în A*: prea îngîmfat / *D, I*: înfumurat / *G, H*: înaurit || 12 — *A, G, H*: sub Cesar desrobit / *B și, inițial, în A*: Sub Cesar liberat / *D, I*: din lanțuri liberat || 14 — *numai în B, D, G, H, I*: *(rîzînd)* || 18—19 — *A*: *(declamă)*

Venim... *Delendus* / *B*: Venim. *(Declamă.)* *Delendo* / *D, G, H, I*: *(declamînd)*

Venim... *Delendus* || 20—21 — *A*: *(Neera [...] colnic, urmată de servitoare, care stătuse nevăzute după copaci, în tot cursul scenelor precedente.)* / *B*: *(Neera, urmată de servitoare, se îndreaptă spre fund și apucă pe cararea ce duce în stînga.)* / *D*: *(Neera pleacă spre fund, urmată de sclavele sale, și apucă pe cararea de pe colnice. Horațiu, Postum și Mecena o conduc.)* / *G, H, I*: *(Neera [...] servitoare. [numai în G, H*: *Iese în stînga.]* || 27 — *(nota) numai în A, G, I*: Sclavii purtau adeseori [*A*: uneori] prenumele stăpînilor [*inițial în G*: Libertii purtau la început numele stăpînilor.] || 42, 4 — *A, D, G, H, I*: amice / *B și, inițial, în A*: acuma || 5 — *A, B, D, G, H, I*: surprinsă [*inițial în A*: uimită] || 6 — *A, D, G, H, I*: însuși [*inițial în A*: August] împăratul / *B*: împăratul însuși || 10 — *A, D, G, H, I*: deoparte, cam părăsit [*inițial în G*: abandonat] / *B și*, inițial, *în A*: de lume, abandonat || 14 — *A, B*: *(rîzînd)* / *D, G, H, I*: *(cu dispreț)* || 15—16 — *A, D, G, H, I*: ce-ațintă [...] cobitoare [*redactarea inițială din A abia se mai poate descifra*: și-i simplă cotofană.

Aripele-i căzute de-abia...; *marginal este notată încă o variantă a acestui vers*:

Zoil e buhnă tristă, a razelor dușmană.] / *B*: și-i simplă [*inițial*: biată] cotofană. [*variantă marginală a întregului vers*:

Zoil este o buhnă, a razelor dușmană]

Aripele-i căzute de-abie au cîte-o pană. || 17 — *A, D, G, H, I*: veninu-i mînjitor / *B*: veninul său banal || 18 — *A, D, G, H, I*: păteze [...] strălucitor / *B*: răstoarne orice pedestal || 19 — *A, B, D, G, H, I*: Nu [*inițial în A*: Eu] || 25 — *A, B*: Iubit de curtizane, distins de patriciane / *D, G, H, I*: Distins [...] curtizane || 26—35 — *(notele) numai în B, G, I* || 43, 2 — *A, D, G, H, I*: sonore / *B și, inițial, în A*: lui Neron || 8 — *A*: al Scaurui / *B, D, G, H, I și, inițial, în A*: lui Scaurus || 9—10 — *redactarea inițială din A este ștearsă ilizibil* || 10 — *A, B, D, G, H, I*: izolat, aice ca [*inițial în G*: prefăcut aice în] || 12 — *A, B, D și, inițial, în G*: Discursuri / *G, H, I*: Cuvinte || 13 — *notă anulată în G*: Acei care mînau *carrele* la cursele din circ se numeau *agitatori*. || 14 — *A, B, D, și, inițial, în G*: mortale / *G, H, I*: barbare || 15 — *A, B, G, H, I*: Cesar / *D*: August || 16 — *A, D, G, H, I*: aclamă / *B și, inițial, în A*: admiră || 19 — *A, B, D, G, H,*

I: cîntăreața [*inițial în A*: lesbiana] || 20 — *A, B, D, G, H, I*: Ea-l [*inițial în B*: El] || 24 — *A, D, G, H, I*: HORAȚIU / *B*: HORAȚIU *(sarcastic)* || 27—35 — *(nota 1) numai în G, I* || 36—39 — *(nota 2) numai în A și inițial în G*: Romanii care se obligau la îndeplinirea unui act religios se numeau *voti damnati* / *G, I*: Romanii [...] sperau [*anterior în G*: doreau] [...] *damnati* / *D*: Romanii care se obligau a îndeplini un act religios se numeau *voti damnatus*. || 44, 2 — *A, B, D, G, H, I*: sub cortu-mi [*inițial în A*: aicea] || 4 — *A, D, G, H, I*: udat / *B*: *(rîzînd)* udat || 7 — *A*: lui Venus s-o închine [*inițial în A, B*: jertfească] / *B*: lui Venus s-o jertfească / *D, G, H, I*: la [...] închine || 8 — *A*: ca să atragă favoarele-i divine / *B și, inițial, în A*: și în sperare ca ea să le zîmbească / *D, G, H, I*: ca [...] divine || 9 — *A, D, G, H, I*: Cît / *B*: *(Serios)*. Cît || 10 — *A, D*:

Și mintea înfrînează avîntul întețit. [*inițial în A*: de iubit; *variantă marginală a versului în A, D*: Sub valul vîrstei focul se stinge potolit.] / *B, G, H*:

Și mintea înfrînează avîntul de iubit [*inițial în G*: întețit] / *I*: Sub [...] potolit. || 14 — *A, D, G, H, I*: nu saltă sprintior / *B și, inițial, în A*: nu se mai urcă-n zbor || 16 — *A, D*: HORAȚIU *(zîmbind)* / *B, G, H, I*: HORAȚIU || 17 — *A, B, D, G, H, I*: lor șoptire [*inițial în A, B*: mea simțire] || 20 — *A, D, G, H, I*: chiar / *B și, inițial, în A*: ca || 22 — *A*: Alătură-mi ea trece / *B și, inițial, în G*: Pe lîngă mine trece [*inițial în A, B*: Vai! trece lîngă mine] / *D, G, H, I*: De [...]desparte || 25 — *A, B, D*: pe / *G, H, I*: la || 28 — *A, B și, inițial, în D, G*: diva / *D, G, H, I*: vesela || 29 — *A*: iarbă verde / *B și, inițial, în A*: un pat de iarbă / *D, G, H, I*: iarba verde || 33 — *A, B*: de mirtă sau flori / *D*: cu laur [*inițial*: mirtă] sau foi / *G, H, I*: pe frunte cu foi || 34 — *A*: și satiri / *B, D, G, H, I*: de satiri || 35—37 — *(nota) numai în G, I* [36 — *G, I*: Venerei ⟨*inițial în G*: zeei Venera⟩] || 45, 3 — *A, B*: misterul / *D, G, H, I*: secretul || 5 — *numai în A, B, G, H, I*: *(rîzînd)* || 9 — *numai în B*: *(vesel)* / *D, G, H, I*: *(rîzînd)* || 11—47, 13 — *redactarea inițială din A, mult mai concentrată, a fost anulată. Din ea se mai poate descifra un fragment*:

MECENA

Bravo!... a ta tiradă-i o satiră glumeață
În contra iernii triste ce-aspiră la verdeață.
Să vii cu noi la Roma, lui Cesar s-o declami.

POSTUM

Dar; bate fără milă în cei care-i proclami
Nedemni de-a bătrîneții augustă maiestate...
Căci sînt ridicoli, gîrbovi și merită de-a bate;

— această redactare a fost înlocuită cu alta, apropiată de cea definitivă, din ed. 1884. || **45**, 13 — *A, B, D, G, H, I*: În [...] retrage-n [*inițial în G*: La viața cîmpenească să te retragă-n] || 15 — *A, B, D, G, H, I*: Cesar [*inițial în G*: Cesar *apoi*: August] || 16 — *A, D*: sufletu-ți și-n / *B, G, H, I*: suflet și în || 17 — *A și, inițial, în D*: nu admite duioasa-ți / *B și, anterior, în A*: se refuză la blînda-ți [*în A, și varianta*: tot respinge] / *D, G, H, I*: se opune la blînda-ți || 20 — *A, G, H, I*: *(amărît)* / *B*: *(cu foc)* / *D* [*indicația lipsește*] || 21 — *A, D, G, H, I*: să [...] revoltat [*inițial în A, B*: de-a fi neconsolat] / *B*: a fi neconsolat || 23 — *A, B, D, G, H, I*: îndurare [*anterior în A*: o iertare] || 25 — *A, D, G, H, I*: tot mai este / *B și, inițial, în A*: mai există || 27 — 34 — *(nota) numai în G, I* || **46**, 1 — *A*: HORAȚIU *(răpide)* / *B, D, G, H, I*: HORAȚIU || 4 — 5 — *forma inițială din A, ștearsă ilizibil, este înlocuită cu cea definitivă* || 4 — 5 — *A, D, G, H, I*: vorbește [*anterior în A*: vestește] [...] poeziei / *B*: vestește că tu ai scris aice

Un codex de precepte al Artei poetice. ||

8 — *A, D, G, H, I*: sînt sigur / *B și, anterior, în A*: maiastră || 9 — *A, D, G, H, I*: scoate / *B și, anterior, în A*: smulge || 13 — 14 — *A, D*:

MECENA

(îngrijit)

Ce zici? Cum? [*anterior*: Explică-mi] / *B*:

MECENA

(îngrijit)

Explică-te! / *G, H, I*: MECENA [...] zici? || 16 — *A, D, G, H, I*: Manuscrisul [*anterior în A*: Codexul] / *B*: Poemul || 18 — 20 — *A*: Cînd? [*anterior*: Cînd? ... unde-i? — *și o notație marginală cu creion roșu, făcută de altă mînă*: Sorisoare fraților Pisoni.] / *B*: Cum? Unde? / *D, G, H, I*: Cînd?

POSTUM

Unde? || 22 — *A*: cît de mică știre [*anterior*: cît de mic indiciu] / *B, D, G, H, I*: cea mai mică știre || 25 — 26 — *(nota) numai în G, I* — *La aceasta face aluzie notația marginală (cu creion roșu) din A*: epistola *Ad. Pisones.* || **47**, 6 — *A, D, G, H, I*: va deveni / *B și, inițial, în G*: a devenit || 7 — *A, B, D, G, H, I*: POSTUM [*anterior în A*: MECENA] || 8 — 9 — *A, D, H, I*: Destul [...] perdută / *B și, anterior, în A*:

He! nu mai fiți în jale, nu plîngeți, dragii mei;

Dac-ai perdut o carte / *G*: Destul! ați ajuns [*inițial*: deveniți; *apoi*: v-ați făout] [...] perdută || 11 — *A, D, G, H, I*: Conduși [...] plăcută / *B și, anterior, în A*: Atrași [...] gustoasă || 16 — *A, B, G, H, I*: HORAȚIU / *D*: HORAȚIU *(zîmbind)* || 17 — *A, D, G, H, I*: De-a [...] însă / *B și, inițial, în A*: Hai, însă de-al tău farmec || 18 — 23 — *în A, au fost adăugate*

ulterior; în B, lipsesc / *D, G, H, I*: Pe [...] semeț, învingător [*inițial în G*: cîntînd într-un picior; *apoi*: semeț, într-un picior [...] atrăgător || 24 — 25 — *A*: *și* [...] *fund.)* / *B*: *și urcă* [...] *fund.)* / *D*: *tustrei și se suie încet, conversînd, pe cararea din fund.)* / *G, H, I*: *și* [...] *stînga.)* 27 — *A, B, D, G, H, I*: ZOIL [*inițial în A*: ZOILUS] || 28 — 30 — *A*: *Scaur este* [...] *al 3-le plan, într-o* sellă [*inițial*: stellă] [...] *Zoil și Glutto îl urmează.)* / *B*: *este adus într-o* stellă, [*anulat*: *din stînga*] *purtată de patru sclavi lănțuiți. Zoil și Glutto îl urmează. Ei vin din stînga.)* / *D*: *îmbrăcat în haine scumpe, intră, adus pe o* sellă *aurită, dintre culisele din stînga. Patru sclavi poartă* sella, *doi alți o urmează cu apărători, dînd vînt lui Scaur. Zoil și Glutto precedă.)* / *G, H, I*: *în* [...] *sclavi* [*inițial în G*: *sclavi. Zoil și Glutto îl urmează. — La cuvîntul* sella, *în G, notă anulată*: *Sella*, fotoliu purtat de sclavi.] [...] *vînt.)* || 31 — *(nota) numai în G, I* [*inițial în G*: Șefii corurilor din tragedii.] || **48**, 4 — *A, B, G, H, I*: *(Zoil* [...] sellă [*A, B*: stellă].) / *D* [*indicația lipsește*] || 6 — 8 — *anulate în A*:

ZOIL

Nu. || 6 — 10 — *în D*:

GLUTTO

Nu, / *B, G, H, I*; ZOIL [...] *blînd.)* || 10 — *A, B*: *(arătînd-o)* / *G, H, I*: *(cu glas blînd)* || 11 — *A*: Nu,

Colea, umane [*inițial*: gentile] / *B, D, G, H, I*: Colea, umane || 13 — *A, B, G, H, I*: *(către sclavi)* / *D* [*indicația lipsește*] || 14 — *A, D, G, H, I*: Colea? / *B și, inițial, în A*: Așa? || 15 — *A*: *ajunși* [...] *opresc.)* / *B*: *se opresc în mijlocul scenii.)* / *D*: *depun* sella *în mijlocul scenii.)* / *G, H, I*: *ajunși în* [*H*: *ajunși la*] [...] *jos.)* || 17 — *A, B*: *(ieșind din* stellă*)* / *D*: *(pogorînd)* / *G, H, I*: *(pogorîndu-se)* [*inițial în G*: *(ieșind* din sellă*)*] || 20 — *A, B, I*: SCLAV / *D*: SCLAV *(cu umilire)* / *G, H*: SCLAV *(umil)* ||, 24 — 25 — *A*: *(Către* [...] *pe cararea din* [...] *Postum.)* / *B*: *(Sclavii se retrag după stejar.)*

SCAUR

(privind în fund) / *D*: *(Arătînd pe Horațiu, pe Mecena și pe Postum ce urcă pe carare.)* / *G*: *(Către* [...] *Postum care dispar* [*anulat*: *încet*].*)* / *H*: *(Către* [...] *Postum care dispar.)* / *I*: *(Către* [...] *Postum.)* || 26 — *A, D, G, H, I*: pe jos / *B și, inițial, în A, G*: străini || 28 — 33 — *(nota numai în G, I* || **49**, 9 — *A, B, D, G, H, I*: otrăvit [*inițial în A*: ascuțit] || 10 — *A, D, G H, I*: ZOIL / *B*: ZOIL *(oftînd)* || 18 — *A, D, G, H, I*: Ah! / *B și, inițial, în A*: Cum? || 19 — *A, B, D, G, I*: nu pot ieși-n / *H*: eu nu ies la || 20 — *A, B, D, G, H, I*: drumul [*inițial în A*: calea] || 21 —

A, D, G, H, I: de [*H*: pe] [...] rămas. [*inițial în A*: spre vîrfu-i falnic nu pot să fac un pas] / *B*: spre culmea-i naltă nu pot să fac un pas. ‖ 23 — *A, G, H, I*: *(oftînd)* [*inițial în G*: *(ironic)*] / *B*: *(serios)* / *D* [*indicația lipsește*] ‖ 25 — *A, D, G, H, I*: ZOIL / *B*: ZOIL *(cu amărăciune)* ‖ 26 — *A, B*: fecundul geniu / *D, G, H, I*: rar geniu, sublim [*inițial în G*: mănosul geniu] ‖ **50**, 1 — *A, D*: oriunde merge [...] admirat [*inițial în A*: ascultat] / *B*: *(arătînd pe Horațiu)* oriunde merge [*inițial*: de-atîția ascultat] [...] ascultat / *G, H, I*: oriunde merge [...] ascultat ‖ 3 — *A, G, H, I*: *(Cu amărăciune.)* / *B*: *(Cu mănie.)* / *D*: *(Amar.)* ‖ 4 — *A, B, D, G, I*: Însă / *H*: încă ‖ 6 — *A*: zbuciumat [*inițial*: transportat] ca mine de al iubirei / *B*: zbuciumat [...] de al iubirei / *D, I*: zbuciumat [...] de al furorei / *G, H*: de-a inspirării [*inițial în G*: de al rîvnirei] ‖ 7 — *A, D, G, H, I*: de frunte / *B și, inițial, în A*: ca mine ‖ *între r. 7—8, în A, o replică anulată*:

GLUTTO

Așa-i! ‖ 8 — *A, D, G, H, I*: El [...] încununat / *B*:

GLUTTO

(sardonic)

Așa-i!

ZOIL

El, om de lume, încoronat ‖ 9 — *A, B, D, G, H, I*: viață [*inițial în A*: viața-i] ‖ 10 — *A, D, G, H, I*: infern! / *B*: Destin, ‖ 13 — *A, D, G, H, I*: ZOIL / *B*: ZOIL *(furios)* ‖ 14 — *A, D, G, H, I*: de-aice / *B*: din fața-mi ‖ *la r. 18 — 19, în A, semn de întrebare marginal cu creion roșu, care a determinat, probabil, modificarea versului 19, care este în B și, inițial, în A*:

Schimbat prin vermii urei în vermificator; *ulterior, poetul modifică în A*: vermii *în* turba, *iar* vermificator *în* calomniator *și apoi în* cîne lătrător, *ca în D, G, H, I* ‖ 22 — *A, D, G, H, I*: Simțirele / *B și, inițial, în A, D, G*: Favoarele ‖ 24 — *indicația*: (tînguitor) *lipsește în B* ‖ 33 — *A, D, G, H, I*: sosit [...] nenumărate [*inițial în A*: mutat la țară, colea-n vecinătate] / *B*: sosit [...] colea-n vecinătate ‖ **51**, 2 — *A, D, G, H, I*: plăsmuire / *B și, inițial, în A, G*: sculptură ‖ 3 — *A, B, D, G, H, I*: noaptea [*inițial în A*: grabnic] ‖ *între r. 4 — 5, în A, o replică anulată*:

GLUTTO

Așa-i! ‖ 5 — *A, D, G, H, I*: Puteți voi înțelege [*inițial în A*: Voi înțelegeți] / *B*:

GLUTTO

(ștergîndu-și ochii)

Așa-i!

Voi înțelegeți ‖ 6 — *A*: Un [...] un [*inițial*: De-un ⟨...⟩ de-un] / *B*: Un [...] un / *D, G, H, I*: Pe-un [...] un ‖ 11 — *A, B, D și, inițial, în G*: grele [*inițial în A*: scumpe / fine] de Tyr, strălucitoare / *G, H, I*: grele de Tyr, mîndre covoare ‖ 12 — *A, B, D, G, H, I*: în vas de [*inițial în A*: cercei de] ‖ 13 — *A, B, D, G, H, I*: Onixuri [*inițial în A*: Ombrele] ‖ 14 — *A, B, G, H, I*: Ș-un [...] albă [*B*: neagră] / *D*: *(înduioșat)* Ș-un [...] albă ‖ 15 — *A, B, D, G, H, I*: Apoi, cînd [*inițial în A*: Și cînd eu] ‖ 20 — *A, B, D*: Te-a / *G, H, I*: Te-a fi ‖ 22 — *A și, inițial, în D*: O! Megeră / *B, D și, inițial, în A*: O! Viperă / *G, H, I*: Hmm, viperă ‖ 24 — *A, D, G, H, I*: Măcar [...] m-a [*inițial în A*: Nu-n aur, ci-n iubire / favoare ... am fost; *în G*: Nu-n aur, ci-n favoare; *apoi, cu creion, de altă mînă*: În contra așteptare-mi] / *B*: Nu-n aur, ci-n favoare, ea m-a ‖ 28 — *A, B, G, H, I*: *(în parte, cu* / *D*: *(cu* ‖ 29 — *A, B, D, G, H, I*: Trei [...] Horațiu! [*inițial în A*: Ce proastă! ce nebună!] ‖ **52**, 2 — *A*: *(cu mănie)* / *B, D, G, H, I*: *(furios)* ‖ 3 — *A, G, H, I*: dar / *B*: *(potolindu-se)* dar / *D*: *(umil)* dar ‖ 6 — *A, D, G, H, I*: SCAUR / *B*: SCAUR *(abătut)* ‖ 8 — *A, B, G, H, I*: hohotul în [*inițial în A*: zîmbetul pe] / *D*: hohotul pe ‖ 10 — *A, D*: Ce?... [*inițial în A*: Cum?] Nu ți-a dat / *B*: Cum? Nu ți-a dat / *G, H, I*: Cum? Zău, fără ‖ 14 — *A*: *(Cu indignație.)* Pe Plutus [*inițial*: Mercur] / *B*: *(Indignat.)* Pe Mercur / *D*: *(Indignat.)* Pe Plutus / *G, H, I*: Pe Plutus [*inițial în G*: Mercur] ‖ 18 — *A, B și, inițial în G*: indignat / *D, G, H, I*: supărat ‖ 20 — *A, B, D, G, H, I*: E [*inițial în A*: Dar] ‖ 22 — *A, G, H, I*: pot / *B, D și, inițial, în A*: știu ‖ *între r. 22 — 23, pasaj anulat în A*:

ZOIL

(cu siguranță)

De-ai vrea la încercare să pui geniul meu,
Ți-ar merge bine, Scaur.

SCAUR

Să-ncerc? [*anterior*:
Ce-ai spus?] Geniul tău?
Mă faci să rîd... Neera m-ar da de spate-afară,
Să-i vărs nectar cu zeamă de cucută amară.

GLUTTO

Așa-i! / *text în B*:

ZOIL

(lingușitor)

De-ai vrea la încercare să pui geniul meu,
Ți-ar merge bine, Scaur.

SCAUR

Ce-ai spus ?... Geniul tău?
Mă faci să rîd... Neera m-ar da de spate-afară,
În loc de ambrozie să-i duc o fiere-amară.
[*Variantă marginală*:

ZOIL

De-ai vrea la încercare să pui al meu geniu ...
El are ca nectarul un gust...

SCAUR

De mosc, o știu...
Dar nu-s un prost... Neera m-ar da de spete-afară...
Nectaru-ți e o zamă de cucută-amară.]
/ *în G, două replici anulate*:

ZOIL

(îngîmfat)

De-ai vrea la încercare să pui geniul meu,
Ți-ar merge bine, Scaur.

SCAUR

Să-ncerc geniul tău?
Mă faci să rîd... Neera m-ar da de spate-afară
Să-i vărs nectar ou zeamă de cucută-amară. || 23 — 25 — [*lipsesc în A*] || 24 — *B*: *(cu convingere)* / *D* [*indicația lipsește*] / *G, H, I*: *(aprobînd)* || 26 — 27 — *(nota) numai în G, I* || **53**, 3 — *A, B, D*: brută / *G, H, I*: proastă || 6 — *A*: *(în parte)* / *B*: *(în parte, apropiindu-se de fîntînă)* / *D*: *(apropiindu-se de fîntînă)* / *G, H, I*: *(apropiindu-se* [...] *parte)* || 11 — *A*: *(Se* [*inițial*: Așa... *(Se] apropie de fîntînă și aruncă monezi în ea.)* [*marginal, o notă anulată ilizibil*] / *B*: Așa... *(Aruncă în fîntînă cîteva monede.)* / *D, G, H, I*: *(Aruncă* [...] *fîntînă.)* || 17 — *A, D, G, H, I*: azvîrle [...] comoară / *B și, inițial, în A*: Aruncă în apă bani de aur! || 18 — *A*: SCAUR *(mulțumit)* / *B, D, G, H, I*: SCAUR || 19 — *A, D, G, H, I*: Acuma [...] ferice, Scaur, zboară [*inițial în A*: te du, ferice Scaur / mergi, Scaur] / *B*: *(în parte)*

Acuma la Neera te du, ferice Scaur. || 20 — *A, D, G, H, I*: la dînsa / *B și, inițial, în A*: la masă || 22 — *A, B*: *(Tare și vesel.)* Hai / *D, G, H, I*: Hai || 23 — *A, D, G, H, I*: Pe [...] auziți [*inițial în A, mai multe încercări*:

Și fălcile flămînde pe praznic le gătiți /
Și pentru armonie urechile gătiți /
Pe Erato chiar însași cîntînd s-o auziți.] / *B*:
Și fălcile flămînde pe praznic le gătiți. ||

24 — *A*: *urcă în* stellă / *B*: *suie în* stellă / *D*: *suie în* sellă / *G, H, I*: *urcă în* sellă || 25 — *A*: GLUTTO [*anulat*: *(cu mare satisfacere)*] / *B, D, G, H, I*: GLUTTO || 26 — *A, B, D, G, H, I*: A? [*inițial în A*: Ah?] || 27 — 34 — *(notele) numai în G, I* || **54**, 3 — *A, D, G, H, I*: Încet [...] *sella* / *B și, inițial, în A*: Pe drum să-mi duceți *stella* || 4 — *A, B*: *pleacă spre fund.)* / *D*: *ridicînd* sella, *pleacă spre fund și urcă pe cărare.)* / *G, H, I*: *ridică* [...] *fund.)* || 6 — [*indicația lipsește în B, D*] / *A*: *venind răpide* / *G, H, I*: *alergînd* || 7 — *A, D, G, H, I*: banii? / *B*: banii? *(Vine răpide la fîntînă.)* || 9 — [*indicația*: (asemine) *lipsește în D*] || 13 — *în A, la început, două variante anulate. Apoi, textul continuă astfel în ms.*:

SCAUR

Zoile !...

ZOIL

(lui Glutto)
Pe-altă dată...

SCAUR

Glutto!

ZOIL

Venim.

GLUTTO

Venim.

(Aleargă amîndoi după stellă. *)*

SCENA X

DAVUS

(ieșind de după copaci și mergînd la fîntînă)
[*Cele două versuri următoare sînt anulate ilizibil.*]
Variantă marginală:

SCENA X

GALLUS

(vine obosit din dreapta),

Uf! caldu-i!... alergat-am în dorul mîndrei Gette
Ca vîntul și ca gîndul...degeaba!... Mor de este.
Să beu un pic de apă... Dar ce-i în fund? Ce văd
Lucind pin petricele?... Să cred ori să nu cred?

(Bagă mîna în fîntînă și scoate bănuți.)

Sînt bani ?... Monezi de salbă [*inițial*: aur]!...
O! nimfă Blanduzie,
Sub chipul dulce-a Gettii arată-te-acum mie!
[*inițial*: Sînt bani! Monezi de aur ⟨*anterior*: antice?⟩ O! nimfă ⟨*anterior*: sacră⟩ Blanduzie ⟨*ultimul vers este șters ilizibil*⟩]/*D*:
(Se apropie de fîntînă, își suflecă mînecele și bagă brațele în apă.)/*G, H, I*: *(Se* [...] *apă.)* || 13 — **55**, 26 — *în B*:

SCAUR
(cheminînd)

Zoile!

ZOIL
(lui Glutto)

Pe-altă dată.

SCAUR
(cheminînd)

Glutto!

ZOIL
(alergînd după stellă)

Venim.

GLUTTO
(asemine)

Venim.

(Stella *apucă pe cararea de pe colnic.*)

SCENA X

GALLUS
(venind pe după stejar)

Uf! caldu-i!... alergat-am în dorul mîndrei Gette
Ca vîntul și ca gîndul!... Mor de sete.
(Se apropie de fîntînă.)
Să beu un pic de apă... Dar ce-i în fund? Ce văd
Lucind pin petricele?... Să cred ori să nu cred?
(Bagă mîna în apă.)
Sînt bani!... Monezi antice [*inițial*: de aur]?
O, sacră Blanduzie,
Prefă-ți năsipu-n aur, să scăp de-a mea sclavie!
(Zoil și Glutto îl văd scoțînd banii și dau semne de furie și de desperare.)/*I*: *(Se* [...] *cade.)* || **54**, 15 — *A, B*: GALLUS *(vine din dreapta)*/*D, G, H, I*: GALLUS || 19 — *numai în D, G, H, I*: *(surprins)* || *între r. 20 — 21, în A*:

GALLUS
Voi. || 21 — 22 — *A*: GLUTTO
Ne/*D*:

GALLUS
Voi.

GLUTTO
Ne/*G, H, I*: GLUTTO
Noi?... ne || 27—28— *(notă) numai în G, I* || **55**, 2 — *numai în G, H, I*: *(indignat)* || 5—*numai în G, H, I*: *(ridică spada)* || 6 — *A, D*: nu... *(Ridică spada.)*/*G, H, I*: nu... || 8 — *numai în G, H, I*: *(răstit)* || 13 — *numai în D*: *(spăriat)*/*G, H, I*: *(supus)* || 14 — *A*: dus... *(Se retrage iute și suie cararea.)*/*D*: dus... *(Se retrage răpide și apucă pe carare.)*/*G, H, I*: dus... || 15 — *A*: GALLUS/*D, G, H, I*: ZOIL || 18 — *A*: *(Asemine.)*/*D*: *(Urmează pe Glutto.)*/*G, H, I*: *(Ies* [...] *Scaur.)* || 19 — 21 — *A*: GLUTTO
(rîzînd)]

La Pluton!... *(Îngenunchind.)* [*anulat continuarea*: Fontan] O!/*D*:

GALLUS
(urmărindu-i puțin) [*inițial*: *(rîzînd)*
Sînt singur? *(Se apropie de fîntînă.)* O!/*G, H, I*: GALLUS [...] O! || 23 — 26 — *în A, numai o variantă anulată*:

SCENA XI

GALLUS, GETTA (venind din dreapta)

GETTA
Uitatu-mi-am panerul cu flori aici. *(Văzînd pe Gallus.)* Ei!

GALLUS
(văzînd pe Getta)

Ea!
[*apoi îndreptat*: Ce cați?]

GETTA
Panerul.

GALLUS
(dîndu-i panerul)

Numai... nu și [*inițial*: O dată cu panerul vrei tu] inima mea?
În el găsi-vei plante, în ea floarea iubirei.
O vrei? cu ea să intri [*inițial*: menite să te ducă] în templul fericirei?

GETTA

Și ce-ți rămîne ție?

GALLUS

Ah! tot aș avea eu
În schimb de-ai vrea tu, Getta, să-mi dai amorul tău.

(Getta coboară ochii priimind panerul.)

(Cortina cade.) / *B, G, H, I*: *(Cade* [...] *noastră blîndă...* cade.*)* / *D*: *(Cade* [...] blîndă-a noastră [...] *se coboară în timp ce* sella *lui Scaur dispare între culisele din stînga, urmată de Zoil și Gluito care, furioși, amenință pe Gallus cu pumnii de departe.) [o altă variantă a finalului acestui act este anulată ilizibil în ms. (f. 27^{v})]* || 28 — **56**, 7 — *în A*: dinaintea casii lui Scaur. În stînga, fațada casii cu un peron de trei scări pe care se deschide o ușă. Deasupra ușii, bustul lui Scaur. O colonadă în fundul terasii se înșiră de-a lungul scenii. Pintre coloane se vede o grădină frumoasă. Pe terasă, la mijloc, o masă de marmură, încunjurată cu trei paturi, unul în fund, spre coloane, celelalte două pe de lături și tustrele acoperite cu piei de tigru. Altă masă mai mică, alături, avînd două scaune de bronz aproape. Statuele lui Plutus și a lui Mercur de o parte și de alta ale ușii / *B, D, G, H, I*: cu o [...] etc. [28 — *B*: dinaintea casii lui Scaur / *G, H, I*: cu ⟨...⟩ scenii || 29 — *B*: fațada casii / *G, H, I*: o ⟨...⟩ Scaur || **30** — *B*: ridicat / *G H, I*: de trei scări de marmoră || 28 — 30 — *D*: dinaintea casii lui Scaur. În stînga, fațada casii cu peron de trei scări pe care se deschide ușa. / *G, H, I*: cu o ⟨...⟩ principală. || **56**, 1 — 2 — *B*: O colonadă în fundul terasii de-a lungul scenii. / *G, H, I*: de-a ⟨...⟩ Mercur. || 1 — *D*: aurit ⟨...⟩ de-o parte și de alta / *G, H, I*: poleit ⟨...⟩ de-a laturele ei || 2 — *D*: O colonadă în fundul terasii, de-a lungul scenii, prin care / *G, H, I*: Printre coloane || 3 — 4 — *B*: la mijloc, o masă de marmură încunjurată cu trei paturi, unul spre grădină, celelalte două pe laturile ei, și tustrele acoperite cu piei de tigru și cu perne de stofă purpurie. / *D*: mai în stînga, o masă cu trei jilțuri. / *G, H, I*: cam ⟨...⟩ jilțuri ⟨*inițial în G*: paturi romane⟩ ⟨...⟩ tigru. || 5 — 7 — *B*: alături, avînd două jilțuri de bronz aproape. Statuele lui Plutus și a lui Mercur de o parte și de alta ale ușii. Alte statui pintre coloane. / *D*: alături, spre ușă, avînd două scaune de bronz aproape. Statui pintre coloane. / *G, H, I*: rotundă ⟨...⟩ etc.] || 9 — *A*: PARTHUS, THRACUS / *B*: THRACUS, MENAS / *D, G, H, I*: MENAS, COERAX || 10 — *A*: *o coloană* / *B, D, G, H, I*: *coloane* || 10 — 11 — *B*: *privesc la ceilalți care joacă* murra *la pămînt.)* / *D*: *și privesc pe ceilalți jucînd* Murra, *jos pe lespezile de marmură.)* / *G, H, I*: *Ceilalți* [...] *Murra.)* [*în G, notă anulată*: Același joc ca *Morra* italienilor moderni.] || 15 — *numai în G, H, I*: *(posomorît)* || 21 — *A, D*: crîncen / *B, și, inițial, în A*: barbar /

G, H, I: Scaur || 22 — *A, B*: Coerex / *D, G, H, I*: Hebro || 24 — *A, B*: de / *D, G, H, I*: la || 29 — 30 — *A, B, și, inițial, în G*:

Zău! ar muri și ea
De-așa otravă. / *D, G, H, I și variantă marginală în A*: Nu [...] dînsul. || **57**, 3 — *A, D, G, H, I*: lume / *B și, inițial, în A, G*: inimă || 5 — *A, D, G, H, I*: Nu... Răbdare / *B*: Răbdare || 6 — 13 — *A*:

THRACUS, PARTHUS *(odată)*: Trei! Cinci!

(Fiecare deschide, răcnind numărul său, cîte o mînă și arată degitele ridicate Acela cîștigă care ghicește numărul degitelor deschise.)

THRACUS, PARTHUS: Patru! Șese! / *B*: *(Thracus și Menas joacă împreună murra italienească, deschizînd fiecare degitele de la o mînă și răcnind tare un număr pînă la zece. Acel ce nimerește cîștigă.)*

THRACUS, MENAS *(odată)*: Trei! Cinci!

THRACUS, MENAS: Patru! Șese! / *D*:

MENAS, COERAX *(odată)*: Trei! Cinci!

(Fiecare, cînd rostește numărul său, deschide mîna-i dreaptă și arată degitele ridicate. Acela e cîștigător care ghicește numărul degitelor deschise.)

MENAS, COERAX: Patru! Șese! / *G, H, I*: *(Menas* [...] Șese! || 14 — 16 — *A*: *(Ei se* [...] *Thracus* [...] *Parthus, cu mulțămire.)*

CEBAL

(arătînd sclavii) / *B*:

CEBAL

(arătîndu-i) / *D*: *(Ei se opresc de-și răfuiesc jocul. Menas* [...] *Coerax; apoi iar se apucă a juca.)*

CEBAL / *G, H, I*: *(Se* [...] *Menas* [...] *Coerax.)*

CEBAL || 22 — *A*: CEBAL

Și [...] sub lanțul ce-l [*inițial*: cînd lanțul îl] degradă. *(Îmbrîncește.)* / *B*:

CEBAL

Și omul îmbrîncește cînd lanțul îl degradă.

/ D, G, H, I : Şi [. . .] degradă. || 24 — 31 — *în A, înşiruirea personajelor este :*

PARTHUS
THRACUS } *(răpide)*
PARTHUS
THRACUS
PARTHUS
THRACUS
PARTHUS
THRACUS *în B :*
THRACUS
MENAS
THRACUS
MENAS
THRACUS
MENAS
THRACUS
MENAS */ D, G, H, I :* MENAS [. . .] COERAX [24 — 25 — *D, H, I :*
MENAS
COERAX */ G :* MENAS } *(împreună)* ||
COERAX

27 — *D*: Una */ G, H, I :* Şese] || 32 — 34 — *(nota) numai în G, I* || **58**, 1, 5, 9, 14, 18, 22 — *A :* PARTHUS */ B :* THRACUS */ D, G, H, I :* MENAS || 3, 7, 11, 16, 20 — *A :* THRACUS */ B :* MENAS */ D, G, H, I :* COERAX || 12 — *A : (dînd cu pumnul în Parthus) / B : (dînd cu pumnul în Thracus) / D : (lovind* [. . .] */ G, H, I : (dînd în Menas)* || 14 — *A :* PARTHUS *(lovind) / B, D, H, I :* MENAS */ G :* MENAS *(asemine)* || 16 — *A :* THRACUS *(asemine) / B, D, G, H, I :* COERAX || 17 — *A, D :* na! *(Se apucă la bătaie* [*D : luptă*]*.) / B, H, I :* na! */ G :* na! *(Se zvîrcolesc în luptă la pămînt.)* || *între r.* 23—24, *numai în B :* *(Se apucă la bătaie şi se zvîrcolesc pe jos.)* || 25—26 — *A, B :* *THRACUS, PARTHUS* [*B : MENAS*], *COERAX (ieşind din casă) / D : MENAS* [. . .] *(Hebro iese din casă. El are părul roş, este arămiu la faţă şi poartă un bici la brîu.) / G, H, I : MENAS* [. . .] *arămie)* || **59**, 1, 10 — *A, B :* COERAX */ D, G, H, I :* HEBRO || 2 — *A, D, G, H, I* pe-aice */ B :* aice || 3—9—*A :* THRACUS şi PARTHUS

(spăriaţi)

Vai! Coerax!

(Se ridică iute de jos şi fug în grădină.) / B :

THRACUS

Vai!

MENAS

Coerax!

(Fug spăriaţi.) / D : MENAS

(spăriat, fuge)

Vai!

COERAX

(îngrozit, fuge prin fund)

Hebro! / G, H, I : MENAS [. . .] *grădină.)* || 11 — *A : după ei şi oprindu-se între coloane; el are un bici în mînă) / B : cu biciul după ei) / D : după ei cu biciul* [. . .] *coloane) / G, H, I : după* [. . .] *coloane)* || 14 — *A, B, G, H, I : (Revenind / D : (Vine* || 17 — *A, B, şi, iniţial, în D, G :* ordonat */ D,G,H, I :* poroncit || 18 — *A :* pregătesc [. . .] îmbelşugat */ B :* pregătim [. . .] îmbelşugat] || */ D, G, D,H, I :* pregătesc [. . .] nepomenit [*iniţial în D G :* îmbelşugat]// 22 — *A,B, G, H, I :* său */ D :* ei || 23 — *A, D, G, H, I :* Cît [. . .] tulburată [*iniţial în A :* Cît ieri, fiind la masă la ea sau după masă / poftit ca s-o asculte / cu firea tulburată] */ B :* Cît el, fiind la masa- poftit . . . sau după masă || 24 — *A, D, G, H, I :* de [. . .] legată */ B şi, iniţial, în A :* legată de-a mea casă || 25 — *A, B, D, G, H, I :* cu flori [*iniţial în A :* cu flori / voios] || 28 — *A, B, D, G, H, I :* a sosi [*iniţial în A :* va veni] || 29 — *A, D, G, H, I :* m-oi folosi [*iniţial în A, B, G :* voi profita] */ B :* m-oi bucura || 30 — *A, D, G, H, I :* desrobi [*iniţial în A :* liberta] */ B şi, iniţial în G :* libera || 31 — 33 — *A, B :* Apoi [. . .] însemnată [. . .]

Prin oarecare chipuri pe care eu le ştiu,
Cu Scaur deopotrivă şi mîndru am să fiu.
Ce vis plăcut !. . . la rîndu-mi să pot cu prisosinţă
A-l face ca să guste [*iniţial în A :* să cunoască]
amară umilinţă!

Dar [. . .] colea. */ D :*
Ce vis plăcut!. . . la rîndu-mi să-l fac cu prisosire
[*iniţial :* prisosinţă],
Fiind egal cu dînsul, să guste umilire
[*iniţial :* a simţi umilinţă]. */ în G, şase versuri anulate :*

Apoi, ieşind la lume din a sclaviei haină,
Cu-averea grăsulie ce-am adunat în taină
Prin oarecare chipuri pe care eu le ştiu,

Cu Scaur deopotrivă și mîndru am să fiu.
Ce vis!... Ce vis! la rîndu-mi să pot cu prisosință
A-l face ca să guste amara umilință...
Dar cine vine?... Getta?... A! Getta, vin colea. / *H, I:* Apoi [...] grăsulie [...] colea. || 34 — *(nota) numai în G, I* || **60**, 2 — *A, B: COERAX, GETTA* [*A: GHETTA*] *(vine / D, G, H, I: HEBRO, GETTA (venind* || 3, 9, 16, 28 — *A: GHETTA / B, D, G,H,I : GETTA* || 3 — *în D:* HEBRO

Dar cine vine?... Getta?... A!... Getta, vin colea.

GETTA / *I:* GETTA || 5, 12, 18, 22 — *A, B:* COERAX / *D, G, H, I:* HEBRO || 7 — *A, B, D, G, H, I:* E frumușică... *(Tare.)* [*inițial în A:* Iubită Ghettă] || 8 — *A, B, D, G, H, I:* fudula [*inițial în A:* frumoasa/ voioasa] || 10 — *numai în D, G, H, I: (vrînd să iasă* [*D: intre în casă*] *)* || 13 — *numai în D, G, H, I: (oprind-o)* || 14 — *A, D, G, H, I:* dînd [...] spate [*inițial în A:* cu-a ta naivitate / simplicitate] / *B și, inițial, în G:* cu-a ta simplicitate || 15 — *A:* zău / *B, D, G, H, I:* tu || 20 — *A:* GHETTA *(rîzînd)* / *B, D, G, H, I:* GETTA || 21 — *A, D, G, H, I:* pe-o buhnă cu [*D:* sub] / *B și, inițial, în A, G:* pe-un ulîu cu [*G:* sub] || 24 — *A, B, D, G, H,I:* Ce-ai zis? [*inițial în A:* Ce-ai zis / Păun; *în G:* Păun?...] || 26 — *A, D, G, H, I:* destul de / *B și, inițial, în A:* puțin cam || 27 — *A, D, G, H, I:* Cînd [...] ăst [*A:* un] [...] meu, [*inițial în A:* Cînd viața ta / trupul tău de sclavă în mîna / sub biciul meu o / îl țin.] / *B:*

Cînd trupul tău de sclavă sub biciul meu îl țin. || 29 — *A, D, G, H, I:* Cît [...] rău [*inițial în A:* cît ești tu de hain; *apoi:* Cît ești de prost și rău] / *B:* cît ești tu de hain || **61**, 1,7, 17, 23 — *A, B:* COERAX / *D, G, H, I:* HEBRO || 4, 14, 20, 25 — *A:* GHETTA / *B, D, G, H, I:* GETTA || 5 — *A, B:* Coerax, în lume s-a videa [*inițial în A:* vede-vei la un loc] / *D, G, H, I:* Hebro [...] videa || 6 — *A, B, D, G, H, I:* Un [...] rîndunea [*inițial în A:*

Și lupul lîngă oaie, și apa lîngă foc] || 8 — *A, B, D, G, H, I:* în față-mi [*inițial în A:* nebuno/sărmano] || 9 — *A, D, G, H, I:* pedepsire / *B și, inițial, în A:* schinjuire || 11 — *A, D:* lanțu-n / *G:* lanț în / *B, H, I și, inițial, în A, D, G:* furca-n || 12 — *A, D:* umeri / *B, G, H, I și, inițial, în A:* spate || 19 — *A, B, D, G,H, I :* moartea! [*inițial în A:* chiar!] || 21 — *A, D, G, H, I:* Fie! voioasă [*inițial în A:* Ei, fie!... Ma bine] || 24 — *A, D, G, H, I:* în contra-mi [*inițial în A:* neghioabo / nebuno] / *B:* neghioabo || 26 — *A, B:* Coerax / *D, G, H, I:* Hebro || 28 — 32 — *(nota) numai în G, I* || **62**, 1, 8, 14, 19, 27 — *A, B:* COERAX / *D, G, H, I:* HEBRO || **4**, 11, 17, 25 — *A:* GHETTA / *B, D, G, H, I:* GETTA || 5 — 6 — *A, D, G, H, I:* Calău [...] aprig / *B și, inițial, în A:*

Tu sclav, dintre toți sclavii lui Scaur cel mai rău,
Hoț, crîncen [*A:* Tu ce-ai visat / Tu
care ești mai aspru,
Crud, aprig] || 7 — *A, B, D:* mulțămire [*inițial în A:* umilire] / *G, H, I:* lingoșire || 9 — *numai în A, B, G, H, I: (furios)* || 12 — 13 — *A, G, H, I: (cu dezgust)*

Verme! / *B:* Gîde! / *D:* Verme! || 15 — *A, G, H, I: (turbat)* / *B* [indicația lipsește] / *D: (furios)* || 18 — *A, D, G, H, I:* iar / *B:* Dar || 19 — *A:* COERAX

(se răpede ș-o apucă de mînă) / *B:*

HEBRO

(turbat) / *D, G, H, I:* HEBRO

[*inițial în G:* HEBRO

(se răpede ș-o apucă de braț)] || 20 — *A:* Nebuno!... [*inițial:* Semeațo] *(Se stăpînește.)* [...] vorbele [*inițial:* cele] / *B:* Nebuno [...] cele / *D, G, H, I:* Nebuno [...] vorbele || 23 — *A, B, D, G, H, I:* Nu-mi [*inițial în A:* Să-mi] || 24 — *A, D, G, H, I:* brațe-i / *B:* brațe || 28 — *A: (ridicînd biciul, turbat)* / *B, G, H, I: (ridicînd biciul)* / *D: (turbat, ridică biciul)* || 29 — *A, D:* A!! / *B, G, H, I și, inițial, în A:* Iar? || **63**, 1,14, 29 — *A:* GHETTA / *B, D, G, H, I:* GETTA || 3 — *A, D, G, H, I:* În mine? / *B și, inițial, în A:* Lovește! || 4, 9 — *A, B:* COERAX / *D, G, H, I:* HEBRO || 6 — 8 — *A:* SCAUR

(dinlăuntrul casii, strigă)

Coerax! / *B: (Glasul lui Scaur înlăuntrul casii: „Coerax...")* / *D: (Se aude în casă glasul lui Scaur strigînd: „Hebro...")* / *G, H, I: (Se* [...] Hebro... || 11 — *A, B: (De pe peron.)* / *D, G, H, I: (Pe pragul ușei.)* || 11 — 12 — *inițial în A: (Tare.)* Aud... *(Se oprește pe prag, amenințînd pe Ghetta.)* Te-oi / te-aș fi zdrobit pe loc / *I: (Pe* [...] *Iese.)* || 13 — *numai în G, H, I:* SCENA IV || 14 — *A:* GHETTA [*anulat: (cu dezgust)*

Dobitoc!...] *(singură)* / *B, D:*

GETTA

(singură) / *G, H, I:* GETTA || 15 — *A, D, G, H, I:* barbară / *B și, inițial, în A:* cumplită || 18 — *A, B:* Să [...] Coerax [...] peri [*inițial în A:* muri] în [*B:* sub] / *D, G, H, I:* Hebro [...] peri sub || 21 — 22 — *A:* Coerax?... *(Desperată și plîngînd.)* Nime, ah! nime pre pămînt

Nu vine să-mi ajute a nu cadea-n mormînt...
[*variantă marginală:* Nime, nici un îndurător
Nu vine-n desperare-mi să-mi deie ajutor.] /

B: Să [...] Coerax?... *(Desperată.)* Nime, ah! nime pre pământ
Nu vine să-mi ajute a nu cădea-n mormînt... /
G: Să scăp de Scaur?... *(Desperată.)* Nime, ah! nici un protector
Nu vine-n desperare-mi să-mi deie ajutor...
[*inițial*: nime pre pământ
Nu vine să-mi ajute a nu cădea-n mormînt...] / *D, G, H, I*: Să [...] ajutor!... || 24 — *A, B, D*: se duce doru-mi [*inițial în A*: îmi zboară dorul] și gîndurile / *G, H, I*: se duc și [*inițial în G*: duce] [...] gîndurile-mi || 25 — *A, B, D, G, H, I*: cu el m-am [*inițial în A*: voios ne-am] ||27 — 28 — *A, B*: SCENA IV / *D, G, H, I*: *(Plînge.)*

SCENA V [*D*: IV] || 29 — *A, B, G, H, I*: *(se ivește / D: (ivindu-se)* || 31 — *numai în B, G, H, I*: *(cu sfială)* || 32 — *A*: Ghetta / *B, D, G, H, I*: Getta || **64**, 1 — *A, B, D*: GETTA [*A*: GHETTA] *(tresărind)* / *G, H, I*: GETTA || 4 — 5 — *A, D, G*: bună veste / *B, H, I*: veste bună || 6 — *A*: GHETTA / *B, D, G, H, I*: GETTA || 8 — 29 — *redactarea inițială din A este anulată ilizibil* || 8 — *A, G, H, I*: De-a te / [...] Crezusem că tu m-ai fi [*inițial în A*: pe Getta c-ai] / *B*: De-ate [...] pe Getta credeam c-ai și / *D*: A te [...] fi || 13 — *A, D, G, H, I*: de-un vis îndelungat / *B* și, *anterior, în A*: pe-aripi de dulce dor || 14 — *A, D, G, H, I*: La tine, tot [...] nencetat [*anterior în A*: Neîncetat ‹...› cu viu dor / rîvnitor] / *B*: Neîncetat se-ndreaptă la tine, scump odor || 15 — *A, D, G, H, I*: durerea / *B*: sclavia || 16 — *A, D, G, H, I*: bucuria [...] renvierea / *B*: renvierea și numai bucuria// 18 — 19 — *A*: fie? [*anulat*:

GALLUS
Ah! Getta...
GETTA] Dar! [*anulat*: o sper]
este adevărat,
O presimțire-mi spune că nu m-am înșelat.
[*anterior*: Un tainic glas îmi spune că ești un om
sincer.] / *B*: fie?...
GALLUS
Ah! Gettă...
GETTA
Dar!... o sper.

Un tainic glas îmi spune că ești un om sincer. / *D, G, H, I*: fie? [...] înșelat. || 20 — *A*: grăiește-mi / *B, D, G, H, I*: grăiește || 21 — *A, B, și, inițial, în G*: Accentul tău / *D, G, H, I*: Duiosu-ți glas || 25 — *A, D, G, H, I*: Getta scumpă [*inițial în A*: dragă] / *B*: scumpă Gettă [*inițial*:

Getta dr] || 28 — *A*: *(tristă)* / *B* [*lipsește*] / *D*: *(cu amărăciune)* / *G, H, I*: *(cu [...] îndoială)* || 29 — *A, D, G, H, I*: s-o [...] în față [*inițial în A*: Ah, Gallus] / *B*: Gallus? Eu?... o! ceriuri! || 31 — *A, B, D, G, H, I*: am aflat [*inițial în A*: aseară / chiar astăzi] || 32 — *A, D, G, H, I*: azi [...] prînz în ast palat [*inițial în A*: aici ‹...› prînz aice dat / în palat] / *B*: azi [...] prînz.

GETTA
Adevărat.

GALLUS || **65**, 1 — 28 — *redactarea inițială din A este ștearsă ilizibil și înlocuită cu alta, apropiată de cea definitivă.* || 1 — *A, D, G, H, I*: Scaur / *B* [*greșit*]: Gallus || 2 — *A, B, D și, inițial, în G*: să recunoască / *G, H, I*: a recunoaște || 4 — *A*: Pe-acel care în drumu-i [*anterior*: față-i] ieși-va mai întăi [*anterior*: ce va apare întăi în ochii ei]. / *B*: Pe-acel ce va apare întîi în ochii ei. / *D, G, H, I*: Pe-acela [...] întăi. || 11 — *A*: Să / *B, D, G, H, I*: Să-ți || 16 — *numai în A, D, G, H, I*: *(uimită)* || 17 — *A, B*: dar / *D, G, H, I*: și || 18 — *A, B, G, H, I*: GALLUS / *D*: GALLUS *(trist)* || 19 — *A, B, D, G, H, I*: sper [*variantă marginală în A*: cer] || 21 — *A, D, G, H, I*: nedreaptă / *B*: cumplită || 27 — *A*: *(cu profundă înduioșire)* / *B*: *(cu înduioșire)* / *D*: *(cu adîncă emoțiune)* / *G, H, I*: *(cu adîncă înduioșire)* || 30 — *A, B*: *(uimit și confuz)* / *D* [*lipsește*] / *G, H, I*: *(confuz)* || 31 — *A*: Ghetta / *B, D, G, H, I*: Getta || **66**, 1, 30 — *A*: GHETTA / *B, D, G, H, I*: GETTA || 3 — *A* liberarea / *B, D, G, H, I și, inițial, în A*: libertatea || 8 — *A și, inițial, în G*: *(trist)* / *B* [*lipsește*] / *D, G, H, I*: *(plecînd capul)* || 10 — 25 — *redactarea inițială din A este anulată ilizibil* || 11 — *A, B, D, G, H, I*: încă mai dorești [*anterior în A*: vroiești] || 14 — *A, D, G, H, I*: nu-mi face / *B*: cu astă || 19 — *A, D, G, H, I*; luce [...] închisoare / *B*: pune-aureolă pe-o frunte care moare... || 22 — *A, B, D, G, H, I*: Copilă [...] a-ți / *B și, inițial, în A*: Ah! Getta [...] a [*A*: a-ți] || 28 — *A, D, G, H, I*: Va [...] pept / *B și, inițial, în A*: Și [*B*; O!] cruda despărțire va frînge || 33 — *A, D, G, H, I*: M-aș cumpăni eu, Getta? [*anterior în A*: Aș hezita vreodată? O! nu. — *Inițial în G*: M-aș cumpăni o clipă? ‹...›] / *B*: Aș hezita [...] nu. || 33, 35 — *A*: Ghetta / *B, D, G, H, I*: Getta || **67**, 1 — *A*: GHETTA / *B, D, G, H, I*: GETTA || 3 — *A, B, D, G, H, I*: din lanț afară [*inițial în A*: eu fără lanțuri] || 8 — *A, B, G, H, I*: ar / *D*: va || 9 — *A*: De-[...] suflet [*inițial*:

De trist-amărăciune, în inimă /
De-amărăciunea tristă, în suflet] / *B, D*: De-[...] suflet / *G, H, I*: Cu-[...] suflet [*inițial în G*: Cu trist-amărăciune ‹...›] || 10 — 11 — *A, B, D, G, H, I*: Cum [...] gîndesc. [*inițial în A*:

Tu mă iubești, o! Gallus? Eu încă te iubesc.

Tu te jertfești, amice? Eu încă mă jertfesc. — *în B*: Cum <...> iubesc.

Voioasă pentru tine <...> gîndesc.] || 13 — *A, D, G, H, I*: Sînt / *B*; *(Exaltîndu-se.)* Sînt || 15 — *A, D, G, H, I*: Gîndește [...] tău. [*anterior în A*: Gîndește / Iubită, libertatea e binele suprem.] || 16 — 17 — *A*: GHETTA / *D, G, H, I*: GETTA *(exaltată)* || 18 — *A, D, G, H, I*: Ea-i [...] Dumnezeu! [*anterior în A*: Ea este o regină... Amoru-i diadem!] || 20 — *A*: Coerax / *D*: Hebro / *G, H, I*: Scaur || 15 — 20 — în *B*:

Iubito, libertatea e binele suprem!...

GETTA

Ea este o regină!... Amoru-i diadem.

GALLUS

Dar Coerax?... el e-n stare în crunta / *I*: Gîndește [...] oarba || 19— **68**, 9 — *redactarea inițială din A este ștearsă ilizibil* || **67**, 24 — *A, B, D, G, H, I*: E splendidă [*anterior în A*: Furtuna e] || 26 — *A, D*: fie / *B, G, H, I și, inițial, în A, D*: Getta || **68**, 2 — *A, D*: *(deschizînd / B, G, H, I*: *(întinzînd)* || 3 — *A, D*: Ah! Getta... / *B*: Iubito!/ *G, H, I*: O! Getta... || 5 — *A, G, H, I*: *brațele lui)* / *B*: *brațe-i)* / *D*: *brațele lui Gallus)* || 9 — *A*: *(Rămîn îmbrățișați și perduți în* / *B*: *(Stau îmbrățișați și perduți în* / *D* [*lipsește indicația*] / *G, H, I*: *(Rămîn* [...] *dulce* || 10 — *A, B, D*; V / *G, H, I*: VI || 11 — *A, B*: GHETTA [*B*: GETTA], *GALLUS, COERAX* / *D*: *GETTA* [...] *casă, în parte)* / *G, H, I*: *GETTA* [...] *palat)* [*inițial în G*: *palat, în parte*] || 12, 19, 26 — *A, B*: COERAX / *D, G, H, I*: HEBRO || 13 — *A*: *(în parte, ieșind din casă)* / *B, G, H, I*: *(în parte)* / *D* [*lipsește indicația*] || 15 — *A*: *(Văzînd pe Gallus cu Neera)* [...] Infern! / *B*: *(Tare)* [...] infern! / *D*: *(Vede pe* [...] infern! / *G, H, I*: *(Văzînd* [...] Al || 17 — *A*: O! Ghetta / *B*: O! Getta / *D*: Copilă / *G, H, I*: Getta || 20 — *numai în A, B, G, H, I*: *(în parte)* || 21 — *A, G, H, I*: *(Apropiindu-se.)* / *B, D*: *(Tare)* || 22 — *A, D, G, H, I*: eu? / *B*: eu? *(Se apropie răpide.)* || 24—25 — *A*: *(cu mănie)*

Coerax! / *B*: Coerax! / *D*: Hebro! / *G, H, I*: *(cu mănie)*

Hebro! || 27 — *numai în B*: *(strigă spre grădină)* / *D*: *(strigînd spre grădină)* / *G, H, I*: *(strigă)* || 29 — *A*: *(Cebal și Strobil vin în scenă.)* / *B, D* [*indicația lipsește*] / *G, H, I*: *(Sclavii răpede (inițial în G*: *(Cebal și Strobil*] [...] *grădină.)* || **69**, 1 — *A, B, D*: VI / *G, H, I*: VII || 2 — 3 — *A*: *GHETTA, GALLUS, COERAX, CEBAL, STROBIL* / *B*: *GETTA, GALLUS, COERAX, STROBIL, CEBAL* / *D, G, H, I*: *GETTA* [...] *COERAX* || 4, 10, 19, 25 — *A, B*: COERAX / *D, G, H, I*: HEBRO || 4 — *A*: COERAX *(arătîndu-le pe Gallus și Ghetta)* / *B*: COERAX / *D, G, H, I*:

HEBRO || 7, 12, 21, 27 — *A*: GHETTA / *B, D, G, H, I*: GETTA || 8 — *A*: *(cu* [...] *Coerax)* / *B*: *(poruncind)* / *D*: *(cu ton poruncitor)* / *G, H, I*: *(cu* [...] *Hebro)* || 11 — *A, D, G, H, I*: Hein? Ce? [*inițial în A*: Ce-ai zis? — *apoi*: Pe mine? — *în G*: Hein? Cum?] / *B*: Pe mine? || 16 — 19 — *în A*: liberi? Cum?

COERAX / *B, D, G, H, I*: liberi? [...] HEBRO [18 — *B și, inițial, în G*: Noi / *D, G, H, I*: Cum?] || 24 — *A, D, G, H, I*: vă dezrobiți cu toți [*inițial în A*: sînteți liberi cu toți / liberați toți / vă liberați cu toți: — *în G*: vă liberați cu toți] / *B*: sînteți liberi cu toți || 26 — *A*: *(Cătră Cebal.)* / *B*: *(Lui Cebal.)* / *D*: *(La sclavi.)* / *G, H, I*: *(Sclavilor.)* || **70**, 1—5 — *A*: CEBAL

(arătînd pe Coerax)

Pe el! *(Îl apucă.)*

COERAX / *B*: CEBAL

(arătînd pe Coerax lui Strobil)

Pe el?

COERAX / *D*: SCLAVII [...] *(luptînd)* / *G, H, I*: CEBAL [...] *(luptînd)* || 7—9 — *A, G, H, I*: Voi [...] *gura)* / *B*: *(Cebal și Strobil aruncă o manta pe capul lui Coerax.)*

COERAX

(apărîndu-se)

Voi, îndrăzniți?... pe Coerax!

STROBIL || 8—11 — *în D*:

CEBAL

Taci.

STROBIL / *I*: STROBIL [...] CEBAL || 11 — *A și, inițial, în G*: CEBAL *(aruncîndu-i o manta pe cap)* / *B, G, H, I*: CEBAL || 13—14 — *A*: COERAX / *B*: COERAX

Vai! / *D, G, H, I*: HEBRO

(tremurînd) [*inițial în G*: *(spariat)*] || 15 — *A, B, D, G, H, I*: Iertare [*inițial în A*: Vai!... iertare ...] || 17 — *A, B, D, G, H, I*: sunat [*D*: sosit] [...] veche [*inițial în A*: scumpă] || 18 — *A, B și inițial, în G*: *(Îl ridică pe spate* [*B*: *umeri*; *G*: *sus*] *și pleacă fugînd.)* / *D*: *(Sclavii astupă gura lui Hebro și-l duc afară prin grădină.)* / *G, H, I*: *(Îl* [...] *grădină.)* || 19 — *A, B, D, G, H, I*: GALLUS [*inițial în G*: GALLUS *(Gettii)*] || 23 — *A, B, D*: VII / *G H, I*: VIII || 24 — *A*: GHETTA / *B, D, G, H, I*: GETTA || 24—25 — *numai în G, H, I*: *(ieșind din palat)* || 27 — *A, D*: *(apărînd pe pragul ușei)* / *B*: *(p e*

pragul uşii) / G, H, I: (pe prag) || 28 — *A:* Ghetta / *B, D, G, H, I:* Getta || 71, 1, 10 — *A;* GHETTA / *B, D, G, H, I:* GETTA || 2 — *A, G, H, I: (cu oţerire, în parte) / B: (în parte, cu oţerire) / D: (spariată)* || 5 — *A, D, G, H, I: parte / B: parte, posomorît* || 6 — *A, D, G, H, I:* Scitul / *B şi, iniţial, în A:* Scaur || 8 — *numai în D, G, H, I: (arătînd pe Gallus)* || 9 — *A, B, D, G, I:* Acel / *H:* Acest || 13 — *A, B, şi, iniţial, în G:* Anunţ / *D, G, H, I:* vestesc || 16 — *A, B, D, G, H, I:* cu toţii m-or [*iniţial în A:* să-i spui că m-a] || 17 — *A, B, D: iese.) / G, H, I: iese prin fund.)* || 18—26 — *A:* Tu [...] aur şi cunune [*iniţial:* pe tablale]

De flori pentru mesenii... [*iniţial:* Şi flori pentru cunune.]

GLUTTO

(cu rugăminte comică)

Şi copte [*iniţial:* ceva portocale] cu alune [*iniţial:* migdale.

— *Marginal, o variantă aproape identică cu cea definitivă, cu ezitări anulate:*

SCAUR

Tu, Getta, adă cupe de aur... ⟨*anulat:* şi cunune

Cu flori de pus pe frunte.⟩

GLUTTO

(cu lăcomie)

Colosale,

SCAUR

Şi flori de pus pe frunte.

GLUTTO

(cu rugăminte)

Şi cöpte cu migdale ⟨*anulat:* alune⟩] / *B:*
Tu [...] aur pe tablale
Şi flori pentru cununе.

GLUTTO

(rugător)

Şi [...] migdale. / *D, G, H, I:* Tu [...] migdale. [18 — *D, G, H, I:* aur ⟨*iniţial în G:* aur pe tablale⟩ || 21 — *D, G, H, I:* Colosale! ⟨*iniţial în G:* Şi flori pentru coroane.⟩ || 25 — *D: rugăminte) / G, H, I: rugăminte comică)]* || 27 — *A, B, G, H, I: (Getta [A: Ghetta] [...] casă,) / D: (Getta intră în casă. Scaur, Zoil şi Glutto se înaintează în scenă.)* || 28 — 29— *(nota) numai în G, I:* [*iniţial în G:* Prăjituri

coapte.] || 72, 1 — *A, B, D:* VIII / *G, H, I:* IX || 2 — *A, B, G, H, I:* ZOIL, GLUTTO / *D:* GLUTTO, ZOIL || 4 — *A : A!* bună-i bogăţia! Mă simt prea [*iniţial:* A! viaţa-i bună! ⟨*anterior:* bun odor e viaţa / bună e⟩ Mă simt azi / *B:* A! viaţa-i prea plăcută [...] azi / *D, G, H, I:* A [...] azi || 10 — *A, D, G, H, I:* de azi / *B:* cu flori || 12 — *A, B, D:* cîteva zile / *G, H, I şi, iniţial, în A:* o săptămînă || 13 — *A, B, D, G, H, I:* vînăt [*iniţial în A:* negru] || 14— 17 — *redactarea iniţială din A (8 rînduri) este anulată ilizibil* || 14 — *A, B, G, H, I:* GLUTTO / *D:* GLUTTO *(cu înduioşire)* || 16 — *A, B, D:* albă / *G, H, I:* fină || 17 — *A:* Cumplită profanare!... Şi / *B:* Optissime?

ZOIL

(în parte cu dispreţ)

Optissim!

GLUTTO

(cu înduioşire)

Şi / *D:* Curată profanare!... Şi / *G:* Şi [...] *(Duios.)* Ah! / *H, I:* Şi [...] Ah! || 20 — *A, B, D:* O [*iniţial în A;* Ah] / *G, H, I: (Cu emfaz.)* O || 22 — *A, B, D, G, H, I:* vrea [*iniţial în A:* a] || 24 — *A, D:* mîndre [*iniţial în A:* falnici / groase] / *B:* falnici / *G, H, I:* fine [*iniţial în G:* groase] || 26 — *numai în D, G, H: I: (Arată braţele [H: braţelele] şi colierii [D: juvaerile] ce poartă.)* || 27 — *A:* Postum [*iniţial* Mecena] şi chiar / *B, D, G, H, I:* Postum şi cu [*D:* chiar] || 29 — *A, D, G, H, I:* mozaice / *B:* mozaicuri || 30 — *A, B şi, iniţial, în G:* splendid / *D, G, H, I:* mare || 31 — 33 — *(nota) numai în G, I* || 73, 4 — *A, B, G, H, I:* a face / *D:* să faci || 7 — *A, B: (cu rugăminte) / D [indicaţia lipseşte] / G, H, I: (cu rugăminte comică)* || 10 — *A, B, D: (cu aer de / G, H, I: (cu* || 19 — *A, B:* chiar / *D, G, H, I:* un || 21 — *A, G, H, I: (aşezîndu-se lîngă masă) / B [indicaţia lipseşte] / D: (aşezîndu-se pe un jilţ)* || 24 — *A, B, G, H, I: lăcomie) / D: entuziasm lacom* || 25 — *A, D, G, H, I:* de minune / *B şi iniţial, în A:* şi prea bune || 26 — *A, B, D, G, H, I:* umpluţi cu trufe [*iniţial în A:* din Ionia] || 27—33—74, 29—30 — *(notele) numai în G, I* [27—28 — *iniţial în G:* Paraziţilor ce urmau pe stăpînii lor la vizite sau la mese li se da porecla de *umbre.*] 74, 3 — *A, D, G, H, I:* Cegi grase din [*iniţial în A:* Cigi, mari de la / mrene din, *în G:* Cigi, mrene] / *B:* Cegi mari de la || 9 — *A, B şi, iniţial, în G: (cu entuziasm) / D, G, H, I: (înghiţind)* || 14 — *numai în D, G, H, I: (răpide) [iniţial în G: (lingîndu-şi buzele)]* || 18 — *numai în G, H, I: (Îşi şterge gura.)* || 21 — *A, D, G, H, I:* cupe mari / *B şi, iniţial, în A, G:* cupele || 25 — *A, D:* Persici / *B, G, H, I:* pere || 26 — *A, D, G, H, I:* şi alune [*iniţial în*

A: de minune / cînd sînt bune / cum îs bune] / *B și, inițial, în G*: de minune || 28 — **75**, 4 — *B*: *(sculîndu-se)*

Prea bine !... Astă [...] de ajutor / *A, D, G, H, I*: Îți [...] bun ajutor [28 — *inițial în A*: Prea bine; — *în G*: Prea bine; astă masă mi-a fi de ajutor || **75**, 2 — *D*: A!! / *I*: Ah! || 4 — *D*: de / *I*: bun] || 5 — *A, B, D, G, H, I*: în lațu-mi prinzător [*inițial în A*: în brațe-mi cu amor] || 11 — *A, B*: *(în* / *D*: *(nervos, în* / *G, H, I*: *(tresărind, în* || 12 — *A, B*: Ce [...] O! / *D, G, H, I și, inițial, în A*: Cum [...] Ce || 20 — *A, D, G, H, I*: *(închinîndu-se)* / *B*: *(gudurîndu-se)* || 23 — *A, B, D, G, H, I*: Ascultă [...] rîndul [*inițial în A*: așteaptă întîi să-mi spun cuvîntul] || 24 — *A, D*: GLUTTO *(lingușitor)* / *B, G, H, I*: GLUTTO || 27 — **76**, 3 — *în redactarea inițială din A nu se aflau; au fost adăugate ulterior, cu o primă formă anulată*:

SCAUR

Și cît pentru Horațiu...

GLUTTO

Așa-i.

SCAUR

Iar?... ești un...

GLUTTO

(închinîndu-se)

Dar! —

După această variantă, urmează forma definitivă [2 — *indicația*: *(umil)* — *lipsește*] || 27—**76**, 5 — *B*: Și cît / *I*: Aprobă [...] Cît || 7 — *A*: Părînd-înamorată de-un fleac de poezie [*inițial*: Zicînd că-i amoroasă de dulcea-i poezie] / *B, D, G, H, I*: Zicînd [...] de-un fleac de [*B, și, inițial, în G*: de dulcea-i] poezie || 11 — *A*: *(sărind, cu indignație)* / *B*: *(sărind, indignat)* *D*: *(tresărind, cu indignare)* / *G, H, I*: *(indignat)* || 14 — *A, D*: chiar spasmuri de turbare [*inițial în A*: fiori de indignare / ce-mi dau turbare] / *B și, inițial, în G*: fiori de indignare / *G, H, I*: fiori [...] turbare || 16 — *A, D*: obraznic / *B, G, H, I și, inițial, în A*: nemernic || 17 — *A, D, G, H, I*: Împărțitor / *B și, inițial, în A*: Distributor || 18 — *A, D, G*: Și nesățios / *B, H, I*: Nesățios || 20 — *A, D, G, H, I*: ei / *B*; său || 22 — *A, B*: poate-a / *D, G, H, I*: poate || 23 — *A*: acelui scamator / *B și, inițial, în A*: acestui șarlatan / *D, G, H, I*: acestui scamator || 24 — *A, D, G, H, I*: rînjitorii / *B și, inițial, în A*: gogomanii || 26 — *A, D, G, H, I*: rînjitor / *B și, inițial, în A*: gogoman || 27 — 37 — *(notele) numai în G, I* || **77**, 13 — *A*: SCAUR *(curios)* / *B, D, G, H, I*: SCAUR || 14 — *A, B, D, G, H, I*: Cum nu? [*inițial în A*: Cum nu? / Vreu] || 15—19 — *redactarea inițială din A, ștearsă ilizibil* || *între r.* 19 —20 — *numai în A, B, G*:

Și laurii din frunte-i să-i vezi în clipă șterși? || 21 — *A, B*: *(încîntat)* / *D*: [*indicația lipsește*] / *G, H, I*: *(răpide)* || 22 — *A, D, G, H, I*: zi curînd [*inițial în A*: cît mai / dă-l] || 24 — *D, G, H, I*: Pe-o [...] vînd. [*inițial în G*:

Trampa pe-o mie de sesterși.] || 24—25 — *A, D, G, H, I*: Pe-o [...] dai? [*inițial în A*:

Trampa pe-o mie de sesterși...

Priimești? Mi-i dai?] || 22—25 — *A, D, G, H, I*: Secretul [...] dai? / *B*: Secretul, dă-mi-l.

ZOIL

Trampa pe-o mie de sesterși.

Priimești? || 26—28 — *(nota) numai în G, I* [27 — *G*: Însă / *I*: Iară]] || **78**, 2 — *A, D, G, H, I*: Cu bucurie. [*inițial în A*: O mie? fie! / Două îi dau] / *B și, inițial, în G*: O mie? ... fie! || 5 — *A, D*: amice [*inițial în A*: amice; *apoi*: Scaur] / *B*: Scaur / *G, H, I*: în pace || 7 — *numai în G, H, I*: *(buimăcit)* || 8 — *A*: calul; cum? / *B, D, G, H, I*: care cal? || 9 — *A, B*: ZOIL *(în taină)* / *D, G, H, I*: ZOIL || 9—12 — *redactarea inițială din A anulată ilizibil* || 17 — *A, D, G, H, I*: proștii [*inițial în A*: lumea] [...] și / *B*; proștii [...] și-l || 18 — *A, B*: SCAUR *(buimăcit)* / *D, G, H, I*: SCAUR || 19 — *A, D, G, H, I*: Pricep [...] simplu [*inițial în A*: Nu te pricep, grăiește mai simplu / el cîntă? cum? mutul?] / *B și, inițial, în G*: Nu te pricep [...] simplu || 23 — *A, D, G, H, I*: scrie-acele ode / *B și, inițial, în A, G*: scrie-acele versuri [*inițial în D*: face-acele versuri] || 26 — *în A, din redactarea inițială nu se mai poate descifra decît*: Ce spui? || **79**, 3 — *A, D, G, H, I*: scamator [*inițial în A*: șarlatan; *apoi*: potlogar; — *în G*: potlogar] / *B*: șarlatan || 4 — *A, D, G, H, I*: -auzi / *B*: el || 5 — *A, B, G, H, I*: Neera / *D* [*greșit*]: Horațiu || 8 — numai în *A, G, H, I*: *(lingușitor)* || 12 — *A, B*: Promisă drept răsplată. / *D, G, H, I*: De sesterții, promisă. [*inițial în G*: Sesterșii / Promisă, drept răsplată.] || 14 — *A, B, G, H, I*: cînd? cui? *D*: cui? cînd? || 22 — *A, D, G, H, I*: Dau [...] hoț! [*inițial în A*: Fii sigur, <...> Ce lacom înțețit!] *B*: Fii sigur. [...] Hoț lacom, parazit! || 23—25 — *lipsesc din B*: GLUTTO [...] păcălit! || 24 — *numai în D*: *(în parte)* / *G, H, I*: *(în parte, rîzînd)* || 26 — *A, B, D*: IX / *G, H, I*: X || 27—28 — *numai în A*: *(venind din grădină)* / *D*: *(venind prin grădină)* / *G, H, I*: *(vin* [...] *grădină)* || 30 — *A, B*: *(Merge înaintea lor)*. Dar nu [*B*: nu-l] / *D, G, H, I*: dar || **80**, 2 — *A, D, G, H, I*: s-asculte *Adriena.* / *B*: chemat de Mytilena. || 4 — *A, B, G, H, I*: *(supărat)* / *D*: *(contrariat)* || 5 — *A, D, G, H, I*: Așa? [*inițial în A*; *A*!

POSTUM

Dar!; — *în G*: A!

POSTUM

(malicios)

Dar.] / *B*: A?...

POSTUM

Dar. || 7 — *A*; *rîzînd)* [*B*: *cu sarcasm)* / *D*: *zîmbind)* / *G, H, I*: *rîzînd încet)* || 8 — *A, B, D, G, H, I*: visuri și planuri [*D*: planuri și visuri] de trufie [*B și, inițial, în A*: triumfale] || 11—12 — *A, G*: *Salve* ție,

Postum, pretor ilustre! [*inițial în A, G*:

S-a dus... / *numai în A*: Fie! *Vale.* S-a dus, fie. Deci,

Postum, pretor ilustre, *salve!*] / *B*: Fie! *Vale,* —

Postum, pretor ilustre! / *D, H, I*: S-a [...] *salve!* || 14 — *numai în G, H, I*: *(ironic)* || 15 — *A, D, G, H, I*: Bogate Scaur, cred [*inițial în A*: Ilustre Scaur / oaspe, cred; *în G*: Ilustre] / *B*: Ilustre Scaur, cred || 17 — *A*: mîndre / *D, G, H, I*: nimfe // 17—23 — *B*: SCAUR

(îngîmfat, către Zoil și Glutto)

Ați auzit, nemernici?

ZOIL

(în parte)

Nemernicul te rîde.

SCAUR

(sarcastic)

Și tu, Horațiu, *salve!* Olympul se deschide
Sub pașii tăi, poete!... poet cu mare pas
Ce-n locul lui Apolon domnești azi în Parnas.

HORAȚIU / *I*: grădina [...] *(satiric)* || 18—27 — *redactarea inițială din A, anulată*:

SCAUR

(îngîmfat, către Zoil și Glutto)

Ați auzit, nemernici?

ZOIL

[*anterior*: HORAȚIU]

(în parte)

Nu vede cum îl rîde.

[*anulat*: Postum]

SCAUR

(sarcastic)

Și tu, Horațiu, *vale!* Olympul se deschide
Sub pașii tăi, poete! Poet cu mare pas
Ce-n locul lui Apolon domnești azi în Parnas. || 20 — *A, D, G, H, I*: Voios [*anterior în A*: Cu drag] || 23 — *numai în G, H, I*: *(satiric)* || 24 — *A*: în lume și tu / *B și, anterior, în A G*: și tu, bogate / *D, G, H, I*: pe lume și tu || 25 — *A și, inițial, în G*: cazi greu / *B și, anterior, în A*: tu cazi / *D, G, H, I*: căzînd || 26 — *A, D, G, H, I*: Glykira te-ar distinge *anterior în A*: ți-ar surîde] / *B*: Lydia te-ar atrage || 27 — *A, D, G, H, I*: Chiar [...] surîde / *B*: Și Venus te-ar distinge || 28 — *(nota 1) numai în A*: Comedie a [lui] Terențiu. / *G, I*: Cea [...] Terențiu. [*în G, încă o variantă, neanulată*: Comedie de Terențiu.] || 29 — 34 — *(notele 2, 3) numai în G, I* [30 — *G*: plină cu / *I*: cu || 31 — *G*: dragon / *I*: balaur] || **81**, 8 — *A*: *(c-un aer triumfal)* / *B, D* [*indicația lipsește*] / *G, H, I*: *(triumfal)* || 9 — *A, D, G, H, I*: și [...] despră [*inițial în A*: dorința mea o speră... / deși te dam despră] / *B*: deși te cam despră || 10—22 — *redactarea inițială din A, anulată*:

Postum, pretor mareț [*anulat*: oaspe], aș fi prea onorat
De-ai vrea să-mi faci favoarea s-admiri al meu palat.
Din patru părți a lumei înuntru sînt clădite
Obiecte rari de artă și foarte scump plătite.
Ar merita, pot zice, s-aducă-n [*anulat*:
s-atragă-n] sînul lor
Pe Cesăr, pe Augustul de arte protector.

POSTUM

Prea bucuros, ilustre [*anterior*: cu mare mulțămire...
haideți.]

SCAUR

Haideți,... Am mai cu samă
O statue de aur.

ZOIL

(în parte)

Ce-i toată de alamă.

SCAUR

Ea umblă pe picioare.

SCENA X

Cei dinainte, GHETTA (aduce o tablă cu mai multe cupe de aur)

POSTUM

(văzînd pe Ghetta)

Minune! Pe Pollux!
Statuia vine! [*anterior*: Iată că vine statuia!]

HORAȚIU

(în parte)

Ghetta!

GHETTA

(în parte, cu mirare)

Horațiu?

POSTUM

(apropiindu-se de Ghetta)

A! ce lux
De grații tinerele!... Guriță zîmbitoare, *(admirînd-o)*
Ochire ce promite un rai de dulci favoare
[*forma anterioară a versului este anulată ilizibil*]

GHETTA

(în parte)

Ce vrea să zică?

POSTUM

(în taină)

Spune-mi: Eros [*anterior*: Cupido] îți este drag?...
Lași ușa ta deschisă amorului pribeag?

GHETTA

Nu te-nțeleg...

POSTUM

(luîndu-i mîna)

Ce mînă gingașă ca o floare.
(Ghetta își retrage mîna cu mîndrie și iese în stînga.)

POSTUM

(tare și vesel)

Șireata! mă respinge cu-o mînă-atrăgătoare.

HORAȚIU

(supărat)

Postum, n-ai să prinzi minte vreodată?

POSTUM

Minte? eu?
Nu vezi spre tinerețe cum mă rentorc mereu?

HORAȚIU

Văd că din bătrînețe te urci tot spre junie
Și de pe vîrful scării cazi în copilărie.
(Zgomot afară.) [*anterior: de glasuri în grădină*)]

SCAUR

Dar ce-i?

GLUTTO

(privind în grădină)

Neera!...

SCAUR

(alergînd înaintea Neerii)

Vine?

POSTUM

(frecîndu-și mînele)

A și sosit? he, he!
(Glasuri tumultuoase de sclavi în grădină:
„Neera, salve, salve, Neera, Évohé!")
(Neera apare între coloane. Toți merg de o întîmpină.) || 10 — *A: (Zgomot afară.)* | *D: (Zgomot de glasuri în grădină.)* | *G, H, I: (Zgomot în grădină.)* | *B:*

Postum, măreție oaspe, aș fi prea onorat
De-ai vrea să-mi faci favoare s-admiri al meu palat.
Din patru părți a lumei înuntru sînt clădite
Obiecte rari de artă și foarte scump plătite.
Ar merita, pot zice, s-aducă-n sînul lor
Pe Cesar, pe augustul de arte protector.

POSTUM

Prea bucuros, ilustre, haideți.

SCAUR

Am mai cu samă
O statue de aur.

ZOIL

(în parte)

Ce-i toată de alamă.

SCAUR

Ea îmblă pe picioare.

SCENA X

Precedenții, GETTA (aduce o tablă cu mai multe cupe de aur și cununi de flori)

POSTUM

(văzînd pe Getta)

Minune!... Pe Pollux!
Iată statuia!

HORAȚIU

(în parte, uimit)

Getta!

GETTA

(în parte, cu mirare)

Horațiu!

POSTUM

(apropiindu-se de Getta)

A! ce lux
De grații tinerele!... Guriță zîmbitoare,
Ochire ce promite un rai de dulci favoare...

GETTA

(în parte)

Ce vrea să zică?

POSTUM

(încet)

Spune-mi: Eros îți este drag?
Lași ușa ta deschisă amorului pribeag?

GETTA

Nu te-nțeleg.

POSTUM

(luînd-o de mînă)

Ce mînă gingașă ca o floare!
(Vrea să o sărute.)
(Getta își retrage mîna cu indignare și iese în stînga.)

POSTUM

(tare și vesel)

Șirata, mă respinge cu-o mînă-atrăgătoare.

HORAȚIU

(supărat)

Postum, n-ai să prinzi minte vrodată?

POSTUM

Minte? eu?
Nu vezi spre tinerețe cum mă rentorc mereu?

HORAȚIU

Văd că din bătrînețe te urci tot spre junie
Și de pe vîrful scării cazi în copilărie.
(Zgomot de glasuri în grădină.)

SCAUR || 13 — *A, B*: *în grădină*) / *D, G, H, I*: *afară*)|| 16 — *A, D, G, H, I*: Vine? [...] *Neerii.*) / *B*: *(alergînd înainte-i)*

Vine? || 18 — *A*: *(frecîndu-și mîncle)* / *B*: *(frecîndu-și mînele mulțămit)* / *D*: *(în parte, frecîndu-și mînele)* / *G, H, I*: *(frecîndu-și* [...] *mulțămire)* || 19 — *A, D, G, H, I*: venit / *B*: sosit || 20—22 — *numai în A, B, G, H, I*: SCLAVII [...] Évohé! || 21 — *numai în A, D, G, H, I*: *(afară)* || 23—27 — *în B*: *(Neera apare între coloane, urmată de sclavii lui Scaur.)*

SCENA XI

PRECEDENȚII, NEERA, SCLAVII,

(Neera, cu bucheturi multe de flori în mîni, intră radioasă. Sclavii rămîn după coloane, în grădină.)

SCAUR / *A, D, G, H, I*: SCENA [...] *Neerii*) [23 — *A, G, H, I*: XI / *D*: X || 24—25 — *A*: *SCLAVII*
(Neera, cu bucheturi multe de flori în mîni, apare radioasă. Sclavii rămîn dincolo de coloane ⟨ *anulat*: *înșirați*⟩.) / *D, G, H, I*: *(urmată* ⟨ ... ⟩ *săi)* ⟨ *inițial în G*: *(Cu buchete de flori în mîni, apare între coloane. Sclavii rămîn dincolo de coloane.)*⟩ || 26—27 — *A, G, H, I*: SCAUR ⟨ ... ⟩ *Neerii*) || 27 — *lipsește în A*: *(alergînd înaintea Neerii)* / *D*: SCLAVII

Neera, *salve, salve!*... Neera, *Évohé!*

SCAUR] || 28 — *A, B*: nebun, uimit / *D, G, H, I*: uimit, nebun || 29—31 — *(nota) numai în G, I* || **82**, 1 — *A, B, G, H, I*: NEERA / *D*: NEERA *(între coloane)* || 2—*A*: la tine / *B, D, G, H, I și, inițial, în A*: bogate || 6 — *numai în G, H, I*: *(cu mirare)* || 10 — *A, D, G, H, I*: SCAUR / *B*: SCAUR *(necăjit)* || 14 — *A*: *spre ieșire*) / *B, D, G, H, I*: *ca să iasă.)* || 18 — *A, D, G, H, I*: sclav / *B*: singur sclav, *(cu dragoste)* || 21 — *A, D, G, H, I*: de o favoare [*inițial în A*: de o favoare; — *apoi*: de-orice onoare] / *B*: de-orice onoare || 22 — *A, B*: *(Îi întinde mîna.)* / *D* [*indicația lipsește*] / *G, H, I*: *(Întinde mîna.)* || 24—*A și, inițial, în G*: *(sărutîndu-i mîna)* / *B*: *(transportat)* / *D*: *(transportat, îi sărută*

mîna) / G, H, I: (sărutînd-o) || 27—30 — *(nota) numai în G, I* || **83**, 2 — *numai în B: (arătînd sclavii) / D, G, H, I: (arătînd [. . .] fund)* || 6— *A:*

Cu-o vargă [*inițial*: vargă ; *apoi*: spadă] atingîndu-i pe cap / *B:*

Atingîndu-i cu-o vargă pe cap / *D, H, I:*

Lovindu-i [. . .] cap. / *G:* Cu bățu-i [*inițial*: Cu-o vargă] atingîndu-i pe frunte. || 10 — *numai în A, G, H, I: (oftînd)* || 15 — *A: vin pe scenă și îngenunchează.) / B: vin pe scenă și îngenunchează în fund.) / D: vin pe scenă și se pun în genunchi.) / G, H, I: se [. . .] genunchi.)* || 17 — *numai în B: (solemn) / G, H, I: (sclavilor)* || 18 — *A, B, D G, H, I:* Fiți [. . .] roman. [*inițial în A:*

Declar că sînteți liberi după uzul roman!] || 20 — *numai în A: (atingîndu-i în frunte pe sclavi cu varga lui) / D, G, H, I: (atingîndu-i cu bățul lui [D: bățul; — inițial în G: o vargă] pe cap)* || 21 — *A, D, G, H, I:* nostru. / *B:* nostru. *(Îi atinge pe frunte cu vindicta lui.)* || 23 — *A, D, G, H, I:* tundeți [. . .] Feronin. / *B:* tundeți. || 24—36 — *(notele) numai în G, I* [25 — *numai în I:* etc. || 31 — *G, I:* făcea semn ⟨ *inițial în G:* arăta⟩]|| **84**, 2—6 — *A:*

Évohé! Évohé! Sîntem scapați de chin!

(Ieșe fugînd.) [inițial:

(sculîndu-se)

Évohé! Évohé! *(Ieșind.)*

NEERA

Strigați: Évohé Scaur! *(Lui Postum.)* Ei tac, Postum?

POSTUM

(în mod aprobator)

He, he...] / *B:*

(nebuni de veselie)

Évohé! Évohé! *(Ieșe în grădină.)*

NEERA

Strigați: Évohé Scaur! *(Lui Postum.)* Ei tac, Postum?

POSTUM

(cu ton aprobator)

He, he!... / *D, G, H, I: (sculîndu-se [. . .] bucurie.)* [2 — *D: (sculîndu-se) / G: (sculîndu-se, strigă, ieșind nebuni de bucurie) / H, I: (sculîndu-se strigă)* || 4 — *D:* CEBAL *(tare și vesel) / G, H, I:* CEBAL || 4—5 — *inițial în G:*

NEERA

Strigați: Évohé Scaur!... *(Lui Postum.)* Ei tac, Postum?

POSTUM

(în mod aprobator)

He, he!... || 6 — *D: (Ieșe selavii / G, H, I: (Sclavii ies]* || 8 — *A: Toți precedenții / B, G, H, I: Precedenții / D: TOȚI* || 10 — *A, B, D, G, H, I:* mîndre [*inițial în A:* albe] || 12 — *A, B, G, H, I:* TOȚI / *D:* GLUTTO || 14 — *A, D, G, H, I:* SCAUR / *B:* SCAUR *(poroncind)* || 19 — *A, B, D, G, H, I:* modeste... [*inițial în A, G:* modeste ... și fără cingătoare.] || 21 — *numai în B, D, G, H, I: (zîmbind)* || 20—22 — *A, D, G, H, I:* POSTUM [. . .] cingătoare. / *B:* și... fără cingătoare. || 23—27 — *A, B: curînd.) / D, G, H, I: îndată [. . .] grațioase.)* [23 — *D: în curînd se întoarce / G, H, I: revine îndată . 25 — D: de aur cu fructe, cupe prețioase / G, H, I: cu fructe, cupe de preț]* || **85**, 3 — *A, D, G, H, I:* În [. . .] închin [*inițial în A:*

În față cu o zînă din nimbul olimpiu / din Olimpul divin] / *B și, inițial, în G:* În față cu o zee din Olimpul divin. || 5 — *A:* În Olimp [*incomplet în ms.]* cu dulcea lui cîntare [*inițial*: La cer / ceruri să ne transpoarte/ În Olimp să ne urce / În nouri să ne urce cu dulcea lui cîntare] / *B, D, G, H, I:* Spre [*B:* În; *D:* La] [. . .] cîntare. || 18 — *A:* se [*inițial*: s-ar] poate admite că tu nu ești / *B, D:* să [. . .] tu nu ești / *G, H, I:* să [. . .] nu ai fi || 26 — *A: (cu ironie) / B: (sardonic) / D: (ironic) / G, H, I și, inițial, în A: (cu sarcasm)* || 27 — *A, D, G, H, I și, inițial, în B:* să-ți fie lira mută/ *B:* să aibă strune mute || 28 — *A, D, G, H, I:* ce-n taină te ajută / *B:* de față să te-ajute || **86**, 2 — *numai în B, D, G, H, I: (rîzînd)* || 3 — *A și, inițial, în G:* Hirsus?

POSTUM

Mutul? / *B:* Cum? Hirsus? / *D, G, H, I:* Hirsus? ... mutul? || 5 — *A, D, G, H, I:* Horațiu [*inițial în A:* Hmm! Horațiu] / B: Dar! Horațiu || 12 — *A:* din / *B, D, G, H, I:* în || 16 — *A, D, G, H, I:* Eu? orice [*inițial în A:* Neeră,-o / Nu / Eu?... orice] / *B:* Nu; orice || 17 — *A, B, D:* pe o treaptă / *G, H, I:* deopotrivă || 21 — *A, D:* Plutus / *B, G, H, I și, inițial, în A:* Joe || 22 — *A:* Pe-o odă în onorul olimpicei [*inițial*: Pe-un cîntic în onorul olimpicei / zburdalnicei] / *B, D, G, H, I:* Pe-un cîntic [*D:* Pe-o odă] [. . .] olimpicei [*B:* zburdalnicei] || 26 — *A, B, D, G, H, I:* poți [*în A, anulată urmarea:* te desfid] || 29 — *A, D, G, H, I: (tare) / B: (încet lui Scaur)* || 30 — *A, B, G, H, I:* poate! / *D:* poate.

(Apare Getta pe pragul ușei.) || **87**, 2—3 — *A: Precedenții, GHETTA (aduce două amfore de aur și cupe pe o tablă) / B: Precedenții, GETTA (aduce două mici amfore de aur, pline cu vin) / D: Cei dinainte, GETTA (aducînd o amforă de aur) / G, H, I: Precedenții [. . .] aur) [inițial în D: Precedenții ⟨. . .⟩ o tablă cu o amforă de aur, cupe de aur, precum și cununi*

de trandafiri, mirt etc.)] || 5 — *A, B, D: (în parte, tresărind) / G, H, I: (tresărind, în parte)* || 6— *A*: Ghetta. *(Tare.)* / Getta. *(Lui Scaur.)* / *G, H, I*: Getta. *(Tare.)* || 6 — 9 — *în G, H*:

Voi toți, și mic și mare,
Sînteți aice marturi de oarba-i înfruntare.

[*inițial în G*: Îmi dai / Neera, și / ce-oi vrea?... Postum

Și tu, Neeră, marturi sînteți de-a lui cuvinte.

NEERA

Dar.

POSTUM

Dar, și mai adaog: laș cine se desminte; — *apoi*: ș-adaog: hulă pe cel ce se desminte.

(Getta depune tablaua pe masă și umple cupele cu vinul din amforă.)

HORAȚIU

(lui Scaur)] / *I*: Îmi [...] *Scaur.)* || 7—8 — *A B, D*:

Și tu, Neeră, marturi sînteți de-a lui cuvinte.

NEERA

Dar.

POSTUM

Dar; și mai adaog: laș [*B*: hoț] cine se desminte.

[*numai în A, B, în continuare: (Horațiu ie o cupă și o întinde Gettii ⟨ A: Ghettii⟩ care o umple cu vin. Getta varsă apoi vin în celelalte cupe ⟨ A: Ghetta umple asemine toate cupele⟩ și se retrage departe ⟨ A: deoparte⟩, spre ușă.)*]

HORAȚIU / *H, I*: Neera [...] desfidare. || 11 — *A, B, G, H, I*: tot. / *D*: tot. *(Apucă o cupă de pe masă.)* || 13 — *A, D, G, H, I*: armoniei, / *B*: armoniei. *(Se încunună.)* || 14 — *A*: jelțuri vă așezați [*inițial*: coate acum vă rezemați / perne voioși] / *B, G, H, I*: perne voioși vă rezemați [*B*: așezați] / *D*: jelțuri voioși vă așezați || 15— *A, D, G, H, I*: Vă-ncoronați [...] m-ascultați [*A*: ascultați] / **B**: Vă-ncununați [...] m-ascultați || 16—22 — *în D: se pune pe jilțul din fund, Postum pe cel din dreapta, Scaur pe cel din stînga, despre ușă. Zoil și Glutto iau loc la mesuța de alături, în dosul lui Scaur. Toți se încunună cu flori. Horațiu își pune pe frunte o cunună de mirt și stă în picioare. Getta varsă vin în cupa lui Horațiu și se retrage spre ușă, ținînd amfora în mînă. Două sclave nubiane umple cupele celorlalți.) / A, B, G, H, I: merge* [...] *cupe.)* [16 — *A și, inițial, în G: cam culcată pe patul / B: pe patul / G, H, I: pe jilțul* || 17 — *A, B, și, inițial, în G: patul / G, H, I: jilțul* || 18 — *A: stînga despre ușă. ⟨ ...⟩ mesuța / B: stînga despre ușă. ⟨ ...⟩ din ⟨ ...⟩ o mesuță / G, H, I: stînga. ⟨ ...⟩ iau loc din ⟨ ...⟩ mesuța* || 19—22 — *A: separată. ⟨ ...⟩ Ghetta stă deoparte în stînga, cu amfora în mînă.) / B: separată. Toți se încununnă cu flori și ieu cupe în mînă. Horațiu, în picioare, declamă imnul la Hébé, privind pe Getta care stă deoparte.) / G: apropiată. ⟨ ...⟩ cupa lui Horațiu ⟨ inițial: cupele⟩ ⟨ ... ⟩ cupe.) / H, I: apropiată ⟨ ...⟩ cupe.)*] || 24 — *A: (declamă* [...] *Getta) / B*[*indicația lipsește*] / *D, G, H, I: (inspirat* [...] *Getta)* || 26 — *în B, notă marginală la cuvîntul Hébé: Déesse de la jeunesse.* || 27 — *A, C D, G, H, I*: torni / *B, F și, inițial, în A, G*: verși || 29— *A, B, C, D, F, G, H, I*: dalba [*C*: pui a] ta junie [*inițial în A*: nalta poezie / pui a ta junie] || 31— *A, C, D, F, G, H, I*: mei [...] de-mi [*A*: și-mi] îndulcește [*F*: să se-ndulcească] [*inițial în A*: mă ⟨ ...⟩ și-mi îndulcești tu] / *B*: să-mi îndulcești tu || 32—34 — *(nota) numai în G, I* || **88**, 2 — *A, B, D: (cu mirare, lui / G, H, I: (mirat* [...] *spre* [*H: răpede spre*] || 5 — *numai în A, B, G, H, I: (cu dispreț)* || 8 — *A, B: (în parte) / D: (în parte, observînd pe Horațiu) / G, H, I: (observînd* [...] *parte)* || 10 — 14 — *A, D*: HORAȚIU / *B: (Îl observă.)*

HORAȚIU / *G, H, I: (În* [...] *declamă)* || 17 — *A, C, D, G, H, I*: splendid curcubeu [*inițial în A*: vesel curcubeu / empireu] / *B, F și, inițial, în G*: vesel curcubeu || 18 — *A, C, D, F, G, H, I*: vesela / *B și, inițial, în A, C, G*: gingașa || 20—21 — *A, B, D, F, G, H, I*: Și eu [*marginal în A*: Hébé] [...] ceresc, / *C*:

Hébé! sageata scumpă de care-aș vrea să mor
E-n ochii tăi, în tolba cerescului amor. || 23 — *A, B, G, H, I: Zoil) / D: Zoil, mănios)* || 28 — *A, G, I: parte, indignată)* / *B, D, H: parte)* || 29 — *A*: Ghetta el cată [*inițial*: privește] / *B, G, H, I*: Getta privește / *D*: Getta el cată || **89**, 2 — *numai în G, H, I: (declamă)* || 6 — *A, B, C, D, F, G, H, I*: cîntă cu inima [*A*: inima-i] la [*inițial în A*: aprind / zboară în inima-i un] || 7 — *A, B, F și, inițial, în G*: eternitatea / *C, D, G, H, I*: chiar nemurirea || 8—9 — *A, B, D, F, G, H, I*: Hébé [...] amor! / *C*:

Hébé! o! zee scumpă! devin, cînd te privesc,
Culegător de stele pe spațiul ceresc. [8 — *A, F, G, H, I*: care vreu / *B, D și, inițial, în A*: care-aș vrea || 9 — *A, B, D*: cerescului / *F, G, H, I*: divinului] || 10— 11 — *A: școală.)* / *G, H, I: școală* [...] *Zoil.)* || 10—30 — *B*:

POSTUM

Amice, bravo!

GETTA

(în parte, entuziastă)

Bravo!

SCAUR

(furios, către Zoil)

A! ticălos! ștregar [*(inițial*: talh ...]
M-ai înșelat! El cîntă.

ZOIL

Dar cîntă prost.

SCAUR

(împingîndu-l)

Talhar!

NEERA

(încet, lui Horațiu)

Cunosc acum, Horațiu, gîndirea ta secretă.
Ți-am urmărit ochirea ... Iubești pe sclava gată.
(Cu sarcasm.) Te felicit... *(Se depărtează rîzînd.)* / *I*: *cu-prinși* [...] *coloane.)* || 10—14 — *D*: POSTUM

(sculîndu-se)

Évghé!

(Toți se scoală, aplaudînd pe Horațiu.) / *I*: *(Toți* [...] Évghé!... || *între r. 11—12, în G, pasaj anulat*: TOȚI
Bravo! [*anterior*: POSTUM
Amice]

GETTA

(transportată)

Bravo!

SCAUR

(furios, lui Zoil)

A! ticălos, ștrengar!
M-ai înșelat; el cîntă?...

ZOIL

Dar cîntă prost.

SCAUR

(împingîndu-l)

Talhar! || 13 — *A* [*lipsește indicația*: *(lui* ⟨...⟩ *cupa*)] || 14 — *A*, *I*: Évghé! [*inițial în A*:
Amice, bravo!

GHETTA

(entuziastă)

Bravo!

SCAUR

(furios, către Zoil)

A! ticălos! ștrengar!
M-ai înșelat... El cîntă!

ZOIL

Dar cîntă prost.

SCAUR

(împingîndu-l)

Talhar!] / *H*: Evohé! || 16 — *A*: *(se apropie de Horațiu și-i zice încet)* / *D, G, I*: *(încet, lui Horațiu)* / *H*: *(lui Horațiu)* || 17 — *A*: Cunosc [*anulat*: acum], Horațiu, gîndirea ta secretă [*adăugat marginal*: ascunsa ta gîndire ⟨*anulat*: secreta întîm⟩]/ *D, G, H, I*: Cunosc [...] gîndire. || 18—21 — *A*: ochirea ... iubești pe sclava gată. [*anulat*: Te felicit. *(Se depărtează rîzînd.)*]

(Horațiu, atins, o privește cu mărire.)

[*adăugat marginal*:

HORAȚIU

(sardonic)

Ai darul de ghicire?
⟨*anulat*: O știu de mult.⟩] / *D, G, H, I*:. ochirea [...] ghicire? || 23 — 30 — *în A, adăugat marginal*:

(lui Zoil)

Tu, ieși...

ZOIL

Eu?

SCAUR

Fugi ... / *G, H, I*: *(lui* [...] *coloane.)* || 27 — *D*: Dar .... *(Iese.)* / *G, H, I*: Dar... || 29—30 — *D*: Ieși! / *G, H, I*: *Ieși* [...] *coloane.)* || 31—32 — (*nota*) *numai în D (la r. 9)*: *Notă.* La reprezentație, Horațiu va declama, după strofa întîi, strofa a treia și la urmă strofa a doua. *G, I*: Cuvînt [...] entuziasm. [32 — *G*:mulțumire / *I*: felicitare] || **90**, 1 — 2 — *A, B, G, H, I*: SCAUR:

Horațiu / *D*: Horațiu || 2—8 — *A*:
Horațiu, n-am ce zice, declar că-s încîntat
[*inițial*: Neeră, ca tine-s încîntat]

De oda strălucită ce ai improvizat
[*inițial*: De odă ce din parte-mi tu ai improvizat]
Și, drept răsplată, darnic [*inițial*: recompensare]
ține mîna mea deschisă.
Alege dar [*inițial*: acum], poete, averea [*inițial*: răsplata]
cea promisă.
Vrei aur? Vrei palaturi [*inițial*: tablouri]?
vrei statue [*inițial*: cai de preț]? Ce vrei?

HORAȚIU / *G, H, I*: Horațiu [...] tare: [3—*G, H, I*: odă ⟨...⟩ tu ⟨ *inițial în G*: oda strălucită ce ⟩] || 2— *B*: Neera, ca tine-s / *D, G, H, I*: Horațiu, declar că-s || 3 — *B*: ți s-au / *D, G, H, I*: tu ai || 4 — *B*: recompensare / *D, G, H, I*: răsplată, darnic || 5 — *B*: dar [*inițial*: acum], poete, răsplata / *D, G, H, I*: dar, poete, averea || 6 — *B*: tablouri? vrei cai de preț?/ *D, G, H, I*: palate [*D*: palaturi], vrei statue?] || 7— 19 — *B*:

HORAȚIU

Vroiesc pe Getta!

TOȚI

Getta?

GETTA

Pe mine!-o dumnezei!

(Se duce alături cu Horațiu.)

SCAUR

(rîzînd)

Pe Getta numai? ... fie! *(Lui Glutto, încet).* Ce prost!

POSTUM

(privind la Getta)

Răsplata-i bună!

SCAUR

Acum e timp să mergem la prînz... *(Dînd brațul Neerii.)*
Hai împreună.
Poftim!

TOȚI

Hai!

SCAUR

În triclinîu ne-așteaptă un festin.

ZOIL

Hai dar...

SCAUR

Ba tu, afară!

ZOIL

(desperat)

Și ce mănînc?

HORAȚIU

(tare)

Venin!

(Pleacă toți spre ușa din stînga. Zoil iese furios și amenințînd cu gestul pe Scaur. El se lovește de Coerax lîngă coloane.)

SCENA IX

Precedenții, COERAX (vine alergînd din grădină, rupt, cu părul vîlvoi, cu fața tulburată)

COERAX

Stăpîne .... Scaur ... oaspeți!... Talharii! Sciții!... Davii!

SCAUR

Ce este?

COERAX

Răzvrătire!

TOȚI

Cum?

COERAX

Au fugit toți sclavii!
Pe mine-ntr-un beci negru legat m-au aruncat
Și ce-a fost pentru masă gătit, tot au mîncat!

SCAUR

Mîncat!

GLUTTO

Ce? filomele pe frigarele-nfipte,
Cigi mari de la Tanais, trei fierte și trei fripte?
Tot? N-a rămas nimică? *(Se repede în casă.)*

COERAX

Nimică!

TOȚI

A!

GLUTTO

(revenind, desperat)

Nimic!!!

Nici pîne, nici merinde!... Cît despre vin, nici pic!
Sîntem perduți! vai! tufă! *(Se smulge de păr.)*

POSTUM

Nici vin măcar, nici pîne?
Apoi, ilustre Scaur, cu prînzul cum rămîne?

SCAUR

(trezindu-se furios din buimăceală)

A! unde-s?

POSTUM

Cine?

SCAUR

Sclavii!

POSTUM

Ce-ai face?

SCAUR

I-aș ucide!

GLUTTO

(scîncindu-se)

Ah! mie-mi vine-a plînge.

NEERA

(rîzînd cu hohot)

Și mie-mi vine-a rîde.

POSTUM

(rîzînd)

Frumoasă festă!

SCAUR

(dezolat)

Rîdeți?

HOLAȚIU

(rîzînd)

Și bună de descris.

POSTUM

Dar bine, acum ce facem după atîta rîs?

HORAȚIU

La prînz, la mine-acasă să mergem, de vă place.
Vii, Scaur, împreună?

SCAUR

(posomorît)

He! dați-mi bună pace.

HORAȚIU

Adio dar.

NEERA

Adio.

POSTUM

(lui Scaur)

Tu, de ți-a fi urît,
Îți spînzură, ilustre, o lingură la gît.

(Horațiu, Neera, Postum și Getta se îndreaptă spre grădină.)

COERAX

(Gettii)

A! furie, megeră, tu le-ai făcut pe toate.

(Vrea să o apuce de mînă. Getta îl respinge.)

GETTA

Sînt sclava lui Horațiu ... nu te cunosc.

COERAX

(trăsnit)

Se poate?
Îmi scapi și-acum din mînă?

GETTA

Dar!... și m-am răzbunat!

(Iese.)

COERAX

(căzînd pe-un scaun)

A! turb!

GLUTTO

(căzînd pe-un pat)

A! mor de foame!

SCAUR

(căzînd pe alt pat)

A! sînt dezonorat!

(Cortina se coboară în hohotul aspeților care se depărtează prin grădină.) | *I*: *(Toți [...] cade.)* || 7 — *D*: ***nemișcare, uimiți.*** | *G, H, I*: ***nemișcare.*** || 8 — *A, G, H, I*: *de* | *D*: *încet de* || 8, 10, 11 — *A*: Ghetta | *D, G, H, I*: Getta || 9 — *A, G, H, I*: TOȚI | *D*: TOȚI *(surprinși)* || 12 — *A*: *(în parte)* | *D, G, H, I*: *(transportată)* || 14—19 — ***în A, finalul actului II cunoaște mai multe redactări. La început, actul se încheia astfel:***

HORAȚIU

(Ghettii)

Copilă, ești voioasă să fiu stăpînul tău?—

Replicile următoare au fost apoi anulate aproape ilizibil și înlocuite cu textul următor:

(Cortina cade.)

După aceea, acest prim final este înlocuit de următorul text, rămas și el neanulat în ms. :

SCAUR

(rîzînd)

Pe Getta numai? [*urmarea anulată*: fie!

(Lui Glutto, încet.) Ce prost!]

POSTUM

Răsplata-i bună! [*anterior*: Scaur, te plîng.]

SCAUR

Acum e timp [*anulat*: ul] să mergem la prînz... *(Dînd mîna* [*anterior*: *brațul — care este înlocuit după ce a fost însemnat cu creion roșu*] Noi împreună ... [*anulat*: Poftim, Horațiu!

TOȚI

Hai!]

SCAUR

Alături-n tricliniu ne-așteaptă un festin...

GLUTTO [*inițial*: ZOIL]

Hai... [*inițial*: Hai dar.]

ZOIL

Hai...

SCAUR

Ba, tu afară.

ZOIL

(desperat)

Și ce mănînc?

POSTUM

(rîzînd) [*anterior*: HORAȚIU/GLUTTO *(tare)*]

Venin!

SCENA XIV

Precedenții, COERAX (vine alergînd din grădină, rupt, cu părul vulvoi, cu fața spăimîntată)

COERAX

Stăpîne! Scaur! ... oaspeți ... săriți ... Talharii!

Davii! [*inițial*: Sciții!]

SCAUR

Ce este?

COERAX

Răzvrătire!

TOȚI

Cum?

COERAX

Au fugit toți sclavii!

Pe mine-ntr-un beci negru m-au aruncat

Și ce-a fost pentru masă gătit tot au furat

[*inițial*: furat/mîncat].

SCAUR

Furat? [*inițial*: Ce spui? Mîncat?] *(Rămîne buimăcit.)*

GLUTTO

Ce? [*inițial*: Cum?] ... filomele pe frigarele-nfipte,

Cegi grase [*inițial*: Cegi mari de loc / Murene din] din Tanais, trei ferte și trei fripte,

Tot?... N-a rămas nimică? *(Se repede în casă.)*

COERAX

Nimică.

TOȚI

A!

GLUTTO [*inițial*: COERAX]

întorcîndu-se smulgîndu-și părul [*inițial*: *desperat*)]

Nimic!

Nici pîne, nici merinde!... Cît despre vin, nici pic.

Sîntem perduți... vai mie! [*inițial*: vai! tufă!]

POSTUM

Nici vin macar, nici pîne,

Apoi, ilustre oaspe [*inițial*: Scaur], cu prînzul cum rămîne?

SCAUR

(trezindu-se furios din buimăceală)

A!... unde-s?

POSTUM

Cine?

SCAUR

Sclavii!

POSTUM

Ce-ai face?

SCAUR

I-aș ucide!

GLUTTO

(scîncindu-se)

Ah! mie-mi vine-a plînge.

NEERA

Și mie-mi vine-a rîde. *(Rîde cu hohot.)*

POSTUM

(rîzînd)

Frumoasă festă!

SCAUR

(dezolat)

Rîdeți?

HORAȚIU

(rîzînd)

Și bună de descris.

POSTUM

Dar bine, acum ce facem după atîta rîs?

HORAȚIU

La prînz, la mine-acasă vom merge [*inițial*: să mergem], de vă place.

Vii, Scaur, împreună?

SCAUR

(furios)

He! dați-mi bună pace.

HORAȚIU

Adio dar.

NEERA

Adio.

POSTUM

Tu, de ți-a fi urît,
Îți spînzură, ilustre, o lingură de gît.

(Se îndreptează spre grădină.)

COERAX

(zărind pe Ghetta)

A! scorpie! megeră! [*inițial*: vespe/furie! a, șerpoaică,] tu le-ai făcut pe toate ...

(Întinde mîna să o apuce.)

GHETTA

Sînt sclava lui Horațiu... Nu te cunosc. [*inițial*: în lături]

COERAX

Se [*inițial*: nu se] poate?...
Îmi scapi și tu [*inițial*: s-acu] din mînă!...

GHETTA

Dar!... și m-am răzbunat!

(Iese toți.)

COERAX

(cade pe un scaun)

A! turb! [*inițial*: Sînt mort!/Turbez!]

GLUTTO

(cazînd lîngă masă)

Ah! mor de foame!

SCAUR

(cazînd de ceea parte pe pat)

A! sînt dezonorat!

(Perdeua se coboară în vuietul rîsului paspeților care se depărtează prin grădină.)/ *în D: (Cînd Horațiu declară că vroiește pe Getta, fiecare din personagi își exprimă simțirea prin jocul fizioonomiei sale: Neera, aruncînd Gettii o ochire de mănie; Scaur, rîzînd de Horațiu care a preferat o simplă sclavă la o avere colosală; Postum, aprobînă gustul lui Horațiu și* [...] *Getta* [... cade.) / *G, H, I: (Fiecare* [...] cade.) ‖ **21—91, 3**— *A*: În fund, două biblioteci despărțite prin o ușă ce duce în [*spațiu liber în ms.*]. În stînga, ușă și o fereastă. Panoplie între amîndouă. În dreapta, planul I, o mare fereastă ce are privală pe fîntîna Blanduziei și ușa principală a casii. Lîngă biblioteca din dreapta, o masă. Scaune. Mobili antice./ *B*: În [...] ușă ce duce într-o cameră. În stînga, ușă și o fereastă. Panoplie între amîndouă. În dreapta, planul I, o mare fereastă cu privire la fîntîna Blanduziei, iar pe planul II, ușa principală a casii. Lîngă biblioteca din dreapta, în fund, o masă. Scaune. Mobile antice. / *D, G, H, I*: în [...] lire. [22 — *D*: biblioteci / *G, H, I*: biblioteci ⟨...⟩ sînt ‖ 23 — *D*: stofă orientală / *G H, I*: covor oriental ‖ 24 — *D*: e așezată o panoplie antică / *G, H, I*:

o ⟨...⟩ antice || 25 — *D*: fereastă mare / *G, H, I*: mare fereastă || 27 — *D*: dreapta / *G, H, I*: dreapta actorului || 30 — *D*: mai mică, rotundă / *G, H, I*: rotundă, mai mică || 31 — *D*: Variantă. (Vezi la pagina 126.) / *G, H, I*: (Vezi ⟨...⟩ piesii.) || **91**, 2 — *D*: colțurile din / *G, H, I*: colțuri, în || 3 — *D, G, H, I*: lire ⟨ *inițial în D*: harpe ⟩] || 5 — *A*: *și GALLUS* (*privind pe fereasta din dreapta*) / *D*: *GALLUS* [...] *stînga*)/ *G, H, I*: *GALLUS* [...] *stînga, privind afară* [*inițial în G*: *în grădină*] || **90**, 20—**92**, 19 — *inițial în G*:

ACTUL III

Cabinetul de lucru al lui Horațiu. În fund, două biblioteci despărțite prin o ușă. Lîngă biblioteca din dreapta, o masă pe care sînt mai multe pergamente și un stiletel pentru scris. În stînga, planul I, ușă ce duce în grădină. Dincolo de această ușă, o panolie. În dreapta, planul I, o fereastă mare ce are privală pe fintîna Blanduziei și ușa principală a casii ce se deschide în cîmp. Mobile antice. Statuele lui August și a lui Mecena în colțuri.

(La ridicarea cortinei se aude între culisele din stînga glasul Neerii cîntînd imnul lui Bachus. Getta și Gallus stau la ușă de ascultă.)

SCENA I

NEERA

Io Bachus! fală ție,
Cel mai vesel dintre zei!
Fă din viață-mi o beție
Dulce ca și ochii tăi!

NEERA, HORAȚIU, POSTUM

Io Bachus!

NEERA

Io Bachus! numai ție
Mă închin. Fă tu să mor
Între doi butuci de vie
Sub un soare-mbătător!

NEERA, HORAȚIU, POSTUM

Io! Bachus!

GETTA

Stăpînul nostru vesel, la umbră, în grădină,
Cu oaspeții lui Scaur rîd, cîntă și fac cină,

El n-a vrut să-mi permită ca sclavă să-l servesc...
Credeai, iubite Gallus, că dorul omenesc
În lume cîteodată curînd se împlinește?

GALLUS

Dar!... Omul crede lesne aceea ce dorește.

GETTA

Eu cred că visez încă. Din al restriștei val
Ieșind, respir ca omul ajuns înot la mal./

I: ACTUL [...] mal. || **91**, *între r. 5—6, în A*:

(Se aude afară glasul Neerii cîntînd.)

[pe verso filei următoare, notație anulată:

GETTA

GALLUS

Auzi? Neera cîntă un imn lui Bachus]

NEERA

Io! Bachus! fală ție
Cel mai vesel dintre zei!
Fă din viață-mi o beție
Dulce ca și ochii tăi!

CHOR

Io! Bachus...

NEERA

Io Bachus! numai ție
Mă închin. Fă tu să mor
Între doi butuci de vie
Sub un soare-mbătător!

CHOR

Io! Bachus! || 5—25 — *în B*: *și Gallus*

(la fereasta din stînga, ascultă. Se aude Neera cîntînd.) / *I*: *GALLUS* ...] *culise)* || 9—**92**, 18 — *în A*:

El n-au vrut să-mi permită ca sclavă să-l servesc...
Credeai, iubite [*inițial*: Credeai/Gîndit]
Gallus, că dorul omenesc.
În lume cîteodată curînd se împlinește?

GALLUS

Dar; omul crede lesne aceea ce dorește.

GETTA

Eu / *B, G, H, I*: GALLUS [...] Și [**91**, 21 — *numai în G, H, I*: *(Prelud ⟨...⟩ liră.)* || 25 — *D*: *cîntă întovărășită de liră)* / *G, H, I*:

cîntă) || 28—33 — *(nota) numai în G, I* || **92,** 3 — *B*: NEERA, HORAȚIU, POSTUM / *D, G, H, I*: MESENII || 5—10 — *B*: NEERA

Îmi închin sufletul ție,
Io, Bachus! fă / *D, G, H, I*: GETTA⟨...⟩ dar[6— — *D*: *(grăit)* / *G, H, I*: *(lui Gallus)* || 8 — *D*: NEERA *(cîntînd)* / *G, H, I*: NEERA] || 12—*B*: zimbitor/*D, G, H, I*:-mbătător || 13 — *B*: HORUL/ *D, G, H, I*: MESENII || 16—18 — *B*:

Stăpînul nostru vesel, la umbră, în grădină
Cu oaspeții lui Scaur rîd, cîntă și fac cină.
El n-a vrut să-mi permită ca sclavă să-l serveso...
Credeai, iubite Gallus, că dorul omenesc
În lume, cîteodată, curînd se împlinește?

GALLUS

Dar!... Omul credă lesne aceea ce dorește.

GETTA

Eu / *D, G, H, I*: Mă ⟨...⟩ Și] || 21—*A, B, G*: Coerax [*G*: Hebro] de chin, de umilință / *D*: Hebro, de orice suferință [*inițial*: de chin, de umilință] / *H, I*: Hebro [...] suferință || 24 — *A, D, G, H, I*: arbitru pe-a / *B și, inițial, în A*: stăpîn pe ea || 29 — *A, D, G, H, I*: Că / *B*: Cît || 31 — *A, D, G, H, I*: de / *B*: din || **93,** 6 — *A, D, G, H, I*: tainic / *B și, inițial, în A, G*: sacru || 8 — *A, B, D, G, H, I*: -n zbor de mine pe-aceste [*inițial în A*: cu grăbire pe albe] || *între r. 8—9 — în B și, inițial, în A*:

Eu sînt al său notariu, și, cînd le copiez,
În valuri de-armonie plutesc și renviez,
Și mintea și auzul resimt o dismierdare

Ca ceea ce [*anulat în A*: -mi] produce un vis de adorare, ||10, 12 — *A, D, G, H, I*: norocit / *B și, inițial, în A*: fericit || 13 — *A. D, G, H, I*: pe calea / *B*: în zarea || 17 — *A, B, D, G, H, I*: amice [*inițiа în A*: iubite] || 22 — *A, B, G, H, I*: în ele cu mintea / *D*: cu mintea în ele || 23 — *numai în G, H, I*: *(se* [...] *bibliotece.) la r. 10—28 — adnotație marginală V.A.*: Versurile precedate de semnul: — se pot scoate la reprezentație. || 25 — *A, D, G, H, I*: zile [...] plăcute, încîntate / *B și, inițial, în A*: ore [...] plăcute, [și *inițial în G*:] prețioase || 26 — *A, D, G, H, I*: bogate [*inițial în A*: mănoase / avute] / *B și, inițial, în G*: mănoase || 28 — *A, D, G, H, I*: iubit [*inițial în A*: iubit / slăvit] / *B*: slăvit || 29 — *A*: *(Merge de deschide / B, G, H, I*: *(Deschide / D*: *(Se apropie* || 30—35 — *(notele) numai în G, I* [34 — *G*: pergamentul *(charta deletitia) / I*: pergamentul] || **94,** 1 — *A*: Privește-a lui Horațiu poetice volume [*inițial*: Aice pe armarii, se-nșiră-a lui volume.] / *D, G, H, I*: Admiră-a [...] volume [*inițial în G*: Aice pe ar-

marii ⟨*notă*: A r m a r i i — poliți de biblioteci.⟩ se-nșiră-a lui volume] || 2—3 — *în A, sînt inversate între ele*: 2 = 3 și 3 = 2: (*Scoate* [...] *Gettii.)* || 2 — *A*: Purtînd [...] nume. [*inițial în A și G*:

Privește, fiecare în frunte-i cu-al său nume.] / *D, G, H, I*: Purtînd [...] nume. . 3 — *A, G, H, I*: *cîteva cilindre* / *D*: *mai multe cilindre din bibliotecă* || 1—3 — *în B*:

Aice pe armarii se-nșiră-a lui volume.
(Scoate [...] *Gettii.)*

Privește, fiecare în frunte-i cu-al său nume. || 7 — *A, D, G, H, I*: A [...] dînsul? / *B și, inițial, în A*: E scris de el? Ah! Gallus || 8—11—*A*: *(Sărută manuscriptul.)* [...] peară? / *B și, inițial, în A*: *(Sărută manuscriptul.)*

Privește lumina de prin ele.
Se pare c-au fost scrise cu raze de la stele [*în A, încă o variantă a versului*:

Cu ⟨...⟩ ca ferul să nu peară.] / *D*: *(Sărută manuscrisele.)* Toate-au [...] peară. *(Arată stiletul.)* / *G, H, I*: *(Le* [...] *admirare.)* || 12 — *A*: GALLUS *(suspinînd)* / *B, G, H, I*: GALLUS / *D*: GALLUS *(trist)* || 13 — *A, D, G, H, I*: glorios [*inițial în A*: de folos] / *B* și *inițial în B, G*: prețios || 18 — *A, D, G, H, I*: prețios / *B și, inițial, în G*: glorios || 21—27 — *redactarea inițială din A a fost ștearsă ilizibil* || 22 — *A, D, G, H, I*: foițele-s [*inițial în G*: tăblițele-s] / *B*: tabletele-s || 24—25 — *A, D G, H, I*: Dar [...] scump / *B*:

Ah! toate!... Erau strînse într-un întreg volum
În jur de un || 27 — *A, D*: unde, cum și cînd? *B*: unde? cînd și cum? / *G, H, I*: spune-mi: unde? cînd? || 28—32 — *(nota) numai în G, I* [29 — *G I*: foile ⟨ *inițial în G*: acele foi⟩ || 30 — *G, I*: cînd ⟨*inițial în G*: cînd apoi ⟩] || **95,** 3 — *A, D, G, H, I*: visare / *B și, inițial, în A*: distrare || 5 — *A, D, G, H, I*: *(aducîndu-și aminte) / B*: *(cu o inspirație)* || 15—25 — *redactarea inițială din A a fost anulată*:

GETTA

Ah! Ce speranță!... Gallus, poemul nu-i perdut!

GALLUS

(cu bucurie)

Ești sigură? [*anterior*: Nu? Cum? Cum?]

GETTA

Eu, un cilindru, îmi pare c-am
[*anterior*: cilindrul, pe iarbă l-am] văzut
Acum cîteva zile, în iarba de pe vale.

GALLUS

(așezînd răpide manuscriptele în bibliotecă)

În iarbă? hai degrabă să-l căutăm.

GETTA

(mergînd spre ușa din dreapta)

Hai!—

Varianta notată marginal este foarte apropiată de cea definitivă (ed. 1884). || 18 — *A, D*: Nu te înșeli? / *B*: *(cu bucurie)* Nu? Cum?/ *G, H, I*: Ești sigură? || 20—21 — *A, D, G, H, I*: Cilindrul [...] Aproape [...] călcat-o [*anterior în A*: Eu, cilindrul ⟨...⟩

Făr-a băga de seamă... în iarba de pe vale.] / *B*:

Eu, un cilindru... îmi pare.... c-am văzut

[*inițial*: Eu, cilindrul... îmi pare... l-am văzut]

Făr-a-l băga de seamă, în iarba de pe vale. || 23—*A, D, G, H, I*: În / *B*: Prin || 2—4 — *A, B*: *stînga*)

POSTUM *(vesel)* / *D*: *(vesel și purtînd cunună de roze, intră din stînga)*

POSTUM

(zărind pe Getta) / *G, H, I*: *(vine* [...] POSTUM || 5—6 — *A, D, G, H, I*: Iat-o! Suavisimă / *B și, inițial, în A*: *Vale*! Dulcisimă || 12—13 — *A*: *masa din fund și* / *B, D, G, H, I*: *masă* [...] *că* || 17 — *A, B, D, G, H, I*: de prezența-i [*inițial în A*: sclave Gallus] || 21—26— — *A, D, G, H, I*: cumpăr [...] lui [23 — *A, D*: *(zîmbind)* / *G, H, I*: *(irobic)*] / *B*: cumpăr, să fii a mea.

GETTA

(spariată)

Ce-ai zis?

POSTUM

Amicului || **97**, 7 — *numai în D*: *(dismierdîndu-i bărbia)* / *G, H, I*: *(dismierdător)* || 11 — *numai în A, D, G, H, I*: *(răpide)* || 14 — *A*: *(foarte surprins)* / *B, D, G, H, I*: *(surprins)* || 19— *A, B*: gîrbovitul? *(Trage cu urechea.)* / *D, G, H, I*: gîrbovitul? || 23 — *A, B, D, G, H, I*: verde [*inițial în A*: vie] || 24—*A, D, G, H, I*: Cuceritor / *B și, inițial, în A*: Învingător || 25—*A, D, G, H, I*: nu / *B*: n-o || 26—28 — *redactarea inițială din A, anulată*:

Dar fie, focu-mi / para-mi / jaru-mi crește cu cît mai mult te văd;— *a fost înlocuită cu alta apropiată de cea definitivă.* || 26—**98**, 6 — *A, D, G H, I*: Noi [...] *scrise*) / *B*: Dar fie, jaru-mi crește cu cît mai mult te văd. [26 — *A, D, G, H, I*: Noi ⟨...⟩ pricepem ⟨*anterior în A, G*:

Dar tu nu [*G*: mă] poți pricepe⟩ || 28 — *A, D, G, H, I*: plăceri îmbătătoare ⟨*anterior în, A, G*: un rai de dulci favoare; *apoi în A*: plăceri încîn-

tătoare / vii⟩ || 29—31 — *A, D, G, H, I*: GETTA ⟨...⟩ glumește? ⟨*anterior în A, G*: GALLUS

(în parte)

Auzi nerușinatul!⟩ || **98**, 2 — *numai în B, G, H, I*: *(încet, Gettii)* / *D*: *(tainic)* || 6 — *A*: *(cetind tare)* / *B, G, H, I*: *(făcîndu-se* ⟨...⟩ cele scrise ⟨*G*: *ce scrie*⟩*)* / *D*: *(zice tare, făcîndu-se că prescrie)*] || 8 — *A, D, G, H, I*: să-ți / *B*: să || 14—17 — *A, B*:

De-a lui Horațiu versuri precum mi-a ordonat.

POSTUM

A!... / *D, G, H, I*: Epoda [...] Hmm! [*inițial în G*: De-a lui Horațiu versuri, precum mi-a ordonat; —

apoi: Epoda lui Horațiu către Menas.

POSTUM

(în parte)

A?] || 18 — *A, B, D*: plăcută / *G, H, I*: frumoasă || 20 — *A, B, D, G, H, I*: deie [*inițial în A*: fie-n] || 21 — *A, D, G, H, I*: Cu [...] farmecător / *B și, inițial, în A*: Cu grațiile sale, cu chipu-i răpitor [*în A, și*: farmecător; *în G*: îmbătător] || 22 — *A, B, D*: cu-ardentul său amor [*inițial în A*: cu dulcele-i / scumpul ei amor] / *G, H, I*: cu [...] amor || 25 — *A, B, D*: Deci / *G, H, I*: *(Grațios.)* Deci || 27—32 — *A, D, G, H, I*: Propun [... răspunde [*inițial în A*:

Propun o legătură / o-mparechere cu mine tu să faci.
La soare, la-ntuneric, la stele și la lună,
În lanțuri amoroase să fim tot împreună...
(Sentimental.) Priimești?... din a ta gură o vorbă-aș
vrea să fur
Ca să-mi încing viața / junia cu ea jur împrejur. —

⟨*Variantă marginală, de asemenea anulată*:

Precum albina miere din macul roș.⟩

GALLUS

(în parte)

Ba sur) / Ce
trîntor sur! —

Inițial în G:

Propun o-mpărechere cu mine ca să faci...
Consimți?... Aud?... răspunde. || 30 — *A, G, H, I*: POSTUM / / *D*: POSTUM *(grațios)*] / *B*:

Propun o legătură cu mine ca să faci.
Priimești? *(Cu sentiment.)* Din a ta gură o vorbă-aș
vrea să fur
Ca să-mi încing junia cu ea jur împrejur.
Ce zici? || **99**, 1—14 — *redactarea inițială din A, anulată indescifrabil și înlocuită cu alta apropiată de ea definitivă.* || 2 — *A, B*: *(cetind)* / / *D*: *(tare)* / *G, H, I*: *(declamînd)* || 6 — *A*: *(mănios)* / *B, D*: *(tresărind)* / / *G, H, I*: *(surprins)* || 7 — *A, D, G, H, I*: Oiți? Ce-a zis? / *B*: Oițele?... *(Gettii.)* Ce-a spus? || 12—14 — *A, D, G, H, I*: *(În* [...] Ascultă [13 — *A*: sa / *D, G, H, I*: lui] / *B*:

Știi?... Eu cînd vreu, vreu!

GALLUS

Est justum et tenacem!

POSTUM

(încîntat)

Întocmai!... Așa-s eu...

Ascultă || 19 — *A, D, G, H, I*: Unde [...] deplină / *B și, inițial, în A*: Unde vei fi ca o regină || 21 — *A, D, G, H, I*: Vei duce-n lenevire / *B și, inițial, în A*: Gustînd în dulce pace [*A*: lene] || 24 — *A, B, D, G, H, I*: palme [*inițial în A*: frunzi] || 25 — *A, B și, inițial, în G*: tabla trei / *D, G, H, I*: tăblie || 32 — *A, B, G, H, I*: pitic... Hein?... / *D*: pitic. || **100**, 2 — *A, B*: *(cetind)* / *D, G, H, I*: *(declamînd)* || 6 — *A*: *(furios)* / *B*: *(mîniindu-se)* / *D*: *(ofensat)* / *G, H, I*: *(tresare, ofensat)* || 7 — *A, B*: *(Gettii)* Ce? / *D, G, H, I*: eu? || 20 — *A, B, D, G, H, I*: Prea [*inițial în A*: A?] || 22 — *A, B și, inițial, în G*: Brațele și inele / *D, G, H, I*: Inele și brațele || 25—31 — *(notele) numai în G, I* [25—26 — *nota 1 se datorează, probabil, sublinierii în A, cu creion roșu, a sintagmei* mastic de Hio *și adnotării ei marginale*: „Exista?" || 27 — *G*: ea / *I*: el || 28 — *G*: o / *I și, inițial, în G*: îl || 29 — *G*: cordele / *I*: panglice] || **101**, 1 — *A, B, D, G, H, I*: șolduri || [*inițial în A*: mijloc] || 7 — *A, B, D, G, H, I*: purtată [*inițial în G*: culcată] 9 — *A, D, G, H, I*: haine / *B și, inițial, în A*: tunici || 13 — 17 — *A*: „Precum un cîne, vara, cu limba..."

POSTUM

(exasperat)

Hein? ce-ai spus?

(Gettii.) Ha? [*inițial*: Ce-au spus?] / *B*:

„Precum un cîne, vara, cu limba..."

POSTUM

(furios)

Hein? Ce-a spus?

(Gettii.) Ce-a spus? / *D*: *(declamînd* [...] spus? / *G, H, I*: *(declamă)*

Lihnit [...] gîrbov [*inițial în G*:

Precum un cîne, vara, cu limba] [...] spus? [*inițial în G, între r. 17—18*:

(Gettii.) Ha?] || 21 — **102**, 6 — *redactarea inițială din A este anulată*:

POSTUM

(furios)

Gallus... Lipsești!... [*anterior*: Ieși!]

(În parte.) Auzi? Prescrie?

GALLUS

(se scoală și zice tainic Gettii)

Te-aștept la Blanduzia. *(Iese în dreapta.)*

POSTUM

Mă-năduș de mănie!

Cutezător obraznic!... *(Începe a tuși.)* Poftim!

chiar și tușesc... *(Cade pe un scaun.)* —

Tot pasajul este înlocuit de o variantă marginală apropiată de redactarea definitivă. || 21—22 — *A*: POSTUM

(furios)

Pres... cîne [*anterior*: Gallus] / *D, G, H, I*: POSTUM [...] *Gallus.)* [22 — *D, H, I*: *(Lui / G: către]* || 28 — *A*: *(În parte.)* Auzi? / *D, G, H, I*: Auzi? || 29—35 — *(notele) numai în G, I* [29—32 — *inițial în G*: Materie fină și transparentă. || 32 — *G*: calde ale verii / *I*: verii || 33—35 — *inițial în G*: numele purtătorilor de baldachini.] || **102**, 3 — *numai în D, G, H, I*: *(Iese pin* [*D: în] dreapta.)* || 5 — *numai în D*: *(începînd a tuși)* / *G, H, I*: *(apucîndu-l tusa)* || 6 — *A, D, H, I*: tușesc / *G*: tușesc. *(Cade pe un scaun).* || **101**, 22 — **102**, 6 — *în B*:

Gallus! Lipsești! *(În parte.)* Auzi?... prescrie!

GALLUS

(tainic, Gettii)

Te-aștept la Blanduzia. *(Iese în dreapta.)*

POSTUM

Mă-năduș de mănie.

BIBLIOTECA — CENTRALĂ — UNIVERSITARĂ CLUJ-NAPOCA

Cutezător obraznic! *(Începe a tuși.)* Poftim;
chiar și tușesc. *(Cade pe un scaun.)* || 9 — *A, D, G, H, I*: POSTUM / *B*: POSTUM *(indignat)* || 22—26 — *A, D, G, H, I*: unui... unui... na! [...] *scaun.)* / *B*: unui gîrbov de tusă apucat.

Amorul amuțește cînd peptu-i zdruncinat...

(Se scoală.)

Am să mă plîng de Gallus și sper că pe-a lui spete
Amicul meu cu biciul va scrie lungi cuplete...
Dar ce zic?... Nu se poate de el să mă răzbun.
Sîntem în saturnale ș-un obicei... nebun.
La sclavi permite-a spune obrăznicii directe
Stăpînilor, în față grăind de-a lor defecte. [22 — *A*: unui gîrbov de tusă apucat. / *D*: unui... unui... *(tușește)* na! iar m-a apucat. / *G, H, I*: unui... unui... ⟨*inițial în G*: unui... gîrbov de tusă apucat...⟩ || 23 — *A*: Amorul ofticește ⟨*inițial*: amuțește⟩ cînd peptu-i zdruncinat. *(Se scoală.)* ⟨*adăugat marginal*: zbucimat⟩ / *D*: *(Oftînd.)* Amorul ⟨...⟩ zbuciumat.

(Cade pe un scaun.) / *G, H, I*:

Amorul ⟨...⟩ zbuciumat. || 24—26 — *redactarea inițială din A este anulată*:

Am să mă plîng de Gallus și sper că pe-a lui spete
Amicul meu cu biciul va scrie lungi cuplete. —

Această redactare este înlocuită cu altă variantă apropiată de cea definitivă. || 25 — *A*: va sorie / *D, G, H, I*: va-nscrie || 26 — *numai în G, H, I*: *(Cade ⟨...⟩ scaun.)* — *În A, în locul acestei indicații, urmau încă patru versuri anulate*:

Dar ce zic?... Nu se poate de el să mă răzbun.
Sîntem în saturnale, ș-un obicei... nebun
La sclavi permite-a spune obraznicii directe
Stăpînilor, în față grăind de-a lor defecte.] || 30 — *A, D*: *(afară în dreapta)* / *B, G, H, I*: *(afară)* || 31 — *A, B, D, G, H, I*: năpîrcă [*inițial în A*: șopîrlă] || **103**, 4 — *A, B*: SCAUR *(afară)* / *D, G, H, I*: SCAUR || 5 — *A, B, G, H, I*: *A* / *D*: Ha || 9 — *A*: *(intră, trăgînd [...] mînă)* / *B*: *(intră, ținînd de mînă pe Getta)* / *D*: *(intră cu Getta de mînă)* / *G, H, I*: *(intră [...] mînă)* || 22 — *A, B*: Coerax / *D, G, H, I*: Hebro || **104**, 4 — *A, B, G, H, I*: Ea / *D*: *(Turbat.)* Ea || 6 — *A*: *(cu glas dezolat)* / *B*: *(dezolat)* / *D*: *(jalnic)* / *G, H, I*: *(cu jale)* || 12 — *A*: *(căzînd pe un scaun)* / *B*: *(slab)* / *D, G, H, I*: *(în parte)* || 13 — *A, D, G, H, I*: Ceva [...] mîncat? [*inițial în A*: Ce trufe!... Ce păcat... /

Mă duc ceva să cat...] / *B*: *(În parte.)* Ceva [...] mîncat? || 14 — *A*: *(Cată pin bibliotece și [...] stînga.)* [*inițial*: *(Adoarme.)*] / *B*: *(Aruncă ochii prin biblioteci, deschide saltarul mesii [...] stînga.)* *D*: *(Caută prin biblioteci, apoi iese în stînga.)* / *G, H, I*: *(Cercetează [...] stînga.)* || 15 — *A, D, G, H, I*: POSTUM / *B*: POSTUM *(lui Scaur)* || 16 — *A, D, G, H, I*: dînsa? [...] turbare? / *B*: dînsa? || 18 — *A, D, G, H, I*: Vroiesc [...] mare / *B și, inițial, în A*: În dor de răzbunare

Vroiesc || 19 — *A, B*: Coerax / *D, G, H, I*: Hebro || 22 — *A, B*: *(apropiindu-se de panoplie)* / *D*; *(se apropie de masă și apucă stiletul)* / *G, H, I*: *(apropiindu-se [...] stilet)* || 23 — *A, B, D, G, H, I*: Barbare [*inițial în A*: Infame] || 25—29 — *(nota) numai în G, I* || **105**, 2 — *A, B, D, G, H, I*: Drăguță [*inițial în A*: Așteaptă] || 3 — *A, D, G, H, I*: cu / *B*: în || 7 — *numai în B, D, G, H, I*: *(repezindu-se spre [B, D: la] Getta)* || 8 — *A, B, D, G, H, I*: pe loc [*inițial în A*: ca] || 9 — *A, B, D, G*: Napîrcă / *H*: Omidă / *I*: Șerpoaică || *între r. 9—10, în G, anulat*: *(Getta apucă stiletul de pe masă.)* || 11 — *A*: *(apucînd stiletul depe masă)* [*inițial*: *(scoțînd un stilet)* / *< și B:>* *(smuncind un pumnar din panoplie)*] / *D* [*indicația lipsește*] / *G, H, I*: *(amenințîndu-l cu stiletul)* || 13 — *A, D, G, H, I*: mori! / *B*: mori!

(Scaur devine galbin și rămîne încremenit.) || 15 — *A*: *(lui Scaur)* / *B*: *(rîzînd)* / *D* [*indicația lipsește*] / *G, H, I*: *(lui Scaur, rîzînd)* || 16 — *A*: năpîrca e cu / *B, D, G*: năpîrca are / *H*: omida are / *I*: șerpoaica are || 17 — *A*: *(Scaur [...] și galbin.)* / *B* [*indicația lipsește*] / *D, G, H, I*: *(Scaur [...] spaimă.)* || 19 — *A*: *POSTUM, GETTA, SCAUR* [*anulat*: *GLUTTO*], *HORAȚIU și NEERA (Horațiu și Neera vin din stînga)* / *B*: *POSTUM, GETTA, SCAUR, HORAȚIU, NEERA* / *D*: *GETTA, POSTUM, SCAUR* [...] *intrînd din stînga)* / *G, H, I*: *Precedenții* [...] *stînga)* || 23 — *numai în A*: *(rîzînd)* / *G, H, I*: *(veselă)* || 24 — *A, D, G, H, I*: de viu înmărmurit [*inițial în A*: văpsit în chilimbar] / *B*: schimbat în chilimbar? *(Rîde.)* || 26 — *A, D, G, H, I*: ține-n [...] ascuțit? [*inițial în A*: indignată, cu mîna un pumnar / stilet] / *B*: indignată cu mîna pe pumnar? || **106**, 1 — *A, D, G, H, I*: SCAUR [*inițial în A*: POSTUM

Lui Scaur fă-ntrebare] / *B*: SCAUR *(gîngăvind de mînie)* || 2 — *A, B, D, G, H, I*: Horațiu, răzbunare [*inițial în A*: Horațiu, răzbunare; — *apoi*: Lui Scaur fă-ntrebare] || 3 — *A, B*: îndrăznit-au să-mi facă / *D*: cutezat-au să-mi facă / *G, H, I*: îndrăznit-au a-mi face || 4 — *A*: O clipă [...] eram [*inițial*: Încă-o clipă ⟨...⟩ eram] / *B, D*: clipă [...] eram / *G, H, I*: O clipă [...] eram chiar || 10 — *A, D, G, H, I*: Stăpîne / *B și, inițial, în A*: Întreabă-l || 12 — *A*: *(rîzînd)* / *B*; *(rîzînd, lui Scaur)* / *D, G, H, I*: *(lui Scaur, rîzînd)* || 17 — *A, D, G, H, I*: Eu [...] tale / *B și, inițial, în A*: Azi n-am nici o putere; sîntem

în saturnale; *apoi în A și G*:

Nu-s instrumentul || 17—26 — *redactarea inițială din A este anulată ilizibil* || 19 — *A*:

Atunci mi-o vinde mie... / *D, G, H, I*: Așa [...] vinde ... || 19—24 — *în B*:

Atunci mi-o vinde mie cu orice preț... voi ști
Să-mi fac dreptate însumi.

HORAȚIU

Cearcă-a te liniști,
Mai bine.

SCAUR

Spune-ndată ce somă vrei? / *I*: Așa [...] să || 21 — *A*: S-o vînd / *D, G, H, I*: Pe ea || 22 — *A, D, G, H, I*: Că [...] dispus [*inițial în A*: Că eu, a mă desface de sclavi, aș fi dispus] || 24 — *A, H, I*: Oricare preț ai / *D*: Zi; orice preț vei / *G*: Zi, oricare preț ai || 29 — *A, D, G, H, I*: cu trei cuvinte / *B*: cu-a sa cchire || **107**, 2 — *A, D, G, H, I*: Ce [...] mie? / *B și, inițial, în A*: Ce? ai de gînd cu mine să stai în [*A*: stai în / / intri-n] concurență? || 5 — *A, D, G, H, I*: mojicie / *B și, inițial, în A*: insolență || 7 — *A*: *(pornit)* / *B, D, G, H, I*: *(furios)* || 8 — *A, D, G, H, I*: Mojic? [*inițial în A*: Ai zis? ... Cum? / Repetă] / *B*: Repetă... || 10 — *A, D, G, H, I*: Dar, mojicie / *B și, inițial, în A*: Insolență || 11 — *A*: SCAUR *(furios)* / *B, D, G, H, I*: SCAUR || 17 — *A*: *(lui [...] împace)* / *B, D*: *(lui Postum)* / *G, H, I*: *(lui [...] liniștească)* || 21 — *A*: din cimitiruri / *B, G, H, I*: din lumea moartă [*inițial în G*: de cimitire] / *D*: de lume moartă || 23 — *A, D, G, H, I*: dogit / *B*: urît || 24—25 — *A*: POSTUM *(lui Scaur)*

Profiți [...] lată / *B și, inițial, în A*:
Cuc răgușit!

POSTUM

Scit barbar!

SCAUR

Nu vezi, bătrînă streche,
Că gura-ți, cînd zîmbește, se mușcă de ureche?

HORAȚIU

(la [A: între] amîndoi)

Rușine vouă...

NEERA

(încet, lui Horațiu) [*în A, anulat*: *(lui Horațiu, încet)*]

Lasă-i!... Zburliți, cu ochii roși,
Ei vreu să imiteze o luptă de cucoși. *(Rîde.)* [*numai în B*:

POSTUM

(lui Scaur)]

Profiți de-a saturnalei licență desfrînată.

[*în A*: licență desfrînată / de voia desfrînată] / *D, G, H, I*: POSTUM [...] lată || 26 — *A*: să-ți probezi, abjecte [*inițial*: infame] / *B*; să probezi, abjecte / *D, G, H, I*: să-ți probezi, mișele || 27 — 30 — *(nota) numai în G, I* || **108**, 3 — *A*: Horațiu, nouă [*inițial*: șepte] sute sesterși pe Getta / *D, G, H, I*: *(Lui [...] Getta [inițial în G*: Horațiu, nouă sute sesterși pe Getta...] || 4 — *A*: HORAȚIU *(serios)* / *D, G, H, I*: HORAȚIU || 5 — *A, D, G, H, I*: Zău [*inițial în A*: Eu / Zău] || 6 — *A, G, H, I*: Găsesc / *D și, inițial, în G*: *(Serios.)* Găsesc || 3—7 — *în B*:

Horațiu! șepte sute sesterși pe Getta.

POSTUM

Eu, / *I*:

(Lui [...] POSTUM || 21—22 — *A*: *(Emoțiunea Gettii merge tot* [...] *continuă.)* / *B*:

GETTA

(în parte, umilită)

Mizerie!... prin sînge fior de moarte-mi trece.

(Emoțiunea ei merge crescînd în vreme ce scena continuă.) / *D*: *(Emoțiunea Gettii merge crescînd în toată scena aceasta.)* / *G, H, I*: *(Emoțiunea* [...] *continuă.)* || 23 — *A*: NEERA *(merge de se pune pe un scaun, alături cu Horațiu)* / *B, D, G, H, I*: NEERA || 26 — *A, B, D, G*: urcați [*inițial în A*: hareci] / *H, I*: urmați || 27 — 29 [*lipsesc din A*] / *B*: *(se pune pe un scaun. Horațiu stă în picioare lîngă dînsa.)* / *D, G, H, I*: *(Neera se pune* [*D*: așează] [...] *lîngă mesuța din stînga* [*inițial în G*: *în mijlocul scenii*]. *Horațiu, îngrijit, urmărește cu ochii* [*D*: *observă*] [...] *indignare.)* || **109**, 2 — *A, D, G, H, I*: *(în* [...] *durere)* / *B*: *(cu durere, în parte)* || 3 — *A, B și, inițial, în G*: vai! îmi trebuia [*inițial în A*: ah! iată și] / *D, G, H, I și adaos marginal în A*: vai! îmi lipsea || 5 — *A, D, G, H, I*: dată. / *B*: dată. *(Bate în palme o dată.)* || 9 — *A, D, G, H, I*: Adjudecat [*inițial în A*: Hareci] / *B*: *(bătînd de două ori în palme)*: Adjudecat || 1 — **110**, 4 — *variante anterioare anulate în A*:

NEERA

Postum, nu-ți perde rîndul: privește, marfa-i bună,
De gust, frumoasă, dulce, rotundă ca o lună.

GETTA

(în parte, ascunzîndu-și obrazul de rușine
[anulat anterior: și plîngînd])

POSTUM

Stai! [*anulat anterior*: Eu] Dau un talentum ce face îndoit
De ce-au dat Scaur.

NEERA

Bine, ești om neprețuit.
Adjudecat o dată... adjudecat de... două...
[*anterior*: A ta cred c-a să fie... Hareci o dată...]

SCAUR

Stăi... doi talenți.

POSTUM

Trei.

SCAUR

Patru.

POSTUM

Cinci.

SCAUR

Șase.

POSTUM

Șepte.

SCAUR

Nouă.

NEERA

Postum, privește-n dreapta [*anterior*: încă]: ce păr! ce ochi! ce dinți! —

Variantă marginală anulată:

NEERA

Postum, nu-ți perde rîndul, privește, marfa-i bună,
De gust, frumoasă, dulce, rotundă ca o lună.

GETTA

(acoperindu-și obrazul de rușine)
[*anterior*: *A!*] O! ceruri!

HORAȚIU

(Neerii)
Taci, Neeră.

NEERA

(continuînd)
[*anterior*: Privește-n dreapta!] Ce păr! ce ochi! ce dinți! ‖
109, 11—22 — *în B*:
De gust, frumoasă, dulce, rotundă ca o lună.

GETTA

(cu lacrimi, ascunzîndu-și obrazul)
A!

POSTUM

Stăi... Dau un talentum ce face îndoit
De ce-a dat Scaur.

NEERA

Bine! ești om neprețuit.
Adjudecat o dată. Adjudecat de două.

SCAUR

Stăi: doi talenți!

POSTUM

Trei.

SCAUR

Patru!

POSTUM

Cinci!

SCAUR

Șase!

POSTUM

Șepte!

SCAUR

Nouă!

NEERA

Postum, privește-n dreapta: / *I*: HORAȚIU [...] NEERA || 12 — *A*: *(vrînd să o oprească)* / *D*: *(cu rugăminte)* / *G, H, I*: *(vrînd* [...] *urma)* || 15 — *A*: *(continuînd)* / *D, G, H, I*: *(urmînd)* || 16— *A și, inițial, în G*: vie [*inițial în A*: dulce] / *D, G, H, I*: albă || 18 — *A*: *obrazul de rușine)*/ *D*: *obrazul)* / *G, H, I*: *obrazul cu mînele)* || 19 — *A, D, G, H, I*: 0! [*în A, anulat continuarea*: Ceriuri!] || 22 — *A*: NEERA *(continuînd)* / *D, G, H, I*: NEERA || 24 — *A, D, G, H, I*: vă opriți / *B*: te opri || 26 — *A*: *(cu indignare, plîngînd)* / *B*: *(tare, cu indignare)* / *D, G, H, I*: *(plîngînd)* || 27 — *A, D, G, H, I*: Ah! / *B*: A!! || 28 — *A*: HORAȚIU *(sculîndu-se uimit)* / *B, D*: HORAȚIU *(uimit)* / *G*: HORAȚIU *(tulburat)* / *H, I*: HORAȚIU || **110**, 2 — *numai în D*: *(cu desperare)* / *A, G, H, I*: *(disperată)* || 3—7 — *A, D, G, H, I*: Priviți [...] neam / *B*: *(Neera se scoală tulburată. Toți rămîn împietriți.)*

Priviți plîngînd această nemernică ființă
Perdută-n înjosire... Priviți unde-a căzut!
Eu, fiică de șef [4 — *A, D, G, H, I*: umilire ⟨ *inițial în A*: umilință⟩ || 5 — *A, D, G, H, I*: voi ⟨ *A*: o⟩ ⟨ ...⟩ înjosire ⟨ *inițial în A*: Perdută-n înjosire... Priviți unde-au căzut⟩ || 7 — *A*: fiică de neam ⟨ *inițial*: șef⟩ / *D, G, H, I*: viță de neam ⟨ *inițial în G*: fiică de șef⟩] || **9** — *numai în H, I*: *(arătînd* [...] *Postum)* || 12 — *A*: *(apropiindu-se)* / *B, D*: *(apropiindu-se de ea)* / *G, H, I*: *(apropiindu-se de Getta)* || 15 — *A*: *(în exaltare dureroasă)* / *B*: *(cu exaltare dureroasă)* / *D*: *(în culmea durerei)* / *G, H, I*: *(exaltată)* || 16 — *A, D, G, H, I*: grozav amar / *B*: amar grozav || 17 — *A, D, G, H, I*: a fi victima războiului barbar / *B și, marginal, anulat, în A*: de-a [*A*: a] fi victima războiului și sclav || 19 — *A, B, D, G, H, I*: prin cruzime [*inițial în A*: pentru-un suflet] || 21 — *A, D, G, H, I*: onorul de-i pătat / *B*: cu-onorul degradat || 22 — *A, B, D, G, H, I*: ah! vină [*inițial în A*: aleargă] || 23—24 — *A, B*: *(Ridică* [*A*: A!... *(Ridică] pumnarul ca să se înjunghie.)* [*A*: *și leșină)*] A!... *(Leșină.)*

HORAȚIU

(oprindu-i brațul) / *D, G, H, I*: *(Ridică stiletul și vrea* [*D*: *ca*] [...] HORAȚIU || 26—30 — *A*: NEERA *(venind lîngă*

Getta) / *B*: NEERA *(alergînd)* / *D, G, H, I*: GETTA [...] *Getta)* [27 — *D*: *(leșină în brațele lui)* / *G, H, I*: *(leșinînd* ⟨...⟩ *Horațiu)* || 28 — *D*: Ah!.../ *G, H, I*: A!] || **111**, 2 — *A, B, D, G, H, I*: Apă [*inițial în A*: Ba nu] || 3 — *A*: *(Postum aduce un scaun.)* [*inițial*: *(Postum* / *Neera aduce un scaun pe care Horațiu așează pe Getta. Postum iese în stînga.)*] / *B*: *(Postum iese alergînd în stînga. Horațiu așează pe Getta pe un scaun.)* / *D, G, H, I*: *(Postum* [...] *Getta.)* [*D, G, H, I*: *aduce* ⟨ ...⟩ *Getta.)* ⟨ *inițial în G*: *iese răpede în stînga.)*⟩] || 8 — *A*: Cum? Eu? / *B*: *(ofensat)* Cum? Eu? / *D, G, H, I*: Eu? || 11—12 — *A*: Ieșiți! [*marginal*: Ieșim] Sînteți [...] priviți [*inițial*: Nu merităm cu Getta alăturea să fim; *marginal*: privim] / *B, D, G, H*: Ieșim! Sîntem [...] privim. / *I*: Dar. Ieșiți! Sînteți [...] priviți. || 13 — *A, B*: *(Iese cu Scaur* / *D*: *(Postum și Scaur iese* / *G, H, I*: *(Horațiu* [...] *iese* || 15 — *A, B*: *NEERA, GETTA* / *D, G, H, I*: *GETTA, NEERA* || 16—18 — *A, B, G, H, I*: *(Getta* [...] *compătimire.)* / *D*: *(Neera deschide tunica Gettii, îi varsă în sîn esența dintr-un flacon de aur; o face să aspire esența și o îngrijește cu compătimire.)* [16 — *A, B*: *(Neera deschide puțin tunica Gettii și-i* / *G, H, I*: *(Getta* ⟨ ...⟩ *îi* ⟨ *inițial în G*: *tunica de la pept*⟩ || 17—*A*: *esență* ⟨ *anterior*: *apă*⟩ ⟨...⟩ *respire* / *B*: *o esență dintr-un flacon de aur; o face să respire* / *G, H, I*: *esență* ⟨ ...⟩*aspire* || 18 — *A, B și, inițial, în G*: *o freacă ușor la tîmple și o dismiardă.)* / *G, H, I*: *și o* ⟨ ...⟩ *compătimire.)*]|| 22 — *A*: *(oftează și deschide ochii)* / *B*: *(trezindu-se)* / *D*: *(deschizînd ochii)* / *G, H, I*: *(deschide ochii)* || 23 — *A, B, D, G, H, I*: A [*A*: Ah] [...] se-ntîmplă [*inițial în A*: Neera? Ce se-ntîmplă / Ce-i cu mine] || 25 — *A, B, D, G, H, I*: ești lîngă mine [*inițial în A*: Cum te simți?] || 26 — *A, B, G, H, I*: GETTA / *D*: GETTA *(cu glasul slab)* || 27 — *A, B, D, G, H, I*: Mi-e [*inițial în A*: Bine. Mi-e] [...] ce-i [*inițial în G*: Ah!] || **112**, 4 — *A, D, G, H, I*: *(veselă)* / *B*: *(veselă, sculîndu-se)* || 8 — *A, D, G, H, I*: Între [*D*: Dintre] Postum și / *B și, inițial, în A*: A lui Postum cu || 10—11 — *A, B*: A! / *D*: Vai! / *G, H, I*: *(cu amărăciune)* Vai! || 14 — *A, D, G, H, I*: tu ai / *B și, inițial, în A*: Getta - ar || 15 — *A, D, G, H, I*: s-ajungi iar de / *B și, inițial, în A*: să fie de || 17 — *numai în D, G, H, I*: *(sculîndu-se)* 20 — *A, B, G, H, I*: *(observînd-o)* / *D*: *(cu intențiune)* || 25 — *A, D, G, H, I*: Știi cît [...] îndurător [*inițial în A*: O! dar ⟨ ...⟩ îndurător / strălucitor / dominător] / *B*: Știu cît [...] mîngăitor || 27 — *A, D*: *(observînd-o)* *B* [*indicația lipsește*] / *G, H, I*: *(cu intențiune)* || 28 — *A, B, D, G, H, I*: cuprins [*inițial în A*: robit] || 29 — *A*: în taină [*inițial*: așa e?] cum merită / *B, D, G, H, I*: în [...] trebuie [*B*: merită] || **113**, 2 — *A, D*: către / *B, G, H, I și, inițial, în A*: pentru || 3 — *A*: NEERA *(cu mirare și îndoială)* / *B*: NEERA *(cu îndoială)* / *D, G, H, I*: NEERA || 6 — *A*: *naivitate* / *B, D, G, H, I*: *inocență* || 13 — *A, B, D, G, H, I*: sînt încă tulburată [*ini-*

ţial în A: Mă simt cam ameţită] / *B*: Mă simt încă-ameţită || 14 — *A, B, G, H, I*: să / *D*: să-l || 16 — *A, D, G, H, I*: vină-ndată / *B şi, iniţial, în A*: vin', iubită || 17 — *A, B şi, iniţial, în G*: aice, puţin să ne-odihnim. *(Arată uşa din fund.)* / *D, G, H, I*: iubită [...] odihnim. || 21 — *A, B*: *(sărutînd-o)* / *D, G, H, I*: *(susţinînd-o* [...] *sărutînd-o* [*D*: *o sărută*] *)* || 23— *A*: *(Neera susţine pe Getta de talie; împreună intră în camera din fund.)* / *B*: *(Neera, susţinînd pe Getta, intră în odaia din fund.)* / *D, G, H, I*: *(Iese* [...] *biblioteci.)* || 24—27 — *(nota) numai în G, I* [26 — *G*: de / *I*: cu] || **114**, 3 — *A, D, G, H, I*: *preocupat*) / *B*: *preocupat şi îngrijit)* || 4 — *A, D, G, H, I*: Unde-i / *B*: Unde-s || 5 — *A, B şi, iniţial, în G*: ce dă rensufleţire [*apoi, în G, şi*: s-aline-a ei simţire] / *D, G, H, I*: s-aline-a ei mâhnire. || 6 — *A, B*: *(Aleargă la* / *D, G, H, I*: *(Se apropie de* || 8 — *numai în D, G, H, I*: *(Vine în scenă.)* || 9 — *A şi, iniţial, în G*: tainic / *B*: straniu / *D, G, H, I*: mare || 11 — *A, D, G, H, I*: neam / *B şi, iniţial, în A, G*: şef || *între r. 11—12, în A, patru versuri anulate*:

O! ce transfigurare pe chipu-i au lucit
Cînd au atins de sînu-i pumnarul ascuţit!
Din inima-i fecioară pe fruntea ei senină

[*anulat anterior*: Şi-n ochi] Se răspîndise o flacără divină. || 13 — *A, D, G, H, I*: său / *B*: ei || 14 — *A, B şi, iniţial, în G*: splendidă / *D, G, H, I*: nobilă || 16—19 — *numai în D, G, H, I*: O! [...] lumină. [17 — *D, G, H, I*: răpezit ⟨ *iniţial în G*: ascuţit⟩ || 19 — *D, G, H, I*: Se ⟨ ...⟩ lumină. ⟨ *iniţial în G*: Şi-n ochi se răspîndise o flacără divină.⟩] || 21 — *A, B, D, G, H, I*: De-abie [...] de moarte s-o feresc [*iniţial în A*:

Aş fi murit eu însumi cu ea... căci o iubesc / De-abie ⟨ ...⟩ stiletul să-i smuncesc] / *B*: De-abie [...] stiletul [*iniţial*: pumnarul] să-i smuncesc || 22—**115**, 2 — *redactarea iniţială din A este anulată ilizibil* || **114**, 23 — *A*: GETTA *(iese din camera din fund)* / *B*: GETTA (*Neera se arată ascunsă după uşa din fund; ea ascultă)* / *D, G, H, I*: GETTA || 25 — *A, B, G, H, I*: *(tresărind)* / *D*: *(în parte)* || 26 — *A*: A! Iat-o! [...] eşti bine / *B*: A! Iat-o! [...] eşti bine?-ţi / *D*: Ea-i! *(Gettii)*. [...] spune-mi, eşti bine / *G, H, I*: Ea-i [*iniţial în G*: Ea-i!... iat-o!] *(Tare.)* [...] spune, eşti bine || 28 — *A, D, G, H, I*: scena, fără ştire-mi / *B*: barbarele scene || 31—32 — *A, D, G, H, I*: fii blînd [...]-ngrozitor / *B*: Eu trebuie să te-mplor!

A fost o nebunie... ah! fii îndurător! [32 — *A, D, G, H, I*: Căci ⟨ ...⟩ -ngrozitor ⟨ *iniţial în A*: Am fost în exaltare... tu fii îndurător...⟩] . **115**, 1 — *A, B şi, iniţial, în G*: condemnată / *D, G, H, I*: osîndită || 9 — *numai în B, D, G, H, I*: *(confuză)* || 12 — *A, B*: sub [*iniţial în A*: în] cchii mei / *D, G, H, I*: tu jună, tu, || 27 — *A, B şi, iniţial, în G*: Horaţiu / *D, G, H, I şi, iniţial, în A*: Stăpîne || **116**, 2 — *numai în A, B, G, H, I*: *(luptîndu-se cu sine)* || 6 — *A, B, D, G, H, I*: de-a mea [*iniţial în A*: şi de] || 7 — *A*: *(Getta tresare)* / *B, D* [*indicaţia lipseşte*] / *G, H, I*: *(Getta* [...] *depărtează)* || 8 — *A*: Şi sufer [*iniţial*: Ai crede-o] [...] amantele / *B*: Ai crede-o? [...] amantele / *D, G, H, I*: Şi sufer! [...] alesul || 11 — *A, G, H, I*: nemuritoare / *B*: nepăsătoare / *D şi, iniţial, în A*: neperitoare || 12 — *A, B, G, H, I*: ca acum / *D*: care-acum || 14 — *A, D, G, H, I*: sînu-mi / *B şi, iniţial, în A*: suflet || 17 — *A*: dulci simţiri, divine [*iniţial*: ardente] / *B*: mari simţiri, ardente / *D, G, H, I*: dulci simţiri, înalte [*iniţial în G*: nalte, dulci simţiri] || 18 — *A, D, G, H, I*: Tu [*iniţial în G*: *(Se apropie de Getta.)* Tu] / *B*: *(Ie mîna Gettii.)* Tu || 23 — *A, B, G, H, I*: (*în* / *D*: *(uimită, în* || 24 — *A, D, G, H, I*: Ce-aud? / *B şi, iniţial, în A*: Ah! tremur [*apoi, în A, şi*: O! ceruri!] || 26 — *A, D, G, H, I*: Copilă scumpă / *B şi, iniţial, în A*: Dragă [*A*: Ah! Dragă] Getta || 27 — *A, B şi, iniţial, în G*: ş-accente / *D*: de patimi / *G, H, I şi, iniţial, în D*: *ş-avînturi* || 28 — *A, D, G, H, I*: tine / *B*: sine || 30 — *A, D, G, H, I şi, iniţial, în B*: doru-mi / *B*: visu-mi || 32 — *A, D, G, H, I*: Şi [...] dorul meu n-ar [*A*: dînsul nu ar] creşte [*iniţial în A*:

Şi de n-ar creşte-n mine doru-mi care creşte / dacă-n a mea viaţă cu dînsul nu ar creşte] / *B*: De nu ar creşte-n mine cu doru-mi ce tot creşte || 24 — *A*: *(O ie de mînă.)* / *B*: *(O mică pauză. Getta, tulburată, îşi retrage mîna.)* / *D, G, H, I*: *(Ie* [...] *mînă.)* || 35 — *A, D, G, H, I*: nu e scutit / *B*: scutit nu e || **117**, 1 — *A, B, D, G, H, I*: vin [*iniţial în A*: mare] || 6 — *A şi, iniţial, în G*: sufletu-mi, ferice, se suie [*iniţial în A*: sufletul meu gingaş se-nalţă] / *B, D, G, H, I*: sufletul meu, Getta [*B*: gingaş], se suie || 11 — *A, D, G, H, I*: crudă / *B şi, iniţial, în A*: oarbă || 13 — *A, B, D, G, H, I*: Ce [...] simţi [*iniţial în A*: Ce vrei să spui] || 22 — *A, D, G, H, I*: Ca omul fără cuget [*iniţial în A*: ce s-arată] / *B*: Mai vil decît un suflet || 23 — *A, D, G, H, I*: înfrînat urgia grozavei [*iniţial în A*: avîntul cumplitei] / *B*: pus tu frîu-n gheara cumplitei || 26 — *A, B, D, G, H, I*: tu [*iniţial în A*: căci] || 32—33 — *A, B, G, H, I*: să pun masca [*iniţial în A*: să-i dau focul] iubirei... *(Cade-n genunchi.)* / *D*: să [...]iubirei... || 34 — *A, G, H, I*: Mi-e sufletul robit [*A*: răpit; *iniţial*: robit] / *B*: Al vieţii-mi drag ursit || *D*: Mi-e sufletul robit. *(Cade-n genunchi.)* || **118**, 2 — *A, D, G*: *(cu o dureroasă uimire)* / *B*: *(uimit)* / *H, I*: *(cu dureroasă uimire)* || 6 — *A, D, G, H, I*: GETTA / *B*: GETTA *(cu glasul stins)* || 13 — *A, D, G, H, I*: HORAŢIU / *B*: HORAŢIU *(amărît)* || 16 — *numai în G, H, I*: *(rugătoare)* || 18 — **119**, 20 — *redactarea iniţială din A a fost smulsă de Alecs. din caiet şi înlocuită cu cea aşternută pe verso f.* 102, *apropiată de cea definitivă* || **118**, 19 — 23 — *A*: *(singur)*

Mergi. / *B*: Mergi... [...] *(singur, stă puţin în tăcere, apoi cu glas tulburat)* / *D*: Mergi... *(Getta iese în dreapta, încet, zdrobită de emoţiune).*

(singur) / *G, H, I*: *(arătînd* [...] *(singur)* || 25 — *A, D, G, H, I*: lume-nșelătoare / *B și, inițial, în A*: crudă deșteptare || 26 — *A, D, G, H, I*: Noroc [...] deșertăciune / *B*: O! stingere de visuri și de dorinți nebune || 28 — *A, B, D și, inițial, în G*: la care-am aspirat [*inițial în A*: m-am urcat] / *G, H, I*: spre [...] urcat || 29—31 — *A, D, G, H, I*: Sfîrșit cumplit [*inițial în A*: Descepție] [...] *cade pe un* [*I*: *pe*] *scaun.)* [*A*: *(rămîne pe gînduri.)*] / *B*: *(Abătut.)*

Precum în sînul mării o insulă s-afundă,
Unica-mi mîngăiere în chaos se cufundă. || **119**, 2 — *A, B, D, G, H, I*: NEERA [*inițial în G*: NEERA *(intră din fund)*] || 3 — *A*; NEERA *(ieșind din camera din fund)* / *B, D, G, H, I*: NEERA || 4 — *A, B și, inițial, în G*: abătut / *D, G, H, I*: amărît || 5 — *A*: HORAȚIU *(tresărind)* / *B, D, G, H, I*: HORAȚIU || 10 — *numai în G, H, I*: *(sculîndu-se)* || 14 — *A, D, G, H, I*: Alesul / *B și, inițial, în A*: Amantul || 16 — *A*: *să rîdă)* / *B*: *a glumi)* / *D, G, H, I*: *să se arate vesel)* || 21 — *A, B, D*: auzit. *(Arată în* [*D*: *ușa din*] *fund.)* / *G, H, I*: auzit. || 25 — *A*: în față / *B și, inițial, în A*: ea însăși / *D, G, H, I*: în fața-mi || **120**, 2 — *A, B și, inițial, în G*: Nu crede; pasiunei [*inițial în A, B*: nebuniei] / *D, G, H, I*: O [...] mele || 3 — *A*: supus / *B, D, G, H, I și, inițial, în A*: învins || 8 — *A*: M-a părăsit rațiunea [*inițial*: speranța] de minți luminătoare [*inițial*: fermecătoare] / *B*: M-a părăsit speranța de minți fărmecătoare / *D, G, H, I*: Perdut-am [...] conducătoare [*inițial în G*: M-a părăsit rațiunea ⟨...⟩ luminătoare] || 9 — *A*: în urmă / *B, D, G, H, I și, inițial, în A*: pe lume [*inițial în G*: în urmă-i] || 12 — *numai în A, B, G, H, I*: *(cu sarcasm)* || 14 — *A, B, D, G, H, I*: vorbeai [*inițial în A*: rîdeai] || 17 — *A*: tainica Natură / *B, D, G, H, I*: tainele Naturei || 20 — *A, B, D, G, H, I*: Ești crudă [*inițial în A*: Poți rîde] || 21 — **121**, 16 — *redactarea inițială din A a finalului scenei VIII pare a fi fost mai amplă și a fost smulsă din caiet* || **121**, 5 — *A, D, G, H, I*: Neeră [...] distinge [*inițial în A*: iubește] / *B*: *(mîndru)* Neeră [...] distinge || *între r.* 7—8 — *în B*: *(Neera, apropiindu-se de fereastă, aruncă ochii afară.)* || 9 — *A*: *privind* [...] *și rîzînd cu hohot)* / *B*: *(zbucnind în rîs)* / *D*: *(privind* [...] *rîde)* / *G, H, I*: *(privind* [...] *rîde cu hohot)* || 15 — *numai în G, H, I*: *(ironică)* || 18 — *A, D, G, H, I*: sclav! / *B*: *A!* || 20 — *numai în D, G, H, I*: *(luînd* [...] *apropiindu-l de* [*D*: *aducîndu-l la*] *fereastă)* || 24 — *A, B*: de-abie / *D, G, H, I*: abia || 28 — *A, D, G, H, I*: vezi?... / *B*: iată — || 29 — *A, G, H, I*: HORAȚIU / *B, D*: HORAȚIU *(furios)* || 30 — *A*: lor! [...] *ie o spadă din panoplie.)* / *B*: lui! / *D, G, H, I*: lor! [...] *ie* [*D*: *apucă*] [...] *masă.)* || **122**, 2 — *A*: *(spariată)* /

D, G, H, I: *(îngrozită)* || 4 — *A*: *fereastă.)* / *D, G, H, I*: *fereastă* [...] *răcnet* [*G, H, I*: *răcnet de groază*].*)* || 5 — *A*: *(Țipă cu groază.)* Ah! / *D, G, H, I*: A! || 7—8 — *A*: *GALLUS, GETTA (intră răpide* / *D*: *GALLUS și GETTA (intră răpide* / *G, H, I*: *GETTA* [...] *intră pe ușa* || 8—9 — *A*: *POSTUM, GLUTTO* / *D, G, H, I*: *GLUTTO și POSTUM* || 9 — *A*: *pe pragul ușii în* / *D, G, H, I*: *în* || 11 — *numai în D*: *(vesel)* / *G, H, I*: *(cu bucurie)* || 13 — *A*: HORAȚIU *(scoțînd spada din teacă)* / *D*: HORAȚIU *(amenințător)* / *G, H, I*: HORAȚIU || 16 — *A*: *(demn)* / *D, G, H, I*: *(punîndu-se dinaintea Gettii)* || 18 — *A, D*: Sînt / *G, H, I*: *(Cu mîndrie.)* Sînt || 20 — *A, D și, inițial, în G*: GETTA *(arătînd manuscrisul lui Horațiu* [*D*: *perdut*; *G*: *găsit*]*)* / *G, H, I*: GETTA || 21 — *A, B*: ne condamni / *G, H, I*: ne-osîndești || 23 — *numai în G, H, I*: *(Arată manuscrisul.)* || 27 — *A*: *(Lui Gallus și Gettii)* [...] o justă / *D, G, H, I*: *(Tare.)* [...] cumplita-mi || 29 — *A*: *(Gallus și Getta cad în genunchi.)* / *D, G, H, I*: *(Getta* [...] *îngenunchează.)* || 31 — *A*: *(apropiindu-se de Horațiu)* / *D*; *(indicația lipsește]* / *G, H, I*: *(vrînd* [...] *Horațiu)* || 32 — *A, G, H, I*: de-al tău nume [*inițial în A*: fii demn] fii demn. / *D*: de [...] demn. *(Vrea să-l reție. Horațiu îl respinge.)* || **123**, 2 — *numai în A, G, H, I*: *(asemine)* || 3 — *A, G, H, I*: Ah! fii / *D*: Fii || 4—22 — *redactarea inițială din A, probabil în urma observației marginale făcute cu creion roșu de altă mînă*: „Nu e contra convenienței antice?", *a fost anulată de V.A.*:

(Horațiu îi respinge, se apropie de Gallus și de Getta, ridică spada... anulat: *și] apoi, zîmbind și cu o mișcare lină, atinge* [*anulat*: *cu ea*] *spada de capetele sclavilor.)*

Fiți liberi după uzul poporului roman.
(Aruncă spada.)
Și-acum veniți în brațe-mi, copii!

(Variantă marginală, de asemenea anulată:

De-acum lumea fie a voastră [*anterior*:
a voastră fie lumea!]
De-acum a voastră lumea [*anulat*: întreagă.

GALLUS și GHETTA
(dîndu-i cartea)
[*anulat*: A!] Și tu al ei.

HOR
Tu, carte.

Varianta inițială, anulată, continuă:

(Cu exaltare.) Posteritate, lume, vă las un mare leg.
O! glorie, Horațiu nu va peri [*inițial*: muri] întreg.

(Întinde Neerii mîna.)

Neeră, noi la Roma.

SCAUR

Cu noi dar cum rămîne?
Cu ce ne-alegem, Glutto?

GLUTTO

Cu ce-i vroi, stăpîne.

POSTUM

(arătînd pe Getta lui Scaur)

Privește, o comoară perdut-ai, Scaur.

SCAUR

(desperat)

Vai!

POSTUM

Știi vorba: *Margaritas ante...*

GLUTTO

(rîzînd)

Așa-i... așa-i! || 4 — *A, G, H, I: îi respinge, se / D: se* || 5 — *A, D, G, H, I: apoi [inițial în G: deodată]* || 6 — *A, G, H, I: cap) / D: cap și zice)* || 8 — *A:* roman. */ D, G, H, I:* roman. *(Azvîrle spada.)* || 9 — *A:* Ș-acum / *D, G, H, I:* De-acum || 11 — *A: (dîndu-i cartea) / D: (dînd manuscrisul lui Horațiu) / G, H, I: (dîndu-i manuscrisul)* || 14 — *numai în D: (pătruns) / G, H, I: (în parte)* || 19—22 — *numai în D, G, H, I: (Postum [...] cade.)* [19 — *D: și îl felicită / G, H, I: felicitîndu-l* || 20—21 — *D: fericire. / G, H, I: fericirea ce i-a cuprins;* || 22 — *D, G; cade.)*

Fine. */ H, I:* c a d e.)]|| **122, 2 — 123, 22 — *B:*** *(sardonic)*

Horațiu, nu plînge, fii barbat.

HORAȚIU

Pe Getta o înșală, pe mine m-a-nșelat. *(Se răpede la panoplie.)*

NEERA

Sînt tineri... Aurora spre soare...

HORAȚIU

(smuncind o spadă)

Răzbunare!

NEERA

Atîta grea urgie pe-o biată sărutare!...

(Horațiu scoate spada din teacă și se îndreaptă spre ușa din dreapta.)

NEERA

(spăimîntată)

Ce faci?... Ce vrei?... Horațiu, mă sperie-al tău gînd.
(Cătînd pe fereastă.) A!... iată-i împreună vin vesel alergînd.

SCENA IX

***HORAȚIU, NEERA, GALLUS* și *GETTA* (intră din dreapta), *POSTUM, SCAUR, GLUTTO* (intră din stînga)**

GALLUS

(vesel)

Stăpîne...

HORAȚIU

(ridicînd spada)

Sclav abjecte!... Știu tot, mori!...

TOȚI

(speriați)

A!!

GETTA

(punîndu-se dinaintea lui Gallus)

Oprește!

NEERA și POSTUM

(alergînd)

Horațiu...

GALLUS

(mîndru și supus)

Poți ucide pe sclavul tău. Lovește!
Sînt brenn!... Aștept în pace verdictul tău suprem,
Ferice de-a-ți aduce perdutul tău poem.
(Întinde lui Horațiu manuscrisul.)

HORAȚIU

(scăpînd spada)

Poemul meu?... Ah! iată-l!... *(Exaltat)*
Ovidie, sperare!...
Corona nemuririi în ochii mei apare!...
Posteritate, lume, vă las un mare leg!...
O! glorie, Horațiu nu va muri întreg!...
Ferice care-n viață de geniu are parte!...
Deschideți-vă, ceruri!... Periți, visuri deșarte!
(Intorcîndu-se către Gallus și Getta.)
Voi, în genunchi!...
(Gallus și Getta îngenunchează.)

NEERA
Horațiu, fii mare.

GETTA
(implorînd)
Fii uman!...

(Horațiu pune mînele lui pe fruntele lui Gallus și a Gettii.)

HORAȚIU
Fiți liberi după uzul poporului roman!
Ș-acum, veniți în brațe-mi, copiii mei...
(Gallus și Getta se aruncă în brațele lui Horațiu.)

GALLUS și GETTA
(fericiți)
Stăpîne!...

HORAȚIU
(întinzînd mîna Neerii)
Neeră, noi la Roma!...

SCAUR
(lui Postum)
Cu noi dar cum rămîne?

POSTUM
(arătînd pe Getta)
Privește ce comoară perdut-ai, Scaur!

SCAUR
(dezolat)
Vai!...

POSTUM
Știi vorba: *Margaritas ante...*

GLUTTO
(rîzînd)
Așa-i, așa-i!...

(Cortina cade.)
Mircești, 1882, / *I*: *(îngrozită)*

[...] cade.) ||

La finele ediției 1884, p. 135—145, se află următoarele variante la pasaje din actele II și III:

VARIANTĂ

la acturile II și III
precum s-a reprezentat în stagiunea 1883—1884.

SCENA XII

POSTUM
Acum spre celebrarea acestei mîndre zile
Să bem în sănătatea lui Scaur.

GLUTTO
(aprobînd grabnic)
Dar.

SCAUR
Zoile,
S-aducă vin din timpul lui Bibul și massic,
Să facem trei libații în modul cel antic
Neerii grațioase a cărei sorioare,
Trei grații, sînt modeste...

POSTUM
(zîmbind)
Și fără cingătoare...

(Zoil intră în casă și reiesă urmat de șese june sclave de diverse naționalități, îmbrăcate în costume bogate din țările lor. Ele aduc tablale de aur cu fructe, cupe de preț, cununi de flori, paste zăhărite etc. și le depun pe masă; apoi se retrag în fund și în dreapta, formînd grupe grațioase. Una din ele ține o liră în mînă.)

POSTUM

A! iată și o liră!... să-ncepem a cînta
Un himn lui Bachus... *(Ie lira și o prezentă Neerii.)*

NEERA

Fie după dorința ta.

(Servitoarele varsă vin în cupe: oaspeții ieu cupele și înconjură pe Neera.)

NEERA

(cîntă)

Io Bachus! falâ ție,
Cel mai vesel dintre zei.
Fă din viața-mi o beție
Dulce ca și ochii tăi!

TOȚI

Io Bachus!

SCAUR

(încîntat)

Neeră, ești o zee și ție mă închin! *(Se închină.)*

NEERA

Devii poetic, Scaur?

SCAUR

Și cum să nu devin
În față cu Horațiu ce-l văd în nerăbdare
Spre Olimp să ne urce cu dulcea lui cîntare.

HORAȚIU

Eu?

POSTUM

Să te văd, amice; recheam-acum din cer
Pe muza ta.

NEERA

Horațiu, dă-mi voie ca să cer
Și eu astă favoare.

HORAȚIU

Favoarea-i pentru mine...
etc. etc. etc.

(Scena urmează înainte pînă la intrarea Getii.)

SCENA XIII

PRECEDENȚII, GETTA (aducînd o amforă de aur)

HORAȚIU

(tresărind)

Getta! *(Lui Scaur.)* Îmi dai ce-oi vrea?... Postum,
Și tu, Neeră, marturi sînteți de-a lui cuvinte.

NEERA

Dar.

POSTUM

Dar; și mai adaog: las cine se desminte.

HORAȚIU

(lui Scaur)

A! tu pretinzi în față-mi că a cînta nu pot?
Cînd te-a cioplit natura, nu te-a sfîrșit de tot.

(Scena urmează înainte pînă ce Horațiu sfîrșește de a declama ultima strofă din Oda la Hébé: *Toți se scoală, aplaudînd.)*

POSTUM

(deșertîndu-și cupa)

Évghé!

NEERA

(se apropie de Horațiu și zice încet)

Cunosc acuma ascunsa ta gîndire.
Te-am urmărit cu ochii...

HORAȚIU

(zîmbind)

Ai darul de ghicire?

SCAUR

Horațiu, n-am ce zice; declar că-s încîntat
De oda ce din parte-mi tu ai improvizat,
Și, drept răsplată, darnic, țin mîna mea deschisă.
Alege-acum, poete, răsplata cea promisă.
Vrei aur? vrei palate? vrei statue? ce vrei?

(O mică pauză. Toți sînt în așteptare.)

HORAȚIU

Vroiesc pe Getta!

TOȚI

Getta?

GETTA

(transportată)

Pe mine? — o! Dumnezei!

SCAUR

(cu dispreț)

Pe Getta numai?

POSTUM

(dismierdînd bărbia Gettii)

Numai? he, he, răsplata-i bună!

SCAUR

Acum e timp să mergem voioși, toți, împreună
Alături-n triclinium[1]... ne-așteaptă un festin... —

GLUTTO

(lacom)

Hai!

ZOIL

(asemine)

Hai!

SCAUR

(lui Zoil)

Ba tu, afară!

ZOIL

(desperat)

Și... ce... mănînc?

POSTUM

(rîzînd)

Venin.

(Toți se îndreaptă spre ușă, în vreme ce Zoil se furișează pe după coloane, furios, și iese.)

---

[1] La început, romanii ședeau pe scaune la masă. Obiceiul de a mînca întinși pe paturi a fost luat de la națiile orientale, însă acest obicei avea loc numai la supeuri. Șala în care se făceau supeurile purtă numele de *coenatio* sau *triclinium*, după dispoziția celor trei paturi așezate împrejurul mesii și pe care mesenii se țineau culcați. Adeseori se puneau trei meseni pe același pat, întinzîndu-și picioarele la spetele unui altui și sprijinindu și cotul sting pe perne [V.A.].

SCENA XIV

PRECEDENȚII, HEBRO (alergînd din grădină, rupt, cu părul vulvoi)

HEBRO

Stăpîne!... Scaur!... oaspeți! săriți!... talharii!... Davii!

SCAUR

Ce este?

HEBRO

Răzvrătire!

TOȚI

Cum?

HEBRO

Au fugit toți sclavii!
Pe mine-ntr-un beci negru legat m-au aruncat.
Și ce-a fost pentru masă gătit, tot au furat.

SCAUR

Furat! *(Rămîne încremenit.)*

GLUTTO

Ce? filomele pe frigarele-nfipte?
Cegi grase din Tanais, trei ferte și trei fripte?
Tot? n-a rămas nimică? *(Se repede în casă.)*

HEBRO

Nimic?

TOȚI

A!

GLUTTO

(revenind)

Nimic!

[*errata din I îndreaptă*: Chiar nimic!]
Nici pîne, nici merinde!... cît despre vin, nici pic!
Sîntem perduți, vai mie!

POSTUM

Nici vin măcar, nici pîne?
Apoi, bogate oaspe, cu prînzul cum rămîne?

SCAUR

(trezindu-se din buimăceală)

Ah! unde-s?

POSTUM

Cine?

SCAUR

Sclavii.

POSTUM

Ce-ai face?

SCAUR

I-aș ucide!

GLUTTO

(scîncindu-se)

Ai mie-mi vine a plînge.

NEERA

(rîzînd)

Și mie-mi vine-a rîde.

POSTUM

(rîzînd)

Frumoasă festă!

SCAUR

(furios)

Rîdeți?

HORAȚIU

(rîzînd)

Și bună de descris...

POSTUM

Dar bine, -acum ce facem după atîta rîs?

HORAȚIU

La prînz la mine acasă vom merge, de vă place.
Vii, Scaur, împreună?

SCAUR

He! dați-mi bună pace.

HORAȚIU

Adio, dar.

NEERA

(cu dispreț)

Adio.

POSTUM

(lui Scaur)

Tu, de ți-a fi urît,
Îți spînzură, ilustre, o lingură de gît.

(Iese tustrei prin grădină rîzînd cu hohot. Getta îi urmează.)

HEBRO

(oprind pe Getta lîngă coloane)

A! scorpie, megeră! tu le-ai făcut pe toate.

GETTA

Sînt sclava lui Horațiu; nu te cunosc. *(Iese.)*

HEBRO

Să poate?
A! turb... *(Cade pe un scaun în fund.)*

[errata din I îndreaptă:

GETTA

Sînt sclava lui Horațiu, nu te cunosc.

HEBRO

Să poate?
Îmi scapi și-acum din gheare?

GETTA

Dar, și m-am răzbunat.

HEBRO

(căzînd pe un scaun)

A! turb...]

GLUTTO

A! mor de foame! *(Cade pe un jilț lîngă masă.)*

SCAUR

(cade pe un jilț în față)

A! sînt dezonorat!

(Cortina se coboară în hohotul oaspeților care dispar în grădină.)

VARIANTĂ

la actul III

(la ridicarea cortinei se aude în stînga prelud de liră)

SCENA I

GETTA, GALLUS (lîngă fereasta din stînga)

GETTA

Stăpînul nostru, vesel, la umbră, în grădină,
Cu oaspeții lui Scaur rîd, cîntă și fac cină.
Ascultă — acum Neera preludă-armonios
Să cînte-un himn lui Bachus.

NEERA

(cîntă între culise)

Io Bachus! numai ție
Mă închin, fă dar să moi
Între doi butuci de vie
Sub un soare-mbătător.

MESENII

Io Bachus!

GETTA

Ce glas melodios!
Mă simt pătrunsă, Gallus, de-o veselă uimire.
Ce văd, ce-aud aice îmi dă reînsuflețire
Și cred că visez încă. Din al restriștei val
Ieșind, respir ca omul ajuns înot la mal...
etc. etc. etc.

FINIS

In D (ms. 812, f. 64r — 66v) — Alecsandri notează o altă variantă pentru sfîrșitul actului II:

VARIANTĂ

la finele actului II

SCENA XIII

HORAȚIU (declamă strofa a treia din Oda la Hébé. *Toți se scoală de la locurile lor, aplaudînd)*

POSTUM

Évghé!

NEERA

(încet lui Horațiu)

Cunosc, Horațiu, ascunsa ta gîndire.
Ți-am urmărit ochirea.

HORAȚIU

(zîmbind)

Ai darul de ghicire.

SCAUR

Horațiu, n-am ce zice: declar că-s încîntat
De oda ce din parte-mi tu [*inițial*: strălucită ce]
ai improvizat
Și, drept răsplată, darnic, țin mîna mea deschisă.
Alege dar, poete, averea cea promisă.
Vrei aur? Vrei palaturi? Vrei statue?... Ce vrei?

(O mică tăcere. Toți sînt în așteptare.)

HORAȚIU

(apropiindu-se de Getta)

Vroiesc pe Getta.

TOȚI

Getta?

GETTA

(transportată)

Pe mine? -o! Dumnezei!

SCAUR

(rîzînd)

Pe Geta numai!...

POSTUM

Numai?... he, he! răsplata-i bună.

(Dismiardă bărbia Gettii.)

SCAUR

Acum e timp să mergem voioși toți, împreună,
Alături-n tricliniu... Ne-așteaptă cu festin...

GLUTTO

(lacom)

Hai!

ZOIL

(vesel)

Hai!

SCAUR

(lui Zoil)

Ba tu, afară!

ZOIL

(desperat)

Și ce mănînc? *(Iese rușinat.)*

POSTUM

(rîzînd)

Venim!...

SCENA XIV

PRECEDENȚII, HEBRO (vine alergînd din grădină, ruft, cu țărul vîlvoi, cu fața galbină)

HEBRO

Stăpîne!... Scaur!... Oaspeți!... Săriți... talharii!... Davii!

SCAUR

Ce este?

HEBRO

Răzvrătire!

TOȚI

Cum?

HEBRO

Au fugit toți sclavii.
Pe mine-ntr-un beci negru legat m-au aruncat
Și ce-a fost pentru masă gătit, tot au furat.

SCAUR

Furat? *(Rămîne buimăcit.)*

GLUTTO

Ce?... filomele pe frigărele-nfipte?
Cegi grase de Tanais, trei ferte și trei fripte?...
Tot, n-a rămas nimică? *(Se răpede în casă.)*

HEBRO

Nimică.

TOȚI

A!

GLUTTO

(întorcîndu-se desperat)

Nimic!
Nici pîne, nici merinde!... cît despre vin, nici pic!
Sîntem perduți, vai mie!

POSTUM

Nici vin măcar, nici pîne?
Apoi, ilustre oaspe, cu prînzul cum rămîne?

SCAUR

(trezindu-se din buimăceală)

A! unde-s?

POSTUM

Cine?

SCAUR

Sclavii.

POSTUM

Ce-ai face?

SCAUR

I-aș ucide.

GLUTTO

(scîncindu-se)

Ah! mie-mi vine-a plînge...

NEERA

(rîzînd)

Și mie-mi vine-a rîde.

POSTUM

(rîzînd)

Frumoasă festă!

SCAUR

(furios)

Rîdeți?

HORAȚIU

Și bună de descris.

POSTUM

Dar, bine, — acum ce facem după atîta rîs?

HORAȚIU

La prînz, la mine-acasă vom merge, de vă place.
Vii, Scaur, împreună?

SCAUR

(furios)

He, dați-mi bună pace.

HORAȚIU

Adio dar.

NEERA

(cu dispreț)

Adio.

POSTUM

(lui Scaur)

Tu, de ți-a fi urît,
Îți spînzură, ilustre, o lingură la gît.

(Iese tustrei prin grădină rizînd cu hohot. Getta îi urmează.)

HEBRO

(oprind pe Getta lîngă coloane)

A! Scorpie! Megeră!... tu le-ai făcut pe toate...

GETTA

Sînt sclava lui Horațiu... Nu te cunosc. *(Iese.)*

HEBRO

Se poate?
Îmi scapi și tu din mînă?

GETTA

Dar; și m-am răzbunat!

(Iese pin fund, lăsînd pe Hebro încremenit.)

HEBRO

(cazînd pe un scaun în fund)

A! turb!

GLUTTO

(cazînd pe un jilț, lîngă masă)

A! mor de foame!

SCAUR

(cazînd pe alt jilț, în față)

A! sînt dezonorat!

(Cortina cade în hohotul rîsului oaspeților care se depărtează prin grădină.)

Finele actului II. ||

Variantele de la p. 135—145 *din ed. 1884 se află și în ms. 2230 (G), cu unele mici diferențe:*

165. 3 — *G, I:* acturile II și III [*inițial în G:* actul II] || **167,** 7 — *G, I:* înainte [*inițial în G: astfel*] || 22 — *G, I:* înainte [*inițial în G:* astfel] || 31 — *G:* Ți-am urmărit ochirea / *I:* Te-am [...] ochii || **168,** 6 — *G:* Neerii/ *I:* din parte-mi || 19 — *G, I:* (*cu* [*inițial în G: (rîzînd cu)*] || **169,** 5 — *G, I: (asemine)* [*inițial în G: (vesel)*] || **170,** 14 — *G, I: (revenind)* [*inițial n G: (revenind desperat)*] || 20 — *G, I:* bogate [*inițial în G:* ilustre] || **172,** 17 — *G: alt / I: un* || **173,** 13 — *G, I:* Io Bachus! [*inițial în G:* Numai ție] ||

Variantele din ed. 1884 se află, de asemenea, în Convorbiri literare (H), *fără nici o deosebire față de textul ediției (neîndreptat de erată!).*

La finele ms. 813 (A) sînt adăugate două file de format in-fclio (f. 106—107), scrise de V.A. pe ambele fețe, conținînd versuri traduse din Horațiu și alte însemnări folosite, de bună seamă, de poet în elaborarea piesei. Le reproducem aici:

HORAȚIU

Livre I.

Ode. I.

El știe, lasînd frîul la patru cai libii,
Să facă-a zbura carul pe cîmpii olimpii.

Cultiv în pace dulce pămîntul părintesc.

El pe un vas de Cipru înfruntă marea largă
Nepăsător de vîntul Africei și de valurile icariane.
Căci el nu se supune la jugul sărăciei.

Urmează patru versuri anulate:

Împlînd o cupă largă cu vinul din amforă,
Eu stau întins molatic, sub crengi, la umbra dulce
Pe-un pat de iarbă verde, aproape de-un izvor,
Ce curge furîndu-mi gîndul în cursul său ușor.]

Pe cînd în departare răsună cu asprime
Furorile Beloniei aprinsă de cruzime.

Anulat:

Încoronat de roze, m-apropii chiar de zei
⟨*marginal*: încoronat de mirtă⟩
Cîntînd din alăută de Lesbos și privind
O horă-n fundul luncii de nimfe și satiri.]

II. Apolon, zeul augurilor... Calul medului calcă țărîna
Cesarilor.

[*Anulat*:

III. Zeița ce domnește la Cipru să-ți zîmbească].

Ale-omenirei crime silesc pe Jupiter
Necontenit cu trosnet a sta-narmat în cer.

[*Anulat*:

N-avem în scurtul vieții nici timpul de-a spera.

IV. Și eu am fost pe marea iubirei furtunoase.
De-abia am scapat teafăr și ud pănă la oase.
VI. Copila mă respinge cu-o mînă-atrăgătoare.]

VI. [*Anulat*: Rod] Celebra Rhodon — Mitylenen — Ephesum — Corinthum — Thebas — Delphos Apolină — Tempe gloria Thesaliei — Casta Pallas — Argos cu numeroși cai — Cîmpiile mănoase din Larissa — grota Albanea — Cascadele lui Anio — Rediurile Tiburne —

Notus alungă norii dar nu produce ploaie.

VIII. Ad Lydiam.

Sibaris știa să dreagă cai sălbatici din Galia
(cu frîu ce avea dinți de lup)
Și înot să treacă Tibrul, și s-arunce discul,
lancea (Tibrul cu undele galbine)
Mai departe decît țelul.

IX. În amforele sabine doarme-un vin de patru ani!
— Lumea pe o cupă plină o dau zeilor, voios.

X. Mercur, eloquent [*anulat*: fiu] strănepot a lui Atlas, iscoditorul lirei cu formele rotunde, conduce sufletele pioase în lumea fericirilor și cu o vargă de aur dirige trupa ușoară a umbrelor, iubit și de zeii Olimpului și de zeii infernali.

XI. Consultă cu-ngrijire magicele numere.

XII. August semizeu —
Și numele-i deșteaptă ecoul monoton
Din munții Hemus, Pindus și naltul Helicon.

Pădurile din munte se coboreau mereu
Atrase de magia cîntării lui Orfeu.

XIII. Ce venin acru ferbe în inima-mi aprinsă!
Cînd de străine brațe te văd cu drag încinsă!

XIV. Iar vasul ce te poartă să plute prin Ciclade.

XV. Palas acum gătește spre lupte-ucigătoare
Și coiful, și egida, și carul...

Femeia phrygiană cumplit nenorocită.

XVI. [*anulat*: Prometeu] Și divul Prometeu
Au pus în al meu suflet mănia cea de leu.

XVII. [*Anulat*: Pe-aceste locuri blînde, iezi
Pe locurile]
Pe unde petrec vara pliscoșii cocostîrci
Nu-i grijă pentru oameni de șerpi și de năpîrci.

Tindaris, junǎ copilă.

XVIII. Și vanitatea naltă un cap fudul dar sec. —
Cu cît este mai sec cu atît e mai ușor.

XIX. Ea are brațe, umeri și [*inițial*: ea are] sîn voluptuos
Ce [*inițial*: Cît] par a fi sculptate în stîncă de Paros.

[*Anulat*:

Aduceți-mi lierul, verveina, și tămîia...
Ș-o cupă de vin galbin ⟨*inițial*: dulce⟩ ce naște
veselia.]

Vin de Sabinum în amfora grecească.

XXI. Apolon cu părul lung — Latona iubită de Jupiter — Diana care-i place a se rătăci pe malurile
rîurilor, în umbra codrilor. Erymantei. — Delos,
patria lui Apolon care poartă arcul.

XXIII. S-au stins, l-a-mpins Mercur în turma cea de umbre.

XXV. Și ușa-ți credincioasă de prag nu se disparte
Ca să deschidă calea amorului pribeag.

Căci vîntul tracic suflă mai crunt, mai furtunos,
Cînd luna-n cer se pișcă.

XXVI. Și ducă-se mâhnirea [*inițial*: durerea] pe-ale
Cretei valuri.

Căci muza-mi, la izvoare, bea apă nencepută.

XXVII. — Iar tracii în beție din cupe făceau arme.
(philtre din Tesalia)
— Mormîntul nu se cade ploat de voi să fie.

[*Anulat*:

— Amici, ședeți pe coaste și cupe deșertați.
— Săgeata mult iubită de care-aș vrea să mor
Ascunsă e în tolba perfidului omor.

XXVIII. Ai măsurat pământul, și marea-i măsurat.]
Ai măsurat tu marea, ai măsurat pământul...
Acum, în trei palmace, tu, mort, măsori mormîntul.
Și-a dat el trupul morței, dar faima-i
[*inițial*: gîndul / gloria], nemurirei.

Aceeași noapte neagră pe toți, vai! ne așteaptă...
Ne vom găsi cu toții pe-acea carare dreaptă
Ce duce drept în lumea fantasmelor.

De crima [*inițial*: O faptă rea] părintească
copiii trag răsplată.

Aruncă pe mormîntu-i trei pumni de țărnă neagră.

XXIX. Venus, regina Gnidei, și-a Ciprului, și-a Paphos
Te mută la Glicera —

XXX. Sardinia cu holde bogate. — Ferbintea Calabră bogată
în frumoase turme. — Siria bogată în parfume. —

XXXI. — Trăiască-a mele cînturi o zi, un an, un secol.
— Liră, dulce mîngâietoare de dureri omenești! gloria
lui Apolon!

XXXII. Se vor iubi mai bine oițele cu lupii,
Mai lesne-or ține casă și trîntorii cu stupii
Decît să se unească cu tine gîndul meu.

Myrtala-i nempacată în luptele-amoroase
Precum Adriatica în templuri furtunoase.

XXXIII. Pornit, plin de orbie, pe căi [*inițial*: în
calea] necunoscute
Acum îmi întorc pînza ca să revin pe urmă-mi.

Căci Joe preaputernic pe cel căzut ridică.
Pe cel ce-i plin de sine îl face-n brînci de pică.

OVIDIU (p.125)

„Punctul de plecare al ultimei piese a lui Alecsandri — este de părere unul dintre cercetătorii care au stăruit îndelung asupra operei poetului — se află în scena din urmă din *Fîntîna Blanduziei*. Figura lui Ovidiu, mort între sciți, pe țărmurile Pontului Euxin, la limitele extreme ale ținuturilor ce erau în curînd să fie locuite de români, o evoacă tot mai des Alecsandri. Ovidiu era aproape un compatriot. Din ce în ce se desprinde în mintea lui mai limpede ideea că viața rafinatului cîntăreț al *Amorurilor* și al *Artei iubirei* în contrast cu durerosul său sfîrșit la Tomi ar putea servi de subiect unei «tragedii» sau «mai modest grăind, unei drame în versuri». «Afundîndu-se în vechimea secolilor trecuți», mintea sa, «după ce *se legase* de Horațiu, vroi să *se lege* și de Ovid»[1]" (cf. Ch. Drouhet, *op. cit.*, p. 291—292).

Deși nu se poate să nu existe o strînsă legătură între cele două piese, Alecsandri nu începe să scrie drama lui Ovidiu imediat după ce sfîrșește *Fîntîna Blanduziei*. Am văzut că el întreprinde o lungă călătorie în străinătate în timpul verii 1883, iar toamna, întors la Mircești, începe — nu noua piesă — ci traducerea în franceză a feeriei *Sînziana și Pepelea*, lucrare pe care o va abandona însă curînd.

G. C. Nicolescu afirmă că el începe chiar acum „lucrul la noua sa piesă, *Ovidiu*, dar fără succes" (cf. *Viața lui Vasile Alecsandri*, *ed. cit.*, p. 626). Credem că el se gîndea doar la realizarea ei și, după obiceiul său, își informează și prietenii în legătură cu noul său proiect dramatic. Vestea s-a răspîndit, bineînțeles, și așa se explică, de pildă, notița apărută la rubrica *Literatură și arte* din *Familia*, XIX (1883), nr. 52, 25 dec. 1883/6 ian. 1884, p. 364:

„Dl. V. Alecsandri, după cum ni se scrie de la București, studiază la Mircești viața lui Ovid. Soarta exilatului de la Tomi pare a-l inspira pentru o tragedie tot antică, precum este și escelenta *Fîntîna Blanduziei*, care se va juca în luna viitoare pe scena Teatrului Național din București."

[1] Scrisori inedite ale lui V. Alecsandri, publ. de P. Păltănea în *Viața nouă*, 1 noiemvrie 1913; scrisoare către Lascar Rosetti din 27 dec. 1883 [*nota Ch. Drouhet*].

Că nu era încă vorba de scrierea propriu-zisă a piesei, ci numai de ideea de a o scrie o dovedesc mai multe elemente. Primul este scrisoarea lui Maiorescu datată 12/24 decembrie 1883, pe care o amintește Lovinescu în *T. Maiorescu și contemporanii lui* (v. ediția București, Ed.Minerva, 1974, p. 76—80): „Se crede îndeobște — spune el — că, îndemnat de marele succes al *Fîntînii Blanduziei* reprezentată la 22 martie 1884, V. Alecsandri a scris *Ovidiu*, reprezentat la 9 martie 1885; cronologia impune o astfel de concluzie. În realitate, *Fîntîna Blanduziei* a fost scrisă în patru săptămîni, la sfîrșitul anului 1882 și începutul lui 1883; și înainte de a fi reprezentată, deci înainte de a-i fi constatat succesul, V. Alecsandri s-a și apucat să scrie *Ovidiu*, la sfîrșitul lui 1883, după cum se vede dintr-o scrisoare a lui T. Maiorescu către Vasile Alecsandri. Pe ziua de luni 12/24 dec. 1883 el notează [1]: « De la Alecsandri scrisoare cu o grijă plină de simțire delicată pentru fratele său de la Paris, bolnav.»

Scrisoarea lui V. Alecsandri pare a se fi pierdut; în schimb, avem răspunsul lui T. Maiorescu inserat tot în *Însemnări*, pe care-l reproducem în întregime [2]:

« Iubite domnule Alecsandri,

Vă sunt foarte recunoscător că-mi dați prilejul de a scrie fratelui d-voastră, i-am scris astăzi, cu atît mai mulțumit cu cît *Dorul de morți* [3] mi-a plăcut în adevăr, abstrăgînd de intenția delicată ce ați atribuit scrisorii mele. Ce bine se citesc unele expresii adevărat populare întrebuințate în gura unui idealist ca Iorgu. De ex. la p. 333, col. 2: „minunata *încolțire* a acelei cerești sămînțe", „mișcările ei *neisprăvite*" etc. Și toată descrierea călugăriței la fîntînă e foarte frumoasă.

Începutul, dacă este un început, promite mult.

Admirabilă e ideea unei tragedii *Ovid*.

Act. 1. Ovid, din familie bogată, „eques" (cavaler) frumos la față, deși cu nasul mare, berbant (vorba ceia, nas mare...), dar un berbant tînăr și genial (d.e. Alecsandri în tinerețe), urmărit de iubirea fără saț a femeilor, încunjurat de amicii săi poeți: Tibullus, Propertius, Gallus, și de medicul Celsus, purtat de favoarea publicului din Roma.

Actul II. Favoarea generală și alți amici, ca Maximus, Hyginus, Cotta, Rufinus din Curtea lui Augustus, îl aduc în apropierea Cezarului. August, fabricant și el (în tinerețe) de versuri mult mai licențioase decît

[1] T. Maiorescu, *op. cit.*, II, p. 213 [*nota E. Lovinescu*].

[2] *Ibidem* [*nota E. Lovinescu*].

[3] E vorba de nuvela lui Iancu Alecsandri, *Conv. lit.*, 1 dec. 1883 [*nota E. Lovinescu*].

Ars amandi a lui Ovid, dar rămîne tiran prepuitor în inimă (grea figură de teatru).

Actul III. Pasiunea între tînăra Iulia (nepoata de tată a lui August și fata lui Agrippa) și Ovid. Ovid cîntase deja pe maică-sa Iulia, sub numele Corinna (poate a treia soție a lui Ovid, pe care se zice că o iubea, trebuie să fie ignorată în tragedie). Dar Iulia e frumoasă și intrigantă.

Actul IV. Catastrofa. Iulia, în mijlocul intrigilor ei cu mulți bărbați, vrea să-i atragă pe toți împreună cu Ovid într-o conjurare pentru succesiunea la tron a fratelui ei Agrippa în contra tatălui vitreg Tiberius. August, sub influența Liviei, surprinde o scenă pe jumătate orgie, jumătate conspirare și exilează atît pe nepoată-sa Iulia, cît și pe Ovid, luînd la acesta de pretext poeziile lui desfrînate.

Actul V. Ovid în Tomis, încunjurat de admirarea și a acestor indigeni vorbindu-le în limba lor barbară (ce limbă va fi fost aceea? „tracică?"; dar zici tracică sau zici X, tot atîta este), în mijlocul unei festivități barbare spre glorificarea lui, moare de nostalgia Romei.

Vă rog să nu-mi luați în nume de rău că mi-am aruncat aici pe hîrtie cîteva reminiscențe clasice. Cine știe la ce gînd mai bun vă poate aduce? Și apoi, din multe buruieni se face parfumul.

Chestia cea mare e cauza catastrofei, dacă e vorba de oarecare fidelitate istorică. Cu siguranță nu se știe nimic. Eu am dat aici o explicare ce mi-a părut totdeauna ca mai probabilă. Veți fi remarcat că Ovid își atribuie însuși oarecare vină, o vină îndoită. În prima elegie a *Tristelor* zice că geniul său i-a cauzat exilul. Apoi, în lunga elegie din cartea II a *Tristelor* (vers 207), vorbește de două cauze ale pierderii lui: de versurile sale și de o ofensă fără voie, asupra căreia nu se explică niciodată. Tot în această elegie, vers. 122, 123, zice că este căzut sub povara unei singure crime, dar a unei crime sau greșeli grave.

Riscată (istoricește) este în scenariul de mai sus figura *junei* Iulia Probabila relație de amor între Ovid și Iulia este cea cu Iulia *mama* (fata lui August), care pe urmă a fost silită a se căsători cu Tiberius și a fost și ea exilată, vreo 9 ani înainte de exilul fiicei sale Iulia. Dar tocmai în timpul splendoarei lui Ovid, această Iulie mamă nu era la Roma, ci în exil. Iar că Ovid a trebuit să fie în relație și cu Iulia fata (nepoata lui August) se vede din simultaneitatea exilului ei cu exilul lui. Apoi, dacă a fost în oarecare relații, e ușor a admite că și această relație s-a întemeiat mai ales pe... nasul cel mare al lui Ovid.

Dar, în fine, aceasta Dumnezeu să o mai descurce... și poetul.

Al d-voastră devotat,

T. Maiorescu »

3. Ne aflăm, așadar, în fața unui scenariu complect al piesei oferit de T. Maiorescu lui V. Alecsandri. Să vedem întrucît poate fi vreo comparație între piesă și scenariu. La T. Maiorescu, actul I nu spune nimic, act de atmosferizare vagă, pentru a arăta situația poetului la Roma, în el nu se află simburele inițial al viitoarei piese. Mult mai bine e la V. Alecsandri. Bogatul Ibis e gelos pe Ovidiu pentru legăturile lui cu curtezana Corinna, așteaptă amîndoi în preajma palatului imperial, unde de cîtva timp Ovidiu are întîlnire noaptea cu o necunoscută. Ibis plătește un gladiator ca să-i omoare pe amîndoi. Necunoscuta iese din palat, urmează o scenă de dragoste, întreruptă de pumnalul lui Rutuba; cînd să i-l împlinte, necunoscuta îl oprește:

În lături! Priviți în fața mea:
Sunt Iulia, nepoata lui Cezar!

Pumnalul cade; iar Ibis exclamă:

Triumf! de însuși Cezar voi fi eu răzbunat.

Actul nu are, așadar, nici o legătură cu vagul scenariu al lui T. Maiorescu: el constituie un adevărat punct de plecare al piesei.

Scenariul actului II al criticului e tot atît de lipsit de conținut: apropierea lui Ovidiu de August. Un act tot de «pregătire», în nici o legătură cu drama viitoare.

La V. Alecsandri, în actul al doilea piesa merge; actul s-ar putea numi răzbunarea lui Ibis, care organizează o scenă de insultare a Iuliei în for de plebe. Scena are loc, dar Iulia e scăpată de Ovidiu, care aruncă bani plebei.

Scenariul actului III, la T. Maiorescu, e tot atît de vag ca și al celorlalte: «pasiunea între tînăra Iulie și Ovid». Nu indică nimic.

La V. Alecsandri avem un act plin de mișcare, el se petrece în palatul lui August; pus în curent de Ibis, August, întors de la Capreia, află de legătura Iuliei cu Ovidiu — mărturisirea, mînia, intenția de a o mărita cu Cotizon, regele Daciei, condamnarea la moarte a lui Ibis, denunțătorul. sunt momentele patetice ale acestui act plin de mișcare.

În actul IV, T. Maiorescu propune amestecul lui Ovidiu și Iulia într-o conjurație ce are de scop să înlăture de la tron pe Tiberiu, în favoarea lui Agrippa, fratele Iuliei. De aici urmează dublul exil al lui Ovidiu și al Iuliei,

Actul al IV-lea la V. Alecsandri se petrece în vila lui Ovidiu, unde vine Iulia ca să-l îndemne să fugă de urgia răzbunării lui August; retrasă un moment, ea reapare apoi în mijlocul orgiei ce avea loc în triclinium:

Ovidiu, fă-mi parte la orgie,
Nepoata lui Octaviu ia loc azi printre voi,
Frumoase curtizane a Romei!

Sosește și August, a cărui mînie se dezlănțuie; el condamnă pe Ovidiu la exil, iar Iuliei îi strigă:

Prostituită!

Actul al V-lea la T. Maiorescu se situează la Tomis, Ovidiu moare în timpul unei serbări a barbarilor întru glorificarea lui.

La V. Alecsandri, actul se desfășoară, firește, tot la Tomis. În ultimele lui momente, sosește Iulia cu grațierea; Ovidiu moare prevestind în delirul sfîrșitului viitoarea odrăslire a neamului nostru pe malurile Istrului.

E evident că scenariul lui T. Maiorescu — dealtfel atît de vag — nu i-a servit lui V. Alecsandri. Exact după un an, adică la 12/24 dec. 1884 poetul și-a citit piesa. «La masă — notează criticul în *Însemnări* —, V. Alecsandri, Negruzzeștii, M-me Costiescu et sa soeur Natalie Ghica Al. Bals, Zizin Cantacuzène. Seara încă Theod. Rosetti și doamna (în total 12). Înainte, Alecsandri ne-a citit noua sa dramă *Ovidiu*. Minunată. Mici îmbunătățiri (necesare).»[1] Iar la 8/20 [16/28 — *n.n.*] dec. 1884, a doua lectură, cu public mai mult, de aparat:

«Aseară — notează el —, de la 8 pînă la 12½, a citit încă o dată Alecsandri *Ovidiu* al său la noi, „Junimea", cu doamne, vreo 80 de persoane cu totul, cred. Episcopul Melchisedec, era și prințul Handjérly cu fiica sa și bărbatul ei G. Philipescu, Al. Lahovary cu doamna, ministrul Sturza cu doamna, al-de Sevescu, al-de Candiano-Popescu, al-de Petroni, al-de Ç. Arion, al-de Cuboglu, al-de Casimir, Argetoianu, al-de Valerian Urșanu, M-me Ghica cu Natalie și Costieasca, al-de Mandrea, al-de Th. Rosetti, Mite, advocat Misir, Păucescu, G. Radu, Marian, Miclescu, Vîrnav, V. Brătianu, Gion, Ventura, 2 studenți: Ghioroceanu și Nisipescu (probabil Nisipeanu), Vlăhuță, A. Bals, tînărul Davila, 2 Grant, Stemil, Chibici, Jacques Negruzzi, Poppini, Caloianu, Bianu, Gaster Lubicz, Ollănescu, Babeș, Alduleanu, Făgărășanu, M-me Duca-Canta, Nanu, Hermes, Jean Cerkez cu doamna, președ. Rădoiu, Alecsandri. A fost foarte animat, bufet reușit în camera de mîncare.»

Deși părerea lui T. Maiorescu se formulase în cuvîntul «minunat», publicul și critica nu i-au ratificat opinia: *Ovidiu* n-a avut decît șase reprezentații. În 1886, V. Alecsandri i-a mai adăugat un prim act, introducînd ca personagiu nou pe Corinna; sub această formă, ea s-a jucat în 1887 fără să obțină nici de data aceasta succesul așteptat.

În *Însemnări* nu găsim, dealtfel, nici o notă despre reprezentația de la 9 martie 1885."

[1] T. Maiorescu, *Însemnări*, II, p. 278 [*nota E. Lovinescu*].

Să ne întoarcem însă în pragul anului 1884, de cînd avem și alte mărturii că penița lui Alecsandri ezita să aștearnă pe hîrtie drama poetului Ovidiu. Una dintre aceste mărturii este scrisoarea adresată de Alecsandri lui I. Negruzzi la 9 februarie 1884:

„Mi-am pierdut toată iarna în nelucrare — se plîngea el — din cauza unei nevralgii înteține. În zadar m-am încercat a întreprinde o dramă în versuri, a cărei subiect era să fie Ovid, exilat la Tomis. Nevralgia mi-a alungat ideile, ridicîndu-mi toată bunăvoința de a continua. Condamnîndu-ne deci la răbdare — se consola el — aștept momentul pornirii mele la București, pentru ca să mă distrag puțin cu punerea în scenă a piesei mele și cu lucrările academice" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, 1904, p. 139—140).

Nici agitația prilejuită de premiera *Fîntînii Blanduziei*, șederea la București, sesiunea Academiei nu-i dau răgaz poetului să se mai ocupe de piesa proiectată. Abia cînd se va întoarce în liniștea de la Mircești gîndul îi va zbura iarăși la umbra poetului latin surghiunit cu mii de ani în urmă pe țărmul Pontului Euxin. Simțea nevoia să se informeze mai temeinic asupra acelei epoci, astfel că la 4 mai 1884 îi scria fratelui său la Paris:

„La această oră combin în capul meu planul dramei în versuri *Moartea lui Ovidiu*. Mi-ar trebui biografia lui Augustus, pentru a mă ajuta în studierea epocii sale și, în adevăr, nu știu cui să mă adresez pentru a mi-o procura" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 348).

Acesta îi răspundea fără întîrziere, la 8 mai 1884 (joi):

„Nu știi, spui tu, cui să te adresezi pentru a avea biografia lui August. Or, biografia lui August începe la vîrsta de 18 mai (moartea lui Cezar), pentru a se termina la aceea de 77. Domnia lui ca împărat a durat 45 de ani și a fost foarte plină. Ceea ce îți trebuie deci este istoria acestei domnii. Cea mai bună trebuie să fie aceea care se găsește în lucrarea în șapte volume a lui Duruy. Mîine îți voi trimite volumul corespunzător istoriei romanilor din timpul lui August. Referințele trebuie să fie bogate dacă judec după primul volum al lucrării, pe care îl am. Vei găsi acolo, la nevoie, toate lămuririle posibile asupra izvoarelor istorice relative la August. Ovidiu al tău trebuie să aibă un colțișor în volumul respectiv" (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, p. 55).

O cruntă lovitură a soartei avea să îndepărteze iarăși gîndurile poetului de la piesă: peste cîteva zile primea vestea morții fratelui său. Îndurerat, dezorientat, Alecsandri petrece vara într-o deprimantă inactivitate. Renunță la proiectata plecare în Franța și rămîne în țară, ducîndu-se, împreună cu soția sa, suferindă, la băi la Mehadia, unde rămîne pînă la începutul lui septembrie.

Corespondența sa din acest timp atestă că era mereu preocupat de ideea piesei, fără a începe totuși s-o aștearnă pe hîrtie. Astfel, Aristizzei Romanescu îi scrie în cursul lunii iulie că își reface forțele pentru a putea scrie piesa proiectată (cf. ms. I 55 — Biblioteca „V. A. Urechia" Galați). Spre sfîrșitul aceleiași luni (la 28 iulie) îi scria și lui I. Ghica, drept răspuns la știrea pe care acesta i-o dădea în legătură cu sosirea la Mehadia a compozitorului Manzocchi: „Cred că subiectul lui *Ovidiu* îi va conveni mai bine pentru o compoziție muzicală decît cel al *Blanduziei*" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, p. 74).

Alte două scrisori adresate Aristizzei Romanescu la 1 și 3 august furnizează dovada de netăgăduit că piesa se contura mai precis în mintea scriitorului, acțiunea prindea viață, personajele se schițau din ce în ce mai lămurit. În scrisoarea datată 1 august Alecsandri își exprima satisfacția pentru reintrarea în teatru a lui Manolescu. Aceasta, ca și prezența în stagiunea următoare a Agathei Bîrsescu la București, îi dădeau — scria el — posibilități mai mari pentru interpretare. Totodată, poetul o anunța pe artistă că avea intenția de a veni la București ca să discute cu Gr. Cantacuzino, directorul Teatrului Național, despre decorul din actul II al piesei *Ovidiu* (cf. ms. I 54 — Biblioteca „V. A. Urechia" Galați). La 3 august se adresa iarăși Aristizzei, declarînd că meditează la piesa *Ovidiu*, în care spera să-i creeze un rol mai pasionant decît al Gettei, întrucît lui nu-i mai era „iertat a scrie banalități", iar ei „a juca roluri neînsemnate" (cf. ms. I 56 — Biblioteca „V. A. Urechia" Galați).

La începutul lui septembrie, Alecsandri pleacă spre Mircești, unde sosește, după o scurtă oprire la București, la 7 septembrie. După două săptămîni el se află din nou la București, chemat de unele treburi. Aici asistă la ședința „Junimii" din 23 septembrie, în cadrul căreia Caragiale își citește *Scrisoarea pierdută*. El va fi prezent și la a doua lectură a piesei, la ședința din 3 octombrie a „Junimii" (cf. Titu Maiorescu, *Însemnări zilnice*, II, p. 264—265, 269), precum și la cea de-a treia, la tradiționalul banchet al „Junimii" care are loc la Iași, la 25 octombrie (cf. G. C. Nicolescu, *Viața lui Vasile Alecsandri, ed. cit.*, p. 630—631).

Cu toate acestea, Alecsandri abia aștepta să se întoarcă la Mircești, ca să se apuce de lucru la noua piesă: „Stau de 15 zile aice — îi scria el de la București lui Al. Papadopol-Callimach, la 5 octombrie 1884 — pentru terminarea unei afaceri care, terminîndu-se, sper să mă reîntorc acasă, poimîine, pentru ca să mă leg de capul lui Ovidiu" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 175).

În fine, peste cîteva zile ajunge acasă, iar la 12 octombrie împărtășea planul piesei prietenului său George Steriadi, pe atunci membru în comitetul Teatrului Național.

„De-abia ajuns aici, am început să mă ocup de *Ovidiu*, adică am înghițit cu nesaț o mare lucrare intitulată: *Roma în secolul lui Augustus*, de Ch. Dezobry, și, cu mintea plină de tablourile antichității, am dat naștere ca prin minune planului piesei mele.

Ea va avea patru acte.

Primul se petrece în forul lui Cezar, a cărei gravură aș putea să ți-o procur.

Al doilea, în palatul lui Augustus... sala tronului.

Al treilea, în vila lui Ovidiu... Scena orgiei romane. Vezi gravura tabloului lui Couture [1], pe care o posedă Stăncescu.

Al patrulea, la Tomis, într-o casă sarmată.

Crezi că s-ar putea înjgheba decoruri în timp ce voi scrie piesa, adică în răstimp de două pînă la trei luni? Consultă pe Labo [2] și răspunde-mi ca să știu dacă direcția ar avea posibilitatea să monteze pe *Ovidiu* spre sfîrșitul stagiunii teatrale, așa cum a făcut și pentru *Fîntîna Blanduziei*" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 216).

Din această scrisoare rezultă limpede că planul piesei lui Alecsandri, așa cum l-a conceput el, este diferit de cel sugerat de Maiorescu în scrisoarea amintită mai înainte.

O săptămînă mai tîrziu, mărturisea prietenului său Papadopol-Callimachi că întîmpina unele greutăți în lucrul său și-i cerea ajutorul:

„De-abia reîntors acasă — îi scria el la 17 octombrie — m-am legat de bietul *Ovidiu*, vroind a-l pune pe scenă în iarna aceasta. Am cetit mai multe scrieri despre antiquitate și mai cu seamă opera lui Dezobry în 4 volume, întitulată *Rome en siècle d'Auguste*, însă n-am putut să mă lămuresc despre formulele întrebuințate de strămoșii noștri în convorbiri, cînd se adresau unul către altul. Noi uzităm astăzi pe *măria ta, maiestate, sire, alteță*, cînd ne adresăm la capete încoronate, *excelență*, cînd vorbim cu un ministru, *monsieur* și *madame* cînd avem a face cu persoane de potriva noastră.

Cum obișnuiau romanii ? Ce termeni corespunzători cu ai noștri aveau ei?

Te rog să faci cercetări în această chestie importantă și să-mi comunici îndată adevărul" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 175—176).

În aceeași zi îl anunța și pe I. Negruzzi despre noua sa îndeletnicire:

[1] Thomas Couture (1815—1879), pictor francez de scene istorice.
[2] Moris Labo, pictor scenograf la Teatrul Național în acea vreme.

„Am început a lucra piesa *Ovidiu*. Noroc să dea Dumnezeu!" (cf. *ibidem*, p. 147).

Alecsandri nu va începe însă scrierea propriu-zisă a piesei decît peste două-trei săptămîni. Pînă atunci va frămînta în continuare planul acesteia, se va preocupa de montare, de rolul personajelor, de alegerea celor mai potriviți interpreți. În același timp el nu poate alunga și un sentiment de îndoială cu privire la succesul noii piese.

„Iată-mă, în sfîrșit, la mine acasă printre ai mei — îi scria el la 24 octombrie 1884 lui I. Ghica —. Am găsit căsuța căptușită pentru iarnă, grație prevederii Paulinei, și biroul meu renovat, numai îndemnuri de lucru! De aceea, ca un om cuprins de o sete arzătoare, am dus la buze cupa sacră și l-am apucat pe *Ovidiu* de mijloc. Care va fi rezultatul acestei lupte? Victorie sau înfrîngere? În orice caz, Manolescu și Romaneasca vor avea roluri frumoase. Țin să dezvolt din ce în ce talentul acesteia, căci este o artistă inteligentă și conștiincios îndrăgostită de arta sa" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, p. 76).

În aceeași zi îi scria și artistei, ca s-o înștiințeze că lucrează la piesă, pe care spera să o poată prezenta în premieră în luna martie (cf. ms. I 53 — Biblioteca „V. A. Urechia" Galați).

La 30 octombrie, alarmat de știrea că Romaneasca ar fi bolnavă de cancer, îi cerea amănunte lui George Steriadi, pe care îl informa, la rîndu-i, despre stadiul lucrării sale:

„Am început piesa *Ovidiu* și merge destul de repede; dacă Dumnezeu îmi dă zile și dacă oamenii mă lasă liniștit, voi sfîrși lucrul în două luni. Drama în versuri va avea patru acte; va putea fi reprezentată către sărbătorile Paștelui.

Vom avea nevoie de următoarele decoruri:

I-iul act: Forumul lui Cezar, a cărui gravură o am;

al II-lea act: sala tronului în casa palatină;

al III-lea „ : decorul din tabloul lui Couture;

al IV-lea „ : interiorul unei case sarmate la Tomis, ceva asemănător cu casele noastre de la țară.

Vom vorbi despre detalii la București, unde poate voi veni la sfîrșitul lui noiembrie.

Pînă atunci, d-l Labo ar putea să înceapă la 15 noiembrie să picteze forumul sau sala tronului.

Îmi ceri lucrarea lui Dezobry, ți-aș trimite-o cu plăcere dacă nu aș avea nevoie de ea acum: am să ți-o aduc.

Aflu chiar acum o veste foarte tristă: anume că Romaneasca e amenințată de un cancer... Să fie oare adevărat? Află adevărul folosind multă

băgare de seamă, spre a nu înspăimînta pe scumpa noastră Getta" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 218).

La 1 noiembrie Alecsandri încă studia epoca lui Ovidiu:

„Lucrez cu sîrguință de cîteva zile — îl înștiința el pe I. Ghica — studiind operele lui Ovidiu și epoca vieții sale, ca și aceea a morții sale. Biroul meu este plin de cărți clasice, de care mă ocup temeinic. De-aș putea să dau naștere unei noi *Blanduzii* în timpul iernii !" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, p. 79).

La 3 noiembrie îi trimitea lui Steriadi o nouă scrisoare, dovadă de netăgăduit a preocupării intense a scriitorului pentru piesa proiectată:

„Îți trimit o planșă scoasă din lucrarea lui Dezobry — îi scria el — pentru a-ți da o idee despre decorul actului întîi. Este o piață publică împodobită la dreapta și la stînga de galerii cu coloane, prelungindu-se de-a lungul culiselor, cu excepția primei, pînă în fundul teatrului. Trebuie să se ajungă la aceste portice prin una sau două trepte.

Fundul va trebui să fie ocupat de un templu mărginit de două străzi care dau în piață.

Primele culise de la dreapta și de la stînga, alăturate lojilor Comitetului, sînt socotite că reprezintă o stradă care traversează una din laturile forului.

Ai înțeles? În acest caz ești tare!

Notă. Cele două coloane care figurează în primul plan al gravurei mele vor fi suprimate din decor.

Acestea fiind făcute, te înștiințez, dragul meu, că acest act întîi cere multă montare, precum și un personal foarte numeros, reprezentînd poporul din Roma cu diferitele sale rase și costume. Ne vom ocupa împreună de un studiu special, cu prilejul sosirii mele, dar pentru a fi îndrumați în căutările noastre, ne va fi trebuincios un nou exemplar din albumul furat de Verneuil[1].

Noua mea piesă conține patru roluri principale, acela al doamnei A. Manolescu, al lui Manolescu, al lui Nottara și al lui Iulian. Celelalte sînt secundare și destul de numeroase pentru a folosi cele mai multe dintre fetele și băieții care sînt condamnați să facă figurație așteptînd altceva mai bun. În total douăzeci și patru de roluri. Avem cu ce să satisfacem multă lume.

Îmi pare grozav de rău că subiectul piesei mele nu conține un rol principal pentru d-na Nottara, dar să nu fie amărîtă... În viitoarea mea lucrare îi pregătesc un rol de mare efect dramatic.

[1] Artist francez care dăduse reprezentații la București.

Noutățile liniștitoare pe care mi le-ai dat despre Getta mi-au pricinuit mare satisfacție. Mi-a scris și ea în aceeași zi cu dumneata și, cu privire la boală, nu pomenește decît durerile de cap. Nu este grav.

Îți trimit, la cererea sa, broșura *Romeo și Julieta*. Vezi dumneata însuți dacă poate fi montată această piesă shakespeariană așa cum este tradusă. Eu sînt prea ocupat cu *Ovidiu* pentru a mă apuca de alte lucrări" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 219—220).

Într-adevăr, Aristizza îi trimisese o traducere lipsită de calități a piesei lui Shakespeare, rugîndu-l pe scriitor să-i redea el strălucirea. Alecsandri însă o refuzase, nu numai pentru că era prea ocupat cu *Ovidiu*, dar și pentru că o asemenea întreprindere i se părea aproape un sacrilegiu: „Cine ar cuteza să întreprindă asemenea lucrare? — îi scria el artistei —. Cine ar avea curajul să se atingă de Shakespeare? Eu unul nu. Nu mă ating de cele sfinte" (cf. A. Romanescu, *„30 de ani"*. *Amintiri*, București, 1904, p. 173—175; v. și G. C. Nicolescu, *Viața lui Vasile Alecsandri*, *ed. cit.*, p. 632).

La 9 noiembrie, scriitorul îi scria Aristizzei, cu o bucurie pe care cu greu și-o putea stăpîni, că începuse, în sfîrșit, să așternă piesa pe hîrtie: „piesa despre *Ovidiu* înaintează cu pași repezi. Am dat drumul la robinete și versurile curg din izvor cu o astfel de bogăție, încît, dacă nu va interveni nici o întrerupere neplăcută, voi ajunge curînd la momentul în care autorul scrie cuvîntul *finis* la sfîrșitul operei sale.

Piesa are patru acte în loc de trei. În fiecare ai scene foarte frumoase, în care vei fi minunată. Încearcă deci cu toată grija să fii sănătoasă, ca să putem cîștiga o frumoasă victorie la începutul lunii martie.

Îți vorbesc de victorie, dragă prietenă, cu o încredere foarte tinerească; dar voi ajunge eu să mă mențin la înălțimea *Blanduziei* ? Nu se va spune că sînt în declin? Asta îmi dă multă grijă.

Ei!... mă bizui pe talentul d-tale și... înainte!" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 352—353).

A doua zi, la 10 noiembrie, evenimentul și sentimentul de bucurie care-i invada inima erau împărtășite și vechiului prieten și om de teatru Ion Ghica:

„În sfîrșit, m-am apucat de lucru; am început piesa mea *Ovidiu !* și sper să o scot la capăt în două sau trei luni — scria Alecsandri, neuitînd însă să adauge, ca și în scrisoarea adresată lui Steriadi: „dacă Dumnezeu îmi dă zile și dacă oamenii mă lasă liniștit".

„Ce mulțumire găsesc a înșira versuri — se destăinuia poetul în continuare — și a face să vorbească, să acționeze, să trăiască toate aceste umbre ale antichității, cu caracterele lor, cu pasiunile lor, cu originalitatea

lor dispărute! A crea! Este mare plăcere; a reuși este marele triumf, dar oare voi triumfa?"

În rîndurile următoare ale acestei lungi scrisori, sihastrul de la Mircești îl punea la curent pe prietenul aflat departe cu ultimele întîmplări din țară precum și cu cele legate direct de propria sa persoană în care vedea o primejdie pentru independența sa:

„Au intenția la București — se plîngea el — să mă aleagă senator, această perspectivă mă cutremură, căci mă amenință cu o tulburare în cursul lucrului meu, de aceea nu voi accepta mandatul decît cu condiția de a obține un concediu nelimitat. Voi cere de asemenea să nu fiu trimis la Bruxelles (dacă voi fi trimis acolo), decît după sesiunea academică, fiind dornic de a-mi monta piesa înainte de a părăsi țara."

Teama scriitorului avea să fie însă curînd risipită, întrucît i se va îngădui să rămînă în țară pînă după premiera piesei, ba, mai mult, întîmplarea avea să determine numirea sa ca ambasador, nu la Bruxelles, cum se hotărîse la început, ci la Paris, de care Alecsandri se simțea legat prin anii tinereții petrecuți acolo, și unde postul de ambasador rămînea vacant în urma demisiei lui Bălăceanu.

Alecsandri mai relata, în aceeași scrisoare, vizita pe care i-o făcuse la Mircești Brătianu, în cursul turneului său electoral în Moldova, și reacția presei față de aceasta.

„Mare agitație în țară cu ocazia noilor alegeri — scria poetul —. Brătianu a parcurs o parte din Moldova, găsind peste tot cea mai bună primire; s-a oprit chiar și la mine două ore, pentru a lua un dejun moldovenesc... vin bun, fructe bune și fără politică!

L'Indépendance s-a grăbit desigur să sublinieze faptul și să-l înflorească după obiceiul său cu glume absurde și cu caricatura mea apărute în *Le Bossu* [I(1884), nr. 29, 21 oct., p. 4 — *n.n.*]. Îi voi plăti cu aceeași monedă în *Ovidiu*, cum am plătit lui Macedonski în *Blanduzia*, căci am și eu ghearе la nevoie" (cf. *ibidem*, p. 355—356).

Vedem că în această scrisoare poetul nu preciza cît anume scrisese, din piesă, dar peste cîteva zile, la 12/24 noiembrie, anunțîndu-i lui Ghica numirea sa la Senat, îi dădea amănunte și cu privire la progresele înregistrate în scrierea piesei pe care o așeza mai presus de toate onorurile ce i s-ar fi oferit în viața politică:

„Această scrisoare îți va aduce marea noutate a alegerii mele la Senat, în calitate de ponderator. *L'Indépendance roumaine* trebuie să turbeze; după ce mi-a adresat mai multe insulte, își închipuie fără îndoială că am dorit cinstea de a face parte din Senat, cînd întreaga mea ambiție constă în a duce la bun sfîrșit drama în versuri a lui *Ovidiu* și a mă bucura de

liniștea cea mai adîncă. De-ar putea să crape din cauza propriului său venin!

Am terminat deja două acte, primul și ultimul, și îmi rămîn încă două, al treilea și al patrulea [de fapt, e vorba de actele II și III — *n.n.*], căci, împotriva obiceiurilor moștenite, am început lucrarea mea de la coadă. Încă o lună de liniște și voi scrie cuvîntul *finis*, în josul manuscrisului meu. Va fi o zi frumoasă!

Vei veni pentru sesiunea academică? Atunci vei asista la premiera reprezentației" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 142—143).

Aceleași lucruri cu privire la piesă le spunea la 12 noiembrie și lui I. Negruzzi: „îți fac cunoscut că am terminat două acțuri din drama *Ovidiu*, cel dintîi și cel de pe urmă. Acum mă apuc de actul II și sper, dacă voi fi liniștit, să-i dau colb repede, pentru ca să mîntui întreaga lucrare pînă pe la 15 decemvrie. Prin urmare, sînt foarte puțin dispus de a merge la București înainte. Ovidiu îmi frămîntă creierii și vreau să mă dezbar de el în anul acesta, ca să rămîn liber pe anul ce vine" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 147).

La 15 noiembrie vestea îi era împărtășită și lui G. Steriadi:

„Am marea mulțumire — îi scria Alecsandri — de a te vesti că în răstimp de douăzeci de zile am terminat la repezeală primul și al patrulea act din piesa mea în versuri *Ovidiu* și că tocmai am terminat [probabil că a vrut să spună: început — *n.n.*] pe al treilea, fiind destul de mulțumit de primele două; astfel încît, cu ajutorul iernii, nădăjduiesc să termin lucrul meu peste o lună. [...].

Veștile de la teatru sînt destul de bune, după spusa faimoasei *L'Indépendance*, care găsește cu cale să mă înjure din cînd în cînd ca să nu-și piardă obiceiul.

Piesa lui Caragiale [e vorba de *Scrisoarea pierdută*, reprezentată în premieră la 15 noiembrie 1884 — *n.n.*] a obținut un mare succes? Atît mai bine pentru autor și pentru casa Teatrului" — nu uita poetul să adauge, manifestîndu-și astfel interesul pentru realizările dramaturgiei naționale (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 221).

Tot despre terminarea celor două acte e vorba și în scrisoarea adresată lui Papadopol-Callimach la 17 noiembrie:

„Am terminat două acțuri din *Ovidiu* și sper să sfîrșesc și celelalte două pînă într-o lună. Ce frumoasă zi va fi aceea cînd oi scrie cuvîntul *finis*" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 176).

La 20 noiembrie Alecsandri așternuse pe hîrtie încă un act și-i cerea cu insistență lui Steriadi gravura tabloului lui Couture *Les Romains de la décadence*, ca model pentru scena orgiei din *villa* lui Ovidiu. Piesa, îi

scria el acestuia, era „pe trei sferturi venit[ă] pe lume. Nu-mi rămîne decît un act de terminat la repezeală, pentru ca improvizația mea să fie gata. Spun improvizație, pentru că am scris primele trei acte cu o repeziciune ameţitoare şi, mulţumită lui Dumnezeu, nu mă simt deloc obosit. Poate o oarecare oboseală se va declara cînd voi fi scăpat de febra lucrului. [...]

În aşteptare, reînnoiesc cererea mea relativă la gravura tabloului lui Couture, pe care mi-ai spus că o ai printre hîrtiile dumitale.

Am mare nevoie de ea pentru a mă inspira în scena orgiei de la Ovidiu" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, p. 139).

Încă înainte de sfîrşitul acelei luni, poetul scria cuvîntul *finis* pe ultima pagină a manuscrisului piesei. La 29 noiembrie îi putea scrie cu un sentiment de uşurare, dar şi de îngrijorare, lui I. Ghica:

„Numirea mea ca vicepreşedinte al Senatului a venit pe neaşteptate, tocmai cînd dădeam naştere lui *Ovidiu*, şi, pe legea mea, nu am crezut că trebuie să mă deplasez înainte de încetarea lăuziei. Acum, cînd mama sau mai curînd tatăl şi copilul sînt sănătoşi, voi lua voluminosul meu manuscris şi trenul de Bucureşti. Nu cred totuşi că senatorii sînt nerăbdători să se vadă prezidaţi de mine; în ce mă priveşte sînt şi mai puţin nerăbdător să ocup fotoliul lui beizadea Mitică [1]. În schimb actorii, şi în special Romaneasca, stau ca pe jeratic. Aceasta aşteaptă rolul Iuliei cu toată înfocarea unei adevărate artiste îndrăgostite de arta sa; este adevărat că am scris pentru ea un rol important şi presărat cu situaţii foarte dramatice. Ea îl va interpreta într-un chip care o va înălţa la fel, ba poate chiar mai mult decît rolul Gettei. Dar oare piesa va reuşi ??? Aceasta e problema. Este într-adevăr foarte caraghioasă dispoziţia spiritului meu de a fi năpădit de îndoială în ajunul publicării unei opere sau al reprezentării unei piese.

Ovidiu are cîteva pasaje frumoase şi un număr destul de mare de versuri bine cizelate, dar capriciul publicului este cîteodată atîta de bizar!

Aş vrea foarte mult să asişti şi tu la repetiţiile generale şi să-mi împărtăşeşti impresiile, astfel încît să am timpul, la nevoie, să fac schimbările şi corecturile necesare.

Vei veni fără îndoială pentru sesiunea academică. Mă bizui mult pe aceasta, pentru o sumă de motive.

Cunoşti tot ce se petrece pe scena politicii noastre, nu am deci nimic nou să-ţi comunic... şi aceasta îmi este cu atît mai uşor cu cît nu ştiu nimic. *Ovidiu* m-a absorbit în întregime timp de o lună şi jumătate.

[1] Dimitrie Gr. Ghica (1816—1897), fiul domnului muntean Grigore Dim. Ghica, a fost mult timp preşedinte al Senatului.

Iarna este aspră pe meleagurile noastre. M-a ajutat mult să-mi termin cele patru acte, împiedicîndu-mă să ies" (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă* p. 145).

La 3 decembrie, poetul comunica vestea cea mare şi lui Al. Papadopol-Callimach:

„Am terminat pe *Ovidiu*" —, adăugînd: „păn-a nu pleca la Bucureşti, vreau să ieu cîteva zile de odihnă" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 177). Acest adaos arată că lucrul febril din ultimele două luni îl istovise pe scriitor, care simţea nevoia unui repaus înainte de a înfrunta zilele foarte obositoare care îl aşteptau în capitală.

Într-adevăr, peste o săptămînă îşi începea osînda:

„Ieri am fost la Senat — îi scria el, de la Bucureşti, Paulinei la [11 decembrie 1884] — şi l-am prezidat vro trei oare, lucru ce m-a cam ostenit, nefiind potrivit cu acel a lui *Ovidiu*. Astăzi să citeşte piesa la directorul teatrelor, la Cantacuzin — îşi informa scriitorul soţia —. Mîni oi citi-o însumi la Maiorescu.

Succesul ei e mare în ochii artiştilor, să vedem acum ce impresie va face în ochii altora" (cf. V. Alecsandri, *Corespondenţă*, p. 21).

În aceeaşi zi îi scria şi lui Ghica despre impresiile primului auditoriu al piesei:

„Ţin să-ţi fac cunoscut că Aristizza şi Manolescu sînt încîntaţi de rolurile pe care li le-am destinat în noua mea piesă. Astăzi, lectură în faţa întregii trupe la Cantacuzino; sîmbătă, nouă lectură la Maiorescu. Este obositor dar totodată destul de interesant din punct de vedere al impresiilor diferite care se surprind la diversele persoane care asistă acolo" (cf. *ibidem* p. 146).

Maiorescu aştepta cu nerăbdare lectura piesei, căci Alecsandri îl înştiinţase că a terminat-o într-o scrisoare trimisă de la Mircești la 29 noiembrie (cf. *Convorbiri literare*, XXXIX, nr. 6, 1 iunie 1905, p. 519—520) El se grăbise să-i răspundă la 2/14 decembrie:

„Iubite domnule Alecsandri,

Mare bucurie! Mare la toată întîmplarea ca putere intelectuală, oricare va fi rezultatul estetic al dramei.

Dar aşa şi trebuie să fie. O minte bine organizată de la natură îşi arată adevărata putere, înzestrată cu toată comoara strînsă a experienţei, tocmai între 60 şi 70 de ani. Sînt slabe din natură capetele care cad la 60 de ani în nepăsare sau în copilărie. Era de 63 de ani Bismark la Congresul din Berlin, de 70 Moltke la Sedan, de 60 Goethe la publicarea primei părţi din *Faust*, de 62 Darwin la publicarea *Descendinţei omului şi a selecţiunei sexuale*, de 62 Littré cînd a început şi de 71 cînd a terminat dicţionarul său pentru limba franceză.

Ce mai însemnează vîrsta față cu asemenea exemple! [...]

Mica parte din omenirea care se poate strînge în cercul nostru literar din strada Mercur așteaptă cu mintea și cu inima deschisă cetirea noii drame. Eu sînt cel mai nerăbdător, îndeosebi după actul al patrulea" (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, p. 272).

La 12 decembrie Alecsandri citea piesa, în cerc restrîns, la Maiorescu acasă:

„Am cetit piesa la Maiorescu, în mic comitet — îi scria el Paulinei vineri [14 decembrie 1884] —. Toți au declarat-o admirabilă. Mîni voi ceti-o tot la el, dinaintea unei adunări numeroase, și ți-oi scrie duminică ce impresie va produce" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, p. 8).

Sîmbătă, 15 decembrie, are loc a doua lectură a piesei în cadrul „Junimii", de data aceasta în prezența unui auditoriu de vreo 80 de persoane, care își manifestă cu căldură admirația față de noua creație dramatică a bardului de la Mircești.

Direcția Teatrului Național decide reprezentarea piesei încă în acea stagiune și o și pune în repetiție.

Obosit de tumultul capitalei și lipsit de liniștea și confortul de la Mircești, Alecsandri se îmbolnăvește și pleacă curînd acasă. Îi va trebui o bucată de vreme pînă să se restabilească și să se poată ocupa de definitivarea piesei.

„Pînă azi-dimineață nu am putut nici scrie, nici citi" — îi scria el într-o vineri de la începutul lunii ianuarie lui Grigore Ventura, care se angajase să se ocupe de copiile rolurilor din piesă. Această stagnare în activitatea scriitorului trebuia căutată în vremea rea din timpul petrecut la București:

„Ceșurile din București — se plînge el în continuare lui Ventura — mă aduseseră într-o stare jalnică și mă întrebam uneori, între două chinte, dacă voi mai putea să mă apuc din nou de lucru, pentru a da *Ovidiului*, meu lustrul definitiv. Datorită îngrijirilor inteligente și destul de tiranice ale d-nei Alecsandri, mă simt mult mai bine, de aceea m-am folosit pe dată de această liniște pentru a mă apropia de masa de lucru. Poimîine seară voi pune la vagonul poștal primul act, revăzut, îndreptat și micșorat. Grăbește, la rîndul dumitale, copia, astfel ca marile roluri să fie distribuite la timp.

Aceste roluri sînt în număr de patru pînă la cinci: acela al d-nei Manolescu, al lui Manolescu, Iulian, Nottara și Petrescu.[1]

Mă bizui pe ușurința lor de a învăța versurile mele și pe memoria lor [...] fără să mai socotesc talentul lor, în care am deplină încredere."

[1] Iancu Petrescu (1857—1932), artist dramatic, societar al Teatrului Național, interpret al multor roluri comice din comedia clasică românească.

În încheierea scrisorii, Alecsandri declară că nici eșecul piesei nu l-ar demobiliza: „Dacă *Ovidiu* ar cădea, nu m-aș descuraja. Pentru un autor care se simte, o neizbîndă este citeodată un bun îndemn. Te dai înapoi, pentru a sări mai bine" (cf. *ibidem*, p. 161—162).

Restabilit datorită îngrijirilor soției sale, Alecsandri lucrează cu hărnicie, astfel încît la 6 ianuarie 1885 îl putea anunța pe Ventura că primele trei acte erau corectate și copiate:

„Am terminat corecturile, cum și copia lui *Ovidiu*, poimîine voi trimite direcției actul al patrulea. Vrei să te informezi dacă s-au luat măsuri pentru a scoate o copie, destinată suflerului, după primele trei acte care se găsesc deja în prăvălie?

Țin foarte mult ca piesa să vadă lumina rampei în primele zile ale lui martie și nu avem timp de pierdut" (cf. *ibidem*, p. 163).

Pînă la 10 ianuarie Alecsandri terminase de copiat și îndreptat și cel de-al patrulea act și se pregătea să plece la București:

„După întoarcerea mea la Mircești — îi scria el prietenului său Al. Papadopol-Callimach — m-am pus de am copiat pe *Ovid* întreg într-un album, făcînd îndreptări o mulțime și trimițînd pe rînd acturile la direcția teatrului. Această muncă terminată, am început să-mi fac pregătirile de plecare la București" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 177).

Înainte de plecare însă, scriitorul îi va trimite lui Iosif Vulcan scena III din actul I — care în ediția 1890 este scena III din actul II — spre publicare în *Familia*. Scrisoarea care însoțea manuscrisul este publicată odată cu acesta în nr. 4 al revistei din 27 ian./8 febr. 1885, p. 37—38:

„Mircești, ianuar 1885

Domnule Vulcan,

V-am promis un articul pentru *Familia*. Iată una din scenele piesei mele *Ovidiu*, așa cum am compus-o din capul locului, dar pe care, în urmă, am scurtat-o mult și am transformat-o conform cerințelor artei dramatice, spre a feri publicul de oboseala ce produc asupra lui unele lungimi. Scena se petrece la actul I pe una din piețile Romei, între doi personagi secundari, un *augur* și un *histrion*, care în convorbirea lor fac tabloul poporimei sub August, în al nouăle an după Christos.

Salve!

V. Alecsandri.

Fragmentul prezintă deosebiri importante atît față de versiunea publicată în aprilie 1885 în *Convorbiri*, cît și față de ultima redactare a piesei, aceea din ediția 1890.

Este interesant de remarcat faptul că Alecsandri publică pentru prima dată un fragment din piesa *Ovidiu* în revista orădeană și nu în vreo altă

revistă de la București sau de la Iași. Dealtfel, în același mod procedase și cu un an în urmă, cînd publicase tot aici, pentru prima dată, un fragment din *Fîntîna Blanduziei* (scena IV din actul I, în nr. 16 din 17/29 aprilie 1883, p. 1—2). Manuscrisele autografe ale celor două fragmente se păstrează la Biblioteca „Astra" din Sibiu (fondul Iosif Vulcan) și sînt semnalate de Mircea Avram în *Catalogul manuscriselor literare*, Sibiu, 1971, p. 13—16.

La sfîrșitul lunii ianuarie Alecsandri se afla la București, de unde își informa soția rămasă acasă:

„Piesa e pusă în studiu și se va reprezenta pe la 8 sau 10 martie" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 291).

Scriitorul rămîne în continuare în capitală pentru a urmări îndeaproape montarea și repetițiile piesei. Cîteva zile se scurg astfel, Alecsandri fiind foarte absorbit de pregătirea premierei. Între timp el mai citește piesa de cîteva ori, o dată în prezența unei „adunări numeroase", altă dată în fața reginei,

„Aseară — îi comunica el Paulinei într-o scrisoare nedatată — am cetit piesa dinaintea unei adunări numeroase. Eram înconjurat de o mulțime de dame care au rămas încîntate, mai cu seamă de opinia lui Ovidiu asupra femeilor. Piesa a fost declarată admirabilă și superioară *Fîntînei Blanduziei*. Cu toate aceste, cînd m-oi întoarce acasă, am s-o mai puric și s-o mai completez. [...] n-am făcut încă nici o vizită... o dată am fost la teatru ca să asist la reprezentația *Blanduziei* [...].

Om videa acum pe la 4 martie cum s-o purta publicul cu *Ovidiu*" (cf. *Scrisori*, p. 291—292).

Peste alte cîteva zile, într-o vineri, soția sa primea alte vești de la scriitor:

„Vin de la regina, căreia am cetit al 4-lea act din *Ovidiu*. A rămas încîntată și mi-a luat manuscrisul".

Apoi altele cu privire la data incertă a premierei:

„Piesa se va reprezenta la 20 martie. Te-oi înștiința mai sigur peste cîteva zile" (cf. *ibidem*, p. 292, 294).

Curînd însă poetul va fi scos din preocuparea exclusivă pentru reprezentarea piesei *Ovidiu*, căci, așa cum am mai spus, în urma demisiei lui Bălăceanu, ambasadorul țării la Paris, Alecsandri este numit succesorul acestuia.

„Trebuie să fi aflat deja — îi scrie Alecsandri, la 4/16 februarie, lui I. Ghica la Londra — că, în urma demisiei lui Bălăceanu, regele mi-a încredințat postul de ministru plenipotențiar la Paris [...]. Iată-ne apropiați pentru multă vreme, sper, și cu perspectiva multor întîlniri. Această perspectivă contribuie mult la îndulcirea regretelor pe care le încerc părăsind colțișorul meu de la Mircești, unde lucrez așa de bine.

Regele și regina sînt încîntați că mă trimit la Paris și, pentru a-și manifesta întreaga lor bunăvoință față de mine, majestățile lor mi-au îngăduit să rămîn în țară pînă la sfîrșitul lui martie, pentru a mă scuti de călătoria la Paris în acest dificil sezon. Voi profita pentru a pune ordine în afacerile mele și pentru a monta *Ovidiu* cu toată grija posibilă.

Îmi făgăduiești să fii aici la prima reprezentație — ea va avea loc la 8/20 sau cel mai tîrziu la 10/22 martie. Potrivește plecarea ta din Lisabona și sosirea ta la București ținînd seama de această dată" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 359—360).

Se vede din această scrisoare că Alecsandri se simțea, pe de o parte, măgulit de numirea sa ca ambasador la Paris, oraș de care îl legau atîtea amintiri, iar pe de alta, nu-și putea stăpîni îngrijorarea și mîhnirea că va trebui să-și părăsească în curînd cuibul tihnit și plin de poezie de la Mircești. Răgazul acordat de rege pînă la plecare i se părea o binecuvîntare, căci amîna despărțirea pentru multă vreme de locurile dragi din țară.

Și premiera piesei *Ovidiu* îl îngrijora, faptul că mai tîrziu va mai adăuga un act piesei este o dovadă că încă de la început Alecsandri avea sentimentul că-i mai lipsește ceva, că nu este perfectă. De aceea insista atît să aibă alături la premieră un vechi prieten și un atît de bun cunoscător în domeniul teatrului cum era I. Ghica. Acesta însă se va afla, exact în acea perioadă, la Lisabona, în vederea încheierii unei convenții poștale. Mai mulți cercetători presupun că I. Ghica, dîndu-și seama de slăbiciunile piesei, rămăsese în mod intenționat în străinătate pentru a nu asista la premieră. Acest lucru nu s-a confirmat, dar este sigur că absența lui Ghica de la premieră nu a răcit relațiile foarte strînse dintre cei doi scriitori.

La 27 februarie, Alecsandri îi scrie necăjit, dar nu supărat pe el, cînd află că acesta nu va fi în țară la prima reprezentație a lui *Ovidiu*:

„Să o ia naiba de convenție poștală care te reține prizonier la Lisabona. Toate planurile mele sînt răsturnate.

Nu vei asista la premiera lui *Ovidiu*, neputîndu-te găsi aici la 9/21 mart și, fără îndoială, nu vom putea face împreună drumul spre Paris. Sînt zorit să plec, pentru a merge să prezint scrisorile de acreditare președintelui republicii și la 2/14 aprilie, cel mai tîrziu, va trebui să o șterg la Paris.

Repetițiile lui *Ovidiu* merg încet din cauza bronșitei care a invadat trupa. Manolescu, mai cu seamă, este serios atins și, în adevăr, nu știu dacă piesa va vedea lumina rampei în ziua anunțată" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, p. 85).

Îngrijorarea cu privire la reprezentarea piesei pe care o împărtășea prietenului de departe o exprima și într-o scrisoare trimisă tot pe atunci — într-o marți — soției sale:

„La unu mă duc la repetiția piesei — îi scria el — care nu mă mulțumește până acum nicidecum, încît din cauza actorilor voi fi silit sau să retrag piesa, sau să întîrzii reprezentația până la 22 martie. Te-oi înștiința despre hotărîrea definitivă peste cîteva zile" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 294).

Premiera a avut totuși loc la 9 martie 1885, „într-o atmosferă de sărbătoare și entuziasm, pe care critica n-a consfințit-o însă" — cum spune E. Lovinescu (cf. *Introducere* la volumul V. Alecsandri, *Ovidiu*, București, Ed. Ancora, [f.a.], p. 3).

Atmosfera de „sărbătoare și entuziasm" în care a avut loc premiera este redată de Iosif Vulcan în cronica dramatică pe care o semnează la rubrica *Salon* din *Familia*, XXI (1885), nr. 11, 17/29 martie, p. 130—131:

„OVIDIU

Piesă în 4 acte de V. Alecsandri. Reprezintată pentru prima oară în Teatrul Național din București, la 9/21 martie 1885.

Sîmbăta trecută a avut loc în Teatrul Național din București o mare și strălucită serbare a poeziei române. Bardul nostru de la Mircești atunci și-a prezintat publicului român cea mai nouă creațiune poetică a sa, o dramă din istoria romanilor sau, cum îi zice autorul, o «piesă» în patru acte.

Poetul care a cîntat în *Fîntîna Blanduziei* pe Horațiu de astă-dată și-a ales ca erou al piesei sale pe un alt poet latin, pe Ovidiu, a cărui soarte tragică sfîrșindu-se la Tomi, în Constanța de astăzi a României, a putut să-și atragă cu atît mai mult inspirațiunea unui poet român.

Toată lumea literară română, toți amatorii de arte, toate clasele societății române au așteptat cu cea mai mare plăcere acea seară. Înainte de a se reprezinta, deja toate biletele se vîndură pentru patru sări. În seara primă se întruni tot ce Bucureștii au mai distins. Teatrul era îndesuit ca niciodată. Nici o loge și nici un stal n-a rămas goale, deși prețurile erau foarte urcate. (O loge 50 fr.). În staluri și-n logi, pretotindeni puteai observa un fel de impresiune solemnă, întocmai ca-n ajunul unei sărbători mari.

Înalta societate, care ocupa logele, era toată îmbrăcată ca de bal. Damele în toalete decoltate, iar bărbații în frac, cu legătură albă la gît și cu clac. Vinise și regele cu regina, care purta o toaletă albă, stînd ambii pînă la sfîrșit și aplaudînd mai de multe ori cu entuziasm.

Era față și poetul, nemuritorul nostru Alecsandri, în o loge, în mijlocul familiei sale, privit, salutat și felicitat din toate părțile salei.

În sfîrșit cortina se ridică.

Actul prim ne înfățoșează forul lui Cesar în Roma. Acolo Ibis joară că va răzbuna pe Ovidiu, care i-a răpit pe Corîna. El cumpără poporul să fluiere pe Iulia, nepoata împăratului August, cînd aceea va trece prin for. August, informat că insulta aceasta a pornit de la Ovidiu, îl va pedepsi. Ibis se duce apoi la templu. Ovidiu intră cu prietenii săi, cărora le spune în niște versuri admirabile fericirea sa:

Eu nu cunosc ce-i ura cu infernalu-i chîn,
Am numai oaspeți veseli și blînzi în al meu sîn:
Amor, prietinie, senin, compătimire,
Tovarăși scumpi de cale ce duc la fericire.
Ei îmi areată lumea prin văl trandafiriu,
Făcîndu-mă-al iubirii poet iubit să fiu.

Și-apoi face elogiul femeii, plin de farmec și-ncîntare, zicînd că femeia este

...acea divinitate
Ce viața ne urzește cu zile încîntate
Și leagă faptul vieții cu-apusul ei mîhnit
Prin lanț în înflorire de-amor fără sfîrșit.
.....
De sînt poet, femeii talentu-mi datoresc.

Apoi, în niște trăsături pline de putere, ne zugrăvește decadența Romei, reamintînd cu mîndrie timpurile de mărire, cînd numirea de *Civis Romanus* era o glorie, și-ncheie prin aceste rînduri d-o frumusețe clasică:

A fi Civis Romanus este-a fi om de fer!
Așa ziceau strămunii și nu-ncăpeau sub cer!

În sfîrșit, Iulia apare adusă pe lectică. Poporul o fluieră. Ovidiu o mîntuiește.

În actul al doile, Ibis, văzînd că nu-și poate realiza intriga cum a început-o, face alt plan și spune lui August că Ovidiu iubește pe Iulia. Împăratul în curînd se și convinge, căci întîi află pe Iulia cetind *Arta iubirii* de Ovidiu, apoi ea îl apără numindu-l «al poeziei rege» și spune că dînsa nu vrea să fie soția regelui Cotyson, și-n cele din urmă declară hotărît, fiind prezinți și Ovidiu cu Mecena, că iubește pe Ovidiu. August se supără, căci el vrea s-o mărite după regele Cotyson și numește pe Ovidiu «profanator de muze, poet de saturnale». Într-aceste sosește solul regelui Cotyson și cere pe Iulia de soție regelui său. August primește, dar Iulia vine cu majestate în fața solului și răspunde: «Nu!» Urmarea este că Ovidiu trebuie să meargă în esiliu; iar pe Ibis îl osîndește la moarte ca pe un trădător.

În actul al treile asistăm la o orgie în vila lui Ovidiu. Mecena vine și spune poetului să fugă; acesta vrea să plece dimpreună cu amicii săi, cînd apare Iulia. Ovidiu esclamă supt impresiunea unui sentiment sublim și auditorul aplaudează cu frenezie aceste mărgăritare ale poeziei române:

...A! dacă ai decis
Să-nfrunți orice osîndă, păsind peste-un abis,
Să intri-n gura lumii mai neagră, mai grozavă
Decît a unui șerpe cu limbă de otravă,
Vin în orgia nopții voioși să ne-aruncăm
Și-n cupele de aur norocul să-necăm!
Amicilor! dați zborul nebunelor avînturi,
Întunece-se mintea și ducă-se pe vînturi;
Și valurile mării înalțe-se-n zenit
Și cadă pe noi... cadă tot cerul prăbușit!

Orgia rencepe și-n urmă apare împăratul August cu Mecena, găsindu-și nepoata între curtezane. Ovidiu și Iulia sînt pedepsiți cu esiliu vecinic.

Actul al patrăle se petrece cu opt ani mai tîrziu la Tomi. Ovidiu, slăbit, se-ntoarce din luptă. Iulia, scăpată din esiliu, vine și dînsa acolo. Sosesc și prietenii din Roma cari-i anunță că Roma a suspendat esiliul și-l cheamă acasă. Dar totul e tîrziu. Poetul se află deja în agonia morții. La auzul cuvîntului «Roma» se scoală totuși în picioare și rezămîndu-se pe jilț:

Din morți, la glasul Romei, pe lume iar reviu!
Sînt rechemat de Roma, îmi spuneți voi? Tîrziu!
Opt ani de esilare, opt ani de lungă jale
M-au dus p-a veciniciei nemărginită cale.
Pe mine-a vieții poartă, amicilor, s-a-nchis,
Și ce mai văd în față-mi, îl văd ca printr-un vis.
A! văd și mă cutremur, cum timpul aprig vine
Mărirea sacr-a Romei s-o schimbe-n mari ruine
Și cum din depărtare potopul cel barbar
Se-ntinde să distrugă al zeilor altar.
Văd Roma cum espiră... Vai! Roma nu mai este!
Puterea ei?... legendă; istoria-i? poveste.
A fost... s-a șters cu nume, cu glorie, cu tot!
Văd multe, multe, multe, dar a grăi nu pot:
Fiorul mă cuprinde și glasul mi se curmă...

(Pauză.)

Stați! Norul greu dispare... lumina crește-n urmă;
Trec secoli!... o minune!... Aici în răsărit

Vlăstara cea romană stejar a devenit;
Și Istrul moștenește al Tibrului renume;
Se-nalță-o nouă Romă... renaște-o nouă lume.
Mormîntu-mi se deschide... din el în viitor
Un lung torent de viață se-ntinde roditor...

(Cu entuziasm.)

Excelsior!... Nu, ginta latină-n veci nu moare...
.....

Și espiră. Un torent de aplauze frenetice acoper aceste cuvinte, cari electrizează toată suflarea românească.

Acesta e sujetul piesei.

Precum se vede, piesa posedă multe momente dramatice de mare valoare și dacă actul al patrăle se va scurta nițel, efectul are să fie și mai complet.

Dar farmecul deosebit al piesei este limba ei cea frumoasă. Limba poetică română nu s-a avîntat încă la-nălțimea aceasta nici chiar la Alecsandri. Se poate zice că poetul s-a întrecut pe sine însuși.

Punerea în scenă face onoare artistului Gr. Manolescu, care a jucat și rolul lui Ovidiu cu cel mai mare efect. Dl. Gr. Manolescu posedă mult talent și are să devină cel mai mare artist dramatic român, dintre cîți au esistat pîn-acuma. Natura i-a dat toate-n abundanță, diligința încă nu-i lipsește. Frumoasele versuri ale lui Alecsandri au fost declamate cu o vervă admirabilă, ceea ce a potențiat efectul.

În rolul Iuliei, d-na Aristița Romanescu-Manolescu, deși indispusă, a fost mult aplaudată.

Asemene a jucat bine și dl. C. Nottara rolul împăratului August. Iar dl. Iulian a interpretat cu mult succes pe Pinax. Ceialalți au contribuit și dînșii la succesul general.

Autorul a fost chemat înaintea rampei de vro nouă ori și i s-a oferit multe coroane, între cari una din partea reginei. La sfîrșitul piesei, regina nu s-a depărtat decît după ce publicul a mai chemat o dată pe autorul și pe Manolescu. Maj. sa a aplaudat dimpreună cu tot publicul.

Duminecă și luni piesa s-a repetat cu același succes."

După premieră, Alecsandri pornește în grabă la Mircești, pentru a se pregăti de plecarea pentru multă vreme la Paris.

El dă probabil acum manuscrisul piesei lui I. Negruzzi, care îl trimite imediat la tipar, primele două acte apărînd în nr. 1 al *Convorbirilor* din 1 aprilie 1885, p. 1—47, datate: „Mircești, noiembre 1884". Actul III va apărea în nr. 2 din 1 mai 1885, p. 146—167, iar actul IV în nr. 3 din 1 iunie 1885, p. 234—255, după plecarea poetului din țară.

După cîte știm, din această primă redactare a piesei, în patru acte, nu se mai păstrează decît un singur manuscris autograf Alecsandri, și anume cel aflat în fondul de manuscrise al Bibliotecii „V. A. Urechia" din Galați, sub cota Ms. V 6, conținînd 106 p. și avînd titlul: *„Ovidiu.* Dramă în 4 acte și în versuri. „Manuscrisul este datat: „Mircești, noiembrie 1884".

Această primă redactare, în patru acte, a fost tradusă în limba germană de Adolf Stern și publicată mai întîi în *Românische Revue* (1886), apoi în volumul *Ovid*, apărut în același an.

La 3 aprilie 1885, Alecsandri părăsea cu multă părere de rău Mircești, plecînd spre București. De aici va pleca la 17 aprilie spre Paris, întovărășit de prietenul său Ion Ghica, întors între timp de la Lisabona la București.

Sosit la Paris la 21 aprilie st. v., poetul își va găsi cu greu echilibrul în noile împrejurări. Silit de tot felul de obligații oficiale, primele luni de ședere în capitala Franței sînt pentru el un adevărat chin. De scris nici nu putea fi vorba în aceste condiții. Distracțiile pe care și le oferă sînt puține. Se duce de cîteva ori la teatru și cu acest prilej nu se poate opri de a face comparație cu posibilitățile scenei din țară:

„Am fost să văd mai multe piese la modă — îi scrie el la 10 iunie lui Gr. Ventura — ca *Théodore, Denise, Soția tatii* și minunata pantomimă *Messalina,* care se dă la l'Eden théâtre. Ce minunată punere în scenă! Ce exactitudine istorică în alegerea costumelor romane, ce bogăție de decoruri! A zecea parte din această splendoare ar fi făcut din succesul lui *Ovidiu* un succes legendar.

Cîți ani va trebui să treacă încă pentru a da scenei noastre lustrul artistic de care are o așa de mare nevoie!" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări,* p. 165).

În sfîrșit, în toamnă, Alecsandri se va simți cu adevărat fericit: la începutul lui septembrie se întoarce în țară, la Mircești.

„Mă aflu la Mircești de vreo două săptămîni" — îi scria el lui Negruzzi mărturisindu-i fără ocol: „rareori am primit o mulțumire așa de deplină, reîntorcîndu-mă la cuibul meu, ca în rîndul acesta. După mai multe luni de viață chinuită... în sfîrșit am ajuns în raiul Mirceștilor! [...]

Fericirea mea e fără margini..." — își încheia poetul scrisoarea (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 150—151).

Această stare de mulțumire va lua sfîrșit la începutul lunii noiembrie, cînd se va întoarce la Paris. Deși se va instala mai bine, într-o locuință mai liniștită și mai confortabilă, nu se poate opri de a regreta vremurile senine dinainte de a deveni ambasador: „... m-am păcălit părăsind cîmpul înflorit al literaturii și intrînd în acel ghimpos al diplomației — se plîngea

el prietenului său Papadopol-Callimach —. Biata muza mea stă culcată și adormită adînc într-un portofoliu, unde mă tem că-și va găsi și mormîntul" (cf. *ibidem,* p. 179).

Cel mai mult îl îndurera deci faptul că nu putea scrie: ...„n-am scris un rînd de cînd am plecat din țară și simt în sufletul meu o mare jale de timpul pierdut" — mărturisea el aceluiași prieten la 16/28 ianuarie 1886 (cf. *ibidem,* p. 185).

De același lucru se plîngea și altor prieteni, bunăoară lui I. Negruzzi și lui I. Ghica.

În vara anului 1886 Alecsandri își petrece iarăși concediul în țară: „sînt fericit, atît de fericit" — își exprimă el sentimentele într-o scrisoare adresată lui Papadopol-Callimach (cf. *ibidem,* p. 191).

Întors la Paris în noiembrie, poetul își adună forțele, hotărît să revină la vechea sa îndeletnicire, care nu-l putea stînjeni în treburile diplomatice. În cursul acelei luni și a celei următoare, aplecat asupra piesei *Ovidiu,* îi va aduce numeroase îmbunătățiri și, mai ales, îi va adăuga încă un act la început. „Acest fapt — consideră G.C. Nicolescu — vorbește mai limpede decît orice pe de o parte despre lipsa de orgoliu a scriitorului, dispus oricînd să admită, chiar fără să i se atragă atenția, că în scrierile lui sînt și părți mai puțin realizate, că ele au nevoie de retușări și îmbunătățiri; iar pe de alta, despre conștiința lui artistică, în continuă creștere îndeosebi în anii deplinei sale maturități literare, de după 1864—1865, neslăbită nici în acești ani în care umbrele serii eterne îl învăluiau tot mai întunecate" (cf. *Viața lui Vasile Alecsandri, ed. cit.,* p. 655).

La 30 decembrie 1886 scriitorul îl înștiința pe Papadopol-Callimach:

„Am prelucrat pe *Ovid* din cap pînă în picioare și sînt destul de mulțumit de el. Acesta e prezentul ce mi l-am făcut de Anul nou. Îl voi supune aprecierii publicului în viitoarea stagiune teatrală" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori,* p. 198).

Evenimentul era comunicat și lui Ghica la 2 ianuarie 1887, de data aceasta cu unele precizări:

„O veste bună. M-am apucat de lucru și în timp de cinci zile am și terminat un nou act pentru piesa *Ovidiu,* pe care am hotărît să o refac în întregime. Se spune că numai începutul e greu... la mine numai primul vers... Odată venit în bune condiții, restul curge ca din izvor. Nădăjduiesc să-mi termin opera în cincisprezece zile, dacă vreo nemulțumire neașteptată nu va veni să mă întrerupă" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări,* p. 94).

Lucrînd la refacerea piesei, lui Alecsandri îi vine ideea de a o traduce și în limba franceză (știm că traducerea în limba germană fusese publicată în anul precedent):

„Am terminat prelucrarea lui *Ovid* și acum o traduc franțuzește" — îl înștiințează el pe Papadopol-Callimach la 28 ghenar 1887 (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 199).

În ms. B.A.R. nr. 1674 — un in-folio mare — se află manuscrisele autografe ale redactărilor din această perioadă.

Traducerea franceză în versuri din care Alecsandri n-a realizat decît trei acte: I, III, și IV (f. 129^r-174^r, 187^r-208^v), trebuia să constituie libretul unei opere, a cărei muzică urma să o compună Charles Gounod, prieten cu Alecsandri.

„Versiunea Alecsandri în limba franceză *Ovide. Opéra en 5 actes* a apărut abia în 1957 — ne informează Al. Piru. — Alecsandri făcuse libretul pentru prietenul său Charles Gounod. Opera a compus-o însă C. Nottara între 1941—1948, după un libret al cîntărețului Sigismund Zalesky" (cf. *Marginalia*, București, Ed. Eminescu, 1980, p. 47).

Terminînd, la începutul lui februarie 1887, noua versiune românească a piesei sale, Alecsandri se gîndește s-o prezinte pe scena Naționalului din București în stagiunea următoare, sub titlul *Exilul lui Ovidiu*, eventual cu excluderea actului final (al morții poetului latin), dacă acela ar lungi prea mult spectacolul. În acest sens se adresează la 3 februarie lui C. Stăncescu, directorul de atunci al Teatrului Național:

„Vă dau de știre că am prelucrat pe *Ovidiu* în totul și că am adăogit un act la început, care mi s-a părut indispensabil pentru interesul piesei. Decorul reprezintă grădina palatului lui August, împodobită cu statui, bazin de marmură — masif de copac ⟨sic⟩ în fund, în dreapta actorului pe planul I o stîncă acoperită cu lierie și purtînd statua lui Cezar. În stînga, de-a lungul culiselor, fațada palatului, un peron, scări de marmură și o ușă de bronz ce se deschide pe el.

Scopul meu e de a se începe stagiunea viitoare cu *Ovidiu*. Dacă sînteți de aceeași părere, vă rog să ordonați a se pregăti decorul în vara ce vine.

Piesa va purta titlul de *Exilul lui Ovidiu*, excluzîndu-se din ea actul morței de la sfîrșit: acest act va rămînea ca o piesă deosebită, dacă reprezentarea lui în aceeași seară ar prelungi prea mult spectacolul. Vom vedea ce va fi mai nimerit, cînd mă voi întoarce în țară" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 381).

Această nouă și absorbantă preocupare îl face pe Alecsandri să suporte mai ușor șederea la Paris, dar îi sporește totodată dorul de țară, de casă. Lucrează cu multă rîvnă, astfel încît la 11 mai 1887 actul I era expediat la București:

„V-am trimis actul I al lui *Ovidiu* — îl înștiința el pe C. Stăncescu —. În curînd voi trimite și actele II și IV, ce să copiază acum.

Cît pentru actele III și V, fiindcă am introdus în ele numai cîteva mici schimbări, vă comunic numai acele scene schimbate, pentru ca să fie introduse în noua copie a dramei întregi, ce trebuie făcută.

Prințul Ghica și d-na Manolescu [1] sînt de părere că piesa poate fi întreg jucată, cu actul morței lui Ovidiu, dacă mașiniștii nu vor întîrzia cu punerea decorurilor și antractele or fi scurte. Vom vedea a chibzui aceasta cînd vom face repetițiile generale" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, p. 131—132).

La 15/27 mai Alecsandri expedia la București și actul II refăcut:

„Vă trimit actul II din *Ovidiu* — îi comunica el lui Stăncescu —. Acum aveți piesa întreagă, așa cum a fost prelucrată.

Acturile III, care să petrec în palatul lui August, nu au altă schimbare decît numai scena I. În actul V, scenă complectată este aceea dintre Ovidiu și Ibis.

Toate aceste schimbări vi le-am comunicat prin poștă. Cred că le-ați primit" (cf. *ibidem*, p. 132).

Plin de nerăbdare să se întoarcă mai repede acasă, în vara acelui an 1887 Alecsandri renunță la băi, unde făcea cură în fiecare an, și la 10 august pleacă direct de la Paris la Mircești, unde ajunge peste patru zile, copleșit de fericirea de a se afla iarăși „acasă":

„Mi-am regăsit camera mea de lucru, biroul meu, scaunul, ca și cum nu le-aș fi părăsit de nouă luni — îi scria el lui George Bengescu, atunci secretarul legației române la Paris —. Toate aveau glasuri care mă chemau să-mi reiau lucrările mele literare [...] m-am simțit fericit" (cf. G. Bengescu, *Amintiri despre viața intimă a lui Alecsandri în timpul misiunii sale diplomatice la Paris*, în *Convorbiri literare*, XXV (1892), nr. 11—12, 1 martie, p. 967; v. și G.C. Nicolescu, *op. cit.*, p. 657—658).

Poetul nu mai părăsește Mircestii, în această vară, decît spre sfîrșitul septembrie, cînd se duce la București ca să asiste la premiera piesei refăcute.

„La 28 septembrie se va deschide teatrul cu reprezentația lui *Ovidiu* refăcut — îl înștiința Alecsandri, la 1 septembrie, pe George Bengescu, rămas la Paris —. Se spun minuni despre decoruri și costume. Mă voi duce la București din timp, ca să dirijez ultimele repetiții generale. Ce este cu Ion Ghica?" — întreba el, izolat cum trăia la Mircești (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, p. 18).

---

[1] Aristizza Romanescu se căsătorise cu magistratul Mihai Manolescu, fratele artistului Gr. Manolescu.

Programul rămînerii sale prelungite în țară îl comunica și lui Ghica la 7 septembrie:

„Fericit de a respira aerul și soarele din Mircești, îmi propun să prelungesc rămînerea mea aici pînă la 24 sept. La această dată mă voi duce la București pentru a asista la două reprezentații generale ale lui Ovidiu refăcut și la 30 sept. mă voi duce să-mi regăsesc camera la castelul Peleș, unde voi rămîne liniștit pînă la 1 noiembrie" (cf. *ibidem*, p. 97).

În vremea aceasta Alecsandri se afla mereu în legătură cu teatrul din București, pe calea corespondenței, urmărind pregătirile pentru reprezentație.

Astfel, o scrisoare pe care o trimite la 11 septembrie lui C. Stăncescu vorbește de corectarea unei copii a piesei:

„Am primit manuscrisul lui *Ovidiu*, copiat de dl. Basarabescu, și, precum mă așteptam, am găsit în el mai multe greșeli de prozodie, pe care le-am îndreptat.

Odată cu această scrisoare, vă înapoiez prin poștă piesa, pentru ca repetițiile să nu sufere întîrziere.

Vă rog să îndemnați pe d-nii artiști a face în rolurile lor corectările însemnate de autor" (cf. *ibidem*, p. 132—133).

Primind vești de la Ion Ghica, Alecsandri îi comunică și lui că avea intenția să plece la București pentru premieră:

„Biletul tău m-a găsit la Mircești, de unde îmi propun să plec la 23 la București.

Teatrul se va deschide la 26; voi avea deci timpul să asist la două repetiții generale și la reprezentarea lui *Ovidiu*, după care mă voi duce mai întîi la Ghergani, pentru a vizita noua ta casă, și, în sfîrșit, la Sinaia" (cf. scrisoarea din 20 septembrie 1887, *ibidem*, p. 99).

Poetul pleacă, așa cum spusese, la București, asistă la premieră, care însă nu înregistrează succesul la care se aștepta. *Ovidiu* refăcut nu stîrnește nici el entuziasmul publicului, cum nu-l stîrnise nici la prima redactare. Aplauzele, care n-au lipsit, nu l-au putut amăgi nici pe autor, căruia i s-au părut „prea multe":

„*Ovidiu* refăcut a reușit mai presus de speranțele mele — îi scria Alecsandri lui Bengescu la 2/14 octombrie 1887—. Artiștii au fost aclamați cu entuziasm și autorul rechemat după fiecare act, ceea ce a sfîrșit prin a-l plictisi. Sînt bune ovațiile, dar nici prea multe" (cf. *ibidem*, p. 20).

Același lucru se vede și din scrisoarea trimisă de poet lui Ghica, la 14/26 octombrie, în care atribuie succesul piesei jocului actorilor:

„*Ovidiu* al meu, refăcut, a obținut un frumos succes pe care îl datorez mai cu seamă Aristizzii, lui Manolescu și lui Nottara. Aristizza se perfecționează la fiecare nouă creație, este foarte inteligentă și o veritabilă artistă, care analizează caracterele rolurilor sale, le studiază conștiincios și le joacă cu vervă. Ce păcat că este așa de prost secondată cîteodată!" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 389).

După premieră, poetul pleacă la Sinaia, unde rămîne pînă la 10 noiembrie, apoi se întoarce la București, iar de aici, după două zile, pornește spre Mircești. Nu mai avea răgaz, trebuia să se întoarcă la Paris. În această vară stătuse în țară mai mult decît în anii precedenți. La 20 noiembrie/2 decembrie se afla la postul său.

În timpul șederii la București sau la Sinaia, Maiorescu îi ceruse manuscrisul actului I din piesă — actul cel nou — pentru a-l publica în *Almanahul Societății academice social-literare „România Jună"* de la Viena. Alecsandri, aflîndu-se încă la Sinaia, i-l trimite la 10 octombrie:

„De-abie azi am primit copia actului I din *Ovidiu*, pe care mi-ai cerut-o pentru *Călindarul* tinerilor studenți de la Viena — se scuza el pentru întîrziere —. Am avut dreptate să cer acea copie păn-a nu ți-o trimite, căci eram sigur că trebuia să cuprindă mulțime de greșeli. Iat-o acum corectată; dispune de dînsa cum îi vroi" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 13).

Astfel, actul cel nou al piesei s-a tipărit pentru prima dată în *Almanahul Societății academice social-literare „România Jună"*, Viena, II (1888), p. 13—39, sub titlul: „Actul întăi din *Ovidiu* (dramă în 5 acte în versuri)" și însoțit de următoarea notă a redacției:

„Drama d-lui Alecsandri *Ovidiu* a fost la început scrisă și reprezentată în 4 acte. Așa s-a și publicat în *Convorbirile literare* vol. XIX (aprilie-iunie 1885). Însă la noua reprezentare a lui *Ovidiu*, în 26 septemvrie 1887, pentru începerea actualei stagiuni a teatrului național din București, dl. Alecsandri a scris un al cincilea act, care în dramă, sub forma ei de acum, figurează ca actul întăi. Acesta aste actul care pentru prima dată se publică în almanahul de față."

Textul din *Almanah* prezintă puține deosebiri față de ediția din 1890.

Întors la Paris, Alecsandri duce o viață retrasă, evită recepțiile, mesele oficiale, de treburile legației ocupîndu-se mai mult George Bengescu, secretarul legației noastre, literat și om de știință, care nutrea o veche și înflăcărată admirație pentru poet. Fără a-și da seama de adevărata cauză, Alecsandri se simte din ce în ce mai obosit, slăbit. Boala necruțătoare își continua pe nesimțite opera de distrugere.

Vara următoare poetul o petrece în întregime la Mircești, de la 15/27 iulie 1888 pînă la sfîrșitul lui septembrie. În luna octombrie se află la

Sinaia, iar la 9/21 noiembrie din nou la Paris. Toată iarna și primăvara este cu gîndul acasă, la Mircești. Este din ce în ce mai istovit, puterile îi scad. La sfîrșitul lui iulie 1889 „răsufla aerul învietor" al Mirceștilor. După un consult medical la București, în septembrie, familia cunoștea, în sfîrșit, adevărul: boala poetului era fără leac. El pleacă totuși la Paris, unde sosește pe la 10—12 noiembrie. Deși istovit de boală, el continuă să-și îndeplinească îndatoririle de reprezentant al țării, scrie prietenilor, citește, se gîndește să-și ordoneze poeziile pentru a le publica într-o nouă ediție.

Acum îi vine ideea de a publica și pe *Ovidiu* în volum.

„Pîn-a nu pleca din Paris — îi împărtășea el la 1 martie intenția lui Al. Papadopol-Callimach — poate că voi publica pe *Ovidiu, revu et corrigé*, într-o ediție frumoasă, fiind această operă dramatică dedicată M.S. sale reginei.

Îți voi trimete cel al doilea exemplar, cu rugămintea ca să citești cu luare-aminte piesa, așa cum e prelucrată, și să-mi spui cu francheță impresia ce-ți va produce" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 418).

Ideea este stăruitoare și în săptămînile următoare revizuiește piesa și-i scrie și lui Socec cu privire la imprimarea ei în volum.

„Din mila lui Dumnezeu — îl informează la 19 martie pe I. Ghica — am putut, în sfîrșit, să mă apuc de lucru de o săptămînă și am refăcut în întregime piesa mea *Ovidiu*, pe care îmi propun să o imprim la București în același format ca *Despot*. Manuscrisul este gata și nu aștept decît un cuvînt afirmativ de la Socec pentru a i-l expedia prin poștă. Această piesă avea multe defecte — recunoaște el cu sinceritate — datorită grabei pe care o pusesem la făurirea ei (în patruzeci de zile dădusem gata patru acte în versuri).

Cred că am îndreptat o parte din aceste defecte și că ultima mea operă dramatică trebuie să fi cîștigat din punctul de vedere al artei scenice (fără calambur)" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, p. 104).

La 19/31 martie manuscrisul fusese deja expediat și poetul îl ruga pe Papadopol-Callimach să se intereseze de soarta lui:

„Am trimis lui Socec manuscrisul lui *Ovidiu*. Cercetează dacă l-a primit" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 254).

La 14 aprilie îi scria iarăși lui Papadopol că primise răspunsul editorului cu privire la imprimarea piesei:

„Am trimis lui Socec întregul manuscris a lui *Ovidiu* și am primit de la editor răspunsul că se va începe tipărirea piesei cît mai curînd, în formatul *Fîntînei Blanduziei*.

Precum vezi, tot am lucrat ceva în cursul boalei mele atît de supărătoare; adevărul e că am găsit o mare distragere în acea ocupație literară. Acum stau și mă gîndesc de ce să mă mai apuc pentru ca să alung uritul pînă la plecarea mea în țară" (cf. *ibidem*, p. 255).

Se vede din aceste rînduri că ideea de a nu mai putea scrie i se părea mai chinuitoare decît toate. Gîndul îi zbura mereu la Mircești, dorea ca timpul să gonească mai iute, să vină vara, cînd se putea întoarce, în fine, acasă. La 29 mai 1890 îi scria lui Ghica: „nu aspir decît să părăsesc Parisul pentru a merge la Mircești, unde voi afla aer curat, apă proaspătă și satisfacția de a mă regăsi acasă" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 160). La începutul lunii următoare se afla la cuibul mult visat: „În sfîrșit, mă aflu aici și aici rămîn" — îi declara el lui Ghica (cf. *ibidem*, p. 162).

Pentru scurtă vreme, starea sănătății poetului pare a se îmbunătăți. Poate chiar să se ocupe el însuși de corecturile noului volum — care va fi și ultimul — pe care le isprăvește cu puțin înainte ca aripa morții să-i întunece pentru totdeauna privirile. În timp ce lucra la corecturi nu se poate opri de a asocia boala cu realizarea piesei:

„Cînd am început *Ovidiu* — declară el — m-am îmbolnăvit; cînd voi sfîrși îndreptările, voi muri" (cf. A., *Casa poetului*, în *Familia*, 1890, nr. 35, 2/14 septembrie, p. 423; v. și G.C. Nicolescu, *op. cit.*, p. 673).

În seara zilei de 22 august 1890, Alecsandri trecea în lumea umbrelor, nu înainte însă de a vedea și ultimul său volum tipărit. Exemplarul ediției din 1890 al piesei *Ovidiu*, aflat la Biblioteca Academiei sub cota B.A.R. I. 86967, poartă dedicația autografă a poetului:

„Preasfinției sale Melhisedec, episcop de Roman și mult venerabi[lu]lui meu coleg de Academie, omagiu respectuos din partea autorului.

V. Alecsandri",

infirmînd astfel opinia multora că volumul ar fi apărut postum.

Am văzut mai înainte rezerva manifestată de critica literară față de *Ovidiu* în timpul vieții lui V. Alecsandri. Rezervele s-au menținut și în critica postumă, uneori mai severe, alteori mai îngăduitoare.

Ch. Drouhet, de pildă, cel care întreprinde cel dintîi un studiu comparativ al operei lui Alecsandri, face o analiză amplă a piesei, relevînd o serie de trăsături tributare teatrului francez și, mai cu seamă, o mulțime de slăbiciuni ale acestei ultime creații dramatice a bardului:

„Amorul lui Ovidiu cu Iulia pe de o parte, moartea sa în exil pe de alta ofereau un dublu subiect: talentul poetului, solicitat în direcții contrare, se folosi de această materie cu două fețe pentru a izvodi în primele sale acte mai ales «o comedie antică», în felul *Fîntînei Blanduziei*, în ulti-

mele o dramă romantică, în felul lui *Despot*. Influența dramei romantice franceze se simte însă peste tot. [...]

Scena din *Marie Tudor* în care mulțimea întărîtată grămădindu-se sub ferestrele Turnului Londrei cere moartea favoritului Fabiani a urmărit pe Alecsandri de cîte ori, înălțînd tonul pieselor sale, a luat de model literar drama romantică. În *Boieri și ciocoi* mai întâi, în *Despot* apoi, în sfîrșit în *Ovidiu*, Alecsandri a manevrat după aceleași norme o mișcare a poporului; cete de oameni din straturile de jos se agită, vociferează, huiduiesc pe miniștri, pe Despot sau pe nepoata lui August, și se liniștesc apoi, sub îndemnul sau la porunca unui om curajos care cunoaște arta de a potoli mulțimea. În *Ovidiu* ritmul după care se desfășură mișcarea poporului e complet. După strigătele sedițioase, urmează, grație iscusinței lui Ovidiu, aclamațiuni în cinstea persoanei, cu puțin înainte hulite — e o scenă sugestivă a fluxului și reflexului acestei mări neastîmpărate și nesigure care se cheamă poporul.

Coloarea locală, furnizată de cîteva dicționare archeologice și de cîteva studii franceze asupra epocei imperiale e răspîndită din belșug în scenele unde ne e înfățișată viața romană din *forum*, din palatul lui August sau de la ospețele galante. Ca și în dramele lui Victor Hugo, pe care le-a avut în vedere Alecsandri, particularitățile asupra costumelor sau decorului, asupra formulelor de politețe sau a ocărilor, detaliile asupra obiceiurilor la mese sau asupra mișcării în piețele publice, tot ce alcătuiește «caracteristicul» romantic, izvorît dintr-o ieftină și adesea falsă erudiție, se înfățișează ca un adaos factice, ca un strat suprapus ce nu se ține de fondul piesei, ca o pojghiță care astăzi se cojește și se macină. Ceata paraziților și a histionilor, efeminatul Barrus și intrigantul augur Hillarius, plebea romană cu strengarii, gură-cască și precupeții săi ca și situațiile de vodevil și jocurile de cuvinte de farsă oferă un comic cu mult mai intens decît comicul din *Fîntîna Blanduziei*. În «comedia sa antică» comicul era sobru și discret. Aci, printr-un procedeu familiar romanticilor, autorul a vroit să sporească efectul emoționant ce se desprinde din actele finale prin comicul violent din prima parte a piesei. [...]

Imitarea dramelor romantice nu-l împiedică pe Alecsandri, fost elev al unui pensionat francez la Iași și spectator asiduu al Comediei Franceze, să-și amintească uneori și de repertoriul clasicilor.

Viziunea profetică a lui Joas din *Athalie* despre pieirea Cetății sfinte și despre înyierea strălucită din propria sa cenușe a Ierusalimului cel nou are o scenă corespunzătoare în *Ovidiu*. Cu cîteva clipe înainte să expire poetul *Ponticilor*, se dezvăluie ca într-un vis, înaintea privirilor sale ce străbat vremile viitoare, priveliștea ruinei Romei și a prăbușirei ei sub

puhoiul barbar. Icoană tristă, înlocuită însă de un spectacol înălțător. Cetatea eternă nu piere, căci, în Răsărit:

«Se-nalță o nouă Romă, renaște-o nouă lume».

În afară de Racine, Molière a inspirat un pasagiu din *Ovidiu*. E tirada în care eroul, de astă-dată înfățișat sub aspectul de cîntăreț al *Amorurilor*, știind că talentul său îl datorește în întregime femeilor, declară că le iubește pe toate: defectele pe care vreuna le are, dînsul le transformă în tot atîtea calități. Ne aducem aminte imediat că în cîntul al doilea din *Arta iubirii* Ovidiu îndemnase pe amanți să acopere neajunsurile fizice ale iubitelor lor cu numele calității de care se apropie mai mult: de cea prea slabă să spună că e mlădioasă, și de cea prea mică de stat, că e ușoară.

Nu pe Ovidiu însă l-a avut în vedere Alecsandri, dar pe Molière; cupletul Eliantei în *Le Misanthrope* asupra iluziunilor create de amor e o spirituală adaptare a cîtorva versuri (1149—1166) din poemul asupra *Naturii* al lui Lucrețiu după care se luase și Ovidiu dîndu-le o altă întrebuințare. E curios de constatat că trăsături inventate de Molière și care nu se găsesc în *Arta iubirii* au trecut la Alecsandri. [...]

Dramele în versuri ale lui Alecsandri, partea artistică a repertoriului său teatral, oferă, ca și poeziile sale, oscilații între exprimarea sinceră a tendințelor adevărate ale firii sale și străduința de a rivaliza cu opera romanticilor francezi. *Despot-Vodă* aparține acestei din urmă categorii; *Fîntîna Blanduziei* celei dintâi. În *Ovidiu* dorința de a scrie o comedie asupra elegantului poet al *Artei iubirei* și al *Amorurilor*, de a înjgheba cu alte cuvinte o lucrare grațioasă și delicată în felul *Fîntînei Blanduziei* a fost biruită de sugestiunile de a crea o nouă producție de seamă pentru prima scenă românească, de a scrie un poem plin de suflu liric și avîntat spre regiunile înalte ale artei.

Ca mulți poeți, Alecsandri nu se cunoștea pe sine și nu-și pusese întrebarea pe care Grigore Alexandrescu vrea ca, de la începutul carierei sale, poetul să și-o adreseze:

«...Știi
Dacă tu în felu-acesta ești născut sau nu să scrii?»

Și Alecsandri nu era născut să scrie în felul dramei romantice, căci nu poseda nici imaginația aprinsă, nici sensibilitatea înflăcărată, nici bogăția verbală, nici prodigioasa virtuozitate ritmică, nici ușurința de invenție a rimelor ce le-a dovedit Victor Hugo, însușiri care pledează pe lîngă cetitorii de azi ai autorului lui *Hernani* ca să-i iertăm puerilitatea scenariilor sale și psichologia rudimentară sau falsă a protagoniștilor săi" (cf. *op. cit.*, p. 292—297).

E. Lovinescu este și el de acord cu concluziile lui Ch. Drouhet cu privire la piesă:

„Îndemnat de succesul necontestat al *Fîntînii Blanduziei* (22 marte 1884), Alecsandri a crezut eă trebuie să-l lărgească în aceeași direcție; finalul piesei anunța, oarecum, pe *Ovidiu*; prin prezentarea manuscrisului pierdut al *Artei poetice*, Horațiu își făcea iluzia că va putea îmblînzi mînia lui August și pune, deci, capăt exilului lui Ovidiu. Nu reținem anacronismul (Horațiu era mort în momentul exilării lui Ovidiu), are reținem preocuparea poetului relativ la acest exil și posibilitatea de a-l folosi dramatic. Așteptat cu nerăbdare, *Ovidiu* a fost jucat la 9 martie 1885 într-o atmosferă de sărbătoare și entuziasm, pe care critica n-a confințit-o însă. De a doua zi s-a știut că, deși cu pretenții mai mari, *Ovidiu* nu are echilibrul și armonia *Fîntînii Blanduziei*; publicul a confirmat această impresie, așa că piesa a fost scoasă de pe afiș numai după șapte reprezentații. Și poetul, dealtfel, a confirmat-o, deoarece s-a pus imediat să-și refacă piesa, care, sub prima formă, publicată în *Convorbiri literare* în 1885, se prezinta numai în patru acte. În 1886, Alecsandri îi mai adaugă un prim act, introduce ca personagiu nou pe Corina și scoate din acțiune pe Cloas, sclavul lui Ibis. Sub această formă definitivă în cinci acte [...] piesa s-a reluat în 1887 fără să obțină, și de data aceasta, succesul așteptat. [...]

Insuccesul relativ al dramei lui Alecsandri stă în faptul că viața lui Ovidiu nu se prezintă ca o unitate de ton. [...] Posibilă în viață, lipsa de unitate dintre datele sufletești ale lui Ovidiu și exilul de la Tomis micșorează interesul dramatic. [...]

Pentru a preciza și în această piesă influența dramei romantice franceze — prin a cărei prismă trebuie văzut tot teatrul lui Alecsandri, cu excepția *Fîntînii Blanduziei* — vom urmări și de data aceasta cercetările atît de minuțioase ale d-lui Ch. Drouhet. Ovidiu are ceva din «fatalismul» eroului romantic, fie el René al lui Chateaubriand sau Didier și Hernani al lui Hugo, erou condamnat de soartă să împrăștie răul în jurul său. [...]

Coloarea locală, obținută cu ajutorul cîtorva dicționare archeologice și cîtorva studii franceze asupra epocei imperiale, e răspîndită din belșug în scenele unde ne e înfățișată viața romană din *forum*, din palatul lui August sau de la ospețele galante" (cf. *Introducere* la vol. V. Alecsandri, *Ovidiu*, București, Ed. Ancora, [f. a.], p. 3—7).

G. Călinescu nu se sfiește să declare piesa, pur și simplu, „falsă":

„...în *Ovidiu* Alecsandri a gîndit să continue drama omului de geniu. Ovidiu, poet al *Artei iubirii*, se simte îndreptățit să iubească orice femeie, fără a fi urmărit de gelozie, și să-și ridice ochii chiar asupra nepoatei împăratului. Punctul de vedere, aproape îngîmfat, al lui Alecsandri-Ovidiu îl exprimă Iulia:

Cezar, mă mir de-al tău sarcasm,
Tu care cu poeții trăiești în confrăție...
Horațiu și Virgiliu posed-o-mpărăție
Ca tine: al lor geniu cu-al tău în zbor unit
Clădesc din timpul nostru un secol strălucit.

Piesa este falsă. Vreme de patru acte se pregătește indignarea lui August împotriva poetului. Într-al cincilea act și ultimul, Ovidiu se află muribund la Tomis. Printr-un artificiu nepermis toate personagiile de seamă vin să-l vadă: Ibis, intrigantul care îl pîrîse, Iulia, nepoata împăratului, amici. La Tomis poetul are o nouă admiratoare localnică, pe Sarmiza, și moare cu viziunea României viitoare: «Și Istrul moștenește al Tibrului renume.../Se-nalță-o nouă Romă, renaște-o nouă lume.» "(cf. *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, p. 281—283).

Pentru Șerban Cioculescu, *Ovidiu* este „o dramă cu intenții patetice, nerealizate";

„În *Fîntîna Blanduziei*, Horațiu e obsedat de gîndul unei intervenții hotărîtoare, în favoarea lui Ovidiu, exilat la Tomis. Să-i fi scăpat lui Alecsandri anacronismul? Horațiu murise cu 17 ani înainte de surghiunul lui Ovidiu. Oricum ar fi, *Ovidiu* (4 acte în versuri, 1885, un act nou, primul, adaos în 1887) e o dramă cu intenții patetice, nerealizate. Pledoaria strică aici totul. Alecsandri face din Ovidiu victima unei reputații nedrepte și a unei sancțiuni nemeritate. Nimic, în poetul defăimat, nu i-ar îndreptăți destinul. Ovidiu e un neînțeles. Epicurismul său nu e altceva decît reversul iubirii de oameni.

Eu nu cunosc ce-i ura cu infernalu-i chin.
Am numai oaspeți veseli și blînzi în al meu sîn:
Amor, prietenie, senin, compătimire,
Tovarăși scumpi de cale ce duc la fericire;
Ei îmi arată lumea prin văl trandafiriu,
Făcîndu-mă-al iubirii poet iubit să fiu,
Și-mi spun că nu-i ființă mai tristă, mai muncită,
Ca omul ros de ură și-nvidie urîtă.

El nu e corupătorul tinereții, ci, dimpotrivă, moralistul care o mustră pentru uscăciunea ei, în veacul de aur al lui August. Declarația de dragoste către Iulia, nepoata împăratului, e a unui romantic timid, refugiat în noapte, căreia-și încredințează secretul. Cînd August i-a descoperit «crima», adică dragostea necuvenită, Ovidiu se comportă ca un cavaler, încercînd a opri pe Iulia de la orice imprudențe. Tot așa, printre geți, sleit și îmbătrînit, iese din inactivitate, ca să-i combată pe barbari cu arma în mînă. Sfîrșitul

său, într-un nimb de apoteoză, se produce după ce poetul prevestește viitorul vlăstarului nou, desprins din tulpina gintei latine, în veci nemuritoare. Ovidiu nu e interesant nici în dragoste, nici în orgie, nici în martiriu; nu este nici o clipă măcar veridic" (cf. *Istoria literaturii române moderne* cit., p. 111).

Regretatul Tudor Vianu respinge opinia criticii literare precedente, potrivit căreia *Ovidiu* ar fi o realizare neizbutită:

„Opera lui Alecsandri — spune el — și-a menținut destul de bine tinerețea în cursul celor peste șaptezeci de ani de la compunerea ei. Este adevărat că unele forme lexice ale lui Alecsandri, ca, de pildă, repetatul *onor* pentru *onoare*, cum s-a stabilit mai tîrziu, și prea desele abstracte verbale, impuse uneori numai de necesitățile rimei, ni se par astăzi cam uzate. Există totuși multe versuri frumoase în *Ovidiu* a lui Alecsandri, mai ales în pasajele lirice și reflexive. Pe de altă parte, poetul avea simțul dramatic, știa să scrie teatru, construiește un conflict simplu și clar și unele din scenele piesei sale sînt pline de viață și de mișcare. Nu împărtășesc părerea criticii literare mai vechi, care a afirmat uneori că ultima lucrare dramatică a lui Alecsandri ar fi cea mai puțin izbutită dintre cîte a scris. Am ascultat vechiul poem dramatic cu plăcerea de altădată. Poetul și-a însușit una din ipotezele relative la cauza surghiunirii lui Ovidiu, și anume legătura de dragoste dintre poet și Iulia, nepoata lui August. Împăratul, indispus de ecoul *Artei de-a iubi*, care jignea austeritatea lui, atinge paroxismul mîniei cînd, prin intriga lui Ibis, un rival al poetului, află despre legătura acestuia cu Iulia. Ovidiu va trebui să ia drumul exilului, dar acolo, printre geți, deși tristețea nu-l părăsește niciodată și sănătatea sa șovăiește, se alătură cauzei geților și-i conduce la victorie, respingînd într-un rînd o incursiune barbară. Poetul este muribund cînd Iulia îi revine, împreună cu solii romani care-i așează cununa pe frunte și-i invită să revie la Roma. Acest act al restituției nu se va mai împlini, dar poetul va mai avea timpul să prooroceasă ivirea unui nou neam latin și a unei noi Rome, aici, pe malurile Istrului. Publicul aplaudă acest final cu o însuflețire rămasă aceeași astăzi, ca și în 1887, cînd piesa a fost reprezentată mai întîi. Alecsandri a depășit deci adeseori datele transmise prin operele lui Ovidiu sau prin alte izvoare și interesul piesei sale nu trebuie căutat în veracitatea tabloului storic, cît în căldura umană a conflictului și în studiul de caracter al lui Ovidiu, pătruns de numeroase elemente autoportretistice. Ca și Horațiu al *Fîntînii Blanduziei*, Ovidiu prezintă prin seninătatea amabilă a firii lui prin prezența în alcătuirea lui sufletească a sentimentelor sociabile și stenice, imaginea lui Alecsandri însuși, reprezentantul eminent al tradiției noastre clasice, atît de iubit de noi pentru aceste trăsături ale personalității și

operei lui. Urmărind întîmplarea, mai mult fictivă, a lui Ovidiu și reacțiile acestuia față de năpasta destinului său, suportată cu stoicism înalt, cu noblețe, cu grație, ne place să cuprindem prin transparențele piesei chipul creatorului ei, cu recunoștința pe care o încercăm totdeauna față de mărturiile civilizației morale a omului" (cf. *Ovidiu*, în *Contemporanul*, 1957, nr. 38(572), 20 sept., p. 4).

Al Piru consideră piesa „un elogiu al iubirii":

„În parte — scrie el — și *Ovidiu*, reprezentată la 8 martie 1885 și publicată în 1890 în *Opere complete*, XI (*Teatru*, vol. IV, de fapt VI), al cărei plan îl schița citind cartea lui Ch. Dezobry, *Rome au siècle d'Auguste*, este un elogiu al iubirii înțeleasă ca motor principal al poeziei, deci ca unic sens al existenței unui artist, precum declară prin Alecsandri autorul *Artei de a iubi*:

Iubesc căci am menire în veci ca să iubesc,
De sînt poet, talentu-mi femeii datoresc.

Pentru a explica exilarea poetului latin la Tomis, Alecsandri a inventat însă o intrigă romanțioasă, posibilă numai în ficțiune. Ovidiu, încredințat și el că se poate bucura de un acces erotic nelimitat, se îndrăgostește chiar de nepoata lui August, Iulia (în realitate, aceasta, măritată, era amanta lui Didius Silanus). Un invidios, Ibis (numele, autentic, este scos din ediția D. Nisard a operelor lui Ovidiu, din 1857), soțul Corinei, amanta titulară a poetului, încearcă să-l ucidă și, dînd greș, înscenează în for o manifestație calomnioasă împotriva Iuliei ca din partea rivalului său. Manifestația nu dă rezultate, și atunci Ibis denunță împăratului legăturile Iuliei cu Ovidiu. Corina previne pe poet asupra consecințelor, totuși îndrăgostiții, într-un moment de exaltare, își recunosc vinovăția față de August care hărăzește pe Iulia regelui dac Cotizon, amenințînd pe poet cu o cruntă pedeapsă. Deoarece Iulia refuză însoțirea cu Cotizon și mai ia parte la o petrecere în vila lui Ovidiu, împăratul trimite pe acesta din urmă la Tomis (adevărata cauză a relegării nu e încă lămurită: după unii, Ovidiu văzuse pe Iulia fără vestminte, după alții, ar fi înlesnit Iuliei întîlniri amoroase, ceea ce constituia delictul de *lenocinum*). În ultimul act al piesei, Alecsandri prezintă pe Ovidiu la Tomis. Deși suferind, comandă o armată împotriva geților, biruie și e aclamat de mulțime. Sarmatul Gettor ia prizonier pe Ibis care lupta de partea lui Cotizon, rege al Daciei (de fapt mort la această dată). Ibis obținuse prin Cotizon grațierea lui Ovidiu, dar, urînd mai departe pe poet, aruncă papirusul cu porunca împărătească în foc. Sosește și Iulia la Tomis și alți prieteni, să aducă vestea iertării, prea tîrziu. Poetul care nu-și ascunsese oroarea de iernile scitice și de moravurile barbare, se stinge cu viziunea României viitoare [...].

Alecsandri a avut intenția, lăudabilă, de a populariza peste hotare omagiul pe care românii îl aduceau prin el poetului latin mort la Tomis" (cf. *Introducere în opera lui Vasile Alecsandri* cit., p. 162—164).

Pentru G. C. Nicolescu, *Ovidiu* este „un adevărat testament literar" al poetului:

„Ultima creație dramatică a lui Alecsandri, *Ovidiu*, a fost jucată în martie 1885, refăcută la sfîrșitul lui 1886 și publicată în volum postum, după ce scriitorul sfîrșise corecturile tiparului, cu două zile înaintea morții sale. Din punct de vedere literar inferioară *Fîntînii Blanduziei*, *Ovidiu* constituie într-un fel un adevărat testament literar. Piesa rezistă prin ultimul act, care — semnificativ pentru profunda nevoie de eliberare resimțită de scriitor — a fost scris la început. Deși intervin aci situații de un puternic dramatism, oglindind ceva din crisparea sufletească a autorului din timpul elaborării operei, pînă la urmă triumfă gingășia simțirii, împăcarea lăuntrică și înălțarea spirituală, adică trăsăturile dominante în conștiința lui Alecsandri însuși" (cf. *Istoria literaturii române*, vol. II, București, Editura Academiei R.S.R., 1968, p. 482).

Așa cum am arătat mai înainte, un fragment din prima redactare a piesei este cel publicat în revista *Familia*, XXI (1885), nr. 4, 27 ian./8 febr., p. 37—38, al cărei manuscris se păstrează la Biblioteca „Astra" din Sibiu, în fondul Iosif Vulcan. Redactarea aceasta în patru acte, revăzută, s-a publicat în întregime o singură dată, în *Convorbiri literare*, XIX (1885), nr. 1, 1 apr., p. 1—47; nr. 2, 1 mai, p. 146—167; nr. 3, 1 iunie, p. 234—255. Manuscrisul acestei redactări: „*Ovidiu*, dramă în patru acte și în versuri. Mircești, noiemv. 1884" se află la Biblioteca „V. A. Urechia" din Galați, sub cota Ms. V/6. Manuscrisul conține 54 f., iar numerotarea este făcută de Alecsandri pe acte: I — 29 p.; II — 23 p.; III — 21 p.; IV — 22 p. A fost donat Bibliotecii din Galați de H. Lecca, așa cum se indică pe coperta caietului, dar provine de la Aristizza Romanescu, care îl înștiința pe V. A. Urechia, la 1 ianuarie 1899, că dăruiește acestei biblioteci „cîteva scrisori ale marelui Alecsandri" (cf. *Catalogul manuscriselor și scrisorilor* — Biblioteca „V. A. Urechia" Galați, 1979, p. 18). Această variantă în patru acte a fost tradusă în limba germană de Adolf Stern și publicată mai întîi în *Romänische Revue*, 1886, p. 164—186, 226—243, 293—310, apoi în volumul *Ovid*. Schauspiel in vier Aufzügen von V. Alecsandri, aus dem Romänischen, von Adolf Stern. Hermannstadt, Druck der Typographischen Anstalt, 1886.

Actul cel nou, care a devenit actul I al lucrării, s-a tipărit pentru prima dată în *Almanahul Societății academice social-literare „România Jună"*, Viena, II (1888), p. 13—39.

După revizuire și completare, piesa s-a publicat în întregime în volum în 1890, sub titlul: *Ovidiu*. Dramă în 5 acte și în versuri, București,

Ed. Libr. Socec, 1890 (vol. XI al *Operelor complete* și vol. VI al *Teatrului*). Manuscrisul autograf al acestei variante în cinci acte este cel aflat în ms. B.A.R. nr. 1674, f. 1^r—74^v, sub titlul: „*Ovidiu*. Piesă în 5 acturi și în versuri de V. Alecsandri. 1885". Este un bruion dezordonat, cu numeroase ștersături, adaosuri, reveniri. Același caiet conține și redactările în limba franceză ale piesei, datorate poetului:

- f. 75^r — 128^v conțin traducerea franceză, în proză, a întregii piese (cinci acte), sub titlul: „*Ovide*. Pièce roumaine en 5 actes et en vers. V. Alecsandri". Este o redactare îngrijită, făcută de Alecsandri, cu relativ puține intervenții.
- f. 129^r—162^v conțin traducerea în franceză, în versuri, făcută de Alecsandri, a actelor I, III, IV, sub titlul: „*Ovide*. Opéra en 5 actes."
- f. 163^r—174^r conțin traducerea autografă, în versuri, a actului III al piesei. Este un bruion dezordonat, cu numeroase ștersături. Pare a fi prima redactare în franceză a acestei părți.
- f. 175^r—186^r conțin „*Ovide. Scenario*", scris în franceză nu de Alecsandri, bolnav în această perioadă și nevoit să apeleze la o mînă străină — cu o scriere îngrijită, în caractere ronde. Scenariul are toate cele cinci acte.
- f. 187^r—208^v conțin o copie modificată a traducerii franceze în versuri — *Acte I* (f. 187^r—198^v) și *Acte IV* (f. 199^r—208^v) — scrisă îngrijit, de aceeași mînă care a scris *Scenario*, cu aceleași caractere ronde, cu îndreptări autografe ale poetului, făcute cu cerneală, și alte, cîteva intervenții cu creionul, care nu sînt ale lui Alecsandri.
- f. 209^r—210^v rămîn albe în caiet.
- f. 211^r—222^v sînt, de fapt, p. 33—48 și 234—240 din *Convorbiri literare*, XIX (1885), tipărite, conținînd îndreptări autografe ale poetului, cu cerneală neagră (fragment din actul II — din scena III — scena X și începutul actului IV — scenele I—III).
- f. 223^r—226^r — sînt șpalte tipărite, un fragment din actul II — finalul, cu îndreptări autografe ale lui Alecsandri (cu cerneală neagră) și corecturi cu creionul, făcute de o mînă străină. Șpaltele aparțin ediției 1890.

VARIANTE

Ms. Bibl. „Astra" — Sibiu (A), Familia, 1885 (B), ms V 6 Bibl „V. A. Urechia" — Galați (C). Convorbiri literare, 1885 (D), ms. 1674 f 1^r—43^v (E), f 45^r—58^r și f. 61^r—74^v (E_1), Almanahul „Românja jună" (F), ms. 1674, f. 75^r—208^v (versiunile în limba franceză reproduse în *Addenda* volumului de față, p. 597 și urm.), ed. 1899 (G)

125 — *(subtitlu)* — *A*: Dramă în 4 acte și în versuri. Mircești, noiembrie 1884 / *C, D*: Piesă în 4 acte [*În D, notă*: Reprezentată pentru întâia oară pe Teatrul Național din București, simbătă în 9 martie 1885] / *E*: Piesă în 5 acturi și în versuri de V. Alecsandri, 1885 / *F*: Dramă în 5 acte în versuri / *G*: Dramă în 5 acturi și în versuri || **127**, 1—**128**, 6 — *în C, D*: Mircești, noiembre 1884.

DISTRIBUȚIUNEA

PERSOANELE	ARTIȘTII
AUGUST-OCTAVIU-CESAR	„ D. Nottara
OVIDIU	„ Manolescu
MECENA	„ Velescu
PINAX	„ Iulian
IBIS	„ Petrescu
HILLARIUS, augur	„ Mateescu
TIGELLIUS	„ Davidescu
CLEVETIUS	„ Alexandrescu
COTTA	„ Nicolescu
BARRUS	„ Catopol
ALCIDIUS RUTUBA, gladiator	„ Fraivalt
CLOAS, sclavul lui Ibis	„ Basarabeanu
MUSS, strengar din Roma	„ M. Dimitriu
SARMIS, locuitor din Tomis	„ C. Dimitrescu
GETTOR, oștean sarmat	„ Papadopol
Ambasadorul regelui Cotizon	* * *
UN LICTOR	„ Băjenaru
TREI PRECUPEȚI	* * *
IULIA, nepoata lui August	D-na Ar. Manolescu
SARMIZA, fiica lui Sarmis	D-ra Lacser
DAVA, bătrînă	* * *
SAGA, precupeață	* * *
ACTEA	D-na Pătrașcu
TYNDARIS	curtizane * * *
CHLOE	* * *
PYRRHA	* * *
GLYKIRA, cîntăreață	D-na Odeseanu

Popor roman, popor sarmat, patriciani, lictori, sclavi, sclave, femei din Tomis.

Acțiunea se petrece în al IX-lea și XVII-lea ani după Christos. / *E* [*textul lipsește*] / *F, G*: PERSONAGI [*F*: PERSOANELE] [...] Sarmația. [26 — *F*: DAVA, bătrînă / *G*: DAVA || **128**, 5 — *F*: al 9-lea secol și al 17-lea / *H*: 17-lea] || **129**, 1—**151**, 10 — *numai în, E, F, G* || **129**, 6 — *E*: din care curge apă într-un mic basin de porfir. / *F, G*: purtînd [...] Caesar. || 12 — *E, F, G*: augure [*inițial în E*: amice] || *În ms. 1674 (E), începutul acestei scene are cîteva adnotații marginale anulate*:

Ibis Hillarie —
doresc să te consult —
E bun de sfaturi —
Ți s-a-necat flotila cu sclave Iesb || **130**, 1 — *E*: HILLAR *(zîmbind)* / *F, G*: HILLARIUS || 3 — *E*: cu strofe tyriane / *F, G*: în stofe diafane || 13 — *E, F, G*: semne-ngrozitoare [*inițial în E*: groaznice presajuri] || 29 — *E, F, G*: Vezi? [*inițial în E*: Ah!] ||**131**, 12 — *E, F*: IBIS *(cu furie)* / *G*: IBIS || 20 — *E, G*: fluturii de noapte / *F*: muștele nebune || *31* — *E, F, G*: și [*inițial în E*: chiar] || **132**, 4 — *E, F, G*: Vulcan [*inițial în E*: Pluton] a-nșelat [*F*: a uitat] || 6 — *E, F, G*: orice visuri i [*inițial în E*: orice visu-i ea] || 12 — *E, F, G*: păn' [*inițial în E*: chiar] || 18 — *E, F, G*: de [*inițial în E*: de-un] || 30 — *E, F, G*: schimbătoare [*inițial în E*: zburătoare] || 34 — *E, F*: Și [...] de dor de răzbunare [*inițial în E*: Și-n ⟨...⟩ de-o crîncenă turbare] / *G*: Și [...] răzbunare. || **133**, 4 — *E*: *(luînd de mînă pe Hillar.)* / *F, G*: *(în taină)* || 5 — *E, F, G*: via mea turbare [*inițial în E*: justa-mi răzbunare] || 10 — *E*: sînt / *F, G*: stă || 12 — *E, F, G*: Averea [*inițial în E*: Întreaga] || 18 — *E, F, G*: în pleava Romei [*inițial în E*: aici în Roma; *apoi*: în pleba Romei] || 19 — *E, F*: calfă de omor [*inițial în E*: crunt răzbunător] / *G*: crunt omorîtor || **134**, 4 — *E, F, G*: În parc? [*inițial în E*: Aice?] || *în E, rîndul 11 este plasat după r. 12*: *(Arată [...] bronz.)* || 15 — *E, F, G*: divul împărat [*inițial în E*: Cesar în palat] || **135**, 8—9 — *E*: *în dreapta.)*. Îl țin în mîna mea. [*inițial*: Averea lui-a mea] / *F, G*: *în parte* [*F*: *la dreapta*].) [...] mea. || 17 — *E, F, G*: Și pe bărbați insultă [*inițial în E*: Dezonorînd barbații] || 19 — *E*: Am să-mi potol / *F, G*: Mi-oi potoli || *între r. 21—22, replica lui Ibis continua cu încă patru versuri anulate*:

O! Crunte Eumenide, vă chem în ajutor
Să nimicesc [*anterior*: mă răzbun] în fire pe-al meu
defăimător

Și să vă fie-n Roma puterea consfințită,
[*anterior*: jur ca fapta voastră să fie pomenită]
Să vă ridic un templu de marmură-negrită [*anterior*: peatră poleită]. || 25 — *numai în F, G*: *(în parte)* || 28 — *E, F, G*: *(în parte* [*inițial în E*: *(recunoscînd-o)*] || **136**, 4 — *E, F*: neagră presimțire / *G*: crudă tulburare || 6 — *numai în F, G*: *(tare)* || 14 — *numai în F, G*: *(îngăimată)* || 18 — *E, F, G*: Eu [*inițial în E*: Cum?] || 24 — *E, F, G*: închin [*inițial în E*: aduc] || *între r. 25—26, în E, replica lui Ibis continua cu încă patru versuri anulate*:

Că-l vei iubi pe Ibis nu numai pe pământ?
Dar și c-a ta cenușă îl va iubi-n mormînt.
Și el punea pe frunte-ți un nimb de strălucire
Și te-adora, timpitul, ca pe-o dumnezeire. || **137**, 19 — *E, F*: cu glasul / *G*: om prost și || 32 — *E, F*: tronul ce ți-am dat / *G*: visu-ți adorat || **138**, 12 — *E, F*: la [...] a născuit / *G*: spre [...] s-a repezit || 14 — *E, F, G*: o nouă- [*inițial în E*: a lui re-] || 19 — *E, F*: dar, el și numai / *G*: în el, numai în || 20 — *E, F*: Există, și / *G*: Mă-ncred, căci el || **139**, 2 — *E, G*: eu viața / *F*: viața || 7 — *E*: CORINA *(oțerindu-se, în parte)* / *F, G*: CORINA || 15 — *E, F, G*: Te-oi [...] înșelător [*inițial în E*:

Voi fi eu însumi astăzi al tău răzbunător.] || 19 — *E*: *(căutînd împrejur)* / *F, G*: *(cată-n jur)* || 26 — *E, G*: *(depărtîndu-se)* / *F* și, inițial, *în E*: *(depărtîndu-se* [*E*: *în parte, depărtîndu-se*] *în fund)* || 27 — *E, F, G*: Eu încă voi [*inițial în E*: Și eu încă-oi] || **140**, 2—3 — *numai în F*: IBIS / / *G*: IBIS *(privind după dînsa)* || 5 — *E, F, G*: Capul tău cu milă [*inițial în E*: tine! o! Corină; *apoi*: frunte-ți] || 7 — *E, F, G*: vai! [*inițial în E*: eu] || 8 — *E*: Și / *F, G*: Ah! || 14 — *E, F, G*: Ibis [*inițial în E*: Amice] || 16 — *E*: *(observînd pe Rutuba)* / *F, G*: *(observă* [...] *parte)* || 22 — *E, F, G*: gîză în ochii-mi [*inițial în E*: muscă în ochii-mi] || **141**, 1—2 — *E, F, G*: IBIS

Te-admir! [*inițial în E*:

HILLAR

Și care-i meseria?] || 23 — *E*: Pentru [*inițial*: Pentr-un] bătrîn [...] pentru / *F*: Pentru bătrîni [...] pentru / *G*: Pentr-un bătrîn [...] pentr-un || **142**, 20 — *E, F, G*: Cincizeci [...] plătește [*inițial în E*: Cincizeci de mii sesterții nu-i scump ⟨*apoi*: puțin e / zău / prețuiește⟩ cine-o plătește] || 22 — *E, F, G*: prea [*inițial în E*: mult] || **143**, 2 — *E, F, G*: Ți-i [...] tocmeală [*inițial în E*: Îți dau tot ce-mi vei cere] || 10 — *E, F, G*: Să-mplînt [...] fecioresc [*inițial în E*:

Să-mplînt în sînu-i fraged pumnarul vitejesc] || 17 — *E, F, G*: bine [*inițial în E*: însă] || 24 — *E, G*: mult. / *F*: mult. *(Ibis și Rutuba își dau mîna.)* || 26 — *numai în F*: IBIS / *G*: IBIS *(dînd mîna lui Rutuba)* || *între r. 27—28 — în E*: *(Ibis și Rutuba își dau mîna.)* || 29 — *E*: *(tăind)* / *F, G*: *(atingînd mînile lor)* || 32 — *E, F, G*: s-ar desface [*inițial în E*: nu s-ar ține] || **144**, 7 — *numai în F, G*: *(scoțînd pumnarul)* || 8 — E: mort! *(Vrea să se repeadă spre fund.)* / *F*: mort! *(Se repede-n fund.)* / *G*: mort! || 24 — *E*: *parte, dureros)* / *F, G*: *parte)* || 30 — *E*: *dreapta. Corina se ascunde după stîncă.)* / *F, G*: *dreapta.)* || **145**, 2 — *E*: *(intrînd prin fund, din stînga)* / *F*: *(intră prin fund, din stînga)* / *G*: *și, apoi, IULIA* || 8 — *E, F, G*: cu drag [*inițial în E*: duios] || 11 — *E*: *(Privind* / *F, G*: *(Privește* || 13 — *E, F*: Ce pune-aureolă pe fruntea sa / *G*: La [...] stea || 16 — *E, F, G*: uimită [*inițial în E*: în sînu-mi] || 18 — *E, F, G*: Dar, vine... [*inițial în E*: Dar, Iulia sosește;] || 21 — *E*: *alergînd spre dînsa.)* / *F, G*: *alearga spre ea.)* || 24 — *E*: *(coborînd răpide* / *F*: *(coboară repede* / *G*: *(coboară* || 25 — *E, F, G*: Tu [*inițial în E*: Ah! tu] || 28 — *E, F, G*: nu, privește norii [*inițial în E*: nourii pe ceruri] || 30 — *E, F, G*: Privește, ceru-i negru [*inițial în E*: Privește, noaptea-i neagră] || **146**, 5 — *E, F, G*: naltă [*inițial în E*: poartă] || 7 — *E, F, G*: în culmea Romei [*inițial în E*: o zeitate, nepoata] || 8 — *E, F, G*: nebunită [*inițial în E*: exaltată] || 11 — *E*: cu aripi ce la nălțimi / *F*: înaltă ce la-nălțimi / *G*: cu aripi ce-n sus la cer || 14 — *E*: Ovidiu / *F, G*: amice || 15 — *E, F, G*: Un geniu [...] nime [*inițial în E*: OVIDIU

Poetul ⟨...⟩ alt om] || 16 — *E*: el [*inițial*: geniul] posedă-n lume / *F, G*: geniul posedă || 18 — *E, F, G*: Semeț [...] amorul [*inițial în E*: Semeț; *apoi*: Am fost semeț, dar Eros] || 23 — *E*: ochii-mi ca un vis [*inițial*: dulce vis] / *F, G*: ceru-mi ca un vis || 30 — *E, F, G*: mîngăie [*inițial în E*: domină] || 31 — *E, F, G*: Pe [*inițial în E*: De] || 32 — *E, F*: s-oprească [*inițial în E*: s-atingă] [...] nevăzut / *G*: s-oprească [...] cel tăcut || 33 — *E, F, G*: odraslă [*inițial în E*: nepoată] || 34 — *E, F, G*: Să-ap ară [...] întrezărită [*inițial în E*:

Să fie ca o zee / O statue să fie de marmură
cioplită] || **147**, 3 — *E, F, G*: din culme [*inițial în E*: cu drag ea] || 5 — *E, F, G*: Joe [*inițial în E*: zeii] || 9 — *E, F, G*: Regina Cnidei, Venus [*inițial în E*: Zeița frumuseții] || 15 — *E, F, G*: tine [...] Dumnezeu [*inițial în E*: -o zee, deși nu sînt un zeu] || 18 — *E, F*: dorit / *G*: robit || 19 — *E*: Mă pleacă [...] să-ngenunchez [*inițial*: Mă face ⟨...⟩ să-ngenunchez] / *F, G*: Mă pleacă [...] îngenunchiet || 21—22 — *E*: *(Corina s-au apropiat, ascunsă după stîncă.)*

CORINA / *F*: CORINA

(s-au apropiat de stîncă; ascunsă și în parte)

/ *G*: CORINA

(lîngă stîncă, în parte) || 25 — *E, G*: *(ridicînd / F*: *(ridică* || 28 — *E, F, G*: duce [*inițial în E*: saltă] || 30 — *E*: *(Se pun / F, G*: *(Șed* || **148**, 7 — *E, F, G*: plaiuri [*inițial în E*: lume] || 12 — *E, F, G*: Iulio [*inițial în E*: singură] || 14 — *E, F, G*: Fereşte-a noastră taină [*inițial în E*: Ascunde-a mea iubire] || 19 — *numai în F, G*: *(Se scoală)*. || 22—23 — *E, F, G*: Să [...] Stator. [*inițial în E*:

Să strig în lumea-ntreagă cu glas triumfător / de

A mea, a mea nepoata lui Cesar glorie-mbătat ,împărat!] || 26 — *E, F, G*: redevenind poet [*inițial în E*: cu glas tremurător] || 27 — *E, F, G*: lui [*inițial în E*: său] || **149**, 2 — *E*: *strîngînd-o / F, G*: *(o strînge* || 8 — *numai în F, G*: *(arătînd luna plină)* || 9—10 — *E, F, G*: Iubita [...] zîmbește. [*inițial în E*: Tot cerul se deschide.

Și Venus, zeea Venus / Divinitatea blîndă /

Regina blîndă din Olimp ne surîde.] || 15 — *E, F*: *durere) / G*: *durere, în parte)* || 21 — *E, F*: de / *G*: sub || 23 — *E*: *(desperată) / F, G*: *(voind* [...] *desperată)* || 26 — *E*: *(apropiindu-se / F, G*: *(se apropie* || **150**, 4 — *E, F, G*: Acum [*inițial în E*: Mizerabil!...] || 6 — *E, F, G*: să și-o [*inițial în E*: ca s-o] || 8 — *E*: s-o / *F, G*: să || 9 — *E, F, G*: În lături, hoți! [*inițial în E*: Infami!... infami!...] || 10 — *E*: brațe / *F, G*: braț || 11 — *E*: *Iuliei. Luna se ivește.) / F, G*: *Iuliei.)* || 24—25 — *E*: *apropie.) / F, G*: *apropie unul de altul.)* || 28 — *E, G*: *semn poruncitor / F*: *semn* || **151**, 1 — *E*: CORINA *(desperată) / F, G*: CORINA || 11 — *C, D*: I / *E, G*: II || 12 — 23 — *C, D*: Forum lui [...] pe [...] pe laturile lui se deschid două strade. Popor mult și variat în piață. Unii dorm pe treptele porticelor, alții joacă *murra*. Trecătorii intră prin culisele lăsate libere, trec piața și ies prin fund; unii se plimbă pe sub arcade. Mișcare animată. / *E*: Forum. Portice în dreapta și în stînga, de-a lungul culiselor. Un templu în fund. Popor mult pe piață. Culisele din față sînt libere. / *G*: Forum al lui [...] de la pămînt pe [...] precedat [...] variate. || 25—29 — *C, D*: *CLOAS, MUSS, PYRRHA, SAGA, HISTRIONI, POPOR (un precupeț de paste intră din dreapta, altul vine din stînga, purtînd ulcioare cu apă)*

PRECUPEȚUL I

(strigă) / E: UN PRECUPEȚ *(intră din dreapta, purtînd o tablă; strigă) / G*: RUTUBA [...] *cutie)* || 30 — *C, D*: Paste! *(Merge de vinde marfă în fund.) / E, G*: Paste! || **152**, 1—2 — *C, D*: PRE-

CUPEȚUL II *(strigă) / E*: ALTUL *(intră din stînga,* [...] *ulcioare) / G*: PRECUPEȚUL II [...] *ulcioare)* || 3 — *C, D*: Virgo! *(Se duce de împarte apă la popor.) / E, G*: Virgo! || 4—5 — *C, D*: PRECUPEȚUL III *(intrînd din fund c-un paner) / E*: ALTUL *(venind din fund) / G*: PRECUPEȚUL III [...] *elefant)* || 6 — *C, D* și, *inițial, în E*: Fildeș din Etruria! / *E, G*: Ivoriu de Libia. || 8 — *C, D*: *(intră din stînga c-un paner, strigă) / E*: *(venind din dreapta, ducînd* [...] *cap) / G*: *(cu* [...] *cap)* || 11 — *C, D*: *(vine din dreapta, strigînd) / E*: *(intrînd din stînga cu alt paner) / G*: *(cu* [...] *brațe)* || 13 — **153**, 3 — *în C, D*: *(Rutuba, Cloas, și Muss vin de-nconjoară pe Pyrrha.)*

MUSS

Hei! Pyrrha, tîrziu astăzi te-arăți în Forum. Noi
Ți-am dus dorul.

PYRRHA

(veselă)

Și mie mult dor mi-a fost de voi,
Cît ochilor de sare și piper.

RUTUBA

(desmerdîndu-i bărbia)

Zvîrlugă!

PYRRHA

La Fora Cupedinis am dat numai o fugă
Ca să v-aduc naramze... Uf! cît m-am ostenit!

MUSS

În casa lui Ovidiu, cum / *E, G*: MUSS [...] azi [**152**, 21 — *E*: *fund, rîzînd.) / G*: *fund.)* || 24 — *E*: *el. Poporul rîde.) / G*: Muss ⟨...⟩ *hohot.)* || 26 — *E*: *(oprind pe / G*; *(apropiindu-se de* || 29 — *E*: Fora / *G*: Forum || **153**, 2 — *numai în G*: *(revenind în scenă)* || 10 — *C, D*: *(amenințător) / E* [*indicația lipsește*] / *G*: [*răstit)* || 15 — *C, D*: crîșmă, zăvod flămînd! / *E, G*: crîșmă [*E*: crîșme], zăvod flămînd, năuc! || 17—26 — *în C, D*: *(ridicînd brațul)*

Ce-ai spus?

MUSS

(cu maiestate)

Jos brațele, Alcidiu... te-am înțeles... m-am dus!

(Pyrrha rîde.)

SAGA

(rămîne singură deoparte)

Lămîi din Mesenia!

RUTUBA / *E, G:* *(amenințîndu-l)* [...] *(oprind-o)* [17 — *E:* *(ridicînd pumnul)* / *G:* *(amenințîndu-l)* || 20 — *E:* *maiestate* / *G:* *demnitate* || 22—23 — *E:* PYRRHA *(revenind)* ⟨*inițial:*

RUTUBA

Frumoasă Pyrrha,-mi spune / SAGA

(revenind)⟩ / *G:* PYRRHA ⟨...⟩ *fund)* || 24 — *E, G:* Naramze de la Chius ⟨*inițial în E:* Lămîi de Mesenia⟩ || 26 — *numai în G:* *(oprind-o)*] || **154**, 2 — *numai în E, G:* *(rîzînd)* || 4—12 — *C, D:*

CLOAS

Să-mi dai vro patru.

RUTUBA

Și mie să-mi dai opt.

SAGA

(în parte cu ciudă) / *E, G:* MAI [...] *scenă)* [4 — *E:* MULȚI / *G:* MULȚI TRECĂTORI || 7 — *E:* *(dîndu-le)* / *G:* *(împărțindu-le portocale)* || 10 — *E:* opt.

(Se retrag cu toții în fund.) *G:* opt. || 12 — *numai în G:* *(revenită în scenă)*] || 14 — *C, D:* fructe / *E, G:* poame || 17—**158**, 29 — *în C, D:*

Și marfa-mi nevîndută o consomez tot eu. *(Strigă.)*

Încet... pe rînd la marfă!... Nu dați năvală-n piață.

MUSS

(în parte, revenind în partea Sagăi)

Ha, iacă vrăjitoarea, schimbată-n precupeață. *(Cu glas blînd.)*

Ce vinzi, mătușă Sagă?

SAGA

Ce-ți pasă, pițigoi?

MUSS

(cătînd în paner)

Lămîi ori tărtăcuțe?

SAGA

Lămîi.

MUSS

Și sînt de soi?

Sînt dulci?... și de pe unde-s culese?... din Umbria?

(Ia o lămîie și o gustă, strîmbîndu-se.)

SAGA

Nu pune laba.

MUSS

Bună-i! *(Strigă ca Saga.)* Lămîi chiar din Schiția,

Verzi, acre și zbîrcite de soare și de ger...

Priviți, numai mătușa lipsește din paner!

SAGA

Ce-ai zis? Mînca-te-ar uliu! *(Se repede după el.)*

MUSS

(fugind spre fund)

Mă prinde dacă poți,

Încet... nu dați năvală... v-oi mulțumi pe toți.

(Strigă ca o precupeață, imitînd pe Saga.)

POPORUL

(rîzînd cu hohot)

L-a prinde. — Nu l-a prinde. — Săi, babă! — Sus, harpie!...

PYRRHA

(strigînd, se amestecă în popor)

Naramze de la Chius!

GLASURI ÎN POPOR

Dă-mi mie!... Dă-mi și mie!

SCENA II

RUTUBA, CLOAS

CLOAS

(în taină)

Rutuba, vin deoparte. *(Examinîndu-l.)* Făcut ești din topor. Ai suflet dîrz?

RUTUBA

Eu? Nu știi că sînt gladiator
Și mă numesc Alcidiu... În față mă privește...
Un om nici cît o muscă în ochii-mi nu plătește.

CLOAS

Așa-mi convii, amice: vîrtos și inimos.

RUTUBA

O știu, n-am preț; întreabă pe oricare gelos.
Eu îi răzbun onorul de orișice ispită;
Căci am o meserie de mulți aprețuită
În Roma; și, mă crede... nu că mă laud, zău!
Morala înflorește în ea prin brațul meu.

CLOAS

Cum? Care meserie?

RUTUBA

Zdrobesc de porunceală,
Ucid sau rănesc numai, cum vrei, după tocmeală:
Atît pentru-o bătaie și pentru-o rană atît,
Iar pentru-o-njunghiere sau strîngere de gît
Ceva mai mult... Vezi, Cloas, curînd oi să fac stare.

CLOAS

Ia spune-mi: cît mi-ai cere pentru-o manifestare?

RUTUBA

De care soi?

CLOAS

De-acele cu zgomot, cu ocări,
Cu huiduiri mojice, cu zvon de fluierări.

RUTUBA

Ceva complet? E lesne, dar trebui bună plată,
Căci o să am nevoie de-o plebe îmbătată,
De marinari, de leneși, de histrioni, de hoți.

CLOAS

Oricît ar fi, sînt gata să-ți număr banii toți.

RUTUBA

Dar spune-mi cui și unde așa ovațiune?

CLOAS

Te prinzi s-o faci? Răspunde...

RUTUBA

Cum nu, amice?... Spune.

CLOAS

Ascultă dar; chiar astăzi prin Forum are gust
Să treacă în plimbare nepoata lui August.

RUTUBA

Ce? Iulia?

CLOAS

Ea însași.

RUTUBA

Cum? Ruda maiestoasă
A lui Octaviu Cesar?... Știi tu că gluma-i groasă?

CLOAS

Știu, dar și suma-i grasă.

RUTUBA

Ai banii?

CLOAS

Cîți îi vrea.

RUTUBA

Cîți oi vrea? La tocmeală haideți în casa mea.

CLOAS

Hai.

RUTUBA

Fapta e-ndrăzneață, e demnă de Alcidiu,
Dar cine-o comandează?

CLOAS

S-o spui la toți: Ovidiu.

(Rutuba face un semn de mirare, apoi alt semn de aprobare și pleacă în fund cu Cloas. Iese, apoi revine și s-amestecă în popor.)

SCENA III

PINAX, HILLARIUS

(Pinax slab, Hillarius gras, intră din dreapta și din stînga, se întîlnesc pe la mijlocul scenei, se privesc lung și încep a rîde.) / *E, G:* *(Strigă* [...] *greu.)* [**154**, 18 — *E:* *(Iese prin dreapta.)* / *G:* *(Merge* ⟨...⟩ *fund.)* ‖ 21 — *E:* *(vin din stînga)* / *G:* *(intrînd* ⟨...⟩ *scenii)* ‖ **155**, 2 — *E:* ea / *G:* chiar ‖ 9 — *E:* ea cată ⟨*inițial:* dorește⟩ / *G:* tot cată ‖ 13 — *E:* de-atunce mult / *G:* ai crede? tot ‖ 20 — *E:* pe-un / *G:* un ‖ 21 — *E:* fură ochii, mintea cu jocuri / *G:* mințile-amețește cu șiruri ‖ 28 — *E:* plecare / *G:* purtare ‖ **156**, 7 — *E:* ca pe un hoț / *G:* cu moarte de ‖ 16—18 — *E:*

Și speri tu că te-ar crede?... Eu nu cred.

IBIS

(pe gînduri)

Dar!... / *G:* Tu?

⟨...⟩ însă ‖ 19 — *E:* HILL.

La ⟨...⟩ amice, te-ai / *G:* La ⟨...⟩ cunosc că m-aș ‖ 20—21 — *E:* August / *G:* HILLARIUS

August ‖23 — *E:* O știu. / *G:* Așa-i. ‖ 25 — *E, G:* avînt ⟨*inițial în E:* transport⟩ ‖ **157**, 3 — *E* ⟨*anulat*⟩: sub ea muncit / *G:* în cangea ei ‖ 5 — *E:* l-a lui Venus / *G:* l-al Iunonei ‖ 8 — *E:* în taină / *G:* îndată ‖ 14 — *E:* Dar, tot ⟨*inițial:* Așa-i,/ *G:* Tot, însă... ‖ 16 — *E:* Noi doi, în piață, hai să- ⟨*inițial:* să⟩ / *G:* Noi ⟨...⟩ să- ‖ 18 — *E:* mâhnit de-acest scandal / *G:* gelos de-al său onor ‖ 19 — *E:* pe Ovidiu un dușman criminal ⟨*inițial:* pe-al meu dușman al ei insultător⟩ / *G:* pe ⟨...⟩ insultător ‖ 20 — *E:* Ș-apoi ‖ *G:* Ș-atunci ‖ 22 — *E:* Prea bine... noi deoparte ⟨*inițial:* în templu⟩ vom sta ascunși la pîndă.

(Arată templul din fund.) / *G:* Complotu-i ⟨...⟩ izbîndă. ‖ 24 — *E:* *(dîndu-i lui Hillar. trei pungi)* / *G:* *dînd* ⟨...⟩ *Hillarius)* ‖ 25 — *E:* hai ⟨*inițial:* curînd⟩ / *G:* mergi ‖ 26 — *E:* HILL.

(arătînd poporul) / *G:* HILLARIUS ‖ 27 — *E:* insultători / *G:* răzvrătitori ‖ **158**, 2 — *numai în G:* *(arătînd* ⟨...⟩ *fund)* ‖ 3 — *E:*

Eu merg iar cu Rutuba să mă-nțeleg / *G:* Rutuba ⟨...⟩ el ‖ 5 — *E:* gloatele / *G:* clasele ‖ 10 — *E:* *(Se* ⟨...⟩ *la* / *G:* *(Merge* ⟨...⟩ *cu* ‖ 14 — *E:* *(Privind* / *G:* *(Cîntărind* ‖ 15 — *E:* mîndre / *G:* scumpe ‖ 16 — *E, G:* mie ⟨*anterior în E:* -n palme⟩ ‖ 17 — *numai în G:* *(Pleacă* ⟨...⟩ *intră.)* ⩽ 13—17 — *redactarea inițială din E, anulată:*

Întîi, gîndind la mine, ca om de conștiință,
Mă chibzuiesc cu mană în buzunări deșarte.

(Bagă o pungă în buzunarul din stînga și alta în cel din dreapta.)

O pungă ici în stînga, și alta-n ceea parte...

(Pleacă spre stînga și se întîlnește cu Pinax care intră pe scenă adîncit în gînduri.)⟩] // 158, 18 — **159**, 2 — *A, B:* *PINAX și HILARIUS, unul slab și celalalt gras, se întîlnesc în piață, se privesc lung și bufnesc de rîs.*

HILARIU

Tot slab? / *E, G:* SCENA III [...] slab? [**158**, 20 — 22 — *E:* *(Se întîlnesc amîndoi, se măsoară cu ochii.)* / *G:* *(Pinax* ⟨...⟩ *sarcasm.)* ‖ 23—**159**, 2 — *E:* HILLAR.

Ha, iaca Pinax Grecul... *(Tare.)* Tot slab?... ca un proțap? / *G:* HILLARIUS ⟨...⟩ slab?] ‖ **159**, 4 — *A, B, C, D:* Tot / *E, G:* Și tu tot ‖ 5 — *A, B, C, D, G:* HILLARIUS / *E:* HILLAR

(arătîndu-și talia) ‖ 7—10 — *numai în A, B, C, D, G:* PINAX [...] proțap. [9 — *A, B, C, D:* HILARIU ⟨*C, D:* HILLAR.⟩

(mîncînd o portocală) / *G:* HILLARIUS] ‖ 12 — *A, B, E:* înghițind coliva [*A, B:* naramza] / *C, D, G:* îmbucînd coliva [*C, D:* naramza] ‖ 13 — *A, B, C, D, G:* speculînd / *E:* cultivînd ‖ 16 — *A, B, E:* Tu [*E:* Dar;] [...] amice / *C, D, G:* Dar; [...] aice [*C, D:* amice] ‖ 17 — *A, B:* Fiind / *C, D, E, G:* Tu ești ‖ 19 — *A, B, C, D, G:* șirete / *E:* în barbă ‖ 20—25 — *A, B:*

Eu...

HILARIU

(rîzînd)

Histrion și leneș, trăiești ca vai de tine!

PINAX

(cu mîndrie) / *C, D, E, G:* Te-ai [...] fiu. [22 — *numai în G:* *(rîzînd)* ‖ 25 — *C, D, G:* sărac să fiu / *E:* să fiu sărac] ‖ 27 — *A, B, C, D, G:* Dar: histrion și leneș. / *E:* Sarac [*inițial:* Ce-aud?; *apoi:* De cînd] și mîndru? ‖ **160**, 2 — *numai în A, B, C, D, G:* *(mîndru)* ‖ 3 — *A, B, C, D, G:* din tată-n fiu. / *E:* îmi e pe plac. ‖ 4 — *A, B:* cu toții au viețuit / *C, D, E, G:* în Roma, toți filosofi [*C, D:* histrioni] ‖ 5 — *numai în C, D, E, G:* Avut-au mare [*C, D:* S-au bucurat] [...] latine ‖ 6 — *A, B, C, D, G:* Lăsîndu-mi [...] mereu / *E:* Ei mi-au lăsat avere un sfat chiar de evreu. ‖ 7 — *A, B:* oriunde / *C, D, E, G:* la alții ‖ 10 — *A, B:* zvîntată / *C, D, E, G:* uscată ‖ 11 — **163**, 3 — *în A, B:*

PINAX

Și însă din junețe prin cîte am trecut!
Dar ca s-apuc norocul de coadă n-am putut.
Prin meserii mulțime și mult ingenioase
Cercat-am să prind carne pe șirul meu de oase.
Am fost chiar pe frînghie vestit dănțuitor,
Ce vii entuziasmuri nășteam eu în popor,
Cînd parcuram frînghia întinsă peste Tibru,
Făcînd trei tumbe-n aer cu meșter echilibru!
(Cearcă să facă o săritură de paiaț și cade obosit.)
Vai! aste balamale de mult s-au ruginit.
Ș-acum de-orice miljoace de trai mă simt lipsit.

HILARIU

Nu poți să salți în aer, pricep a ta jălire,
Dar nime nu te poate întrece-n tîriire.

PINAX

De cum se face ziuă alerg a saluta
Patronii, cu speranță un prînz a căpăta,
Îi lingușesc de-a rîndul cu-o elocuență rară,
Și ei, o crezi, Hilariu? ades mă dau afară!
Ovidiu numai singur... Ovidiu, îl cunoști?

HILARIU

He! cine nu-l cunoaște? Zoilii doar cei proști.

PINAX

El singur îmi surîde poftindu-mă la cină,
Cînd îl mai lasă liber geloasa lui Corină.

HILARIU

Corina ș-alte multe zburdalnice frumseți.
Ce-l țin oprit la pragul nebunei tinereți.

PINAX
(oftînd greu)

E rar cînd pentru alții de sine el dispune,
Căci toate, pîn' la una, de dînsul sînt nebune...
Și însă pentru-o pîne cît geniu cheltuiesc!
Mă strecur pintre oameni, ascult ce zic, pîndesc

Ce fac, m-apropii de dînșii cu-o zîmbire,
Ca să ghicesc în treacăt secreta lor gîndire.
Le spun palavre groase, admir tot ce ei spun;
La proasta lor părere nicicum nu mă opun,
Chiar inventez novele și fapte gorioase
De-a noastre legioane în veci victorioase.
Azi bat pe geți la Istru, mîni pe germani îi bat,
Minciună cu minoiună cîrpesc neîncetat,
Dar, vai! din toată-această maiastră cîrpitură
Nu mă cîrpesc, amice, cu nici o-mbucătură!

HILARIU
(cu înduioșire prefăcută)

Te-aș plînge cu durere dac-aș pute să plîng,
Tot ce pot face, Pinax... dă mîna să ți-o strîng!
(Pinax întinde mîna, sperînd că Hilariu voiește a-i da ceva.)

PINAX
(amărît)

Natura e nedreaptă, și vitregă, și crudă!
De ce cu divul Cesar nu m-a făcut ea rudă?
De ce sînt în osîndă de-a fi pintre cei mici,
Cînd zilnic se înalță atîți mișei pitici?
Prosperitatea altor îmi amărește viața!
Amoru-i dulce? fie; eu nu-i cunosc dulceața.
Prietinia-i bună? o fi, dar nu mă-ncred.
Nu sînt amic și-n oameni eu numai dușmani văd.
Frumsețea nu există! Oglinda-mi cu cruzime
Îmi spune că pe lume ca mine slut nu-i nime!
Ș-apoi să fiu în pace cu lumea? Nicidecum!

HILARIU

Nu?

PINAX

Nu! În omenire e numai fum și scrum!
Prostia îngîmfată, sfruntarea, servilismul
În fapte rușinoase se-ntrec cu egoismul.
Privește împrejuru-ți și-alături... Ce vezi?

HILARIU

(examinîndu-l)

Un egoist de frunte precum tu nici te crezi.

PINAX

Nu e vorba de mine.

HILARIU

De cine dar?

PINAX

(strîngînd mîna lui Hilariu)

De-un frate

Ce-mi strînge mîna goală, rîzînd, pe nemîncate.
Și tu ca alții!

HILARIU

Ca cine?

PINAX

Ca Moeviu ce-a plătit
Cinci sute mii sesterții un pește.

HILARIU

Te-a poftit
Să-l guști?

PINAX

Ba nu, mîncătul... Ca Locuacentus care
Ajuns-a prin palavre orator mare, mare.
El și-a făcut din limbă o undiță de scos
Comori întregi de aur din orice tău glodos.

HILARIU

Și nu vrea să le-mpartă cu tine?

PINAX

Nu, zgîrcitul!
Ca medicul Stropianus, celebrul, iscusitul,
Agent de moștenire ce vine-n ajutor
Oricărui perde-vară, berbant, moștenitor.
Bolnavul într-o clipă de rude se desparte.
Și medicul cu ele averea lui o-mparte.

HILARIU

Te-a căutat vreodată la boală?

PINAX

Ba nici pic.
Nu vezi că-s încă-n viață și nu posed nimic?
El doar nu-și perde timpul cu cei ce sînt pe gheață.
Pe cei avuți el numai îi vindecă... de viață...
Dar ce să-nșir aice acel pomelnic lung
De trîntorii ce-n Roma cu miere botu-și ung!?
Senatori, răi de limbă, ce tronul chiar înjură,
Pîn' ce de sus le cade o pară coaptă-n gură;
Străini, decît romanii de sînge mai romani,
Ce critică, insultă tot ce n-aduce bani;
Evrei din Palestina ce-adună-a lor tezaur
Cu pulberea pilită din banii noi de aur;
Greci, meșteri buni de intrigi, ce din Atena vin
De-nfiltră în familii corupție, venin
Și, alungînd virtutea din suflete romane,
Cu-ncetul sapă baza puterii suverane.

HILARIU

Și tu ești, mi se pare, de neamul cel grecesc.

PINAX

Și tu, dar n-aduci daruri.

HILARIU

Din contra; le primesc.

PINAX

Vezi tu, Hilariu, Roma e un lagum în care
Se scurg din lumea-ntreagă păraiele murdare,
Sclavi, vînzători de fete, hoți, paraziți și furi.

HILARIU

(punîndu-i mîna pe umăr)

Și histrioni mulțime.

PINAX

(lovindu-l încet pe spate)

Și suma de auguri...

Poporul e o plebă ce nu vrea să lucreze,
Ce vrea în circuri numai August s-o desfăteze,
Iar patricianii lacomi, merindelor dînd zor,
În burtă mistuit-au chiar inimele lor.
Mîncare, bere, jocuri, prostituiri, orgie,
Hilariu, iată Roma, stăpîna lumei!

HILARIU

Fie!
Așa cum este însă, în ea stăm amîndoi,
Fiind noi demni de dînsa și ea demnă de noi.
Mergi, dar, sărmane Pinax, hrănit de a ta ură,
Și tidva ta e seacă, și tu o secătură. *(Iese rîzînd.)*

PINAX

(singur, privind după el) / *C, D, E, E_1, G*: Stomahul [...] *furios.)* [**160,** 11 — 17 — *C, D*: PINAX

Și însă / *G*: Stomahul ⟨...⟩Ah! || 12 — *E*; Și / *G*: Căci || 13 — *E*: Prin meserii mulțime și mult ingenioase / *G*: Și ⟨...⟩ rușinoase || 15 — **161,** 2 — *E*: Ai fost și ⟨*inițial*: PINAX

Ai fost chiar⟩, mi se / *G*: PINAX ⟨...⟩ îmi || 15 — E_1, *G*: PINAX ⟨*inițial în* E_1: HILLAR.⟩ || 17 — E_1: Așa-i!... *(Oftează.)* / *G*: Așa-i! || 21 — *C, D*: cu-al meu spirit / *G*: dimineața || 23 — 28 — *C, D*:

Sînt detronat!... de mine azi nimănui nu-i pasă,
Afară de Ovidiu, cînd liber îl mai lasă
Corina...

HILLAR

Ș-alte multe zburdalnice frumseți
Ce-l țin oprit la pragul nebunei tinereți.

PINAX

Prin meserii mulțime și mult ingenioase,
Cercat-am să prinz carne pe șirul meu de oase.
Am fost chiar pe frînghie vestit dănțuitor...

HILLAR.

Știu.

PINAX

Ce / *G*: Și ⟨...⟩ Dar ⟨23 — E_1, *G*: cîte-o pomană [*inițial în* E_1: puțină mană] > || 30 — *C, D*: și / *G*: chiar || 31 — *C, D*: *(Imitează pasurile*

unui acrobat, dar se oprește obosit.) / *G*: *(Arătîndu-și genunchii.)* || 23 — *C, D*: Sînt / E_1, *G*: *(Cu emfaz.)* ⟨*inițial în* E_1: *(Oftînd.)*⟩ Sînt || 26 — **162,** 3 — *la aceste rînduri, notă în* E_1: *Notă.* Versurile precedate ⟨*inițial*: însemnate⟩ cu semnul „pot să fie omise la reprezentații. || **161,** 2 — **162,** 7 — *numai în E, E_1, G*: Și ⟨...⟩ HILLARIUS ⟨**161,** 4 — *E*: în taină / E_1, *G*: atunce || 20 — *E*: vede în el Octaviu / E_1, *G*: văd în el eroul || 21 — 24 — *E*: Ghici dacă poți.

HILL

Un șerpe, un Apis fert în oală?

PINAX

Ba chiar pe Cleopatra ca Venus toată goală. / E_1, *G*: HILLARIUS [...] Mare! || 29 — *numai în* E_1, *G*: *(cu amărire)* || **162,** 3 — 6— *E*:

PINAX

Pe o frînghie întinsă peste Tibru
Fac salturi de momită cu meșter echilibru. / E_1, *G*: ce faci [...] prade.⟩ || 10 — 13 — *C, D*; să ți-o strîng.

PINAX

(întinzînd mîna ca pentru pomană) / *E*:

Pinax ⟨...⟩ *deschisă.)*

HILL.

(strîngîndu-i mîna) / E_1, *G*: *(Pinax* ⟨...⟩ PINAX || 14 — *C, D*: O! ⟨...⟩ Iar mîna / *E*: Ce? mă îngîni cu vorbe și mîna ta-i / E_1, *G*: O! ⟨...⟩ ta-i || 17 — **163,** 3 — *numai în C, D, E_1, G*: Ești ⟨...⟩ *furios.)* ⟨**162,** 24 — *numai în* E_1, *G*: *(rîzînd)* || **163,** 3 — *C, D*: *(Hillar se depărtează în fund, rîzînd.)* / E_1, *G*: *(Hillarius* [...] *furios.)* ⟩] || **163,** 5 — 6 — *A, B, C, D*: El pare de mine-a se păzi

Ca și cînd foamea este o boală lipicioasă. / *E*:

nu poate nimic a te-mblînzi

Și fugi, închizînd ochii, de fapta generoasă. / E_1, *G*: de [...] lipicioasă. || 7 — *A, B*: ș-o / *C, D, E, E_1, G*: și || 8 — *A, B, C, D*: I-aș / *E, E_1, G*: Ți-aș || 10 — *A, B*: *(Iese.)* / *G*: *(Pleacă spre fund.)* || 10 — **168,** 27 — *E, E_1, G*: *(Pleacă* [...] COTTA [10 — 15 — *E*: *(Vrea să se ducă.)*

HILL.

Privește ici... *(Arată o pungă.)* / E_1, *G*: *(Pleacă* ⟨...⟩ *grabnic)* || 19 — *E*: Pluton / E_1, *G*: Mercur || 21 — *E*: revolta / E_1, *G*: agita || 22 — *E*: mană grasă / E_1, *G*: pungă plină || **164,** 2 — *E*: banii. ⟨*anulat*: *(Arată punga.)*⟩ / E_1, *G*: banii. || 14 — *E, E_1, G*: Ce? ⟨*inițial în E*: Pe⟩ || **165,** 6 — *E, G*: Ovidiu! / E_1: Ovidiu!

Mergi! || 7 — 14 — *E*:
Hai, mergi și te arată dibaci și priceput.

PINAX

Merg. *(Mirosă punga.)* Bine zic evreii, monedele nu put.

HILL.

Mi-au rămas două. ⟨*inițial*: De-acum ...
vae victis...⟩ / E_1, *G*:
PINAX ⟨...⟩ pungile ⟨*G*: punga⟩ ⟨...⟩ *(În parte.)* ⟨*G*: Hmm!⟩ ⟨...⟩ Cu ⟨*G*: *(În parte.)* Cu⟩ ⟨...⟩ două! || 16 — *E*: *vine* / E_1, *G*: *revine* || 24 — *E*: *în* ⟨...⟩ *uită.)* / E_1, *G*: *multe în* ⟨...⟩ *uită între culise.)* || 27 — *E*: ca / E_1, *G*: noi || 28 — *numai în* E_1, *G*: *(Pleacă* ⟨...⟩ *fund.)* || **166**, 2 — 6 — *E*: *HILLARIUS, IBIS, OVIDIU, COTTA, CLEVETIUS, TIGELLIUS și alți tineri patriciani intră vesel pe scenă)*

OVIDIU / E_1, *G*: *OVIDIU* ⟨...⟩ *Ibis)* || 7 — *E*, E_1, *G*: Bachus ⟨*inițial în E*: Vulcan⟩ || 9 — *E*: augurul / E_1, *G*: augurii || 10 — *E*: tu ai / E_1, *G*: ai tu || 12 — *numai în* E_1, *G*: *(posomorît)* || 15 — *E*: *(Iese prin fund cu Hilariu.)* / E_1, *G*: *(Se* ⟨...⟩ *și intră în el.)* ⟨*inițial în* E_1: *și dispar înlăuntru.)*⟩ || 16 — *E*: CLEVETIUS / E_1, *G*: COTTA || *între r. 24 — 25, indicație anulată în* E_1: *(Ajuns la ușa templului, Ibis face un semn amenințător spre Ovidiu și dispare în templu cu Hillarius.)* ||**167**, 8 — *E*: două guri lipite de / E_1, *G*: buze alipite cu || 11 — *E*: Ovidiu / E_1, *G*: amice || 19 — *E*: Dar mult mai presus / E_1, *G*: Da-i mai presus mult || 20 — *E*: nu toți șoimii / E_1, *G*: numai vulturi || 22 — *numai în* E_1, *G*: *(îngrijit)* || 26 — *E*: prin Roma că-n parcul ⟨*inițial*: dealul⟩ / E_1, *G*: în ⟨...⟩ parcul || 27 — *E*: Mîngăietoarea / E_1, *G*: Îndurătoarea || **168**, 4 — *E*: cu ⟨*inițial*; pe⟩-a ta gură / E_1, *G*: prin gură-ți || 5 — *E*, E_1, *G*: făcînd să mintă și ⟨*inițial în E*: fără mustrare cu⟩ || 6 — *E*, E_1, *G*: Căci ⟨...⟩ uricios ⟨*inițial în E*: Și nu [*anterior*: nu-ți] permit nici unui în fața-mi să pro; *apoi*: Căci [...] în gînd răutăcios.⟩ || 8 — *E*, E_1, *G*: Și ⟨...⟩ profane ⟨*inițial în E*:
Și nu /-ți permit în față-mi ca limba-ți să profane⟩ || 11 — *numai în* E_1, *G*:*(lui Clevetius)* || 12 — *E*, E_1, *G*: Dac-ar ⟨*inițial în E*: Clevetius, de-ar ști Cesar⟩ || 15 — *E*: N-am teamă ⟨*inițial*: Ba, căci⟩ / E_1, *G*: N-am grijă || 21 — *E*, E_1, *G*: Eu. ⟨*inițial în E*: Lui însuși.⟩ 26 — *E*, E_1: August / *G*: Augur] / *C*, *D*: SCENA IV

PINAX, IBIS (intră turburat prin stînga)

IBIS

(în parte)

De astă dimineață alerg: nu-mi aflu locul:
Sînt turburat.

PINAX

Hei! Ibis!... Cu el să-mi cerc norocul. *(I se-nchină.)*
Să te ferească zeii de orice gînd amar,
Ilustre Ibis, rudă cu marele-Amilcar!
Cartaginea rîvnește pe Roma fericită
De-a te avea în sînu-i, tu, față strălucită.

(În parte.)

E mîndru de-o ureche. *(Trece.)* În stînga lui să trec.

(Tare.)

Ar fi să ne dăm mîna, tu cartagen, eu grec,
Să ne apărăm de dușmani precum doi cai la soare
Se apără de muște cu-a cozilor mișcare;
Căci Roma zgomotoasă e plină de bondari,
Ce-n stupi străini, la miere, se vîră ca tîlhari.

(Ibis se uită la el.)

(În parte.) M-a înțeles. *(Tare.)* Iubite, cuminte-i s-aruncăm
Necazurile-n Tibru, să bem și să mîncăm,
Căci viața este scurtă... Mîncăm noi împreună?

(Ibis îi întoarce spatele.)

Aud?... Hei?... *(În parte.)* Nu se prinde...
Iar am pățit-o bună.

(Iese cu capul plecat.)

SCENA V

IBIS

(singur)

Corina astă noapte de-acasă a ieșit
Și-n taină cu Ovidiu, o știu, s-a întîlnit!
Ovidiu!... nu-i pe lume obraznică făptură
Să poată ca s-aprindă în mine-atîta ură
Ca-acest poet al Romei, corupt, corumpător,
Pescuitor de-amoruri cu versuri de amor.
De cînd el mai cu seamă a scris *Arta iubirii*
Femeile, pierdute pe cîmpul rătăcirii,
În brațe-i se aruncă orbiș, într-un noroc,
Ca fluturii nemernici ce dau zburînd în foc.
Berbantul cît de mîrșav, berbant numai să fie,
La dînsul dau năvală copilă și soție,
Căci viținl le-atrage, trăsnindu-le prin gînd

Că vor schimba în erou pe un mișel de rînd.
Corina cea cu minte și calități înalte
Căzut-a și ea-n cursă ca toate celelalte.
Ovidiu!... Dar în fine azi am să mă răzbun,
Să-l pierd, să scap de dînsul... Dar... planul meu e bun.
Azi, Iulia, nepoata lui Cesar împăratul,
Pe cînd se făcea ziuă a părăsit palatul
Mergînd la templul Vestei, ofrande ca să facă.
Cortejul ei pe-aice, prin Forum a să treacă,
Și-atunci... am pus la cale, urzind al meu complot,
Să o insulte plebea... pe bani ea face tot...
Trimis în strade, Cloas, cu sume mari sub haină,
Din partea lui Ovidiu le-a răspîndit în taină,
Și astfel împăratul, cu drept răzbunător,
Va crede pe Ovidiu al său insultător,
Și-apoi nici chiar Apolon nu-l scapă de osîndă.

SCENA VI

IBIS, CLOAS (venind din fund)

[CLOAS]

Stăpîne...

IBIS

Tot e gata?

CLOAS

Dar!

IBIS

Bine, stai la pîndă.

CLOAS

Poporul, cînd a trece corteju-mpărătesc,
Va face zgomot mare.

IBIS

Să facă; eu plătesc.

(Cloas iese, Ibis stă gînditor.)

SCENA VII

IBIS, HILLARIU și PYRRHA (mai în fund)

HILLAR

Copilă drăgălașă, te du și fii ferice,
Amor și voie bună oracolu-ți prezice.

PYRRHA

Ah! Dacă-a tale spuse, augure, vin din cer,
Primește-n dar din parte-mi întregul meu paner.
(Dă panerul lui Hillar și iese veselă prin dreapta.)

HILLAR

(privind-o)

Ce căprioară vie cu sprintene picioare!
Căci nu sînt căpriorul acestei căprioare!

SCENA VIII

IBIS, HILLARIU

IBIS

(în parte)

Hillarius augurul?... Îmi vine să-l consult,
El e tălmaci de visuri și mi-a vestit de mult
O tristă catastrofă, o șotie ciudată.
Hillariu!

HILLAR

Tu ești, Ibis? Ce pară-ntunecată
În ochii tăi mocnește?... Ai vrun neajuns?...

IBIS

De-o mare mâhniciune, amice, sînt pătruns.

HILLAR

Ți s-a-necat flotila cu stofe tiriane?
Fugit-au ale tale plăcute lesbiane?

IBIS

Hillariu, pretutindeni eu sînt întîmpinat
De groaznice presajuri ce m-au înspăimîntat.
Ducîndu-mă la țară ieri să prînzesc, o cioară
Cîntatu-mi-a în stînga!...

HILLAR

Semn rău! fire-ar să moară!

IBIS

Apoi trei iepuri sprinteni, vînați de doi ogari,
Tăiatu-mi-au toți drumul, ieșind de prin tufari.

HILLAR

Semn și mai rău!

IBIS

Hillariu, crezi tu că în zadar
Ieri, strănutînd la masă, vărsat-am un pahar?

HILLAR

Nu... Șotia prezisă de mine?...

IBIS

Ai ghicit-o.

HILLAR

Cum? Ești?...

IBIS

Sînt!

HILLAR

Ești?

IBIS

În capăt.

HILLAR

Corina?

IBIS

(plecînd capul)

Am pățit-o!
Dar vreau o răzbunare cum nu s-a pomenit...
Poți tu să-mi faci complice infernul?...

HILLAR

Pot... plătit.
Întăi să tragem sorții!

IBIS

Dar, și deocamdată
Ia astă pungă plină din partea mea drept plată.

HILLAR

(zîmbind)

Prea bine, haideți colo în templu, să vedem
Ce ne va spune-n taină oracolul suprem.

IBIS

(invocînd)

Veniți în ajutoru-mi tustrele Eumenide,
Să mă răzbun de-Ovidiu!

HILLAR

(în parte, pufnind de rîs)

Ovidiu ...

(Hohote prelungite în culisele din stînga; Ibis privește.)

IBIS

Cine rîde?
Ovidiu? *(Lui Hillar.)* Haide-aiure, de dînsul vreau să fug.

HILLAR

(în parte)

Am să-i sustrag toți banii din sîn cu meșteșug.

(Se duc spre fund și intră în templu.)

SCENA IX

OVIDIU, TIGELLIUS, COTTA, CLEVETIUS, apoi IBIS și HILLARIUS

OVIDIU

Și zici că împăratul an ți-a cerut pomană?

CLEVETIUS

Ne-am întîlnit noi lîngă coloana pompeană,
Și el mi-a întins mîna, și eu i-am dat un as.

OVIDIU / *G*: *(Pleacă* [...] COTTA || — 29 *numai în C, D, E*$_1$, *G*: *(Toți rîd.)* || **169**, 1 — *C, D*: COTTA / *E, E*$_1$, *G*: OVIDIU || 2 — *C, D*: Cesarul mare / *E, E*$_1$, *G*: din înălțare || 3 — *C, D*: ajuns la / *E, E*$_1$, *G*: căzut în || 5 — *C, D*: haină / *E, E*$_1$, *G*: haine || 6 — *C, D*: culmea de mărire / *E, E*$_1$, *G*: culme de putere [*inițial în E*: lume de mărire] || 7 — *C, D*: și-njosire / *E, E*$_1$, *G*: și cădere || 9 — *C, D*: Se zice că e foarte zgîrcit, că / *E, E*$_1$, *G*: Ba [...] însuși || 10 — *C, D*: El însuși casei sale / *E, E*$_1$, *G*: Căsuței sale proaste || 12 — *C, D*: el cuibul / *E, E*$_1$, *G*: cuibarul [*inițial în E*: culcușul] || 13 — *C, D*: COTTA

Căci nu te-aude Cesar! Ce-aș rîde! / *E, E*$_1$, *G*:

Schimba-s-ar [...] mortale! || 17 — *C, D*: răspîndite / *E, E*$_1$, *G*: ridicate || 20 — *C, D*: în / *E, E*$_1$, *G*: ca-n || 22 — 24 — *C, D*; OVIDIU

Mulți s-ar hrăni din tine, în bani de-ai fi topit?

TIGELLIU

Oricine-ar vrea să-l guste ar fi chiar otrăvit.

CLEVETIUS

De cîte Cesar face, orice mi-ai spune, frate, / *E*: Și [...] La toate-a sale fapte [...] lăudate. / E_1, *G*: Și [...] L-a sale fapte însă [...] lăudate. || 25 — *C*, *D*, *E*: dar / E_1, *G*: ci || 26 — *C*, *D*, *E*: La dînsul / E_1, *G*: În minte-i || 27 — *C*, *D*: Simplicitatea / *E*, E_1, *G*: Simplicitatea-i || 29 — *C*, *D*: *(Ibis și Hillariu ies din templu.)*

OVIDIU

(zărind pe Ibis în fund)

Pe Bachus corniferul! Ce văd? Nu mă înșel?
Priviți colo spre templu... Amici, el este, el!

TOȚI

(speriați)

August? August?...

OVIDIU

(adresîndu-se în fund)

Ba, Ibis... He! Ibis, *salve* ție,
Om ghiftuit de toate, de-amor, de avuție!
Cum? Mai consulți augurul? Ce vrei? Ce mai pretinzi,
Cînd ai tu pe Corina și-n ochii-i te oglinzi?

IBIS

(în fund)

Rîzi tu, Ovidiu, astăzi, dar poate mîni vei plînge,
Cînd nu s-așteaptă omul, atunce gîtu-și frînge.

(Iese prin dreapta cu Hillariu.)

CLEVETIU

Vorbește-n aforisme ca un filosof grec.

TIGELLIUS

Și are miez la vorbă...

CLEVETIUS

Cît are fructul sec.

COTTA

He! Voi glumiți, dar Ibis, îl știu, e rea natură.
Să mă ferească Joe de-a lui grozavă ură!

OVIDIU

Eu nu cunosc ce-i ura cu infernalu-i chin;
Am numai oaspeți veseli și blînzi în al meu sîn:
Amor, prietenie, senin, compătimire,
Tovarăși scumpi de cale ce duc la fericire.
Ei îmi arată lumea prin văl trandafiriu,
Făcîndu-mă-al iubirii poet iubit să fiu,
Și-mi spun că nu-i ființă mai tristă, mai muncită,
Ca omul ros de ură și-nvidie urîtă.

COTTA

Tu ești un om ferice condus de năluciri,
Și aerul din Olimp în Roma îl respiri.

OVIDIU

Așa-i!... din tinerețe mă bucur de-a fi-n lume,
Scriind pe sînuri albe al lui Ovidiu nume.
Amici! A noastre zile se sting ades în zori,
E drept să le așternem un lung covor de flori
Și să gustăm extazul avînd pe cer un soare
Și pe pămînt femeia de-amor inspirătoare.

CLEVETIUS

Femeia?... Rătăcire...

OVIDIU

Îmi place-a rătăci
În lumea cea menită pe om a-l ferici
Și unde la tot pasul, cu farmec viu, scînteie
Divina, drăgălașa zîmbire de femeie.

CLEVETIUS

Pygmalion, ca tine înamorat, artist,
Nebun de Galatea...

OVIDIU

Și cum vreți să-i rezist,
Cînd darnica natură i-a dat ca la o soră
O formă-atrăgătoare și albă de amforă;
Un glas care pătrunde și varsă, dulce dar,
Urechei armonie și inimei nectar;
Un sîn cu două cupe rotunde, adorate,

Din care sorbi și viața și dulcea voluptate;
Doi ochi frumoși, luceferi cu foc luminător,
Ș-un suflet ce-ți răpește tot sufletul cu dor.

CLEVETIUS

Sărman poet!... Ajuns-ai în tristă nebunie.

OVIDIU

Mă rîdeți? Rîsul vostru e rîs de comedie.
Toți voi sînteți ca mine supuși femeii, sclavi,
Dar faceți ca fricoșii ce vreau să pară bravi.
Eu le iubesc pe toate ș-aș vrea pe toate ele
Să le confund într-una, să fie toate-a mele.
Păn'la sfîrșitul lumii, lungind al vieții fir,
Aș vrea, cîte s-ar naște, cu drag să le admir,
Căci eu iubesc în ele acea divinitate
Ce viața ne urzește cu zile încîntate,
Și leagă faptul vieții cu-apusul ei mâhnit
Prin lanț în înflorire de-amor fără sfîrșit.

TIGELLIUS

Dar timpul nu-ți șoptește, trecînd, de bătrînețe?

OVIDIU

Cît am simțire-n suflet, am parte de junețe.
Iubesc, căci am menire în veci ca să iubesc;
De sînt poet, femeii talentu-mi datoresc.

COTTA

Oricare-ar fi făptura femeii, pentru tine
Posedă săvîrșirea făpturilor divine?

OVIDIU

Dar... Tot ce altor oameni le pare un defect
În ochii mei lucește plăcut, frumos, perfect.
De-i mică, nu e mică, ci astfel nimerită
Cît poate să încapă în inima-mi răpită.
E-naltă? Văd pe Juno cu mersu-i unduios
Chemîndu-mi adorarea prin chipu-i maiestos.
E subțirică?-n minte-mi ea-i vesel comparată
Cu trestia mlădie de zefiri legănată.
E brună? Vălul nopții pe fruntea sa întins

Ascunde-nflăcărarea amorului nestins.
E blondă? Coama-i lungă în vînt fîlfîitoare
Măiestru se-mpletește cu razele din soare.
E simplă? Un ce tainic mă face să doresc
Natura-i adormită în brațe-mi s-o trezesc.
E vie? Mă-nviază. Isteață? Îmi promite
Un drag și scump tezaur de ore-nveselite...
Și astfel eu, Ovidiu, nepreținînd nimic
Mai sus decît femeia, mă-nchin la ea și zic:
Mai dulce-i răsuflarea din buzele copilei
Decît aromul nopții sorbit de faptul zilei.
Ferice dar de omul setos de sărutări
Ce-aspiră-n el dulceața verginei răsuflări!
Ferice de acela ce în femeie crede
Și rai, dumnezeire, în ea numai le vede!

TIGELLIUS

Ce foc! Ce elocuență! A! pentru-al tău succes
Păcat că n-ai, Ovidiu, un public mai ales. / *E*, *E*$_1$, *G*: OVIDIU [...] dezgust. [31 — *numai în* *E*$_1$, *G*: *(cu dispreț)* || 34 — *E*, *E*$_1$, *G*: ești ⟨*inițial în E*: orb ești⟩ || 35 — *E*: Cum ne-a cuprins al vieții profund, amar ⟨*inițial*: Cum toți romanii tineri⟩ / *E*$_1$, *G*: Cum ⟨...⟩ chiar] || **170**, 1 — *C*, *D*, *E*, *E*$_1$, *G*: OVIDIU [*inițial în E*$_1$: OVIDIU *(indignat)* || 7 — *numai în C*, *D*, *E*$_1$, *G*: *(Aprinzîndu-se.)* || 14 — *C*, *D*, *E*, *E*$_1$, *G*: de viață-a [*C*, *D*: trai a] fi [*inițial în E*: dezgustul de] || 16 — *C*, *D*, *E*$_1$, *G*: mînă-i / *E*: mînă || 18 — *C*, *D*, *E*$_1$, *G și*, *inițial*, *în E*: aibă un / *E*: aibă || 20 — *C*, *D*: ce să topească / *E*, *E*$_1$, *G*: care topește || 25 — *numai în C*, *D*, *E*$_1$, *G*: *(Arată pe Barrus.)* || 26 — *C*, *D*: X / *E*, *E*$_1$, *G*: VI || 27 — **171**, 7 — *C*, *D*: *PINAX*

PINAX

(deoparte, lui Barrus)

Dar, regele meu Barrus, pe frunte porți un nimb;
Cu-a ta figură zeii ar vrea să facă schimb.
La cine prînzim astăzi?... Și unde cinăm oare?...
(În parte.) Se face că n-aude.

OVIDIU

He! / *E*, *E*$_1$, *G*: istovit [...] OVIDIU [**170**, 28 — 30 — *E*: COTTA

He Barrus, *salve* ție... / *E*$_1$, *G*: *întovărășit* ⟨...⟩ Barrus!... || 32 — 33 — *E*, *E*$_1$: BARRUS

(cu dispreț) ⟨*E*: *(cu glas istovit)*⟩
Bufon! ⟨*inițial în* E_1: Pușchea /!⟩/*G*:

BARRUS

Bufon!... ‖ **171**, 1 — *E*: TIGELLIUS / E_1, *G*: COTTA ‖ 4 — *numai în* E_1, *G*: *(cu glas femeiesc)* ‖ 5 — *E*: Amici ⟨*inițial*: Vin de la baie⟩, vin de la baie și mă prăjesc / E_1, *G*: Amici ⟨...⟩ ieșit ‖ 6 — *E*, E_1, *G*: Am ⟨...⟩ *(Tușește.)* ⟨*inițial în E*: OVIDIU
Căci am [...] *(Tușește.)* Barrus, pun⟩] ‖ 9 — *C*, *D*, E_1, *G*: în / *E*: la ‖ 12 — **176**, 18 — *în C*, *D*: *(Toți îi pipăie brațul rîzînd.)*

PINAX

(în parte)

Să juri un scul de ață...
Și ăsta-i vultur falnic clocit în ou de rață.

BARRUS

La cîmpul lui Mars astăzi zvîrlit-am ușurel
Vreo zece javeline și discul de oțel.
Ș-am întîlnit acolo pe Chloe, pe Actea,
Pe Tyndaris..: Acum la poarta Capenea
Merg să mă urc în caru-mi, să mîn catîrii mei,
Pe Calea Appiană să alergăm tustrei...
Actea, Chloe, Lice și altele or să vie
Acolo... Mă duc, *vale!*

OVIDIU

Ce? zici că or să fie
Cu toate? Mă așteaptă, eu te-ntovărășesc.
La vila-mi, lîngă Roma, am gînd să le poftesc.

PINAX

Pe ele numai, dive?

OVIDIU

Ba nu, și pe Graecianus,
Pe Cotta, Pansa, Barrus, Clevetius, Marcianus
Și alții.

PINAX

Dar pe mine... pe mine cel lihnit?

OVIDIU

De-i spune ceva comic să rîdem, te invit.

PINAX

Cunoașteți pe Zoilus, bîrfaș de meserie?
El a comis în taină o vastă tragedie,
Cu care o să-ntreacă pe însuși Euripid.
Nu rîzi?

OVIDIU

Nu; păn-acuma nu m-ai făcut să rîd.

PINAX

Antoniu în Egypet triumfător sosește...
Să vezi cum Cleopatra de-amor îl nebunește...
Pontifii, magii, hîtri în planurile lor,
Închină lui Antoniu un lung și lat covor.
Ei îl aduc pe umeri cu alte scumpe-odoare
Și-l dau de-a vălătucul sub ale lui picioare,
Iar cînd întreg covorul pe scenă s-a destins,
Ce vede-n el Antoniu și publicul surprins?
Ghiciți.

TIGELLIUS

Un leu?

COTTA

Un șerpe?

OVIDIU

Un Apis în frigare?

PINAX

Ba... Cleopatra-n Venus... Cînd a ieșit din mare.

(Toți rîd.)

OVIDIU

Sublimă tragedie!... Aș vrea s-o văd și eu.

TOȚI

Și eu.

BARRUS

Veniți.

OVIDIU

Îndată. *(Lui Pinax.)* Să vii la prînzul meu.

(Ies rîzînd în dreapta.)

BIBLIOTECA — CENTRALĂ — UNIVERSITARĂ CLUJ-NAPOCA

SCENA XI

CLOAS, RUTUBA, MUSS, apoi IULIA, LICTORII

E, E_1, *G*: Priviți [...] LICTOR [**171**, 13 — 15 — *E*:

TOȚI

(pipăindu-i brațele) / E_1, *G*: *(Își* ⟨...⟩ *pipăindu-le)* || 18 — *E*, E_1, *G*: cîțiva din ei ⟨*inițial în E*: din ei cîțiva⟩ || 23 — *E*: CLEVETIUS / E_1, *G*: TOȚI || 26 — *E*: La poarta / E_1, *G*: Apoi || 28 — *E*: Și / E_1, *G*: Mi || 29 — *E*, E_1, *G*: a lor figură cu-a ⟨*E*: pe-a⟩ mea să ⟨*inițial în E*: cu-a mea figură pe-a lor s-o⟩ ||**172**, 2 — *E*: carul / E_1, *G*: caru-mi || 3 — *E*: Chiar / E_1, *G*: *(Privind* ⟨...⟩ A! || 10 — *E*, E_1, *G*: Încalte ⟨*inițial în E*: Mai bine⟩ || 12 — *numai în* E_1, *G*: *(supărat)* || 14 — *numai în* E_1, *G*: *(Toți rîd.)* || 16 — *E*: PYRRHA / E_1, *G*: CHLOE || 17 — 18 — *E*: *(în costiumuri elegante de curtizane, intră prin stînga)* / E_1, *G*: *(intră* ⟨...⟩ *patriciani)* || *r.* 21 — **173**, 7 — *în* E_1, *sînt anulate cu cerneală*: ACTEA ⟨...⟩ lătrător. || 21 — 26 — *E*: Actea, Chloe, Glyce ⟨*inițial*: Actea, Glyce, Chloe⟩.

OVIDIU / *G*: ACTEA ⟨...⟩ *mîna)* || 28 — *E*, *G*: v-a-n-dreptat ⟨*inițial în E*: v-a condus⟩ || **173**, 4 — *E*, *G*: coame lungi ⟨*inițial în E*: cozi de păr⟩ || 5 — *E*, *G*: frumsețiI ⟨*inițial în E*: naturii⟩ || 7 — *E*, *G*: obraznic ⟨*inițial în E*: infame⟩ || 8 — *E*: CLYCE / E_1, *G*: TYNDARIS || 9 — *E*, E_1, *G*: Năpîrcă de lagumuri ⟨*inițial în E*: Actea / Paingăn de risipuri / -nchinare / lagumuri⟩ || 11 — *E*: Paingăn mușcător. ⟨*inițial*: lagum otrăvitor.⟩ / E_1, *G*: Paingăn mînjitor. || 14 — *E*: a cărui nume răsună-a ⟨*inițial*: cuprinde-o⟩ clevetire / E_1, *G*: ce ⟨...⟩ omenire || 15 — *E*, E_1, *G*: Mai ⟨...⟩ veniți ⟨*inițial în E*: Mai bine / Veniți / veniți vesel cu noi⟩ || 16 — *E*: orașul să / E_1, *G*: pe noi să ne || 19 — *E*, E_1, *G*: de-a ⟨...⟩ prea ⟨*inițial în E*: sîntem toate de tine⟩ || 21 — *E*, E_1: Învingător ferice! cu toate îl ⟨*inițial în E*: Ce fericit / Cît de fericit ești⟩ / *G*: Învingător ⟨...⟩ toate-l || 23 — *numai în* E_1, *G*: *(cu sarcasm)* || 26 — *E*: infame ⟨...⟩ o ⟨*inițial* vro⟩ / E_1, *G*: nebune ⟨...⟩ o || 29 — *numai în* E_1, *G*: *(Amicii lui îl opresc.)* || **174**, 3 — *E*: faci a rîde cu vorba-ți / E_1, *G*: face-a rîde mănia-ți || 4 — 10 — *numai în* E_1, *G*: *(Lui* ⟨...⟩ *etc.)* || 12 — 13 — *E*: CORINA *(viind din fund)* / E_1, *G*: *(rămas* ⟨...⟩ *dreapta)* || 15 — *numai în* E_1, *G*: *(foarte agitată)* || 23 — *E*: A?... / E_1, *G*: Cum? || **175**, 9 — *E*: Să / E_1, *G*: Cît || 18 — *E*, E_1: pe lume-a / *G*: de-acum a || 19 — *numai în* E_1, *G*: *(Cu înduioșire.)* || 22 — *numai în* E_1, *G*: *(Cu lacrimi.)* || 26 — *E*: poetul tău iubit / E_1, *G*: poetu-ți favorit || 33 — *E*, E_1, *G*: Căci ⟨*inițial în* E_1: Cînd⟩ || **176**, 10 — *numai în* E_1, *G*: *răpede* ⟨...⟩ *scenă.)* || 14 — *E*, E_1, *G*: cu nobila-i jertfire ⟨*inițial în E*: pe lîngă-a ei mărire⟩ || 15 — 16 — *E*:

cu capul plecat în dreapta și se duce sub portice.) / E_1, *G*: *pe* ⟨...⟩ *lui.)*] || 18 — **177**, 21 — *C*, *D*, E_1, *G*: POPOR [...] Tibru! [20 — *C*, *D*: *și pe Muss în* / E_1, *G*: *în* || 21 — 22 — *C*, *D*: *înarmați și urmați de alți patru.* / E_1, *G*: și ⟨...⟩ spade ⟨*inițial în* E_1: lănci⟩ || 22 — *C*, *D*: *umeri* / E_1, *G*: *umerii lor* || 23 — *C*, *D*: *perne,* / E_1, *G*: *perne de purpură.* || 25 — *C*, *D*: *cealaltă, în stînga* / E_1, *G*: *și alta* || 28 — *numai în* E_1, *G*: *Ibis* ⟨...⟩ *templului)* || 29 — **177**, 21 — *C*, *D*: CLOAS

(alergînd din fund, se apropie de Rutuba)

Cortejul vine... iată-l... Rutuba, dă semnalul.

RUTUBA

Muss, piciule, începe.

MUSS

(scoțînd un fluier din buzunar)

Stăi să-mi gătesc cavalul.

(Șuieră.)

UN LICTOR

Ce?

(Alte șuierături s-aud în fund.)

CLOAS

Dați gură!

RUTUBA

La oarba!

LICTORUL

Sclavi buni de spînzurat!...

POPORUL

La oarba! / E_1, *G*: MUSS ⟨...⟩ Tibru! ⟨16, 20 — E_1, *G*: PLEBA [*inițial în* E_1: POPORUL]⟩ / *E*: *PINAX*, *POPORUL*, *SAGA* [*inițial*: *PYRRHA*] *(poporul umple scena, grupîndu-se în stînga)*

UN PRECUPEȚ

[*inițial*: PINAX

(alergînd din fund)]

Paste!

ALTUL

Apă de Virgo!

RUTUBA

(într-un grup)

Veniți aice voi...

Să faceți zgomot mare...

UN OM DIN POPOR

Prea bine, las' pe noi.

PINAX

(alergînd din fund)

Cortejul vine, iată-l... Rutuba, dă semnalul.

RUTUBA [...] *o cheie*)

Stăi [...] *(Fluieră.)*

(Cortejul începe a intra prin fund din stînga.)

SCENA X

POPORUL, IULIA, LICTORI (description du cortège)

UN LICTOR

Ce?

(Alte șuierături s-aud mai în fund.)

PINAX

(între grupuri)

Dați gură.

RUTUBA

La oarba!

LICTORUL

Sclavi buni de spînzurat!

POPORUL

La Tibru [*inițial*: naiba]! ! || 23 — *C*, *D*: *(înaintînd și arătînd / E*, E_1, *G*: *(arătînd* || 24 — *C*, *D*, E_1, *G*: degerat / *E*: marinat || 25 — *C*, *D*: *(Rîs în popor.) / E*: *(Poporul rîde.) /* E_1, *G*: *(Rîsete în grupuri.)* || 27 — *C*, *D*: foc... *(Poporul rîde.) / E*, E_1, *G*: foc. || **178**, 1 — 5 — *C*, *D*:

LICTORUL

Tăcere,

Mișeilor!

POPORUL

(înconjurînd cortejul)

La oarba!

RUTUBA

(înaintîndu-se)

Ian stai de-mi spune, vere / E_1, E_1, *G*: MUSS [...] *lictor)* [3 — *E*:

PINAX

Grozav / E_1, *G*: Grozav || 5 — *numai în E*, *G*: *(apostrofînd pe lictori)*] || 7 — **179**, 8 — *C*, *D*:

LICTORUL

(cu mănie)

În lături!

MUSS

(arătînd pe lictor)

Urît tată-a avut!

RUTUBA

Jos lectica!

LICTORUL

(scoțînd spada)

În lături, vă zic, căci în grămadă
De m-oi azvîrli...

MUSS

Ia seama să nu te-nfigi în spadă.

(Poporul rîde și șuieră mai tare.)

RUTUBA

Jos lectica în fața poporului roman,
La forum și la circuri el este suveran.

IULIA

(sculîndu-se, zice cu glas mare)

Sus lectica, octofori, sus, plebea să mă vadă,
Cît de mai sus pe dînsa disprețul meu să cadă!

POPORUL

(furios)

A! a! a!

(Se-ndeasă împrejurul lecticei; lupta începe între Rutuba cu lictorul, și între oameni din popor cu acei ai cortejului.)

SCENA XII

precedenții, OVIDIU, COTTA, CLEVETIUS, TIGELLIUS, [BARRUS. PINAX] (venind în dreapta) și, mai pe urmă, IBIS și HILLARIU (apărînd sub porticul din dreapta)

OVID

Ce-i aice?

IULIA

(veselă)

Ovidiu! *(Face semn servilor să coboare lectica.)* *E*, E_1, *G*: cît [...] Ovidiu! [**178,** 7 — 17 — *E*:

LICTOR

În lături! trei ași?

RUTUBA

Ce preț? trei ași?

MUSS

Cinci.

LICTORUL

Hoți!

PINAX

Ea fie curtizană ⟨*inițial*:
Ce prețuri pe dînsa?...

PINAX

Cît ai vrut? Ce preț?

MUSS

Ce preț?

PINAX

Ea n-are preț... întrece pe-a Romei curtizane.⟩

LICTORUL

(scoțînd spada)

În lături, mizerabili!

RUTUBA

În lături tu, șoldane. / E_1:

MUSS

Un as, atîta face. ⟨*redactarea inițială a replicii, anumită ilizibil, precum și indicația următoare: (Rîs cu hohot în popor.)*⟩ ⟨...⟩ Un ⟨...⟩ *(Pleba* ⟨*inițial*: *(Poporul*⟩ ⟨...⟩ *(înaintînd)* ⟨*inițial*: *(în fața cortejului)*⟩ ⟨...⟩

înaintînd) / *G*: cît ⟨...⟩ *înaintînd)* ‖ 19 — *E*: și în / E_1, *G*: și la ‖ 20 — 21 — *E*: *porticul din dreapta, curtizanele privesc și rîd. Zgomot mare.)* / E_1, *G*: *portice* ⟨...⟩ *Zgomot.)* ‖ 23 — *E*: *perne* / E_1, *G*: *ccate)* ‖ 26 — 27 — *E*: POPORUL

La Tibru ⟨*inițial*: oarba⟩ ! / E_1, *G*: PLEBA ⟨*inițial în* E_1: POPORUL⟩
La Tibru! ‖ **179,** 2 — 4 — *E*: *cu amicii săi coboară rapide din portic)*
OVIDIU / E_1, *G*: *și* ⟨...⟩ *tare)* ‖ 5 — *E*, E_1, *G*: Mizerabili! ⟨*inițial în E*: Ce-i aice?⟩ ‖ 7 — *E*: *(în* / E_1, *G*: *(zărindu-l, în]* ‖ 12 — *C*, *D*: ce / *E*, E_1, *G*: ce-o ‖ 13 — 17 — *C*, *D*:

Femeia! *(Respinge cu amicii lui poporul și înconjură pe Iulia.)*

POPORUL

Moarte vouă!...

(Luptă.) / *E*, E_1, *G*: *(Coboară [...] lectică.)* [13 — 14 — *numai n* E_1, *G*: *(Coboară* ⟨...⟩ *resping.)* ‖ 17 — *E*: *împrejurul lecticei.)* / E_1, *G*: *crîncenă* ⟨...⟩ *lectică.)*] ‖ 20 — *C*, *D*: Și / *E*, E_1, *G*: Voi ‖ 24 — *C*, *D*: *(Adresîndu-se la gloate.)* Popor mare și-eroic / *E*, E_1, *G*: *(Către plebă* [*E și, inițial, în* E_1: *popor*]. *)* [...] eroic ‖ 27 — *C*, *D*, *E*: divină / E_1, *G*: augustă ‖ 28 — *C*, *D*, *E*: POPORUL / E_1, *G*: GLASURI DIN GRUPE ‖ **180,** 2 — *C*, *D*: *(aruncînd în popor un pumn de bani)* / *E*: *(arătînd pumnul plin)* / E_1, *G*: *(aruncînd [...] monede)* ‖ 5 — *C*, *D*: *(cu veselie* / *E*, E_1, *G*: *(vesel și lacom)* ‖ 6 — *C*, *D*, E_1, *G*: He! / *E*: Ha! ‖ 8 — 13 — *C*, *D*: Na, culegeți și ziceți: *Évohé!*

(Poporul s-aruncă bulucˇ să culeagă bani.)
Azi este sărbătoarea lui Plutus... Na!

POPORUL

(cu zgomot)

He! he! *(Se depărtează de lectică.)*

IULIA

(întinzînd mîna lui Ovidiu) / *E*, E_1, *G*: *(aruncînd [...] lectică)* [8 — *E*: *(azvîrlind banii)* / E_1, *G*: *(aruncînd iar bani)* ‖ 9 — *E*: căderi s-o ⟨*inițial*: luptînd o⟩ / E_1, *G*: căderi și ‖ 11 — *E*: *(Poporul se îmbulzește pe pavc cătînd banii.)* ‖ E_1, *G*: *(Pleba* ⟨...⟩ *jos.)*] ‖ 14 — 15 — *numai în* E_1, *G*: *(Îi întinde mîna.)* ‖ 17 — *numai în C*, *D*, E_1, *G*: *(sărutîndu-i mîna)* ‖ 18 — *E*: amică / E_1, *G și*, *inițial*, *în E*: ferbinte ‖ 19 — *C*, *D*: Și [...] lucește-n / *E*: *(Ibis și Hillarius apar pe peronul templului. Încet.)* Și [...] s-aprinde-n / E_1, *G*: *(Încet.)* Și [...] s-aprinde-n ‖ 20 — 22 — *C*, *D*: Acum să mergem grabnic.

IULIA

(cătînd cu dragoste la Ovidiu)

Să mergem, dacă vrei.

OVID

Amici / *E*: *(Îi sărută mîna. Tare.)* Acum [...] voi ‖ *între r. 21 — 22 — [în E, anulat:*

IULIA

Să mergem... dacă vrei.

OVIDIU

Amici] / E_1, *G*: *(Către* [...] voi ‖ 24 — **181**, 18 — *C, D*; *(Iulia pleacă pe jos, înconjurată; iese-n stînga.)*

OVID

(rămînînd mai în urmă)

Popor, tu, de strînsură! mai vreți bani?

POPORUL

Vrem!

OVID

Strigați

Cu toții: *Évohé* Cesar și Iulia!

RUTUBA

Bani dați?

OVID

(aruncînd iar bani)

Dau, na!

POPORUL

Évohé Cesar și Iulia!

OVID

Prea bine... *(Iese.)*

IBIS

(de sub portic, arătînd plebea)

N-a reușit complotul! O! Plebe! o! rușine! / *E*, E_1, *G*: *(Cortejul* [...] HILLARIUS [24—31 — *E*: *în stînga.)*

RUTUBA

(la popor)

Pe urmă-i...

PINAX

(ascuns) / E_1, *G*: *și iese* ⟨...⟩ cu *(inițial în* E_1: *în* ⟨ *plebă* ⟨...⟩ *plebei)* ‖ **181**, 2 — *E*: *(păn-a nu ieși)* / E_1, *G*: *(rămînînd* ⟨...⟩ *corte-*

giului) ‖ 5 — *E*: POPORUL / E_1, *G*: PLEBA ‖ 8 — *E*; bani / E_1, *G*; *monede* ‖ 10—11 — *E*: POPORUL / E_1, *G*: PLEBA *(strigă)* ‖ 15—16 — *E*: *(Ibis și Hillarius vin în scenă.)*

IBIS / E_1, *G*: IBIS ⟨...⟩ *scenii)* ‖ 18 — *numai în* E_1, *G*: HILLARIUS] ‖ 21 — *numai în* E_1, *G*: *(*Cortina cade.*)* ‖ 23 — **185**, 6 — *C, D, G*: Sala [...] *fund.)* / *E*: SCENA I

(Sala palatului împărătesc.)

UN LICTOR (în sentinelă), MARCIANUS (intră prin fund)

MARCIANUS

Lictor, în astă sală venit-au împăratul?

LICTORUL

Nu încă.

MARCIANUS

De cu noapte el [*inițial*: își] părăsește patul,
Și-acu-i tîrziu... Clienții în atrium sosiți
Așteaptă să salute pe Cesar.

LICTOR

Prea [*inițial*: Sînt] grăbiți.
Din insula Caprea unde-a șezut o lună
El s-a întors la Roma ieri seara pe furtună
Și-i ostenit.

(S-aude un timbru în apartamentul din dreapta.)

MARCIANUS

Dar, bate dupaluna [*inițial*: timbrul răsună]... s-a trezit...
Mă duc să dau de știre la toți. *(Iese prin fund.)*

LICTORUL

Și el grăbit.

(Se primblă în fund.) [**181**, 23—24 — *C, D*: În / *G*: cu ⟨...⟩: În ‖ 25 — *C, D*: Iuliei și ferestre mari. / *G*: împăratului. ‖ 26 — *C, D*: În fund, galerie cu coloane / *G*: Galerie ⟨...⟩ fund. ‖ **182**, 2 — *C, D*: *MARCIANUS, în fund* ⟨...⟩ *veniră unul* / *G*: *MARCIANUS* ⟨...⟩ *unul.* ‖ 3 — *C, D*: *se apropie de lictor)* / *G*: *vin în scenă)* ‖ 5 — *C, D*: Împărțitor de mile / *G*: Marciane, favorite ‖ 7 — *C, D*: Ce-i? Pinax? / *G*: Ce este? ‖ 9 — *numai în G*: *(închinîndu-se)* ‖ 12 — *numai în G*: *(asemine)* ‖ **183**, 23—*C, D*: *(asemeni)* / *G*: *(asemine* ⟨...⟩ *papirus)* ‖ **184**, 8 — *numai în G*: *(cu dispreț)* ‖ 21—29 — *C, D*: *(Rîde.)* Pe Mercur! Se socoate cu Joe văr primare.

IBIS

De n-am fi noi aice, ai stringe din spinare.

PINAX

(mîndru) / G: MARCIANUS *⟨...⟩ emfaz)* ‖ **185,** 2—4 — *C, D: (revenind)*

Ce? Tot sînteţi aici?

IBIS

Ba nu, mă / *G:* Ieşiţi *⟨...⟩* Mă ‖ 6 — *C, D: el.) / G: Ibis prin fund,)]* ‖ 9 — *C, D, G:* ieşind *[...] fereastră [numai în G: pe gînduri)] / E: (intră, trece scena pe gînduri şi se opreşte la fereastă)* ‖ 10—11 — *C, D, G:* Căzut-a *[...]* natură / *E:* Căzut-au rouă noaptea?... dar, vesela natură... etc. ‖ *Aici, la f. 28r, se opreşte textul actului III; f. 60r–v reia începutul acestui act (în ed. ns. p.* **181,** *r.* 22 — **182,** *r. 16) ca în ed. 1890. Ms. conţinută (f. 29r—39v) cu o variantă a actului IV; altă variantă a acestui act (IV) este conţinută de f. 61r—74v, pe care o notăm, ca şi varianta (fragment) din actul II (conţinută de filele 45r—58r), cu sigla* E_1. ‖ **185,** 14 — *C, D:* demn... *(O pauză.) / G:* demn... ‖ **186,** 4 — *C, D:* în / *G:* pe ‖ 8 — *C, D: la / G: pe* ‖ 15 — *C, D:* este / *G:* el e ‖ 30 — *C, D:* a-ţi cere ‖ *G:* să-ţi cer ‖ **188,** 24 — *C, D:* Ş-ai *[...]* cuprinsul / *G: (Iuliei.)* Ş-ai *[...]* subiectul ‖ 31 — *C, D:* încheagă / *G:* descheagă ‖ **190,** 4 — *C, D:* frumoasă / *G:* stîncoasă ‖ 22 — *C, D:* Din veacul nostru face / *G:* Clădesc din timpul nostru ‖ **191,** 3 — *numai în G: pe fereastră.)* ‖ 15 — *C, D:* prag / *G:* plai ‖ 16 — *C, D:* tainic dor şi drag / *G:* dor *[...]* rai ‖ **192,** 5 — *C, D:* dar, de / *G:* e de ‖ 21 — *numai în G: (demnă)* ‖ 33 — *numai în G: (Cu mîndrie.)* ‖ **194,** 4 — *C, D:* basmu-n altoire cu sora / *G:* basm ţesut maestru de muma ‖ 16 — *C, D:* cu negru fir / *G:* în contra ta ‖ **197,** 9 — *C, D:* Oare-adevăr / *G:* Ce?... adevăr ‖ 28 — *C, D:* Aşa s-au întîmplat. / *G:* Dar, este-adevărat. ‖ **200,** 15 — *C, D: (eclatînd) / G: (indignat)* ‖ **201,** 29 — *numai în G: (revoltat)* ‖ **203,** 4 — *C, D:* soare. *(Se-nchină.) / G:* soare. ‖ 13 — *C, D: cu capul plecat.) / G: abătut.)* ‖ 16 — *C, D:* ta fiică / *G:* mea mamă ‖ 29 — *numai în G: (furioasă)* ‖ 31 — *C, D: Clienţii încep a intra.) / G: în [...] galerie.)* ‖ **204,** 8 — *C, D: COTTA, GRAECIANUS / G: COTTA* ‖ 9 — 10 — *C, D: dreaptă şi în stînga. IBIS, PINAX / G: faţa tronului, IBIS* ‖ 17—18 — *C, D:* COTTA / *G:* CLEVETIUS *(cu umilitate)* ‖ **205,** 2—3 — *numai în G: cu cortejul său* ‖ 23 — *C, D: dîrzie / G: îndrăzneală* ‖ **206,** 6 — *numai în G: coborît de pe tron)* ‖ 19 — *C, D:* AUGUST *(se-ndreaptă în stînga) / G:* AUGUST ‖ 21 — *C, D:* (Cortina cade.) / *G: (August [...] Tablou.)* ‖ 22 — *C, D:* III / E_1, *G:* IV ‖ 24—30 — *C, D:* colonadă. Masă mare

în triclinium. Dincoace de colonadă, trei paturi acoperite cu piei de tigru şi înălţate pe două trepte. Jeţuri. / *E:* cortină. Masă mare în triclinium, pe o estradă. În dreapta, statua lui Venus. Candelabre. Mobile de bronz. În salonul despre public, două uşi, una în stînga, alta în dreapta. Din dosul cortinei se aude glasuri, rîsete şi o armonie de instrumente antice sunînd în surdină. / E_1, *G:* cortină *[...]* Glyce!" ‖ **207,** 2 — **208,** 8 — *C, D: COTTA TIGELLIUS, CLEVETIUS, BARRUS, ACTEA, CHLOE, TYNDARIS, PYRRHA. Împrejurul mesei, sclave fac serviciul. PINAX, în faţa scenei.*

TOASTURI

(în fund)

La Pyrrha! — La Actea! şi Tyndaris şi Chloe!

PINAX

Ei beau colo, se-ndoapă, se veselesc... O! Joe!
Şi eu fac zîmbre-aice... Deşi am fost poftit
La masa lui Ovidiu... vai! loc nu mi-am găsit!
M-aş duce... Dar cînd miros arome de bucate,
Tavanul casei poate să-mi cadă-ntreg pe spate.
Nu mă urnesc... Se zice că ursul în bîrlog
Îşi suge laba iarna... n-am laba lui. Te rog,
(un sclav trece purtînd un blid mare)
Apropie, amice, fazanul de-a mea nare.
(Miroase blidul. Sclavul se depărtează.)
Ce miros! him... Ce rumen!... Ce nuri gustoşi
el are... *(Oftează cu jale.)*
Stomahu-mi, ah! se-ntinde păn' la calende greci;
E bute danaidă, ce nu se umple-n veci!

SCENA II

TOASTURI

(în fund)

La Pyrrha! La Actea! La Tyndaris! La Glyce!

OVID

He! Barrus... Barrus, Barrus!... he! unde fugi de-aice?

ACTEA

Cum! te retragi din luptă tu, june muşculos?

PYRRHA

Mergi, Barrus, de te culcă, mergi, nu fi ruşinos.
(Rîsete şi zgomote în fund.)

BARRUS

(vine în scenă; e istovit de excesuri)

Sînt ghiftuit de toate... și viața-mi pare seacă;
Sînt înecat de vinuri, dezgustul mă înecă.
Aș vrea să mor...

PINAX

(în parte)

Să moară! La masă?

BARRUS

Mi-e destul
De lume...

PINAX

(în parte)

Mistuiește cam greu cînd e sătul.

BARRUS

A! Pinax... tu ești, Pinax?

PINAX

Eu însumi.

BARRUS

Spune-mi, frate,
Așa-i că-ți vine scîrbă de mese-mbelșugate?

PINAX

Ce? scîrbă... mie?

BARRUS

Tie.

PINAX

Dar nu vezi că-s flămînd?

BARRUS

Tot stridii, tot vînaturi, cu rînd și fără rînd;
Tot Chium, tot Falernum... Puăh... tot mîncare, bere;
Tot veselii, o! Pinax, ce sat! ce displăcere!
Senecion zaraful — știi cît e de șiret —
El se hrănește numai cu bob și cu oțet,
Bea apă rea din Tibru cu vin de spălat lînă,
Și la ruină grabnic pe patriciani îi mînă...
Eu nu mai am nimică... tu ai ceva?... dar rid,
Căci, mîni, în zori de ziuă, am gînd să mă ucid.

PINAX

Ucide-te, iubite; îi face, zău! prea bine,
Și tu să scapi de lume, și ea, Barrus, de tine.

BARRUS

(strîngîndu-i mîna)

A! mulțumesc, amice, de sfatul ce mi-ai dat;
Deci lasă-mă-n extremis să-ți dau și eu un sfat...
Ești lacom... pune capăt acelei pofte slute
Ce te-a-ngrășat, o! Pinax, de semeni cu o bute.

PINAX

(în parte)

Beție fericită!... Mă vede împătrit,
Cînd eu mă știu că seamăn cu un harag sucit.

BARRUS

Ești trîndav, plin de vicleuri, bătrîn și smuls de pene,
Și — cine-ar putea crede? — alergi după sirene!
Mai bine fă odgoane de vînt sau de nisip,
Decît să cazi în mreaja sirenelor... Ai chip
Frumos, plinuț și rumân ca persica gustoasă;
Ai nuri de o bachantă nebună, voluptoasă;
(Pinax dă semne de nerăbdare)
Rotund ești ca bobița ce s-a umplut de must
Și-a pelița-i plesnește la soare... *(Îi pipăie toga.)*
Ai și gust
La haine... ș-o guriță... ca o ciupercă veche,
Cînd rîzi, te mușți cu dînsa de nas și de ureche.
Amice, te păstrează ca un specimen rar
De tot ce-i în natură mai extraordinar.

PINAX

(indignat)

Mult ai să rîzi de mine, obraznică dîrdală!...

BARRUS

Ce?... Uiți că-s Hercul? Hercul?... Vai de a ta
Omfală!

PINAX

Lămîie stoarsă, greier zvîntat, sarbăd moroi!

BARRUS

(furios)

Vezi tu aceste brațe?... De-aș vrea... *(Tușind)* Însă
nu vroi.
Mănia mă slutește și gîtița mi-o uscă!
Nu se răstoarnă-un munte ca să turtească-o muscă.
Te las încă pe lume să tîrîi trupul tău:
Eu, mîni de dimineață, otravă am să beu...
Sau poate-mi voi deschide în baie patru vine.
(Cu înduioșare.)
De m-ai iubi, o! Pinax!

PINAX

Ei?...

BARRUS

Ai muri cu mine.

PINAX

Să mor? În floarea vieții?... Ești beat, sau ești nebun?

BARRUS

(cu dispreț)

Adio, dar... Ești numai de viață demn și bun.

(Iese trist prin stînga.)

PINAX

Să știi că-s demn de viață... în chipul meu se vede;
Dar cel sătul ca tine flămîndului nu crede. *(Tragic.)*
Tantal a fost de jale... eu sînt al său rival.

(Intră Mecena repede prin ușa din dreapta.)

SCENA III

PINAX MECENA

MECENA

Unde-i Ovidiu?

PINAX

(arătînd masa)

Colo.

MECENA

Și tu?

PINAX

(oftînd)

Eu sînt Tantal!
N-am loc la masă.

MECENA

Pinax, te du și-n taină-i spune
Că îl aștept aice și-n locul lui te pune.

PINAX

Ideea-i minunată... Mă duc în grabă... ah!
Oi să mă-mpac în fine cu golul meu stomah!

(Merge-n fund și vorbește încet lui Ovidiu.)

SCENA IV

MECENA, SINGUR, APOI OVIDIU

OVIDIU

(în fund)

La Venus, zea dulce a fericirei Gnide!

(Strigăte și rîsuri.)

TOȚI

(în fund)

La Venus!

MECENA

(privind în fund)

În ce oră Ovidiu bea și ride!
El bea cu nepăsare, amenințat, expus
La trăsnetul de moarte ce fulgeră pe sus.
Am alergat aice să-i dau curînd de știre,
Să-l scap, de-i cu putință, de-a lui nenorocire.

(Ovidiu se scoală de la masă și vine grabnic în scenă.)

OVID

Mecena!

MECENA

Două vorbe, Ovidiu: ești perdut!

OVIDIU

Perdut?

MECENA / *E*, E_1, *G*: *(intră* [...]

IULIA [2 — 9 — *E*: *UN SCLAV (intrînd pe ușa din dreapta. Toasturi în fund.)*

La Chloe ⟨*inițial*: Pyrrha⟩! la Actea! la Tyndaris! La Glyce!

OVIDIU

(către sclav)

Zici tu că o străină mă caută aice?
Să vie... *(Sclavul iese prin stînga.)* Dar de-amoruri
acum nu prea am gust.

SCENA I / E_1, *G*: *(intră* ⟨...⟩ Însă de-amoruri ⟨E_1: Dar de intrigi⟩ ⟨...⟩ II ‖ 10 — *E*: *din stînga)* / E_1, *G*: *pe ușa din dreapta)* ‖ 16 — E_1, E_1, *G*: grabă ⟨*inițial în E*: fugă, pe-ntuneric⟩/ ‖ 19 — *numai în* E_1, *G*: *(luînd-o de mînă)* ‖ **208**, 2 — *E*: *(îmbrățișînd-o)* / E_1, *G*: *(coprinzînd-o în brațe)* ‖ 7 — *E*, E_1, *G*: O știu. ⟨*inițial în E*: Perdut⟩], ‖ 10 — *C*, *D*: e-n prietenie / *E*, E_1, *G*: e în amicie ‖ 12 — *C*, *D*: el astăzi grozav este / *E*, E_1, *G*: iubite [...] e ‖ 13 — *C*, *D*: l-am îmblînzit / *E*, E_1, *G*: am reușit ‖ 14 — *C*, *D*: Cu noua ta iubire tu ai comis o / *E*: Iubirea noastră sacră în ochii lui e / E_1, *G*: Amorul [...] e ‖ 17 — *numai în* E_1, *G*: *(cu amărire)* ‖ 19 — *C*, *D și*, *inițial*, *în E*: *și* simțul / *E*, E_1, *G*: ș-avîntul ‖ 20—29 — *C*, *D*:

MECENA

Dar, o! nenorocite, cînd Roma-i o grădină
De flori, de meretrice, de patriciane plină,
Ce tristă nebunie cu-ndemnul ei fatal
Legat-au daru-ți falnic de-un crin imperial?
Au nu știai, sărmane, că-n regiuni înalte
Nu pasările toate au dreptul ca să salte?

OVIDIU

Se poate: dar amorul ar fi zeul Amor
De-ar măsura distanța cînd el s-aruncă-n zbor?
Dar inima ce bate în toată-a ei simțire
La scumpa-i aspirare cunoaște mărginire?
Am fost nebun, se poate, că ochii n-am închis
Cînd Iulia părut-a în față-mi ca un vis;
Dar este cu putință de-a-nchide fără vină
Și sînul la iubire și ochii la lumină?

MECENA

Poet ești tu, Ovidiu, și ca poet grăiești.
A ta închipuire te face s-aiurești.
Ea te conduce numai pe calea ta-nflorită,
Golind înțelepciunea din mintea-ți rătăcită.

OVIDIU

Nu mă cunoști, Mecena.

MECENA

Cum? Ai adimenit
Pe Iulia lui Cesar de ea să fii iubit,
Te știi greșit și față cu-a lui August urgie,
Și te găsesc eu noaptea la vila ta-n orgie?
Cum dar împaci în minte-ți înaltul tău amor
Cu astă desfrînare de om nepăsător?

OVIDIU

Și nu vezi tu, amice, în astă / *E*, E_1, *G*: *(Se* [...] nebună [20 — *E*: *(Toasturi în fund*:

„La Venus, zeea blondă! la bruna Asterie!" *)* / E_1, *G*: *(Se* ⟨...⟩ Asterie!" ‖ 26—27 — *numai în* E_1, *G*: *(Se depărtează de el.)*] ‖ 30 — *C*, *D*, *E*: de-adîncă / E_1, *G*: de crunta-mi ‖ 32 — *C*, *D*: Atunci am pus în gîndumi / *E*, E_1, *G*: Am [...] vieții ‖ **209**, 2 — *C*, *D*: Voioasă-ncoronare de-a vieții-mi nebunie / *E*, E_1, *G*: O [...] falșă veselie [*E*: amară nebunie ⟨*inițial*: cruntă veselie ⟩] ‖ 5 — *C*, *D*: zboară / *E*, E_1, *G*: zboare ‖ 6 — *C*, *D*: Rămîne al meu nume a Patriei comoară. / *E*, E_1, *G*: Rămîne [...] odoare. ‖ 7 — 13 — *C*, *D*:

MECENA

Ascultă, perdem timpul și oricare minut
Apropie de tine pericolul. Am vrut,
Cu orice sacrificiu, să-l depărtez de tine
Păn' ce-oi putea a-l face pe Cesar să s-aline.
Fugi grabnic de la Roma și mergi de stă ascuns
În vila mea; acolo așteaptă-al meu răspuns.

OVIDIU

Zadarnic! Moarte aspră / *E*, E_1, *G*: IULIA [...] moarte [11 — *numai în* E_1, *G*: *(uimit și trist)*] ‖ 15 — *C*, *D*, *E și inițial*, *în* E_1: de mine / E_1, *G*: ce-l crede ‖ 17 — *C*, *D*: rabdă veselia / *E*, E_1, *G*: sufere [*inițial în E*: rabdă] privirea ‖ 18 — *C*, *D*: nu e mai jalnic / *E*, E_1, *G*: mai plin de jale ‖ 21 — *C*, *D*: El vede pe-al lui soare întinsă-o / *E*, E_1, *G*: Și-n ceruri pretutindeni [*E*: cerul bătrîneții] o deasă ‖ 22 — *C*, *D*: Și [...] în jur flori / *E*, E_1, *G*:

El [...] fiori mortali || 25, 30 — *C, D*: MECENA / *E, E*$_1$, *G*: IULIA || 27 — *C, D*: Te-ncrede în Mecena / *E, E*$_1$, *G*: Alungă desperarea || **210**, 2 — *numai în E*$_1$, *G*: *(desperat)* || 5—6 — *C, D*: MECENA / *E, E*$_1$, *G*: IULIA [...] *braț* [*E*: *mînă*] [...] *ușă* || 8 — **212**, 29 — *C, D*:

Sărmane,-n desperare de tine nu ți-e milă:
Dar inima nu-ți spune nimic de-a ta copilă?

OVIDIU

(tresărind)

Perilla mea!... o! ceruri! la ea nu m-am gîndit...
Am fost nebun? Perilla!...

MECENA

Ovidiu, ești uimit.
Hai! *(Îl trage de braț.)*

OVIDIU

(supunîndu-se)

Fă ce-i vrea cu mine...

MECENA

Vrea geniul să nu piară.
Nici Cesar în cruzime să redevie fiară.

(Ies amîndoi.)

SCENA V

Aceiași, afară de OVIDIU și MECENA

(Mesenii se scoală de la masă și intră în scenă.)

CLEVETIUS

(la masă.)

Vîrtos înghite, Pinax, rămasul de la noi.

PINAX

(la masă)

Milon de la Crotona mînca un bou, eu... doi.

CHLOE

(în scenă)

Dar nu-l văd pe Ovidiu.

PYRRHA

Nici Barrus.

TYNDARIS

De la masă
S-a dus leul orgiei.

PYRRHA

(rîzînd)

Și slabul meu șoldan. / *E, E*$_1$, *G*: Nu [...] plan. [**210**, 11 — *numai în E*$_1$, *G*: *(pătruns)* || 17 — *E, E*$_1$, *G*: Respiri ⟨*inițial în E*: Aici⟩ || 18 — *E*: divină floare / *E, E*$_1$, *G*: cu-a ta splendoare || **211**, 3 — *E*: *(Glasuri / E*$_1$, *G*: *(strigăte în fund* || 12 — *numai în E*$_1$, *G*: *(rugător)* || 13 — *E*: scump și drag / *E*$_1$: mie drag / *G*: înzeit || 14 — *E, E*$_1$: Ascultă-mi rugămintea pe-al veciniciei prag. / *G*: Ascultă ⟨...⟩ osîndit. || 16 — *numai în E*$_1$, *G*: *(decisă)* || 17 — *E, E*$_1$, *G*: Nu ⟨*inițial în E*: Devin⟩ || 19 — *E*: Mintea-mi ⟨*inițial*: Simt mintea-mi că⟩ ⟨...⟩ crîncena-m i/ *E*$_1$, *G*: Mintea mi ⟨...⟩ crîncena || 20 — *E, E*$_1$, *G*: În ⟨*inițial în E*: Implor a⟩ || 23 — *numai în E*$_1$, *G*: *mai apropiate.)* || 27 — *numai în E*$_1$, *G*: *desperat)* || 29 — *E, E*$_1$, *G*: Nici ⟨...⟩ tron. ⟨*inițial în E*:

Să nu pui astă pată pe-al Romei sacru tron⟩ || 31 — **212**. 3 — *E*: *și cu violență o scoate afară.)* / *E*$_1$, *G*: *ca* ⟨...⟩ *ce vin* ⟨*E*$_1$: *venind*⟩ *în salon.)* || 5—6— *E*: *(Cortina se deschide. Triclíniu splendid luminat apare cu mesenii sculați de la masă, și împrăștiați în salon.)*

ACTEA, PYRRHA, TYNDARIS, GLICE și alte curtizane, COTTA, TIGELLIUS, CLEVETIUS, BARRUS (toți / E$_1$, *G*: *ACTEA* ⟨...⟩ *TIGELLIUS* ⟨*inițial în E*: *TIGELLIUS, BARRUS*⟩ *și alți patriciani* || 11 — *numai în E*$_1$, *G*: *cu dispreț.)* || 14 — *numai în G*: *(rîzînd)* || 26 — *E*: creștinii / *E*$_1$, *G*: pe Cesar ⟨*inițial în E*$_1$: pe Barrus⟩ || 28 — *numai în G*: *(rîzînd)* || 29 — *E, E*$_1$, *G*: Și mai bun ⟨*inițial în E*: Dar, dar, bun⟩] || **213**, 5—6 — *C, D, E*: bastarzi în decădere! / *E*$_1$, *G*: bastardă [...] *rîd.)* || 7 — *C, D*: TIGELLIUS / *E, E*$_1$, *G*: COTTA || 8 — *C, D*: avem / *E, E*$_1$, *G*: păstrăm || 11 — *C, D*: iute / *E, E*$_1$, *G*: lesne || 13 — *C, D*: o buruiană || nevrednică / *E, E*$_1$, *G*: uscate plante nevrednice || 16 — *C, D*: COTTA *(cu admirare)* / *E, E*$_1$ *G*, COTTA || 17 — *C, D*: iuțire / *E, E*$_1$, *G*: pornire || 21 — *C, D*: ACTEA *(cu uimire)* / *E*: [*anulat*]: PYRRHA / *E*$_1$, *G*: TYNDARIS || 24 — *C, D*: a face / *E, E*$_1$, *G*: să faceți || 26—27 — *C, D*: ACTEA / *E*: TYNDARIS / *E*$_1$, *G*: CHLOE *(rîzînd)* || 28 — *C, D*: subjugați / *E, E*$_1$, *G*: înșelați || **214**, 1—7 — *C, D*: cu mine-a face trai,

M-aș crede în Arcadia...

ACTEA

(aruncîndu-se în brațele lui)

Și eu cu tine-n rai.

CLEVETIUS / *E*, E_1, *G*: să [...] *(rîzînd)* [4 — *E*: *(rîzînd și întorcîndu-i* / E_1, *G*: *(întorcîndu-i]* || 8 — *C*, *D*, *E*, *G*: admirați / E_1: admirați-i || 9 — *C*, *D*: Lydie. *(Rîsete.)* / *E*, E_1, *G*: Lydie. || 10 — *C*, *D*: VII / *E*, E_1, *G*: IV || 11—13 — *C*, *D*: *PRECEDENȚII. PINAX*

PINAX

(înaintînd) / *E*: *Cei dinainte* [...] *scenă)*

BARRUS

(cam șovăind) / E_1, *G*: *PRECEDENȚI* [...] *BARRUS* [E_1: *BARRUS (cam amețit)*] || 15 — *C*, *D*: și pare că-s mai / *E*: la... masă... parcă-s [*inițial*: și-s] / E_1, *G*: mă simt parcă mai || 16—27 — *C*, *D*: *(Își desmiardă stomahul.)*

CLEVETIUS

Ha! Iacă Pinax Grasul!

MAXIM

Viciosul! histrionul!

COTTA

Mîncăul!

TIGELLIUS

Însetatul!

GRAECIANUS

Lihnitul!

CLEVETIUS

Și bufonul! / *E*, E_1, *G*: ACTEA [...] rață. [18 — *E*: Pyrrha: E_1, *G*: TYNDARIS || 19 — *E*, E_1, *G*: Hercul. *(în E, anulat*: cu mușchi) || 21 — *E*: lui / E_1, *G*: săi || 22 — *E*: TYNDARIS, E_1, *G*: CHLOE] || **215**, 1 — *C*, *D*: PINAX / *E*, E_1, *G*: BARRUS || 2 — *C*, *D*: haine / *E*, E_1, *G*: daruri || 6 — *C*, *D*: avînd sub ochii mei / *E*: văzînd sub ochii mei *(arătînd curtizanele)* / E_1, *G*: văzînd cu ochii mei || 8 — **223**, 2 — *C*, *D*:

Tu, Maxim, seameni tocmai cu Parcele cărunte;
Tu, Pansa, cu Vulcanus te cam aduci la frunte;
Tigelliu, tu cu Mercur, dibaciul tău patron;

Tu, Cotta, de departe cu moșul tău Caron;
Iar tu, Clevețiu dragă, aievea cu-al tău frate,
Cu Cerber, care are trei guri largi și colțate!
Dar zeul Mars lipsește!...

(Intră Barrus tot posomorît.)

SCENA VIII

Precedenții, BARRUS

BARRUS

Decis eram să mor;
M-am răzgîndit, mai bine mă fac gladiator.

TOȚI

He! Barrus! Barrus!

ACTEA

Barrus, din care colț anume
Revii ca o fantasmă?

BARRUS

Revin din ceea lume.

PYRRHA

Ce n-ai rămas acolo? prea bine te aflai,
Aveai în Styxul negru tot timpul să te lai.

BARRUS

Infernul pentru mine își deschisese hruba,
Dar vreau să lupt la circuri în locul lui Rutuba...
Am mușchi.

PINAX

Ai toate, Barrus, și poți să-nlocuiești
Aici pe Mars viteazul, atît de groaznic ești!
Vin de prezidă-acuma, cu fața ta uscată,
A lui Paris păstorul vestită judecată...
Zeițele tustrele cu grație zîmbesc
Și, falnice rivale, la mere se gîndesc.

BARRUS

Cum?

PINAX

Tyndaris e Juno... plinuță, măiestuoasă;
Actea-i chiar Minerva, deși-i năbădăioasă;
Iar Pyrrha, ce posedă un aer virginal,
E Venus... aruncată cu drag din val în val,
Tablou-i de minune... un lucru numai strică...

TOȚI

Ce?

PINAX

Lipsa de costume din fabula antică!
(Rîsete.)

ACTEA

Paris încă lipsește.

PINAX

Paris?... Cum?... nu-l zărești?...
Eu sînt judecătorul frumseților cerești.

TOȚI

(rîzînd.)

Tu! tu Paris?

PINAX

Eu însumi, eu, frate cu-adevărul;
Priviți! Paris în formă, gigit... chiar am și mărul.
(Scoate un măr din sîn.)
Acum voi, fiice-a Romei, voi trei celebrități,
Formați cu măiestrie un grup de zeități,
Și vă uitați la mine blînd, galiș, pe sub geană,
Ca să aleg a lumii frumseță suverană.

(Actea, Tyndaris și Pyrrha se suie pe un pat și formează un grup grațios. Ceilalți iau poze diverse ca să completeze un tablou.)

PINAX

Solemn este momentul! O! zei, mă luminați
Și-orice profane gînduri de mine depărtați.
(S-apropie de grupul zeițelor și îl privește cu admirare-n față.)
Ce grup! Ce scump tezaur de forme-atrăgătoare!
O marmură-n viață din cap pînă-n picioare!
Frumoasă ești tu, Juno! zău, mărul ți l-aș da
De-ai vrea locul lui Joe... pe tron a-mi acorda.

Minervă, ai sub frunte-ți prea multă cuminție...
Nebună fii cu mine și mărul ți-l dau ție.
O! Venus! iată mărul, de vrei tu din Paris
În cinda lui Apolon să faci un Adonis.
Minuni absorbitoare! Voi, flori a tinereții
Sînteți cu toate demne de premiul frumuseții!
Cui să dau mărul oare? Stați să gîndesc adînc.
(Oferă mărul Acteei care întinde mîna să-l ia.)
Cui? Ție... *(Asemeni cu Tyndaris.)*
Ție? *(Asemeni cu Pyrrha.)*
Ție... Ba mie, și-l mănînc.
(Mănîncă din el și fuge.)

ACTEA, TYNDARIS, PYRRHA

A!

BĂRBAȚII

Bravo, Pinax... *(Aruncă potirele după el.)*

ACTEA

Meriți, bufone, o răsplată.

TOȚI

Afară!

PINAX

Vreți?... Prea bine... Nu mă rugați... îndată!
(Se-ndreaptă spre ușa din dreapta.)

SCENA VIII

Precedenții, OVIDIU (intră repede din dreapta)

TOȚI

Ovidiu!

OVID

Pe-a mea urmă spionii au călcat;
Mă caută.

ACTEA

Ovidiu, ce ai? ești turburat?

OVID

Silit sînt chiar îndată de voi a mă desparte
Și a fugi din Roma, amici, cît mai departe.

TOȚI

Ce este? Cum?

OVID

Asupră-mi August are prepus
Că am urzit scandalul din Forum!

COTTA

Cine-a spus
Această infamie?

PINAX

Mai întrebați voi cine-i?
Nu altul decît Ibis, din cauza Corinei.

OVID

(sculîndu-se)

Amici, vă las, adio... voi pînă-n ziuă stați
În vila mea cu toții; beți vesel și cîntați,
Iar de-or sosi lictorii ...

COTTA

Amice, vin cu tine
Ca că te scot din Roma pe căi ce le știu bine

(Pleacă amîndoi în fund.)

SCENA IX

Precedenții, IULIA (s-arată pe prag)
(Toți rămîn încremeniți.)

IULIA

Noroc și veselie vouă!

OVID

Cum? Ea?

IULIA

Noroc
Și veselie mie! *(Intră.)*

OVIDIU

Ce căuți în acest loc?

IULIA

Ca voi am sete mare, în dalba mea junie,
De viață, de uitare, de-amor și de beție!... / *E*, E_1, *G*: *(Arată [...] orgie.* [**215**, 8 — *numai în* E_1, *G*: *(Arată curtizanele.)* ‖ 11—12 — *E*: *(Tustrele întind mîinele ca să primească mărul din mîna lui Barrus.)* / E_1, *G*: *(Scoate* ⟨ ... ⟩ *mărul.)* ‖ 15 — *E*: *(Asemine cu Tyndaris.)* / E_1, *G*: *(Oferă mărul Chloei.)* ‖ 16 — *E*: *(Pyrrhăi.)* / E_1, *G*: *(Oferă* ⟨ ... ⟩ *Tyndaris.)* ‖ 18 — *E*: *(Mănîncă mărul. Bărbații rîd.)* / E_1 *G*: *(Mușcă* ⟨ ... ⟩ *rîd.)* ‖ 20 — *numai în* E_1, *G*: *se* ⟨ ... ⟩ *el.)* ‖ 21—23 — *E*: A!

BARRUS

(aruncînd mărul)

E/E_1: BARRUS
A! *(Aruncînd mărul.)* *E* / *G*: A!

BARRUS

E ‖ 26 — *E*: Paris chiar în picioare / E_1, *G*: Chiar Paris în ființă ‖ 32 — *E*: Așa / E_1, *G*: O! dar, ‖ **216**, 5 — *E*, E_1, *G*: ne sînt azi ⟨*inițial în E*: sînt astăzi⟩ ‖ 20 — *numai în* E_1, *G*: *Clevetius* ⟨ ... ⟩ *supăra.)* ‖ *între r. 27—28, în E*:

(Îl ia de mînă și-l întoarce-n loc.) ‖ 29 — *E*: soare / E_1, *G*: ploi ‖ **34** — **217**, 1 — *E*:

TOȚI

(rîzînd) / E_1, *G*: *(Toți rîd.)*

ACTEA ‖ 4 — *numai în* E_1, *G*: *(lui Barrus)* ‖ 7 — *numai în* E_1, *G*: *(atins)* ‖ 13 — *E*: brațele) / E_1, *G*: mînicele ‖ 16 — *E*: Nu / E_1, *G*: *(Măreț.)* Nu ‖ 21 — *numai în* E_1, *G*: *(Cu înduioșire.)* ‖ 25 — *numai în* E_1, *G*: *(strîngînd* ⟨ ... ⟩ *Clevetius.)* ‖ 27 — *E*: TYNDARIS / E_1, *G*: ACTEA ‖ 30 — *E*: *(lui* / E_1, *G*: *(respingînd pe* ‖ **218**, 2 — *numai în* E_1 *G*: *(cu dispreț)* ‖ 5 — *E*: *(făcîndu-se că plînge)* / E_1, *G*: *(cu o jale prefăcută)* ‖ 6 — *E*, E_1, *G*: deci ⟨*inițial în E*: mîndre Barrus⟩ ‖ 7 — *E*: PYRRHA / E_1, *G*: CHLOE ‖ 10 — *E*: Tyndaris / E_1, *G*: GLYCE ‖ 16 — *E*: *întoarce de* / E_1, *G*: *duce până* ‖ 18—20 — *E*: *(Toți rîd* / E_1, *G*: *Se* ⟨ ... ⟩ *(Rîs* ‖ 22—24 — *E*: *Cei dinainte, OVIDIU (apare intrînd pe ușa din stînga)*

OVIDIU / E_1, *G*: *Precedenții* ⟨ ... ⟩ *(palid)* ‖ 27 — *E*: A! vin, Ovidiu, s-azvîrli un pumn de raze ⟨*inițial*: scump Ovidiu, de-ntinde-a tale raze⟩ / E_1, *G*: Ovidiu ⟨ ... ⟩ raze ‖ *după v. 28, în E — încă patru versuri anulate*:

Ei seamănă, privește-i, cu niște spectri morți
Ce cat a lor morminte și se lovesc de porți.
Tu singur azi în Roma păstrezi încă junie
În suflet și credință în dulcea poezie. ‖ **219**, 4 — *numai în* E_1, G: *(nervos)* ‖ 6 — E, E_1, G vin ⟨ *anterior în* E: vreu⟩ ‖ 7 — E: bachantea veseliei ⟨ *inițial*: voi flori ale juniei⟩ / E_1, G: regini a veseliei ‖ 8 — E, E_1, G: Să beu ⟨ *inițial în* E: Să-mi dați⟩ ‖ 9—10 — E:

CLEVETIUS

⟨ *anulat*: Dar, el e o vestală sacră, aprinzător de foc.⟩

ACTEA

Noi te ⟨ *inițial*: îl⟩ iubim cu toate. / E_1, G: ACTEA ⟨ . . .⟩ *Ovidiu.)* ‖ 26 — E: lumea luminează ⟨ *marginal*: înviază ⟩ / E_1, G: viața luminează ‖ **220**, 11 — E: să ne ⟨ *inițial*: le > -ndumnezeiești / E_1, G: să ne adimenești ‖ 13 — E, E_1: nebunie! *(Ride.)* / G: nebunie! ‖ 27 — *numai în* E_1, G: *(sarcastic)* ‖ 32 — E: femeiei pe-Ovidiu / E_1, G: talentu-mi femeiei ‖ **221**, 2 — E: femeii / E_1, G: femeia ‖ 6 — E, E_1, G: vioi ⟨ *inițial în* E: frumos⟩ ‖ 20 — E: ore-nveselite ⟨ *inițial*: fericite⟩ / E_1, G: zile ⟨ *inițial în* E_1: ore⟩ -nveselite ‖ 26 — E⟨ *anulat*: -n el dulceața⟩ / E_1, G: fragezimea ‖ 27 — E, E_1: ce în femeie / G: ce-n farmecul ei ‖ 29 — E: undit-au / E_1, G: undește ‖ 33 — E: strămbunilor măreți / E_1, G: zburdalnicei juneți ‖ 36 — E: *(umple o cupă, o sărută)* / E_1, G: *(prezentîndu-i o cupă)* ‖ **222**, 11 — *numai în* E_1, G: *(declamă)* ‖ 18 — E, E_1, G: fulgerător ⟨ *inițial în* E: *pedepsitor)*⟩ ‖ 21 — E: Io / E_1, G: și ‖ 23—24 — *numai în* E_1, G: pe ⟨ . . .⟩ *triclinium)* ‖ 26 — *numai în* E_1, G: *(cu glas tare)* ‖ 29 — *numai în* E_1, G: *din mină*)] ‖ **223**, 9 — G, D: Vrea ca să-și schimbe tronul / E, E_1, G: Își [. . .] splendid ‖ 10 — *numai în* E, E_1, G: *(Se [. . .] scenă.)* ‖ 12 — *numai în* E_1, G: *(apropiindu-se [. . .] tulburat)* ‖ 20 — C, D, E: Noi ne iubim, Ovidiu. / E_1, G: Nu ne iubim? [*inițial în* E_1: iubim, Ovidiu?] ‖ 22 — C, D: *(către ceilalți)* / E [*indicația lipsește*] / E_1, G: *(către amicele ei)* ‖ 25 — 26 — C, D: O declar
Aici în gura mare, ș-o fac nu în zadar. / E, E_1, G: Și [. . .] vin. ‖ 28 — C, D: veselă / E, E_1, G: ultima-i ‖ **224**, 1 — *numai în* E_1, G: *(Către curtizane.)* ‖ 3 — C, D, E: regini / E_1, G: Lais ‖ 7 — *numai în* E_1, G: *(către curtizane)* ‖ 10 — C, D: TOATE / E, E_1, G: CURTIZANELE ‖ 13 — *numai în* E_1, G: *(aiurînd-o [. . .] deoparte)* ‖ 14—18 — C, D: Tăcere vouă. *(Iuliei.)* Ah! Iulio, fugi, fugi!
Gîndește-te la Cesar; norocul îți distrugi.

IULIA

Desfid / E, E_1, G: Ah! [. . .] ședea. [*inițial în* E:
Tăcere vouă!... Ah! Iulio, fugi, fugi,]
Gîndește-te [. . .] Prefer [17 — *numai în* E_1, G: *(depărtîndu-se)* ‖ 18 — *inițial în* E: Desfid] ‖ 21—24 — C, D: *(apucînd-o de mînă și vrînd s-o scoată din sală cu violență)*
Nenorocito! Nu vreau... fugi!

IULIA / E:

Nenorocito, nu vreu... nu.
(O apucă de mînă vrînd s-o scoată din sală.)

IULIA / E_1, G: *(apucînd-o [. . .] față)* ‖ 25 — C, D: ți-e / E, E_1, G: ai ‖ 29— C, D: peste-un / E, E_1, G: peste ‖ **225**, 5 — *numai în* E_1, G: *(Esaltat, cu desperare.)* ‖ 9 — C, D, G *și, inițial, în* E: prăbușit / E: doborît / E_1: oțerit ‖ 10 — C, D: pe elini / E, E_1, G: satirii *inițial în* E: strămbuni [‖ 11 — C, D: veselă / E, E_1, G: gingașă ‖ 14 — C, D: *(ia pe Iulia de mînă)* [E:] minunea cea completă / E_1, G: din cele mai alese ‖ 15 — C, D: domniță și poetă. / E: princesă și poetă. / E_1, G: coronă-ntre princese. [*numai în* E_1: *(O lipește de sînul lui.)*] ‖ 17 — C, D: fruntea / E, E_1, G: capul ‖ 18 — C, D: pe tron de nebunie / E, E_1, G: tu [. . .] soție ‖ 19 — C, D: Tu, Iulia, te suie / E: Dă-ți viața Afroditei / E_1, G: închină-te la Venus ‖ 20—21 — C, D: *(Iulia se suie pe pat și se-ntinde rezemîndu-se pe perne cu cotul. Ovidiu se pune pe o treaptă a patului lîngă ea. Diverse grupuri se formează-n jur.)*

COTTA

Actea, ce ai zice să fim împerecheți?
Femeilor le place...

ACTEA

Ai spus-o; te repeți.
(Merge de se așează lîngă Cotta pe al doilea pat.)

TIGELLIUS

O! Tyndaris!
(Tyndaris s-apropie zîmbind de el.)

GRAECIANUS

O! Chloe!
(Chloe se duce în partea lui.)

BARRUS

O! Pyrrha!

PYRRHA

(în parte, mergînd spre Barrus)

Mortu-nvie.

BARRUS

Eu te-am culeș în Forum, o! floare naramzie!

(Sclavii aduc amfore cu vin, împărțesc cununi de flori și cupe, pe care le umple.)

PINAX

Toți au cîte-o pereche, dar eu?... Eu cum rămîn?
Un om fără soție ca omul gol și spîn... *(Ia o amforă.)*
Ha! Iată ș-a mea parte... din toate mai frumoasă
Amforă de nuri plină și mult mai credincioasă.
(O sărută.)

OVIDIU

(ridicînd paharul)

Ad Iuliam!

GRAEC.

Ad Chloem!

TIGELLIUS

Ad Tyndaris!

PINAX

(lui Barrus)

Dă-i glas!

BARRUS

(cu glas comic)

Ad Pyrrham!

PINAX

(strigînd tare)

Ad amforam! (O sărută și bea.)

De tine nu mă las!

OVIDIU

Tu, Lyce, varsă-n cupe Falernum de cel tare,
Amestecat cu-arome și cu mărgăritare,
Și tu, Glykira, cîntă cu-artiste modulări
Pe modul cel ionic a noastre improvizări.
(Improvizează.)

Varsă-n cupa mea de aur
Vinul roș ce desfătează
Și mă-mbată, mă turbează
Ca și sîngele pe taur.
Toarnă! Cînd destul oi zice,
Pe-al meu cap trăsnetul pice.
(Glykira cîntă aceste versuri în sunetul de lire a trei sclave.)

IULIA

(declamă / E: IULIA

(vine în fața statuiei și declamă, ridicînd cupa și rezemîndu-și brațul pe umărul lui Ovidiu) / E_1, G: IULIA [...] declamă:) || 30 — 226, 5 — C, D: (Glykira cîntă din nou.)

TOȚI

(cu glasul entuziasmat)

Io Bachus!

(S-aude afară zgomot surd de pași.)

Ce vuiet!... Ce este?

OVIDIU

Pinax, cine
E-n atrium?

PINAX

(iese și revine-ndată speriat)

A! Cesar!

OVIDIU

August?

IULIA

El?

PINAX

Iată-l, / E: *(Se [...] aude afară?...*
Cotta, cine
În atrium?

COTTA

(privind în stînga, în fund)

A! Cesar!

OVID

August!

TOȚI

(îngroziți)

A!

COTTA

Vine, / E_1, G:

(Se [...] Iată-l [33—35 — E_1: Aice intră?

COTTA

(se suie pe estradă și privește în dreapta, spariat)

Cesar! / G: COTTA ⟨ ... ⟩ Cesar! Cesar!] ‖ **226**, 8 — 10 — C, D: singur.

(Toți fac o mișcare.)

IULIA / E: singur.

IULIA / E_1, G: singur [...] *poroncitor)* ‖ 12 — *numai în E: (Intră în fund [...] August.)* / E_1, G: *(În fund apar [...] August.)* ‖ 13 — C, D: X / E, E_1, G: VII ‖ 14 — C, D, E_1, G: *Precedenții* / E: *Cei dinainte* ‖ 16 — C, D: *(arătînd pe Iulia)* / E: *(oprindu-se în fund, aruncă o privire fulgerătoare asupra mesenilor)* / E_1, G: *(pe estradă)* ‖ 20 — C, D: vedeți / E, E_1, G: vezi tu ‖ 22 — C, D: *(sumeață)* / E [*lipsește*] / E_1, G: *(îndrăzneață)* ‖ **227**, 14 — C, D, E_1, G: călcată sub / E: culcată la ‖ 17 — C, D: să fie virtutea prigonită / E, E_1, G: virtutea [...] nimicită [E: prigonită] ‖ 18 — C, D, E: *(Lui / E_1, G: (Către* ‖ 19 — C, D: prostituită / E, E_1, G: nenorocită ‖ 24 — C, D: *(rugători / E: (plecați / E_1, G: (umili și rugători* ‖ 27—30 — C, D: *(făcînd semn lictorilor cari intră)*

Lictori!

OVIDIU / E: *(chemînd)*

Lictori! *(Arată pe Ovidiu.)*

OVIDIU / E_1, G: *(arătînd [...] August)* ‖ *între r. 31—32, în C, D:* IULIA ‖ **228**, 1—21 — *numai în E, E_1, G:* AUGUST [...] *Tablou.)* [2 — *numai în E_1, G: (lictorilor)* ‖ 5 — *numai în E_1, G: (îmbrățișînd pe Ovidiu)* ‖ 8—9 — E: *(Îmbrățișează pe Ovidiu.)*

OVIDIU / E_1, G: OVIDIU

(strîngînd-o la piept) ‖ 15—18 — E: *în dreapta. Apucînd pe Iulia, o smuncește* / E_1, G: *deoparte ⟨ ... ⟩ Iulia* ‖ 20—21 — E: *țipet dureros și leșină în brațele lui August.)* / E_1, G: *răcnet ⟨ ... ⟩ Tablou.)* ‖ *Ms. 1674 (f, 41r—43v) conține numai scena a IV-a și începutul celei de-a V-a din Actul V, corespunzînd textului din ed. ns. p.* **235**, *r. 27 — p.* **242**, *r. 10.* ‖ **228**, 23—C, D: IV / G: V ‖ 24 — C, D: simple de lemn. / G: simple ‖ 27—28 — C, D: În fund, ușă mare. / G: largă [...] ușă. ‖ **229**, 19 — C, D: Parcă-i / G: Să crezi ‖ **230**, 24 — C, D: De-a-i îndulci exilul... ah! în a / G: de-a [...] cumplita ‖ **231**, 26 — C, D: -n Tomi e zi de / G: Tomis e azi în ‖ 28 — C, D: *Cei dinainte* / G: *Precedenții* ‖ **232**, 8 — C, D: Coroana /

G: Coroane ‖ **233**, 24 — C, D: *teasul* / G: *teasul și bînd)* ‖ **234**, 9 — C, D: încă. *(S-oprește plîngînd.)* / G: încă. ‖ 23 — C, D: pe Roma strălucind / G: plîngînd și suferind ‖ **235**, 10 — C, D: Ausonia dulce / G: dulcea Ausonie ‖ 16 — C, D: Aice-i / G: *Înfiorîndu-se.)* Aice-i ‖ 28 — C, D: *IBIS* / G: *și, mai pe urmă, IBIS* ‖ 29 — **236**, 2 — C, D, G: *(intră* [...] acum / E:

GETTOR

Ovidiu.

OVIDIU

Tu ești, Gettor.

GETTOR

Acum [**235**, 31 — C, D: Ovidiu! / G: Sarmiză!] ‖ **236**, 5 — *numai în C, D, G: (s-apropie de Gettor)* ‖ 8 — *numai în C, D, G: (vesel)* ‖ 12 — C, D, G: doare rău? / E: doare? ‖ 14 — C, D: G: Nu. / E: N-o simt. [*inițial*: Puțin.] ‖ 16 — *numai în C, D, G: (privind la Gettor)* ‖ 19 — C, D, G: GETTOR / E:

GETTOR

(deschizînd ușa) ‖ 20 — C, D, G: *(Aduce pe Ibis.)* / E: *(Ibis intră.)* ‖ 24 — *numai în în C, D, G: (posomorît)* ‖ 27 — C, D, G: tu-n / E: și-n ‖ **237**, 1 — C, D, G: ordinu-i năpraznic / E: ordinul lui Cesar ‖ 9 — C, D: Corina te jălește / E, G: căci [...] crește ‖ 11 — C, D: În tine dușmănia și astăzi / E, G: Cum [...] astăzi [*inițial în E*: Ce ⟨ ... ⟩ tot încă] ‖ 17 — C, D, G: Chiar [...] ura-i / E: Mînia-i dușmănească ‖ 19 — C, D, G: venit! / E: venit! *(Îi întinde mîna. Ibis o refuză.)* ‖ 24 — C, D, G: *(făcînd un pas)* / E: *(amenințător)* ‖ 27 — *numai în C, D, G: (lui Gettor)* ‖ **238**, 19 — *numai în C, D, G: (Vrea* [...] *gest.)* ‖ 26 — C, D, G: eu pe Corina / E: pe-a mea Corină ‖ 30 — C, D, G: și fără / E: lipsit de ‖ **239**, 6 — C, D: geți însumi condus-am / E, G: geți [E: daci] condus-am însumi ‖ 12 — C, D, G: de ură tu însuși [...] *(Rîde.)* / E: cu [*inițial*: de] ura soție [...] *(Rîde spasmodic.)* ‖ 19 — **240**, 29 — *numai în E, G*: Sclav [...] răzbunat!]**239**, 22 — E: încruntat / G: nempăcat ‖ 31 — E, G: brațele ⟨ ... ⟩ sărbătoare ⟨ *inițial în E*: mari serbări și lauri, și pentru-a ta splendoare⟩ ‖ **240**, 2 — *numai în G: (palpitînd)* ‖ 9— 10 — E: ⟨ IBIS⟩ *(arătîndu-i un papir)* / G: *(Ibis ⟨ ... ⟩* IBIS ‖ 11 — E: însuși ⟨ *inițial*: colea⟩ / G: iată-l ‖ 18 — *numai în G: (cu zîmbet infernal)* ‖ 20 — E: că-n astă mînă cuprinsă-i / G: că ⟨ ... ⟩ cuprinde ‖ 22— E: *foc.)* / G: *sobă.)* ‖ 24 — *numai în G: (desperat)* ‖ 25 — E, G: barbar ⟨ *inițial în E*: Ibis⟩] ‖ **241**, 4 — C, D, G: din parte-mi / E: de fulger ‖ 5 — C, D, G: Purta-vei [...] înferare! / E: Tu știi să faci rău numai, eu știu să dau iertare. ‖ 11 — C, D, G: ultimu-i / E: ultimul ‖ 12 — C, D, G: *iese cu fruntea plecată.)* / E: *pleacă capul și iese.)* ‖ 13—22 — C, D, G: Acum [...] lumei / E [*anulat*:

GETTOR

(pe pragul ușei din fund)

Mergi tu la port, Sarmiza; eu după ro]

(Lui Gettor, lui Sarmiza.)

Voi, întrebați de unde [19 — *C, D: (Rămîne pe gînduri.)* / *G: (Sarmiza ⟨ . . . ⟩ minele.)*] ‖ 23 — *C, D, G:* au / *E:* e ‖ 24—25 — *C, D, G: (Sarmiza* [. . .] GETTOR / *E:* GETTOR *(pe pragul ușei)* ‖ 30 — *numai în E, G: (scoțînd un pumnar* [*E: pumnarul*] *)* ‖ 31 — *C, D, G:* eu. / *E:* eu. *(Se repede după Ibis.)* ‖ **242**, 3 — *C, D, G:* Sînt [. . .] marginea. / *E:* Și iată-mă iar singur pe margine ‖ 4 — *C, D, G:* moartea [. . .] în / *E:* trista desperare mă regăsesc iar ‖ 5—8 — *C, D, G:* S-apropie [..] *departe.)* / *E:*

Am fost iertat de Cesar?... făcut-am oare-un vis?...

Vai! cerul într-o clipă deschis iar s-a închis!

(Se apropie de fereastră și privește lung în orizon.) ‖ 10 — *C, D, G:* dealuri, / *E:* dealuri etc. etc. etc. ‖ *Aici se oprește varianta din ms. 1674 (f. 43^{v}); f. 45^{r}—58^{r}, care conțin un fragment din actul II, par o variantă mai veche, care a făcut parte din alt manuscris; aceste file sînt numerotate de poet, cu cerneală, de la 11 la 37. Am notat — cum am mai arătat — și această variantă cu sigla E_1. F, 61^{r}—74^{r} (numerotate de poet 1—28) conținînd actul IV, par a fi scrise în aceeași epocă cu fragmentul din actul II (f. 45^{r}—58^{r}).* ‖ **242**, 29 — *C, D:* de apoi / *G:* viitori ‖ 30 — *C, D:* o pînză peste voi / *G:* pe voi învălitori ‖ 34 — *C, D:* cu mine / *G:* de-acum ‖ **243**, 5 — *C, D:* vesel / *G:* versul ‖ **244**, 34 — *C, D:* soarele-mi / *G:* soarele ‖ **246**, 21 — *C, D:* Unind / *G:* Legînd ‖ **249**, 28 — *C, D: Sarmiza și Gettor* [. . .] *urmați* / *G: Sarmiza* [. . .] *urmată* ‖ 30 — *C, D: Ovidiu: Cotta, Graecianus, Tigellius și alții* / *G: Ovidiu,* ‖ **250**, 2—3 — *C, D: OVIDIU, IULIA, SARMIZA, GETTOR, SARMIS, POPOR* / *G: IULIA* [. . .] *GETTOR* ‖ 5 — *numai în G: (intrînd* [. . .] *fund)* ‖ 8 — *numai în G: (desperată)* ‖ 11 — *C, D: (aleargă și îngenunche* / *G: (alergînd* ‖ 12—16 — *C, D:*

Sărmanul meu stăpîn!

SARMIS

De ce nu mor în locu-i eu, care sînt bătrîn!

(Se oprește în fund, în dreapta, cu poporul.) / *G:* Sărmanul! [. . .] sosesc. ‖ 18 — *C, D: cu* / *G: și* ‖ 20 — *C, D:* Ovidiu unde-i? / *G:* Unde-i Ovidiu? ‖ 22 — *C, D: (ridicîndu-se)* / *G: (arătîndu-l)* ‖ 26 — *C, D: Ovid* / *G: mort* ‖ **252**, 8 — *C, D: Excelsior* / *G:* Dumnezeiri ‖ 20 — *C, D:* geniu mare / *G:* geniu ‖ 22 — *numai în G: (cu lacrimi)* ‖ 24 — *numai în G:* Sfîrșit.) ‖

DIN BROȘURI, PERIODICE, MANUSCRISE

FARMAZONUL DIN HÎRLĂU (p. 225)

După cum se știe, prin contractul semnat la 18 martie 1840 cu guvernul din Moldova, C. Negruzzi, V. Alecsandri și M. Kogălniceanu se însărcinau cu direcția teatrelor francez și român reunite, pentru o perioadă de patru ani, începînd de la 15 mai. Alături de alte obligații pe care și le asumau: procurarea sălii, a decorurilor corespunzătoare fiecărei piese, angajarea actorilor, a orchestrei, cei trei directori trebuiau să se ocupe și de întocmirea repertoriului și să asigure un număr de 100 de reprezentații pentru stagiunea 1840—1841, din care 75 franțuzești și 25 românești. Lipsa unui repertoriu de piese românești îi determină să reducă numărul reprezentațiilor românești la 12, urmînd ca spectacolele teatrului francez să înceapă la 1 octombrie, iar cele ale teatrului românesc la 1 ianuarie 1841.

Datorită însă hărniciei și entuziasmului lui Alecsandri, precum și faptului că în curînd se înjghebează o trupă românească sub conducerea lui Costache Caragiale, direcțiunea cea nouă „aduce la cunoștința obștească că, deși se publicase că reprezentațiile teatrului românesc urmau să înceapă abia la 1 ianuarie 1841, ele vor începe la 18 noiembrie 1840, cînd se va face și deschiderea teatrului românesc, cu piesa *Farmazonul din Hîrlău*, comedie în trei acte de A... V...“ — cum ne informează T.T. Burada, în *Istoria teatrului în Moldova*, I, 1915, p. 229, arătînd în continuare că publicul, care cunoștea „greutățile prin care trecusă deschiderea teatrului românesc, aștepta acest eveniment cu cea mai mare nerăbdare.

Această piesă originală, jucată de o trupă română, care era menită acuma a pune temelia unui teatru românesc, a fost primită de public cu un entuziasm de nedescris“.

Primii interpreți ai acestei piese au fost actorii: Pandeli (Ginganu), Idieru (Pestriț), Burguillion (Leonil), C. Caragiali (Titirez), Boian (Milescu), Greceanu (Tractirgiul neamț), Hristachi (Comisarul), Smaranda (Aglăița), Pulheria (Garofa).

Succesul obținut la Iași se reeditează și în 1846 la Bacău, cum rezultă din foiletonul *Eho Teatrului Național în Bacău*, publicat în *Albina românească* nr. 10, din 3 febr. 1846: „*Farmazonul de la Hîrlău* a dl. V. Alecsandri au fermecat la acea întăi reprezentație atît prin spirituasele țesături și vorbe, cum și prin talentul comic al actorului D. Iacobeanu, carele pănă atuncea nu numai că nu au fost giucat niciodată pe stenă, ce nici au văzut un teatru“ (cf. *ibidem*, p. 325—326).

Piesa este o prelucrare care „urmează de aproape un model străin — scrie G. Călinescu — căci intriga aduce bufonerii clasice. Pestriț, prostălău provincial, vine să se însoare la Iași cu Aglaița, fata slugerului Gînganu. Însă are obligația de a se prezenta într-un timp dat. De această clauză profită pictorul Neonil, care, cu ajutorul lui Titirez, îl încurcă pe Pestriț, îl proclamă farmazon, îl supune unui ritual de fantezie pînă ce trece termenul hotărît și Aglaița devine soția lui Neonil. Comicul e copilăresc și veselia factice, și singura localizare izbutită e a numelor. Alecsandri e un mare născocitor de nume proprii burlești" (v. *Istoria literaturii române*, p. 273).

Farmazonul din Hîrlău n-a fost inclusă de Alecsandri în ediția operelor sale complete, nefiind publicată decît o singură dată în timpul vieții autorului, și anume în broșura: *Farmazonul din Hîrlău*. Comedie în trii acte, prelucrată de A*** V***. Înfățoșată pentru întâiași dată la deschiderea Teatrului Național din Iași, luni în 18 noiemvrie 1840, Iașii, la Cantora *Foaiei sătești*, 1840 *(Repertoriul Teatrului Național din Iași*, no. 1).

MODISTA ȘI CINOVNICUL (p.293)

La 5 februarie 1841, trei luni după prezentarea cu succes a piesei *Farmazonul din Hîrlău*, Alecsandri aducea în fața publicului ieșean o nouă piesă, *Cinovnicul și modista*, prelucrare, ca și cea dintîi, dar, ca și cealaltă, „cu acțiunea și personajele din viața Iașilor de atunci — ceea ce era de natură să încinte și să atragă mulți spectatori" (cf. G.C. Nicolescu, *Viața lui Vasile Alecsandri*, *ed. cit.*, p. 67).

În cele două piese — „farse ușoare, bizuite numai pe comic de situație [...], ironia la adresa provincialilor fascinați de moravurile din capitală și satira deprinderilor moderne sînt singurele atitudini critice ale tînărului dramaturg, dispus deocamdată mai degrabă să înveselească" (cf. Al. Piru, *Introducere în opera lui Vasile Alecsandri*, p. 139).

Cei dintîi interpreți ai celei de-a doua piese prezentate de Alecsandri pe scena Teatrului Național din Iași în stagiunea 1840—1841 au fost actorii: C. Caragiali (Cernelescu), Burghilescu (Matache), Pedilan (Circei), Boian (o slugă de confetărie), Idieriu (sluga lui Circei), Profira (Clara), Smaranda (Profirița).

Deși G. Călinescu nu acordă o importanță deosebită acestor prime creații dramatice ale lui Alecsandri (*Modista și cinovnicul*, bunăoară, nu este, după părerea sa, decît „un vodevil ușuratic, trăind din *quiproquo*" — v. *Istoria literaturii române*, p. 273), G.C. Nicolescu apreciază că ele sînt

„nu numai primii pași ai lui Alecsandri în teatru, dar și primii pași ai dramaturgiei românești din Moldova" (cf. *Viața lui Vasile Alecsandri*, p. 67).

Piesa s-a bucurat de succes atît la prima ei reprezentare, cît și după aceea. La 25 iunie 1841 era reprezentată și la București, de trupa lui C. Caragiali (cf. D.C. Ollănescu, *Teatrul la români*, în *Analele Academiei Române*, s. II, t. XX (1897—1898), 1899, p. 131), iar în stagiunea 1847—1848 mai figura încă în repertoriul Teatrului Național din Iași (cf. T.T. Burada, *Istoria teatrului în Moldova*, II, Iași, 1922, p. 19).

Modelul străin a fost identificat de I. Horia Rădulescu în *L'apprenti ou l'art de faire una maîtresse*, vodevil într-un act, de Cogniard și Adolphe, reprezentat pentru prima dată la Paris, la Teatrul „Variétés", la 15 mai 1834 și pe care Alecsandri l-a putut cunoaște în timpul șederii sale la Paris (v. *Modelul francez al comediei „Cinovnicul și modista" de V. Alecsandri*, în *Studii literare*, Cluj-Sibiu, II, 1943, p. 163—172). Alecsandri n-a inclus comedia în ediția sa de opere complete. S-a publicat o singură dată în timpul vieții poetului, în broșura *Modista și cinovnicul*. Comedie într-un act, prelucrată de A*** V***. Înfățoșată pentru întâiași dată pe Teatrul Național din Iași, sîmbătă în ianuarie 1841, Iașii, Cantora *Foaiei sătești*, 1841 *(Repertoriul Teatrului Național din Iași*, no. 7).

CUCOANA CHIRIȚA ÎN BALON (p.329)

Scrisă, probabil, în toamna anului 1874, în tihna de la Mircești, „farsa de carnaval" *Cucoana Chiriță în balon* era destinată a fi interpretată de același Matei Millo care interpretase pentru prima oară rolul Chiriței cu aproape un sfert de veac mai înainte (cf. scrisoarea către I. Negruzzi, datată 16 oct. 1874 — în V. Alecsandril *Scrisori*, 1904, p. 68). Alecsandri îi trimite manuscrisul la București și, întrucît Millo întîrzia să confirme primirea acestuia, poetul își exprima curînd nerăbdarea: „îți anunț că am realizat unul din visurile dumitale dragi, acela de a te urca în balon în costumul Chiriții, ba mai mult, îți fac cunoscut că ți-am trimis prin fratele meu această farsă de carnaval, care trebuie să-ți aducă un bun beneficiu, și nu-mi răspunzi nimic? nici măcar că ești mulțumit! E prea din cale-afară!

Oricum ar fi, te rog să-mi înapoiezi manuscrisul de îndată ce vei fi pus să se sooată copie. Am nevoie de el și îl aștept" (scris. datată „Mircești, joi, 1874" — în V. Alecsandri, *Corespondență*, 1960, p. 184).

Copia de care e vorba pare să fie aceea aflată la Biblioteca Academiei R.S.R., în ms. nr. 5855, f. 56^{r}—74^{v}:

„Cucoana Chiriță în balon
farsă de carnaval

compusă de dl. V. Alecsandri",

în același caiet dictando cu

„Durerile

Comedie vodevilă în 2 acte

prelucrată de d-nu Ç. Negruzzi" (f. 1^{r}—55^{r}).

Manuscrisul autograf al lui Alecsandri nu s-a păstrat, deși el a fost înapoiat poetului, care îi scria lui Millo într-o „vineri [1874]": „Am primit manuscrisul meu *Chiriţa în balon* și îți urez să obții un mare succes... bănesc.

Înștiințează-mă cu toate acestea cam pe cînd ai de gînd să montezi și să joci piesa... Nu mă aștepta pentru a o face, căci nu știu exact cînd voi putea veni la București" (cf. *ibidem*, p. 185).

În această perioadă însă lui Millo îi stătea mai puțin gîndul la noua *Chiriță* a lui Alecsandri, pentru că el însuși scrisese și reprezentase pe scenă o farsă cu același personaj, intitulată *Chiriţa la expoziţia de la Viena*, pe care o trimisese, dealtfel, și prietenului său la Mircești. Acesta se amuzase copios citind-o: „*Chiriţa la expoziţia de la Viena* m-a făcut să rîd cu hohot; îți mulțumesc pentru broșurile ce mi-ai trimis și pentru momentele de veselie ce mi-ai procurat — îi scria el lui Millo la 25 februarie 1874 —. Cantoneta e nimerită și cuprinde unele șfichiuri care au trebuit să producă efect în public, dar totodată să și cîrnească unele nasuri de care sînt aninate portofoliuri ministeriale. [...]

În adevăr, tipul Chiriței va rămînea în repertoriul nostru și va fi exploatat cu succes încă mult timp, căci este o baie nesecată. Așa, de exemplu, ce-ar plăti o *Chiriță care s-ar întoarce de la Cameră? O Chiriță politică? O Chiriță gheșeftară?*" (cf. *ibidem*, p. 184—185, nota M. Anineanu).

Dîndu-și seama că reprezentarea propriei sale farse la București va mai întîrzia, Alecsandri o trimite la Iași, unde premiera are loc la 13 februarie 1875, cum relatează T.T. Burada, reproducînd știrea din *Curierul de Iași*, nr. 14 din 1875: „Joi 13 februarie 1875 s-a jucat pentru prima oară o reprezentație interesantă în beneficiul artistei Merișescu, *Cucoana Chiriţa în balon*, farsă într-un act de V. Alecsandri; această piesă a fost trimeasă înadins de poetul Alecsandri spre a fi jucată în beneficiul artistei, care a creat atîtea roluri naționale; spectacolul s-a încheiat cu *Soacra și ginerele*, comedie în 3 acte. Rolurile principale le-a avut beneficienta și N. Luchian" (v. *Istoria teatrului în Moldova*, vol. II, 1922, p. 361).

Premiera de la București, cu Millo în rolul Chiriței, a avut loc la 23 aprilie 1875, cu o montare și o reclamă aparte. Astfel, francezul Villemet a construit un balon, pe care l-a înălțat pe dealul Mitropoliei. De asemenea, pe scenă s-a montat o mașinărie care o înălța pe Chiriţa cu balonul. Din nefericire, pe scenă s-a petrecut un accident. Millo a căzut din nacela balonului, fără urmări grave însă. Alecsandri a fost foarte afectat la aflarea acestei știri și a hotărît să și retragă piesa: „Sînt foarte fericit să aflu că în afară de o mică zgîrietură la mînă, căderea dumitale din balon, care ar fi putut să fie foarte gravă, nu ți-a făcut nici un rău — îi scria el lui Millo la 14 mai 1875—. Scriind această farsă de carnaval intitulată *Chiriţa în balon*, am avut o presimțire care, din nenorocire, s-a realizat. Vin deci să te sfătuiesc să lași piesa la o parte și să nu te mai expui a face ascensiuni care pot să te pună în primejdie și să-ți frîngă oasele. Îți făgăduiesc o nouă lucrare pentru viitoarele dumitale beneficii, cu condiția să renunți hotărît la isprăvile *Chiriței*. Nu vreau să am pe conștiință fracturarea vreunuia din mădularele dumitale, de aceea îmi retrag piesa din repertoriu" (cf. *ibidem*, p. 186).

Poate că acest accident neplăcut a fost motivul pentru care Alecsandri n-a tipărit farsa decît într-o publicație fără răsunet, și anume în *Calendarul amuzant* pe anul bisect de la Christ 1876, anul VI al ediţiunei vechi sau al II. al ediţiunei nouă, București, 1876, p. 26—40.

„Punctul de plecare" al acestei scrieri este identificat de Ch. Drouhet în vodevilul într-un act al lui Jean d'Aude[1], *Madame Angot dans son ballon*[2], „În momentul acesta [1872—1873 — *n.n.*] — spune el — opera bufă a lui Charles Lecocq *La fille de M-me Angot* atrăsese din nou privirile ironice ale publicului asupra eroinei ce desfătase generațiile de la începutul veacului și-i adusese aminte lui Alecsandri de repertoriul ce-l ajutase să dea făptură unuia din personagiile care contribuiseră mai mult la stabilirea reputației sale dramatice. El « se legă » — cum se exprimă singur — iar de Chiriţa, după cum confrații săi francezi aduseră iarăși vorba pe scenă de veselele întîmplări ale lui M-me Angot" (cf. *op. cit.*, p. 158—159).

---

[1] Autor comic fecund (1755—1841), unul dintre foștii secretari ai lui Buffon.

[2] Vodevilul, scris de Aude în colaborare cu d-na Belfort, n-a fost tipărit (cf. *Biogr. univ.* de Michaud, Paris, 1858, articolul lui Ph. Chasles), dar se jucase în 1799, cu un an înaintea reprezentării piesei *Madame Angot au Sérail de Constantinople*. Piesa a făcut multă vreme parte din repertoriul francez al personajului m-me Angot. În opera bufă *La fille de M-me Angot* de Clairville, Siraudin și Köning, muzica de Ch. Lecocq, 1872, unul din cuplete sună:

En ballon elle monte,
La voilà dans les airs...

Ch. Drouhet crede că ideea ascensiunii cu balonul i-ar fi putut-o sugera lui Alecsandri multe alte vodeviluri apărute la Paris în momentul primelor ascensiuni ale lui Montgolfier (1784): *Le ballon*, *L'amour dans „Le Globe"* etc.

Al. Piru e de acord cu Ch. Drouhet în privința modelului francez, observînd că în această farsă „Chirița a devenit « hailaifă, model de bonton» și manifestă dorința de a se « ascensiunarisi » în cer ca să vadă « și alte lumi, nu tot asta de la noi », care-i plină de « bazaconii ». Este interesant că autorul nu ridiculizează de data aceasta extravaganța eroinei sale, dedicîndu-i, dimpotrivă, un elogiu, fie și buf:

Bravo, zmeiță,
care-a zburat prin nori" (cf. *Introducere...*, p. 150).

VARIANTE

ms. 5855 (A), Calendarul amuzant, 1876 (B)

331, 10 — *A*: rădicarea / *B*: deschiderea || 9 — *A*: balonului / *B*: baloanelor // 19 — *A*: 18 d-un ban / *B*: șeapte de-o para || **334**, || 35 — *A*: Pitar Tănase zis Cioclu.
HAZLIU: Să fie d-lui sănătos... Nu l-am cunoscut.
NĂUC.: Păcat! / *B*: Pitar Moș zis Cioclu. || **335**, 12 — *A*: Optsprezece de un ban! / *B*: Șeapte de-o para! || **336**, 11 — *A*: 18 d-un ban! / *B*: Șeapte de-o para! || 29 — *A*: aice prezent / *B*: aice pornit || **337**, 29 — *A*: șotia [...] sufleţeilor / *B* [*greșit*]: soția [...] sufletcilor || **338**, 18 — *A*: *supără. Încet.*) / *B*: *supără.*) || 33—38 — *A*:

Am văzut în astă lume
Nerozii și mofturi sume,
Sume, sume, sume, sume, sume, sume.
Patrioți cari se-njură
Și, fiind tot precum fură,
Fură, fură, fură, fură, fură, fură. / *B*: Am văzut [...] vite. ||

339, 1,5 — *A*: ALUNARUL / *B*: VÎNZĂTORUL || 13 — *A*:

Am văzut amoruri multe
Ș-amorași cu pene smulte,
Smulte, smulte, smulte, smulte.
Și caractere-njosite
Nu de mult la noi ivite,
Vite, vite, vite, vite, vite, vite, vite.
N-are cine-i cumpăra.

ALUNARUL

Șapte d-o para.

CHIRIȚA

Ei, parol, n-ar zice ba.

ALUNARUL

Șapte d-o para.

CORU

N-are cine-i cumpăra
Șepte de-o para.
Ei, parol, n-ar zice ba.
Șepte d-o para.

CHIRIȚA

Deci / *B*: Deci || 20, 24 — *A*: ALUNARUL / *B*: VÎNZĂTORUL || **340**, 14 — *A*: cătînd / *B*: bătînd || **341**, 6 — *A*: șotie / *B* [*greșit*]: soție || 24 — *A*: este? (*Se apropie de rampă și cată în sală.*) / *B*: este? || **344**, 9 — *A*: *ungurul.*) / *B*: *Moghior.*) || 36 — *A*: *umbrela* / *B*: *cortelul* || **345**, 9 — *A*: ovațiune / *B*: orațiune || 20 — *A*: domol / *B*: dămol... frumos || **350**, 5 — *A*: Cu glas răsunător / *B*: Acum și în viitor ||

LA TURNU-MĂGURELE (p. 351)

Scriere ocazională, scena în versuri intitulată *La Turnu-Măgurele*, a fost compusă pentru o reprezentație în folosul răniților din războiul de la 1877. În același timp Alecsandri scria poeziile ce vor forma ciclul *Ostașii noștri*, publicate mai întîi în *Convorbiri literare*. Prima mențiune a piesei o aflăm într-o scrisoare adresată lui I. Negruzzi la 1 decembrie 1877: „După *Peneș* vor mai urma, cred, și alții... precum și o mică comedie în versuri, intitulată *La Turnu-Măgurele*" (v. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 91). Patru zile mai tîrziu, la 4 decembrie, poetul mărturisea nepoatei sale Lucia Duca: „trăiesc cu gîndul viața militară a bravilor noștri soldați și mă simt întinerit la vederea forței lor.

Adică, cu alte cuvinte, mi-am reluat armele părăsite acum un an și am început o nouă campanie poetică [...]. Am scris deja o comedie în versuri pentru reprezentația care se organizează la București în folosul văduvelor și al orfanilor soldaților morți pe cîmpul de luptă și, pe deasupra, am mai compus legendele lui *Peneș Curcanul* și a *Sergentului de dorobanți*, care a fost întîlnit și salutat de garda imperială pe drumul Vasluiului.

Piesa intitulată *La Turnu-Măgurele* este un simplu scenariu cu două personaje, ea se află în mîinile doamnei Săvescu [1], care mi-a cerut-o pentru această ocazie; am scris-o în fuga condeiului!" (v. V. Alecsandri, *Cores-*

[1] Coralia Săvescu, născută Rosetti, sora Anei Maiorescu, soția lui Titu Maiorescu.

pondență, p. 44—45). La 9 decembrie, Alecsandri trimitea piesa lui I. Negruzzi, relatîndu-i și lui împrejurările în care o scrisese: „D-na Săvescu mi-a scris pentru ca să mă înștiințeze că se organizează în București o reprezentație în folosul văduvelor și al orfanilor de soldați morți pe cîmpul războiului. Totodată m-a rugat să improvizez ceva pentru această ocazie. Am improvizat deci alăturata mică comedie în versuri [...]. Francezii numesc *bluettes* asemenea compuneri și, în adevăr, nici că am avut timp a produce altceva decît o *bluetă*, fiindcă mi s-a acordat un timp foarte scurt. În patru zile am trebuit să inventez subiectul, să-l aștern pe hîrtie, să compun versurile, să copiez manuscriptul și să-l expediez la București, pentru ca d-na Săvescu să aibă vreme de a învăța rolul etc." (v. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 91—92). La 12 decembrie îl întreba dacă a primit „comedia în versuri *La Turnu-Măgurele* și un pachet conținînd două poezii intitulate una *Păstori și plugari*, și cealaltă *Odă la ostașii români*" (v. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, p. 124).

Nerăbdător să-și vadă piesa publicată și întîmpinînd probabil — o oarecare rezistență în acest sens din partea lui Negruzzi, Alecsandri o trimite și revistei transilvănene *Albina Carpaților*, al cărei redactor de pe atunci, I. Al. Lepădat, tocmai îi trimisese toate numerele apărute mai înainte. „Ați avut generozitate de a-mi trimite — îi scrie acestuia Alecsandri — toate numerile din foaia ce redactați: *Albina Carpaților*.

Nu pot răspunde mai bine la acest [act] de politeță decît comunicîndu-vă pentru foaia d-voastre alăturata scenă în versuri, ce am improvizat în agiutorul ostașilor români răniți pe cîmpul luptei din Bulgaria.

Această mică operă dramatică e destinată a fi în curînd giucată în București de către persoane din societate" (v. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 243—244).

Albina Carpaților se grăbește să publice piesa în nr. 21, 1878, p. 237—240, însoțită de următoarea notă a redacției:

„Această mică operă dramatică, după cum ne spune ilustrul ei autor, e menită a fi în curînd jucată la București de către persoane din societate și anume în ajutorul ostașilor răniți. Domnul Alecsandri a avut delicatețea de-a onora foaia noastră cu publicarea interesantei și frumoasei sale improvizațiuni. Iată un nou îndemn, o nouă încuragiare pentru noi de-a ne sili să rădicăm foaia noastră la acea înălțime literară, încît cei mai de frunte literatori să nu se rușineze a figura în coloanele ei. Deocamdată mulțămim din adîncul inimei marelui nostru poet pentru binevoitorul concurs ce s-a grăbit a da *Albinei Carpaților*." În același număr 21, revista publică și poeziile *Odă ostașilor români* și *Peneș Curcanul* (p. 244—246), iar în numărul următor, 22, p. 255—256 — *Sergentul* și *Păstorii și plugarii* (cu mențiunea,

la sfîrșit: [după] „*Convorbiri literare*"). În nr. 24, p. 277—279, apărea portretul *Vasile Alecsandri*, scris probabil de I. Al. Lepădat, foarte măgulitor pentru poet. Deși flatat de acest portret, Alecsandri nu se sfiește să ceară redacției publicarea unei erate pentru îndreptarea greșelilor strecurate în textul scrierilor sale: „vă mulțumesc pentru notița biografică ce ați publicat despre mine și pentru tot ce ea cuprinde de măgulitor pentru numele meu [...]

Acum permiteți-mi a vă observa că s-au strecurat mai multe greșeli în publicarea poeziilor mele și vă rog să inserați următoarele erata în numărul viitor al *Albinei Carpaților*.

LA TURNU-MĂGURELE

Scena I

În loc de: Să nu fii nebună *și* să-ți închipuiești romanuri,
cetește: Să nu fii nebună *ca* să-ți închipuiești romanuri.

Scena II

în loc de: *Sau*... inima tînjește cînd n-are sorioară,
cetește: *Știi*... inima... etc.
în loc de: Mehenchi în *limbută*,
cetește: Mehenchi în *limbuție*.
în loc de: *Știți* că-mpreună ați fost răniți odată,
cetește: *Știu* că-mpreună... etc.
în loc de: *zedanul*,
cctește: *redanul*.
în loc de: Luptînd cum luptă *ursul*,
cetește: Luptînd cum luptă *zmeul*.

Scena III

în loc de: O! nu, nu, România nu poate-n *rău* să peară,
cetește: O! nu, nu, România nu poate-n *veci* să peară.

Scena IV

în loc de: ... Duducuță... lumină... floare,
cetește: ...Duducuță... lumină... floare *vie*.

Scena V

în loc de: Ca *norul* pe soare,
cerește: Ca *nourul* pe soare.

Scena VII

în loc de: A! ce s-aude?... Aș da chiar a mea viață,
cetește: A! ce s-aude?... *geme*?... Aș da chiar a mea viață"

(cf. scris. din 20 febr. 1878 — Coresp. inv. 27863 B.A.R. — S $\frac{52(3)}{\text{LVIII}}$).

Albina Carpaților n-a publicat însă această erată și nici îndreptările recomandate de Alecsandri în continuarea scrisorii pentru poeziile *Oda*

către ostașii români, Peneș Curcanul, Sergentul, Păstorii și plugarii. În numerele următoare ale revistei au mai apărut și alte scrieri ale lui Alecsandri: *Soare de iarnă*, *Căpitanul Romano* (r. 26, 1878, p. 303), *Fraţii Jderi* (nr. 27, p. 314—315), *Napoleon III* (nr. 39, p. 453—459), *Cîntecul gintei latine*, *Victor Emanoil-Cavur-Lamarmora* (nr. 40, p. 465—470).

I. Massoff *(Teatru românesc*, II, 1966, p. 589) ne informează că scueta a fost reprezentată și în Transilvania, la începutul lui februarie 1878, în satul Covăsînț din comitatul Arad, rolurile fiind interpretate de Emilia Crăciunescu, E. Pucea, Teodor Munteanu — „aplauzele necontenite silind de multe ori pe interpreți a se opri, atît de mare fu entuziasmul produs".

Alecsandri a inclus sceneta în toate ediţiile ciclului de poezii *Ostașii noștri*, și anume: *Ostașii noștri*, Soceo, București, 1878, p. 31—47; *Ostașii noștri*, Sceec, București, 1878, p. 31—47 (Ediţiune proprie pentru ostași); *Ostașii noștri*, Sceeo, 1880, p. 31—47 (Ediţiune proprie pentru ostași); *Opere comţlete*, vol. IX. *Poezii*, vol. III. *Legende nouă. Ostașii noștri*, Sceeo, București, 1880, p. 129—150.

VARIANTE

Albina Carpaţilor (A), Ostașii noștri, 1878 (B), Ostașii noștri, 1878 — Ediţie pentru ostași (C), Ostașii noștri, 1880 (D), Opere complete, 1880 (E)

356, 2 — *A, B, C, D*: însufleţită / *E*: animată || 13 — *A, B, C, D*: și să-ţi [*errata la A îndreaptă*: ca să-ţi] / *E*: și să nu-ţi || 24 — *A, B, C, D*: *către* / *E*: *spre* || **357**, 17 — *A*: Sau / *errata la A și în B, C, D, E*: Știi || **358**, 16 — *A, B, E*: a / *C, D* [*greșit*]: au mai || **359**, 15 — *A, B, C, D*: cu-o / *E*: cu || **361**, 19 — *A*: limbuță / *errata la A și în B, C, D, E*: limbuție || 22 — *A*: Știți / *errata la A și B, C, D, E*: Știu || **362**, 2 — *A*: zedanul / *errata la A și în B, C, D, E*: redanul || 25 — *A*: ursul / *errata la A și în B, C, D, E*: zmeul || **364**, 10 — *A*: rău / *errata la A și în B, C, D, E*: veci || 14 — *A*: cu bale / *B, C, D, E*: cu-otravă || 16 — *A, E*: Sînt înferați / *B, C, D*: Vor fi-nferați || **366**, 3 — *A, B, C, D*: că le-i / *E*: că-l vei || 8 — *A*: floare/ *errata la A și în B, C, D, E*: floare vie || 20 — 21 — *A*: se șoptește / *B, C, D, E*: îi șoptește || 30 — *A, D*: norul / *errata la A și în B, C, E*: nourul || **367**, 18 — *A*: feresteul / *B, C, D, E*: ferul rcce || 20 — *A*: s-aude? / *errata la A și în B, C, D, E*: s-aude?... geme? ||

SFREDELUL DRACULUI (p. 371)

Sfredelul dracului, adaptare după *L'oiseau de passage*, de Bayard, „pune în scenă isprăvile unui intrigant Mustocsidis, care încurcă pe toată lumea și o pune pe scandal" (G. Călinescu, *Istoria literaturii române*, p. 278).

Ideea adaptării acestei comedii franţuzești îl ispitește pe Alecsandri, aflat la Mircești, în timp ce lucra la definitivarea feeriei *Sînziana și Pepelea*, în iarna 1880—1881, iar cel care i-o trezește este actorul Iulian, al cărui talent comic putea fi utilizat cu succes într-o farsă de carnaval, gen de care scriitorul nu-și mai legase de multă vreme numerele. Pentru a valorifica pe scena Teatrului Național, condus de prietenul său Ion Ghica, această latură a talentului lui Iulian, Alecsandri își aminti de farsa lui Bayard, care stîrnise hohote de rîs în 1849, pe scena Vodevilului francez (cf. Ch. Drouhet, *op. cit.*, p. 192).

Dacă la 20 decembrie 1880, scriitorul nu se apucase încă să aștearnă pe hîrtie piesa, la 7 ianuarie 1881 aceasta era reprezentată pe scenă.

Drumul parcurs de *Sfredelul dracului* se poate urmări cu ușurinţă în corespondenţa poetului. La 17 decembrie 1880 îi scria lui Ion Ghica: „Cînd voi fi terminat refacerea lui *Pepelea*, mă voi apuca de sceneta de carnaval destinată lui Iulian și d-nei Sarandi [1]. Va fi caraghioasă" (v. V. Alecsandri, *Corespondenţă*, p. 103). La 20 decembrie nu terminase refacerea lui *Pepelea* și îl informa iarăși pe Ghica: „De îndată ce voi termina munca asta, voi începe sceneta în chestiune" *(ibidem*, p. 104*)*. La 7 ianuarie 1881 însă piesa era reprezentată pe scena Naţionalului, cu mare succes de public, stîrnind totodată și unele critici violente în presa vremii *(Independenţa Românul*, ceea ce era de natură să-l mîhnească și să-l descurajeze pe scriitor, care fusese bine intenţionat cînd se hotărîse să dăruiască scenei românești o scriere dramatică de acest gen. „Păstrează manuscrisul lui *Pepelea*, dacă aceasta îti poate face plăcere — se adresa el, cu amărăciune nedisimulată, lui I. Ghica, la 11 ianuarie 1881 — cît despre acela al *Sfredelului dracului*, să mi-l păstrezi, ca să fac din el un autodafeu, căci nu mai vreau să-mi leg numele de farse de carnaval. Localizînd vodevilul lui Bayard, am vrut doar să procur d-nei Sarandi și lui Iulian ocazia de a crea roluri caraghioase, care distrează marele public" *(ibidem*, p. 105—106). Cu toate criticile din presă, scopul său — acela de a distra marele public — a fost însă atins: „Am fost încîntat — mărturisea el la 1 martie lui Ghica — aflînd că pungașul de Mustocsidis, *sfredelul dracului*, continuă să înveselească pe bucureșteni" (v. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, p. 46). Succesul piesei pe scena bucureșteană îl determină pe scriitor să o trimită și lui I. Negruzzi, spre publicare în *Convorbiri*, cerîndu-i însă să apară „fără nume de autor": „îţi mai trimit o piesă care s-a jucat cu mult succes în iarna trecută la București, însă tot așa de prost copiată ca și *Pepelea*. Dacă îţi convine, public-o în *Convorbiri*, fără nume de autor. Un simplu X e suficient. La

[1] E vorba de actorii Ștefan Iulian (1853—1892) și Frosa Sarandi (1840—1897), interpreți ai rolurilor comice din piesele lui Alecsandri.

caz contrar, ai bunătatea a da piesa lui Luchian pentru beneficiul lui, cu condiție ca să nu puie numele meu pe afiș, dacă ar afla că e făcută de mine" (v. V. Alecsandri, *Scrisori*, 1904, p. 123). La 26 septembrie 1881 se vede că I. Negruzzi nu se hotărîse încă să publice piesa, dar Alecsandri nu renunțase la ideea ca ea să fie măcar reprezentată și la Iași: „Fă cu *Pepelea* și cu *Sfredelul dracului* — îi dădea el mînă liberă lui Negruzzi — ce-i găsi de cuviință. Ți le-am trimis numai și numai pentru că mi le-ai cerut. Dacă însă s-ar înjgheba o trupă în Iași, aș dori să dai *Sfredelul dracului* (fără nume de autor) ca să se joace" (v. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, 1972, p. 287).

În cele din urmă, comedia a apărut în *Convorbiri literare*, XV, 1 nov. 1881, nr. 8, p. 297—312, fără nume de autor: „*Sfredelul dracului* — farsă de carnaval imitată din franțuzește de X." Manuscrisul autograf, dăruit lui I. Ghica, se află în fondul Bibliotecii Academiei R.S.R. în caietul ms. 809, f. 144^{r}—157^{r}.

VARIANTE

ms. 809 (A), Convorbiri literare (B)

371, 3 — *A*: de d-ra X. / *B*: de X. || **373**, 1—9 — *în A*:

PERSOANE	ACTORI
MUSTOCSIDI, fost inspector de tutunuri	Iulian
Sergentul ȘLOIMESCU, veterinar	x
IMMERGOLD, zaraf	Hagiescu
GOLDIMMER, nepotul lui	Basara beanu
COȚOFĂNESCU, poet tragic	Rașian
STAN FUNDUC, bucătar	x
Madama RUHALA	D-na Sarandi
GAFIA, fată-n casă	D-ra Bogdan ||

11 — 17 — *numai în B*: NOTĂ [...] nanchin || 18 — *A*: O sală de han cu sobă în dreapta. Pe planul / *B*: Teatrul [...] al || 19 — *A*: ea. Ușă în / *B*: dînsa; ușă la || 20 — *A*: planul [...] apartamentul / *B*: la planul [...] camera || 21 — *A*: alături cu ea / *B*: alăturea || 22 — *A*: scaune.../ *B*: și [...] scaune. || **375**, 3 — *A*: *(pe un scaun dinaintea sobii, compune versuri și face gesturi tragice)*, *GAFIA și STAN (lîngă tablă, pregătesc bucate, observînd pe Coțofănescu)* / B: *GAFIA, STAN* || 4—5—*A*: *(scriind pe un album)* / *B*: *(stă [...] album)* || 8 — *A*: rimez / *B*: rimeze || 9 — *A*: o rimă / *B*: rimă || 10 — *A*: *pe gînduri* / *B*: *gînditor* || 11 — 12 — *A*: *(încet lui Stan)* / *B*: *(care [...] Stan)* || 13 — *A*: năbădaica / *B*: năbădăile || 14—15 — *A*: Face / *B*: *(care [...]* Face || **376**, 5 — *A*: *Scrie.* / *B*: *Iar scrie.* || 32— *A*: *frunie, tragic* / *B*: *frunte* || **377**, 6 — *A*: *deoparte* / *B*: *aparte* || 7 — *A*: *(sculîndu-se)*: Am / *B*: Am || 10 — *A*: *COȚOFĂNESCU, GAFIA, STAN [...] stînga* / *B*: *Cei dinainte [...] dreapta* || 11 — *A*: *(în culise)*: Gafio! / *B*: *(dintre [...] evreiesc.)* || 24 — *A*: *în parte* / *B*: *aparte* || 26 — *A*: și / *B*: și că || **378**, 3 — *A*: mă rog, că / *B*: că / || 14 — *A*: șervete în odăile / *B*: peșchire în odaia || 16—17 — *A*: *Iese.* / *B*: *ieșind spre dreapta.* || 19 — *A*: obraz / *B*: ochi || 37 — *A*: *Punîndu-și* / *B*: *Pune* || 38 — *A*: El e... / *B*: El || **379**, 2 — *A*: *RUHALA, COȚOFĂNESCU, STAN, ȘLOIMESCU (vine în fund)* / *B*: *Aceiași, ȘLOIM* || 3 — *A*: ȘLOIMESCU / *B*: ȘLOIM [...] *fund)* || 5, 9, 11, 14, 20, 26, 30, 33, 35 — *A*: ȘLOIMESCU / *B*: ȘLOIM || 5 — *A*: *strîngînd-o* / *B*: *trăgînd-o* || 14 — *A*: Ruhaliță / *B*: Ruhala || 16, 37 — *A*: *în parte* / *B*: *aparte* || 31 — A: brună-i sau blondă / *B*: brună sau blondă e || 35 — *A*: *amîndoi de* / *B*: *de* || 39 — *A*: *și* / *B*: *de* || **380**, 2 — *A*: *Precedenții, IMMERGOLD, GOLDIMMER (vin prin fund* / *B*: *Aceiași [...] apoi* || 4, 5, 7 — *A*, *B*: IMMERGOLD [*inițial în A*: GOLDIMMER] || 5 — *A*, *B*: *Ghisund* [*inițial în A*: *Pfelen*] || 8 — *A*: Ai [...] *gheșeft?* [*anulat continuarea*: *(încet lui Goldimmer)*] / *B*: *(în taină)*: Ai [...] *gheșeft?* || 9 — *A*: *(în taină Ruhalei)*: *Ia* / *B*: *Ia* || 11 — *A*: meu [*anulat*: pe Goldimmer] / *B*: meu || 12 — *A*: 10 000 / *B*: o mie || 14 — *A*: ȘLOIMESCU [*anulat*: Ha, ha...] / *B*: ȘLOIM || 15 — *A*: ca să-l / *B*: să-l || 19 — *A*: *în parte* / *B*: *aparte* || 20 — *A*: *Goldimmer* / *B*: *el* || 22 — *A*, *B*: semitismului [*inițial în A*: ovreismului] || 29 — *A*: poate vreo / *B*: vreo || **381**, 5 — 6 — *A*: lasă, Șloim, că-s în stare să se bată / *B*: lăsați [...] înghită || 8 — *A*: ȘLOIMESCU *(venind între Goldimmer și Coțofănescu)*: Ha, ho!... tbrrr... / *B*: ȘLOIM: Ha! ho!... || 12 — *A*: ȘLOIMESCU / *B*: ȘLOIM || 14 — *A*: Șloimușorule. *(Șloimescu* / *B*: Șloimescule. *(Șloim* || 18 — *A*: *Precedenții, MUSTOCSIDI (poartă* / *B*: *Aceiași [...] purtînd* || 19—20 — *A*: *intrînd și scapă* /*B*: *la intrare, scăpînd* || 21 — *A*: *Întorcîndu-se* / *B*: *Se-ntoarce* || 29 — *A*: *se pune pe un scaun* / *B*: *șade [...] dreapta* || 30 — *A*: *cu mîna de* / *B*: *de* || 35 — *A*: meu / *B*: mea || 36 — *A*: *(înțelegînd)*: A! / *B*: A! || **382**, 1 — *A*: *În parte.* / *B*: *Aparte.* || 3 — *A*: *așezat* / *B*: *pus* || 8 — *A*: *în parte* / *B*: *aparte* || 10 — *A*: *sculîndu-se* / *B*: *se scoală* || 18 — *A*: blestemato!... numai gaure... / *B*: blestemato!... || 19 — *A*: *is tin* / *B*: într-un || 38—39 — *A*: *Oh, kera mu...* Am fost inspector la tutunuri... și / *B*: Eram [...] cînd || **383**, 2 — *A*: că să / *B*: să || 4 — *A*: d-sale, a madamii? *(Arată pe Ruhala.)* / *B*: *(arată [...]* madamei... || 6 — *A*: *tot cursul scenii acestii* / *B*: *timpul acestei scene* || 8 — *A*: *În parte.* / *B*: *Aparte.* || 11 — *A*: *(în parte)*: *Vuăs?* / *B*: *Vuăs? (Aparte.)* || 13 — *A*, *B*: subprefectului [*inițial în A*: directorului] || 20 — *A*: *rîzînd* / *B*: *rîd* || 25 —

A: Mare cabzalichi! *Ma* / *B*: *ma* || 29 — *A*: că eu / *B*: că || 31 — *A*: *(Se întoarce către Ruhala.)* / *B*: *(Ruhalei.)* || **384**, 2 — *A*: *(Se apropie de sobă.)* / *B*: *(Vine lîngă fereastră.)* || 3 — *A*: *(către Ruhala)* / *B*: *(Ruhalei)* || 7—8 — *A*: *cu Immergold de Stan* / *B*: *de* [...] *Immergold* || 10 — *A*: *Arătînd* / *B*: *Arată* || 14, 31 — *A*: *În parte.* / *B*: *Aparte.* || 16, 20 — *A*: *în parte* / *B*: *aparte* || 32 — *A*: atîte emoțiuni. *(Ruhala iese în stînga.)* / *B*: emoțiuni! *(Iese-n dreapta* || 34 — *A*: GAFIA *(se ocupă lîngă tablă)* / *B*: GAFIA || **385**, 2 — *A*: Ba / *B*: *(care* [...] Ba || 4 — *A*: *mu?... Na se haro...* bună / *B*: Bună || 7 — *A (lui Coțofănescu)*: E/*B*: E || 8 — *A*: capului / *B*: nasului || 13 — *A*: Trazico?... *piitis?* / *B*: *Piitis?* || 15 — *A*: *ke* zburlite, *ke* / *B*: și zburlite și || 18 — *A*: *În parte*/ *B*: *Aparte.* || 22 — *A*: GAFIA *(atinsă)* / *B*: GAFIA || 28 — *A*: *în parte*/ *B*: *aparte* || 29 — *A*: patrida / *B*: e patrida || **386**, 6 — *A*: *În parte.* / *B*: *Aparte.* || 9 — *A*: *Aferim! (Lui Coțofănescu, încet.)* / *B*: *(Lui Coțof[ănescu].)* || 21 — *A*: la alții... *Ma* / *B*: *Ma* || 29 — *A*: Era se [*anulat*: se mărite] joace Isaia danțuiește, cînd... / *B*: *Ma* || 31 — *A*: absentez. *(Iese prin fund.)*/*B*: absentez. || 33 — *A*: *În parte.* / *B*: *Aparte.* || 37 — *numai în B*: *(Iese prin fund.)* || 38 — *A*: *în parte* / *B*: *aparte* || **387**, 8 — *A*: *Vrînd* / *B*: *Vrea* || 10 — *A*, *B*: *(intrînd în sofragerie)* [*inițial în A*: *(fugind și suind scările din fund.)*] || 11 — *numai în B*: *(Iese-n stînga.)* || 14 — *A*: bărbat. *Kaimenos!* / *B*: barbat. || 17 — *A*: *în parte*/ *B*: *aparte* || 30 — *A*: amorezi... Mulți ai se distihisești!... / *B*: amorezi. || **388**, 6 — *A*, *B*: Am [*inițial în A*: Aveam] || 7 — *A*: O / *B*: am || 9 — *A*, *B*: tot asemene [*inițial în A*: tij] || 12 — *A*: de provinție... Și / *B*: si || 22 — *A*: darul / *B*: dorul || 29 — *A*: filosoful Socrates [*anulat*: toate gusturile], gustul / *B*: Socrates, gustul || 35 — *A*: *steka* / *B*: aștepta || **389**, 2 — *A*, *B*: miroase [*inițial în A*: pute] || 28 — *A*: mi-a cerut mîna. / *B*: m-a cerut. || 34 — *A*: considerat / *B*: privit || 37 — *A*: Domnule... *(Uimită.)* / *B*: Domnule! || **390**, 4—5—*A*: îndrăznea / *B*: a îndrăznit || 8 — *A*: *talie, Ruhala se retrage ofensată.)* / *B*: *talie.* || 12 — *A*: *(Zărind pe Gafia coborînd scările.)* / *B*: *(Vede pe Gafia.)* || 16 — *numai în B*: *(care* [...] *stînga)* || 29 — *A*: *În parte.* / *B*: *Aparte.* || 31 — *A*: *în parte* / *B*: *aparte* || 35 — *A*: pe / *B*: pe ast || **391**, 7 — *A*: nume biblic / *B*: biblic || 21 — *A*: căci femeile... știi / *B*: știi || 36 — *A*: ha... dar; și / *B*: ha! și || **392**, 2, 13 — *A*: *în parte*/ *B*: *aparte* || 22 — *A*: *Ama poș?* / *B*: *Neski?* || 28 — *A*, *B*: 60 [*inițial în A*: șeptezeci] || **393**, 27 — *A*: Și... / *B*: Taci; || 29 — *A*: *în parte* / *B*: *aparte* || 32 — *A*: *MUSTOCSIDI, IMMERGOLD, RUHALA* /*B*: *Aceiași, RUHALA* și || **394**, 24 — *A*: *în parte* / *B*: *aparte* || 34 — *A*: Tot una-i... / *B*: Tocmai! || **395**, 7 — *A*: părinților / *B*: părinților lor || 9 — *A*: să / *B*: ca să || 14 — *A*: ploduri / *B*: tîrtanași || 19 — *A*: *lui* / *B*:

cu || 21 — *A*: *În parte.* / *B*: *Aparte.* || 22—23 — *A*: *Se suie pe scara din fund și dispare.* / *B*: *Iese* [...] 2—*le.* || 28, 31 — *A*: *în parte* / *B*: *aparte* || 32 — *A*: timid / *B*: sfiicios || 35 — *A*: Curioz [...] domnul cela / *B*: Ciudat [...] acel domn || **396**, 9 — *A*: Adică o / *B*: Adică || 15 — *A*: sută / *B*: una || 18 — *A*: *(sintimentală)*: Care / *B*: Care || 26 — *A*: e / *B*: cel || 32 — *A*: *capătul scării* / *B*: *dreapta* || 33 — *A*: *în parte* / *B*: *aparte* || **397**, 4 — *A*: *Se coboară în* / *B*: *Coboară-n* || 16 — *A*: *vrea* / *B*: *voind* || 17 — *A*: *stînga* / *B*: *dreapta* || 20—21 — *numai în B*: *la dreapta* || 29 — *A*: *intră prin* / *B*: *din* || 32 — *A*: lovit / *B*: ajuns || 33 — *A*: domnul meu / *B*: d-nule || **398**, 15 — *A*: Immerglodaki / *B*: Imergold || 17 — *A*: Țe te / *B*: te || 24 — *A*: *(În parte.)* / *B*: *(Aparte.)* || 26 — *A*: Nu / *B*: Dacă || **399**, 10 — *A*: *MUSTOCSIDI, ȘLOIMESCU, GOLDIMMER (vine* / *B*: *Aceiași, GOLDIMER* || 15 — *A*: *în parte* / *B*: *aparte* || 24 — *A*: *Precedenții, RUHALA, IMMERGOLD* / *B*: *Aceiași* [...] *dreapta)* || 29 — *A*: *(în parte)*: Na / *B*: Na || **400**, 8 — *A*: tale / *B*: d-tale || 10 — *A*: un om blînd / *B*: blînd || 12 — *A*: chiulul / *B*: ochiul || 14 — *A*: mascara... și d-ta rabzi? / *B*: mascara? || 15 — *A*: Cum ai spus? Maimuțoi?... Tu / *B*: Tu || 20 — *A*: mușcat, se vede, / *B*: mușcat || 22 — *A*: zaraful / *B*: zaraful ista || 29 — *A*: *Ma* țe? / *B*: *Neski?* / **401**, 4 — *A*: *(încet Ruhalei)*: *Aferim!* bine i-ai / *B*: *Aferim!*... bine ai || 15 — *A*: îi găsi / *B*: ai găsit || 36 — *A*: vine cam / *B*: vine || **402**, 6 — *A*: *trage* [...] *(Intră* / *B*: *dă* [...] *(Iese* || 7 — *A*: *dreapta* / *B*: *stînga* || 17 — *A*: fire. *(Îi urmează. Șloimescu* / *B*: fire. *(Șloim* || 21 — *A*: *dreapta, în vreme ce iese Ruhala)* *B*: *dreapta)* || 26 — *A*: *(revenind)*: A!... *pas sto* / *B*: A!... *sto* || 31 — *A*: pin gard / *B*: la zaplazi || **403**, 17—18 — *A*: frumușică / *B*: frumoasă || **404**, 4—5 — *A*: Coțofană. *(Se suie scările ducînd hîrtie etc. și dispare.)*/*B*: Coțofănescu [...] *etc.)* || 6 — *A*: *în parte* / *B*: *aparte* || 14 — *A*: STAN / *B*: și STAN || **405**, 6 — *A*: *mare de* / *B*: *de* || 7 — *A*: pe Coțofănescu ca / *B*: ca || 9 — *A*: *steka* / *B*: Stane || 10 — *A*: *anoite*... De ce / *B*: ce || 13 — *A*: Domnule... *(Se suie răpede scările și dispare.)* / *B*: *(Suie* [...] *dreapta.)* || 14 — *A*: *ke* alta!...

SCENA XVI

MUSTOCSIDI / *B*: alta! || 25 — *A*: *Gustă sosul.* [...] e nesarato / *B*: *Gustă.* [...] nesărat... mai || 31 — *A*: *ma* mi / *B*: imi || 35 — *A*: *Eți* / *B*: Așa || 37 — *A*: cineva ceva / *B*: cineva || 38 — *A*: tocmai, tocmai / *B*: tocmai || **406**, 12 — *A*: nu vreu să mai / *B*: nu mai vreau să || 19 — *A*: *(tăindu-i vorba)*: Cu / *B*: Cu || 23 — *A*: *cam îngrijit* / *B*: *îngrijit* || 24 — *A*: *ceasornic* / *B*: *ceas* || **407**, 7 — *A*: *MUSTOCSIDI, ȘLOIMESCU, COȚOFĂNESCU, RUHALA* / *B*: *Aceiași* [...] *stînga)* || 18 — *A*: *în*

parte / *B*: *aparte* || 19—21 — *A*: *într-o mînă, cu cartonul de pălărie în altă mînă și cu cortel subsuoară.)* / *B*: *cortelul* [...] *oprește.)* || 23—24 — *A*: *Precedenții, STAN (coborînd scările cu Gafia.)* / *B*: *RUHALA* [...] *COȚOFĂNESCU.* || 25 — *A*: *(oprindu-l)*: A! / *B*: A! || 27 — *A*: *scăpînd* / *B*: *scapă* || 29 — *A*: Ce / *B*: *(trece)*: Ce || 30 — *A*: umplut / *B*: umflat || **408,** 4 / *A*: *Apropiindu-se* / *B*: *Se apropie* || 10 — *A*: *și de cai afară* / *B*: *afară* || 15—16 — *A*: *împreună cu Gafia le cară* / *B*: *le duce cu Gafia* || 19 — *A*: *Precedenții* [...] *GOLDIMMER (intră amîndoi* / *B*: *Aceiași* [...] *și GOLDIMER (intră între r.* 19—20 — *în A*: MUSTOCSIDI: *Skasmos!* || 21 — *A*: *(strîmbîndu-se rîzînd)*: Ha! / *B*: Ha! || 26 — *A*: *în parte* / *B*: *aparte* || 27 — *A*: TOȚI *(afară de Coțofănescu)* / *B*: TOȚI || 30 — *A*: Zi... *stavrovoi thise..., alfa...* / *B*: Zi-i pe slova. || 31 — *A*: *(cetește din răvaș)*: Ascultați: / *B*: *(cetind)*: || **409,** 4—5 — *A*: neputîndu-ți vorbi verbal / *B*: nemaiputînd de a-ți vorbi || 8 — *A*: *(Toți rîd.)* / *B*: TOȚI: Ha! Ha! Ha! || 10 — *A*: *repezindu-se și smuncind scrisoarea din mînile lui* / *B*: *se* [...] *la* || 14—15 — *A*: *(Goldimmer fuge pin fund.)* / *B*: și [...] franci... || 29—30 — *A*: *afrodita mu.* / *B*: a spus Epaminondas. || 35 — *A*: *(trăgîndu-l de o mînă)*, am [...] pe-o năpîrcă / *B*: am [...] pe un șerpe || 36 — *A*: pe-un șerpe / *B*: pe-o năpîrcă || 39 — *A*: *pas sto* / *B*: la || **410,** 2 — *A*: niciodată / *B*: niciodată în trebile altora? || 4 — *A*: *N.B. (Se aude în sofragirie o* / *B*: *(În sofragerie s-aude-o* || 6 — *A*: *(venind din sofragirie)* / *B*: *(din stînga)* || 14 — *A*: *(în parte)* / *B*: *(aparte)* || 32 — *A*: Vespe înveninată! / *B*: Șarpe-nveninat! || 35 — *A*: *Ma, steka..., akuse... (Miniindu-se.) Skasmos* / *B*: *Skasmos* || 37 — *A*: *pas sto* / *B*: *sto* || 38 — *A*; sui / *B*: duc || **411,** 2 — *A*: *(Iese prin fund.)* / *B*: *(Iese.)* || 12 — *A*: perit / *B*: plecat || 14 — *A*: *Precedenții* / *B*: *Aceiași* || 15 — *A*: *revine* / *B*: *vine* || 16 — *numai în B*: *amenințînd* [...] *cortelul.)* || 17 — *A*: *(amenințînd în fund cu cortelul)*: Esti / *B*:Ești || 20 — *A*: *(Se duce* / *B*: *(Strigă* || 21 — *A*: *fund și strigă:)* / *B*: *fund.)* || 22 — *A*: *ke ta lipa... (Venind* / *B*: talipa... *(Vine* || 24 — *A*: țupa mesa / *B*: țupa || 32 — *A*: *În parte.* / *B*: *Aparte.* || **412,** 2 — *A*: *Ama pos?* / *B*: Numai. || 12 — *A*: *ma* / *B*: stați puțin... || 16 — *A*: ha! *(Se* / *B*: *(Se* || 17 — *A*: și cucoanelor! / *B*: *(Cîntă:)* || 30 — *A*:

NOTE

Ruhala — 30 de ani — tualetă de modă exagerată... pronunță evreiește.

Immergold — 54 de ani — surtuc lung — lanțug de aur — ovreu de Galiția.

Șloimescu — 40 de ani — uniformă militară — puțin accent ovreiesc.

Coțofănescu — 25 de ani — pretențios — părul vîlvoi.

Mustocsidi — 50 de ani — perucă sură, îmbracat comic cu surtuc, jiletcă și pantaloni de nanchin.

(Toate indicațiile sînt de-a dreapta și de-a stînga actorului.) / *B*: (Cortina cade.) ||

LES BONNETS DE LA COMTESSE (p. 413)

În iarna 1863—1864, cînd Alecsandri atinsese vîrsta de 43 de ani, faima lui de poet național era recunoscută de toată românimea, de o parte și de alta a Milcovului, de o parte și de alta a Carpaților, piesele sale cuceriseră scenele teatrelor naționale de la Iași și de la București, ca om politic adusese mari servicii Unirii și consolidării acestui „fapt împlinit". Retras la Mircești, în zilele iernii acelui an pare să i se fi furișat în suflet ispita de a scrie în limba franceză, în versuri alexandrine, o piesă de teatru într-un act, asupra titlului căreia nu se hotărî la început. Cînd o isprăvi, o dădu marelui actor francez François Jules Got, prieten al familiei fratelui său, în speranța că acesta va mijloci reprezentarea ei pe scena Comediei Franceze. Cu toată bunăvoința lui Got, însă, care se grăbi să o înmîneze spre lectură directorului de atunci al Comediei Franceze, Edouard Thierry, răspunsul acestuia, deși conținea și unele aprecieri măgulitoare la adresa autorului, fu totuși un răspuns negativ:

„...l'intérêt est lent à se produire — il scria Thierry lui Got la 25 martie 1864 — et je ne sais pas même s'il y arrive à un moment donné. Le commencement de la pièce este long. Juliette qui est chargée de la conduire ne sait pas trop elle même de quel côté elle doit la diriger[...]. J'ajoute que les bonnets ne sont pas trop de mise au théâtre, j'entends pour les jeunes premières et les grandes coquettes[...]. J'aurais voulu pouvoir indiquer à l'auteur le moyen de remédier à ces difficultés pratiques. Je ne l'ai pas trouvé, je l'avoue, et je ne lui conseillerais pas non plus de présenter sa comédie en l'état où elle est devant le Comité de lecture[...]. Il est certain que l'inexpérience même de l'auteur a de l'agrément et de la grâce. On y sent son esprit élégant et fin, une plume de distinction" (cf. C. Gane, *Vasile Alecsandri refuzat la Comedia Franceză*, București, Editura Fundației culturale Mihail Kogălniceanu, 1940, p. 1—4).

Abia peste cincisprezece ani, după ce poezia sa *Ginta latină* este încununată cu marele premiu al Jocurilor Florale de la Montpellier în 1878, poetul se gîndește din nou la această piesă — care va fi reprezentată la Paris, în cerc restrîns, la matineurile literare de la Gaîté, între anii 1878—1882 (cf. G. Gazier, *Lettres inédites du poète roumain Basile Alecsandri à Edouard Grenier*, Paris, 1911, p. 65, nota 1; v. și C. Gane, *op. cit.*, p. 9). Probabil că după reprezentarea ei la Paris, poetul s-a decis s-o și publice. Ea a apărut la București, în 1882, la Librăria Socec et Comp., sub titlul:

Les bonnets de la comtesse și este dedicată fratelui scriitorului, locotenent-colonelul Ion Alecsandri. Motivul pentru care poetul s-a hotărît să tipărească atît de tîrziu această comedie scrisă în limba franceză îl aflăm într-o scrisoare a sa datată „Mircești, 20 juin 1882", adresată lui Edouard Grenier, poet francez, filoroman, fost secretar al domnului Grigore Ghica al Moldovei și prieten cu Alecsandri încă din 1854:

„Vos observations sur les *Bonnets de la comtesse* sont justes, mais croyez, cher ami, que je n'attache nulle importance à cette bluette. Si je l'ai fait imprimer, c'est uniquement pour m'en servir comme d'une carte de visite envers mes amis les félibres de Provence et Languedoc. Ils ont bien voulu l'agréer avec sympathie et je me contente de ce succès tout intime" (cf. G. Gazier, *ibidem*).

Alecsandri nu putuse participa personal la concursul de la Montpellier în 1878, cînd fusese premiat pentru *Cîntecul gintei latine*, dar în 1882 acceptase să ia parte la Jocurile Florale de la Gap și Forcalquier. Acest eveniment i-a dat ideea tipăririi piesei scrise cu aproape 20 de ani în urmă. Călătoria lui Alecsandri la Forcalquier și Gap a însemnat o adevărată manifestare de prietenie provensalo-română, cum stau mărturie scrisorile trimise de poet fratelui, soției și fiicei sale (a se vedea *Literatură și artă română*, VI, 1902, p. 362—363; V. Alecsandri, *Scrisori*, București, 1904, p. 279; V. Alecsandri, *Corespondență*, București, 1960, p. 5—8; Marie G. Bogdan. *Autrefois et aujourd'hui*, 1929, p. 159—161; *Scrisori către Vasile Alecsandri*, București, 1978, p. 375—376).

La 1 mai 1882, Léon Berluc de Perussis, poet provensal și inițiatorul Jocurilor Florale, îi mulțumea lui Alecsandri pentru participarea la concurs și pentru trimiterea unui extras al piesei:

„Transmițîndu-vă mulțumirile primăriei din Forcalquier — scria acesta — pentru graba cu care ați binevoit să răspundeți la dorința sa[...], vă rog, în același timp, să primiți de asemenea propriile mele mulțumiri pentru trimiterea extrasului *Les bonnets de la comtesse*.

Am fost bucuros de această binevenită ocazie de a reciti această operă atît de franțuzească, așa de fină ca gîndire și de delicată ca formă.

Nu vă mai spun, iubite maestre și prietene, cu ce nerăbdare sînteți așteptat la Forcalquier și la Gap" (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, p. 130—131).

Rămînînd în relații de strînsă prietenie cu poeții felibri și îndeosebi cu Fréderic Mistral, nu e de mirare că Alecsandri este din nou invitat de aceștia, în 1884, la sărbătorirea centenarului poetului Jean Baptiste Favre (1727—1783). Invitația îi făcuse plăcere, cum constata și fratele său: „Văd pentru a doua oară — îi scria acesta la 26 aprilie 1884 — că ești

destul de ispitit să răspunzi invitației prietenilor tăi de la Montpellier. Cu siguranță, ispita este mare, este de asemenea îndreptățită de atracția reprezentării încîntătoarei tale comedii *Les trois bonnets de la comtesse*, care, cu siguranță, îți va aduce, tu fiind de față, ovații măgulitoare" (cf. *ibidem*, p. 47).

La 4 mai însă, poetul îi scria fratelui său că nu va da totuși curs invitației felibrilor, deși era convins că i se pregăteau mari onoruri: „Sînt invitat la sărbătorile centenarului lui Favre care vor fi celebrate la 24 mai cu mare pompă. Patru societăți corale vor executa *Cîntecul gintei latine*, tradus în patru idiome, provensal, catalan și încă alte două... Traducerile vor fi făcute de Mistral în limba provensală și în franceză de Bornier, sau poate chiar de Victor Hugo, mă asigură unii. *Les bonnets de la comtesse*, mica mea piesă, se va juca pe scena teatrului de la Montpellier. Vezi și tu că este destul de atrăgător pentru mine, și cu toate acestea renunț să mă duc acolo, preferînd să mă duc la Paris în cursul lunii mai, pentru a te vedea. Toate aceste puneri în scenă mă obosesc și ovațiile au sfîrșit prin a mă plictisi" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 348).

Motivele invocate de Alecsandri nu erau cîtuși de puțin pretexte, pentru că le aflăm exprimate în mai multe rînduri. În această vreme poetul însuși începe să nu se simtă prea bine cu sănătatea, era foarte îngrijorat de starea sănătății fratelui său, a cărui moarte va surveni în curînd, iar, pe deasupra, nu era deloc încîntat de ideea de a o însoți pe Carmen Sylva, care fusese și ea invitată de felibri (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, p. 48, nota 2).

Comedia în versuri a lui Alecsandri fusese republicată de felibri încă în 1882 în *La semaine*, Vienne (cf. broșura *Alecsandri*, Gap, 1882, p. 10, unde A. Gagneau — pseudonimul lui Berluc de Perussis — o consideră o capodoperă, amintind maniera lui Musset — a se vedea G.F. Țepelea și Ion Climer, *Alecsandri și felibrii*, în *Limbă și literatură*, X, 1965, p. 29). Publicația *Armanac rouman*, 1883, p. 82, informează că A. Roux a dăruit lui Alecsandri o imitație în dialect languedoc a piesei, manuscris intitulat *Lous tres bonnets de la coumitesse*, cu dedicația: „Au poète roumain V. Alecsandri à l'occasion de son voyage à Montpellier", alături de altă dedicație în versuri provensale. Acest manuscris se află acum la Biblioteca Academiei R.S.R., sub cota: ms. fr. 177. Alecsandri primise cu acest prilej o scrisoare elogioasă și din partea criticului francez Armand de Pontmartin [1], al cărei original se găsește la Muzeul de istorie al orașului București (cf. nota Martei Anineanu, în *Scrisori către Vasile Alecsandri*, p. 48).

[1] Acesta va mai publica în *Gazette de France*, 254e année, 27 avril 1884, un „lung comentar dedicat *Fîntînei Blanduzici*" (cf. Dan Mănucă, *Argumente de istorie literară*, Iași, Ed. Junimea, 1978, p. 78).

Cuvinte elogioase despre piesă avea să exprime și un alt provensal, poetul St. Marc Meyrounet, care îi scria lui Alecsandri la 27 mai 1884:

„Domnul S-te Guillibert [1], colegul nostru de la Academie, mi-a împrumutat *Les bonnets de la comtesse* pe care i le-ați dăruit, care s-au jucat în mod strălucit la teatrul din Montpellier. Citirea acestei încîntătoare piese, așa de franțuzească ca gust și spirit, mărește și mai mult valoarea ei artistică. Am compus numaidecît după aceea un sonet [2], pe care vi-l trimit și care vă arată toată admirația mea pentru talentul dumneavoastră atît de variat și de remarcabil" (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, p. 278).

Broșura tipărită de Alecsandri: *Les bonnets de la comtesse*, comédie en un acte, en vers, Bucarest, Librairie Sotschek & Comp., 1882 — care constituie și textul de bază al ediției noastre, cuprinde o scurtă *errata*, de care am ținut, firește, seamă:

„Page	Au lieu de	Lire
5	Hé, non	Non
28	Un officier de marine	Un officier marin
31	Ses lines	Ses livres
61	soni	sont".

Din manuscrisul autograf al piesei nu s-a păstrat, sau n-au fost descoperite încă, decît scurte fragmente — încercări, nereluate în redacția finală, pe o filă răzleață, scrisă pe ambele fețe, legată în ms. B.A.R. nr. 2253, f. 71^{r-v}:

LE BARON: C'est la marquise.
LE PRINCE: Non.
LA COMTESSE: C'est bien, soyez discrets.
La marquise d'ailleurs garde mal ses secrets.
Elle aime en ce moment, du moins elle l'affecte,
Ce vieux prince bossu, vous savez — le fétiche,
Et veut l'épouser même.
LE BARON: L'épouser? C'est parfait.
LE PRINCE: Mariage d'amour?
LA COMTESSE: Oui, d'amour... contrefait.
LE PRINCE: Il faut qu'elle ait, si la nouvelle n'est pas fausse,

[1] De la acest S-te Guillibert se păstrează în biblioteca de la Mircești un volum cu dedicație către V. Alecsandri, *Jeux floraux de Provence*, Gap, 1882 [*nota M. Anineanu*].

[2] Sonetul, cu precizarea: « *A.M.* Basile Alecsandri après la lecture des *Bonnets de la comtesse* », cu data și locul: « Aix, 26 mai 1884 », se păstrează într-o copie autografă Alecsandri la B.A.R., Arh. V. Alecsandri, I, ms. 22 și a fost publicat în *Cuget clar*, III, nr. 28, 19 ianuarie 1939, p. 441—442 (N. Iorga, *Scriscri de la Vasile Alecsandri și în jurul lui* [*nota M. Anineanu*].

La bosse de l'amour. —
JULIETTE *(à part)*:
Et l'amour de la bosse.
f. 71^{v}
Moi dont l'esprit retif se cabre à chaque phrase
Qui se gonfle en ballon au souffle de l'emphase.

Pour flambeau céleste elle a le souvenir
Dont soleil du passé que rien ne peu ternir.

LA COMTESSE: Prince, a-t-on ce matin
Quelque nouveau scandale habillé de satin?
LE PRINCE: Un tout petit vêtu d'une robe éphémère
En tout illusion, si fraîche et si légère
Que l'ange bien connu, sous ses plis abrité,
Devait seul plus de droits à la légérité.
Un de ces vêtements qui semblait toujours tendre
À monter par un bout et par l'autre à descendre.
On l'admirait! Soudain un cavalier hardi
Accourt, la bouche en coeur et le bras arrondi,
Il l'emporte à la valse au milieu de la foule,
Mais un faux pas survient, le couple tombe et roule
Et l'on vit tout-à-coup, non sans confusion,
Une robe sans tulé et sans illusion.
LE BARON: J'étais là, j'ai bien ri, ma foi, de la culbute.
LA COMTESSE: Mais apprit-on le nom de l'ange... après
sa chutte?

SÎNZIANA ȘI PEPELEA (p. 483)

După apariția în volum a lui *Despot-Vodă*, Alecsandri părăsește Bucureștii, pe la jumătatea lui aprilie 1880. Întors la Mircești, el se apucă îndată să scrie o nouă piesă, de un gen cu totul nou nu numai în creația sa, ci și în dramaturgia românească. Era „o piesă de inspirație folclorică, ale cărei episoade și personaje sînt în cea mai mare parte a lor luate din poveștile atît de pline de fantezie ale poporului, tratate însă într-un mod ingenios, cu multă subtilitate, cu mult realism, cu multe săgeți la adresa societății contemporane și cu un infinit umor, de asemenea în bună parte de origine folclorică" (cf. G.C. Nicolescu, *Viața lui Vasile Alecsandri*, *ed. cit.*, p. 600).

Ch. Drouhet nu vedea în *Sînziana și Pepelea* decît o farsă, de genul *Sfredelului dracului*: „Numai două piese jucate, în 1881, *Sînziana și Pepelea*, scrisă pentru ca sub direcția lui Ion Ghica să se inaugureze și feeria la Teatrul Național din București, și *Sfredelul dracului*, o farsă a cărei paternitate autorul lui *Despot* nu îndrăznea s-o afișeze, mai înfățișează, în perioada nouă a activității dramatice a lui Alecsandri, genul cu care se îndeletnicise timp de douăzeci și cinci de ani" (cf. *op. cit.*, p. 191, nota 3).

De cu totul altă părere este G. Călinescu, care își exprimă fără rezerve aprecierile la adresa acestei opere dramatice: „Cea mai originală și deci cea mai valoroasă piesă națională — scrie el în *Istoria literaturii române*, p. 278 — este *Sînziana și Pepelea*, feerie din care se trag viitoarele basme dramatizate din literatura română. Avem de-a face cu un Papură-împărat, după a cărui fată aleargă Pepelea, Pîrlea-vodă (simbol al secetei), Lăcustă-vodă și alții. Fata e furată de un zmeu. Fabulosul e umplut cu bufonerii, nu totdeauna de bun gust, cu aluzii la stări prezente, dealtfel ca și în poveștile dramatizate ale lui Carlo Gozzi. Tîndală și Păcală, sfetnici fricoși și fără onestitate, sunt din tagma lui Pantalone și lui Tartaglia."

Importanța piesei pentru literatura dramatică românească este relevată și mai pregnant în analiza pe care o face recent Al. Piru:

„Cea mai originală și mai valoroasă creație a teatrului comic al lui Alecsandri este feeria națională în cinci acte *Sînziana și Pepelea* (publicată întîi în *Convorbiri literare* în 1883). Personajele luate din lumea basmelor simbolizează caractere omenești sau catastrofe naturale, și piesa conține aluzii fine la stări sociale contemporane. Avem a face cu Papură-împărat (numele indică șovăiala, plecarea la orice adiere), pe a cărui fată, Sînziana, o dispută istețul Pepelea, Pîrlea-vodă (simbol al arșiței pustiitoare) și Lăcustă-vodă (simbol al foametei). Fata este furată de un zmeu și cucerită, după mai multe peripeții, de Pepelea. În acțiune mai intervin cei doi sfetnici lingușitori și intriganți ai împăratului, Păcală și Tîndală, care vor să se surpe unul pe altul, dascălul sfătos Macovei și nevastă-sa Mărica, vrăjitoarea Baba Rada și diferite personaje fantastice, precum Zîna Lăcului, Zîna Codrului, Statu-Palmă-Barba-Cot, Iarna, Crivățul, Zorilă, Murgilă, genii, un urs alb, pasărea măiastră. Politica în țara lui Papură-împărat e împărțită în trei categorii de «tarafuri», printre care se numără tarafuul național-liberal, tarafuul liberal-național-moderat, tarafuul moderat-național-liberal, tarafuul aristocrat, burtocrat, pungocrat și postocrat. Deviza politică a tuturor e una și aceeași: «Scoală-te de la locul tău, să mă pun eu.» Păcală și Tîndală sînt «pungivori», dascălul Macovei citează lozinca lui Rică Venturiano: «Box pipili, box...», iar Sînziana are limbaj de femeie emancipată («Astăzi sîntem libere și independente»), ca Zița din *O noapte furtunoasă* a lui I. L. Caragiale: «Sînt liberă... de nimeni nu depand.» G. Călinescu a făcut o apropiere între feeria lui Alecsandri și poveștile dramatizate ale lui Carlo Gozzi. Nici *Visul unei nopți de vară* de Shakespeare nu e cu totul altceva, deși un critic de la *The Daily Telegraph*, îndemnînd pe Alecsandri să-și traducă feeria în englezește, îl încredința, totuși, că n-ar merge decît ca o «antipasto» la o pantomimă" (cf. *Introducere în opera lui Vasile Alecsandri*, p. 154—155). Al. Piru subliniază mai departe încercarea lui Alecsandri de a „îmbrățișa aspecte contemporane mai vaste în drame și comedii". Dacă în *Lipitorile satului* și *Boieri și ciocoi* acest lucru nu i-a izbutit, „scriitorul plătind [în ele] un tribut considerabil ideologiei claselor dominante", el își va lua însă revanșa în ultima etapă „atît în comedie, cu feeria *Sînziana și Pepelea*, satiră alegorică transparentă a regatului lui Papură-vodă (Carol I), cît și în drama de evocare a trecutului nostru de luptă împotriva tiraniei, cu *Despot Vodă*" (*ibidem*, p. 168—169).

La 14 mai 1880, Alecsandri îi dădea știri lui I. Ghica despre stadiul în care se afla realizarea feeriei, despre care discutaseră, de bună seamă, împreună, în timpul iernii, cînd poetul se aflase în capitală: „Voi veni la București — scria el — pe la începutul lui iunie. În așteptare, lucrez strașnic la feeria noastră; te previn că va cere cheltuieli destul de mari pentru decoruri și costume" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 95).

Lucrul avansa cu mare repeziciune, căci a doua zi chiar, la 15 mai 1880, primul act al piesei era expediat la București: „Iată primul act al feeriei *Pepelea* — suna scrisoarea ce-l însoțea, adresată lui Ghica —. Îți voi trimite pe rînd pe celelalte, pentru ca să poți comanda la timp decorurile și costumele. Va trebui de asemenea să însărcinezi pe Flechtenmacher [1] sau pe altcineva să compună muzica.

La trecerea mea prin București ne vom înțelege în ceea ce privește distribuirea rolurilor." În continuarea scrisorii, Alecsandri nu-și ascundea îngrijorarea: „Mărturisesc însă că punerea în scenă a acestei piese va cere cheltuieli destul de mari. Direcția va putea, va trebui ea să le țiște? Oricum ar hotărî, eu voi termina piesa, pentru că am început-o [2], chiar de-ar trebui s-o arunc la coș, dacă va prezenta prea multe dificultăți ca să fie montată

Consultă pe Gatino [3] în privința aceasta" (cf. *ibidem*, p. 96).

---

[1] Alex. Flechtenmacher (1823—1898).

[2] Despre aceasta îl înștiințase pe Ghica la 1 mai 1880 (cf. ms. rom. B.A.R. 803, f. 167—169).

[3] Alex. Gatino (1812—1883), director de scenă la Teatrul Național, a pus în scenă piesele clasice *Despot-Vodă* și *Răzvan și Vidra*, precum și feeria *Sînziana și Pepelea* (cf. I. Massoff, *Teatru românesc*, II, p. 187).

Pînă la 6 iunie fuseseră expediate și actele al II-lea și al III-lea. În această zi era trimis la București cel de-al IV-lea.

„Profitînd de două zile de ploaie — îi explica scriitorul lui I. Ghica —, am isprăvit în grabă actul al IV-lea. Iată-l. Dar ai primit pe al II-lea și al III-lea? Sînt îngrijorat de soarta lor, ținînd seamă de ordinea care domnește în expedierea scrisorilor. Îmi rămîne să dau naștere actului cinci. Se va face în curînd.

Cînd vei lua cunoștință despre tot ce-i necesar pentru decoruri și accesorii — își exprima Alecsandri încă o dată îndoielile cu privire la reprezentarea feeriei — îmi vei spune dacă socoți că piesa va putea fi montată. În acest caz voi revedea textul care a fost scris în fuga condeiului și care fără îndoială are nevoie de corecturi.

Aventurile lui Pepelea pot fi continuate în fiecare an într-o nouă serie de tablouri. Dar ceea ce contribuie în mod special la succesul acestor feerii este montarea. Cu cît costumele sînt mai bogate sau mai caraghioase, cu cît mașinăriile sînt mai perfecte, cu atît piesa are mai multe șanse să aducă bani.

Bănuiesc că Șoimescu și alți Darmeți de același calibru nu vor căuta să găsească literatură înaltă într-o simplă piesă cu trucuri" (cf. *ibidem*, p. 97) — încheia el, trădînd că se aștepta la noi atacuri în presă, ceea ce s-a și întîmplat dealtfel.

Cîteva zile mai tîrziu, în „Duminica Mare [8 iunie 1880]", îl asigura pe Ghica: „O să termin zilele acestea actul al V-lea din *Pepelea*. Tu trebuie să fi primit de asemenea actul al IV-lea, ieri sau astăzi.

Cînd voi veni la București, îmi voi revedea manusorisul și voi face schimbările și corecturile pe care le vom socoti potrivite, pentru a ușura punerea în scenă a acestei mașini cu trucuri.

Crezi totuși că acest gen de piese, montate bine și cu grijă — îl întreba el iarăși pe Ghica — vor atrage publicul din București? Dacă ar fi așa s-ar putea face în fiecare an continuări la piesa primitivă, adăugîndu-i-se noi tablouri, scoțîndu-se cele vechi. Ar fi poate o mină destul de bogată de exploatat în interesul casei teatrului.

Aceasta nu va împiedica punerea în scenă a unor opere literare care să facă cinste repertoriului nostru dramatic, opere cu tirade frumoase, care sînt jucate de obicei în fața unei săli aproape goale" (cf. *ibidem*, p. 99).

La 13 iunie, ultimul act al piesei fusese trimis la București, așa cum îl informa Alecsandri pe V. A. Urechia, adăugînd însă că întreaga lucrare mai avea nevoie de o revizie (cf. ms. I 50 — Bibl. „V.A. Urechia" — Galați).

Curînd după aceea pare să se fi înțeles cu Ghica să plece la București. „Sînt obligat a merge la București — îi scria el lui Al. Papadopol-Callimach la 21 iunie — pentru ca să luăm cu Ghica oarecare măsuri în privirea Teatrului și să pun la cale înscenarea unei feerii naționale ce i-am trimis zilele trecute și care poartă titlul de *Povestea lui Pepelea*" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 277).

La București, Alecsandri nu va fi zăbovit mult, mai ales că era în toiul verii. Întors la Mircești, deși stînjenit de treburi și de musafiri, s-a apucat îndată de corectarea piesei, astfel că la 9 august îi putea scrie lui Ghica: „Îți trimit primele patru acte din *Pepelea*. Cît despre al cincilea, trebuie să-l corectez înainte de a ți-l trimite, și asta în curînd. Am avut o grămadă de afaceri și de musafiri de la întoarcerea mea — se plîngea el prietenului său —. Sper să le termin în curînd, și atunci mă pun pe lucru ca să sfîrșesc drama *Dezrobirea țiganilor*" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, p. 42).

De năvala musafirilor la Mircești în timpul verii se jeluia și lui I. Negruzzi la 8 septembrie: „toată vara am fost năvălit de musafiri. Tot ce am putut face pe furiș este o feerie națională pentru teatrul din București, intitulată *Povestea lui Pepelea*" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 118). În această scrisoare Alecsandri amintește și de o „comedie în versuri", pe care n-o începuse încă. Nu știm de care comedie e vorba, dar aceasta este pomenită și în scrisoarea pe care i-o adresează lui D.C. Ollănescu-Ascanio la 1 octombrie 1880: „... am făcut o feerie națională pentru mitocanii[1] din București, aceștia fiind mai buni apreciatori de decoruri decît de versuri; și teatrul avînd nevoie de rețete mai grase decît cele ce produc scrierile literare. Nu mă las însă de comedia în versuri ce voi începe în curînd, căci voiesc a-mi îngîna zilele iernii cu lucrări intelectuale" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 201).

Definitivarea feeriei îl va mai sîcîi pe Alecsandri încă o vreme, la acestea adăugîndu-se și faptul că trebuise să petreacă două săptămîni la Iași, lîngă fiica sa care dăduse naștere celei de-a doua nepoate a poetului, Elena, la al cărei botez trebuia să asiste în următoarele zile. La 2 octombrie, înainte de plecarea la Iași, nu-și putea ascunde nemulțumirea pentru agitația care-i alungase liniștea: „Gatino mi-a scris pentru a mă ruga să schimb sfîrșitul actului al V-lea al feeriei mele — îi spunea el lui Ghica —, asigurîndu-mă că decorul cu podul lui Traian peste Dunăre nu oferea un interes suficient de mare ca deznodămînt. Îmi cere de asemenea, din partea

[1] Cu sensul de spectatori burghezi care veneau la teatru nu pentru calitățile literare ale pieselor, ci pentru montările fastuoase.

lui Ștefănescu [1], mai multe motive cu muzică în corpul piesei; aceasta mi-ar fi ușor dacă aș avea manuscrisul, dar el se găsește la București.

Mă voi strădui deci să găsesc un nou act V; pentru a izbuti însă, am nevoie de calm și de singurătate... și este tocmai ceea ce îmi lipsește în acest moment.

Vom vedea peste zece zile, cînd voi fi din nou instalat și îmi voi fi luat reședința de iarnă" (cf. *ibidem*, p. 101).

În aceeași lună poetul va pleca la București, unde rămîne și în cursul lui noiembrie, pentru discutarea amănunțită a formei în care va fi reprezentată piesa. Abia în decembrie se poate întoarce la Mircești, unde se apucă imediat de îndreptarea ei.

La 17 decembrie îi dădea vești lui Ghica: „...mă ocup cu îndreptarea și recopierea lui *Pepelea*. Va fi gata peste o săptămînă. Îți voi trimite manuscrisul ca să dai să se scoată o copie destinată suflerului. Cît privește autograful meu, vei face cu el ce vei dori.

Grăbește pe d-l Ștefănescu să termine muzica. Acesta este lucrul cel mai greu de învățat pentru artiștii noștri, căci piesa o vor ști în trei-patru zile" (cf. *ibidem*, p. 102—103).

Manuscrisul autograf de care e vorba în această scrisoare este, cu siguranță, cel aflat la Biblioteca Academiei R.S.R. sub nr. 815, pe care I. Ghica l-a păstrat cu grijă, ca pe atîtea alte manuscrise autografe ale lui Alecsandri ajunse în posesia sa, iar după moartea acestuia l-a dăruit Academiei, cum dovedește însemnarea de pe f. 1[r]: „Dăruită de Ion Ghica, 1894 aprilie 29". Este un caiet dictando, de format in-folio mic, conținînd 50 file, din care 49 sînt scrise de Alecsandri pe ambele fețe, cu cerneală neagră, foarte îngrijit, cu puține ștersături. Pe coperta de carton se află titlul: *„Sînziana și Pepelea.* Poveste — feerie — națională în 5 acțuri", iar pe f. 1[r]: *„Sînziana și Pepelea*, poveste națională în 5 acțuri de V.A. 1880".

Pe f. 1[v] se află lista personajelor, unde nu se indică decît interpreții lui Papură și ai Sînzianei:

„PERSONAGI

PEPELEA	
PAPURĂ-ÎMPĂRAT	Dl. Hagiescu
SÎNZIANA, fata lui	D-ra Velner
PÎRLEA-VODĂ	
LĂCUSTĂ-VODĂ	
PACALĂ	
TÎNDALĂ	
ZMEUL	
BABA RADA }	
ZÎNA LACULUI }	
ZÎNA CODRULUI	
STATU-PALMĂ-BARBA-COT	
IARNA	
CRIVĂȚUL	
Dascălul MACOVEI	
TOMA [*inițial*: MOȘ PIPIRIG]	
MĂRICA	
SAFTA [*inițial*: CATRINA]	
MURGILĂ	
ZIORIȚĂ	
Doi crainici	
Un stolnic	
Un paharnic	
I. Geniu } *[adăugat cu cerneală violetă]*"	
II. Geniu }	

[1] Gh. M. Ștefănescu (1843—1924), compozitor, profesor la Conservator și director al orchestrei Teatrului Național din București, care a compus, în cele din urmă, muzica pentru această piesă a lui Alecsandri.

Copia pentru sufler de care se vorbește mai sus pare să se fi păstrat și ea, și nu poate fi alta decît aceea păstrată tot la Biblioteca Academiei R.S.R., sub nr. 4911. Acest manuscris a făcut parte din „colecțiunea Maria Istrati-Capșa" și a intrat în fondul de manuscrise al Academie oferit de Dl. Al. Rașcu în anul 1902, luna sept. 15". Este un caiet dictando, cuprinzînd 147 f., scrise cu cerneală neagră numai pe recto, rareori pe verso (îndeosebi îndreptări autografe făcute de Alecsandri). Pe fila 1[r] se află titlul: *„Sînziana și Pepelea.* Poveste feerie națională în V acturi de D-nu V. Alecsandri". Pe filele 1[v]—2[r] se află lista personajelor piesei, cu indicarea tuturor interpreților:

„PERSOANELE PIESEI	ARTIȘTI
PAPURĂ-ÎMPĂRAT	D-nu N. Hagiescu
SÎNZIANA, fata lui	D-na A. Romanescu
PÎRLEA-VODĂ	D-nu M. Mateescu
LĂCUSTĂ-VODĂ	„ St. Julian
PĂCALĂ	„ I. Panu
TÎNDALĂ	„ L. Manovici
BABA RADA }	D-ra A. Gavala
ZÎNA LACULUI }	

MUMA PĂDUREI-ZÎNA CODRULUI	D-ra T. Patrașcu
STATU-PALMĂ-BARBA-COT	D-nu D. Roșianu
IARNA	D-na A. Romanescu
CRIVĂȚUL	D-nu D. Popovici
ZORILĂ	„ C. Costescu
MURGILĂ	„ M. Dimitriadi
Dascălul MACOVEI	„ I. Petrescu
TOMA	„ C. Davidescu
MĂRICA	D-ra A. Alecsandrescu
SAFTA	„ M. Ionescu
Crainicul lui Papură	D-nu N. Basarabeanu
Stolnicul lui Lăcustă	„ A. Catopolu
Paharnicul lui Pîrlea	„ A. Moru
Un geniu	D-ra L. Lăzărescu
2. geniu	D-na E. Mateescu
Un urs alb	D-nu Nicolau
O pasăre maiastră	D-na Tănăsescu

Popor, ostași, țărani, țărance."

Îndreptări autografe ale lui Alecsandri se află pe filele: 4[r], 11[v]—12[r] 14[r], 15[r], 16[r], 17[r], 18[r]—18[v]-19[r], 21[r], 22[v]—23[r], 24[r], 24[v]—25[r], 28[r], 30[r], 32[r] 34[v], 35[r], 36[r], 37[r], 38[r], 41[r], 44[r], 44[v]—45[r], 46[r], 48[r], 51[r], 52[r], 56[r], 59[r] 60[r], 64[v]—65[r], 66[r], 67[r], 69[v]—70[r], 72[r], 74[r], 76[r], 77[v]—78[r], 80[r], 81[r], 84[r], 85[r], 89[r], 90[v]—91[r], 92[r], 93[r], 95[r], 101[v]—102[r], 103[r], 105[r], 106[r], 108[r], 111[r], 113[r], 115[r], 119[r], 120[r], 121[v]—122[r], 124[r], 128[v]—129[r], 132[r], 133[r], 134[r], 137[r—v], 138[v]—139[r], 139[v]—140[r], 140[v]—141[r], 142[v]—143[r], 144[r], 145[r], 145[v]—146[r].

Aceste îndreptări sînt fie completări, fie corectarea unor erori flagrante ale copistului, care îl vor fi iritat pe scriitor; astfel, Alecsandri corectează: *kopaci>copaci*, *particul>particular*, *garafă>garofă*, *passumus>possumus*, *coconași>coșcodan*, *țăndări>țanduri* *cazan>caldare* etc.

Peste trei zile, la 20 decembrie 1880, Alecsandri ținea ca și I. Ghica să știe ce chin este să te recopiezi: „Lucrez cu repeziciune la copia lui *Pepelea*, pe care o voi sfîrși în patru-cinci zile — îl asigura el —. Drace! Greu este să te recopiezi! Aș prefera să citesc din Damé sau din Șoimescu." Pentru a se sustrage acestei impresii apăsătoare, scriitorul evada cu gîndul la viitoarea lui scriere, *Sfredelul dracului*: „De îndată ce voi termina munca

asta, voi începe sceneta în chestiune" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 104).

Pînă la 11 ianuarie 1881, Alecsandri îi trimisese lui Ghica atît manuscrisul lui *Pepelea*, cît și pe acela al *Sfredelului dracului*. Farsa fusese între timp reprezentată pe scenă și întîmpinată de critici violente care îl mîhniseră pe poet.

„Păstrează manuscrisul lui *Pepelea* — îi scria el lui Ghica — dacă aceasta îți poate face plăcere, cît despre acela al *Sfredelului dracului*, să mi-l păstrezi că să fac din el un autodafeu [...]

Nu cred să pot veni la București înainte de sfîrșitul lui februarie și în același timp aș dori să supraveghez ultimele repetiții generale cu *Pepelea*. Cum să aranjăm aceasta?" (cf. *ibidem*, p. 105—106).

La 28 ianuarie Alecsandri îi cerea, nerăbdător, vești lui Ghica: „Ce noutăți de la Teatru? [...] *Concina*[1] este și ea în studiu? Cît despre feerie, ce mai este cu ea? Ștefănescu a terminat compunerea și orchestrarea muzicii? Decorurile și accesoriile sînt gata? Însărcinează-l pe Gatino să-mi facă un raport amănunțit în legătură cu asta [...].

Ți-am anunțat sosirea mea la București pentru sfîrșitul lui februarie, îmi va fi imposibil să vin înaintea acestui termen. Va trebui deci să amînăm prima reprezentație cu *Pepelea* pentru începutul celei de a doua săptămîni a postului, cînd se va călma agitația înfrigurată a carnavalului. Balurile, seratele, concertele și balurile mascate trebuie să stingherească reprezentațiile teatrale, căci lumea probabil că nu mai știe unde îi stă capul, atît pare că se distrează și se amețește iarna aceasta" (cf. *ibidem*, p. 107—108).

Impedimentele înșirate de Alecsandri în misiva sa erau foarte puternice, dovadă că premiera feeriei a avut loc abia la 29 martie 1881.

Între timp poetul urmărea cu atenție, de la Mircești, evoluția pregătirilor. Acestea mergeau destul de bine, pentru că îngrijorarea și îndoielile sale cu privire la reușita piesei, exprimate mai înainte, păreau să se risipească: „Să sperăm că *Pepelea* nu va fi mai prejos decît *Sfredelul* — îi scria el la 1 martie lui I. Ghica —. De aceea mă străduiesc să pun această feerie pe roate. Una din principalele condiții ale succesului, pentru acest gen de piese, este ca artiștii să joace cu vioiciune și ca trucurile mașinistului să nu dea greș.

Dacă muzica lui Ștefănescu este reușită, cu atît mai bine pentru el; îmi va face o adevărată plăcere să-i procur librete de operetă pentru iarna viitoare. Vreau că, în ciuda reproșurilor violente ale ziarului *Independența*

[1] Reluarea *Concinei* avea să întîrzie pînă la 11 mai 1881.

și ale *Românului*, direcția ta să inaugureze feeria națională, marea dramă în versuri și opera comică românească [...].

Voi pleca tot miercuri seara, adică la 4 martie, însoțit de Paulina, care vrea [...] să asiste la premiera lui *Pepelea*" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori, Însemnări*, p. 46).

Perseverența lui Alecsandri de a asigura o prezentare cît mai strălucită feeriei sale avea la bază atît convingerea sa că *Pepelea* era mai presus de farsa *Sfredelul dracului*, care obținuse un mare succes de public, cît și dorința fierbinte de a da o ripostă atacurilor îndreptate de ziarele *Independența* și *Românul* împotriva lui I. Ghica, directorul Teatrului Național, ca și împotriva comitetului teatral condus de acesta și din care făceau parte T. Maiorescu și Alecsandri însuși. Acest comitet teatral avea să fie în curînd reorganizat, în urma plecării lui Ghica, numit ambasador al țării la Londra. Maiorescu și Alecsandri se vor retrage și ei. Evenimentul era comentat îndată, cu răutate și minimalizînd meritele scriitorului, de *Literatorul*, II, 1881, nr. 9, septembrie, p. 168), în *Cronica* semnată de T.M. Stoenescu: „Este locul, credem — spunea acesta — să vorbim și despre noua compunere a Comitetului teatral. Regretăm retragerea d-lui Maiorescu, fără a regreta însă și pe a d-lui Alecsandri: nu că dl. Alecsandri nu era un bărbat demn din toate privințele de a ocupa un asemenea scaun; dar d-nia sa locuia la țară și să interesa de teatru ori de cîte ori imaginațiunea sa fecundă da naștere la cîte o *Sînziana și Pepelea*. Să i-o spunem marelui bărbat: a fost cam egoist, și acest egoism să pronunță astăzi și mai mult, cînd ne putem da seama că măestrul nu și-a format singur nici un urmaș. Avut, înzestrat cu toate darurile, a trăit fericit și ne-a înduioșat ca o privighetoare la ale cărei accente ne uimim, dar nu plîngem".

Scîrbit de atmosfera de invidie și răutate de la București, care atinsese culmi nebănuite în urma premierii sale, la 6 aprilie în acest an 1881, cu marele premiu Herăscu-Năsturel al Academiei, scriitorul se retrage iarăși la Mircești, unde îl așteptau mai multe proiecte literare.

Solicitat de I. Negruzzi să-i trimită ceva pentru publicare în *Convorbiri*, poetul îi expediază *Sfredelul dracului* — „o piesă care s-a jucat cu mult succes în iarna trecută la București" — și *Pepelea*. Nu știm ce obiecții va fi avut Negruzzi, dar răspunsul lui Alecsandri la acestea pare destul de iritat: „Fă cu *Pepelea* și cu *Sfredelul dracului* ce-i găsi de cuviință. Ți le-am trimis numai și numai pentru că mi le-ai cerut" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 287).

Sînziana și Pepelea conținea, cum am văzut, aluzii transparente la starea socială și politică a țării, ceea ce explică ezitarea lui Negruzzi de a o publica. Ambele piese trimise de Alecsandri au apărut totuși în *Convorbiri*,

dar numai farsa — neutră — *Sfredelul dracului*, în acel an (XV, 1 noiembrie 1881, nr. 8, p. 297—312). *Sînziana și Pepelea* va fi publicată abia peste doi ani în paginile revistei (XVII, 1883, nr. 6, 1 sept. p. 201—216; nr. 7, 1 oct., p. 247—262; nr. 8, 1 nov., p. 293—299).

Deși Teatrul Național de la București va trece printr-o lungă perioadă de criză, cei mai buni actori părăsindu-l, feeria lui Alecsandri continua să se joace, în condiții destul de grele, pe care le zugrăvește Matei Millo într-o scrisoare adresată vechiului său prieten în noiembrie 1882: „...nu mi se dă nimic să joc — se plînge el — nici măcar vechile mele roluri, în care aș mai putea fi încă necesar acestui nenorocit teatru. Ah! da, foarte nenorocit, pentru că în clipa aceasta se găsește într-o mare neorînduială. D-na Romanescu a părăsit teatrul, Manolescu și Anicuța [Popescu] au părăsit de asemenea teatrul, iată-ne mai puțini cu trei primi interpreți și dintre cei mai buni.

De aceea Comitetul nu știe unde îi e capul! Este o neînțelegere, o anarhie, un întreg Babel în acest Teatru.

Am făcut zilele acestea două repetiții cu *Pepelea* și mă ocup serios de rolul meu... nu am jucat niciodată acest gen de caracter, voi încerca totuși să îl fac cît pot mai bine. Cred că vor să joace *Pepelea* duminica viitoare, 19 curent.

Te înștiințez numai că nu avem o Sînziană, Romaneasca nemaifiind în Teatru. Au dat rolul Dănească, căreia îi lipsesc exact calitățile cerute de rol: tinerețea și drăgălășenia. Numai Amalia ar putea juca convenabil acest rol" (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, p. 302).

Alarmat de imaginea sumbră a scenei naționale înfățișată de Millo, Alecsandri se grăbește să-i scrie lui Gr. Cantacuzino, directorul de atunci al Teatrului Național din București: „Aflu cu mirare risipirea trupei! — sună scrisoarea sa datată: „Mircești, 13 decembrie 1882" — Ce i-a apucat pe Romaneasca, pe Popeasca și pe Manolescu? Adevărații artiști nu părăsesc un teatru căruia îi datorează succesul și reputația lor. Purtîndu-se astfel, dovedesc că le pasă de arta dramatică și de progresul scenei naționale cît le pasă de o ciubotă veche [...].

Montați feeria *Pepelea*? Lăsînd la o parte orice amor propriu de autor, cred că ați avut o idee bună. Această ghidușie a adus și va aduce bani, distrînd în același timp publicul. Dar dacă Romaneasca lipsește pentru rolul Sînzianei, cui vă gîndiți să încredințați acest rol?

Trebuie o femeie frumoasă și care să producă un oarecare efect, atît prin ținuta sa, cît și prin cîntecul și jocul său, de aceea îl destinasem de la început lui Wellner [oum am văzut, dealtfel, indicat în manuscrisul piesei

rămas la I. Ghica — *n.n.*] [...]. Oricare alta afară de ea va fi, credeți-mă, nepotrivită în rolul Sînzianei și feeria va șchiopăta în chip neplăcut.

Dacă rolul este deja dat unei alte artiste, direcția are dreptul să i-l retragă atunci cînd autorul cere acest lucru" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 40).

Un lucru pare foarte curios în legătură cu *Sînziana și Pepelea*: faptul că Alecsandri n-a spus un cuvînt despre ea fratelui său, care află că a fost scrisă abia în octombrie 1883, cînd citește primele două acte apărute în *Convorbiri*.

„Nu mi-ai cerut niciodată părerea asupra *Sînzienei și Pepelea* — scrie Iancu Alecsandri fratelui său la 5 octombrie din acest an — și aceasta pentru un motiv foarte simplu: această feerie îmi era necunoscută. Acum nu mai este așa, *Convorbirile* din septembrie dau primele două acte și pot, după ce le-am citit în liniște — grație unei zile infernale care m-a făcut să rămîn în cameră — pot, spun, să-ți trimit «complimentul cel mai drăgălaș asupra *Sînzienei și Pepelea*».

Nu mi s-a părut că este nevoie să aștept ultimele acte pentru a-ți spune părerea mea asupra noii tale creații.

Încep prin a te asigura că rar am rîs la vreo lectură, așa cum am făcut-o citind, mai cu seamă, actul al doilea. Totuși nu mai rîd, vai! ca altădată!

În acest al doilea act, tipurile, atmosfera în care se mișcă, limba ea însăși, totul se ține și se leagă printr-o legătură prețioasă, mai cu seamă într-o feerie: veselia. Sînt sigur că scriind-o trebuie să fi rîs ca și cum am fi văzut interpretînd aceasta pe Sainville (Papură-Grenier, Păcală-Chalcas).

Exact așa am cetit eu piesa ta, m-am distrat la sfîrșit notînd cîteva găselnițe care, numai ele, ar fi făcut succesul unei comedii întregi în cinci acte a unuia din dramaturgii noștri (cu excepția lui Rosetti, care dovedește multă dibăcie în piesele sale și care va deveni cineva dacă va pătrunde ceva mai mult în spiritul și în dialectul popular).

Augustate este așa de bine găsit că într-o zi vor fi în stare, acolo, să-l adopte de-a binelea.

În politică, *pomelnicul partidelor* este foarte amuzant și se găsește cum nu se poate mai bine legat de *decorațiile zoologice*. Mărturisește că te-ai gîndit la prințul Dimitrie[1].

Cît privește aluziile, *Răscumpărarea baloanelor* este o adevărată capodoperă.

[1] Dimitrie Ghica (1816—1897), cunoscut sub numele de „beizadea Mitică", fiul fostului domn muntean Grigore Dim. Ghica; fost ministru și președinte al Senatului.

Rău progresiști, giumătate de împărăție fără ipotecă, Pepelea din botez sau de aiurea, verbul *aproximativești* etc., etc., toate acestea alcătuiesc o comoară de noutăți încîntătoare care, bine spuse, ar trebui să cucerească o sală" (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, p. 38).

Tăcerea păstrată de Alecsandri față de fratele său cu privire la *Sînziana și Pepelea* rămîne inexplicabilă, cu atît mai mult cu cît ei se văzuseră cu un an mai înainte, în mai 1882, cînd poetul se dusese în Franța pentru a participa la serbările felibrilor. De asemenea, corespondența lor fusese foarte susținută, în acest timp, schimbînd adesea între ei păreri asupra noii piese a lui Alecsandri, *Fîntîna Blanduziei*. Ba chiar, în acel mai 1882, poetul îl vizitase și pe Ion Ghica la Londra, unde pusese la cale, împreună cu Kingston, traducerea și reprezentarea pe o scenă londoneză a feeriei sale. Pe Beatty Kingston, publicist și om de teatru englez, Alecsandri îl cunoscuse cu ani în urmă la noi în țară, avîndu-l chiar oaspete la Mircești, în 1876, împreună cu Crawley, care urma să ia conoesiunea căilor ferate. În 1878, Kingston publicase traducerea în engleză a lui *Peneș Curcanul* și se afla în bune relații cu I. Ghica.

Alecsandri însă nu se va apuca decît în iarna anului 1883 de traducerea în limba franceză a piesei, după care Kingston urma să o traducă în engleză, pentru a încerca reprezentarea ei la Londra. Acest proiect nu s-a realizat, dar mai tîrziu poetul se gîndea să ceară lui Kingston să traducă în engleză piesa *Ovidiu*.

Momentul în care Alecsandri începe traducerea în franceză a feeriei sale este menționat în scrisoarea pe care o adresează lui I. Ghica, la 30 noiembrie 1883, de la Mircești, unde se instalase, ca de obicei, pentru iarnă. El zugrăvește mai întîi cadrul feeric în care se află, apoi își informează prietenul cu privire la proiectele sale:

„A nins o mare parte din noapte și azi-dimineață arborii grădinii, încărcați de fulgi de zăpadă, ofereau un spectacol încîntător. Iarna are și ea marile ei frumusețî, pentru cine este în stare să le aprecieze; cu toate acestea, trebuie să le admiri prin ferestrele unei camere încălzite. În ce mă privește, ador temperatura de afară scoborîtă la 16° sub zero, atunci cînd mă desfăt într-o atmosferă de 16° deasupra lui zero.

Acest timp este pentru mine un îndemn la lucru, îmi dă furnicături în degetele care țin condeiul, dar nu știu ce să scriu: pînă acum nimic nu a venit să pună stăpînirile pe creierul meu, pentru a-l face să clocotească.: Și, cu toate acestea, vreau să mă apuc de lucru. Ce fel de lucru? Ascultă descrierea pe care mi-ai făcut-o despre deschiderea Alhambrei [teatru din Londra — *n.n.*] mi-a dat ideea de a transpune în limba franceză feeria mea *Pepelea* și de a ți-o trimite, pentru a o înmîna lui Kingston. Am mai vorbit

cu el despre acest proiect și îl cred în stare de a-l pune în practică. Nu cunoaște oare el pe toți directorii de teatru, pe toți regizorii din Londra? Dacă piesa ar avea oarecare șansă de a fi montată acolo, aș veni eu însumi pentru a mă înțelege cu impresarul și traducătorul în limba engleză al acestei feerii. Noi trei și cu ajutorul tău am introduce schimbările cerute de scena engleză și i-am da dezvoltări potrivite cu mijloacele de care se dispune la Londra pentru o mare punere în scenă" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 339).

Peste cîteva zile îi scria iarăși lui Ghica despre mersul traducerii, în cursul căreia îmbogățea textul cu părți noi. Comparînd piesele reprezentate de obicei la Londra cu ale noastre, Alecsandri ajungea la concluzia că ultimele erau net superioare: „Am văzut unele feerii în timpul diverselor mele călătorii la Londra și, în afară de decoruri și de costume, mi-au părut atît de stupide, încît poți să apreciezi, prin comparație, piesele unuia dintre autorii noștri dramatici.

Actualmente la Alhambra *L'anneau d'or* intră, după cîte mi-ai spus, în aceeași categorie.

Aceasta mă încurajează să împing *Sînziana* înspre Londra; are unele părți originale, care ar putea pleda în favoarea sa, mai cu seamă dacă Kingston ar vrea să se ocupe de ea" (cf. scrisoare datată „Mircești, 3 decembrie 1883" — *ibidem*, p. 343—344).

Traducerea, cuprinzînd fragmente din actele I și V, se păstrează la Biblioteca Academiei R.S.R. — în ms. fr. 179, un caiet dictando, cu 21 file scrise de Alecsandri cu cerneală neagră, pe ambele fețe, cu ștersături și reveniri (cîteva file, numerotate la rînd, sînt legate greșit).

Lucrul la ea a fost curmat de răspunsul lui Kingston, care era de natură să stingă entuziasmul lui Alecsandri.

„Începusem traducerea *Sînzianei* — îi scrie el lui Ghica la 12/24 decembrie 1883 — și lucram la ea cu tragere de inimă, cînd răspunsul lui Kingston a venit să azvîrle un duș rece peste înflăcărarea mea.

Îmi spune că feeriile « nu mai au rost decît ca prolog sau *antipasto* la un soi de divertisment cu totul englezesc, care se numește pantomimă ». Este chiar fraza lui — nu o înțeleg prea bine... El adaugă că aceste pantomime-feerii cer dialoguri pline de culoare locală, de aluzii la politica și la evenimentele zilei.

Încă o frază care plutește în ceață.

Dar din tot ceea ce-mi spune înțeleg că, dacă îmi continui lucrul, va fi zadarnic, căci îmi va fi imposibil să-l împănez cu aluzii politice și actualități londoneze, transpuse în versuri, necunoscînd engleza și trăind în afara mișcării marelui oraș.

Numai Kingston, care face teatru, ar putea să preia această treabă, servindu-se de canavaua și chiar de dialogurile *Sînzienei*; ar obține astfel nu o feerie-pantomimă, dar o piesă de mare spectacol, în genul piesei *Călătorie în lună*, pe care am văzut-o împreună, cred, sau *Pădurea răbdării*, pe care am văzut-o cu Dimitrie [I. Ghica]. Kingston îmi cere totuși să-i trimit un scenariu... Tu ce crezi?" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori, Însemnări*, p. 60).

Nici proiectul făcut împreună cu compozitorul suedez Ivar Hallström (care compusese muzica pentru piesa *Neaga* de Carmen Sylva), de a face din *Sînziana* o operă comică, n-a fost realizat. Acesta îi scria lui Alecsandri la 30 ianuarie 1884 că era gata să înceapă lucrul:

„Tocmai sînt cîteva zile de cînd am terminat orchestrația pentru *Neaga*, așa că acum nu am nimic de făcut și, cum pentru mine lucrul este viața, vă rog să-mi trimiteți cît mai repede feeria dumneavoastră.

Îmi închipui că este în ea o bogăție de poezie și că melancolicele și suavele melodii ale țării dumneavoastră vor putea să-mi servească încă o dată ca mijloc de a face să vibreze unele corzi naționale [...].

Deci, trimiteți-mi piesa *de îndată*, cu poșta fulger, vă rog!

Nu este necesar, dealtfel, să pierdem din vedere încîntătorul proiect al unei opere comice (în stilul lui Scribe), eu lucrez repede, știți aceasta, mai cu seamă cînd voi avea ceva care să mă intereseze!" (cf. *Scrisori către Vasile Alecsandri*, p. 238).

Alecsandri se lecuise însă, după experiența cu Kingston, astfel că n-a mai dat curs acestei oferte. Cu Kingston a încercat și mai tîrziu o colaborare, îndeosebi pentru traducerea în engleză a unora dintre poeziile sale, cel puțin acest lucru se înțelege din cele scrise lui Ghica la 12/24 nov. 1884:

„ ...iată cîteva mici note asupra cuvintelor care încurcă pe Kingston:

odoleană — gentiane
romaniță — camomille sauvage
măzărele sau *măzărică* — pois de senteur
Pepelea — personaj din poveștile populare, reprezentînd spiritul șiret al poporului
catrință — un fel de șorț dublu, brodat cu culori strigătoare, pe care-l poartă țărăncile noastre.

Și acum vînt bun în pînzele galerei amabilului nostru traducător" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 143).

Poate că tot gîndul de a reprezenta pe o scenă străină feeria îl determina pe Alecsandri să ceară în 1888, de la Paris, unde se afla în calitate

de ambasador al României, volumul din *Convorbiri* în care apăruse *Sînziana*. „M-ai îndatori foarte mult — adresa el rugămintea lui Negruzzi, la 3 ianuarie 1888 — dacă mi-ai trimite volumul de *Convorbiri* în care se află tipărită feeria mea *Pepelea* și *Sînziana* și în așteptarea acestui prezent de Anul Nou te îmbrățișez" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 159).

După această dată nu mai avem știri despre intențiile scriitorului cu privire la *Sînziana și Pepelea*, pe care n-a publicat-o niciodată în volum.

VARIANTE

ms. 815 (A), ms. 4911 (B), Convorbiri literare, 1883 (C), ms. fr. 179, f. 1—21 (versiunea în limba franceză, reprodusă în *Addenda* volumului de față, p. 790 și urm.)

483 — *titlul* — *A*[*pe coperta exterioară*]: Poveste-feerie națională în 5 acturi; [*pe coperta interioară*]: Poveste națională în 5 acturi de V.A. 1880/*B*: Poveste-feerie națională în V acturi de D-nu V. Alecsandri / *C*: Feerie națională în 5 acte || **485**, 1—26 — *în B*:

PERSOANELE PIESEI	ARTIȘTI
PAPURĂ-ÎMPĂRAT	D-nu N. Hagiescu
SÎNZIANA, fata lui	D-na A. Romanescu
PÎRLEA-VODĂ	D-nu M. Mateescu
LĂCUSTĂ-VODĂ	„ St. Iulian
PĂCALĂ	„ I. Panu
TÎNDALĂ	„ L. Manovici
BABA RADA ZÎNA-LACULUI	D-ra A. Gavala
MAMA-PĂDUREI ZÎNA-CODRULUI	„ T. Pătrașcu
STATU-PALMĂ-BARBĂ-COT	„ D. Rașianu
IARNA	D-na A. Romanescu
CRIVĂȚUL	D-nu D. Popovici
ZORILĂ	„ C. Costescu
MURGILĂ	„ M. Dimitriadi
DASCĂLUL MACOVEI	„ I. Petrescu
TOMA	„ C. Davidescu
MĂRICA	D-ra A. Alecsandrescu
SAFTA	„ M. Ionescu
CRAINICUL LUI PAPURĂ	D-nu N. Basarabeanu
STOLNICUL LUI LĂCUSTĂ	„ A. Catapolu
PAHARNICUL LUI PÎRLEA	„ A. Moru

UN GENIU	D-ra L. Lăzărescu
2. GENIU	D-na E. Mateescu
UN URS ALB	D-nu Nicolau
O PASĂRE MĂIASTRĂ	D-na Tănăsescu

între r. 7—8, numai în A: ZMEUL || 14, 15 — *numai în C*: ZORILĂ, MURGILĂ || 17 — A, C: TOMA *[inițial în A*: MOȘ PIPIRIG || 19— *A, C*: SAFTA [*inițial în A*: CATRINA] || 20—27 — [*în A*:

MURGILĂ
ZIORILĂ
Doi crainici
Un stolnic
Un paharnic
1. geniu

II. geniu || **487**, 3 — *A*: (O / *B, C*: (Teatrul reprezintă o || 7 — *A*: TOMA [*anulat*: CATRINA] / *B, C*: TOMA || 8—9 — *A*: *adormit sub copaci* / *B, C*: *doarme* [...] *căsuță* || 10 — *A*: TOȚI / *B, C*: COR || 14 — *numai în B, C*: *(bis)* || **488**, 1 — *A*: TOȚI / *B, C*: COR || 27 — *A*: Ce boală o mai fi? / *B, C*: Dar [...] aceea ? || 31 — *numai în B, C*: oameni buni || **489**, 8 — *A*: Dar!... N-ai / *B, C*: Da! Ce? n-ați || 8 — *A, B, C*: mare [*inițial în A*: slab] || 10 — *A*: El mănîncă / *B, C*: El || 24 — *A*: maiestatea / *B, C*: augustatea || **490**, 3 — *A*: Să / *B, C*: O să || 9 — *A*: ceea... *(Arată casa din stînga.)* / *B, C*: aceea... || 20 — *A*:

TOȚI
(ieșind prin dreapta)
Ce secetă! ce foc!
Amar și vai de noi!
Avem lipsă de ploi
Și lipsă de noroc!

SCENA II / *B, C*: *(Repetă* [...] *dreapta.)* || 23—24 — *A*: fără căpătăi / *B, C*: venit [...] Românească || 28 — *A*: de / *B, C*: eu de || 29 — *numai în B, C*: ARIE || 31 — *A*: Copila / *B, C*: Copiliță || **491**, 3 — *A*: domnilor / *B, C*: împăraților || 7 — *A*: III / *B, C*: II || 9—10 — *A*: *iese pe pragul căsuții, sprijinindu-se pe o cîrjă; ea-i gîrbovită, stremțeroasă și* / *B, C*: *ea* [...] *zdrențuroasă* || 12 — *A*: bate gîndul / *B, C*: bat gîndurile || 14 — *A*: A / *B, C*: E || 15 — *A*: mătușă [...] de cele / *B, C*: mătușică [...] d-ale || 19 — *A*: bătrînețele / *B, C*: tinerețele || 22— *A*: Palmă cu Matahala-Uriașa. / *B, C*: Palmă. || 24 — *A*: horn / *B, C*: coș || 26 — *A*: crucea / *B, C*: toaca || 32 — *A*: mătușă / *B, C*: mătușică || 33 — **492**, 19 — *A*: de cînd se potcovea pricele cu 99 ocă de fer și sărea pănă-n cer și tot i se părea ușor... / *B, C*: Ascultă [...] ciupea. || 22 — *A*:

darul tinereții. / *B, C:* darul. ‖ 23 — *A:* ești [...] la față [*inițial:* de cum trebuia să fii] / *B, C:* că ești [...] la față ‖ 29 — *A:* de / *B, C:* o jiganie din ‖ 33 — *A: trăgîndu-l* / *B, C: îl trage* ‖ **493**, 7 — *A:* vrea să plece / *B, C:* pleacă ‖ 8 — *A:* înziuatule... Vai / *B, C:* vai ‖ 11 — *A:* călcăile... *(Apucă spre pădure.)* / *B, C:* călcăiele... ‖ 12 — *A: sărind într-un* / *B, C: sare-ntr-un* ‖ 14 — *A: pintre copacii de lîngă căsuță și dispar* / *B, C: și intră* ‖ 15 — *A:* IV / *B, C:* III ‖ 16 — *A: CRAINICUL, SERVITORI, OSTAȘI* / *B, C: SERVITORI și OSTAȘI* ‖ 17 — *A: în* / *B, C: sub* ‖ 18 — *A: intră din stînga* / *B, C: vine alergînd și* ‖ 19 — *A: lăcustă; el vine alergînd* / *B, C: lăcustă* ‖ 21—22 — *A:* să-mi [...] de crainic... *(Strigă.)* / *B, C:* eu să-mi [...] mea. *(Strigînd.)* ‖ 23 — *A: pănere cu merinde* / *B, C: merinde* ‖ 24—25 — *A:* TOȚI / *B, C:* COR *(de lăcuste)* ‖ 30—31 — *A: Întind o masă în dreapta și așează pe ea mulțime de ulcele cu mîncări, garafe, potire etc.* / *B, C: Așază [...] potire* ‖ **494**, 2 — *A: curteni slabi ca dinsul* / *B, C: curteni* ‖ 9 — *A: (cu satisfacere):* Bine, stolnice / *B, C:* Stolnice ‖ 12 — *A: se pune* / *B, C: șede* ‖ 13 — *A:* de la curcani / *B, C:* A!... de la curcan ‖ 15 — *A: (Cătră* / *B, C:* cinci [...] *(La* ‖ 18 — *A:* priviți-mă mîncînd / *B, C:* priviți [...] mănînc ‖ 23 — *A: mîncînd lacom* / *B, C: lacom, mîncînd* ‖ 25 — *A: (Mirosind.)* Ce / *B, C:* Ce ‖ 26 — *A:* Ce arom! *(Către suită.)* / *B, C: (mirosindu-le)* ce arom! *(Suitei.)* ‖ 31 — *A: (Mănîncă.)* Dar ce s-aude?

N.B. (Răsună în stînga / *B, C:* dar ce s-aude?...

(Afară ‖ **495**, 3—4 — *A: pe lîngă Lăcustă-Vodă.)* / *B, C: lîngă [...] lungă.)* ‖ 5 — *A:* III / *B, C:* IV ‖ 6 — *A: Cei dinainte [...] UN CRAINIC* / *B, C: Aceiași [...] CRAINICUL* ‖ 7 — *A: OSTAȘI (toți îmbrăcați în roș, intră prin stînga)* / *B, C: și OSTAȘI [...] roș)* ‖ 8 — *A: (purtînd un steag roș, intră alergînd și strigînd)* / *B, C: (viind [...] scenă)* ‖ 9 — *A:* sosește / *B, C:* că sosește ‖ 12 — *A:* PAHARNICUL și SERVITORII / *B, C:* COR ‖ 14 — *A:* îmbujorat / *B, C:* și-mbujorat ‖ 18 — *A: urmat de ostașii lui. El e gras, aprins la față și turbat de sete)* / *B, C: El [...] față)* ‖ 19 — *numai în B, C:* ARIE ‖ 33 — *A: Văzînd* / *B, C: Vede* ‖ 34 — *A: spre* / *B, C: la* ‖ **496**, 1 — *A:* LĂCUSTĂ *(ridicînd furculița)* / *B, C:* LĂCUSTĂ ‖ 4 — *numai în B, C: (Îl [...] furculița.)* ‖ 14 — *A: (mîndru):* Eu? Sînt / *B, C:* Eu sînt ‖ 18—19 — *A:* meu? / *B, C:* meu de moarte? ‖ 21 — *A: Întinde* / *B, C: Dă* ‖ 23 — *A: (asemine):* Și / *B, C:* Și ‖ 26 — *A: (așezîndu-se la masă)* / *B, C: (șede)* ‖ 27 — *A:* năsele / *B, C:* năselnic ‖ 28 — *A: (mîncînd):* Ba / *B, C:* Ba ‖ 31 — *A: (posomorîndu-se)* / *B, C: (posomorît)* ‖ **497**, 4 — *A: (sculîndu-se)* [...] e prin urmare / *B, C: (se scoală)* [...] dar e ‖ 10—11 — *A, B, C:* certele voastre [*inițial în A:* lupte] ‖ 11 — *A:* Noi / *B, C:* și noi ‖ 17 — *A:* PÎRLEA / *B, C:* PÎRLEA *(asemenea)* ‖ 24 — *A:* că sîntem / *B, C:* sîntem ‖ 35 — *A: fără a se mișca* / *B, C: nemișcîndu-se* ‖ 37 — *A: stînd* / *B, C: stă* ‖ **498**, 1 — *A:* VI / *B, C:* V ‖ 2 — *A: Precedenții* / *B, C: Aceiași* ‖ 3 — *A: în parte* / *B, C: aparte* ‖ 5 — *A:* PÎRLEA *(către stolnic)* / *B, C:* PÎRLEA ‖ 7 — *A: (Stolnicul, paharnicul și oamenii lor se reped de pun mîna pe Pepelea.)* / *B, C: (Toți [...] apucă.)* ‖ 9 — *A: (trăgîndu-l de braț)* / *B, C: (trăgîndu-l)* ‖ 14 — *A:* om / *B, C:* calendar ‖ 17 — *A: în parte* / *B, C: aparte* ‖ 19 — *A: (cu glas tare):* Poți? / *B, C: (tare):* Poți, mă? ‖ 20 — *A:* chiar și / *B, C:* și ‖ 22 — *A:* Prea / *B, C:* Nu, că-i prea ‖ 25 — *A: (În parte.)* / *B, C: (Aparte.)* ‖ 26—27 — *A: (Servitorii strîng masa și fură merindele cîte au mai rămas.)* / *B, C: (Servii [...] masă.)* ‖ 31 — *A:* Te / *B, C:* știi că te ‖ 32 — *A:* și hai / *B, C:* s-aidem ‖ 35—36 — *A: intră în pădure.)* / *B, C: dispar în pădure cîntînd.)* ‖ **499**, 1 — *A:* TOȚI / *B, C:* COR ‖ 2 — *A:* voioși / *B, C:* cu toți ‖ 6 — *A:* VII / *B, C:* VI ‖ 7 — *A: MĂRICA, SAFTA [anulat: CATRINA]* / *B, C: MĂRICA* ‖ 9 — *A: vin* / *B, C: care vin* ‖ 30 — *A: (Privesc la grupul femeilor.)* / *B, C: (Arătînd femeile.)* ‖ **500**, 2—3 — *numai în B, C:* BĂRBAȚII [...] *țipete.)* ‖ 8 — *A:* degrabă / *B, C:* printr-însa ‖ 9 — *A:* babă / *B, C:* dînsa ‖ *între r. 10—11 — numai în A: (Barbații se raped spre grupul femeilor, care se retrag spariete deoparte.)* ‖ *între r. 15—16 — numai în A:* Pe dinsele, măi!

(Luptă între barbați și femei. Țipete.) ‖ 16 — *A:* VIII / *B, C:* VII ‖ 17 — *A: Precedenții* / *B, C: Aceiași* ‖ 24 — *A: prind pe Rada și o ridică pe* / *B, C: apucă [...] luînd-o-n* ‖ **501**, 1 — *A:* IX / *B, C:* VIII ‖ 2 — *A: Precedenții, PEPELEA (alergînd* / *B, C: Aceiași, PEPELEA (aleargă* ‖ 8 — *A:* sfrijitule. *(Îl resping.)* / *B, C:* mă sfrijitule. ‖ 11 — *A:* țincule / *B, C:* țingăule ‖ 14 — *A:* Na / *B, C:* mă, na ‖ 18 — *A:* ghijilic? / *B, C:* ghigilic? asta... ‖ 23 — *A, B, C:* jidanii [*în A, anulat:* RADA: Nu te da, Pepeleo!...

PEPELEA] ‖ 24 — *A: în mijlocul scenii, legat* / *B, C: legat* ‖ 25 — *A:* COR DE ȚĂRANI [*spațiu liber în ms., probabil pentru textul corului*] *(Țăranii* / *B, C: (Țăranii* ‖ 26 — *A: Baba Rada în brațe, se îndreaptă spre ac ca să o înece.)* / *B, C: tată [...] ea.)* ‖ 27 — *A:* bătrînă / *B, C:* babă ‖ 33—34 — *A: (Aruncă pe Rada în apă.)*

N.B. (Deodată / *B, C: (O[...] deodată* ‖ 36 — *A:* Acum umflați-l / *B, C:* De-acum umflați ‖ **502**, 1 — *A: N.B. (Furtună* / *B, C: (Începe furtună* ‖ 2 — *A: fulgere.)* / *B, C: prelungite.)* ‖ 10 — *A: dreapta.)* / *B, C: dreapta spărieți.)* ‖ 11 — *A:* X / *B, C:* IX ‖ 12 — *A: iese din căsuță cu brațele dezlegate* / *B, C: ieșind din căsuță* ‖ 16 — *A: Merge la* / *B, C: La* ‖ 23 — *A: copacii codrului din fund* / *B, C: copaci, în fund* ‖ 24 — *A: în* / *B, C: și în* ‖ 28 — *A:* XI / *B, C:* X ‖ 29 — *A: Zîna-Laculuĭ* / *B, C:*

zînă || **503**, 1 — *A*: *În fiecare se arată cîte o zînă; ele* / *B, C*: *zînele ieșe de* || 5 — *A*: ZÎNA-LACULUI / *B, C*: ZÎNA || 10 — *A*: *Iese* / *B, C*: *Zîna, ieșind* || 25 — *A*: *orchestrului.)*

(Cortina cade). / *B, C*: *orchestrei* [...] actului I) || 28 — *A*: Sala tronului în palatul / *B, C*: Teatrul [...] tronului || 29—30 — *A*: Tron / *B, C*: un tron || 31 — *A*: Ușă / *B, C*: o ușă || **504**, 2 — *A*: pe o / *B, C*: pe || 13 — *A*: *fluierul, cîntă* / *B, C*: *fluierul* || 24 — 32 — *numai în B, C*: II [...] curat. || 33 — *A*: *Vrea* / *B, C*: *El vrea* || **505**, 4 — *A*: *și pe* / *B, C*: *pe* || 7—8 — *A*: maiestatea / *B, C*: augustatea || 15—16 — *A*: a maiestății sale!... *(Schimbînd tonul.)* Și am și ceva foloase, poreclite ghețuri de gurele invidioase, locmale grăsuțe pe care din nenorocire trebuie să le împart cu / *B, C*: al augustății [...] pe || 20—21 — *A*: N-au primit pișicherul / *B, C*: dar n-a primit... || 25 — *A*: bătrînețile, căci s-a culcat odată cu găinele / *B, C*: bătrînețele. || 27 — *A*: cu care din nefericire sînt obligat să împart tot ce agonisesc... Cum / *B, C*: cum || **506**, 2 — *A*: *(închinîndu-se)*: A maiestății / *B, C*: *(înclinați)*: Al augustății || 3 — *A*: Bun / *B, C*: Bine || 5 — *A*: Cum? Ce / *B, C*: Ce milion? Care || 6—9 — *A*: De la concesionarii baloanelor.

TÎNDALĂ: Da de unde ai și aflat-o, moțpane?

PĂCALĂ: E scris pe vîrful nasului excelenției-voastre, coțcarule.

TÎNDALĂ: Ce spui?... Se vede? *(Își freacă nasul.)*

PACALĂ: Degeaba îl freci; nu se șterge pînă ce nu mi-i da partea mea. / *B, C*: Care [...] ad-o... || 10 — *A*: astă dată milionul întreg / *B, C*: milionul ăsta || 11 — *A*: la anul alt milion ție / *B, C*: alt milion la anul || 12 — *A*: Cum asta? prin ce ohip? / *B, C*: Cum? || 13—14 — *A*: Prin răscumpărarea baloanelor. / *B, C*: *(ii* [...] baloanelor. || 15—16 — *numai în B, C* || 18—19 — *A*: Adă jumătatea...

TÎNDALĂ: O jumătate de milion? Uf! Avan mai ești!

PACALĂ: Așa mi-e crasisul.

TÎNDALĂ: Fie! îmi place să te am tovarăș la cîrma statului pentru că ești priceput la treabă și... gros de obraz.

PACALĂ: Asta-i deviza noastră... Adă banii.

TÎNDALĂ: Să vii mai apoi la mine acasă să împărțim. / *B, C*: adă! [...] urmă, || 22 — *A*: Dar / *B, C*: O fi || 24 — *numai în B, C* || 25 — *A*: TÎNDALĂ / *B, C*: PACALĂ || 26 — *A*: împărați / *B, C*: toate împărățiile || 27 — *A*: astă / *B, C*: această || 28-29 — *A*: PACALĂ: O știu; și / *B, C*: TÎNDALĂ: O știu.

PACALĂ: Și || 32 — *A*: împăratul [...] împăratul / *B, C*: craiul [...] craiul || 37 — *A*: că ne-om căpăta [*inițial*: căptuși] cu / *B, C*: c-om căpăta || 38 — *A*: nu / *B, C*: iar nu || **507**, 5 — *A*: uniformelor / *B, C*: livrelei ||

8—9 — *numai în B, C*: *(Papură [...] scufă.)* || 11 — *A*: *PACALĂ, TÎNDALĂ, PAPURĂ (în halat, papuci galbini și coroană peste scufă)* / *B, C*: *Aceiași, PAPURĂ* || 13 — *A*: PAC. și TÎND. [...] maiestatea-voastră / *B, C*: AMÎNDOI [...] augustate. || 19 — *A*: Maiestate / *B, C*: Măria-ta || 21 — *A*: Auguste / *B, C*: Augustate || 28 — *A*: maiestatea / *B, C*: augustatea || 34 — *A*: maiestății / *B, C*: augustății || **508**, 1 — *A*: augustule / *B, C*: augustate || 9 — *A*: maiestății / *B, C*: augustății || 21 — *A*: maiestate / *B, C*: augustate || 24 — *A*: *desfășură o hîrtie lungă de un metru* / *B, C*: *desfășurînd o hîrtie lungă* || 33, 35, 38 — *A*: *Citește.* / *B, C*: *Citind.* || **509**, 2 — *A*: *Citește.* / *B, C*: *Citind.* || 21 — *A*: în / *B, C*: cu || 31 — *A*: De ce nu?... dar de ce să-l trîntim?... și / *B, C*: și || 37 — *A*: *(În parte.)* / *B, C*: *(Aparte.)* || **510**, 10 — *A*: Cîți / *B, C*: Cîți pipărușî || 11 — *A*: Început-au / *B, C*: Au început || 17 — *A*: ceremonia / *B, C*: ceremonialul || 22 — *A*: *Se închină și iese prin dreapta.* / *B, C*: *Ieș închinîndu-se.* || 25—26 — *A*: decis / *B, C*: hotărît || 27 — *A*: *mică* / *B, C*: *o* || 33 — *A*: *Schimbînd* / *B, C*: *Schimbă* || **511**, 3 — *A*: *de sărută pe tatăl său* / *B, C*: *de-l sărută* || 10 — *A, B, C*: d-ta [*inițial în A*: tine] || 13 — *A*: casa mea / *B, C*: casa... || 17 — *A*: S-a schimbat lumea / *B, C*: S-au schimbat lucrurile || 20-*A*: just / *B, C*: drept || 29 — *A*: în / *B, C*: într-o || **512**, 5 — *A*: primești / *B, C*: primim || 8 — *A*: Pupă-mă / *B, C*: Pupă-mă frumos... Pupă-mă || 9 — *A*: *O sărută și* / *B, C*: *După ce-o sărută* || 10 — *A*: de pare ruptă / *B, C*: ruptă || 13 — *A*: SÎNZIANA / *B, C*: SÎNZIANA *(singură)* || 16, 21—22, 29 — *numai în B, C* || 25 — *A*: Zice / *B, C*: Spune || 35 — *A*: inima-mi / *B, C*: inima || **513**, 1—2 — *A*: *Cade pe gînduri.* / *B, C*: *Stă gîndind.* || 8—9 — *A*: *(Văzînd Zmeul, vrea să fugă.)* A!! / *B, C*: *(Vede* [...] *fugă.)* || 15 — *A*: *îngrozită* / *B, C*: *cu groază* || 20 — *A*: *(amenințător)*: Vino. *(Face un pas în scenă, întinzînd mîna spre Sînziana.)*

(Pepelea apare sub arcade.) / *B, C*: Vino [...] *ea.)* || 22 — *A*: *SÎNZIANA, ZMEUL, PEPELEA* / *B, C*: *Aceiași* [...] *arcade)* || 25 — *A*: *(cu dispreț)*: Ce / *B, C*: Ce || 27 — *A*: *ridicînd* / *B, C*: *ridică* || 30 — *A*: *deodată încremenit. El* / *B, C*: *încremenit* || 31 — *A*: *dar brațu-i cade* / *B, C*: *și-i cade brațul* || **514**, 8 — *A*: Frumos. *(Este adîncită pe gînduri.)* / *B, C*: Frumos. || 16—17 — *A*: *și mai mulți personagi din toate părțile lumei* / *B, C*: *(mai* [...] *fantastice)* || 18 — *A*: *N.B. (Fanfare în curte. Ușele din* / *B, C*: *(S-aude* [...] *ușile-n* || 20 — *A*: *ei sînt* / *B, C*: *și* || 32—33 — *A*:

PÎRLEA *(dînd busta în sală)*: Unde-i, să o sorb cu ochii?

LĂCUSTĂ *(asemine)*: Unde-i, să o mănînc cu ochii?

PACALĂ: Puțină răbdare... Iată... Maiestatea-sa se înaintează!

N.B. (În sunetul unui marș triumfal, Papură, cu hlamidă aurită și cu coroană, intră / *B, C*: *(În* [...] *aurită* || **515**, 2 — *A*: *de o* / *B, C*: *de* || 3 — *A*: *tronul lui Papură* / *B, C*: *tron* || 4 — *A*:

SCENA IX

PRECEDENȚII, PAPURA, SÎNZIANA (cu suita lor)

COR / *B, C:* COR ‖ 15 — *A:* PAPURĂ / *B, C:*

SCENA IX

Aceiași, PAPURĂ cu SÎNZIANA ‖ 18 — *A:* dintre / *B, C:* din ‖ 21 — *A:* este / *B, C:* e ‖ 23—25 — *A:* Amin și pururea și în vecii vecilor!... Pacală, te numesc mareșal [*inițial:* șambelan] / *B, C:* Acum [...] mareșal ‖ 27 — *A:* Maiestatea / *B, C:* Măria ‖ 34 — *A:* care alergau după noi, și... / *B, C:* ha, ha, ha! ‖ **516,** 2 — *A: Arătînd* / *B, C: Arată* ‖ 3 — *A:* tac, / *B, C:* tac, tac. ‖ 11 — *A: Tîndală, încet* / *B, C: Tîndală* ‖ 13 — *A:* maiestate / *B, C:* auguste ‖ 15 — *A:* Maiestatea / *B, C:* Măria ‖ 20 — *A: zîmbind* / *B, C: posomorît* ‖ 21 — *A:* Ce / *B, C:* A apus!... Ce ‖ 25 — *A: îngenunchează dinaintea* / *B, C: asemenea și el îngenunche* ‖ 30 — *A:* ochiumi / *B, C:* ochii-mi ‖ 32 — *A: încet:)* Ce / *B, C:* Ce ‖ **517,** 1 — *A:* maiestate / *B, C:* augustate ‖ 11 — *A: (În parte.)* / *B, C: (Aparte.)* ‖ 13 — *A:* Tîndală, / *B, C:* Tîndală... ăsta ‖ 15 — *A: cătînd* / *B, C: cată* ‖ 18 — *A:* nu / *B, C:* nu mai ‖ 25 — *A:* maiestate. *(Îngenunchează dinaintea Sînzianei și* / *B, C:* augustate. ‖ 31 — *A:* să deie / *B, C:* să-mi dea ‖ 35 — *A: în parte* / *B, C: aparte* ‖ 37 — *A: Pe pragul ușii din dreapta apare Pepelea.* / *B, C: Apare* [...] *dreapta.* ‖ **518,** 2 — *A: Precedenții* / *B, C: Aceiași* ‖ 4 — *A:* a / *B, C:* de a ‖ 10 — *A: îmblînzindu-se* / *B, C: îmblînzit* ‖ 18—19 — *A: psișee mare)* / *B, C: oglindă* [...] *aurită)* ‖ 22 — *A:* maiestatea / *B, C:* augustatea ‖ 35—36 — *A:* împărăție? / *B, C:* împărăția mea? **519,** 10 — *A:* maiestate / *B, C:* augustate ‖ 17 — *A:* Maiestate / *B, C:* Sire ‖ 21 — *A:* pe vro / *B, C:* pe ‖ 25 — *A: în parte* / *B, C: aparte* ‖ 26 — *A: (În fața scenii, către* / *B, C: (Către* ‖ 29 — *A: (Se îndreaptă spre arcade și iese pe terasă* / *B, C: (Iese printre arcade* ‖ 30 — *A:* damele curtei / *B, C:* damele ‖ 34 — *A:* sînt, maiestate / *B, C:* sînt ‖ **520,** 5 — *A:* mirează / *B, C:* uită ‖ 6 — *A: (În parte.)* / *B, C: (Aparte.)* ‖ 8—9 — *A:* PAC. și TIND.: Maiestate? PAPURĂ: Priviți-vă în oglinda asta ca să vă videți mutrele. / *B, C:* ian [...] frumoși. ‖ 22 — *A: (în parte)* / *B, C: (aparte)* ‖ 25 — *A:* maiestate / *B, C:* augustate ‖ 31 — *A:* O / *B, C:* A!... o ‖ 34 — *A: rîzînd* / *B, C: rîde* ‖ 37 — *A:* Un curcan! *(Oglinda reflectează un curcan umflat în pene.)* / *B, C: Oglinda* [...] curcan! ‖ **521,** 5 — *A:* mirez / *B, C:* uit ‖ 8 — *A:* Asta-i o / *B, C:* Asta-i ‖ 12 — *A:* Maiestate... / *B, C:* Aici. ‖ 15 — *A: din* / *B, C: de la* ‖ 16 — *A: (în parte):* Acu să te văd ce poți, fluierașule... / *B, C: (aparte)* [...] poți. ‖ 19 — *A:* strechiata. / *B, C:* de streche. ‖ 29 — *A:* cortului!... / *B, C:* cortului, la bătrînețe ‖ 32 — *A:*

Precedenții / *B, C: Aceiași* ‖ 34 — *A: N.B. (Tipete de femei pe terasă.)* / *B, C:* DAMELE *(dau țipet afară):* A! ‖ **522,** 12 — *A:* au apucat-o / *B, C:* a luat-o ‖ 13 — *A:* dus, s-a dus... / *B, C:* dus... ‖ 14 — *A:* s-a dus, unde / *B, C:* unde ‖ 16 — *A: (strigînd)* / *B, C: (tare)* ‖ 22 — *A:* ce cascați / *B, C:* a?... ce ați căscat ‖ 23 — *A:* Săriți cu toții la goană după el!

(Țăranii înghesuiesc terasa.)

PAPURĂ *(scoțînd paloșul* / *B, C:* La[...] *și* ‖ 31 — *A:* Eu / *B, C:* la goană. Eu ‖ 40 — *A:* (Cortina cade.) / *B, C:* (Sfîrșitul actului II.) ‖ **523,** 2 — *A:* O / *B, C:* Teatrul reprezintă o ‖ 16 — *A: (iese de după tufar și ascultă)* / *B, C: apoi* ZÎNA-CODRULUI ‖ 13—16 — *A:* Iar au început bocetele celor închiși în trunchii copacilor prin farmecile Zînei-Codrului. Iată în ce hal i-a adus amorul lor pentru ea... Ce zînă răutăcioasă!... / *B, C:* Ian [...] copac ‖ 17—21 — *A:* Statu-Palmă-Barba-Cot, care am avut îndrăzneală a trece prin padurea asta, m-a prins, m-a osîndit a sta sub tufariul ăsta plin de vespi și mi-a luat zălog iepurașul meu cel schiop care mă purta calare prin lume... Sărmanul!... l-a fi mîncat ostropel!... Dar iaca zîna... Să nu mă vadă... / *B, C:* unchești [...] moșule... ‖ *între v. 21—22, în A:* SCENA II ‖ 22 — *A: vine* / *B, C: care vine* ‖ 29 — *A:* Pădureanca / *B, C:* Mama-Pădurei ‖ 34—35 — *A:* invidios / *B, C:* invidios jurnalist ‖ **524,** 2—3 — *A:* și alți mulți.

CORUL

Soartă crudă, viața-amară!
Scoate-ne din trunchi afară,
S-avem parte de lumină
Și de tine, dulce zînă!

ZÎNA / *B, C:* în tufarul [...] *repetă.)* ‖ 7 — *A:* III / *B, C:* II ‖ 8 — *A: abătut* / *B, C: și abătut* ‖ 12 — *A: oftează cu capul plecat.)* / *B, C: oftează):* Ha! ‖ 14 — *A: oftează și clatină din cap.)* / *B, C: dă din cap):* Ha! ‖ *între v. 23—24 — în A:*

O copiliță cu mîna-i albă
Pe mine, soro, m-a prins de nas,
Și lîng-această minune dalbă
N-am nici putere, nu am nici glas.
Credeam odată că cel mai tare
Și cel mai mare pe lume-s eu...
Ce nerozie!... O fată mare
E mai zmeoaică decît un zmeu! ‖ 31 — *A:* mănînc / *B, C:* mănînc, nici beau ‖ 33 — *A: (oftînd greu)*: Înamorat / *B, C:* Înamorat ‖ 34 — *A: (îngrijită):* Lulea? / *B, C:* Lulea? ‖ **525,** 8 — *A:* i-aș fi / *B, C:*

aș fi || 20 — *A*: i-am / *B, C*: am || 30 — *A*: înainte... Atunci... / *B, C*: înainte... || **526**, 1—8 — *numai în B, C [în A, aceste versuri sînt plasate mai înainte]* || 13 — *A*: secat ca de lungoare / *B, C*: secat || 19—20 — *A*: și-a schimbat penele pentru ca să se coțofenească între celelalte paseri. El mi-a adus vestea. / *B, C*: Un [...] coțofănească. || 32—33 — *A*: *N.B. (Se aude zgomot de oameni în stînga.)* / *B, C*: *(În* [...] *oameni.)* || 37 — *A*: *fugind* / *B, C*: *fuga* || 38 — *A*: ZÎNA *(privindu-l)* / *B, C*: ZÎNA || **527**, 1 — *A*: IV / *B, C*: III || 4 — *A*: *toți* [...] *prin* / *B, C*: *toți sînt* [...] *din* || 5 — *A*: *obosiți* / *B, C*: *obosiți de drum* || 14 — *A*: maiestate / *B, C*: auguste || 23 — *A*: și / *B, C*: Dar adică || **528**, 3 — *A*: *spaimă* / *B, C*: *frică* || 4 — *A*: fie / *B, C*: fie oare || 7 — *A*: *ascunzîndu-se* / *B, C*: *se dă* || 13 — *A*: zmei ascunși / *B, C*: zmei || 14 — *A*: PAC. și TÎND. / *B, C*: AMÎNDOI || 16 — *A*: marinimos / *B, C*: marinimos cu voi || 18 — *A*: PAC. și TÎND. *(unul către altul)* / *B C*: AMÎNDOI || 21 — *A*: *către ostași* / *B, C*: *ostașilor* || 23 — *A*: îmi întindeți / *B, C*: întindeți-mi || 24—25 — *A*: *între culisele din dreapta.)* / *B, C*: *în* [...] *culise.)* || 26 — *A*: în / *B, C*: pe || 27 — *A*: *Ieșind* / *B, C*: *Iese* || 28—29 — *A*: *(Iese cu toții prin dreapta.)* / *B, C*: *(Iese-n* [...] *scenei.)* || 30 — *A*: *V*/*B, C*; IV || **529**, 15 — *A, B*: *țințari mari* / *C*: *țințari* || 18 — *A*: roi / *B, C*: soi || 21 — *A*: *cu* / *B, C*: *o* || 27 — *numai în B, C*: *(Își* [...] *obraz.)* || 39—40 — *A*: *examinînd desimea codrului și apărîndu-se de țînțari* / *B, C*: *apărîndu-se* [...] *codrului* || **530**, 4 — *A*: și să / *B, C*: Să || 6 — *A*: *(îmbrățișîndu-l)* / *B, C*: *(luîndu-l în brațe)* || 8—11 — *A*: Cît am fost la putere, tovarăși, ți-am mîncat 600 000 lei noi din partea ce ți se cuvinea.

PACALĂ: Ghidi, hoț bătrîn!... dar te iert, că și eu ți-am mîncat ție vro 800 000... tot noi.

TÎNDALĂ: Al pișicherule... asta nu-i delicat... însă... / *B, C*: Am [...] chit... || 17—*A*: *răpide* / *B, C*: *amîndoi* || 31—*A*: VI / *B, C*: V || 32—*A*: *suita sa* / *B, C*: *suita* || 33 — *A*: v-ați și / *B, C*: v-ați || **531**, 5—11 — *numai în B, C*: COR [...] ha! || 18 — *A*: VII / *B, C*: VI || 19 — *A*: *Precedenții, ZÎNA-CODRULUI (apare în capătul aleei)* / *B, C*: *Aceiași, ZÎNA-CODRULUI* || 27 — *A*: putea / *B, C*: pute d-ta || 30 — *A, B, C*: Tîndală [*inițial în A*: Pacală] || **532**, 3—4 — *numai în B, C*: *(Arată pe Tîndală.)* || 5, 9 — *A*: *în parte* / *B, C*: *aparte* || 7 — *A*: *(arătînd pe Păcală)*: Și a d-sale. / *B, C*: Și [...] *Păcală)* || *între v. 8—9 — în A*:

TOȚI

(rîzînd)

Ce nas roșcovan!
Să juri că-i curat
Morcov degerat
Sau muc de curcan.
Ha, ha, ha, ha, ha,
Ha, ha, ha, ha, ha,

(Pleacă spre alee.) || 11 — *A*: *(Dispar în codru.)* / *B, C*: *(Iese* [...] eto.) || 12 — *A*: VIII / *B, C*: VII || 13 — *A*: VODĂ *(vine răpide din stînga)* / *B, C*: VODĂ || 14—15 — *A*: *(singur)*: S-a dus zîna cea nempacată / *B, C*: *(ieșind* [...] Pădurei || 15 — *A*: Iii!... cînd / *B, C*: Cînd || 18 — *A*: nu mă pot mișca nici măcar de-aici pînă colo / *B, C*: iepurașul [...] sărmanul || 20 — *A*: *ascunde în tufari* / *B, C*: *pune sub tufă* || 26 — *A*: *(Lui Statu-Palmă care e culcat.)* Moșule / *B, C*: Moșule || 34 — *A*: *(Se pleacă și strigă.)* [...] zărit / *B, C*: *(Strigă.)* [...] văzut || 36 — *A*: *Strigă* / *B, C*: *(Tare* || **533**, 3 — *A*: *Statu-Palmă și* / *B, C*: *el* || 21 — *A*: *(bătîndu-l* / *B, C*: *(îl bate* || 24 — *A*: *chipurile* / *B, C*: *părțile* || 35 — *A*: *(rîde cu hohot)* / *B, C*: Ha! ha! ha! *(Rîde.)* || **534**, 1 — *A*: IX / *B, C*: VIII || 7 — *A*: ce mă / *B, C*: ce să mă || 10 — *A*: X / *B, C*: IX || 12 — *A*: și PACALĂ [...] *lupi* / *B, C*: PĂCALĂ [...] *lup* || 15 — *A*: *Pîrlea.)* / *B, C*: *Pîrlea-Vodă* [...] *broaștele.)* || 16 — *A*: TOȚI *(imitînd broaștele)* / *B, C*: COR || 17—19 — *A*:

Ua ca, ca, ca, ua, ca, ca,
[*anulat*: Am pățit-o, iaca-așa]
Ua ca ca ca, ua ca ca,
Ua ca ca ca, ua ca ca. / *B, C*: Ua [...] ca. || 29 — *A*: *urechea* / *B, C*: *urechile* || 30 — *A*: în / *B, C*: învățatul în || 31—33 — *A*:

TOȚI

Ua ca ca ca, ua ca ca.
[*anulat*: Am pățit-o, iaca-așa.]

N.B. (Zîna-Codrului se arată. Papură cu toți ai lui dispar în pădure.) / *B, C*: ZÎNA [...] *buratici.)* || **535**, 1 — *A*: XI / *B, C*: X || 4, 5, 30 — *A*: *în parte* / *B, C*: *aparte* || 7 — *A*: mîncat / *B, C*: mîncare || 8 — *A*: *Tare și grațios.* / *B, C*: *Grațios.* || 11 — *A*: cheamă. / *B, C*: cheamă, taică. || 25 — *A*: și / *B, C*: hai || 31 — *A*: *și apropiindu-se* / *B, C*: *ș-apropiat* || **536**, 7 — *A*: ZÎNA *(uimită)* / *B, C*: ZÎNA || 25 — *A*: mi-e crasisul. [*inițial*: -s din născare] *(Deschizînd* / *B, C*: mi-i crasisul. *(Deschide* || 29 — *A*: *înaintînd și atingîndu-l cu* / *B, C*: *înaintează* [...] *o* || 37 — *A*: ce i l-au dat / *B, C*: dat lui de || **537**, 7 — *A*: Pepelea se apropie... A / *B, C*: Are || 9 — *A*: XII / *B, C*: XI || 11 — *numai în B, C*: ARIE || 22 — *A*: și-n umbră / *B, C*: în umbră || 25 — *A*: *Sînzianei cîntînd* / *B, C*: Sînzianei || **538**, 1 — *A*: *(mai apropiat)* / *B, C*: SÎNZIANEI || 6 — *A*: *N.B. (Pădureanca, sub*

figura Sînzienii, vine în scenă, purtînd un văl.) / *B, C:* *(Zîna [...] Sînzianei.)* || 14 — *A:* A!... îmi / *B, C:* Cînd?... a!... mi- || 31 — *A:* pericolele / *B, C:* primejdiile || **539**, 17 — *A:* protege / *B, C:* ocrotește || 22 — *A:* tot, iubita mea / *B, C:* tot || 25 — *A:* sincer / *B, C:* adevărat || 30 — *A:* *(buimăcit)*: Ce / *B, C:* Ce || 33 — *A:* și / *B, C:* Mama-Pădurei și || 35 — *A:* *(Începe a intra încet* / *B, C:* *(Încet intră* || **540**, 2 — *A:* *N.B. (Un* / *B, C:* *(S-aude un* || 4 — *A:* XIII / *B, C:* XII || 5 — *A:* ZÎNA-CODRULUI, PEPELEA, ZÎNA-LACULUI / *B, C:* *Aceiași, ZÎNA-LACULUI* || 25 — *A:* Și / *B, C:* Iar || 22—29 — *A:* *(Dispare.)* / *B, C:* Adio [...] *(Dispare.)* || 30 — *A:* PEPELEA *(culegînd fluierul de jos)*: Iaca fluieraşul... Să urmez poruncii zînei şi apoi întins la cetatea [*inițial*: palatul] zmeului.

N.B. (El sună din fluier / *B, C:* *(Pepelea [...] el;* || 33 — *A:* *sub* / *B, C:* *toți sub* || **541**, 1 — *A:* XIV / *B, C:* XIII || 3 — *A:* *și mulți alți străini; mai pe urmă* [...] PALMĂ / *B, C:* *apoi* [...] PALMĂ *etc.* || 17 — *A:* *în* / *B, C:* *între* || 23 — *A:* *la* / *B, C:* *pe* || 33 — *A:* V-oi fi eu călăuză. / *B, C:* Voi fi eu călăuzul. || **542**, 3 — *A:* împreună. / *B, C:* împreună... etc. || 6 — *numai în B, C:* (Sfîrșitul actului III.) || 8 — *A:* (Insula / *B, C:* (Teatrul reprezintă insula || 9 — *A:* de profil / *B, C:* în profil || 12 — *A:* despre stînga. Marea despre dreapta stîncei. / *B, C:* după stîncă, marea. || 22 — *A:* *(Unul* / *B, C:* *(La [...] unul* || **543**, *între v.* 4—5 — *numai în A:*

Fost-am domn încoronat
Ș-acum iată-mă argat,
Părăsit de-al meu noroc
Și legat de-un poloboc. || 5 — *A:* *(tăindu-i cîntecul)*: Taci / *B, C:* Taci || 9 — *A:* bună călăuză / *B, C:* bun călăuz || 13 — *A:* sub o [...] franco / *B, C:* sub [...] porto-franco || 17 — *A:* apă din puț / *B, C:* apă || 21 — *A:* Ce / *B, C:* De ce || 29 — *A:* avut [*inițial*: macar] batăr / *B, C:* avut... || 33 — *A:* acum / *B, C:* oricum || 34 — *A:* Noi / *B, C:* însă noi || 35 — *A:* de-aice?... că-om mai ieși la lume? / *B, C:* de-aicea? || **544**, 1—20 — *numai în B, C:* DUO [...] etc. || 21 — *A:* Lăcustă. *(Scot apă din puț și o deșartă în poloboc.)* / *B, C:* Lăcustă! || 23 — *A:* PÎRLEA, LĂCUSTĂ, ZMEUL *(iese din palat)* / *B, C:* *Aceiași, ZMEUL* || 24 — *A:* *posomorit)* / *B, C:* *(ieșind din palat)* || 25 — *A:* *(În parte.)* / *B, C:* *(Aparte.)* || 26 — *A:* tidva / *B, C:* capul || **545**, 12 — *A:* cu plecăciune mă închin / *B, C:* mă închin cu plecăciune || 25 — *A:* *(în parte)* / *B, C:* *(aparte)* || 28 — *A:* *(lui Lăcustă)*: L-am / *B, C:* L-am || 29 — *A:* aspră, dar / *B, C:* dar || 33 — *A, B, C:* zece [*inițial în A*: doi] || 35 — *A, B:* Bine. *(Lui* / *C:* *(lui* || 36 — *A:* *prin* / *B, C:* *în* || 37 — *A, B:* *(ieșind în dreapta)* / *C:* Bine. *(Ieșind.)* || 39 — *A:* *din palat și* / *B, C:* *și* || **546**, 1 — *A:* *(singur)*: Mișeii!... Numai lauda-i de dînșii... Nu-s în stare nici

macar să ducă o bute pe umeri. *(Ridică un poloboc pe umăr.)* Mîni am masă mare; am poftit pe toți zmeii, pe toți balaurii şi pe toate pajurele ca să asiste la cununia mea cu Sînziana... Fata face încă nazuri, dar şi eu o țin închisă în palat ca să nu-mi scape din mînă... Vorba ceea: mai lesne-i [să] păzești un cîrd de iepuri decît o fată... În sfîrșit o să fie a mea... Ce chef! ce chef! *(Intră în palat.)* / *B, C:* Mișeii [...] *(Iese.)* || 8 — *A:* *ținînd* / *B, C:* *cu* || 16 — *A:* să-l / *B, C:* să || 17, 23 — *A:* Da, da, da, da. / *B, C:* Da! [...] da! || 27 — *A:* *Ea* / *B, C:* *Barca* || 28 — *A:* vine!... [*continuarea anulată*: Ba nu, a dispărut... A fost o nălucire numai. *(Plînge.)*] / *B, C:* vine!!! || 32 — *A:* *(în parte)* / *B, C:* *(aparte)* || 33 — *A:* *alerge la malul mării.)* / *B, C:* *alerge.)* || **547**, 9 — *A:* *îi întoarce* / *B, C:* *întorcîndu-i* || 20 — *A:* Mai bine să mor... / *B, C:* Niciodată! || 21 — *A:* *(mănindu-se)* [...] tîrziu [*inițial*: departe] / *B, C:* *(mâniat)* [...] tîrziu || 34—*A:* *(În parte.)* / *B, C:* *(Aparte.)* || **548**, 6 — *A:* cazan / *B, C:* caldare || 9 — *A:* *(venind* / *B, C:* *(vine* || 11 — *A:* un om / *B, C:* un || 28 — *A:* ca să / *B, C:* să || 36—37 — *A:* *a se răsturna.)* / *B, C:* *să [...] altul.)* || **549**, 1 — *A:* *(strîngînd tare în brațe pe Pepelea)* / *B, C:* *(strîngîndu-l)* 2 — *A:* *(în parte)* / *B, C:* *(aparte)* || 5 — *A:* *(În parte.)* / *B, C:* *(Aparte.)* || 19 — *A:* destul [de] buni / *B, C:* buni || 30 — *A:* *(buimăcit)*: Ciudat / *B, C:* Ciudat || 31 — *A:* care se chema / *B, C:* meu [...] cheamă || **550**, 5 — *A:* *(în parte)* [...] Mîni [*inițial*: Altă dată] / *B, C:* *(aparte)* [...] Mîine || 8 — *A:* *(Ieșind* / *B, C:* *(Ieșe* || 13 — *A:* Al să-i / *B, C:* să-i || 13—14 — *A:* *(Sînziana* / *B, C:* *(Sună [...] Sînziana* || 16 — *A:* PEPELEA / *B, C:* *PEPELEA și* || 20 — *A:* Eu / *B, C:* Eu, Pepeleo || 30 — *A:* trează / *B, C:* deșteaptă || 34 — *A:* *(singur)*: Unde-aș găsi o sapă, un hîrleț?... A! iaca ce-mi trebuie. *(Ie* / *B, C:* *(singur, ia* || **551**, 21 — *A:* Eu/*B, C:* cum friptură? eu || 23—24 — *A:* cazan / *B, C:* căldare || 25 — *A:* Ce cazan?... Eu în cazan? / *B, C:* Ce [...] căldare? || 26 — **552**, 9 — *numai în B, C:* ZMEUL [...] pămîntului. || 10 — *A:* Rabdare [...] mîni. *(Se ocupă cu stejarul din fund și-l ridică pe umere.)* / *B, C:* *(ieșind)*: Răbdare [...] mîne. || 11 — *A:* *în scenă îngrozit)*: Ce-a / *B, C:* Ce-a || 12 — *A:* *(asemine)*: Ce-a / *B, C:* Ce-a || 13 — *A:* *de după* / *B, C:* *după* || 14 — *A, B, C:* bucate [*inițial în A*: piftie] || 15 — *A, B, C:* Ce [*inițial în A*: Piftie?] || 17 — *A:* noi?... Să te înfrupți? / *B, C:* noi? || 18—19 — *A:* *(înaintînd)*: Hei, Pepeleo... umplut-ai poloboc ul? / *B, C:* *(revenind)* [...] poloboacele? || 22 — *A:* oă decît / *B, C:* decît || 26 — *A:* *în parte)* / *B, C:* *aparte)* || 30 — *A:* *(încet lui* / *B, C:* *(lui* || 31 — *A:* *(asemine)*: Nu / *B, C:* Nu || 37 — *A:* *(zvîrlind* / *B, C:* *(azvîrle* || **553**, 4, 14 — *A:* *(în parte)* / *B, C:* *(aparte)* || 17 — *A:* dar unde / *B, C:* Unde || 21 — *A:* *înfundă* / *B, C:* *afundă* || 23 — *A:* SÎNZIANA *(se* / *B C:* *și SÎNZIANA (ea se* || 32 — *A:* *și LĂCUSTĂ*

(la fereasta de jos a turnului) / *B, C*: *LĂCUSTĂ* || 33 — *A*: Iată-ne / *B, C*: *(la* [...] Iată-ne || **554,** 1 — *A*: și-n cazan. / *B, C*: și în căldare. || 8 — *A*: Taci! / *B, C*: Taci [...] eu. || 10 — *A*: *PEPELEA, PÎRLEA, LĂCUSTĂ, ZMEUL (iese încet din palat, înarmat cu buzduganul)* / *B, C*: *Aceiași, ZMEUL* || 11 — *A*: ZMEUL / *B, C*: ZMEUL [...] *buzduganul* || 12 — *A*: *(Cheamă încet.)* / *B, C*: *(Încet.)* || 23 — *A*: țandure / *B, C*: țănduri || 27 — *A*: *o dată* / *B, C*: *încă o dată* || 29 — *A*: de-acum / *B, C*: acum || 30 — *A, B, C*: dar [...] ucis [*inițial în A*: Oi lua mîni buzduganul fratelui meu, ca să mă prezint cu el la nuntă.] || **555,** 4 — *A*: purici / *B, C*: țînțari || 5 — *A*: și PÎRLEA *(dispărînd)*: Breee! / *B, C*: PÎRLEA [...] Breee! || 8 — *A*: tot în / *B, C*: în || 10 — *A, B, C*: Oare [*inițial în A*: Dar] || 17—18 — *numai în B, C*: *(Cuartet)*

PEPELEA || 23—24 — *A*: *N.B. (Sînziana se arată la fereasta de sus. Pîrlea și Lăcustă la cea de jos.)*

SÎNZIANA / *B, C*: SÎNZIANA [...] *fereastră)* || 30 — *numai în B, C*: *(la* [...] *jos)* || 31 — *A*: stă / *B, C*: se || 34 — *A*: cazanul unui / *B, C*: căldarea celui || 35 — **556,** 19 — *A*:

ÎMPREUNĂ

PEPELEA: Sînziană, te deșteaptă... etc.

SÎNZIANA: Ah! Pepele, sînt deșteaptă... etc.

PÎRLEA și LĂCUSTĂ: Groaza-n mine stă deșteaptă... etc. / *B, C*: PEPELEA [...] zmeu. || 28 — *A*: capătul / *B, C*: capul || 29 — *A*: Sînziană / *B, C*: *(coborînd-o)*: Sînziană || 30 — *A*: *(coborîndu-se și aruncîndu-se / B, C*: *(coborînd, se aruncă)* || 33 — *A*: *(căutînd să-l îmbrățișeze pe Pepelea)* / *B, C*: *(îmbrățișînd* [...] A! || **557,** 7 — *A*: *tuspatru / B, C*: *toți patru* || 9 — *A*: *(somnoros, iese)* / *B, C*: *(iese somnoros)* || 20—21 — *A*:

CÎNTIC PE MAREA / *B, C*: TUSPATRU

(cîntă) || 27 — *A*: *afundă* / *B, C*: *depărtează* || 30 — *A*: *buzduganu-i rupt.)* Iată-l / *B, C*: el [...] e || 32 — *A, B, C*: zbor. [*în A, continuarea anulată*: Calul, calul...] || **558,** 1 — *A*: CÎNTIC / *B, C*: ARIE || 12 — *A*: *desperat* / *B, C*: *de desperare* || 16 — *A*: Imperiul / *B, C*: Teatrul reprezintă imperiul || 17 — *A*: chindie. Movili de omăt.) / *B, C*: chindie.) || 20 — *A*: *Albi, înaripați* / *B, C*: *(Toți* [...] *și-naripați* || 21 — *numai în B, C*: COR || **559,** 12 — *A*: *CRIVĂȚUL (cu părul alb, zburlit, intră pin dreapta)* / *B, C*: *CRIVĂȚUL* || 32 — *A*: *(desperat)*: A / *B, C*: A || **560,** 1—2 — *A*:

UN GENIU: Ce ne facem noi fără dinastie?

ALT GENIU: Dacă am proclama republica ca... aiure?

CRIVĂȚUL: Ne-ar mînca lupii și ursii demagogiei... Mai înțelept e să /

B, C: GENIUL [...] Să || 7—19 — *A*:

UN GENIU: Pe cînd eram curier de cabinet, am cutrierat lumea și am găsit una, însă numai una.

CRIVĂȚUL: Unde? la Kamciatka?

UN GENIU: Ba nu așa departe.

CRIVĂȚUL: La [*inițial*: Unde, dar] București, la Iași?

GENIUL: Aș! pe acolo inimele-s ferbinți foc.

CRIVĂȚUL: Unde dar?

GENIUL: Aiure... dar nu-mi aduc aminte.

CRIVĂȚUL: Du-te naibii.

Ce-ntîmplare! ce urgie
Pe a noastră-mpărăție!
Prier, domnul cel berbant,
A făcut un loc vacant.
Țara noastră-i de jălit
Și de-acum noi ne-am topit!

COR

Țara noastră-i de jălit
Și de-acum, vai! ne-am topit! / *B, C*: TOȚI [...] unde? || 21 — *A*: *CRIVĂȚUL, GENII, ZMEUL (trece călare prin aer)* / *B, C*: *Aceiași, ZMEUL* || 22—23 — *A*:

CRIVĂȚUL: Priviți, priviți... Iaca Zmeul din poveste... Vine călare prin văzduh ca un meteor.

GENII *(cu grijă)*: Zmeul!

CRIVĂȚUL: Întăiași dată el calcă pe locurile aceste.

UN GENIU / *B, C*: TOȚI [...] acestea || 28 — *A*: CRIVĂȚUL / *B, C*: GENII || 30 — *A*: Ba, ba... să / *B, C*: Ba-ba-ba-ba, să-să-să || **561,** 8 — *A*: *adîncit pe gînduri.)* / *B, C*: *gînditor,)* || 9 — *A*: *(încet, către genii)* / *B, C*: *(către genii, încet)* || 17 — *A*: să înghețați / *B, C*: faceți să înghețe || 22—23 — *A*: c-am zis, c-am zis, c-am zis... / *B, C*: c-oi zice... || 26 — *A*: *(cîntînd pin dreapta)*

Ce dulce viață!

În acest loc (etc.) / *B, C*: *prin* [...] *corului.)* || 34—35 — *A*: cazanul / *B, C*: căldarea || **562,** 5 — *A*: *(Sare în loc.)* / *B, C*: *(Sare.)* || 6 — *A*: de fugă / *B, C*: de-a fuga || 8 — *A*: fac / *B, C*: prefac în || 14 — *A*: *Lăcustă, îl* / *B, C*: *el și-l* || 18 — *A*: *El* / *B, C*: *Lăcustă* || 19—20 — *A*: să-l dispoi de cojoc... Am un cuțit / *B, C*: să-i spintec cojocul... am cuțitul || 22 — *A*: *el.)* / *B, C*: *el, el* [...] *zice:)* || 26 — **563,** 40 — *A*: vine să-și răzbune!... Ce dinți grozavi!... Are poftă de mîncat?...

La sănătoasa, Lăcustă.

(Sare pe picioare și fuge, lunecînd, în dreapta, alungat de urs.)

SCENA V

PACALĂ și TÎNDALĂ (înveliți în cojoace groase, purtînd caciuli mițoase și opinci, se cobor pe deal, sprijinindu-se în bețe)

TÎNDALĂ *(pe movila de zapadă)*: Încet, încet, Pacală, că aice-i în ruptul capului.

PACALĂ *(în urma lui)*: În ce țară ne găsim, Tîndală?

TÎNDALĂ: Știu eu?... poate la Sibir... încet să nu luneci...

PACALĂ: Mult te mai îngrijești de mine... Ți-s drag?

TÎNDALĂ: Ba nu, dar dacă-i luneca tu, cazi peste mine... și...

PACALĂ: Și... Na, ține bine; lunec.

(Lunecă; dă peste Tîndală care cade și amîndoi se rostogolesc pe movilă în scenă.)

TÎNDALĂ: Na, na, na, na, na,... M-am dus...

(Amîndoi la pămînt, se reazemă pe coate.)

PACALĂ: Ți-ai frînt ceva?

TÎNDALĂ: Numai un hosentrai... dar simt că-mi îngheață nasul.

PACALĂ: Și mie o ureche.

TÎNDALĂ: Să ne frecăm degrabă cu zapadă... Asta-i leacul.

(Pacală freacă nasul lui Tîndală în vreme ce Tîndală freacă urechea lui Pacală.)

PACALĂ: Vîrtos, vîrtos...

TÎNDALĂ: S-a roșit?

PACALĂ: Cît un patriot [*inițial*: Ca o sfeclă]... dar urechea mea?

TÎNDALĂ: Cît alt patriot [*inițial*: altă sfeclă]... Le-am scăpat de degerătură... Hei! hei! Pacală dragă... Viață-i asta?

PACALĂ: Viață, Tîndală, dar proastă.

TÎNDALĂ: Ne-a osîndit augustul nostru împărat să luăm lumea-n cap și să nu ne întoarcem acasă fără Sînziana... Și iată un an de cînd cutrierăm pămîntul fără nici un rezultat.

PACALĂ: Bine zice vorba: Decît ai avea un stăpîn, mai bine șepte slugi.

TÎNDALĂ *(strănută)*: Na... am căpătat și-un guturai.

PACALĂ: Să-ți fie de bine... *(Strănută.)* Amin!

TÎNDALĂ: Dar ce s-aude? *(Sare pe picioare și cată în stînga.)* Văd alergînd un sturluibat... Ferește!...

PACALĂ *(sărind în picioare)*: Ce să fie?... parcă-i Pîrlea-Vodă!... aleargă încoace cu sabia-n mînă...

TÎNDALĂ: A fi turbat de frig.

PACALĂ: Fugi din calea lui... *(Se retrag amîndoi lîngă movilă.)* Iaca vine alungînd niște dihănii albe.

SCENA VI

PACALĂ, TÎNDALĂ, PÎRLEA

N.B. (Se aud în stînga țipete de spaimă; apoi mai mulți genii traversează scena și fug în dreapta, dînd semne de groază. Pîrlea intră furios, zburlit și lovind cu sabia în văzduh.)

PÎRLEA: Na și ție!... Na și ție... Na și ție... Luptă cu Pîrlea vă trebuie?... Mai na! Mai na! *(Se oprește.)* Cîți am ucis?... pe toți!... Ba parcă mai zăresc vro doi... *(Se repede spre Pacală și Tîndală.)* Să-i căsăpesc și pe dînșii...

PACALĂ *(apărîndu-se cu bățul)*: Ha ho, ha ho!

TÎNDALĂ *(asemine)*: Nu da, măria ta, că sîntem miniștri.

PÎRLEA: Ce văd?... Pacală și Tîndală?... Aici?... De unde? Cum?

PACALĂ: Cum vrea păcatul... Dar măria-ta?

PÎRLEA: Eu veneam pe drum cu tovarășii mei, cu Lăcustă, cu Pepelea și cu Sînziana...

PACALĂ și TÎND.: Trăiește?

PÎRLEA: Nu mă întrerupeți... cînd deodată ne iese în cale o ceată de lighioi albe cu aripi și se aruncă busta asupra noastră!... o luptă crîncenă se încleștează!... Eu resping pe cei care se legaseră de mine și-i ieu la goană... pînă-aici. Cît pentru Pepelea și Sînziana, ce-au devenit în urma mea?... Ei o știu... Uf!... da rău m-am înferbîntat!... N-aveți apă?

PACALĂ: Apă?... ferească Dumnezeu; dar avem un fedeleș cu vin și ceva merinde.

PÎRLEA: Hai să le punem la cale, c-am obosit și-s mort de foame.

PACALĂ: Poftim să-ntidem masă pe zapadă... E albă ca o față de masă. *(Merg de se așează lîngă movilă și mănîncă.)*

TÎNDALĂ: Și-așa ne spuseși, măria-ta, că trăiește Sînziana?... Ați scăpat-o din cetatea Zmeului?... Cum?

PÎRLEA: E o poveste lungă... Ascultați...

(Grăiesc încet tustrei, ghemuiți deoparte, în stînga.) / *B, C*: fuge [...] *gheață.)* || **564**, 1 — *A*: VII / *B, C*: VI || 2 — *A*: PÎRLEA, *PACALĂ, TÎNDALĂ, CRIVĂȚUL (intră pin dreapta)* / *B, C*: *Aceiași* [...] *omăt)* || 3—4 — *A*: reușit a prinde la mînă pe Sînziana!... În vreme ce Zmeul se bătea cu tovarășii săi [*inițial*: Pepele], am răpit-o, am dus-o în grabă / *B, C*: prins [...] dus-o || 8—15 — *A*: Toate merg strună și astfel eu rămîn tot prim-ministru... Iaca ce vra să zică de-a fi diplomat și ceva scamator... Dar s-aude cortejul... Vine. *(Merge înaintea cortejului.)* / *B, C*: iaca [...] M-am!... || 16 — *A*: *încep a intra* / *B, C*: *intră* || 17 — *A*: *și* [...] *Ei*

preced / B, C: blănite și [...] *După dînșii,* || 19 — *A: lungă albă* [...] *o mască mică / B, C: albă* [...] *un văl subțire* || 20—21 — *A: îmbracat cu cojoace se grupează pe movili.) / B, C: urmează* [...] *scenii.)* || *între r.* 21—22 — *numai în A:*

PÎRLEA: Ce s-aude?

TÎNDALĂ: Nu știu, că mi-e somn de cad...

PÎRLEA: Ai beut prea mult vin... [*anulat:* Taci.] Să nu adormi că te trezești mort.

PACALĂ: Văd un cortej... Ce să fie?

PÎRLEA: Taci... || 22 — *A:* VIII / *B, C:* VII || 23—24 — *A: Precedenții, SÎNZIANA, CRIVĂȚUL, GENII, POPOR / B, C: PÎRLEA* [...] *CORTEJ* || 32 — *numai în B, C:* LĂCUSTĂ || **565,** 1—2 — *numai în B, C:* AMÎNDOI [...] ș-amoare. || 6—7 — *A:* PÎRLEA

Simt pentru dînsa ș-amor ș-amoare. / *B, C:* CORUL [...] etc. || 9 — *A: (prezentă Sînzienii o coroană de argint cu briliante) / B, C: (prezentînd* [...] *briliant)* || 17 — *A: (În parte.) / B, C: (A parte.)* || 18 — *A:* Și-n / *B, C:* În || 26—28 — *A: (exaltat, în parte):* Visez sau nu visez?... Nu știu, dar știu că m-am aprins.

PACALĂ *(lui Tîndală):* Ian să vezi, Pîrlea a să mai facă vro bosma.

TÎNDALĂ *(somnoros):* Așa-mi pare. / *B, C:* Frumoasă-i [...] tine! || 29 — *A:* CRIVĂȚUL *(tare) / B, C:* CRIVĂȚUL || 31 — *A:* a-și alege / *B, C:* să-și aleagă || **566,** 1—13 — *A:* Care din voi aspiră la această mărire și fericire să se prezinte!... Am zis!

PÎRLEA *(rapezindu-se, nebun):* Eu!

SÎNZIANA *(în parte):* Pîrlea?

PÎRLEA *(lui Tîndală):* Ce ți-am spus?

TÎNDALĂ: Dacă-i ardei...

PÎRLEA *(exaltat):* Ce voluptate mă așteaptă!... S-o sărut, s-o strîng în brațe!

CRIVĂȚUL *(lui Pîrlea):* Străine, cearcă-ți norocul.

SÎNZIANA

Vino, te-aștept.

TOȚI

Vai de-a lui viață!

PÎRLEA

Ah! simt în pept
Fiori de gheață.

(Pleacă spre Sînziana, dar deodată picioarele i se înțepenesc, trupul i se umple de fiori, limba i se leagă cu cît se înaintează.) / B, C: PÎRLEA [...]

leagă.) || 16 — *numai în B, C:* LĂCUSTĂ || 18 — *numai în B, C:* ÎMPREUNĂ || 21—25 — *A: (Cuprins de un tremur ce merge crescînd, se apropie de Sînziana.) / B, C:* CORUL [...] pață. || 26—30 — *A:*

ÎMPREUNĂ

SÎNZIANA — PÎRLEA — TOȚI

Vino, te-aștept — Ah! simt în pept — El simte-n pept
Cît ești în viață — Fiori de gheață. — Fiori de gheață.
Să te faci drept — Sînt eu deștept? — Nu calcă drept.
Un sloi de gheață. — Sînt oare-n viață? — Rău o s-o pață! / *B, C:* PÎRLEA [...] viață? || 31—33 — *A:* PÎRLEA: Plin / *B, C:* PÎRLEA [...] Plini || **567,** 3—5 — *A: (Sărută pe Sînziana și rămîne pe loc ca o statue, încremenit, strigînd: „Aoleo!... îngheț!")*

TOȚI / *B, C: (Unul* [...] CORUL || 7 — *A:* Iată-l / *B, C:* Iată-i || 8 — *A:* E bun / *B, C:* Sînt buni || 10 — *A:* PACALĂ: Sărmanu!... A degerat!

TÎNDALĂ: Satură-se de fete.

(Îl ieu pe sus și iese cu dînsul pin dreapta.) / B, C: (Sînt [...] *avan-scene.)* || 11 — *A:* IX / *B, C:* VIII || 12 — *A: Precedenții, PEPELEA (vine alergînd din stînga) / B, C; Aceiași* [...] *alergînd)* || 14 — *A:* Aud glasul / *B, C:* Glasul || 17 — *A: (în parte) / B, C: (aparte)* || 18 — *A:* asta / *B, C:* asta de gheață || 22 — *A:* recunosc. *(Vrea să înainteze, dar e împie-decat de oameni.) / B, C:* recunosc. || 23 — *A: (în parte):* Mi-e milă de el, dar alta nimic nu simt lîă glasul lui / *B, C: (aparte):* O Doamne! || 24 — *A:* iarna. / *B, C:* iarna [...] bate! || 26 — *A: aruncă / B, C: răpede* || 27— *A:* CRIVĂȚUL *(oprindu-l) / B, C:* CRIVĂȚUL || 28 — *A:* maiestă-ței sale / *B, C:* împărătesei || 30—31 — *A:* a avea noroc să o sărute pe frunte făr-a / *B, C:* o va [...] de-a nu || 32 — *A:* să cerc / *B, C:* să-mi cerc noro-cul || **568,** 1—2 — *numai în B, C:* DUO

PEPELEA || 4 — *A:* Mîndră și aleasă / *B, C:* Scumpa mea mireasă || 6 — *A:* Și mor / *B, C:* Cuprins || 16 — *A:* Nu mă tem / *B, C:* N-am frică || 20 — *numai în B, C: Pepelea continuă.)* || 25 — *A: (O strînge pe Sînziana în brațe și o sărută.) / B, C: (Strînge* [...] *frunte.* || 26 — *A: veselă, ea-și scoate masca / B, C: ea-și scoate vălul* || 33 — *A:* O!... / *B, C:* El e mirele iubit! || **569,** 1 — *A:*

ÎMPREUNĂ

PEPELEA și SÎNZIANA / *B, C:* SÎNZIANA și PEPELEA || 4 — *A:* în / *B, C:* cu || 7 — *A:* TOȚI / *B, C:* CORUL || 11 — *A:* voioasă-mpără-țire / *B, C:* domnie-n strălucire || 12 — *A:* X / *B, C:* IX || 13 — *A: Precedenții, ZMEUL (vine răpide din dreapta) / B, C: Aceiași, ZMEUL* || 14 — *A: (venind și respingînd / B, C: (vine* [...] *respinge* || 15 — *A:*

CRIVĂȚUL: Crimă de les-maiestate! / *B, C*: TOȚI: Zmeul! ‖ 16 — 18 — *A*: vie [...] mele./ *B, C*: să vie [...] *brațe.)* ‖ 19 — *A*: SÎNZIANA *(luptînd)*/*B, C*: SÎNZIANA ‖ 20—22 — *A*: Așteaptă, Zmeule... eu îți sînt popa. *(Scoate fluierul și suflă în el, dar nu scoate nici un glas.)* / *B, C*: *(scoțînd* [...] mut! ‖ 23 — *A*: Fluierul tău nu mai are nici o putere... *(Ridică în brațe pe Sînziana.)* /*B, C*: Pepeleo! ‖ 24 — *A*: *(Cade în genunchi.)* O! Zîna mea / *B, C*: Zînă! Zînă ‖ 25 — *A*: în tine mi-i toată sperarea! / *B, C*: ajutor, ajutor!... ‖ 26 — *A*: XI / *B, C*: X ‖ 27 — *A*: *Precedenții* [...] *movilă de zăpadă)* /*B, C*: *Aceiași* [...] *movilă.)* ‖ 29 — *A*: *(cu uimire)*: A! Zîna, zîna! / *B, C*: Zîna-Lacului! ‖ 30 — *A*: pe / *B, C*: de pe ‖ **570,** 2 — *A*: meu ne / *B, C*: ne ‖ 3—4 — *A*: *(Face un semn.)* Privește!

(Calul trece prin aer și dispare.) / *B, C*: privește! [...] *aer.)* ‖ 9—16— *A*: *(La un semn al Zînei, Zmeul se afundă, dînd un răcnet desperat.)* TOȚI *(cu groază)*: O! / *B, C*: ZMEUL [...] fiară! ‖ 17 — *A*: SÎNZIANA / *B, C*: SÎNZIANA și PEPELEA ‖ *între r. 21—22 — numai în A*:

PEPELEA

Iată-a perit
Cumplita fiară.
Vom fi de-acum
Ferice iară.

CRIVĂȚUL și POPORUL

A dispărut
Arzînd în pară
Zmeul cumplit,
Cumplita fiară! ‖ 27 — *A*: ÎMPREUNĂ / *B, C*: TOȚI ‖ 32—**572,** 5 — *A*:

SCENA XII

Toți personagii din piesă, afară de Zmeu și de Pădureanca

ZÎNA *(face un semn, strigînd)*: La palatul lui Papură-Împărat!...

N. B. (Un nor ascunde decorul și cînd / *B, C*: ZÎNA [...] *norul* ‖ 6 — *A*: minunele/*B,C*: frumusețele ‖ 9—13 — *A*: *grupuri.)*/*B, C*: *grupuri* [...] *terasă.)* ‖ 14 — *A*: PAPURĂ *(către curteni)* / *B, C*: PAPURĂ ‖ 14—15 — *A*: spus... De / *B, C*: spus [...] de ‖ 17—18 — *A*: că Sînziana mea revine acasă... / *B, C*: pe [...] iat-o!... ‖ 19—21 — *A*: *N.B. (În sunetul unei simfonii, Zîna-Lacului, ținînd pe Sînziana de mînă, intră pe scenă din dreapta. Pepelea se găsește la stînga ei. În urma lui vin: Pîrlea-Vodă, Lăcustă-Vodă, Păcală, Tîndală,*

Crivățul și genii schimbați în haine de vară și purtînd bucheturi de flori. Ei toți se înaintează spre terasă.)

PAPURĂ: Ah! iat-o!... iat-o! *(Se coboară cîteva marșe.)* Sînziană!... tu ești, copila mea?/ *B, C*: TOȚI [...] ești? ‖ 22—23 — *A*: *(aruncîndu-se în brațele tătîni-său:)* Scumpul meu părinte! / *B, C*: Scumpul [...] *Papură.)* ‖ 28—29 — *A*: Zîna?... Să te sărut... *(Sărută Zîna. În parte:)* Dulce pelită!/ *B, C*: Ce [...] coz ‖ 32 — *A*: dinaintea / *B, C*: înaintea ‖ 33 — *A*: pe capetele / *B, C*: asupra capului ‖ **573,** 6 — *A*: Fine./ *B, C*: (Sfîrșitul piesei.) ‖

LA BUCUREȘTI (p. 575)

În scrierile sale dramatice de după 1862, Alecsandri critica multele păcate ale administrației și politicii guvernelor succesive ale lui Cuza, fără a trece, bineînțeles, cu vederea demagogia liberală, care îl dezgusta în aceeași măsură în care îl sufoca „atmosfera măririlor" (cf. G.C. Nicolescu, *Viața lui Vasile Alecsandri*, *ed. cit.*, p. 463).

Retragerea poetului la Mircești se datora în bună măsură nu numai sentimentului de mulțumire ce-l încerca în acest loc plin de farmec și de liniște, ci și dorinței sale de a se afla cît mai departe de atmosfera în care era nevoit să trăiască la oraș și pe care o detesta. „În această vreme [1863 — *n.n.*], probabil — e de părere G.C. Nicolescu — în afară de alte lucrări a căror elaborare nu poate fi datată, scrie cîntecele sale: *Chirița în voiaj*, *Barbu Lăutaru*, *La București* și comedioara *Paraclisierul* sau *Florin și Florica*. Primele două și cea din urmă s-au jucat în februarie și martie la București. Cîntecul *La București* oglindea ceva din sentimentele pe care le trăiau moldovenii văzînd în perioada de după Unire scăderea importanței Iașilor în avantajul Bucureștilor. Cîntecul aducea totodată o critică a moravurilor îndeosebi politice din noua capitală a țării, săgețile sale îndreptîndu-se mai cu seamă împotriva liberalilor și demagogiei lor. E interesant că, deși în final cîntecul omagia Unirea, temîndu-se ca totuși el să nu fie interpretat ca o încurajare a tendințelor separatiste, într-o vreme cînd îndeosebi partida boierească moldovenească agita asemenea planuri, Alecsandri n-a publicat niciodată acest cîntec și probabil l-a retras curînd de pe scenă. De reprezentat trebuie să se fi reprezentat, căci refrenul unui cuplet al său apare într-un articol al lui Pantazi Ghica din această vreme"[1] (cf. *ibidem*, p. 454).

---

[1] Vezi Pantazi Ghica, *Impresiuni de călătorie în Moldavia*, în *Independența română*, nr. 73, 5 oct. 1863, p. 290—292 [*nota C.C. Nicolescu*].

O dovadă în plus că acest „cînticel" a fost reprezentat pe scenă, şi nu numai la Iaşi, ci şi la Bucureşti, o constituie existenţa unui alt manuscris — în afară de cel aflat în ms. B.A.R. nr. 2253, f. 17r—22v — şi anume a celui de la Muzeul Teatrului Naţional din Bucureşti (sub nr. 13/1951).

Existenţa acestui manuscris a fost semnalată de George Franga (*Un „cînticel comic" al lui Vasile Alecsandri: „La Bucureşti"*, în *Manuscriptum*, II, 1971, nr. 3 (4), p. 161—163), care reproduce scrierea, completînd-o cu părţile aflate numai în manuscrisul de la Biblioteca Academiei R.S.R. George Franga arată, de asemenea, că acest „cînticel" n-a fost publicat sau semnalat în nici una din ediţiile operei dramatice a lui Alecsandri.

Alecsandri a avut totuşi intenţia să publice măcar în *Convorbiri literare* scrierea, dovadă că după moartea sa, în 1892, în această revistă (an. XXV, nr. 11 şi 12 din 1 martie, p. 899—900), apare „cînticelul comic" *La Bucureşti* (e drept, numai începutul — 4 rînduri — şi fragmentul final), însoţit de următoarea notă a redacţiei:

„În 1862, Alecsandri compusese, pe lîngă multe alte «cîntecele comice» publicate de mult, şi unul inedit încă şi intitulat *La Bucureşti*. În el se descriu greutăţile ce întîmpinau pe atunci călătorii care plecau din Moldova spre Bucureşti, atît în timpul călătoriei, cît şi după sosirea lor în noua capitală a României. Posed manuscrisul acestui cînticel numai în stare fragmentară, dar scris de însăşi mîna lui Alecsandri, şi estrag partea finală."

Nu ştim cînd va fi primit I. Negruzzi acest manuscris, dar faptul că el n-a apărut în timpul vieţii lui Alecsandri s-ar putea datora redacţiei *Convorbirilor*, care n-a considerat oportun să-l publice decît după moartea autorului. Reţinem că nota redacţiei dă ca dată a compunerii „cînticelului" anul 1862.

În ediţia noastră reproducem textul manuscrisului aflat la Biblioteca Academiei R.S.R (ms. 2253, f. 17r—22v), întrucît acesta este cel mai complet.

VARIANTE

ms. 2254 (A), ms. 13/1951 (B), Convorbiri literare (C)

575, 3 — *A*: piaţa teatrului / *B*, *C*: o piaţă a Bucureştilor ‖ 5 — **576,** 9 — *numai în A*, *B* [10 — *A*: cercat ⟨...⟩ da / *B*: cercetat ⟨...⟩ să dau ‖ 17 — *A*: nu e mijloc / *B*: chip nu este ‖ 20 — *A*: fost / *B*: trecut ‖ **576,** 3 — *A*: Am fost / *B*: Fost-am ‖ 4 — *A*: Şi de atunce parcă-s / *B*: Şi-acum de trudă mă simt] ‖ 9 — **579,** 2 — *numai în A* ‖ 3 — 12 — *numai în A*, *B* [4 — *A*: de geniu şi om / *B*: cu geniu mare ‖ *între r.* 4—5, *numai în B*:

Altul în mînă-i avînd o teacă
Strigă că-i singur brav pe pămînt,
Căci este gata război să facă
Cu lumea-ntreagă... cu mori de vînt.

Altul pretinde că-n România
Soarele-Unirei el l-a aprins!...
Şi cînd i-abate să nu mai fie...
Suflă, şi-odată soarele-i stins!...] ‖ 13 — *A*: păzitor de noapte / *B*: glas între culise / *C*: glas dintre culise ‖ 16 — *A*: Unirea / *B*, *C*: Unirea! *(Către public.)* ‖ 16 — *A*, *B*: am giucat / *C*: jucat ‖ 18 — *A*, *B*: o / *C*: o simplă ‖ 19 — *A*: Casaţie / *B C*: Curtea de Casaţie ‖ 25 — *A*: silit / *B*, *C*: silit poate ‖ 25—26 — *numai în A*: *(Se [...] geamandan.)* ‖ 27 — *A*: gioc. / *B*, *C*: gioc, însă nu mă pot opri de-a zice: ‖ **580,** 5—8 — *numai în A*, *C*: Unirea-i [...] plecăciune. ‖ 10 — *A*: bună / *B*, *C*: sfîntă ‖ 12 — *A*: Şi-i voi da vecinic închinăciune. / *B*, *C*: Şi-i dau adîncă închinăciune. [*iniţial în B*: Deci mă-nchin dară cu plecăciune!] ‖ 13 — *A*: *(Îşi [...] cade.)* / *B*, *C*: *(Se închină şi iesă.)* ‖

ADDENDA

BECRI-MUSTAFA (p. 583)

Schiţa unei drame istorice în trei acte cu acest titlu se află pe f. 14r din ms. B.A.R. nr. 2253 şi este scrisă de Alecsandri cu cerneală neagră. Ea cuprinde numai lista personajelor (7 la număr) şi planul celor trei acte pe care urma să le aibă piesa.

Subiectul este prelucrat de Alecsandri în legenda *Murad Gazi sultanul şi Becri-Mustafa*, după Dimitrie Cantemir, la începutul anului 1876, cînd trimite scrierea lui I. Negruzzi pentru a fi publicată în *Convorbiri* (cf. scrisorile adresate acestuia la 4 şi 10 febr. şi 8 martie 1876 — în V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 82—85). Cînd include poezia în volumul de *Opere complete*, 1880, în ciclul *Legende nouă*, poetul scrie, la 21 iunie 1880, prietenului său Al. Papadopol-Calimah, că aceasta îi este dedicată: „Am dat la tipar un nou volum de poezii, între care se găseşte legenda lui Becri-Mustafa, dedicată amicului meu şi coleg Papadopulo-Calimah" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 277).

Ideea de a scrie o piesă cu acest subiect, lărgind cadrul legendei, în care aveau să intre şi raporturile Porţii Otomane cu Ţările Româneşti,

se va fi conturat în mintea scriitorului în aceeași iarnă a anului 1876, în preziua războiului nostru de independență. „Zugrăvind putreziciunea morală ce domnea la curtea celui ce era încă suzeranul României", — sugerează G. C. Nicolescu, Alecsandri se va fi gîndit „și la o semnificație mai profundă în legătură cu poporul nostru" (cf. *Viața lui Vasile Alecsandri*, *ed. cit.*, p. 560).

Schița acestei drame istorice a fost semnalată și publicată pentru prima dată de Il. Chendi și E. Carcalechi în Vasile Alecsandri, *Opere complete*. IV. *Teatru*. III, București, Minerva, 1905, p. XIV (prefața).

LEGENDA LUI JOLDE (p. 584)

Ideea acestei drame istorice, nedusă pînă la capăt, încolțește în mintea lui Alecsandri la Mircești, în toamna anului 1878. „Deocamdată — mărturisea el lui I. Negruzzi la 12 noiembrie din acest an — atenția mea a fost atrasă prin epoca lui Alexandru Lăpușneanu, atît de dramatică și de caracteristică. În ea am descoperit mai cu deosebire trei personagii care merită de a fi reînviate pe scenă: Jolde, Lăpușneanu și Despot. Tustrei ar forma o trilogie istorică, care, bine împărțită, bine țesută, bine scrisă, ar îmbogăți literatura noastră" (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 111—112). Scriitorul însă, după ce „înșirui doar protagoniștii din *Legenda lui Jolde*, execută numai un panou din tripticul dramatic pe care îl proiectase, scriind *Legenda lui Despot*" (cf. Ch. Drouhet, *op. cit.*, p. 271).

Despre acest domn, suit pe tronul Moldovei pentru numai cîteva zile, C. C. Giurescu scrie: „[Alexandru Lăpușneanu] venind în țară cu ajutor polon, a găsit însă aci pe un alt candidat, pe Joldea, susținut de Elena, văduva lui Petru Rareș, care voia să-l facă ginere [...]. La satul Șipote, pe Jijia, ostașii lui Alexandru prind pe Joldea, care e însemnat la nas și trimis la mănăstire (septemvrie 1552); apriga Elena plătește cu viața amestecul ei în această chestie; în schimb însă, în anul următor, Ruxandra, fiica lui Rareș, devine soția noului domn" (cf. *Istoria românilor*, București, Fundația regală pentru literatură și artă, 1943, vol. II, p. 195).

Acest chip, care a stăruit o clipă pe scena zbuciumată a istoriei Moldovei, pălește în fața celui al lui Despot, și în cele din urmă proiectul unei a doua drame este abandonat cu totul de scriitor.

Dovada intenției lui Alecsandri de a scrie această piesă o constituie fila 82^{r} din ms. B.A.R. nr. 2253, scrisă de mîna poetului, cu cerneală violetă, cuprinzînd lista personajelor și începutul scenei I. Ea este intitulată *Legenda lui Jolde sau Trei domni sub o coroană* și a fost semnalată și publicată pentru prima dată în *prefața* ediției V. Alecsandri, *Opere complete*.

IV. *Teatru*. III, București, Minerva, 1905, p. VI (prefață semnată de Il. Chendi și E. Carcalechi și datată 10 ianuarie 1905). Chendi și Carcalechi sînt de părere că tocmai succesul obținut de *Despot-Vodă* ar fi împiedicat realizarea proiectului în discuție, succes care stîrnise, pe lîngă elogii, invidii și atacuri răuvoitoare „și încă în ziare destul de răspîndite" (*Românul*, 1879—1880 — Damé; *Presa*, 1879, nr. 249—256 — Șoimescu; *Literatorul*, 1881 — Macedonski).

Acești doi merituoși cercetători și editori ai operei lui Alecsandri amintesc și alte proiecte dramatice nerealizate ale poetului: *Răpirea Bucovinei*, „poemul dramatic în 8 tablouri asupra lui Ștefan cel Mare" etc., bazîndu-se pe spusele lui D. C. Ollănescu în discursul său de recepție la Academie, ținut în 25 martie 1894. Alecsandri — declară acesta — „ne și vorbea chiar, dîndu-ne amănunte, despre o dramă în cinci acte: *Răpirea Bucovinei*, pentru pomenirea căreia scrisese încă din 1865 doina *Dulce Bucovină* și în care negreșit rolul principal era ținut de Gr. Ghica-Voievod căzut prin înșelăciune victimă turcilor la 12 oct. 1777. Mai povestea iară de planul unui poem dramatic în 8 tablouri asupra lui Ștefan cel Mare și de mai multe altele, între care venea *Dezrobirea țiganilor*, melodramă în 4 acte, și o comedie de moravuri *Invidioșii*, în care își propunea să schițeze multe figuri din societatea noastră" (cf. *Vasile Alecsandri*. Discurs de recepțiune..., București, 1894, p. 145 și pref. cit., p. IV).

În continuare, cei doi cercetători sînt de părere că „*Răpirea Bucovinei* n-a fost scrisă deloc. O putem afirma cu siguranță — declară ei — deoarece nicăieri corespondența sa [a lui Alecsandri] nu mărturisește a fi atacat un subiect dramatic analog" (*ibidem*, p. IV—V). „Tot astfel — arată ei mai departe — s-a întîmplat cu «poemul dramatic în 8 tablouri asupra lui Ștefan cel Mare». Neaflîndu-l pomenit aiurea, trebuie să presupunem că n-a fost decît o intenție trecătoare de a-l scrie [1], nutrită în același an (1878), cînd poetul făcea parte din comitetul pentru ridicarea statuii lui Ștefan cel Mare la Iași. Nici din acest proiect n-a rămas decît oda, publicată cu ocazia dezvălirei acelei statui la 1883" (*ibidem*, p. V).

BALDUIN (p. 585)

Proiectul acestei drame istorice, consemnat în ms. B.A.R. nr. 2253, f. 13^{r-v}, conținînd doar lista personajelor și o notă în care se schițează

[1] În ms. Acad. no. 2254 [2253], pp. 642 [6—9] se găsesc cîteva «note istorice» ale lui Al. din viața și domnia lui Ștefan cel Mare. Să fi fost pentru piesa plănuită sau pentru *Dumbrava Roșie ?* [*nota Il. Chendi și E. Carcalechi*].

cadrul, pare să fi luat naștere odată cu cel al trilogiei din care nu s-a concretizat decît fresca domniei lui Despot-Vodă. În cercetarea izvoarelor istorice, privirea lui Alecsandri va fi fost reținută de episodul soartei tragice a acestui împărat al Constantinopolului, relatat de cronicarul grec Nicetas Choniates.

Balduin I, născut la Valenciennes în 1171 și mort, probabil, în 1206, era fiul comitelui Balduin de Hainaut și al Margaretei, sora lui Filip, comite de Flandra. Balduin a plecat în cruciada a patra la 1202, în ajutorul lui Alexe Comnenul, împăratul roman al Bizanțului, detronat de uzurpatorul Murzulf. În fruntea armatei sale de cruciați, Balduin cucerește în 1204 Constantinopolul, îl alungă pe Murzulf și este ales de cruciați împărat al Bizanțului, în locul lui Alexe, care murise între timp, fiind încoronat la 16 mai 1204, în biserica Sfînta Sofia. În urma împărțirii Greciei între seniorii cruciați, grecii se răscoală și cheamă în ajutor pe Ioniță Asan, regele româno-bulgar, care îl atacă pe Balduin, îl învinge și-l ia prizonier lîngă Adrianopole, la 14 aprilie 1205. După această bătălie sîngeroasă în care au pierit mulți cavaleri cruciați, Balduin nu mai apare pe scena istoriei. După unii, ar fi murit în urma rănilor primite în luptă; după alții, ar fi fost aruncat de Ioniță în temniță, unde ar fi pierit după un an. După Nicetas Choniates — ale cărui relatări par să stea la baza proiectului piesei lui Alecsandri — sfîrșitul lui Balduin ar fi survenit în următoarele împrejurări: fiind unul dintre bărbații cei mai frumoși și mai desăvîrșiți ai vremii, el ar fi inspirat o mare pasiune reginei, soția lui Ioniță, pe care însă o va respinge. Aceasta, ca să se răzbune, se plînge lui Ioniță că Balduin a încercat s-o seducă. Ioniță, nestăpînindu-și furia, poruncește să i se taie brațele și picioarele și, astfel mutilat, să fie lăsat pradă păsărilor răpitoare. După o altă versiune, Balduin s-ar fi întors în Flandra, dar fiica sa Jeanne — care figurează între personajele piesei lui Alecsandri — ar fi refuzat să-l recunoască.

Alecsandri a cunoscut, desigur, și cronica lui Geoffroi de Villehardouin, care apare și el printre personajele proiectului de dramă și a cărui scriere este amintită în nota consemnată pe verso filei 13 a ms. B.A.R. nr. 2253. Geoffroi de Villehardouin, născut la castelul Villehardouin de lîngă Troyes la cca. 1155, a murit la cca. 1213, în Tesalia (Macedonia). Cucerit de entuziasmul religios al epocii, a luat parte la cea de-a patra cruciadă, distingîndu-se în luptele pentru cucerirea Constantinopolului (1204). Drept răsplată pentru bravura sa, a primit de la noul împărat al Bizanțului, Balduin I, mai multe domenii în Tesalia și titlul de mareșal al României. Credincios lui Balduin, în 1205 a salvat armata acestuia, înfrînt de Ioniță Asan, și a slujit cu același devotament pe Henric, fratele și succesorul lui Balduin. Scrierea sa *Chronique de la conquête de Constantinople* sau *Chronique des*

empereurs Baudouin et Henri este unul dintre cele mai vechi monumente ale prozei franceze. A fost tipărită pentru prima dată la Veneția, în 1573; în 1657 este publicată de Du Cange, cu o traducere în franceză, un glosar și note foarte prețioase, iar de atunci a fost de multe ori reprodusă în diferite culegeri de cronici.

Proiectul piesei lui Alecsandri este semnalat și publicat pentru prima dată în *prefața* ediției V. Alecsandri, *Opere complete*. IV. *Teatru*. III, București, Minerva, 1905, p. XIV.

INVIDIOȘII (p. 586)

Reprezentarea lui *Despot-Vodă* la 30 septembrie 1879 suscitase un mare interes. Numeroase cronici dramatice salutaseră noua creație dramatică a lui Alecsandri, dar curînd începură să apară altele, îndeosebi în *Românul* lui Rosetti și în *Pressa*, care contestau orice merit piesei, acuzînd pe autor că se îndepărtează de adevărul istoric, ba chiar că ar da dovadă de o slabă inspirație poetică. Înțelegînd că adevăratul motiv al acestor critici răuvoitoare era de alt ordin decît cel literar, Alecsandri se gîndea ca pe baza materialului oferit de campania dezlănțuită împotriva sa să scrie o nouă piesă, o comedie pe care o intitulează *Invidioșii*. Proiectul acesteia va stărui o vreme în mintea sa, dar, în cele din urmă va fi abandonat. Scriitorul intenționa ca în această piesă „planul vieții literare să se întretaie cu cel al vieții politice, printre personaje fiind scriitori, critici, dar și oameni politici" (cf. G. C. Nicolescu, *Viața lui Vasile Alecsandri*, *ed. cit.*, p. 597—598).

Retras la Mircești, înfruntînd rigorile unei ierni timpurii, cu „21 grade sub zero!!", „cum s-ar zice, o Siberie!", Alecsandri se delecta cu recitirea scrisorilor lui I. Ghica, pregătea manuscrisul pentru tipar al lui *Despot*, — „muncă puțin plăcută — se plîngea el în noiembrie prietenului său I. Ghica —, dar acesta este reversul medaliei în meseria de autor. Publicul nici nu bănuiește tot ceea ce suferim noi ca să ne expunem criticii lui, mai adesea proastă decît dreaptă.

În legătură cu critica, fă-mi plăcerea să-mi trimiți bazaconiile lui Șoimescu și compania, cum și criticile răuvoitoare cu care a fost gratificat *Despot* în lipsa mea. Această lectură îmi va ajuta la căutarea caracterelor pentru o comedie pe care o am în vedere și care va avea titlul următor: *Invidioșii*[1]. Voi intercala acolo unul sau două personaje luate din grupul

[1] Despre această îi mai vorbește și într-o scrisoare din 5 noiembrie 1879 (B.A.R., ms. rom. 803, f. 141—142).

acelora care au făcut cerul și pămîntul și va fi ca un buchet de flori" (cf. Vasile Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 271—273).

Cum I. Ghica îl încurajase în această întreprindere, Alecsandri își făcea publică intenția și în scrisoarea, datată 1 decembrie 1879, adresată lui Ghica și aflată în fruntea volumului *Despot-Vodă*, București, 1880, p. XXII—XXIII: „Am început, după îndemnul tău, comedia în versuri intitulată: *Invidioșii*. Subiectul este interesant, materia bogată și tipurile variate, unele fiind pocite, altele comice, altele triste, însă toate demne de a inspira și jale și rîs.

À bon entendeur salut!" (cf. și Vasile Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 275).

Pînă în vara anului următor, poetul nu renunțase la această idee, dar între timp își dăduse seama că realizarea piesei nu era ușoară: „Cît despre *Invidioșii*, cer mai mult studiu și o muncă mai serioasă, dar sper totuși să se joace iarna aceasta" — îi scria el tot lui Ghica (cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, p. 41).

Din *Invidioșii* nu s-au păstrat decît cîteva rînduri, așternute de Alecsandri cu cerneală violetă (completările cu cerneală neagră) pe verso filei 82 din ms. B.A.R. nr. 2253, și anume titlul, lista personajelor și o scurtă caracterizare a personajului Nourescu, care „vede tot în negru pe orizonul politic". Pe recto aceleiași file se află începutul *Legendei lui Jolde*.

Ca și celelalte încercări rămase în manuscris și aceasta a fost publicată pentru prima dată în prefața ediției V. Alecsandri, *Opere complete*. IV. *Teatru*. III, București, Minerva, 1905, p. VIII.

TURNUL BALAMUCULUI (p. 587)

Din proiectata „asmodie în 1 act" nu se păstrează decît o singură filă (f. 72 în ms. B.A.R. nr. 2253), scrisă de autor numai pe recto, cu cerneală neagră și cuprinzînd doar lista de personaje și începutul scenei I. Întrucît Alecsandri nu amintește nicăieri în corespondența sa, această piesă, nu putem ști cînd a început s-o scrie. E posibil ca acest moment să se afle imediat după anul 1880, înainte însă ca poetul să fi început lucrul la feeria *Sînziana și Pepelea*. Il. Chendi și E. Carcalechi, care au publicat pentru prima dată această încercare dramatică neterminată, chiar își pun întrebarea: „Să nu fi fost *Turnu Balamucului* un preludiu la *Sînziana și Pepelea*?" (cf. Vasile Alecsandri, *Opere complete*. IV. *Teatru*. III, București, Minerva, 1905, p. XIV— prefața, unde se reproduce și fragmentul rămas în manuscris).

DEZROBIREA ȚIGANILOR (p. 589)

Din această proiectată „dramă în 4 acturi" se păstrează două fragmente, redactate la interval de aproape zece ani unul de altul. Primul este cel aflat în ms. B.A.R. nr. 2234, pe verso filelor 4, 5, 6 (numerotarea veche 20^{v}—24^{v}), conținînd începutul anulat al scrierii *Țiganii*, „piesă în 3 acturi". După cum se știe, ms. 2231 conține manuscrisul autograf al piesei *Boieri și ciocoi*, început în 1871 și dăruit de autor lui G. Steriadi la 1 martie 1874. Cel de-al doilea fragment reia, ceva mai amplu, începutul piesei *Țiganii*, adăugîndu-i o schiță a actului I și a începutului actului II, de data aceasta sub titlul *„Dezrobirea țiganilor*, dramă în 4 acturi". Cele cîteva file, scrise de Alecsandri cu cerneală neagră, se află în ms. B.A.R. nr. 2253, f. 83^{r}—85^{r} (fila 83^{r} — titlul, pe verso — schița actului I și a începutului celui de-al doilea; f. 84^{r}—85^{r} — scenele I, II și începutul scenei III din actul I), și au fost așternute pe hîrtie în anii 1880—1881.

Situația groaznică a robilor țigani îl îndurerase și-l preocupase pe poet încă din copilăria pe care și-o petrecuse alături de prietenul său Vasile Porojan, evocat cu atîta duioșie mai tîrziu.

Compătimirea sa pentru suferințele acestui neam oropsit Alecsandri avea s-o exprime și cu alte prilejuri, atît în scrierile sale literare, cît și prin hotărîrea ce a luat-o în iunie 1855 de a dărui libertatea țiganilor robi de pe moșiile sale și ale fratelui său Iancu. Încă în 1844, el deplîngea soarta nenorocită a acestora în *Istoria unui galbîn și a unei parale*, ca și în poezia *Dezrobirea țiganilor*, unde salută, totodată, actul emancipării robilor domnești și mînăstirești. După moartea tatălui său, poetul este unul dintre cei dintîi boieri moldoveni care își eliberează robii țigani.

„Sclavia este cea mai uricioasă pată care dezonorează încă patria noastră, în veacul acest de propășire" — declara el în scrisoarea adresată la 28 iunie 1855 Sfatului Administrativ al Moldovei, continuînd: „Au sosit vremea dar ca să rumpem și noi, românii, lanțul trist a sclaviei, care leagă atîte suflete în țara noastră" — și, în fine, anunțîndu-și hotărîrea: „Suptiscălitul, atît în numele lui, cît și în numele fratelui său, Iancu Alecsandri, face cunoscut onoratului Sfat Administrativ că au liberat robi, lor". Hotărîrea lui Alecsandri a contribuit, de bună seamă, în mod hotărîtor, la emanciparea robilor țigani, oficializată prin decretul semnat de domnitorul Grigore Ghica la 28 noiembrie 1855 (cf. Dan Mănucă, *Argumente de istorie literară*, Iași, Editura Junimea, 1978, p. 75—77).

În timp ce scria piesa *Boieri și ciocoi*, Alecsandri se va fi gîndit să mai scrie una, în care să reînvie lumea acelor oropsiți, atît de legați de viața boierilor de altădată. Proiectul a fost părăsit sau dat uitării, pînă în vara

anului 1880, cînd știrea morții vechiului său prieten din copilărie, Vasile Porojan, trezește în mintea poetului amintiri cu rădăcini în trecut, privind vechile moravuri, societatea din vremea lui Sturza, robia țiganilor, împotriva căreia se ridicase și el. Copleșit de aceste amintiri, el reia, proiectul piesei *Țiganii*, schițat, cum am văzut, cu ani în urmă.

În această epocă, Alecsandri se simțea obosit, avea nevoie de odihnă, căci abia terminase de scris *Sînziana și Pepelea* și nu se mai încumeta să continue piesa *Invidioșii*. Mîhnirea pe care i-o pricinuise vestea morții lui Porojan îi readusese în minte proiectul mai vechi al piesei *Țiganii*, dar nu prea se simțea îndemnat la lucru, cum mărturisește el, la 21 iunie 1880, prietenului său Papadopol Calimah: „pentru vară îmi rezerv o piesă în 4 acturi, intitulată *Dezrobirea țiganilor*, pe care am și început-o.

Iarna mi-oi petrece-o în străinătate, unde? nu știu încă, dar negreșit într-o țară cu soare fierbinte. De mi-a ajuta norocul să-mi găsesc o căsuță pe malul mării, adăpostită de vînturi și înconjurată cu o grădină înflorită, aș lucra toată iarna cu entuziasm și m-aș întoarce în țară cu vreo două drame istorice în versuri... Îmi trebuie căldură și lumină, lumină aurie care să-mi intre în ochi și cînd ei sînt închiși și să-mi pătrundă chiar în inimă. Asta e tot ce mai doresc pentru restul vieții" (cf. V. Alecsandri, *Cele mai frumoase scrisori*, p. 277—278).

Curînd după aceea Alecsandri îi scria și lui I. Ghica despre noul său proiect dramatic: „Am început o piesă în patru acte, intitulată *Dezrobirea țiganilor*, care, bine montată și bine pregătită, cred că va produce efect. Va fi terminată în cursul lunii viitoare. Cît despre *Invidioșii* — continua el —, cer mai mult studiu și o muncă mai serioasă..." (scrisoare datată „Mircești, marți [1880, vara]", cf. V. Alecsandri, *Scrisori. Însemnări*, p. 41).

Poetul este însă foarte solicitat în cursul verii 1880: trebuie să corecteze *Sînziana și Pepelea*, are o mulțime de treburi și de musafiri, așa încît Mirceștii nu mai sînt pentru el o oază de liniște, prielnică scrisului, cum se plînge la 9 august lui Ghica: „Am avut o grămadă de afaceri și de musafiri de la întoarcerea mea. Sper să le termin în curînd, și atunci mă pun pe lucru ca să sfîrșesc drama *Dezrobirea țiganilor*" (cf. *ibidem*, p. 42).

După aceea, se pare că starea sănătății nu i-a îngăduit să se apuce de scris, deși piesa îi stăruia în minte: „Cea întîi lucrare ce voi întreprinde în curînd este o dramă în proză: *Dezrobirea țiganilor*" — îi scria el la 8 septembrie 1880 lui I. Negruzzi (cf. V. Alecsandri, *Scrisori*, p. 118).

Nici în cursul iernii nu-și va pune în aplicare intenția, dar în primăvara următoare, care îl întîmpină însorită la întoarcerea sa la Mircești, după

ce primise marele premiu al Academiei, revine la vechea preocupare: „Timpul s-a îndreptat — îl înștiința Alecsandri pe Ghica la 25 mai 1881 — recoltele se anunță bune, cîmpul este încîntător, grădinița mea a luat o înfățișare destul de drăguță, astfel că mă simt ca peștele în apă, căci înot în plină căldură și mai ales în plină lumină. Această bună stare morală, mă va îndemna desigur la lucru și deja rumeg planul unei piese în patru acte intitulată *Dezrobirea țiganilor*.

Nu va cere decît un singur decor nou, acela al interiorului unei *ocne*. Ziduri cu stîlpi de stalactite de sare, susținînd o mare spirală. Dacă crezi că poți să comanzi acest decor, fă-o de pe acum, astfel încît să fie gata pentru primele zile ale stagiunii teatrale" (cf. V. Alecsandri, *Corespondență*, p. 109).

Aceasta este ultima dată cînd Alecsandri amintește piesa, pe care n-a mai continuat-o.

Cele două fragmente din mss. B.A.R. 2231 și 2253 au fost publicate pentru prima dată de Il. Chendi și E. Carcalechi în Vasile Alecsandri, *Opere complete*. IV. *Teatru*. III, București, Minerva, 1905, p. X—XIII (prefața).

VARIANTĂ

ms. 2231

ȚIGANII

PIESĂ ÎN 3 ACTURI

PERSONAGIURI

CHIOSA, giude bătrîn
BABA RADA
ZAMFIRA
NEDELCU, lautar
COȚOFANĂ
STOLNICUL BRUSTUR
GIUPÎNEASA TOFANA
CĂMINARIUL COCIURLĂ
ȘTEFAN LEONESCU
DIRECTORUL PREFECTUREI
CUCOANA NASTASIICA, văduvă
CREȚUL, slugitor
LUNGUL, id.
ȚIGANI

ACTUL I

Teatrul reprezintă curtea unei prefecturi, încungiurată cu zid. Poartă mare în fund. În stînga, casa prefecturei, cu fereste și cu ușa pe scenă.

SCENA I

CREȚUL (de pază la ușa prefecturei), LUNGU (la poartă)

LUNGUL: Creţule?...
CREȚUL: Ce-i, Lungule?
LUNGUL: Tîrziu oare să fie?
CREȚUL: Tîrziu, cred, că-i soarele sus.
LUNGUL: Încă n-au venit nime la ispravnicie.
CREȚUL: Se vede că n-au de lucru cenușerii.
LUNGUL: Dar cum să nu aibă?... Azi e ziua mezatului țiganilor.
CREȚUL: Care țigani, Lungule?
LUNGUL: Ai unui boier care au mofluzit în cărți.
CREȚUL: Și de acea își vinde sufletele?
LUNGUL: Vinde ce are, creștinul... Țiganul nu-i marfă?
CREȚUL: Marfă țigănească... Măi Lungule, știi tu ce zicea bietul răposatul tatu-meu?
LUNGUL: Ce?
CREȚUL: Zicea așa: Că cine vinde suflete își perde sufletul.
LUNGUL: Dar ce era tatul tău de soiul lui?
CREȚUL: Popă.
LUNGUL: Vorbea din Evanghelie... însă știi tu, măi Creţule, că boierii au două suflete, unul pentru dracu și celalalt pentru... tatu-său.

SCENA II

LUNGU, CREȚU, BABA RADA (se iveşte cu sfială la poartă)

RADA: Căpitane!... Nu mi-i milui cu o frîntă de paraluță?
LUNGU: Fugi la naiba, stafie, balțată.
RADA: Să-ți traiască armasaru, că mare mîndru te-a mai făcut cine te-a făcut. Parcă ești Făt-Frumos!
LUNGUL *(rîzînd)*: Auzi, Cloanța!
CREȚUL: Dă-o afară, Lungule, să nu-ți arunce farmecî, vrăjitoarea.
RADA: Da de ce să m-alunge, frumușelule?... Doar nu stric nimănui... Ian și eu, o biată țigancă batrînă, care traiesc cum dă Dumnezeu sfîntul... din mila creștinilor.

CREȚUL: Și cu potlogării?
RADA: Nu se află. *(Vine în scenă.)* Eu sînt baba Rada... Știu a trage cu bobii și să descînt... Dar să fur? Ferească sfîntul!
LUNGUL: N-auzi, babo?
RADA: Aud, căpitane.
LUNGUL: Nu mi-ai spune și mie sorții?
RADA: Ba ți-oi spune, dragu mătușii... Adă mîna-ncoa. *(Cată în palma Lungului.)*
CREȚUL *(apropiindu-se)*: Ce vezi în palmă, Talpa Iadului?
RADA: Văd c-o s-agiungă capitanul ghinărari, boier mare, cu avere, cu moșii, cu armasari, cu robi...
CREȚUL: Ha, ha, ha, ha!... Știi tu una, Lungule? De vreme ce ai să fii boier, cumpără tu țiganii ce au să se vîndă astăzi.
RADA: Da ce, azi se face mezatul?
CREȚUL: Acuș, peste-un ceas.
RADA *(oțerindu-se)*: Azi!... Aoleu!... Săracii de noi!
CREȚUL: Și ce-ți pasă ție, cotoroanțo?
RADA: Mă doare inima de pe copilașii mei!
LUNGUL: Cum astă, babo?... Și ai tăi sînt de vîndut?
CREȚUL *(întorcîndu-se la ușă)*: La loc, Lungule... Vine directorul.

* * *

La finele acestui volum al ediției noastre, care încheie secțiunea cuprinzînd creația dramatică a lui Alecsandri, nu putem să nu amintim proiectul nerealizat al unei piese, intitulate de autor *Năvălirea jidanilor*.

Fragmentul din această „piesă în 5 acturi și un prolog", aflat în ms. B.A.R. nr. 2253, f. 73r—81r, este scris de Alecsandri cu cerneală neagră și cuprinde doar primele nouă scene din prolog. S-a și publicat în timpul vieții scriitorului, în revista *Familia*, 1884, nr. 1. După moartea lui Alecsandri, a fost reprodus, după manuscris, alături de celelalte proiecte dramatice ale acestuia, în Vasile Alecsandri, *Opere complete*. IV. *Teatru*. III, București, Minerva, 1905, p. XVI—XXIII (prefața). Cei doi îngrijitori ai acestei ediții cred că data la care a fost scris fragmentul „ar putea fi anul 1880—1883, deci [...] imediat după plecarea lui Ghica la Londra, căci iată ce-i dă de știre amicului său într-o scrisoare nedatată: «... Am început o piesă mare, intitulată *Năvălirea jidanilor*, dar îți mărturisesc că de cînd nu mai ești tu director (al teatrului), nu mai am gust pentru lucrările dramatice»" (cf. p. XVI). Il. Chendi și E. Carcalechi emit, de asemenea, supoziția că Alecsandri „voia să trateze în piesa asta, în mod intuitiv, chestiunea israelită, făurind astfel o lucrare în care putea să-și adune toate tipurile sale

evreiești de altădată și să exprime, cu puterea maturității acum, toate convingerile sale naționale. Note nouă, desigur, nu avea să introducă" (cf. p. XXIV).

Se prea poate însă ca această piesă, configurată în urma războiului nostru de independență, să-și aibă sorgintea în mai vechea intenție, neschițată pe hîrtie, a scriitorului, de care amintea Ollănescu în discursul său de recepție la Academie și pe care o citează și Chendi și Carcalechi, anume de a scrie o dramă în cinci acte, intitulată *Răpirea Bucovinei*. Această intenție — spun cei doi editori ai operei lui Alecsandri — „a fost, fără îndoială, un gînd statornic al lui, care-i revenea de cîte ori se discuta soarta Bucovinei, pe care el, ca bun moldovean, o plînsese totdeauna. În mod firesc l-a preocupat și în timpul scrierii lui *Despot*, fiind cam pe atunci serbarea seculară a evreilor bucovineni pentru anexarea acestei provincii către Austria și un an în urmă, aniversarea morții lui Ghica [Grigore Ghica, căzut prin înșelăciune victimă turcilor la 12 octombrie 1777]" (cf. p. IV—V).

Ideea de a restrînge tema piesei proiectate cu titlul *Răpirea Bucovinei* îl va fi atras pe scriitor cam în aceeași vreme în care s-a decis să țină discursul în Senat, cu privire la chestiunea evreiască. Latura cea mai îngrijorătoare a problemei care se punea în acel moment și care îl determinase și pe Maiorescu să se exprime în același sens cu Alecsandri, dar în alți termeni, în Cameră, cu o lună mai înainte, era, de fapt, amestecul unor puteri străine în treburile noastre interne. Acestea încercau să ne impună, prin Tratatul de la Berlin, unele măsuri cu privire la statutul evreilor din țara noastră.

Că despre aceasta era vorba se vede limpede din cuvintele rostite de Alecsandri în ședința din 10 octombrie 1879:

„Să ne urcăm dar pe această tribună — spune el — conduși numai de glasul conștiinței noastre și, feriți de orice simțiment de ostilitate în contra nimănui, nici chiar în contra art. 44 din tratatul de la Berlin, nici chiar în contra Alianței israelite, cărora datorește România cumpăna spăimîntătoare în care ea se găsește astăzi.

Voi zice mai mult: Departe de a fi ostili, să le fim oarecum recunoscători, căci Alianța israelită, prin dorința-i nerăbdătoare și nechibzuită de a obține grabnic drepturi civile și politice pentru coreligionarii săi, cît și art. 44 din tratat care ne impune nouă, într-un mod draconic, realizarea acelei dorințe, fără a se preocupa de convenințele noastre, ne-au deschis ochii asupra pericolului ce ne amenință și au deșteptat în noi instinctul conservării naționale."

În continuare, Alecsandri subliniază că, în această problemă, amestecul străin în treburile noastre interne este cel pe care îl respinge cu hotărîre și indignare, într-un moment în care românii abia își cuceriseră, cu arma în mînă și cu sacrificii de neînchipuit, independența:

„Lăsați la propria noastră inițiativă și la liberul nostru arbitru, ne-am fi arătat mai liberali, mai marinimoși în privința evreilor decît acum, cînd ne vedem loviți în amorul nostru propriu național, în dreptul nostru suveran de legiferare și apăsați sub presiunea streină.

Alianța israelită, prin nerăbdarea ei de a dobîndi drepturi civile și politice pentru coreligionarii săi, au indus Europa în eroare, pentru ca Europa să esercite o presiune draconică asupra noastră. Rezultatul este că națiunea română să simte ofensată, că România se simte amenințată, că poporul este iritat într-un grad care poate să producă regretabile evenimente [...].

Eu însumi [...] mă simt cu toate acestea destul de generos, pentru ca să găsesc că trebuie să facem evreilor o condițiune mai corectă în țara noastră, dar cînd, și cum, și în ce condițiuni?

Nu sub presiunea directă a art. 44, nu sub presiunea indirectă a Alianței israelite... Ci din liberul nostru arbitru de stat independent!" (cf. V. Alecsandri, *Discurs* ținut în ședința Senatului de la 10 octomb. 1879, cu ocaziunea revizuirei art. 7 al Constituțiunei, București, Socec, 1879, p. 3—4, 22).

Iată, spre comparare, și cuvintele rostite în aplauzele asistenței de T. Maiorescu, în aceeași chestiune, în ședința Camerei din 10 septembrie 1879, cu care prilej un ministru tocmai îi reproșase că este „amic al evreilor".

„Relev și cuvîntul de amic al evreilor — îl înfrunta el pe ministrul în cauză —. Dacă prin acest cuvînt se înțelege a nu avea nici o antipatie națională în contra lor, de a fi amic al evreilor în acelaș sens și aceleași proporții în cari pot fi amic al francejilor, al germanilor și al altor națiuni străine, atunci primesc acest epitet. Sunt amic al evreilor, nu am nici o antipatie în contra lor. Printre evrei am cunoscuți pentru cari am cea mai mare stimă, atît în țară, cît și în străinătate; și din momentul cînd ni se garantează propria naționalitate, le doresc bună primire și voi fi mulțumit cînd îi voi vedea bucurîndu-se, în pace, sub soarele României, de ospitalitatea și de drepturile noastre. *(Aplauze.)*

Ca amic al evreilor dar; ca unul care, cu neînsemnata mea persoană, am fost citat în străinătate, de cîte ori era vorba de cestiunea evreilor la noi; ca unul care am văzut că unele afirmări ale mele, favorabile lor, au fost citate în diferite broșuri asupra cestiunii israelite; ca unul care păstrez aceleași sentimente și aceeași atitudine față cu dînșii și astăzi — voi să sfătuiesc pe evrei de a nu întinde coarda prea tare în momentul de față. *(Aplauze.)* D-lor, eu am găsit foarte nepotrivită, foarte în contra intereselor evreilor din România, lupta pe care a deschis-o Alianța israelită în contra noastră. *(Aplauze.)*

BIBLIOTECA — CENTRALĂ — UNIVERSITARĂ CLUJ-NAPOCA

Alta este a ne lăsa pe noi, în pacinică umanitate, să regulăm cestiunea între evrei și între noi, și alta este a revolta sentimentul național în noi prin presiuni ce se fac din afară contra noastră. *(Aplauze.)* Și dacă pînă la un timp unii din noi chiar ne gîndeam la întinderea drepturilor evreilor în starea legislațiunii noastre de atunci, astăzi aceste procedări imprudente și nedrepte ale Alianței israelite ne silesc a ne pune în defensivă și a ne gîndi, mai înainte de toate, cum să ne apărăm în contra exigințelor nelegitime și injuste. *(Aplauze.)* [...]

Nu poate România să admită ca străinii să se introducă în sînul ei prin impunerea străinilor, fără ca măcar să-și dea osteneală să-și documenteze dorința de a se împămînteni. *(Aplauze.)*

Naturalizarea individuală implică în sine însăși cererea evreilor, manifestarea dorinței lor de a fi cetățeni români; prin ea se va împedeca din capul locului răul sentiment că au venit în mijlocul nostru ajutați de presiunea străină sau de Alianța israelită *(aplauze)*: vor trebui să documenteze că voiesc să fie români. «M-am dezbrăcat de presiunea străină, voi împreună cu voi să lucrez pentru binele țărei.» *(Aplauze.)*" (cf. Titu Maiorescu, *Chestia evreilor*. Revizuirea art. 7 din Constituție. Discurs rostit în ședința Camerei de la 10 sept. 1879, București, Socec, 1888, p. 26–27, 30).

În aceste împrejurări credem că s-a gîndit Alecsandri să-și sprijine opinia și pe o operă literară, pe care însă n-o va termina niciodată, poate pentru că își va fi dat seama că nu cunoștea problema în toate implicațiile ei. El a și încercat să se documenteze cu privire la această spinoasă temă, dar se vede că a părăsit în curînd cercetările (printre manuscrisele sale am găsit o notiță — ms. B.A.R. nr. 2253, f. 70^{r} — din care rezultă că încercase să consulte unele izvoare rusești și scrierile lui Schiller despre acest subiect). Proiectul piesei s-a oprit la ultimul rînd scris pe recto filei 81 din ms. B.A.R. nr. 2253.

Ultima mențiune pe care o vom face aici este aceea a „fragmentului" de comedie în versuri, *Serdarul de Orhei*, unul dintre textele publicate în *Convorbiri literare*, IX, 1 octombrie 1875, nr. 7, p. 274–279, sub titlul *Trei curiozități*. Acestea precedau suitei de mici articole, grupate laolaltă de Alecsandri sub titlul *Din albumul unui bibliofil* și publicate în *Convorbiri* în numerele din 1 decembrie 1875, 1 februarie, 1 iulie și 1 august 1876. La sfîrșitul articolului *Trei curiozități* se publica și poezia *Răpirea Bucovinei*, iar în *Albumul unui bibliofil* figura și micul articol *Cîntecul Bucovinei*.

În acest moment, revista *Convorbirilor* se afla în criză de material și Alecsandri își va fi explorat toate sertarele ca să satisfacă insistentele

cereri ale lui Iacob Negruzzi de a-i trimite ceva de publicat. Primind cele „trei curiozități", Negruzzi le trimitea fără întîrziere la tipar, însoțindu-le de următoarea notă a redacției:

„D-nul V. Alecsandri ne trimite alăturatele fragmente, fiecare interesant în felul său, și pe care ne grăbim a le publica." În continuare, revista reproducea și scrisoarea adresată de poet redacției cu privire la aceste scrieri:

„Trimit pentru foaia *Convorbirilor* trei curiozități găsite în fundul unui sipet: una literară, alta datinală și a treia financiară, care cuprind oarecare vestigiuri interesante de obiceiul timpului trecut. Cea dentîi este un fragment de comedie în versuri compusă înainte de 1811, pe cînd încă Besarabia făcea parte din Moldova; cea [de]a doua este o foaie de zestre cu data 1801, și cea de pe urmă este un tablou de starea finanțelor țărei Moldovei acum 30 de ani.

Fragmentul dramatic pare a fi fost totodată o încercare de satiră făcută în contra unui parvenit ce intrase ca ginere într-o familie *evgheniștă*; el se prezentă atît ca model de stil, cît și ca un colțișor din tabloul social de la începutul secolului nostru. Autorul anonim au pus în scenă trei *obraze* (personajuri) originale care negreșit erau menite a conduce intriga unei piese în mai multe acturi; însă nu mi-au căzut la mînă decît cîteva scene din *arătarea A* (actul I). Acele obraze sînt: 1° Un ginere de boier mare, cules într-o dugheană de negustor și rînduit dregător la Orhei prin protecția socrului său. 2° O cucoană din *protipenda*, măritată fără voia ei, după obiceiul vechi, cu un prost pe care-l disprețuiește, esprimînd ahtul inimei sale în limba grecească, limba de modă pe atunci. 3° Un greo, anume Stavarachi sau Stavrachi, gramatic, adică om ou condei, soi de factotum în materie de intrigi, soi de profesor de *tîrtipuri* (hoții dibace), oare făcea educația tinerilor feciori de boieri în carierile administrative și judecătorești

Iată dar o mică galerie de tipuri dispărute ce are prețul ei în ochii amatorilor de studiu fiziognomic, căci arată cîteva caractere de sub regimul fanariot. Din aceste scene se întrevede rolul corumpător ce-l jucau în țară zvînturații din Fanar, dominarea absolută a părinților asupra copiilor și mai cu samă asupra fetelor, deprinderea de a se servi de limba greacă în societate, nepăsarea cu care domnii rînduiau în funcții pe protegiații boierilor mari, chipul întrebuințat de acești funcționari pentru a-și face interesele lor etc., etc. Ar fi de dorit ca să se descopere urma acestei comedii și alte scrieri de asemene natură, spre complectarea tabloului social din timpul fanarioților".

Considerînd și noi că această preocupare a lui Alecsandri pentru încercările anterioare în domeniul dramaturgiei merită a fi relevată și aici, reproducem fragmentul care a reținut atenția sa și care constituie, în orice caz,

un document din istoria teatrului în România. Iată ce spune T.T. Burada cu privire la acest fragment dramatic: „În ceea ce privește literatura dramatică, ea pare a fi fost răspîndită întrucîtva în Moldova, pe la începutul veacului; căci găsim un fragment dintr-o comedie în versuri (care era perdută), intitulată *Serdarul din Orhei* și aflată apoi de Vasile Alecsandri, care fragment pare a fi fost scris înainte de 1811, adecă pe cînd Basarabia făcea încă parte din Moldova.

Nu știm dacă această comedie este unica scrisă în timpul acela, sau poate că mai multe asemenea lucrări literare și teatrale sînt rătăcite fără să fi ajuns la cunoștința noastră. De asemenea nu putem ști dacă această piesă a fost sau nu jucată pe vreun teatru, fie de actori de profesiune, fie de diletanți. În tot cazul, modul cum se începe această scriere dramatică dovedește oarecari cunoștinți teatrale din partea autorului anonim [...].

Este de observat că în acest fragment numărarea scenelor este însemnată prin literile grecești: alfa vita, gama, delta, epsilon, ita etc. *Aratarea* însamnă act, și *perdeaua*-scenă[1]" (cf. *Istoria teatrului în Moldova*, vol. I, Iași, 1915, p. 97).

Vasile Alecsandri va fi găsit acest fragment printre hîrtiile rămase de la tatăl său, vornicul Alecsandri, om iubitor de cultură, care se și ocupase cîndva de organizarea teatrului în Moldova.

Reproducem în continuare textul acestui fragment, așa cum a fost publicat în *Convorbiri*.

„SERDARUL DE ORHEI
(Fragment dintr-o comedie perdută)

OBRAZELE

Nătărăul ARIFTA ce se numește *Bostan*
Cucoana CATINCA, soția lui
Gramaticul TERBIÉ, ce se numește *Stavarachi*
COSTACHI, logofăt al casei

În Iași; casă cu două rînduri din dosul Mitropoliei, cu odăi, împodobite cu cadre și cu oglinzi. Nătărăul Vasilachi Arifta,

[1] În tragedia *Orest* de Voltaire, tradusă în românește la 1820 de Alex. Beldiman, persoanele piesei sunt însemnate de traducător prin cuvîntul *obraze*, actul prin *facerea*, scena prin *cortul*. În *Erast* de Gessner, tradus în 1821 de serdăreasa Zoița Grigoriu, persoanele sunt traduse prin *fețele*, actul prin *partea*, și scena prin *perdea [nota T.T. Burada]*.

aducînd întîmplarea de a-l lua B** ginere, îl rînduiește și serdar la Orhei; care de bucurie preumblîndu-se prin casă, singur vorbește mirîndu-se.

ARĂTAREA A

PERDEAUA α[1]

BOSTAN

De vreme ce peste fire norocul mi-au ajutat
Cu starea această naltă, în care m-am însurat,
Gîndind îmi ies din simțire, pre-a-mea-lege, de-amețesc.
Văzîndu-mă-ntr-așa stare, îmi vine să mă mîndresc.
Cum s-au putut face-aceasta: ginere B** să mă ia,
Pe-un Vasilachi ca mine, nici prin cuget îmi trecea,
Dar fiindc-am nume-n lume, că-s din Vale negustor[2],
Au gîndit c-am și simțire ș-oi fi bun și dregător
Și, socotindu-mă astfel, s-au silit de-au isprăvit
L-al Orheiului ținut serdar de m-au rînduit.
Măi, măi, măi, zău! ce om mare am ajuns acum să fiu!
Unde-i tata să mă vadă? Păcat că nu este viu.

PERDEAUA β

BOSTAN (strigă pe Costachi, logofăt al casei), COSTACHI

BOSTAN

Costachi, vin' mai în grabă ș-acu-ndată să te duci
La frate-tău Stavarachi și-ntr-acest ceas să-l aduci.

COSTACHI

Mă duc, *bei-mu*, îndată ca să-l caut să-l găsesc[3]
Și poronca dumitale cu grabă s-o isprăvesc.
(Se duce.)

[1] Numărarea scenelor este însemnată prin litere grecești alfa, vita, gama, delta, ipsilon, ita etc. — *Arătare* însemnează act și *Perdea*, scenă [V.A.].

[2] Negustor din Vale trebuie să însemneze negustor de pe lîngă Curtea domnească [V.A.].

[3] *Bei-mu*, cuvînt jumătate turcesc, jumătate grecesc, ce însemnează *prințul meu* [V.A.].

PERDEAUA γ

BOSTAN, STAVARACHI (vine gramaticul Terbié și intră în odaia lui Bostan cu un tarz[1] *foarte măreț, făcînd complimenturi grecești)*

GRAMATICUL

Proschino ton beikaki, ton țelebi Vasilaki
Ti prostazete afthenti tu dulu, tu Stavaraki?[2]

BOSTAN

Te-am chemat ca să te-ntreb gramatic să-mi fii de vrei,
Fiindcă m-au rînduit să merg serdar la Orhei.

GRAMATICUL

Pe dumneata? *aferim! (În gîndul lui.) Ti-acuo?*
Mascaralaki!
Echino to Kadiliki
Na catantisi s-afto to hali,
Inc-aporia pola megali.[3]

BOSTAN

Pe mine! dar, ce? nu crezi? au gîndești că te-amăgesc?
Și cu dumneata fiind n-oi putea să serdăresc?

GRAMATICUL

Alazi, bei-mu, tora...[4] Dacă-i vrea a m-asculta,
Cu a mea povățuire vei putea a judeca
Și nu-i greși niciodată, căci eu te voi învăța
Și la cărți de judecată și tirtip a cîștiga,
Că eu cu Dragomanaki am fost la acel ținut
Și cu toți locuitorii mă am foarte cunoscut.

BOSTAN

Te-ncredințez pe-a mea cinste că la toate-oi asculta
Și nu ți-oi sta împrotivă la orice mă-i învăța.

[1] *Tarz*, aer fanfaron [V.A.].

[2] Trad.: Mă închin lui Beicaki, lui celebi Vasilaki. Ce poronciți, boierule, slugăi d-tale lui Stavaraki?
Țelebi, cuvînt turcesc introdus în țară de fanarioți, însemnează nobil [V.A.].

[3] Trad.: Bravo d-tale! *(În parte.)* Ce aud? ce ghidușie! Acel ținut să ajungă în așa hal? E mare îndoială [V.A.].

[4] Trad.: Se schimbă treaba acum, beiul meu [V.A.].

GRAMATICUL

Așa-ți hotărăsc c-oi merge și cît știu mă voi sili,
Să nădăjduiesc că poate într-un an te-oi prahtisi.

PERDEAUA δ

BOSTAN (intră în iatac la cucoană), CUCOANA CATINCA

BOSTAN

Catinco, mă rog, silește că doară ne vom găti
Pînă mîini de dimineață să putem a ne porni
Ca s-ajungem mai devreme la Silișteni în sară,
Să pot face-o rînduială pentru chereste de moară.
În vreme ce am putere moara ca să-mi isprăvesc
Și țăranii ca să simtă că-n putere serdăresc.

CATINCA

Oh! du-te de te gătește, de vreme ce te grăbești,
Că nu-ți înțeleg nimica la cele ce-mi vorovești.
Vai de ținutul acesta! Ce judecăți or mai fi!
Știu c-or rîde toți boierii și-n Vale te-or pomeni;
Și țăranii iar te-or rîde cu pricini cînd ți-or veni.
Ce judecată le-i face că-ntîi nu știi a vorbi?

BOSTAN

Pe Stavraki ieu cu mine, c-auzișî că m-a-nvăța
Și la cărți de judecată și tirtip de-a cîștiga,
(Iese pe ușă.)

PERDEAUA ε

CUCOANA CATINCA
(singură)

Ah! theé mu, ti pedia
Ti megali distihia.
Na ziso me-afto to vodi pume ferni aidia
Ke pos imboro na ziso me afton pantotinin?
Ah! thanate efsp'anhisu ke cepse me tin zoin'![1]

[1] Trad.: Ah! Dumnezeul meu, ce pedeapsă! Ce mare nenorocire de a trăi cu acest bou care mi-aduce dezgust; și cum să pot vieții cu dînsul totdeauna? Ah! Moarte, fie-ți milă de mine și-mi taie firul vieții [V.A.].

BOSTAN

(luni dimineața, fiind gata și vrînd să pornească, iese în cerdac și strigă:)

Caii toți să se înșire! Măi călărași, vă gătiți;
Încarcați calabalîcul și-nainte îl porniți.
Trageți butca mai în grabă fiindcă eu mă grăbesc,
Căci asară Podoroski mi-a zis ca să mă pornesc
Ca s-ajung cît mai degrabă să pun ținutul la cale,
C-au venit înștiințare că se află în rea stare.

GRAMATICUL

(către fratele său)

Ha, ha, ha! Ce comedie oi să am la Chișinău!
Pentru Dumnezeu, Costică, privește ce nătărău!
La așa nătăreie cine dracu mai gîndea
C-a ajunge vreodată ginere B** c-a să-l ia!

.....

GLOSAR

Glosarul pe care îl publicăm în încheierea celor trei volume de *Teatru* din seria de *Opere* ale lui Vasile Alecsandri cuprinde: 1. arhaismele, regionalismele, cuvintele neologice sau populare care nu fac parte din vocabularul limbii române literare actuale; 2. termenii cu sensuri arhaice, regionale sau populare a căror înțelegere prezintă dificultăți pentru cititorul contemporan; 3. expresiile sau locuțiunile neobișnuite și creațiile personale ale lui Alecsandri; 4. variantele lexicale ieșite din uz.

Conceput ca instrument de lucru util deopotrivă cititorilor care întîmpină greutăți în înțelegerea textului pieselor publicate în ediția de față și cercetătorilor lexicului limbii române, în general, sau a scrierilor poetului de la Mircești, în special, glosarul cuprinde trimiteri selective la volumul și pagina la care cei interesați pot afla citate ilustrative.

Cu ajutorul acestor trimiteri vor putea fi precizate de către cunoscătorii istoriei lexicului românesc și sensurile pe care noi le-am definit cu aproximație sau pe care le-am considerat, din punctul nostru de vedere, obscure.

A

a — la (VII, 395)

abraș,-ă — (despre oameni) cărora nu li se acordă nici o importanță (V, 68); în expresia *a ieși (rămîne) abraș,-ă*: a rămîne fără rezultat, a nu izbuti (V, 676; VI, 371; VII, 394)

absenta *(a se ~)* — a pleca (VII, 386)

acăța *(a ~)* — a agăța (VII, 347)

adalmaș — aldămaș (V, 956; VII, 554)
diafor, -ă — nepăsător, -oare (VI, 209; VII, 391)
adiaforie — nepăsare, indiferență (VI, 296)
adiaforisi (a ~) — a fi indiferent, nepăsător față de ceva (VI, 309)
adiaforisire — nepăsare, indiferență (VI, 293)
adikie — nedreptate (VI, 396)
admirarisi (a ~) — a admira (VI, 368)
adresuit, -ă — adresat, -ă (VII, 267)
advocăție — profesia de avocat, avocatură (VI, 238)
aer — bucată de pînză, pe care este cusut chipul lui Hristos, folosită pentru acoperirea vaselor liturghice, pocrovăț (VI, 658)
aera (a se ~) — a-și face aer, a se răcori (V, 662)
aeronaft — aeronaut (VII, 335)
aferim — bravo, foarte bine (V, 439)
afierosi (a ~) — (ironic despre o avere) a risipi (VI, 228)
afif — ușor la pungă, falit, lefter (V, 141)
afion — opiu (VII, 403); (prin extensie) amorțeală, letargie (V, 536)
afroditâ — persoană (de sex feminin) frumoasă (sau aparținînd unei categorii sociale de elită) (VII, 388)
agilita — agilitate (V, 416)
agitator — persoană care conducea un car în timpul curselor din circurile romane (VII, 43)
agoaie — soție de agă (VI, 368)
aht — oftat, suspin (VII, 390); durere, suferință (V, 46; VI, 268)
ajur — în expresia *lucrat ajur* — broderie pe o țesătură obținută prin scoaterea firelor din urzeală (V, 169)
ajuta (a ~) — a adăuga (V, 903)
alagorie — alegorie (VII, 272)
albea — lenjerie de corp albă, albitură (V, 970)
alcătui (a se ~) — a se tocmi, a se înțelege, a se învoi (VI, 450)
alem — stindard avînd semiluna în vîrf, pe care domnii români îl primeau de la sultan ca semn al recunoașterii oficiale (VI, 733)
alina (a ~) — a anina, a agăța (V, 883)
alivancă — turtă făcută din mălai amestecat cu lapte bătut și cu brînză, coaptă cu unt sau cu smîntînă (V, 76)
alivantă — exclamație glumeață rostită atunci cînd cade cineva (V, 301; VII, 377); lovitură care poate face pe cineva să cadă sau să se dea într-o parte (V, 418)
ama — zău așa! (V, 807; VII, 242); halal! (V, 66)
ama (a ~) — a iubi (VII, 408)

amandea — interjecție care exprimă îndemnul de a da năvală, de a fugi spre (la) ceva (cineva) (V, 623)
amărime — amăreală, amărăciune (VII, 584)
amărunțime — amănunțime, detaliu, amănunt (VII, 15)
amblemă — emblemă, simbol, însemn (VI, 567)
amirosi (a ~) — a mirosi (VII, 291)
amoare — dragoste (VI, 603)
amoros — plin de iubire, îndrăgostit (VII, 173)
amploaiat — funcționar (VII, 577)
amuție — mutenie (V, 36)
andenken — amintire, suvenir (V, 90)
angel — înger (VII, 409)
animă — inimă (V, 606)
anocato — de-a valma, cu fundul în sus (V, 568)
anonț — anunț (VII, 333)
anostie — plictiseală (VI, 361)
antal — butoi mare pentru rachiu sau vin (V, 719; VI, 467); vadră (VI, 951)
antihîrț — antihrist, diavol (V, 711, 721)
apalt — arenda pentru încasarea veniturilor rezultate din vînzarea unor lucruri (VI, 305)
apărere — apariție, ivire (VII, 892)
apelpisie — disperare, deznădejde (VI, 244; VII, 403)
apelpisit, -ă — care produce deznădejdea, disperarea (V, 20; VII, 385); deznădăjduit, nebun (de disperare) (V, 63; VI, 1011); persoană nebună (din cauza disperării) (VI, 245; VII, 496)
apostasie — renegare a credinței (VI, 754)
aprețui (a ~) — a aprecia, a prețui (VI, 320)
aprețuit, -ă — apreciat, -ă (VII, 140)
aprins, -ă — (despre cereale) încins, alterat (VI, 376)
aproximativi (a se ~) — a se aproxima (VII, 520)
arătare — act, diviziune principală a unei piese de teatru (VII, 1155)
arhontas — arhonda, domn, boier (VI, 289)
arhontologie — boierie, noblețe, societate înaltă (VI, 208)
armariu — raft de bibliotecă (VII, 946)
arom — aromă (VII, 494)
artifițiu — artificiu (VII, 274)
as — monedă romană de aramă sau de bronz (VII, 178)
ascendare — înălțare, ridicare (VII, 331)
ascensiunearisi (a se ~) — a se ridica în văzduh (VII, 338)
asfințiune — ascensiune (VII, 341)

asmodie — cîntare, poem (VII, 587)
aspic — viperă (VI, 1186)
atrium — curte interioară a caselor romane (VII, 113)
audace — îndrăzneală (VI, 1007)
audacie — îndrăzneală (VI, 542)
augur — preot (roman) căruia i se atribuia facultatea de a prevesti viitorul sau de a interpreta voința zeilor (VII, 129); prevestitor, ghicitor (VII, 159)
augustate — majestate (VII, 489)
avan — iute la mînie (V, 74); om perfid, schimbător (VI, 1092; VII, 1122)
avidoma — aidoma, la fel (VII, 264)
avocăție — pledoarie de avocat (VII, 361)

B

babac(ă) — tată (VII, 283, 515)
bacal — băcan (VII, 309)
bachantă — bacantă, preoteasă a zeului Bachus (VII, 23)
badana — bidinea (V, 365)
bageacă — deschizătură sub formă de ferestruică (V, 763)
bahnă — loc mlăștinos, smîrc (VI, 303)
baie — în expresia *a lua baie:* a se îmbăia (VII, 99)
bairac — steag foarte lat de mătase introdus la noi după model turcesc (V, 67)
balabustă — soție de evreu (V, 55; VI, 466)
balamiș balmuș — balmoș, mîncare ciobănească făcută din caș fiert în lapte dulce sau prăjit în unt, cu puțin mălai (V, 81)
balamuci (a ~) — a înnebuni (VII, 571)
balercă — butoiaș, cantitatea de lichid conținută de un butoiaș (VI, 467; VII, 495)
balmuș — balmoș, mîncare cu aspectul acestuia (V, 289)
balonist — persoană care conduce un balon (VII, 340)
banat — (sens obscur) (VII, 587)
banc — bancă (VI, 1031)
baragladină — tigan, țigancă (V, 312)
bariș — stofă de lînă subțire (V, 426)
baros — om cu greutate, influent (V, 82)
basreliev — basorelief (V, 27)
bașca — lînă tunsă de pe o oaie; în *păr de bașca:* perucă (VII, 347)

batăr — cel puțin, măcar (VII, 1128)
batojit, -ă — fără de putere, istovit (de bătrînețe) (V, 689; VII, 401)
bazaochi — nebunatic, deșănțat (V, 247)
băbacă — babacă, tată (V, 406; VI, 1005; VII, 260)
băbăiță — diminutiv al lui *băbacă* (V, 807)
băcălie — băcănie (V, 349)
beant, -ă — deschis, larg, căscat (VI, 525)
bechi — în expresia *a nu ști (a nu înțelege) nici bechi* — deloc, nimic (VI, 150)
beicache — domnișor (V, 109)
bei-mu — domnul meu, domnule (V, 108)
bejănie — băjenie, fugă (VII, 272)
bel, -ă — frumos, -oasă (V, 610)
belețe — frumusețe (V, 610)
beltè — peltea (V, 289)
beniș — biniș, haină lungă boierească de ceremonie, utilizată de vechii lăutari (V, 96)
benuar — lojă la parter (V, 295)
berbant — bărbat afemeiat, crai (V, 372; VI, 46; VII, 496)
berbanti — berbant (VII, 395)
berbantlîc — purtare de berbant (VI, 244)
berbanto — berbant (VII, 386)
berbelăc — ustensile utilizate pentru ras (V, 382)
besactè — besactea, cutioară de lemn frumos ornamentată în care se păstrau bijuterii, obiecte de cusut etc. (V, 364)
besecte(a) — besactea (V, 373; VI, 139)
beșleagă — căpitan de beșlii (soldați de cavalerie care îndeplineau serviciul de curier domnesc sau de jandarm) (VI, 86)
bicaț — becață (VI, 613)
bizunie — vizuină, ascunzătoare (VII, 63); închisoare (VI, 469)
bîca — în expresia *a face bîca:* a cădea (V, 389)
bîzet — bîzîit (VII, 184)
blanmanjele — gelatină făcută cu zahăr și lapte de migdale (V, 443)
bleastru — plasture (V, 374)
bleandă — în expresia *a da blende:* a îmbrînci, a izbi (V, 121)
blendisi (a ~) — a respinge, a îmbrînci (V, 101)
bluetă — lucrare literară mică, plină de spirit și lipsită de pretenții (V, 845)
bobotă — în expresia *a vorbi (a umbla) în bobote:* a vorbi (a merge) fără rost, la întîmplare, într-aiurea (VI, 1021; VII, 497)
boccegiu — negustor ambulant (V, 57)

bogasier — negustor de produse de manufactură (VI, 202)
bogasierie — prăvălie de bogasier (VI, 202)
bohaci — pogace, turtă de mălai sau de făină preparată de obicei cu jumări de porc (V, 303)
boieresc — obligație a țăranilor săraci de a munci în folosul boierilor (V, 42; VI, 470)
bojbăi (a ~) — a bîjbîi, a căuta ceva (prin întuneric) (V, 283)
boldit, -ă — (despre ochi sau despre privire) holbat, căscat, zgîit (VII, 307)
boltă — magazin mic, prăvălie, dugheană (VI, 542)
bonjur — bonjurist (V, 378; VI, 95; VII, 304)
bortă — groapă, gaură, scorbură (V, 715)
bosă — talent, înclinație (VI, 1158)
bosc — boscar, scamator (VI, 258)
boscar — scamator (VI, 258)
boscărie — scamatorie, înșelătorie, pungășie (V, 356; VII, 521)
bosma — poznă, șotie (VII, 1134)
bosmachi — bușmachiu, pantof de casă, papuc (VI, 463)
botoaie — botină (V, 368)
boț — glob, cocoloș (VI, 424)
brașovenie — prăvălie unde se vindeau mărfuri de Brașov (V, 349)
brațea — brățea, brățară (VII, 100)
brățea — brățară (VII, 921)
brenn — conducător militar celt (VII, 118)
brennus — brenn (VII, 21)
briliant, -ă — strălucitor, -oare (VI, 358)
bucătăriță — bucătăreasă (VII, 283)
budalas — om prost, nătărău (VI, 949; VII, 385)
bufnă — bufniță (V, 384)
bugie — lumînare de ceară (VI, 20)
buhnă — bufnă, bufniță (V, 99; VI, 760; VII, 239); zgriptor, specie de acvilă mare (VI, 1095)
buiurdisit, -ă — întărit prin decret (V, 35; VI, 293)
bujăniță — bujeniță, carne afumată (V, 819)
bulanger — brutar (V, 470)
bunt — răscoală, răzvrătire, rebeliune (VI, 677)
buntaș — răzvrătit, rebel, răsculat (VI, 102)
buratic — buratec, brotac (V, 193; VI, 26; VII, 534)
burungiuc — borangic (V, 27)
bustă[1] — corset (V, 56)

bustă[2] — în expresia *a da busta:* a da buzna, a năvăli (V, 468; VI, 101; VII, 369)
bușmachiu — pantof de casă, papuc (VI, 146)
buțuf, -ă — bețiv, -ă (V, 57; VI, 467)

C

cabaz — om poznaș, glumeț (V, 569; VI, 602)
cabazlîchi — bufonerie (VII, 386)
cabazlîc — glumă, bufonerie (V, 676; VI, 797; VII, 376)
caduc — persoană care nu mai are nici o putere, bătrîn (VII, 34)
cafas — rang înalt, poziție socială specifică protipendadei (VI, 863)
caifet — înfățișare aleasă (în îmbrăcăminte), lux (V, 734)
cainic — vrednic de plîns, nenorocit, sărman (VII, 241)
călăf — pungă pentru imamea (V, 382)
calcavură — (glumeț) bătaie (V, 579; VI, 858); rușinea cauzată de primirea bătăii (VI, 164)
caldărămgiu — podar, muncitor care execută și repară caldarîmul (VI, 339)
calembec — arbore exotic cu lemn negru, plăcut mirositor (VI, 212)
calindroi — strengar (V, 554)
calp, -ă — fals, prefăcut, nejustificat (VI, 1173)
calpăș — fals, falsificat (VII, 410)
calup — în expresia *a pune (pe cineva) în calup:* a înșela, a păcăli (VI, 78)
camerieră — cameristă (VI, 353)
caniotă — vas sau coșuleț în care se strînge cîștigul la jocul de cărți (V, 673)
cantabru — locuitor al Cantabriei (în peninsula Iberică) (VII, 185)
cantonadă — culise (VII, 20)
cantora — comptoar, cancelarie (birou) a(l) unui bancher (V, 508)
capace — capabil, -ă (V, 742)
capama — mîncare gătită din carne de miel (sau de pasăre) cu stafide (V, 443)
capelă — pălărie de damă (V, 783)
capi (a ~) — a înțelege (V, 606)
capitalist — locuitor al capitalei (V, 540)
capitație[1] — impozit perceput pentru fiecare locuitor (V, 65; VI, 546)
capitație[2] — capitală (VI, 114)
capiușon — capișon (VI, 1175)
capris — capriciu (V, 474)
caraul — caraulă, santinelă, strajă (V, 369)

carboanță — carboavă, veche monedă rusească valorînd o rublă (V, 461)
carcan — cancan (dans de cabaret) (V, 393)
cardamă — drobușor (plantă erbacee mică) (V, 240)
cares — mîngîiere (VI, 792)
carîtă — caretă, trăsură închisă (VI, 306)
carnaxî — cuvînt care exprimă ciudă, spaimă, supărare (V, 389)
cartel — duel (VI, 985)
cartoflă — cartof (VI, 52)
cartoflar — (în batjocură, unui neamț) mîncător de cartofi, cartofar (VI, 51)
carucca — trăsură ușoară cu două roți utilizată de romani (VII, 39)
catahris — abuz (V, 405)
crisatahmie — catahris, abuz (V, 393)
catalică — piciorong, prăjină prevăzută cu suport pe care se pune piciorul pentru a se umbla la înălțime în locurile noroioase (V, 773)
cataroi — gripă (VI, 183)
catartosi (a ~) — a catortosi, a izbuti, a reuși (V, 89)
catatricsi (a ~) — a persecuta (V, 103)
catergar — excroc, șarlatan (V, 677); strengar (V, 342)
catigorie — defăimare, calomniere (V, 399)
catolicește — latinește (VII, 545)
cațaon — grec (VI, 468)
cauă — ființă imaginară cu care sînt speriați copiii (V, 384; VI, 548)
cavaler — curtezan (VI, 275)
călăf — calăf, pungă pentru imamea (V, 488)
căldărămgiu — podar, persoană care execută și repară caldarîmul (VI, 849)
cărătură — acțiunea de a cără, transportare (VI, 332)
cărturărie — jocul de cărți (VI, 1012)
ceala — cea, strigăt cu care se mînă boii sau caii la dreapta (V, 210)
cealma — turban (V, 635; VII, 260)
ceapcîn — om rău, șiret (V, 966)
celebiu — negustor oriental care cumpăra vite din țările române pentru a le vinde la Constantinopol (V, 21)
cenușer — scriitor de cancelarie, copist (de obicei prost) (VI, 452; VII, 592)
cepeleag — persoană peltică (V, 923); felul de a vorbi al omului peltic (V, 769)
cerb — serv, slugă (V, 106)
cerbiciu — serviciu, slujbă (V, 106)
cerca (a ~) — a se informa, a întreba (VII, 209); a încerca, a proba (VII, 272)
cercare — încercare, experiență (VII, 272)
cervelă — creier, minte (VI, 604)

cescuț — diminutiv al lui *ceas*, timp foarte scurt, clipă (V, 871)
cezarin, -ă — împărătesc, -ească (VII, 187)
cfartal — cartier, mahala (VI, 96)
cfitui (a se ~) — a se achita, a se socoti (cu cineva) pentru a nu mai fi dator cu ceva (VI, 80)
cfituit, -ă — achitat, -ă (VI, 1187)
chelboși (a ~) — a înnebuni (VI, 455)
chensleva — joc de cărți al cărui cîștigător este jucătorul care, prin însumarea numerelor cărților pe care le are, totalizează 15 puncte sau se apropie cel mai mult de acest număr (V, 382)
cheramă — cucoană (V, 350)
cherapleș — om prostănac (V, 453)
cheratiță — femeie cochetă și afectată (V, 366)
chesea — chisea, pungă în care se ține tutunul (V, 19)
cheșchet — fiertură de grîu cu bucăți de carne (V, 443)
chichirichi — cucurigu; cocoș (VII, 381)
chichirneț — chichineață, ceva mic și neînsemnat, fleac (V, 436)
chiftiriță — coropișniță; (prin extensie) tentație, ispită (V, 787; VII, 400)
chileală — pileală, băutură (VII, 495)
chili (a ~) — a pili, a bea (VI, 552)
chilos — pilos, puternic, rezistent (VI, 310)
chină — chinchină, arbore exotic (adus din China) din a cărui scoarță, utilizată ca leac împotriva frigurilor, se extrage chinina (VII, 403)
chindie — promoroacă, eventual, zăpadă (VII, 558)
chipărat, -ă — piperat, -ă (V, 475)
chiraleisa — duh necurat (V, 535)
chirasă — numele unei haine femeiești, probabil ilic, laibăr (VII, 525)
chiros — domn (V, 82)
chit — balenă (VII, 335)
chit a dublu — a juca o ultimă partidă de cărți care trebuie sau să achite pe cel ce pierde sau să dubleze cîștigul învingătorului (V, 382)
chitar — pitar, brutar (V, 470)
chiti (a ~) — a ținti, a ochi (cu o armă) (VI, 423); a nimeri, a stabili cu precizie adevărul despre cineva sau despre ceva (VI, 1016); a socoti, a chibzui (VII, 520)
chitie — tichie (VI, 260; VII, 491)
chitru — arbore exotic cu fructe asemănătoare cu lămîia (VI, 96)
chiulaf — un fel de căciulă turcească mare în jurul căreia se înfășura turbanul (V, 125)

chichingiu — cofetar, persoană care ducea tăvile cu dulceață la curtea domnească (V, 125)
cifert — sfert (VII, 326)
cigă — cegă (VII, 937)
cilibidachi — diminutiv al lui *cilibiu*, domnișor (V, 134)
cimbistră — pensetă (V, 49)
cindură că — fiindcă (V, 46)
cinovnic — funcționar de stat (VII, 848)
ciocîrtaș — persoană care ciocîrtește, ciopîrțește, taie în bucăți mici (VII, 365)
ciocîrti (a ~) — a ciopîrți, a tăia în bucăți mici (VII, 497)
ciocloviná — om parvenit, arogant (V, 783)
ciocofleandură — (peiorativ și ironic) ciocoi (VI, 298)
ciocorofleac — (ironic și peiorativ) ciocoi (VI, 298)
ciof — ciuf, pasăre răpitoare asemănătoare cu bufnița (V, 714; VII, 299)
ciomofai — ciumafai, laur (V, 82)
circulațiune — circulație (VII, 563)
cireac — cirac, om de încredere al cuiva (VI, 368)
cislă — întrunire, sfat sătesc (V, 605)
citarea — stofă fină cu dungi (V, 882)
ciubeică — ciubuc, lulea de calitate proastă (V, 876; VI, 79)
cîrchi (a se ~) — a se cîrpi, a se ameți (de băutură), a se îmbăta (VI, 32)
cîrcioc — cîrciog, șiretlic, tertip (utilizat de obicei în procese) (VI, 298)
cîrciocar — cîrciogar, om căruia îi plac procesele, cîrcotaș (V, 716)
cîrjaliu — hoț, tîlhar (V, 255)
cîrni (a ~) — în expresia *a cîrni nasul din loc* : a mirosi foarte urît (VII, 575)
cîrpit, -ă — ametit de băutură (VI, 78)
cîști — rată, parte a arendei unei moșii (V, 524)
cîștigaș — om care cîștigă (V, 260)
clac — pălărie cu calota înaltă, cilindrică, care, cu ajutorul unui mecanism, se poate turti pentru a fi purtată sub braț (VII, 1002)
cladă — grămadă, morman (VI, 1091)
clanț — cioc, gură (V, 294)
clănțălărie — (ironic) cancelarie (V, 463)
cleson (tipărit probabil greșit în loc de *cleron*) — goarnă, trompetă (V, 771)
client — (la romani) plebeu fără drepturi depline, dependent de un patrician și protejat de acesta (VII, 203)
clironom — moștenitor (VI, 47; VII, 395)
clironomie — moștenire (V, 689; VI, 1013; VII, 401)
clironomisi (a ~) — a moșteni (V, 693; VI, 594)

coafiură — perucă, pălărie (VI, 34)
cochetărismos — cochetărie (V, 386)
coclaură — loc deluros, rîpos, prin care este primejdios să umbli (VII, 575)
cocorație — mască (VI, 127)
codălghi (a o ~) — a o codălbi, a o păți (V, 374; VI, 156)
cofectir — cofetar (VI, 795)
colachiu — colaca, lingușitor (VI, 207)
colțun — ciorap (V, 254)
columbelă — porumbiță (VI, 1018)
comă — virgulă (V, 492)
comerțant — comerciant, negustor (VI, 211)
comisiune — comision (VI, 544)
comism — categoria estetică a comicului (VI, 986)
comite (a ~) — (referitor la o lucrare literară) a scrie (VII, 199)
comînd — praznic, masă de pomenire a unui mort (VII, 489)
competitor — competitor (VI, 612)
complace (a ~) — a face pe plac, a intra în voie (cuiva) (VII, 106)
comprometa (a ~) — a compromite (VI, 1015)
compromet arisi (a ~) — a compromite (VI, 37)
compromet at, -ă — compromis, -ă (V, 16)
compromita (a ~) — a compromite (VII, 508)
compromitarisi (a ~) — a compromite (VI, 328)
concheță — cucerire (VI, 562)
concină[1] — moarte (în expresia *bată-l concina*) (V, 369)
concină[2] — un joc de cărți (VI, 181)
concordie — înțelegere, armonie (VII, 575)
condiscipul — condiscipol, coleg de studiu (la un anumit dascăl) (VII, 13)
confetari — cofetar (VII, 298)
confetărie — cofetărie (VII, 295)
confia (a ~) — a încredința cuiva ceva (VI, 756)
confiență — încredere, destăinuire (VI, 261)
conquetă — conchetă, cucerire (VI, 601)
consacrat, -ă — închinat unei divinități, sacru (VII, 54)
consoma (a ~) — a consuma, a mînca (VII, 1028)
contan — mulțumit (V, 319)
contăș — haină lungă boierească (V, 351)
conțert — corset (V, 443)
copou — copoi (VI, 290)
copță — un fel de prăjitură tare obținută dintr-un amestec de zahăr și migdale, marțipan (VII, 71)

corege (a ~) — a îndrepta, a corecta (VI, 1052)
corifent — corifeu, șef (de taraf) (V, 103)
corifeu — șeful corului în tragedia antică (VII, 47)
corige (a ~) — a corecta, a îndrepta (V, 26)
cornet — stegar de cavalerie, portdrapel (VI, 99)
coroieriu — curier (V, 600)
coronat, -ă — încoronat, care poartă coroană (VII, 23)
corpos — mare unitate militară (VII, 287)
cortej — cortegiu (VII, 564)
cortel — umbrelă (VI, 151; VII, 176)
costrași — costraș, biban (VII, 382)
coșciug — coș de papură în patru colțuri (V, 79; VI, 812)
coșcodan — maimuță cu coadă lungă, cercopitec (VII, 552); om urît ca o maimuță (V, 272)
cot — vergea de lemn sau de metal utilizată la măsurarea lungimii (V, 57)
cotarlă — javră, potaie (V, 569)
cotei — cîine de talie mică, cu picioare scurte (V, 47)
cotigi (a ~) — a schimba direcția, a coti (V, 882)
cotiugă — cotigă, căruță mică folosită la transportarea încărcăturilor ușoare (VI, 133)
cotorosi (a se ~) — a se descotorosi, a scăpa (de ceva, de cineva) (V, 293)
coțcar — șarlatan, pungaș (V, 346; VII, 518)
coțcă — coțcărie; în expresia *a juca o coțcă:* a înșela (V, 379)
coțofeni (a se ~) — a se lăuda, a-și da aere (VII, 1126)
covățea — covată mică, vas mic de forma unui castron în care se țineau fardurile (V, 349)
coveață — (sens obscur) (V, 599)
coz — (după adjective ca *frumos, nostim*) din cale afară, extrem de, foarte (VII, 572)
crapusnoi — nemernic (VI, 559)
crasis — structură, temperament, fire (VII, 1122)
crăiie — crailîc (VII, 270)
crier — creier (VII, 130)
crim — crimă (VI, 1026)
criș — bogat, fericit, norocos, vrednic de invidiat (V, 615; VI, 254)
crivat — pat (VI, 602)
cuadrat — pătrat, teren sau sală de formă pătrată (VII, 113)
cualitate — calitate (VI, 914)
cuceri (a se ~) — a se supune, a se închina (VI, 428)

cucuia (a se ~) — în expresia *a se cucuia treaba* — a se încurca, a ajunge la punctul critic (VII, 260)
cucunar — coconar, fructul pinului (VII, 398)
cuhne — cuhnie, bucătărie (VI, 154)
culbec — melc (VI, 1016; VII, 264)
culucciu — paznic de noapte (VI, 108)
cumprinde (a ~) — a înțelege (V, 610)
cupea — cupeu (V, 76)
curajliu — curajos (VII, 273)
curechi — varză (V, 935; VI, 830; VII, 285)
curioz — curios (VII, 267)
cursă — pastilă aromatică și parfumată, importată din Orient, întrebuințată ca mirodenie; pastilă de Serail (VI, 324)
cusur — rest, parte neachitată dintr-o datorie (V, 311)
cușăr — (despre vin) cușer, pregătit pentru ritual evreesc (VI, 452)
cușmă jidovească — manșon (V, 443)
cutnie — țesătură din mătase și bumbac (V, 381; VI, 212)
cuță — scroafă, femeie rea (V, 384)

D

danaid, -ă — (despre un vas, butoi) fără fund (VII, 160)
danci — copil de țigan (VI, 64)
daradaică — trăsură veche (V, 463)
darn — în expresia *în darn:* în zadar (V, 62)
declina (a ~) — a apune, a coborî (VII, 244)
declinarisi (a ~) — (referitor la nume) a spune, a face cunoscut (VI, 25)
declinație — spunere (a unui nume) (VI, 25)
dedal — labirint (VI, 614)
delă — dosar (VI, 298)
demision — demisie (V, 475)
demuazelă — domnișoară (VII, 303)
departament — apartament, parte a unei case (VI, 237)
depinge (a ~) — a zugrăvi, a picta (cu cuvinte) (VI, 844)
depit — ciudă, necaz (VII, 318)
desbarcat, -ă — debarcat, -ă (VII, 241)
descepție — decepție (VII, 962)
deschis — dichis, podoabă, găteală (V, 783)
desghin — lovitură cu hățul sau cu pintenii dată spre a face caii să se ridice în două picioare (VI, 614)

desheritat, -ă — desmoștenit, -ă (VI, 543)
desir — dorință (VI, 25)
desleșina (a ~) — a face pe cineva să-și revină din leșin (VI, 241)
destitua (a ~) — a destitui (VI, 312)
destrămat, -ă — dezmățat, destrăbălat (VI, 702)
deșanț — curios, ciudat (V, 781)
deșanțat, -ă — curios, ciudat (VII, 525)
deșert, deșartă — gol, goală (VI, 515)
detai — detaliu, amănunt (VII, 101)
developa (a ~) — a dezvolta, a amplifica (VI, 603)
devuement — devotament (VI, 793)
diafendefsi (a ~) — a apăra (V, 68; VI, 346)
dicanicesc, -ească — judecătoresc, -ească (VI, 96)
dicasterie — tribunal bisericesc care judeca divorțurile (V, 108; VI, 368)
dică — adică (VI, 297)
dicoht — decoct (VI, 1002)
dictam — balsam, calmant (VI, 1200)
dignitar — demnitar (VII, 564)
dignitate — demnitate, atitudine demnă (VI, 1025)
diligință — diligență, sîrguință, zel (VII, 1005)
dimerlie — baniță (V, 254; VI, 455)
dirige (a ~) — a dirija, a îndruma, a conduce (VI, 225)
dispuseciuni — dispoziție, aptitudine (VI, 603)
distihisi (a ~) — a nenoroci (VII, 1096)
distinge (a ~) — a acorda atenție, a remarca (VII, 121)
distributor — distribuitor, împărțitor (VII, 922)
dișanțata — în locuțiunea *la dișanțata:* probabil la întîmplare (VII, 576)
div, -ă — divin, -ă (VII, 233)
diverta (a se ~) — a se amuza, a se distra (VI, 786)
dîrdală — om flecar, de nimic (VII, 1063)
dîrdîi (a ~) — a spune fleacuri, a trăncăni (V, 465)
dîrvală — corvoadă, muncă fizică grea, neplăcută (VI, 293); în expresia *a face (pe cineva) de dîrvală:* a face de două parale, a batjocori (V, 66)
dîrzie — dîrzenie, semeție, îndrăzneală (V, 348; VII, 1060)
dîrzoi — dîrz, mîndru, semeț (VI, 670)
dobru — numele chirilic al slovei corespunzătoare lui D (V, 386)
doclad — raport, referat (VII, 299)
docladarisi (a ~) — a raporta, a aduce la cunoștință (VI, 309)
docladorisi (a ~) — a docladarisi (VII, 309)

dodoraș — (despre un copil) odor, îngeraș (VI, 539)
doftorie — meseria de doctor (VI, 238)
domiciliar, -ă — (făcut) la domiciliu (VII, 571)
dopros — în expresia *a face dopros:* a lua interogatoriu (V, 203)
dosălnic, -ă — doselnic, lăturalnic, ascuns (VI, 295)
dosloși (a ~) — a deslușl, a pricepe (VI, 308)
dram — dramă (VI, 1024)
drăguș — în expresia *drăguș la căuș:* vine vremea să-mi ceară ajutor, să aibă nevoie de mine (V, 160)
drit — drept (VII, 297)
dropică — hidropizie (V, 107)
drușcă — fată care însoțește mireasa la cununie (V, 27)
dubit — închisoare (V, 379); (despre în, cînepă și, probabil, arbori) muiat, destrămat, topit (V, 776)
ductor — (la romani) conducător de sclavi, villic (VII, 889)
duelgi (a se ~) — a se bate în duel (VI, 251)
duluță — în expresia *a se duce duluță:* a fugi iute, a se face nevăzut (VI, 1009)
dupalună — timbru, clopoțel (VII, 1059)
dupăci (a ~) — a înghionti, a lovi, a bate (VI, 796)

E

echivalent, -ă — în expresia *a fi echivalent (la ceva):* a fi de aceeași părere (VII, 409)
eclata (a ~) — a izbucni, a se manifesta violent (VII, 1060)
ecose — ecoseză, vechi dans scoțian (V, 883)
ecrin — cutie cu bijuterii (VI, 668)
ecsergă — exergă, inscripție gravată pe o monedă (VI, 618)
efendi — titlu de politețe pus în Turcia după numele învățaților, funcționarilor (VI, 850)
efglendisi (a ~) — a distra, a amuza (VII, 398)
egalita — egalitate (V, 66)
egiptian, -ă — egiptean, egipteancă (VII, 185)
eklambrotat — strălucit, prea luminat (VI, 288)
ekpaea — ecpaia, personal aflat în serviciul unui mare demnitar (VI, 210)
eksighisi (a se ~) — a explica (VI, 221)
elocinte — elocvent (VI, 1008)
elocuent — elocvent (VI, 914; VII, 43)
emfaz — emfază (VII, 72)

englendisi (a se ~) — a se eglindisi, a se distra, a petrece, a se amuza (V, 399; VI, 786)
engolpion — urare, cuvîntare (V, 352)
engomie — encomion, discurs de laudă, elogiu (V, 68)
engomion — encomion (V, 634)
ensiultarisi (a ~) — a insulta (VII, 290)
epanastasis — mînie, revoltă (VII, 383)
esiliu — exil (VII, 1003)
espira (a ~) — a expira, a muri, a pieri (VI, 1174; VII, 249)
eşarpă — eşarfă, bandă de stofă sau de pînză care se poartă pe după gît pentru a susţine o mînă bandajată sau fracturată (VI, 277)
etufa (a ~) — a înnăbuşi, a ascunde (V, 611; VI, 585)
evanuisarisi (a se ~) — a dispărea fără a lăsa urme (VI, 792)
evghenestate — maiestate, doamne (VI, 288)
evghenie — boierie, domnie (VI, 206)
evghenistico — nobil (V, 135)
exacţiune — deturnare (prin abuz de putere), hoţie, furt (VI, 1083)
expira (a ~) — a muri (VII, 251)
expozarisi (a se ~) — a se expune (VI, 367)

F

facere — act, diviziune principală a unei piese de teatru (VII, 1154)
falangă — bătaie (V, 328)
falet — atelaj compus din patru cai înhămaţi la o trăsură, cei doi cai dinainte fiind încălecaţi de cîte un vizitiu (VI, 306)
familiot — şef de familie (VI, 213)
fanar — felinar (V, 626)
fantacsi (a ~) — a se fandosi, a-şi da aere, importanţă (V, 753)
faraon — un joc de cărţi (VI, 576)
farmazon — vrăjitor, persoană care face farmece (VII, 259); francmason (VII, 290)
farmazonie — francmasonerie (VII, 270); vrajă (VII, 290)
farmecător — fermecător (VII, 949)
fasoli (a se ~) — a se fandosi, a face nazuri, a se alinta (V, 540; VI, 306; VII, 496)
faţă — personaj al unei piese de teatru (VII, 1154)
făcăluit, -ă — bătut, zdrobit (de oboseală) (V, 523)
făclier — persoană care fabrica sau vindea făclii (V, 773)

fănar — fanar (VI, 699)
fee — zînă (V, 253)
felegean — ceaşcă (turcească) de cafea neagră fără toartă (VI, 293)
feleşan — felegean (V, 49)
felice — fericit, -ă (VI, 27)
felicitate — fericire (VI, 25)
feredeu — baie, local public pentru baie (V, 283)
fereseu — fierăstrău (V, 569)
fermenea — haină scurtă făcută din stofă brodată cu fir sau cu mătase, uneori căptuşită cu blană, pe care o purtau boierii peste anteriu (V, 968)
fesfesea — podoabă (măruntă), zorzoană (V, 783)
feste — festă (VII, 91)
feşteli (a ~) — a murdări, a mînji (VII, 266)
fidanţat — logodnic (V, 253)
fiitor — viitor (VI, 585, 1008)
filomelă — privighetoare (V, 749)
filonichie — discuţie aprinsă, ceartă (V, 104); în expresia *gustul filonichie n-are*: „de gustibus non disputandum" (V, 497; VII, 388)
filotim, -ă — generos, darnic (VI, 305)
filotimie — amor propriu, ambiţia de a dobîndi stima şi preţuirea oamenilor (V, 666)
finar — fanar, felinar (VI, 166)
fîrţoagă — (femeie) neastîmpărată şi uşuratică (V, 142)
fistic — fistic (V, 395)
fişnea — foşnetul făcut de fustă (V, 783)
flagel — bici (VII, 61)
flagela (a ~) — a biciui (VII, 67)
flioret — floretă (VI, 1025)
florelinte — înfloritor, -oare (V, 610)
floret — floretă (VII, 320)
florisant, -ă — înfloritor, -oare (V, 618)
foaie — foală (VII, 572)
fora — (termen împrumutat de la jocul de cărţi) înainte, cu elan (V, 409)
forficătură — forfecătură, tăietură de foarfece (VII, 312)
frăţietate — fraternitate, frăţie (V, 59)
frînt, -ă — în expresia *a nu vedea nici o para frîntă*: a nu vedea (a nu obţine) nici un ban (VI, 458); (prin substantivare) para frîntă (VI, 461)
fruntar — hotar, frontieră (VII, 191)
ftiatru — spectacol (piesă) de teatru (V, 399)
ftorivist — al doilea vistier (V, 556)

funduc — veche monedă turcească de aur care a circulat în Țările Române în secolul al XVIII-lea (V, 883)
furcă — bucată de lemn purtată la gît de sclavii care erau acuzați de săvîrșirea unor fapte criminale (VII, 61)
furoare — mînie, furie (VII, 213)
furtiv, -ă — care se face pe furiș (VI, 713)

G

gala — sărbătoare, ceremonie (VI, 306)
galanșchi — o marcă de hîrtie de calitate superioară, al cărei nume indică, probabil, moara sau furnizorul (VII, 309)
gamen — copil vagabond, ștrengar (V, 469)
gavanoșel — găvănoșel, borcan, vas de lut smălțuit (V, 364)
geamandan — geamantan (VII, 575)
geambașlîc — meseria de geambaș (VI, 238)
genat, -ă — jenat, -ă (VI, 1016)
geniu — duh, ființă supranaturală (VII, 558)
gherghir — un fel de beci sau de cămară boltită unde se păstrau obiectele de preț pentru a fi apărate de incendiu sau de jaf (VI, 297)
gheridon — măsuță rotundă cu unul sau cu trei picioare (VI, 257)
ghermesit — ghermesut, țesătură fină de mătase (V, 56)
gheșeft — afacere necinstită (măruntă), bișniță (VII, 392)
gheșeftar, -ă — bișnițar, persoană care face afaceri necinstite (VII, 518)
gheșefter, -ă — gheșeftar, -ă (V, 919)
ghidi — (familiar) exclamație exprimînd uimirea: „Ia te uită !" (V, 716; VII, 386)
ghigilic — scufie de noapte (V, 713; VII, 501)
ghijilic — ghigilic (V, 967; VII, 1121)
ghilît, -ă — (despre pînză) care a fost albită (prin înmuiere în apă și prin întindere repetată la soare) (V, 233)
ghilosi (a se ~) — a se găti, a se dichisi (V, 367)
ghilosit, -ă — gătit, dichisit (V, 372)
ghiojghioare — văzînd cu ochii, dintr-o dată (V, 124)
ghioșghioară — ghiojghioare (V, 68)
ghioșgorea — ghiojghioare (VI, 395)
ghipcan — mîrțoagă, gloabă (V, 366)
ghiuj — om bătrîn, neputincios (VI, 460; VII, 533)
ghizdan — geantă mare de piele pentru cărți (VI, 326)
gigît — slab, subțire, iute la mers (V, 622; VII, 1072)
giretcă — jiletcă, vestă (V, 773)

giubea — haină lungă și largă din postav fin (VI, 859)
giubeliu, -ie — (om) cu idei învechite, retrograd (V, 892)
giudeț — instanță de judecată (VII, 587)
giur — ocol, înconjur (VII, 514)
glanț — piele de lac (V, 368)
goană — urmărire în fugă, fugărire (a cuiva) (VII, 236); (la jocul de cărți) ghinion din cauza unei cărți rele (V, 357)
gog — tînăr prost, tont (V, 59)
gojgogea — coșcogea, foarte mare (VII, 551)
gostinar — goștinar, slujbaș însărcinat cu strîngerea goștinei (dare în oi, porci sau vaci) (V, 107)
gramatisit, -ă — instruit, învățat în ale gramaticii (V, 101)
grobiant — grobian, grosolan, bădăran (VII, 401)
grozav, -ă — groaznic, îngrozitor (VI, 923; VII, 227)
grudinap — gros di Naples, stofă groasă de mătase cu fire aparente, fabricată la Napoli (V, 381)
gubernată — guvernantă (V, 368)
gugale — probabil *gugulea*, termen de dezmierdare pentru copii (VI, 951)
guleai — chef, petrecere (cu băutură multă) (VII, 550)
guster — guștер, omușor, uvulă (VII, 388)
gutunar — guturai (V, 53)

H

haihui — zăpăcit, năuc, zănatic (V, 247)
hailaif, -ă — (de) elită, (din) înaltă societate (VII, 337—338)
hain — (interjecție cu sens interogativ) hai? (V, 707)
haită — cîine rău (V, 625)
haitui — haihui (VI, 229)
halastîncă — țesătură de bumbac de proastă calitate (V, 162)
hamor — amor (V, 883)
hamorînjit, -ă — amorezat, îndrăgostit (VI, 141)
hapsîn — rău la inimă, hain, cîinos (VI, 125)
haraba — căruță mare folosită de obicei pentru transportul grînelor (V, 355; VII, 382)
harabagiu — om care conduce harabaua, căruțaș (V, 354)
harag — arac (VII, 1063)
haram — pomană (VI, 458); în expresia *de haram*: degeaba, de pomană (V, 476)
harbuz — pepene verde (V, 484)

hardughit, -ă — istovit de puteri, zdruncinat (V, 46)
hareci — strigăt cu care conducătorul unei licitații închidea licitația (VII, 956)
harecilui (a ~) — a licita (VI, 293)
harțagan — iatagan (V, 74)
harzob — hîrzob (VII, 593)
hazna — vistierie (VI, 332)
hăci — în expresia *cît hăciul:* nimic, deloc (V, 255)
hăcui (a ~) — a tăia în bucăți mici, a ciopîrți (VI, 125)
hărăcsi (a ~) — a lua sînge cuiva pentru a-l feri de o boală sau de moarte (V, 802)
hărțag — provocare (V, 31)
hățaș — cal care se mînă cu ajutorul hățurilor, înhămat lîngă un lăturaș (V, 76)
hăușag — făgaș, șanț făcut pe drumuri de roți sau de puhoaie (VI, 187); (figurat) situație dificilă (V, 23)
hein — interjecție cu sens interogativ, hain, hai (VII, 69)
helbet — (interjecție) „Se înțelege! Fii fără grijă!" (V, 108; VI, 23)
hereseu — fierăstrău (V, 569)
heretisi (a ~) — a felicita (VII, 271)
heretismos — felicitare (VI, 288)
hezita (a ~) — a ezita (VII, 917)
himn — imn (VII, 206)
hiritisi (a ~) — a felicita (V, 512; VII, 383)
hirtă — unitate de măsură pentru terenuri, egală cu un sfert de pogon (VI, 308)
hîrzob — coșuleț din cetină în care se păstrează peștii (VI, 307); în expresia *a fi (a se crede) coborît cu hîrzobul din cer:* a fi (a se crede) mult superior celor din jur (VI, 298)
hoisa — hăis, interjecție cu care se mînă caii (boii) la stînga (V, 210)
hojma — mereu (V, 68; VI, 1009; VII, 576)
holdă — (referitor la un act) cuprins, conținut (VI, 308)
holteie — stare de holtei (V, 689)
hondrochefal (și hondrokefal) — om greu de cap (V, 332; VII, 387)
hor — cor (VII, 92)
hosentrai — bretea (VII, 1132)
hristoiftie — hristoitie (V, 664)
hristoitie — viață evlavioasă, conformă cu morala creștină (V, 103; VI, 1020; VII, 342)
huchit, -ă — hupit, prizărit, slab dezvoltat (VII, 588)
hui (a ~) — a vui, a se auzi (VII, 268)

hultui (a ~) — a altoi, a lovi, a bate, a plezni (pe cineva) (V, 327)
hulubaș — porumbel (V, 302)
hulubărie — porumbărie (V, 302)
hurducarismos — hurducăială, zdruncinătură (VII, 382)
hurduz — burduz — rostogolindu-se, clătinîndu-se (ca un obiect care, atîrnat de ceva, se bălăbănește) (V, 463)
hurez — huhurez (V, 715)
huzmet — slujbă, funcție (VI, 215)

I

iartagan — iatagan (VI, 140)
iasmă — iazmă (VII, 558)
iazmă — vedenie, nălucă (VII, 24)
icarian, -ă — (despre valuri) din Marea icariană (parte a Mării Egee, care înconjoară insula Samos, în care a căzut Icar) (VII, 979)
ifos — demnitate, ținută în conformitate cu un rang sau cu o poziție socială înaltă (V, 396)
ighemonicon — demnitate, convenință (V, 88; VII, 516); fast, lux (V, 396)
ighemonicos — de neam boieresc, nobil (V, 66)
ihnea — iahnie (VI, 230)
ilikie — vîrstă (VI, 207)
imamea — capătul ciubucului prin care se trage fumul (V, 382; VI, 334)
impiegat — funcționar de stat de grad inferior (V, 16)
inamorisit, -ă — înamorat, îndrăgostit (VII, 383)
incalat, -ă — încălat, corpolent (VII, 395)
indemnitate — indemnizație (VII, 409)
indirnea — cumpărat sau fabricat la Edirne (Adrianopole) (V, 882)
infelice — nefericit, -ă (V, 615)
insovolnicie — samavolnicie, act săvîrșit după bunul plac, nesocotind voința altora (VI, 309)
institua (a ~) — a institui (VI, 1014)
intențiune — intenție (VII, 112)
investit, -ă — învestit, îmbrăcat (VII, 130)
ipeca — ipecacuana, plantă originară din America de Sud, ale cărei rădăcini sînt folosite în medicină ca expectorant și vomitiv (VII, 403)
ipochimen, -ă — persoană, personaj (V, 24; VII, 388)
ipochimenă — amantă, metresă (V, 883; VII, 398)
ipochimeno — ipochimen (VII, 384)

ipolipsis — aprobare, considerație, apreciere (VI, 252)
ischiuzar — om dibaci, șiret, iscusit (V, 380; VI, 549; VII, 588)
iskiuzarlîk — dibăcie, iscusință, șiretenie (VI, 208)
ison — cuvîntare, discurs (VI, 301)
ispisoc — document, act (V, 245)
ispitit, -ă — încercat, experimentat (VII, 512)
istov — în expresia *de istov:* cu totul, complet, definitiv (V, 473)
işala — bravo (V, 382; VI, 23)
ithiki — etică, morală (VI, 209)
iție — în expresia *a face iții* — a se arăta puțin, a se ițI (V, 804)
iuft — piele groasă de bovine tăbăcită vegetal și impermeabilizată (VI, 444
iurus — iuruș (VII, 397)
iuruș — iureș, atac, asalt, năvală (VI, 222)
iuschiuzar — ischiuzar, om dibaci, șiret, iscusit (V, 809)
izvod — listă (VI, 1029)

Î

îmflat, -ă — umflat, înfoiat (VII, 303)
împeți (a ~) — a peți, a cere în căsătorie (VII, 496)
împlăntat, -ă — muiat, scăldat, îmbrăcat (VII, 130)
împiegat — impiegat, funcționar de stat de grad inferior (V, 22; VI, 603)
împosesui (a ~) — a arenda (VI, 305)
inaht — în naht, (despre bani) în numerar, peșin (V, 382)
înăduși (a ~) — a înăbuși, a sufoca (VII, 269)
închietarisi (a se ~) — a se neliniști (VI, 20)
închina (a se ~) — a se înclina (VII, 308)
închiorchioșa (a ~) — a se umfla în pene (V, 356)
încravașat, -ă — cu cravașă (VI, 275)
îndesară — spre (către) seară (V, 90)
înflăcărat, -ă — înroșit, congestionat (VII, 359)
înghimpa (a ~) — a înțepa (VII, 49)
îngrijit, -ă — îngrijorat, neliniștit (VII, 375)
îngurlui (a se ~) — a avea relații amoroase (cu cineva) (VI, 244)
însufla (a ~) — a insufla (VII, 325)
întețare — întețire, întărîtare (VII, 551)
întrebuințat, -ă — ocupat, preocupat (VII, 274)
întru (în ~) — în interior, înlăuntru (V, 22)

întrulocat,-ă — unit, împreunat, îmbrățișat (VII, 167)
înuntru — în întru, în interior (V, 23)
învăscut,-ă — îmbrăcat, acoperit (VI, 1133)
învești (a ~) — a îmbrăca, a acoperi (VI, 613)
învîrtită — prăjitură făcută dintr-o foaie subțire de aluat, umplută cu nuci, mere sau brînză (V, 303)
înziuat,-ă — născut în aceeași zi din săptămînă cu cineva (VII, 1120)

J

jac — jaf (V, 73)
jacaș — om hrăpăreț, jefuitor (V, 478)
jadarnic — jandarm (V, 529)
jaliște — jale, tristețe (VII, 234)
jaluz,-ă — gelos, -oasă (VI, 225; VII, 379)
jaluzie — gelozie (VI, 225)
jarpan — jărpan, ghipcan (termen de batjocură pentru oameni) (VII, 533)
jasp — rocă silicioasă compactă, alcătuită din calcedonie și din compuși ai fierului, viu colorată, întrebuințată ca piatră semiprețioasă (VII, 74)
javalină — javelină, suliță lungă și subțire (VII, 171)
jămblă — jimblă, franzelă (VI, 305)
jărpan — ghipcan, cal slab, mîrțoagă (V, 923); termen de batjocură pentru oameni (V, 349; VII, 533)
jenarisit,-ă — jenat,-ă (VI, 1016)
jeț — jeț, scaun înalt cu spetează și brațe (VI, 1013)
jeremiadă — ieremiadă, plîngere, tînguire (VI, 630)
jerg — gerg, jargon (V, 610)
jerpan — ghipcan, cal slab, mîrțoagă (V, 876)
jest — gest (VII, 90)
jeț — scaun înalt cu spetează și brațe, fotoliu (VI, 832)
jigăt — slab, subțire, iute la mers (VII, 215)
jignicer — jitnicer, dregător care avea grijă de magaziile cu grîne ale curți domnești (VI, 92)
jitari — jitar, paznic al semănăturilor, pîndar (V, 73)
juca (a ~) — în expresia *a juca ochiul cuiva:* a-l înșela, a-l șmecheri (VII, 400)
judan — jidan, evreu (VII, 501)
jupi (a ~) — a jupui (VII, 285)

K

kabazlikia — bufonerii (VI, 61)
katergari — ştrengar (VI, 56)
katortosi (a ~) — a parveni, a izbuti, a reuşi (VI, 210)
kerem — în expresia *a veni la kerem:* a veni la socoteală (V, 716)
kikloforia — circulaţia sîngelui; (în context) circulaţia, mersul pe jos (VI, 237)
kinuriu — (sens obscur) (VI, 145)

L

lagăr — tabără, loc de staţionare a trupelor (VI, 429)
lagum — canal subteran, şanţ (VII, 173); hasna, cloacă (VII, 226)
lanschenet — un joc de cărţi (V, 672)
larmă — alarmă (VI, 437); zvon, ştire (VI, 754)
laschernet — lanschenet (VI, 576)
lastic — stofă de lînă asemănătoare cu satinul (V, 443)
laticlavă — fîşie lată de purpură care împodobea tunica senatorilor romani (VII, 34)
lazaron — cerşetor, sărăntoc, prostănac (VI, 192)
lăuntru — interior (VI, 937)
leg — dispoziţie testamentară, testament (VII, 963)
lehaismos — flecăreală (VII, 388)
lehăi (a ~) — a vorbi mult şi fără rost, a trăncăni, a flecări (V, 706
lehăit — faptul de a lehăi, pălăvrăgeală, flecăreală (VI, 57)
lehău — om mincinos, flecar (VII, 489)
lela — în expresia *a umbla lela:* a hoinări, a vagabonda (VII, 527)
lepşit, -ă — smintit, ţicnit (V, 501)
leucă — în expresia *trăznit cu leuca* — zăpăcit, prostănac, idiot (V, 502)
libadea — haină bărbătească lungă, anteriu (V, 968)
libel — plîngere, jalbă (VII, 193)
libert — sclav eliberat (VII, 30)
libiu — din Libia (VII, 44)
lictor — persoană care însoţea pe marii demnitari romani, mergînd înaintea lor şi purtînd fasciile (VII, 234)
lier — iederă (VII, 129)
lifchi — probabil numele unei culori, alb-vînăt (V, 56)
limbă — prizonier folosit ca informator (VI, 417)
limoniu — galben ca lămîia (V, 45)

lincenciat — licenţiat (VII, 334)
lingoare — langoare, drăgălăşenie, duioşie, melancolie (VII, 390)
lipsi (a ~) — (la imperativ) a se da la o parte, a dispărea (VII, 101)
lipsit, -ă — căruia îi lipseşte o doagă, neîntreg la minte (V, 444)
lipscănie — magazin mic, unde se vindea marfă adusă de la Lipsca sau de către lipscani (V, 349); marfă vîndută de lipscani, adusă de la Lipsca (VI, 542)
liquoră — licoare, băutură (VI, 1024)
liude — (în armată) infanterist încadrat la cavalerie sau la jandarmi; (în text) codaş (V, 211)
locma — plăcintă grasă (V, 134; VI, 877)
locoţiitor — locţiitor (VI, 282)
loghiotat — dascăl grec (V, 21)
logogrif — joc distractiv, care constă în deducerea unui cuvînt din altul prin adăugarea sau inversarea unor sunete sau silabe (VI, 149)
logogrifar — persoană care face logogrifuri (VI, 149)
lornieta (a ~) — a privi (pe cineva) cu lornieta (VII, 331)
lotru — hoţ, tîlhar (VI, 1181)
lozniţă — lojă (V, 399)
lungoare — langoare, drăgălăşenie, duioşie, melancolie (VII, 390)
lupanar — bordel (VII, 226)
lustru — interval de cinci ani (VII, 199)

M

ma — dar, însă (VI, 289)
maculă — semn care indică un defect, o deficienţă (VI, 986)
magazie — prăvălie, dugheană, magazin (V, 669; VI, 552)
malacof — crinolină (VI, 261)
malicios — maliţios (VII, 924)
malotă — haină lungă femeiască, de obicei căptuşită cu blană, avînd marginile tivite cu blană, uneori şi guler şi manşete din blană (V, 599)
mancă — doică (V, 825)
mangosit — (om) nătărău, tont, care nu este bun la nimic (V, 348)
mania (a ~) — a mînui (VI, 253)
manină — namilă (V, 392)
marafet — meşteşug, dibăcie (VI, 210)
marcă — stemă (VI, 424)
marghiolie — fandoseală, sclifoseală (V, 406)
marlacof — malacof, crinolină (V, 783)
marmuzică — frumuşică (V, 783)

marochin — încălțăminte lucrată din marochin (piele de capră, de oaie sau de vițel, tăbăcită cu esențe vegetale pentru a căpăta lustru și finețe) (VI, 804)
marșan — marșandă, patroană a unui magazin de mode (V, 48)
marșandă — patroană a unui magazin de mode (V, 91)
massic — vin din podgoriile din munții Massico din Campania (VII, 84)
mastachino — mesteacăn (VI, 164)
mastic — mastică, băutură alcoolică aromată (cu esență) de mastic (V, 601)
mașala — bravo (V, 382)
mașcă — mască (VI, 128)
maștigă — maștehă, mamă vitregă (V, 819)
matrapazlâre — matrapazlîc, comerț ilegal (V, 856)
matuf — om bătrîn și ramolit, babalîc (V, 157)
mazetă — persoană care joacă slab, care face greșeli la jocul de cărți (VI, 1022)
mazu — adaus, ceea ce se dă pe deasupra (V, 357)
mădular — membru al unui grup, al unei societăți (VI, 101)
măidan — în expresia *a ieși la măidan:* a se face cunoscut, a se arăta (VII, 508)
mălac — malac, om mare și leneș (V, 621)
măriș — mariaș, un joc de cărți (VI, 238)
măscuit, -ă — mascat, -ă (VI, 33)
mătrăși (a ~) — a îndepărta pe cineva a cărei prezență este supărătoare, a alunga, a goni (V, 525; VII, 412)
medan — maidan (VII, 578)
megaloprepie — măreție, grandoare, mîndrie (VI, 254)
megas postelnicos — mare postelnic (V, 329)
megeră — femeie rea și arțăgoasă (VII, 939)
mehenchi — mehenghi, abil, priceput (VII, 361)
melesteu — făcăleț (pentru mestecat mămăliga) (V, 482)
memuar — memoriu (VI, 913)
menăgea (a ~) — a pregăti cu dibăcie, a înțelegi (VI, 602)
merchez — în expresia *a-i veni cuiva la merchez:* a-i conveni, a-i veni la îndemînă (V, 381)
meremet — lucrare de reparație sau de întreținere (V, 956)
meretrice — curtezană (VII, 1066)
mereu, -i — mulți, numeroși (VI, 635)
meritarisi (a ~) — a merita (VI, 293; VII, 268)
mertepea — în expresia *de la mertepea:* cum se cuvine, cu rost (V, 356)
merță — mierță, veche unitate de măsură pentru cereale (V, 810; VI, 87)

mestie — meșă, încălțăminte fără toc, confecționată din piele foarte subțire purtată de bărbați peste ciorapi (V, 97)
meșterie — însușire ascunsă a unui obiect, meșteșug (VII, 520)
metahirisi (a ~) — a obișnui (să iei masa) (V, 468); a folosi, a practica (un obicei) (V, 514)
micaton — demi coton, pînză de bumbac lustruită, utilizată de obicei pentru căptușeală (V, 381)
mică — în expresia *pe mică de ceas:* imediat, într-o clipită, foarte repede (V, 695; VI, 532)
micoton — demi coton (V, 381)
micșurătate — micime, josnicie (VI, 214)
mieișor — mielușel (VI, 1123)
mielușor — mielușel (VI, 697)
miera (a se ~) — a se mira (VII, 317)
minavet — flașnetă mică (V, 351)
mindir — mundir, tunică (V, 41)
mintă — mentă (VII, 19)
minunt — minut (VII, 286)
mira (a se ~) — a se uita în oglindă, a se oglindi (VII, 1124)
misie — misiune, datorie, menire (VI, 1025)
mișel — sărman, biet, de rînd (VI, 1025)
mișină — mulțime, adunătură (VI, 298)
moachie — persoană bleagă, leneșă, înceată sau cu capul disproporționat de mare (V, 348)
moare (~ de curechi) — zeamă (de varză) (V, 601)
mobil — mobilă, obiect (V, 88)
mocles — mucles, tăcere (V, 633)
modistă — femeie care confecționează (și vinde) pălării de damă și unele accesorii de podoabă (VII, 293)
modîrlă — modoran, om grosolan, bădăran (VI, 522)
mofluz, -ă — falit, sărăcit, ruinat (VI, 947); om sărac (V, 51)
mofluzi (a ~) — a rămîne mofluz, a sărăci (VII, 592)
mofturie — moftologie, șmecherii, tertipuri (VII, 334)
mojică — muzică (VI, 46)
momiță — moimiță, maimuță (V, 20; VI, 131)
momițărie — maimuțăreală (VI, 185)
moral — morală (VII, 312)
mordi (a ~) — (despre un urs) a mormăi (V, 966)
mormorosi (a ~) — a mormăi (V, 717)
moroi — stafie, strigoi, vîrcolac (V, 711; VI, 645; VII, 217)

mosc (de ~) — rusesc, de la Moscova (VII, 380)
mostochină — fructul mostochinului, moşmoană (VII, 392)
moş — unchi (VI, 32)
moşie — ţară, pămînt strămoşesc (VII, 30)
moţpan — boier, domn (VI, 24); berbant, bărbat uşuratic (V, 187; VII, 343)
moţpăneasă — boieroaică (V, 439)
moţpănoi — om de nimic, hoţ (V, 52)
muc — moţ, creastă (VII, 531)
muhalibiu — (sens obscur) (VII, 392)
muhalistochină — probabil mostochină, moşmoană (VII, 392)
mujică — muzică (V, 365)
mundir — tunică, uniformă militară (V, 41)
murra — numele unui joc al romanilor (VII, 56)
muştru — exerciţiu militar, instrucţie (V, 42)
muţunachi — reprezentare decorativă miniaturală a unei persoane (V, 382); copil (VII, 395)

N

nakt (în ~) — (despre bani) peşin, numerar (VI, 223)
naiadă — nimfă a izvoarelor (VII, 20)
naramză — fructul naramzului, portocală (amară) (VII, 152)
naselă — nacelă (VII, 331)
natpis — nadpis, rezoluţie (V, 492)
navalnic — năvalnic, nu-mă-uita (VII, 493)
nazar[1] — năzar, teamă, spaimă (VII, 114)
nazar[2] — în expresia *a avea (pe cineva) la nazar*: a acorda protecţie (cuiva) (V, 139)
năsălea — năsălie, coş (VII, 341)
năsălnic — năsălie (VII, 496)
năsea — năsălie (V, 447)
năzbutie — năzbîtie, poznă (V, 605)
neglige (a ~) — a neglija (VI, 312)
nekokera — nicochera, doamnă, cucoană (VI, 214; VII, 391)
neînţălegibil — ininteligibil (VI, 150)
nervă — nerv (VI, 271)
neşti (a ~) — a nu şti, a nu cunoaşte (VII, 30)
nicsis — nixis, supărare (V, 447)
nineaca — neneacă, mamă (V, 351)

nintă — mentă (VI, 30)
nobleţă — nobilime (VII, 336)
nopîrcă — năpîrcă (VI, 298)
norocit, -ă — norocos, -oasă (VII, 291)
norocire — noroc (VII, 298)
nostimior — diminutiv de la *nostim* (V, 88)
notări(u) — notar, secretar, copist (VII, 17, 93)
notiţie — informaţie, ştire (VI, 873)
novelă — noutate, ştire (V, 730)
novita — noutate, ştire (VI, 76)

O

obişnenie — lămurire, informaţie (VI, 309)
obligă — cambie, poliţă (VI, 226)
oboroacă — vas mare de formă cilindrică, larg la gură, făcut de obicei din scoarţă de copac (tei), care serveşte la măsurarea sau păstrarea cerealelor, baniţă (V, 783; VI, 290)
obraz — personaj al unei piese de teatru (VII, 1154)
ochelnică — vedere (VI, 25)
ocîrmuirlîk — conducere (VI, 211)
octofor — persoană care purta litiera (VII, 178)
ocuşoară — diminutiv de la *oca* (VI, 950)
odogaci — odagaci, săpunariţă (V, 303; VI, 238)
oficiola (a ~) — a consacra, a dedica (V, 610)
ogeac — hogeag, coş (la o casă) (V, 513)
ogeag — hogeag, coş (la o casă) (V, 110)
ogheal — plapumă (V, 408); cuvertură (V, 381)
ogur — noroc, semn bun (VI, 908; VII, 403)
ogurliu — care aduce noroc, de bun augur (VI, 290)
olac — curier special care ducea veşti sau corespondenţă (V, 522)
olimpiu — olimpian, din Olimp (VII, 44)
oposun — ori şi cum (V, 568)
oraţiune — oraţie, cîntec, urare în versuri (VII, 345)
orbie — orbire (VII, 983)
orfanotrofie — orfelinat (VI, 553)
orizon — orizont (VII, 209)
orîndar — arendaş (VI, 945); cîrciumar (VI, 444)
orîndă — arendă (VI, 457); cîrciuma satului (V, 208)
osman — turc (VI, 643)
ostanovcă — oprire, pauză (VI, 309)

ostropăț — ostropel (VII, 523)
otagiu — otaj, ostatic, chezaș (VI, 1215)
otcup — în expresia *a lua (a da) în (cu) otcup:* a lua (a da) în arendă (V, 66)
otcupcic — arendaș, antreprenor (V, 352)
otnoșănie — otnoșenie (VI, 309)
otnoșenie — raport, adresă oficială (VII, 309)
oțărî (a se ~) — a se mînia, a se înfuria (VII, 365)

P

paclava — baclava (V, 443)
pag — paj (VI, 1190)
paing — păianjen (VI, 131)
paingăn — păianjen (VI, 455; VII, 173)
palamar — paracliser (V, 42)
palatin — mare demnitar la curtea unui rege, guvernator al unei provincii (VI, 1189)
palatin,-ă — care aparține unui palatin (VII, 182)
palavrament — parlament (V, 116)
pală — paloș (VI, 655)
paletar — persoană care face sau vinde palete (ținte pentru trageri cu arma) (VII, 576)
palicar — bărbat voinic, viteaz (V, 328; VII, 386)
palicaris — palicar, voinic, viteaz (VI, 40)
palmac — veche unitate de măsură egală cu a opta parte dintr-o palmă (3,484 cm.) (V, 42); bucată foarte mică de teren (VI, 1010)
pambriu — stofă din lînă merinos (V, 97)
pandișpan — pandișpan, un fel de prăjitură (VI, 1023)
panolie — panoplie (VII, 944)
papalugă — paparudă, personaj mitologic care aduce ploaia (V, 535); momîie, persoană care produce frica, sperietoare (VI, 210)
papir — papirus (VII, 193)
paracsîn — paraxin, capriciu, toană (V, 400)
paprică — papricaș (VII, 346)
papuc — papucă, bunic (VII, 275)
parantez — paranteză (VI, 1067)
paraponisi (a se ~) — a se supăra (VI, 854)
paraponisire — supărare, nemulțumire (VII, 334)
paraponisit,-ă — supărat, nemulțumit, necăjit (V, 36; VII, 577)
parastui (a ~) — a parastisi, a interpreta un rol într-o piesă de teatru, a reprezenta o piesă de teatru (V, 399; VI, 339)

parătirisi (a ~) — a băga de seamă, a observa (VI, 215)
pardos — panteră (VI, 261)
pardoș — tigru (VI, 1118)
parigorie — mîngîiere, consolare (VI, 173)
parmac — palmac, teren foarte mic (VI, 1010)
parolă — cuvînt, vorbă, promisiune (VII, 261)
paroli — (la unele jocuri de cărți) termen ce desemnează dublarea sumei mizate în jocul precedent (V, 382)
parpalec — vînzător ambulant de covrigi și plăcinte (V, 135); epitet depreciativ dat unui (negustor) grec, unui om care nu merită nici o considerație (VI, 464)
partidă — partid, grupare politică (VI, 124)
partit — partidă, grupare politică (V, 141)
pasie — pasiune (VI, 32)
paspalet — probabil epolet cu paspoaluri (fireturi), purtat de generalii din armata veche (VII, 594)
pasport — pașaport (V, 28)
pasvantoglu — pazvantoglu, tîlhar, pungaș, hoț (VII, 386)
patentat, -ă — care are o proastă reputație (V, 30; VII, 355)
patridă — patrie (VI, 222); loc de origine (VII, 385)
patron — glonț (VI, 418)
pavé — pavea, drum (VII, 579)
paveluit — pavat (VII, 578)
pazarlîk — comerț, negustorie (VI, 212)
păingenit, -ă — împăienjenit, -ă (VII, 242)
pălămar — paracliser (V, 771)
pănușă — fiecare dintre foile care acoperă știuletele de porumb (VI, 477)
pără — pînă (VII, 260)
părințesc, -ească — părintesc, -ească (VI, 431)
păsa (a ~) — a trece, a merge, a se duce (VII, 366)
păstar — păstaie (VI, 624)
pășiune — pasiune (V, 610)
pătîrniche — potîrniche (V, 575)
peci(u) — permis sau certificat de căsătorie (VI, 353, 487)
pegaz — scaun pe care stă și scrie versuri un poet (VII, 377)
pehlivan — (om) șarlatan, escroc (V, 677)
pelincă — scutec (VI, 644)
pemprejur — prin prejur, pe marginile unei camere (VI, 33)
peplum — mantie scurtă fără mîneci, prinsă pe umeri cu o agrafă (VII, 101)

perdaf — în expresia *a se rade cu perdaf:* a se rade de jos în sus, în contra direcției în care crește părul (VII, 382)
perdea — draperia de la ușa de intrare în camera domnitorului (V, 109); cortină (V, 917; VI, 797; VII, 580); scenă, subdiviziune a unui act dintr-o piesă de teatru (VII, 1155)
peripiscă — motiv de proces, de judecată, litigiu, neînțelegere (VI, 308)
perjar — prunar, persoană care cultivă pruni (V, 244)
perjă — prună (V, 230)
perjerie — prunărie, livadă de pruni (V, 243)
pernicios, -oasă — periculos, care provoacă rău (VI, 602)
persoană — personaj al unei piese de teatru (VI, 282; VII, 295)
personal — totalitatea personajelor unei piese de teatru (VII, 372)
peșcheș — plocon, dar, cadou (VI, 307; VII, 549)
peșchir — prosop, șervet (VII, 378)
petică — cîrpă, zdreanță (V, 366)
peticiune — petiție, cerere (V, 105)
pichirisi (a se ~) — a se picarisi, a se supăra (V, 348)
piciler — puști (VII, 152)
piele — în expresia *a da pielea popii:* a muri (VII, 516)
pipăruș — ardei iute (V, 45)
pîne — recoltă de cereale, grîne, bucate (V, 605; VI, 466)
pîrlea — în expresia *a se duce pîrlei:* a alerga cît se poate de tare (pentru a nu păți ceva) (V, 715)
pîrte — în expresia *a-i da cuiva în pîrte:* a-i afla intențiile, a-i descoperi însușirile (VI, 324)
plantarisi (a ~) — a părăsi, a abandona (VI, 601)
plapomație — diplomație (V, 84)
platcă — în expresiile *a fi platcă:* a se face de rîs (VII, 495); *a intra în platcă:* (la jocul de cărți) a trebui să plătească o datorie (VI, 106); *a pune pe cineva platcă:* a face pe cineva să piardă (prin extensie de la jocul de cărți) (VI, 77)
pledarisi (a ~) — a pleda (în instanță) (VI, 914)
pliroforie — informație, lămurire (V, 664)
pliroforisi (a ~) — a informa, a lămuri (V, 676; VI, 874; VII, 335)
pliroforițiune — pliroforie, informație, lămurire (V, 105)
pliscos, -oasă — cu plisc mare (VII, 981)
plîntă — plantă (V, 117; VII, 909)
plumetită — material textil cu aspect de broderie avînd desen în relief (VII, 101)
podan — supus, birnic (prin extensie) îngrijitor, slugă (VI, 558)
podpiscă — semnătură, ordin scris și parafat (VI, 309)

poftori (a ~) — a ruga (VI, 577)
pogan — urît, slut, hidos (VI, 271; VII, 392)
pogorî (a ~) — a coborî (VII, 895)
pohaci — pogace, turtă de mălai sau de făină preparată de obicei cu jumări de porc (V, 819)
pohagi — pogace (V, 137)
poiată — adăpost pentru păsări, coteț (V, 632)
pojarnic — pompier (VI, 71)
pojiție — familie, neam, rang, poziție socială (V, 778)
pol — jumătate dintr-o unitate de măsură (V, 102)
polisonerie — strengărie (VI, 556)
politichie — abilitate, istețime, dibăcie (V, 81)
pontarisi (a ~) — a ponta, a miza o sumă de bani (la un joc de noroc) (V, 357)
popîc — exclamație rostită la apariția neașteptată a cuiva, hop (V, 805)
poponeț — opaiț (V, 695)
popri (a ~) — a opri (din drum) (VI, 978)
popul — popor (V, 61)
popușoi — păpușoi, porumb (V, 607; VI, 317)
portofil — portofel, mapă în care se țineau actele (VI, 327)
portofolniță — portofel, mapă (VI, 301)
porto-franco — fără să plătească taxele vamale (VII, 543)
porumb — porumbel (VII, 302)
posesor — arendaș (V, 681; VI, 305)
posesoraș — arendășel (V, 73)
pospăit, -ă — care are aparență de cultură, de civilizație (V, 141)
postulant — persoană care cere un post, o slujbă (VII, 529)
posvoli (a ~) — a permite, a da permisiunea (VI, 332)
pot — pantalon strîns pe pulpă și încheiat cu năsturași (V, 71; VI, 444)
povarnă — instalație rudimentară pentru fabricat rachiu (VI, 954)
povescă — raport (VI, 309)
povidlă — magiun (V, 111)
precipiciu — precipițiu, prăpastie, abis (VI, 525)
predmet — afacere, chestiune, problemă (VI, 331); *în predmetul:* relativ la, în privința (V, 423; VI, 163)
preferi (a ~) — a prefera (VII, 14)
prejudeț — prejudecată (V, 915)
prelud — preludiu (VII, 91)
preluda (a ~) — a-și încerca vocea (VII, 91)
preopinant — preopinent (VII, 519)

prepuielnic, -ă — bănuitor, neîncrezător (VI, 671)
prepus — bănuială, presupunere, suspiciune (VI, 1022; VII, 134)
presaj — semn prevestitor, presentiment (VII, 1023)
prescrie (a ~) — a transcrie (un text) (VII, 93)
presustvie — pretoriu, localul, incinta judecătoriei (VI, 308)
pretinderisi (a ~) — a pretinde, a cere (V, 101)
prevede (a se ~) — a se vedea prin ceva (VII, 160)
prezent — cadou, dar (VI, 274; VII, 518)
prinsonier — prizonier (VII, 893)
pristavlisi (a ~) a trimite, a înfățișa (VI, 308); a înainta în grad (rang) (VI, 293)
priuderie — pudoare (V, 925)
privighitor — subprefect (VI, 953)
privighitoriță — soția subprefectului (V, 585)
proașcă — în expresia *a face proașcă*: a face prăpăd, a da năvală (V, 783)
proclamarisi (a ~) — a proclama (VII, 310)
procuroriță — soția procurorului (VII, 383)
prodigalitate — risipă, cheltuială excesivă (VI, 984)
proeres — intenție bună, bunăvoință, generozitate (V, 382)
profund — adînc, fund, profunzime (V, 106)
prohorisi (a ~) — a prospera, a progresa (VI, 307)
prokimen — în expresia *a aduce (pe cineva) la prokimen*: a îndrepta, a aduce (pe cineva) pe calea cea bună (VI, 213)
propea — proptea, pumn dat în falcă (V, 42)
proskalisi (a ~) — a invita, a pofti (VI, 206)
prostire — cearșaf (V, 381)
prostituită — prostituată (VII, 228)
protectua (a ~) — a proteja (VII, 311)
protege (a ~) — a proteja, a ocroti (VII, 1128)
protegeat — protejat, persoană ocrotită (VII, 368)
protegere — protecție (VI, 617)
protestarisi (a ~) — a protesta (VII, 342)
protipendist — boier care făcea parte din protipendadă (VI, 294)
proviant — (de obicei la plural) provizii, alimente (VI, 866)
provocație — provocare (VII, 383)
psișee — oglindă mare (VII, 1124)
pudl — pudel, rasă de câini (VI, 267)
pugillaria — tăbliță acoperite cu un strat subțire de ceară folosite de romani pentru a scrie (VII, 23)
puhă — bici lung folosit de surugii (V, 76)

pumnar — pumnal (VI, 436; VII, 150)
pune (a ~) — în expresia *a pune flori la ureche (cuiva)*; a înșela (pe cineva) (VII, 400)
pungivor — mîncător de pungi (cu bani) (VII, 520)
pupuică — drăguță, gingașă (V, 376; VI, 170)
pusăciune — poziție, situație (V, 610)
pușchi [1] — exclamație a celui căruia i se spune un lucru neplăcut, pe care n-ar dori să-l vadă împlinit (VII, 386)
pușchi [2] — strengar, tînăr (V, 66)
pușchineață — pușche, veziculă dureroasă localizată pe limbă (VI, 58)

R

racontarisi (a ~) — a povesti (VI, 601)
randevu — întîlnire (VII, 303)
rantaplan — cuvîntul care redă sunetul tobelor (V, 43)
raspolojenie — dispoziție, împuternicire (VI, 309)
rast — splină (inflamată) (V, 357)
rădiu — rediu, pădure mică și tînără, dumbravă (VI, 372)
răfui (a ~) — a achita o datorie (cuiva), a clarifica o socoteală bănească (cu cineva) (VI, 38; VII, 57)
răgea — ragea, rugăminte, cerere (V, 344)
răsări (a ~) — a tresări, a se ridica brusc în picioare (VI, 154)
răslui (a ~) — a lua (prin abuz sau violență) ceva, a răpi (VI, 308)
răspinten — răspîntie (VI, 361)
rătăcanie — rătăcană, groapă adîncă, hîrtop (VII, 578)
răzvrăț — răscoală, răzvrătire (VI, 650)
recepe (a ~) — a primi (V, 106)
recesemînță — recesămînt (V, 602)
reclama (a~) — a chema (VI, 894)
recomendua (a ~) — a recomanda (VII, 274)
recomendui (a ~) —a recomanda (VII, 261)
redan — lucrare de fortificație, alcătuită dintr-un zid în formă de unghi ieșit în afară, folosită pentru apărarea unei treceri (VII, 362)
redaptor — redactor (VI, 1009)
redigea (a ~) — a redacta (VI, 584)
rediu — pădure mică și tînără, dumbravă (VII, 235); tufiș (VII, 129)
repriză — reluare, repetare (VI, 950; VII, 561)
rescormoli (a ~) — a cerceta (a căuta) din nou cu de-amănuntul (VI, 624)
resor — resort (V, 727)

respectiv — respectuos (V, 106)
respect — respect (V, 105)
resularisi (a ~) — a rezolva (VI, 312)
revizie — în expresia *a trece în revizie:* a trece în revistă (VI, 439)
rezida (a ~) — a sta, a fi așezat într-un loc (VI, 1152)
rezon — rațiune, motiv, temei (VI, 1189); în expresia *a da rezon (cuiva):* a da satisfacție (VII, 290)
rigă — rege (VI, 1189)
ritos — deschis (VII, 335)
rizic — risc, pericol (VI, 576)
rînd [1] — rînduială (VII, 497)
rînd [2] — etaj (V, 682; VII, 129)
rînjarisi (a ~) — a deranja (V, 367)
rîsip — dărîmătură, ruină (VI, 428)
rohatcă — barieră (VI, 305; VII, 267)
roi — în expresia *a făce roiul:* a pleca în grabă, a o șterge (V, 357)
rolă — rol (VII, 274)
rolina — jocul de ruletă (VII, 383)
romanț — roman (VI, 36)
rospisică — chitanță, dovadă (VI, 309)
rost — grai, facultatea de a vorbi (VII, 517)
rufos — zdrențăros (V, 54)
ruladă — ornament muzical de coloratură bazat pe un șir de acorduri cîntate (V, 812)
rușfet — mită, dar făcut cu scopul de a obține ceva (V, 24; VI, 130; VII, 310)
rușfetărie — mituire (V, 356)
rușinie — rușine (VII, 197)
rutea — (la jocul de cărți) moment favorabil (V, 357)

S

salaria (a ~) — a salariza, a plăti salariu (VI, 984)
salep — băutură preparată din salep (tuberculi ai unor specii de orhidee) (VII, 402)
salutare — ceremonie în cadrul căreia se adresau salutări (urări de sănătate) (VII, 204)
samsar — mijlocitor de afaceri negustorești, misit (V, 877)
sansitiv, -ă — sensibil, -ă (VII, 408)
santifacție — satisfacție (V, 452)

sastisi (a se ~) — a se plictisi (V, 362)
satintur — satin Tours, varietate de satin (V, 169)
satinturc — satin Tours (V, 381)
satisfacere — satisfacție (VI, 499)
săculteață — diminutiv de la *sac* (V, 179)
sălămisdră — salamandră (V, 116)
săftian — (piele de) capră (V, 349)
sămișie — localul sămeșiei (instituție care stringea dările) (V, 616)
sănctitor, -oare — sfințitor, -oare (VI, 777)
sbanț — zbanț, verigă de fier (V, 727)
scamator — boscar, pungaș (VII, 79)
scamatorisit — mascat, transformat (prin falsificare) (VI, 1072)
scamota (a ~) — a fura, a șterpeli (V, 22; VI, 330)
scamotor — scamator, pungaș, hoț îndemînatic (VI, 1009)
scarp — pantof de damă ușor, pantof de casă (V, 359)
schin — spin (V, 567)
schivernisi (a se ~) — a se chivernisi, a se căpătui (V, 148)
scîrnav, -ă — murdar, plin de scîrnăvie (VII, 265)
sclinti (a o ~) — a o scrînti, a face o prostie, o gafă, a greși (VII, 488)
scripsit — parafat (VI, 308)
scufă — scufie (VII, 507)
sculă — obiect de valoare, giuvaer, bijuterie (VI, 1127; VII, 136)
seftenlichi — saftea (V, 57)
sellă — scaun portativ utilizat de romanii bogați (VII, 47)
senatorlîc — senat (VI, 210)
serbușcă — zeamă (V, 106)
serioz — serios (VII, 272)
servent — stabil (VI, 275)
sesters — sesterțiu (VII, 923)
sesterțiu — monedă de argint romană (VII, 133)
sutleva — termen de la jocul de cărți însemnînd „de șapte ori prima mizăˮ (V, 382)
sevas — respect, considerație (V, 66; VI, 214)
sigil — sigiliu (VII, 244)
siguranție — siguranță, curaj (VII, 319)
sii (a se ~) — a se sfii (V, 383)
silemet — selemet; în expresia *a scoate la silemet:* a ruina, a aduce la sapă de lemn (VI, 209)
simpatriot — compatriot (VI, 878)
simplicitate — simplitate (VII, 914)

simțire — sentiment (V, 34)
simzar — samsar (V, 73)
sinanastrofie — companie, tovărășie, societate (VI, 207; VII, 394)
sineață — sîneață, pușcă primitivă cu cremene (VI, 406)
sinet — act, poliță (VI, 1030)
sintagmatisit, -ă — învățat, -ă (V, 101)
sîngeapă — cinzească (VI, 465)
smerit — supus, umil (VI, 647)
smomi (a ~) — a ademeni, a amăgi (VI, 450)
smult, -ă — smuls, -ă (VII, 338)
smunci (a ~) — a smuci, a smulge (VI, 1118)
sofologhiotatos — savant, om foarte cult (V, 108; VI, 208)
solenitate — solemnitate, fast (V, 601)
somă — sumă (VII, 954)
sorocovăț — sorocovăț, veche monedă de argint (VI, 158; VII, 302)
sosta — tocmai, exact (VI, 238)
spanchiu, -e — zbanghiu, flușturatic (V, 800)
spasînă — probabil spășită, modestă, nevinovată (V, 971)
spectru — fantasmă, fantomă (VII, 244)
spețerie — spițerie, farmacie (VII, 402)
spovădui (a se ~) — a se spovedi (VII, 528)
spoziție — expoziție (VII, 338)
sprafcă — cercetare (judecătorească), anchetă (V, 492; VI, 133)
sprăvăli (a se ~) — a se prăvăli, a cădea (VII, 579)
spudaksi (a ~) — a studia (VI, 292)
spudaksit, -ă — instruit, cultivat (VI, 245)
spunta (a ~) — a răsări, a apărea, a încolți (VI, 604)
staer — ștaier, numele unui dans originar din Stiria (V, 401)
stamboală — baniță (V, 956)
stare — avere, mijloace de trai (VI, 51)
stellă — sellă, scaun portativ utilizat de romanii bogați (VII, 903)
stihărie — versificație (VII, 869)
stiletel — stil mic, condei (VII, 23)
stoler — tîmplar, dulgher (VI, 475)
stolnacealnic — șef de birou (VI, 309)
stomahikon — stomahic, bun pentru stomac (VI, 237)
stpraș — jandarm (V, 934; VI, 945)
stosărie — jocul de stos (V, 356)
strafidă — stafidă (VII, 72)
strat — patul pușii (VII, 362)

strădănui (a se ~) — a se strădui (VI, 31)
strechia (a ~) — a înnebuni (VI, 242)
stremțeros, -oasă — zdrențăros (VII, 1119)
stremțos, -oasă — zdrențos, zdrențăros (VI, 1106)
stricni (a ~) — a plesni pe cineva cu biciul (pînă dă sîngele) (V, 76)
strigă — ființă imaginară închipuită ca o femeie rea care chinuiește copiii mici (V, 535)
stropși (a ~) — a stîlci (pe cineva) în bătaie (VII, 400)
stropșit — stricat (din punct de vedere moral) (V, 247)
strujean — tulpina porumbului cu frunze cu tot, după ce s-au cules știuleții (V, 608; VI, 477)
stupi (a ~) — a scuipa (V, 57)
sturluiba (a ~) a se zăpăci, a și pierde capul, a înnebuni (VI, 98)
sturluibat, -ă — zăpăcit, -ă (VI, 213; VII, 1132)
stylus — stil, condei utilizat la scris de către romani (VII, 23)
suarea — seară, durata unei seri (VI, 1026)
subprefectoriță — soția subprefectului (VII, 383)
sucman — suman (V, 151)
sudit — supus unei jurisdicții străine (VI, 38)
suev — membru al unei populații din Germania de nord (VII, 185)
suitari — soitar, măscărici (VI, 863)
suitariu — soitar, măscărici (V, 118)
suleva (a ~) — a ridica (o problemă) (V, 62)
sumetenie — sumedenie (VII, 579)
sumeț — semeț (VII, 48)
sumeție — semeție (VII, 137)
supap — supapă (VII, 347)
supeu — în expresia *a face supeu*: a cina (după un spectacol) (VII, 91)
suplantat — înlocuit după ce (a fost) ponegrit, defăimat, compromis (VI, 1039)
suplicant, -ă — rugător, -oare (VI, 896)
surguci — panaș din pene de struț împodobit cu pietre scumpe, purtat pe turban de sultan, de înalții demnitari turci și de unii domni români (VI, 705)
surnumit, -ă — supranumit, poreclit (VI, 314)
surtucă — surtuc (V, 773)
sutaș — comandant peste o sută de soldați (VI, 1111)
suvenarisi (a ~) — a aminti (VI, 25)

Ş

şabăţ — ultima zi a săptămînii la evrei, sabat (VI, 947)
şafer — intermediar, mijlocitor, samsar necinstit (V, 441)
şagă — glumă (VII, 265)
şagrina (a ~) — a întrista, a necăji (V, 738)
şală — sală (VII, 113)
şandra mandra — modistă (V, 443)
şart — rînduială, uzanţă (V, 776)
şăuaş — cal care poartă şa (V, 76)
şfranţez — francez (V, 883)
şican — şicană (VI, 242)
şip — sticlă (V, 310)
şiriclic — şiretlic (VII, 266)
şleapcă — tricorn (VI, 326)
şlic — işlic, căciulă de blană scumpă sau de postav, cilindrică, purtată de domni şi de boieri (VI, 290)
şoacăţă — şoacăţ, calificativ injurios dat străinilor, în special celor de origine germană (V, 89, 309)
şoldan — pui de iepure sub un an (VI, 1137); tinerel (V, 613)
şoldit — cu şoldul vătămat din cauza unui efort prea mare (VII, 551)
şonţ — şoacăţ, calificativ injurios dat străinilor, în special nemţilor (V, 876; VI, 51; VII, 336)
şonţît — pocit, caraghios (V, 791)
şotie — boroboaţă, faptă menită să pună pe cineva în încurcătură, să-i provoace neplăceri (VII, 560)
şovăi,-e — nehotărît, ezitant, şovăitor (VII, 489)
ştaier — numele unui dans original din Stiria, la modă în secolul trecut (V, 382)
ştraf — amendă (V, 67)
şturluibat,-ă — sturluibat, zăpăcit (V, 247)
şucada — grozav, straşnic (V, 371)
şuchet — şucheat, deşucheat (VII, 536)
şugui (a ~) — a glumi, a duce cu vorba (V, 905; VII, 260)
şuler — trişor, şarlatan (V, 716)
şuşanea — puşcă lungă arnăuţească (VI, 140)

T

tablă — masă (VII, 385)
tabletă — tăbliţă (VII, 891)
tablon — probabil tabel, listă (V, 602)

taclit — bucată de stofă sau de mătase vărgată, cu care se legau boierii la cap sau peste mijloc (V, 801)
tact — taht, reşedinţă a unei subprefecturi sau administraţii locale (V, 71)
talent — talant, monedă de aur (VII, 956)
talentum — talant (VII, 956)
talim — talîm, plecăciune, reverenţă (VI, 289)
talion — plasture făcut din ceară galbenă amestecată cu terebentină şi cu diferite substanţe farmaceutice, întrebuinţat ca emolient (VII, 403)
talîm — plecăciune, reverenţă (VI, 675)
tamazlîc — cireadă de vite (V, 235)
tanana — un dans ţigănesc (VI, 488)
tandur — masă pătrată acoperită cu covoare, sub care se aşeza un vas cu mangal pentru a încălzi pe cel care şedea (V, 443)
taraf — grupare, partid, tagmă (VI, 132; VII, 508)
tarz — aer fanfaron (VII, 1156)
tată bun — bunic (VI, 190)
tauletă — toaletă (V, 443)
tău — baltă (V, 535)
teas — cupă (VI, 651; VII, 233)
telălîţă — femeie care face comerţ ambulant (V, 304)
teleaga dracului — telegraf (V, 600)
teleleu — fără rost, de colo pînă colo (VI, 1027)
tempestă — furtună (VI, 794)
tereac — (sens obscur) (VI, 171)
tererem — podoabă, înflorătură, zorzoană (V, 667); ifos (V, 136)
teşcherea — adeverinţă, chitanţă, certificat (V, 102)
teşmecherie — înşelătorie, pungăşie (V, 398)
thyrs — tirs, toiag simbolic împodobit cu viţă de vie şi avînd în vîrf un con de pin, purtat de Dionysos (VII, 76)
ticnă — tihnă, linişte (VII, 287)
tiş — de asemenea (V, 68; VII, 389)
timbru — clopoţel (VII, 1059)
tină — noroi (VII, 579)
tirani (a ~) — a conduce în mod tiranic, despotic (VI, 619)
tiulei — tulei (VII, 184)
tîlhăruşag — patima, boala tîlhăriei (VI, 57)
tîrtan — evreu (V, 441; VI, 48; VII, 381)
tîrtanaş — copil de evreu (VII, 395)
tocsim — primire zgomotoasă (asemănătoare sunetului clopotului de alarmă) (V, 882)

tomit — locuitor al Tomisului (VII, 229)
ton patera — tombateră, (om) retrograd, cu idei învechite (V, 572)
topuz — buzdugan cu capul îmbrăcat în argint și bătut în nestemate, care era unul din armele ce simbolizau primirea investiturii domnești conferite de sultan (VI, 749)
torbă — tolbă, geantă (VI, 417)
toropală — bătaie zdravănă (V, 540)
toropi (a ~) — a bate zdravăn (VI, 459)
torsadă — motiv arhitectonic ornamental care imită o frânghie răsucită (VI, 729)
torție — torță (VI, 1175)
tractir — birt, ospătărie (VII, 281)
tractirgiu — birtaș (VII, 287)
tractiri — tractir (VII, 282)
tragodie — tragedie (VII, 385)
transport — uitare de sine (VII, 325)
tratarisarisi (a ~) — a trata (VI, 213)
trată — cambie, poliță (VI, 1032)
trăgăna (a se ~) — a merge încet, a se furișa (VI, 954)
trepiciu — trepied, scaun cu trei picioare (V, 133)
tricapel — hîrtie de calitate superioară care avea ca filigran trei pălării (VI, 309)
triclinium — încăpere a caselor romane în care se servea masa (VII, 222)
trivegă — alarmă (V, 482)
tropos — mod de comportare, manieră (V, 90); *cu tropos:* cu abilitate, cu pricepere (VI, 208; VII, 515)
troscot — uscați de trosnesc (VI, 453)
tui (a se ~) — a se tutui, a-și spune pe numele mic (VI, 133)
tuiеș — zăpăcit, smintit (V, 503; VI, 657)
tulumbagiu — pompier (VI, 135)
tura — monogramă, iscălitură (VI, 1072)
turbațiune — turbare (VII, 402)
turbă — turbare, mînie puternică (VI, 730; VII, 139)
turca — capră, brezaie, joc cu caracter de pantomimă (V, 535)
turcomerit — probabil turcit (VI, 210)
turluban — turban, pălărie (V, 366)
turniură — turnură (VII, 347)
turnură — perniță sau bucată de stofă pe care femeile o purtau odinioară sub rochie, la spate, mai jos de talie (VII, 377)

Ț

țandură — țandără (VII, 491)
țăndură — țandără (VII, 554)
țelebi — celebi, domn (V, 134)
țibi — țibă, cuvînt cu care se alungă cîinii (V, 51)
țincar — țînc, copil (VII, 395)
țintilom — gentilom (VI, 233)
țîțacă — țață, soră mai mare (V, 351)
țonțoroi — zburdalnic, nebunatic (V, 694)
țopîrcă — țopîrlan, țăran prost (V, 648)
țunțurliu — probabil mîndru (V, 106)
țușcă — în expresia *a se face țușcă:* a se îmbăta (V, 217)
țuțuian — cioban ardelean (V, 376)

U

ucide (a ~) — a bate, a lovi rău (VI, 373; VII, 349)
udaaciu — curat, fără nici o pată (VI, 86)
uimi (a se ~) — a se tulbura, a se zăpăci, a se buimăci (VII, 112)
uitit,-ă — distrat, visător, uituc (V, 107)
uluc — țeavă (V, 780)
umblăcit — îmblătit, bătaie, ciomăgeală (V, 549)
umbră — (la romani) persoană protejată, parazit (VII, 73)
undi (a ~) — a selecta, a alege (prin sondaj) (V, 15; VII, 148)
urgelnic — care provoacă urgie (VI, 688)
ustiuluc — huștiuluc, cuvînt care imită căderea unui corp în apă (VII, 500)
ut — vechea denumire a notei *do* (VII, 310)
uvragiu — uvraj (VII, 866)
uvraj — operă (literară sau științifică), scriere (VI, 25)

V

vadea — termen de plată, scadență (V, 676; VI, 457)
vătrar — vătrai (V, 104)
vărui (a ~) — a spune *văr* (cuiva) (VI, 291; VII, 496)
veac — viață (VII, 527)
velit — care ocupă primul loc în ierarhie, de rangul întîi (V, 65)
vellum — piele de vițel pregătită pentru a se scrie pe ea (VII, 93)

vel nacealnic — comandant, conducător (VII, 310)
velniță — povarnă, instalație rudimentară pentru pregătirea rachiului (V, 521)
verbină — sporiș, plantă despre care se credea că aduce spor, belșug (VII, 87)
verginâ — fecioară (VII, 32)
vergură — fecioară (VI, 30)
vermificator — care produce viermi (VII, 904)
verveică — vervenă, verbină (VII, 981)
veterini (a se ~) — a deveni soție de veterinar (VII, 389)
vicol — viscol (V, 73)
vigavor — samavolnicie (VI, 309)
vil — demn de dispreț, josnic (VII, 961)
villic — (la romani) sclav însărcinat cu supravegherea celorlalți sclavi, intendent (VII, 889)
villicus — villic (VII, 890)
vinaț — varietate de vin (VI, 1190)
vindictă[1] — răzbunare, urmărire, pedepsire a unei crime (VI, 1082)
vindictă[2] — (la romani) vargă cu care era atins capul sclavului eliberat (VII, 83)
vinograd — persoană acră, acritură (V, 66)
vipiscă — vipușcă (V, 463)
vist — un joc de cărți (VI, 1022)
vizitarisi (a ~) — a vizita (VII, 279)
vizitciesc, -ească — de vizitiu (VII, 400)
vizunie — vizuină (VI, 261)
vîlfă — vîlvă, renume, faimă (VI, 702)
vîrcă — vargă, dungă (VII, 61)
voiajor — persoană care călătorește, călător (VII, 378)
volan — un fel de minge umplută cu rumeguș, avînd înfipte într-un loc cîteva pene; jocul în care această jucărie este lovită cu o rachetă (V, 573)
vroință — voință, dorință, poftă (VI, 210)
vurtă — în expresia *cu vurta:* cu grămada, cu toptanul (VI, 455)

Z

zacuscă — gustare, micul dejun (VI, 828); în expresia *a face zacuscă:* a lua micul dejun (VI, 171)
zahar de gheață — zahăr candel (VI, 1014)

zaif,-ă — indispus, bolnav (V, 690; VI, 794; VII, 269)
zaifet — zaiafet, chef mare cu lăutari, ospăț, petrecere (V, 88)
zaifeti — zaiafet (VI, 162)
zaiflîc — suferință, indispoziție, slăbiciune (V, 104)
zalatină — un fel de mîncare, probabil gelatină (V, 579)
zarf — suport metalic lucrat în filigran pe care se punea felegeanul sau paharul de ceai (VI, 293)
zaplaz — zăplaz, gard de scîndură sau de ulucă (VII, 402)
zarnacadca — narcisă (V, 253; VII, 408)
zavergisi (a se ~) — a se răzvrăti (V, 103)
zăhărit,-ă — presărat, îndulcit cu zahăr (VII, 967)
zălog — amanet, chezășie, garanție (VII, 524)
zăloagă — zălog (VI, 652)
zămar — bucătar, ospătar (VII, 285)
zămos — pepene galben (V, 485)
zăvod — cîine mare ciobănesc, dulău (VI, 140; VII, 324)
zbanț — ventuză (VII, 379)
zborși (a se ~) — a se mînia, a se înfuria (V, 135)
zburat,-ă — (despre brînză) făcută din lapte fiert, peste care se adaugă zer, cheag sau cuib de lapte acru (V, 579)
zburdatec,-ă — zburdatic, zburdalnic (VII, 300)
zburdatic,-ă — zburdalnic,-ă (VI, 1111)
zdelcă — contract, act de vînzare (V, 952; VI, 308)
zdragon — om bine legat, voinic (V, 87)
zee — zeiță (VII, 33)
ziori — zori (VII, 25)
zîmbil — zimbil, coș împletit din papură sau din rogoz (VI, 307)
zugrăvie — pictură (VII, 259)
zuliar,-ă — gelos (VI, 141); invidios, pizmaș (V, 787; VI, 103; VII, 322)
zulie — gelozie (V, 787; VI, 311)
zumaricală — istericală (V, 167)
zvoană — zgomot confuz, rumoare (V, 783; VI, 432; VII, 410)

INDICE

În prezentul indice sînt incluse numele de persoane, de personaje mitologice, de locuri și de personaje extrase din volumele al V-lea — al VII-lea ale *Operelor* lui Vasile Alecsandri.

Prima secțiune a indicelui cuprinde numele persoanelor și ale personajelor mitologice excerptate, cea de-a doua numele geografice întîlnite în text, indiferent dacă acestea au avut un corespondent în realitate sau au fost inventate cu scopuri artistice, iar cea de-a treia numele personajelor create de Vasile Alecsandri.

Nu au fost avute în vedere numele personajelor împrumutate din folclor (*Ileana Cosînzeana* V, 572, 792; *Nastratin Hogea* V, 366, VI, 873, VII, 844; *Scaraoțchi* V, 218, VI, 50 etc.), din literatura sau din mitologia străină (*Afrodita* V, 813, VI, 804; *don Juan* V, 653, VI, 597; *Melpomena* V, 653, VI, 87 etc.) cu scopul de a ilustra o situație sau de a califica un personaj propriu .și numele personajelor care, deși nu aparțin pieselor incluse în ediție, au fost utilizate în comentariile critice făcute pe marginea dramaturgiei lui Alecsandri. Am făcut de asemenea abstracție de antroponimele *Agachi*, *Frangolea* și *Gahița*, ori de cîte ori fac parte din expresii de tipul *Înghite, Agachi!* (V, 482, VI, 23 etc.), *Cîrc, Frangoleo!* (V. 527, 720 etc.), sau *Sus, Gahițo!* (VI, 23) și de titlurile lucrărilor citate în cuprinsul celor trei volume de *Teatru*.

Antroponimele și numele geografice reținute pentru indice sînt grupate în articole al căror titlu îl constituie formele consacrate de uz sau acelea considerate corecte. Corelația stabilită de noi între forma din text și forma titlu de articol a fost marcată în indice în toate situațiile în care identificarea celei din urmă ar fi putut prezenta dificultăți pentru cititor, dificultăți datorate în primul rînd unor inițiale diferite (*Coblenz*, față de

Koblenz; Hio, față de *Chios)* sau schimbării totale a unor nume *(Becă* a devenit *Viena; A. Nottara* este numele de după căsătorie al *Amaliei Wellner* etc.). Variantele lexicale sau fonetice utile pentru o eventuală cercetare lingvistică sau de istorie literară au fost consemnate în cadrul articolelor, după forma titlu, în ordine strict alfabetică. Ele sînt urmate, ca și titlurile de articol înregistrate în text, de numărul volumului și de pagină.

Numele personajelor create de Vasile Alecsandri sînt organizate alfabetic, avîndu-se în vedere prima literă a numelui (dacă în text apar deopotrivă numele și prenumele), a prenumelui (dacă numele de familie nu este înregistrat) sau a cuvîntului (cuvintelor) care, indicînd meseria, starea socială a personajului sau o caracteristică dominantă a lui țin locul unui nume. Variantele numelui unui personaj sînt grupate, cu trimiterea corelativă necesară, sub forma considerată de bază. (Aceasta a fost stabilită, cu foarte puține excepții, cu ajutorul titlului cîntecelelor comice sau a listelor de personaje din ediția definitivă.) În cadrul fiecărui articol formele sînt ordonate, ca și în cadrul secțiunilor anterioare ale indicelui, strict alfabetic. Trimiterile se fac de asemenea la volum și la pagină. Cifrele paginilor pe care un personaj are replică (sau pe care este reprodus, în cadrul variantelor, un fragment de replică) sînt culese fără paranteze rotunde ( ). Prezența acestui semn grafic în această parte a indicelui arată că în porțiunea de text la care se face trimitere apar doar referiri la un anumit personaj.

Pentru diferențierea cuvintelor titlu de articol de variantele acestora, primele vor fi culese în întregul indice cu caractere aldine.

NUME DE PERSOANE ȘI DE PERSONAJE MITOLOGICE

A

Abd El-Kader: Abdel-Kader VI, 76, 81
Abel VI, 743
Acrisius VII, 80
Acteon: Actéon VII, 797
Adam VII, 269
Adolphe VII, 1085
Adonis VII, 80, 1073
Afrodita VII, 43, 1077
Agamemnon VI. 736
Agrippa VII, 985—986
Alcibiade: Alkibiad VII, 338
Alcides: Alcidiu VII, 165
Alcmene VII, 1039
Aldea, Sandu VI, 939
Alduleanu, I. VII, 987
Alecsandri, frații V, 30
Alecsandri, Iancu V, 875, 921; VI, 36, 836, 931, 1045, 1221; VII, 11, 833, 850, 856, 880, 884, 984, 1114, 1145; Ion Alecsandri, VII, 1100; Jean Alecsandri, VII, 415; Iancu VII, 862, 1145
Alecsandri, Paulina VI, 824; VII, 998; Paulina VII, 838—839, 846, 861, 991, 997—998, 1000, 1112.
Alecsandri, Vasile, vornic VII, 1154
Alecsandri, Vasile V, 7—9, 14, 835—847, 849, 851, 853—865, 867—870, 872—873, 875, 879—881, 885—888, 890—893, 895—896, 903—904, 908—909, 913—915, 918—920, 922, 924—928, 931—933, 948, 951—952, 976, 978—979; VI, 7—8, 36, 401, 612, 620—621, 628, 783—790, 801—803, 807—811, 813—822, 824—827, 832—845, 851—852, 854—856, 921, 931, 934—935, 939—945, 982—993, 995—996, 1033—1045, 1047, 1049—1055, 1061, 1064—1065, 1068—1074, 1076—1078, 1080—1085, 1087—1088, 1118, 1147—1148, 1159, 1214, 1221; VII, 7—8, 11, 20, 22—26, 29—30,

32—33, 36, 38—39, 41—48, 52—54, 57, 59, 61, 72—74, 76—77, 80—83, 87, 89—91, 93, 100—101, 104, 107, 113, 293, 415, 614, 761—765, 769, 771—772, 777, 779—780, 782, 784, 786—787, 829—833, 836—852, 856—869, 873—884, 946, 961, 963, 974, 979, 983—984, 986—1003, 1005—1022, 1083—1087, 1089—1094, 1099—1118, 1137—1147, 1149—1154, 1156—1157; Basile Alecsandri VII, 255, 839, 883, 1099, 1102; Vasilie Alecsandri VI, 1037; Alexandri VII, 858—860; V. Mircesco VI, 992

Alexandrescu VII, 1022

Alexandrescu, A. VI, 1065; A. Alecsandrescu VII, 1110, 1118

Alexandrescu, Grigore VII, 1015; Gr. Alecsandrescu VI, 1052

Alexandrescu, V. VI, 985

Alexandru cel Bun VI, 1040

Ali-paşa V, 304—305; VII, 260

Amilcar VII, 130, 600, 1041

Amor VII, 146, 1066

Anastasiu VI, 786

Anineanu, Marta V, 837, 920, 922; VI, 784, 852—853, 993, 995, 1042—1043, 1045, 1069; VII, 836—837, 851, 853, 856, 864, 1086, 1101—1102

Annette VII, 839

Antoine, birtaş VII, 848

Anton Secuiul vezi Székely, Anton

Antonius, Marcus: Antoine VII, 620; Antoniu VII, 13, 161, 1051

Apis VII, 161, 620, 1039, 1051

Apolo: Apollon VII, 214, 437, 637, 689, 702, 729, 748, 765; Apolon V, 252, 607, 627, 637; VI, 1136; VII, 15, 38, 43, 76, 80, 157, 190, 627, 924—925, 980—982, 1042, 1073; Febus VII, 38; Phaebus VII, 38; Sol VII, 38

Apostol VI, 801; Apostu V, 918; VI, 808

Apostoleanu VI, 802

Arcesilas VII, 13

Arethuza VII, 80

Argetoianu, Ion VII, 987

Arion, C. VII, 987

Aristotel: Aristot VI, 622

Arpad VI, 1138

Arutnev vezi Ventura, Grigore

Asachi, Gh. V, 14, 836; VI, 784

Asan, Ioniţă VII, 1142

Aslan, Teodor VI, 827, 842—843; VII, 850

Asteria VII, 16, 116, 208, 876, 1067; Asterie VII, 649

Atanasescu VII, 874

Atlas VII, 980

Aude, Jean d'~ V, 918; VII, 1087

Augier, Émile VI, 813, 820, 824—826, 836—837

August Caius Iulius Octavianus: August VII, 14—15, 17, 22, 45—46, 72—73, 91, 832, 837, 862, 869, 871, 900, 902, 925, 944, 981, 985, 988; August Cesar VII, 45; August C. Iulius Caesar VII, 881, 884; Auguste VII, 859, 990; Augustus V, 861—862; VII, 829, 836, 984, 988, 990; Cesar VII, 43, 45, 73, 79—80, 190, 901—902, 925, 927

Aurelius, Cotta: Cotta VII, 984

Aurora VII, 19, 44

B

Babeş, Vincenţiu VI, 1036; VII, 839, 987

Bachus VII, 23, 76, 91—92, 215, 222, 659, 714, 721, 778, 785, 944—946, 968, 974, 1040, 1046, 1079; Bachus Corniferul VII, 166; Corniger VII, 76; Liber VII, 76; Lyaeus VII, 76

Balassan, Th. V, 903

Balduin I VII, 1142

Baligot de Beyne, Arthur VI, 935, 944, 992, 994—995; VII, 846

Balş, Al. VII, 847, 987

Bandusia: Blanduzia VII, 55, 853, 858, 908

Barageni VI, 783, 785

Barbaro, Fra ~ vezi Delavrancea, Barbu Ştefănescu

Barbelian VII, 874

Barbu Lăutarul V, 306—307; VI, 622

Barina VII, 16

Bariţ, George VI, 1036

Barnovschi, Toma: Barnowski VI, 617

Basarab, Neagoe V, 116, 888

Basarabeanu, N. VI 1065; VII, 1022, 1094, 1110, 1118

Basarabescu VII, 1010

Bataille, Charles VI, 941—943

Bayard, J.-Fr. V, 861, 885, 976; VI, 825; VII, 1092—1093

Bădic, C. VII, 850

Băjenaru, I. VII, 1022

Bălăceanu, Ioan V, 863; VII, 994, 1000

Bălăcescu, Constantin VI, 788

Bălănescu, Simion VI, 854, 943

Bălcescu, Barbu VI, 1038

Bălcescu, Nicolae V, 25—26, 840, 875, 908

Béla al III-lea VI, 1138

Belcot VII, 874

Beldiman, Al. VI, 827; VII, 1154

Belfort VII, 1087

Bellona: Belonia VII, 979

Bengescu, doamna: Bengesco VII, 839

Bengescu, George V, 864; VII, 847, 1009—1011

Berluc de Perussis, Léon VII, 1100—1101; A. Gagneau VII, 1101

Bermann, Adolf V, 872, 933; VI, 931, 945, 996

Bianu, Ion VI, 853; VII, 987

Bibescu, Gheorghe VI, 786

Bibiri V, 918

Bibul vezi Calpurnius, Bibulus (Marcus)

Biéville, E. D. de VI, 941—942

Bismarck, Otto: Bismarc VII, 997

Birsescu, Agatha VII, 867, 989
Boabdil VI, 680
Bogdan VII, 1094
Bogdan, Marie G. VII, 1100
Bogdan-Duică, G. V, 839
Boian VII, 1083—1084
Boileau-Despréaux, Nicolas VI), 631, 1055; VII, 46
Bolintineanu, D. V, 854, 857, 875; VI, 814, 1052, 1082; VII, 869
Bolliac, Cezar VI, 785
Bonciu V, 913; VI, 785, 808
Bornier, Henri VII, 860—861, 1101
Bosie vezi Bossie
Bossel VI, 853; Bosel VII, 340
Bossie V, 918, 924, 926; Bosie V, 927; VI, 943
Bossy, R. V. V, 847
Brănișteanu, Iancu V, 976; VI, 991
Brătianu, Ion C, V, 847, 873; VI, 982—983, 987—988; VII, 846, 987, 994
Brezeanu, Iancu VII, 874
Brisebarre, Edouard V, 844; VI, 139, 813, 815, 825
Brutus, Marcus Iunius V, 935; VII, 13—14, 576
Bucicov VI, 827
Buffon, George Louis Leclerc de VII, 1087
Burada, Teodor T. V, 840, 842, 844; VI, 783, 786, 801—803, 808, 810, 814, 827, 831, 935, 943; VII, 1083, 1085—1086, 1154
Burgeois, Anicet V, 947
Burgeoni VI. 1045
Burghilescu VII, 1084
Burguillen VII, 1083
Byron, George Gordon VI, 1070; VII, 836
Byronski vezi Macedonski, Alexandru

C

Cain VI, 743
Calais VII, 80
Caligula, Caius Iulius Germanicus: Caligul V, 615
Caloianu VII, 987
Calpurnius, Bibulus (Marcus): Bibul VII, 84, 967
Calpurnius, Pison Lucius: Pisones VII, 15, 46, 902; Pisoni VII, 902
Calvi, Emilia VI, 802
Camoes, Luis de: Camoens VII, 871
Candiano-Popescu VII, 987
Canidia Veia VII, 25; Canidia VII, 25, 53
Cantacuzin, N. VI, 827
Cantacuzin, Z.: Cantacuzène, Zizin VII, 987
Cantacuzino, domnii VII, 994
Cantacuzino, Alexandru V, 913; VI, 626, 1034—1035, 1043—1044, 1087; VII, 846; Alexandru Cantacuzin VI, 613, 619, 1036
Cantacuzino, Grigore Gr. V, 863, 919; VII, 830, 867, 989, 997, 1113; Cantacuzin VII, 997; Grigori Cantacuzino VI, 1071; Grigri VII, 830
Cantemir, Constantin: Cantimir vodă VI, 402, 407, 410, 412—413, 428, 936
Cantemir, Dimitrie VII, 1139
Caracalla, Marcus Aurelius Antonius: Caracal V, 615, 941
Caragea, Ioan Gheorghe: Caradgea vodă V, 108, 110; Caragea vodă V, 663; VI, 631
Caragiale, Costache V, 837; VI, 786, 788, 803, 1221; VII, 1083; C. Carageali V, 14; VI, 783; C. Caragiali VII, 1083—1085
Caragiale, I. L. V, 7, 873; VI, 7, 811, 814, 824, 983, 988—991, 1084; VII, 989, 995, 1105
Caragiale, Iorgu: Iorgu Caragiali V, 881
Caragiani, Ion VI, 1036
Carcalechi, E. V, 8, 568, 859, 904; VII, 1140—1141, 1144, 1147, 1149—1150
Carmina VI, 716
Carneades VII, 13
Carol I VI, 831, 1038; VII, 846, 1105
Carol V VI, 1039; Carol VI, 676—677, 1121; Carol Cvintu VI, 1072; Carol Quint VI, 615, 619, 656, 736, 1099, 1111, 1152, 1156; Carol Quintul VI, 1048
Caron VII, 104, 1071
Carp, P. VII, 847
Casandra V, 126
Cassius, Longinus Caius: Cassius VII, 13
Castalide VII, 42
Catargi, Elena VII, 1107
Caterina VI, 801, 808
Catița V, 845, 931
Catopol, Alexandru: Catopol VII, 1022; Catopolu VI, 1065; A. Catopolu VII, 1110, 1118
Cavour, Camillo Benso: Cavur V, 62; VI, 543, 1030
Călinescu, G. VI, 788—789, 803, 811, 825, 834, 934, 940—941, 988, 1076—1077; VII, 876, 1016, 1084, 1092, 1104—1105
Celsus VII, 984
Censorinus, Livius VII, 16
Cerber VII, 36, 1071; Cerbère VII, 475, 628
Cerchez, I.: Jean Cerkez VII, 987
Cezar [Caius Iulius Caesar] V, 23, 604, 932, 935; VII, 988, 990—991, 1008; Iulius Caesar VII, 129; Cesar VI, 669, 702; VII, 13, 21, 185, 888, 1003; César VII, 634; Iuliu Cesar VII, 190, 250; Jules César, VII 637, 679, 681, 742, 756—757;
Chaloas VII, 1114
Chasles, Ph. VII, 1087
Chendi, Il. V. 7, 859, 904; VI, 839; VII, 1140—1141, 1144, 1147, 1149
Chénier, André VI, 783
Chibici - Rîvneanu, A.: Chibici VII, 839, 987

Chiciu V, 918
Chloe VII, 116
Choniates, Nicetas VII, 1142
Christescu, Ion VI, 1065; VII, 841, 884–886
Cicero, Marcus Tulius: Ciceron V, 23; VII, 102; Cicerone VII, 13
Cinara VII, 16
Cioculescu, Şerban VI, 810–811, 835, 1042, 1080; VII, 878, 1017
Ciopraga, Constantin VI, 1033
Circa, Ioan VI, 1036
Ciucurescu, E. VII, 873–874
Cîmpeanu, Petru V, 835
Clairville, Louis François V, 873; VII, 1087
Cleopatra VII, 161, 1039, 1051; Cléopatre VII, 620
Climer, Ion VII, 1101
Clio VII, 76
Codreanu, S. VII, 850
Codrescu, Th. V, 840, 844, 914, 933; VI, 787, 945, 996
Cogniard, Théodore VII, 1085
Columb, Christofor: Christof Columb V, 857
Comnenul, Alexe VII, 1142
Constantin, A. VI, 968
Constantin, D. C. VI, 945, 954, 959, 981
Constantinescu, Maria VI, 854
Coquelin, Constant VII, 859
Cordier, Jules V, 873
Corneille, Pierre VI, 626, 1044
Cornescu, C. C. VI, 1071
Corniger vezi **Bachus**
Corvin, Matei: Huniad VI, 1138
Corvinus, Valerius Messala: Messala VII, 13
Costachi VI, 783, 785
Costescu, C. VI, 1065; VII, 1110, 1118
Costiescu, doamna VII, 987; Costieasca VII, 987
Cotiso: Cotison VII, 127, 599, 638, 647–648, 670–671, 708–709, 738–741, 748, 750, 754; Cotizon VII, 191, 204–205, 239, 671, 986, 1019, 1022; Cotyson VII, 1003
Cotta vezi **Aurelius, Cotta**
Cottin, Marie Risteau VI, 36; Madama Coten VI, 36
Couture, Thomas VII, 714, 751, 778, 990–991, 995–996
Crawley, G. B. VII, 1115
Crăciunescu, Emilia VII, 1092
Cresus V, 745; Crésus VII, 439
Creţeanu, doamna VII, 838–839
Creţeanu G. VII, 838–839, 847
Cuboglu VII, 987
Cuculi VI, 383, 906, 910, 917
Cugler, Matilda V, 951
Cupido VII, 926
Cuza VI, 808
Cuza, Al. I. V, 30, 846–847, 854, 856, 885, 932–933, 951; VI, 826, 839–840, 935, 941, 982–983, 989, 991–993; VII, 1137
Cuza, Elena VI, 1087; Hélène Couza VI, 1087
Cuza, Grigore VI, 852
Cynthia VII, 34–36
Cypris VII, 692, 768

D

Damé, Fr. V, 859; VI, 1038, 1042–1043; VII, 843, 858, 1108, 1141; Darmet VI, 1042, 1043; VII, 1106
Danae VII, 80
Danaide: Danaides VII, 620
Darmet vezi **Damé, Fr.**
Darwin, Charles VI, 624; VII, 997
Davidescu, Const. I. VI, 944–945, 954, 959, 968, 981; VII, 1022, 1110, 1118
Davila, Al. VI, 1081; VII, 873, 987
Dănescu, Ana: Dăneasca VII, 1113
Degenmann, Alexandru VII, 866
Delavrancea, Barbu Ştefănescu VI, 1071, 1074–1076; VII, 868, 875; Fra Barbaro VI, 1074; Fra Diavolo VII, 869
Demetriescu, Ang. VII, 847
Denis, Louise Mignot VII, 836
Dannery, Adolphe Philippe VI 1045
Densuşianu, Aron VII, 868–869
Desal, madame V, 91
Despot Vodă V, 859; VI, 614–620, 622, 1034, 1039, 1043, 1081; VII, 1140, 1142; Despot Heraclidul VI, 1051; Eraclidul VI, 1082; Iacob Eraclid VI, 1081–1082; Iacob Eraclid(ul) Despot VI, 618, 1039, 1081; Vasilisk VI, 614
Dezobry, Charles V, 863; VII, 990–992, 1019
Diana VII, 15, 171, 981; Diane VII, 626, 797
Diavolo, Fra ~ vezi **Delavrancea, Barbu Ştefănescu**
Dimitrescu, C. VII, 1022
Dimitriade, Constantin VI, 843, 854; C. Dimitriadi VI, 853–854
Dimitriadi, N. VII, 1110, 1118
Dimitriu, M. V, 904; VII. 1022
Drăgănescu VI, 1043; Draganescu VI, 631
Drouhet, Charles V, 863, 872, 885, 893, 904, 908, 913, 918, 927, 931–932, 948, 976, 978; VI, 803, 813, 825, 834, 836–838, 941–944, 987–988, 1076–1077; VII, 874, 983, 1013, 1015–1016, 1087, 1093, 1104, 1140
Duca, George V, 856; VI, 827, 842–843
Duca, Lucia VI, 1035; VII, 987, 1089
Du Cange, Carlo du Fresne VII, 1143
Dumas, Alexandre, fiul VI, 1047
Dumitrescu C. VI, 1065
Dumitru VI, 808
Duruy, Victor VII, 862, 988
Duvert, A. V, 481, 844, 927; VI, 813, 825

E

Eftimiu, Victor VII, 846
Egle VII, 80
Elena VII, 1140
Elisabeta VII, 845
Eminescu, Mihai V, 862; VI, 820–821, 854–855, 986,

1036—1037, 1039, 1041, 1071—1072, 1074, 1076; VII, 839—840
Enache VI, 810
Epaminonda: Epaminondas VII, 409, 1098
Eraclid, Iacob vezi Heraclid, Iacob
Eraclid, Iacob ~ Despot vezi Despot Vodă
Erato VII, 906
Eros VII, 147, 214, 612, 926, 928, 1025
Eschil VII, 42
Eumenides: Eumenide VII, 1023, 1045
Euripide VII, 620; Euripid VII, 161, 1051; Evripidis VII, 385
Eva VII, 269
Exarcu, C.: Exarhu VII, 839, 847

F

Facă, C. VI, 788
Favart, Charles Simon V, 913
Favre, Jean Baptiste VII, 1100—1101
Făgărășanu VII, 987
Febe VII, 247; Fébé VII, 677
Febus vezi Apolo
Ferdinand I VI, 616, 696, 716—717, 776, 1089, 1094, 1121, 1136, 1152—1153, 1156—1157; Ferdinand Augustul VI, 1163, 1166
Feronia VII, 83
Filimon, N. VI, 833—836, 942
Filip VII, 1142
Filip al II-lea: Filip VI, 696, 1121; Philipp al II VI, 622; Philippe VII, 585; Philippe August VII, 585
Filipescu, Costăchiță VI, 787
Filipescu, E. VI, 808
Filloti VII, 874
Flaccus, Quintus Horatius VII 13, 833; Horace VII, 613, 626, 637, 653, 839, 857—859; Horațiu V, 862; VII, 13—16, 19—20, 22, 25—26, 45, 147, 170, 190, 214, 829—834, 836—837, 839, 848—850, 863—865, 870—871, 874—876, 879, 979, 1002, 1017
Flachtenmacher, Alexandru V, 840—841, 860, 893—894, 904—905, 908, 910, 913, 915—916, 918, 922, 926, 928, 931; VI, 786, 992; VII, 1105; Adolf Flechtenmacher VI, 802
Flechtenmacher, Maria VI, 854
Flora VII, 19
Florian, Jean-Pierre Claris de ~ VI, 36; VII, 262
Foukes VII, 585
Fovel, madame V, 91
Francisc I: Francisc întîi VI, 1061; Francisc primul VI, 718, 1055—1056, 1061; Franț VI, 1057, 1059
Franga, George VII, 1138
Freiwald, Victor: Fraivald VI, 1065; Fraivalt VII, 1022
Frisch, Marie Thérèse V, 836

G

Gabriela V, 893, 904, 908—909, 924, 926—927; VI, 801, 808, 815
Gagneau, A. vezi Berluc de Perussis, Léon
Galatea VII, 219, 1047; Galathea VII, 16
Gallus, Caius Cornelius VII, 984
Gane, C. V, 847, 1099
Gane, G. VI 852
Gane, N. VII, 847; Nicu Ganea VII, 838
Gatineau, Alexandre: Alexandru Gatino V, 924; VII, 1105, 1107, 1111
Gavala, A. VII, 1109, 1118
Gazier, Georges VII, 863, 1099—1100
Géricault, Théodore VII, 714
Gessner, Salomon VII, 1154
Getta vezi Romanescu, Aristizza
Gheorghiadi, J. I. VI, 36
Ghica, doamna VII, 987
Ghica, Dimitrie Gr. V, 863; VII, 996, 1114; Dimitrie VII, 1114, 1117; Mitică VII, 996, 1114
Ghica, Grigore Dim. V, 28, 844, 863, 870; VII, 996, 1110, 1114, 1141, 1145, 1150
Ghica, Ion V, 841—842, 846, 851, 854, 859—861, 863—864, 872—873, 921, 932—933; VI, 627, 632, 787, 810, 820, 831, 839, 944, 982—983, 987—988, 991—992, 996, 1034—1036, 1042—1044, 1049, 1069; VII, 829, 832, 836, 839—844, 846—849, 851, 861, 866—867, 881, 884, 989, 991—994, 996—997, 1000—1001, 1006—1007, 1009—1010, 1012—1013, 1093—1094, 1104—1108, 1110—1112, 1114—1117, 1143—1144, 1146—1147, 1149; Ioan Ghica VI, 1053; John Ghica VII, 847
Ghica, Iorgu VI, 853; Iorga Ghica VI, 853
Ghica, Leon VII, 839
Ghica, Mihail VII, 851, 1009
Ghica, Natalia: Natalia Ghica VII, 987; Natalia V, 845, 931; Natalie VII, 987
Ghica, Pantazi V, 851, 853—854, 886, 903, 914, 976, 979; VI, 820, 824, 826, 983; VII, 1137
Ghioroceanu VII, 987
Gion VII, 987
Giurescu, C. C. VII, 1140
Gingu VI, 786
Glykira VII, 80, 116, 876, 925;
Frollo, Giovani VI, 1036
Frunzescu, D. VI, 844
Furii: Furies VII, 759

Glicera VII, 982; Glycera VII, 16
Göbl, Carol VII, 848
Goethe, Johann Wolfgang VI, 622, 822, 1070, 1075; VII, 871, 997
Goldoni, Carlo VI, 986
Got, François Jules Edmond VII, 851, 861, 1099
Gounod, Charles V, 864; VII, 1008
Gozzi, Carlo VII, 1104—1105
Grandea, Gr. H. VII, 836
Grandea, Haralamb VII, 836
Grant: 2 Grant (?) VII, 987
Grădișteanu, Petre V, 951
Greceanu, Gh. VI, 783; VII, 1083
Grenier, Edouard V, 845, 931; VI, 931; VII, 829, 863, 1099—1100, 1114
Grigorie I VI, 1095
Grigoriu, Zoița VII, 1154
Grillparzer, Franz VII, 871
Grosphus, Pompeius VII, 16
Guillbert, S-te ~ VII, 1102
Gusti, Dimitrie V, 933; VI, 801—802, 945, 996

H

Hagiescu, N. VI, 1065; VII, 1094, 1108—1109, 1118
Halepliu, Costache V, 918
Hallström, Ivar VII, 1117
Handoca V, 918; VI, 801, 808
Hangerli: Handjérly VII, 987
Haret, Spiru VI, 1036
Harmanda VI, 943
Harnavu, Iordache VI, 785
Harpii: Harpies VII, 627, 691, 767
Hasdeu, B. P. V, 847; VI, 820, 983, 986, 992, 1033, 1077, 1081; VII, 830, 837, 847, 869; Hajdău VI, 1053; Hăjdău VI, 820; B. P. Hășdău VII, 839; Hășdeu VI, 1036
Hasnaș, Vasile VII, 841, 851, 885—886
Hebe VII, 206, 854—856, 859; Hébé VII, 29, 87, 89, 933, 969, 974
Heine, H. VI, 1075
Heliade-Rădulescu, I.: Eliade VI, 1052
Heliconide VII, 42
Henig VI, 321
Henric VII, 1142
Heraclid, Iacob: Iacob Eraclidul VI, 615, 642, 659, 668, 1101
Hercule VII, 616, 622, 655; Eraclide Ptolemeu VI, 615; Ercule VI, 1039; Hercul VII, 153, 214, 217, 1063, 1070; Hercul Olimpiu VI, 660
Hermes VII, 987
Herz, Edgar von ~ VII, 880, 883; Edgar de Herz VII, 869
Hesperide VII, 80
Hîncu V, 194
Hodoș, Enea VI, 1036

Homer VI, 1046; Omer VI, 615, 736, 1039, 1060, 1162; VII, 48, 93, 409
Homiceanu VI, 783, 785—786
Horatia, Ginta VII, 13
Horațiu vezi Flaccus, Quintus Horatius
Horvat VI, 619
Houdin, Robert VII, 806
Hristachi VII, 1083
Hristos, Iisus: Christ VI, 695; VII, 1087; Christos VII, 128, 386, 999, 1023; Iisus Christos VII, 13, 15, 585; Hristos VII, 17, 21, 45, 82, 881, 884—885, 888
Hudiță, Ioan V, 847
Hugo, Victor VI, 837, 987, 1033, 1070—1071, 1075—1078, 1082, 1084; VII, 857—858, 1014—1015, 1101
Humboldt, Wilhelm von ~ V, 23
Huniad vezi Corvin, Matei
Hurmuzachi, George V, 875
Hurmuzachi, N. VII, 839
Hurmuzaki, Alexandru VI, 839; Alex. (Alecu) Hurmuzachi, V, 7, 846, 849, 854, 868, 875, 886, 903, 926, 932, 951, 978—979; VI, 816—817, 992
Hurmuzaki, Eudoxiu: Eudoxie Hurmuzachi V, 875
Hyacinthe-Duflost, Louis VI, 813
Hyginus, Gaius Iulius VII, 984
Hyperethuza VII, 80

I

Iacobeanu, D. VI, 786; VII, 1083
Iacovachi VI, 801, 808
Iarcu, D. V, 904
Iarnic, I. VI, 1036
Ibrăileanu, G. VI, 790, 803
Idieru VI, 783, 1083; Idieriu VI, 943, 1084
Ifigenia: Iphigénie VII, 638
Inachia VII, 16
Innocent VII, 585
Ioan Vodă cel Viteaz: Ionașcu Vodă VI, 1040
Ionașcu Vodă vezi Ioan Vodă cel Viteaz
Ionescu, M. VII, 1110, 1118
Iorga, N. V, 893, 904; VI, 783, 788, 815, 826, 832—834, 934—935, 939—940; VII, 1102
Iosif VI, 578
Ipsilanti, Alexandru: Ipsilant V, 92, 811
Isaia VII, 1096
Istrati-Capșa, Maria VII, 1109
Iuda Iscarioteanul: Iuda V, 149, 349; VI, 294
Iulia, fiica lui August VII, 985
Iulia, nepoata lui August VII, 45, 985, 1019
Iulian, Ștefan V, 861; VI, 1065; VII, 841—842, 851, 884, 886, 992, 998, 1005, 1022, 1093—1094, 1109, 1118
Iunona VII, 157, 1032; Iuno VII, 39, 215, 221, 898, 1048; Juno VII, 1072; Junon VII, 658; Junona VI, 1058, 1160; VII, 29, 32

Iupiter: Joe VI, 1058, 1160; VII, 24, 86, 147, 166, 233, 859, 931, 983, 1025, 1046, 1059, 1061, 1072; Jupiter V, 18; VI, 604, 1039; VII, 24, 29, 32, 38, 42, 76, 80, 667, 895, 980—981; Jupiter Stator VII, 148, 613, 1026; Tonantul Jupiter VII, 893—894
Ivaşcu, George VI, 1084; VII, 880

J

Jeanne VII, 1142
Joldea VII, 1140; Jolde V, 859; VI, 1034
Jouvin, B. VI, 942
Juan, Don ~ de Austria VI, 623

K

Kingston, Beatty V, 861; VII, 1115—1117
Kiuciuc-Ahmed V, 107
Kock, Paul de ~ VI, 871
Kogălniceanu, Mihail V, 33, 835—837, 847—848, 856, 918; VI, 783, 787, 821, 851, 993, 1033; VII, 1083, 1099; M. Cogălniceanu V, 14; VI, 844, 851, 855—866
Köning VII, 1087
Kotzebue, August von V, 836; VI, 784
Kremnitz, Mite VII, 987
Kretzulescu, Nicolae VI, 993; Creţulescu VI, 993

L

Labenette, Corsse V, 918
Labiche, Eugène-Marin V, 873, 947; VI, 825
Labo, Moris VII, 990—991
Lacser (?) VII, 1022
Lahovari, G. VII, 847
Lahovary, doamna VII, 987
Lahovary, Al. VII, 987
Lais VII, 224, 1076; Laïs VII, 717, 722, 781, 786
Lama vezi Macedonski, Alexandru
Lamartine, Alphonse de VI, 1065, 1070
Lamia, Elius VII, 16
Lanner, Joseph VI, 321
Laodamia: Laodamea VI, 1039
Laski, Albert VI, 616—618
Latona VII, 38, 981
Laurian, D. A. VI, 1036; VII, 847; Laurianu VII, 847
Lauzanne, Th. VI, 813, 825; Lausanne V, 481, 844, 927
Lazu, V. VI, 827
Lăpuşneanu, Alexandru V, 859; VI, 615—617, 1034, 1039—1040; VII, 1140
Lăzărescu, L. VII, 1110, 1119
Lecca, H. VII, 1020
Lecocq, Charles VII, 1087
Lefranc, Auguste V, 873
Legman, Hartinie VI, 616
Leon al X-lea VI, 1111, 1121
Leonescu, Vasile VII, 874
Leopardi, Giacomo VI, 1075
Lepădat, I. Al. VII, 1090, 1091; Lepădatu VII, 869
Lessing, Gotthold Ephraim VI, 1075
Leuconoe VII, 16
Levandovski V, 858
Lévy, Calmann V, 947
Lévy, Michel VI, 941
Liber vezi Bachus
Licinius vezi Lucullus, Lucius Licinius
Licinius, Murena: Murena Augurul VII, 16
Linda Raia VI, 680
Liszt, Franz V, 881
Littré, Émile VII, 997
Livius, Titus: Tit Liv VII, 893; Tit Liviu VII, 170, 893; Tite-Live VII, 626
Locusteanu, P. VI, 942, 944
Lovinescu, Eugen VI, 7, 811, 988, 1036, 1076—1077; VII, 847—848, 868, 875, 984, 987, 1002, 1016
Lubicz, Gaster VII, 987
Luchian, N. V, 59, 65, 79, 845—846, 867, 872, 875, 879, 885, 890, 892, 904, 908—909, 917, 924, 926—927; VI, 801, 808—809, 811, 814—815, 827, 843, 931, 935, 943, 991; VII, 1086, 1094
Lucifer VII, 893
Luciliu vezi Macedonski, Alexandru
Lucreţiu [Titus Lucretius Carus] VII, 1015
Lucullus, Lucius Licinius: Lucullus VII, 73, 847; Licinius VII, 16
Lupercale: Lupercales VII, 717, 781
Luther, Martin VI, 615, 622
Luzzato, d-ra VI, 810
Luzzato, V. VI, 808; Luzato VI, 808
Lyaeus vezi Bachus
Lyce VII, 16
Lydia VII, 16, 20—21, 23—24, 116, 214, 849, 852, 874, 876, 887—889, 925, 980, 1070; Lyde VII, 16; Lydie VII, 653

M

Macaulay, Thomas Babington VI, 1073
Macé VI, 783, 808, 810; Mase VI, 801; Masé VI, 809; Masse V, 904
Macedon, Alexandru: Macedon VI, 1070; Alesandru Macedon VI, 1071; Machedon VI, 702, 738; Alexandru Machedon V, 790, 958; VI, 24; VII, 527

Macedonski, Alexandru V, 862; VI, 1052—1054, 1068—1069, 1071; VII, 836—837, 840, 843, 861, 868, 877, 994, 1141; Byronski VI, 1071; Lama VI, 1069; Luciliu VI, 1052—1053; Zenone VI, 1052—1053, 1061
Machiavelli, Niccolò VI, 1073
Mahmud al II-lea V, 113
Mahomed, profetul: Mohamed VI, 680, 696, 750, 862
Mahomed al IV-lea: Mohamed al IV-lea VI, 433
Maillot, Arthur François Ève V, 918
Maiorescu, Ana VII, 1089
Maiorescu, Titu V, 862—864; VI, 840, 852—853, 1036, 1074, 1076; VII, 832, 838—839, 847—849, 862, 867—869, 984—987, 989—990, 997—998, 1011, 1089, 1112, 1150—1152
Mandrea, Nicolae VII, 839, 847, 987
Mandrea, Zoe VI, 1038; VII, 839
Mangirov VI, 808
Maniu, Vasile VI, 1036
Manliu, Ioan VI, 1036
Manolescu, A. vezi Romanescu, Aristizza
Manolescu, Grigore VI, 854; VII, 830, 841—843, 867, 881, 884, 989, 991—992, 997—998, 1001, 1005, 1009, 1011, 1022, 1113
Manolescu, Mihai VII, 1009
Manolescu, Teodor V, 864; VI, 1037, 1049, 1065—1068
Manovici, L. VII, 1109, 1118
Manzocchi VII, 861, 866, 989
Manzoni, Alessandro VI, 1065
Mara (?) VII, 26
Marc-Michel V, 844; VI, 139, 813, 815, 825
Margareta VII, 1142
Marghioala VI, 786
Marian, Simion Florea VII, 987
Marinescu, Gheorghe VII, 839
Marino VI, 802, 808; Marinov VI, 801
Marmier, Xavier VII, 860—861
Marsillac, Ulysse de V, 880; VI, 983; Marcyllac V, 30
Marte: Mars VII, 441, 627, 746, 1050, 1071; Mart VII, 171
Massoff, Ioan V, 879—880, 887, 889—890, 896, 924, 932—933, 948, 951, 976—977; VI, 820, 843, 854, 935, 993; VII, 1092, 1105
Mateescu, E. VII, 1110, 1119
Mateescu, M. VI, 1065; VII, 841—842, 884—886, 1022, 1109, 1118
Mavrocordat, Alexandru V, 840, 915
Mavrocordat, E. V, 840, 915
Mavrogheni, doamna: Mavrojeni V, 845, 931
Maximus VII, 984
Mănucă, Dan VII, 857—858, 1101, 1145
Mecenas, C. Cilnius VII, 22; Mecena VII, 14—16, 19, 91, 832, 837, 871, 875, 944
Melanchthon, Philipp: Melanhton VI, 615, 618, 621, 1110
Melchisedec, Ștefănescu VI, 1087—1088; VII, 839, 987; Melhisedec VII, 1013
Mercur VII, 56, 163, 905, 910, 980—981, 1039, 1059, 1070; Mercure VII, 628
Merișescu, Smaranda V, 880; Merișasca VI, 815, 935; Merișeasca V, 887; Merișescu VI, 815; VII, 1086
Mesghe VI, 786
Messala vezi Corvinus, Valerius Messala
Metternich, Klemens VI, 336, 358, 890
Meunier VI, 783
Meyrounet, St. Marc VII, 1102
Michaud, Joseph VII, 1087
Miclescu, Dimitrie VII, 987
Miculi, Gaetan V, 266—267, 271, 275, 905; VI, 20, 34, 334, 879
Mihai Viteazul V, 23, 61, 873, 943; VI, 603, 989
Mihăilescu, Șt. C. VI, 1036; VII, 847
Mille, C. VI, 1069; VII, 868
Millo, Matei V, 13—15, 27—28, 33, 41, 45, 51, 78, 95, 101, 107, 115, 123, 133, 413, 840—842, 844, 848—852, 854, 856, 867—868, 870—871, 879—881, 885—887, 889—890, 893—894, 896, 903, 909, 913—915, 917, 919, 924—927, 933, 976, 979; VI, 802, 811, 814—815, 819—820, 824, 839, 843, 852, 854, 935, 940, 942, 944—945, 991—993, 995, 997; VII, 349, 851, 1085—1087, 1113; M. Milu V, 915
Milon VII, 1068
Minerva VI, 604; VII, 32, 34, 215, 1072—1073; Minerve VII, 715, 778
Mircea Ciobanul VI, 734—735, 739, 760, 1182, 1198
Mircesco, V. vezi Alecsandri, Vasile
Missir, Petre: Misir VII, 987
Mistral, Fréderic VII, 1100—1101
Mnemozina VII, 42
Molière, Jean-Baptiste Poquelin V, 932; VI, 803, 825, 986, 994; VII, 851, 1015
Moltke, Helmuth Karl Bernhard VII, 997
Monnet-Sully VII, 860
Montgolfier, Joseph de ~ VII, 1087
Morțun, V. G. VII, 868
Moru. Al. VI, 1065; VII, 1110, 1118
Motoc, Ioan VI, 615, 617, 620
Movilă, Ștefan VI, 236
Munteanu, Teodor VII, 1092
Murena Augurul vezi Licinius, Murena
Mureșanu, A. VII, 869
Murzulf VII, 1142
Musset, Alfred de VI, 816; VII, 1101
Myrtala VII, 982

Nanu, Ioan VII, 987
Napoleon I Bonaparte V, 295, 306–307; VI, 155
Napoleon al III-lea V, 847; VI, 1033
Nastasi VI, 783
Naum, Anton VI, 1071
Neera VII, 16
Negri, A. C. VI, 921
Negri, Catinca V, 921
Negri, Costache V, 30, 921; VI, 788, 1046; VII, 833
Negri, Elena V, 840, 908, 913; VI, 836; d-na N. V, 25–26
Negruzzeştii VII, 987
Negruzzi, doamna VII, 838, 846, 867
Negruzzi, C. V, 835–836, 840, 867, 891, 913, 915, 918; VI, 787, 934; VII, 1083, 1086; C. Negruţi V, 14; VI, 401, 936, 939
Negruzzi, G. C. VI, 827
Negruzzi, Iacob V, 8, 855, 857–861, 863, 868, 932; VI, 820, 837, 839–843, 854, 1034–1035, 1044; VII, 830, 837–838, 844–845, 847, 863, 988, 990, 995, 1005–1007, 1085, 1089–1090, 1093–1094, 1107, 1112, 1118, 1138–1140, 1146, 1153; Jacques VII, 845; Jacques Negruzzi VII, 987
Negruzzi, L. VII, 847, 850
Neptun VII, 26
Nero [Tiberius Claudius Drusus Germanicus]: Neron V, 615; VII, 900
Nesselrode, Karl Vasilievici: Neselrod VI, 336
Nestroy, Johann Nepomuk V, 850
Nica, Teodor VII, 847
Nicolae I [Pavlovici]: Necolae VI, 304, 331, 357, 378, 865, 889; Neculai VI, 304, 902; Neculai Pavlovici VI, 880
Nicolau, P. V, 904; VI, 801–802; VII, 1110, 1119; P. Neculau V, 893, 908–909, 917, 926; VI, 801, 808
Nicolescu VII, 1022
Nicolescu, G. C. V, 835–836, 838–840, 842–847, 855–856, 862, 864, 913, 918, 924, 931, 976–977, 979; VI, 787, 821, 824, 831, 839–840, 842–843, 852, 931, 939, 982, 991, 1034, 1038, 1084; VII, 830–831, 840, 847, 880, 983, 989, 993, 1007, 1009, 1013, 1020, 1084, 1103, 1137, 1140, 1143
Nini V, 918, 926–927
Nisard, D. VII, 1019
Nisipescu VII, 987
Noe V, 581; VI, 237
Nottara, A. vezi Wellner, Amalia
Nottara, C. I. V, 864; VII, 841–842, 851, 873, 878, 885, 992, 998, 1005, 1011, 1022; Constantin Notară VI, 1065; VII, 846, 884
Notus VII, 980

Odeseanu VII, 1022
Odobescu, Al. VI, 844, 1041, 1049, 1050–1051; VII, 830
Ollănescu-Ascanio, D. C. V, 859, 921; VI, 1035, 1039; VII, 16, 830, 833, 839, 844–845, 847, 849–850, 864–865, 874, 881, 987, 1085, 1107, 1141, 1150
Omer vezi Homer
Onciul, Dim. V, 875
Orăşanu, Nicolae T. V, 847; VI, 983
Orfeu VII, 76, 877, 981
Origo VII, 34–36, 896
Ornea, Z. VII, 849
Ovidius, Publius ~ Naso VII, 45; Ovid VII, 983–985, 988; Ovide VII, 859; Ovidie VII, 76; Ovidiu V, 862, 865; VII, 45–47, 122, 862, 866, 966, 983, 988, 992, 1002, 1015, 1017–1019

Palas vezi Pallas
Pallas VII, 980; Palas VII, 981
Pan VII, 630
Pandeli VII, 1083
Pandora VII, 454
Pann, Anton V, 951
Panu, I. VI, 1065; VII, 1109, 1118
Papadopol VII, 1022
Papadopol-Callimach, Al. VI, 1043; VII, 989–990, 995, 997; Al. Papadopol Callimah V, 860, 863–865; VII, 837, 840, 844, 867, 999, 1007–1008, 1012, 1107; Al. Papadopol Calimah VII, 1139, 1146; Papadopulo-Calimah VII, 1139
Papaiani V, 927
Papură Vodă vezi Ştefăniţă Vodă
Parce VII, 1070
Paris VII, 215, 1071–1073, 1075
Parnaside VII, 42
Pascaly, Mihai VI, 820, 844, 852–853; Pascali VI, 993
Paul al III-lea: Pavel VI, 619, 696, 1121
Pavelescu VI, 959
Păltănea, P. VII, 983
Pătraşcu, Th. VI, 1065; VII, 1022, 1110, 1118
Păucescu, Grigore VII, 987
Pedilan VII, 1084
Pencovici, Eust. VI, 855
Periercourt vezi Pixérécourt, René Charles Guilbert de ~
Perpessicius VII, 840
Petraşcu, N. VII, 840
Petre al III-lea VI, 618
Petrescu, Camil VII, 846
Petrescu, Iancu VI, 1065; VII, 841, 874, 885–886, 998, 1022, 1110, 1118
Petroni VII, 847, 987; Petroniu VII, 847

Petru Stolnicul VI, 1039
Pettius VII, 16
Peucer, Luciniu Gaspar VI, 618; ~ Gaspar Peucer VI 615
Phaebus vezi Apolo
Philipescu, doamna VII, 987
Philipescu, G. VII, 987
Phillis VII, 16
Picard, Louis-Benoît V, 978
Picot, Émile VI, 1081
Pieride VII, 42
Pileţki V, 872, 933; VI, 945, 996
Piru, Al. VI, 811, 814, 836, 939, 988, 1038, 1076, 1082; VII, 878, 1008, 1019, 1084, 1088, 1104—1105
Pisones vezi Calpurnius, Pison Lucius
Pisoni, fraţii vezi Calpurnius, Pison Lucius
Pisozki, Ioan VI, 617
Pixérécourt, René Charles Guilbert de ~ (greşit în text) Periercourt V, 836; VI, 784
Pizzaro, Francisco VI, 623
Plancus, Munatius VII, 16
Platon, Maria VII, 857
Plaut [Titus Macius Plautus] VI, 986; VII, 93
Pluton vezi Plutus
Plutus VII, 52, 56, 80, 190, 619, 905, 910, 931, 1057; Pluton VII, 853, 909, 1023, 1039
Pogor, Vasile VI, 840
Pollux VII, 926, 928
Pompeius, Varius VII, 16
Pomponius, Sestius VII, 16
Poni, Ioan VI, 801, 808
Pontmartin, Armand de ~ VII, 856—861, 1101
Popescu, Anica VI, 1065; Anicuţa VII, 1113; Popeasca VII, 830, 843, 1113; Anicuţa Popescu VII, 842
Popescu, Eufrosina VI, 820, 1221; Frosa Popescu VI, 854
Popescu, Spiridon VI, 939
Popovici, D. VII, 1110, 1118
Popp, V. Gr. VI, 1052
Poppini VII, 987
Porfira, T. V, 896
Porojan, Vasile V, 860; VII, 1145—1146
Portius VII, 839
Postumus, Caius VII, 16
Potti, G. VI, 837
Prale, Ioan: Pralea V, 959
Praxiteles: Praxitel VII, 44
Privileghe V, 919
Profira VII, 1084
Prometeu VII, 42, 233, 883, 981; Prométhée VII, 667
Propertius, Sextus Aurelius VII, 45, 984
Prudenţie, Ioachim VI, 619; Iohan Prudenţie VI, 618
Ptolemeu, Eraclide vezi Hercule
Pucea, E. VII, 1092
Pulheria VII, 1083
Pupillus, Orbilius VII, 13
Purice VI, 236
Putifaroaia, soţia lui Putiphar VI, 578
Putiphar: Putifar VI, 578
Pygmalion VII, 219, 657, 1047
Pyrrha VII, 116

R

Racine, Jean VI, 626, 1044, 1047
Racot, Adolphe VII, 857
Racoviţă, Cehan V, 68
Radu, G. VII, 987
Rafael: Răfăilă Zugravul VII, 300
Rareş, Petru VII, 1140
Raşcu, Al. VII, 1109
Raşian VII, 841, 885—886, 1094; Raşianu VII, 1065
Raşianu, D. VII, 1110, 1118
Rădoiu VII, 987
Rădulescu, I. Horia VII, 1085
Réaumur, René Antoine Ferchault de ~ VII, 471
Rebreanu, Liviu VII, 873
Reichemberg, m-lle VII, 860
Remus VII, 227, 662
Reticul, Ioachim VI, 618
Revelie, Gheorghe VI, 617
Richard Inimă de Leu VII, 585
Robespierre, Maximilien de ~: Robespier VI, 1030
Rolland, Amédée VI, 941—943
Roman, doamna VII, 839
Roman, Alexandru VI, 1036; VII, 839
Romanescu, Aristizza V, 842, 862, 864; VI, 839, 853; VII, 846, 850, 867, 886, 989, 1009, 1020, 1109—1110, 1113, 1118; Aristizza VII, 867, 989, 993, 997, 1011; Getta VII, 992—993; Manolescu VII, 998, 1009; A. Manolescu VII, 992; Romaneasca VI, 1049; VII, 830, 841—842, 884—885, 991, 996, 1113; Aristiţa Romanescu-Manolescu VII, 1005
Romulus VII, 227, 662, 753
Rosetti, doamna VII, 987
Rosetti, fraţii (?) VII, 839
Rosetti, C.A. V, 847, 860, 873; VI, 982—983, 988, 1038; VII, 846, 1143; Rosetaki VI, 987
Rosetti, Lascăr V, 30, 863; VII, 837, 983
Rosetti, N. V, 915
Rosetti, Radu VII, 1114
Rosetti, Th. VII, 847, 987
Rossi, Ernesto VI, 1067
Roussel, Jean Pierre: Ioan Petre Rozel VI, 616
Roux, A. VII, 1104
Royer, Alphonse V, 918; VI, 813
Rufinus VII, 984
Russo, Alecu V, 839—840, 913, 915; VI, 801; R. VI, 801—802
Ruxandra Doamna VI, 615, 1040; VII, 1140

S

Sagana VII. 25
Samson VI, 1007
Sandeau, Jules V, 873
Sarandi, Frosa V, 861; VI, 1065; VII, 1093—1094
Sarcey, Francisque VI, 836

Sarpedon VI, 1039
Sava, bimbașă: Bimbașa Sava V, 62, 162, 874
Săftica V, 924
Săvescu, Coralia VII, 839, 1089—1090
Săvescu, I. C. VII, 839; Sevescu VII, 987
Sbiera, I. G. VII, 839
Schiller, Friederich VI, 622, 1070; VII, 1152
Schwartzburg, Gunter de ~ VI, 615
Scott, Walter V, 32
Scribe, Eugène V, 835, 873, 885, 908, 976, 978; VI, 808; VII, 1117
Scurtescu, N. VI, 1082
Sedlitz, Petre VI, 616
Sevastița V, 893
Sfetescu, P. VI, 1065
Sforza, Lodovico: Sforța VI, 623
Shakespeare, W. V, 32; VI, 933, 1046, 1075; VII, 856, 993, 1105
Sigismund II August VI, 616
Sigismund, Ioan VI, 1152, 1156, 1169; Sigismund VI, 723, 776: Sigismund Polonul VI, 735; Sigmund VI, 724—725, 760, 1175, 1182—1183, 1190; Sigmund Polonul VI, 735; Ioan Sigmund VI, 618, 661; Ioan Sigmund Polonul VI, 1067
Silanus, Didius VII, 1019
Silenus VII, 159; Silen VII, 76
Simionescu, Maria VII, 849
Sion, G. VI, 1069; VII, 836
S raudin, Paul VII, 1087
Slavici, I. VII, 847
Smaranda VII, 1083—1084
Socec, Ioan V. V, 857—860, 865, 867, 904, 921—922, 952; VI, 1042—1044; VII, 7, 844—845, 851, 864—866, 882, 884, 1012, 1021, 1092, 1099, 1152; Sotschek VII, 1102
Socrate: Socrates VII, 388, 1096
Sofocle: Sofoclis VII, 385
Sol vezi Apolo
Soliman al II-lea VI, 612, 617, 733, 750, 776, 1089, 1151, 1156
Solomon V, 652; VI, 742, 1128
Sommer, Johannes VI, 618
Stamati, T. V, 14
Stavăr VI, 808
Stavrescu, Raluca VI, 843
Stăncescu, C. VI, 1071; VII, 990, 1008—1010
Stemil VII, 847, 987
Steriade, George V, 843, 863; George Steriadi VI, 855—856; VII, 990—993, 995, 1145
Sterian VI, 783, 801, 808
Sterian, doamna V, 893, 908—909, 918, 926—927; Sterianca VI, 814
Stern, Adolf V, 864; VII, 1006, 1020
Stoenescu, T. M. VI, 1065; VII, 1112
Strat, Constantin VII, 262
Strat, Ioan VI, 993
Streinu, Vladimir VI, 811, 1080; VII, 878

Stroici, Ion VI, 617
Strousberg, Berthel Henry: Strusberg V, 119
Sturdza, D. VII, 847; Sturza VII, 987
Sturza, Ioniță V, 67—68; VII, 1146
Sturza, Mihail VI, 821; prințul Sturza V, 837; VI, 784
St. Victor, Paul de ~ VI, 941—942
Sultana VI, 623
Suțu, Mihai V, 109—110
Sylva, Carmen VII, 1101, 1117
Székely, Anton: Anton Secuiul VI, 617; Anton Sekeli VI, 616—617

Ș

Șerbănescu, Teodor VII, 847
Șincai, Gh. VI, 619, 1084
Șoimescu, S. V, 859—860; VI, 1042; VII, 1106, 1110, 1141, 1143
Ștefan VII VI, 1039
Ștefan cel Mare V, 23, 61, 576—577, 719, 868, 943—944; VI, 201, 236, 401, 403—404, 425, 638, 648, 669, 696, 729, 752, 773, 776, 936, 989, 1046, 1101, 1104; VII, 833, 1141
Ștefanachi V, 924
Ștefănescu, Gh. M. V, 861; VII, 1108, 1111
Ștefănescu, N. VI, 1065
Ștefăniță Vodă: Păpură Vodă V, 436, 549, 651, 958
Știrbey, Alexandru B. VII, 839
Șuțu, Natalia VI, 827

T

Tacit VII, 54
Talleyrand-Perigord, Charles Maurice V, 23
Tantal VII, 163, 1064—1065
Tardini, Fani VI, 817—818, 820; Fany VI, 817; Fani Tardini-Vlădicescu V, 855, 896; Fani Tardiny VI, 821
Tarquinius Superbus: Tarquin VII, 43, 227, 662
Tănăsescu VII, 1110, 1119
Tăutu, Ion: Tăutu cel bătrîn VI, 298
Telephus VII, 16
Teodor VI, 783
Teodorini, Theodor V, 893, 904, 908—909, 917, 926—927; VI, 801—802, 808—809
Teodoru, N. V, 908—909, 917, 924, 926—927; VI, 783, 801, 808—809
Terențiu VII, 80, 925
Teulescu, Petre VI, 814
Thaliarchum VII, 16
Theodorini, Maria VI, 854
Thery, Hélène VII, 842

Thespiade VII, 42
Thierry, Edouard VII, 1099
Tiberius VII, 985; Tiberiu VII, 986
Tibullus, Albius VII, 46; Tibul VII, 36, 170; Tibule VII, 626; Tibullus VII, 45, 984
Tlepolem VI, 1039

Ţ

Ţepelea, G. F. VII, 1101

U

Ubicini [Jean Henri Abdolonyme] V, 837, 839—842, 893, 908, 913; VI, 784, 787, 807, 931; Ubi V, 841
Ungureanu, Gh. V, 839
Ureche, Grigore VI, 1081, 1084
Urechia, V. A. VII, 847, 850, 867, 989, 991, 1006, 1020—1021, 1106; Alexandrescu Ureche VII, 847, 849
Ursu, N. A. VI, 996
Urşanu, Valerian VII, 987
Urzică, actor VI, 785
Urzică, agent de poliţie VII, 267, 286: Urzichi V, 55; VI, 122

V

Valéry, Paul VII, 857
Varro, Marcus Terentius: Varrus VII, 14; Varus VII, 13
Vasilescu, Maria VI, 1065
Vasilisk vezi Despot Vodă
Vasiliu, Alecu VI, 36
Velescu, P. VI, 1065; VII, 841—842, 884—885, 1022; Petre Vellescu VI, 853—854
Vellescu, Ştefan V, 933; VI, 854
Toma Calabaicanul VI, 619
Tomşa, Ştefan VI, 619, 1039
Torquatus VII, 16
Traian [Marcus Ulpius Traianus] V, 23, 116, 119, 607, 874, 889, 936, 947; VII, 43, 835, 1107; Troian V, 600, 934
Tyndaris VII, 16; Tindaris VII, 981

Ventura, Grigore VII, 847, 858—860, 866—867, 987, 998—999, 1006; Arutnev VII, 858
Venus V, 607, 612, 627, 937, 939; VI, 1060, 1162; VII, 22, 44, 80, 132, 145, 147, 161, 170, 206, 208, 215, 222—223, 225, 245, 247, 618, 620, 627, 901, 925, 982, 1025—1026, 1032, 1039, 1051, 1061, 1065, 1067, 1072—1073, 1077; Venera VII, 22, 44, 901; Vénus VII, 601, 610, 612, 649, 660—661, 675, 690, 714—715, 721, 743, 745, 752, 766, 778, 784; Venus Genitrice VII, 151
Verder VI, 260
Verneuil VII, 992
Vesta VII, 23, 1042
Vianu, Tudor VI, 811, 1076, 1080—1081, VII, 878, 1018
Villehardouin, Geoffroi de VII, 1142
Villemet VII, 1086
Villey, Jean de: Ioan Villele VI, 616
Virgiliu [Publius Vergilius Maro] VII, 14, 16, 36, 43, 45, 93, 147, 170, 190, 1017; Virgile VII, 613, 626, 637, 858
Vîrnav-Liteanu, Gh. VI, 810; Vîrnav VII, 987
Vlahuţă, Al. V, 862; VI, 1074—1076; VII, 868; Al. Vlăhuţă VII, 987
Vlădicescu, Alexandru, junior VI, 817—818, 820—821
Voiculescu, G. V, 920
Voltaire, Arouet de VI, 1075; VII, 836, 1154
Vulcan V, 607; VII, 132, 601, 1023, 1040; Vulcain VII, 622; Vulcanus VII, 1070
Vulcan, Iosif VI, 786; VII, 839, 850, 999—1000, 1002, 1020

W

Wachmann, J. VI, 945; J. Vachmann VI, 944
Wallenstein, Albrecht Wenzel Eusebius von ~ VI, 623
Wellner, Amalia VII, 841—842, 851, 1113; Amalia VII, 1113; A. Nottara VII, 841, 851, 885—886, 992; Velner VII, 884, 1108
Wolf Sasul VI, 618

Z

Zalesky, Sigismund VII, 1008
Zamfirescu, Duiliu V, 862; VII, 838—839, 847
Zamfirescu, Ion VI, 789, 838, 1084
Zamolxis VII, 231—232, 665—666, 754
Zay, Francisk VI, 616—617
Zborowski, Samuel: Sborovski VI, 749
Zigomala VI, 615
Zira VI, 827
Zoil VII, 168, 837; Zoilă VII, 834; Zoile VII, 620, 624; Zoilus VII, 48

NUME GEOGRAFICE

A

Acheron VII, 104
Adrianopole VII, 1142; Indernea V, 97, 886
Adriatica, mare VII, 982
Africa V, 844; VII, 831, 979
Aganippa, fîntînă VII, 42
Agapia V, 116, 888
Aix les Bains VII, 839, 865; Aix VII, 1102
Albano: Albanum VII, 74
Alexandria VI, 823
Algeria V, 848
Alhambra VI, 680, 1130
America V, 857; VI, 51, 58
Andaluzia VI, 709, 1129
Anglia V, 861; Angleterre VII, 585; Englitera V, 89, 128
Anien vezi Teverone
Anio vezi Teverone
Appia, Via ~ : Calea Apiană VII, 171, 174, 1050; Voie Apienne VII, 627
Apulia VII, 13
Arad V, 896; VII, 1092
Arbureni VI, 288, 325, 370—373, 875, 896
Arcadia VII, 1069
Archipel VII, 42
Ardeal V, 29, 936; VI, 612, 616, 618, 623, 662, 708, 734—735, 1094, 1152, 1156, 1182—1183
Argos VII, 80, 980
Atena VI, 1035; VII, 13, 1037
Ausonia VII, 235, 239, 1081; Ausonie VII, 665, 668, 671
Austria V, 28, 127, VI, 314, 334, 336, 869; VII, 1150
Avignon VII, 447

B

Bacău V, 118—119, 842, 918; VI, 786, 853, 867; VII, 1083
Bahlui V, 712, 964; VI, 37, 364; VII, 266
Bajes VI, 247, 677
Balcani V , 735, 1183
Basarabia V, 117; VI, 523; VII, 1154; Besarabia VII, 11
Beci vezi Viena
Belgrad: Beligrad V, 88, 125, 444
Bender V, 448
Berlin VI, 993; VII, 377, 997, 1150
Bizanț VI, 1072, 1081, 1083; VII, 1142; ; Bizanța VI, 643
Bîrzoieni V, 88, 349, 357—358, 362, 374, 406—407, 413, 418, 424, 428, 433, 449—450, 889
Bosfor VI, 732, 1181
Botoșani: Botoșeni V, 369; VII, 320; Botșăni VI, 308, 862
Brașov V, 896; VI, 616, 1221; VII, 869
Brăila V, 125; VI, 140, 168, 170, 172—173, 176—177, 523, 526, 815, 882, 890, 1000; VII, 334, 376: Braila VI, 526—527, 530, 537, 558, 580, 582, 588, 598, 1005; Ibraila VI, 168, 173, 177, 1022, 1025; Ibrăilo VI, 1005
Breazul, sat, V, 41, 43
Brustureni VII, 593
Bruxelles V, 863; VII, 994
Bucovina V, 837, 926; VI, 633, 784, 1089—1090; VII, 834, 851, 1141, 1150, 1152
București V, 14—15, 30, 87, 91, 95, 101, 107, 111, 115—116, 118—121, 123, 133, 146, 150—151, 571, 573, 631, 635, 640, 649, 660, 680—681, 685, 728—730, 733—735, 737—738, 740, 742, 745, 752—753, 755, 757—758, 790, 809, 812—813, 816, 825, 840—842, 847, 849—852, 854, 856—857, 859—865, 879—881, 885—890, 903—904, 908, 918—919, 921, 926, 932—933, 947—948, 951, 976; VI, 57, 201, 211, 235, 521, 611, 621, 629, 784—790, 802—803, 810—811, 814, 816—817, 819—820, 831, 839, 841, 843—844, 851—855, 931, 935, 939, 944, 947, 952, 980, 984, 991—992, 997, 1010, 1033, 1036—1038, 1042, 1044, 1065, 1071, 1077, 1084, 1086—1087, 1221; VII, 7, 11, 334, 338, 340, 355, 383, 387, 560, 575—577, 579, 829—831, 833, 836, 838—847, 849—850, 856, 860—862, 866—868, 874—875, 878, 880, 882, 884, 983—984, 1008, 1012, 1016, 1020, 1022, 1085—1087, 1089—1090, 1092—1093, 1099—1101, 1103—1108, 1111—1113, 1131, 1137—1138, 1140—1141, 1143—1144, 1147, 1149, 1151—1152, Bucarest VII, 856—857, 1102
Bulgaria VI, 1072, 1083, 1090
Burdujeni V, 15; Burdujani VII, 386
Bursuceni V, 805
Bursufleni V, 227, 236
Buzău, rîu VII, 579—580

Cahul V, 117—118
Caimata V, 848; VII, 576
Calabria: Calabra VII, 982
Calea Appiană vezi Appia, Via
Capenea, poartă a Romei VII, 171, 627, 1050
Campania VII, 73
Capitol V, 30—31; VII, 32, 151, 184, 203, 646
Capitolin, dealul VII, 43
Caprea vezi Capri
Capri VI, 192; Caprea VII, 134, 183, 198, 200, 1059; Caprée VII, 603, 633, 641, 643—644, 697, 724, 748; Capreia VII, 986
Caria VII, 44
Carpați V, 119, 889; VI, 633, 720, 735, 986, 1064, 1089—1090, 1108, 1183; VII, 7, 492, 1099
Cartagina: Carthage VII, 600, 704, 732—733; Catargine (?) VII, 1041
Carthage vezi Cartagina
Castalia, fîntînă VII, 42
Castellmare VI, 192, 195
Caşin: Caşîn V, 575
Catargine vezi Cartagina
Caucaz VII, 42
Călărași V, 119, 889
Ceahlău VI, 263, 267, 402, 651
Ceramic, Golful ~ VII, 44
Cernăuți V, 30, 837, 847, 851, 854, 926, 976, 978; VI, 26, 28, 31, 35, 62, 784, 800, 816—817, 839, 989, 992; Cernoviez VI, 52
Cernoviez vezi Cernăuți
Cetatea Neamțului vezi Neamț, cetate
China V, 18, VII, 576; Chine VII, 440—448
Chios: Chio VI, 615; VII, 616, 655; Chium VII, 74, 1062; Chius VII, 152—153, 1028—1029; Hio VII, 100, 950
Chișinău VII, 1158
Cic VI, 662
Cicei VI, 1183
Ciclade VII, 42, 981
Cipru VII, 979—980, 982; Cypro VII, 22, Kipru VI, 217
Cișmigiu V, 854, 886; Cișmegi V, 133, 852; VI, 819, 824; VII, 575
Cîmpii Elizei VII, 32, 895
Cîrligătura V, 741
Cluj V, 951; VI, 821, 855, 1037; VII, 1085; Clujbar (?) VI, 1183
Cnida VII, 44, 147, 1025; Gnida VII, 44, 888, 982, 1065; Gnide VII, 612
Coblenz vezi Koblenz
Cociurleni VII, 593
Colonia VII, 839
Comandaria VI, 217, 220
Constantinopol VI, 1035; VII, 585, 1142; Constantinopole VII, 1087; Constantinopoli V, 16; VI, 378, 617—618, 861
Constanța VII, 1002; Tomi VII, 239, 599, 663—664, 666, 671, 675—676, 679, 741, 753—755, 983, 1002, 1004, 1080; Tomis V, 862; VII, 45, 127—128, 228—229, 231, 241, 245—246, 249—250, 985, 987—988, 990—991, 1016—1017, 1019—1020, 1022—1023, 1080
Copou V, 276, 485, 912, 951; VI, 33, 339, 853; VII, 295, 297
Corfu VI, 1035
Corint: Corinthum VII, 980
Cotnari V, 97, 182, 717, 881; VI, 127; Cotnar V, 661, 699, 718, 722, 766; VI, 19, 257, 279, 618, 734, 1021, 1103, 1106, 1185; VII, 300
Covăsînț VII, 1092
Cracovia VI, 434
Craiova V, 730, 741, 841; VI, 854
Creta VI, 614, 642, 1094; VII, 982
Crotona VII, 1068
Cucu V, 124
Cuibul-cu-Barza, stradă VII, 334
Curtea de Argeș VI, 1041

Dacia V, 604; VII, 28, 204—205, 239, 891, 986, 1019; Dace VII, 739; Dacia Transalpină VII, 28; Dacia Transcarpatină V, 935; Dacie VII, 628, 638, 647, 670, 708
Dampier VI, 615
Darro VI, 623
Delos VII, 38, 981
Delphos Apolina VII, 980
Dieppe V, 669
Dîmbovița V, 752; VII, 577
Dolj V, 741
Dorohoi V, 54—55, 117, 119, 888; VI, 339—340; VII, 376, 382, 385
Dunăre V, 117, 119—120, 125, 311, 810, 832, 889; VI, 216, 295, 332, 372, 482, 884, 1074; VII, 1107; Danube VII, 860; Ister VII, 638; Istru VII, 29, 68, 192, 229, 252, 987, 1005, 1017—1018, 1035

Efes: Ephesum VII, 980
Egipt: Egipet VII, 161; Egypet VII, 1051; Egypte VII, 620
Elada vezi Grecia
Empireu VI, 1060, 1162, 1213; VII, 147, 214, 247; Empyrée VII, 612, 653, 677
Englitera vezi Anglia
Erumanthos: Erymanta VII, 981
Esquilin, muntele VII, 14—15; Esquilinus VII, 25—26
Etruria VII, 22, 1027; Etrurie VII, 615
Europa V, 28, 127, 824, 844, 893; VI, 20, 58, 632, 716, 821, 990, 1052, 1148; VII, 408, 831, 838—839, 869, 1151; Evropa V, 470

F

Falernus VII, 56, 74, 102, 1062, 1078; Phalerne VII, 660
Fanar V, 21; VI, 383, 821, 906, 910, 917; VII, 1154
Fălticeni V, 400; VI, 151, 301, 864
Feronin, templul VII, 83, 930
Flandra VII, 585, 1142
Florinești V, 158, 163, 174, 894
Focida VII, 38
Focșani V, 151, 354—355, 398, 405, 842, 918; VI, 339—340, 882; Focșeni V, 363, 477
Folcarquier VII, 829, 1100
Forum VII, 43, 157, 164, 178—179, 195, 197, 200—201, 615, 618, 621, 628—629, 631—632, 641—642, 644, 744—747, 749, 1027, 1031, 1042, 1074, 1078; Fora Cupedinis VII, 616, 1027; Forum Cupedinis VII, 152
Franța V, 15, 18, 23, 280, 845, 856, 931, 952; VI, 338, 341, 626, 642, 718, 827, 831, 836—837, 840, 931, 988, 1033, 1044—1045, 1055, 1061, 1071, 1077; VII, 857, 860, 865, 988, 1006, 1115; France VII, 469, 480, 585, 861, 1101; Francia V, 127; Franția V, 669; VI, 260, 263—264, 268—269, 274, 277—278

G

Galați V, 88, 212, 810, 841; VI, 139, 163—164, 481—482, 496, 502—504, 515, 814—815, 972; VII, 302, 850, 867, 989, 991, 1006, 1020—1021, 1106
Galia V, 932, 935; VII, 980; Gallia VII, 21, 888; Gaule VII, 630; Gaulia V, 604, 935
Galiția VI, 314, 334; VII, 373, 1098
Gap VII, 829, 1100—1102
Gaule vezi Galia
Gaulia vezi Galia
Germania V, 18, 23; VI, 316, 615, 618, 642; Germanie VII, 628; Ghermania VI, 338
Ghergani VII, 1010
Ghiftuieni V, 481—482, 502, 512, 522, 540—541, 927—928
Giurgiu V, 889
Gnida vezi Cnida
Gogomănești V, 400, 568, 633
Golgota VI, 777
Golia, mănăstire V, 317; VI, 21, 172, 342, 1010
Gorj V, 741; Gorgiu VII, 334
Grabe V, 91
Grecia VI, 655, 735, 1072, 1078, 1083, 1099, 1183; VII, 93, 1142; Elada VI, 677, 1083; Grêce VII, 619, 623
Grenada VI, 623, 677, 708—709, 715, 1129—1130, 1185
Guzgănești: Gusganesti V, 734

H

Hainaut VII, 1142; Hainault VII, 585
Hangu V, 896
Haramu VI, 449—450, 462, 481, 490; Haramul VI, 305, 444, 447, 945
Helicon VII, 38, 42, 981; Hélicon VII, 702, 729
Helos VII, 82
Hemus VII, 981
Hermannstadt vezi Sibiu
Herța V, 53—55, 119—121; VI, 87, 115, 226; VII, 382, 409
Hesdin VI, 615, 676; Hezdin VI, 1112
Hio vezi Chios
Hipocrena, fîntînă VII, 42
Hiting V, 91
Hîrlău V, 14, 888; VI, 58, 82, 305, 307, 370, 372, 799; VII, 255, 259, 264, 267, 270, 272, 278, 280, 286—287, 291—292, 1083—1084
Hîrzobeni VI, 305
Hotin VI, 617, 715, 741, 760, 1198

I

Iași V, 14—16, 18—19, 23—24, 26, 28, 41, 45, 51, 59, 65, 71, 79, 145—146, 150—151, 156, 265, 289, 320, 325, 328, 342—343, 345, 347, 355—356, 358, 368, 389—390, 393—394, 413, 471, 481, 486, 500, 502, 506, 626, 685, 803, 826, 832, 836, 839—847, 856, 858, 862, 867, 870—872, 875, 879—880, 885, 887, 890, 892—894, 903—904, 908—910, 913—915, 917, 920—921, 923—924, 926, 932—933, 942, 951, 979; VI, 15—16, 32—33, 36—37, 41, 46—47, 49—51, 57, 61, 69, 91, 93, 139, 180, 199, 201—202, 207, 224, 285, 293, 305, 320, 343, 783, 785—786, 790—791, 795, 801—804, 807—808, 810—811, 815, 817, 820, 825, 827, 831, 840—844, 851, 853—854, 856—858, 865, 878, 931, 935, 943—945, 952, 959, 983, 991, 996—997, 1036, 1052, 1221; VII, 255, 257, 264, 270, 287, 292—293, 355, 380, 390, 576, 838, 850—851, 861, 868—869, 872, 989, 1000, 1014, 1083—1086, 1094, 1099, 1101, 1107, 1131, 1137—1138, 1141; Iasi VI, 55—56, 370; Iaș VI, 80, 116, 250, 334, 878, 1020; Iașii VI, 36; Ieș V, 49, 232, 365, 389, 406—408, 417—419, 423, 428—429, 441, 443, 445, 463—464, 468, 470—471,

485, 493, 529, 548, 556, 601; VI, 114, 116, 118; Ieşi V, 54, 82, 222, 343, 376—377, 390, 408, 776, 802; VI, 309, 351, 402, 405, 452; Ieşii VII, 262
Ibraila vezi Brăila
Ibrailo vezi Brăila
Ierusalim V, 435; VI, 203, 230, 239; VII, 384, 1014
Indernea vezi Adrianopole
Indus VII, 51; Indes VII, 628
Ionia VII, 87, 921
Ischia VI, 192
Ismail V, 119
Ister vezi Dunăre
Istru vezi Dunăre
Italia V, 128, 280; VI, 191—192, 1019, 1021, 1052; VII, 191, 837; Italie VII, 472, 638
Iudeea V, 150

J

Japonia: Japon VII, 468
Jijia VII, 1140

K

Kamciatka VII, 1131
Keşmark VI, 616; Kezmiare (?) VI, 1089
Kipru vezi Cipru
Koblenz: Coblenz VII, 839

L

Languedoc VII, 1100
Latium VII, 19—20, 680
Lehia vezi Polonia
Leipzig: Lipschi V, 51, 53, 56, 871; Lipski VI, 218
Lesbos VII, 74, 877, 980
Libia VII, 61, 152, 1027; Lybie VII, 715, 779
Lido VI, 194
Lipscani, stradă V, 685; Lipţcani VII, 334
Lisabona V, 864; VII, 1001, 1006
Lituania: Litfania VI, 428
Londra V, 477, 861; VI, 1069; VII, 804, 829, 839, 842—843, 861, 1000, 1014, 1112, 1115—1116, 1149; Londres VII, 804, 806
Lucrinus VII, 73; Lucrin VII, 73, 877

M

Macedonia VII, 14, 1142
Marea Neagră VI, 799; VII, 45; Pontul Euxin VII, 663, 667, 741, 983, 988
Marea Roşie V, 53
Massico: Massicum VII, 74
Măcieni VI, 477
Mărcuţa VI, 1070—1071; VII, 342, 349
Măru-Roş VI, 273
Mehadia V, 123, 127; VI, 524; VII, 866, 988—989; Mihadia VI, 999
Mercur, stradă VII, 998
Mesenia VII, 152, 154, 1028; Messenie VII, 616
Mexic: Mexico V, 127
Mihăileni: Mihaileni V, 119
Milcov V, 741, 854, 886; VI, 202, 841; VII, 1099
Mirăuţi VI, 1040
Mircești V, 29, 31, 33—34, 846—849, 854—857, 859—860, 862—865, 879—880, 885—886, 889, 891, 903, 919, 932, 977—979; VI, 613, 627, 786, 816, 820—821, 824, 839, 841, 854—856, 981—982, 1034—1035, 1038, 1040—1043, 1048, 1052, 1054, 1072—1074, 1085, 1087—1088; VII, 11, 370, 415, 829, 831—832, 837—841, 843, 845, 849, 861, 867—868, 878, 880—881, 884, 967, 983, 988—989, 994, 997—999, 1001—1002, 1005—1006, 1009—1013, 1020, 1022, 1085—1086, 1093, 1099—1100, 1102—1103, 1107—1108, 1111—1113, 1115—1116, 1137, 1140, 1143, 1146
Mitilene: Mitylenen VII, 980; Mytilena VII, 923
Mizil V, 124
Mlăştinoasa V, 676
Moldova V, 21—23, 28, 71, 73, 95, 140, 146, 148, 217, 441, 566—567, 569, 576, 592, 597, 703, 797, 837, 840—841, 843—845, 856, 876—877; VI, 15, 19, 26, 58, 64, 103, 193, 236, 245, 298, 301, 313—314, 316, 333—336, 338, 341—342, 373, 377, 392, 403, 408, 410—412, 418—420, 423—425, 427, 429—430, 433—434, 436, 438—439, 442, 447, 449, 469, 488, 612, 614—619, 622, 624, 638, 641—643, 648, 656, 668, 686, 689, 691, 695, 714, 716—717, 720—722, 730, 732—733, 735, 740, 752, 776, 778, 783—784, 787, 800, 813—814, 823, 837, 844, 878, 880, 883, 925, 934—935, 944—945, 947, 952, 1000, 1027, 1032, 1039—1040, 1046, 1050—1052, 1059, 1064, 1072, 1078, 1080—1081, 1083, 1089, 1096, 1099—1100, 1119—1120, 1131, 1134, 1145, 1147,

1151—1153, 1155, 1157, 1162, 1165—1168, 1182—1183; VII, 575, 578, 583—584, 878, 994, 1083, 1085—1086, 1100, 1138, 1140, 1145, 1153—1154; Moldau VI, 52; Moldavia V, 896; VII, 1137; Țara Moldovei VI, 27; Țara Moldovii V, 576
Moldo-Valahia vezi România
Momorniți V, 53
Montpellier VI, 1034; VII, 829, 857, 1099—1102
Moravia: Morava VI, 671, 1083
Movilești VI, 238, 254
Muncaci VI, 1137
Muntenia V, 857; VI, 1072; Țara Muntenească V, 569, 574; VI, 739; Țara Românească VII, 490, 1119; Valahia V, 28, 567, 727, 887, 977; VI, 616, 618, 734, 844, 1182; VII, 583

N

Namur VI, 615
Napoli VII, 73; Neapole VI, 192; Neapoli VI, 191, 823
Neamț, cetatea: Cetatea Neamțului VI, 399, 401, 407, 411, 413, 423, 430, 432—433, 440, 931, 935—936; Neamțu VI, 932
Neamț, munți VI, 933
Neamț, pîrîu VI, 401, 414, 936
Neulli (?) VII, 585
Neuwied VII, 839
Nicorești VI, 92, 97, 114, 116, 118, 123, 127
Nijni-Novgorod VI, 219
Nil VII, 234
Nistru V, 334
Novo-Sulița VI, 219

O

Ocna VI, 223
Odobești V, 134, 569, 580, 717; VI, 19, 305, 1021
Olanda V, 671; VII, 839, 865
Olimp VI, 345, 777, 884, 890, 1039, 1048; VII, 29, 147, 162, 215, 242, 931, 968, 980, 1026, 1047; Olymp VII, 924—925; Olympe VII, 612, 623, 673, 695, 707, 729, 756, 771
Orăștie VI, 785
Orhei VII, 7, 1152—1156
Orléans VI, 263

P

Palatium, deal VII, 43, 101
Palermo V, 840, 908; Palerma V, 25—26, 908
Palestina VII, 1037
Panaghia VI, 267
Paphos VII, 982; Pafos VII, 22, 888
Paris V, 16, 23, 27, 36, 51, 53, 88, 91, 146, 169, 269, 306, 343, 426, 434, 441, 444, 468—469, 641, 649, 669, 675, 835, 842, 847—850, 855, 863—865, 871, 885, 914, 918, 927, 947—948, 976, 978; VI, 36, 292, 316, 350, 525, 564, 567, 570, 573, 578, 591—592, 594, 596—597, 599—600, 608, 813—814, 836—837, 839, 855, 870, 941, 984—985, 988—989, 991—993, 1001, 1017—1018, 1032—1033, 1045, 1049; VII, 11, 337—338, 417, 474, 829, 833, 839, 842—844, 851, 858, 861, 863—864, 867, 880, 984, 988, 994, 1000—1001, 1005—1009, 1011—1013, 1085, 1087, 1099, 1101, 1117; Pariso V, 343
Parnas VI, 1131, 1159; VII, 36, 42, 49, 924—925
Paros VI, 615, 618, 655, 659, 1078, 1099, 1101, 1182; VII, 51, 981
Păcurari V, 347, 372, 383, 400; VII, 337; Păcurarii VI, 334, 878; Pecurari VI, 219
Peking: Pékin VII, 444
Peleș VII, 1010
Pellegrino: Pelegrin V, 25
Pera VII, 839
Persis VII, 50
Pesta VII, 342, 839; Pești V, 89
Phalerne vezi Falernus
Petersburg V, 22; VI, 294, 378, 993; Peterburg VI, 913; Peterburga VI, 912
Philippe VII, 14
Piatra VI, 933
Piediceni VI, 1011
Pierus VII, 42
Pindus VII, 981
Pirinei: Pirenei VI, 1130
Pisa: Piza VI, 192
Pitești V, 119—120, 124
Pîrlita V, 372
Plevna VII, 356, 361, 378
Podlevoei vezi Podul Iloaiei
Podul Iloaiei V, 955; VI, 799; VII, 527: Podlevoei V, 53; Podu-Iloae V, 709; Podu-Iloaiei V, 124; Podu-Leloaiei VII, 260; Podul Ilioaei V, 53; Podul Iloaei V, 354
Podul Vechi, stradă VI, 334; cartier VI, 878
Polonia VI, 409, 411—412, 428, 432—434, 439, 441, 615—616, 932, 936, 1081; Lehia VI, 642
Pompei: Pompée VII, 624; Pompeia VII, 113
Pontul Euxin vezi Marea Neagră
Praeneste VII, 14
Principatele Române vezi România
Prosteni V, 633, 679; VI, 557
Provence VII, 860, 1100, 1102; Provența VII, 857
Prusia V, 127, 952; VI, 260, 831
Prut V, 127, 211; VI, 295, 332, 334, 617, 879, 998—999; VII, 349; Pruto VI, 41; Prutul VI, 524
Putna, mănăstire V, 931

Rașca VII, 334
Războieni VI, 236
Rediu VI, 240, 253; Rădiu V, 463; VII, 269
Renty VI, 615; Renti VI, 676, 1112
Rin VII, 839
Rodos: Rod VII, 980; Rhodon VII, 980
Roma V, 128, 604, 861; VI, 217, 615, 640, 677, 993, 1074, 1106; VII, 9, 13—15, 19—20, 22, 25, 30—35, 39, 42—43, 45, 48, 73, 80, 93, 99, 127—129, 132—136, 140, 142, 146—147, 155, 160, 162, 165, 167, 169—170, 179, 185—186, 188, 191—192, 195—196, 199, 204—205, 207, 210—212, 223—224, 226—227, 230, 233, 237, 239, 242—246, 250—252, 829, 831—832, 835, 839, 871, 888, 896, 901, 964, 966, 984—986, 992, 999, 1003—1005, 1014—1015, 1017—1018, 1022—1025, 1030, 1033, 1037—1038, 1041, 1047, 1050, 1056, 1059, 1066—1067, 1069, 1072—1073, 1076, 1081; Rome VII, 599, 601—604, 607—608, 611, 613, 617, 619, 623, 625—626, 628, 631, 633—636, 638—641, 643—644, 647, 651—652, 660, 662, 665, 667, 669—671, 673—676, 679—682, 685, 688, 698, 702—703, 707, 709, 712, 714—715, 722—726, 728—732, 737—738, 740, 742, 745, 748—752, 754—758, 761, 764, 775—776, 778—779, 786—787
Roman V, 156, 159, 161, 163, 173, 355, 487, 500, 526, 894; VI, 1106; VII, 1013
Romania VII, 585, 1142
România V, 29—31, 103, 105, 119, 151—152, 641, 793, 824—825, 842—843, 856, 889; VI, 201, 264, 316, 342, 525, 546, 821, 870, 883, 989—990, 1009, 1030, 1070, 1121; VII, 11, 336, 364, 368—370, 576, 578, 857—858, 880, 1002, 1017, 1019, 1091, 1118, 1138—1139, 1150—1152, 1154; Moldo-Valahia V, 841; Principatele Române V, 952; Roumanie VII, 860; Țările Românești VII, 1139
Rubicon V, 23
Rusciuc: Ruşciuc V, 97, 883
Rusia VI, 314, 869; Rosia V, 16; VI, 334, 336, 358, 869, 880; Russie VII, 438
Ruşava V, 88

Sabinum VII, 981; Valea Sabină VII, 890
Sadagura V, 24, 837; VI, 15—16, 21, 26—27, 29, 32, 34, 49—51, 783—784, 786, 789, 795, 797, 991
Sainville (?) VII, 1114
Samos VI, 615, 618, 659, 1182
Sardinia VII, 982
Sarmația VII, 128, 1023; Sarmatie VII, 754
Sărărie VI, 71; VII, 267
Sătula V, 527, 540; VI, 199
Scandaloasa VI, 557
Schwarzburg VI, 676; Şvarzburg VI, 1112
Scilla: Scylle VII, 637
Sciția: Schiția VII, 1029
Sculeni VI, 41, 56
Secu: Săcu VI, 296, 341, 351, 862, 882, 887
Sedan VII, 997
Segenhaus VII, 839
Serbia VI, 1072, 1183
Setia VII, 99; Setinum VII, 74
Sfînta Vineri VI, 334, 364
Siberia VII, 1143; Sibir VII, 1132
Sibiu V, 864; VII, 839, 1000, 1020—1021, 1085; Hermannstadt V, 864; VII, 1020
Sicilia V, 25; VI, 191, 193; VII, 190; Sicile VII, 627
Sierra Nevada VI, 1130
Silezia VI, 616, 618
Siliște VII, 1157
Sinaia VII, 1010—1012
Sion VI, 703
Siradia VI, 612, 1089, 1094
Siret V, 151, 797; VI, 236, 257, 316
Siria VII, 101, 982
Slatina VI, 341, 658, 1095
Sniatin VI, 219
Socola VII, 303
Soveja VI, 341, 882
Spania VI, 615, 642, 680, 1071, 1111
Strungă V, 74, 877
Styx VII, 104, 1071
Surentinum VII, 74
Suceava V, 576, 931; VI, 404, 618—619, 635, 641, 645, 649, 658—659, 665, 729, 736, 740, 745, 760, 762—763, 1040, 1048, 1094—1095, 1101, 1109, 1145, 1153, 1157, 1185—1186, 1198, 1204
Sulmone VII, 45, 249
Sybaris: Sibaris VII, 980

Şepuz VI, 616
Şipote VII, 1140
Şoimi, izvor V, 194; stîncă V, 208, 210, 217—218
Şvarzburg vezi Schwarzburg

T

Tamisa VII, 861
Tanais VII, 74, 877, 937, 941, 971, 976
Tarpea VII, 32, 203, 209, 646, 650, 656, 716, 750, 780
Tartar VII, 168; **Tartare** VII, 624
Tazlău VI, 205—206
Tătărași VI, 878; **Tataraș** VI, 878; Tatarași V, 20; VI, 219; Tătărașii VI, 334
Teba : Thebas VII, 980
Tempe VII, 980
Teiuș VI, 291, 320
Tesalia VII, 982, 1142; Thesalia VII, 980
Teverone VII, 19; Anien VII, 19; Anio VII, 14, 19, 890, 980
Thérouanne: Teruan VI, 676, 1112; Teruana VI, 615
Tibet VI, 985
Tibru VII, 19, 160, 177—178, 252, 876, 980, 1005, 1017, 1034, 1039, 1041, 1053—1054, 1057, 1062; Tibre VII, 621, 631, 747
Tibur vezi Tivoli
Tivoli VII, 19; Tibur VII, 14, 19, 35, 44, 831, 859, 980
Tîrgu-Frumos V, 482—486, 511, 520—522, 530, 763, 928; VII, 385; Tîrgul-Frumos VII, 385, 394, 398, 409
Tîrgul-Cucului VI, 334; Tîrgu-Cucului V, 79, 82; VI, 219
Tîrgul-de-Sus VI, 334; Tîrgu-de-Sus VI, 219, 364
Tomi(s) vezi Constanța
Tracia: Thrace VII, 723, 787
Transilvania V, 935; VI, 633, 785, 1072, 1089—1090, 1129; VII, 851, 1092; Ungaria de Sus VI, 1089
Trei-Ierarhi: Trii-Erarhi VI, 809; Trii Ierarhi VI, 108, 405
Trisfetitele V, 82; VI, 30, 58; VII, 264, 269
Troia: Troada VI, 1039; VII, 76; Troyes VII, 1142
Trotuș VI, 860
Trotușeni VI, 291, 860
Tunis VI, 672, 1118
Turcia V, 28; VI, 358
Turnu-Măgurele VII, 7, 351, 355, 1089, 1091
Turnu-Severin V, 117—118; Turnu V, 888; Turnul V, 888; Turnul Severinului V, 888
Tyr VII, 51, 600, 615, 905; Tir VII, 132

Ț

Țara Moldovei vezi Moldova
Țara Muntenească vezi Muntenia
Țara Românească vezi Muntenia
Țara Sabinilor VII, 14
Țarigrad V, 125; VI, 210, 235, 294, 354, 619, 730, 859, 861, 1181
Țările Românești vezi România
Țelinoasa V, 68; VI, 548; Țălinoasa V, 67

U

Ulița Mare VI, 108, 334, 339, 361, 364, 878; VII, 307, 390
Umbria VII, 1029
Ungaria VI, 616
Ungaria de Sus vezi Transilvania

V

Valahia vezi Muntenia
Valea Sabină VII, 14, 25
Valenciena vezi Valenciennes
Valenciennes VII, 1142; Valenciena VI, 615, 676, 1112
Varna VI, 338, 359, 882, 890
Vaslui VI, 305, 310; VII, 1089
Vălenii de Munte VI, 815
Veneția V, 14; VII, 1143; Venise VII, 432, 438, 472—474
Venusia VII, 13
Verbia: Verbie VI, 617
Versailles VI, 263
Vezuviu V, 26; Vezuv VI, 261; VII, 40
Vidin V, 751
Viena V, 23, 88, 90, 864—865; VI, 191, 328, 334, 410—411, 413, 596, 879, 890, 1036; VII, 284, 337—338, 340, 840, 867, 880, 1011, 1020, 1086; Beci VI, 1153, 1157, 1163, 1166; Vienne VII, 1101; Wien VII, 883
Villehardouin VII, 1142
Virgo VII, 152, 615, 630, 1053
Voie Apienne vezi Appia, Via

W

Wien vezi Viena

X

Xenil VI, 623

Z

Zips VI, 612, 616, 641, 1094

A

Acrostihescu vezi Acrostihescu, Odobaşa
Acrostihescu, Odobaşa V, 540; Acrostihescu V, (480), 481—482, (484), 489—496, (509), 511, 518—520, (537), 539—540, 543—548, (552), 555, (556), (560—561), 562, (926—927), 928—929; Odobaşa V, (509), 519, 540, (541), 548, (550), 562
Actea VII, (127), (171), 172—174, (206), 212—215, 217—224, (1022), (1050), 1052, 1061, (1066), 1069—1073, 1075—1077; Actéa VII, (599), 627—628, (648), 652—654, 656—657, 659—660, (714), (741), (751—752), (778), 779—780; Actée VII, 654—656, 716
Actéa vezi Actea
Actée vezi Actea
Adela [1] V, (796), 801—805, (806—807), (811), (815—819), 825—827, (828—830), 831—832, 979—980; Adeluţa V, 801, 805, (806), (818—819), (823), 825, 827
Adela [2] VI, (198), (203—204) (209—210), 211—217, (220), 222, 224—228, 230—232, (234—235), (238—239), 240—243, (244—246), (248—254), (827), 828, (829), 830; Adeluţa VI, 212, 214, 227, 241—243, 245, 248
Adela [3] VII, (353), 355—368, 1092
Adelina vezi Dorian, Adelina
Adeluţa vezi Adela [1]; Adela [2]
Afin V, (386); Dafin V, (386)
Afin vezi Afinoaie, Nastasiica
Afinoaia vezi Afinoaie, Nastasiica
Afinoaie vezi Afinoaie, Nastasiica
Afinoaie, Nastasiica V, (420); Afin V, (346), 361—362, 367—375, (387), 388—392, 396—400, 406, (918), 924; Afinoaia V, 366, (386), 391, 399, (924); Afinoaie V, 373, (405), (924); Nastasiica V, 361, 367, 373—374, (377), (386), 389—391, 396
Afrodita VI, (138), 139—144, (145), 146—158, 161—165, (166), 168—176, (177), (815), 816

Aftanasie V, (688)
Agachi vezi Flutur, Agachi
Agamemnon VII, (381), (384)
Agamemnon vezi Kiulafoglu, Agamemnon
Agămemn vezi Kiulafoglu, Agamemnon
Aghiotanţi VI, (400), (409)
Aglae VII, (590), (595); Zoe VII, (590—591)
Aglaia vezi Agla(i)e
Agla(i)e VI, (68), 70—81, 87—90, (803), 804—807; Aglaia VI, 78, 80—81, 87—90; Aglăiţa VI, (69), 71, 77—79, (82—86), 87, 89, 804, 806
Aglaiţa VII, (257), 259—261, (262—264), 283—284, (291), (1084); Aglăiţa VII, (1083)
Aglăiţa vezi Agla(i)e; Aglaiţa
Agop VI, 79; Un tutungiu armean VI, (68), (986); Tutungiul VI, 79, 86, 805, 807
Ahmed Bairactarul VI, (612), (733), (750), 751, (1181—1182), 1190; BairactarulVI, 751, (1065), 1190, (1191); Ekrem Serdarul VI, (1089), (1190); Ilbrem serdarul VI, 1182; Serdarul VI, 1191)
Alcide vezi Pinax, Alcidiu
Alcidiu vezi Rutuba, Alcidius
Alecu vezi Leonescu, Alecu; Lunceanu; Mădian, Alecu; Neamuş; Verişanu, Alecu
Alexandre vezi Verişanu, Alecu
Alexandru vezi Lăpuşneanu, Alexandru; Verişanu, Alecu
Alice vezi Irmont, Alice d'~
Alta vezi Femei sarmate (Cîteva~)
Altul vezi Boieri; Precupeţi (Trei ~); Ţărani
Alunarul vezi Vînzător de alune prăjite (Un ~)
L'Ambassadeur de Cotison vezi Ambasadorul regelui Cotison
L'Ambassadeur du roi dace Cotison vezi Ambasadorul regelui Cotison
Ambasadorul vezi Ambasadorul regelui Cotison
Ambasadorul regelui Cotison VII, (127), (1022); Ambasadorul VII, (206); L'ambassadeur de Cotison VII, 708; L'ambassadeur du roi dace Cotison VII, (599), 647—648, 708—709, 739—740, (741), (750); Solul VII, 205
Amicii lui Ovidiu vezi Patriciani
Ana VI, (612), (620), (623—624), (660), 664—665, 667—668, (669), (671), 675—685, (688), 698—699, (700), (742—743), (745), (757), (760), 761—766, (775), 779, (1046—1047), (1065), (1072), (1079), (1083), (1089), (1105—1107), 1111—1117, (1123), 1124—1125, (1126), (1187—1188), (1197—1198), 1199—1205, 1218—1219; Anicuţa VI, 676
Anghel, Radu V, (816); Radu V, (796), (804), 820—826, 830—832, 980
Angheluşa V, (15), (28), 45—50, (870); VI, (22)
Anica V, (190), (195), 196—198, (199), (204), (208), 209, (210), 220, 223—224, (897), 898—902
Anica vezi Florineasca, Anica

Anicuţa vezi Ana; Florineasca, Anica
Anto(c)hi vezi Zgîrcea, Antohi
Anton vezi Anton Secuiul
Anton Secuiul VI, (612), 718, (724), (729), (740—741), 1055—1056, (1065), (1089), (1131), (1148), 1158, (1168); Anton VI, (716), 718—721, 1055—1061, 1063—1064, (1148), 1158—1162, 1164, (1165), (1167), 1170, (1172)
Arbore VI, (282—283), 286—294, 297—303, (310), 317—319, 322—327, 353—355, 357, 371—376, 378—380, 382, 393—396, (834—836), (854), 858—865, 873—875, 887—889, 896—898, 904, 914, 919, 926—927; Arburaki VI, 912; Arbure VI, 287—289, 292, 302—303, 319, 325—326, (344), 353, 357, 379, 395—396, (844), (852), (856—857), 858—861, 863—864, (868), 872—875, 888—889, 897—898, 900—906, 908—913, 915, (922), 924, 926—928, (929); Ursu VI, 380, 911, 915, 928
Arburaki vezi Arbore
Arbure vezi Arbore
Arbure, Costandin VI, (309); Constandin VI, (867)
Arbure, Toadir VI, (308)
Arifta vezi Arifta, Vasilachi
Arifta, Vasilachi VII, (1154); Arifta VII, (1154); Bostan VII, (1154), 1155—1158; Vasilachi (şi Vasilaki) VII, 1156
Aristiţa V, 188, (346—347), (349), (351), 353, 357, (358—360), (363—364), (369), 377—378, (381), 383—384, (389), 390—392, (399), (401—402), 403, (405), 408, (409), (418), (917), (923); Răstiţa V, (349)
Armand vezi Brême, Armand de
Armata vezi Armata polonă
Armata polonă VI, (400), (936); Armata VI, (409); Armia leşească VI, (936)
Armia leşească vezi Armata polonă
Arnăut (Un ~) vezi Arnăuţi (Doi ~)
Arnăuţi (Doi ~) VI, (293); Un arnăut VI, (334), (879)
Arvinte V, (701—704), 705—723, 952—953, 955, (956), 957—976; Tanasi V, 969
Asan vezi Asan, Ioniţă
Asan, Ioniţă VII, (585); Asan VII, (585)
August vezi August Octaviu Cesar
August Cesar vezi August Octaviu Cesar
August Octaviu Cesar VII, (127), (1022); August VII, (127), (146), (156), (164), (169), (175), (181—182), (184), 185—206, (207—209), 226—228, (237), (239), (986—987), (999), (1003—1005), (1008—1009), (1014), (1016—1019), (1022), (1031—1032), (1038), (1040), (1046), 1060, (1074), (1079), 1080; August Cesar VII, 204; Auguste VII, (599), (603), (611—613), (617—618), (624—625), (629), (633), 634—648, (649—650), (660), 662—663, (669—671), (674), (681), (689), (697), 698—709, (710—711), (721), 722—740, (741—742), (744—745), (747—754), (757), (765), (774—775), (785), 786—788, 1019; Augustus VII, (990); Cesar VII, (134), (142), (148), (150—151), (168—169), (179), (181—183), 185, 187, 190—192, 194, 198, 200—206, (208—210), (212), (223—225), 227, (238—239), (246), (1023), (1026), (1035), (1040), (1042), (1045—1046), (1058—1059), (1067—1069), (1076), (1079—1082); César VII, (600), (608), (615), (617—618), (624—625), (629), (632—633), 635, 638—641, 643, 645—648, (650—651), (660—661), (670), (672), (674), (676), (697), 700, 704, 706—708, (711—712), (719), 727, 730, 732—733, 735—739, (747), (773—774), (776), (783—784); Cesar August VII, 192, (244); Cezar VII, (986), (1017); Octave VII, (649—650), (676); Octaviu VII, (209), (223), (240), (246), (986), (1039); Octaviu Cesar VII, (164), (208), (246), (1031)
Auguste vezi August Octaviu Cesar
Augustus vezi August Octaviu Cesar
Autre (Un ~) vezi Precupeţi (Trei ~)
Aval VI, (1131)
Avdela vezi Avdelas, Iani
Avdela, Iani vezi Avdelas, Iani
Avdelas, Iani VI, (444), (940); Avdela VI, 489; Iani Avdela VI, (451); Grecu VI, 977—978; Grecul VI, (940); Iani VI, (444), (452), 460—464, (468—469), 470—480, (481), (483—486), 487—495, 497—508, (510), (512), 514—517, (943), (945), 949, 952—953, 955—967, 969—972, 977—981; Ianiche VI, 966
Avrămică VI, (339), (882); Solomonică VI, (882)

B

Babebibobufte VII, (587)
Bairactarul vezi Ahmed Bairactarul
Balaban V, (332)
Balamucea-Percea VII, (587)
Balaşa 1 VII, (297)
Balaşa 2 VII, (273), (279), (292)
Balaur vezi Balaur, Safir
Balaur Safir VI, (256—257), 262, 267, (831); Balaur VI, (258), 263—264, 278; Safir VI, (258—259), 260—264, 267—273, 275—276, 278—279, 831—832
Balduin VII, (585)
Bamboo (King ~) vezi Papură-împărat
Bancescu VI, (224)
Bancherul V, 673—674, 949
Barabulă V, (67), (874)
Barbu vezi Barbu Lăutaru(l)
Barbu cel bătrîn vezi Barbu Lăutaru(l)
Barbu Lăutariu(l) vezi Barbu Lăutaru(l)
Barbu Lăutaru(l) V, (15), (33), (95), (871), 882, 884; VII,

BIBLIOTECA — CENTRALĂ — UNIVERSITARĂ CLUJ-NAPOCA

(349); Barbu V, 95—100, 388, (442), 881—885; Barbu cel bătrîn V, 95; Barbu Lăutariu(l) V, 95, (880—881); VI, (285); Barbul VI, (16)
Barbul vezi Barbu Lăutaru(l)
Barbuşcă — Moară de vînt VII, (587)
Barnov vezi Harnov
Le baron vezi Graenzfeld (de ~)
Barrus VII, (127), 170—172, (174), (204), 214—218, (599), 626—627, (628), 653—656, (741), (745), (751—752), (1014), (1022), (1049), 1050—1052, (1056), (1061), 1062—1064, 1069—1071, 1075, 1077—1078
Barza VII, (807)
Barză vezi Barză, Ion
Barză, Ion V, (630); Barză V, (631), 633, 648—649, (652), 657—658, (674), 678—684, 695, 698, 948, (949), 950; Feciorul V, 673; Stan V, 657
Basarab, Matei VII, (583)
Băiet de ţăran (Un ~) V, (480), (927)
Bălaşa V, (796—798), 799—808, (810), 817—823, 825—832, 979—980
Bărbaţii vezi Patriciani; Ţărani
Bătrînul vezi Român bătrîn (Un~)
Becri vezi Becri-Mustafa
Becri-Mustafa VII, (583), (1139); Becri VII, (583)
Belea (popa ~) vezi Pepelea
Bercu VII, (376), (478)
Béreznine VII, (417), (419), (434), (436); Le prince VII, 422—428, (438—439), (452), (454), 455—467, (468), 469—472, 475—581, 1102—1103
Bibi vezi Ischiuzarliu, Tachi; Rufineasca, Enăchiţa
Birman vezi Birman, Franţ
Birman, Franţ V, (288), (909); Birman V, 292; Franţ V, 291—293, (298—303), 304—305, 308—311, (313), 317—321, (908), 910—911, (912); Frănţişor V, 293, 910
Bîrzoaia vezi Bîrzoi, Chiriţa
Bîrzoaia, Chiriţoaia vezi Bîrzoi, Chiriţa
Bîrzoaie, Chiriţa vezi Bîrzoi, Chiriţa
Bîrzoi vezi Bîrzoi, Grigori
Bîrzoi, Chiriţa V, 120, 424, 470; Bîrzoaia V, 436—437, 447; Chiriţoaia Bîrzoaia V, 454; Chiriţa Bîrzoaie VII, 337, 341; Chiriţa V, (15), (28), (33), (36), 87—93, (345—347), 348—353, 357—378, (380), 384—387, 389—392, (397), 399—403, 405—409, (411—413), 414—428, 431—432, (433—434), 435—449, (450), 453—456, 465—478, (842), (879), 880, (917—922), 923—925; VI, (815), (824); VII, (329), (331), (333), 337—343, (344), 345—350, (1085—1087), 1088—1089; Chiriţoaia V, 437—438, 447, 449, 475; Chiriţuşca V, (406); VII, 342, 345; Criţa V, 348—349, (923); Chiriţa Surdulea V, 348
Bîrzoi, Grigori V, (346), (349), (358), (374), (382), 406, (412), (425), (474), (917); VII, (331); Bîrzoi V, (89), 406—409, (419), 441—445, 455—456, 462—467, 469—471, (474), 475—476, (924—925); VII, 340—342, 345, 348—349; Un glas de la galerie V, 88; Glasul de la galerie V, 90, 92—93; Grigori V, 476
Bîrzoii V, (451)
Black VII, (445), (448)
Boier (Un ~) vezi Boieri
Boier bătrîn (Un ~) V, 399
Boieri VI, (323), (612), (665), (686), (747), (749), (753), (774), (874), (1105), (1118), (1189), (1214); Altul VI, 687—688, 1119; Un boier VI, 687, 695; Boieri divanişti VI, (393), (926); Boierii VI, (656—657), 666, (669), 688—690, 692, (694—695), 697, (751), (754), 778, 879, 927, (1099), (1105), (1119—1122), 1216
Boieri divanişti vezi Boieri
Boierii vezi Boieri
Boierul vezi Iaurtescu
Bombeanu V, (630), (639), 640—642, (652), (656), (677), (681), 695—696, 698—699, 948, 950
Bondicescu vezi Bondici
Bondici V, (346), 354—359, (360), (363), 378—387, (397), (399), 401—407, (409), (917), 920, 923—924; Bondicescu V, 356, 358, (362), (372), (374), (400); Crastaveţovici V, 354—355
Boscu vezi Ghiţă
Bostan vezi Arifta, Vasilachi
Bostanus Coctus V, (604)
Bostănescu V, (68)
Brême, Armand de VII, (417), 441, 462; Armand VII, 441—451, (458), 460—463, 468—474, (475), 477—480
Brennus vezi Gallus
Breslaşi VI, (747), (1189)
Brididi V, (92)
Brînzoi, Gurluiţă vezi Guliţă
Brustur V, (371—372), (374), (406—407), (418), (470); VII, (590—591), (593), (1147)
Brusturoviţi VI, (168), (173)
Bucatarul vezi Bucatar (Un ~)
Bucatar (Un ~) VI, (198); Bucatarul VI, 229—230, (236), 237, 830; Bucătarul VI, (827)
Bucătarul vezi Bucatar (Un ~)
Bufte V, (67), (874); Cardaş V, 874
Buftea, Ion V, 749—750; Ion V, (726), (732), 733, (743), 749—750, (751—752), 756, (759), 977
Buimăcilă, Toader V, (596); Toadir Buimăcilă V, (597); Teodor, V, 604—605, 612; Toader V, (597—598), 599—606, 608—609, 611—614, 616—617, 624, (625), 626—627, 934—943, 946—947; Toadir V, 600—601, 603, 609, 613—614, 616, (622), 624—625, 940; Toderel V, 938; Todirel V, 602, 935; Todirică V, 609, 612—613, 935
Buimăcilă, Toadir vezi Buimăcilă, Toader
Bujor V, (190), 199—202, (203), (206), 210—215, 217—221, (898—902); Bujoraş V, 215, 902
Bujoraş vezi Bujor
Burduzan V, (330)
Bursuflescu vezi Bursuflescu, Anastasi
Bursuflescu, Anastasi V, 227; Bursuflescu V, (107), 112, (226),

227—231, (232), (235—236), 237—249, (251), 252—260, 887, 903—904; Nastasachi Bursuflescu V, 252; Nastasi Bursuflescu V, (236), 237; Nastasachi V, 251, 253, 256, 260
Bursuflescu, Nastasachi vezi Bursuflescu, Anastasi
Bursuflescu, Nastasi vezi Bursuflescu, Anastasi
Burtăverdescu V, (125)
Buzunărescu V, (120); VI, (542)

C

Caius-Trebonius-Vespasianus vezi Caius-Trebonius-Vespasianus-Neron-Caracala
Caius-Trebonius-Vespasianus-Neron-Caracala V, (116); Caius-Trebonius-Vespasianus V, (888); Maximus-Trebonius-Pompilius V, (888)
Calcănstrachini, Despa VII, 334; Cioacla VII, 336; Despa VII, (331), 333—336, 338, (343), 344
Caliopa vezi Caliopi
Caliopi V, (796), (799—800), (802), 812—823, 826—829, 831—832, 980; Caliopa V, 980
Calipsica vezi Florica [1]
Calipsița V, (88), (346—347), (349), (351), 353, (357—360), (363—364), (369), 377—378, (381), 383—384, (389), 390—392, (399), (401—402), 403, (405), 408, (409), (418), (470), (918); Lăpșița V, (349)
Camehameha V, (127)
Capul lictorilor vezi Mănîncă-foc
Cardaș vezi Bufte
Carmen vezi Carmina
Carmina VI, (612), (623—624), (640), (668), (671), 708—713, (717), 718—723, (724), 725—728, (736), (755), 756—759, 765—769, (770—771), (1046—1047), (1049), 1055—1064, (1065), (1079—1081), (1087), (1089), (1093), (1105—1106), (1109—1110), 1129—1145, (1149—1150), (1153), (1157), 1158—1171, (1172), 1173—1179, (1184—1186), 1193, (1194), 1195—1197, 1200—1211, (1212—1213); Carmen VI, (715); Contesa VI, 1168; Diana VI, (1089), (1093), (1105), (1109—1110)
Cartofilus Cesarus Craescus V, (604)
Cati VI, (92), 98—101, 103—104, (107), 108—110, (111), 112—114, (117—119), 120, (121—122), (128), (133), 812
Catinca VII, (1154), (1157)
Catrina [1] VI, (444—445), 447—453, 459—460, 463, (464), 465, (468), 476, (477), 480, (481—482), (485), 486—487, (489), (500), 512—513, (514—517), (943), (945), 946, 948—949, (953), 954—955, 958, (967), 968—971, (975), 976—977, 979—980; Catrinuța VI, 460, 463, 969
Catrina [2] V, (596), 598—599, (620), 621, 623—624, 934, (945)
Catrina [3] VII, 499, (1109), (1119), (1121)
Catrinuța vezi Catrina [1]
Cavaleri V, (677); VI, (520), (997); Cavalerii V, 672, 674, 949; VI, (1005)
Cavalerii vezi Cavaleri
Călugări VI, (612)
Căpitan de lefecii (Un ~) vezi Căpitan de seimeni (Un ~)
Căpitan de seimeni (Un ~) VI, (663), (1089), (1103); Un căpitan de lefecii VI, (1103); Căpitanul VI, 663—664
Căpitani VI, (774), (1214)
Căpitanul vezi Căpitan de seimeni (Un ~)
Cebal VII, (17), 56—57, (68), 69—70, 84, (884—885), 911, (918), 919, (930)
Ceielalți vezi Prietini a lui Leonil
Cerbescu vezi Rufinescu, Enache
Cernelescu(l) vezi Cernelescu, Neculai
Cernelescu, Neculai VII, (295), (304), 322; Cernelescu VII, (304), 305—314, (317—319), 320—326, (1084); Cernelescul VII, 326; Neculai VII, 305—306, 308
Cesar vezi August Octaviu Cesar
César vezi August Octaviu Cesar
Cesar August vezi August Octaviu Cesar
Cezar vezi August Octaviu Cesar
Chiosa [1] VII, (590), (1147)
Chiosa [2] V, (66)
Chirculici V, (464—465)
Chiriac V, (770)
Chiriacos V, (328)
Chirilă [1] V, (630), 662—664, (665), 676—677
Chirilă [2] VI, (46)
Chirița vezi Bîrzoi, Chirița; Dochița
Chirițoaia vezi Bîrzoi, Chirița
Chirițușca vezi Bîrzoi, Chirița
Chiulafoglu vezi Kiulafoglu, Agamemnon
Chiulafoglu, Agamemnon vezi Kiulafoglu, Agamemnon
Chloe VII, (127), (171), 172—173, (206), (212), 213—214, (215), 218, (876), (1022), (1050), 1052, (1061), (1066), 1068—1069, (1070), (1075), (1077—1078); Chloé VII, (599), (627), (648), (652), (710), (714), (741), (751), (774), (778)
Chloé vezi Chloe
Cho(eu)r vezi Cor
Chor vezi Kor
Cibotarul vezi Kaiserlik, Șnițel von ~
Cioacla vezi Calcănstrachini, Despa
Ciobotarul vezi Kaiserlik, Șnițel von ~
Cioclu vezi Tănase (pitar ~)
Ciubăr vezi Ciubăr-vodă
Ciubăr-vodă V, (16); VI, (612), (620), (625), (628), (635), 649—651, 669, 701, 707, (736), 737, (747), (753), 754, (774), 775, (767), (808), (1039—1040), (1050), (1065), (1072), (1079—1080), (1082—1083), (1089—1090), (1097), (1101), 1106, (1126), 1184, (1190—1191), 1192, (1214), 1215; Ciubăr VI, (626), 649—656, (657), (666), 669—670, 701—708, 737—739, 754,

776—778, (779), (1077), (1083—1084), (1086), (1090), 1097—1098, 1100, (1101), 1106—1107, 1126—1129, 1184, 1186, (1191), 1192—1193, 1216—1218, (1219)
Ci(u)botar neamț (Un ~) vezi Kaiserlik, Șnițel von ~
Ciupici vezi Ciupici, Stanciu
Ciupici, Stanciu V, 741, 743; Ciupici V, (726), 730—732, 740—757, 759—760, 977
Ciupilă V, (526)
Circei vezi Circei, Nastasi
Circei, Nastasi VII, (295), 298; Circei VII, (297), 298—303, 315—317, 324—326, (1084); Circel VII, 302; Nastasi VII, 326
Circel vezi Circei, Nastasi
Circioc vezi Circioc, Timotti
Circioc, Timofti V, 543, 556; Circioc V, (62), (480), (537), 538—541, 543—544, 546, 555—556, (926—928), (930)
Cirtescu VII, (586)
Clara VII, (295), 297—305, (308), 311—313, 315—317, 324—326, (1084); Clărița VII, 299—301, 325
Clărița vezi Clara
Clevetici vezi Clevetici, Chichiță
Clevetici, Chichiță VI, 546; Clevetici V, (36), 59—63, (66), (608), (872), 873—874; VI, (520), 523—525, 528—530, (537), 540—549, (550—551), 568—570, 581, (582—583), 584, 586—588, 602—608, (982), (985), (987—988), (990—991), (994), (997), 998—1002, (1005), 1006—1012, 1017—1018, 1023—1025, 1030—1032; Gogoșeri VI, 1017; Gogoșescu VI, 568, 1017, Gogoșilă VI, 569, 1018
Clevetiu vezi Clevetius
Clevetius VII, (127), 166—174, 204, 212, 214, 216—217, 219—220, (599), (622), 623—625, 627—628, 652—658, (714), 715, (741), (745), (751—752), (778), 779. 1040, 1045—1049, (1050), 1052, (1056), (1060—1061), 1068—1070, (1075), 1076; Clevetiu VII, 167, 217, 1046; Clevețiu VII, (1071)
Clevețiu vezi Clevetius
Clients VII, 697—698, 724, (750); Les clients VII, (646), (708)
Les clients vezi Clients
Cloanța vezi Stana (Baba ~)
Cloas VII, (1016), (1022), (1026—1027), 1028—1031, 1042, (1052), 1053
Clocroclotroni vezi Colocotroni
Cociurlă V, (371—372), (374), (406—407), (418); VII, (590—591), (593), (1147)
Cocus Imperator vezi Dămian, Iorgu
Cocus Mocus vezi Dămian, Iorgu
Coerax VII, (17), (56), 57—59, (69), (884—885), (910), 911—912, (913); Thracus VII, (884—885), (910), 911—913
Coerax vezi Hebro
Cofetaki vezi Zaharaki
Cofetar grec (Un ~) vezi Zaharaki
Cofetarul vezi Zaharaki
Colivescu V, (762), 768—775, (778), 779—781, (786), 787—794, 979
Colocotroni VI, (829); Clocroclotroni VI, (829)
Comana VII, (585)
Comisar (Un ~) vezi Comisari
Comisar de poliție (Un ~) V, 79; VI, (520), (997), 1033; Comisariul V, 85, 879; Comisarul V, 79, 879; VI, 609, 1033
Comisari VI, (47), (54), (132), (395), (813), (926); Un comisar VI, (92); VII, (257), (331), (341); Doi comisari VI, (47), (301); Trei comisari VI, (123); Un comisari VII, 288; Comisarii VI, (48—49), 124, (132—133), (395), (926); Comisariul VII, 288—292; Comisarul VII, 288, 342, 346, 348—349, (1083); Slujitori VI, (926); Slujitorii VI, (926); Doi subcomisari VI, (394), (864)
Comisari (Doi ~) vezi Comisari
Comisari (Trei ~) vezi Comisari
Comisari (Un ~) vezi Comisari
Comisarii vezi Comisari
Comisar(i)ul vezi Comisar de poliție (Un ~); Comisari
Le comte vezi Irmont (d'~)
La comtesse vezi Irmont, Alice d'
Consomatori VII, (288)
Constandin[1] VI, (26—27), 793; Alt prieten VI, (26—27)
Constandin[2] VI, 229; Un vatav VI, (198); Vatavul VI, 229, 236, 830
Constandin vezi Arbure, Costandin; Costantin Păscariu
Contesa vezi Carmina; Luța; Pupăzamberg, Irina de
Conțu VI, (38)
Copilandru (Un ~) VI, (400), (936); Copilandrul VI, (408), 409, (936)
Copilandrul vezi Copilandru (Un ~)
Cor V, 191—192, 196, 432, 435, 896—897; VII, 333, 335, 337, 339, 341, 344—345, 349—350, 487—488, 493, 495, 499, 514—515, 522—523, 527, 531, 564, 1089, (1119), 1120—1121, (1124), 1126—1128, (1130), 1131; Choeur VII, 707—708, 710, 712, 714, 716—718, 720—721, 738—740, 773—774, 776, 778, 780—782, 784—785, 791, 801, 816—817; Chor VII, 945; Cor final V, 224, 678; VI, 65, 800; Cor general V, 198, 202; Coru V, 898, 902; VI, 954, 980; VII, 1089; Corul V, 437—438, 472—473, 564, 634—635, (898); VII, 565—567, 569—570, 1125, (1134), 1135—1136; Corul final VII, 573; Hor VII, 963; Horul VII, (946)
Cor final vezi Cor
Cor general vezi Cor
Corbu vezi Corbu, Vasile
Corbu, Vasile V, 211—212; Corbu V, (190), 192—195, 198, (199), (208), 210—219, (220), 221—224, 896—898, 900—902
Corina VII, (127), (131—132), (134), 135—139, 144, 147, (148), 149—151, (155), (166—167), 174—176, (238), (240), (1003), (1016), (1019), (1024—1026), (1034), (1038), (1042), (1046), 1052, (1074), (1081); Corine VII, (601), (603), 604—607,

609—610, 612, (613), 614—615, (617), (623), 628—630, (670), (672), (681), (683), 684—688, 691, (692), (694), 695—696, (741—744), (746), (755), (757), (759), 760—764, 767, (768), (770), 771—773; Corinna VII, (986—987)
Corine vezi Corina
Corinna vezi Corina
Cortège vezi Cortej
Cortej VII, (564), (1134); Cortège VII, (816)
Coru(l) vezi Cor
Corul final vezi Cor
Costachi VII, (1154), 1155; Costică VII, (1158)
Costantin Păscariu V, (623); Constandin V, (942)
Costea [1] V, (108)
Costea [2] VI, (488), (941), (956)
Costică vezi Costachi
Coşcodan vezi Coşcodan, Ghiţă
Coşcodan, Ghiţă V, (630—631), (633), (656), (663), 674, 678, 948; Coşcodan V, (204), 642—653, 657—662, 664—675, 677—678, (679), (681), 682—698, 948—951; Ghiţă V, 647, 649, 657, 664, 666, 669—673, 675, (676), 678—679, (681), 683—685, 687, 694, 697, 948—950; Zarafopulos V, (638), (641), 695—696, (951); Zarafopulos Coşcodan V, 696, 698
Cotta VII, (127), 166—168, 171, 173, 204, 212—214, 219, 221, 225—226, 250—252, (599), (622), 623—624, 626, 628, 647, 652—653, 657—658, 661—662, 679—680, 715, 721, (741), (745), (751), (778), 779, 785, (1022), (1038), 1040, 1045—1049, (1050), 1051—1052, (1056), (1060—1061), 1069—1070, (1071), 1074, 1076—1077, 1079—1080, 1082
Coţcărescu V, (120)
Coţofană VII, (590), (1147)
Coţofană vezi Coţofănescu
Coţofanescu vezi Coţofănescu
Coţofănescu VII, (373), 375—381, 383, (384), 385—386, (394), 402—404, (405), 406—410, 1094—1098; Coţofană VII, 378, (405), 1097; Coţofanescu VII, 406
Courtisanes vezi Curtizane
Les courtisanes vezi Curtizane
Covrig (de ~) V, (750)
Crainic (Un ~) vezi Crainici (Doi ~)
Crainici (Doi ~) VII, (1109), (1119); Un crainic VII, 1120; Crainicul lui Papură VII, (485), (1110), (1118); Crainicul [lui Pîrlea-vodă] VII, 495, 1120
Crainicul vezi Stolnicul lui Lăcustă
Crainicul lui Papură vezi Crainici (Doi ~)
Crainicul [lui Pîrlea-vodă] vezi Crainici (Doi ~)
Craioveanu, Tachi V, (694)
Crastaveţovici vezi Bondici
Cremine V, (30), (83), (597), (600), (605), (876), (933—934), (936), (947); VI, (395)
Creţu vezi Creţul
Creţul VII, (590), 592—595, (1147), 1148—1149; Creţu VII, (591)

Crişu, Leonil VI, (99); Leonil VI, (92), (96), (99), (103—104), 108, (110), 115—117, 119—123, (125), 128, 131—133, (812)
Criţa vezi Bîrzoi, Chiriţa
Crivăţul VII, (485), 559—561, 564—567, (572), (1104), (1109—1110), (1118), 1130—1131, 1133—1136, (1137); Le Pole Nord VII, (802), (809); Le Vent VII, 801—808, 820; Le Vent du Nord VII, 801—802, 808, 815—818, 820
Croitor francez (Un ~) VI, (68), (986); Croitorul VI, 76—77, 81, 83—87, 804—807
Croitorul vezi Croitor francez (Un ~)
Cuculeţ V, (346), 362—363, (372), 379, 396—398, 400—405, (409), (434), (917)
Culucciu(l) vezi Păzitor de noapte (Un ~)
Curcan (Un ~) V, (412), (439—440), (461), (464), (476)
Curculets Istets VII, (587)
Curtizane VII, 224, 1076; Courtisanes VII, (746); Les courtisanes VII, 628, 654, 657, 660, 714—715, 719, (752), 778—779, 783; Curtizanele VII, 215, 219, 224, 1076; Toate VII, 1076
Curtizanele vezi Curtizane

D

Dafin vezi Afin
Dalbu VI, (266)
Dalbu vezi Dalbu, Leon
Dalbu, Leon VI, (256—257), 258, (831); Dalbu VI, (257), (265), (831); Leon VI, 258—264, (265), 266—270, 273—279, 831—832; Leonaş VI, 261—262
Dalbu, Ştefan VI, (256), (831); Ştefan VI, (260), (264), (266), (268), (274—275), 277—278, (279), 832
Dama vezi Damele curţii; Malacofna
Dama cochetă vezi Malacofna
Damă (O ~) V, 399
Damă (O ~) vezi Damele curţii
Dame V, (566), (572), 573, (574), 575, 578—580, 582, 586—587, 589—591; VI, (520), (997); Damele VI, 1005
Dame ale curţei VI, (664); Damele VI, (665), (669), (1104—1105); Jupînele VI, (1104—1105)
Damele vezi Dame; Dame ale curţei; Damele curţii
Damele curtei vezi Damele curţii
Damele curţii VII, 521; Dama VII, 522; O damă VII, 522, 1125; Damele VII, 521—522, (1124—1125); Damele curtei VII, (1124); Dames VII, (816)
Dames vezi Damele curţii
Damian vezi Damian, Enachi
Damian, Enachi VI, (14—15), 18, (789); Damian VI, (14), 15—28, 30—32, 46—49, 54—64, (789), 791—795, 797—800; Enachi Dămian VI, (41), (791), (796), (801); Enachi (şi Enaki) VI, 16, 19, 21—24, 32, (41), 55, 57, 59—60, 63—64

Darabanovici, Ivan ~ Ibrailof vezi Stacanovici, Ivan ~ Ibrailof
Dava VII, (127), 229—231, (599), 664—665, (741), (753), (1022—1023), 1080
Davus vezi Gallus
Dămian vezi Dămian, Iorgu
Dămian, Enachi vezi Damian, Enachi
Dămian, Iorgu VI, 50, 795; Cocus Imperator VI, 800; Cocus Mocus VI, 53, (54), 57, 61—62; Dămian VI, 37, 48, (54), 791—793, 795, 797, 800, (801); Georges VI, 25—26, 29—30, 32, 34—35; Gugulea VI, (16), 24, (54); Iorgu V, (24), (306), (837—838); VI, (13—17), (19), (21), (23), 24—27, (28), 29—38, 41—48, 50—53, (54), 57—64, (783—784), (786), (789), (791), 792—800, (991); Iorgușor VI, 25; Jorj VI, 794; Mocus VI, 63, 800; Rosmarinopolus VI, 796; de Rosmarinopulos VI, (40—41), 796; Rosmarinovici VI, 47—49, (54); de Rosmarinovici VI, 37; de Rosmarinoviți VI, 42; Rozmarinovici VI, 796
Dănilă VI, 596; Doctorul VI, (520), 522—523, 527—532, 539, 560—561, 563—564, 581, (582—583), 584—588, 595—597, 599, 606—609, 998, 1001—1003, 1006, 1013—1016, (1023), 1024—1026, 1028, 1031—1032; Doftorul VI, (598), 599, (600), (608), (985), 1013, (1029); Leandru VI, (997), 998, 1001—1002, 1013, 1024, 1028
Despa vezi Calcănstrachini, Despa
Despea V, (107—108), (111)
Despot vezi Despot-Eraclid
Despot-Bazilic vezi Despot-Eraclid
Despot-Eraclid VI, (612), (614), 655, 667, (1071), (1078), (1089), 1099; Despot VI, (621—628), 637—643, 652—657, (659—666), 667—668, (669), 670—674, (675—677), 678—686, (687—688), (690), 692—693, (694) 695—717, (720), 721—723, (724—726), 727—729, (730—731), 732—743, (745—748), 749—755, (756—758), 759—778, (1037), (1040), (1046—1048), (1050), (1060—1061), (1064—1068), (1072—1074), (1077—1078), 1079—1080, (1081—1084), (1086), 1087, (1088—1089), (1092), 1093—1094, 1097—1100, (1101—1102), (1104), 1105—1111, 1113—1118, (1119), 1120—1123, (1124), 1125—1136, (1139—1140), (1143), 1144—1158, (1163—1164), 1165—1168, (1169), 1170, (1171—1175), 1176—1193, 1197—1205, (1206—1207), 1208—1218, (1219); VII, (875), (878), (1014), (1140); Despot-Bazilic VI, 1100; Despot-Heraclid VI, (1046); Despot-vodă VI, (611), (623), (633), 696, (1051), 1089); Despot-vodă Eraclidul VI, (627); Eraclid VI, 656, 1099—1100; Iacob Eraclid Despot VI, 1182; Heraclidis VI, 734, 1182

Despot-Heraclid vezi Despot-Eraclid
Despot-vodă vezi Despot-Eraclid
Despot-vodă Eraclidul vezi Despot-Eraclid
Diana vezi Carmina
Dibici vezi Zabalcanschi
Didică VII, (590); Nedelcu VII, (590), (1147)
Dimitrachi vezi Ghiftui, Dumitrachi
Directorul prefecturei VII, (1147)
Doamna vezi Ruxandra Doamna
Doamna Ruxandra vezi Ruxandra Doamna
Dochița V, (190), 191—195, 198, (199), 200—208, (209), 210, (218—219), 224, 896—900, (901); Chirița V, 899; Fronița V, 899; Hrisița V, 899; Locsița V, 204—205; Mândița V, 899; Pachița V, 204—205, 899; Prohirița V, 204; Tarsița V, 204—205; Zoița V, 205, 899
Doctorul VII, (353), 368
Doctorul vezi Dănilă; Leonard Doftorul vezi Dănilă
Domnica VII, (587), 588
Dorian vezi Dorian, Adelina
Dorian, Adelina VI, (256), (260), (262), (264); Adelina VI, (262—264), 265—270, (273), 274—279, (831), 832; Dorian VI, (264), 274, 277
Dorian, Nicu VI, (256); Nicu VI, 265—273, 278—279, (831), 832; Niculeț VI, 271; Nicușor VI, 267; Nicu Țifne VI, 265
Drac (Un ~) vezi Draci
Draci VI, (92), (118); Un drac VI, (92), 122; Dracul VI, 122
Dracul vezi Draci
Dragomanaki VII, (1156)
Le dragon vezi Zmeu
Dragon (Un ~) vezi Zmeu
Drojcar lipovan (Un ~) vezi Ivanușca
Droșcar lipovan (Un ~) vezi Ivanușca
Droșcarul vezi Ivanușca
Duducescu vezi Duducescu, Costică
Duducescu, Costică VI, (520), (997), (1012); Duducescu VI, (525), 526—527, (528), 529, (530), (537), (562), (572—575), 578—580, 583—584, 588, (589), (985), (987), (1001), 1002, (1005), (1019), 1021—1023, (1026)
Dulce vezi Limbă-Dulce
Duluță V, 72; Surugiul V, 71—77, (875), 876—879
Dumitrachi vezi Ghiftui, Dumitrachi
Dună V, (108)

E

Egor V, (480), 482—489, 511—512, 514—517, (518), (521), (527), 528—529, (535), 542—543, (557—558), 559, (560), 561—563, (926—927), 928—930; Egoraș V, 511, 515; Zahar Marojna V, 930; Zahar Marojnă V, 563
Egoraș vezi Egor
Ekrem Serdarul vezi Ahmed Bairactarul

Elena VI, (282), 299—300, 312—317, (320), 321—322, (324), 325, 327—328, 352—353, (354), 355—356, (357), 361—362, (369), 375, 378, 381—384, 387—390, 396, (835), (854), (856—857), 863, (864), 869—871, (872), 874, 876, 887—889, 892—894, (896), 902, 904—911, 914, 916—919, 921—924, (925), (927), (929); Elencuța VI, 907—909; Elenuța VI, (891), 906, 909, 911, (914), 916; Hélène VI, 905; Elena Hîrbozeanu VI, (836); Ilenuța VI, (292), 312, 869, (914), 918, (920); Lencuța VI, 893, 916; Lența VI, 312, (319—320), 321—322, 325, 327, (329), (347—351), 353, (354), 355—356, (358), 361—362, (365—366), 378, (380), 382, 384, (386), 387—390, 396, 870—871, (872), (886), 887—889, (890—891), 893—894, (904), 905, 908, 911, 914, (915), 916, 918—919, (920—921), (924—925), (927); Lențușoară VI, 382, 388, 390
Elencuța vezi Elena
Elenuța vezi Elena; Marghiolița[2]
Eliza VII, (586)
Emma VI, (180), 181, (818); Princesa VI, 181—195, (817), 822—823
Enachi (și Enaki) vezi Damian, Enachi
Enachița vezi Rufinescu, Enache
Enăchița vezi Rufineasca, Enăchița
Enăchiță vezi Rufinescu, Enache
Epistatul vezi Hăpcescu
Epistații V, (405), (409)
Eraclid vezi Despot-Eraclid
Eraclid, Iacob ~ Despot vezi Despot-Eraclid
Esclave (Un ~) vezi Sclavi
Esclaves vezi Sclavi
Evghenidi vezi Evghenidis, Todosia
Evghenidis VI, (282—283), (323), 324, 331—332, 334—338, 340—341, 343—344, (354), 358—361, (362), (365), (369), 375, 377—378, (392), 396, (856—857), 874, 877—881, 884, (890), (898); Evghenidi VI, (857), (859), 860—862, 874, 881—882, 884, (889), 890, (896), 899—900, 902, 912—913; Grégoire VI, 861
Evghenidis vezi Todosia

F

Falcă-bătută vezi Valentinată
Faraonescu vezi Faraonescu, Ghiță
Faraonescu, Ghiță VI, (576); Faraonescu VI, (576)
Farcaș VI, (400), (402—404), 405—406, (408), 412—413, (415), 416—420, (421), 422—427, (436), 441, (932—933), 936—937, (938)
Fargaci VI, (1137)
Farmaki VI, (488), (941)
Fată (O ~) vezi Fete
Fărocoastă VII, (587)
Făt-Frumos VII, (492), (512—513), (523), (1123)
Făurin, Ghiță V, (156), (163), (893), 894; Ghiță V, (164), 167—173, (174—175), 177—178, 181—188, 894—895
Fecior (Un ~) V, (288), (909); VI, (198), 216, 222, (228), (242), (253), (827—828); Feciorul V, 299—300, (910); VI, 199—200, 216—218, 222, (228), 243, (827—828)
Fecior (Un ~) vezi Gheorghe[3]; Gheorghi[3]; Glas[2] (Un ~); Fecior boieresc (Un ~); Servi; Slujitori
Fecior boieresc (Un ~) V, (346—347), (363), (918); Un fecior V, (395), (400), (402—403); Feciori V, (387), 388, (394); Feciorul V, (348), 350—354, (355), (360), 361, 367, 376, 378, 385, 923—924
Feciori vezi Fecior boieresc (Un ~)
Fecioru(l) vezi Barză, Ion; Fecior (Un ~); Fecior boieresc (Un ~); Gheorghe[3]; Gheorghi[3]; Glas[2] (Un ~); Servi
Fedeleș V, 527—528
La Fée vezi Rada (Baba ~)
La Fée du lac vezi Rada (Baba ~)
Felendreș V, (737)
Femei din Tomis vezi Femei sarmate (Cîteva ~)
Femei sarmate (Cîteva ~) VII, 229; Alta VII, 229; Femei din Tomis VII, (1023); O femeie VII, 229; Femeile VII, 231; Un femme VII, 664; Les femmes VII, 665; Femmes sarmates VII, (664), (753)
Femeie (O ~) vezi Femei sarmate (Cîteva ~); Țărani
Femeile vezi Femei sarmate (Cîteva ~); Țărance
Femme (Un ~) vezi Femei sarmate (Cîteva ~)
Les femmes vezi Femei sarmate (Cîteva ~); Țărance
Femmes sarmates vezi Femei sarmate (Cîteva ~)
Ferchezanca V, (418), (480), (495), 496—510, 512—520, 522—526, 542—543, (553), 554—557, 563, (926—927), 929—930; Ghiftuianca V, 504, 512
Ferchezanu V, (499—500), (508)
Feringhis VII, (583)
Fespezanca, vezi Fespezanca, Luxița
Fespezanca, Loxița vezi Fespezanca, Luxița
Fespezanca, Luxița V, (630), (646), (650), (670), 948; Fespezanca V, (631), 654—657, (671), (675), (677), 678, 684—689, (690), 691—693, 697—699, 948—950; VI, (833); Loxița Fespezanca V, 948; Loxița V, 949; Luxița V, 654—657, (671), (673), (677), (681), (683), 684, 686—687, (690), 691—692, (694—695), 697
Fespezanca, Tinca V, (677), (680)
Fete V, (190), 897; O fată V, 193; Fetele V, (192), 193—195, 198—199, 201, 203, 897—898; Țărance V, (896)
Fetele vezi Fete
Fetișoara vezi Fetița
Fetița V, 140; Fetișoara V, 142
Fevronia vezi Fevronia (Maica ~)
Fevronia (Maica ~) VI, (612), 675, 679, (698), 699, (1089)

(1124—1125); Fevronia VI, 679, (1065), (1113); Maica 675—680, 1112—1113
Ficior (Un ~) vezi Servi; Slujitori
Ficiorul vezi Slujitori
Fifiţa V, (373—374)
Fire (King ~) vezi Pîrlea-vodă
Firfirig VII, (587)
Flaimuc[1] V, (777)
Flaimuc[2] V, (49), (665)
Flaimuc[3] VI, (151—152), (163—164), (170), (172), (176); Flaimucoasa VI, (172), (177)
Flaimuc vezi Papă-Lapte, Timofti
Flaimucoasa vezi Flaimuc[3]
Flăcăi V, (190), 897; Flăcăii V, (192), 193—195, 198—199, (201), 203, 897
Flăcăiil vezi Flăcăi
Florica[1] V, (156—158), (162), 167—171, 173—177, 182—183, (186), 187, (893), 894—895, (923); Calipsica V, 167—168, 171; Pisica V, 167, 181, 177
Florica[2] V, (566), 571—573, (574), 576, 578—580, 583—586, (589), 591—592
Florica[3] V, (761—762), 763—771, (772—773), 774—789, (790—791), 792—794, (977—978), 979; Floricuţa V, 768
Floricuţa vezi Florica[3]
Florin V, (761—762), 763—769, (771), 772—774, (775), 776—787, (788—789), 790—794, (977), 978—979; Florinaş V, 777, 790, 792
Florinaş vezi Florin
Florineasca, Anica V, (156); Anica V, (157), 158—160, 163—173, 176—178, (179), 181—182, 184, (185), 186—188, (893), 894—895; Anicuţa V, (183)
Florinescu V, (165)
Flutur vezi Flutur, Agachi; Flutur (Hagi ~)
Flutur, Agachi V, (92), (629—632), 634, 637, 665, (948); Agachi V, 634—642, 646—649, 652—653, 657—667, 674—686, 689—699, 948—951; Flutur V, 678, 691; Mustafa-paşa V, 634—635, 641, 652, (755—756); Nasoian V, 647; von Vludur V, 636; Agachi Vlutur V, (632)
Flutur (Hagi ~) V, (480), 481—482, (484), 489—492, 495, 505—506, 509, 524, 539—540, (542), 562, (640), (926—927); Flutur V, 489—496, 505—510, 512—513, 518—520, 522—527, (537), 538—541, 543—548, (550), (552), 555, (556), (560—561), 562, 928—930, (931); Fluturaş V, 508
Fluturaş vezi Flutur (Hagi ~)
Flutureştii V, (642)
Francezi VI, (612)
Frangolea vezi Pepelea
Franţ[1] V, (264), (267), 268—273, 275—278, (904), 905—906
Franţ[2] V, (272—273), (305)
Franţ vezi Birman, Franţ; Macson, Franţ
Frănţişor vezi Birman, Franţ
Friţ V, (630), 631—634, 636—637, 639—640, 646, 948
Frizet V, (92)
Froniţa vezi Dochiţa
Frunză V, (324), 325—329, (330), (341), 343, 916—917
Fulga VII, (584)
Funcţionarul V, (132), 134, 141
Funduc, Stan VII, (373), (1094); Stan VII, 375—377, (378), 384, (397), 402, 404—405, 407—408, 410, (411), 1094, (1095—1096), 1097—1098; Stănică VII, 376; Zamalunga VII, 408, 410

G

Gafia VII, (373), 375—378, (380), 382—387, 393, 402, 404, (405—407), 408—411, 1094, (1096), (1098); Gafiţa VII, 404
Gafiţa vezi Gafia; Rosmarinovici, Gahiţa
Gahiţa vezi Rosmarinovici, Gahiţa
Gahizen vezi Rosmarinovici, Gahiţa
Gaitan vezi Gaitanis Loghiotatos
Gaitani V, (738)
Gaitanis vezi Gaitanis Loghiotatos
Gaitanis Loghiotatos V, (324); Gaitan V, 339, 341—342; Gaitanis V, (15), (27), (326), 327—333, 338—344, 916—917
Galiscus, Ionus vezi Galuscus Ionus
Gallus VII, (17), 20—27, 54—55, 63—68, (69), 70—71, 91—102, (113), (121), 122, (123), (841), 852—854, (856), (859—860), (867), (871), (874—876), (879), (884—886), 887—891, 907—910, 916—918, (919), 920, (944), 945—951, (952), 963, 965—966, (974); Brennus VII, (884); Davus VII, (884), 887—891, 907; Galus VII, 891
Galu VI, (400), 401—403, 406—407, 414—417, (421), 423, 426—427, 429, 936, (937)
Galus vezi Gallus
Galuscus V, (939)
Galuscus vezi Galuscus, Ionus
Galuscus, Ionus V, (596), (932), (934); Ionus Galiscus V, (934); Galuscus V, 603—612, 614—620, 624—628, (932—933), 935—941, 943—947; Găluşcă V, (601), 603—606, 608, 610—612, 627, 935—940, (942); Ion Găluşcă V, (600—601), (932—934); Ion Găluşcus V, (934); Ionus Găluşcus V, (934), 935; Ion V, (934)
Garofa VII, (257), 259—262, (263), (274), 275—277, 281—284, (1083)
Garofeasca, Tarsiţa V, (226—228); Tarsiţa V, (228), 235—242, (244), 251—260, 903—904
Gavriil(o) vezi Gavril[2]
Gavril[1] VI, (46)
Gavril[2] VI, (444), 447—449, (451), 458—460, 472—476, 478—479, 481—483, 495—498, (502), 504—509, (510), 515—516, (943), 945—946, 948, (953), 954—955, (956), 957—959,

(960—961), 962—967, (968), 971—975, (978), 979—981; Gavriil VI, 962, 967; Gavriilo VI, (961); Gavrilachi (şi Gavrilaki) VI, 475, 504—505, 962; Gavrilas VI, 473; Gavrilasi VI, 473—474, 504, 507, 962—963; Gavrilaso VI, 962—964; Gavrilă VI, 946, 958, 973; Gavrilo VI, 460, 476—477, 497, (502—503), 504, 506, 515, (960), 962, 967, 971; Gavriluca VI, 504; Gavriluţa VI, 475, 504

Gavril [3] VI, (306)

Gavrilachi (şi Gavrilaki) vezi Gavril [2]

Gavrilas(i) vezi Gavril [2]

Gavrilaso vezi Gavril [2]

Gavrilă vezi Gavril [2]

Gavrilo vezi Gavril [2]

Gavriluca vezi Gavril [2]

Gavriluţa vezi Gavril [2]

Gazi, Murad VII, (583), (1139); Sultanul VII, (583)

Gălușcă vezi Galuscus, Ionus

Gălușcă, Ion vezi Galuscus, Ionus

Gălușcus, Ion(us) vezi Galuscus, Ionus

Gărgăriţă vezi Guliţă

La Gelée Blanche vezi Promoroaca

Génie vezi Genii de iarnă

Le Génie vezi Genii de iarnă

Génie (Un autre ~) vezi Genii de iarnă

Génie (Le 1er ~) vezi Genii de iarnă

Génies vezi Genii de iarnă

Les Génies vezi Genii de iarnă

Génies (Un des ~) vezi Genii de iarnă

Génies de l'hiver vezi Genii de iarnă

Genii vezi Genii de iarnă

Genii de iarnă VII, 558—559; Génie VII, 803—804; Le Génie VII, 804; Un autre génie VII, 803; Le 1er génie VII, 803; Génies VII, (801), 802—803, (812), (816); Les Génies VII, 805; Un des génies VII, 803; Génies de l'hiver VII, (801), (811), (815); Genii VII, 559—560, (561—564), (572), (1104), 1131, (1133—1134), (1137); I Geniu VII, (1109), (1119); 2 Geniu VII, (1110), (1119); II Geniu VII, (1109), (1119); Al doilea geniu VII, (485); Alt geniu VII, 1130; Un geniu VII, (485), 559, (1110), (1119), 1130—1131; Geniul VII, 559—560, 1130—1131; Geniul I VII, 560; Geniul II VII, 560

Geniu (I ~ şi Un ~) vezi Genii de iarnă

Geniu (II ~ şi 2 ~) vezi Genii de iarnă

Geniu (Al doilea ~) vezi Genii de iarnă

Geniu (Alt ~) vezi Genii de iarnă

Geniul vezi Genii de iarnă

Geniul I vezi Genii de iarnă

Geniul II vezi Genii de iarnă

Georges vezi Dămian, Iorgu; Hîrzobeanu, Iorgu

Geta vezi Getta

Getta VII, (17), 19—31, (55), (59), 60—69, (70), 71, (87—88), 90—106, (108), 109—118, (119), (121), 122—123, (841—842), (847), 853—854, (856), (853—860), (873—876), (878—879), (882), 883, (884—885), 886—894, (907—908), 909—910, 914—919, (920), 928, (931—932), 933—934, 936, 939, (940), 943—949, (950), (952), 953, 955—961, 963, (964), 965—966, (969), 970, 973—975, 978, (989), (996); Geta VII, (834—836), (851), 854, (856), (871—872), (882), 975; Ghetta VII, (884), 886—887, 914—919, (920), 926, (931—932), 933, 935, 939, 943, 963

Gettor VII, (127), (230—231), 235—238, 240—241, 250, (599), (664), 669—670, 672, (679), (741), (754—755), (1019), (1022), 1081—1082

Gheorghe [1] VI, (520); Gheorghî VI, (997), (1024)

Gheorghe [2] V, 267; Un fecior V, 267, (905), (907); Feciorul V, 271, (905), (907); Un lacheu V, 264; Lacheul V, (265), (267), (269), 285, (905), (907)

Gheorghe [3] VI, (444—445), (497—499); Gheorghi VI, (487—488), (497—500), (508), (516), (959)

Gheorghe vezi Gheorghe a Saftei

Gheorghe a Saftei V, (596), 607, (934); Gheorghe V, 607, 617—619, 623, 946; Gheorghi V, 607, 617—619, 623, (937), 941—945; Gheorghi a Saftei V, (937), 944

Gheorghi [1] VI, (15)

Gheorghi [2] V, 378

Gheorghi [3] VI, (82); Un fecior VI, (68), (803); Feciorul VI, (83); Sluga VI, (806); O slugă VI, (82)

Gheorghi vezi Gheorghe [1]; Gheorghe [3]; Gheorghe a Saftei

Gheorghi a Saftei vezi Gheorghe a Saftei

Ghetta vezi Getta

Gheţu VI, (400), 401—402, (403), (406), 414, (415), 416, (423), 424, (440), 936—937

Ghiftui vezi Ghiftui, Dumitrach

Ghiftui, D. vezi Ghiftui, Dumitrachi

Ghiftui, Dimitrachi vezi Ghiftui, Dumitrachi

Ghiftui, Dimitrie vezi Ghiftui, Dumitrachi

Ghiftui, Dumitrachi V, 483, 537, 540; Dimitrachi V, (487); Dumitrachi V, (487), 499, 513, (528), 540, 555, 560—561; Ghiftui V, 481—482, 484, (487), (489), 490—504, (505), (508—510), (512), 513—517, (518), 519, (523—524), (526), 530—542, 547—564, (926—927), 928—931; VI, (199); D. Ghiftui V, 480; Dimitrachi Ghiftui V, (927); Dimitrie Ghiftui V, 539—540; Horăilă V, 513; Stan V, (521—522), (529), 531, 533, 535, 539, 547—548, 552; Stănică V, 534—535, 550—551, 553, 563

Ghiftuianca vezi Ferchezanca

Ghildiririm Kleaf-kleaf vezi Schwabe, Kleine

Ghimpescu VII, (586)

Ghingos vezi Gîngu

Ghiță VI, (256), 257—259, (260), 262—265, 270—274, (278), 279, 831—832; Boscu VI, 258
Ghiță vezi Coșcodan, Ghiță; Făurin, Ghiță
Gion vezi Ion [4]
Gîlceveanu VII, (586)
Gînganu VII, (257), (267), (269), (1083—1084); Slugeriu VII, 284; Slugerul VII, 262—264, 283—284, 291
Gîngu VI, (14), 21—28, (31), 32, (49), 54, 56—57, 59, 63—64, (791), 792—793, (794), 795, 798, 800, (801); Ghingos VI, 56, 798; Gîngul VI, 792; Slugeru VI, (792)
Gîngul vezi Gîngu
Gîscănescu, Nae vezi Gură-Cască
Glas [1] (Un ~) VI, 707; VII, (368); Glasul VI, 707; VII, 369
Glas [2] (Un ~) V, 95, 881; Fecioru V, 882; Un fecior V, 882
Glas de la galerie (Un ~) vezi Bîrzoi, Grigori
Glas din popor (Un ~) vezi Popor
Glasul vezi Glas [1] (Un ~); Zîna-Codrului
Glasul de la galerie vezi Bîrzoi, Grigori
Glasul Sînzianei vezi Zîna-Codrului
Glasuri vezi Popor
Glasuri de popor vezi Popor
Glasuri din grupe vezi Popor roman
Glasuri din popor vezi Popor; Popor roman
Glice vezi Glyce
Glodachi vezi Imergold, Buruh
Glutto VII, (17), (47), 48—55, (70), 71—79, 81, (87), (90), (102), 104, (122—123), (841), 852—853, 877—878, (883—886), 903—909, (910), 920—923, (924), 927, 931, (932), (936), 937—943, 952—953, (963), 964—965, 967, 970—973, 975—978
Glyce VII, (127), (171), 172, (206), (212), 214, 218, (1052), (1061), (1066), (1075); Glice VII, (1069); Glycé VII, (599), (627), (648), (652), 654, (714), (741), (751), (778)
Glycé vezi Glyce
Glykira VII, (1022), (1078—1079)
Gogoșeri vezi Clevetici, Chichiță
Gogoșescu vezi Clevetici, Chichiță
Gogoșilă vezi Clevetici, Chichiță
Gogu V, (110), (111), (113)
Goldim(m)er vezi Goldimer, Buiumes
Goldimer, Buiumes VII, 380; Goldimer VII, (373), 380—381, (383—384), (395), 399—402, (403), 408—409, 1097—1098; Goldimmer VII, (1094), 1095, (1097—1098)
Graecianus VII, (1050), (1060), 1070, 1077—1078, (1082)
Graenzfeld (de ~) VII, (417), (419), (434); Le baron VII, 428—433, (437—439), (452), (455), 456—481, 1102—1103
Gramaticul vezi Terbié
Graur V, (566), 568—572, 574—593, 931—932
Grecu vezi Avdelas, Iani
Grecul V, (132), 134—135, 141; Aristidis Monastiropulos V, 135; Panaite V, 135
Grecul vezi Avdelas, Iani
Grégoire vezi Evghenidis
Grigori vezi Bîrzoi, Grigori; Pîlciu, Grigori
Grosu, Leiba V, (366), VI, (360)
Grozan VI, (305), (866)
Guerriers vezi Guerriers de Tomi
Les guerriers vezi Guerriers de Tomi
Guerriers de Tomi VII, 666; Guerriers VII, (741); Les guerriers VII, 666; Guerriers sarmates VII, (754)
Guerriers sarmates vezi Guerriers de Tomi
Gugulea vezi Damian, Iorgu; Guliță
Guguliță vezi Guliță
Guliță V, (88), (90—91), (346—347), (349), 351—355, 360—361, (363—364), 365, (366), 373—378, 385—386, (389), 390—396, (400), 403, (405), 406—407, (409), 412, (415), 416—417, 420—422, 424, (425), 426—427, (428), 429—431, (434), 435—436, (438), 439, (440), (444), (450—451), 452—460, 465—467, 470, (471), 472, (474), 475—477, (917), 920, 923—924, (925); VII, (338); Gărgăriță V, 452; Gugulea V, (406), 435, 452, 455; Guguliță V, 422, (432), 435; Gurluiță V, (414), 452; Gurluiță Brînzoi V, 349
Gură-Cască V, (33), (36), 123—128, (889), 890; Nae Gîscănescu V, 127; Macovei-cap-de-prost V, 126, 128; Ocupcic V, 126
Gurluiță vezi Guliță

H

Haimana vezi Spulberatu, Mihăluță
Hapcea, Nicu VI, (308—309)
Harnov VI, (612), (624), (643—644), 646—648, 665—666, 669—670, (686), 687—688, 692, 694—697, (734), (747), 748—750, (751), 754, 757—759, (1065), (1094—1095), 1096, 1105, (1106), (1118), 1119, (1120), 1121—1122, (1182), 1190, 1193, 1195; Barnov VI, (1089), (1094), 1095—1096, (1097), 1100, 1105, (1106), (1118), 1119, (1120), 1121—1122, (1182), (1189—1190), (1193), 1195—1196
Harță vezi Harță Răzășul
Harță, Răzășul V, (225—226), (228), 231, 237, (903); Harță V, (228), 229—235, 237, (238), 239—245, 247—251, (253), 254—260, 903; Hărțușor V, 243
Harță, Vasile V, (230)
Hațmațuchi V, (958)
Hațmațuchi vezi Pungescu
Hazliu(l) vezi Hazliul, Costică
Hazliul, Costică VII, (331); Hazliu VII, (331), (333), 334—336, 343, 345, 1088—1089; Hazliul VII, 344—345, 347, 349; Tachi Hazliul VII, 334; Mutunachi VII, 345, 347

Hazliul, Tachi vezi Hazliul, Costică
Hăpcescu V, 139; Epistatul V, (132), 138—139, 141
Hărţuşor vezi Harţă Răzăşul
Hebro VII, (17), (24—25), (56), (58), 59—63, 68—70, (92), (103—105), (841), (874), 883, (884—886), (889), (911), 912—915, 918—919, (946), (952), 971—973, 976, 978; Coerax VII, (884—885), (889), (911), 912, (913), 914—915, (916), 918—919, 937, 939, (940), 941, 943, (946), (952—953)
Hélène vezi Elena
Heraclidis vezi Despot-Eraclid
Heroel VI, (1138), (1148)
Herşcu vezi Herşcu Boccegiu(l)
Herşcu Boccegiu(l) V, (15), (28), (33), 51, (82), (871); Herşcu V, 51—57, (774), (776), 871—872; VI, (454), (457—458)
Hilariu vezi Hillarius
Hillar(iu) vezi Hillarius
Hillarius VII, (127), 129—135, 140, 142—144, (149—150), 151, 154—165, (166), (176), 180—181, (599), 600—603, 607, 609—610, (614), 615, 617—622, (623), (632), 681—683, 688—692, (695), 696—697, (741—745), (747), 757—759, 765—768, (771), 772—773, (1014), (1022), 1023, 1025, 1032—1033, 1038—1040, 1043, (1045), (1057—1059); Hilariu VII, 1034—1038, 1040; Hillar VII, 1023—1024, 1038—1039, 1042—1045; Hillariu VII, 132, 134, 143, 159, (1023), 1033, 1042—1044, (1046), (1056)
Hirsus VII, (78), (85—86), (931)
Histrioni VII, (151), (1026); Histrions VII, (599), (741), (744)
Histrions vezi Histrioni
Hîc vezi Hugues
Hîrca (Baba ~) V, (15), (387); VII, (349)
Hîrzobeanu vezi Hîrzobeanu, Iorgu
Hîrzobeanu, Elena vezi Elena
Hîrzobeanu, Iorgu VI, (285—286), (298), 368, 394, (835—836), (856—857), (886); Georges VI, 358, 393, 860, 890; Hîrzobeanu V, (67); VI, (282), 288—297, 301—304, 310—315, 324—327, 331—340, 343—348, 354—359, 362—370, (375), 378, 380—382, 384—394, 396, (833—834), (853—854), (856—858), 859—862, 864—865, 868—870, 874—885, (886), 888—892, (894), 895—896, (898), 902, 904, (913), 914, (915), 918—922, 924—927, (929); Hîrzobeanul VI, (861); Iorgo VI, (300), (912); Iorgu VI, (287), 289—290, 292—293, 302—303, 314—315, 318—319, 326, 340, 345—346, (350—351), 354, 356, 362, 365—369, 378, (379), 380—382, 384, 390—394, 859, 861, (867), (872), 874—875, 885, (886—888), 892, (908), (911—913), (915), 918—920, 924, (926), 927, (928); Iorguşor VI, 345, 348, 366—368, 387, 885, 895, 920; Iorguţ VI, 347, 885
Hîrzobeanul vezi Hîrzobeanu, Iorgu

Hommie (Un ~) vezi Popor roman
Horace vezi Horaţiu
Horaţiu VII, (17), (20—21), (23—24), (27), 28—47, (48—52), (54), (65), (71), (75—79), 80—81, 85—89, (90—98), (102), 105—111, (112), 114—123, (834—835), (841—842), (846), (852—854), 855—856, (859—860), (862), (868—869), (871), (873—875), 876—877, (878), 879, (881—882), (884—885), (891), 892—903, (904—905), (922—923), 924—929, 931—933, (934), 935—940, 942, (943), 944, (946), (949), 953—955, 957, (958), 959—966, 968—969, 972, (973—974), 975, 977—978, (1016—1018); Horace VII, (859—860)
Horăilă vezi Ghiftui, Dumitrachi
Hor(ul) vezi Cor
Horcea VII, (353), 356—367, 369—370, 1092
Hrisiţa vezi Dochiţa
Hristodulo (hagi ~) VI, (230), (237)
Hugues V, (630), (681), (685), (948); Hîc V, (633), (695)

I

Iablonovschi (şi **Iablonovski**) VI, (400), (405), 409—411, 427—429, (432), 438—440, (934), 938
Iani vezi Avdelas, Iani
Ianiche vezi Avdelas, Iani
Iarna VII, (485), (558—560), (564—566), (1104), (1109—1110), (1118)
Iaurtescu V, 137; Boierul V, (132), 137—138, 141, 891
Ibis VII, (127), 129—144, 149—151, 154—158, 165—166, (174—176), 180—185, (193), 194—197, (204), 206, (235), 236—240, (599), 600—610, 614—615, 617—618, 622—623, (629), (632), 633, 640—642, (646), 648, 669—672, 681—692, 695—697, 704—707, 732—736, (741—744), (746—747), (749), (751), (754—755), 757—768, 771—773, (986), (1003), (1009), (1016—1019), (1022), 1023—1024, (1025), 1026, 1032, 1040—1046, (1053), (1056—1057), 1058, (1059), 1060, (1074), 1081
Icosaridi(s) vezi Şafăr
Ieni VI, (16), (24), (46)
Iftimi[1] VI, (14), 16—17, (18), (21), 28, (31), 32, 791, 794—795; Iftimie VI, (791)
Iftimi[2] V, (111)
Iftimie vezi Iftimi[1]
Ilbrem Serdarul vezi Ahmed Bairactarul
Ileana V, (611), (622), (939), (945)
Ilenuţa V, (324), (329), (331—332), (334), 337—340, (343), 344, (915), 917
Ilenuţa vezi Elena
Iliaş VI, (612), 755—758, 775, 778, (1065), (1089), 1193—1195, (1196), (1214), 1215; Ilieş VI, (1215)
Ilieş vezi Iliaş
Ilieş-vodă vezi Rareş, Ilieş

Imergold vezi Imergold, Buruh
Imergold, Buruh VII, 393; Glodachi VII, 397; Imergold VII, (373), 380—381, 383—384, (389), 390—397, (398), 399—402, (403), (407), 408—411, 1097—1098; Immerglodaki VII, 1097; Immergold VII, (1094), 1095, (1096—1098)
Immerglodaki vezi Imergold, Buruh
Immergold vezi Imergold, Buruh
Invitaţi vezi Invitaţi la bal
Invitaţi la bal V, (654); VI, (282), (856—857); Invitaţi VI, (369), (896); Poftiţi la bal V, (630)
Ioan vezi Ion [6]
Ioana [1] V, (796), 797—800, 808—810, (828), 829, 979
Ioana [2] V, (111)
Ioana [3] V, (88), (90), (346), 364—365, 378, 386—387, 400; Ţiganca V, (347), 348, 351, 353, (354—355), (363), 364—366, 378, 386—387, (921), 923
Ioana vezi Ioana Ţiganca
Ioana Ţiganca V, (288); Ioana V, 289—290, 297, (304), 305, (309), 310, (312), (316—317), 318—319, (909), 910, (911—912)
Ion [1] VII, (260)
Ion [2] V, (360), 361, (363), (412), (415), 416, 423—425, (430), 431, (434—435), 438—439, (440), 441—443, (451), 452—453, (455), 460—462, 464, (468—469), 471, 477, (924—926)
Ion [3] VII, (284)
Ion [4] V, (480—481), 482—484, 488—489, 495—496, (926), 928, (929); Ivan V, 482—483, 489; Gion V, 483—484, (927—929)
Ion [5] V, (107)
Ion [6] VI, (444), (447), (449—450), 451—462, (463), 464, (465), 468, (471—475), 476—479, (481—483), (485—486), (489—490), (493), (496—497), (503—506), (511), (514—516), (940), (945), 946—949, 952—953, (954), (960), (962—964), (971—974), (978—980); Ioan VI, (956); Ionica VI, 464; Iono VI, (972)
Ion [7] VI, 53; Un ţăran VI, 53, 55, 63, 797
Ion vezi Buftea, Ion; Galuscus, Ionus; Tătărăşanu, Ion
Ion Păpuşăriul vezi Tătărăşanu, Ion
Ion Păpuşeriul vezi Tătărăşanu, Ion
Ionica vezi Ion [6]
Iono vezi Ion [6]
Iorgo vezi Hîrzobeanu, Iorgu
Iorgu vezi Dămian, Iorgu; Hîrzobeanu, Iorgu
Iorguşor vezi Dămian, Iorgu; Hîrzobeanu, Iorgu
Iorguţ vezi Hîrzobeanu, Iorgu
Irina vezi Pupăzamberg, Irina de
Irmont (d' ~) VII, (433); Le comte VII, (447)
Irmont, Alice d' VII, (417); Alice VII, 443, 446; La comtesse VII, 433—441, 443—456, (458), 461, (462), 463—472, 474—481, 1102—1103
Irod (Un ~) vezi Irozi
Irodul vezi Irozi
Irozi VI, (92), (119), (122), (128), (132—133); Un irod VI, (92), 119; Irodul VI, 119; Irozii VI, 119—121, (813); Prietenii lui Leonil VI, (119)
Irozii vezi Irozi
Ischiuzarliovici vezi Ischiuzarliu, Tachi
Ischiuzarliu vezi Ischiuzarliu, Tachi
Ischiuzarliu, Tachi VI, (520), 998, 1012; Bibi VI, 556; Ischiuzarliovici VI, 580; Ischiuzarliu VI, 523—525, 528, 530, (537), (543), 544—545, 555—558, (559), (569), 580, (583), 588, (606), (985), (987—988), 998—999, (1000), 1001, (1002), (1005), 1008—1009, (1014), (1018), (1022), (1026); Taki Ischiuzarliu VI, (997); Ischiuzarlovici VI, (559); Tachi VI, 544—545, 555—556, 588, (598), (601), (606), 998—1001, (1005), 1008—1009, 1012, (1014), (1022), 1023, (1026), 1031; Tăchiţă VI, 555—556
Ischiuzarlovici vezi Ischiuzarliu, Tachi
Ispravnicul V, (190), 201—207, (208), (210), 211—213, (219), 220—224, 899—902; VII, (590—591), (593), (595)
Iţic [1] VII, (576)
Iţic [2] VI, (14), (33—34), 37—38, 47—48, 50, (791), (795), 796, (986); Iţică VI, 38; Iţichi Zarafu V, (54); Iţicuţ VI, 38
Iţică vezi Iţic [2]
Iţichi Zarafu vezi Iţic [2]
Iţicuţ vezi Iţic [2]
Iulia VII, (127), 145—150, (151), (155), (157), (164), (175—176), 178—180, (181), 186—192, (195—196), (200), 201, (202), 203, (204), 205—211, 222—226, (227), 228, (238), 243—252, 782, 986, (987), (996), (1003—1005), (1013), (1016), 1017, (1018—1019), (1022), 1025—1026, (1031), (1042), (1052), 1055—1058, (1059), 1060, 1066, (1067), 1068—1069, 1074—1077, (1078), 1079, (1080), 1082; Julie VII, (603), 610—615, (617—618), (621), (629—630), 631—632, (633), 635—639, (641—642), 644—652, 658, 660—663, (670), (673), 674—680, (692), 693—697, 699—703, (705—706), (708), 709, 711—714, 718—723, (725), 726—731, (733—735), 738, (739), 740, (741), (743—744), (746—756), (768), 769—777, 781—787, (788)
Ivan vezi Ion [4]; Stacanovici, Ivan ~ Ibrailof
Ivanuşca VI, (88); Un drojcar lipovan VI, (986); Un droşcar lipovan VI, (68); Droşcarul VI, 81, 89, 805, 807

[Împricinat de la Moldova (Un ~] VII, 575—580, 1138—1139

Jandarm (Un ~) vezi Jandarmi; Vasile [1]

Jandarmi V, (190), 199, (210–213), (218), 220–221, (222), (412), (480), (558), (900–901); VI, (444), (517), (945), (978); Un jandarm V, 222, (596), (901), (934); Doi jandarmi VI, (516); Jandarmii V, 199, 201–203, (218–219), 220–221, (438), (440), 899, (900–901), (925); VI, (978), (980); Jandarmul V, 603, 609, 613–614, 626, 935, 938, 940, 947; Storoşul V, 935, 938, 940, 947

Jandarmi (Doi ~) vezi Jandarmi

Jandarmii vezi Jandarmi

Jandarmul vezi Jandarmi; Vasile [1]

Jăvrescu vezi Jăvrescu, Tachi

Jăvrescu, Tachi VI, (68), (71), 82, (803); Jăvrescu VI, (72), 82–89, (90), (803), 806–807; Tachi VI, 87, 89, (90)

Jeane VII, (585)

Jidan (Un ~) vezi Jidov (Un ~)

Jidov (Un ~) VI, (92), 122; Un jidan VI, 118; Jidovul VI, 122

Jidovul vezi Jidov (Un ~)

Jidovul zaraf vezi Zaraf jidov (Un ~)

Jolde VII, (584), (1140)

Jorj vezi Dămian, Iorgu

Juarez V, (116)

Julie vezi Iulia; Juliette

Juliette VII, (417), 419–442, 452–458, (467), 468, 470–471, 473–477, 479–481, (1099), 1103; Julie VII, 423

Jumătate VI, (612), (624), 633–636, (652–654), 657, 729–731, (771), 772, (1065), (1078), (1083), (1089), 1090–1092, (1097), 1180–1181, (1213), 1214

Jupînele vezi Dame ale curţei

Kaiserlik vezi Kaiserlik, Şniţel von

Kaiserlik Şniţel von VI, 77; Un cibotar neamţ VI, (68); Cibotarul VI, 77–78, 81, 83–85, 87, 805–807; Ciobotarul VI, 806–807; Un ciubotar neamţ VI, (986); Kaiserlik VI, 77–78; Şniţel VI, 77–78, 81

Kana, Leiba VI, (305), (332), (335), (338), (342), (349), (364), (865–866), (878), (881–882); Leiba VI, (878)

Kiulafoglu vezi Kiulafoglu, Agamemnon

Kiulafoglu, Agamemnon VI, (14), (34), 40, (795); Agamemnon VI, (34), 39–41, (46), 55, 60, 796, 798; Agămemn VI, 40; Agamemnon Chiulafoglu V, (24); VI, (791); Kiulafoglu (şi Chiulafoglu) VI, (14), (32–34), 39–45, 49, 55–57, 60–61, 63, (65), (788), (791), (795), 796–800, (801), (986)

Kor VI, (230), (237–238), (252); Chor V, (749)

Lachei (Doi ~) VI, (282), (285), (293), (857), (861); Lacheii VI, (861); Un lacheu VI, (324), (861), (875)

Lacheii vezi Lachei (Doi ~)

Lacheu (Un ~) vezi Gheorghe [2]; Lachei (Doi ~); Neculae

Lacheul vezi Gheorghe [2]

Lacusta vezi Lăcustă-vodă

Lacusta-voda vezi Lăcustă-vodă

Lanti VI, (829)

Le laquais vezi Louis

Laquais (Un ~) vezi Louis

Laski vezi Laski, Albert

Laski, Albert VI, (612), (1071), (1089); Laski VI, (612), 637–642, (671), (708–711), 712–717, 722–725, (726), 728, 732–733, (734), (736), (740–741), 755, (756), 759–760, 768–770, (1065), (1072), (1079), (1081), (1089), 1092–1094, (1110), (1128), (1131), (1134), 1135–1136, (1137), (1139), 1141–1158, 1163–1164, (1165–1168), 1169–1174, 1177, 1179, (1180), 1181–1182, (1184–1186), (1193), 1197–1198, 1206–1211, (1212)

Lată vezi Talpă-Lată, Timofti

Lăcustă vezi Lăcustă-vodă

Lăcustă-vodă VII, (485), (489), (493), 494, 496–498, (506), (514), (516), 520, 532, 541–542, (549), (560), 572, (1104), (1108–1109), (1118), 1120, (1136); Lacusta VII, (807), 809–819, 823–826; Lacusta-voda VII, (791); Lăcustă VII, 494–498, (516), 517–520, (528), 532–533, (534), 541–545, (548), 551–558, 561–567, 571–572, 1120–1121, 1123–1124, 1127–1131, (1133), 1134, (1135); King Locust VII, (791); Prince Sauterelle VII, (793)

Lăpşiţa vezi Calipsiţa

Lăpuşnean(u) vezi Lăpuşneanu, Alexandru

Lăpuşneanu, Alexandru VI, (612), 658, (1083), (1089); Alexandru VI, (701), (1089); Lăpuşnean VI, 689; Lăpuşneanu VI, (612), 658–670, (688), (729), (758), (1048), (1050), 1065–1068, (1072), (1079), (1083), 1101–1106, (1119), (1124), (1176–1177); VII, (1140); Lăpuşneanul VI, (638–639), (645), (647–648), (650), 658, 661–662, 664, 669, (670), (673), (686–687), (690), (692–693), (696), (700), (702–703) (706), (721–722), (724–727), (730), (732–733), (748), (759–760), (1040), (1086), (1093), (1095–1097), 1101–1104, 1106, (1119), (1127), (1146), (1151), (1155–1156), (1168), (1175–1179), (1197); A. Lăpuşneanul VI, 1101; Vodă Măcelarul VI, (1119)

Lăpuşneanul vezi Lăpuşneanu, Alexandru

Lăpuşneanul, A. vezi Lăpuşneanu, Alexandru

Lăutar (Un ~) vezi Lăutari

Lăutari V, (566), (592), (934); VI, (14), (92), (111), (282), (444),

(813), (856), (945); Un lăutar VI, (118—119); Lăutarii VI, (27—28), 111—112, (113), 129, (792—794), (812), (977); Muzicanți VI, (14); Muzicanții VI, (799); Orchestra VI, (135); Scripcari VI, (791); Scripcarii VI, (64), (793—794), (797), (800), (812)
Lăutarii vezi Lăutari
Leahul vezi Soldat polon (Un ~)
Leandru vezi Dănilă
Legman VI, (716), (1148)
Leiba [1] VII, (576)
Leiba [2] V, (55), (80), 82; VI, (115); Leibușor V, 82
Leiba vezi Kana, Leiba
Leiba Lipțcanul VI, (307)
Leibușor vezi Leiba [2]
Lencuța vezi Elena
Lența vezi Elena
Lențușoară vezi Elena
Leoaica vezi Rufineasca, Enăchița
Leoaica, Enăchița vezi Rufineasca, Enăchița
Leon vezi Dalbu, Leon; Leonard
Leonard VI, (180—181), 182, 195, (817—819); Doctorul VI, 182—195, 822—823; Leon VI, 822
Leonaș [1] V, (190), (194), 195—198, (199), (202), 207—210, 219—221, (222), 223, (224), 897—898, (899), 900—902
Leonaș [2] V, (412), (428), 432—438, 445—454, (455), 460—466, (467), 471—472, (473), 474—478, (924), 925—926; Leonel V, 450; Piciu bricicariul V, 462, 476
Leonaș vezi Dalbu, Leon
Leonel vezi Leon [2]
Leonescu V, (328)
Leonescu vezi Leonescu, Alecu; Leonescu, Ștefan
Leonescu, Alecu V, (324); Alecu V, 325—329, (330), 341—344, 916—917; Leonescu V, (915)
Leonescu, Ștefan VII, (590), (1147); Leonescu VII, (591), (595)
Leonida vezi Mustocsidis, Leonida
Leonida(s) vezi Zuliaridi, Leonidas
Leonil [1] VI, (224)
Leonil [2] V, (288), (294), 296—320, (908—909), 910—912; Leoniță V, (911)
Leonil [3] VII, (257), 259—270, 272, (273), 277, (281), 282, (283), 287—289, 291—292, (1083); Neonil VII, (1084)
Leonil vezi Crișu, Leonil
Leoniță vezi Leonil [2]
Lescu vezi Tribunescu, Stanciu
Leși VI, (612), (1089)
Leu vezi Rufinescu, Enache
Leu, Enăchiță vezi Rufinescu, Enache
Lică vezi Panglică, Lică
Lice vezi Lyce
Le licteur vezi Lictori
Licteur (Un ~) vezi Lictori
Licteurs vezi Lictori
Les licteurs vezi Lictori
Lictor (Un ~) vezi Lictori
Lictori VII, (128), (226—228), (1023), 1054, (1055), (1080); Le licteur VII, 631, 634; Un licteur VII, (599), 631, 633, (741); Licteurs VII, (599), (662—663), (721), (723), (741), (753), (785), (787); Les licteurs VII, (663), (723), (787); Un lictor VII, (127), (176), (1022), (1052), 1053—1054, 1056, (1059); Lictorii VII, (1052)
Lictorii vezi Lictori
Lictorul vezi Mănîncă-foc
Limbă vezi Limbă-Dulce
Limbă-Dulce VI, (612), (624), 633—636, 652—654, 657, 729—731, 771—773, (1046—1047), (1065), (1078), 1083, (1089), 1090—1092, 1097—1098, 1101, 1107—1109, 1122—1123, 1180—1181, 1213—1214; Dulce VI, 1090; Limbă VI, 1180—1181
Lina [1] VI, (180—182), (188—191), (194—195), (817), (822)
Lina [2] V, (726—727), 728—735, (737), 743, (744), 746—748, (749), 751, (752), 756, (757—759), 760, 977
Lipicescu vezi Lipicescu, Nastasachi
Lipicescu, Gheorghe vezi Lipicescu, Nastasachi
Lipicescu, Nastasachi VI, 305, 330, 394, 866, 877, 926; Lipicescu VI, (282—283), 285—291, 296—297, (298), 301, 303—312, 323—324, 326, 329—330, (331), 332—333, (336), 337—338, 344, 348—353, 356—357, (364—367), (369), 374, 376—377, (379—381), (384), (386—390), 391, (392), 393—395, (833—834), (836—837), (853—854), (856—857), 858—859, (861—862), 865—868, 874—875, 877—878, (880), 881—882, 884, 886—887, (888), 889, 898, 900, 903, (904), (912), (914—915), (919—924), 925—926, (928); Lipicescu Gheorghe VI, (835); Lipițesco VI, 287; Nastasachi (și Nastasaki) VI, 289, 303, 306, 308—311, (322), 323, 326, 332—333, (336), 337—338, 859, (862), 868, 875, 878, 882
Lipițesco vezi Lipicescu, Nastasachi
Locsița vezi Dochița
Locuacentus VII, (1036)
Locuitorii din Tomis vezi Popor sarmat
Locust (King ~) vezi Lăcustă-vodă
Louis VII, 441; Le laquais VII, 420—421, 440; Un laquais VII, (417), 420
Loxița vezi Fespezanca, Luxița; Luxița
Luluța V, (346), 367—370, 373—376, (387), 388—396, 403—404, (412), (415), (420), 426—437, (438—440), (444), 449—460, (462), (464—465), 466—467, 471—474, (475—476), 478, (918), 924—926; Luluțica V, 450
Luluță V, (303)
Luluțica vezi Luluța
Lunătescu vezi Lunătescu, Tachi
Lunătescu, Tachi V, (24); VI, (92), 93, 114, 134, (811—812); Lunătescu VI, 93—97, 100—103, 105—107, 111—115, (119), 120—121, 123—126, 131—135, (812—813); Tachi VI, 96—97, (98), 101—102, 113, 120, (130), 131, 134

Lunceanu V, (226—227), 235—236, 238, 244, 249, 259—260; Alecu V, (251)
Lungu vezi Lungul
Lungul VII, (590), 592—595, (1147), 1148—1149; Lungu VII, (591), 1148
Lupu, Vasili vezi Lupul, Vasili
Lupul Sasul VI, (1131)
Lupul, Vasili VII, (583); Vasili Lupu VII, (583)
Lurca V, 108, (110), 111, (113)
Luța VI, (282), (313), (854), (856), (869), (889), (1221); Contesa VI, 890, (891), (896—897), 898—900, 902, (903), 904, (905), 906, (907—908), (911), 914—918, (920), (925), 927, (928—929); Princesa VI, 358—362, (369), 372, 375, 378—384, 392—393, 392—393, 396, 890—891, (896—897), 898, (899), 900, (903), 914, 919—920, 925—927; Luța Protipendeasca VI, (857), (889)
Luzinski VI, (1131), (1138)
Luxița V, (726), 727—736, (737), 743—749, (750), 751—760, 977; Loxița V, 977
Luxița vezi Fespezanca, Luxița
Lyce VII, (1078); Lice VII, 1050

M

Macari V, (962)
Macedo VII, (639—640)
Macovay(e) vezi Macovei [1]
Macovei [1] VII, (485), (487), 488—490, 499—502, (521—522), 527—528, (534), (540—541), (1104), (1109—1110), (1118), 1119, 1121, 1126; Macovay VII, 792—796; Macovaye VII, (791)
Macovei [2] V, (710—711)
Macovei-cap-de-prost vezi Gură-Cască
Macson, Franț VII, 282, 285, (287); Franț VII, 282—292; Șonț VII, 283; Un tractirgiu neamț VII, (257); Tractirgiul VII, 282; Tractirgiul neamț VII, (1083)
Maica vezi Fevronia (Maica ~)
Maiorul vezi Stacanovici, Ivan ~ Ibrailof
Malacofna V, 136; Dama V, (132), 136—137, 141; Dama cochetă V, 141
Mama-Pădurei vezi Zîna-Codrului
Manasiu VII, (173)
Manolachi V, (796), (805—806), 807—810, (811), 812, (815—816), (828—829), (832)
Manole V, (796), (801), 805—808, 810—817, 819—827, 830—832, 980; Manoli V, 805—806, 810—812, 815, (818), 820—821, 827, 831—832, 980
Manoli VI, (210—211), (230), (235), (237—238), (252), (254)
Manoli vezi Manole
Marathonopulos, Iani VI, (305), (866); Maslinopulos VI, (866)
Marcianus VII, (127), 182—185, 193, (194), 633—634, 639—640, (647), (697), 698, 704, 708, 724, 731, (741), (748—749), (1050), 1059—1060
Marghioliță [1] V, (664—665)
Marghioliță [2] VI, (21—22), (25), (56), (64), (798); Elenuța VI, (54)
Marghioliță [3] VI, (92), (98—99), 109—110, (111), 112—113, (114), (117), 118, (119—122), (128), (133), 134, (135)
Marghioliță [4] V, (288), (290—292), 293—297, (299), 300, (301), 302, (303), 304—312, (313), (316—317), 318, 321, (908—909), 910—912; Mari V, (291); Mumuță V, 303
Marghioliță [5] VII, (304)
Marghiolu-Mane VII, (587)
Mari vezi Marghioliță [4]
Maria VII, (1193)
Marica V, (972)
Marica vezi Mărica
Marie VII, (585)
Marin vezi Marin Grădinarul
Marin Grădinarul V, (156); Marin V, 157—163, 165—168, 171, 173—183, (185—186), 187—188, (893), 894—895; Mărinaș V 174; Tălășman V, 171
Mariuca vezi Măriuca [4]
Mariuchi vezi Măriuca [4]
Marojna, Zahar vezi Egor
Marojnă, Zahar vezi Egor
Martin [1] VI, (444—445), 466—467, 469, (477), (481), 486, (487), 490—491, (495), (506), (512), (943), (945), 951—952, 956, (968), (975); Martinasi VI, 491, 956; Martino VI, (506)
Martin [2] VI, (520), 521—523, 530—531, 539, (544), 545, 552—553, (563), 568, 570, 590—591, 593—595, 599—600, 602—603, (605), 606, 608, (985), 997—998, 1002—1003, 1006, 1009, 1013, 1015, 1017, (1018), 1027—1032, (1033)
Martin [3] VI, (257—259), (276), (278)
Martinasi vezi Martin [1]
Martino vezi Martin [1]
Maruca vezi Măriuca [4]
Marula vezi Măriuca [4]
Maruliță vezi Măriuca [4]
Maslinopulos vezi Marathonopulos, Iani
Mașa vezi Zgîrcea, Mașa
Mașinca (și Mașinka) vezi Zgîrcea, Mașa
Matache VII, (295), (304), 305—326, (1084); Matachi VII, (304), 306
Matachi vezi Matache; Nalbă, Matachi
Matahala-Uriașa VII, (1119)
Matilda V, (630), 642—646, (650), 651—654, 948, (949)
Maxim VII, 1070
Maximus-Trebonius-Pompilius vezi Caius-Trebonius-Vespasianus-Neron-Caracala
Măcelarul, Vodă vezi Lăpușneanu, Alexandru
Măcelărescu vezi Măcelărescu, Barbu
Măcelărescu, Barbu VI, (541); Măcelărescu VI, (541), (1107); Barbu Măcelrărescu VI, (1107)

Măcelrărescu, Barbu vezi Măcelărescu, Barbu
Mădian, Alecu VI, (116); Alecu VI, (92), 96—99, (104), (109), 110—115, (118), 119—120, (121), 122—123, 128—132, (133), 134—135, 812—813
Măgdian V, (156), 158—162, (163), 178—181, (183), 185—186, (893), 894—895
Măgură, Ion VII, (587)
Mănciurică V, (66)
Mândica [1] V, (702), 703—705, (706—707), (709), 710, (712), (714), (716—717), (720), 721—722, (952), 953—959, (960), 961—963, (964), 965—967, (969—971), (974), 975
Mândica [2] VI, (138), 139—142, (144), 145—149, 153—159, 161—169, 171—173, 176—177, (814), 815—816
Mândița vezi Dochița
Mănîncă-foc VII, 177; Capul lictorilor VII, 177; Lictorul VII, 177—178, 1053—1056
Mărica VII, (485), (487), 488—490, 499, 501—502, (1104), (1109—1110), (1118), 1119, 1121; Marica VII, (791), 792—796
Mărinaș vezi Marin Grădinarul
Mărioara vezi Măriuca [4]
Măriuca [1] V, (414)
Măriuca [2] V, (76), (878)
Măriuca [3] V, (42—43)
Măriuca [4] VI, (444—445), 450, (451), 465, (469), (478), 482—487, (489), 492—494, 497—498, (499), 500—502, (504—507), (510), (512—514), 516, (945), 950, 955—956, 959—960, (963), 970—971, (972), 976, (981); Mariuca VI, (490—491), 492—494, (495), (499), 501, (505—506), (514), 956, (958), 959—960, (962—964), 967—971, (974—975), 976—977, (978), 980; Mariuchi VI, (514), (961), (964); Măruca VI, 959; Marula VI, 492—493, (499), 500, 956, 959; Maruliță VI, 493, 500, (957), 969—970; Mărioara VI, 485
Măriuca [5] V, (226), 233—235, 245—252, 254—260, 903—904
Măriuța V, (332)
Măști V, (630), (948); VI, (92), 118, (123), (125), (128), (134); Măștile V, 634—636, 652; VI, 122, (128), (132—133)
Măștile vezi Măști
Mecena VII, (17), (22), 39—43, 45—47, (48), (72—73), (79), (127), (142), (147), 197—200, (201), 202, 204—205, (209), 226—227, (228), (834—835), (841), (871), (884—885), 889—902, (903), (921), (1004), (1022), 1060, 1064—1068; Mécène VII, (599), (608), (613), 642—647, (650), (662), 663, (689), (721), 723, 737—739, (741), (749), (753), (765), (785), 787
Mecena vezi Zgîrcea, Antohi
Mécène vezi Mecena
Medjid, Abdul VI, (355)
Mercenari VI, (612)
Menas VII, (17), (56), 57—59, (69), (884—885), (910), 911, (912), 913, (949)
Mesenii VII, 92, (946), 974; Oaspeții VII, (968)
Mezianca VI, (225)
Mihail VI, (191)
Milescu VII, (257), 268—269, 274, (281), (1083)
Millo V, (725—727), 737—749, 751—760, (976), 977
Mirce vezi Mircea
Mircea VI, (400—401), 402, (403), (406), 407, 414, 418, (423); Mirce VI, (936)
Mocus vezi Dămian, Iorgu
Moeviu VII, (1036)
Moghior vezi Moghior, Ellien
Moghior, Ellien VII, (331), 336, 342; Moghior VII, (333), 334, 336, 339—343, (344), 1088, (1089)
Mohamed-aga VI, (862)
Moisachi (și Moisaki) vezi Moise; Moisescu
Moisachis vezi Moise
Moise V, (15); VI, (444), 454—457, 465—467, 470—477, 480, (481), 495—498, 502—508, 510—511, 514—517, (940), (944), 946—947, 951—953, 956—958, 962—963, 973; Moisachi (și Moisaki) VI, (458), 470, 473—476, 502—505, 515, 960, 962—964, 966, (972), 980; Moisachis VI, 963; Moisi VI, (452—453), 454, 456, 465, 467, 472, 497, 504, 506, 511, 517, (943), (946), 947—948, (952), 953, 956, 958—967, (970), 972—975, (978), 979—980; VII, (349); Moisică VI, 456, 466; Moisilichi VI, 962; Moisulichi VI, 972—973; Moișă VI, (940)
Moisescu V, (630), (636), 637—639, 649—650, 654—657, 661—662, 671—673, (677), (694), (696), 948—949; Moisachi V, 639
Moisi VII, (576)
Moisi vezi Moise
Moisică vezi Moise
Moisilichi vezi Moise
Moisulichi vezi Moise
Moișă vezi Moise
Monastiropulos, Aristidis vezi Grecul
Montferrat (Marchesul de ~) VII, (585)
Mosafirii vezi Musafiri
Moscov Ghiaur V, (84)
Moțoc vezi Moțoc Vornicul
Moțoc Vornicul VI, (612), (1089); Moțoc VI, (623—625), (643), 644—650, 653—654, 656—657, (660), 665—667, (670—671), 672—674, 683—691, 693—699, (729), 739—748, 750—753, (757), (759—760), 774, 776—777, 779, (1040), (1046—1047), (1065), (1072), 1079, (1083), (1089), 1095—1101, 1105, 1111, 1114—1120, (1121), 1122, (1123), 1124—1125, 1184, 1186—1189, 1191, (1197), 1216—1218, (1219); VII, (584), (875)
Movilă vezi Movilă, Radu; Movilă, Ștefan
Movilă, Radu VI, (198—199), 202, 236, 239; Movilă VI, (212), 245, 248, (824), (827); Pazvantoglu VI, (241); Radu VI, 200—207, (208), (210), (212—214), 215—217, (218—219),

220—228. 230—240, (241—243), 244—254, 828—830
Movilă, Ştefan VI, (198), 206, 215, (827); Movilă VI, 241, (827); Ştefan VI, 199—207, 215—216, 220, (222), 223—224, 236—241, 247—253, (827), 828, 830
Muma-Pădurei vezi Zîna-Codrului
Mumuţă vezi Marghioliţa[4]
Murgilă VII, (485), (506), (514), 516, (1104), (1109—1110), (1118—1119), 1124
Mus vezi Muss
Musafir (Al 2-le ~) vezi Prieteni
Musafir (Un ~) vezi Prieteni
Musafiri VI, (514), 977; Mosafirii VI, 978; Nuntaşii VI, 977
Musafiri vezi Prieteni
Musafirii V, 467—469
Musafirii vezi Prieteni
Musafiru(l) vezi Prieteni
Muss VII, (127), (151), 152—153, 176—178, (599), 616, 630—631, (741), (744), (1022), (1026), 1027—1029, 1053—1054, 1056; Mus VII, (1052), 1053, 1055
Mustafa-Kizlar VI, (583)
Mustafa-Paşa VI, 355, (358), 888; Paşa VI, 355, 357, 888—889; Un paşă turc VI, (282), (856)
Mustafa-Paşa vezi Flutur, Agachi
Mustocsidi(s) vezi Mustocsidis, Leonida
Mustocsidis, Leonida VII, 409; Leonida VII, 386; Mustocsidi VII, (1094), 1095, 1097—1098; Mustocsidis VII, (373), 381—395, 397—412, (1092), 1095—1098
Mustoksidi VI, (461)
Muţunachi vezi Hazliul, Costică
Muza de la Burdujeni V, (15)
Muzica militară VII, (282), (856)
Muzicanţi(i) vezi Lăutari

N

Na(i)e vezi Năucescu, Nae; Onofrescu, Neculae
Nalbă vezi Nalbă, Matachi
Nalbă, Matachi V, (796); Matachi V, (800), (805), (808), 810—813, 816—818, 820; Nalbă V, (800), 810—829, (830), 831—832, 980
Napoilă vezi Napoilă, Sandu
Napoilă, Sandu V, (60), 65, (126), 674, (872—873); VI, (520), (530), 532, (560), (575), (982), (987); Napoilă V, (36), 65—69, 874—875; VI, 548, (1002), 1003, 1020; Piediceanu VI, 1003, 1020; Sandu Piediceanu VI, (997), 1003; Sandu V, (873), 874—875; VI, 532—537, 545—554, 557—559, 568—570, (575), 576—578, (588—589), 590—593, 597—599, 605—607, (608), (985), 1003—1005, 1009—1012, 1014, 1017—1018, 1020—1021, (1026), 1027, 1029, 1031; Sănduţu VI, 535, 1004; Strigoi VI, 568; Timofte V, (873), 874—875; Timofte retrogradul V, (874); Timofti V, 875
Napoleon VI, (76)
Nasoian vezi Flutur, Agachi
Nastasachi (şi Nastasaki) vezi Bursuflescu, Anastasi; Lipicescu, Nastasachi
Nastasi vezi Circei, Nastasi
Nastasia (Kera ~) V, (15), (33), 107—113, 886—887; VII, (168), (990)
Nastasiica VII, (590), (1147)
Nastasiica vezi Afinoaie, Nastasiica
Nataliţa VII, (355)
Nărilă V, (630), (649), (654), 655—656, (660), 665—667, (671), 672—673, 676—677, 949
Năstasă VI, (46)
Năucescu vezi Năucescu, Nae
Năucescu, Nae VII, (331), 334; Nae VII, 336; Năucescu VII, (331), 333—336, 338, 343—344, 349, 1088
Neaga vezi Pepelea
Neamţ beat (Un ~) VI, (92), 110
Neamţ cu orga (Un ~) vezi Şonţberg (fon ~)
Neamţul vezi Schwabe, Kleine; Şonţberg (fon ~)
Neamuş VI, (282—283), 290—293, 296—297, (298), 300, 302, (307), (313), 318—319, 324—327, (328—329), 330—336, 338, 340, 343—344, (345), (350), 354, 357—361, (362), 368—369, 371—372, (373), (387), 393—396, (833), (854), (856—857), 859—862, 864, (866—868), (870), 871—872, 874—875, (876), 877—880, 882—884, 889—890, (892—893), (895), 896, (897), 899—900, 902—903, (920), (924), 926; Alecu VI, 291, 297, 325, 368, 871, 896
Neamuş vezi Tarsiţa
Neculae[1] V, (260); Un lacheu V, (226), (259—260)
Neculae[2] V, (589); Neculai V, (589)
Neculae[3] V, (630), 631—634, (635), (637), 642—644, 650, (652), 948; Neculai V, (637)
Neculai VI, 512
Neculai vezi Cernelescu, Neculai; Neculae[2]; Neculae[3]
Nedelcu vezi Didică
Neera VII, (17), (26), 33—41, (43), (45), (47), (50—51). (53—54), (59), (64—65), (68—69), (75—76), (79), (81), 82—86, (87), 88—89, (90), 91—92, (103), 105—106, 108—113, (115), 119—123, (834), (841—842), (860), (871—872), (874—875), (882), (884—886), 895—899, (900), (906), (918), (923), (927), 929—935, (936), 938—939, 942, (943), 944—946, 953, 955—960, 962—966, (967), 968—969, 972, 974—975, 977—979
Nemţi VI, (612), (1089)
Neonil vezi Leonil[3]
Nico vezi Nicu; Tolinescu, Nicu
Nicşorescu V, (15)
Nicu V, (288), (292), (294—295), 300—302, 304—309, (312), 313—316, 318—319, 321, (908—909), 911—912, (913); Nico V, 319; Pîlciu V, 307, 313, 912
Nicu vezi Dorian, Nicu; Tolinescu, Nicu

Niculeț vezi Dorian, Nicu
Nicușor vezi Dorian, Nicu
Niron VI, (28)
Nițișoru vezi Nițu
Nițișor vezi Nițu
Niță vezi Nițu
Nițu VI, (444—445), (447), 448—450, (456), (465), 477—480, (482), 483—485, (486), 487, (489), (494), (497—498), (501), 512—514, (515), 516, (517), (945), 946, 953—955, (968—972), 975—981; Nițisoru VI, 970; Nițișor VI, (451); Niță VI, (490), (494), (501), (970); Nițușor VI, 448
Nițușor vezi Nițu
Noe vezi Pepelea
Noureanu VII, (586); Nourescu VII, (1144)
Nourescu vezi Noureanu
Nuntașii V, 334—337
Nuntașii vezi Musafiri

O

Oaspeții vezi Mesenii
Ochi-de-broască V, (750); VII, (587); Românul VII, (587)
Octave vezi August Octaviu Cesar
Octaviu vezi August Octaviu Cesar
Octaviu Cesar vezi August Octaviu Cesar
Octofori VII, (128), (178), (1055)
Ocupcic vezi Gură-Cască
Odobașa vezi Acrostihescu, Odobașa
Om din popor (Un ~) vezi Popor roman
Onofrescu, Neculae V, 757—758; Naie V, (726), (729), 733—736, (737), 743—749, 751—760
Orchestra vezi Lăutari
Ostași VII, (485), (493), (495), (527—528), (1110), (1120), (1126)
Ostași vezi Ostași români
Ostași români VI, (612), (1089); Ostași VI, (755), (774), (1123), (1214); Oșteni VI, (747), (775), (1190)
Oșteni vezi Ostași români
L'ours vezi Urs alb (Un ~)
Les ours vezi Urs alb (Un ~)
L'ourse vezi Urs alb (Un ~)
Ourse (Une ~) vezi Urs alb (Un ~)
Ovid(e) vezi Ovidiu
Ovidiu VII, (125), (127), (129), (131—135), (137—139), (137—139), (142—143), 145—150, (151), (153—154), (156—157), (165), 166—176, 179—181, (188—191), (195—197), 198—203, (206), 207—212, 218—228, (229—231), 232—249, (250), 251—252, (868), (986—987), (989—990), (995—996), (1000), 1003—1005, (1009), (1013), (1016), 1017, (1018), 1019, (1022), 1025—1026, (1027), (1031—1032), (1034), (1038—1039), 1040, (1041—1042), 1045—1052, (1056), 1057—1058, 1060—1061, (1064), 1065—1069, 1074, (1075), 1076—1082; Ovid VII, (986), 1056, 1058, 1061, 1073—1074; Ovide VII, (597), (599), (601—608), 610—614, (615—618), 622—633, (636—638), (641), 643—646, (648), 649—652, 656—663, (664—673), (674), 675—680, (681—682), (684—686), (689), 692—696, (697), (701), (705—707), 710—714, 716—723, (727—728), (734—736), 737—738, (741—758), (760—762), (764—765), 768—772, (773), 774—777, 779—787, (788)

P

Pacala vezi Păcală
Pacală vezi Păcală
Pachița vezi Dochița
Paharnic (Un ~) vezi Paharnicul lui Pîrlea
Paharnicul vezi Paharnicul lui Pîrlea
Paharnicul lui Pîrlea VII, (485), (1110), (1118); Un paharnic VII, (1109), (1119); Paharnicul VII, 495, 497—498, (1120), 1121
Paklavasoglu VI, (162), (165), (173)
Panaite vezi Grecul
Panchiț vezi Panchița
Panchiț, Pauliț vezi Panchița
Panchița V, (485—486), 504, 509, (928); Panchiț V, (486), (488), 514—515, 542—543, 563; Pauliț Panchiț V, (486)
Panglică vezi Panglică, Lică
Panglică, Lică VII, (331), 334; Lică VII, 336, 344—345; Panglică VII, (331), (333), 334—337, 344—345, (349)
Pansa VII, (1050), (1070)
Pap-lapte vezi Papă-Lapte, Timofti
Papa-gala vezi Papă-Lapte, Timofti
Papa-gala, Timoteos vezi Papă-Lapte, Timofti
Papă-Lapte vezi Papă-Lapte, Timofti
Papă-Lapte, Timofti VI, 150, 152, 177; Flaimuc VI, 148; Paplapte VI, 172; Papa-gala VI, 177; Timoteos Papa-gala VI, 177; Papă-lapte VI, (138), 148—153, (155), 157—161, 163—167, 169—177, 815—816
Papor VI, (1106)
Pap(o)ura vezi Papură-împărat
Papură vezi Papură-împărat
Papură-împărat VII, (485), (489), (496—498), (503), 507, (514), 515, 518, (526), 532, (533), 534, (548), (560), (570), (1104), (1108—1109), (1118), 1136; King Bamboo VII, (791); Pa-

poura VII, (791), (794), (823); Papura VII, (806—807); Papură VII, (505), 507—512, (514), 515—522, (524), (526), 527—528, 530—532, (533), 534, (540), 541, (542), (561—562), 572, (1108), (1114), 1123—1126, (1127), 1136—1137; Papură-vodă VII, (1105)
Papură-vodă vezi Papură-împărat
Paracliserul vezi Paraclisierul
Paraclisierul V, (15); Paracliserul VII, (349)
Paragină V, (204)
Paraponisitul vezi Postuleanu, Nae
Parlea vezi Pirlea-vodă
Parlea-vodă vezi Pirlea-vodă
Parthus VII, (884), (910), 911—912
Pasăre maiastră (O ~) vezi Pasere măiastră (O ~)
Pasărea măiastră vezi Pasere măiastră (O ~)
Pascal V, (955), (960), (965—966), (971)
Pasere măiastră (O ~) VII, (485), 518; O pasăre maiastră VII, (1110), (1119); Pasărea măiastră VII, (1104); Paserea VII, 518—519, 546, 1129
Paserea vezi Pasere măiastră (O ~)
Pasvantoglu vezi Pepelea
Paşa vezi Mustafa-Paşa
Paşă (Un ~) VI, (1089)
Paşă turc (Un ~) vezi Mustafa-Paşa
Paşcanu VII, (267)
Patriciani VII, (128), (179); Amicii lui Ovidiu VII, (179), (250); Bărbaţii VII, 1073, 1075; Patricianii VII, (215), (1023); Patriciens VII, (599), 709, (741), (750); Les patriciens VII, (679), 715, 719, (751—752), 778—779, 783; Voix VII, 710, 713, 774
Patricianii vezi Patriciani
Patriciens vezi Patriciani
Les patriciens vezi Patriciani
Paysannes vezi Ţărance
Paysans vezi Ţărani
Pazvandoglu vezi Pepelea
Pazvantoglu vezi Movilă, Radu
Păcală VII, (485), (489), 505—510, (512), (514), 515—517, 519—521, (522), 527—530, 532, (534), (540), 541, (572), (1104), (1109), (1114), (1118), 1122—1124, 1126, (1127), (1136); Pacala VII, (794); Pacală VII, (1108), 1123—1124, 1126, (1127), 1132—1135
Păcală, Trohin vezi Pîcală, Trohin
Pădureanca vezi Zina-Codrului
Păpuşerii vezi Prieteni (Doi ~)
Păpuşi VI, (92), (122), (128), (811)
Păun, Platonaş VII, (587)
Păuna VII, (584)
Păzitor de noapte (Un ~) VI, (92); VII, 578, (1139); Culucciu VI, (120); Culucciul VI, 108—109, 114, 121
Pehlivanu V, (809)
Pepelaş vezi Pepelea
Pepele vezi Pepelea
Pepelea V, (701—702), 703—722, (951), 952—957, (958), 959—962, 964, (965), 966—976; VII, (483), (487), 490—493, (497), 498, (500), 501—505, 513, 518—521, (536), 537—540, (546—547), 548—558, (562), (565), 567—570, 572, (573), (791), 797, (809), 819—822, (823), (826), (1104), (1106), (1108), (1115), (1117), 1119—1122, (1123), 1124, 1127—1130, (1133), 1135—1136; popa Belea V, 712; Frangolea V, 720—721; Neaga V, 712; Noe V, 719—721, 973—975; Pasvantoglu V, 711; Pazvandoglu V, 967; Pepelaş V, 707, 717, 719, 721, 960—962, 965, 971, 975; VII, 501; Pepele VII, 798—801, 821
Pericli V, (750)
Perilla VII, (233—234), (667), (1068)
Personagiu misterios (Un ~) V, (132); Personagiul V, 135—136, 891; Personagiul misterios V, 141, 891
Personagiul vezi Personagiu misterios (Un ~)
Personagiul misterios vezi Personagiu misterios (Un ~)
Pestriţ VII, (257), (264—265), (267), 268—273, (274), (276), 277—282, (284), 286—292, (1083—1084)
Petco (Hazi ~) vezi Petcu (Hagi ~)
Petcu (Hagi ~) VI, (197—199), (202—205), 206—217, 220—224, 227—230, 232—239, (240), 241—246, (247—248), 249—254, (824—827), 828—830; Hagi Petchi VI, 828—829; Hazi Petco VI, 828—829; Hagi Petichi VI, (218), (226)
Pet(i)chi (Hagi ~) vezi Petcu (Hagi ~)
Petre VI, (647), (670); VII, 584
Petrea V, (67), (274)
Petringelus, Trifonius V, (105), (604)
Peucer, Gaspar VI, (734)
Peuple vezi Popor; Popor roman; Popor sarmat
Le peuple vezi Popor; Popor roman
Peuple romain vezi Popor roman
Peuple sarmate vezi Popor sarmat
Piciu bricicariul vezi **Leonaş**[2]
Piediceanu vezi Napoilă, Sandu
Piediceanu, Sandu vezi Napoilă, Sandu
Pilaf Aga V, (84)
Pinax vezi Pinax, Alcidiu
Pinax, Alcide vezi Pinax, Alcidiu
Pinax, Alcidiu VII, (127); Alcide VII, 622; Pinax VII, 158—165, 182—185, (193), (618), 619—622, 630—632, (745—746), (1005), (1022), (1032), 1033—1037, 1039—1041, 1049—1051, (1053), 1054—1056, (1058), 1059, (1060), 1061—1065, 1068, 1070, 1072—1074, 1078—1079; Alcide Pinax VII, (599), 622, (741); Pinax Grecul VII, 1033
Pinax Grecul vezi Pinax, Alcidiu
Pinten, Liliac VII, (587)
Piperuş-Craiul VII, (510)
Pipirig V, (637), (646)
Pipirig (Moş ~) vezi Toma
Pisica vezi Florica
Pisozki VI, (612), 722, (723), 724, (1065), (1089), (1169), 1170—1172

Pitar Moș vezi Tănase
Pîcală vezi Pîcală (Moș ~)
Pîcală (Moș ~) VII, (587); Pîcală V, (143), 145—152, (704), (891), 892—893, (954); VII, 588
Pîcală, Trohin V, (324); Trohin Păcală V, (916); Trohin V, (325—326), (329), 331—334, (335), 336—339, 341, 344, (915), 917
Pîcălescu, Tachi V, (569); Tachi V, (569—570)
Pîlciu vezi Nicu; Pîlciu, Grigori
Pîlciu, Grigori V, (288), (292), (294), (299), (909—910); Grigori V, (292), 300, 302, 304—305, 308, 320; Pîlciu V, 300—302, 304—305, 308, 317—320, (908), (910), 911, (912), 913; Pîlsiu V, 302
Pîlsiu vezi Pîlciu, Grigori
Pîrlea vezi Pîrlea-vodă
Pîrlea-vodă VII, (375), (485), (488), (494), 495, 497—498, (506), (514—515), 517, 520, 534, 536, (540), (542), (549), (560), (1104), (1108—1109), (1118), 1127, (1132), (1136); King Fire VII, (791—792); Parlea VII, (809), 812—818, (819), (823), 824—826; Parlea-voda VII, (791); Pîrlea VII, (485), 495—498, 517, 520—521, (528), 534—536, 541—545, (548), 551—552, (553), 554—558, 562—567, 571—572, 1120—1121, 1123—1125, 1127—1130, 1133—1135
Plăcintarul vezi Stan Covrigar(i)ul
Plăieș (Un ~) vezi Plăieși (Trei ~)
Plăieși (Trei ~) VI, (400); Un plăieș VI, 423, 937; Plăieșii VI, (414), 418—419, 422—423, (424), 425—428, (429), (442), 937, (938)
Plăieșii vezi Plăieși (Trei ~)
Pleba vezi Popor roman
Plusieurs gens du peuple vezi Popor roman
Podoroski VII, (1158)
Poftiți la bal vezi Invitați la bal
Le Pole Nord vezi Crivățul
Polidor VI, (520), 521—528, (529), 530, (531), (533—535), 537—539, (543), (550), (552—556), (558—559), (561), (564), 571—575, (576—578), 579—580, (581), 582, (583), 584, 588—590, (591—592), (595), (598), (607), 609, (984—986), (988), (997), 998—1002, (1003—1004), 1005—1006, (1008), (1012—1014), 1019—1021, (1022), 1023, (1025), (1027—1029), (1032)
Polidor vezi Zgîrcea, Maşa
Poloni vezi Soldații poloni
Polonianu VI, (216)
Polonul vezi Soldat polon (Un ~)
Popor VI, (282), 369, (771), (773), (856—857), (896), (1089), (1190), (1213—1214); VII, (485), (1110), (1134); Un glas din popor VI, 901; Glasuri VI, 896, 898; Glasuri de popor VI, 901; Glasuri din popor VI, 896—898; Peuple VII, (815); Le peuple VII, 817, 821; Poporul VI, 369, 373—377, 749, (771), 772, (773), 776—778, 896—903, (1217); VII, (564), 565, (567), (572), 1136
Popor vezi Popor roman; Popor sarmat; Români
Popor roman VII, (128), (1023); Glasuri din grupe VII, 179, (1057); Glasuri din popor VII, 1029; Un homme VII, 630; Un om din popor VII, 1054; Peuple VII, (615), (630), (744); Le peuple VII, 631—633; Peuple romain VII, (599), (741); Pleba VII, 177—178, 180—181, 1053, (1056), 1057, (1059); Plusieurs gens du peuple VII, 616; Popor VII, (151), (176), (1026), (1031), (1053); Poporul VII, (152), (154), (176), 179, 1027, 1029, 1053—1055, (1056), 1057—1058, (1059); Voix du peuple VII, 632
Popor sarmat VII, (128), (1023); Locuitorii din Tomis VII, (231); Peuple VII, (679); Peuple sarmate VII, (599), (741); Popor VII, 232, (250), (1082); Poporul VII, 231—232, (1082); Poporul din Tomis VII, (249)
Poporul vezi Popor; Popor roman; Popor sarmat; Români
Poporul din Tomis vezi Popor sarmat
Postelniceasa vezi Todosia
Postolachi V, 477
Postuleanu, Nae V, 102; Paraponisitul V, (15), (33), (36), 101—106, (885), 886, (890); VI, (990)
Postum vezi Postumus
Postumus VII, (17), (841), (874), (876), (884—886); Postum VII, 39—47, (48), (72), (79), 80—81, 83—86, (87), 89, (90), 96—108, (109—112), 122, (123), (834), (871—872), (882), (885), 898—903, (921), 923—934, 936, 938—942, (943), 944, (946), 948—958, (959), 963—974, 976—978
Potoschi VI, (400), 409, 411—412, 432—433, (434), 437, (438), (938); Potoțchi VI, (938)
Potoțchi vezi Potoschi
Pralea V, (47)
Precupeț (Un ~) vezi Precupeți (Trei ~)
Precupeți (Trei ~) VII, (1022); Altul VII, (1027), 1053; Un autre VII, 615, 630; Un precupeț VII, (1026), 1053; Precupețul I VII, 151, (1026); Precupețul II VII, 152, (1026), 1027; Precupețul III VII, 152, 1027; Un troisième VII, 615; Un vendeur VII, 615, 630; Vendeurs VII, (741); Trois vendeurs VII, (599), (741)
Precupețul I vezi Precupeți (Trei ~)
Precupețul II vezi Precupeți (Trei ~)
Precupețul III vezi Precupeți (Trei ~)
Pricochi [1] V, (709)
Pricochi [2] VII, (490)
Pricochi [3] VI, (46)
Pricopi V, (941)
Prier VII, (559), (802), (1131)
[Prieten] (Al 3-le ~) vezi Prieteni (Trei ~)

Prieten (Alt ~) vezi Constandin[1]
[Prieten] (Cel întîi ~) vezi Prieteni (Trei ~)
Prieten (Un ~) vezi Prieteni; Prieteni (Trei ~)
Prieteni VI, (14), (23), (54), (792); Al 2-le Musafir VI, 793; Un musafir VI, (791), 792; Musafiri VI, (791), (798); Musafirii VI, (792—795), (800); Musafiru(l) VI, 793; Un prieten VI, (14), 23, (792); Prietenii VI, (14), (28), 31, (64), (794—795), (800); Prietenul VI, 23—24, 26—27, 792—793; Prietenii VI, (801)
Prieteni vezi Prietini a lui Ghiftui; Prietini a lui Leonil
Prieteni (Doi ~) VI, (118); Păpuşerii VI, (119), 121, (131)
Prieteni (Trei ~) VI, (92), 106, (812); Al 3-le [prieten] VI, (812); Cel întîi [prieten] VI, (812); Un prieten VI, 106; Prietenii VI, 107; Prietenul VI, 106—107; Prietenul I VI, 107, 812; Prietenul II, VI, 107, (812); Prietenul III VI, 107; Al 2-le prietin VI, (812); Prietini VI, (812)
Prietenii vezi Prieteni; Prieteni (Trei ~); Prietini a lui Ghiftui
Prietenii lui Leonil vezi Irozi
Prietenul vezi Prieteni; Prieteni (Trei ~)
Prietenul I vezi Prieteni (Trei ~)
Prietenul II vezi Prieteni (Trei ~)
Prietenul III vezi Prieteni (Trei ~)
Prietin (Al 2-le ~) vezi Prieteni (Trei ~)
Prietini vezi Prieteni (Trei ~); Prietini a lui Ghiftui
Prietini a lui Ghiftui V, (480), (927); Prieteni V, 512, (537), (543); Prietenii V, 538, 555; Prietini V, 518—520, (929); Trei prietini V, 489; Prietinii lui Ghiftui V, 480—482
Prietini a lui Leonil VII, (257), (268), 277; Ceielalţi VII, 277; Prieteni VII, (274); Prietinii VII, (268); Toţi VII, 280—281
Prietini (Trei ~) vezi Prietini a lui Ghiftui
Prietinii vezi Prieteni; Prietini a lui Leonil
Prietinii lui Ghiftui vezi Prietini a lui Ghiftui
Le prince vezi Béreznine
Princesa vezi Emma; Luţa
Privighitor (Un ~) V, (324), (339), (341)
Profiriţa VII, (295), (298), 303—305, (307), 308—313, (314—315), 316—320, (321—322), 323—326, (1084)
Prohiriţa vezi Dochiţa
Promoroaca VII, (564); La Gelée Blanche VII, (815—816)
Protipendeasca VI, (313), (869)
Protipendeasca, Luţa vezi Luţa
Protipendescu[1] V, (67)
Protipendescu[2] VI, (331), (877)
Prozoroţki V, (807)
Public VII, (331), 336, (337), (341); Publicul VII, (333), (336), (341), 343—345, 349
Publicul vezi Public
Pungescovici vezi Pungescu
Pungescu V, (346), 354—359, (360), (363), 379—387, (397), (399), 401—402, 404—407, (409), (917), 920, (924); Hatmaţuchi V, 354—355; Pungescovici V, 356, 358, (362), (372), (374), (400)
Pupăzamberg VI, (527), (529—530), (1000)
Pupăzamberg, Irina de VI, (520), (997); Contesa VI, (525), 526—530, (537), 553—557, 569—571, 580, 582—583, 587—588, 600—602, (605), 606, (985), 1000—1002, (1005), 1013—1014, 1018, 1022—1023, 1025, 1030; Irina VI, 555—557; Pupăzambergoaia VI, 557
Pupăzambergoaia vezi Pupăzamberg, Irina de
Pyrrha VI, (128), (151), 152—154, (599), (615), 616, (652), 653—654, 656, (710), (741), (744), (774), (849), (876), (1022), (1026), 1027—1029, (1042), 1043, (1052—1053), 1061, (1066), (1069—1070), 1071, (1072), 1073, (1075), (1077), 1078

R

Rada vezi Stana (Baba ~)
Rada (Baba ~) V, (772); VII, (485), (490), 491—493, 500—501, (502), 503, (796), 798—800, (1104), (1109), (1118), 1119—1121; La Fée VII, 822—823; La Fée du lac VII, 822; Zîna VII, 503, (518), 558, 569—570, 572, (1122), 1136, (1137); Zîna lacului VII, (485), (504), (518), (536), (539), 540, 558, 569, 572, (1104), (1109), (1118), (1121—1122), 1128, 1136
Rada (Baba ~) vezi Stana (Baba ~)
Radian, Ghiţă V, (671), (673)
Radu VI, (282—283), (291), 292, 294, (297), 298—301, (302), 303, (310—311), 313—322, (328—329), 340—343, (346—348), (350—352), 356, (357), 362, (365—366), (369), 373, 375—377, (378), 381—382, (383—384), (390—391), 393, (394—395), 396, (835—836), (843), (853), (856—857), 860, 863—865, 869—874, 883—884, (885—886), 889—891, (893), 894, (895—896), 897—900, 902—903, (904—908), (910—912), (914—915), (917—918), 919, 922—924, (926—927), 928, (929)
Radu vezi Anghel, Radu; Movilă, Radu
Rareş, Ilieş VII, (584); Ilieş-vodă VII, (584)
Răstiţa vezi Aristiţa
Răzvrătescu vezi Răzvrătescu, Tachi
Răzvrătescu, Tachi V, (596), (933); Răzvrătescu V, (600), (605—606), (612), 614—622, 623, 625—

628, (933), (936), 940—947; VI, (989)
Regensburg VII, (281), (301—302); Regensturc VII, (326)
Regensturc vezi Regensburg
Rifca VII, (403), (408); Rifchi VII, (411)
Rifchi vezi Rifca
Rigolboş VI, (92)
Romanemberg VII, (576)
Romanoglu VII, (576)
Romanovici VII, (576)
Român (Un ~) vezi Român bătrîn (Un ~)
Român bătrîn (Un ~) VI, (400), (936); Bătrînul VI, (936); Un român VI, 430, 435; Românul VI, 431, (936), 938; Românul bătrîn VI, 408, (936); Un ţăran bătrîn VI, (936)
Româna vezi Română (O ~)
Română (O ~) VI, (400), 430, 435, (936); Româna VI, 431, 435; Românca VI, (408), 409, (936); O ţărancă VI, (936)
Românca vezi Română (O ~)
Române VI, (400—401); Ţărance VI, (936)
Români VI, (400—401), (936), (938); Popor VI, (936); Poporul VI, (936); Românii VI, 403—406, 434—435, 438, 441—442, (936), (938); Românii răniţi VI, (435); Românii robiţi VI, (430), 434; Ţărani VI, (936); Ţăranii VI, (936)
Românii vezi Români
Românii răniţi vezi Români
Românii robiţi vezi Români
Românopulos VII, (576)
Românul vezi Ochi-de-broască; Român bătrîn (Un ~)
Românul bătrîn vezi Român bătrîn (Un ~)
Roseasca vezi Rosescu
Rosescu VI, (205), (224—225), (227), (232), (239), (241), (243—249), (251—252); Roseasca VI, (243), (249)
Rosmarinopulos vezi Dămian, Iorgu
Rosmarinopulos (de ~) vezi Dămian, Iorgu
Rosmarinovici VI, (48)
Rosmarinovici vezi Dămian, Iorgu
Rosmarinovici (de ~) vezi Dămian, Iorgu
Rosmarinovici, Gahiţa VI, (14), (52), (789); Gafiţa V, (837); VI, (784); Gahiţa VI, 18—23, 25—32, 34—37, 49, (50), (52), (56—57), 60—64, (65), (789), 792—796, (797—798), 800, (987); Gahizen VI, (52), 63—64; Gahiţa de Rosmarinovici VI, 25; Gahiţa von Rosmarinovici VI, 60; Rosmarinovicioaia VI, 22, (46); Rozmarinovici VI, (791); Gafiţa Rozmarinovici V, (24); Gahiţa Rozmarinovici VI, (791), (801)
Rosmarinovici, Gahiţa de vezi Rosmarinovici, Gahiţa
Rosmarinovici, Gahiţa von vezi Rosmarinovici, Gahiţa
Rosmarinovicioaia vezi Rosmarinovici, Gahiţa
Rosmarinoviţi (de ~) vezi Dămian, Iorgu

Rozel VI, (612), (716), 718, 719—722, 726—727, (735), (741), (759), 1055—1060, 1062—1064, (1065), (1089), (1131), (1148), (1150), (1154), 1158—1162, 1164—1165, 1167—1169, (1170—1171), (1175), 1176—1180, (1183)
Rozmarinovici vezi Dămian, Iorgu; Rosmarinovici, Gahiţa
Rozmarinovici, Gafiţa vezi Rosmamarinovici, Gahiţa
Rozmarinovici, Gahiţa vezi Rosmarinovici, Gahiţa
Rufineas(c)a vezi Rufineasca, Enăchiţa
Rufineasca, Enăchiţa VI, (520), (997); Bibi VI, 563; Enăchiţa VI, 563, 565—566, 596, 601, 606—607, 1031—1032; Leoaica VI, (1001), 1015—1017, (1018), 1029, 1031—1032; Enăchiţa Leoaica VI, (997); Rufineasa VI, (537); Rufineasca VI, (525), 526—529, (530), 561—569, (570), 599—602, (605), 606—607, (985), 1001—1002, 1014—1017, (1018), 1029—1030; Enăchiţa Rufinescu VI, (997)
Rufinescu vezi Rufinescu, Enache
Rufinescu, Enache VI, (520), (997); Cerbescu VI, 1023; Enachiţa VI, 1023; Enăchiţă VI, 528, 1015; Leu VI, (1001), 1015—1017, (1018), 1022—1023, 1031; Enăchiţă Leu VI, (997), (1019); Rufinescu VI, (525), 526, 528—529, (537), 561—565, 567, 569, (570), (573), 581, 583, (584), (598), 606, (985), (987), 1001—1002, 1014—1017, (1018—1019), 1022; Enăchiţă Rufinescu VI, (997)
Rufinescu, Enăchiţa vezi Rufineasca, Enăchiţa
Rufinescu, Enăchiţă vezi Rufinescu, Enache
Ruhala VII, (373), (376), 377—384, 387—390, (391—392), 393—397, (398), 399—402, (406), 407—412, (1094), 1095—1098; Ruhaliţa VII, 379, 397, 1095
Ruhaliţa vezi Ruhala
Rusfetcovici vezi Viteazovici
Rutuba vezi Rutuba, Alcidius
Rutuba, Alcidius VII, (1022); Alcidiu VII, 1027, 1030, (1031); Rutuba VII, (127), 140—144, (149), 150, (151—152), 153—154, (158), (165), (176), 177—178, (180), (599), 607—610, (614), 615—616, (618), (622), 630—632, (682—683), 688—692, (695), 696—697, (741—747), (758—759), 764—768, (771—772), 773, (986), 1024—1025, (1026), 1027—1028, (1029), 1030—1031, (1032), (1052), 1053—1056, 1058, (1071)
Ruxanda[1] VI, (405)
Ruxanda[2] VI, (444), (451), 465, (492—493), 499—500, (504—505), 509, 515, 517, 959, (963), (969), 981; Ruxandra VI, (945)
Ruxanda vezi Ruxandra Doamna
Ruxandra VII, (584)
Ruxandra vezi Ruxanda[2]; Ruxandra Doamna

Ruxandra Doamna VI, (612); Doamna VI, 658—661, 664—665, 667—668, (669), (675), (677—678), (687), (692—693), (700), (730), (737), 1101—1102, 1104—1105, (1106), (1112), (1120), (1127), (1192), (1196); Ruxanda VI, (1079); Ruxandra VI, 658, 661, 664, (1040), (1065), (1083), 1101—1102, 1104—1105, (1106), (1127); Doamna Ruxandra VI, (703), (1065)

S

Safir vezi Balaur, Safir
Sabie vezi Săbiuță
Safta[1] VI, 95—96, (104), 105, 121, 125, 127—128, (133), 812; Săftica VI, (122), 125
Safta[2] V, (412), 416—421, 423—424, (425), 426, 428, 431, (434), 437, 439, (440), (442), (924)
Safta[3] V, 598, (620—621), (623), (943)
Safta[4] VII, (485), 487, 499, (1109—1110), (1118—1119), (1121)
Saga VII, (128), (151), 152, 154, (599), (615), 616, (741), (744), (1022), (1026), 1028—1029, (1052)
Sandu V, (566), 567—571, (573), (579), 582—583, 587—592, 931—932; Sănduc V, 569
Sandu vezi Napoilă, Sandu
Sarmis VII, (127), (231), 232, (249), (599), (666), 679, (741), (1022), 1080—1082
Sarmiza VII, (127), 229—231, (232), 233—234, (235), 236, 241, 243, (249), 250, 664—669, 672, 674, 679, (680), (741), (753—754), (1017), (1022), 1080—1082
Sauterelle vezi Lăcustă-vodă
Sava V, (796), 798—800, (808), 818—820, 828—829
Săbiuță V, (25), (274); VI, (92), (96), (98), 101—102, (108), 109, (110), (119), 120—121, 123—125, (128), 129—135, (811), 812; Sabie V, (274)
Săftica[1] V, (116—121), (888)
Săftica[2] V, (232), (234—235), (251), (259)
Săftică vezi Safta[1]
Sălceanu, Toader VI, (478)
Sănduc vezi Sandu
Sănduțu vezi Napoilă, Sandu
Săteni V, (156); Sătenii V, (164), 165—166, (167), 169—170, 186—188, (894), 895
Săteni vezi Țărani
Sătenii vezi Săteni
Scarlat V, (123—128)
Scaur(us) vezi Scaurus, Emilius
Scaurus, Emilius VI, (41), (43); Scaur VII, (17), (24—25), (27), (30), (41), (47), 48—54, (55—56), (59), (61), 63, (65), (67), 70—86, (87), 88—90, (91—92), 103—109, (110), 111, (112), (117), (122—123), (841), (871), (874), 877, (882), (885—886), (888—890), 903—908, (909—911), (913—914), 915, (916—918), 920—925, 927, 929—931, (932), 934—943, (944), (946), 952—959, 964—973, (974), 975—979; Scaurus VII, 73, (859—860), (878), (884—885), (900)
Schwabe vezi Schwabe, Kleine
Schwabe, Kleine VI, (14), (35), (49—50), 51, (61), 63—64, (65), 800; **Ghildirirm Kleaf — kleaf** VI, 58, (59); Neamțul VI, (986); Schwabe VI, 51—52, (57), (58), (59), 60, 63—64, 798, (799), 800; von Klaine Șfabe VI, (791), (799), 800; Klaine Șvabe VI, (801); Kleine Șvabe VI, (799); fon Klaine Șwabe VI, (789)
Sclav (Un ~) vezi Sclavi
Sclave VII, (17), (84), (87), (128), (885), (1023)
Sclave (Două ~) vezi Servitoare
Sclavele vezi Servitoare
Sclavi VII, (17), (48), (54), (83), (128), (885), (903), 919, 927, (930), (1023); Un esclave VII, (649), (710), (751), (774); Esclaves VII, (599), (741); Un sclav VI, 48, (207), (903), (1061), (1066); Sclavii VII, (48), (54), (68—69), 81, (83), 84, (903), (918), 919, 929—930, (931), (938); Sclavul VII, (207), (1061), (1066)
Sclavii vezi Sclavi
Sclavul vezi Sclavi
Scripcari(i) vezi Lăutari
Sedletz vezi Sedleț
Sedleț VI, (716), (1131); Sedletz VI, (1138), (1148), (1183)
Seimeni VI, (698), (774), (1125), (1214); Seimenii VI, (698—699), (779), (1219)
Seimenii vezi Seimeni
Senecion VII, (1062)
Sentinela vezi Sentinelă polonă (O ~)
Sentinelă leșească (O ~) vezi Sentinelă polonă (O ~)
Sentinelă polonă (O ~) VI, (400), (936); Sentinela VI, (431), 436—437; O sentinelă leșească VI, (936)
Serdarul vezi Ahmed Bairactarul
Servi VI, (520), (997); Un fecior VI, 540, (575), (583); Feciorul VI, 540, (585), 590, 1020, (1026); Un ficior VI, (1026); Slugi VI, (997)
Serviescu vezi Serviescu, Ghiță
Serviescu, Ghiță V, 737, (740); Serviescu V, (726), 729—732, 736—739, 743—749, 751—757, 759—760, 977
Servii vezi Servitori
Servitoare VII, (33), (41), (900); Două sclave VII, (895); Sclavele VII, (895), (900); Două servitoare VII, (885); Servitoarele VII, (33), (895—896), (968)
Servitoare (Două ~) vezi Servitoare
Servitoarele vezi Servitoare
Servitori VII, (493), 495, (1120); Servii VII, (498), (1121); Servitorii VII, (518), (1120—1121)

Servitorii vezi Servitori
Sfetcu V, (805)
Sinziana vezi Sînziana
Sinziane vezi Sînziana
Sînziana VII, (483), (485), (487), (489—491), (493), (496—498), (503—504), (506), (510), 511—514, (515—516), 517—519, (522—524), (526), (531), (537—539), (541—543) (545), 546—547, (549), 550, 553, 555—556, (557), 558, (560—564), 565—570, 572, (573), (789), (791), (1104), (1108—1109), (1113—1114), (1118), 1123—1124, (1128), 1129—1130, (1132—1133), 1134—1135, (1136), 1137; Sinziana VII, (795), (797), (806—807), (809), (811), (815—816), 817—821, (822—823); Sinziane VII, (799), (806)
Sloim vezi Şloim
Sloimaki vezi Şloim
Sloimo vezi Şloim
Sluga vezi Gheorghi [3]; Slugă de confetărie (O ~); Slujitori
Sluga de confetărie vezi Slugă de confetărie (O ~)
Sluga lui Circei VII, (295), 326, (1084)
Slugă (O ~) vezi Gheorghi [3]
Slugă de confetărie (O ~) VII, (295), (1084); Sluga VII, 298, 302; Sluga de confetărie VII, (298)
Slugărică VI, (282—283), (286), 287—288, 293, (294), 296, (298), (300), 302—303, (305—306), (338), 339—341, 343, 347, (348—349), 356, 364—365, 373—374, (394), (834), (836), (856—857), 858—859, 862, 865, 882—883, 885, (886), (888), 889, 892, 898, 901, 903, 912—913
Sluger(i)u vezi Ginganu; Gîngu
Slugerul vezi Ginganu
Slugi V, (346), 518—520; VII, (257), (288); Slugile VII, 282
Slugi vezi Servi
Slugile vezi Slugi
Slujitor (Un ~) vezi Slujitori
Slujitor de barieră (Un ~) V, (346), (918); Slujitorul V, 347—349, 354, (355), (921), 923
Slujitori VI, (14), (92), (132), (813) Un fecior VI, (106); Un ficior VI, (96); Ficiorul VI, (95); Sluga VI, 40; Un slujitor VI, (55); Slujitorii VI, (133)
Slujitori vezi Comisari
Slujitorii vezi Comisari; Slujitori
Slujitorul vezi Slujitor de barieră (Un ~)
Slujnica vezi Slujnică a Anicăi (O ~)
Slujnica Anicăi vezi Slujnică a Anicăi (O ~)
Slujnică a Anicăi (O ~) V, (156); Slujnica V, 164, 167, (894); Slujnica Anicăi V, (893)
Smărăndiţa [1] V, (630), (649), (654), 655—656, (662), (664—665), 666—671, (675), 949
Smărăndiţa [2] V, (566), (568), (570), 572—580, (583), (585), 586, (588—589), 590—592
Smărăndiţa [3] V, (264), 265—269, 271, 278—281, 284—285, (904), 905—908

Sobieschi (şi **Sobieski**) VI, (400—401), 409—413, (414), (417), (427—429), 431—434, 437—442, (932—934), 937—939; Sobieţchi VI, (405), (408), 409—410, 413, (418), (420), (424), (427), (436), 437—438, (931); Sobiezki VI, (935)
Sobieţchi vezi Sobieschi
Sobiezki vezi Sobieschi
Soldat (Un ~) vezi Soldat polon (Un ~)
Soldat leah (Un ~) vezi Soldat polon (Un ~)
Soldat polon (Un ~) VI, (400), (404), (408—409), (936—937); Leahul VI, (936—937); Polonul VI, (425), (936—938); Un soldat VI, 435, 437, 938; Un soldat leah VI, (936); Soldatul VI, 435; Soldatul polon VI, (936)
Soldatul vezi Soldat polon (Un ~); Soldaţi
Soldatul polon vezi Soldat polon (Un ~)
Soldaţi VII, (334), (343); Soldatul VII, (344); Soldaţii VII, (342—343), (349)
Soldaţii vezi Soldaţi; Soldaţii poloni
Soldaţii poloni VI, 433—435, (439), (938); Poloni VI, (938); Soldaţii VI, 433—437, (438), (440), 441—442, (938)
Solomonică VII, (401); Solomonichi VII, (380), (403), (408)
Solomonică vezi Avrămică
Solomonichi V, (54)
Solomonichi vezi Solomonică
Solul vezi Ambasadorul regelui Cotison
Sommer VI, (612), 718, (719), (724), 732—736, (1055), 1056—1060, (1065), (1089), (1131), (1138), 1159—1162, (1165), (1167—1168), (1170—1171), (1175), 1181—1185, 1193—1195, (1214)
Spancioc VI, (612), (624), (643—644), 645—646, 648—652, (655), 657, (665), (686), 687, 690, 694, 696—697, 744—748, (750), 752—753, 774, (1065), (1089), 1095, 1097, (1098), 1119, 1121—1122, 1189—1191, 1214; VII, (584)
Spulberatu, Mihăluţă V, 116, 120—121; Haimana V, (15), (33), 115—121, (887), 888—889
Stacană vezi Stacanovici, Ivan ~ Ibrailof
Stacană, Ion vezi Stacanovici, Ivan ~ Ibrailof
Stacanovici, Ivan ~ Ibrailof VI, (520), (523), 526, (997); Ivan Darabanovici Ibrailof VI, (997); Ivan VI, 558, 1000; Maiorul VI, (524), 525—530, 537, (553), 554—555, 557—559, 580—588, 597—599, (600), (606), (985—986), (998—999), 1000—1002, 1005, 1014, 1022—1025, (1028), 1029, (1031); Stacană VI, 530, 582; Ion Stacană VI, (523); Stakanovici VI, 1000
Stakanovici vezi Stacanovici, Ivan ~ Ibrailof
Stan vezi Barză, Ion; Funduc, Stan; Ghiftui, Dumitrachi; Stan Covrigar(i)ul

Stan Covrigar(i)ul V, (33), (131), (133), (855), (869), (871), (890); Plăcintarul VII, (349); Stan V, (132), 133—142, 891
Stana vezi Stana (Baba ~)
Stana (Baba ~) VII, 594; Cloanța VII, 594; Rada VII, (591), 1148—1149; Baba Rada VII, (590—591), (594), (1147), 1148; Stana VII, 594—595
Stanciu [1] VI, (307)
Stanciu [2] V, (747)
Statu-Palmă vezi Statu-Palmă-Barbă-Cot [2]
Statu-Palmă-Barba-Cot vezi Statu-Palmă-Barbă-Cot [2]
Statu-Palmă-Barbă-Cot [1] VI, 129—131
Statu-Palmă-Barbă-Cot [2] VII, (485), (488), (524), 532—533, 541, (1118); Statu-Palmă VII, 491, 523, 532—533, 541, (542—543), (549), (1119), 1125, 1127—1128; Statu-Palmă-Barba-Cot VII, 523, (1104), (1109—1110), 1125
Statul Major vezi Statul Major polon
Statul Major polon VI, (400); Statul Major VI, (409), (411), (439)
Stavarachi (și Stavaraki) vezi Terbié
Stavraki vezi Terbié
Stănică vezi Funduc, Stan, Ghiftui, Dumitrachi
Stigleț vezi Tribunescu, Stanciu
Stilpanis, Stefano vezi Stîlpeanu, Ștefan
Stîlpeanu vezi Stîlpeanu, Ștefan
Stîlpeanu, Ștefan VI, (282), 291, (298), (311), (314), (316), (340), (343), (350), 355, (836), (856—857), (863), (883), 902, 913, (922); Stefano Stilpanis VI, (912); Stîlpeanu VI, (282), 291—295, 297, (299), (346), 353—356, 360—364, 376—378, 380, 382, 384, 394—396, (835), (843), (854), (857), 860—862, (863), (870), (883), 887—889, (890), 891—894, (900), 902—911, 913—915, 918—920, 926—928, (929); Ștefan VI, 291—292, 294, 297, (340), (343), (346), 353—355, 360—361, 364, (365), 376—377, 380, 382, 384, 394—395, 861—862, 887—888, 892—894, (900), 903, 905—906, 908—909, 911, 913—915, 918, 920, (924), 927; Ștefănică VI, 893
Stolnic (Un ~) VI, (282), (856—857); Stolnicul VI, 306—307, 355, (356), 357, 374, 866, 888, (889), (897), 898, 901
Stolnic (Un ~) vezi Stolnicul lui Lăcustă
Stolnicul vezi Stolnic (Un ~); Stolnicul lui Lăcustă
Stolnicul lui Lăcustă VII, (485), (1110), (1118); Crainicul VII, 1120; Un stolnic VII, (1109); (1119); Stolnicul VII, 493—494, 497—498, 1120, (1121)
Storoș (Un ~) vezi Vasile [1]
Storoșul vezi Jandarmi; Vasile [1]
Străjer român (Un ~) VI, (400); Străjerul VI, 423, 427, (937); Străjerul român VI, 414, 423, (937)
Străjerul vezi Străjer român (Un ~)
Străjerul român vezi Străjer român (Un ~)
Strigoi vezi Napoilă, Sandu
Strîmbă-Lemne VII, (491)
Strobil VII, (17), 56—57, (68), 69—70, (884—885), 910—912, (918), 919
Stroici VI, (612), 643—644, 646, 649—652, (665), (686), 687, 689, 692, 695—697, (744), 745—746, (747), (774), (1065), 1087—1088, (1089), 1095, (1097), 1118—1119, 1121—1122, (1189), (1191); VII, (584)
Stropianus VII, (1036)
Studentu V, 914
Subcomisari (Doi ~) vezi Comisari
Subprefectu vezi Subprefectul
Subprefectul VI, (444), (457), (461—462), (473), 477—479, (481), (510—511), (513—514), 515—517, (945), 953, 977—980; Subprefectu VI, 977
Sultanul vezi Gazi, Murad
Surdulea V, (96), (882)
Surdulea, Chiriță vezi Bîrzoi, Chiriță
Surugii V, (346), (923); Un surugiu V, (346—347); Surugiul V, 349—350, 923
Surugiu (Un ~) vezi Surugii
Surugiul vezi Duluță; Surugii
Suzana V, (596), 597—606, 608—614, 616—617, 620—622, (624), 625—628, 934—942, (943), 945—947; Suzănica V, 600, 611, 934, 939, 945
Suzănica vezi Suzana

Ș

Șafăr VI, (198), (203), 218—220, 223, 226—227, (238), (827—829), 830; Icosaridi VI, 828—830; Icosaridis VI, (827), 828—830; Șafărlă VI, 218, 220
Șafărlă vezi Șafăr
Șarl V, (412), 416—417, 420—426, 428, 431, (434), 435—439, (440), 468—470, 474—477, (924—925); Șarlă V, (91), (415), 416—417, 421—423, 425—426, 428, (429), 435, (441), 468, 470, 474—475; VII, (338)
Șarlatani VI, (14)
Șarlă vezi Șarl
Șeredi, Gheorghe VI, (1089)
Șerpe VII, (584)
Șfabe, von Klaine vezi Schwabe, Kleine
Șicar V, (92)
Șicocandar V, (92)
Șloim VI, (198), (203), 218—220, 223, 226—227, (238), 828—830, (857); Sloim VI, 828; Sloimaki VI, 829; Sloimo VI, 829
Șloim vezi Șloimescu
Șloim Veterinaru vezi Șloimescu
Șloimescu VII, (373), (378), 379, 381, (389), 397—402, (404), 406—407, 409—411, (1094), 1095, 1097—1098; Șloim VII, (378), 379—381, (393—394),

402, 1095; Şloim Veterinaru VII, (377); Şloimuşor VII, 1095
Şloimuşor vezi Şloimescu
Şniţel vezi Kaiserlik, Şniţel von
Şoacăţenberg (fon ~) vezi Şonţberg (fon ~)
Şoiman [1] VI, (643)
Şoiman [2] VI, (400—401), 402—408, 414—429, (438), 440—441, (933), 936—939
Şoimu VII, (587)
Şoldan vezi Şoldan Viteazul
Şoldan Viteazu vezi Şoldan Viteazul
Şoldan Viteazul V, 41, 43 (867), 870; Şoldan V, 41—44, 870; Şoldan Viteazu V, (867)
Şonţ vezi Macson, Franţ
Şonţberg (fon ~) V, 354; Un neamţ cu orga V, (346), 354, (918); Neamţul V, 354, 360—361, (363), 920, (923); fon Şoacăţenberg V, 355
Ştefan vezi Dalbu, Ştefan; Movilă, Ştefan; Stîlpeanu, Ştefan
Ştefana VII, (297)
Ştefănică vezi Stîlpeanu, Ştefan
Şvabe, Klaine vezi Schwabe, Kleine
Şvabe, Kleine vezi Schwabe, Kleine
Şvabe, fon Klaine vezi Schwabe, Kleine

T

Tabani-Buiuc VII, (583)
Tachi V, (726), 727—732, 750, 756—760, 977; Tăchiţă V, 727—728
Tachi vezi Ischiuzarliu, Tachi; Jăvrescu, Tachi; Lunătescu, Tachi; Picălescu, Tachi
Tachi-Tăcutul VII, (587)
Talpă vezi Talpă-Lată, Timofti
Talpă-Lată vezi Talpă-Lată, Timofti
Talpă-Lată, Timofti V, 522; Lată V, 527; Talpă V, 521—524, 526—531, 537—541, (543), 544—551, 561, 563, 930, (931); Talpă-Lată V, (480), (486—487), (504), (520), 521, 524, 526—528, 531, (532), (534), 537, (542), 544, 548—549, (552), (560), 561, 563, (926—927), (930—931)
Talpă-Lată, Tiţa vezi Tiţa
Tanasi vezi Arvinte
Tandala vezi Tîndală
Tapiţer (Un ~) vezi Tapiţeri
Tapiţeri V, (630), (948); Un tapiţer V, 679; Tapiţerii V, 678—679
Tapiţerii vezi Tapiţeri
Tarsiţa [1] VI, (92), 93—98, (99—101), 103—107, 121—122, 125—126, (127), (131), 133—134, (135), (810—811), 812, (813)
Tarsiţa [2] VI, (282—283), (290—291), (302), (307), (311—313), (318), 319—325, 327—330, (344), 345—352, (353), 354—356, (357—358), 359—362, 365—369, (370), 385—393, (394), (835), (843), (853—854), (856—857), (859), (864), (866), 870—872, 874—877, 884—890, (891—893), 894—895, (896), (903), 920—921, (923), 924—925, (926), (929); Neamuş VI, (843)
Tarsiţa vezi Dochiţa; Garofeasca, Tarsiţa
Tazleo VI, (205), (224), (240), (247), (252—253)
Tăchiţă vezi Ischiuzarliu, Tachi; Tachi
Tălăşman vezi Marin Grădinarul
Tănase VII, (1088); Cioclu VII, (334), (1088); Pitar Moş VII, (334), (1088)
Tărîţă VII, (267), (269)
Tătărăşanu, Ion V, 81; Ion V, 79—86, 879; Ion Păpuşăriul V, 79, 879; Ion Păpuşeriul V, (890)
Tăutu cel bătrîn VI, (836)
Tel-Lincă VII, (587)
Telegrafistul V, (120—121)
Teodor vezi Buimăcilă, Toader
Teodoreanu, V, (264), 265—267, (271), 278—285, (904), 905—907
Terbié VII, (1154), 1156; Gramaticul VII, 1156—1158; Stavarachi (şi Stavaraki) VII, (1153—1154), 1155—1156; Stavraki VII, (1157)
Terinte V, (607)
Thracus vezi Coerax
Tigelliu vezi Tigellius
Tigellius VII, (127), 166, 168, (204) 212, (599), (622), 623, 626, 652, (679), (714), 715, (741), (745), (751), (778), 779, (1022), (1040), (1045), 1046, 1048—1049, (1050), 1051, (1056), (1061), 1069—1070, 1077—1078, (1082); Tigelliu VII, 1046, 1070
Timofte vezi Napoilă, Sandu
Timofte retrogradul vezi Napoilă, Sandu
Timofti V, (396)
Timofti vezi Napoilă, Sandu
Timotei VI, (795)
Tinca [1] V, (630), (646), (654), 655—656, (670—671), (675), (677), (680), 684—686, (687), (689), (696), 697—699, 949—950
Tinca [2] V, (264—265), 266—278, 284, (285), (904), 905—907
Tincă VI, (634)
Tincuţa V, (566), 572—580, (589), 590
Tingerică-Rumenică VII, (587)
Titirez VII, (257), 265—282, (284), 285—292, (1083—1084)
Titirfichi, Iancu V, (124)
Tiţa V, (480), 486—489, 503—506, 508, 510—512, 518—525, 533—537, (544), 545—548, (549—550), 551—554, 557, 560—561, 563, (926—927), 928—930; Tiţa Talpă-Lată V, 563; Titica V, 536—537, 545, 563
Titica vezi Tiţa
Tîndală V, (143), 145—152, (704), (891), 892—893, (954), (958); VII, (485), (489), (504), 505—510, (512), 514—516, (517), 519—521, (522), 527—531, (532), (534), (540), 541, (572), (1104), (1109), (1118), 1122—1124, 1126, 1132—1135, (1136); Tandala VII, (794)

Tîrgoveţi VI, (612)
Toader VI, (46)
Toader vezi Buimăcilă, Toader
Toadir vezi Buimăcilă, Toader
Toate vezi Curtizane
Toboşarul V, 142
Toderel vezi Buimăcilă, Toader
Todirel vezi Buimăcilă, Toader
Todirică vezi Buimăcilă, Toader
Todosia VI, 375; Evghenidi VI, (856), (889); Evghenidis VI, (282), (313); Postelniceasa VI, (358), 359—362, (369), 375, (857), 890—891, (898), (903); Vorniceasa VI, 890—891, (896), (898), 901, (903)
Todosia vezi Tudosia
Tofana [1] VII, (590—591), (1147)
Tofana [2] VII, 499
Tolinescu vezi Tolinescu, Nicu
Tolinescu, Nicu V, (269—270), 284, 905; Nico V, 905; Nicu V, (264), (269—272), 273—277, 282—285, (904), 905—907, (908); Tolinescu V, (907)
Toma VII, (485), 487—489, 499, 501—502, (521), (791), 792—795, (1109—1110), (1118), 1119; Moş Pipirig VII, (1109), (1119)
Toma vezi Toma Calabaicanul
Toma Calabaicanul VI, (612), 662, 669, 698, 724, (1083), (1089), 1103, 1123, (1128), (1170), 1172; Toma VI, 662—663, 669, (675), 698, 724—727, (1065), (1086), (1088), 1103, 1123—1125, (1126), (1171), 1172—1178, (1179)
Tomşa vezi Tomşa, Ştefan
Tomşa, Ştefan VI, 648, 655; Tomşa VI, (612), (624—625), (643), 645—648, (650), 653, 655—656, (665), (686), 690—691, (692), 693—694, (697), (740), (744—746), (754—755), (757—759), (765), (770), (772), 774—779, (1040), (1042), (1046—1047), (1065), (1068), (1072—1073), (1083—1084), (1086), (1088—1089), (1094), 1095—1096, (1097), 1098—1100, 1106, (1118), 1120—1121, (1122), (1124—1125), (1186—1187), (1193), (1196—1197), (1204), (1211), 1215—1219; VII, (875)
Toroipan VI, (612), (624), 643—644, 646, 649—650, 652, (665), (686), 687, 692, (747), (1065), (1089), 1094, (1095), 1097, (1189)
Toţi vezi Prietini a lui Leonil
Tractirgiu neamţ (Un ~) vezi Macson, Franţ
Tractirgiul vezi Macson, Franţ
Tractirgiul neamţ vezi Macson, Franţ
Trecători (Mai mulţi ~) VII, 154, (1028)
Tremurici, Ghiţă V, (123)
Tribule VI, (1000)
Tribule vezi Tribunescu, Stanciu
Tribulescu vezi Tribunescu, Stanciu
Tribunescu vezi Tribunescu, Stanciu
Tribunescu, Ianculiţă vezi Tribunescu, Stanciu
Tribunescu, Stanciu VI, 546, 1009; Lescu VI, 1000; Stigleţ VI, (524—525); Tribule VI, 526, 530, 582, 588, 1002, 1024—1025; Tribulescu VI, 526, 588, (987), 1000, 1025; Tribunescu V, (873); VI, (520), 523—526, (528), 529—530, (537), (540), 541—549, (550—551), 568—570, 581—587, 602—605, 607, (608), (982), (985), (987—988), (990—991), (994), (997), 998—1000, 1002, (1005), 1006—1012, 1017—1018, 1023—1025, 1030—1032; Ianculiţă Tribunescu VI, 1009
Trohin V, (67)
Trohin vezi Pîcală, Trohin
Troisième (Un ~) vezi Precupeţi (Trei ~)
Trotuşan [1] VI, (853—854)
Trotuşan [2] VI, (415)
Trotuşan [3] VII, (584)
Trotuşan vezi Trotuşan Mocanul
Trotuşan Mocanul V, (329); Trotuşan V, (324), 334—337, 916—917
Trufanda vezi Trufandas, Agamemnon
Trufandachi (şi Trufandaki) VI, (282—283), 287—293, (294), 296, (298), 300—302, (305), (307), 369—370, 372, (373), (392), 396, (833), (856—857), 858—860, (861), 862, 865, 896—897, 899—900, 902—903, 912—913
Trufandas, Agamemnon V, (733—734); Trufanda V, 73—74, (734), (877),
Tudora [1] VI, (400), 402—406, (407), 408, (416), 419—422, 435—438, (439), 440—441, (932—934), 936—938
Tudora [2] VII, 499
Tudosia V, (766), (772); Todosia V, (773), (777), (780—781), (784), (793)
Turc (Un ~) VI, (92), 122; Turcul VI, 123, 128—129, 131
Turcul vezi Turc (Un ~)
Turculeţ VI, (402)
Turman, Ilie VII, (584)
Turnuvitei VII, (587)
Tutungiu armean (Un ~) vezi Agop
Tutungiul vezi Agop
Tuzu Calicul V, (15)
Tyndaris VII, (127), 172—173, (206), 212—214, (215), 218, (599), (627), (648), 652—654, 656, (710), (714), (741), (751), (774), (778), (849), (1022), (1050), 1052, (1061), (1066), 1069—1070, (1072), 1073, (1075), (1077—1078)

Ţ

Ţară-Lungă, Trohin V, (42)
Ţăran] (Alt ~) vezi Ţărani
[Ţăran] (Cel de-al doilea ~) vezi Ţărani
[Ţăran] (Cel dintîi ~) vezi Ţărani
Ţăran (Un ~) vezi Ion [7]; Ţărani
Ţăran bătrîn (Un ~) vezi Român bătrîn (Un ~)
Ţărancă (Altă ~) vezi Ţărance
[Ţărancă] (Întîia ~) vezi Ţărance
Ţărancă (O~) vezi Română (O~); Ţărance; Ţărani

Țărance V, (324), (560), (566), (592), (596), (934); VI, 49—50, (797); VII, (485), (487), 499, (521), (1110); Femeile VII, 499—500, 502, (1121); Les femmes VII, 795; Paysannes VII, (791); Altă țărancă V, (934); Întîia [țărancă] V, 598, (934); O țărancă V, 598—599; Țărancele V, 597—599, 624; VII, 490, 1119

Țărance vezi Fete; Române

Țărancele vezi Țărance

Țărani V, (324), (334), (412), (431), (480), (560), (566), 567—568, 574, 578, (592), (596), (896), (927), (934); VI, 49—50, (63), (444), 477, (478), (612), (747), (791), 797, (945), 950, (1189—1190); VII, (485), (487), (499), (521), (527), (587), (1110); Altul VI, 1190; Bărbații VII, 500, 1121; [O] femeie VI, 1190; Paysans VII, (791); Săteni VI, (14); Alt țăran V, 414—415; VI, 53, 798; Cel de-al doilea [țăran] VI, 54; Cel dintîi [țăran] VI, 54; Un țăran V, 414; VI, 465—466, 468—470, 511, (612), 750, (945), 951, (952), 977, (981); O țărancă VI, (612), 750, 1190; Doi țărani VI, (791); Trei țărani V, (412); Țăranii V, 337—338, (341), 343, 413—415, (434), (436), 438—439, (440), 606—608, 616, 619, 623, (625), 626—628, (917), (925), 937, (941—943), 944—945, (946), 947; VI, 53, (54), 64, (445), 465, 467, (468), 469—471, 477, 479—480, 510—514, (515), (750), 798, (950), 951—954, 975—977, 979, (1190); VII, 490, 501, (1121), (1125); Țăranu VI, 952; Țăranul VI, 465—469, 511—512, 951—952, (981)

Țărani vezi Români

Țărani (Doi ~) vezi Țărani

Țărani (Trei ~) vezi Țărani

Țăranii vezi Români; Țărani

Țăranu(l) vezi Țărani

Țifne, Nicu vezi Dorian, Nicu

Țiganca vezi Ioana[3]

Țigani VII, (1147)

Țigănci VII, (591)

U

Udrea VI, (415)

Unguri VI, (612), (1089)

Urs alb (Un ~) VII, (485), (562), (1104), (1110), (1119); L'ours VII, (809—810); Les ours VII, (811); L'ourse VII, (810—811); Une ourse VII, (809)

Ursu vezi Arbore

V

Vadră VI, (92), (97), 114—120, (121), 122—123, 127—128, 131—135, 812, (813)

Valentinată VII, (587); Falcă-bătută VII, (587)

Vanberg VI, (229)

Vangheli V, (508)

Varvara[1] VII, (586)

Varvara[2] VI, (238)

Vasilachi (și Vasilaki) vezi Arifta, Vasilachi

Vasilachi Țiganu vezi Vasilachi țiganul

Vasilachi țiganul VI, (119); Vasilachi Țiganu V, (80—81)

Vasile[1] VI, 459; Un jandarm VI, (444), (947); Jandarmul VI, 457, 459, 472—473, 477, 510—512, 514, (947—949), (952), 953; Un storoș VI, (945), (947); Storoșul VI, (947), 948—949, (952—953)

Vasile[2] VI, (46)

Vasile[3] VI, (467), (949); Vasili VI, 511—512

Vasile vezi Veveriță, Vasile

Vasile-vodă VI, (405)

Vasili vezi Vasile[3]

Vatav (Un ~) vezi Constandin[2]

Vatavul vezi Constandin[2]

Velinescu V, (816)

Velișcanu VI, (211)

Vendeur (Un ~) vezi Precupeți (Trei ~)

Vendeurs vezi Precupeți (Trei ~)

Vendeurs (Trois ~) vezi Precupeți (Trei ~)

Le Vent vezi Crivățul

Le Vent du Nord vezi Crivățul

Verdeața VII, (559)

Verdulescu, VI, (198), 206—215, (216), 217, (220—221), 222, (224), (235), 240—244, 248—249, 251—254, (825), (827), 828

Verișanu, Alecu VI, (68); Alecu VI, 69—81, (83), (85), 87—90, (803), 804—807; Alexandre VI, 807; Alexandru VI, 90

Vespianca VII, (586)

Vespianu VII, (586)

Veveriță[1] VII, (584)

Veveriță[2] VI, (415)

Veveriță vezi Veveriță, Vasile

Veveriță, Vasile V, (596); Vasile V, 623, 945; Veveriță V, 607—608, 616—619, 623, 625—627, 936—937, 941—947

Vidrașcu VI, (305)

Ville-Hardouin VII, (585)

Villel VI, (716), (1131), (1138)

Vintura-Țara vezi Vîntură-Țară

Viteazovici VI, (282—283), 323—324, 331—334, 336—338, 340—344, (354), 358—361, (362), (365), (369), 374, 377—378, (392), 396, (856), (874), 877—884, (888), 890, (891—892), 898, 903, (925); Rusfetcovici VI, (856—857), (874), (877—878), 879—884, (888—889), 890, (891—892), (896), (898), 901, 903, 912—913, (925)

Vînători VI, (643—644)

Vîntură vezi Vîntură-Țară

Vîntură-Țară VI, (444), 449—455, 457—458, 460, 464—465, 468—471, 477—480, 484—490, 508—509, 513—517, (940—943), 946—949, 952, 955—956, (969), 974, 981, (994); Vintura-Țara VI, 460, (495); Vîntură VI, 952, 974—975, 978—980

Vînzător de alune prăjite (Un ~) VII, (331); Alunarul VII, 1088—1089; Vînzătorul VII, 331, 333,

335—336, 339, 343, 1088
Vînzătorul vezi Vînzător de alune prăjite (Un ~)
Vludur (von ~) vezi Flutur, Agachi
Vlutur, Agachi vezi Flutur, Agachi
Voix vezi Patriciani
Voix du peuple vezi Popor roman
Vorniceasa vezi Todosia
Vornicel de nuntă (Un ~) V, (324), 334—338
Vrăjitoare (O ~) VI, (584)

Zabalcanschi VI, (526); Dibici VI, (526)
Zahar-Marojnă vezi Zaharaki
Zaharachi VI, (332), (342), (364), (376), (878), (883), (892), (903); Zaharopulos VI, (877—878), (883), (892), (903)
Zaharaki VI, 80; Cofetaki VI, 80; Un cofetar grec VI, (68), (986); Cofetarul VI, 79—81, 83—85, 87, 805—807; Zahar-Marojnă VI, 80; Zaharikaki VI, 81
Zaharikaki vezi Zaharaki
Zaharopulos vezi Zaharachi
Zama-lunga vezi Funduc, Stan
Zamfira [1] V, (288), 289—295, (298), 299—302, 304—305, 308—310, 316—320, (908—909), 910—912; Zamfirița V, (910)
Zamfira [2] VII, (590—591), (1147)
Zamfirița vezi Zamfira [1]
Zaraf jidov (Un ~) VI, (68); Jidovul zaraf VI, 75
Vulpe vezi Vulpe, Sandu
Vulpe, Sandu VI, 289; Vulpe VI, (282—283), 289—293, (294), 296—297, (298), 300—302, 308—310, 322—323, (324), 325—326, (344), (357), 369—370, (371—373), (379), (392), 396, (854), (856—857), 859—860, (861), 862, 864—865, 867—868, 873—875, (889), 896, (897), 899—900, 903, 912—913, (928); Vulpoi VI, 322, 371—373, 896, 912
Vulpoi vezi Vulpe, Sandu

Z

Zarafopulos vezi Coșcodan, Ghiță
Zarafopulos, Coșcodan vezi Coșcodan, Ghiță
Zarzavela V, (712), (967)
Zay vezi Zay, Francisk
Zay, Francisk VI, (1089); Zay VI, (710), (712—713), (716—717), (729), (740—741), (1135—1136), 1137—1145, (1149), 1150—1157, (1158), 1163—1164, (1165), 1166—1167
Zgîrcea vezi Zgîrcea, Antohi
Zgîrcea, Antohi V, (659); VI, (520), 550, (571), (988), (997), (1001), (1008); Antochi VI, (996); Antohi VI, (520—521), 522, (527—528), 530—536, (537—538), 539—542, (543), (545), 547—554, 557—561, (562), 563—570, (578), (589), 590—599, (600), (602), (605—606), 607—609, (984—985), (997), 998, (1001), 1002—1006, (1007—1009), 1010—1018, (1021), (1026), 1027—1029, (1030—1031), 1032—1033; Mecena VI, (602), (605); Zgîrcea VI, (544), 561, 563, (602), (987—988), (1009), (1015); Mecena Zgîrcea VI, (1030)
Zgîrcea, Maşa VI, (598); Maşa VI, (520), (523—526), 527—528, (529), 530, (537), (558—559), 571—584, (585), 588—589, (590), (598), (985), (997), (999), 1000—1001, (1002), (1005), 1019—1022, (1023), 1024, (1025), 1026, (1029); Maşinca (și Maşinka) VI, 583—584, 588, 1022, (1023), (1025); Polidor VI, (562), (1015)
Zgîrcea, Mecena vezi Zgîrcea, Antohi
Zgîrcilă V, (482)
Ziarescu V, (749)
Ziorilă vezi Zorilă
Zîna vezi Rada (Baba ~); Zîna-Codrului
Zîna-Codrului VII, (485), 523, 531, 535, 537—538, 540, (1104), (1110), (1118), 1125—1128; Glasul VII, 537; Glasul Sînzianei VII, 538, (1127); Mama-Pădurei VII, 523, 532, (533), 539, (1118), 1125, 1127—1128; Muma-Pădurei VII, (1110); Pădureanca VII, 525, 535, 539—540, 1125, (1127), (1136); Zîna VII, 523—526, 531—532, 534—539, 1125—1128
Zîna lacului vezi Rada (Baba ~)
Zîne VII, 502—503; Zînele VII, (1122)
Zînele vezi Zîne
Zmeou vezi Zmeou
Zmeu VII, (572), (1104), 1136; Le dragon VII, 805—808, (809), 821—823, (826); Un dragon VII, (804); Zmeou VII, 808; Zmeul VII, 513—514, (522—523), 524—526, (528), (531), (538), (541), 544—554, 557—558, 560—561, 569—570, (1109), (1119), 1123, 1125—1126, 1128—1131, (1133), (1135), 1136
Zmeul vezi Zmeu
Zoe vezi Aglae
Zoi vezi Zoița
Zoil VII, (17), (42), (44), (47), 48—51, 53—55, (70), 72—73, 75—80, (84), 85—86, (87), 88—89, (837), (841), 852, (885—886), (900), 903—908, (909—910), (920), 921—925, 927, 931, (932—933), 934—937, 940, (967), 970, 976; Zoïle VII, (859); Zoilus VII, (884), (903), (1051)
Zoilă VII, (586)
Zoïle vezi Zoil
Zoilus vezi Zoil
Zoița VI, (14), (34), (38), 39—45, (55), 56—57, 63, (64), (791), 796—798, (799), 800, (801), (986); Zoi VI, 40
Zoița vezi Dochița
Zorilă VII, (485), (506), (514—515), 516, (1104), (1110), (1118—1119); Ziorilă VII, (1109), (1119)
Zuliaridi vezi Zuliaridi, Leonidas
Zuliaridi, Leonidas VI, 141, 173; Leonida VI, 167—168; Leonidas VI, 156—157, (172), 174; Zuliaridi VI, (137—139), 141—146, 154—162, 164—169, 173—177, (813), 815—816; Zuliaridis V, (15); VI, (814)
Zuliaridis vezi Zuliaridi, Leonidas

TABLA ILUSTRAŢIILOR

Vasile Alecsandri, către 1862—65 (reprodus după G. Călinescu, *Istoria literaturii române*, Bucureşti, 1941, p. 267) ..... 96— 97

Foaia de titlu: broşura *Farmazonul din Hîrlău*, Iaşi, 1840 ..... 96— 97

Afişul primei reprezentaţii a piesei *Farmazonul din Hîrlău* la Iaşi, 14 noiembrie 1840 ..... 96— 97

Foaia de titlu: broşura *Modista şi cinovnicul*, Iaşi, 1841 ..... 96— 97

Ms. copie: *Cucoana Chiriţa în balon* (ms. B.A.R. 5855, f. 56^r) .... 448—449

Foaia de titlu: *Les bonnets de la comtesse*, Bucureşti, 1882 ..... 448—449

Foaia de titlu: *Fîntîna Blanduziei*, Bucureşti, 1884 ..... 448—449

Afiş: a 15-a reprezentaţie a *Fîntînii Blanduziei* la Teatrul Naţional din Bucureşti, în 29 septembrie 1884 (reprodus după *Istoria teatrului în România*, vol. II, Bucureşti, 1971, p. 150) ..... 448—449

Ms. autograf: *Fîntîna Blanduziei* (ms. B.A.R. 812, f. 1^r) ..... 448—449

Ms. autograf: *Fîntîna Blanduziei* (ms. B.A.R. 813, f. 1^r) ..... 448—449

Ms. autograf: *Fîntîna Blanduziei* (ms. B.A.R. 2230, f.6^r) ..... 448—449

Foaia de titlu: *Fîntîna Blanduziei*, trad. în limba germană de Edgar von Herz, Viena, 1885 ..... 448—449

Ms. autograf: *Sfredelul dracului* (ms. B.A.R. 809, f. 144^r) ..... 704—705

Ms. autograf: *Sînziana şi Pepelea* (ms. B.A.R. 815,f. 1^r) ..... 704—705

Sînziana şi Pepelea (copie revăzută de V. Alecsandri-ms. B.A.R. 4911, f. 4^r) ..... 704—705

Foaia de titlu: *Ovidiu*, vol. XI, *Opere complete*, şi IV [VI] al *Teatrului*, Bucureşti, 1890 ..... 704—705

Grigore Manolescu, în *Ovidiu* (Muzeul Teatrului Naţional din Bucureşti) ..... 704—705

Foaia de titlu: *Ovidiu*, trad. în limba germană de Adolf Stern, Sibiu, 1886 ..... 704—705
Ms. autograf: *Ovidiu* (ms. B.A.R. 1674, f. 1r) ..... 704—705
Ms. copie: *Ovide*. Scenario (ms. B.A.R. 1674, f. 175r) ..... 704—705

SUMAR

Notă 7
Fîntîna Blanduziei 9
Ovidiu 125

DIN BROȘURI, PERIODICE, MANUSCRISE

Farmazonul din Hîrlău 255
Modista și cinovnicul 293
Cucoana Chirița în balon 329
La Turnu-Măgurele 351
Sfredelul dracului 371
Les bonnets de la comtesse 413
Sînziana și Pepelea 483
La București 575

ADDENDA

Becri-Mustafa 583
Legenda lui Jolde 584
Balduin 585
Invidioșii 586
Turnul Balamucului 587
Dezrobirea țiganilor 589
Ovide [versiunile în limba franceză] 597
Sînziana [versiunea în limba franceză] 789
Note și comentarii 827
Glosar 1159
Indice 1199
Tabla ilustrațiilor 1301

BIBL. UNIV. CLUJ-NAPOCA
Nr. 2072-1981

Lector: CĂTĂLINA POLEACOV
Tehnoredactor: AURELIA ANTON

Bun de tipar 10.02.81. Coli ed. 60,13 Coli tipar 82.
Planșe tipo 10.

Tiparul executat sub comanda
nr. 735 la
Întreprinderea poligrafică
„13 Decembrie 1918",
str. Grigore Alexandrescu nr.89—97
București
Republica Socialistă România